Staats- und Universitätsbibliothek Bremen
HERZOG AUGUST BIBLIOTHEK
DFG

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Digitale Sammlungen

Petrus Comestor - msa 0147

[Erscheinungsort nicht ermittelbar], [14. Jh.]

urn:nbn:de:gbv:46:1-117165

Visual Library

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Veneris

Mss. H. Boria

Manuscripte. a 147.

Dilectissimo patri suo et dño Willelmo dei gra senonicñ ep̃o per̃ sanctus xpi plurimis tẽporib⁹ bona et exitu beato. Causa suscepti laboris fuit: instãs petitio sociorũ qui cum historiam sacre scripture serie et glosis diffusam lectitarent. breuiq; nimis et quodammodo arto opus aggredi me copulerunt. ad q̃ p̃ incertam historie consequendã verecundie in quo sic dño stylo imparem. ut a deis patrimis recedere mihi licet nouitas timorabilis sit. et multos aures porro a cosmographia moysi inchoans. simulq; historiam redemptionis usq; ad ascensionem dñi saluatoris. peregrinis misteriorũ picturis relinquens. in quibus et lucida explicari et nouã edere licet. de historijs quoq; existimem. quedã inscitie pro tunc temporis mihi seruii instruere. simulq; qui sed alueum diuertida que tulerunt replens p̃fluentem nõ cessat. Veruñ quia stilo rudi opus et lima. Rob p̃r inclite lime resinauit. et opus deo volente et correctio tua splendidius et auctoritas pbeat plenius. p̃ omnia benedictus deus amen. Incipit prologus epistolarũ.

Vestratis imperatorie tres tuas palatio hire mansiones. auditoriũ ut consistorium. quo iura decernit. cenaculũ in quo cibaria distribuit. thalamum in q̃ quiescit. ad hec modum imperatoris nr̃i qui imperat uenturis et maris. mundum hz. q̃ auditorio. nubi ad nutum eius omnia disponunt. Vide illud celi et terra ego impleo. secundum hec dr̃. deus spũs dñi et terra et plenitudo eius. Etiam instituto thalamo. spũs in libro sapie. et delicie fuit esse cum filijs hominum. Sedm hec dr̃ sponsus. et sua sacra scripturã q̃ cenaculo in qua sic suos inebriat ut sobrios reddat. Vide ambulate nunc in domo dei cum consensu. et in sacre scripture et xpi sapientes. sm hec dr̃. pr̃ familias Cenacli huius tres sunt partes. fundamentum paries tectum. Historia fundamentum est. Tres species sunt. historia annalis. kalendaria effimera. Allegoria et partes sunt. nomines que p̃sentis vite sigillat. Tropologia dogma siue doma culminis superpositi que p̃ sensum a nobis sit faciendũ insinuat. prima est. Effimera

Tres spes hystorie et que quelibet illarũ sit

Bibliotheca Publica Athenæi Regii Bremensis

planior. secunda a cucior. tertia sua lioquedã simemus principiũ. imo ab principio fundamenti primo. De creatione celi.

est q̃ vesperi fit et unius diei. i. tẽpus unius diei. a fundamento mensis. hec solutio ultime. Effimera est

ipsius ad terminũ qui ei finis et principium. Principium ergo ei ineunte qui omnium principes et

In principio erat illud et illud erat principium in quo et p̃ quod pr̃ creauit mundum. mundus mr̃. mais dr̃. quasi compositum

celum mundus dr̃. ppr̃ sui mundicia. quasi sensibile mundus qui a greco pr̃ dr̃. a latino os. dos. et quia ipsius compositum nõ cognouit. quasi sola regio sublimioris mundi dr̃. et hec sola ignorancia nob nota hz. De qua precepit mundari. et fo. quasi hic mundus dr̃. et in se totum mundi magnitudinem retinet. Vide a deo creatum omnia creata dos et. et greci opus microcosmum. i. minore mundum. Hoc. compositum ait et sensibilem mundum et sublimare ingressione creauit deus. i. de nichilo fecit. Hoc deus creauit. i. plasmauit. de creatore q̃ illo tempore fuit legislator. In principio creauit deus celum et. celum. i. conuexum et concauum. q̃ celum empyreum et angelicam naturam. terram materiam omnium corporum. i. mundum elementarem. i. mundum sensibilem his contrarium. quia celum priores presumpsit sensibiles. hebraice hz eloym. q̃ ita singulare q̃ plurale est. i. deus ut dicit. q̃ tres psone creauit. tum ceteres elicit. platonis. aristotil. epicurus. plato dixit tria fuisse ab eterno. deum ydeas. yle. et in principio tres de yle mundum fecit. Aristoteles duo. deum et materiam et opificem. qui de duobus principiis. s. materia et deo. opacq; et sine principio et opere suo et sine fine. Epicurus duo. sine et atomos solidauit. in tria alia. materiam. alias videre alias in ire. hoc est non solum deum eternum q̃ppetere et sine principio materiam mundi creatam. creat autem et sine principio facit deus celum et. a principio. i. in filio et in principio et principio. quia enim sue materie et tpe. Sue autem solius dei eterni sempiterno. i. est eterni. i. tempo

est q̃ vesperi fit et unius diei. i. tẽpus unius diei. a fundamento mensis. hec solutio ultime. Effimera est

ipsius ad terminũ qui ei finis et principium. Principium ergo ei ineunte qui omnium principes et

gen 1

Error platonis

Error aristo

Error epicuri

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

liter· eternus· eloqui quoq; sempiterni ut in
principio oim creaturaꝝ creauit ce· & ter·
·i· sps creaturas ꝓmordiales fecit & sil· ꝙ
sil fem e simul dici no potuit· licet· n·
luce ꝑ noctetur· celu q̄· terra· tunc septu e
Amicꝰ tu dne fra fundasti & opa manuꝫ tu-
ꝝ sūt ce· hac creatōe
mūdi prelibata sub
opibus· 9· dierū ex
plicat septū· ifimas
tria· creatorem dispo
sitionem· ornatu· in
ꝑmo die creatorem
& ꝺ̄ndi disponē· in
secūdo & tcio disponē
in reliquis tribus or-
natum·

Dicat q̄rito oc
los apud scriptu
ras meas solen
nit in oriente· q̄
no fuerit in mille
nis spacia que
sunt inter me et
solem trisulare et
qua mometanea
trisulatione si de
lim explicare sepe
dictam puis et
ꝑ sic plus trisit
aries mea aere
vicinu ꝑ aerem
qui e sup aspes
ꝑ aerem q̄ ssr
alias trib⁹ usq;
ad occasum post
aerem qui e sꝰ
occasum & trinde
trigit solem·

De ꝑmaria mūdi ꝺsitione

Terra autē erat
tamē & vacua
·i· machina mundialis
adhuc erat inanis & in
fructuosa & vacua or-
natu suo & tenebre erāt
sup faciē· A· caritate mach
inam quia fra dyscernit
abyssum vocat· q̄ sui q̄sitione & obscuritate
hebr & greci eā chaos dicit· q̄ ū dēm e te
nebre erāt· quidam dogmatizauer· ut
tenebras fuisse eternas· quēta· s· eā mūdi
fierēt e· ait· alij· n· credentes deū ueris· t·
dixit eū ꝑius creasse tenebras q̄ lucē· ꝙ tene-
bre michil aliud sunt nisi lucis absen· obscu
ritas autē ꝑpria ac· & adeo ēata e & dicta
tenebre· hn & in catholico ētentus dēm e
cire luxꝰ & tenebre dno· & sp̄e dm
·i· sp̄e· q̄ dns ut dm̄ voluntas fiebat sup
aqs· sicut artificis limis p odia omem
materiā dom· & ciendē si· illa fert· dn
q̄ dc̄q fem· q̄ e· ivenit· ꝑ eam machi-
nam aqs uocat· q̄ uehit· nūm ad ope
randū· ex casso ꝺ̄s sic· uriat· ei nomi-
ne si ēmus clemen nore· esse· ill
magis putaret· a comoda· ebꝰ sit ꝙ
sr fiebat· nubiabat· ut sym· gia
solebat sicut aues ouiū quo ex· um
regimie nascentis mūdi notat· tem

loēm male intellexit plato· putas hoc dēm
de ꝺ̄a mūdi· s· dēm e de spū creante dc̄
legit· emitte spm tuū et creabūtꝰ·

De ope ꝑme dieī·

Voluit quoq; dc̄ fiat lux & fca e lux
& tenebras genuit in quo erat· ut sicut lux
·i· tam facile· ut quis verbo dicat· lucem ^scor ea
vocat· quidam nube lucida illuminate aliqꝺ sup̄ioꝝ
mūdi ptes· claritate tunc temp· ue diluculo
fieri solet· & hoc ad modū solis circumagita-
ta ꝑsona sui sup̄i emisp̄ium & inferius
uicissim illucabat· ꝑ fiat· ꝑfecta lucis in do
intellu· ꝑ q̄· sicut ꝑfecta e cencia· eiusd· tactu
s· ei ꝙdixit· adee· Et vidit dc̄ luce q̄ esset
bona· ·i· quia placuit· ꝑfecta ut fieret placuit
in cencia· ut maneret· ut ꝑpetuo uidit· ·i· vi
dei sicut· et divisit luce ac tenebras· hinc
incipit dispo & tp̄s ad ꝺ̄r· de creatōe q̄ eum
luce tenebras creauit· ·i· simbra eoꝝ obiectioe
corporis luc & ēnas divisit locoꝝ distantia
et qualitate· i· s· unaq; simul· ꝑ sp erroꝝ ^sic
diuer· sa ēmispa sibi vicissim vendicarent·
Intellt· ecta hic angelorꝝ fra divisio· fratres
lux· ardentes tenebre dei sūt· & appellauit
luce die a dian greco q̄ e diurnas· sicut lux
ꝺ̄r quia luit· ·i· ꝙ̄ gat tenebras· dyoit noc
tem a nocendo· quia nocet oculis ne videat
sicut tenebre quia tenet oculos ne videant
Sicut tu dies exortu e a dian greco ita ^Als dn
nox a noco· & fem e uespe & ꝑ fem est ^ & mane ꝑ
mane· & sic completus e dies unus naliꝰ ꝑ ve spe
mo· n· cu celo & terra lux e creatura q̄ ꝑ ^Alme spū dnis
litim ocente fem e ꝑmū vespe dies ꝰ alis ꝑūd ondebat
et celū migante sub terrus et ad ortū dei ^ ꝰ dixit
ente· fem e mane· ·i· facta e nox & tcia oa
uit dies· scdm magꝝ precedente luce dici & se
qte nocte finita exoritꝰ dies unus·

De ope scdē dieī·

Secunda die disposuit dc̄ supiora
mūdi firmū· empyreū· n· q̄rito fem &
structuram dispositu e & ornatu· ·i· suis an
gelis repletu· scat q̄ cade die ꝺ̄s firma
mētum in medio aquarū· ·i· quādam exte
riore mūdi sup̄ficiem ex aquis congelatis
ad instar· cristalli q̄ solidauit & pulcida
uit· se certa sensibilia continere ad ymagi
ne teste que in ouo est circa fixa sunt

sidera · & dr firmamenti, no tm ppter sui solidi
tate · sed qr firmiq̃ eaq̃p que sup xpm sut firmi
mus & intrisecꝰ resibt · dr · ecc celu qr celat · i ·
tegit omia sensibilia · & cu legi firmamenti celi
cudiadeꝰ ꝓ ~ firmamenti qr ē celu · ut cu dr
creauit salis &c · & sui gemmatꝰ dr · greee
iurmo · i · palatiu ut paliu · ut dr celum q̃
casa solis · qr sol sub xpo positus xpm illustret
hanc aute circuuoluti ꝯ creatione plus su
mitate ignis intellexit · Cu · n · ignis no sit
quo ascendat circuuoluit · ut in diluuio ꝓ
ita & circumuda eoꝝ ignis uoluit · & hoc
ꝑ deu ut esset in celu · e eaꝫ terciu celu infra
qd aereu dr · de quo aues celi comedere ut
illud · Quida quas tu suspicat ee celu sup
empireu · qr ait ecc lucifer · in empireo legit
duos se · Ascendā in celu & ~ · & in eo dnt modo
ee xpm hoem sr angelos qui sut in empireo
Deme firmamentu diuidit aquas q̃ sub xpo
sut ab aq̃s q̃ sr xpm sut · de quibꝰ dr · qui re
gis aquis superiora ei & sint sicq̃ xpm cognita
te · sr cristallis · ne ignis solu possint · ut in
modu nebule uaporibles · Cu · dr ibi sic ~ mo
dꝰ nauit · n ꝙ quida autumat ubi dr · dis
cedet & destruet · dem ē quite sint firmamenta
& ꝓ secta · dꝰ firmamentu · & tcio loco firma
mo sr fluit · qr sic in domo fabricanda ꝓmo do
mꝰ fit in secta artificis · sic & ille cui lenia
& ligna & lapides · sic ecc ecclesiaſt · cui lem
gratia & structura dom̃ disponit · ita cu dr
fiat dū ꝑfecta dicit · fecit · fecit ad opꝰ · & ~ fac
tu ē ad opas in ecclesia · Illud ꝓmo die · sed
so sem c · & cu huius diei opꝰ bonu sint · ut
ecclesiaſt dr no legit · de eo iudit dꝰ q̃ ecc
bonum · Dicit hebreꝰ · qr hac die angli est
ses diabli quibꝰ cosentire nr · qui in sa
feria missam de angelis cotra cōsuetudine
q̃ laudem scripsi angelorꝫ · & dicit · sci qr
unigenit sem ē quia humanis infirmis nris
ē in theologia · qr ꝓmꝰ ab unitate recedit
deꝰ aute unitas ē · & sectione & discordiam
detestat · possum̃ tm dr qr opꝰ tcie diei
q̃ adhuc ē de ope sexte diei · q ꝓ patebit
dū · no omedat misticia die q̃ post sui co
summacionem · De ope tcie diei ·

Tercia die aq̃s deꝰ sub firmamento con
gregauit in unū locū · que licet plura
obtineant locā · tñ qr omes estimat · i ~ sce
dere in unū locū congregate dcē sut · & potu
it ee ut aq̃ q̃ totū aeris spaciū occupabant
imperabiles · solidate modice obtinent locū
ut tra paululū subsed · ut eas tuq̃ in matre
excludat · & sic apparuit arida q̃ facies sub aq̃s
ꝑe humoꝝ dcā · ē · & cu apparuit arida cadꝰ
dr tra · qr teritu · pdibo auaricia & tri
bꝰ circumpositi elementis dr · solu qr solida di
tellus qr tollet labores hoim · Congregati
ones aq̃ꝝ uocauit maria hebreo ꝓ homa
te · ꝙ quasi aq̃ꝝ congregaciones uocat ma
ria · & pleto q̃ aq̃ꝝ ope · subdit & uidit
deꝰ ꝙ ee bonum & addidit a opꝰ illi cu
dixit Germinet tra · no de ope germina
di tm intelligendū ē · sed de potencia ꝙ po
tes sit germinare · qd dixit · n · de tra he
ba uirente & faciente semē & lignū pomi
ferū faciens fructū ꝓ q̃ sim ꝓ qr no ꝙ
moris tempoꝝ ut mox dixit · platus
suas tra · ꝓ sterilē in maledicto uidet · & qua
& herbe seminibꝰ & arbores pomis onꝰe
sut · & notandū ꝙ dcm ē uirēte · quidam
dicut nuditū in uere fm · qr uigor illi
tpis ē & fructificare · alij quia legit
lignū facies fructu & additu uer
bum intrem semē · fm dnt in augusto sublē
one · ꝓ in marco fm dogmatizat ecclia
& nota eū ꝓmo dixit · faciente semē · & ad
dit hns unūq̃q̃ semētē · qr semetis ꝓpe
dr · cu adhuc ē in semetino semine ubi eod
semiatem · seminiū ubi ut semetū cum
semiatu ē · distinguit · hi alii semet ~ fru
gu & arboꝝ · semē alii seminiū cuiꝰq̃
rei coordinat · nec nos mouear · qr dispo
semetoꝝ iu · aer · no dispoit · qr no ē
nociat · ꝓ dispoit · ē cu sub ab aquis nota
uob forma accepit ·

De ope qrte diei ·

Quarto die q̃
dispositu est
cepit ornare & sicut
dispone sic & orna
tu a superioribꝰ ictho
auit · Fecit cu eadē die luminaria sole

Rubꝰ est que infra
humu sut · octis mo
tibꝰ agente · platē
tu · qr tcie sicut ad
dispone tcie · re quasi
magis specteant ·

Dixit tcie diei

Obiectio

Ad hec q̃ mundus
sit sphe

Ad hec q̃ spes dicit · q̃ semē
dicit · q̃ semē semetis

Ad semetu ad semetis ad seme

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Ge. : Hic dies 2 multiplex ang

et luna et stellas · et dr sol quas sol lucet
· 1 · multis ex eo · luna luminu · una · 1 · pma
ut una die2 ut una sabbo2 dr sol et
luna dm duo magna luminaria · duobo et
ex duobus · 1 · no solu2 p qntitate luis · sed
corpis · & no tm copacte stellaz2 sz eaz s
se · quia sol dr octies maior tra & luna &
maior tra dr luna et stellas voluit
illuiare nocte ne nozo sine luie nimis
cet indecoru & ut opantes i nocte ut nan
te & piatores placeu luis hr ent · Fuit ep
oraz in desertis quedaz anicle que luce
ethiopie habeno solis ferre no possut
ubi medie sipul et fere nocte pascut
sus licea luce te nec sr fluit sol licet
tinerem bestigia nubes lucida nicon
coplanat eius ager · qz illa te
nue & insufficiente luce sydat & forte
no · qz nisi sp orta illuiabat · sicut nec
stelle mo de illa humbe dr qr redierit
in mu unde fra fuat · ut stella q appuit
magis · & exhuba · qua visus e spe · sil q
sp solem comitat · ita q de ea fem e corp
solare · si tm ad decore & ad usum luis
uoluit ea ce · sz eaz ut cent in signa &
tpa & dies & anos · ut · s · signa sint
serenitat & tempestatib · sil ut corpis
fient signa · xij · maiora · & queda signa
minora · pla · hujs q dm · signa ut sydo
ru qz magna dil grecia signauit ut co
sideraut ea antiquitas · tu qz adhuc
signat & cosderit ea hoes ad designa
cone tempoz sp nece dicenda · e ut generatio
sompniat · qz posita sit in signis celestiu
& oprum mroz · aut q status vite mre
signent & modefit · q docet exprimere
que apotelesmata uocat · no em credi
du e de celo hujs qui aliem sit aspre
que e in celis · q aute sequit in tempa
no e putandu q tue p ea incipiet ee
tempa q ceperut cu mundo · sz qz p ea
fiunt · my dr tempu distinctioes · sol · n dr
cessdes ad capcoz nu solsticiu hyemale
facit · ascendens ad cancri u estiuale ut
utrug pari ab utrog distancia ec

noctia facit · ut e ibi cu diadis · s · in signa &
tpa · 1 · in signa tempu · Hdes dr · pas · qz
dies multipli · dr · de die solis uli · s · spacio sig
ti quatuor hoio & de die usuali ponitur · ponit
eaz dies q tepore determato & ignoto nobis
ut sup die illa stel · mot dul · hy anos &
plan dem e · qz ecc annus multiplicat diae
nec hoc dico · q apud diuas nacones · sue
utiqz anoz diuse distinctioes maioz et
minoz & planete anos suos hnt · sed s
ecc osum ecclie dnus · hy · e · n annus lunar
his · ccc · lxv · dies · e solaris cursus ex
diebo · ccc · lxvi · & quadrate · 1 · embolismu
et bissext ex · ccc · lxvi · e · embolismales qu
ccc · lxxx · dies excedit hnc · xiij · lua
tiones · dr aute ann ab an · q e ceu · qz
se renouauit · Vide & atiquiores aute usq
ti · a2 · ann figurabat sub spe sperat cui
cuida in eo os renouebat · sca q luiu
naria posuit deus ut luceat i firmam celi velocitat
et illuiet tra sed no sp · et dimidat luce
ac tenebris · q aute luna in plenilunio
sca sit ex alia pendit tra luce que hz &
luminat inio incbatoe noctis · in pn
cipio · u · noctis no orit luna n pasilenos
· 1 · rotida · inde pendit q sol ferib e i ori
ente mane · & sco uespe luna i unico noctis
situ in oriente · Volut trame quida · q sit
sint sci sol in oriente · luna i occidente et
sole occidete luna sub tra redisse ad ori
ente in tpa acte noctis · De ope sue dieq

Privato die deus ornauit aere & aqp
volatilia · Das aeri & natatilia
aquis · et utriqz ex aquis orta sunt · fecdis
n · tm sit · e dq in aera tenuado & aeris
tatem spissando · pisces vocauit moyses
reptilia · quia impetu quoda totos sera
piunt ut serpentes · & no ferunt pedibus ut
fere · Vdeor q ex hoc q deus e uolatile
sup tra dixerunt platonici qui descendes in
scripturis libros · mo · legit · & putauit moy ·
sensisse uolatilia ee ornatu aeris tm
circa tra : ornatu no aeris supior celo
demoes & cacodemoes · sed no ita e · boni
n · demoes ut deus esse in empireo · malos
os in hunc aerem caliginosu descensuros
ad penaz no ad eoz ornatu · Creaturaz

* Error platonis

Gray Scale 0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nelis

Deus · i · plasmauit cete grandia, genus neut. et indeclinabile. declinat tm cetos · n · creauit p omnem aquam viuentem atq; motabilem q̄s produxerunt aque · motabiles aute dr anime piscium & aliū respectu aie hois ille · n · moventē de se ad no esse · ista · n · q̄ perpetua est · ut q̄ forsan aliō no habent respectu aie hois vocant aiam · i · viuens · vis & greci diuidunt alia · p · zoa · & siche a · zoa · i · viuecia bructa · sed siche a zoa · a siche · q̄ e aia rationalis · et dr creatu notabile q̄ creatu e · q̄ sit mouere de vita ad mortē · q̄ no ho qui creat e ut no moueret si uellet · vllaud creata sit ut ne sit esse aliquid. aliis ut ne sentio de sia ac hijs bestijs dr creasse & multiplicamini

Augt vide belle q̄ pisces aliās sint dicte eni eos fert negotia aut · n · fonte ee · in bullienti regione plenū piscib⁹ qui ex habib⁹ sr̄ grediebant q̄ regredim̄ mandō exeunt & redeunt & stat in stabulis suis spectatores ut ad eos iacent · q̄ sic assueuerunt.

De ope sexte die

Exorta die ornauit deus terram p deus · n · tra tria q̄ aialia iumenta reptilia bestias · Canes eni deus hoem protegere ut custos & pastor ad remedium laboris dedit ei iumenta quasi iumenta ad opus ut ad esum · reptilia & bestie sunt ei in obsequiū · reptilia bestie tria q̄ natura sciencia ut omnes quise ostendunt · species ut colubri qui ui costat serpit · repecia pedibus · s · ut lacerte & bestie · dr aute bestie q · vastie a vastando · i · sedendo · & seruendo · Querit de q̄busdā minutis animalib⁹ que ut ex cadaueribus ut ex humoribus nasci solent · si tunc orta fuerint · ho sex sunt q̄d · queda · n · ex ex alatilibus fiunt · et ut bibliones ex limo · papiliones ex aq̄ · queda ex corruptione humorum ut limes i tabernis · queda ex cadaueribus ut apes · ex iumentis scarabei et scarabiones ex esu · queda ex corruptione ligni ut tedones · queda ex herbarum corruptione ut tinee ex oleribus · queda ex corruptione fructuum ut vermiculi ex fabis · de hijs dr · q̄ a sine corruptione nasci ut illa q̄ copulatibus tunc sera sine

ex

Tria sit gña aialiū 2 tia gña reptiliū 2 sexta gña minutorū animaliū

que no ex corruptionibus p̄ponit ex rebus corruptis orta sunt · Querit quoq; de nociuis animalibus si creata sint nociua ut primo missa post sera sint hoi nociua · Dr quia p̄ sera sint hoi nociua tribus de causis primo hois punitionem correptionem emendationem · plinius · n · ho cū leditur hijs ut cū timet ledi · quia timor maior pena e · corripit eum hijs cū sciat ista sibi accidisse p̄ peccato suo · Instruit ad miranduꝫ opa dei magis admiratus opa formicarum · p̄ ona camelorum ut cū videt hec minima posse & modica recordat fragilitatem sue & iudicat p̄ dñt q̄ queda animalia ledut alia · Tunc inde punit ut corrigit nec quia ut prumeret ut in stimet p̄ & t hijs instruit ho p̄ exemplū q̄ possint silr̄ nocere et ect ad hec creata sint ut alijs sit in esum p̄ uelly dñt q̄ & t in mortuos hoes seuiunt sed & in hijs instruit ho ne ad genus mortis horrescat · q̄ p quoscūq; triscat meat⁹ nec capillus de capite eius pibit q̄d bñt modū solū q̄ri de arboribus & herbis fructuosis si & in illo die orta sint cū septa no moueret in herbas seminales et arbores fructiferas · p̄dicit q̄ q̄ no infructuosa sint · dr p̄terea fecerunt fructū dñm · p̄ p̄terea nascunt hoi magis ad laborem q̄ ad voluptatē ut p̄ p̄terea orta sint · quia dom e hoi · Spinas & tribulos · q̄ · t · ut quecūq; tris bestie fructū · i · utilitate manifestā ut occultā · q̄ no p̄scribit & annuit dñm e creasse & multiplicare · & de hijs intelligendū e licet no sit dictū · hec e · n · dis cū creatis eorum · De creatis hoīb⁹ ·

Deinde subdit de creatis hois faciamus hoem & c · & subiungit pr · ad filium & spm · s · ut e ostendit vbi dicit faciamus & imaginem · fres e autē ho ad ymaginē dei q̄tū ad aiam · i · ymago dei e in sciencia & rone eius · q̄ aia spes e & vocat ut dñs testificatur tribus · q̄ hoīa iusta sapiens cū ymagine pertransit ho · q̄ illa sit & spectus sibi dicit no pluat masculum & feminam creauit eos hoc q̄tū ad corpus tm dr creasse q̄ aiam eos a diceret

spes

Qo de animalibus notatis

Qo de arboribus & herbis fructuosis

Qo

+ ūo mutuo & mst in isto scribit in secundo mst in viesimo sexto

plasti · ne adorarent eos · ymagines ferox
putarent · tamē ſ corp⁹ ſcī & hoīs quodāmō
ad ymaginē dī · eī os hoī sublime dedit
ut deū & celestia videat & imitet · ūn cum
quesitū ēet a quodam phō ad quid feris
fuiſſ · ꝓ ut cōtemplet celū & celi numina
dedit ante hoīs deū ut pcet alijs animalib⁹
hoīs dignitas In tribus ꝙ nota hoīs dignitas · ymo quia
no solū ſcīs ē in gne suo ut pcea ſ & ꝙ y
magod ē · Sēdo ꝙ ēt deliberatōe ferox
ē · ſm alijs siquidem opibus dūo & ſtat ſſe
in hoīe int se deliberates p̄ · aperit · fu
ciano · tertio ꝙ dūs statuit ē alium ut
ēent ei ꝙ fidēm mortale deū scirebat · tali
mentū · in indumētū & laboris adiumāne
tū · am pcem · n · hōīs tm & fi · uct⁹ ar
borū dedit de in esca hoīb⁹ & animalib⁹
· ꝙ in colligit · quia ante pcem nīl nocuū
aut sterile fra pduxit & nota ꝙ in
maximis ut in leonib⁹ pdidit hō dom
nium ut sciat se amisisse & minimis ut
muscis & pdidit ut sciat ulciscēte quam
in medijs hīt ad solacia & ut sciat se do
minū hūisse & benedixit eis de⁹ ſic.

De institutōe quietis

Creſcite & multiplicamini · ꝙ ꝙ sine
quietōe corp fieī nō potuit · patz
quia de⁹ quietus vir & mulier ſ mīstr
tuit · igno cōstituit quēdā hēticā dies
ocultū sine pcō fieri nō posse · si dicit
quāe ante pcem dare sint hoī esse eum
ēet imortal · dūs · quia illa imortalitas
aqua erat⁹ ē cibis erit sustentāda nec
erat qualis illa ꝙ fuit ē ꝙ cibis nō egebit
Illa · n · erat posse nō mori · hoc est nō posse
mori · & vidit de⁹ cuncta que fecat & erāt
singla ꝙ se bona · sed simul tē erat
omia valde bona · hoc ordo mali pulcor
ē ꝙ separatus sit omia erit valde bona
· g · omnis ſtas bonoz erit optima · ꝙ q
tea sit & ꝙ se m̄ ista ſtas mutabilitā · tamē
alijs sit in mutabilitatem · ope libi · simum ē
bonum ſ de hoc nō ut de ceteris dixāt · nō

dus & vidit de⁹ ꝙ ēet bonū · qz in paradiso fie
bat lapsum · ut ꝙ nodū hō pfect erat dois
eo fieret mulier · Vide & pōlagit nō ē
bonū hoīem ēe solum · De quiete sabbati & ei⁹ sanctificatōe

Fuit pfect sunt celi & tra · ecclesiast ē hoc opus gen ii
6 · ꝙ ēat dispositi ornati ut pfect & qua
in senario sci qui pmo pfect numerabo⁹ dicit
ꝙ eo pribo⁹ sunt agg regat · redd⁹ enūt sumā
ꝙ in mondibo⁹ nūs & pres illas nūj dicam⁹
quarp quēd assignādi pt̄ ōra sit in collez
n · senario eo bno & v · ostet & eo duobo⁹
& iij · or · tamē quota sit ei⁹ pt̄ · qm̄ ꝙ vel
quarior dici nō potest · Complemq de⁹
opus suum qd̄ fecerat die septimo
die septio qd fecat alia traslatio hīt vj
& tnc nīl ē obiecto · sed hebraica iuxta
hīt vij · & io dicit ſ complē ē finale ēpia
opis fice · quomo verp ē ꝙ sequit · requie
vit de⁹ die vij · & ē · vij ē ꝙ die vij fecat
& rpi ēet benedix · & pō requiemt · ut co
plemt · i · copletu audit · ei nīl in eo fecat
& tnc requiemt ab opib⁹ generib⁹ nouis
nichil · n · pō fecat cui⁹ tnc nō fecisse nīl
ut corpm · ut silicitudīne ut diarp · nō
n · q · fessus dr quieusse · sz ꝙ cessauit
sic m ysaias dr ꝙ seraphim requiem non
habebant die sce · f · s · i · nō cessabāt · ut re
quiemt ab ope & nō m opib⁹ · i · nō ēet
opib⁹ suis & ē dem q · negatiue · ut req
emt ab ope in sempo · i · a mutabilitate ē
opm ei⁹ mutabilitas apparuit · vita sta Boe
bilis manes dar cuncta moui · ꝙ autem
dr ab omi ope ꝙ fecerat mutt ēe opa
ꝙ nodū fecerat a q⁹ no quiescit · tra · n ·
opa fecerat · creauit disposuit ornauit
ſ tm opus ppagatōis nō desinit opa
ri · quitu faciet cū peniteat se tristicia mutabr
mm · Vbi tm perpue quiēs · & benedixit deus
septimo · & sanctificauit eū · i · sem & celebre
ri ēe uoluit · Vñ ab ab ꝙ nacōibo⁹ ante
legē & dr sabbatū fuisse observatū tra
obstinacia in legē · & dicit sanctificationem

ibi memento ut diem sabbi sanctifices —

Iste sic gradacones Epilogus. —

Celebre quidam hic S. Ambrosius opus sex dierum quod ibi explicuit edam mortalibus ibi et libri gradacionis ade premisso aut quo dubium et sic insistendum. qz eadem materia et fere sit divertit: que cum simul fiat non fuit ut explicet quo sub breuitate melius fiat repetit et de reliquis. Gradacones. n. hoc nomine pt accipi actiue. i. operacionem dei. ut passiue i. gradata. Nec et precipit quo aut fecat omen hyrgultum antequam oriretur in terra et herba priusquam germinaret. cum sit deus uirgulti quo arbos seminalis adulti et fructi et herbe orti et semine. sed quo dr. duos fuisse modos operacionis diuine ut dem et. s. milem et cenealem fecat quo ea nihil prius oriret et germinaret cenealiter. ut alii germinet secundum suam speciem dr non. n. pluit deus sup terram et homo non erat qui operaretur terram. ut ante pluuiam oriretur et germinaret cenealiter. ut ita germinet secundum suam speciem dr non. n. pluit deus sup terram et homo non erat qui operaretur terram. ut ante pluuiam oriretur et germinaret ut modo fecat cum paulatim humidus vapor ascendens et irrigans habitum ad ortum et multiplicatur pullulat. tunc. n. fons ebn irrigabat

Diaissim pertransiens per sabsecutas quasdam aquas sub missione irrigasse tota paradisum mundum. sic et diquibusdam scribitur quod quatuor capita fluminum de una fonte irrigata dicebat diluuium fuisse quatuor. ut quo legitur ibi fons et non imo multitudine fluuiorum ut i beret locusta

De creacõe hois pthoplasti. —

Formauit dñs deus hoiem de li. t. pulueris de humo uocat deum dñm quo tunc primo fuit pre filium p̃re equitulacione de ut esset hois formacione diffusius aut quo aurem. n. spectat quo deus formauit hoiem de li. t. ad animam inspirauit et. c. quo. d. corpus fecat de tra animam de michi alia tres libri habent insufflauit insufflauit quo magistrum scribo ut quidam putauerunt ei spiraculum et spm non scribit. dr. ei inspiraui. i. spm sanctum. Scribit insufflauit. i. flatum animal fecat. dñs in ysaia. omnem flatum ego feci

quo aurem dr in faciem quo sanctus a pre totum intellectum. n. hoc animum aut in faciem eius ptem dignorem quia sensum exprimit sola nominauit eadem autem anima et spiritum inter nocet. quia quo ei hoc spiritus et anima et pro dicat animam in se. i. in pectore et uitam non mortalem nec animam peccatis. sine hoc non sane intellexit plato dicens deum animam esse et angelos corpus formasse. ibi dixi deo quo opifex pr. quo ego. quo aurem quidam asserunt animam de anima centra sermonem sine ro. quia tunc illo modo peccare posset. Alii distinguunt nec spiraculum uitae et animam dicentes spiraculum uitae spiritum. s. quo eam tunc sibi datum asserunt ad priuilegium. qui deus hoc nunc os eius os meum. Alii et alii distinguit spiraculum uocantes quod spiritum corporeum in corpore animalis qui est quidquid sensus operatur in eo qui et paulatim extinguitur in eo et diu moritur. ut in aliqua parte corporis adhuc spirat esse ille qui in alia extinctus est et aurem hoc in uinculo etiam mortali. t. potest mori et potest hoc mori et alia corpora quo sorte missa. et quidem uerum in nro corpore ditius fluidet quod extra ut est extra sit. et sit ei datum illi. nec esse incorporari quidquid extra illam actum sit deposterum dr quo in nris corpusculis diu infundat creatum. De paradiso et fluminibus eius. —

Plantauerat aut dñs deus paradisum uoluptatis a principio. quo quereretur ab remanente hoc in loco ubi fuit et in actibus. s. damascenus. ubi quo tunc iam paradisum quando tempore deplantauit paradisum scribi. s. et arboribus a principio creationis. s. ei apparuit aridi et germinare terra fecat ut a principio. i. a prima orbis parte inde alia tres libri habent paradisum in eden ad orientem. ede hebraice latine deliciae. quo idem et paradisus uo. quo p. in ede. i. in deliciis. s. a principio est quo ad orientem

Tantae locus amenissimus a longo tire et uiridis fetus arma fructibus. sect ade ede ut usque ad lunatae globum aetherium. cum aquae diluuii usque illuc no pueniret et erat paradisus cetu empireum et di spiritalis qe regio et spiritum dr et spiritu paradisi intra beatos ait ecclia. admonit qo

paradisus quo sit

deus ī puidit de humo diuersa ligna · quibꝫ delectaret ho uidendo & sustentaret edendo ꝓduxit quidē · 1 · pcul dubio alta deus · ut ligneus · 1 · ꝓ hoc edulis · T medio quoꝝ uitæ & ligni scie bom & mali · dem ē aute ligna uite ab esu que huit mali · ut comestu sepius pceu a solidit hoem firmaret · ita ut nulla infirmitate ut senio ut aliquo tempe ueteretur ad m octauum sabbt · ligna bo scie bom & mali dem ē eo ea ꝑ secutu ē eis comestione · ꝑdis · n · nesciebat ho quid est malu · quia nodu exptus bonu dcm aute sustinere & infirmitate · gustu uero egritudine & ibecillitate · qua nodu sensit cognouit · ꝑ ea ꝑ sciam · ꝙ eo uno contrariorꝝ cognoscit religuit · & no ꝑ experiam · ut medic deu sano ē nouit morbos · & cu egrat magis cognoscit ꝙ nouit & sentit · sicut de puero delicate nutto dr · ꝙ nescit ꝙ sit malu imo nodu nouit · qm sit bonu · ut malu dr obedientia · bonu obedientia · ꝙ nouit ꝑ comestione ꝙtu bonu est obedientie & ꝙtu malu inobedientie · plato non putat hoc posse fieri arboribꝫ utriꝰ ꝙ hoc de hoc dem estimauit · ꝙ uiuit & ē sciens bonu & malu & dixit ꝓpter boc ligni · 1 · corpeu ad diffam spiem qui & uiuit & sentit bonu & malu imo dio uo positum tradit · quia ho medius ē inf creatore & se posit & sensibilia sub se posita · discreta uo illius boꝰ fuisse creatione a cæteris hoim religuoꝝ dixit pulla duo simul addita uite & scie bom & mali · Sic · n · m sancta scripꝰ tus tricies ē inter & ꝑ ī primo biblio sic ho uo m ꝑmus et alibi qm uiuit uo utens uerbo ad intelligecia datus & cu uenit ad annos discretois tue discernit inter bonu & malu & tue sue ꝑmu opa ei bona ut mala · & uo uti sem est m adam cu intra dicta ē ei secta boni & mali · q · d · fes ē ho corpe subditus deo ꝓpositꝰ creaturis & sit uite & scie ut bonu & malu ·

De quatuor fluminibꝰ paradisi

Et fons ut fluuius egrediebat ad irrigandum paradisum · 1 · ligna paradisi · fons ꝑmittit ut abissus · 1 · matre omnium aquaꝝ ut ꝑ fontes & riuulos ꝑ subterraneum & occultas uenas ductus ē & ministre humorem · dr autem tra circuitus humectari a fluminibꝰ per ccos · xxij · stadios aut · xlij · qui fons diuidit in iiij · flua duo dcs ē plison qui a grangro dicit ide dcs ē ganges · & ut pretulit plisson in mesopotamia ꝙ · 2 · flua recipit · ut tigris ab oriē ꝙ uadit assyrios · & ut eufrates ꝙ sit ī paradiso mutat ecclesiasticus · loca tñ modis · 1 · loco ꝙ alibi dicit · alibi tñ dicit · ꝙ alibi parum alibi diffusus · Tertia ꝙ alibi fluuius caldeos · ꝙ circuit tra eulath · 1 · midan et tradit aureas habenas · Alius deus ē gion qui & nil · & solet hiare · ut tigris · ut gion qua turbidus ē · hic dicit ethiopiam · Alius duo ꝑmus nobis nuncupat tigris & eufrates · tigris atal ē velocissimus · & ideo fluuius ille a sua celeritate tigridi cognominat ē · hic nadir dicit assyrios dicat iosephus ꝙ tigris dr · dicitur ꝙ sonat acutum uel aquilinum eufrates frugifer · uel fructuosus · de quo ꝑ ssa transiret regiones · q · nomen traxit mouit · ꝙ ē in caldea inde venerit abraham · hec nil · ut diximus fluuius ab eod fonte manat & separat & ipsum quidam corpe mixte cōmixtum · & ipsum separatum · sepe ecclesiasticus absorbet · a tigre & solis ictum in pluribꝰ enigmatibꝰ · inde ē ꝙ de ortu corporia legentes · dr ecclesiasticus grangres nasci in locis calidis · nobis nil · no · peril ab aethiopie · tigris & eufrates ex armenia

De precepto & ꝓhibitione edicti

Tulit ꝙ deus hoim de loco formationis sue in paradisu ut operaret ibi · tenue no laborando eo necessitate sed delectando & ꝓficiendo & sic custodiret deus hoim illi ut uicissim referret ad hoim · ut · s · homo

carne de carne. Aug. Et hesitare in dem
q̄ sentiendu sit de dua an edūcere sit an eo
michilo. Et dicit q̄ tractat de dua pacis
cōnē eoꝝ. Et bi tm mulieris dua sint edūc
ce alii. fert. Et q̄ dua viri q̄ de michilo et si
alii. flebat taceri no debuit. ne sic fert pu
turet ut ia audiens aliq̄ de dua mirā fra
tacendo multi no alii putandu sm. et
q̄ dicere aliq̄ pūs. De nob⁹ mulieris

Et imposuit adā eā vocari sue nom
trāsp. dns ei⁹. Et ait licet uocabi- mira
go. i. a uiro actiue et simpli nomē a viri
nomē. ut maria de maria simplia fiat
Et dicitur in hebreo hec e. ab em vi
dr inde denotat issa. ut a uiro virago
hoc ñ. q̄n illius mulier fuit nisi cum
t qe et ei⁹ incopatie uirgo ēdu sit
mtē tate naturat sue. fracte dm- muli
eres sit hoc nō. adā fuit q̄n illi hoīe
nō ee. Et adā sonat rubeus aut rubea tra
qua scm ioseph de rubru tra eo ipsa ferus
et tellus t. n. ut ait virgo tellus. unde
aut rubea. i. ata. q̄ sedes aie et i sāgne
aut rubea si q̄ fuit erut. i. sanguea. i. pe-
cato. sanguib⁹. n. nōie sepe designatu
pcm. ut ibi uestimentu meu ocretu sā
gne. Et sanguis sanguine tetigit. Imposuitq;
ei aliud nomē eue. s. pa q̄m q̄ sonat
uita. Quia ee mr omniu uiuēciu. tm
qua hic no legit imposuisse. Et ipa post
maledictiones forte q̄ plagenis ihūs mi
serta dns ei eue q̄ alludens emulatu
pulcro. grasculus. n. recte nat⁹ cu
tando dicit. a. mulier ut⁹. e. q. d. ab
dicit. e. aut. a. q̄ nascit ab eua.

De pplexa dre

Imposito nomē stratim pplexatur
dicens. Quadobrem. s. q̄ de latere
viri ebr. Felmqt sepe fit. pcre et. m.
ppe uxore sua. Et adhebit uxori sue trāsp
porcuncle sue. ut ob hoc re demostra
do uxore dns. pp hoc mulier re fert
quit ho. Et c. hoc sit cotidie. a uiro.

+ q̄ relinquit alienē pentes oryalis vel spūalis q̄
zelotypie uxoꝝ maiorē. Et ad unā filiaꝝ. Et pmodū dic
pueri. filios hui⁹. Et a sede de nūio adamauit
se. Et redit. Et ideo. Et dixit. Et relinquet pueri suos
filios. Vel

mas mittendu. Et hoc sp relinquit. i.
no inquit eis mat momo. h⁹ duci sequ. xp.
in euglio. ples ppse amotiut a omagio
hoc. Et ppe hoc. s. omnipotens relinquit ihs pa. Et uirez sua et
mā. ut q̄ relinquit cohitare corpaliter. sp spu
ualit. q̄ maior. Et zelus. i uxore ep dimit
filios. pentes nec hoc dicto q̄ retenti in fili
os. Et uxor. n. ascendit de cruce ad ramos
si no redit. Et io no dns. q̄ ppter hoc relinquit
parentes filios. Et erut duo. Et carne. Et ibi. Et in
gent ambo in uno carnali ope. ut erut duo
in una carne pul q̄ gigneda. Et do emi eo sa
gne uno si eo sanguis mbo cocat pulli caro
ut licet sint duo pdalis. erue. i. angelo
una caro. in alijs duo. q̄ neut pater
fit sue carnis. De statu anie peccatum

Erant aute uterq; nudus nec erubesce
bant. michil putabat uelandu quia
michil senserut refrenandu. sicut no eru
bescimꝰ si quis videt caput manꝰ et pe
des nros. Inordinatus. n. membroꝝ
motus ipsi fuit pudenda sicut et pueri si
videat pudenda corpa no erubescut. Et qua
bnficio etatis motu erubescibilem no sense
rut. qui pudendus e q̄ ioīdinat⁹. q̄
no sine pcto sit nisi iuro specialis excusa
tus e. no tm excusat pt a pcto. rubore
cauē p⁹. Vn scs zacharias cu seam eliza
beth cognoscet ad gignendu sem pdore
dns. tame uidi maluit. Et quibusda huc inst
e deu precepsse uirgt de abstinet pomi sue
pcreparet sit. De suggestione demonis

Serpens erut callidior cunctis animab⁹ agri q̄s
fere. Et nati. Et incadent. q̄ plene cat
demōe. lucifer. n. delectus a padiso spūa
liter hoi q̄ erat in padiso cor pm. facies
si fuerit cu rōne. q̄ ille eligeret. timens
ne deplicenti a uiro mulier mino pru
dam. Et cerea tuetur flecti aggressus est
Et hoc p speciem. q̄ tue spes erecte erut
ut ho. q̄ i maledicte pfruat. Et. Et adhe
ret femine pharetre erectus mendax. electe
est q̄dā gens preteris ut ait beda Ber
gineū vultū hūs. q̄ situa sibilo applau
dit. Et monet. ad lasciendu singula eius

nesis

tm nescientib· sicut p figuratos & ergo nos latet nescientes & aut· cu· precepit uo bis deus ut no comederis de omni ligno paradysi· i· ut comederis de ligno s no de omni· Querit ut eo rnsione occonem habeat· Dicendi ad p Venit & sic fem· t· cti· n· q· Dubitando duc mulier· ne forte moriamur· q· Dubitas ad phibi ptem de facili flectit· secu· d impetrede aut· a sequaci moriemini· imo deus nosset uos sitis ei in ia & sciens q ei comedetis eo ligno bon erit· sicut dis scientes bo nu & malu· q· mulus phibuit & ficta mulieres sibi ad accesu· De esu pomi & fructu p p.

Uidit q mulier· pus q ligna est pulchra· usui· i· mundu· & eo odore ut tactu notas q ad uescendu suaue comedit dedit q viro suo· forte p monies verbis psuasibilibus q trisse legislatoz bi erunt· est· qui & ei facile acquieuit· q ei credet
p2 mulieri stat my moritam nisi ulu dnu & vidisse no fuisse mortua· deu hoc a dno estimauit tm ad tactu & comed· & apassi· ecti eoz· i· visu tali q precepit q no ante discoopientia· s· mulieribus· et no de actis corpis mtelligdu· e· ei deus sit vidit mulier ligna & e· q· eo accessit ad ligna q palpones· s octos eoz dna q scripsera & cognone eo erat enim in eis mates mot· coopisce· s repssi & clausi ut in pnis usq ad pubtate· & tuc tandem nuli apti simt· & cepunt mou & dssidi· q ei pmo ipe ee no sensisset· tuc eppti sut & cognouerut eos· & sicut obedientes fuerut suo sniori sic & mebra cepit mouere cont sibi sponsu· i· ronem & motu pnu deorpisce· q· ru rei sensere· i· genita libus & sua cta se mouere· mebra pudenda erubuerut· vis & illa pudenda dicit cta quide membra ad motu hoies stat aut mouet· pudenda no· q· no licet e porta appetitu & obedientia melius q ligna obedienne parentia septu e· m porta & cognouerut se nudos· i· discooperuit pudenda· i· erubuerut nudi pudenda· tm

rose trudit· seam cognoscendi se nudos mittendi confessionem sua sussse eo est alig· m· q· hinc esset mala· sinistra· dicebatur namq· platica· ei acuminis erat· & tres lectus· De maledictis q ser· pens uni & mulieri p

Ue fecerit sibi psonata· i· sacrificoria q· binas breues ut capestri cibo nudi sedentes i campis pudenda tegebat nec sine ei de foliis ficuu· q· de fico· ad p si crat· arbo hois· nudatre· tm ubi sensit voluptuos prurigine· ut q p hoc onstat sit· quia prurigine voluptuis ita in cu· ne sensebat· hinc quida dicit sicu si esse arborem phibita & audierut noce dns de ambulatis ut eo corpo suo motu arguere eos ita videtur· q· no stetissent i precepto· lo quebat ad eos dns p ora sacris & absconderet se a facie dei i medio ligno p· vocauit eos dns virii· s· cui dedecent precepta & increpa do no ignorando ait· adam ubi es· i· vide in qua miseria es· qui ait abscondi me· q· nudus eram· stulta responsio· q· displicet nudus qui tis fuit· seus· & ait dns q· ubi hoc indicauit· nisi q· de ligno comedisti esse ub no studi· confitens· s peccm bo ore retorques imo & ipm mulier· p dare rem ait· mulier· q· dedisti mi· so· de li· & eo· & ad mulierem ait quare hoc fecisti nec ipa se excusauit· s obligauit· pcm m spontem tuare no in auctore spontis spons ub no mitrogauit· q· p se hoc non fecerit· s diabolus q· ei· & maledicens eis nec p a spete ordinem suas q tum maledictionis tuum· ser· pens· n· & p· & plus peccauit· q· in tribus· mulier· p & mung eo· s plus vir· o· q· in duobus viii· p tmo· & mung q tmo· Spons tuus· decepit· metit· e· his tribus red dite sut tres maledictiones· q· tuus· bois excellentie dem e ei· Sup pect· tibi q tredieris· q· metit· e· punit· e· m de tra comedes cibu· dicit· q· uite tue· imo abstulit ei uocem & posuit eu· sicut eam in de qua decepta accepit hoc· ministra ds pona mit· te· & mult· hic· i· mitru· q· aia penitut· ipa contet· capiut

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

tuū q̄ nāli⁹ suat ſpens q̄ ſede mitt⁹ ſue
& tu inſidiabe⁹ calcaneo eius magne
& ita ſicut male dem & mt⁹ caſe & ſphes
ſnpos & canes ſic mt⁹ hoem & ſpentem
ſicut · n · venenū ſpetis hoem ſic ſpūm
hois ſecūm primt ſpetem & qua nidi
dlbuc erāt ſpes modo timet hoem
mlidum & fugit · T ueſtitū mſilit · ſm duo-
bus pecauit mulier ſrbiuit & uenenū
comedit · q̄ ſrbiuit humiliauit ea dicens
ſub viri ptate eris violenta ut & bulibus
te affligat · mte quidē ſubdita viro con-
dicōe & timore cu⁹ pius ſubdita fuit ſ a-
mōe & q̄ · i fructu pecauit · i fructu ſuo
punita · vide dem & ei ſm dolōe pari-
es · q⁹ dem & ei · i dolōe · maledicto · pari-
es vidico & maledicta · n · m lege ſtilis
& ita · i puniendo no⁹ oblit⁹ miſeri⁹ deus
q⁹ & m alijs mledictibus hom notādu &
ſgda q̄ · i ſolo eſu pecauit · T laboē edulij
ſibi q̄rendi punit⁹ & ſic · o maledicta t⁹ra
ope tuo · ſ · p ope tuo · i · p pcto q̄ ſ fem
& ut t⁹ra q̄ bonos pius & uberes fructus
ſpote faciebat · demceps nūrob⁹ nr⁹ ſme
hois laboē g̃minabit & q̄ntg⁹ p fructi-
bus ſpinas & tribulos & addidit & come-
des herbas t⁹re · q & · i hoc pat⁹ eis in-
mēto · t⁹re aūt maledixit · q̄ de fructu
t⁹re tuis egresso ſcā & no⁹ m alijs inde &
q⁹ comedit deus piſce · ſed no legit come-
diſſe carne de t⁹ra viuēte cu⁹ maledicta · miſi
forte de agno paſchali q⁹ precepto legis
addit ſ⁹ de labore · ſm ſidoē vult⁹ tm
veſ · pa · & · dom · i t⁹ra reuertar · i · donec
moiar⁹ · q̄ t⁹ra es & m t⁹ra abis · pul-
chre dem & bis · q · ſ⁹ in eod ſtudiu ſtenu-
ſes dom t⁹ra ſires · i mel⁹ ſi belles · modo
de mſpia · i mſpiam ibis · mōe fluct⁹ aq
& tue adam plages mſpiam poſtea
ſue · vocauit in⁹ori ſua eua ut dem & ·

De eiectōe hom⁹ de paradiſo & de rupſca ignea

Acat q⁹ deus adē & in⁹ori eo⁹ tunicas
pellicias · i · de pellib⁹ mortuor⁹ alia-

ſtimq · ut ſignū ſue mortalitat⁹ ſecū fe-
rent · & ait · ecce adam fc⁹ & · ſ⁹ hūs ego no
bis · vnus & · q · voluit ee ut de⁹ ſ⁹ T cu
deuic & mo q⁹ no & · nec & bonū di inſultat⁹
ſ⁹ nos a ſrbia corrigetis & bonū emittet⁹
ut & bonū do ad angelos & & bonū plagetis · & ſi ·
q⁹ pars q⁹ fc⁹ & ame · ut ect q · vnus eo⁹
nobis ſiſteret · aūt ſ⁹ ne forte · mi · ma ·
& · ſ · de li · & co · & viuat mechin · & propoſ
& · q · videte & cauete ab eo ate cu⁹ q⁹ dem &
viuat ternū · ad opinōe hois trahendu
& · q · d · & comedat · hac opioe ut viuat
mechin · ut ternū accepit p nitto tpe · & ſ⁹
& dixit eos fuiſſe in paradiſo · ſm · hoīs
dura videt di ſma q⁹ penis pdeis pena
eiectionis addidit · ſed eis & · hic · n · pena
qua debebat miſericordia tempauit · ut
bea de eo appareat · ei narat⁹ fuis · mi-
re · q̄ · n · futuri erat · i mſia · q⁹ to ect
vita dulcior tuto mſabilior · ſi q̄ quis
eſſet de ligno vite diuic⁹ uiueres diuic⁹
mſi cent · nec & mirū ſi & p⁹ pcm q⁹ eſu
ligni illius diuic⁹ prohibent · ei adhuc
ſunt queda in ſile diuicūd⁹ q̄mbus mult⁹
moritur · fit ecclāmgo in foliis arbor⁹
apud ſeres eius ei⁹ vita prelat · & ale-
cinder ſepelit · dnexit · de ſacdonis arbo-
ribus ſolis & lune · q̄ eiectis primoz⁹ parēti
q⁹ eſu pomoz⁹ penitent ecclia in capite
longiſſima agrit uenuſi ei⁹ erat ego ſe pe
victum · & ſic dnus nitentes alicui dat m
erat emiſit eū ſignū tunicarū pellice-
dnus de paradiſo agru ſub hijs cibis q̄ms
vo · ut · o · f · de eis & · i medio maledicto
q⁹ · ſ · aſſumpſ⁹ & m electi fidelis ſeruit · q̄
agru fidelis da p ope q⁹ poſſeſſe ut
maſcemo de ſ mandato ponit vetita
ſupſ⁹ fuat · i & appoita · & ignea · i ruphea
cham abel fra paradiſo transeut quasi ad
ſnm mtfecat mx alia eccliā & claudit
ſdm & eua ſeptis coia eis foreb⁹ i ſig nte
ſunt · T pfectica di addit · paradiſi quondam
plio & collocauit obeliſc · ſno de meſa ſ⁹
dn · pa · bo · ſne · & ſe t⁹ra comedit · q · ma
ſſa · gla atq⁹ uer- ledicta t⁹ra · i ope tuo · nico

De pubo penitentijs in capite xomm⁹

obtinuit qm deus sit ispectus

ut angls ar- | dicit eis auc qm nondum manifa-
cet dyablum. | tu erat nome eue
ignis hoem ut ministro angloz ponit
ignis ubi qui meliden- passi migrassim q
more gladij no cui sed ispectus dr. i. ut
big secutis. qz pena fuit ibi in utrq presu
pmiri. ut dcs e ispectus. i. apprs ad uer sand
i. tollendu ei deq uellz. ablatus. n. fuit ad
tempus. metuibz henoch & enoch pmig ihu
donec in morte xo fuit exhibitus. Si qrit quid
osimebat ignis ille. ppr dica qz queda spes
ignis & sicut tuita bti nicolai legit cui fi
mam adhibes ardoze sentis p no patis ad
ustione. nec eget ui. q. existimat. & talis unit
spuiu. Sed si queri quare permisit deus hoem
temptari cu sciret cu ligaturu & de multis
tribut modu. dicit qm ad pns attinet op
qz sic uoluit. Si queri cur voluit. cnsipida
do queri cum uoluntatis dei cui nda sit summa
ea omnium ca. De gnacoibz ade.

Hadam cognomit noe sua sed hic ipa
diso sed ia reus & abiectus. breue
legislatz gnacones ade tinxit festinas ad
tpa habrahe pris hebreoz & ples ade
subtraxit filios & filias. sed methodi mar-
tyr orauit du cet in carne. & reuelatu ei
seo spu de principio & fine mundi qz & omue-
rat & sepeli licet simplr reliquit dictes. qz
burgines egressi sut de paradiso & anno incc
ade. xlb. natus e ei chain & soror eius cal-
mana & sic sex tadam qui in carne. vxxx.
annoz tame fuit tps dei & ani & pl annoz
annoz & tum & sic de ceteris. & potuit ante
chain nitros genuisse qui tracet hic post ali-
os. xb. annos natus e abel & sozor eius del-
bora. anno incc xcii. c. xxxo. chain occidit
abel. & loco quo sepultus fuerit dr. vallis luct
map in hebron. & fuerit ei adat et
eua. c. annis. tunc natus e ei seth. vxxo.
anno pme aliad. Inclito ut ei methodi
secta p discretos annos. ade e vocat
sedin una aliude & coronat in hoc. hxo. q
qui dne ada. cc. xxxo. annoz ei gremit
sedi. sed ei in hebron. c. c. xxxo. qui sub-
tracent annis & luctu. dd redeamus

ad brem naturam genesis. Concepit eua &
pepit chain qui mcpr possessio. rm sug
pepit abel. q sonat luctus ut moror sue
uapor quasi cito trasiens. q tuti nomie
ppositi fuit. q de xpo scriptu est. ti sim
ilis esto fratrum mcpr. ut sp. quia no reliquit
semie sup tra. abel fuit pastor & agricola
cain cum. n. est maligniss ut & ava-
ritie cosilerat sue tiram pmig incoluit.

De oblacoibz cayn & abel.

Post multos dies obtulerut deo mu-
neri cain de frugibz. abel. s. nose lac.
& pmacenita agnoz. Moyses aut de adi-
pibz eoz. i. de pinguibz gregis & obtulit
Credit ada in spu docuisse filios ut offer-
rent decimas deo & pmicias & respexit
deus ad abel & ad munda ei. ad cain & ad
munda ei no respexit. qz placuit deo abel
& p xpo placuit oblatio ei. q. qui mitu
fuit alia christo capit. Inflammauit deus sp
abel & sp munda ei. ignis ut de celo ob-
latone ei incendit. ut legit hebre scm
cay melo & leuitico sup moyse. omnia
uo cain tamq eo auaricia hoib nata
do no placuerut. Ignis qz e cain & occid
bulz ei p decidia. minore sibi pluri
bdes increpas. q dns cain ait quare
irruit es. none si bn egis recipies pmiu
s. ame. si no. recipies theodoci posuit ac-
ceptibile christ munq tuu. Sin aut male
stricrin pcm in foribus aderit. i. psto
et. Solute. q qua migressus es ad opus
q tuu. qz sibi es arbitrij. sub te. i. in
prie tua. & appetit ei pcm. & dnabis illius. si vis
illius si vis alia tuplicia sz qre con-
cadit multo trius. Nonne si recte offeris
& recte no diuidas peccasti quiesce. qd
te cotinet pcm ei. & tu dnabis illius
rte obtinebis. quia enim carni. q ii rte diuisit
qz scptz q melioz erat oblatio. Dyabolo obtulit
ut no recte diuisit. quia meliora sibi re-
tinuit. spicas. vd agrestes & corozas
secus uiam do obtulit. De morte abel.

a dr. ioze & alia

b i. pcm cmo & aliud misse mendum

c i. centum

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Inuidens itaq; cain fri suo dixit
ad eū egrediamur foras ⁊ cum
isset in agrū surrexit cain aduersus
fratrem suum abel ⁊ interfecit eum
Hoc in samaritano non habetur
Quo cain legit quod dixit ad eum ⁊ mes
ligend ē q dixit ei ilba dñi increpans
.s. ⁊ cōminatus est ei dicens abel ⁊ interfecit eū
⁊ ait dñs ad eū. ubi ē abel fr tuus
Non ignorando sed increpando opportunus
scribendum. qui cū uellz occultare scm
dixit deus. Vox sanguinis fris tui clamat
ad me de tra. i. notorium ē q fecisti q
effusio sanguinis hoc indicat nec egere ac-
cusatore. q in eodem ē. hic est q recta o
si nemo accuset q sanguinis effusione
in sacr loco. suspti trahitur in cain. quia
sanguis clamat. q si negauerint iudex
dei examinet. ut q maledict eris su-
per terram magnus ⁊ profugus. unde iste ma-
ledr. q no ada quia faciens iste pena
pro ari cadis pmic in scripturis addidit
Timens q cain ne ab bestie ei deuora-
rent si egrederet. ab hoibz ut si manet
cum eis q pcto suo occiderat eū dap-
nans se ⁊ desperans ait. q maior ē mi-
quitas mea q ut uenia mereat. maior
ē miquitas mea q sit id quo uenia me-
ar. q. maior ē miquitas, omi misto oib
qui inuenit me occidz me. ego timoē hoc
dixi. ut optando dixi. q. utina occidat
me. dixi q ei deo. nequaq ita fiet. no
cito morie. ⁊ si ois qui occidit cain
septuplū ur. ⁊ libabit eū. i. laboē ⁊ mitia
⁊ hic addit implic septuplū pumice
i. pumico fiet de eo dñs uindicta in pe
nis usq ad septimū lamech. q exponat
trāslatio. Nos. ois qui occiderit cain
septuplū uindicta exsoluet. ⁊ dixit qui-
dam pena eius dimisse usq ad sep-
tuagesimum. quia scpt. pena omi
sit cain no ut dimisit sed tuta dolose
egit. Recte in septuagesimo occidit. q ante ei
negauit desperauit. nec sapiat q pena egit
ut sic omnib qui occiderit cain septuplū
punietur. i. plz q pce cain p phibitione
homicidij que modu fa fiat cui. ⁊ posuit
deus signum i cain non ut occideret sed ut sic ui-
ue a deo punit q ⁊ occat ⁊ misereat eius
misericordia ne interficeret. Unde egressus a facie
dñi habitauit ad plagā orientalem eden. i.
deliciarū. no in deliciis. sz usus tri delicia
arū. iosephus ait. ⁊ multa pagus tra
ens culmina in qde sua. cain collocauit ⁊
in loco q nayda nuncupat. quo sibi ⁊ fi
lijs nati sūt. q ego in dixi. no ē tranay
da ut uulgus errat. sed habitauit
in tra nod. i. instabilis ⁊ uag. q sonat
nod. ⁊ dr cain nod. i. instabilis.

de generacionibus cain.

Cognouit cain
uxorē suā. ⁊
peperit enoch ⁊ fecit
ciuitatē ⁊ uocauit
ciuitatē ⁊ dixit cain
eo nō filij sui enoch
hic pz q ia nūti hoc
erant ⁊ si no dicat cor q nāta quos co-
uocauit cain ad habitē quoz ampliō ei
fecit. ⁊ ait iosephus quia reprimus ⁊ bio
lenciā opes congregans suos ad latrocinia
inuitabat. ⁊ simplicitate mitē hoium ad
illecebē mesuraz ⁊ podez pmutauit ⁊
ad calliditatem ⁊ corr. inpatiōne ⁊ dnoz
hominum tre. primus posuit ciuitates mura
uit. ⁊ timēs quos ledebat ob secritatem
suos in urbibz collegit. Porro enoch ge-
uit. iratū qui mamael. qui matusahel
qui lamech. qui septimus ab adam ⁊ pessi-
mus. quia pmus bigamiam mediauit
⁊ no adulteriū, contra lagē dei ⁊ nature
et dei decretum. ⁊ in prima. ii. ēt cone bu
ca. bnco fed. ⁊ mulier. ⁊ dei p os ade
decreuit. erūt duo i carne una. ac-
cepit q duas. Quores ada ⁊ sella. Com-
fit q ade. abel qui adhuc ut pastoralia
pascua territoria ad nutrienda pecora et
greges ouium amauit. ⁊ cauacteribz distinx.

lamech primo bigamus

Tubal pr cinctum i cithara

thesis

sepauit pgregies fm gra gregres om
um a gregibus edoz fm qualitatem
ut bicolores a grege spsi uelleris fm
etbe ut agnellos a matrimonijs fm
simus tribus certis intellexi intellexit
facienda nome fris eius tubal pr ci
nctum in cithara et organo no insti
tozo quidem que longe post facta fuerit
sed inuentoz fuit musice i consonantiaz ut
labor pastoralis qui in delicias uerteretur
et quia audierat adam pphetasse de duo
bus iudicijs ne pater aqe inundacione perire
t in duabus calamitatibus in quaz tota una
marmorea alia lateritia quaz alia no
deliet diluuio alia no soliet incendio de
la genuit tubalcain qui fabricam artem
primus fecit res bellicas decet exercet se
ipsum artem in metallis i libidine
ectoz fabricauit quo fabricante tubal
de quo dicit e sono malleoz delectatus
ex ponderibus eoz et proportiones et consonancias
eoz que ex eis nascent excogitauit qui
tuccoine grece pitagoe attribuit fabulo
se sicut et eos ope fm excogitauit operi
in metallis eius n fratres inuenisse in
pascuis uene metallozum fluxerunt in
uulos et sibilare lamine figuris locoz
in quibus iacuerit resedit soror eo
tubalcain fuit noema que fecit artem uarie
texture lanez ante quos seth genuit res diui
nas sapiens sacens in deum cain pene
subiacebit no debuit malore pena pre
dixit hoc mulieribus suis sic cum occidi
burui in uulnus meum et adolescentem in liuore
meo septuplum dabit ulcis de cain de lamec
uno septuagesies septies lamec no uin sa
gittarius deum uindicando caligine octoz
meruit et tunc adolescentie uincet deum
edocet generationem per delectationem tum et
usu pellium qui non erant usus carnium ad
diluuium castum interfecit cain nisi intellecti
stimas sensu quod ad uindictam iniuste
dirigens singulum interfecit unde ille cui

No tubalcain autem sinaam in
uenit tubal aut cum sono mal
leoz operacius inuenit hi gri
ci pitagoe attribuunt noema
autem neptunie inuenit

arcui ad mortem liberauit eius occiderunt
quem cain in uulnere adolescentem in liuore
uulneris sui uerum occidentem in liuore
uulnis sui i in dampnacione sua et to
tum pcm cham plenius est septuplum ut deus
unus sunt plenius septuagies septies
i sexies duo et bis egresse de lamec in di
luuio pierit ut hoc uno maioritate pene
tur notat hebreus i mulieres sue sepe ei
tubat cui male uide ipse uxori dicebat
eis se pati hoc pro duplici homicidio quod
erat bis crebat eas subdendo penas
q d cum me multis interficere deus pu
niet qui me interficiet septies qui cain

De set et eius generatione

Cognouit quoq adam adhuc uxorem
suam que peperit filium et uocauit eum
seth dicit scribus pro morte abel uouisse
adam no ut se uxore cognoscim sed deo
iubente per angelum sicut uoluit ut dei filius
de eo nasceretur temere ioseph dicit qz
abel extincto et cain effugato adam de pe
cunctore filioz cogitabat et uehementer
eis gratiosus amor angebat hanc cogita
tionem per angelicas potuit uocare scribus
perpetuum dei qz ipse erat crescere et multe
plicari seth natus e filius que uocauit enos pro
sonat tristitiam q robustus et fortis quia
cepit uocare nome dei fortis uenit alia
depcatoria ad uocandum deum si pleni libro
oz arbitrantur qui magnos ad honorem
dei excogitauerit et errauit ut forte ad
exercitandam pietatem memorie deficisse
uiuit deum ne uno sit Explicit

Hic liber generationis adae depcpit de ge
neracione ade ut integre pro ordinem
genealogiaz pficeret unde quidam
putat ab adam prima etate alii a
seth quibus assencit methodius qui to hoc
dicit qd de abel nullus natus e et generatio
deum tota perit in diluuio uixit autem
adam cc xxx anos et genuit seth ad
ymaginem et similitudinem suam npe ad ymagi
nem dei relicta ad ymaginem eius qui fecerat

enos primus qui inuocauit dnm

gen v

est· sil pcus mortalis mortales· vt apls
qualis rex nr· tales ei· forte moyses
c· anos luctus adc pemsit· quia ut dr
ius· lxx· & methodius & iosephus· hui⁹
cc· xxx· anoz ei finisse scribut cum
genuit· seth· iste genuit enos qui cepit
qm malaleel qui iared qui enoch qui
matusalem qui lamec qui noe· Dicut⁹
ig generacoe cum septimo fuit· pessimo
ita in generacoe seth septimus fuit· optimo
& trastulit illu· sm· translatus· ad
tpe· ut finc tpm ei⁹ helya coitat· cor-
da patrum in filios· enoch· quasda libras
fecit & quosda libros scripsit· sub⁹ q· dda
intellr· ee· mortuus· Iudei tm eum huius
trislacois attribuut· pocas septenarias
q⁹ sacris eius· qua plures legut· fabulas
eo quoz nullus trislatus· e· Fuit· n· a-
fuit· dns omia sub septenario dispositisse
q⁹ cet dicit ei septe celos esse & cet· nr·
stu dic· & septe tres ges dd fundamenta
mocu vocat· de ame matusale duisse fuit
opinois sm· coiecturone· hoc· vix· a-
nis· vnq· po diluuiu· ss· no legit fuisse
in archa n· trislat⁹ ut enoch· quidam
dicut· q⁹ mortuus fuit· ante diluuiu· Ba-
anis· eccl⁹ asserit· q· eode ano i· q· fuit
diluuiu· q· eoa dilecte coputanda anoz
ei⁹ sm· geneasim manifestat· tm omes i
mio anoz brie ei⁹ sucut· q· hoc· anis
dcor· hoc· tm· Porro· noe fuit· v⁹
ab adam i· q· pma etas· tm· mari· et a
q· & tpe· ei⁹ fuit· hui⁹ etatis anos· hoc·
pmit duo q· cc· lxv· no plene duo-
= q· sia ·ip· o· ethodius· vj· xpe tm· p· eliades se-
cla disponit· nec apponit anos sis-
sunt· & no nichil certi de nio anoz
tradit· De causa diluuij·

Noe no· cu quinquagesimo cet· anoz ge-
nuit sem· cam· & japhet· o· moyses
deinde de diluuio pmisit· cum ei⁹ dicit
Gen 2 Cu cepisset hoes multiplicari sup· tra· ui-
derut filij dei· i· filij seth religiosi filias
hoim· i· de semp cum & pulch· de quib⁹ sibi
acceptis eas uxores· & nati sut· mce gigan-
tes· ipi quid qm sem fuit hoc utro sub noe
ut ante ut medium ut patru ante no dec mu
nat· Iosephus ante dict· q· usq· ad bis·
gnacionem hom· pmansit filij seth· po ad
mala pgressi sut· reddentes a solempnitatib⁹
prmis· & ob hoc cont se deu nr· retinuer· ut
a na mlti· incubi demones filij seth ut angeli
dei cu mulieb⁹ cdentes tiuriosos filios ge-
nuerut· qui pter confidencia fortitudinis
gigantes a grecis dci sut· o· cetheadius cum
diluuij hom· s· pcta diffusio exegit· dicens
qua quingentesimo ano pme eliadis· i· po p·
ma eliadem filij eam abutebat· moribus
sim suoz· nimis fornicatoribus· Descendens quingentesimo ano
mulieres in uesania use sup· gresse uiris ab-
utebat· o· ortuo adam seth separauit cognatos
ne sua a cognacoe cum qui redierat ad na-
tale solu· ria & pr· uices phibuerut· ne mis-
cent & statuut· quoda nocte proxmo pdyso Seth Tors
cum ibant i campo ubi fratu occidebat· Quin-
gentesimo ano· se eliadis· nonus· seruit· hoes in
altitudo cdentes· septuagentesimo ano se eliadis
filij seth cupierut· filias cum & ordi sue gigantes
& accepta ecta eliade tandem diluuiu sic ordinat
methodius· Potuit & ce ut tribi demones genue-
rint gigantes a magnitudine corpm denominatos s
deos a gos q· e tria· si & immanitate corpm res-
pondebat· inauditis diuoz qs diluuiu tm nati
sut· alij gigantes in ebron & p· fluuiu thami
ciuitate egipti a qua tutanies dci sut· de q·
simpe fuit· enachim cuius filij insuetuerut
ebron· de quib⁹ ortus e goliab & quida alij·
Fruct⁹ q· deus pcibus hoim· dns· Pont· me fecisse
hoem· q· facta q· fabi fruct· hoi penites opus su
deli· ii· q· secure· & e sensus de ebo hoem que
secura· No· eu pmunebit sub me· i· hoc· e· mu
q· cuncte· q· no puma eu etiam· ut diabolu q·
angelis e· si li· redda q· mer· & tm pusp· dispe-
dam eu dabo e tpe plenitudinis si uoluerit· et
q· dies illi· ad penitendi· s· c· xx· anoz· non
n· metuit· e· de seu hoim· & dicit· de dei m
dignacoe ut e· istoz· hoiam· tm· po diluuium Noe
eu po tuerit hoi amplius tra esse & dns dns· an
anos· xxx· q· incipet si archa ut dict· ieu
& fac· ligne· c· animo· ut sim sibium eo anno dns
quo cepit archa fi· sed q· i malicia pseuerauerit

Nota q· intellm dns· pcepit· huc
hoiem· & ne· q· i· macht· qui· mes· e hoie· m
ce· m· Ita· truth· dolet· corde· intus·

aute pfectu timinu. f. centesimo ano defec
sue. ti Joseph dicit hui timinu aute hom
structu. q aute dr deg tuc dolor cordis
menseus forte michil a. e. q. q hoc latebat
gentes diuine offense ut anteposparos. e. de
Nec ud erat pfis in quacuis sui. q.
no illius pfois que e in pria. p sim
modu quacuis sue. s. trene. & dns dns ad
nos finis unusse cernis beit continue. pr eos
q tartha fuit saluadi dispda eos cu tra
-1- ci seruitate tre tributis migore tre &
sterilitate loge inferiore ee p diluuiu unde q
eius carnium hoi excessus e ci aucta fruc
tib tre nichil uret. De Archa.

Fecit noe iuxta preceptu dni tartha de lig
nis lenigneis q[uad]rati ut poh
tis alia tra hz bitu
minatis loginudie cu
cubitor. latitudine
& altitudine. xxx. bo
lo q dr tartha huiusse
xxx. cubitos in altu i corpe ei. nichilomin
e a fundo usq ad tabulatu xpo. cu ecc
cepit eu no plus ascendisse & xxx.
cubitos tenta operire loginudine et
dine ad modu. s. huan corpis i quo longitu
do scoies e maior. latitudie & decies ma
or altitu. est aute loginudo a puppi usq ad
vertice. latitudo aut lateris ad tre. Altu
a dorso ad uentre. q tm nichil de corpe xpi
tm dem ee uolue. q sic legit in Ysidoro
huan corpis mistu. omd. i quo xpc appa
ruit. fuit q hec archa i fabrica qua
drata. s. i forma alta pteritoris ab an
gulis in altu consurgides donec i cubito su
mitas ei. pficet. bitumine int & cõ limita
e q e gluten fortissimu quo ligna limita
no dissoluut. aliq u ut arte. nec m bitu
minata solu pte sme mestruo. lacubus
indee sup natis colligi in syria sm. e a
terra estuas. fra sue in ea cenacla & isce
ta. i. distinctiones dee a tra. q dicit alia
exemplaria bicamerata & tricamerata. huit. m.
ginta cameras quas aug. & pr sentiaz
dicit ibi fuisse dices sup tabulata sentine fu
isse ecclam bicamerata una camera ad exit
sterioraria. alia ad aporteca. & sup hanc
mansione erat alia tertiaria. Latera illius ca
me erat una tantu alta mitu altitudinis
media hom & animu & huc ostiu ubi
bicamerata & tricamerata ingrediat. Aliq uo
bas. q. cameras i latitudie pla disponit
inferiore q & secuda stroriaz dicentes.
Secuda sup illa aporteca. tertia timeiu
alium & spetu. & ubi hec ingrit ostiu
ponit. quarta mian supma hom et
animu. Joseph us tame dicit tartha mi
cameras tres. forte stroraz. & septima
no relictes. fecit q ea hoc fenestra qua
hebrei constellina ee dr q hebreos no
cant mediam a simacho dilucidius dicit
tribus cubitos archie geometros aliqui
tria erpe no valerent. Cornier. cu
cubitus geometr. q. mos ut mouet pe
cubicus pede & dimidiu hz. De ingressu
in archam.

Pcepta igit archa dns dns ad noe In
gredieris archa tu & filij tui uxor
tua & uxores filiop tuor. In hijs octo
reparati e semina uniuersa genus humanu & seor
sum mas seorsu mulieres noluit dns
ei de ingressu loqui & ac si dicat tepore
afflictionis inundatiois & ab amplexibus nuptiar
& eo cultus alienis iunxisse cauis huma
nu duces i archa. i. ecclesiam. i. mansiu
& femina. de immundis. n. animalibus fuerit
ibi tm duo. p q sunt. de mundis ut hy.
Immunda. n. docet ea mor. p tempus sicut
q. s. leo nocet. immunda. ut hic dicit sue
immunda q ee tuc nati. esu lesum no esse
aptu. io dns nati. q nichil ad dend
cessa. tollet q tecu ex otio q immunda sunt
& madi postime. ut sint ta tibi q illis &
cibu. Si quis ecclam iuxta de minutis animantibus
tibi mundis sint ad huc mm. dicit aug
q q no q[uod] ut de cetis no sunt nate ee
in archa. q. s. de pulice aut de huiusmodi ut de pulicibus
corruptibus nascunt. q a quib tm mundi
tia. s. t minut ei addit. sim ge suu ut in ge
ne suo. Quesit ecclis sine tribulatione mansi- Questio
dicit ibidem fuerint. quem certus ad deum

alia

ag testimē

corp̄ cr̄umbus coegisset meliti. dicat
ab posse ee pt̄ cr̄umes alimēta omnia
max̄ cuiq cr̄umbo uesce fico & castrica
uesci possit. Papue ei bibus uesca cogit
frumēg. forte nodu ee aialia cr̄umbus
uesabat sicut ut hoc.

gen vii

Facit q noe cuctа q̄ dns sibi pcepat
de. Anno uite sue ingressus e noe
in archam ei dilo q̄ dyserat e dns q
& nutu diuino & angelor̄ ministerio
adducta sut. mese ho die xvij. qui ab
hebreis mſa dr. a latinis maius. ama
cedonib⁹ dyon grecis aute in legitimis
iussa. cpl̄em p̄mū mesem cōstituit. Frose
in cetib⁹ uo & alia gubnacle temporo
decta & ustitute ordinem mesiū seruauit
dicat iosephus. q ab adam usq ad hoc
tempus fuerit annoq. d. c. lxj. q in
sacē sris cōscripti integre sciptu e.

Fcaulī

De cataractis celi.

Ingressa noe rupte sut fontes abissi
.i. aque q in uiscerib⁹ tre & cauernis
celi .i. fenestre apte sut .i. nubes cata-
ractе ppe nicar⁹ mli sut. cui mlo p uij
ostia separat ut loca cuiusdam q circadu-
pla dni & abusiue. quis a gr̄o matr̄ tra-
ales sut. & pluit sup tra. xl. diebus et xl. agd
noctib⁹ & eleuata archa sublime fluā
sup omes montes. ee cui aqua illa alcior
cubitis .xv. ut ait lud. fodes aeis usq
q̄ ascenderat opa hominū usq ad eudem
locu ascendet. q nus iudicij ob aeris p
grationem sed no hui⁹ opis hom tm ascēde
ponsse. Cui olimp⁹ usq ad liquidu aeā
nadue sup que li-e inscripe tpulueare
p̄ amū repte sut stetisse inmolet ubi pro
minua aeris rumpere nec ep aues si-
ue que ut. nec pisces ascendetes. absq spo-
giis plenis aqua alicubi ubi manere
potuerut. quas naturā opponetes essi-
cea unde aeris exhalabat. ea sue q putat
alitridine inocui tue no fuisse tritu q ta
nue e ut fortasse in sublimibus sacies
tes tre accrescebat cui⁹ uapor & fumi
le multu ascendē potuerit & aere ma
culē.

archa

Et cū mīsset noe clausit ostiu dei.
& bituminauit exitus & egressa e ois
aia uiuens ſ tra. & obtinuerut aque
tribus ira exaltate. c. l. diebus ab illa .ſ. die
qua ingressus e noe. Post dies. cl. ce
perut aque minui mese .vij. tra q. xxbij.
die mesis requieuit archa sup montes ar-
moniacē reliquias nris pnicia-
les ondis. stius diluuij & archē ut au-
rosephus meoriam fecerut. & qui barbaro
rū historias cōscripserut de qua hieros chaldeo
sic dit. Dr. inundo ei q in armenia uer
cirta mōte gordieū ad hr̄ alia pe ee & qdā
bitume corde tolli quo mat̄ hoc ad expi
acionem uter. oremiūt cuiusdam ier-
egipcij qui antiquitate cōscripsit. manasses
damascen⁹ de ydeam sic aut essp minua
da euacuatis mos in armenia qui hoc
appellat. in quo multos cōfugisse ſmo
e dilectus tpe libitos & quedam i archa
sit delectū & c. Decimo tricesimo mese p̄ma
die mesis apparuerut cacumina montium
cuiusp emisset. xl. dies aput noe fenes-
tra & emisit corui qui no reuertebat. ut-deti
forte mortuos aut inuenies supnatates cā-
dauer. i aquis e illecte eo. tri rose. aut q
cuncta reperiens inundatia regressus est
ad noe. emisit q̄ po q̄ ti colubā q eu non
inuenisset ubi requiescet pes & reuisa est
ad noe. p̄ mone cacumina montium ara
tra forte nodu siccata & sic in palude re-
quieste no potuit sicut n̄ i aḡ. ut p̄ reca
pitulacōne p̄ dr. pr̄ nullus sem. Ipo p̄ eadem
expa dies. bij. iterum emisit ea que vespe
redijt ferens ramū olive in ore. post
alios. bij. emisit ea que no e ulterius
sa & ad eum. d. c. p̄mo ano p̄mo mese Vide nos
p̄ma die mesis aput noe detecta archa
& uidit q cosiccata eet tre superficies
sed egrediendi cōsp̄trabat dns p̄ceptum

ense sio. De egressu noe de ar-

vobis. Die mensis dixit dñs ad noe egredere de archa tu & uxor tua filij tui & uxores filiorum tuorum & omnes cubent ecclie q assiduitim mitiuentur ac si dicat eis. Nunc redijt tempus amplectendi ut multiplicemini super terram. Mox. n. subiungit et crescite & multiplicamini. & egressus e noe cu uniuersis q erant cu eo. qui die qua ingressus fuerat renoluto anno ingressus ei fuit vbis. Luna mensis sed licet alia dicat transtulerit vobis. & egressus e vobis. Luna quia quota e luna hodie. si xi dicas tota erit. Ecce die renoluto anno. si hodie prima erit die sequenti anno erit. xij. nec moueat te q dixerim cu egressum. vobis. cu liber dicat vobis. potuit. ri. ee q ne septe septime & nicesima hie egressus sit ita minuere. xxvm. q dies no tempa quoti noie cosmos sepe nouau ut cu dus crucifixus fuit nero. Bj. & feria quida euangelista die. iso feria alius sacer. ut poetus sim nomia. Bij. Die xo sit feria sola & luna xxvij. renoluto anno feria sola erit. xxviij. quia expost die xo p una dem descendit in martirologio libi ei kle januarij sue in dnica & luna bij renoluto anno in kle januarij reuertit luna erit. xiiij. sed kle erit sta feria q die dnico ante kas erit luna. xviij. & sic a dnica in dnicam renoluto anno no addetur hie missi. x. sz a kis in kas. xj. & dixit cum noe altare deo & de mudis animalibus septimi obtulit deo. io. n. inspirat dns septimo genus sum mundi. ne. vij. oblato bj. sufficiens preparatio. locu autem q egressi sut armeny egressorum vocant. filij ui noe dixerut ethanon. i. uim. p mo egressoz ob hoc quoq ut quidam tradidit noe secit altare de octo lapidibus. distinctoes iij ne poz

Et odorem e dns odore suauitatis. & ait ad noe. no ult maledicere ei hie ppt hoes q pni sue ad malu tempus sentis & messis frigus & estus now & dies no requiescent forte nodu ita plene distincta

Quando anus aplet uiu placet sibi ad loca sua sacris & sic anus no pauandus qua quiescet & egritu. Quando uo anus sibi stellas ad pn loca uisus q sic dixit q quidam multa annos

fuerat. mis. tempa. q nec usq ad diluuium aq fuant collecte in nubes esse dicut gen 10
eis dns dicens. Crescite & multiplicamini & replete terram. sic crescit & multiplicatur ois anima ratia & re. hoc dixit & eis in solacium ne pauci hoes a plumbis bestijs opimi timerent. q alacra in rebus ad pus deberent in cibu sic tradidit nob arundia. excepto q carnes cu sanguine no comedetis. i. ad suffocatu & plurimu de q homicidiu fit. & q maxime timebat ne iterum dns aquas diluuij inundare sup terra & noe cotidie orabat ne hoc fieret ut iosephus refert. repigit ei q ulterius no fieret diluuiu. & in signum fedus illis posuit arcu suu in nubibus & e signum duorum principioz q aqua pena ne timeat & fluat pigne ut exspectet. Unde e q duos notabiles fuit colores ceruleu qui aquis est & e color qz pteriit & rubeu qui e igneus qui e interioz q flues e igne & tradidit sci. q. xl. annis ante iudicium no uidebit arcus. q cessauit ondz desiccatonem aquis ia inceptam. de ebetate noe & maledicto chanaan

Cepit noe coli terra & plantauit uineam fabricatus ales q altari. ad unum sumne thymiamatis. bibes q uinu ignoras uim eius inebriat & & dormies nudat & in tabernaculo suo. Maledicto. n. semoz suoz ebetatem sicut sibilo sacerdotes. & ei chanaan pris uenda indisset nudata ne rides uinciamur hoc fribus sed illi pallium ponentes humeris & cutes retrorsum ne uiderent operuerut pris uenda. pars q nodum utebat hoes seruitutibus. Cui gitas noe ei dixerit que secuta est ois ius filius minor. aut ordines pueri canaan sunt eis filius tuus. Si qrit quo cum dr minor filius cu ceteris meis natu. ppt dicu minor. i. ignorat ut forte minor statura ut de iapheth dicit q sit minor cet prudentior fuit. ut maiore malediceret aut ne filio sed filio filij qua

Demiranus fuit nili q pedine brachad & ipsu cap

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

sacebat m̄ spm filiu no fiuctarū fribꝫ
seme eiꝰ nr̄ omes de semē sed eos qui de
cnāā · pcta quāde prin̄ sepe bñdixit
m̄ filios tpalit ⁊ t bꝫ · no ſeteris de filio
tuo sicut nr̄ ego de te · ⁊ addidit · Bene-
dcs Dns deꝰ sem · sit cnāā finus eius
xpsha q̄ · ꝙ puidit ⁊ pfigs sem · cultu ⁊
nomē bm̄ꝰ dei pmāsin̄ ⁊ ūum dila-
tet deꝰ iaphet ⁊ hā · tē · sem · sit ꝙ ca-
nāā finus eiꝰ ⁊ hic pphia · gētes · ñ · q
de iaphet dilatate mlō · deo auctore et
cultu deoꝝ deo pmittēte ⁊ pᵈ inserte
sūt trūco olue ⁊ ipleti sūt dies noe
d cccc · l · ām ⁊ mortuus ē · dicit
autē iosephus · q̄ nemo putet fulsa q̄
de · atiquoꝝ longeuitate oſepta sūt
q̄ ꝓpᵈ virtutes ⁊ gloriosas utilitates
quas ingit pſcrutabat · i · astronomia
⁊ geometria deꝰ eis aplius uiuēdi spa-
cia cōdonauit · q̄ alit · edisse no potuis-
sent nisi dn̄s uiuēt · anos ꝓ tot · n̄.
currecta magnꝰ ānꝰ cōpletur · De

descone filiorꝝ noe ⁊ nerothi ·

Redit moy̆ · ad pncipiū generalo-
gie noe dicēs · hoc sūt gñacones
filiorꝝ noe ⁊ magᵈ a iaphet ñminore
ut ultimo ponā sem · cuiꝰ successio-
nem texē trib · texuit autē eos eis
bꝰ · duę gñacones · xb · de iaphet
scꝝ · de cham · xbus · de sem · bus
tres dissemināti sūt t bꝫ pribus
orbis ꝑ altum · sem · asia · cam · af-
fricam · iaphet europā sortit̄ est
ut copiosius dr̄ sem iosephꝰ filij iaphꝫ
tenuerit septētrionalē regionē a
tauro · ⁊ a mano motibꝰ caliçe et
syrie usq̄ ad fluuiū tanaim · i · euro-
pa bꝰ usq̄ ad gadira · filij uō cam
apuncia syria ⁊ amā ⁊ libano mon-
tibꝰ tras cuctas obtinuerūt q̄cq
ad mare sūt posite · appellantes eos
cas q̄ usq̄ ad occeanū sūt ⁊ ꝓpas fu-
cientes ⁊ apellationes · filij uō sem usq̄

hic inde q̄
pcta prin̄ iudi
tat ⁊ filios

quadrig sunt
legiosq̄ uite

De q̄ magn
ānis

gen ℣

hoporū gñacones
q̄ sem cam ⁊
iaphet

alij q̄ alabim

bacbeab bꝰ omes p̄ hᵒ an bidres q̄ magᵐ ydolū tūsce leli fūdierūt
ſmouēres eorūa aurea appellauit baal fcelo ad mo dñi corone p
duxit ſbā mbz eius obumbrat̄ licet ꝙ chaldei appellāt rigne ⁊ signe
fūt ꝙra aq̄ deſlumpert ⁊ cauē corona ⁊ exompert rigne ⁊ pſalm :
cxiic cantapi ydola

ad occeanū ſcor-ſum ſtitubē asia · ab eufrate
ficientes ſcīum ⁊ tigrē ſem ñsistem q̄ · ali-
ab tñsentes hoc tm̄ addentes · q̄ chus pr̄
filius elya et filius chus nēroth qui cep
ꝓmo potes ee m̄ tra ⁊ robust ⁊ venator
hom̄ coꝝ dño · i · ꝓtector ⁊ oſſor a
more dnandi ⁊ cogebat hoēs igne ado-
rare · ab hoc exist ꝓuerbiū ad dicēs d aq̄
q̄ fortis sit ⁊ malꝰ · q̄ nemroth ꝛ bus ꝙ
venator coꝝ dño · hoc ꝛo dyxim̄ · quia
methodꝰ dicit · hē fuisse de filijs hiroy
filij sem · Quāe uō ꝓmq̄ mcepit dicas · i
ordit · agres de quoda filio noe de q̄no
q̄ mo · sic dicens · Centesimo ano terē
chiadis natꝰ ē noe filius ⁊ sibi trudime eiꝰ
et dnō · cui ꝛomithu · Trecentesimo ano dei
noe donationes filio suo ꝛomitho ⁊ dmu
sit in tra ethan ⁊ misit ea ꝛomithus
usq̄ ad mare ꝙ dr̄ sliochorra · i · soligre-
gio hic accep a deo domū sapiciae et
uenit astronomia ad quē uenies nēroth
gigās · x · cubitoꝝ ꝙ audit̄ ē ab eo ⁊ acce-
pit ab eo cōsiliū ⁊ cumbꝰ regnāe cepisse
domin̄ iste filios quos ita eligit ⁊ pudit et
magᵈ de ortu · mꝰ · regnoꝝ ⁊ occasu coꝝ
ꝓ successione · q̄ eos plane ꝙpicuit · de-
mel ⁊ ꝙdꝰ discipulo suo nēroth · q̄ prin̄ reg
naret de cham de quo belus descendit ꝙ
de sem · medi · ⁊ pse ⁊ q̄i ꝙ de iaphet · ydū
a quo rediens nēroth accesus amōe dian
di solliatuit genꝰ suū de sem · ut ipse et
alijs · q̄ · ꝓmogeti ꝛ mulierit ⁊ ꝛo trāsiit
ad cham q̄ acquieuit ⁊ regnauit sup eos
babilone ⁊ comīde dcs ⁊ de filijs cham · bꝫ
sic fuit de filijs cham tuc nulla ē q̄ ꝛre
sup eos regnauerit · huiꝰ exemplo cepit
regnāe recta ꝛ filios sem · buffere sup fi
lios iaphet · Narrat autē philo libro
ꝛmū sup genesi q̄ eo tp̄e filijs noe adhuc
ipo uiuēte sue nati xxoum · milia uiroꝝ
⁊ · c · ēo mulieres ⁊ puulos trāsire tres
sup se duces chs ꝓpxim̄ · De turre babel

Post obitū uō noe mouentes pedes suos
ab oriente quenerūt duces ibm̄ ca-

Nūc aūt

gen ℣

Gray Scale 0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nesio

pñ semiaar & timentes dilluuiū cōsilio nemroth uolentis regnū cepime ędificare turrem q̄ pringēt usq; ad celos limites laceb p̄ lateres & bitume p̄ cemento defendit autē dñs ut iudet trim· i· audiuit ut punit & aut ad angelos bemte & ofiddamo lingua eoz ne sīo intelligat quisq; noce proximū suū. Hn liq; hac dione mobil nomi scat deꝰ· q̄ uoces & esse sūt apud omes gētes sed dicendi modos & formas diuersis gentibus diuidebat. De hac tre dicat nosē q̄ latitudo erat ita fortissima ut ppe eam aspicientibꝫ logitudo uidet Iminuit· diuersos uictos imitetes edificauit turrem et uoce ppam uniuersis prius sīe ppria babilonam origit uocabit ciuitatem babel· n· hebrei cōfusiōe uocis· De hac tre meminit sibilla dicēs· Cū omes uoces una uocis existeret quida ex eis edificauerūt excelsam turrim p̄ ea ascensum de celum de cepo ut scalaꝫ Tregroc babilonis meminit ejusdē dicēs· Cui de sue deorum sīe exorti omes sāe finitimes i· regiones semiaar babilonis uenerūt· diuisi q̄ sūt p̄ hoc diuersitate linguaꝝ multe comes agentes· applendens mediterranea sit & maritima· n· prendi puto· q̄ moy· dicē· regna silu eius duos tenuisse filios saba & dedā· Iosephus uō dicit saba & ui dam· quoꝝ uicinis egiptiacā genē hesperos usq; sitis uicinis cognō· suū reliquit q̄ aute subdi· De ira semiaar egressus exercitu· metitudi e q̄ nemroth copulit eu bi atra illa & tre q̄ eius erat iure hēditario possedit ut no metitudi e de assiri· filio sem· qui tacit ppria & uicina eius sit corpora quo caldei & assiria dicta e· sed assur· i· regnū assiriorū inde egressus est q̄ tpe sarug grauis habitasse semi e regnū q̄d babilonie uicet ut de scie nemroth usq; ad q̄rtū exhibidem & ad ultimū egressum· Interim ut obtinuerit egiptios & assirios scribūt dicti sarug· belus nemrodes· reꝫ babilonis q̄ fuit alter belus reꝫ scie nitriue assiriam sed parū obtinuit in ea· Quo mortuo filius eius nīo totū obtinuit assiriā & ninitue in qua cap̄ regni erat ipse dicto tum ampliauit & a suo nōe nīnue dixit· Inde e q̄ q̄da historie dicūt regnū assiriorū cepisse ab antiquo belo q̄ dicto e q̄tū ad nīnū· alie dicūt cepisse a nino· q̄ dicto e q̄d· ad regni ampliatōe· nīnus dicat cum q̄ ad huc uiuebat & regnabat

Zoroastres nectoris magice artis q̄ & uij liberales artes nomi· colluuies scripsit· uij· eneis & uij· legerit eius ob utrūq; diluuium· nīnus ut eius libros combusserit· ab eode ortu sūt ydola sic· De ortu ydoloꝝ

Ortuo belo nīno in solatiū doloris ymagine prīs sibi facit· cui titulum exhibebat reuerentiā ut quibꝫ reb̄ q̄ ad ea cōfugissent· parent· Vnde hoc de regno eius diuinos honores imagini eius cepe runt impendē· huius exemplo plurimi ciuibus suis mortuis ymagines dedicarunt & sicut ab ydolo beli cepit exercitus origi nem & sic ab eius nōe gentē nomen traxit· ydoloꝝ· sicut· n· deus e belus ab assiriis sic & alie nationes s. ydolomata linguis suis dixerūt· alie bel· alie beel alie baal alie balam· imo & noua specificauerūt alie beelphegor· alie biel· alie beelzebub dicētes· Et unde seriem genealogie sem ppositum·

De semiaar

Sem· c· annoꝝ erat cū genuit arphaxat biennio post diluuiū & ne pugnāt hoc uidet q̄ dem esse nīp· Quā genetissimus diuinoe nātu sem· & d· c· Tum dasse diluuiū q̄ p̄ diluuiū centenarius erat sem· & biennio p̄· c· & duoꝝ annoꝝ ū· p̄ mos e sic scripture scepe similes numeroꝝ ponē pauca āmis si sit pueri tiatis· pt q̄ dicā q̄ sem· c· annoꝝ erat & duoꝝ sed duos tacuit scripta· ut noe cū genuit cā· d· & duoꝝ ut duo ām de ejicit· & sepcem cū inundauit diluuiū ut ita legat tra· bem· c· annoꝝ erat post

annoꝝ erat

Iuuentor artis magice & vij artiū liberaliū

dicā ona ydola tpore diluuij

dilumit & erat biennio p̄ dilumiū ei⁹ genu-
it arfaxat. Hoc. autē Arfaxat filius ei⁹
fuoat natus ē p̄ annos .xxij. post dilumiū.
q̄ sorte ducū ē septimus. Arfaxat genuit
sale. q̄ in lucta noctē cū q̄ cōdixit sale
qui sheb. a quo shebri dicti sunt sem noe. tri an-
-no dilat medio quieri utrū ab shēb dicti sunt
shebri. vel ab abrahā q̄ habuit shēb genuit
pbale. & rectus pbalech shebri nice diuisio ea
q̄ in diebus eius p̄ diuisionē linguar diuise sunt
gentes. & dicit tria. fuit sed sub isto principe
fuit dei. q̄ ipse & filius eius remanserūt in
gratia aliqua alij q̄ ab eo diuisi sunt. pha-
lech genuit reu vel ragau. qui seruug. qui
nachor. qui thare. cui cōcubitor. shop.
anorp genuit habrā. nachor & aran & est
ordo p̄posterus. aran. n. p̄mogenitꝰ & habrā
ultimo fuit & forte no genuit eos cū cōcu-
bitus. sed tūc cepit eos q̄ntū & sub
tenebris eos genuit. Thare timāte-
-ra ei⁹. f. shop. thus annos .lxx. shop. .lxx. f.
methodium. cuiadā. sm shebraicā ueritatem
annos .ccc.xc.ij. & tot annos dicit ioseph⁹
usq; ad nativitatē thare. sed usq; ad na-
-tiuitatē habrahe extendit hoc etas. por-
-ro aran genuit loth & iesca que & sarai
& melcha & mortuus ē ante patrem suum
in terra natiuitatis sue. in ur chaldeorū. & ē. m. ciuitatis hui⁹. shio-
-se. & ibi sacrificio sepultꝰ ei⁹ audit. shebi ig-
-nē dicit inde fabulas. q̄ chaldei ex igne
p̄ quē trucidabat puerulos. pieces fuisse habra
et aran q̄ nolebat igne adorare. & aran
ibi cōspirante habra dei auxilio subito fur
bide dñe. ego sū qui eduxi te de ur chal-
deorū. thare q̄ dicto ignis ira p̄ceps fuit
aut nec uires sustinē tuuias que sicbat
ei ut igne coleret. statuit pecunias & dedit
nachor melcha in coniugē habite nō sarā q̄
& loth filiū suum adoptauit. fuit q̄
sarai sterilis erat. De egressu thare & shorp

Egressus q̄ thare cū illis de caldeis
uit uenit in terra canaā. Veneruntq; ad
haran. mesopotamie ciuitatē. shop. posuit
thare. q̄ h anno. aspirante ille dñs. potuit
q̄ fieri. Abraē nō potuerit. & ch̄s p̄ inde
aspiratōe dixerit. bide & filii noe. ha-
bitum diuerse etatis. In ep̄ uare legit. oreb
ut chorab. ware. ut nachab. oresportomia
na uō a circumfluentibus aquis nomē accep-
-it. n. medium. potamos ad sicut aqua
lata dr̄. q̄ aquis ligatur & fert sua dies tha
re. cc. v. anorp & mortuus ē in aran.

De anno abre p̄ morte patris.

Non aute dñs ad habrā egredē de ter-
ra & de shorp. anorp erat habra ānis
.lxxv. de aran. Josephus aut. duos fuisse q̄
caldeam cū shorp. anorp cū dño iubente
ut migraret in canaan. Si q̄ p̄ mortem
patris habra erat anorp. shorp. pars q̄ dr
mo q̄ thare plus q̄ shorp. annos habebat
cū genuit habrā. Si q̄ in illa etate genuit
habrā tūc p̄ morte patris erat habra. c.
xxxv. anorp. Sug⁹ tn dicit p recapitula-
-tionē hoc ee dem adhuc. u. uiuere pte cum
est. c. xlv. anorp & habra. shorp. egressus
de aran. relinquens ibi yscam & sarai. Tūc
dñs ut ro. Tm̄ opportunius dñm locutū ei q̄ fuisse
dixisse egredē de terra tua & ē. nō q̄ iam
est egressus sed animū reuertendi ad ea habebat.
q̄ dicit. qui egressus es corpe. egredē mente
shop dr̄. Vera ē hebreorū traditionē q̄ et
annos thare. shop. genuit ei genuit habrā
& mortuus pte egressū habra de aran. & plus
ee anorp tūc p̄ moyses dicit. sed annos ei⁹
computatos ab illo tempore q̄ dei auxilio eua-
-sit igne caldeorū. ut sic ei reputet tempus etatis
ep quo cessus ē dñs. spes ydola caldeo-
-rū. et dicit ioseph⁹ iam reddebat vita q̄
homo. paulatim declinās usq; ad moy.
in quo tempus vite que posuerat dñs cō-
firmauit. c. n. & xxv. anorp moy. mor-
tuus ē. De aduentu abre in terra canaan.

Tulit q̄ abram sarai & loth & aīas q̄s
fecerāt tam. i. animā q̄ sibi acquisierat
& uenit in terra canaā & venit ad siche que
corrupta siehar. sepe legit & ad ballem
illustrem. q̄ petropolis dicebat tunc ab hac
urbibus sodomorp q̄ mare salis ut
mortuū dr̄. q̄ michol in eo bibit & michol
eo nigr. pt̄ hinc asphaltū. ut lacus asphalti.
bitumine q̄ dicat̄ inducti ut ballis sal
marū apparuit q̄ ei duo & duo ei

∴ Quāe dicat̄ mde mortuū

hominū tuo dabo tibi
hanc· qui edificauit
ibi altare dño · q̄ appa
ruerat ei· Inde ꝛ
fugit· Ioseph⁹ aut ꝑ
ꝑsp̄m sit deū creatorē
omniū ꝛ cultor· ꝓmulgat· hom̄ opi
niones quas ecclēa de deo habebant
mouat· ꝛ mutare ꝓualuit· hoc aut cōu
cubat· ꝙ ēre possessores passibus ꝛ manib⁹
ꝛ ea q̄ cōtigit circa salem ꝛ limā ꝛ ex oi
bus q̄ circa ciuitatē sepe cuenisse de eode hos
meminit· dicēs ꝑ diluuiū· ē· q̄dā· A seu fir
apud caldeos· ē· celestib⁹ rebꝫ oppress⁹
Inde ens· dies abrā terroꝛ· tabernacl⁹
sum inter· bethel ꝛ hai ꝛ edificauit· ibi ūm
altare dño· Et ꝓcepit habrā ꝙ dies ul⁹
ualdes ad medium quo uenerit subtrahet· mor
bū tristis· ca· ut q̄ notū· fuit· aut· Damas
co· Inde ꝛ nome ei⁹ usq; hodie· ꝛ ait· ante da
masceni· ꝛ hēt· in· ḡlia ꝛ dic⁹ ordit· qui ab
eo dī· syri· habrā· Inde nicol⁹ damas
ceno· habrā· regnat· in damasco uenies
aduena cū ebaru de ira· ascp babilone
dño caldeoꝝ· De discessu abrahe ī egyptū ꝛ
Pacta ē aute fames magna ī tra· ꝛ descēd· habrā in egyptū· timens ꝙ
libidine egyptioꝝ ne ei ꝓp· mulieris
speciem occideret· soroē sua dic⁹ ea esse
ꝛ sublata ē mulier· ualde pulcra· ꝛ domū
phoronis· abrā· ub bene usi sunt· ꝓp· ea egyp
cij· deo· ub desideriū regis impediūt· ne ea
gnet· ea ē· tridie ꝛ tumultu ciuit· Cuiꝰ
ꝙ salute regis sacrificaret· sacerdotes pna
dō hoc actēdisse significauerūt· ꝙ impor
pegrinā turbā nō ferre uoluisset· ꝑcuntq;
abrām· plō ꝛ dic⁹ ei· ē· no mō casti· q̄ im
ortuna ē· ere· ḡsuo tua accipe ea ꝛ ua
de· ꝛ ꝓcepit· seruis ut deducerēt eam
ere· ē· dūs ualde ꝛ auro ꝛ argento in
seruis ꝛ ancillis ꝛ iumentis· ascendit eam
sane ꝛ q̄ de astrologia sciē egyptios erudi
dit· ī eis ut uera· a quibus ꝑ ꝓuenit
ad q̄ cōsecutus· ē· q̄ habrā· ascēdit· ad locū
ubi fixerat tabernaculū· int· bethel ꝛ hai·

ꝓtinus ꝙ ē ēra· ī loth· ī pastores cor
ū· se· ꝛ· separaret· ꝑ pascuis· oꝝ· cōe ꝛ cōcess
sit· loth· ꝛ elegans· oīb⁹ loth· uidit· ut· ego
ne· ioīdanis· cōgnata sibi ꝛ· mortuo· ē· tm· opi
dis sodomoꝝ· habrā· ub· desedit· ad· co
nallem· mabre· ubi· ⁊ sabro ꝛ statuit· ibi
fecit· ꝙ ibi altare dño· habro· cunctas· est
que· curatu· be· ē· ·1· cunctas· ut· arbe
cum· ut· curath· cunctas· i· cui sepulchrus ē
adam· maxim⁹· habrā· ysaac ꝛ iacob· ei
Boorbis· suis· o· habre· ub· ꝛ anel ꝛ escol· fres
erāt ꝛ confederati· sunt· abre· a· ꝓmogenito illoꝝ
nallis· cognata· erat· Q· Arbor illa· s· here
usq; ad· tēp⁹ theodosij· duravit ꝛ ego illa· fu
stitabat· autē· ibi· alia· esse· plurib⁹· q̄ nō
erta· q̄ ei· ut· celebrior· e· quoꝝ· aridum
cum· ꝛ· ramis· apparet· medicinalis· ē· de
ad huc· qua· ꝙ· no· qua· qui· scit· habz
ioseph⁹· uocatur· dicēs· iumenti· ei· nō· fuit
fictabat· abrā· circa· ulcē· q̄· uocat· egypti· ut
dnpsi· ibi· ꝓmisit· ei· dō· q· omem· terrā
circūstantem· ꝑ· ms· ꝓles· orbis· daret· ei
ꝛ semini· ei⁹· De victoria abrahe ꝛ occisu melchisedech
Pacta ē aute· ī illo· tpe· ut· Amraphel· rex· gen· ꝓm
semaar· ·1· babilonis· ꝛ· ē· ioīam· tm
ꝓcessere· libido· uiandi· q· ꝛ· ciuitas
regnū· stetit· quoꝝ· plurimi· alicui· ma
iori· regi· seruebat· ciuitē· omes· subditi
erāt· monarcho· assiriorū· Came· b· ci
uitates· sodomoꝝ· sodoma ꝛ· gomorra
adama· seboym· bala· q̄ ꝛ· segor· ·5· reges
babelāt· has· subiugauerāt· sibi· cōdrlao
mor· rex· elamitaꝝ· ꝛ· ebuciorū· sibi· se
cerat· ꝛ· xij· annis· seruierāt· ei· ꝙ· tributo
ꝓuy· noluerūt· sibi· dare· ꝙ· ꝓmy· anno
cōdrlaomor· assumēs· sibi· tres· reges· ba
bilonis· ꝛ· pon· ꝛ· ꝓcon· colleo· exercitu
nerūt· in· valle· illustre· i· qua· erāt· pu
tei· bituminis· que· ꝓsens· dei· post· ꝑsa· fuer
ī· mare· mortuū· ꝛ· circa· adiacentia· loca
de· popularis· sūt· ꝛ· effusi· sunt· ·5· reges· ut
prugnarēt· aduersus· ipm· ·d· ꝛ· regni· uo
terūt· ꝛ· ceciderūt· plurimi· ꝛ· reliqui· fu
erūt· fugerūt· ad montes· erulerūt· aute
victores· omem· substām· eoꝝ· ꝛ· captiuos· scā· suxerūt

loca· sepulte· abe
habrahā· ysaac ꝛ
iacob
ꝑ· liaz

ebuciorū

ebuciorū

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

implebitur promissio mea. nō ē mirū
dū. q tot annis fuerit scriptū sed
hic nūs tilla afflictio copleri ē. qm
ysidorꝰ ab illo tpe exordiū q̄ istra
abre promittit. as ab ysaac nato ex
pectat. qm dem ē semē tuū & ab abrahā
tiuitatis ysaac usq ad annū egressio
nis de egipto. nūat. cccc. lx. annos.
sed scptā subtrahēs. x. & legit literā as
f. semen tuū pegrū ē. cccc. annis.
Sine nō i tra cananā fuerūt egipt. pe
rē fiunt dom̄ huius hereditatem ex
promissione dei. illud autē ipōnit, subi
ciēt eos & affligēt annis. cccc. ad cccc.
annos. q autē deus et ḡs tribuacē
eos redituros. sm tibū sacerdotalē mirū
dū ē. leui. n. genuit chaat. q genuit
ram. q genuit amra. q genuit aaron. q moyſen
ones ppsas sed successiones ut tot sint
quātiones q̄ens ibi legā genuit. q alia
tra hāc quinq̄ gnacē sm regiā tribū est
Judas. n. genuit phares. qui genuit
esron. q genuit aram. q aminadab. q gen
naason. q ex pre egressus & fra est
cultor et apparuit ignis. q. d. ibam̄ tri
sionis mediones illas & cōsumes eas
cce signū. & timnos tre promissionis dis
simul ex dns arcus cornua flumis egipti
usq ad euphrate & ps ex noiaut.

De fuga agar & ortu ysmahelis.

Egit sarai no lebat libos & dixit
abrā. ingredē ad ancillā meā agar
si forte ex illa suscepta filios & mḡ ipsa
ei ad ea. Quę ci cōcepisset despexit
dnam suā & abra dissimulabat & ait
sarai. iniq agis cōtra me. iudicet de
us inter me & te. cui abra. ecce ancilla tua
in manu tua. utē ea ut libz. affligere autē ea
sarai illa tulit fugā. nūcq̄ reuersa ē ad
am. ꝙ egressa erat. & inuenit ea angel
lus dñi ad fontē situlet & ibi aquarū. solitu
dē in deserto
sur. q dixit ad ea. unde uenis & quo uadis. at
illa. a facie dne mee sarai fugio.
Cui angelus reuertē ad dnam tuam
& humiliare sub ea & rursū occepsti
& paries filiū & vocabis nomē ei⁹
ysmael. h̄ primo legi nome pdem dño
q̄ audiuit ē. manus ei⁹ contra omes
& manus omiū contra eū & ex regione
fratrū suoꝝ figet tetoria. q tm nō de
ipo legit. sed de filio ei⁹ addat tamē
de genē ipius hoc pdem ē. q sarra nec
regi sedibꝫ rētis. gētes quibꝫ despici
eo late uagit. ipugnat & ab omibꝫ
ipugnat. h̄ autē precipue fuerūt ad
s methodium. cū quatuor principes de
gnē ysmael. quos ecia filios ismee
vocat. forte p̄ fama trāp ebrios. o
reb & zeb. & zebee & salmana. egressi
sunt de solitudie ad filios israel. qui uicti
p gedeon retrusi sunt in solitudinem
de qua pdierāt. q ipō legit in genesi
hic erit fer⁹ ho. hebꝛ. his pharā. q for
nat omag. ppe hoc. ille die methodi⁹
dem ē omag & capree. a dextro omen
bestiaꝝ ingredient rabiem & malue
torꝝ nūs contra eos. dicit. n. de fili
is ismael. futūm ē autē ut exeāt ad
semel & obtineāt orbē ire p. bis. eis
domitis ad eoꝝ & vocabi. it corpa ma
gnifice. q pmū illoꝝ ysmael vocauit
dñs omag. facies locis mirificet sacerdo
tes ibidē cū mulieribꝫ dormiente. ad
sepulchra seōꝝ relegabūt uuncta
& hoc pnūcia ꝓphetaꝝ q̄ tūc erunt
de quibꝫ dr. in nouissimis diebꝫ erit
hoc esse amates &c. & tūc implebit
q̄ dem ē p eos ecclie. fili. israhel uoca
bestias ag. & exhortē illas dicēs
congregamini & venite eo q̄ sacrificiū
magnū immolo vob. q̄ manducetis car
nes forteꝝ & bibite sanguinē exercituꝝ
Et iterloquit dns ei agar. peccasti in

hic primo legis q nomē sue pdam
a dño & agelum

Quatuor filii de
gne ysmahel

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

tur sime & ipa bidit posteriora ei & auditi posteriora iudicis me. & appellauit puerū iudicis me. qr bidit et dns. & qi reddidit bona facienti. ondendo puerū. adhuc puer agit. ostendit ei cibes & baruch. q ei dixisset pepit filiū & uocauit ei ysmaele. abra audit ei hoc ualde. tuor ei nari & ysmael. legit in nra demonis q abra affu suū filiū de agra. q dns & duos q ipse dixerit origne. De pacto circūcisois & nra

Gen xvii

Posteq nonagim & ix ānor abre & sarre dnor ce cepat. apparuit ei dns dicens. ego omnipotens seme tuū & tuū ter dies pactū meū. & s. circūcidet ex uob & ē. sed auct pactū exponat nome ei mutat. dicebat. n. abra ex abba & rā. q. abbatra. i. pr. excelsus & add dra ē ei bra. a. q dns ē abra. qi abra q sonat pr multaz & subaudit gor cū. scribit tm dicit. q denote suo tes gnaton. e. stra addit de. abre. q tame sonat a. ydioma. n. corp & sbē a. & sonāt. e. & ch. r. aute simplicitā & ei euphonie. q tpe circūcisois mu tatū ē nome ei ei circūcidit ipon

In circūcise ipo nebat noia

bili noia. dicens itrog dns quasi qd caruit ptin suū ab alijs discrē dns eis circūcisone sic. circūcidet ex uob ome masculū & circūcidet carnē ppu cij ei. & infras dns. diep circūcidet tu ismaele qz empticij eius caro ēt sacrū sno fuit pbit aia illa. de pp suo q circūcisio fieret no ē pceptū. quare aute fiebat lapides post dicem. No tandū ē q ipse pmo dns ē a suadō dictores. n. victos hostes qs ad mitā suadebāt suos diuertit. Bernaud ut ismaele ut Bernula q nutrit & dom

a alibi q ipse

Empticij q ī pa ppria empt & ori ginarij qui & filius glide & colong

dns qz dns ad sabra. nouit nocali nopotere tua sarra sed sara. q dicit mutatione nois sare sic scribit. qz ei pmus p duo r. scribit mo p una r. rit

Vl'eqūs

bz ei dicit sara. i. princeps mea & qz bm q scribit dicit sara. i. princeps absolute. q. omniū gentiū princeps figa et attende q qtū ad nos. i. ista subtracta & alia addita. bz aput hebdo addit. a. & scribit p. e. Quidā qz sarra hebice sepia sonat. erzauerunt pueras ea sepia pmo nocāt & aut dns ex illa dabo & filiū & vocab n. eius ysaac

ysaac

cecidit abra & ridens & risit

suā

p gaudio dicēs applaudendo. puerū ne centenario nascet filius & sara no nagenaria pariet. & aut dns. sara pariet & filiū & uocabis n. eius ysaac q mit pactū meū & risus a risu s. prius. Ecce

Gen xvii

de a dno pdi. R. adhuc de duobus legit. & tuctū testamēto de sapphone & iosia & mouo de duobus tm. ihū et iolse & multiplicatione ysmaelis qmul fit. e dns & ei finis. cet pmo dns cui cisadit se abra & ysmaele & omem familia eius seruos masculinū. abram tuc erat nonagenta nouē annor & ysmael. xiij. q. & cū impit dns

Gen xvii

abē & ysaac mabre. Cuiꝰ clemasset octos iudit ts suos & occidit omnes eos adorauit. dicit iosephus ts egptios in spe fertilia missos ut ims occiderēt abrahe de filio suo. duo subuertit sodomā. Eusebius uō aut pmo annū apparuisse abrahe. ihūm dei in figura

ymāna

apparuisse. nocte eē pollicē & sic apparuit ei filius qne & adorauit & q nusq legit pat apparuisse ipsa creatā dr. q duo de ei apparuerūt T dest eos duor pcm. moy & helie quor alt pmus puer adductū alt p

hic nde ytum mt hec noia fris verna vernaculus ut vmila emphanus & origmarius

hic scdo nome puer a dno s. ysaac & adhuc de duob hoc legit ire tes. s. de sapphone & iosia i no. a. tes hic le tm de duob s. de ihū & iolse hui

De abo que supuenit angelis
li q̄ sem fit

uenit3 sim · quos & rogauit abraam
ut diuerteret ad eum & paululū come-
dendo cōfortaret qui assensit festinus ſ
abraā precep̄ sare ut de tribꝰ sat̄ simi-
lag̃ panes subcinericios & pe tulit bu-
tiru de armento optimū · tulit q3 butirū
& lac & mactatū assatū & posuit coram
eis · Ipse & q3 p3 loces orabā · quibꝰ
zona pauit post angelos dei ce opro-
bauit · de abo que sup̄uenit · p dia q3
in mastricado comanit · sitiuit sicut aqua
calidē ignis · Abraā stabat iuxta eos ·
Sara uō erat p3 ostiū tabnacli &
dns · ē angelus reuelans uerba ad te
tpe isto · i · eode die reuoluto anno · et
habebit sara filiū · Quo audito risit sa-
ra · erat · n · abo senes & desierant
fare fieri muliebria · me stirua · ḡbꝰ
desiderantibꝰ desiat mis pariendi · si al-
ter nuncius cet no erat impossibile eos se-
ne & iuuene plem fi3 · abo erat q3
octue etatis · adhuc ipa & sterilis
erat · risit q̄ quia dubitauit dicens
p3q3 cosenuī & dns meꝰ uetulꝰ · & vo-
luptatē opabor · dns q3 dns abra-
hā · quare risit sara · nūq3 ḡtia deo
difficile · Negauit sara se risisse pri-
ra · Sed q̄ mentē quibꝰ risit · dīu
dicere potest · q̄ corda nouit · De
duobus descendentibꝰ in sodomam ·
Cū surrexissent uiri diuerterūt ocu-
los cōtra sodomā & abraā ea3 de-
bat simul · & dns dns · Nū potꝰ celare
abrahe q̄ gestur9 sum · & aut ad illum
clamor sodomoꝝ & gomorre uenit
ad me · peccā eoꝝ ē clamore · & culpa eoꝝ
libuere · eoꝝ · s · q̄s pulta · & adhibuit sum
pecuit · Peccā illoꝝ fiunt supbia uere
& habundancia panis · ppe quā desp ad

Hic inde q̄ sit peccā eoꝝ clamoꝝ

ignominiam libidinē perpetuit & ad-
dit · descendā & videbo utrū cla-
morē qui uenit ad me ope cōpleuerit
Que omnia nouit · p3 in exemplū nob
reliquit · q · d · mala homīs no audire
debet q̄ pbetis · inde & q̄ audeo soli si- Nō by yu mdyo
bi cēnē motu mouere nō pe- mide
dem & sodomā te cōdemnauit · nec ego te
q · habraā bō memor · loth fris sui
appēquas ad dnm aut · nūq̄ pdes
iustū cū impiō · no ē b̄ eum qui iudi-
cat omem terrā · si fuerit · s · iustꝰ ibi
no pces oī ppō ppē eos · & ait dns
dimittā oī ppō ppē eos · Tunc abraā
q̄ paulatim descendes ait · si fue-
rint · xlā · deles si xl · & s · xxx · quid
si · xxp · si p · Et ait dns no delebo
eos ppē · x · Abiit dns · i · no appa-
rauit · postq̄ cessauit · et loq̄ · tulit se-
ipsum · & hi loci simul Genesis pap
duo angeli qui fuant cū dno · ut alij
p quos data sodoma vespe · sedete loth
hi scribꝰ ciuitatē cōpertum alicꝰ
hospitē aduertū · qui occīsis eis ado-
rauit · petes ut diuerteret in domū
suā · q̄s remotes cōpulit · copido ingr
gressus q3 illō scire quiuit · cōd azi-
ma & comederūt · Tunc uiri ciuitat
a puō usq̄ ad senē pallauer̄ · domū loth
& dixer̄ ei · Educ uiros illos
huc ut cognoscam9 eos · Qui aut
loth duas filias q nodū cognouer̄
uir · abuti mūs eis ut libet · tm hijs
michi mali faciatis · q̄ ingressi sūt sub
umbra culminis mei · Isti eni fide- Notate hy yow
lius erat ab ot iurrā hospites suos de- hospites actini
fensare · q̄ autē dns · peccā clām
fuit · no cognitū · Consilia sunt ē ut fa- Cosiliū de q̄ sit
ciat quis leuius nempe omittere q̄ in
pullo ceptio debz quis leuiꝰ facere cum
nasse ne aliꝰ omittere grauius · strilli

mormile

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Quae dns ignis primit sodomitas
qua eos q peccerit diluuio 2 aere
punitos plumit cu pluribus

Aersia quid sit

nolucerut 2 vim faciebat vehementis-
sime loth. Ecce angli mi dno erunt
loth 2 clusserut ostium. illos vero
percusserut cecitate no placet visus
sed aersia q̄ lucae audenciā vite pos-
simus. q facit no vidi no oia. si q no
e opus. qua percussi sut qui quebant
helisemum cum cet cu eis 2 disperst
dum circes 2 cunabus. forte quis h
no ḡtimus q manu tenemus. Dixerut
angli ad loth. omes tuos duc
de urbe hac. delebim enim loc istum
2 mgēs loth ad gnos suos aut sur-
gite 2 ēgredimini de hac delebit dns ciu
tate istam. Et 2 ortus est ut au
ferret thys qui erat alias filias ap
dcas vn gnibus loth fuisse. times vi
ros q cum viris subuisse sut. et gnos
vocat furdes q nos. Unde hebrei filias
hz. Egressus 2 loth ad sposos q̄ nolu
erut egredi. osuetudine hanc ubet 2
loth ee dntes. De subuersione sodo

Quae dissimulante loth morum
ecore apprehensum est cu vpoc
sua 2 filiabus statuerit angeli extra
ciuitate dicentes. ne respicias retro
3 i monte fugite ne fac. Diu eo pturba
cone nodu plene credes dno aut no
possu in monte salluari ne forte apprē
dat me malu 2 moriar forte sones
mocu frigora 2 labore vie pturbet rebat
sed ciuitas pua ad qua fugere suf
ficio ne saluer in ea. 2 ait dns no so
uerta urbe p qua locut es. s q dix
ea fiūs 2 eo quia dns pua vocatu
2 nome urbis segor i pua. Et dix
Reliqui hac urbem pmto dum valla
et post saltsam 2 in ysala habita
re. qe tercio themotu absperta sit
po submsione. nuc alia p ciuitate
mo ciuitas palme. q dix q fuit loth
in ea pepcit o dns. si ut dicit no

loth times cosuetu eis themotu egres-
sus 2 mansit in monte. Egressq ea
q loth de sodomis pluit dns sup
ciuitates illas sulphure 2 igne pluit
dns a sepo eis i tra. a se eneret celo
iudicius ab impante. pluit aute hec
ut tra metuum aresceret sme sepe
trum. Unde et ista fuius primit
stos q primos peccatores diluuio.
licet. n. illi mesura excederet time
qi nulli peccabat. 2 vnus sodomis subuit
ecc punitos p pcis pcutit i quo pu
sit est tallis ne du faciet. segrent
exempla patru. 2 e ad bonu. non ce. ige
qu gloriosus no e qui est. n. pauper
no ce q reo no ce pt. 2 respiciens uxor
loth ista e in statua salis. qua rose. dic
se videre 2 hactenus manet. Versa e aute
regio in lacu salsum. sterilit qui dr mare
mortuu. qe nec pisces n aues ibi ce
sent ut in aliis. dicit rose. q minua
eis lenitate 2 q̄ unctia in eo iacta sup-
natat. Unde vespasianus quosdam
iudeis pugnu malis inuisit i altum
pelagi 2 omes trucidari spe fugiendi
dest fluctuabat. 2 aute no pacitur
nisi bitumine illustret. Alia omte causa
bita in pfundum migit nullis soleis
migs. Hebas bitumines cuomit 2 lo
lacus asphalti sit asphaltides. Dicit
est q poma nata i arboribus circupoi
tis. usq ad maturitate colorus sut similes
mata si mandas. fumillas mesticken
bn ut aut rose. fabulat re sodomice si
dem sit. Dr 2 mallus salinar forte sit
ibi sal nit lapides salis circa lucu

De egressu loth

Lacus sue mdea dund
et arabia. q olim fuit
illa solitudo tua 2 in
aquosa 3 q. vbi nunc fu
e sue filie 3 f
2 due filie ei cu eo dilexerut aute filie
loth ex fornicone mundi fierent ex igne et

oc dicit dns alia arce munsert sic exilier
hiema arcta seuarie exuerit migrare

Hic nide de mal mortuo 2 aere
sic dns sit

mistor no corpit

suspicante sur the ad fem quale m de-
bus noc. f. ad reparandu gen humanu
se suatis ee supstites cu pre ideo cosi-
lium iert & pris mestica & rigore
bno mollientes · smgle liaet bir gines
smglis noctib⁹ suscepe rut ab ignoran-
te concepcu · nec repecierut · hoc tu
desip depingit hebrei quasi medi-
bile · q. u. rep no parit coire q piam
nescente ut dr · nepisse filia suisse · pu-
tab⁹ suisse uxore sua · dr quog ipos-
in defloratde si ei coacpu · ab hoc an-
tiope dicat se filia birginis · pepit q
maior filia filiu · & uocauit eu moab.
patrem moabitaru · iminor pepit filiu
& uocauit en ammi patrem ammonitaru
moab, ep pre · hoc nore mat apte
publicdaut · ecclia pris · dnor filius
ppli mei · & aligetiali tenor filius
e · ceda de pplo meo · dicat ieu filiab⁹
posse excisari · q. credideruit gems
illam defecisse & pcepis posteritatis
ipietate mestus excisauit · si hoc
patrem no occisit · sed infidelitas eiq
eu fuit mestus · de eodem ut aiu scbo
loth ieu excisabilis z · pmo q. ageto no
credidit · se posse saluari in segor · deinde
q. me bat · e · & fuit patrem ei pcu · de pi-
narum abraha apud abimelech rege

Profectus abiia de cualle gerare
mabre · ithi australe & pegnaui
& igenarus uxor eius dixit de filiis eor
ad cos dedis & fic · loco sororis sue
sarra sibi a fratre sibi p timore · or-
sit autem abimelec reg gerare & tulit
eam quo ubi forme eius intimata noctu
q mon genaria adhuc amad potuit sedu
ctrudine credidit reg dei uoluntate ene
cum tuget · ut aiu ipse dn sanctu huiu
cruciat alia pena nocti · ibi · f. q. dns eo

z sic inde quasi & a quasi filie
loth ab magistru excisant & ne pi-

clusat omem bulua domus abimelec
preter sara · ne quit · s. femineu i domo
eius idum decipet · medius autem de spe-
rantibus sopitur audiuit a dno hoc
sibi preter uxore pegna miseri et
precipit ei ut redderet uiro uxore
quia ppheta erat · & ille oraret p eo ·
vt uiuat · Etiam gentes uocant
uos suos uocauit & abiia & dns ei dr & q8
fecisti nobis q. uidisti ut hoc faceres & aut
abiia · Cogitaui ne timor dei esset in
hoc loco · & interficerent me p uxore alias
autem & ue soror mea & filia pris · si dixi
gne · sunt · pris est mei & no pris mei · id est q. me
sibaudi si · ut filia pris mei &
no matris mee · q. & neptis mea · & cog-
nata eo pre sine mei & no eo pre soror
vide alia ruptura soror mea &
a pre suo & no a matre · Sicut · n. dice-
bant cognatos fres sic & cognatas
sorores · frem no ait patrem suum voca-
uit · quia semor eo fuit · sm usum lo-
qdi quo maiores natu pres uocabant
minores filios · & quia dignior & ma-
ior affectio sob ee apm quoz sm ui-
ros · q. sm mulieres apm quas sua
p matris dignior nore uocauit soro-
rem · s. pcipuus q. nep ee · ut sinuit ei
filiam pris ee · nec tm meritu est
sicut nec dns ei sm · sed gratis · ire
pserum ei dno iubente credit hoc duo
esse · & ita relator fuit barbarus dns ut
heliseus celauit se no cognoscentibus
duceta tamen dicit thare mortua
mre abrahe · & mortuo ante duxisse
uxore filij & genuisse sara · vn & hec
dr filia thare · sm aurie & sup filia ayri
sm sustantionem semine · q. solu mas-
culum reliquerit · Orauit autem abra-
am p eo · & sanauit e · & uxor & ancille
eius pepererunt · & dedit abimelec abrae
muneria · & terra ad habitandu adoptu-

vt sic sarram ei semel

nem sua· sive alie dñe· ecce dedi fr̃i
tuo p̃ te mille argenteos· hoc erit tibi
in velame oculoꝝ cont̃ tibi q̃m tecu
sit· i· in memoriam hẽndie· q̃ in
meridiano deprehensa es· unde subd̃
exponendo & quocunq; properis mento
te deprehensam ait egressa & irrisio h̃
er· i· ue· o· i· in p̃senciam fiunt
q· d· ang̃ es & fucina figuli & mendi
cta es & decepisti· habe q̃ tibi hoc in
expensas fiunt· q̃ magnis expensis
fieri solebat· magis ad indeis ut ad pe
plm emenda· ut tegnis facilem· ne a
meris· De ortu ysaac & electione agru-

hoc notet mlieb

gen xxi

Visitauit dñs sarram cum filio·
& cepit· & pepit filiu & circu
cidit abraam eum· octauo die exem
plo tradendi dies indei circumcidendi
bilies no pñ· puerꝝ· q̃ tempe illo
ysmael genitis illius auctor circumci-
sus fuit & uocauit eu ysaac· i· risu
q̃ risum fecerat dñs pentibꝰ eis· i·
gaudium ispiratu· Crescit puer &
ablactat & fecit pr̃ gnde co-
mulum in die illa· q̃ ea die filius p̃-
mo adcreuit ad mensam pris suis
simul ludebat ysmael & ysaac· ma-
ior sedebat minore· & mirebat̃ mat
in ludo psecutionem· q̃ s· pr̃e mor-
tuo uellz dnari maior minori ut
ut hebrei tradit· cogebat eu ecto
rare sureas ymagines q̃s fecerat
q̃ dñi displicuisset· unde ait ad abra-
am· Eiice ancillã & filiu eius· dure hoc
accepit abraha & dissimulabat· sed
dixit ei dñs· audi uocẽ sare· qu
tollens panẽ & utre aque· iposit
scapule agar· & tradit ei puerũ· cũ
q̃ cõsupta cer aq̃ in dextro & puer
deficeret siti abiecit· illũ puerũ
sub arbore· & sedit procul· ipsum
ad tus iacẽt ne videt filiu morientẽ
& flenit & exaudiuit dñs voce pu· i· fle-
tu mris q̃ puero· & dixit angls matri
Surge tolle puerũ et api eum· aperuit oculos
eius & vidit puteũ dedit q̃ puero
bibẽ & mr̃ implet utre abiit· Crescit
puer & habitauit in solitudine
pharã· & fecit ei uxorẽ de terra egipti de
nata fuit ei vij· filij· principes ismaelitarum
suarꝝ quoꝝ appellone opida· pagi·
et tribus celebrat· Sabaoth primogeni
tus a quo ps arabie q̃ ab eufrate usq
ad mare rubrũ· nabatheus dr· cedar se
cundus a q̃ cedar q̃ em deserto· dema
sapo a quo dema regio· thema non
a quo thema· q̃ ad australẽ certhma
ultimꝰ a q̃ edema q̃ ad orientem·

Eo tempe De puteo iuramenti·
Videns abimelech habitã multi
plicatũ timuit eũ & venit ad eum
cũ ficol principe exercitꝰ sui & ait Jura
mihi p deum ne noceas mihi & posteris
meis· sed sic facies mihi ipse tibi
qua fecisti tibi· & dixit eos abraam ad
puteũ que iuerat dñi agar· quem
foderat abraã ante agar· exercitum· q̃
siui abimelec abstulerat ille abra
he· & fecerat illũ in solitudine p gre
gibꝰ adagẽdis· q̃ longe a mansione
eius in solitudine pascebat· & restituit
ei abimelech puteũ· sed i testimoniũ q̃
ipse foderat puteũ & ablatũ restituit
ei abimelec dedit abraha abimelech regi sepẽ agnas
∴ dixit puteũ bersabee· i· puteus· vij·
Sabee· n· hebraice· vij· sonat· et
ibidem pepigerunt ambo fedus unde
ibi bersabee dicitur· puteum
iuramenti· Sabee· n· hebraice iura-
menti dr· Josephus tamẽ nr̃i sepulcru
ber-sabee fidelis putei· a puteo vero

∴ Quide puteꝰ dicit̃ sit bersabee

circuitus regio eciam Bersabee
plurimumq; abrahā circa puteū nemus
& fuit ibi colonus multis diebus nō so-
lum. Diar. n. stephanus Tactibo apto-
rp. qz no accep. ibi sedit annos spa-
cium pedis. De immolacōe aretes p ysaac.

Post hoc dr scriptura. Et factū est
ysaac ut dicit. Ioseph. xxb. anorp
esset. dixit Deus illi. Tolle filium tuū
unigenitū quē diligis ysaac & vade in
terrā visionis & offer eū ibi — in holo-
caustum. sup unū montiū quē monstra-
bo tibi. terra aut visionis dicit illa pre indi-
cat q̄ montanis. qz & ipe aloge. & de
illa longe videbat. qui ab ysaac nul-
lis visionib⁹ dr. In similitudine nō mo-
ritur inde moriēs erat eminentior
dictus mōs memoriā quē postmodū de ha-
bitare. ad immolandū filiū. In hoc tradit
hebrei templū post sem & altare fecit in
loco in quo & abrā altare fecit. & David
angelū reponere gladiū vidit. Et araunā
nomine ornā rebuisse. Unde dr ysaias
erit mons manifestus mocusq; ad eū flu-
entes gentes de quo & Deus precepit iudeis
ne immolarēt sibi. et loco. nisi in monte qz
cognoscunt eis deū. Abrā aute de nocte
consurgens, nemini qd actus erat indicans
strauit asinū duces secū duos iuuenes
& filium & intrauit duos diebus tertio
die elevatis oculis vidit locū procul. hunc
ad puerū. illi ergo qui duxerat eum
dixerūt ei. Manete hic cū asino. ego. n.
ille no distans a monte moriā p ire. Deus
dei & eū accepisset ligna & ignē relic-
tis mr. imolabo eū a mo eū filio ascen-
dens. Cum filius mr. ecce ignis & ligna
ubi est victima. Cui pr. deus providebit sibi
victima. & struxit aram & ligna impo-
sitis ignē adhibuit. & ferit aute iosue. Bo-
ba. puris ad puerū dicens q̄ sic ego Bo-
dei magrestus fuit. mudū mirabi- tot ex
Bolis dei nōde erat. et ego di mirabilia quē

Hic de morte nec de tra seu
valle visionis

dns q̄ iudicasset dignū no egredie no
bello no ā passione humana dicit finire
sed cū orabo & sacrificio duz ppō ad
se vocare. & q̄ suscitaret eū ob implen-
das promissiones et sic libere ysaac ac-
cessit ad aram & morte. De hoc alti-
mus dic. indubitanter ato filiū machā
Boldbar. laudandus i constancia offen-
di & in fide suscipiendi filii. arrepto
auce gladio ut filiū imolaret. cla-
mauit ad eū angelus. Ne extendas
manū tuā puerō. nunc cognoui q̄ ti-
meas dnm. no. n. sanguē pueri sta-
chat dns. sed ut fides q̄tu abrā
timeret deum. & iudit abrā ista post
tergū aretē mt. deprens hesitem cornu
bus. que operuit p filio. Hebr habz
in virgultis sabee. hesitē cornibus
& e sabee q̄ndā virgulti. Et erraut
eusebius dicēs sabee hircū erectū ad
cur pedū frondes. dicit q̄ aretē sabi
i. et hircū erectū & dicit eū in banq
no nouit. Latu p alia. ab agro alla-
tū. & vocauit nomē loci. dns inde-
tuit hodie q̄ i publicū dr audiet
arto portis i monte dns iudebit. q. d.
dns respect ysaac i monte se videbit.

Thac agrestia. diem aute sabbatis
ysaac. dicit hebrei pma diem sep-
tembr. in ea solepnizat. & dauit
cornibo pecorum i memoriam aretis
& iurauit dns p scripm de scie multipli-
cando eo ysaac. & de tra dedit semi-
ni eo. altera die redijt abrahā et
iuuenes et bsabee. Renūciatuq; ei q̄
melcha genuisset nachor fr suo octo
filios octo. primogenitū hus de q̄ descri-pe
descendit Job. sicut septuā. Bu-
ceruc i tra hus unde Job & buz fuit
eo q̄ eum gentē balaā. qui fm hebreos
dr Job. helifu buz legis. Et ut
dicit de gentē esau Iob. q. n. i fine
eius lib. z. q̄ de syro finitur tractat.

ut sabbeth

Pma dies septe-
bris q̄ celebrat pma
sit apud hebreos
nō hominū

Job fuit de stir-
pe huz. n. de
stirpe esau

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

sit · & q̃ ipe q̃ tm̃ sit ab esau · Thebi
no sceru · de ecclesia ad vsq̃ sisse-
pat nachor filios · mss · De morte &
sepultura sare ~
Rabiria ad quattuor mabre · & mor-
tua e sara cū eet cēm vrbis · anor
& sepulta e m ebron · in spelunca
duplici quā emit abraā · eeee · sedis
argenti ab ephron filio cheth ·
cheis · i · plo terre · Erat autē spe-
lunca duplex rupes viuā · & artifi-
cialis duas speluncas in se habens quā emit
abraā in sepultūrā geni suo · Thopiori
sepeliebat uiri in inferiori mulieres
tremebat & euam ibidem sepulti
erāt · nec potuit abraā emendo re
ille uendere · sicut nec hodie q̃ emēt
ager ut faceret cimiterium · nisi forte
q̃ sepulti erāt ibi prophete · Ager
tremebat repletionem · & ephron
efferri · De legatione eliezer · in meso
Erat autē abraā potamiam ·
ad eliezer · puerum
dom̃ suē · Pone manū tuā sub fe-
more meo · & iurabis p deū cheli & ere
q̃ non accipies filio meo ysaac uxo
rem de filiabus gentis mee q̃s habi-
tat sed ibis ad cognationē meā & inde
accipies ei uxorē si tibi puella nolu-
erit aliqua sequi te non tenebis iura-
mentū · Iuraueritq̃ seruus ponēs manum
sub femore dñi sui · Et dixit ei dñs
sus · Ecce angelus meus
mittet tecum · & diriget uiam tuā
sub femore abrahe
mihi p deū cheli & ere q̃ non accipies
filio meo uxorem de filiabus cha-
nanei in quorum terra habito · sed
ibis ad terrā & cognationē meā · & inde
accipies uxorem filio meo · Respondit
ei mulier · Et si noluerit puella uenire
mecum · numquid reducere debeo filium
tuum ad locum de quo egressus es ·
Cui ille · Cauē ne reducas filium meum
illuc · Dominus deus cheli qui tulit me
de domo patris mei · & de terra nati-
uitatis meē · & qui locutus est mihi
& iurauit dicens · Semini tuo dabo
terram hanc · ipse mittet angelum
suum · & accipies uxorem filio meo
inde · Si autem mulier noluerit
sequi te · non teneberis iuramento ·
Reposuit ergo seruus manum sub femore
abrahe dñi sui · & iurauit ei
super sermone hoc · Tulit itaq̃ de-
cem camelos de grege dñi sui · & abiit
ad quam uocabatur nomen ciuitatis
nachor · multo cum comitatu · & la-
bore itineris · Et cum uenisset in
mesopotamiam ciuitatem
nachor · Et fecit camelos accubare extra
puteum aque in uespere tempore quo
solent mulieres ad hauriendam aquam
egredi · Et ait · Domine
deus dñi mei abraā · occurre mihi
hodie · & fac misericordiam cum
domino meo abraā · Ecce ego stabo
prope fontem aque · & filie habitato-
rum ciuitatis exibunt ad hauriendam
aquam · Fiat puella cui ego dixero ·
Inclina hydriam tuam ut bibam ·
& illa respondit · Bibe · & camelis tuis
dabo potum · ipsa est quam preparasti
seruo tuo isaac · & per hoc intelligam
quod feceris misericordiam cum
domino meo · Necdum intra se
uerba complebat · & ecce rebecca
filia bathuelis filii melche uxoris nachor
fratris abrahe egrediebatur habens
hydriam in humero · Puella pulcherrima
nimis · & uirgo atque incognita uiro ·
descendit ad fontem · & implens
hydriam ascendit · Cucurrit seruus in
occursum eius · & ait · Da mihi pau-
lulum aque de hydria tua ut bibam ·
Quae respondit · Bibe domine mi · &
festinauit deposuit hydriam super
humerum suum · & dedit ei potum ·
Cumque bibisset · addidit · Camelis
quoque tuis hauriam donec cuncti
bibant · Effudit itaque hydriam in
canalem · & cucurrit rursum ad puteum
ut hauriret aquam · & hausit uniuersis
camelis eius · Ille autem tacitus
mirabatur eam · utrum ex uoluntate
dñi sui hoc faceret an non · Postquam
autem cuncti potum sumpserunt ·
protulit inaures aureas pondo siclorum
duorum · & totidem armillas ex auro
pondo decem siclorum · & ait · Cuius
es filia dic mihi · Est in domo patris
tui locus nobis ad manendum · Qui
respondit · Filia sum bathuelis filii
melche · quem peperit nachor · Et ad-
didit · Palearum quoque & fenum
multum est apud nos · & locus spatio-
sus · Dixit ei puella · Et domui mee
sufficit herba · & ad iumenta tua
preparata sunt · Ingressus igitur
laban medium domus · Et
cibum · & destrauit camelos · deditque pa-
leas & fenum · & lauit pedes hospiti · &
apposuit ei panem · Qui dixit · Non
comedam donec loquar sermones
meos · Et ille · Loquere inquit · Ego
Et dixit · Seruus abrahe
sum · Dominus meus benedixit ei
nimis · & magnificatus est · Dedit-
que ei oues & boues · argentum &
aurum · mancipia · famulos & famulas ·
camelos & asinos · Et peperit sara
uxor domini mei filium · cui tradidit
omnia que possidet · Adiuravitque me
dominus meus dicens · Non accipies
uxorem filio meo de filiabus chanan
in quorum terra habito · sed ad domum
patris mei proficiscere · & de cognatione
mea accipies uxorem filio meo · Et
ego respondi domino meo · Forsitan
nolet mulier sequi me · Et ille ait ·
Dominus deus in cuius conspectu
ambulo · mittet angelum suum tecum
& diriget uiam tuam · accipiesque
uxorem filio meo de cognatione mea
& de domo patris mei · Si ueneris ad
cognationem meam · & non dederint
tibi · eris absolutus a iuramento ·
Quod cum narrassem hodie fonti
aque · & dixissem · Domine deus dñi
mei abraā · si tu prosperum facis
iter meum per quod ambulo · ecce
ego stabo iuxta fontem aque · ut
cum egressa fuerit puella hauritura
aquam · & dixero ei · Da mihi pau-
lulum aque de hydria tua ad bibendum ·
& dixerit mihi · Et tu bibe · & camelis
tuis hauriam · ipsa est mulier quam
preparauit dominus filio domini mei ·
Priusquam complerem ego orationem
meam in corde meo · ecce rebecca
egrediebatur cum hydria quam portabat
in humero · & descendit ad fontem · &
hausit aquam · Dixi ad eam · Da mihi
bibere · Festinauit illa & deposuit hydriam
de humero · & ait · Bibe · & camelis tuis
dabo potum · Bibi · & illa camelis
quoque dedit potum · Interrogaui eam
& dixi · Cuius es filia · Quae respondit ·
Filia sum bathuelis filii melche · quem
peperit ei nachor · Posui inaurem
super faciem eius · & armillas in manibus
eius · Et adoraui dominum · benedixi
domino deo meo abraā · qui perduxit
me per uiam ueritatis · ut sumerem
filiam fratris domini mei filio eius ·
Si ergo facitis misericordiam & ueritatem
cum domino meo · indicate mihi · Sin
autem aliud placet · dicite · ut uadam
ad dextram uel ad sinistram · Responderunt
laban & bathuel · A domino egressus est
sermo · non possumus extra placitum eius
quicquam loqui tibi · Ecce rebecca coram
te est · tolle eam & sit uxor
filii domini tui · sicut locutus est · Quod
cum audisset abrahe seruus · procidit
humi adorans dominum · Et protulit
inaures & armillas · & dedit rebecca ·
ornauit quoque munera fratri eius
& matri · Qui comederunt & biberunt
ipse & uiri qui cum eo uenerant · &
manserunt ibi · Et surgentes mane
dixit ad eos · Dimittite me ad dominum
meum · Et fratres & mater dixerunt ·
Maneat puella apud nos saltem decem
dies · & postea proficiscetur · Quibus
ille respondit · Nolite me morari · quia
dominus deus direxit uiam meam ·
Date mihi licentiam ut pergam ad
dominum meum · Dixerunt ergo · Uocemus
puellam & requiramus uoluntatem
eius · Quae cum uenisset · interrogati
sunt · Uis ire cum homine isto · Ait ·
Vadam · Dimiserunt ergo eam · & nutricem
illius · & seruum abrahe cum comitibus
suis · benedixerunt rebecce · & dixerunt
ei · Soror nostra es · crescas in mille
milia · & possideat semen tuum portas
inimicorum suorum · Rebecca autem
& puellule eius ascendentes camelos
secutae sunt uirum · Reuersus est
seruus per eundem iter quo uenerat
ad puteum · Et ecce isaac egressus
fuerat meditari in agro · inclinato
iam die · Cumque eleuasset oculos
uidit camelos procul uenientes · Rebecca
quoque cum uidisset isaac · descendit
de camelo · & dixit ad seruum · Quis
est ille homo qui uenit per agrum
obuius nobis · Cui ille respondit ·
Dominus meus est · Quae cito tollens
pallium quo operta fuerat · operuit se ·
Et narrauit seruus isaac omnia que
gesserat · Introduxitque eam in tabernaculum
sare matris suae · & accepit uxorem
rebeccam · & dilexit eam · & consolatus
est post mortem matris · Abraā
autem accepit uxorem nomine cetthuram ·
quae peperit ei zamram · & iecsan · & madan ·
& madian · & iesboc · & sue · Iecsan
autem genuit saba · & dadan · Filii
dadan fuerunt assurim · & latusim · &
laomim · Filii madian · epha · & epher ·
& henoch · & abida · & eldaa · Omnes
hi filii cetthure · Dedit autem abraā
cuncta que possedit isaac filio suo ·
filiis autem concubinarum suarum
quae habuit abraā · dedit munera ·
& separauit eos ab isaac filio suo ·
dum adhuc ipse superesset · ad plagam
orientalem · in regionem orientalem ·
Dies autem uitae abraā · quos uixit
centum septuaginta quinque anni ·
Et deficiens mortuus est in senectute
bona · & plena cunctis diebus · & con-
gregatus est ad populum suum · Sepe-
lierunt eum isaac & ismahel filii eius
in spelunca duplici · quae est in agro
ephron filii seor hetthei · contra mam-
bre · quem emit abraā a filiis heth ·
ibique sepultus est cum sara uxore
sua · Et benedixit deus post mortem
eius isaac filio eius · qui habitauit
iuxta puteum uidentis & uiuentis ·
Haec sunt autem generationes ismahel
filii abraā · quem genuit agar aegyptia
famula sare · Et hi sunt nomina filiorum
eius · iuxta ordinem nativitatis suae ·
Primogenitus ismahel nabaioth · deinde
cedar · & abdeel · & mabsam · & masma ·
& duma · & massa · & adad · & thema ·
& iethur · & naphis · & cedma · Isti sunt
filii ismahel · & haec nomina eorum
per castella & per oppida sua · duo-
decim principes per gentes suas · Et
anni uitae ismahel centum triginta
septem · Et deficiens mortuus est ·
& appositus ad populum suum · Habi-
tauit autem ab euila usque sur · quae
respicit aegyptum · intrans assyrios ·
Coram cunctis fratribus suis obiit ·
Et isaac habitauit iuxta puteum uidentis
& uiuentis · Haec sunt generationes
isaac filii abraā · Abraā genuit isaac ·
Isaac autem erat annorum quadraginta
quando accepit uxorem rebeccam filiam
bathuelis syri de mesopotamia · sororem
laban · Et deprecatus est dominum
contra sterilitatem uxoris suae · Et
exaudiuit eum · & dedit ei conceptum ·
Rebecca uero uixit sterilis · Et concepit
isaac uxor eius · & ecce duo in utero
eius colluctabantur · Et dixit · Si sic
mihi futurum erat · quid necesse fuit
concipere · Et abiit ut consuleret
dominum · Cui dixit dominus · Duae
gentes sunt in utero tuo · & duo populi
ex ventre tuo dividentur · populus
populum superabit · & maior seruiet
minori · Impleti sunt dies ut pareret ·
& inuenti sunt gemini in utero eius ·
Qui primus egressus est rufus · & uelut
pellis hirsutus · uocatum est nomen
eius esau · Statim alter egressus est
tenens manu plantam esau · & uocatum
est nomen eius iacob · Sexagenarius
erat isaac cum nati sunt eis · Crescentes
autem pueri · esau fuit homo gnarus
uenandi · & agricola · iacob autem
homo simplex habitabat in tentoriis ·
Isaac autem amabat esau · eo quod de
uenatione illius uesceretur · rebecca
autem diligebat iacob · Coxit iacob
pulmentum · & uenit esau de agro
lassus · & dixit ad fratrem · Da mihi
de coctione hac rufa · quia ualde
lassus sum · Et ideo uocatum est nomen
eius edom · Cui respondit iacob · Uende
mihi primogenita tua · Et ait esau ·
Ecce uado ad mori · & quid mihi
prosunt primogenita · Dixit iacob ·
Iura ergo mihi · Iurauit esau · & uendidit
primogenita sua · Et sumens iacob
panem & pulmentum lentis · comedit
& bibit · & abiit · parui pendens esau
primogenita sua · Facta est autem
fames super terram · post sterilitatem
illam priorem · quae acciderat in diebus
abraā · Et abiit isaac ad abimelech
regem palestinorum in gerara · Et
apparuit ei dominus · & dixit · Ne
descendas in aegyptum · habita in terra
quam dixero tibi · Peregrinare in ea ·
& ero tecum · & benedicam tibi · Tibi
enim & semini tuo dabo omnes regiones
has · & complebo iusiurandum quod
spopondi abraā patri tuo · Et multi-
plicabo semen tuum sicut stellas caeli ·
& dabo posteris tuis uniuersas regiones
has · & benedicentur in semine tuo
omnes gentes terrae · Quia obediuit
abraā uoci meae · & custodiuit praecepta
mea · mandata & iustificationes & legem
meam · Mansit ergo isaac in gerara ·
Interrogauerunt autem uiri loci illius
uxorem eius · Et ille dixit · Soror mea
est · timuit enim confiteri uxorem suam ·
existimans ne forte interficerent eum
propter illam · eo quod esset pulchra
aspectu · Cumque prolixius ibi moraretur ·
prospiciens abimelech rex palestinorum
per fenestram · uidit eum ludentem
cum rebecca uxore sua · Et accersito
isaac dixit · Manifeste uxor tua est ·
cur mentitus es sororem esse tuam ·
Cui ille respondit · Timui ne forte
morerer propter illam · Et dixit abime-
lech · Quare imposuisti nobis · Potuit
coire quispiam cum uxore tua · & in-
duxisses super nos grande peccatum ·
Praecepitque omni populo dicens ·
Qui tetigerit uxorem hominis huius
morte morietur · Seminauit autem isaac
in terra illa · & inuenit in ipso anno
centuplum · benedixit enim ei dominus ·
Et ditatus est · & proficiens ibat &
crescebat donec magnificus fieret ualde ·
Habuit possessiones pecorum & armenta
multa · & familiam non modicam · Et
inuidebant ei philisthim · Omnes enim
puteos quos foderant serui patris illius
in diebus abraā patris eius · obstruxerant
philisthim & impleuerant humo · Dixit
quoque abimelech ad isaac · Recede a
nobis · quia potentior nostri factus es
ualde · Et abiit inde isaac · & castra
metatus est in torrente gerara · & habi-
tauit ibi · Rursumque fodit puteos aquarum
quos foderant serui abraā patris eius ·
quos illi obstruxerant philisthim post
mortem abraā · & uocauit eos nominibus
quibus ante pater eius uocauerat · Fode-
runt autem serui isaac in torrente · &
inuenerunt puteum aquae uiuae · Sed &
hi qui habitabant in gerara · rixati sunt
cum pastoribus isaac dicentes · Nostra
est aqua · Unde appellauit nomen putei
calumniam · Foderunt autem & alium
puteum · pro quo & ipsi rixati sunt ·
Et uocauit nomen eius inimicitias ·
Qui ascendens inde · fodit alium puteum ·
pro quo non contenderunt · Et ideo
uocauit nomen eius latitudinem · dicens ·
Nunc dilatauit nos dominus · & fecit
crescere super terram · Ascendit autem
de illo loco in bersabee · Et apparuit
ei dominus in nocte illa · & dixit · Ego
sum deus abraā patris tui · Ne timeas ·
quia tecum sum · benedicam tibi · & mul-
tiplicabo semen tuum propter abraā
patrem tuum · Aedificauit ergo ibi altare
& inuocauit nomen domini · Et tetendit
ibi tabernaculum · praecepitque seruis
suis ut foderent puteum · Cumque
fecissent quae iussa sunt · uenit ad eum
abimelech de gerara · & ochozath amicus
illius · & phicol dux militiae · Quibus
ille dixit · Quid uenistis ad me · qui
oderatis me · & expulistis a uobis ·
Qui dixerunt · Uidimus manifeste
dominum esse tecum · Et ideo diximus
fiat nunc inter nos iusiurandum · &
feriamus tecum foedus · ut non facias
nobis malum · sicut & nos nihil tan-
gimus quod non fecerit bonum · & quod
tibi placuit · tradidimus · Nunc ergo
tu benedictus domini · Fecit illis con-
uiuium · & post cibum & potum · surgen-
tes mane iurauerunt sibi mutuo · Et
dimisit eos pacifice in locum suum ·
Reuersique sunt in die illa serui isaac ·
nuntiantes ei de puteo quem foderant ·
& dixerunt ei · Inuenimus aquam ·
Quam uocauit abundantiam · Et nomen
ciuitatis appellatum est bersabee usque
in praesentem diem · Esau autem quadra-
genarius duxit uxores · iudith filiam
beeri hetthei · & basemath filiam helon
hetthei · Quae ingressae domum soceri
& socrus · offendebant eos in cunctis
actibus suis · Cumque senuisset isaac ·
& caligarent oculi eius · uocauit esau
filium suum maiorem · & dixit ei · Fili
mi · Qui respondit · Adsum · Ecce senui ·
& ignoro diem mortis meae · Sume arma
tua · pharetram & arcum · & egredere
foras · & quidquid capere potueris
da mihi · Et ut libenter edam · & ante
moriar benedicam tibi · Quod cum
audisset rebecca · abiit esau ut iussa
patris impleret · & adduceret ei uenatum
& cibum · Et ait ad iacob filium suum ·
Audiui patrem tuum loquentem cum esau
fratre tuo · & dicentem · Da mihi de
uenatione tua · & fac mihi cibum ut
comedam · & benedicam tibi coram
domino antequam moriar · Nunc ergo
fili mi · acquiesce consilio meo · & uade
ad gregem · & affer mihi duos hedos
optimos · ut faciam ex eis cibum patri
tuo · qui libenter edat · & benedicat
tibi coram te · Cui ille respondit · Nosti
quod frater meus esau homo pilosus
sit · & ego lenis · Forte palpet me pater
& sentiat · & putet me uoluisse illudere
sibi · & inducam super me maledictionem
pro benedictione · Dixit ei mater · In me
sit ista maledictio fili mi · tantum
audi uocem meam · & pergens affer
quae dixi · Abiit & tulit · & adduxit
matri · Quae coxit cibum · sicut nouerat
uelle patrem eius · Et indutus uestibus
esau · quas apud se habebat domi · &
pelliculis hedinis manus & cervicem
contexit · Et dedit pulmentum & panes
quos coxerat · Qui intulit patri suo ·
& ait · Pater mi · Et dixit · Quis es tu
fili mi · Iacob respondit · Ego sum
primogenitus tuus esau · feci sicut
praecepisti mihi · Surge sede & comede
de uenatione mea · ut benedicat mihi
anima tua · Et rursum ait isaac ad filium
suum · Quomodo potuisti tam cito
inuenire fili mi · Qui respondit · Uoluntas
dei fuit · ut quae desiderabam statim
occurrerent mihi · Dixit isaac · Accede
huc ut tangam te fili mi · & probem
utrum tu sis filius meus esau an non ·
Accessit iacob ad patrem suum · Quem
cum tetigisset ille ait · Uox quidem uox
iacob est · sed manus manus esau ·
Et ignorauit eum · quia pilosae manus
illius similitudinem imitatae sunt ·
Benedicturus ergo ait · Tu es filius meus
esau · Respondit · Ego sum · Et ille ·
Offer mihi uenationem fili mi · ut edam
& benedicat tibi anima mea · Obtulit
ei · & comedit · Adtulit & uinum · quo
cum bibisset · ait ad eum · Accede huc
& da mihi osculum fili mi · Accessit
& osculatus est eum · Statimque ut
sensit uestimentorum illius fragrantiam ·
benedicens ait · Ecce odor filii mei sicut
odor agri pleni cui benedixit dominus ·
Det tibi deus de rore caeli · & de pin-
guedine terrae · abundantiam frumenti
& uini · & seruiant tibi populi · & adorent
te tribus · Esto dominus fratrum tuorum ·
& incuruentur ante te filii matris tuae ·
Qui benedixerit tibi sit benedictus · &
qui maledixerit tibi maledictionibus
repletus sit · Cumque benedictionem
finisset patris · egressus iacob foras ·
statim uenit esau · & ingressus tabernacu-
lum ait · Surge pater mi · & comede de
uenatione mea · ut benedicat mihi anima
tua · Dixitque ei isaac · Quis es tu ·
Respondit · Ego sum primogenitus tuus
esau · Obstupuit isaac stupore uehe-
mentissimo · & ait · Quis ergo nam-
que ille est qui dudum captam uenationem
attulit mihi · & comedi ex omnibus
antequam tu uenires · benedixique ei
& benedictus erit · Quod cum audisset
esau · ululatu magno consternatus
obstupuit · & ait · Benedic & mihi
pater mi · Et ille · Uenit frater tuus
& supplantauit benedictionem tuam ·
Cui esau · Iuste uocatum est nomen
eius iacob · supplantauit enim me
iam altera uice · primogenita mea
tulit · & ecce nunc secundo tollit
benedictionem meam · Et rursum ait
ad patrem · Numquid non reseruasti
benedictionem & mihi · Respondit isaac
& dixit · Dominum & fratrem tuum
constitui eum · omnes fratres illius
mancipio illi dedi · frumento & uino
stabiliui eum · tibi ergo quid possum
fili mi facere amplius · Et ait esau ad
patrem · Numquid unam tantum habes
benedictionem pater · mihi quoque
obsecro ut benedicas · Et eleuans uocem
suam flebat · Quibus motus isaac dixit ·
In pinguedine terrae habitabis · & in
rore caeli desuper · Et uita tua gladio
tuo constabit · & seruies fratri tuo ·
Qui cum excusserit & solueris · auferes
iugum eius de cervice tua · Odit igitur
esau iacob · eo quod benedictionem
qua benedixerat ei pater · abstulerit ·
Et dixit in corde suo · Adpropinquabunt
dies luctus patris mei · & occidam
iacob fratrem meum · Nuntiatum est
autem rebeccae uerba esau filii sui ·
Quae mittens uocauit iacob filium suum
& dixit ei · Ecce esau frater tuus
minatur ut occidat te · Nunc ergo fili
mi · acquiesce consilio meo · & fugiens
ingredere ad laban fratrem meum in
charran · & habitabis cum eo aliquot
dies · donec quiescat furor fratris tui ·
Et cum cessauerit indignatio eius · &
obliuiscatur quae feceris ei · mittam
& adducam te inde · Quare & orbabor
utroque filio meo in una die · Dixitque
rebecca ad isaac · Taedet animam meam
uitae meae propter filias heth · Si acci-
pit iacob uxorem de stirpe huius terrae ·
frustra uitam ducam · Uocauit ergo isaac
iacob filium suum · benedixitque ei &
praecepit dicens · Non accipies uxorem
de stirpe chanaan · Sed surge & uade
in mesopotamiam syriae ad bathuel
patrem matris tuae · & accipe inde
uxorem tibi de filiabus laban fratris
matris tuae · Deus autem omnipotens
benedicat tibi & crescere te faciat &
multiplicet · ut sis in turbas populorum ·
Det tibi benedictionem abraā · tibi &
semini tuo tecum · ut possideas terram
peregrinationis tuae · quam dedit deus
abraā · Cumque dimisisset eum · abiit
in mesopotamiam ad laban filium bathuel
syri · fratrem rebeccae matris iacob &
esau · Uidit esau quod benedixisset
isaac iacob · & misisset eum in mesopo-
tamiam · ut accipiat de stirpe chanaan
uxorem · & benedicens praeceperit ei
dicens · Non accipies uxorem de filiabus
chanaan · Et quod iacob audisset patrem
& matrem · & profectus esset in mesopo-
tamiam · Et intellexisset mala filiarum
chanaan displicere patri suo isaac ·
Abiit ad ismahel · & duxit uxorem
praeter eas quas habebat · mahalath
filiam ismahel filii abraā · sororem
nabaioth · Egressus autem iacob de
bersabee · pergebat haran · Cumque
uenisset ad quendam locum · & uellet
in eo requiescere occidente iam sole ·
tulit de lapidibus qui ibi erant · & posuit
sub capite suo · & obdormiuit in eodem
loco · Uidit in somnis scalam stantem
super terram · & cacumen illius tangens
caelum · angelos quoque ascendentes &
descendentes per eam · & dominum
innixum scalae · dicentem sibi · Ego
dominus deus abraā patris tui · & deus
isaac · Terram in qua dormis tibi dabo
& semini tuo · Et erit semen tuum
quasi puluis terrae · dilataberis ad
occidentem & orientem · aquilonem
quoque & meridiem · & benedicentur
in te & in semine tuo omnes tribus
terrae · Et ero custos tuus quocumque
perrexeris · reducamque te in terram
hanc · nec dimittam donec impleam
omnia quae dixi tibi · Experrectus
autem iacob de somno · ait · Uere
dominus est in loco isto · & ego nesciebam ·
Et pauefactus · Quam terribilis inquit
est locus iste · non est hic aliud nisi
domus dei & porta caeli · Et consurgens
mane tulit lapidem quem subposuerat
capiti suo · & erexit in titulum fundens
oleum desuper · Uocauitque nomen
ciuitatis illius bethel · Nomen autem
ciuitatis prius uocabatur luza · Et
uouit uotum dicens · Si fuerit deus
mecum · & custodierit me in uia per
quam ambulo · & dederit mihi panem
ad uescendum · & uestimentum ad
induendum · & reuersus fuero ad domum
patris mei in pace · erit mihi dominus
in deum · & lapis iste quem erexi in
titulum uocabitur domus dei · & cuncta
quae dederis mihi · decimas offeram
tibi · Profectus autem iacob · uenit
ad terram orientalium · Et uidit puteum
in agro · & tres pecudes gregis cubantes
iuxta eum · Ille enim de puteo potabatur
pastoribus · & magnus lapis erat super
os eius · Qui cum congregati fuissent
illuc · deuoluebant lapidem · & adaquabant
pecudes · & rursum reponebant lapidem
in ore putei · Dixit ergo iacob ad eos ·
Fratres mei unde estis · Qui dixerunt ·
De haran · Et ait · Nostine laban filium
nachor · Dixerunt · Nouimus · Et ille ·
Numquid pace utitur · Dixerunt · Pace ·
Ecce rachel filia eius uenit cum ouibus
suis · Et ait · Adhuc multum diei superest ·
nec tempus est ut congregentur pecora ·
potate oues & ite pascite · Quibus ille
respondit · Non possumus donec omnia
iumenta congregentur · & reuoluatur
lapis de ore putei · ut adaquemus pecora ·
Adhuc illis loquentibus · rachel uenit
cum ouibus patris sui · Erat enim pas-
tricula · Quam cum uidisset iacob filiam
matris suae · & oues laban fratris matris
suae · accessit & reuoluit lapidem de ore
putei · & adaquauit pecora laban fratris
matris suae · Osculatus est rachel · &
eleuata uoce flere coepit · Et indicauit
ei quod cognatus esset patris eius · &
filius rebeccae · Illa cucurrit & nuntiauit
patri · Qui cum audisset uenisse iacob
filium sororis suae · cucurrit obuiam ei ·
& amplexatus osculatusque est eum ·
introduxitque in domum suam · Ubi
narrauit ei omnia ordine · Cui laban
dixit · Os meum & caro mea es tu ·
Cumque transisset mensis unus · dixit
ad eum · Numquid quia frater meus es
seruies mihi gratis · indica mihi quam
mercedem accipias · Erant autem laban
duae filiae · nomen maioris lia · nomen
minoris rachel · Sed lia lippis erat
oculis · rachel autem decora facie &
uenusto aspectu · Hanc igitur iacob
diligebat · Et ait · Seruiam tibi pro
rachel filia tua minore septem annis ·
Quibus ille respondit · Melius est eam
dare tibi quam alteri · mane apud me ·
Seruiuit ergo iacob pro uxore rachel
septem annis · Et uidebantur ei pauci
dies prae magnitudine amoris · Dixitque
ad socerum suum · Da mihi uxorem
meam · impleti sunt dies · ut ingrediar
ad eam · Et congregans laban uniuersos
homines loci illius · fecit conuiuium ·
Cumque uesperasset · introduxit ad eum
liam filiam suam · Et ingressus est ad
eam · Dedit quoque laban lia ancillam
zelpha · Et cum mane factum esset ·
uidit lia · & ait ad socerum suum ·
Quid hoc fecisti mihi · Nonne pro rachel
seruiui apud te · Cur inposuisti mihi ·
Cui laban respondit · Non est consuetudo
nostra ut minores nubant prius quam
maiores · Impleto hebdomade huius
copulabitur tibi & rachel · pro qua
rursum seruies annis septem · Fecit
iacob sicut dictum est · & impleto
hebdomade dedit ei rachel uxorem ·
Et dedit laban rachel ancillam bala ·
Ingressus igitur iacob & rachel · amauit
eam magis quam liam · & seruiuit ei
annis septem · Uidit autem dominus
quod despiceret lia · & aperuit uulua
eius · rachel autem sterilis permansit ·
Concepit lia & peperit filium · & uocauit
nomen eius ruben · dixitque · Uidit
dominus humilitatem meam · nunc
amabit me uir meus · Rursum concepit
& peperit filium · & ait · Audiuit dominus
quod despicerer · & dedit mihi & istum ·
Et uocauit nomen eius symeon · Adhuc
concepit & peperit filium · & ait · Nunc
quoque copulabitur uir meus mihi ·
quia peperi ei tres filios · Et idcirco
uocauit nomen eius leui · Rursum
concepit & peperit filium · & ait · Nunc
confitebor domino · Et ob hoc uocauit
nomen eius iudam · Et stetit parere
Videns autem rachel quod sterilis esset
sororis suae · & non pareret · inuidit
sorori · Et ait ad uirum · Da mihi
liberos · alioquin moriar · Cui iratus
iacob respondit · Numquid ego pro te
possum facere · qui uulua tua fructum
negauit · Quae ait · Habes bala ancillam
meam · ingredere ad eam · & pariat
super genua mea · & habeam ex illa
liberos · Dedit ergo ei bala ancillam
suam · Et ingressus est ad eam · Quae
concepit & peperit filium · Et ait rachel ·
Iudicauit mihi deus · & exaudiuit uocem
meam · & dedit mihi filium · Et ideo
uocauit nomen eius dan · Rursum
concepit bala ancilla rachel · & peperit
alium filium · Et dixit rachel · Comparationes
dei comparauit mihi contra sororem
meam · & praeualui · Et uocauit nomen
eius nephthali · Uidit lia quod stare
desisset · & tulit zelpha ancillam suam ·
& dedit eam iacob uxorem · Quae peperit
filium · Et ait lia · In felicitate mea
beatam me dicent omnes mulieres ·
Et uocauit nomen eius gad · Peperit
& alium filium zelpha · Et dixit lia ·
Beatam me dicent filiae · Et uocauit
nomen eius aser · Egressus ruben in
diebus messis tritici · inuenit mandragoras
in agro · Et attulit eas matri suae lia ·
Dixitque rachel ad liam · Da mihi de
mandragoris filii tui · Quae respondit ·
Parum tibi uidetur quod rapuisti uirum
meum · nisi & mandragoras filii mei
auferas · Et ait rachel · Ergo pro mandra-
goris filii tui dormiet tecum hac nocte ·
Cumque uespere uenisset iacob de agro ·
egressa lia in occursum eius · ait · Ad me
ingredieris · quia mercede conduxi te
pro mandragoris filii mei · Dormiuit
ergo cum ea nocte illa · Et exaudiuit
deus preces eius · & concepit & peperit
filium quintum · Et ait · Dedit deus
mercedem meam · quia dedi ancillam
meam uiro meo · Et uocauit nomen eius
issachar · Rursum concepit & peperit
filium sextum · Et ait · Dotauit me deus
dote bona · nunc & habitabit mecum
uir meus · quia peperi ei sex filios ·
Et uocauit nomen eius zabulon · Post
haec peperit filiam · & uocauit nomen
eius dina · Recordatus autem deus
rachel · exaudiuit eam · & aperuit uulua
eius · Quae concepit & peperit filium ·
Et ait · Ablatum est opprobrium meum ·
Et uocauit nomen eius ioseph · dicens ·
Addat mihi dominus filium alium ·
Postquam autem genuit ioseph · dixit
iacob ad laban · Dimitte me ut uadam
ad locum meum & ad terram meam ·
Da uxores meas & liberos pro quibus
seruiui tibi · ut abeam · Tu enim nosti
seruitutem meam qua seruiui tibi ·
Quibus ille respondit · Inueni gratiam
coram te · & diuinitus praecepto
benedictionem mihi tribuente propter
te · Constitue mercedem tuam · & dabo
tibi · Cui iacob · Tu nosti inquit quo
modo seruierim tibi · & quam fuerit
possessio mea apud te · Parum habui
antequam ad te uenirem · & factus
sum diues · & benedixit mihi dominus
ad introitum meum · Nunc ergo quando
& ego operabor domui meae · Dixit ei
laban · Quid dabo tibi · Ait iacob · Non
dabis mihi quicquam · Si feceris quod
dico · pascam & seruabo fidem tuam ·
Transibo per uniuersum gregem tuum ·
Separa cuncta pecora uariata & maculosa ·
& quidquid subfuscum fuerit in ouibus ·
& maculosum & uariatum in capris ·
Et erit merces mea · Respondebit pro
me in die iustitiae tuae · Quando uenerit
coram te ad mercedem meam · Omne
quod non est uariatum & maculosum
in capris · & subfuscum in ouibus ·
furtiuum deputabitur mihi · Dixit
laban · Fiat iuxta sermonem tuum ·
Et separauit in die illa hircos uariatos
& maculosos · & omnes capras uariatas
& maculosas · quidquid habebat album ·
& subfuscum in ouibus · & tradidit
filiis suis · Et posuit uiam trium dierum
inter se & iacob · Ipse autem pascebat
reliquas oues · Tollens itaque iacob
uirgas populeas & amygdalinas & platani ·
decorticauit in eis candidas uirgas ·
nudans candorem qui erat in uirgis ·
Et posuit eas in canalibus aquarum
in quibus fundebantur · ut cum uenirent
oues ad bibendum · contra uirgas
adspectum haberent · & in ipso coitu
concipiebant · Et pariebant uariata &
maculosa · & subfusca · Separauit
quoque iacob agnos · & posuit greges
contra uariata & omne subfuscum in
ouibus laban · Et diuisit greges suos
seorsum · nec miscuit eos laban · Sed
& quotiescumque ardentiores oues
concipere uidebat · ante ingressum
iacob ponebat uirgas in canalibus
aquarum · ut in uirgis concipere
cernerent · Quod si serotinae erant
oues · non ponebat · Et fiebant serotina
laban · & iacob ditissimus · Habuit
oues & ancillas · & camelos & asinos ·
Audiuit autem uerba filiorum laban
dicentium · Tulit iacob omnia quae
fuerunt patris nostri · & de facultate
illius adquieuit gloriae hanc · Et uidit
faciem laban · & non erat ei sicut
heri & nudiustertius · Dixitque dominus
ad iacob · Reuertere in terram patrum
tuorum · & ad cognationem tuam ·
& ero tecum · Mittens ergo iacob
uocauit rachel & liam in agrum ad
gregem · Et ait ad eas · Uideo faciem
patris uestri · non est erga me sicut
heri & nudiustertius · Deus autem
patris mei fuit mecum · Et uos nostis
quia totis uiribus meis seruierim patri
uestro · Pater autem uester circumuenit
me · & mutauit mercedem meam
decem uicibus · Non dimisit eum deus
ut noceret mihi · Si dixit · Uariata
erunt quae tua merces · omnes oues
pariebant uariata · Si rursum ita locutus
est · Quae maculosa erunt tua merces ·
maculosa pariebant cuncta pecora ·
Tulit deus substantiam patris uestri ·
& dedit mihi · Tempore quo ardentes
oues concipiunt · uidi in somnis · & ecce
hircos ascendebant oues · uariati &
maculosi & subfusci · Et dixit mihi
angelus dei in somnis · Iacob · Et ego
respondi · Adsum · Et ait · Leua oculos
tuos & uide · Omnes hircos ascendentes
oues uariati & maculosi & subfusci ·
Uidi enim omnia quae faciebat laban
tibi · Ego sum deus bethel · ubi unxisti
lapidem · & ubi uouisti mihi uotum ·
Nunc ergo surge · egredere de terra
hac · & reuertere in terram nativitatis
tuae · Quibus respondens rachel & lia ·
Numquid adhuc habemus partem &
hereditatem in domo patris nostri ·
Nonne quasi extraneas reputauit nos ·
quia uendidit nos · & comedit pretium
nostrum · Sed tollens deus substantiam
patris nostri · nostra facta est & filiorum
nostrorum · Quidquid igitur praecepit
tibi deus · fac · Surrexit ergo iacob ·
& inposuit filios suos & uxores suas
super camelos · Et abduxit omnem
substantiam suam · & quidquid in
mesopotamia possederat · ut iret ad
isaac patrem suum in terram chanaan ·
Abiit autem laban ad tondendas oues
suas · Rachel furata est idola patris
sui · Et iacob fugit furtiuo animo
nesciente socero · Et cum omnibus
quae habebat · Transiit flumen · & tetendit
tabernaculum in monte galaad · Nuntiatum
est autem laban die tertio quod iacob
fugisset · Qui adsumens fratres suos
persecutus est eum septem dierum
itinere · & comprehendit eum in monte
galaad · Uenit autem deus ad laban
syrum per somnium noctis · & dixit ad
eum · Cauē ne quid aliud loquaris
nisi bonum cum iacob · Cumque
laban uenisset ad iacob · habebat
iacob tentorium suum in monte · Et
laban cum fratribus eius in monte
galaad ·

pris pdonisse puella quereti ad puce-
ti cuis filia cet. & moyses hucusq; bi-
det belle ea ne fiat hmodi prem. cui sic
dns. exeat puella i domo mris forte noc
pris vocat hmoi. qr mdutu pris desi-
lia crudendat q ei relinqrat decedes nec
exposuit potuit. n. sicut ut exeat & den-
dat geni suo desiderij. Audies hoc puer
abrie adorauit dnm qui dnoiat
iter suu & ptulit vasa auea & argea
tea. & vestes ais rebeccam & eius
& fri ei munia. Burgens aute mane pu-
ro- peciit dmitti prentes mori qua se
cent tua & dm senectute. Cuiq; regui-
sentiut xo. dies manet apud vos no-
lnite & dnoriti vocem q puella & que-
rum ei uo. q sustinebit si nolit re. aut.
bada. & sic primo legit cosensus mulieris
requisit. & exinde p iure stetit & ut re-
quirit. & dimittit ea. De aductu rebecce ad

Ho repore sitabat ysaac i genua ysaac.
et forte deabulabat p via q duc
ad puteu ameris & videns. Egressus. n.
erat in agu ad meditandu forte de mora
fui. alia tra biz ad edocendu forte labo-
ribus i agu. ut quemlibet opis ad deducendu
agnos. Rebecca ub vidit ysaac & cogito q
sit. ei cet. descendit de camelo. & tollens
velamen ait puru alibi opuit & coopit se
& n. veriter gens arabia nesciuit mu-
lieri. ysaac ud in dns ea i tabernaculu
matris sue. & mritu dilexit ea ut doloie
qui eo morte mris accidente temperare

De morte abrahe p sobolem suscepta

Abraa alia de cetura

Dnus uxore noie chetura. alite
Rebirel certitura nome ce applicatu q
spretat copulata dicit. n. hac fuisse
agar. q de concubina. mortua sara du-
xit & uxore de no copulata copulata. me
semp nomis memoriis habuisse arguatur.
Josep ea. dic. q anch imisit p uxore. e filij
eius dispersit ea. & ipa genuit sex liberos

Ego hoc loco ostendit quod sit
mulieris matrimonio & rapiendi
Veritatem quid sit

bij. Juuenis. n. de sene partu pri. et
sepauit eos abraam dr bude ab y-
saac ad orientalem plagam. & cuncta
possederut dedit ysaac ad orientale
plagam. Alijs vo largit munera
filij tame cerbure a noie sibe se depe-
rut seruicendos. obtinuerut aute
primo tricomide & seree & arabia usq;
ad montes nabath. Refert Josep. q eo tpe
eor nacoz & apher. qui castra sua fixe
in libiam. q post eis ministeres. ab illis
affrica denominate dr quoz. elden
ephan qui & malchus dictus & hispol-
dam indeoz scripsisse. sic & moyses scripsit
que refert dixisse ad suos filios ore
time noie sirie. siria vocata eo quod
dei in sibia hortes aquatu tulit. et
filia ipius noie cethura dnus heredes up-
orem & eo ea genuit decem quoz filij
fuit primogenitus fuerut aute dies abrae
c. lxxvij. am & mortuus & congregatus
ad pplm suu in senu insenu et sepelierut
eu ysmael & ysaac. ipelitea duplici
cu uxore sua. De ortu regnoz. sara

Hmo. xj. abrae mortuus e nung
qui uxor seminauit hec. ut
eu regnae possit ppo filio que fuscep
pat eo mino. nupsit. & eo eo filiu
genuit. qui & babilomiam ampliauit
ultra ano abrae. lxxo. sta & ei repmis-
sio. ano ei lxxxvbij. natus e ei ysmael. ano ei. c. xxxvbij. mortua
e sara. Exortu e enim regnu assi-
rioz ano. xxbij. sarug paul abrae
sub belo. & duerit usq; ad anu sepul-
tum ozie regis iud p anos mille. &
ccc. & vj. & p reges. xxx. & bij. usq;
ad sardanapallum. qui pmo publi-
nauit adiuuit. po q trastatu e regnu
ad medos. Regnu vo assiroz mozo abrae xxxmo
nachor abi rathe. cooztu est
sub exulco & duerit uxor ad agu v
bij. hedi facer dotis. & mdias ifit. per

ano ei decesimo nato & ysaac

abalio vo q deo e apher affrica dat

Gray Scale

Ge. hic inde q̄ iacob scribat q̄ finē
i uto

Dmastia quid sit

dnos d. ccc. hpp. et p reges. xxxvi
usq; ad eccl̄m. postq; iudicue=
runt sicoma siebres cur. Sicoma
ante e regio q̄ pus appa po pelopone=
sib dr est. usq; ad abrā nō ia fluc=
rat in egipto. xvi. dmastie. dmas=
tia ꝑ dr. p̄mat. qu durat apud di=
quā p̄mcia de eligendo ip̄atore siue
alio p̄cipe qm maior illa p̄mcia
ubi gen. quodam m̄ saponia eligē=
bat imp̄atores. dū durant ibi
dendem fit coma dū. dendem
bauaria. et nūc sic una. hoc tm̄ sc
p̄na p̄liores p̄mcie theutonie tri
les mitte sint. adiacentes. sicut de
istis dem. tm̄ intelligā m̄ alios. dmā
tia sima p̄tem egip. dicit. ana=
timate abrahe. dmastia. pbj obti=
nuerūt. thebes. pbj pastores reges
sic uocati. pbj. Diapolitani. qui
phones. p reges. pbj. Barbare simi
ter dmastie de gnib̄ quozdam
regū. ad alia sepe intendentes usq; ad
cassis filiū cyri sub quo p̄mo ꝑsi
passerunt egipto. De morte ysmahel

Post quos ysmahel. lib.
ri. xxxviij. dnos. et mortuus
Tradit illū hebre dissentiū mortuū
fuisse cora cūctis fr̄ibus sub. i. cora filijs
suis adhuc uiuentib̄ obiisse. Fuerunt autem
posteritas eius ab eisdē usq; hodie. et uo
cabula media ab eisdē nepote noe. sic dēt
sūt autē et solitudo inter eādes habitati
ones deserti usq; ad mare rubrum.
et egipti confinia. De labore rebecce i partu ge

De ysaac p̄sequit historia. ysaac anno
xl. dnorū erat cū duxit rebeccā
uxorē q̄ sterilis longo tempore
Orans autē ysaac pro sua coniu
gione. dñm ut q̄ promissa multiplicaret
semina. exaudit eū. et concepit mulier. Luctabant enim paruli in utero
sed ex diuina ordinatione collidebant inuicē
quos pueri hoc. iudebat ut celeritas
bant ad sua confringebat. Symachus e
ius ꝑsuasione fratrem. in silitudine nauis.
legitio pondere currentis. Mouebatur
in. mixtim pugnabant ut uicissim alter plus al=
tero uideret posse. p̄dire ad ortum pro
positate uteri matris. q. duo gemini
capientis intelligendum. hoc accidisse
ut quibusdā dictum. et tm̄ eo do=
cerēt deum demonstrantis futuros natis ex fu=
turum erat in aduersis. p̄magnam curam. q̄
huius alter p̄ uim fratri cessisse alteri. p gratiam
in posteris. et corp fictam assessionem
ita huc figurabat. Credit. u. ydyuto
scificatis fuisse iacob. et in hoc motu
prefigurari. q. non erat consensus xpi
ad bellal. matre. uidentes afflicta
nolle cōcepisse. et fr̄a desperans de ptu
procul ut consuleret deum. tamen nec
loco consulendi dei. nec modus. nec p
quos consuleret deum adhuc legit̄ insti=
tutis fuisse ad more moriā. ubi ab ira
altare duo fecerit. iuxta et immolatis hos=
tiis subsistentis pellibus earū ignibus p
sompnium accepit oraculum. forte mor
tem illum quē uiderat. posteritatis spem dau=
ri qua ꝑdem. dicit cepisti supposuit
et pannis arboris q agnus custodiunt
bunt ut uisiones capitis fratris ab
mēs no fierent. ad adhuc uiuentem
malechi accedere consulunt. Quocirca autē
no fecerit ymsu accepta a deo. Deus greci
in utero tuo sunt. i. pres duarū gentiū
tuarū se post diuident et pugnabunt. sed
maior fratri minori q de paruulis ne
cum maior sp ꝑfuit minori sc de ꝑfi
dumes erat. qui de esau fuit ortus.
tributarij. dō. qui de iacob missi forte
militare esau fuisse iacob. diu ꝑseuerus
in eis. ut lima conferet ferro. foenum auro
flagellum igno. Cui et duos peperisse qui
por. esaus et rufus erut. et tor. tribu

pellis hispidus et dictus est ab hoc scribi ri. Sero capillatum dicit dicto. Ego nouc esau. i. fortis. primus alter egrediens platum fre manu tenebat quasi retinere volens fratrem a primogenita et ob hoc dictus est supplantator iacob. i. supplanta natus. Ecce genitus est ysaac et qui nati sunt ei puelli viuebat. lx. annis. Genuit et abraam. xl. prer. c. annos. quos iam supergat nato ysaac. lxxv. annis. Genuit ysaac rebecca filiam bathuel syri de mesopotamia sororem laban matrem iacob et esau. Sexagenarius erat ysaac quando nati sunt ei. Crescentibus autem paruulis. Esau fuit homo gnarus venandi agricola. Iacob autem homo simplex habitator tabernaculorum. Dilexit autem ysaac esau eo quod de venatione eius viueret. Rebecca autem diligebat iacob. Coctum dedit iacob esau. Et ait. Ecce morior. quid mihi proderit primogenitura. Ait ergo iacob. Iura mihi. Iurauit ei. Et sic vendidit primogenitam suam. Esau autem contemnens primogenita abiit in montem seyr. Et ait iacob. Benedic mihi etiam et ego pater mi. Et ille. Supplantasti fratrem tuum. Et ait. Iuste vocatus est nomen eius iacob. Ecce supplantatum me duabus vicibus habet. primogenita mea tulit. et ecce nunc secundo tollit benedictionem meam. Et rursum ad patrem. Nonne reservasti benedictionem mihi. Respondit isaac. Dominum tuum te constitui. omnes fratres eius servituros ei. frumento et vino stabilivi eum. Tibi ergo quid possum facere fili mi. Et ait esau. Numquid unam tantum benedictionem habes pater. Mihi quoque obsecro ut benedicas. Et elevans vocem suam flevit. Respondens autem isaac dixit ei. In pinguedine terre et in rore celi desuper erit benedictio tua. Et vives in gladio tuo. Et fratri tuo servies. Tempus autem quo dominari incipias excutiasque jugum de cervicibus tuis. Et ait esau in corde suo. Appropinquabunt dies luctus patris mei. Et occidam iacob fratrem meum. Quod cum nuntiatum esset rebecce. Et illa vocato iacob filio suo. Ecce inquit esau frater tuus minatur tibi. Et cogitat occidere te. Nunc ergo fili mi. Obedi voci meae. Et consurgens fuge ad laban fratrem meum in haran. Et habita cum eo paucos dies donec forte requiescat furor fratris tui. Et cesset indignatio eius. Et obliviscatur eorum quae fecisti ei. Et tunc mittam et adducam te inde. Quare et orbabor utroque filio meo in una die. Et ait iacob ad matrem suam. Taedet animam meam vitae meae propter filias heth. Si et iacob accipiat uxorem de stirpe terre huius. Quid mihi prodest vivere. Vocavit ergo rebecca iacob et benedixit ei. Et praecepit ei dicens. Non accipies uxorem de stirpe chanaan. Sed vade in mesopotamiam syriae ad bathuel patrem matris meae. Et accipe inde tibi uxorem de filiabus laban fratris matris tuae. Deus autem omnipotens benedicat tibi. Crescas et multiplicaberis. Et sis in turbas populorum. Det tibi benedictionem abrahae. Tibi et semini tuo tecum. Ut possideas terram peregrinationis tuae quam dedit deus abrahae. Et exiit iacob de bersabee. Et perrexit haran. Et videns esau quod benedixisset isaac iacob. Et misisset eum in mesopotamiam syriae ut inde uxorem sibi duceret. Et quod benedicens praecepisset ei dicens. Non accipies uxorem de stirpe chanaan. Et quod iacob obedisset patri et matri. Et profectus esset in mesopotamiam syriae. Intellexit quoque quod mala cogitarent filiae chanaan patri suo. Et ideo ad ismahel abiit. Et accepit uxorem praeter eas quas habebat. Mahalath filiam ismahel filii abrahae. Sororem nabaioth. Et iacob egressus de bersabee. Et perrexit haran. Et cum venisset ad quendam locum. Et vellet in eo requiescere post occasum solis. Tulit de lapidibus qui ibi erant. Et supposuit capiti suo. Et dormivit in eodem loco. Et vidit in somnis scalam stantem super terram. Et tangentem caelum. Angelos quoque ascendentes et descendentes per eam. Et dominum innixum scalae. Et dicentem sibi. Ego sum dominus deus abrahae patris tui. Et deus isaac. Terram in qua dormis tibi dabo et semini tuo. Et erit semen tuum sicut pulvis terrae. Dilatabis te ad occidentem et orientem. Septentrionem quoque et meridiem. Et benedicentur in te et in semine tuo omnes tribus terrae. Et ero custos tuus quocumque perrexeris. Et reducam te in terram hanc. Non enim dimittam te donec omnia impleam quae dixi tibi. Evigilans autem iacob de somno. Ait. Vere dominus est in loco isto. Et ego nesciebam. Et pavens ait. Quam terribilis est locus iste. Non est hic aliud nisi domus dei et porta caeli. Et consurgens mane tulit lapidem quem subposuerat capiti suo. Et erexit in titulum fundens oleum desuper. Et vocavit nomen civitatis illius bethel. Prius autem vocabatur luza. Et votum vovit dicens. Si fuerit deus mecum et custodierit me in via per quam ambulo. Et dederit mihi panem ad vescendum. Et vestimentum ad induendum. Et reversus fuero ad domum patris mei in pace. Erit mihi dominus in deum. Et lapis iste quem erexi titulum vocabitur domus dei. Et cuncta quae dederis mihi decimans decimabo tibi. Et levavit pedes suos. Et venit in terram filiorum oriens. Et vidit puteum in agro. Et tres pecudes cubantes iuxta eum. De quo potum dabant. Erat autem lapis grandis super os putei. Et ibi pastores congregati. Et advolventes lapidem. Et potum dantes ovibus. Et rursum lapidem ad os putei reponentes. Et ait ad eos. Fratres mei unde estis. Et dixerunt. De haran. Et ait. Nostine laban filium nachor. Et dixerunt. Novimus. Et ait. Quid agit. Et dixerunt. Recte. Ecce rachel filia eius venit cum ovibus. Et ait. Adhuc multus est dies. Et tempus non est ut recondantur pecora. Date potum ovibus et ite pascite. Et dixerunt. Non possumus donec omnes greges congregentur. Et revolvatur lapis qui est super os putei. Et tunc damus potum ovibus. Adhuc eo loquente. Rachel venit cum ovibus patris sui. Erat enim pastorem. Quae cum vidisset. Et ovium patris sui. Et removisset lapidem. Et potum dedisset ovibus. Osculatus eam. Et elevata voce flevit. Et indicavit ei quod cognatus esset patris sui. Et filius rebeccae. Quae cucurrit et nuntiavit patri. Qui cum audisset. Et vidisset sororis filium. Et osculatus esset eum. Et introduxisset in domum suam. Et narrasset ei cuncta. Ait laban. Os meum et caro mea es. Et habitavit apud eum mense uno. Et ait ad eum. Numquid quia frater meus es. Gratis servies mihi. Indica quam mercedem accipias. Erant autem laban duae filiae. Nomen majoris lia. Nomen minoris rachel. Sed lia lippis erat oculis. Rachel autem decora facie et speciosa nimis. Hanc ergo diligebat iacob. Et ait. Serviam tibi pro rachel filia tua minore septem annis. Et respondit laban. Melius est dare eam tibi quam alii viro. Mane apud me. Et servivit iacob pro uxore rachel. Septem annos. Et videbantur ei pauci dies. Prae amoris magnitudine. Et dixit ad socerum suum. Da mihi uxorem meam. Jam enim tempus advenit ut ingrediar ad eam. Et congregans laban omnes viros loci. Fecit convivium. Et vespere facto. Introduxit liam filiam suam. Et dedit ei. Et ingressus est ad eam. Dedit quoque laban ancillam suam zelpha. Et ait. Habeto ancillam. Et erit tibi famula. Et mane facto. Vidit quod lia esset. Et dixit ad socerum suum. Quid est hoc quod fecisti mihi. Nonne pro rachel servivi tibi. Cur ergo decepisti me. Et ait laban. Non est consuetudo nostra ut minor detur ante majorem. Impleto hebdomade huius. Dabo tibi et illam. Pro eo quod servias mihi. Septem annis. Et alios septem. Et fecit ita. Et impleto hebdomade. Dedit ei rachel. Et ingressus est ad eam. Dedit quoque laban ancillam suam balam. Et ait. Habeto ancillam. Et erit tibi famula. Et mane facto. Vidit quod rachel

ac uere magru qui dr phara · i · qnalt
et ibrauit nyota aliqn p que rouens
qz nfluebat & cruciabat ibi puteos
quos olim ibide federut pr ei sed eo
mortuo obstruxerut eos philistei et
ei nuntiasset agt una iurgati sut edr
ei pastores dictes ira & aq & ob hoc
uocauit puteu esec · i · calumpnia ut hur-
gium & p illo quoq; iurgati sut & ob hoc
uocauit ei sathana · i · gra ut nunci-
aab; utrusq; puteu ne dic · iose · ego ipe-
rum reliquit noles cotendc ei mdigus
cooperuis bone uolumus eoz ronem
et liccaa; pfes qz m fodit puteu p quo
no concenderut ob hoc uocauit ei ro-
both · i · latitudines · qr dilatauit nr uidt
sr terra & ep illo loco ascendit i ber-
sabee · & apparuit ei dns i pa nocte
pmittens ei q pmultat pri ei & edifi-
cauit altre & nocauit ibi nome dni
& precepit suis ut ibi federet puteum
bersabee z · q eridduerut puteu ha-
bnt. Incidencia.

Eo tpore uenit ad ei abimelec et
phicol dux militu & turates mi
se fedus firmauerut. edr dicredi-
rut ad ysaac pcu nunciates de puteo
que foderut · q nus essent agr · & appel-
lauit puteu bersabee · i · puteu sacieta-
tis ut habitdicie & ipolitu z. hoc
nome in bi usq; i hodiernu diem
Et nota qr i nouo uocabo stridulo &
i sprimo. hoc nome differt a noie
qd abraam olim ei iposuerat. sabee-
nr sm hebreu septem septem ut una
meru sonat. & alpha stridulu septu, vere
sima greca sacietate sigt · & mollius
sonat. eo tempore phicol filius yua-
dne nobies · pma greca leges dedit
& sub iudice eas agi instituit. locuz
iudicis destinatu a noie suo fori appel
lauit. soror sua ysis i egypto nupsit

ment. et quasda apices · in lictas · sm ysi-
doru edidit egyptios, deq; cultu deoz mul-
ta docuit eos · hic cum yo · dicit ysis ab eis
dea & q; lingua eoz ita sonat · & ob hoc
po morte in nuo deoz i egypto recepta
& filius autem phicol qui apis dicit
& eode tpe i egypto naufragauit qui cpn
del uirtu ysidis fuisse edit · & sic tor ab
egyptios dr sicut & · & scripis nolacnes

De moribus esau

Esau uo quadragenario dnus · nomen
iudith & bersemad · filias pcreru
uiroz nr cananeos semetipm dnm fu-
cionis i pcipue moabo · Que cu abe offendis-
sent animu ysaac · & rebecce · & licet ysa-
ac nollz pticulares sue mstri ego iacob in
medio sile decreuit. De benedictoe iacob

Senuit ysaac & uidr no posset ppter
& dns ad esau fac michi cibos de .xxvii
uenatone tua comedi · & benedicat
alia mea ante mortia · egressus esau ad
uenadu · Dixit rebecca ad iacob · sic
& sic audiui patrem tuu loqntem cu esau
fre tuo · affer q; michi caos duos hedos
optimos ut faciam pri tuo escas quib
ne sciat fiber · ut benedicat tibi p esau
abijt ille & attulit · dixitq; mri · q cu
parasset cibos i duit iacob nestibz esau
valde bonis · quib; utebat p magnati
ut dnoms · timebat uo iacob ne deplic-
sus a pte susciper maledictoe q; benedcoe
Porro mr pellicias hedoz manibz & col-
lo eo circudet · ut strictudine pilos frus
exprimeret · In absq; n · q; simillimus erat ei
q; gemelli · acceptos q; cibos iacob attulit
pri dicens · ego sum esau comede de uena
tone mea ut benedicat mi anima tua · q; ego
sum enus sue primogenita & benedictio q; pris
erat esau nec meminit sicut nr ppe dicit
soliem ce ysalyam · Cui ysaac · accede ad
me ut tangam te · & probem utru tus esau
an no · quo palpato ait · Vox quidem

Vox qdē

no pmalis & mslime & solq sine solo
dede deferenda nica ne benedicte mi ama mea

Nota iacob dicens pri suo ego sm
esau q; mecteba

Nō phoronea p̄ma gr̄ce leges de
& cās agri sub iudice instituit et
eam iudices a noie suo forū ap
pellauit

℣ Hic vide tria i benedic precessa nesis
2 de benedic sacerdotu

manus manus fuit esau et aute comedisset et bibisset vinu · osculatus e filiu et benedixit
e dicens · det tibi deus de rore celi et de
pinguedie tre · habundancia · f · u · o · hijs
tribus solis ois tre fertilitas melli · p fru
mentu cibu · p vinu potu · p oleu pulmtu
et addidit · siuat te pplj · et tibo · esto dns
frm triu · qui maledixit tibi sit ille
maledict · et q benedixit · bn · re · 2 Nota
quod tu q m benedic precessa fuit · habunda
cia potencia primogenita · puilis fuit ejus
ofortm ut · s · benedictio · fuit · et ro i be
nedcoibus sacdotu mro · solis dca benedic
tus q iacob s alba · no sm mecanice puilis
sicut ejus oditur alienu que pcure se fuit
et ordinatus · hujs simone pt · mepleuat
egresso iacob · dixit esau · q bos miserus
pri · petus benedcione · abeis
Expauit ysaac
vehemet · et risac exclamt dixit · ubi nu
fem et hic · et siqne pie fraudis illusus
et no miscors sed obtimas sd fecit aut
ff tuus dixit fraudulter · et accep · benedic
ne tua · et benedix · cui esau iuste uocat
trug · et iacob · en · altra vice me subplantauit
· i · bis decep · p primogenita · eo benedcione
surripiens · dixit · et rpe · a pre benedic pri
mulauit · et pri · ei restituit · i quo et benedixit
uehemet · institit · mor · ysaac aut · m
pinguedie tre · et rore celi desup · et benedcio
tua · et ita fuit · Idumee · n · pascualis ·
et addidit de pcis ejus pplemis · vives gla
dio · et bellicosus eis · et frm tuo fuies · et
cu · vdemea fuit ei tributu domui ysaac
et iuxta tpo ei evocacias iugu ejus de cer
vicib tuis · hoc ipleuit · et ei rebellauit
vdemei ne esset sub iuda · De sompno
Dormit iacob et fugit i mesopotam
autem esau iacob m corde suo · et
dixit · veniet dies luctus i · mortis pris
mei ut occidam iacob · mutata sunt hec
rebecce · cede spus scripture · rebecce cogitatio
nes esau · quo m manuerut iacob fratu

dare frem · Ecce audit · q iacob de mes
opotamia m prem et dolo i frem p mssione
mris · orator ubi p humiliare cpllium
spe sta · q ait ad iacob fuge ad laban frem
meu et esto ibi donec quiescat furor
fratis tui · q ne absq; sceleris pris fieret
fuga aut rebecca dixit suo · si accepit
iacob uxore de filiabus heth nolo vivere
et adducat ysaac iacob benedixit ei
et precepit ne mat m mesopotamia ac
cipe sibi uxore de filiabus laban · videns
autem esau q offendissent sui patres p mu
ejus alienigenaru ilicit ad primacie
patrum sui accipe sibi uxore filia
ejus malec · sorore nabaioth uxima abs
hijs quas pus habebat · egressus e
iacob de bersabee et pgebat arra pe
cuniaria ad bethel · faciens · timuit · ecclas
terre · q ut ait iosephus cuiusdam ei sit
indenoti · ysaac pcibus bellis ejus valde
timuit · maxe · ei cum audisset · cepisset cu
ea qua pcipue laborabat timuit · q
iacob capiat aliq; principatu mris sui do
no sacerdt · Cui autem dixisset ipse fusam
bestie suppposuit capiti suo lapidem et
obdormiuit · et vidit i somp mis scalam
erectu a tris celos attingente · et angelos
descendentes et ascendentes p ea · dnm ioseph de
vidit descentes p ea figuras honestio
rem in timentes dm loco et dixit timorem
sancte dicere sibi · Ego sm deus abam et deus
ysaac tra tibi et semi tuo · et benedicet
tre omes tribus tre · et sue eius · ero cus
tos in hac itine tuus · et reducta te in
tram hanc · et dimittam postea · bsus et de
mino · pus n · tpat pmia iacob et sto
dit · pos sub iosue dei sci ejus tra illam
in fine temporu · ut · s · qui de iacob liene
dei sue tribus tre · Egressus iacob aut
tem de loco isto et ego nesciebat tribus
loci ipse · et dominus dei hic et postmodi
pplenuit de loge · et de tepio · et de

Expauit iacob et
medicus in prem
et dolo i frem et
operatus rebecce

Gen xxviii

Ephesiam iacob de
loge · tepio · et
passione · xpi

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

passione xpi · que i terra illa futura
erit · terribil · n · les · domꝰ dei tepli
passio ꝓ q̃ eas porte celi & lapid̃ que sup=
posuerat capiti suo · erexꝭ ibi ꝓ titulꝫ
· i · comedabilem memoriam hui⁹ visionis
& libauit sup illū oleū dño Vocēs ꝑm
qui apparuerat ei ſ ee sibi in deū · et
lapide · i · loco lapidis ſ sibi honora=
bile & in reditu decimas & hostias se ibi
sibi oblaturū & urbe ꝓpinqua ecclia ho=
norada decreuit · Vocat⁹ ea bethel · i ·
domꝰ dei · ut · ſ iosephꝰ · i · hostia dei
ꝓ⁹ · n · ebus autē ciuitas que ea condidere
uocabat ꝓ⁹ luza · i · nuc⁹ ut armigdali
q̃ ei ꝓmo ibi fundamenta iacebat nūc⁹
armigdalina tuetur · ut forte copiosi=
ssimꝰ q̃ ceteris arborū ibi · ¶ De duab⁹ ux
Proceſſit q̃ i mesopo= rib⁹ iacob ·
tamia loco tepe puteū i agro aperi lapide q̃
di · ſuo que tres greges accubabāt · eu=
q̃ educere pastoribꝰ ut adaq̃rent · q̃ges
& ad pastū reducerent · accepi moris ibi
ee · no amoueri lapidē donec omes g̃=
ges cōuenirent · nec licē priclati greges
adaq̃re · Cuiꝰ q̃ierent de labā pas=
tores misit · uati & ecce rachel filia eiꝰ
cū grege suo · Quā cū deduxisset amor
iacob lapidē ab ore putei · patē q̃ no=
solus uult iacob · & adaquit̃ greges eius
& iudicās se cōsobrinū eiꝰ q̃ micauit
hoc ꝑ⁹ · q̃ octies duxit iacob i do=
mū suā · & audita ea fuge · duc⁹ ei ob
meum & curo mea es · & ideo sedē lacrabis
apud me · fratrē enim gregis eu sine de=
creuit · ꝓ⁹ mesem uō iacob dedit op cō=
ne mercedis ꝑ finem pastoralē exercebat
autē laban filias duas liam lippis o=
culis & rachel venusto aspectu quam
diligens iacob ait · Seruiam tibi ꝓ rachel
filia tua · respondit ego ꝓ rachel · ſ. an=
nis & placebat ei pauca dies ꝓ amoris
magnitudine · nec dem ē pui · q̃ desidē=
rauit ano ꝙa velocius trāsiuit · ſ dice=
bat ē pauci q̃ videbāt ei rem tā ama=
bilē pauciꝭ emisse · loge enim pluribus
annis ꝑmisit ꝑ ea ancillā ut di=
es bocat labore dicēs q̃ videbat ei paucis
q̃ labore seruitutis grabat amor · Completo · vij · septimo
ano · fecit laban nuptias genuō suo · hes=
pe autē soro sibi nuptā uolt liam dās filie
zelphā nōe zelphiam · Iacob uō ut dicit
Josephus ꝑ ebrietate & nocte sic ꝙmixt⁹ est
diei ētu apud laba de iustitia grebatq̃
qui dādam nō ētur ueā postulauit ·
moris ibi assus ee maiores ad ñ ad nuptias
nuptias · sed ꝓ alios vij · anos se dam=
ei rachel · iudicauit · ꝙ cum gregati tepis
dicens se nō liber · filia ad cuiuscūq̃ ꝙm=
sum · cū ea de sorde ꝓnūz agēt · q̃ cum illur dnexiſſ
do · nō dicit ornē illos · qui duxerūt ꝓ Vota
vij · alios anos rachel tradit̃ · sed poſt bene
vij · dies q̃ minores q̃os ei ꝓmittebāt sup
inducta alia ꝙsa nō erat filia · q̃ubꝫ
finitis iacob optatas nuptias amo=
re segnis ꝓ⁹ ꝑstitit · ſmens ꝓ rachel
alios · vij · anos · ¶ De quatuor filijs
Deus aute ſpe & filijs ancillarum
cepit · uidua sic · sorore ſtelli · Dura ur
amorem viri fecunditate cōsequer · q̃ pepit
filiū · & ait · Vidit dñs tribulatione mea · i ·
ulciscet⁹ me · & ꝙ Vocauit filiū ruben ·
i · Visionis · Rursuꝫ ꝑpit filiū & ait · au=
diuit me dñs · eo ꝙ exosa ꝓ⁹ · & dedit & ſ
meon · i · audiens · pepit tertiū & ait · Copla
bit michi vir · meꝰ q̃ genui ei filios
& ob hoc dat ei nōe · i · addens · ut fir=
mat⁹ sonaret · ſ ioseph · pepit q̃rtum & ait
nūc cōfitebor dño · & ob hoc dat ei nōe iudas
· i · cōfessio · cessauit ꝓ⁹ parere · Ieronimꝰ in tra=
chael · finda sorori ei ait · ad iacob · Da mihi
liberos · alioquin moriar · q̃ ait · Nūq̃d
ego sū deꝰ · & illa · si no de me fastē de
ancilla mea & dedit ei bala i coniugium · nūc
i · impone · ſ ut ei nupsit · pepit bala filiū
& dixit rachel · iudicauit me dñs · i · sorori
adequit me · & ob hoc dat ei nōe · dan
· i · iudicū · pepit & alterū & ait rachel · cō

De bethel rebus & luza

genesis xxviij

Quid dr pauca dies & ij pui

Gen xxix

Gray Scale 0 1 2 3 4

Spelat & cam

qua sim soror 2 tualiu. Et ob hoc
dcs ē puer nepthalim. dest copatio
ilt dilatatio. lia quoq; tradidit biro
zelphan que pepit filiu. et ait lia
feliciter. Et dcs ē puer. qđ. i. dest fe-
licitas. pepit ecia 2 alterū. 2 ait lia
Beatū me dicent mulieres. Et dcs
ē puer asser. i. beatus. ¶ madenata

His tpibus fem ē diluium predicare
in achaya. sub ogige rege. qu
brte que uocabit actii motias deuit
nouit. Tūc ecam apid lacū tricom
den biro appauit. qua greca imme-
rita dyerit. hec plures artes ad-
uenit et magice lamficii. Exde dea
ē pallas a pallene insula trie i qua nu-
trita ē. ilt a pallate gigante que int fe-
cit. Tradit aute ei p diluiu illud
ecclides insule longo tpe obliuione
fuissent. aquis intescentibus. pmo into-
cas deos sole illuiata ē. 2 ideo deos
dea ē. quod sonat manifestu. De relig̃s

Ruben tpe filiis lye 2 ortu ioseph
messis tritice. dest in collectis
ordeis ut forte tres collectones. a
mercedo. dest colligendo messes dici-
tur. oresis pomoz que ē pma mes-
sis tricea q̃ secida. Undem uarii
messis que ē tercia. hoc mḡ tpe
ruben ab agro reuersus tulit man-
dragoras. 2 dedit matri sue. Cu
esum rachel desideriis. dixit lye.
da michi de mandragoris filij tui
Opinat quida. hac genus pomi
esculenti sumptum sterilibus parie
fecunditatem. quod augustin fidsse
ē dicit. Cū em mandragora uidisset
occasione huius loci omen uim 2 natu-
ra eius diligenter pscrutatus scalset.
et mlt tale se repisse in ea. Et ait lia
parū ne tibi uideat quod abstule-
ris michi uirū meū nisi 2 mandrago-
ras filij mei simul tuleris. Rachel
mitigans ait soror. dormiat
tecum hac nocte p mandragoris
Et ocrit lya redeunti iacob de ag̃
ps ei mercede cduxisse significans.
Et cepit nocte illa lya. 2 pepit
filiu quiti 2 ait. deꝰ dedit michi
mercedem q̃ dedi uiro
meo 2 ideo uocauit puerū ysachar
quod sonat merces. Achar enim
merces. p eo ecam sic uocauit est
q̃ uir mitteret mandragoris eme-
rit. Rursum lya cepit 2 pepit
filiu sextu 2 ait. optimu dotauit
maritus meꝰ. q̃ genui ei filios sex
Et ob hoc uocauit puerū zabulo.
dest habitaculū. In lib̃ ecclie nom
hebreoz inolenit filiorus mochis
mtpetit. post quem pepit filiam
nomine dinam. Recolligat ē dns fa-
chelis 2 aperuit uulua eius q̃ pepit fi-
lium dicens. dedit michi dns filiu
alterū. 2 ob hoc deus ē puer ioseph
dest augmentu. De diuersi coloꝛib̃ uirgis 2 fetibꝰ

Finitis ergo quatuordecim an-
nis seruiui iacob p uxoribus
filiis dixit socero suo. Da michi uxo-
res 2 liberos meos ut recedam ad
terrā meā. Et ait laban. Inueniam
gratiā i cōspectu tuo. ut adhuc mi
seruias septē annis 2 costituā mer-
cedem quā dem t. Deꝰ. n. qppt
te benedixerit dns michi. Et ait
iacob nosti ē. q̃ aliter seruierim do-
mui mee. Si feceris quod postulo
adhuc pascā pecora tua. Separa
greges tuos uarios 2 sparsos

¶ Triplex messis

bellere tride in manus filiorū tuorū
vnicolores vō tride michi. et quod
eo vnicoloribus varia natū fuerit
sit merces mea quod unus coloris tu-
us. Respondebit in crastino. hoc erit iusti-
cia mea. Quasi dicat: Tecum fac
ma ut alba eo albis nigr eo nigris
nascat. mecū iusticia mea fiat. Tu
deus q̄ labōe meo q̄ mistu sibi vidēbit
reddi michi cōe nacum. Erat ut iuit
hoc laban. et sepauit omes diuisi colo-
res. et dedit filijs suis i custodiam.
vnicolores vō tradidit iacob. et sepa-
uit iter trium dierū mr iacob et
filios suos. ne quis eo vicinitate
pecoris nascer dolus. Et ita dem
plum e missi. quod in textu legim
q̄ laban vnicolorem gregē tradidit
in manu filiorū suorū quod ōrium
videt ei quod dnm̄ poterit dici
cum tradidisse in manu filiorū suorū
.i. nepotum suorū. scilz filios iacob
q̄ sub pre opliones erāt. ut per
ambā pacionem dem e. i. vnicolorem
gregē post nati sub custodia iacob
dedit filijs suis cum diuisi colōe pus
alto. Jeronim̄ quoz dicit usq̄ ad te-
pus suum hinc loci ee ofusum. Ja-
cob vō nouā nacē stellam cometa-
tus cōe nacuram arteriali pug-
nauit. Tulit em virgas virides
populeas quas septuaginta stria-
ueras uocit. et amigdalinas et plā-
taninas. quas y loca discoloratus
varium virgaz fecit colorem.
Forte tres cubitales erāt. et tres
virgis tute longitudinis em ca-
nalib̄ tulit. cuiq̄ canali virgā
sua impones. forte plures vir-
ge erant in canalib̄. Obseruabat
ergo iacob tempa quo pecora asce-
debant. et in feruore dieī cū ad po-
tum duda pgerent. tpa audita-
te potandi faciebat oues et caprus
ascendi ut hēs fetus caperet. q̄-
les vnibs arietum et hircoz sup se
ascendencū in aquaz speculo vide-
bant. Eo virgis cū ibi potis vari-
us erāt umbraz colōz. Ne autem
omes fetus diuisi color fierēt. et de-
phenderet dolus. sic fecerat iacob
primo tempe cū ascendebant oues
q̄ nerūm fetus melioes fit ponebat
virgas ut tantaz cōceptū caperent
serotina. uō admissura. dest in ea q̄
fiebat in extremitate veris deterio-
res sūt fetus. q̄ in tarde appetentibz Adite
coitum. unūq̄ viget natū. et io tue
no apponebat virgis. Et ita que
serotina erāt fetū fuit laban et que
primū tēpis iacob. Vel forte serotina
dca ē admissura in autumpno. qua
natura omnium in mesopotamia et
in ytalia eadem ee tradit. ita ut
bis in anno pariat. Unde poeta. Bis
gnide fetu. Quod ante dr uer virg
concipere et dicit idonim̄ in hebrietā
bi nisi in circuitu no posse eopum
Dignificat enim extrema totius
corpis excussione et extremo feruoe
coitus. Hec mirū simile cōspecte v̄
magim̄ sobole fieri. et extēmo noliptrat
cū hoc ipm̄ i equaz gregibz apud
hyspanos fieri dicit ieronim̄. et
quintiliāq̄ mathia accatum. quod
ethiopi em pepisset eo ymagine co
specta. hoc accidisse argumentus
defendisset. et in libris v̄roctis septu
reperit. Quamda puniceida. q̄ pul-
cherrimū pepisse filiū. utriq̄ pareti

generi quoꝝ dissimilem toti⁹ missi mo-
nuisset ⁊ pocius queri ⁊ ne forte tra-
lis pictura ⁊ ⁊ qbiclos distinctus
⁊ iacob ult̃ mad̃ post̃ audiut
uerba filioꝝ laban dicentiũ tulit
iacob mra ⁊ de facultate mra patris ⁊
melitus ⁊ aam fratem laban animad-
uertit quã no ⁊ ergra se sicut heri
⁊ nudius tertius ⁊ maxie dño dicente
sibi ⁊ reuertẽ in tra tua ⁊ ego tecum ⁊
misit ⁊ uocauit lyam et rachel in
agro ubi pascebat gregẽ ⁊ ait ⁊ fra-
es pris uri no ⁊ mecũ ⁊ scitis q⁹ cũ
omni uirtute me ⁊ mutauit mercedẽ meam
decẽ uicibꝫ ⁊ septuagies dedit deꝰ
ãmi ⁊ no permittẽte ut ⁊ decẽ ãmi ⁊ q⁹
decem cũ omnibus uiribꝫ ⁊ Que denaria
mutuo fuit ⁊ in seq̃ ãno ⁊ dixit enim
Josephus quod omẽ tempꝰ quo fuit
iacob cum laban bis⁹ anoꝝ fuit
pmolit ẽm iacob tertiam septimanã
anoꝝ impleꝰ sub illo ꝙ ei⁹ neptis ⁊ Vi-
dens ẽm laban plures nasci diuersi co-
lores uebat ⁊ Dic mihi ꝙ uis colores
mercedes tua ⁊ Postq̃ ei uidebat uarios colo-
res multiplicari ⁊ immutabit mercedem
et addidit iacob ⁊ Deꝰ tulit substan-
tiam patris uri ⁊ dedit ea mihi ⁊ q⁹ in tpe
mihi apparuit in ⁊ ondebat quales fe-
rent nascituri ⁊ qui ⁊ dixit ei ⁊ Surge ⁊
egredere de tra hac ⁊ Responderunt hya
⁊ rachel ⁊ Quasi alienas reputauit
nos pris nr̃ ⁊ Nunquid quicq̃ residui habe-
mus de facultatibꝫ et hereditate ei⁹ fac
quecunq̃ precepit ⁊ dñs ⁊ De fuga iacob ⁊
Surgens ergo fedẽ mitto ad laban
iacob cũ uxoribꝫ suis ⁊ liberis
abijt ⁊ tulitq̃ omnem substantiã ⁊ greges
et quicquid ⁊ mesopotamia acquisierat
Dixerat q⁹ iacob ut ait iosephus medie
tate gregis nesciente laban ⁊ qui eo tpe
ad tondendas oues ierat ⁊ Rachel
eciam nesciente pre ⁊ uro ydola pa-
tris sui furata ⁊ et secu tulit
no ad colendu ⁊ quia docente uiro
sciebat ydola no ee colenda ⁊ Qz si
comprehendent pre cosequte ⁊ ut ad
cofugiendo bona ipetrare ⁊ Fuit q⁹
iacob animo tristissimo cone more gressũ
ad ⁊ nunciatu ⁊ die tertio laban q⁹ fu-
gisset iacob ⁊ Qui assumptis filiis su-
is ⁊ cognatis suis insecut⁹ ⁊ eu septe
diebꝫ ⁊ Tamen Josephus dicit ⁊ laban
pꝰ primi diem cognoscens discessum
iacob et filiarꝫ psentiꝫ ⁊ eos ⁊ in
colle qui collocatos inuenit eos pre-
dicꝫ ⁊ q⁹ die tertia cognouit fuge post-
quam uix pocius pꝰ secundu diem dicit
cognouisse ⁊ q⁹ fuge egressus nunciat
die tertia dicit ad eu ubi pascebant
filij greges qui separati erant a iacob ⁊
itaq̃ cum dicꝫ ut pdem ⁊ Dixit autẽ
laban deus mihi somnio dicente sibi ⁊ Ca-
ue ne quicquã aspere loqꝝris cum ia-
cob ⁊ Qui cosurgens ait ad iacob ⁊ Ex-
te me ignorante fugisti ⁊ et cum furata
es deos meos ⁊ Consobrinũ meũ et
genere meus ⁊ et cognatoꝝ meoꝝ hoc
facere no debuerat ⁊ Dixit iacob ⁊ Ti-
mui ne violenter auferres michi fi-
lias tuas ⁊ q⁹ tu no tu me ꝙ filios suos
secut⁹ ⁊ Quod autẽ furtiue me arguis
apud quecunq̃ inuenis deos tuos nece-
tur coram fribꝫ nr̃is ⁊ Ingressus q⁹
laban tabernaculu lye ⁊ et ancillarꝫ
no inuenit ⁊ Cumq⁹ intrasset taber-
naculu rachel illa subtus straminea
cameli abscondit ydola ⁊ et sup sedes
quesiuit pri ait ⁊ Ne irascat dñs
meus ⁊ quod nego assurgere ⁊ quia mihi
ossuetudine sexus nunc accidit nr̃
⁊ sic delusa ⁊ sollicitudo parentis

Fratres q̄ iacob inuiderunt illi · q̄ pro
diligeret fm̄ó bigamia anor̄ nō mere-
erit q̄ pce omem supellectile sua pos-
tortur / Et ait laban · Oma que hēs me-
a sut · Qd quid possum facere filijs meis
et nepotibꝫ meis · Ven & meam fedus
Tulit q̄ iacob lapidem et erexit illum
in titulum federis · & ait fribꝫ suis
ferte lapides · Qui congregātes fecerūt
tumulū & comederūt sup illū · Et
dixit laban Tumulus iste sit testis fe-
deris mei · ne ego trāseā illū · ꝓgrem
contr̄ te malū tibi cogitans · nec tu
trāseas ad me nocēs : nec affligas
filias meas nec īduxeris sup eas
alias uxores · Et ob hoc dixit iacob
lingua sua collem galaad · idest acer-
uum testimonij · Gal enim acerus :
aūd testimonium · laban nō nocuit
ei lingua sua ꝑ q̄m seducta · Mabam
autē de nocte consurgēs · bñdixit
illis reuitus in locū suū · Porro dicit
Iosephus eos colupnā i monte statu-
isse sub semate arc · scdm acerū · co-
lupna nōiauit · De munāb q̄ ꝓmisit

gen xxxiiii

Iacob abiit itinē esau ·
quo cepit fruit q̄ ei obuiā mul-
titudo āgelor̄ & ob hoc nocuit lo-
co illi manaym · idest castra · quia
ibi uidit āgelos · q̄ ꝓtos ei a fre
defendē quē timebat · exiit autem
ab illo loco ad frem multos ut explo-
rarent frīs sui animū · Qui reuersi nū-
ciauerūt esau sibi occurrē ꝓperantem
ei quadringentis uiris · Timuit q̄
iacob nō de ꝓmissione āgelor̄ diffi-
dens · sed more hom̄ ꝑturbat̄ · et di-
uisit ꝓplm qui secū erat in duas
turmas & ancillas & liberos earū
ꝓmā turmā in secūda liberos et
filios earū · ita tm̄ · q̄ in extremitate ex-
posuit rachel et ioseph tm̄ carissimos ·
Inde quida enumerāt · puerates tri-
ginta turmā rachel & ioseph fuisse · Q̄
autē dixit ut si ne mirer esau ad no-
cendū et ꝓpe ꝓperet turmā · reliqua
fugiens saluarē · Ꝑcepit autē ibi-
dem de his que habebat munera fr̄i suo
quecq̄ pulchriora & carniora · Diuis-
rūq; generā animalia · exiit eam ꝓ
diuersos nūcios ponēs spacia inter
gregē & gregē · ut ex frequentia nu-
mero sese subsequendi multū ee putaret
ut si quid indignacois adhuc esset in
esau munerib⁹ placaret · Decesserūt q̄
munera · ipe autē adhuc erat ī ma-
naym · Consurgens q̄ autē diluculū
trāsiuit uxores & filios cum oibus
ad septēcrionē ꝓ uadum iaboth · Jose-
phus dicit · q̄ torrētem noīe iaboth trā-
sierit · In genesi legit ēi adorasse ia-
cob · timens frē suum diuisse · Dicit ipe
meo trāsitu iordanē istū · & mihi ei dualbi
turmis regrediar forte iordanis erit
que trāsiuit / Et quia ibi calculosus e
torrētis dicebat̄ uadum iaboth · forte
eam uico septē ꝓ quo iacob iaboth legitur
Secūdo miliario a iordane in finibus
idumee hoc uadū trānsiuit iacob · & eo
trāsitu ille fortis & nome hoc uadum
iacob · De lucta iacob & āgelo & mutacōe

Cum autem ꝓcederet nomnis
turme solus remansit in ripa fluui-
mis ut oraret · & ecce vir · luctabat cum
eo usq; mane · qui tetigit femur eius
femoris ei⁹ & emarcuit · Unde ꝓposuit se
demceps nō comestur̄ nerui & idipm
posteritas eius obseruat · Cuius ascensu
aurora dixit vir · ad eū · Dimitte me
aurora e · Cui rndit · Nō dimittam

re mſi bndvois michi. Viro aute q̃ cũ
nomẽ ei⁹ ait se uocari iacob. Sequa-
qua mãt ille uocabi. nõ. tm iacob.
sed ist. quia si cont deũ fortis fuistí.
gtomagis cont hoes prevalebis. Et
ita bndvo illi mutundo saltz nomen.
et cõfortando ne frem timeret. Ad
aute cont deũ tuchus stretis. fuit
sigm q̃ luctus steret cont frem. Jo-
sephus dicit hoc nõ. ist. hebraice so-
nare reluctatorem angelu sacrũ. In li-
bro aute nom hebreo3 mlpretatur
bir videns deũ. Jb em vir. el. nõ di
t. ra võ videns dñm. Ist mes videns
deũ. hac aute mlpretatione dicit
ieronimꝰ nõ tm ne q̃ violent fratrem
ee. illam võ iosephi. set hebreo mon
strasse. et dicit illud nõ. sonare pceps
cum deo. Sic em angelu mlptatu
fuisse asserit. Si cont deũ fortis fuisti
ut pceps et certa. Vocauit itaq; iacob
locũ illum phanuel. i. facies dei et ait
Vidi dñm facie ad faciem. et salua fa
ta aia mea. tãte de valde trita cõfor-
tata et plurimũ. De occisu siquẽ et emp
tione terre
Quumq; trasgressus cãe agrũ sychem
eet phanuel. ortus et ei sol et clau-
dicabat. Eleuas aute oculos vidit
esau. et cũ eo quadringẽtos viros et
pcedens utriq; turma qua fecerat
adorauit pn̄m in terram septies. Et
rens q̃ esau amplexatus et cum et
deosculatus flenit. et queres cui essent
mulieres et pueri. Cum accepisset
ptim ad iacob accessit. et deosculatus
et eos. Cuiq; nollet esau numera pre
missa retinẽ. se plurimũ habiturũ et
dicens. ait iacob. Si iuenẽ gram co-
ram dño meo accipe munuscula
de manu mea. Sic enim vidi faciẽ
tua q̃si viderim vultum dei. idest
alicuius potentissimi. Ille aute credeba-
bat illum deum. nec in tãtũ pro-
rupisse adulationem. Felisus et q̃
esau de illa in scpr villa salz. quã
de nõie suo sic dixerat. Jacob aute
inde pcedens fixit tabernaculũ in
loco qui ab hac dux. sychor. i. tuba
nacla de quo dicit ieronimꝰ. Sychar
et usq; hodie ciuitas tribꝰ iordanem
i pte sicimorũ. ubi gedeon
triumphauit iordane cum locuta et ad
viros sychor. Gẽ mirũ et q̃ dixit
tribꝰ iordane. cũ iacob secundũ q̃dam
ia dicis sit trãsisse iordanẽ cui et
in sychor. forte trãsiit dane dixit
respectu mesopotamie de qua red-
ebat iacob. ut pacius nõdũ trãsie-
rat iordanẽ sed iaboth. Cui autem
dixit sup iordanis estu. nõ q̃ntem
mostrant. sed notũ tm̃ inde mi-
dicunt. Abiitq; de sychar i salem
urbem sichimorũ. idest in sichem
A sichem enim sichim ut sichimite
dicti sunt. et forte binomia erãt. ut
ut scdm̃ dicit. moyses ea tãte no-
cauit sate. idest cõsumata et pfec-
tam. eo q̃ ibi fenum claudicantis
iacob sanati et Porro iacob emit
iuxta opidũ ptem agri ab emor
rege sichimorũ et filiis ei⁹ centum
agnis. fixitq; ibi et erecto al-
tari inuocauit fortissimũ deum ist.
De morte sychimite et p rapti dine
Egressa aute et figura iacob.
dina ut videret mulieres re-

Uõ fi' femur-
iacob sanati ee

Gene xxxiiii

gionis illius · quia ut ait Iosephus ·
siclimitis sollempnitate finitis sola
transiit ad urbem · emptura ornamenta
peregrinalia mulierum · Quam
videns sichem filius regis emor
adamauit ea & rapuit & vi oppressit
uirginem & conglutinata est anima
eius ei · Et ait patri · Accipe michi
puellam hanc coniugem · Egressus ergo
rex cum filio ad iacob · filii iacob
venerunt de agro & irati sicuerunt
Regi uoluntati eius amicitiam cum ami
citiam & fœderis · & ut mutua conu
herent connubia et sichem offerebat mul
ta · & promittenti ampliora tribuerunt
in dolo & fallacia · Capiuntur nos fœde
rari in circumcisis · & circumdamus
mi & crimen pellere nostrum · Placuit obla
to emor · & filio eius · nec distulit
adolescens quin statim impleret ·
Et mirantes in urbe persuaserunt populo
ut circumcideretur · Et circumcisi sunt
omnes · Et ecce die tertia qui grauissi
mus dolor et vulnera · Symeon et
leui arreptis gladiis ingressi sunt urbem
magnifice · et interficientes omne
masculinum in ea · tulerunt sorores
de domo sichem: ceteri uero fratres ir
ruerunt super occisos et depopulati
sunt urbem primos quoque & inuocos
captiuos duxerunt · Iosephus ex
dicit eu est festinantes · & siclimite
requie & epulis uteretur · Tamen
primis custodiis assistentes dormi
entes interfecerunt · Quo agnito
dixit iacob · Symeon & leui tur
bastis me · & odiosum feastis habita
toribus terre huius · paucitate me &
lebor ego & domus mea · Dixerunt
consortes eius · Nonne sicut · Surge & ascen
de in bethel · et habita ibi & fac altare ubi
apparuit tibi · sed prius sacrifica tuos &
cob uocauit domum suam & ait
suos · Mundate deos alienos & munda
mini · et ascendamus in bethel · De sichem
enim attulerunt ydolum · & in auribus
dest ornamenta ydolorum aptre torti · que
omnia effodit iacob subter · una therebin
thi · que post in urbe · sichem · Tradidit quic
quid · quod ei tulit · Quod in certum · & constituit
in media templi · quod fuit dispositum
Porro terror dei tetigit finitimos ne
persequerentur iacob · Cum profectus venit in
bethel · & edificaret ibi altare deo · obtu
lit ei · uno id quod prius nouerat · Eo
tempore mortua · Debbora nutrix re
becce · & sepulta iuxta bethel sub tibi
to · & uocatum · nomen loci querens flentis ·
Et nota quod hic videtur quod queritur · & tribus
tus sunt idem · Apparuit ergo ei iterum deus
& ait · Non uocaberis ultra iacob · sed
israel erit nomen tuum · Et appellauit eum
israel · Ecce pater quod supra nomen imposuit tri
bui autem imposuit · De morte rachel

Egressus in partu benjamin ·

Inde iacob uenit ber no trepeaud
terram que ducit ephrata · Dest beth
lehem · & expirauit · Post enim uenit
ephrata ab uxore caleph · & ibi se
pulta · ibique cum parturiret · rachel · ex
pit · peperitque filium ·

Egrediente aute aiã pre dolore ptus
moriens nocauit filiũ beimon. idẽ
filiũ doloris. Pater. nõ ei ẽ ẽcidẽ
ens. nocauit ei benamin. idest filiũ
dexterẽ Sepultꝰ ẽ aute rachel in vĩa
que ducit in bethleem et sola mr
cognatos honorẽ sepulture habitue
no hire meruit. Erexit itaq; iacob
tabnacl sup tumulũ eius qui apparet usq;
in pntem diem. Et egressus inde fixo
it tabernaclũ trans turrim ader
-1. turrim gregis. Hunc locum dicit
hebreꝰ ubi post edificatũ ẽ templũ
et dom qñ quidã natiuo turrim gre
gis. 1. congregationis fuit ad templi
cũ ieronimꝰ aũt. locũ ee in ipõ bethlee
ubi ut angelꝰ greꝰ in ortu dñi ce
cinit. ut iacob greges suos pauit in
de nome loco relinquẽs. Cuiꝰ hitoriã
ubi. ruben. Dormiit cũ bala concubina
patris. qđ tame no latuit iacob. De

Gemit ẽa morte ysaac et regibꝰ edom.
ad ysaac pueniẽs in ciuitate
ebron. et ita iuuit mortua matrem. Ter
minũ etiã pꝰ aduentu eius cõpleri sꝰ
dies ysaac centũ octogintã anoꝝ. ad
finẽ ioseph. centũ octogintã quinq;
anoꝝ et appositus ẽ pplo suo plenus
dieꝝ. et sepelierunt eum filij sui esau
et iacob in spelunca duplici. Hic finis
natur primus liber ioseph. Quo mor
tuo patre dirati sunt esau et iacob. ita q;
terra eoꝝ cuncta cepit. et rediit esau ad
montana que dimiserat et dei est
terra. ab edon ydumea que pius dice
batur bozra. Enumerat enim moyses
duodecim reges terre illius a primo usq;
ad ultimũ que sibi potuit aptꝰ. Et
regnauit post bale iobab filius zare
de bosra. et hinc dicit quida fuisse
iob q̃ nepote esau. sed hebraei cõ
dicunt ut supdem e

Hub morte seyr
dicit ea q̃ in ge
nesi eade tria ante
esau ea dicit fuit
seyr. Enumeratis
eiusq; filijs esau e
numerat principes
horreoꝝ qui fu
erunt in tra ante
esau. de quibus
incipit sic. Istis fi
lij seyr horreꝰ ha
bitatores tre et
ceta. Horreos eni
copulit esau ut
legit in galipo
menon. Quida
tame dicunt hic

dom ydumea et phon
ceta et tene radice
orriit abana et
phas fue filius
fluentes secus
anethiocthiam.

enumeratos reges. qui fuerunt
in edon. anteq; filij israel regẽ haꝫ
sent saiꝫ saul. et dicit hac enumera
tionem apposita ee ab esdra. qui ea
scire potuit. In enumeratione vero
istoꝝ legit de ana filio sebeon cuiꝰ
filia duxit esau. q̃ inuenerit aquas
calidas in solitudine du pasceret
asinas patris sui. Ebreum verbum
tuent iamim. De quo ut ait iero
nimꝰ varie disputant hebrei. Dicũt
quidam tantum. maria. quia in
heremo lacum inuenit. Alij putãt
aquas calidas signa punica que
asinis et hebreis hoc nomẽ dici. qꝫ
greci turinas vocant. Alij dicunt eu
onagros asinabꝰ admiscũ ut mu
lorum asinꝰ nascerentur. quos he
breum iamim. Alij dicunt iamim asso

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

cadonem · quia primus equas asinis
fecit ascendi · ut multi inde nascerent
Et notandu q̄ in recapitulacone
filiorū esau ponit moyses alia nota
importū eis ab illis que ante posue-
rat. Dicit eā iosephus q̄ anelech
filius esau ñalis de concubina fuit
ut in pte ydumee que gabonitis
dicebat. et dixit eam anelechitā
hijs nō pretermissis tricesimū est
ad gradonem iacob. Tradenda

In tempe prometheus frater
athlantis primus deos e fecisse
homines tum quia dockos de rudi-
bus fecit. tu q̄ legit ymagines
homm fecisse quas arte quadam
deambulare fecit. Inuenit eciam
primus anulum sed ferreū et gemā
incluſit. Unde et Unguli uocant
quia sicut ungues carne sic ge-
ma metallo circudatur. Tradi-
dit autem ut in q̄rto digito que
medicii uocat poneret ad ornatū
dignorem hinc reliquis dicens
quia ab eo usq; ad cor quedam
uena pringit. Dicit eciā ea tempesta-
te tritolomi⁹ manu q̄ pictus e-
rat draco in greciā uenisse et
ampliasse agricultura. Ceres uero
prete- instrumenta arandi eciā
mesurandi inuenit. cum
pius in archomijs poneret segetes
et tritum p̄ aceruos numeribat
Unde et a gregs demeter dicit et Tuc
eciam celasmos uicti et exules co-
ciderunt rodium. De uxore ioseph

Ioseph cū quem pre-miserat
sedecim esset annoꝝ pascebat
greges patris sui cum filijs bale
Sciendum e q̄ ante mortē ysaac

duodecim annis uenditus Ioseph · q̄sic
q̄batur · Egyptiorum erat ysaac
cum natus e iacob · et centū octoginta
annoꝝ mortuus e · Ergo centū triginta
annoꝝ erat iacob in morte patris · sed in
uenditione filij centum et octo annoꝝ fuit
Cum eni venit in egyptū ad ioseph ce-
tum triginta annoꝝ erat · sz mīe discessu
eius i egyptū et uenditione ioseph filij
erut anni triginta duo · Ioseph enim decē
et septem annoꝝ erat cū venditus est
in egyptū · et trigesimo anno quando venit
ad eū pater · Dixit q̄ moyses ad id q̄d
premiserat · Dum ergo rediret iacob de
mesopotamia et nondū uenisset ad pa-
trē adhuc uiuente rachel secundū ioseph
fecit e venditio ioseph in hunc modum ·
Oderat eū fres sui · quia a patre ceteris
plus amabat · tu q̄ in senectute genu-
erat eum · tum q̄ pulcrior corpe et
sapiencior · erat ceteris · Accensaq;
fres apud patrem crimine pessimo ut de
odio i patrem · ut de coitu cum brutis · ut
solui uelle q̄ concubina patris · fecit q̄
pr ei tunicā polimitā · id est manu ut
acupictam · ut sedim aquila tunicam
astragaldam · id est talarem · ut secundi
macti · tunicā manicatā · id est ma-
cas habentem · Alij colobijs utebatur · ut
expedicores essent · Potest tunc dici
manicata id est manu picta · acu sal-
tim inducta · Tanta causa odij maior
fuit visio septimoꝝ · Ferebat enim fra-
tribus somnium quod videat dicens · Putabā
nos ligare manipulos in agro · et tuos
manipulos adorare manipulū meum
stantem · Cum dixerunt · Numquid rex no-
ster · aut subiciemur · dictis tuis · Aliud
quoq; somnium patri pmte eis retulit ·
Vidi quasi solem et lunā et stellas undec

Nec unde q̄ sit crimen pessimum
q̄ ioseph accusat fres apd patrem

Gre tuent me
ſurus ḡm et t
tici

Deon xxxvii

adorare me. Timorepamur eum. pater et ait. Nunquid ego et mat tua et fres tui adorabimus te sup terrā. Potuit hoc congrue dici. quia mater adhuc uiuebat. tunc nec mater adorabat eum. quia nō descendit in egyptū nec pr legit eū adorasse. quāuis ioseph sustinuisset. sed fres adorauerūt et parentes in filijs. Cumq; fres in pascendis gregibus morarentur in siche misit eum pr de valle ebron. ut uideret que fierent circa fres et pecora Cumq; nō inuenisset eos in siche misit eum dothayim. Qui cum uidisset eum procul multo loquebatur. Ecce somniator ueit. Veite occidamus eū et mittamus eum in cisternā ueterem. Dicemus q; fera pessima deuorauit eum. Ruben nō uolens liberare eū aiebat. Nō effundamus sanguinē eius. sed uiuū proiciamus in cisternā ueterē. ne pater una pariter cū matre in luctu. hic uoluit ioseph⁹ matre adhuc uiuere. Mutatis ergo eum tunica polimita. miserunt in cisternā in qua nō erat aqua. et recessit ruben meliora quereus pascua. Dum aute sederet comederēt panē uiderunt ysmahelitas ueientes de galaad portates in camelis aromata et resinam et stacten. id est mirra in egyptum. Dixit q; iudas fribus suis. q; lucrū est uendere ysmahelitis puer. et manus nre nō polluatur. celando sanguinē eius. caro enim et frater noster. Et uenditerunt eum madianitis negotiatoribus argenteis. Eosdem uocate madianitas quos ysmahelitas. quidam tamē de ceteris filius abrahe. et ysmahel de agar. et filios de diuersis uxoribus gregem. abrahā admonuerat separasse. forte separati pueri posteri rediderunt in unū. et sic sunt unus populus. retinentes uetera priscis nō. ut ueri ebreorū opimo. que dicit agar et cetura una fuisse. et ita forte multi fuerunt separati. Reuertens aute ruben ad cisternā non inuenit puerū. et credens interceptū. scissis uestibus cubabat. sed acceptō q; puer quierat (Tulerunt autem tunicā ioseph et tinxerunt in sanguine hedi. mittentes qui ferret ad patrē et diceret. Hanc inuenimus uide si tunica filii tui sit. Quā cū agnouisset pr ait. fera pessima deuorauit filium meū ioseph. scissis q; uestibus et indutus cilicio luxit filium longo tempe. Congregatis q; filijs ut leniret dolore pariter. noluit eos audire. sed dixit. Descendā lugens ad filium meū in infernum. Erat enī tuc tinfernus qui dam locus horrore semotus a locis penalibus. qui ob quietē et separationē. ab alijs sinus dicebatur. sicut sinū maris dicimus. Et deus t eam sinus abrahe. quia eam habitationē habitabant ibi erant in sustentatione. usq; ad mortem xpi. De ingressu ioseph ad domū ut in egyptum.

Venditerunt ioseph egypto pharaon eunucho magro mil-

mising dici[t] ei' sinus s. abrahe

Gē .: Sue vide vsu ꝓca in lege ꝓpiciebat
dñs legē obſeruacōi vs q̄ ff ff moran ſeme
ſuſcitare ſolebacū

cie pharaonis. Dñs dicit archi-
machiero. idest principi coquorū
Machiem enim coquina dicitur
ut ſcauris coquorū a machiere q̄
t occidē ſtec abhorret a vō. quā
apud plures nacōes dapifer
principis honorabilior t princeps
militū. Hūc iosephus vocat pate-
fren. ſed ieronimꝰ nō bene trāſla-
tu nōme aſſerit ee. Hic hiuit mo-
orē t pueros. quia ioſeph filia
ipi duxit moōre. nec de eunuchis
fiut. quia puuli caſtrabāt. Et
tradit hebreꝰ q̄ videns ioſeph
cleg̃atem emit eum ut ei miſcē-
tur. Dns aut̄ cuſtodies ioſeph
illum adeo infrigdauit ut dem-
ceps impotens fiuit coīe. tūc eu-
nuchus ēt. ita q̄ videtes eum
ieroſolimi arefactum de more ſuo
eu pontifex q̄ Rubō q̄ t ſacrū et
heliopole- phanū q̄ t templū inde
os conſtitu- ieroſolimi ſac tēplacō
erūt. et ſo- chyos ſol. polis cuntas
noracio- inde chyopoleos. idest
erat qua ſolis cuntas. ⁊
ante in principatu. Qd iudas gen

gen xxxviii

Eo tempe phares ⁊ zara de thamar
nuncq̄ ioſeph ne dictꝰ ēt. q̄
hoc eā iuſtū t p̄ placōne
deſcendēs iudas a fribꝰ ſuis iuit
ad uīrū adelamite noīe hyram
et accepit ibi uxorē noīe ſue filia
chananei. q̄ peperit ei p̄mogenitum
her. deinde onam. poſt ſela. De-
dit aut̄ iudas her p̄mogenito
uxorē noīe thamar. fuit aut̄

Quae putaſſet q̄ emiſſus ei
in ſi habuerit uxor
& filios

chor. neqū. idest abutere uaſculo uxo-
ris. et occiſus ē a dño. idest tuens
t mortuus i thoro ſuo uxore. t duxit
iudas ad ona. ut ingrederet ad eam
ut ſuſcitaret ſemen fris ſui in quo pa-
ter. queda in lege poſt ſcripta q̄ ante
eam ſeruata fuit. Qui indignās ſibi
filios nō naſci. videbat ſemē in trā
ideſt inutili cognoſcē ſatagebat
uxore. Et peruſſit eu dño. Remiſit-
q̄ iudas thamar. in domū patris ſui
ut eet vidua donec creſceret ſela. Q̄
adulto. timuit eu dare thamar. et
diſſimulabat. Mortua t aute ſue ux-
or iude. Qui conſolacōe accepta p̄
ſectū ibat ad tondendas oues ſuas
hyra opilione ſuo. Quod audies tha-
mar. depoſitis neſtibus viduitatis.
aſſumpſit tentoriū. ſedit q̄ i biuio
itineris quod ducit thamnam. Hebreū
ſonat. ſedit in odis. ſic em uocat bi-
uium ubi diligencius aſpicē debz uia-
tor quo ꝑgit. Quā cu vidiſſet iu-
das ſuſpicatus ē caudeſā. ideſt ſcortū
Cui dixit. Sine me ut coeam tecum
Que ait. Quid dabis michi. Et ille
ſyphum tibi hedū de grege. Et illa. pa-
ciar quod iubes ſi dederis michi arrabo-
nē. Et dedit ei anulū t armilla et
baculū que gebat p manu. Ad uxo
ergo cubitū ingreſſa mulier grauos
et abiit. receptis ueſtib⁹ uidu-
itatis. Misit q̄ ei iudas hedū p paſto-
rem. Qui cū no inuenſſet ea. redijt ad
iudam ſine pignorib⁹. Poſt tres aute
aut quatuor menſes dictū ē iude for-
icata ē thamar. uter⁹ ei⁹ tumuit.

Qui aut ꝑductꝰ ea

Qui aut. prodiuate est. ut con-
biu-atm-. Que cu ducet ad pria
misit socero suo pignora dicens
De viro cui⁹ sunt hec concepi. Qui
aut. Justior me est. quia nō tradidi
eā sela filio meo. Hoc factū ne pe-
riret semē filij mei. Attamē ultra
nō cognouit eā. Indus. Instante
uō partu apparuerūt duo fili. Q̄
e in p̄a effusione vnus protulit
manum in qua ligatum obstetrix
coccinū et aut. Hic egredietur p̄or
illoz manu retrahente egressus
e alter. Dixit q̄ mater. Quare
p̄ter te diuisa es maceria z ob
hoc nocatur cum pharez. Q̄ acci-
dit aute dixit mebrana secunda
rum ut secundaz qua tinctum
puer in utero. que diuidit in ptu.
et sequit puerū. Postea egressus
e alter. cui coccinū. z dictus e Zaram
id est oriens. quia primus apparuit
ut quia plurimū ustri eo ex nati sūt
ut legit in paralipomenon. Tamen
sup regū in principio tercij libri legi
obstetrix in genesi coccinū ligauit
in manu pharez. qui ab eo quod
pararet diuisuram nomē pharez
sortitus e. Forte post coccinū tulit
de manu Zaram et alligauit in manu
pharez. ut de filiabus gemellis pri-
mogenitā distinguerem. De incarce-
gitum ioseph ratione ioseph.

Ductus e in egiptū. emptq; eum
phutephar eunuchus. pharaonis q̄
ei⁹. Dominusq; dm̄ sū gubernabat
sibi creditum. Benedixitq; dns do-
mui egipcij p̄ter ioseph. Qui cura
aliud de cibus nō nouerat nisi pa-
nem quo uescebat. fructū e autē q̄
sua dna actos fecit in ioseph. z ait
Decem mecum. Qui rndit. Omnia sua
tradidit michi dns p̄ter te. Quomō
ergo possim hoc facere timo z peccē
in deū meū. Dicitq; aute ut iose-
phus dicit. ut pub. festiuitas insta-
ret cū eēa mulieres niteret se debellare
Tūc illa egritudinem simulauit viro [sic vide 9 olim inter]
cupiens ob hoc solitudinē et silentiū
ut exoraret ioseph. Et apprehensa
lacinia pallij ioseph ait illi. Dormi
mecū. Qui iratus relicto pallio in ma-
nu eius. egressus e foras. Illa cōcep-
tam se dolens. in aduersitatē fidei re-
torsū pallium audit viro reuersa di-
cens. Ingressus e ad me puus hebre-
us ut illuderet michi. Ille nimis cre-
dulus cōiugi. Vinctum tradidit ioseph.
i carcerem regis. Fuit aute dns cū
illo et dedit ei gratiam i conspectu du
carceris qui carceri z vinctos in
custodia eius posuit. De expositione
Accidit sopinoz pincerne z pistoris [gen pol]
Aguste ut pincerna regis et
pistor in eadē carcere mitterent
et ioseph ministrabat eis. Videt
q; ambo somnium nocte vna. Q̄s
cum vidisset ioseph mane tristes
respexit e ab eis cum dolore.
Cuius accepisset q̄ somnium eos do
lere ait. Referte michi quid vidi-
stis. Nunquid domini e interpretatio
dei est. nunquid adiutorio dei potest
interpretari. Et ait pincerne primor-

Sopnii pmone

narum. Videba cora me vitem e
in ea tres palmites octos. satis vide
fundiebat palmites. Alij ponunt
ta flagella ut tres ppagines quod
idem e et paulatim crescē genas
et post flores suas maturescere
pmebam q suas in calicē pharao
onis quē tenebā. dabāq pocim
pharaoni. et ait ioseph. Deo dedit
in bonū hominū usum vim. vide
et vpi bibat. ut libet. q deo offeri
bimus. Solut tres et tristicias et
bona e eis visio. Tres autē ppagi
nes tres sunt dies post quos resti
tuet te pharao in gradum pristinū
officiū mei cum beneficio tibi: ut
suggerens pharaoni ut educat
me de isto carcere. quia de terra hebr
orū furto sublatus sum. et hic ino
cens i lacū missus sum. Tunc ait
pistor. Vidi q haberem tria cani stra
farine sup caput meū. et in superiori
me portare cibos que fiunt arte
pistorie. aues q comedē eos de co
sephus ait. duo canistra plena
panibus. et cum ad obsomo aliisq
cibis variis. qualia solent regib9
ministrari. Greci dicunt tria canist
condrition. idest panū secundoru
et potuit ee. q eoā in superiori ca
sunt panes secundi. sup quos erāt
panes primi. de quibus edebat pha
raō. Et ait ioseph. ad illum. me
e mitte petrum bonoro. Tres em
adhuc dies sunt. post quos pha
raō suspendet te in cruce. et come
dent aues carnes tuas. Exinde

Comendatio vini

Sopnii pistorie

dies tertius natalicius erit pha
raonis. et mer- epulas recordab
tur pincerne. restituet eū pristine
dero suspendit. Obliscens q tpm
cerna mit pretis fuit. De sublimatione
ioseph q expōe sopnū pharaonis.

Post duos annos vidit pharao ten
sompnium putabat se stare
super q ioseph dicit. rep pha
flumiū vno vidit duas visiones
de quo et vtiusq exposicōne. inc
ascēdeb pcacnum quidem obliscens
aut sep- e. visiones vō recolunt.
tem bones crasse. obesis carnibus
dest plens. quasi obesum educatis.
et post alie septem emergebant
de flumine summa cōsecte macie et
deuorabāt pores. Exp gressus
pharao rursum obdormiunt. et
vidit alium sompnū. septem spice
plene pullulabant in culmo vno
alieq tandem iuxta eas oriebāt
tenues. et pcusse ordine deuora
bāt pores. Territus q pharao.
conuocauit coectores et sapientes
egipti nec erat qui interpretaret
et recordatus e pincerna ioseph
et eius suggestione. ad regis im
perium eductum de carcē ioseph
tonderi fecit. Vincti enim et exules
nec tenera crinium pacimur et vsque
mutata obliscens e regi. rep q appre
hensa eius manu ait. Vidi sompn
ium. ne timeas edice quicquid vi
derunt. et ait io
seph. Sompnium regis vnus e idest
vnius significationis. que scire est

que ferunt ē deus ondit pharaonī. Ecce septē anī venient fertilitatis magne ī tōta terra egypti quos sequent̄ alij septem anī tante sterilitatis ut obliuiōm det cuncta retro habundantia. Ad idem sane ostendunt boues agricolē et spice ē sopnij repetitio. Fir̄mitatis mdcm ē quod aute ingressa flumē vidisti hec. causa fertilitatis et sterilitatis eo flumine maxime oriente. Huic g̃ prudent̄ rex viru qui quinti preem frugu p̄ septē anos fertilitatis congregent. ī horrea regis ut seruēt conserta futuris. fame patriā pharaonis utriq; minuet. Placuit ioseph. et sompnij solutiōne. et discretionem cōsilij. Assentiēte iudice cōmisit ei dicens. q; spū dei plenus es. Ecce ia ter mstrauit ē spūs dei. Primo ibi. spūs dei ferebat sup aquas. Secundo ibi. no permanebit spūs meus ī hominibus istis. Tertio hic. Tulit g̃ pharao anulū de manu sua. et dedit ī manu ei. et collo torque aurea circūposuit. et fecit eū sedere ī regno. ascendit q; ioseph curru regis. clamare p̄conē ut omes coram eo genua flecterent et sic coram rege. Hebrei trimē et duc p̄conē no clamasse ad genuflexionē sed abrech quod sonat pr̄ tenerrimo quasi. Et si etate tener. trimestri pmenda pr̄. Abba cui pr̄. reth delicate. nīt tenerrimo. Et ait rex ad ioseph. Ego sum pharao sine

tu est. Et ē postea. Dixit ne rursum ē me ē pharaone. sic ne ego ē quod dictum. Absq; tuo imperio no mouebit quispiam manū aut pedem ī egypto. dest no ego dicā. quispiā huic sermoni tuo. neq; publicis funget officijs. Et uocauit eū lingua egyptiaca phanec phane. dest saluator mūdi. q̃d greece pontaphanec dicit. ebraice tm sonat absconditorū mentorū. Et dedit ei assenech filiam putiphare sacerdotis sui uxorē. Ingressa aut ioseph. cū staret coram rege. natis sunt ei filij. Hebrei tridui et excessu dicūt ioseph demorasse in monumento aliena magine iob postquā fugerat dominū. Alii dicūt ioseph ex ea suscepisse filia iacob ex ea susceperat filia de qua phanuel nasset. q̃d pharez nata ē assenech ē oblīuio dicēs. Oblitus me fecit deus laborū meorū ē domo patris mei. Et secundū uocauit effrem. quod ē fructificare dicēs. Crescē me fecit deus ī terra paupertatis mee. De egressu filiorum ī egyptū sme beniamin.

Ioseph congregat granum septem annorum. Quibus transactis venerunt anni inopie. ē clamatur populus ad pharaonē alimenta petens. Quibus ille respondit. Ite ad ioseph. Ipse vobis tribuet. ioseph horrea. ē uendebat egyptiis alimenta. Illic etiā penurie bellum ingruebat in egypto ut uinceret esau pecunia no tribuebat. archanū regis. Audiens aute iacob. q̃d ali-

gen xlvii

Hic tres insinuat̄ spūs dei. Primus abra. ī spūs dei secundus. ī. ysaac. Tertius ī. iacob. Tres ī una substantia. Tres ī una potestate. Tres ī una eternitate. Tres ī una maiestate. Tres ī una deitate. Tres ī una trinitate. Tres ī una unitate. Tres ī una omnipotentia. Tres ī una sapientia. Tres ī una bonitate. Tres ī una iustitia. Tres ī una misericordia. Tres ī una pietate. Tres ī una caritate. Tres ī una humilitate. Tres ī una patientia. Tres ī una mansuetudine. Tres ī una castitate. Tres ī una continentia. Tres ī una temperantia. Tres ī una fortitudine. Tres ī una prudentia. Tres ī una fide. Tres ī una spe. Tres ī una caritate. Tres ī una humilitate. Tres ī una patientia. Tres ī una mansuetudine. Tres ī una castitate. Tres ī una continentia. Tres ī una temperantia. Tres ī una fortitudine. Tres ī una prudentia. Tres ī una fide. Tres ī una spe.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

manere uendere frem in egyptū mſſ illuc decem filios ſuos beniamin do-
mū retento. Cum ingreſſi trā egypti
uenerūt ad ioſeph nec cognouerūt
eū. Cuiꝰ adoraſſent eū & agnouiſ-
ſet eos dñs loquebat eis dicens.
Unde ueniſtis. Qui dixerūt. De tra
chanaan. ad emendū eſcas. Et ille
Exploratores eſtis. Ut uideatis infir-
miora terre ueniſtis eo dolo. Et
illi. Non ita dñe. ſed ſeruꝰ tuꝰ omes
filij ſumꝰ unus uiri. unumꝰ eiꝰ pfe
ctꝰ. & alius non ē ſup. Qui ait. Hoc
ē quod locutus ſum. Exploratores
eſtis Impoſ. ē eis uiro ydiote tles
filios. ee. cū ceta regibus talis filio-
rū copia ualde ſit difficilis. Per
ſalutem phar̄onis no egrediemini
omes hinc. Donec ueniat frāt
minimꝰ. Mittite unū eo uobis qui
adducat eū. Timebat enī ne forte
et in illis aliquid deliquiſſet. tribꝰ
ꝙ eos uinctos custodie tribꝰ diebus
tertio autē die dimit eos et reti-
nens ſymeon. ligatꝰ ꝙ illis pcipit
alios abire pmiſit. Qui cōquerēbā-
tur. adiūcem. dicentes hoc patimur
quia peccauimꝰ in frem nrm: nes-
cientes. ꝙ intelligeret eos ioſeph
quia p interpretem loquebat eis. Inſu-
ſit ꝙ ioſeph ministris suis ut imple-
rent ſaccos eoꝝ. & reponeret pe-
cuniam ſingloꝝ in ſaccis. ſuis. Da-
tis ſuꝑ cibariis in uia. De reditu
Et illi eorū ad patrem.
Expleti ſūt. ueneruntꝙ ad pa-
trē ſuū in trā chanaan. Dixerūt-
ꝙ ei oīa q acciderāt eis. Cumꝙ
ſtrumenta effunderet. ſinguli ueneret
in ore ſaccorū ligatis pecuniis
Terrisꝙ tribus dixꝰ pat. Abſq;
liberis me feciſtis ee. Ioſeph non
ē ſup. ſymeon tenet in vinculis. ben-
iamin auferet. In me hec mala
recidерūt. Et ait ruben. Trade
eū michi. Duos filios meos inter-
fice ni reſtituā eū tibi. Et ille. Non
descendet filius meus uobiſcū. In
terim cōſumptis cibis. fameꝰ eos
pmebat. & dixit iacob ad filios. Re-
uertimini in egyptū & emite nobis
pauſillum eſcarum. Et ait iudas.
Si bis mitte nobiſcū puerū ibimꝰ.
aliqn no ibimꝰ. Ego ſuſcipio pu-
erū. de manu mea require illum
ni eum reduxero. ero reus peti in
tempe in te. Et ait iſrl. Si
neceſſe ē. facite qd uultis. Sumite
de optimis trē nrē fructibꝰ. mediā
reſine & mellis & ſtactes. & tēbinti
& amigdalaꝝ et ferte uiro munera
pecunia quoꝙ qua reſtituiſtis repor-
tate. & alia ad cibos emendos. Deꝰ
autē faciat uobis uirū placabile
et remittat fres uros uobiſcum.
Reſina dr quodꝙ genꝰ gummiſqui-
dum ab arido. a rei greco. q emā-
nare. Prima peōſtoꝝ & tēbintina. q̄m
forte exponendo ſubdit. & tēbinti. Se-
cunda & tertiſtina. que ueit de chio
inſula. tercia pinea. forte balſamū
ſic uocauit. Iosephus autē in pri-
cipio munera unguenta balſamū poſuit
et reſinam tacuit. Stactem quida
dicūt ſpecie reſine. & ieronimꝰ dicit
in hebreo ee nechoth. quod ſonat

Quid reſina quid thimama

generatiõ thimãna · et ysaãa
pro domo nechoa · Quadam trãs-
tulerũt domũ thimãnatis · qui-
dam domũ stirnãs De mgressũ e-
gitm · filij ỹpãi cũ beniamin
iacob descenderũt in egỹp-
tum · & steterũt cora ioseph · Et
pcepit dispẽsatori suo ut mtro-
duceret eos · parauerq; cõuiuiũ ·
quia secũ erũt comessurꝰ · Illi ti-
mẽtes se mductos ỹ pecuniã
quã tulerũt · dicebãt · dispẽsatõi
eandem se retulisse · & eis nescien-
tibus reposĩtam fuisse in saccis · Et
aut paxo robiscũ · Deꝰ ut dedit
nobis eam · pecuniã quã dedistꝭ
michi ego fteo · Edmotq; ad eos
symeonem · paribatq; munera
donec mgrederẽtur · ioseph meridẽ
cũ mgressꝰ · obtulerũt munera
et adorauerũt in tram · Et ac-
cepto quod sanũ erat pr · benedixq;
beniamin · cõmota sunt viscera eiꝰ ·
et mgressus cubiculũ flenꝫ · locutq;
fuit egressus cõtinuit se & ait · po-
nite panes · Sedit autẽ ioseph seꝰ
aliem̃ gena seorsum · & egyptijs seor-
sum ut mos erat · & frẽs seorsum ·
aduenie · Profusiõ eni pncabant
egyptij edere cũ hebreis forte pro
dispari cultu · Disposuitq; ioseph
frẽs secundũ ordinem etatis corꝰ
sicut in domo prãs sedẽ cõsueuerũt
Dantq; pribus · mirabatur · q; ps
beniamin quinq; pribus excedereꝫ
Ioseph⁹ trine dat · Beniamin du-
plicibus pribus honorabat · Bibe-
rũtq; aute stare pr · si quinq; ciborum
impositiões fuerũt · & de cibus du-
plũ dedit beniamin · Bibitoq; et in-
ebriati sunt cũ eo · adest sacrati scrutiꝫ
ydioma habentes Precepitq; ioseph · gen xliiij
dispensatori suo ut implerẽt saccos ea-
rum & pecuniam reponeret · ut pius
et cyphum suũ argẽteũ in sacco mi-
noris reponeret · fecitq; sicut · Orto
mane dimissi sunt · Cũq; dispẽsator in-
bence ioseph insecutus ẽ eos · & appre-
hensis ait · pessima re fecistis · Cyphũ
furati estis in quo bibit dns meus et
in quo augurari solꝫ · At illi dixerũt
Quid quęsumꝰ tuetur sinꝫ quod que-
ris moriat̃ · Et nos sum⁹ crim̃a domini
tui · At ille serui⁹ mcipiens a maiori
usq; ad minore tuent cyphũ i sacco
beniamin · Illi aute redierũt ad iose-
ph · cunctis aut · An ignoratis quod
no sit michi solitũ i augurandi scia i
sorte loco dem ẽ · nec ẽmpuerabilem
Iudas no plurimũ supplicabat ut
ipm meliorem filiũ q; puero retinerꝫ
quia cũ in ira a pr̃e receptꝰ fuit · gen xlv
Non potuit Ioseph⁹ diu ait se frib⁹
se ulte cohibẽ ioseph · & eiectis
aliis omnib⁹ cũ fletu clamauit · ita q;
qui egrediebãt audierũt · Ego sum
ioseph · Nolite timẽ : q; salutẽ uram
misit me ante vos dns · Biennium
fames iam trãsiit · adhuc quinq;
ann restant · quibus nec arari po-
tit · nec meti · quod eo nimia fluuiꝰ
fundacõne crediti⁹ · actu disse · Et
adhuc · Festinate & annũciate pri
meo gloriam meã · Adducite eum
ad me · & pascam vos & pecora
vra · ne moriamini · & ĩ sitalibus m

ressen. Oculi vri vident. quod ob
meū loquar vr. ad vos. Test vest
ce quod loquor. Osculatus q; e vos
eph omes fres suos: fleuitq; sup
singlos. Auditu q; e uerbū in aula
regis. Gauisus q; e pharo. et dns
ad ioseph. Dic fribus tuis. Tollite
plaustra de egypto. ad subuectionē
coniugū et puloz. Oma vra ad
ducite vobiscū. et date uobis cia
bona egypti. et medulla tre come
detis. Fenū q; e ita. Dedit q; ioseph
singlis binas stolas. Stola dicit
a telon quod e longū qđ tribuit
Benamin uo trecentos argenteos
et quinq; stolas optimas. Dedit
totidemq; misit pri. asinos q;
decem. qui subueherent eo oibq;
bonis egypti. Et prosequens fribus
ait. Ne rascamini in via. Quibus
remissent ad patrem. Nuciauerūt. Jo
seph uiuit et dnat in egypto. Ja
cob quasi de gñi somnio eurgi
lans no credebat eis. Cuq; uidisset
munera. que miserat ait.
Sufficit michi si filius meus iose
ph uiuit. Quasi. De pena nr glo
ria no multū curo. si uiuit. Va
dam et videbo ea priusq; moriar

Incipit de descensu israel in egyptū

Profectus israel. cū oibq; que ha
bebat venit ad puteū iuramenti
et mactatis victimis deo. audiuit
deū p uisionē noctis. Dicentē sibi
Noli time descendere in egyptum
faciamq; te ibi in gentē magnā
et reducam te inde. ioseph quoq;
ponet manū sua sup oculos tuos
Surgens q; iacob de puteo iu
ramenti venit in egyptū cū oī
semine suo. Cuncte die que egresse
sunt de femore iacob et ingresse
sunt cū eo. no quod die ēē duce
sint. sed eo pte totū intelligitur.
fuerūt septuaginta seu. prer xpm
et ioseph. cū duobus filijs suis q;
i egypto erāt. fuerūt q; omes
simul septuaginta. Tamē septu
agenta trāstulerūt septuagenta
quinq;. et lucas sicut in actibus
apl̄oz. sed p ꝓcompactionē dn
ē ieronimus asserit. et enumera
tos cū eis quinq; filios filiorum
ioseph. quia illi duo senes erāt et
libus duas. Lucas quidē scribens
actus apl̄oz gentibus no fuit
ausus mutare verbū. Scp. quia
corp regebat auctoritas inter
gentes. Ipse uo adhuc ignotus
eis erat. Ipsi etiam septuagenta
in deuteronomio trāstulerūt. q;
ipse ingressus e cū arabus septu
agenta. Nota in hijs nūari. hec
et ona filios iude. qui tamē mor
tui sunt in tra chanaan. frozem
loco defuncti numerat. Duc
ad ille iacob. si tamē et ille mīte
rit. Vel moe scpenare summā numeri
posuit. quibus pars deest. Ire
nota si bina numerat. septuagi
ta sunt pres iacob. filij enim lie
trigenta tres. filij zelphe. xvj.
filij rachel. xiiij. filij bale. vij.
Et nota. q; cum ioseph nondum

fuisset et quos meruerit egyptii cū
iacob

heret nisi duos · restat ut benia-
min sit decim · sed in libro no
legitur nisi nouem · forte ulcio sep-
tenis duo nota sepra sut q̄ duo cū
magr hugo asbel · tercius in asa
et belum diuisit · Ez no videt
posse stare · quia in minus cum
familie tribu numerat sicut ma-
dianitis legit sic · Asbel a quo fa-
milia asbelitarū · Ez in hebraica
dicit eros & memphim duo sunt
nota · que apud nos ulciose sunt
uicta · forte quia iosephus q̄ asbel
posuit asbela ideo sic diuisit · ℣
ioseph occurit pri & introduxit eū
Premisit autē ad regem ia-
cob iuda ad ioseph ut occur-
reret ei · Qui uncto curru occurit
ei in iessen · Alii dicit ad urbē sa-
rum tria transisse · que tūc ysesse
post rebus dicē · a qua thebis quo-
rū legiom pstruit libis mauricius
Alie sut thebee · unde thebani · Hoc
tū reges fuerūt eo ea dicē urbs
heroum · quia egipcij heroes eius
dabebāt custodiam · In finibus illi⁹
terre pgea hebrei edificauerūt
cogentibus egyptijs urbem taber-
naculoz que dicē tranesse · post
pagus · dr senoytes dicē · quod so-
nat sine sexu · sic dicā quado sine
discretione utriusq̄ sexus cepit impare
egypto · Dixit q̄ ioseph ad omem
domū pris sui · Ibo et annunciabo
pharaoni bēsse vos · et vros esse
pastores · Cuq̄ dixerit vob quod
t opus vrm dicetis · Pastores sum⁹
nos et pres nri · Hec dicetis ut
habitetis seorsum ab egyptijs in
optima terra ysesse · quia egyptij
detestant omes pastores ouium ·
quia nec comedūt eas sed colut ha-
mones · Ingressus q̄ ioseph ad regē ·
extremos fratrū suoz · idest quin-
tos quinq̄ viros statuit cora rege ·
Qui cum dixissent se pastores ouiū
addiderūt · Ut no est herba in terra
chanaan · petimus ut habeas nos
seruos tuos et in terra ysesse · No
enim separari uolium⁹ sed communem
pris fruē prudenā · Si queritur
quomo egyptus tempe mopie abū-
dauit in pascuis · dicim⁹ quia egyp-
tus cont regiōm aliaz naturam
cum habundat frugibus sterilis t
in pascuis · t econtrario · Diuturnor-
em mora fluminis sup tra tempora
colendi impedit · sata extinguit · pas-
cua nutrit · Post hec introduxit io-
seph primū ad regē · benedixitq̄
regi · Inquisitus q̄ a rege de diebꝫ
annoz suoz ait · Dies peg̃nacois
vite mee centū t̄ginta annoz sunt
pui et mali · nec puenerūt usq̄ ad
dies patrū meoz · Peregrinacois
dixit · quia sic vita dat p nicolaū
lyre · a sali dyc · quia sapies in
principio accusator t sui · Quod au-
tem dixit pui · determinauit sibbes
nec puenerūt t cē · Dedit q̄ ioseph
possessionē fribꝫ suis · optimo etre
sub rameses · Dicit tranē ioseph⁹ ·
Ascendit eis pharao ut in chopo-
litana urbe conuersarētur · Illic
enim pascua pastores eis habuerūt
sciens gnem cē egyptijs separari
a se pastores · t nichil quod eoz
cet istis dedisse sperare ad victori-
um chopoleos spectabat terra
iessen · De canone ante pris frugū

ysesse

dixerit

ysesse

Gc Quod iacob disposuit in ephrata
de loco sue sepulture

Tunc alimit frumentū · mscripto ·
in egypto · Cūq; defecisset pecū
emptoribꝫ sustentauit eos ioseph ā
no illo p̄ cōmutacōē pecorū · Sequē
ti āno cū itez fame perirēt · emu
omem trā egypti ioseph p̄ alimētis
et subiecit eam

Sic vide progenitā
sacerdotū & libertate
sub pharaone

Hinc bonū esse
sūt ut pharao
oēs p̄ trām
sacerdotū quam
dederat eis re
ges · quibus stā
tuta cibaria eos
horreis debebāt ·

plū quod possessiones
ecclie distrahi non
debet · cū aregibus
deo sūt mācipate &
ideo in millis bonis
cōpuerande ·

et ideo nō sūt
cōpulsi uendē possessiones suas Gr
ca fame nō sterilitatis · aut ioseph ad
ptos · En bos & pecora tua & tra
in manu pharaonis sūt · ecce reddo
vob trā & pecora · et dabo vobis
semina · et coletis trā regi · Quīta
ptem dabitis regi · quatuor relīq̄s
pmitto vob in sementem & cibos · Et
benedixerūt · Salus mea in manu tua
e · Ex tūc usq; nūc soliūt quīta
ptes regibus egypti · & fm̄ e quasi
in legem · De iuramento quod fecit
abraam patri ioseph ·

Habitauit ioseph in terra egypti ipse
et fr̄es · & vixit in ea decē & sep te
ānis · factiq; sūt dies sui centum
quadraginta septem ānoz · Cūq;
videret diem obitus sui accersiri
vocauit ioseph · & fecit ut poneret
manū sub femore suo · & iuraret
quod sepeliret eum in sepulchro
maiorū suoz quod abraam fecit
dn̄o · Et ille iurando fecit · ubi mor
tua sūt rachel · quasi se excusāb

q; nō sepeliērat ea ubi ipe
uolebat sepeliri · Cura fuit
sanctis sepeliri in tra in qua
scribat xp̄m resurrecturum
ut cū eo resurgeret · Distat
enim abraam a calluaria
fere tr̄gmta milibꝫ · Cūq; iu
rasset ioseph · cōfestim ipse ad
lectuli caput · quia erat ad ori
entē adorauit deū · Quidam
codices habēt adorauit sup
caput virge eius · id in capite
uirge siue · & virgā strauit · poterit
quoniam cū senex litē iurgium
ut in ipsa etate fieri solet · et im
minus sup ea adorauit deū · ut
sceptrū quod gerebat ioseph ·
suscepit donec iurasset · Cumq;
iurasset sup caciumē virge · no
dū reddite adorauit deū · Nō
enim credendū e dicentibꝫ q; a
doraūt sceptrū ioseph · De fu
turis dictōe efraym & manasse ·

Genesis

Nunciatū e ioseph quod eger ro
raret pr̄ eius: assumptis q; duo
bus filiis illuc pergit · Iudicus
senex uenisse filiū cōfortatus
e & sedit in lectulo · Videns q; du
os cū ioseph ait · Qui sūt isti · clā
enim vide nō poterat · Et ait
ioseph · Isti sūt filii mei quos de
dit michi deꝰ in hoc loco · Et ait
iacob · Isti duo mei erūt · Sicut
ruben et symeon deputabūtur
michi · Erit quisq; tribū faciēt
reliqui quos genueris nōie fra
trū suoz vocabūt in possessio
nibus suis · Applicauit aut ioseph

manassen ad dexteram patris · et ephraym ad sinistram · adducis et pertransiit benedicere eis · Iacob uidens spontaneum manus · minori dextram supponere · quod grauiter ferens ioseph ait · Non ita conuenit pater · alter enim primogenitus · et · Et ille · Scio fili mi · scio · Et ille quidem erit in populos · et minor maior erit · et semen eius crescet in gentes · Hoc impletum est in ieroboam · qui primus imperauit decem tribubus · et fuit efraym · Et ait ad ephraym · In te benedicet israel et dicet · ponat deus te sicut ephraym et manassen · Et ad omnes ait · Deus patrum uestrorum benedicat pueris istis · et inuocetur nomen meum super eos · et nomina abrahae · et isaac · et crescant in multitudinem super terram · Et ait ad ioseph · Deus reducet nos in terram patrum · Do tibi super fratres tuos siquidem · quam tuli gladio et arcu meo de manu amorrei · Dixit cum emeret eum · non ab hominibus · sed cum magno debuerat auferri sibi · postremoque ea semper obtinuit · De tribu

Item ephp

Conuocauit deinde patriarcha filios suos · et ait illis · Congregamini ut annuntiem uobis que uentura sint nouissimis diebus · Ad litteram de diuisione terre · et de sorte tribuum futuro apparuit · aptissime uero de utroque populi additum

Ruben de ruben

Primogenitus meus fortitudo mea · deest que genui in exitu mea robusta · principium doloris mei · deest sollicitudinis mee · ex ea filios · Videsis bene alii capitulum in liberis meis · Pater in domo · maior in impio · supplendum debuerunt · Effusus es sicut aqua · deest in talem libidinem · Non crescas · quia ascendisti cubile patris tui · ut ita distinguere · Effusus es sicut aqua · non crescas · quia ascendisti cubiculum patris tui · Ac si diceret · lege primogenituram honorem tibi pre aliis debebat · et duplicatam in possessione · sed sufficiat tibi pro omnibus tuo parem · et ceteris · Non ergo super exorescens sicut aqua bulliens supergrediens · ut sicut fluuius tuendas

De symeon et leui

Symeon et leui uasa iniquitatis · quia in furore suo occiderunt uiros scilicet sichimitas · et suffoderunt murum in uoluntate sua · Hic aperitur · quia consiliatore ipso semper fuit illud · Alii autem simul subuertendum · et trauersum · quod quidam de filiis regis qui rapuerunt dinam intelligunt · quidam de populo · quidam de trauersis ipsis et silentium dictum putant · In consilium eorum non ueniat anima mea · Hoc plane de populo · de symeon enim scribe · de leui sacerdotes · quorum consilio populi occisus est · Diuidam eos in iacob et dispergam in israel · Ad litteram enim leui sortem non habuit in terra · sed commixtus aliis · in tribus simul ad agenda pecora · Symeon similiter · quia modicum erat sortem non habuit · sed recepit est in sorte iuda · Sequitur · de iuda ubi apparuit de regno futuro tribu

Apparuit iacob de tribu ephraim ad tribu

et plene de xpo. De tribu Juda. Juda te laudabit fres tui. Hoc sem & quado alijs esitantibus. primus post moysen intrauit mare rubrū. ubi & regnū promeruit. Manus tua in cervicibus sit inimicorū tuorū. & adorabūt te filij patris tui. Hic notat regem fieri. Catulus leonis Judas. Hoc de capite regni. David enim minimus fratrū electus in regem. Ad predam ascendisti fili mi. quia primo David plurimos hostes habuit. Requiescens accubuisti ut leo. & sicut leena. Postea in pace regnauit. & maxime timebatur. Quis suscitabit eum. ad ostendendū scilicet quasi. Spiritus sanctus qui directus & in David vel de successore salomone. Non auferet sceptrum. Idest rex de tribu Juda & dux de femore eius donec veniat qui mittendus & a patre sancto xpc. Usq ad transmigrationem babilonis fuerunt reges de tribu Juda. exinde duces usq ad christum. & iterum fuerunt reges. circa tempora ubi xpc defecerunt uerigi. & regnauerunt herodes alienigena. Et ipse erit expectatio gentium. salutis sancti expectata. non solum iudeis sed & gentibus. Contra eadem simonem ad filium iuda sanctum de illo xpo mistico sic. O fili mi ille erit ligatus ad vineam pullum suum. & ad vitem asinam suam. Idest gentilem populum. & iudeum sibi qui vitis & dicebat. Lauabit in vino stolam suam & in sanguine uue pallium suum. Idest carnem suam sanguine passionis cruentabit. Pulchriores oculi eius vino. Idest apostoli. & dentes illius idest predicatores lacte candidiores. Hebreus omnia de tribu sic. Non auferet sceptrum. Idest quod de domo domini. quod sanctus populus habuit male rubrum. quod populus obtulit fere tabernaculo et huiusmodi. Donec veniat qui mittendus est. In hebreo & donec veniat silo. Idest usque ad saul unctum in silo. Post unde rediit ad iudam. quia erupit lo septi de manibus fratrum suorum erit expectatio gentium. Idest tribus tribu de tribu. Judas ascender populum. Ligans ad vineam pullum & ad uitem asinam. Idest tunica eius vini copia. quia in una vice inebriabit asinam. & ob hoc eadem rubicundos dixit oculos. quia sic apparet in oculis bibentium. In laudē dentium copiam omnium & lactis notat. quia hic comestum apparet in dentibus

Zabulon hic habitabit. De zabulon. In littore maris et in statione navium pertingens usque ad sidonem ad littera. Hec tribus maritima possedit.

Isachar asinus fortis iacens inter terminos. quia mediterraneam possedit inter maritima & montes et vidit requiem quia esset bona. Idest terram secundam. Vide sequentia & terram quia optima esset. & supposuit humerum suum. ad portandum quia in solemnibus mercibus ad mare que in finibus suis habundabat

Expositio aphrenc hinc in vz non auferet sceptrum

laborauit. ſſcus q̃ tribuſ ſeruiẽs
ideſt nauibus ſeruientibus tributa.
Hoc hebrei methaphorice exponunt
dicentes. quod nocte ac die ſtudendo
laborauit in litteris. & ideo omẽs tri
bus ſuere ei quaſi magiſtro domaſe
rentes. De dan

Dan iudicabit ꝑplm ſuũ ſicut
& alie tribus iſrl. fiat dan co
luber in uia. cerraſtes in ſemita. mor
dens ungulas equi. ut cadat aſcenſor
eius retro. Cerraſtes genus ẽ ſꝑentis
cornuta. Hoc in ſanctione impleꝫ ẽ
quaſi dicat. licet dan ſit minima ẽ
bus tamen de ea ſurget iudex in iſrl
ſicut & de aliis. qui ad modũ calubri
tas obſtabit. ne liceat hoſtibus ua
gari ꝑ iudeam depopulando ea ut
prius. ut ſuplicium philiſtijm refrede
ſcat. Et quia truncus ſit. tamẽ no
erit ꝑpc. Unde ſubdit. Tamẽ poſt
ſtrum ſalutare tuũ expectabo duc.
Eꝙnit & hoc de antixpo. que ꝑ
tum ẽ de dan aſſeruit. qui comẽ ſcos
morſu peſtifere predicationis & cor
ptionis armabitur. multos etiã qui
aſcenderint ad culmẽ fidei retro
deiicet. Et tñc ſaluator domi ad iu
dicium expectatus. Alij referunt hoc
ad iudam. qui equũ ideſt aurigã ſuũ
et aſcenſorẽ eius ideſt auum morſu ꝑ
dicionis deiecit in mortem. Tamẽ ſal
uator expectatus reſtituet eum. Sed iu
dicus credit fuiſſe de ẏſpatha. ꝛ

Gad accinctus De gad

Lacrimabilis pliabit ante eum
et ipe accinget retrorſum. Gad cum
ruben & dimidia tribu manaſſe re
lictis uxoribus et liberis iuit iordanẽ
in finibus ſuis armatus ꝓcedebat
iſrl. in tra promiſſionis. ſed poſt qua
tuor decim annos ꝓmus reuertens ꝑ
ſtium bethanarũ genesaum adiuſtus ſuos
quos reliquerat inuenit. et fortẽ
dimicans hoſtes ſtrauit. De aſer

Aſer pinguis panis plebit delici
as regibus. ferialis enim fuit
ſimus poſſeſſio. et delicijs affluens.

Neptalim De neptalim

Cervus emiſſus. et dans eloquia
pulchritudinis ꝑ uelocitatem cerui ſig
nificat uelocitas terre uberioris que
ꝑ alijs ꝓcoquos fructus parit. Alij
ſunt neptalim ager irriguus. quia
ſup lacum geneazeth iordanem ir
rigatur. ſit ibi ſuit aque calide. Co
mendatione uo eloquioꝝ ad modũ
thabor. qui in finibus eius erexe
rit. quia ꝓpe ei mellifluerit. ut
quia de ꝓmis fructibus eius offerebã
tur in pascha unde ſiebat deo laus.
que ẽ eloquium pulchritudinis.
ſed ꝓpm tamen et aplos uerius re
fertur. quia ibi maxime docuerit

Filius accreſcens De neptalim ioſeph
ioſeph. filius accreſcens. cu
iuſce ſexꝰ et dignitatis. ſit qui duas
ꝓces in tribubꝰ filie diſcurrerit
ꝑ muriũ. Hic notat. quia ioſeph
in egꝫpto. mulieres aſce
derunt muros ut uideret eius pul
chritudinẽ. Exaſperauerunt eũ
et iurgati ſunt. Inuiderunt ꝑ illi
ſontes iacula. Hoc de tribꝰ eius
melligit. ſit de uiris egꝫpcijs.
qui iaculis inuidie cont eũ ſunt
armati. Sedit in forti arcus eius.
ideſt in deo. & ideo diſſoluta ſunt

Et forte dimidia tribus manasse
circa montes illos sortem habuit
Et ē sensus. Sic benedictus ioseph
donet p colles eoultates nitret
in tra promissionis. et ult. quia do-
net inclytum ē. fforte pplebunt
de monte effraim et monte samarie
in quibus ipse regnauit. ult de mo-
tibus medor p pfatu. ult quos
eoulat adhuc effraim et ma-
nasses. Et lectum ē terra de oculis
hostium. Et tue donet exclusum
ē. tenue cui cumulata ē gloria ipse
Eo hebreo dicit hic sensus. donet
ingatur etiā colles celo. Et est
sensus. benedictus sit ioseph ubig
more loquendi. Sic enim dici solz
donet ubi celu ē tra cocit. Et
hec omes benedictiones fiant in
capite ioseph ē in uertice nazarei.
idest sci mē fres suos. Jebemia

Beniamin lupus rapax

Rapax preda mane comedz
et vespe dinder spolia. Quidam
referut hoc ad iericho. que fuit
in sorte beniamin. que dr lupus
rapax. quia sanguine pplexus et
xpi fidit. ē mane egressionis de
egypto pdam. idest legem quasi
exortum a deo accepit. et adhuc
eam comedit. sed in vespa mundi
dinidet spolium dimicationem. a loco
occidente. hebrei ad altare referut
quod fuit iericho. quod dr lupus
rapax. qui ingrossibus uoracitate. et quo
mane sacerdotes ponebat victimas

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ad adelendum · ueſpe ipi mſſe
diuidebant ptes suas · que de
ſacrifciis eis conting ebant · Ez
Berus de paulo intelligit cu
qui fuit de beniamin · qui pmo
fideles pſecut̄ ē · post fidelis e-
loquia dei et gradus ecce dispe-
sauit · ut quia hec tribus multū
fuit bellicosa · Benedixit singlis
ꝑpis benedictionibꝫ no ꝙ singlis
bona dyceret · sed quia bene
placuit deus · ut quia ex maxia
ꝑte benedixit eis · De morte iacob
et trasla cone ei⁹ in ebron ·

Hec locut̄ iacob collegit pe-
des suos in lectu · et obiit
et appositus ē ad pplm suū · idest
ad angelos certa spe · tradem in
re · Mortuꝰ quidem ē · ꝙ appositus ē
ad abraha & ysaac · sed tam pau-
ci pplī dici no possunt · ut pplī dici
pnt omnes ab adam ꝓdestinati ꝙ
erant in semi abrahe · Joseph vero
poepit · medicis ut condirent eum
aromatibꝫ · et custodirent eū egyptij
quadraginta diebꝫ · Mos enim
erat ethnicoꝝ incondita corpa
sude nouem diebꝫ et singlis die-
bus plangē et fouē aq̄ calida · ut
sic retur · utrū alia egressa fuer · an
sopita · condiebāt aūt quadraginta
diebus suabant · Hebreis mos ea
inconditis sude diebus septem · co-
dita tquinta · Seruauerūt igitur
et ipi iacob diebꝫ tquinta · et ita
sub aliorum custodia transiit · ut
dies septuagesima · fideles modo ꝙ

Hic inde mos ethnicoꝝ et
hebreoꝝ et finis mortuoꝝ

mortuos suos fide et ut̄tute conditos
asseruāt tquinta diebus eos plāgut̄ id
est speciales missas sub numero
tot dieꝝ pro eis celebrāt · Quida
tercia die celebrāt · maxime pro
spū aīa et corpe · quida septimam
quia transiit mortuꝰ ad septimam q̄
etis · ut ꝙ septenario duce et corpib⁹ ·
Significauit autē joseph ꝓphetia
ꝓmortuos · quod minuerit patē
de sepultā · et accepta licentia a pha-
raone comitatus fribꝫ suis et multis
senibus egyptiis detulit pirem ad se-
peliendum ebron · Sed timentes bel-
la deuiauerūt ab itinere recto · De-
nerunt q̄ ad aream addad · ubi plan-
xerūt planctu magnū et grauē · Ibi
ꝓpter nimietatis conē dei · diuo
igne cōsumptus ē · Et planxerūt
ibi diebꝫ septē · et ob hoc indige-
ne dyceruīt · locū illū planctum
egyptii · Tandem redeuntes ad ui-
am · transito iordane sepelierūt
eum in spelūca duplici · Rediit q̄
joseph in egyptū cum fribus suis
et omnib⁹ comitatu suo · Timetes ne
fres ei⁹ ne patre mortuo fieret
mei⁹ iniurie illoꝝ dyceruīt ei
Pater tuus adhuc uiuēs mandauit
nobis ut hec uerba tibi dicerem⁹ ·
Obsecro obliuiscaris sceleꝝ fratrū
tuoꝝ · illos quoq; petimꝰ ut dimit-
tas ꝑ tuo hanc iniquitatē · et a-
dorauerūt eum in terram · Flensq;
joseph ait · Nolite timere · Et
consolatus ē eos De morte joseph

Uixit q̄ joseph
centum et decem annos · et uid

filios effinxim usq; in tcia generacõe
Eaam de machir filio manasse nati sũt
filij in genibus ioseph. Duxitq; frib⁹
sub. Deꝰ adiuc visitabit uos. & re-
ducet ad terrã pro qua iurauit pri-
bus nris. Asportate uobiscũ ossa
mea. Cũq; adurasset eos sñr hoc
mortuus ẽ. & conditus aromatibus
repositus ẽ in loco ẽ egypto. nec pdi
motus donec egressi sunt filij isrl
eo egypto. Alij fres secundum iose-
phum quos in obitu suo deferebat
et sepelierãt in ebron. et post cus-
tãa sunt in sichem. Explanacõ ex-
equiarum

Historia exodi no alia
quidem a pcedẽti sed eidẽ
continuata. sed ppr̃ frustra-
dium tollendum in quinq; ptibus
distincta ẽ. quoꝝ quelz ppius libri
scripta ẽ uocabulũ. Eaam hec quiz
distincte sunt ab hebreis ꝑ quinqua-
ginta quatuor thomos. quoꝝ l̃ de-
cem pcesserunt in genesi. Secunda
autem hec ptio grece dicit exodus.
latine exitus. Quos em iter uel
via dr. Egrit enim de exitu filio-
rũ isrl de egypto. Hebraice dicit
hellesmoth a principio libri. & so-
nat. hec sunt nomina. sicut nos a
principijs psalmos nominamus.

Expo ꝑm capm

De sepultura filioꝝ israhel.

Surrexit igitur rex nouus
in egypto. longo tempe post
mortem ioseph. Ab illo enim sub
quo fuit ioseph qui ppo noiẽ ne-
pheres dictus ẽ. octauus regna-
uit ammonophis sub quo natus
ẽ moyses. Regno autem cũ plato
ad aliam domũ. ut adahiam di-
nastiam. rex ille ob hoc quasi
nouus ignorauit beneficia
ioseph. que cõtulerat egypto.
et odiebat isrl maxime. ut
ait iosephus. quia muniuerat
eis egressũ ppter. utrũq; ingens
et laboris industriam. & affluen-
tiam opum & sobolis nobilitate.
Et ait nos ad ppl̃m suũ. populi
isrl fere fortior ẽ nobis. Sapi-
enter opprimamꝰ eũ. ne multiplicet̃
ut ipse cõtra nos insurgat. ut ad-
datur hostibꝰ nris & egrediẽtibus
liber. Imposuit ꝙ eis ꝯues an-
gurias operum. quibus fracti
no vacarẽt ampleoribꝰ & magis
operũ pficiẽt eis hebreos: sed ma-
gris opez ꝓstat egyptios ut
durius affligent eos. Conuert-
igit̃ latereꝫ ẽ quibus edificauc-
runt regi ciuitatem tabernaculoꝝ
phiton. & ramasses. Ciuitates
quidem erut pus. sed no erunt
tabernaculoꝝ. Erant aute in
finibus egypti. & ideo muruerunt
eas pharao ut ibi poneret arma-
tos. quasi in tabernaculis semper
excubaturos. ne possit quis ingredi
ut egredi sine regis nutu. Vel ta-
bernaculoꝝ idest pauꝑ pus &
ope illoꝝ deuauit illos. ut ꝓpo-
sitũ. Vbi satis fiscus ponetur.
Aliud eaam opus no tm ꝯue-
quia seruile imposuit eis. ut lutũ
plateaꝝ & sordes uicoꝝ coplim⁹
exportarent. de quo legit. quang
cub in coplmo fuerit. Tertiũ
eaam addidit opus fm iosephũ.
ut fluuiũ ꝑ multas diuisiones
diuideret & circũdet ciuitates

fossis ne flumina eas mundare
ualerent. Et quadringentos
annos in hiis miseriis explene-
runt. Nota q̄ quadringentis
annis fuerunt filii ysrl in egyp-
to & in ultimo centenario se-
quenti annis passi sunt miseria
bimoi. Quanto magis oppime-
bant. tanto plus deo auctore
multiplicabantur. de dolo obsti-

Quod videns tricum-
phaurus alium excogita-
uit dolum. & precipit obstetri-
cibus hebreorum sephore & phu
e que petrat multitudinu obste
tricum. ut masculos hebreorp
m obstetricando interficerent
et aborsum fem̄ de uentre eum-
femmas autem reseruarent. tum
quia fragilis sexus nocere no pote-
rant. et libidini egipciorum deser-
rent. tu quia quida sacerdū scri-
ba pdixerat eo tempe masculum
m ysrl nascturū. qui regnū egyp-
ti humiliaret. & uir-tutes tyrannor
uulsos. Timuerūt obstetrices deū
et fecerūt ut mares. Que cū arcse
redargueretur. Hebree sunt dicentes
hebree mulieres sciam obstetricandi
tunc. & ꝑusq̄ ueniam ad eas pari-
unt. Et quia timuerūt deum edi-
ficauit eis domos. idest familias &
locupletauit eas cum essent pauper.
ut fecundarent eas cum essent steriles
Augustinus dicit obstetrices mendaciter
peccasse. q̄ eorum uidetur
uelle quod mendaciter. Dicit enim
q̄ merces benignitatis eis potuit

m eterna uita retribui. sed p culpa
mendacij in tristia cōpensationem
decimata. de submersione pueror

Videns igitur sibi pharao dolos
no ꝑdesse apte agressus e eos p-
cipiens ut quicquid masculini sexus
nasceret. ysrl. in fluuiū precipet.
et multi eo tempe submersi periert.
pro quo peccō credit deus ydolatriss e
hinc errorem egyptios ut apim p
deo colerent. Erat autē apis ut
ait plinius qui testat se cum vidisse
quidam taurus qui eo impulso ef-
flebat de flumine. habens in hu
mero dextro signū candidum ad
instar lune cornuculate. Ad quem ci
tatim cōfluerent egyptij cum omi
genere musicorū psallentes seruabat
in aere & sicut eos tanq̄ psallens
ferebat. Et ad motū ut putabant
illius ydi in tristitiam mouebat ut flebat
et eadem de causa ridebat. Dicit
tamen quidam. q̄ in festo serapis annu-
atim emergebat. Vnde & ydi serapi.
idest serapi consecratum autumat
nocturnum. Alij tamen p decennium
semel apparere dicit. alij tm tempe
ualli sacerdotis eliopoleos. Tunsti
no ut quasi diminuti ingressa medica
ret sacerdotum. Peccatum q̄ flu-
minibus punitur deus in errore flu-
minis. de ortu & educatōe moysi

Egressus e post hec bi-lem
tamone amram. qui accepit
uxorem contribulem iocabeth qui
nolebat accedē ad uxorem ꝑ edic-
tum. nolens enim liberos qua in
necem ꝑcreare. Cui deus p sompnū

Quid sit apis

Expo ii

De ꝑmo obstetricū

asserit ut ait iosephus dicens · ne ti-
meret ysoce cognoscē · quia puer · que
timerent egipcij · ego ea nascitur · us est
eadem de sacerdocio aaron et signu
ficauit · Tandem concepit mulier ·
pepit filiu sub silencio · eo q̄ nō mul-
tum et dolores prius sustinuit · Puer
autē puerili etate abscondit cum
tribus mensibus · Cumq̄ celare nō pos-
set · sumpsit fiscellam cirpeā in modū
fisci desuper facti rotundam · ut nūne co-
plexam · et liniuit ea bitumine · et pice
et ponēs intus infantē in arundineto ripe
eum exposuit · ne impetu fluminis
raperet · stansq̄ procul sorore puellula
rā: rei exitū exspectare ego precepto
matris · Ecce descendit thermuth fi-
lia pharaonis ut lauaret in flumine
que videns alicolum · et sibi afferri
iubens · vidit puellū nagientē · et mi-
serta ei eius dicens · De infantibus
hebreorū hic · Hic cū deus vouis-
sauerit eum · ut eadem ab hostib⁹
dignus alimento habetur · Et cum plu-
res cirpee admouissent ei ubera ad
lactandum · illa nolebat · Et ait
marie · Vis michi adducā hebreā
forte ubera genitrīs sue sequetur · Ego
precepto ergo thermuth abiens matrē
pueli tremūq̄ aliena adduxit · Et ac-
cessit puer ad ubera ei⁹ · Suscē-
pit q̄ puerū a thermuth alendum ·
et ablactatum reddidit filie pharao-
nis que adoptauit eū in filium · et
dictus ē moyses · Cirpeis enim nos
aquā · us saliatū dicūt · Que dū qua-
dam die thermuth optulisset pha-
raoni ut ē ipe eum adoptaret · in
filium · admirabilis puer ei⁹ constā-
tem · coronā qua tunc forte gestabat
capiti illius imposuit · Erat autē
in ea hanomb ymago filii regis
Puer autem coronā proiecit in ter-
ā et fregit · Sacerdos autem ethiopo-
leos alatē regis assurgens exclama-
uit · Hic ē puer qui nob⁹ deū occidē-
di demōstrauit · ut de cetō timore
eū eadem · Et uoluit eū occidere cum ·
sed liberatus ē auxilio regis · et per-
suasione cuiusdam sapientis · qui p
ignorantiam hoc ē factum a puero
asserit · Ipe cui⁹ rei argumentum
ei primas allatas puero obtulisse
puer eas ori suo apposuit · et sue lin-
gue summitate igne corripuit · Un
et hebrei cum impediōris lingue
fuisse autumant · Tanto nō pulchri-
tudinis fuit ut ait iosephus · ut
nullus adeo seuerus esset · qui eū
aspectui nō haberet · multiq̄ dum
cernerent eum p̄ plateam ferri
occupationes in quibus studebant
differre · De uxōe moysi ethyopissa ·

Pacto ē autē cū adultus esset
moyses ethyopes uastauerūt
egyptū · usq̄ ad memphin · et mare ·
Duo cū ea consti ad diuinationes e-
gyptij responsum acceperūt · ut
uteretur auxiliatōe hebreo · Et
ipo obtēperātib⁹ ait thermuth ut
exercitū que ppalauerat moyse
p̄ficeret ducem · prius p̄stitis sa-
cerdotib⁹ ne ei nocerent · Erat autē
moyses uir bellicosus · et prudens ·
Qui fluminib⁹ iter trium longitudo
pertransiens · p̄ terram dubie itinē

Hic vide quod mortes ipe
dicens sunt lingue

bremóri exercitum · ut ꝓmissos
ethiopes ꝓuenirent · Et ꝑ loca plena
ſpentibus iter faciens tulit · tar-
chis papirus ſup plaustra ybices
cyconias · ſcilz egyptias naturaliter
ſpentibus infestis · que nostro po-
posteritati immiſſa · alium pug-
castrisq; meritis ꝓtulit eas ut
serpentes fugarent · et deuorarent ·
et im turris ꝑ noctes inſidiabat exer-
tus · Tandem puentes ethiopes ex-
pugnas ingressit eos fugientes in
ciuitatem saba regia · qua post cum-
bises a nomine sororis sue meroe de-
minauit · Qua cū quia inexpugna-
bilis erat · ducatus obsedisset · necat
octos suos in eum tu-bis filia regis
ethyopum · et exercito tradidit
ei ciuitatem si ducet eam uxorem
Et ita fecit · Inde · ꝙ maria et
aaron inuidi fuit aduersus moy-
sen ꝙ uxore eius ethyopissa · Dum
autem redire uoluisset · nō acquie-
uit mor/ Promde tamq; bi-pe-
ritus astrologo moyses · duas ymā-
gines sculpsit in gemmis huius ef-
ficacie · ut altera memoriam · altera ob-
liuionē cōferret · Cumq; paruis
annulis eas inseruisset · altero scilz
oblionis annulum mori ꝓbuit
altius ipe tulit · ut sicut pari amore
sic paribus annulis insignirent · Cep
q; mulier · amoris viri obliuisci · et
traidem in egyptum libereq; e

De fuga moysi et assumptione ieth.

In diebus illis egressus moy-
ses ad fres suos in terra iesson
uidit · afflictione eorū · et ꝓfectum
opis egyptiū · penitentie queuidā
de hebreis · et secreto percussum egyp-
cium abscondit in sabulo · Et egres-
sus die alto inde uidit duos hebre-
os rixantes · et dū argueret cum q
fecerat iniuriam inuit · Quis te con-
stituit iudicem sup nos · et nunquid me
occidere vis sicut heri occidisti egyp-
cium · Miratus est moyses quonā
palam fem est uerbum hoc · et timuit
presertim cū audisset pharao ver-bū
hoc · et quereret occidere eū · Qui fu-
giens ꝑ desertum in terram madian
et cibor̄ inopia iniurie tolerancie ut
ait iosephus superabat · Et uenit
in ciuitatem madian erat autem iu-
uenum sic nominatum · a quodā filio
abrahe de cethura · sedenti iuxta puteū
Erant autē sacer-doa madian · id
est primati · qui antiquitus sacer-dotes
dicebantur · Sepem filie qui dicebā
raguel agnominatus retro · aggre-
minari cinctus · que uenerūt ut haus-
rirent aq; gregibus suis · Officiū
enim gregum alienigenis tūc erat
ceca mulierum maxime in regione
tragoditarū · Supuenientes uō
pastores repulerūt eas · Quos ꝓ-
hibuit moyses ab iniuria iniquum
et adaquauit greges earum · Et
matutinus solito reuentes raguel
rint · Quem beneficium pegrini
retribuere uoluit · Vocatus ꝙ moy-
ses iuravit quod faceret cum
illo · et accepit uxore filia eius
sephoram · que peperit ei gersam
quod sonat aduena · eo ꝙ exilio
genuerat eum · Peperitq; filium

quem dixit ehezer. deus pris mei adiutorium. deditq; ei socer omem cu-
ram gregu suoꝝ. in quibus omis
araqus barbaris erat possessio.

De visione in rubo

Expo iiii

Tandem mortuus ē rex egypti
& clamauerūt filii ist ad do-
minū. & recordatus ē federis quod
pepigerat cum pribus eoꝝ. Moy-
ses autē pascebat gregē ouium in
deserto. Cūq; minasset gregem ad
interiora deserti. uenit ad montem
dei syna. qui & in quada pte sū
dictus ē oreb. Et apparuit ei dns
in flama ignis in medio rubi. Ig-
nis autē uidebat rubi depasce-
bat uero nos. Erat autē mons
ad pastū ab egregius. & herbis
habundans. quā pastores illuc
ascendē nō presumebāt. tum q
excelsus erat. tum quia optimo e-
rat deum ibi hitare. Et ait mo
yses. Vadam & videbo visionem
hāc magnā. Et uocauit eum
dns de rubo & ait. Moyses moy-
ses. Qui rndit. assum. Et dns.
Tolle calciamenta tua. locus em
in quo stas tra sca ē. Et ait.
Ego sum deus abrahā. deus y-
saac. & deus iacob. Vidi afflic-
onē ppli mei in egypto. & descen-
di ut liberem eum. & inducā eū
in tra fluentem lacte & melle. ad
loca chananei. ethei. amorrei.
pherezei. euei. iebusei. Nomē
autem septime gentis istiꝰ gre-
gessi tractus. & fere ubiq; tracē
mst in deuteronomio. Ex deis mittā
te ad pharaonē. ut educas pplm
meum de egypto. Et dixit moy-
ses. Quis ego sum ut iuadam ad
pharaonē. Et dns. Ego ero te
cum. & hoc tibi signū. quod
miserim te. Cum eduxeris pplm
de egypto. immolabis deo sup mō-
tem istum. Quasi dicat. Tūc uide-
bis q ego fui tecū. & eduxi te.
Hebrei tamē eliminat hic uersū
quod mistera te. Et ait moyses.
Si dixerint filii ist quis est
qui misit te. quod ē nomē eius.
quid dicā eis. Cui dns. Ego sum
qui sum. Quasi dicat. Vocor qui
sum. Et dices eis. Qui ē misit
me ad uos. Dices eis. Deꝰ abra-
ham. deꝰ ysaac. deus iacob misit
me ad uos. Hoc nomē michi mer-
ētu ē. quia hij erāt testes ultimi
meritum. Josephus dicit. Dixit
ei sua appellationem. quā pius hoēs
nō audierāt. nec michi fas ē dicē
Dicūt q hoc nomē diu fuit tetra-
grāmaton. Vade & congrega seniores
ist. & dices eis q apparuit tibi. et
misericordiā te ad liberandum eos. Qui
ingredient tecum ad regem egyp-
ti & dices ad eum. Deꝰ hebreoꝝ
vocauit nos. ibimus viam trium dieꝝ
in solitudine ut immolemus deo nro
Deio tamē quia nō dimittet uos
nisi p manū validā. & percutiam e-
gyptum in mirabilibus meis Mer
cabitis nacti. sed postulabitis ab
egyptijs & concedent uris na-
sa pcosa & uestes. & spoliabitis
egyptum. Dicit hebrei postulasse

De spolio egyptiorū & exo-
dus hebreorū

ut dono darene. ut scias dolo eo-
cuseur filios isr. sed uerius tq
numeru. Excusauerat aute ꝑ precꝑ
Exo viii dñm Et ait moyses. No credent
michi. nec dñs. Quid t̄ q tenes in
manu. Rndit. Virga. Et ait ꝑ-
ce ea in trram. Et proiecit. t uersa
t in colubrū. t expauit moyses.
ita ut fugeret. Et dixit dñs. Ap-
hende caudā eius t cū tenuisset
uertit se in virgā. In hebreo em
coluber femineū genus t. Et ait
hoc signū faciēs ut credat tibi pr
adiecit. Mitte manū tuā sinum
tuū. Et pā eleuā. t albida ad mo-
stra manus. Et ite. Rursūq manū in
sinū. Retraxit t protulit. t ecce
similis carni reliq. Et ichim
Si neq̄ his duob⁹ signis credet
Sume aquā fluminis t fundes sup ari-
dam t uertet in sanguē. Et ait
moyses. Obsecro dñe mitte aliū
Nā impediorꝭ lingue sermo
Exo quo locuꝰ es ad seruū tuum
nec eā eloquēs sum ab heri t
nudiꝰ tertius. Et ait dñs. Quis fe-
cit os. Aut mutū aut surdum.
Aut uidentem aut ceecum. Nōne
ego. Age ꝯ. Ducā te. t ero tecum
At ille. Obsecro dñe. mitte quē mis-
surus es. Et dñs quasi turbat⁹
ait. Aaron frat⁹ tuus eloquēs est.
Ipe egredietur in occursum tuum
gaudens. Pone ea mea ore
eius t ego tibi quid agere
debeatis. Virgā sume in qua fe-
cis

rus es signa. Venit ꝯ moyses ad
socerū t ait. Reuertar ad fres meos
in egyptum. ut uideam si uiuāt
Cui ietro. Vade in pace. Dixit autē
dñs ad hūc in madiā. uade in egyptū
Mortui sūt em
qui querebāt animā tuā. Pharao scil
et complices eius. ut plurale ꝑ sin-
gulari ponitur. si solus pharao
querebat. De reditu moysi in egyptū
Tulit ꝯ t dimissione uxoris
moyses uxorem t liberos t
imponens sup asinū pfectus t.
Cumq̄ esset in itinere in diuersorio ut
occurrit ei dñs. ideo an-
gelus euaginato gladio. t uolebat
occidē eum. scilicet moysen qua ux-
orem ducebat. t liberos. contra
uoluntatem dei. essent cū impedi-
mento ut puerū qua circūcisus
erat. Nos em erat aliquor. ut
ꝓmogenitū susciperet iuris patrium
esset. t reliqui matrū. Videte ꝯ
moyses cū qui sui iuris erat circū-
cidebat reliquū no. alterq̄ iam
forte circūcidere. moyses. non
enim credendum t his qui dicat
altrim remansisse cū ieth. cū aut
sup liberos. Tulit ꝯ sephora acu-
tissimā petrā. t circūcidit ꝑpu-
cium pueri filii sui scilicet. tetigitq̄
pedes eius t ait. Sponsus san-
guinū tu mihi es. Et dimisit eū
postq̄ dixerat hoc. Ve ait
augustin⁹ locus iste breuiter
obscur⁹ t.

Nos aliquor de ꝓmogenitis

Circūcisio hic facta ꝑ filiā cū petra acuta

Hic textus bibliē obscurus

pedes eius · mtelligendu ē sanguis.
tetigit pedes pueri ut angeli. Vide
mihi aut uiro · Es ne michi uir sanguī
dest ay ep coniugio tuo tutu teneor
sedlus agere ut effunde sanguine filij
mei · Et recessit ab eo · ipa salt reuer-
tens ad patrē cū filijs · ut angelus
hebreus ita · Tetigit pedes ei · idest
sephora moysi indignata eni · ppucū
iecit ad pedes moysi ē aut · Gener
sanguinū tu michi es · idest tu gener
patris mei deo sanctus es ut eis michi id
est carni mee in filio ad sanguinem ·
idest ad mortem · ut sanguine meo effu-
sius ē ad placendū angelū qui tibi mor-
tem minabat · Et dimisit angelus mo
ysen quod in hebreo pars · Tunc
hebreus ibi · Relaxauit cum augts
que salt prius usq ad mortē arrabat
Et hinc uolūt quidā morem circūci-
dendi petrinis cultellis hausse prima-
rium ut a iosue in galgalis · Tamen
ubi nos habemus petrinum · hebreus hā
dacem · ē dicit acutissima dacem nouā-
cula · Unde ē uidet nouaculis circūci-
di · Scribitur tamen quida hebrei
usq ad dauid circūcisione petrinū pe-
trā · sed quia in decollando goliam ferū
lorice ē galee cessit lapidi tacto
quasi dās ei locū · deinde lapis ces-
sit ferro · in circūcisione · De primo
Hic transeo p̄mo fiebat
cū petrā

Ibit ingressu ad pharaonem ·
Itaq; moyses solus tenens vir-
gā in manu · Et metuit aaron duo
ubenice deserti sinai ē occurrit
moysi in monte dei · Osculat ēq; eū mo
yses ubi dū ē signa que mandaue-
rat · Venerunt ēq; simul ē con-
gregauerūt ois seniores israel · locutus
q; est eis aaron omnia uerba dñi
Et fecit moyses signa coram eis et
credidit populus · Post hec ei seniorib; Exo v
ipse ingressi sunt ad pharaonem
ē dixerunt · Hec dicit dñs deus
israel · Dimitte populum meū ut sacri-
ficet michi in deserto · Et ille nescio
dixit · ē israel no dimittam · Et illi
ibimus uiā trium dierū in solitudinē
ut sacrificemus deo nro · Ne quo
concidat nos dupliciter mtelligēdū
est · Eo enim fortius ordine ppls deu
ceret · si ppter pharaonē dimissus · Tunc
moyses cū iosephum cōmemorauit
ei pacta fecerat ut ē ypcis oppressis
ab ethiopibus · ē labores · ē pericula q
tulerat p eis · ē q p eis cōdignam
no acceperit retributionē · precep̄t que
sibi contingerat in syria exposuit ·
Que rex audiens fugā sibi fugia-
tum ei uocauit · ē p sedatione dixit
eum redisse · Tunc ait rex filius suus
multus ē ppls · quare maior si dede-
ritis eis requiem ab opibus · Et precep̄t
ne ulterius darent eis palee ad confi-
ciendos lateres : que communiter luto
miscebatur · ut solidioes esset late
ris ut pocius eis lateres coquebatur
ē penuria lignorū in egypto ·

Pmebant ergo hebrei opibus
nocte colligendo paleas · ē de
facto dare lateres ē idem mus lateru
exigebat ab eis qui ē antea · flagel-
labat sue magistri ē de filijs israel qui
per uicos pribus suis operabāt a p-
fectis pharaonis · Magistratus enim
opum hebreis erat · prefecti uero
magistratus egypcij · Venerunt ēq;
ad pharaonem
ei dixerunt · Cur mus agis dī

seruos tuos. Qui ait. Vacatis ocio
et ideo dicitis eamus et sacrificemus
dño. Ite ergo operamini. palee non
dabunt vobis. Cumq; egrederetur
accurrerunt moysi et aaron. et dixe
runt ad eos. Videat dñs iudicet
super nos et iudicet. qm fetere
fecistis nos ante oculos pharaonis et
seruis eius. et dederitis gladium in
manus eorum ut occidant nos. Reuer
susq; est moyses ad dñm. Cur maluisti me ut af
fligeres populum istum. Cur dñs. In
manu robusta eiciet eos et dimittet
Exo vi | cet. Ego sum qui apparui abrahe
ysaac et iacob in deo omnipotente
et nomen meum adonay non indicaui eis.
et posui fedus meum cum eis. ut dem
eis terram chanaan. terram peregrinationis
in qua fuerunt aduene. Audiui gemitum
filiorum israel quos egiptii sub ditione
premunt. et recordatus sum federis mei.
Dic filiis israel. Ego dñs. Et educam
vos de angustiis egiptiorum. liberabo
vos de seruitute eorum. redimam
in brachio extento et in iudiciis
grandibus. Assumam vos mihi in
populum. et ero vester deus. Et scietis
quia ego sum dñs deus vester qui
eduxi vos de angustiis egiptiorum.
et introduxi in terram super quam
leuaui manum meam. ut darem eam pa
tribus vestris abrahe ysaac et iacob.
et dabo eam vobis possidendam. Ego dñs.
Locutus est ergo moyses ad filios israel.
et non audierunt eum pre angustia
spiritus et opere duro. Dixit autem dñs
ad moysen. Ingredere et loquere ad
pharaonem regem egipti. ut dimittat
filios israel de terra sua. Respondit
moyses coram dño. Ecce filii israel non
audiunt me. quomodo ergo audiet me
pharao. presertim cum incircumcisus
sim labiis. Locutus est autem dñs ad
moysen et aaron. precepitq; eis ad filios
israel et ad pharaonem regem egipti.
ut educerent filios israel de terra egipti
per turmas suas. Principes familiarum
per domos patrum suarum fuerunt
filii ruben primogeniti israel. hanoch
et phallu. hesron et charmi. hee cognationes
ruben. Filii symeon. iamuel et iamin.
et ahod. et iachin. et soar. et saul filius
chananitidis. hee familie symeon. Hec
sunt nomina filiorum leui per cognationes
suas. gerson. et caath. et merari. Anni
autem vite leui fuerunt centum
triginta septem. Filii gerson. lobni et
semei per familias suas. Filii caath.
amram et isaar. et hebron et oziel. Anni
autem vite caath fuerunt centum
triginta tres. Filii merari. moholi et
musi. hee familie leui per cognationes
suas. Duxit autem amram iocabeth
patruelem suam uxorem. que peperit ei
aaron et moysen. Anni autem vite amram
fuerunt centum triginta septem. Filii
isaar. chore
filii autem ozihel. misael et elsaphan.
Filii oziel. misael et elsaphan. et sethri.
Filius isaar. chore
filii autem hebron. iamuel et aaron. mo
yses et maria. Accepit autem aaron
uxorem elizabeth filiam aminadab.
sororem naason. que peperit ei nadab.
et abiu. eleazar et ithamar. Eleaza
accepit uxorem de filiabus phamu
el. que peperit ei finees. Iste principes
patrum leuitarum per familias suas.
moyses et aaron. quibus locutus est dñs ut
educerent filios israel de terra egipti
per turmas suas. Hic est moyses et aaron
quibus locutus est dñs ut
educerent filios israel de terra egipti
de turmis suis. Hi sunt qui locuti sunt
ad pharaonem regem egipti. ut educerent
filios israel de egipto. Hic moyses et aaron
Exo vii | Et factum est in die qua locutus
est dñs ad moysen. loquere ad
pharaonem omnia que loquar tibi.
Qui dixit dñs moysi. Ecce constitui
deum pharaonis. et aaron frater tuus
erit propheta tuus. Tu dices ei omnia
que precepero tibi. et aaron frater tuus
loquetur ad pharaonem. ut dimittat
filios israel de terra sua. Ego autem
indurabo cor eius. et multiplicabo
signa et prodigia mea in terra egipti.
et non audiet vos pharao. et ponam manum
meam super egiptum. et educam exercitum
meum populum meum filios israel de terra
egipti in ultionibus grandibus. Et scient
egipcii quia ego sum dñs. cum extenderim
manum meam super egiptum. et eduxerim
filios israel de medio eorum. Fecerunt
ergo moyses et aaron sicut precepit
illis dñs. Ipse quoque moyses octogenarius
erat et aaron octogenarius erat. cum
locuti sunt ad pharaonem. Tulit
aaron uirgam coram pharaone et coram
seruis eius. et uersa est
in colubrum. Vocauit autem pharao
sapientes et maleficos. et fecerunt et ipsi
per incantationes
singuli uirgas suas que uerse sunt
in dracones. sed deuorauit uirga
aaron uirgas eorum. Et fortitudo
cordis pharaonis obdurata est. et non
audiuit eos. sicut locutus est dñs. Dixit
autem dñs ad moysen. Ingrauatum est
cor pharaonis. non uult dimittere
populum. Vade ad eum mane. ecce
egredietur ad aquas. et stabis contra
illum in ripa fluminis. uirgam
quoque que uersa est in colubrum
tolles in manu tua. et dices ad eum.
Dñs deus hebreorum misit me ad te.
dicens. Dimitte populum meum ut
sacrificet mihi in deserto. et usque
nunc non audisti. Hec dicit dñs. In
hoc scies quia ego sum dñs. Ecce ego
percutiam in uirga que in manu mea
est super aquam fluminis. et uertentur
in sanguinem. Pisces qui sunt in
fluminibus mortui erunt. et fetere
faciet flumen. et tedebit egiptios bibere
aquam fluminis. Dixit autem dñs ad
moysen. Dic aaron. Tolle uirgam tuam
et extende manum tuam super aquas
egipti. et super flumina eorum. et
paludes. et lacus. et omnem collectionem
aquarum. et fiant cruor. et sit sanguis
in omni terra egipti. tam in ligneis
quam in lapideis. Fecerunt ergo moyses
et aaron sicut precepit dñs. Et eleuans
uirgam percussit aquam que erat in
fluminibus. coram pharaone et seruis
eius. et uersa est in sanguinem. Pisces
qui erant in fluminibus mortui sunt.
et fetere fecit flumen. et tedebit egiptios
bibere aquam fluminis. Et facta est
cruor per omnem terram egipti. Feceruntque
similiter incantationibus suis. et
obdurauit cor pharaonis. nec audiuit
eos. sicut locutus est dñs. Et auertit se
et intrauit domum suam. nec adhibuit
cor etiam hoc. Fodiebant autem omnes
egipcii circa fluminis. ut biberent aquam.
non poterant enim bibere de flumine.
Et impleti sunt dies septem postquam
percussit dñs flumen. Et dixit dñs ad
moysen. Intra ad pharaonem. et dices
ei. Hec dicit dñs. Dimitte populum meum
ut sacrificet mihi. Quod si nolueris
dimittere. ecce ego percutiam omnes
terminos tuos ranis. Et ascendet flumen
ranas. que egredientur et ingredientur
domum tuam. et cubiculum lectuli tui.
et super stratum tuum. et domos seruorum
tuorum. et populi tui. et in furnos
tuos. et in reliquias tuas. Et super te
et super populum tuum. et super omnes
seruos tuos ascendent ranas. Dixitque
dñs ad moysen. Dic aaron. Extende manum
tuam cum uirga tua super flumina
et rivos. et lacus. et educ ranas super
terram egipti. Extendit aaron manum
super aquas egipti. et ascendentes ranas
operuerunt terram egipti. Feceruntque
malefici incantationibus suis. et
adduxerunt ranas super terram egipti.
Vocauit autem pharao moysen et aaron.
et dixit ad eos. Orate dñm ut auferat
ranas a me et a populo meo. et dimittam
populum ut sacrificet dño. Dixit autem
moyses ad pharaonem. Constitue mihi
quando orem pro te et pro seruis tuis
et populo tuo. ut recedant ranas a te
et a domibus tuis. et a seruis tuis et
a populo tuo. et tantummodo in flumine
remaneant. Qui dixit. Cras. Et ait
moyses. Fiat secundum uerbum tuum.
ut scias quia non est alius dñs deus
noster. Recedent ranas a te et a domibus
tuis. et a seruis tuis et a populo tuo.
et tantummodo in flumine remanebunt.
Egressi autem moyses et aaron a pharaone.
clamauit moyses ad dñm. pro sermone
ranarum quem dixerat pharaoni. Et fecit
dñs iuxta uerbum moysi. Mortuaque
sunt ranas de domibus. et de uillis. et
de agris. Congregauerunt eas in
immensos acerbos. et computruit terra.
Videns autem pharao quod data esset
requies. aggrauauit cor suum. et non
audiuit eos. sicut locutus est dñs. Dixit
autem dñs ad moysen. Dic aaron. Extende
uirgam tuam et percute terram. ut
uertatur in scinifes per totam terram
egipti. Feceruntque ita. Et extendit
aaron manum cum uirga sua. et percussit
terram. Et facti sunt scinifes in homine
et in iumento. Omnis puluis terre uersus
est in scinifes per totam terram egipti.
Feceruntque malefici incantationibus
suis. ut educerent scinifes. et non
potuerunt. Erant autem scinifes in
hominibus et in iumentis. Dixerunt
ergo malefici pharaoni. Digitus dei est
hic. Et obdurauit cor pharaonis. et non
audiuit eos. sicut locutus est dñs. Dixit
autem dñs ad moysen. Consurge diluculo
et sta coram pharaone. ecce egredietur
ad aquas. et dices ad eum. Hec dicit dñs.
Dimitte populum meum ut sacrificet
mihi. Quod si non dimiseris eum. ecce
ego mittam in te et in seruos tuos. et
in populum tuum. et in domos tuas
omne genus muscarum. Et implebuntur
domus egiptiorum omni genere muscarum.
et super quibus ipsi sunt. Separabo
autem in die illa terram gessen. in qua
populus meus habitat. ut non sint ibi
muscarum multitudines. et scias quia
ego dñs in medio terre. Et ponam
redemptionem inter populum meum et
populum tuum. Cras erit signum hoc.
Fecit ergo dñs sic. Et uenit grauissima
multitudo muscarum in domum pharaonis
et in domos seruorum eius. et in omnem
terram egipti. Et corrupta est terra
ab huiusmodi muscarum multitudine.
Vocauit autem pharao moysen et aaron.
et dixit. Ite et sacrificate deo uestro
in terra hac. Et ait moyses. Non potest
ita fieri. abominationes enim egiptiorum
immolabimus dño deo nostro. Si
immolauerimus ea que colunt egipcii
coram eis. lapidibus nos obruent.
Tridui uiam pergere debemus in
solitudinem. et sacrificare dño deo
nostro. sicut precepit nobis. Dixit
pharao. Ego dimittam uos. ut sacrificetis
dño deo uestro in deserto. tantummodo
longius ne abeatis. Orate pro me.
Dixit autem moyses. Egredior a te.
et orabo dñm. ut recedat muscarum
multitudo a pharaone et a seruis eius
et a populo eius cras. Verumtamen
cauere debet pharao ne ludificetur
populum. ut non dimittat eum sacrificare
dño. Egressus autem moyses a pharaone.
precatus est dñm. Et fecit dñs iuxta
uerbum moysi. Et abstulit omnem
multitudinem muscarum a pharaone
et a seruis eius et a populo eius. Non
remansit ex ea quicquam. Et obdurauit
cor pharaonis. nec dimisit populum.
Dixit autem dñs ad moysen. Intra ad
pharaonem. et dices ei. Hec dicit dñs
deus hebreorum. Dimitte populum meum
ut sacrificet mihi. Quod si nolueris
dimittere. et adhuc tenueris eos.
ecce manus mea erit in agris tuis.
super equos tuos. asinos. et camelos.
boues et oues. pestilentia grauissima
valde. Et magnificabo manum meam.
et percutiam egiptum in omnibus
mirabilibus meis. ut sciatis quia non
est in omni terra sicut ego sum. Iam
enim extendens manum meam percussissem
te et populum tuum peste. et deleta
fuisses de terra. Sed propterea dimisi
te. ut ostenderem in te fortitudinem
meam. et ut narretur nomen meum
in omni terra. Adhuc tu detineris
populum meum. ne dimittas eum.
Ecce ego pluam hac hora cras lapidem
grandinem nimis. qualis non fuit in
egipto a die qua fundata est usque
nunc. Mitte ergo et congrega omne
iumentum tuum. et quicquid habes
in agro. Omnes homines et animalia
que inuenta fuerint in agro. et non
fuerint adducta domum. descendet
super eos grando. et morientur.
Qui timuit sermonem dñi de seruis
pharaonis. fugere fecit seruos suos
et pecora in domos. Qui autem neglexit
uerbum dñi. dimisit seruos suos et
pecora in agris. Dixit autem dñs ad
moysen. Extende manum tuam in
celum. ut fiat grando in omni terra
egipti. super homines et super iumenta
et omnem herbam agri. in terra egipti.
Extendit moyses uirgam suam in celum.
et dedit dñs uoces et grandinem. et
discurrebat ignis super terram. Pluit
ergo dñs grandinem super terram egipti.
Fuit grando ualde grauissima. et ignis
micans inter grandinem. tantus nimis.
qualis non fuit in omni terra egipti.
ex quo gens illa condita est. Percussit
ergo grando in omni terra egipti.
cuncta que fuerunt in agro. tam homines
quam iumenta. Omnem herbam agri
percussit grando. et omne lignum
regionis confregit. Tantum in terra
gessen ubi erant filii israel. grando
non fuit. Misit ergo pharao et uocauit
moysen et aaron. et dixit ad eos.
Peccauit etiam nunc. dñs iustus. ego
autem et populus meus impii. Orate
dñm. et sufficiat tonitruum dei et
grando eius. et dimittam uos. et non
ultra moremini. Dixit autem moyses
ad eum. Egressus extra ciuitatem
expandam manus meas ad dñm. et
tonitrua cessabunt. et grando ultra
non erit. ut scias quia dñi est terra.
Nondum enim tu et seruis tui timetis
dñm deum. Lini autem et hordei
percussa est seges. eo quod hordeum
esset iam in spicis. et linum tunderet
flores. Triticum autem et ador non
sunt percussa. quia serotina erant.
Egressus autem moyses a pharaone
extra ciuitatem. expandit manus suas
ad dñm. et cessauerunt tonitrua et
grando. et imber non effudit ultra
super terram. Videns autem pharao
quod cessasset imber et grando et
tonitrua. auxit ultra peccare. et
aggrauauit cor suum. et seruorum
eius. Et obdurauit cor pharaonis.
nec dimisit filios israel. sicut locutus
est dñs in manu moysi. Dixit autem
dñs ad moysen. Intra ad pharaonem.
ingrauatum est enim cor eius et cor
seruorum illius. ut faciam signa mea
hec in medio eorum. et narres in
auribus filii tui et nepotis quecumque
fecerim in egipto. et signa mea que
posui in eis. et scietis quia ego dñs.
Intrauit ergo moyses et aaron ad
pharaonem. et dixerunt ei. Hec dicit
dñs deus hebreorum. Usquequo non
uis subici mihi. dimitte populum meum
ut sacrificet mihi. Quod si adhuc
contradicis et non uis dimittere eum.
ecce cras inducam locustas in terminos
tuos. et operient oculum terre. ut non
possit quisquam eam uidere. et comedent
residuum quod fuga euasit grandinis.
et deuorabunt omne lignum quod
germinat uobis in agris. Et implebuntur
domus tue et omnium seruorum tuorum.
et cuncta habitacula egiptiorum. quantas
non uiderunt patres tui. nec auiculi
eorum. ex quo super terram fuerunt
usque in presentem diem. Auersusque
abiit de conspectu eius. Dixerunt
autem seruorum pharaonis ad eum.
Usquequo hic nobis erit scandalum.
dimitte homines ut sacrificent dño deo
suo. Nondum enim scis quia perierit
egiptus. Reuocati ergo moyses et aaron
ad pharaonem. dixit eis. Ite et sacrificate
dño deo uestro. Quinam sunt qui
ituri sunt. Cum iuuenibus nostris et
senibus. cum filiis et filiabus. cum
ouibus et bobus. ibimus. quia sollemnitas
dñi nobis est. Et ait eis. Sit dñs
uobiscum. quando ego dimittam uos
et paruulos uestros. Videte quia
malum contra faciem uestram est.
Non sic. Ite uos uiri et sacrificate dño.
hoc enim petistis. Eiecti sunt ergo
a facie pharaonis. Dixit autem dñs
ad moysen. Extende manum tuam super
terram egipti in locustas. ut ascendant
super eam. et deuorent omnem herbam
terre. quicquid reliquum fecit grando.
Extendit moyses uirgam suam super
terram egipti. et dominus flauit uentum
australem super terram tota die illa
et nocte. Mane autem facto uentus
australis leuauit locustas. Et ascendentes
operuerunt omnem terram egipti.
requieuitque in cunctis finibus egipti
nimis grauis. Ante eam locuste tales
non fuerunt. nec post eam erunt
huiusmodi. Operuit enim faciem omnis
terre. et obscurata est terra. Et deuorauit
omnem herbam terre. et quicquid
fructuum in arboribus grando dimiserat.
Non remansit quicquam uiride in
lignis. nec in herbis agri per totam
terram egipti. Festinus autem pharao
uocauit moysen et aaron. et dixit.
Peccaui in dñm deum uestrum. et
in uos. Sed nunc dimitte peccatum
meum. et orate dñm deum uestrum.
ut auferat a me mortem hanc. Egressus
autem moyses a pharaone. precatus est
dñm. Et conuertit dñs uentum ad
occidentem ualidissimum. et tulit
locustas. et proiecit eas in mare rubrum.
Non remansit ex eis una in omnibus
finibus egipti. Et obdurauit dñs cor
pharaonis. et non dimisit filios israel.
Dixit autem dñs ad moysen. Extende
manum tuam in celum. et fiant tenebre
super terram egipti. tenebre palpabiles.
Extendit moyses manum in celum.
et facte sunt tenebre horribiles per
omnem terram egipti tribus diebus.
Non uidit quisquam fratrem suum.
nec mouit de loco suo quemquam per
tres dies. Apud omnes autem filios
israel lux erat in habitationibus suis.
Vocauit pharao moysen et aaron. et
dixit. Ite et sacrificate dño. oues
tantummodo et boues remaneant.
parui quoque uestri et mulieres eant
uobiscum. Et ait moyses. Dabis ergo
nobis hostias et holocausta. ut faciamus
dño deo nostro. Sed et pecora nostra
ibunt nobiscum. non remanebit ungula.
Ex his enim sumemus ad seruitutem
dei nostri. Nescimus quid debeamus
facere. donec ueniamus illuc. Obdurauit
autem dñs cor pharaonis. et noluit
dimittere eos. Dixitque ei pharao.
Recede a me. caue ne ultra uideas
faciem meam. In quacumque enim die
apparueris mihi. morieris. Ait moyses.
Bene dixisti. non uidebo faciem tuam
ultra. Dixit autem dñs ad moysen.
Adhuc unam plagam inducam super
pharaonem et super egiptum. et post
hec dimittet uos hinc. Cum autem
dimiserit. eiciet uos omnino. Loquere
ergo ad populum. et dicat unusquisque
ad proximum suum. et mulier ad
proximam suam. uasa argentea et
aurea. Dedit autem dñs gratiam populo
coram egiptiis. Et uir moyses magnus
nimis in terra egipti. coram seruis
pharaonis et coram populo. Dixit
ergo moyses. Hec dicit dñs. Quasi
media nox ego egrediar in medio egipti.
Et morietur omne primogenitum in
terra egipti. a primogenito pharaonis
qui sedet in solio suo. usque ad primogenitum
ancille que est post molas. et omne
primogenitum iumentorum. Et erit
clamor magnus in uniuersa terra egipti.
qualis non fuit antea. nec postea erit
huiusmodi. Et cunctorum filiorum israel
non mouebit canis linguam suam. a
uiro usque ad mulierem. et a pecore
usque ad armentum. ut sciatis quia
mirificauit dñs inter egiptios et israel.
Descendent omnes serui tui isti ad me.
et adorabunt me dicentes. Egredere tu
et omnis populus qui sequitur te. Et
post hec egrediar. Et egressus est a
pharaone in ira. Dixit autem dñs ad
moysen. Non audiet uos pharao. ut
multa signa mea fiant in terra egipti.
Et aaron fecerunt omnia prodigia hec
coram pharaone. Et obdurauit dñs cor
pharaonis. et non dimisit filios israel
de terra sua. Locutus est autem dñs
ad moysen et aaron in terra egipti.
dicens. Mensis iste uobis principium
mensium. primus erit in mensibus anni.
Loquimini uniuerse multitudini filiorum
israel. et dicite ad eos. Decima die
mensis huius tollat unusquisque
agnum per familias et domos suas.
Quod si minor est numerus hominum
ut sufficere possint ad agnum edendum.
assumet uicinum suum qui iunctus est
domui sue. iuxta numerum animarum
quas unusquisque sufficere ualere
potest. Agnum uestrum. Sicut
sollemnitas dñi nobis est. Et
ait eis. Sit dñs uobiscum. quando ego
dimittam uos et paruulos uestros.
Videte quia malum contra faciem
uestram est. Non sic. Ite uos uiri et
sacrificate dño. hoc enim petistis.
Eiecti sunt ergo a facie pharaonis.
Dixit autem dñs ad moysen. Extende
manum tuam super terram egipti
in locustas. ut ascendant super eam.
et deuorent omnem herbam terre.
quicquid reliquum fecit grando.
Extendit moyses uirgam suam super
terram egipti. et dominus flauit uentum
australem super terram tota die illa
et nocte. Mane autem facto uentus
australis leuauit locustas. Et ascendentes
operuerunt omnem terram egipti.
requieuitque in cunctis finibus egipti
nimis grauis. Ante eam locuste tales
non fuerunt. nec post eam erunt
huiusmodi. Operuit enim faciem omnis
terre. et obscurata est terra. Et deuorauit
omnem herbam terre. et quicquid
fructuum in arboribus grando dimiserat.
Non remansit quicquam uiride in
lignis. nec in herbis agri per totam
terram egipti. Festinus autem pharao
uocauit moysen et aaron. et dixit.
Peccaui in dñm deum uestrum. et
in uos. Sed nunc dimitte peccatum
meum. et orate dñm deum uestrum.
ut auferat a me mortem hanc. Egressus
autem moyses a pharaone. precatus est
dñm. Et conuertit dñs uentum ad
occidentem ualidissimum. et tulit
locustas. et proiecit eas in mare rubrum.
Non remansit ex eis una in omnibus
finibus egipti. Et obdurauit dñs cor
pharaonis. et non dimisit filios israel.
Dixit autem dñs ad moysen. Extende
manum tuam in celum. et fiant tenebre
super terram egipti. tenebre palpabiles.
Extendit moyses manum in celum.
et facte sunt tenebre horribiles per
omnem terram egipti tribus diebus.
Non uidit quisquam fratrem suum.
nec mouit de loco suo quemquam per
tres dies. Apud omnes autem filios
israel lux erat in habitationibus suis.
Vocauit pharao moysen et aaron. et
dixit. Ite et sacrificate dño. oues
tantummodo et boues remaneant.
parui quoque uestri et mulieres eant
uobiscum. Et ait moyses. Dabis ergo
nobis hostias et holocausta. ut faciamus
dño deo nostro. Sed et pecora nostra
ibunt nobiscum. non remanebit ungula.
Ex his enim sumemus ad seruitutem
dei nostri. Nescimus quid debeamus
facere. donec ueniamus illuc. Obdurauit
autem dñs cor pharaonis. et noluit
dimittere eos. Dixitque ei pharao.
Recede a me. caue ne ultra uideas
faciem meam. In quacumque enim die
apparueris mihi. morieris. Ait moyses.
Bene dixisti. non uidebo faciem tuam
ultra. Dixit autem dñs ad moysen.
Adhuc unam plagam inducam super
pharaonem et super egiptum. et post
hec dimittet uos hinc. Cum autem
dimiserit. eiciet uos omnino. Loquere
ergo ad populum. et dicat unusquisque
ad proximum suum. et mulier ad
proximam suam. uasa argentea et
aurea. Dedit autem dñs gratiam populo
coram egiptiis. Et uir moyses magnus
nimis in terra egipti. coram seruis
pharaonis et coram populo. Dixit
ergo moyses. Hec dicit dñs. Quasi
media nox ego egrediar in medio egipti.
Et morietur omne primogenitum in
terra egipti. a primogenito pharaonis
qui sedet in solio suo. usque ad primogenitum
ancille que est post molas. et omne
primogenitum iumentorum. Et erit
clamor magnus in uniuersa terra egipti.
qualis non fuit antea. nec postea erit
huiusmodi. Et cunctorum filiorum israel
non mouebit canis linguam suam. a
uiro usque ad mulierem. et a pecore
usque ad armentum. ut sciatis quia
mirificauit dñs inter egiptios et israel.
Descendent omnes serui tui isti ad me.
et adorabunt me dicentes. Egredere tu
et omnis populus qui sequitur te. Et
post hec egrediar. Et egressus est a
pharaone in ira. Dixit autem dñs ad
moysen. Non audiet uos pharao. ut
multa signa mea fiant in terra egipti.
Et aaron fecerunt omnia prodigia hec
coram pharaone. Et obdurauit dñs cor
pharaonis. et non dimisit filios israel
de terra sua. Locutus est autem dñs
ad moysen et aaron in terra egipti.
dicens. Mensis iste uobis principium
mensium. primus erit in mensibus anni.
Loquimini uniuerse multitudini filiorum
israel. et dicite ad eos. Decima die
mensis huius tollat unusquisque
agnum per familias et domos suas.
Quod si minor est numerus hominum
ut sufficere possint ad agnum edendum.
assumet uicinum suum qui iunctus est
domui sue. iuxta numerum animarum
quas unusquisque sufficere ualere
potest. Agnum uestrum. Sicut
sollemnitas dñi nobis est. Et

Prima plaga egypti

Expo viii

Indurata ē cor sanguinem
pharaonis · nec audiuit eos
Et dns ad moysen · Egredere ad
sum pharaonis · cū egredietur ad a
quas et dices · Hec dicit dns hoc scies quia
ego sum dns · Ecce ego percutiam aqua fluminis
Percucia virga aqua fluminis
et uertet in sanguinem · pisces mo
rient et affligentur egyptij · Et
fetem ē ita · Et percussit aaron vir
ga aqua fluminis et uersa ē in
sanguinem et fuit sanguis in oi
terra egypti · in fluuijs in riuis et
palidibus · ffoete no in oibus · sed
in lignis que manabāt de mlo · et
Rursus domorū tam lignei qā lapi
dei · foederunt qz putres p circuitū
fluminis egyptij et uenerunt san
guine · fecerunt qz similiter magi in
nes et mambres · Et dicit qd al
lata ē aqua de terra cessem · qua
no percussit dns plagis · preter fi
lios isrl · qui habitabāt in ea · Ta
men iosephus dicit · quia hebris
erat fluuius potabilis · licet mu
tatus esset · Egyptijs no no solū
colore sed etiam sapore amaro
cruorem preferebat · Unde et po
cius bibetur · q alibi qm in mlo
aqua fuit in egypto · Et hec ē
prima plaga qua dns percussit e
gyptū septem diebus · de qua di
cit iosephus · quod timens pharao p
ea · et hesitans hebreos abire
permisit · Cumq; nulla fiuisset re
cusantium · sententia punierunt ·

Locutus qz ē dns
iterū dns ad moysen · Ingre
dere ad pharaonē · et si nolierit
dimittē pplm · dic aaron ut extor
quat manū sup fluminā · riuos et
palides · Et fecit sic · Et ascen
derūt rane et operuerūt ter
ram egypti · et ut dicit iosephus orte
m breui morichabatur · et putrefie
tibus cadaueribus · fetor nimis
nocuit · ita ut labarent de aq̄ nimio q
dam quasi domestice domos mira
tes sepe in cibis et potibus et lectis
tueniebatur · ffecerunt aute et
magi similiter · Que aute tā grā
rana p · Unū fluuiale et uocale
aliud numinū quod calamutum
dr · quod si in os cambi picatur
obmutescit · tertiū magnū bene
nosum quod rubeta dicit · et mul
go crassanum · Dixit qz pha
raoni ad eos · Orate dnm ut ause
rat rane a nobis et dimittā
pplm · Et clamauit moyses ad do
minū · et mortue sūt rane · Videns qz
pharao quod data ē requies no
dimisit eos · De cymfibus ·

Dixit dns ad moysen · Dic ad
aaron · Extende virgam et per
cute pulueē tre et sint cymfes t
oīm tre egypti · Et fecerūt ita ·
aute cymphes nusce deo subti
les ut byssum nisi acute terrentes
affligant · et corpus cui insident
acuto terebrant stimulo · ffecerūq;
maleficia similiter ut educerēt cy
mphes et no potuerūt · Dixerūt
qz pharaoni · Digitus dei ē hic
deest spes dei · Dicit enim p deo
terram filius · sic p digitum spes
solet accipi · Augustinus querit qre
in hoc defecerūt · no in primo aut

Quide magi ysdaoms defecerūt
in 8m signo
cymphes quid sint

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

aut in secundo. et dicit hoc se scire
naturaliter quod si phi fuerint non
eam patris et filii nō tenue spus sc
hec tria signa fuit facta p manū aaron
que secuerat. ict a dño tm. ict que
dam p moysen. De cynomia

Dixit ergo dñs ad moysen. Ei
de ad aquas ad pharaonē et
dic ei. quod si dimittē plm meū nolue
rit. mittam in omēm terrā egypti ce
genus muscarū. faciamq; in die illa
mirabilem terram gessen. que habit
tranquillitate. et sem erit. Et ideo
musca grauissima in omēm finē egypti.
locuto est deus modus laqueū. salt
p muscam significat multitudo muscā
rum. et expressius dicit quasi plu
rialiter dicētes. Pro quo septuagin
posuerūt cynomia. id est musca ca
nina. quod in psalmo legitur. Dic
cerunt eos pharao. et ait. Ite. et
sacrificate deo uro in terra hac. Q
dixerit. Non possumus. Abhomi
nationes egyptiorū immolabimus. Quas
deo uro oues et boues immolabimus
quod egyptiis abhominatum. quia de
os suos in specie talium colunt. Si
macta uerimus q colunt egyptij cōti
git: lapidabūt nos obruent. Tau
rum enim adorabat in honore apis
Vacca p ysidē. quem p Ramone.
unde abhominabile erit eis occi
di sicut in comedi. Et ait pharao.
Ego in desertum: uerū ne longius abe
atis. Rogate p me. Orauit moy
ses et recessit musca. Et ideo indu
rauit cor pharaonis. nec dimisit
eos. Pro his duabus plagis dicit
iosephus. quia innumera multitudo
pediculorū egyptios pullulauit. co
interioribus auribus quos nec pla

De plagis pediculorū secundū iosephū

uacris. nec medicamentorū ungētis
extinguere potuerunt. Multis enim pla
gis per decem famosas credibile est
percussos egyptios fuisse. De morte

Tunc dixit dñs pecorum — Expo vp
moysi. Dic pharaoni. Si retinue
ris plm meum inducam pestem ḡuem
in tuos et morient oia animalia egypti. nec
quicquid de his que possidet ipse mo — Mortui plagi
rietur. Et mortua sunt oia animalia
egypti. que scilicet erant in domibus. q
que in pascuis. post grandinem per
ierunt. Vel forte determinandi nō est
quia sine multo temporis intervallo forte
hec facta non sunt. et potuerunt alia de
hinc iterū animalia. Pro hac plaga
etiam dicit iosephus. que bestijs mul
tigenis quarū aspectibus nullus oc
urrit regione illorū. dñs implevit
quibus et ipsi consuescebant. et tristi
tabit agricolis. Et migratu et cor
pharaonis. De ulceribus et uesicis.

Iterum dixit dñs ad moysen et
aaron. Tollite cineres de camino
et spargat illos moyses in celum coram
pharaone. et erunt in hominibus et
iumentis ulcera et uesice in oi terra — Plaga pessima
egypti. Et sem erit. Nec poterant
etiam malefici stare coram pharaone
propter ulcera que erant in eis. ex in
teriori corruptione semencia. u

Iterum dixit de grandine

dus ad moysen. Dic pharaoni
hec dicit dñs deus. Idcirco posui
te. ut ostendam in te fortitudinem meā
et narret nomē meum in oi terra.
En pluam hac ipsa hora cras grā
dinem qualis nō fuit in egypto
usq; in diem hanc. nec erit p
bus hyperboreis q ab hyper p est
Congregā que sub et boreas q

que halles in pratibus sub bozra.
in agro. homines enim & iumenta feri
entur grandine morient. Qui ti
uit dm de seruis pharaonis. con
fugit fecit suos suos & iumenta do
mos. Extendit q moyses virgā in
celum. & dedit dns tonitrua. grun
dinem & fulgura. & ignis mixta pa
ritor ferebant. Et pcussit grando
cuncta que fuerunt in agris. & herba
et lignū regionis confregit. Ordeū
lesum e. quia iam virens erat. & linū
quia iam folliculos germinauerat
Triticum vo & far. quod & geng grm
frumento grossius no fuit lesa. quia se
rotina nec adhuc matura. quia spi
cam nodum ptulerant. Tamen si tra
pessent grando no cedit. Et vocauit
eos pharao & ait. Peccaui etiam
nūc. Ora deū p me. & dimittat uos.
Egressus q moyses ex urbe. extendit
manus ad dm. & cessauit tem
pestas. nec ecia stillauit pluuia sup
terram. Et mgliatus e cor pharaonis.

De locusta

Dixit q dns ad moysen. Ingre
re ad pharaonem & facies signa
que narres filijs & neponib9. ut sci
atis quia ego dns. Et ingressi duxe
runt regi. hec dicit dns. Usq quo
nducum cruc locustas. in fines tuos
ut comedat quod residuū egrūdin
Diverteretq forum pharaonis ad eum
Egresso moyse. Usq quo patiem
hoc scandalū. Dimitte homines quia
pereit egyptus. Et reuocatis illis
dixit pharao. Quina sint qui itu
ri sunt. ad sacrificandum. Et ait mo
yses. Viri & mulieres senes et
puuli cum ouibus & armentis.
Et rndit. Cui dubium e quod
pessime cogitetis. Non fiet ita
sed ite viri tm. hoc enim petist
Et eiecti sunt foras a conspectu
ei9. Et extendit moyses manū Octaua plaga
sup terram egypti & induxit dns
austrum die illa & nocte. quo le
uauit locustas. & sederūt in ome
nibus finib9 egypti. Et de
nouerunt ome virens in lignis
et herbis. Erat autem locusta quasi
longa hasta. quia longiora retro
hz cornua. sfestinas q pharao reuo
cauit eos & ait. Peccaui in deum
vrm & vos. Orate p tollenda hac
peste. ecia hac vice. Et egressus
moyses oauit dm. & flauit uen9
ab occidente. & ptulit locustas in
mare rubrū. & nō remansit finis eo
pharaonis. nec dimisit pplm. De
Extendit moyses manū tenebras Nona
in celū & facte sunt tenebre pal plaga
pabiles. ut nec vide nec mouī pos
sent loculū egyptij. multi enim im
mobili. corpusti sunt mori. Ubicūq
autem ipse erat lux fuit. Et vocā
uit eos pharao & ait. Ite immo si
oues tm & armenta remanebūt. Et
ait moyses. Nec remanebit ex eis
vngula. psertim cū adhuc ignore
mus quid debeam immolare. Et ait
pharao. Caue ne ultra videas faciē
meam & moriaris. De diebus egyp
Egressus q moyses ad fres eorū Exo
filios. Et dixit dns ad moysen VI
Adhuc vna plaga tangā pharaonē

et dimittet uos.

et dimitter nos. ¶ Notandum quia plures plage fuerunt in egypto quā decem quas numerat exodus. sed nō fuerunt adeo graues et deo tricentū Unde et quidam dies egyptiaci dicuntur quia in eis passa est egyptus. quorum duos tm notatim singulis mensibus ad memoriam cum plures forte fuerint. ¶ Nec credendum est ꝙ egyptiorum libros astrologi pitij deprehenderint eos dies nefastos in mutatione operum ut timeris ut immittens. ¶ Inadenaā.

Notandum etiam quod quidam egyptiorum timentes egyptum pituram egressi sunt ut cyclops qui ingressus graecum urbem condidit. quā vocauit athen. que po dea est athene. quā quidā greci dicūtas. quidā cecropia dixerunt. Qui deus est difines. et est nome egyptium. quod latine dicit quasi dihomo ut bicorpor. ut propter grecitatem statim. ut pro virum timestate. ut pro pericla uenusgs lingue quia sunt grece scili et egyptie. sub quo primo in arce nostra est obtua. Credit etiam eadem tempestate egressus dionisius bachus qui et agros condidit et usum vince grecis dedit. Dicitur etiam diluuium in thessalia fuisse sub deucalione et meendium sub phetonte circa tempora moysi sub eo hercules antheum necat. Et chromius filius ulcani curru et troylus primus quadrigam iunxisse feruntur. Egyptius que prius mestraym. post aegia ab egyptio rege submersa egyptus dicta est. lacedemon filius semeles lacedomiam condidit. vanes triopa lesbum. et phidamus codita est et chormethus que prius ephyra. Isis secundum quosdam eo tempore egyptiam genuit qui memphim condidit. cum in secunda egypto regnaret. Sane decimo nauis dominus plagis que restabat ait. Ingrediar egyptum et morietur omne primogenitum. a primogenito pharaonis usq; ad primogenitū ancille que est ad mola cetera primogenita pecorum. Apud vos vo nec muciet canis. Et peteris uasa preciosa ab egyptiis. et dabit uobis. De agno paschali et

Iterum dixit dominus ad moysen. mensis iste erit vob primus in mesibus anni. h' est aprilis idest limacio aprilis. q in marcio sepe mchoat. Hic dicitur ab hebreis nisan. apud egyptios parmuthi apud macedones xanticus. Voluit quippe dns iudeos a ceteris nationibus asserere sicut religione et circumcisione circumcisionis ita et tempis ritu. Romani enim eo tempore nume pompilius primum posuit ianuarium. quia tunc incipit sol ascendere post solsticium hyemale. Arabes mchoant anni post solsticium estiuum. Longe melius videt fieri ab hebreis in

Epo pou

Dns iudeos a ceteris nationibus

Diuersas mensium

Cū tenerint eum et adriga

marcio in quo
& mundus con
ditus legitur.
In aprili ergo
cōmouit de ſ
ſerūt a nobis/ in tempali conueni
nobiſcum. Et decimo
die menſis hiuſ tollet quiq; domus
agnum. ut ſi no poterit agnum
ſalteꝝ hedū. Quod ſi no ſufficiat
numeris domꝰ ad eſum agni. aſ
ſumet de domo uicina domui ſue
iuxta numꝝ animaꝝ. que ſufficiat ad
eſum agni. Vt autē quota decē
capitū erūt in eſu bouis agni
Et erit masculus agnus/ uel bouis
agni ſine macula no quidem
ueteris ſed corpis quod in ſeptima
decima. Si certū fuit ſi fructu
& extra. Et ſimpliciter de grege seruabitis eū in domo uſq; ad quartam
decimā diem & immolabit eū oīs
multitudo. quoq; domꝰ ſatis ſuis
ad ueſperam & tinguent eū ſanguine
ypoſi utriusq; poſtem & ſuperliminare
ſanguine. Edent carnes nocteilla
aſſas igni. no coctū quid de eo a
qua. aut exiudum deſt ſemicoctum
cū ſeſtinacōe. & azimos panes
cum lactucis agreſtibus. quia
amaritudo amaritudinē ſalutis
memoraret in ſempiternum. Ca
put cū intestinis uorabitis & pe
dibus. Si quid reſidui fuerit igni
comburetis. quod ut aiūt ioſephus
cremari ſine ſtrepitu ferri ſonat. et e
leuatō igne elevationem ab eo
peſtis que naſtrum egyptios ſe
quatur. Nec comedet marcidus
de modo eaꝝ comedendi aut. Renes
uros accingetis. calceamenta habe
bitis in pedibus tenentes baculos
in manibus. & no frangetis. nec
de carnibus foras mittetis & come
detis feſtinanter. Eſt enim phaſe. id
eſt tranſitus domini. Dicit etiam
nox illa triſtitie. quia ea tranſiit
angelus per egyptū peccatis plagis
mea ab homine uſq; ad pecus & pri
mitias ſup tecta hebreorū ſignata ſa
guine. & aggreſſus eſt iter tri
dui ab egypto. Itaq; ait dns
Diem hūc habebitis ſolempnē et
in monumentum & generationibus uris
cultu ſempiternū. Septem diebus
azima comedetis. prima dies erit
ſancta & uenerabilis ſimiliter. & ſep
tima. Omne opus factum in eis ex
ceptis his que ad eſcendū perti
nent quia mediis diebus poterūt
operari. Extra ex hoc patet quia
ſabbatū erunt eis ſolempnis quoniā
feſto. ſpūi ad actum & quo nec ad eſ
cendum licet operari. Inde potuit
& quod mulieres in ipo die ſolempni
paſche potuerūt parare unguenta
ad ungendū dnm. quod ſabbato
no ſicuiſſet. Ex ezechiele feſtū in
prima die aprilis legitur. & in octa
ua. q̄ no hic. Et egreſſi filii iſrl
fecerūt ſicut precepit eis dns. Et
congregati ſunt quaſi ſexcenta milia
in ſimbus egypti circa ramaſſes.
Dicunt ioſephus & philo decimam
fuiſſe q̄ agnus qui
tollebat ſufficiebat
ac aliqd ceſſū. ſic
cū luna de q̄rta
decimata. q̄ tricē
ſima q̄ fuit prima
die mundi undecima
& ante mundi deci
ma

De morte primogenitorum

Factū eſt autē in nocte
media percuſſit dns
omne primogenitum
terre egypti. nec erat domꝰ in qua

primates

decima plaga

no iaceret mortuus. Dño ira fortē
pcussit uno filiorū abssq; pri-
mogenito. Compulsusq; pharao dp-
it moysi. ¶ Quia pcussit ꝓmoge-
nitu egypti ꝑ liberacōe eoꝝ. ꝑ qa
solā masculos ꝓ hoc sibi sacrificiū uo-
luit. Dicit no pcussos nisi masculos
ꝓ nucioe ut egrederent cū oibus
suis tmo ꝑ egyptij cogebāt eos ex-
ire. Tulitq; ꝓlis furnam cōsper-
sā sup lumēros ligatā in pallijs ꝑ pe-
cierūt ab egyptijs uasa uestesq;
plurima. ꝑ spoliauerūt egyptios
ex pcepto dñi ex ꝓ nō de laboribꝫ
qua fraudati erāt tm ut inde fie-
ret tabernacm. Et erāt qi ex eo-
tu milia pedituꝫ absq; puerulis. et
uulgo promiscuum eis innumerabile
Et dñs ecce secū diuersi generis aui-
mantia multa nimis. De exitu ispt

Pactum ē autē de egypto.
g milius ꝑter soliū adhuc in-
undabat eram in qua sepulchrū
ioseph erat. Tenebant autē eos in-
numeros asportare ossa ei. Tūc moy-
ses in lamina aurea scripsit nome dñi
tetragrammaton. que sup posita ag sup-
tauit usq; dum uemens stetit sup
ubi erat sepulchrū. Et effodientes sus-
tulerūt ossa. ¶ Dicit hieronimus q
Quę sublata
tulerūt ossa ioseph in
legūt eos p-
spexisse for-
te de difficul-
tate itineris.
Tamē hebrei
tradunt q
eos ex mp
uso astrinx-
erūt
ꝙ hoc tacuit hystoria
uoluit eos. ꝑ locuta ē eis. Quā obrem

dimiserūt ea secū multo tempe ꝑ des-
tinū. ꝑ duxerūt ea ossa ioseph de
qua ibi. qui deducis uelut oues ioseph
Et ex egressu eoꝝ sto tremore. multa
templa egypti cum ydolis suis corrue-
runt. Habitatio autē filioꝝ ispt in e-
gypto fuit quadringentoꝝ trigintaꝝ
annoꝝ. sed nōne egypti nicolaus oīs
intelligentiꝰ ē eoꝝ. qui incepit a p-
missione abrahe facta in ula mesopo-
tamie. a qua usq; ad legem datam
fluxerunt tot anni. Solis enim cen-
quadraginta quatuor annis fluunt
ispt in egypto ꝓ mortem ioseph.
Quibus expletis eadem die egressa ē
oīs multitudo de tra egypti. Quod
etiam mirabile a dño fm ē. Vel
forte eadem die qua promisit deus abra-
hae abrahām ad pegrinandū. Et nō
q sine die qua eadem die egressi sunt
infra. ¶ Memento tu diei huius in qua
egressi estis de egypto. ꝓprima die
sch azimoꝝ. Etiam sup legitur dictū
eis. nullus egrediatur ostium domꝰ
sue usq; ad mane. Et mox structum leg
hic. Nos ista obseruabilis ē dño
qꝫ eduxit eos de tra egypti. Et ꝑ
benedictioe eoꝝ dicitur. nocte edu-
cti. forte intelligendū ē nocte edu-
tos. tm ad mane egrediendum. ab e-
gyptijs nocte compulsos. Profecti
sunt de ramasse in sochot. nec fuit
secuꝝ eos egyptij: sepelientes mor-
tuos suos. Multi etiam egyptioꝝ
flebāt. penitentes ꝙ eos fecerant
tam crudeles. Coxerūt ꝙ furina
quam tulerūt de egypto ꝑ fecerūt
subcinericios panes azimos. eo mo-
do cruste tempe coagulatos. hisq;
usi sunt triginta diebꝰ. Non enim

De exitu ispt

Anni ābg sunt in egypto filii ispl qt fuerunt ꝑ qui reperti

Obiectio

Solutio

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

exo. pliii
quod primogenita masculina sanctificabā

ultra sufficerent que tulerant de egypto. licet sub necessitate custodirent ne eis ad securitatem ueserentur.

Dixit de sanctificatione primogenitorum dns ad moysen. Sanctifica michi omne primogenitum masculinum. Hoc quod aperit uulua tam de hoibus q̄ de umentis. forte quia primogenita egyptiorum percusserat in liberatione ista. & quia solum masculos p hoc sibi sanctificari uoluit. Alia pr̄ no possūt nisi masculos. ut forte quia primogenita eorum a pensione angelo liberauerit. & hac modo sua erant uoluit ut hec deinceps ota sua essent ut quia eo omni fructu primo honorandus e. primogenit. & de filijs suis offerebatur. & suebat ingredi dno. primogenita aliorum offerebant & redimebantur. primogenita pecorum apta ad immolandum oblata erant sacerdoti. immundorum uo non oblata. queda redimebantur. ut primogenitu asini mutabant aue. que pro eo offerebat. queda nec etiam redempta occidebant ut primogenitu esset. Et adiecit dns. Cum introduxerit te dns in terram promissam sicut iurauit tibi & patribus tuis. & tradiderit eam tibi. separabis omne quod aperit uulua. ritu septimo. erunt quasi signum in manu tua & quasi appensum. quod ob recordationem decem octos tuos. ut scias huius liberationis memoria multotiens uenire. oblitione. quasi que in manu gerunt. ut que ante oculos appendunt. quod pharisei ad litteram obseruantes in cartis hec scribebant & decalogum suum & eas sinistris circumligabant

pharisei ad litteram scripturā sabent

brachijs & inter oculos appendebant. quas dns in euangelio philacteria uocat. a philatoe quod est seruare. & thorath. quod est lex. de deserto egypti.

Factum est cum emisisset pharao populum. non eduxit eos moyses p palestinā que minima egypto prē aliqua molestia & odium patrum ne inuenirent philistei & coercerent eos. sed circumduxit eos p desertum quod est mare rubrum ut apt̄ mandatum dni iubentis ut ducerent ppls ad montem syna ad immolandum sibi & tum si penitentes egyptij uellent eos persequi grauem itineris molestiam sustinerent. Armati q̄ ascenderunt filij israel de terra egypti. sed determinat dicens. multa etiam supellectilia inuenirent. Tamen alia uia facto hz quinta progenie ascendisse filios israel. ioseph enim quinto genitus fuit p leui scilz a iacob. ut p tribum iude. a pharez usq̄ ad salmon quinq̄ fuerunt. q̄ nacones hebreus hz quinta ascenderunt filij israel. Profecti q̄ de socoth uenerunt in ethan. Cuneis erat tuc desertum extremitate solitudinis. que a iosepho siseus dicitur. q̄ e. ista magna babylonie ubi est metropolim cultoz sed est babylon in egypto.

nem post tertium diem. dum erubescet egyptum uestiret. de ductatu columpne

Dns autem ut dux est itineris precedebat eos p diem in columna nubis conferuorem solis & p noctem in columna ignis contra tenebras. & ut sibi a sociis pedibus pariter. Incepit q̄ dns

exo pliii

ut reuisti aligenitu seruis egyptiorum
castra metuerit in regione phiaroth
que mit magdalum est & mare rubi-
rum contra beelzephon. Est autem
magdalum cunctis in cosmo egyp-
ti ad qua iudei tempore ieremie mit-
fecto godolia. primo cofugerunt. et
posuerunt castra sup mare rubrum
Hui maris aqua rubea no e. ſz
omis circustrus terra rubea est
eo qua bicarb gurgites & misiatur
bide minio acutissimu decipitur
Quidquid cauu estuu in fluctibq
e in hui colore cadit. Ob hoc ibid
gene rubre nuemunt. que humo
nolute & me arenas asprite terre
colorem sint & maris. Hoc mare
duos sinus diuidit. Qui ab oriente
e ptolis appellat. qua pse ioiada eq
inhabitat. alteru arabicus dicitur
Ubi tame nos rubrum diamq hebr
hit causam. quia cane in litore
habundant. Adhec ibi coarctus fuit
filij isrl. eo bua pte erat montes
asperrimi & inmeabiles eo altra mare
Immutatusq detrasitu maris rubri
e cor phanomis & tulit trecentos
curruus ppos & trecentos ab egyptijs
& miscuitus e eos. Equites quoq duo
it quinquaginta milia & duocenta
milia peditum armatorum. Leuatesq
hebrei octos videruit egyptios p
se. & timuerut valde. Negq enim fa
cultate fuge habuit. nec pugnare
poterut. quia inermes erant. nec
ibi mori ut pter caborem penuriam
Cumq plurimu angustiaret moysen
dixit eis. Nolite time. Hoc fecit
dns ut hodie videretis magnalia ei
q̄ pugnabit p vobis & vos tacebitis
Egyptios quos videtis: no videbitis
in sempiternum. In hebreo planius est
Non videbitis ut nunc videtis scilz vi-
uos. Et ozauit moyses ad dnm. Qui
dixit. Quid clamas ad me. Eleua vir-
gam & extende manu tuam sup mare
& diuide illud ut ingrediantur filij
isrl p siccum. Tollensq se angelus
qui precedebat eos stetit post ter-
gum inter egyptios & isrl & erat nu-
bes tenebrosa egyptijs. lucida hebr
is. Cumq extendisset moysen ma-
nu. flauit uentus uehemens et
uertit aquas i siccum. & diuisa e mare
in duodecim diuisiones. ut quelz tri-
bus p turmas suas mearet. Et ad
uocatis moyses singulas tribus secu-
dm ordinem natiuitatis sue. Hortabat
eos ut ei pauentem sequerent. Cumq
immisisset intrare ruben. symeon &
leui. iudas primus aggressus e pq
eis inter. Unde & ibi meruit regnum
profecti sunt ergo p medium maris
& erat aqua quasi murus a dex-
tera sinistraq & leua. Quod cu vide-
rent egyptij equos iudicialiter eos
q̄z cum viderent illesos abire magis
sunt pq eos. Facta q̄ uigilia
matutina. respexit dns sup egyp-
cios p columpnā ignis & nubis. dest
mollerables imbres & grues tem-
trus choruscationes q̄z lampades aut
lampades iecit sup eos. Unde territi
dixerut. fugiamus isrl. Dominus
enim pugnat p eis. Filij aute isrl sin
ioseph[um] ad extremoia uenerut
drum. Hebrei uo tridui. q̄ cu ueniss
ad extremu montis precti mare p

pou diuisiones maris

effe ma
re q̄ ru
brū

Natura maris

longū maris iuā eos obliquasse et circuiendo monte ad idem litus egyp ti rediisse quod ybāt sic. Natura maris ē ut quod perit in eo ad proximū litus ejciat. Cū ergo iaceret mare egyptios mortuos in littore. patet quod idem erat litus eo altā pte motis. Non enim in spacio nocte fere equinoctialis. nec hij nec illi ecta ad medium maris trāsemerrissent. quia spacosum ē tbi. Cumq; sic turbaretur egyptios moyses dño iubente extendit manū suas sup mare. ē reuersē sūt aque ad porem locū. ē operuerūt egyptios ita ut unus quidem sup fuit eox eis. Et tulit arma mortuoz israel. moyses q; dño canticum coposuit exametro carmine. Cantemus dño ē cet̄. Quod quia plus certis legit canticum canticoz dicit hoc distrectendū ē dicit iosephus: cū alexandro macedone ē exercitu eius barium in sequeti mare pamphilicum diuisum fuisse legit deo uolente qui p eum regnū pstrato dele uolebat. ē oratus ē isrl uocta litus septem diebus. ē cū tympanis ē instrumentis musicis sonatis diebus uenebat ad litus ē cantabat dño canticum moyses uiri seorsum. ¶ Moyses cū uiris penebat et seorsum cū mulieribus maria. unde sum mus dicitur inde ut queta dicat fieres i dicit prius tractus modus cuius rei alternatim cantandi in choro memoria septem paschalibus diebus cantando redimus ad fontem. ē finitur hic iosephi liber secundus. De

Exo pvi

Canticū moysi

Quare vii dicitur pasche tūsq; sit ad fontē

Post hec deuenerūt aq̄ marath ingressi sūt in desertū sur. tribus hebreus hzm desertū ethan dicimus enim qua pus ante mare in desto fuerūt ethan post mare in desto sur. post ethā in desto sin. Ambulauerūtq; tribus diebus per solitudinem nec inuenerūt aquam donec uenirēt in mara. ubi aqua inuenta p amaritudinē no potuerūt bibē. Vnde ē loco illum uocauerunt mara. ut pocius p amaritudine ac Amineque. enim ē qui scit si no inuenit potum. qua si inuenta gustare no posset. Dominus autē ondit moysi lignū. quod cū misisset in aq̄ dulcoratae sūt aque. Forte lignū illud ēt hūs efficacē. forte miraculose sīm ē dt in solitudine in qua no erat lignū inuenirēt lignum. Hebreus dicit q; lignū illud tale amarissimū fuit ē ut mirabiliōr innotesceret uis diuina amarum addendo amaro dulcedinem operatus est. Josephus dicē belle q; aque dicitur hoc contigerūt quia mote sp fuerat secundū illud ē dicitur capiunt. monēcat aque dicat enim ibi fuisse puteū puium. Iimens autē moyses dirigebat quia habebat in pnti. no data adeo q̄ signa fecerit. scidit eam ī medium in longitudine insultone fluuius ē ieci in puteum ē pecpit populis ut haurirent aquā ē plurima pius effunderent. ut diuina que remanerent frequentibus contusionibus exercitata ē purgata fieret potabilis. Ibi eciam dedit eis iudicia. nodum tamē in re. sed daturum se pmisit. si obedire sibi uellent. De fontibus ē palmis

Exo pvi

Post hec uenerūt helim in elym ubi erat duodecim fontes aquaz. ē septuaginta palme ē dicit iosephus. quod medica aq̄ erat in fontibus. ut quod eo ca modicum manibus sumetur cenosum

cet & fuele. Propt hoc ecce pluie
no mittit omnibus a tra. quia no
sufficiebat humor ad coagulandu
humu. Unde ueneruit in desertu
sin. quod e inter chim & sinai. ubi plu
res mansiones fecerut que in numer
is exponunt.

De coturnicibus et

Quinto decimo die mensis **manna**
secundi. tricesimo scdo ab exitu
eor de egypto quando scdm secundu
pascha celebrabat. defecerut eis ue
tualia que tulerut de egypto & duce
runt. Ubi mortui eent in egypto
quando sedebamus sup ollas carnu
et comedebamus panes in saturitate. Cu
q orasset moyses ad dnm. dixit ad
eos. Audiuit dns murmurationes
uras contra eum. & dabit uobis uespe
carnes & mane panes in saturitate
sciatis e uespe. & ascendens coturnix
de stim aridico ubi papue nutrie
bant. transiens medio mari operuit castra.
& adlibitum plus capiebant. Est au
tem auis regia coturnix. quia iosephus
ortygia uocat. greci autem ortigometra
nos uo uulgo dicimus a cur
rendo. Mane uo cum orasset moy
ses. ros descendens illinitus e mansi
one. quem prius imbrem suscipiatis e
& cum gustassit serisse mellis dulcedi
nem. & panem promissum datu nec
lexit. & iacuit uos p circuitu castroz
& erat gen minutum. quasi semen co
riandri albu in modu pruine & ci
pilo transiit. Quod uidentes filii isr
dixerut. manhu. idest quid e hoc. Un
de & demceps manna dem e. quod
quidam indeclinabile putat. alii in
pma. alii in tra declinatoe ponut
sicut & pascha paschae. ut pascha pas
chatis. Et ait moyses. Hic e panis
datus uob a dno. Colligite uobis gomor
p singla capita. Et collegerut alii plus
alii mnq. et mesi sut ad mesura go
mor. nec qui plus collegerat habuit am
plius. nec quicq parauerut reppe
rit mnq. sorte enim in acerbis ponebat
bantur. colla et reddebat singulis
Gomor. q iosephus assarium uocat
et e decima pe ephi. Et forte euenit
quis collegerut ueniens ad pa non
inuenebat nisi gomor. ita p miraculu
fiebat. Et edacibq sufficiebat gomor. qui
ab aliis satis minus edacibus eciam co
medebat. Colligebat aute mane q
cum mgalesceret sol liquefiebat quod
miraculosum erat. cum ad ignem dura
fiebat. & torrebat aute illud in pulue
rem & coagulabatur in panes forma
bat. Cuius sapor erat dulcissimus. pro
quo dicit e. Similis cu mella. Et alibi
Sapor panis oleari. Quod dr q sa
piebat cuiq in ore quod desiderabat.
no e multu autem cum. Dicit ios
phus. q eciam altenus rigat loca
ille siccis imbribus. Dixitq moyses
ad ppm. Nullus reliquat ex eo
usq mane. Quida tame reseruare
runt. & fetebat uermibus & corrupt
ti. Precepitq moyses. ut die sexto
colligerent cibos duplices. quia sab
bato no inuenieb in agro. timen
tiu in dicm sabbi no corrupe
bat. Unde quidam putat. nec
eciam sexto die colligisse quequa
nisi unu gomor. Sed illud p mi
raculu multiplicabat ut duobus
sufficeret diebus. hoc mde colligentes.
quia nisi in legitur ita. Ppter hoc
tribuit uobis dns die sexto du
plices cibos. Dixitq dns moysi.
Imple gomor eo ex. ut custodia

mi fuerunt ꝛ̃ generationes deest
in post fuerunt ad memoriã retro
habendam. Et scat moysses in ma
ue-bum dñi. Et posuit illud aaron
in urna aurea in tabernaculo reser-
uandũ. Nunc hebrei eos primo ha
buisse unũ tabernaculũ in quo dñm
consulebant. De quo infra. Moysses
tollens tabernaculũ tetendit extra
castra procul. uel p plenissim dem ẽ
de isto tabernaculo. Hoc cibo ali
ti sunt filij israel quadringinta annis q
usq tangerent fines tre chanaan

Egitur de aqua data in raphidim

Profecta ẽ omis multitudo de de-
serto sin p mansiones suas in uer-
bũ dñi & venit in raphidim. Ubi
q uo-bo distinguerent mansiones eis
dns sed medio nubis stans. quam
penitem sp sequebatur. ea stante
castra metabantur. Ubi omnino de
fuit eis aqua. Et murmurauerunt
contra moysen. Qui ait ad eos. Ad
quid am populo huic. Adhuc pusil
lum. et lapidabit me. Et dns ad
eum. Trans de semoribus israel. et
tolle ad petrã oreb & percutes ea
uirga. ps ẽ motis fluenta. sic deta-
lia ẽ. Et libi petra oreb dicta sic
qua oreb ostensus ẽ in ea. fluctus
est ira. Et expressa ẽ aqua. & bibit
populus. Et uocauit moysses nõ
loci temptacõ. quia temptauerunt
dominũ dicentes: ẽne dns in nob
is. nõ. alie fuerunt post aq contrue-
cois

De pugna contra amalech

Egressus ẽ autẽ amalech ut pug-
naret contra israel in raphidim
Tribus aut. Amalech fuit filius
ismahelis a quo amalechite. qui
& philistiim fuit. qui & palestini dicti
Hos dicit iosephus pugnaces fuis

bitores goboth et petrã & ar-
cistructibus conductos ad bellum
ut pugnarent aduersus hebreos. Ecce
tra in genesi legit. q eliphaz pri-
mogenitus esau genuit de concu-
bina amalech. Unde sup regũ ubi
filius doech idumei narrans dauid
mortem saul ait. Amalechites cum
forte duo eiusdem fuerunt. & ex hijs
duo ppli. Elegit autẽ moysses iesum
iosue de tribu effraim uirum belli
cosum ad dimicandũ contra hostes
cui & paucos tradidit armatos.
plurimos ad custodia castrorũ re-
tinuit. Ipe autem ascendit in mon
tem habens uirgã dei in manu. Ip
se uidebat q ei os aaron & hur. hur
marie. Deme secundum parahpoine
non. fuit caleph filius & marie a
uus beseleel. Cumq eleuasset
manus moysses ad dnm. uincebat
israel. si autem paululũ remisisset
uincebat amalech. Quo comperto aa
ron & hur supposuerunt ei lapidem &
ipe ultra pre manu eius sustentabat
donec cum eius pro labore oran-
di in hui rei figuram sacerdos manus
eleuat in missa. & ecia in figura p
ontis in cruce. Nec remisit moysses
manus usq ad solis occasum. fuga
uitq iosue amalech in ore gladii.
Et ait dns ad moysen. Scribe hoc
in libro ob monimentum. Adhuc cũ
delebo memoriam amalech de sub ce-
lo. Quod in diebus saul impleũ ẽ
Et edificauit moysses altare. & no
cauit illud dns exaltatio mea. De

subiunsione magnatũ ad ofilium

Egressus ẽ autẽ ietro

Exos yom

cognatus moysi obuiam
ei in deserto. uxorem eius sephoram
& duos filios eius. Cumq intrasset

Josue fuit & ibu eius

Est ams cedentur manna

Exo yom

Vnde eleuatis manibus sacerdos
in crucis ortũ est

in tabernaculum moysi narrauit ei
moyses signa que fecerit p eos dns
et murmur eorum labore itineris sui.
Et congratulas ei ietro ait. Bene-
dictus dns qui eruit pplm suum de
manu egypti. Nunc cognoui q magnus
e dns sup omnes deos. Obtulit ergo
ietro hostias dno. et comederunt cum
eo moyses et aaron et seniores. sic te-
ra dno Augustinus tm mult gentiles
no immolasse dno sed moysen. Secuti
alia tradicionem que et suppsit ie-
tro hostias de oblatis a moyse suppsit
ab eo et comedit. Postea tm sacrifica-
uit moyses iuxta morem. sicut pre-
docerat dns. Dicit enim iosephus
ietro uenisse circa mortem: ubi tri-
bo multos moyses uiderit dissones
Altera die sedit moyses ne iudicaret
populu. qui assistebat ei de mane
usq ad uespam. Quod attendes iet
ait. Stulto labore consumeris. Ultra
uires tuos negocium. sed audi me
mea et erit dns tecu. Esto ppls huic
in his que sunt ad deu. et cerimonias
et uiam monstra ut itinere ordinis eis
ad decisione uoluntatum eligere uiros
potentes dei timentes. ueritatis ueri
tatem. derelinquentes auaritiam. Et nō
q in his quatuor. que dicit conside-
randa in eligendo iudice ponit pote-
tiam. que quidem plurimum ualet ad ue
illa sequendu. Aliquin addit. oleū
cummo et gladius uenenū. Tamē alia
translatio habet sapientes quos forsitan
potentes uocant ad iudicandū. Et ad-
didit. Constitue eo electis quosdam
tribunos. idest cuiusq tribus suum ponē
quia tribu tribunus hebraice greece ar-
chontes. latine millenarius. nō quod
mille in tribu tm sint sed unum certu
p incerto posuit. ut p multitudine co-
piosa numero posuit septenū. quia for-

te iam principes hebant queq tribus
suū. sub principe uolunt ee millenarios
qui tm preesse mille. sub millenariis
autem monuit costitui decem archas
archos idest centenarios sub centenariis
duos pentecontarchos idest quinquage-
narios sub quinquagenariis quinq de-
canos. Ordo igitur iste mod decem
stabat ad iudicium decani. cui facile
erat lites paucorū diiudicare. si no pote-
rant assumere. ascendebat ad quin-
quagenarium. et sic usq ad moysen
quod tamē rarū erat. maiora tm
moysi reseruabāt. ipi minora iudica-
tes. In hunc modū ecclia romana
uocat plurimos in partem sollicitudi-
nis principales. archiepos. epos. archi-
diaconos archipbros. cetā minores
sacerdotes leuiora peccata et quedā gra-
uiora sed occulta iudicat. grauia
uō et aperta referūt ad epm. Acquie-
uit moyses nec erubuit moyses ho-
deo pleno consiliū generis. Ministrq
cognati sui ietro. Hebreus uōt
uocat socerum. Et recessus ietro
in terrā suā. De pectu ad montem

Hic uide modū et ordinē appellādi

Finisse ergo tria signa
egressionis de egypto id est
Junio. die hac. scilt in kalendis iunii
uenerūt ad montem sinai. Profec-
ti autem de raphidim et heremo mon-
tis qua
Quinquagesima septima die scilt a pha-
se In exponendo enim septimus trigi-
ta dies p mense ponunt. quasi me-
diam inter lunares et solares me-
ses eligendo uia. lunares enim
mēses triceni. quidam
ulti uō nō. Solares uō plures
huic numero excedūt. a phase
quidem sedecim restabant. dies
primi mensis. finierit postea et
quinta secūdi mēsis. Restat ergo
quod prima dies unius quadragesi-

Duo mēsis

mēsis qt dies hēt

gradus iudicis

ma septima fuit. Sequenti die dixit
ascendit moyses in montē ad deū. Et
dixit ei. Dices domui iacob. Vidistis
quid fecerim vobis. Et qui dicam
ut ecia loquar vobis. Si ergo custo-
dieritis pactū meū. eritis michi in pe-
culiū de cūctis pplis. Quod cū retu-
lisset moyses pplo respondit. Cuncta
que locutus e dns faciemus. Cūq;
rediisset moyses ad dnm. ait illi do-
minus. Veniam ad te in caligine ut
audiat me populus loquentem tibi
Sacte sctificā pplm hodie et crastino et
lauent se et vestimenta sua. uacet
etiam ab amplexibus. et sint pa-
ti in diem tertium. et constitues ter-
minos p circuitū montis. quos qui tra-
sierit huc et tetigerit montē morte
et manus nō tanget eū. sed lapida-
bitur. aut iaculis cōfodiet sue
ūmictu sive homo. Prebente autē
ut ait iosephus in libris duobus die-
bus quibus opulenter et ornate
ris decem. De decalogo legis liber

Iam aduenerat dies ter-
tius. et ante solis ortū ce-
perūt audiri tonitrua. ac micare
fulgura. et nubes densa operu-
isse montē. et clangor bucine pstrepe-
bat. timuerūt mōs. quia dns
descenderat in igne. et fumus fere-
batur. qi de fornace. et mōs tre-
muit ut ait hebreus. Timuit po-
pulus. sed et moysen ira dei perse-
qui putabat. Tandem letus apparu-
it moyses. et seruus aut cū deo re-
uersus et inter eos. Et ait eis
Hodie nō audietis moysen filium
amram. et iocubetis. sed illa qui
p uos pauit egyptum. qui p
mare iter dedit. qui cibū de celo
porum de petra eduxit. et quem
adam de fructibus terre comedit. noe
ex imbribus ereptus. abraham cha-
naam optinuit. ysaac natus de senib.
iacob prole ditatus. ioseph sublimat.
Fiant ergo uerba hec uobis amabil
ora. et filiis ut ipsores. Et educit
pplm in occursum dni ad radicem mōtis
Ascendit autē dns iubens moysi et
aaron ultra fines: sacerdotes de
maioribus et pplo no trasirent. Locut.
e dns ita. ut multū uos effugiet. et
sic quinquagesima die dedit eis lege
verbo tradens in figura. quod datum
erat spūm sctm die quinquagesimo ide
pentecosten. Explicit liber decalogi

Non habebis deos alienos coram me. Exo xxo
et cet. Quod no nisi deus precepta
dederit omnes sci asserūt. sed in distri-
tōe cor asseritur. Primū enim fm
augustinum dividit origenes in duo.
et duo ultima fm augustinū colligit
Primū. Cui consentit iosephus. Secū
dicit augustinus. tria fuisse in tabulis
sepe in alia. Iosephus bis et hebraī
quoq; in veraq; Forte et augustinus
tria voluit prime ad dilectionē dei et
septem ad dilectionē proximi. p dignitate
numeri q̄ pro septima dicit ea esse prime
et secunde tabule. sicut dicit cōsuetudo
libros prime
classis et
sexte. Quod
p bis modo
distinguat
idem e sensus. Non habebis deos alie-
nos coram me. idest me solū habebis
deum. Et pponitur nō habebis p nō ha-
beas imperative. secundū ydioma hebreū
Non enim asserit eū quē habuerunt.
Non facies tibi sculptile. ut ydolum.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Ego sm zelotes quo mrelligt dns

Alia lectura · q̄ michol ē m̄ mundo · de nullius rei repentinum · ne fiebat amon capite arietino · anubis · dest mercurius sine barba capite caprino · Negt omem similitudinem que ē in celo nt in terra nt in aquis nt sub terra · Quasi diceret · Tu facies t̄ q̄ deo similacrum solis & lune · & hui usmodi · negt hominis aut numen & huiusmodi · negt draconis nt reptilis cuiusli · que colebat diuersus hom̄ error · no coles negt adorabis ea · Colere enim ē mere adorare · adorare autem ē si no animo saltem q̄ motu nt adulando regibus adorare · P̄ea ad maiorem cautelam custodiam dicti & dicendorum meminit addidit · Ego sum dns deus tuus fortis · & zelotes visitans iniquitatem patrum in filios in tertiam et q̄rtam generationem eorum qui oderunt me · & faciens misericordiam in milia his qui diligunt me · & custodiunt precepta mea & cetera · Zelus dr iudea · dilectam amor · sed p̄ce amor viri in mulierem · p quo sustineq̄ nequit alterius accessum ad eam · Sm hunc modum dicit dns · Ego sum zelotes · dest no patiar te fornicari post deos alienos Quod addidit se visitare peccata patrum in filios aliter lex tra · no ē hic sm̄o bonus · nec p̄ceto alterius quis punitur · & dicit uerus testimonium no ee dubium a deo · Deo enim ē deus sic ait delis · sed ecce in his minis apparet · quod etiam hoc note visitis minus · Ego pictore enim visitamus in filios · & nepotes eo magis cum dme no statim punit peccatore · sed expectat usq̄ in tertiam & q̄rtam generationem q̄ diu scilt solent p̄es dure · & si corripiatur · pr nt filij rpm no imitabuntur

Obiectio hereticop

Soluio

pueri · Aliquin quasi post longum expectationem iustus punit · Et de ponuli regum pena intelligendū ē sic de achab & ihu in posteris dictum simpter legim9 · Vel p̄ expm̄ sanctis iuste iudicantis · Grauius enim punit̄ peccantes · si filios p se ea videat puniri · & iustus p expectatore · Origines tamē hic intelligit p patres demones · p posteros eadmitores · quos quisq̄ in peccando nobis adiungimus nepote primo diabolus instituit in cor inde ecce pacis · Post accessit ad principes ut pri ea peccarent · Ecce filij · Post accepit cohortē ab illis & ministros Ecce tua & q̄rta generatio · Dns autem no visitat peccata patrum qui resistitur ugm etno · modo tamē sepe punit homines · Secundum mandatum ·

Non assumes nō · dei tui nomen · dest nec falso · nec suppflue nec dolose utrabis p nome dei tui · nec honorē eius q̄rimus in te ē euanescē · faciās primū de eo secundo · tertiū

Quarto ut diem mandatum · sabbi sanctifices · dest sm̄ et q̄rtum hēas · Non faciās ome op9 tu & filius tuus & filia tua · nec iumentū tuum nec aduena qui m̄ portas tuas ē · dest tecum in domo tua · tibi seruiens · quia dies quieuit die septimo · & nos diem septimum seruamus · & si no hinc quem illi · Ita et iosephus sic ait · Quartus sm̄o scilt seruandas septimanas cum ab omi ope foret cessaturi p̄terea ee ope simili diem9 intelligendum

Honora patrem tuum quadrum · & matrem tuam dupliciter honorē reuerendo scilt & nutriendo · Sm hos enim que secum ferre

Alia plures

Soluit ongere

Sicut hos-pntio

omnibus aparte intelligitur. Unde & docens dns totius intelligenda implet legem. Quintum. Non occides manu nil mere ut consensu. nec violentia manu inferes nsonti. nec subtrahes uite cui potes & debes dare. Iudex quidē nō occidit sed lex. Sextum. Non mechaberis idest no commiscebris alicui excepto fide matrimonij. Septimū. Non furtū facies nec rapies ea aliena. Octauum. Non dices contra proximum tuum falsum testimonium. Hic plus dicit omne mendacium licet quidam male senserit deū tunc cōcessisse mendacium quod prodest si nulli obsit. Nonum. Non concupisces domum proximi tui. Secundum augustinum. hic plus concupiscentia rei alicuius immobilis. Decimum. Non desiderabis uxorē eius. nō seruum. nō ancillam nō bouē. nō asinum. nec oīa que illius sunt. Hic autē plus concupiscentiam rei mobilis. Secundum origenem hūc ē preceptum. De altari faciendo debebat autē omnis plebs uocem tonitrua & lampades & uocem buccine & montē fumigantem & timētes perculsi dixerunt moysi. Loquere tu nobis et audiemus. nō loquatur nob dns ne forte moriamur. Stetit ergo plebs de longe. & moyses accessit ad caliginem. Cui dns ait. Altare de terra facies mihi. Forte autē constructionem altaris portatilis uoluit hoc fieri. ut illud portatile erat de terra sicut infra dicemus. Quod si altare lapideum feceris mihi. nō edificabis ex illis de sectis lapidibus. si leuauerit cultrū tuum super eos polluet. Quasi dicat. Nolo q̄ cum ritus effusionis sanguinis edifices mihi scm. Unde & nos uiuus lapidibus altare construimus. Forte prohibuit ne super altare hostie occideret. Et addidit. Nō ascendes p gradus ad altare meū ne reueletur turpitudo tua. Forte non erubescebant. aliqui feminalibus.

Error quorundā

Deinceps addidit dns iudicia. Exo xxi
quedam ad terminandas lites. Nos quidem nō omnia. sed cōtinua persequemur. sic. Si emeris seruum hebreū. qui nam salti seruus nō sit. seo anno exiuet tibi missi iubileus inuenerit. septimo egredietur liber. & gratis cū quali uestē inuenerit. Si habuerit uxorem cū uxore & liberis exeat. Si dns dederit ei uxorem mulier cū filiis & fecerit eam dni. Quod si elegerit seruus mane in seruitute offeret eū dns dīs. idest sacerdotibus reportabit. & applicabitur ad hostium tabernaculi et perforabit aurem eius subula in signum perpetuitatis. & erit seruus in seculum. idest dū uixerit. ut ostendit ubi tempore. Idem & intelligendū de ancilla

Si quis vendiderit filia sua in famulā. nō in ancillā. salti sed in concubinam quā greci morphiten dicūt. septimo anno nō egredietur sicut ancilla salti sine pacto. Qui enim ea humiliauerit idest deuirginauerit. dotem. uestes & unguenta. idest uiru ei prudebit. pro pacto predicate. Quod si ante septimū annum displicuerit ei: nesciendi ea alij priuatim nō licebit. nec predicate pactum negabit. Quod si interim ei nomina uerit sibi ea. idest in uxorem duxerit secundū q̄ dicit marcia ceterum in uxorem legem uxorium faciet ei. nec licebit ei repudij egredietur. Si uō nō sibi ē merit ea. sed filio in matrimonium predem

∴ Hic hr de emunitatibz ciuitat dis

ficiet ei pro filio sicut q se. Si tria
stra no fecerit. tdest si nec rpe cum
simuliauerit. sine agnominacõe
nec cum agnominauerit. nec cum
filio acceperit: more anallarii q̃ris
egrediet. & absq; pcio sibi dato.

De pena debita homicidij

∴ Si occiderit hoem volens. morã-
tur. si no volens ofugiet ad v-
nam de isto ciuitatibus refugij tibi
habitabit aiam eius ne occidat. & pro-
mus occisi & erit ibi donec p iudicem
ciuitatis eiꝰ ꝓpinquis mortui reuoli-
atur. ut ipse ad mortẽ suum accedat

Tuc enim redibit secur⁹ ad ꝓpriã p
industriam vel occidens eciam ab vltiõ
quallit. Quod de malis fm legem
instar. no hazo ciuitatem nob̃ sing
loca deo dicata. maiore tamẽ emun-
tatem prestãt q̃ ille. Valuit enim
eciam in eo volens homicida. & qui
fugiendus. Tamẽ quidam excepcõe
fecerunt. Si enim p homicidio fuit in
exilio ut p furto ut simul cõfugiat ad
eccliam. dicit ei inde debẽ exulari &
puniri. addidit eciam duo precepta cal-
onis. volens reddi aiam p aiã eclm p
octo. dentem p dente. vulnꝰ p vulne.
liuorẽ p liuore. adustionẽ p adustione.

Si bos de bone corrupcta

corrupcta seruum occiderit lapidi-
bus obruet. nec carnes eius comedẽ-
tur. dns aute bonis ẽgnera siclos ar-
genti reddet dno serui. dicunt hebrei
ideo sic estimatum parum seruꝰ. qz
frequenta grauiones egredi sunt de
eccliam. quem nec seruitus adeptio-

Hoc vide Decimas de decimis & primicijs

& primicijs ne tardaueris offerre
Tamen agnũ ut dicunt septem die-
bus dimittes cum matre sua. de octa-
ua sit deinceps pcio reddẽ. De sep-

Eo anno timo anno

seminabis terrã tuã & congrega-
bis fruges eius. septimo anno requi-
escere eã facies. Unde & dicebatur
anno requietionis & eciam anus remis-
sionis. quia in eo nulli licebat exigi
debitum aliquod nisi eo finito. Et si
quid in eo anno de pcijs fructibus
sponte creuerit in terra. comedent
pauperes ppli. & quod residui fuit
pauperibus comedentibus bestie agri
ita fiebat in vineis sit. objuncto tuo.
Unum hoc obseruari fuit ne aut
ioseph⁹ in anno septimo in tritum
habundabat fruges quod sufficere
posset ad usum septimi anni & octa-
ui ad sementem. Augustinus sup
exodum dicit. q eo anno seminabat
sed no colligebant. addidit eciã
de cibis pcijs sollempnitatibus
anni in quibus voluit sibi apparare
omne manducandum sed no vinum. de
quibus infra dicetur. De ysdo no

Non coques coquendo in lacte

matris sue. q
ioseph⁹ exponit sic. No comedes
eum infra octauum diem. quia
adhuc no differt a lacte. Sed de
xpo exponit hoc sic. q de occisus
xpm in die cõcepcionis sue. q tunc
transgressi sunt. Dies dominicus
cõcepcionis ut
catu- lac

Vel ꝓ pplicã q
hebreos no occiderent
xpm infantem. ut q
apti no paterent

Eccl xxxiii

Anna resecrie et remissionis q̃ sit

De habundancia frugum

∴ hic habet q̃ q occidebat aliq
& industrium in fuit pena talio

matris. q̄ extat in matre parat matā lactis. Hebiel ste. nō coques sepatī in lacte matris sue. Et ē sensus. Sepatī in carne idē q̄ p carnalem gnacionem cocept̄ & edit̄ ē. nō comedes cū lacte cocti ut cū aliquo lacteo caseo. ut burro quod dem ē pter aues. que nō de carne sed de ouis sepant. quas in lacte coctas ut cum lacte comedat̄ & Nec ideo de lacte matris phibit̄m dicit q̄ in alio lacte liceat cōpe. si quā lac ubiq̄ paratā posset inue nī cū animali p hoc phibuit de oni lacte. Quidam tamē de hijs que dno offerunt̄ dem intelligūt. Quasi dicerē. Nō offerus agnū ut he dum in fra octauū diem q̄ nōdum ē esibilis. nec differt a lacte matris quod & sēp diuerit de p̄micijs agnorum & decimis. In fine nō iudicio addidit dns. Si fecās hoc occidā omne ppl̄m ad quem ingrediēris & p̄mittam crabones & uespas que fugabunt eos. id est timores nostros. Paulatim uō eiciam eos nec te ducat̄ terra in solitudinem & crescat cont̄ te bestie. ponam q̄ tinnos tuos a mari rubro ab oriente usq̄ ad mare palestinū quod tirrenum dic̄t & est ab occidente. & a deserto q̄ ē post bethleem q̄ incipit post

pessimas nisi robora quia copiosus ē natura duobus annis & dimidio die eodem die quo coceptus ē in uirgine crucifixus ē. Ubi per dia de herode quā puericida uolebat cum interficere.

techuam. usq̄ ad fluuium id est eufraten. que tota regio quadrat̄ dat̄ ē iudea. De fide firmata & asso-

Uenit sione sagenis uitulor̄ Ergo moyses & narrauit plebi iudicia dñi. & dixer̄ omes una uoce. Omia que locut̄ ē dns faciem⁹ & audiem⁹. Quod ꝓposuere & ordinate dem pfecerunt. Fuer̄ ob tin̄ trespassores & in hoc uerbo mēdaces Scripsit q̄ moyses. Omissos finibus dñi preter decalogum. & mane consurgens edificauit altare dño. & duodecim titulos p duodecim tribus isr̄l. Forte duodecim altaria. quos & titulos dicit. ut pocius unū ex duodecim lapidibus & in singulis singula nomina filioꝝ isr̄l scripsit. quasi titulos unum ex sinḡis iuuenes. scil̄ nadab. & abiu. qui fuerūt ante sacerdotes & immolauer̄ dño pacifica uitulos duodecim. Tulit q̄ moyses mediam ptem sanguinis & immisit in crateres Pars uero uinea cū aspersit altare. quod & concepit deū. reliquum sanguinis effudit sup altare. Legit q̄ uolumen federis audiente populo. Qui dixer̄. Omia que locut̄ ē dns faciem⁹. Ipse uō sup̄stit sanguine respersit in populū & ait. Hic ē sanguis federis quod pepigit dns uobiscum. ac si dicer̄. Suspibit uita eius & sanguis eius fundet̄. qui uiolabit fedus hoc id est pactū mīe dei & dei. Sane hoc signū ad confirmacōne federis fuerunt a gentilibus. qui postea federis fede manentes. sic firmabāt fede manentē federis uiolatore. Ita

illos gētiles

men & aliud signū federis tern=
bilius fuerūt inde ep se. sal & ef=
fusionē aque. quod erat iosue &
sanuid. quia sicut aqua tota fu=
dit. ita. ḡ michil ep ea remanebat
vase. quod no alij liquores. et
eciam ppt perit effusa in terram
sic penitus ex stirpe sua pereret
qui soluet fedus. De ꝓmo ascensu

Deo ꝓpm Hoc fo ascendit moysi & iosue
moyses & aaron nadab et
abiu. & septuaginta de seniorib⁹
isr. secundū ꝑceptū dñi. usq; ad
terminū montis. & uiderūt deum
et sub pedibus eius qui opus saphi=
ri. & quasi celū cum serenū ē. Ta=
men nec sup eos qui erāt electos.
misit manum suā. idest no abscō=
dit se ab eis. sed maiestate dominj
uidentes & no rpm. leti epulabant
Tuc uocauit dns moysen. dans=
ei lapideas tabulas in ceptis decā=
logo. & assumpto eo iosue trans=
iit montes dicens seniorib⁹. Ex=
pectate hic. idest in castris & usq;
ad montes. Si quid questionis na=
tū fuit. referetis illud ad aaron &
iur. Operuitq; nubes montem. Ste=
ruitq; demisso iosue in quada plan=
cie montis. solus ascendit moyses.
ad caliginem. Septimo autē die
uocauit eum dns de medio calig=
ne. De tabernaculo faciendo

Ingressus q; moyses medium
nebule. fuit cum dno quad=
raginta diebus & quadraginta noc=
tibus no comedens neq; bibens
Deo ꝓpo Et ait dns ad eū. Dumme primi=

Quadraginta dies columna nopes

ab eis idest ꝓposa quecūq; a ꝓpto isr. sed
ab eo cum qui ultra optulerit. aurū
salis & argentū et es iacinctū & pur=pu=
rum coctūq; bismictum. idest serū ia=
cinctum purpureū & coccineū coloris &
bissum q; & grecū lin⁹ egrypcij molle
et candidū. pilos caprarū & pelles
arietum rubricatas quos pecus dici
mus. quia parthi sic colorāt eas eo=
cogitauerūt et pelles iacinctinas &
ligna sethim. Est autē sethim nome
montis & regionis & arboris. que silis
est albe spine in foliis. & est lignum
incorruptibile & incremabile.
Oleū quoq; ad luminaria. aromata
in unguenta. & timiamata bonos odores
& lapides onichinos. ita quod sacerdo=
tales & uestes faciāt michi secun=
dum ut habitem in medio eorum. nec
sit eis labor recurrere ad inuentem sue
Nota similitudinem tabernacli quod
ondam tibi faciēs illud ita. De secunda

Archam de te arche

Aligneis sethim faciēs que hebrai=
ce dicitur aron. Et nota q; moyses
hoc ordine narrat. Primo de hijs q;
fuerūt in tabernaculo. secundo de ta=
bernaculo. tercio de atrio. Josephus
bo ecclie. Ille secundū ordinem expo=
sicionis. iste secundum collocationis. lo=
gitudo archē habet duos cubitos et
semissem. altitudo cubitū sibi & dimi=
dium. latitudo cubitum sibi & dimi=
dium. Et uidelicet cubitū humano
no geometrico. quod apparet ex altitu
latitudinensi infra quod dr ee archa
Eciam iosephus cubitū hic uocat
duos palmos. Et dr archa non

Sethim q; sit

hinsse pedes · Et deaurata cintus & foris auro nundissimo · Fecit q & sup corona aurea · ad modum scti labij quod in mesis sacrarijs fieri solet · p circuitu latus longitudinis erat binu circuli aurei totu ligniu penetrantes & p eos uectes de lignis sctis deaurati imittebatur · quibus archa ferebat · nec unq eshebatur · in qua post posita e testificacio · idest tabule in quibus scptum erat testamentu trium quecq ibi repolita · testimonia dicit pnte · Posita e ibi urna aurea plena mana · testificacone q panē dedisset eis de celo · Tabule in testificacionem · q legis naalem sopiciā i cordibus eoz sustentauerat eis in scpto · Virga aaron in testimonium q omnis pnis adeo e · Deutronomius in testimoiū pacti q inierut · omia que dixit nobis dns facienq · Ob hoc dcā est archa testimonij uel testamenti · et ob hoc ecia tabernaculū testimonij dcm e et ides caiam · quia causse p foribus eius agebatur · De propiatorio et

Fecit e ecia cherubin

Sup archam propiatoriū aureū · idest tabula aurea eiusdem longitudinis et latitudinis cui & archa ut archam tegē sufficeret · De spissitudie quis no legitur · Hoc dicebat oraculum · quia dns de loco illo respōsa dabat · Ipsum aute diuinū oraculū dicit · quia oratibus dat · Dicebatur ecia propiatoriū · quia exinde loquens dns · propiabat plo · ut quia de propiatois dicebant gloria dnm semp ibi descende · Ex uetꝰ uō pte oraculi scit in duobus agnis anteriorib9 posit sicut duo cherubin

aurei et ductibiles no scdm fusiles sed tunsionibus malleoꝝ ductī · Sunt aute ut dicit iosephus alia volatilia hericia figurata · que a nullo hoim inspecta e · Hoc dixit moyses se in dei sede conspexisse figurata · Cherub dnus altero respiciebat · uersus tame multibus in propiatorium · Duabus quoq alis expansis & mutuo se tegentibus celabat oraculū · alias ex opposito extendebat · Possit ecia dici ad hoc am inq archam posit quinq cubitis altī ut in templo · nisi q in templo duplo maiores erāt · De mesa et coronis

Iterū ait dns · Facies & mensam de lignis sethim · huic duos cubitos logitudinis & in latitudine cubitū · & altitudie cubitū · et semissem Spissitudine tuic · Et mauribus ea ex oim pte · auro purissimo · Erat autem ut dicit iosephus · hec mesa proxime velut delphica thus quatuor pedes qui dicit ex altitudo · erat q ex medietate pris inferioris rotundi & tornatiles · Ps simpor opis quadrigula erat · Annulus aureus erat in singlis pedibus · situs q erat i pede. Vbi annulus inssus erat · in annulis uō uectes aurati quibus ferebatur mensa · Erat autem labium i mesa p circuitu sicut i archa · & labio affixa erat aurea corona · alta digitis quatuor ita q medietas eius sup mensam eminebat · ne supposita caderet ex ea · Alia medietas ei⁹ inferius pendebat ad decore · et erat corona hec interasilis · idest interpolita · celaturis & plano · Erat aute ut aiūt hebrei celature ille

Hic fuerit in archa reposita

Hic propiatorium

Hoc duobus cherubin

quasi ymagines regū. Et pphetar sime ubi ymagines fec. q reges fuit erāt in libertin a dauid usq ad sedechiam. Tamē iosephus videcim uelle nō fuisse ea aliud labium mi si hāc coronā mitra silen idest re ticulatū. Hinc nō sup̄ posita erat alia corona minor ista. sed q̄nta & q̄m supposita. & an plana ut medrusius nes cimus. tamē aureola uocat. Hebi dicit & hāc pbabiliter addita. ad pre signiada diuisionē regni in duo reg na. fuit enim regnū ist pplosius regno iuda. sed tamē minus dignum et ideo aureola supposita est. & tamē minor. Vel sicut in ariel ezechielis de medio sili exiebat q aliquid me poterim sic. De panibus ꝓpositionis.

Mensa hec ponebat in tabernaculo ad aquilonē non longe ab aditu. & ponebāt sup eam duodecim panes ꝓpositionis azimi de simila mundi valde. & ponebāt sem al trinsecus. et costabat singuli de duab decimis ephi. quos iosephus duos assarios vocat. et singulis supponebāt patena aurea. & sup patenam pugillus thuris. primo totū ephi decimabāt & illa decima ablata reliquū rursum decimabāt. Et ex his duabus decimis ephi fiebat pa nis Josephus dicit phialis aureas sup̄ positis plenas thure. His diebus sabbati sacerdos & calidi imponebāt mense. & erāt ibi tumori usq ad sab batū sequēs. Tunc illis sublatis et toto thure incenso sup altare nouum cum alio thure substituebatur. Soli ut sacerdotes sublatos comedebāt. Unde sacerdotales dicebātur. ut etiā ideo. quia ut ait iosephus deus preparat ut soli sacerdotes pa nes illos formarent. & coquerent & ponerent in mensa. et tollerent. nisi tamē hoc nō obstaret. Dicebatur autem ꝓpositionis panes. q̄ ꝓpositi erāt coram deo. in memoria sempiterna. Duodecim tribuū filiorū israel. ut porro poni dicit loco frequenter ponit. scilz p totā ebdomadam. ut medium p successionē ponendi. De

Precepit quoq; dominus ut fiant libamina de auro purissimo quatuor. quib̄ uasorū ad offerenda libamina et ab offerentib⁹ sacerdoti a libando idest gustando et a sacerdotibus duo a libando idest fundendo sic dicta & pomeria sup̄ mensam. scilz acetabula. phialas thimbula cyatos. In his diebus quod debebat offerri pundebatur. & p gustabat utrū dignum esset offerri an nō. Et quia colore & in sapore vinū diuersificat. dicitur quod phiale vitree erāt. Unde & abbacalim quod greece bitinum dicitur. sic nocatur. Timo augustino in superiori pre ample. in quibus poterat color et sapor agnosci. quas hebrei scutellas dicūt. Cyati ut minores & aygristiones erāt et aurei. in quibus fundebatur vinum sup altare p hostie libamento In thimbulis. que & mortariola

panes ꝓpositionis sic bāt & sacerdotes

& nad dicebāt panes ꝓpositionis

quatuor nota vasorū

dicebantur. thus p̄cognoscebatur
et offerebat̄ sili & panibus acce-
tum. Et quia mīp̄ aut nro oc̄rit
de oblatōne accti. quidā dic̄t accep-
tabula ubi salt̄ p̄undebat̄ a sacer-
dotibus. que debebāt offerri utrum
acepta idest ydonea c̄et an non.
Postea subdūdit acceptabula m
tria m phyalas m quibus vinū m
thuribula m quibus thus & simila
et ḡ̄m frictū manibus & sal & cyā-
tos m quibs oleum. Sumebant
enim sacdotes p̄us de hijs que of-
ferenda erāt porcunculas quas
m hmōi vasis ponebāt ad p̄gustā-
dum quasi lybando. & de singulis
que lybamina dixit moyses offenda
idest de offendis sumenda. de cam-

Precepit quoq; dns. delabro.
Fieri aut̄ delabrū ex aū-
pārissimo ductile. trāne iosephus
dicit fusile cui hastile basi infixū
erat & ferreū sup̄ vestitū calamis
aureis quinq; genicularis ad mo-
dū cāne. Ubi aut̄ capita calamor
iungebantur nec se. capita fiebāt
tumentia ad tūcem ad modū ad mo-
dum cyphi que cuppe dicūt. Iu-
gebantur aut̄ tamq; duo cyphi
modū tuc. & ex fundo cuiusq; cy-
phi procedebant flores recurui qi
lilia. & in ipō fundo nec cyphum
& lylia erat sperula volubilis si-
cut in capitibus calthedrarū sub-
sunt sperule volubiles. Et sicut
in hastili erāt quinq; calami in
sūc modum copulati quatuor
erāt ibi tūctūre. quarū quelibet ha-
bebat quasi cyphos duos tūctus
et sperulas simul & lylia. Et hoc ē
q̄ moyses dicit in hastili quatuor
fuisse cyphos in modū nucis. Tame
hebreus nō dicit cyphos sed dicit
nigellatos. vocabulū ex qual-
lo distinctus. Ex hoc hastili procede-
bant. ex latēribus ēa bachia hinc
& inde ferrea. quorū vnūquodq; si-
p̄ vestitū erat calamis aureis ad mo-
dum hastilis. & tūctūris eubant
capitia calamorū quasi cyphi in modū
nucis cum sperulis et lilijs. Et qua
in vnoquoq; tres cyphos dicit moy-
ses fuisse. videt vnūquodq; quatuor
calamos habuisse. Tame quibusdam
videt sperulas nō fuisse in fundo
cyphorū ut dcm ē. sed in media pla
nicie cuiusq; calami sperula volubile
suppositum. Sic erat candelabrum
ex ferro calamis aureis superducto
fcm. Si fusile fuit sm̄. ex auro. Si
vō ductile fuit & malleis mirabili ar-
tificio in hac forma p̄ductū. Erat
aute ut dicit iosephus ex septuagin-
pribus compositū in vna basi erectum
sic. In hastili erāt calami. & in brach
ijs vigintī nouem nō integri sed ex
duabus pribus. In medio ubi pcs
iungebantur erat sperula suppositā
ne ne tūctura videret. & pictura
calamus vnus. & ita erāt calami
vigintī nouem. cum tandem sperū-
lis quinquagintā octo. quinq; p-
tes in basi. septem lampadū sedes.
Quocūq; vō modo fcm fuit in
simo septem habebat capitia equalia
sup̄ que ponebātur septem lucerne

aurea. In fusoria eiam septē candelabra auro erunt. quibus olēi lucernis infundebat. Erantq; ibi forcipes et aurō dēt emunctoria ad emungenda uel extinguenda licuia eiam uascula dēt expectoria erūt ex auro ad extinguendū in aqua. que emungebantur ne terrā redderet odorem. Omne pondus eoꝝ erbasis sub hinc talentū auri ad pondus sanctuarij. Tria enim hebat talenta. mina quinquagenta librarū quod erat mistorū. medii octogenta. ad erat ciuium. maximū centū viginti quod erat sanctuarij. Taime iosephus dicit xpm hmisse centū minas. quas hebrei emphateos dicūt. greca lingua interpretatū talentum mercatum. Postremo autē ad austrū erat conclusam. sic recte quidem sed oblique.

Expo sepoui

Precepit De tabernaculo.

quoꝝ dns fieri tabernaculū in hunc modum. Tabernaculū erat dom⁹ dei dicta. quadrata et oblonga. tribus clausa parietibus aquilonari. meridiano. occidentali. Lib parebat introitꝰ ab oriente. ut sole oriente radijs eū illustret. Longitudo erat trigenta cubitorū. latitudo decem. altitudo decem. In latere meridiano erāt tabule de lignis sethim stantes bigenti. quarū unaquaq; in longitudine hebat cubitos decem. in crassitudine digitos quatuor. in latitudine cubitū et semissē. Iungebantur autē sibi nutrio mechanice. ne rimula ibi esset. aut plumacios parietis medijs. et erāt maurate ex utrīq; parte. Supponte nō singule duabus basibus argenteis perforatis. in quarū foraminibus cardines aurei immittebant in utroq; angulo tabule eminentes sicut in scriptis fieri iubet. Tamen augustinus videt nelle. q̄ bina bases esset sub tabula et alea supra p epistilia. sed lira contra est. que dicit ut bine bases singulis tabulis p duos angulos subiacerent. Verum autem tabule suspense a terra superiores an inferiores ad terram pertingerent nō legit. Eodem schemate fenestra erat paries aquilonaris. Ad occidentē uō erāt sex tabule per omnia siles alijs et eodem modo stantes in basibus. sed ei nō impleret nisi nouem cubitos dimidius cubitus ex utrīq; parte uacuus patebat. et ideo tabula uno cubito lata secta est p medium. Et fiebāt due tabule semicubitales que ibidem appositē parietem occidentis. alijs duobus parietibus copaginabantur. que eciam singule duabus basibus inmittebant. Ne uō uentorū impulsu ut quasi alia causa parietes concuterent. singule tabule hebant anulos aureos p ordinem. in quibus bacis ridicibus confixos et quos uectes per tristiles tabularū firmiter continebāt. Erāt autem uectes de lignis sethim maurati singuli quinq; cubitorū. Immittebantur q̄ capite unius uectis alterius in modū cocti. ut ex plurib⁹ simul

de parietib⁹ tabernaculi

uectis quasi binis uectis immersis to-
ciendis uidet̄ur · sicut in bacio ca-
lice pontificalis eburneo fieri solz
hoc sine plasmate cert̄. si duos addi-
disset p quinq; uectes esse in late
ad aquilonē et totidem ad austrū
et totidem ad occidentē · quod nimis
congruū uidet̄. Cum enim quilibz
uectis quinq; erat cubitorū · quinq;
ptensi in late uno digniti quinq; cu-
bitos tm contingebant · itaq; quinq;
cubiti illius lateris remanebat mtac-
ti. In occidentali uō late duo tm sufficie-
bāt. Sūt qui dicūt de tribus su-
pfluis binū supadditū quinq; uecti-
bus in late septentrionali · et alium
in australi · et sic quod illis deerat
ad impletum et tertiū sectū in du-
os qui poīti erāt in duobus angu-
lis parietū · ut reuinci inctūras
angulorū colligarent · sicut inter
angulorū in serimijs straphis ligari
solent. Sz hoc ex ystoria comici nō
pt̄. Quia ergo in ystoria c quinq;
uectes imitti p medias tabulas · a
sumo usq; ad imum · de altitudie
parietis intelligi pt̄. Erat ergo
in extra summitate parietis superiam
binis ordo uectium extensus in
longū · p totū parietem · et in extra
summitatem inferiorem · alius or-
do in eundem modum · et in media
planicie tres ordines · ut quod de-
erat c quinq; uectes fuisse · in bino
latere · pecius ad numerū ordinis
q̄ uectium referat̄. Erāt itaq; in
una quaq; tabula quinq; anuli
et in quolz duorū parietum uectes
triginta · quia quinq; ordinum ·
quilz seo uectes habebat · in late oc-
tali decem uectes bini singulos p or-
dines · Sūt qui dicūt non omes
uectes eiusdem ḡnis fuisse · sed
quilz uectium quinq; qui erāt in
magnis lateribz erāt seo cubitorū
et ultra quinq; sufficiebāt · ad cōmend
trigginta cubitos et quinq; uectes ·
qui ad occidentē erant singuli duorū
erāt cubitorū · Sz iosephus loquēs
de hijs uectibus ait · Unoquoq; horū
magnitudine cubitorū quinq; · De distri-
cōe taber nacli et de utrōq; uelo ·

Tabernaculū hoc · in duas pres
distinctū erat · posterior ps ad
occidentem decem cubitis ptendebat̄
et ultra quadrū erat in longū scilz et
in latum · et in altū decem cubitorū
Hoc ps adytum dicebat̄ · alt̄ sanctū sanc-
tuel sanctuariū sanctuarij alt̄ sanctū sanctuarium
Anterior ps ad orientem viginti cu-
bitis ptendebat̄ · que cōmunis erat
sacerdotibus · et hec dicebat̄ sanctū · alt̄ sanc-
tū sanctuarium · Respectu huius posterior
dicebat̄ sanctū sanctorū · quasi sanctum cōsecratum
sanctorū · ut dicat̄ sanctum sanctorū · alt̄ sanctum sanctorū id
est sanctus sanctorū · ut dicat̄ dnus dnorū
alt̄ rex regū · Ad alteriora uō ptes
separandas posite erāt in medio qua-
tuor columpne · de lignis sethim deau-
rate · capitella huius aurea · et bases
argenteas · tamē iosephus dicit qua-
tuor fuisse tabulas · ad modū aliarū
partes equali · a se inuicem distantes
inter quas tres anguste patebant
ingressus · Sup capita uō columparū
suppositi erant duo uectes decem cu-
bitorū · a pariete in pariete ptensi
in quibus p circulos aureos immissi

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

dependebat uelu ante quatuor colū=
pnas ostensim· quadrū ex oīm pe=
scis decem cubitoꝝ· ut ex oīm pte
ꝑspiceret aspectus interiꝰ· Erat
autem uelu ḟm de bisso retorta· ꝙ
ē genus līni candidissimi· & mollis=
simi· et de iacincto· & purpura
& cocco bis tincto· idest de filis ten=
dis iacinctinis purpureis & coccineis co=
loris opꝰ plumarii cōpositū· idest
opꝰ acupicto· plumꝫ enim ptexta
quada seu ꝙsi pecia dicit acus· Hoc
genus ueli uulgo bustratu dicit
ꝙ bis stratum· Primo enim sit tela
cui cū acu opꝰ manuali supsternū=
tur diuersę pictuꝝ actiones· Erat
qui dicit opus plumarium a situ
auium quibus superaddita ē plumaꝝ
uarietas· Idem opus dr ecia poli=
mitum· a polis ꝙ ē multa· ꝙ multi=
tudo picturaꝝ· Erat autem hoc
uelu pulchra uarietate conceptum
ex diuersis floribus ut aut rosepis
quos gignit hyems & aliis picturis
quas poterat mittere pictores preto=
formas dialium· In ingressu autē
tabernacli quinq erāt columpne· de
lignis setthim deauratę ex capita
limes aurea· bases uō eneas· sup
quas duo uectes· ut binus decem
cubitoꝝ extendebatur· a pariete t
parietem· utroq capite suo· utroq
pariēti inserius· ad modū tribus
in domo· a quo dependebat aliud
uelu ꝙ circulos aureos· inserius
ad modum poriō operum· Ex se=
cundo rosephum usq ad mediū erat
columnaꝝ dependebat· regens eas
ꝙ quinq cubitos· reliqui quinq usq
ad trium· ad ingressum sacerdotū pare=
bant· Sup hoc uō erat aliud cor=
tinam laneam supponitur· usq ad ter=
ram ptingeret· funibus ꝙ anulos
eam ducentibus ex retrorsum ut
in diebus festis reducta ꝑberet·
aspectum tabernacli in aliis diebus
sup ducta· prohibet aspectū· precipue
cum nubilum videt· (Textus enim
fortis est et facile plumas utrilli
frequēte laborem sustinebat· Erat
in ingressu templi simulem dicit
fuisse appensam· Erat autē in inte=
riori sanctuario archa cū his que in
ea reposita dnīm· et cum his q
erant ei supposita· In anteriori uō
cruce labrum ad abstersū· mesam
ad aquilonem· in medio autē uelu
nō longe ab aditu altare aureum·
quod iosephus thuribulū aureū
uocat· de quo post dicemꝰ· De
tabernacli uō cortinis·
Decem sagis et cortinis tabernacli nō cooperatur· sed
plani ad modū palestine sunt· qua=
tuor operimentis aptatis· Primū ope=
rimentum sunt cortine decem· que
eciam dela ut tentoria ut taberna=
culi quę uocatur· que erāt ex de
quatuor ꝑdictis coloribus ope plumā=
rio· Longitudo primus cortine· erat
xxviii cubitoꝝ· latitudo qua=
tuor· quarū quinq sibi mutuo
iungebant· et quinq alteri· ut
quasi due cortine ex quinis sibi co=
iunctis redderent· Jungebatur au=
tem earum linis iacinctinis· q in binoq
latere cortinarū dispositę altera cor=
altera veniebat· & bine anulo au=
reo colligabatur· sicut ad ornatū

colli fibule argentee ut auree utri-
que oram capucij solent colligare.
Dicat tamen Iosephus annulis au-
reis & uncinis eas fuisse connectas
Secundum optimetum erat saga ci-
licina. que & uela cappacia ut ca-
pillacea quoq; uocant. que de pilis
caprarum quos capillos quoq; dici
ad differentiam lane omnium fe-
rant. de quibus & cilicia fiunt. Un
et illa saga cilicina dicta fuit. que p
asperitate saga dicebatur. Unde
et quosdam panos asperos sagos
dicimus. ut frote ex quadratura
saga dicta fuit. Unde & militare
pallium a gallis tuentu. quia qua-
dratum erat. sagum dem &c. Quod tu
quia ex aspo siebat pano comera
deris intempiem. eciam potuit
dici sagum. Erat autem saga hec
undecim Longitudo sagi unius
siebat cubitos tetragona. latitudo q-
tuor & erat quinq; mutuo sibi
iuncta. ut quasi unum sagum face-
ret et alia sex quasi in unum sagum
connecta. Fugebatur autem am-
plis ex eis insertis consilis contra
se venientibus. Utrum autem singule
cortine. ut saga sibi iuncte ita co-
pularent. an quinq; cortine sibi
consute phylo insertabilt in una
cortinam iuncte erant. & alie quinq;
similiter. ad tegendum tabernaculum
Hec due magne cortine tectum am-
plis & ansulis iungerent. no elucet.

De modo tegendi secundum bedam

Quomodo do ex his tegebat ta-
bernaculum prius videamus.
Secundum bedam protendebat dece
Cortine copulate sibi p tussim. to-
tum operientes tabernaculum. & descen-
dentes per latera. uno cubito desta-
bant ex omni parte a tra. et quasi stil
iuncte quadrigmta cubitos per lati-
tudinem cortinarum implebant longi-
tudinem tabernaculi. que erat tetragona
cubitorum. tegebat et quinq; cubiti
dependebant mystra lateris occiden-
tale. alij quinq; tum descendebant
ante apturam que erat ad orientem
Tamen ne cooperire penderet uelum
cortine ingredientes. duo magna
lata tabernaculi usq; ad medium ap
ture trahebat. ubiq; mutuo iungebat
in frote tabernaculi ad orientem & ad oc-
cidentem. sicut in late occidentis. & ita
ex omni parte tabernaculum erat tecta
cortinis uno tm cubito ornata tam
ex omni parte non velato. sup ponebat
sagum sicut & tussitium. Et quia erat
trigmta cubitorum platea. descendebat
usq; ad terram. & ita cubitum cortinis
no velatum ipa velabat. Et quia
ex trasito quadrigmta quatuor cu-
bitos tegebat cum undecim esset simul
iuncta. et unaquaq; erat quatuor
cubitorum longitudinem tabernaculi
trigmta cubitis tegebat. De quatu-
ordecim. qui sup erat septem descen-
debat ad orientem & septem ad occiden-
tem. Partes do sagorum que superant
pendentium mystra duo latera magna
usq; ad terram ex utraq; parte reduce-
bantur ad tegendum meridiem orienta-
lem. & quia septem cubiti ex utraq;
parte venebat. in spacio vero unde-
decem tm erat cubiti supplebatur
sagum sago. Et forte in similitudine

cumiss duo cubiti replicati cōsuebā-
tur · mistu- honesti uestimenti · et tūc
eo q̄uolumēnia sagi de lateribus
in medio mitris copulebatur · in eod
loco in quo et cortine erāt fix in latere
occidentis · Propter hui⁹modi suppletura
sil replicationem sagoꝝ dicit beda p̄
nūi dīm deposse moysi septimū sagū
in fronte tecti duplices · idest dimidi-
um sagum quod excedit cortinas ·
ceāy in mitris supplices sil replicabilis
Et post plamus addidit · quod sup-
t in sagis · idest vnū sagum quod a-
plius t eo medietate cui operies po-
teriora tabernacli · idest latus occi-
dentis · Duplicabatur autē ita ut
impetu ventoꝝ possent sustinē · Et
secundum hāc dispositionem taber-
naclī eo omī pte tegebāt sagis usq̄
ad tram et nichil eo eo videbatur
Et tentorium quod erat imediate
pcipuum similiter ibi erat · Et cū
sacerdotes intrabant tabernaclm
sil nēcē erat attolle saga et corti-
nas ut subintrent · uel si in medio
ungebatur · uncūs et annulis edi-
tiuitū eoꝝ dissoluebatur · Josephꝰ

Hēc est iosephi aliter ·
dispositio · cui consentit origi-
nes et videt phabiliꝰ · dū enim de-
cem cortinas mutuo sibi nectas ut
dcm t · a fronte tabernacli sup mi-
tris extendi p tripūsum · et tegit totū
tabernaclm · et descendē iuxta latꝰ
tabernacli · occidentis usq̄ ad tra-
mitem uō ne tegi aliqua pte cortina-
rū · cum q̄dam heret velum si-
militer et de sagis totū dicit te-
gi tabernaclm excepto mitrū · et
quia duo cubiti sagoꝝ super-
fuit cortinis ex utraq̄ pte dicit
eos replicari sub cortina · ne le-
tus mitris inter saga et corti-
nas totum cōcuteret operimenta
¶ Nota q̄ in ipa replicatione melio-
debatur · cortine ne uentus subi-
trare posset pro quo ceāa dictum
putant · septū sagū in fronte tecti
duplices · Sed ceāy sm hoc spea-
osa et paosa plurimū ꝑs extrinse-
ca tabernaculi nō videbatur · nec
illud cortinaꝝ quod circa taber-
naclm cōfluebat · Frustra ergo
tanti scriꝑ pcij rei videbat · quo cir-
ca forte ex omī pte cortine et sa-
ga funibus extendebant circa ta-
bernaclm et paxillis ex eis colli-
gabant fines · quia et paxillos
huisse tabernaclm infra moysēs
dicit · et sm modū tecti dependentis
circūquaq̄ attollebat · ut et ta-
bernaclm undiq̄ videri posset ·
et circumiri ab ingredientibus ·
sub cortinis · De pellibus ——

Quocūq̄ uō modo hec duo opi-
menta dispona fuissent · de re
aliquis duobꝰ nō t questio · Sane
tertium optimum erat de pellibꝰ
arietum rubricatis · que superiora
tm tegentes ad latera nō descē-
debant funibus et paxillis ere-
is affixis terre circuligate · Qū-

tiq̃ quoq; opimentū in eisdem mo-
dum erat sup̃ponit de pellibus ia-
cinctinis. Supposita bō erant duo
hec. ppter estum & ymbrium mīsi-
onem. Multos itaq; ut ait Iose-
phus stupor hebat alonge aspi-
cientes. nā colore eius tmullo
putabat Astare a celo. Quod figu-
ra hac coposicōe rabāt pdā
tabernacli pater deū non
hoem sic disposuisse. quia ut ait
Iosephus smgla horū ad formā
totius saltz creaticōis rez stū re-
spicit. si quis hec absq; studio velit
considerare. videt eū quod soli po-
tifici pulsum cāt. figurabat celū deo
& angelis attributum. secundum
bō quod in duplo erat. terrā et
mare cūctis gressibilia. sicut et
illa ps communis erat sacerdotibō
cortine celū sydereū. signa aquas
que sūt sup firmamentū. pelles ru-
bricate celū empyreū in quo sunt
angeli. iacinctine celū supius ubi
e deus sup omnia. Tunc in quatuor
coloribō uelorū dicit Iosephus sig-
nari quatuor elementa. per byssū
terrā. quia de terra e. & primo creū
et viridem colorem hīc. p purpura
mare. quia in conchis marinis tingit
p iacinctinum aerem. p coccum ignem.
quia in colore ei similatur. p mesam a-
nnum ut tempus. p panes duodecim
menses. p corona quatuor dignitorū
annum solarem quatuor temporum. p
minorem annū lunarem. p septem
lucernas candelabri septem planetas
per septuagenarios tres eius decimo-
nām. salz armoniam planetarū. fo-
te quilz planeta hīt decem dignī-
tates ut patres. quinq; nales et
quinq; accidentales in quibus ar-
monice dest proporcionalis. sed hec
In candelabro notant. quia que sub
eis sūt ad ipos tendūt. dest mor-
tales et effectus ab eis time. quod
etiam notat ornatus eius. Cyphi vasa
liquoris aquas perule. sole spectrum.
lilia aerem. qui solus vigilat odori-
bus. De altari holocaustoz. exo
xxvii
Precepit quoq; dns fieri altare
de lignis setthim. Altare hoc
dicebat holocausti ut holocaustoz.
ut holocaustomatū. sed a dignio-
nomen accepit. Erat autē in longi-
tudine & latitudine quinq; cubitorū.
saltz quadratū. & in altitudine trium.
cui tamq; nimis alto ad horā ministri
comis aliquid apponebatur. in quo
ministri starent. quod impleta ministe-
rio tollebat. Altare enim gentibus fuit
alibi phibet. Erat q; eorum ministra-
re sine opimento. Parietes ligneos
sed opti erant ere minis & cōlicet
urino possent. sicut nec anatron. ut
lignum putresceret quodlz quod urendo
fit mundius. Area eius sive aerula
erea erat. tamq; fundus arte sup
qua fiebat ignis qui p fenestras que
erat in latere orientali ponebat
In quatuor angulis superioribus erat
corona quatuor cornua recurvata

ignis fuit alias q̃ uendo sūt in hora

quibus quatuor cornua

qz̃ res figurat ptra

quibus quatuor cathene annulis
inserebantur. De quibus dependes
cratícula erat in modum retis facte
usq; ad medium altaris metis des-
cendebat. sup quā cremanda in
odorem dño ponebantur. que ig-
nis p oculos cratícule ascendens.
de arula consumebat. Circa uō
angulos inferiores quatuor erant
anuli erei in quibus uectes pone-
bantur. De lignis sethim oportere
ad deportandū altare. De hoc
tamē altari et cratícula eius am-
biguitas ē nō solū inter nos. ue-
rū etiam inter hebreos. Propter
eum hebraica ueritas a nra trās-
latione michil discrepare uideatur.
Nos quidem sic habem⁹. Facies cra-
ticulam in modū retis enea. p cuius
quatuor angulos erūt quatuor
anuli erei. quos pones subt arū
lam altaris. ereq; cratícula usq; ad
altaris medium. Hebreus uō sic.
Facies ei michur. ad fenura retis enei
et sup rethe quatuor anulos ereos
et duos de subtus illi⁹ fundum are.
ereq; rete usq; ad medium altaris. Jo-
sephus autem sic. Cum subtenuit cratí
cula in modum retis fert. Suscipie
bat enim ignem qui de cratícula
febat. quia bases nō erat ei subiecte.
Eusebius tamē senator in pscīt
quia fecit. cuius in exposicōe psalmoꝝ
meminit. quatuor pedes in altari
uerosq; fecit. Prouide uidet quib⁹ usus
nō sit. Supponi cratícule carnes assandas
sed fuisse quasi bas quoddam in quo

sederet altaris cuius paries altitudo
altaris ambiens usq; medium altaris
eleuata erat. In cuius angulis sursum
quatuor anuli pendebant. p quos
uectibus inserti altare ipi portabant.
Altare enim nō legitur ab
os habuisse anulos. Ex ueritate separa
tum erat hoc uas ne cratícula ab altari ita
ut amoueri posset altare ab eo cum
uellent. et sup impon⁹ an depō al-
tari ope fusili ita fabrefem erat. ut
quasi appositum ee uideret. ambi-
guū est. Sup arula uō altaris.
qua in medio eius ponitur dicunt⁹ p
fenestra ab oriente ferrum ligni ir
impon. et sup ligna carnes pon
assandas. ut nō erat ibi arula. sed
sup cratículam supponi fiebat ig-
nis. quod uidetur uelle Josephus i
predictis uerbis. aliis uidet. nec
experimento nec fundo ipm habuisse. Ex
parietes tm tria cubitos secundū dñs
dixit. Altare de terra facietis
michi. In cuius area supiori fiebat ig-
nis ubi cremanda imponebantur.
et de cratícula altari supposita idem
senserit. Arula uō subter qua cra-
ticula ponit legitur. Hebreus ara
inclam uocat ut fultum. que in
medio parietum altaris ee dicit.
Usq; ad quem locum altitudo erat
cule pmigrebat. De situ altaris et
positum erat ubi⁹ altare ante tabernaculū sub
dio. nō directe contra templum sed aliquo
ad meridiem descendens. ita ne ante
ipm immolantes templum ad aquilonem

Hec pz q̄ ma tūslato et hebra
ica veritas q̄ tendant

Nota bñ

m ipm tabernaclm usq; ad sac̃ sco2 inspicere possent. Et quia stabant ad aquilonē. & cont̃ meridiem qz eos spectāsse ad aquilonē cngz ad meridiem legitur. Erāt̃ p̃ vsus ei⁹ leberes ad colligendos cineres cum habuit altar̃ et deportandos. qui in locum mundū & secretū reponebāt̃ et forcipes ad emendandū ignē altaris et fiscinule quas grece craugras dicit̃ qua inde de cardinib⁹ cocte carnes proferebāt̃. et basilla quasi natilla a ueh̃endo quib⁹ prune ab hoc altari ad altare thimiamatis deferebant̃ preter craticulas. & ollas ad carnes coquendas. que tñe nec altare nō coquebatur. Omia nō erat̃ aurea. Hebreus sic h̃z. Facies ei⁹ ollas et cinos⁹ palas et cinos⁹ pelues et cinos⁹ uncinos et cinos⁹ ignium receptacla.

De atrio circa tabernaculū

Erat autem atrium circa tabernaculum m̃ latere meridiano centū cubitor2 et m̃ aquilonari centū. m̃ orientali quinquagenta & totidē m̃ occidentali et sic quadrū erat. sed m̃ forma altā ptē longiori. Erāt̃ p̃ m̃ ptē australi alee quinq; cubitis. bigarū columpne. laminis argenteis uestite. capita earū argentea cum celaturis cum basibus eiusdē. ne forte tabernaculū apparere posset spacio quinq; cubitor2 inter sc̃as trabes. sup quas anuli singuli me⁹rant. ab anulis usq; ad capita pp̃ illor2. qui erāt̃ m̃ magnitudine cubiti. & p̃ singulas columpnas unā de m̃ tirum fixi ut atrium custodiret mobile. Cortina nō de bysso mollissima. centū cubitorū m̃ longitudine. et quinq; m̃ latū p̃ columpnas dependebat. a capite usq; ad basem diffusa. ut nichil a pariete aspicere videretur. nisi forte p aeris nitorem. quatidiu p̃ retro frontibus et papilionib⁹ trahebāt̃. ut sub ea quasi sub tecto populus recipereꝫ. Ita eundē modum latus aquilonis bigarū columpnas. et cortinam habebat diffusā. Ab occidente nō decem columpne et cortina quinquagenta cubitor2 ut̃ rum continebat. In ingressu uō aduentum tres columpne huic & inde stabant. & tres cortine mīs hinc inde diffuse nichil a pariebus distantes. In medio uō latere ei⁹ quatuor columpnarum modū portas fuit. quibus appensum erat uelum. de quatuor preciosis coloribus contextū opere pliuario. quod ad ingressum et egressum de facili attolli & deponi poterat. Octoginta tamen m̃ lateribus hinc inde fuisse columpnas bigarū et bñā. inter quas erant bigarū aperture centum cubitor2 & m̃ duob⁹ minorib⁹ nouem. sed p̃ter angulares que cornues erāt duob⁹ lateribus dicit̃ ibi bigas hic bñā. Sic designantur duo decem.

De luceribus

Precepit deus domino offerri de filijs israel oleū oliuarū

q Et designantur duo p̃mum columpnarum numerum metrepedimus habebat ergo bigarū lateris magni bigarū columpnas. dest. nisi tri. inter decē columpnas dest. decem tetrapedus

Nō in morte q̄ludes lapidee dus
accēdas q̄ a dño

purissimū piloq; transiuit. Hoc enim purius ē q̄a nucem ita liqueum. sic mirabiliter ratiōnis ut semp arderet. ex eo lucernā tabernaculo testimonij. q̄a accendebat aaron et filij eius uespere et usq; mane lucebit coram dño iugiter. Septem lucerne erāt dño m̄dē nō tres tm. Licnus lucerne papireus erat. cinis uidelicet nō q̄a mergit dicim̄ aurea. De

Epo pporū

Item dns uestibus sacerdotū locutus ē ad moysen. Applica fratrem tuū aaron ad te et filios de medio filiorū israel. ut sacerdotio fungatur michi. fabricesq; uestem sanctam filio tuo in qua sacrificetur et ministret. De his sane uestibus q̄a ōpiose agit hystoria. ad eius decorā congruo ordine p̄sequitur. Quatuor erant uestes tam minoribus sacerdotib; quos canonicos uocabat. q̄ principi sacerdotum que archiereum appellabant duobus et pallas alie quatuor. q̄b; solus archiereus uidet̄ p̄mineps sacerdotū utebat̄. quibus secundum ordinem hinc inde induebantur. Purificatis prius manib; et pedibus aq̄ sacerdos induebat̄ mandyas. quod ē constrictorium sonat. quod ē ex bysso. lineis femoralia dici p̄cepit. q̄b; de bysso retorta circumdatum ingredientibus q̄ propinquum pedibus ascendebat usq; ad talos. ibiq; fortiter stringebat̄. et usq; ad genua tm descendebat. et poster tunice pontifex. q̄a nudem hic contexuerā

Nō bñ tu patrē

tunicis sandaliis pedes tegit. ac si dicatur ei. Cum lotus ē nō indiget nisi ut pedes lauet. Sed bysso fina sindone uestiebat duplici. quod ethymologia dest linteum dicebat̄ q̄a nos lineā strictā siue camisiam dicim̄ aut subucula q̄a moyses alyner appellauit. sed post a babilonijs discentes hebrei hemsaneam dixerūt. Est autē desuper usq; ad talos et decenter corpori coaptata. sed manicis brachia nō alde constringens. ut nec nudi ministrent. et tunice ad discernendū ob talem uestem nō nimiū patri cōtemptibilis hinc inde sup humeros capitium stringentib; Cercio cingebat balteo lato quasi digitis quatuor sic reticulato ut quasi pellis superea q̄a estate exuit uidet̄. contexto floribus coccineis purpureis et iacinctinis. strauit tm byssinum erat. simonis micum emgendi a pectore circaductus lateribus redditur iterū ante umbilicum ibiq; modice stringebat̄. et usq; ad tibias depe debat ad decorem. Dū sacerdos nichil opabat̄. Cum autē sacrificabat ne impediret̄ pendentes sup lenum sumitates humeris reflectebat̄ Unde et forte diaconi quoq; casula plicata eis humero sup ponit. Q̄to simplicem tiaram gestabat in capite accidit pontificali plurimum differentem. Erat enim modū piū calamaci aut cassidis modice mediocrie uertias excedens. Dicebat̄q; mitra pher. habens uictus. que mollitie

Nō tu diaconc

Vide hic de uestibus sacerdotū et nō bene tu sacrdos

sepius uestiebatur · ne facile la-
beretur · habens desup aliud ue-
lamen byssinum usq; ad inferio-
ra barbe descendens celans pi-
lei ligaturas · & tota capitis sup-
ficiem · aptumq; erat ppter ne la-
bor ante tueretur sacerdos · De pon fi-
Super hec calibus uestibus
pprijs quatuor uestib⁹ induebatur aarbarchus · Quarū prima
tunica erat iacinctina · poderis
ut ipoditis · idest talaris · qua he-
breus mechil dicit · eratq; de du-
abus massombus fta consuta su-
p humeros · & plata in modu dal-
matice fta · manicis eiusdem colo-
ris assutas hns · capicium hns no
od tuisuer so sup scapulas · sed in
longum sectionem hebat · a pectore
usq; ad medias scapulas cui apte
ne ante et ret⁹ turpit⁹ appareret
assuta erat uitta · que sup scapu-
las hinc inde · uastilis stringeba
habebat aute p fimbrijs septua-
ginta duo septuagnita tintinna-
bula aurea · quibus erat immixta
totidem nastuli · quasi mala pini-
ca ex iacincto & purpura & coc-
co bis tincto · itā ut post tintin-
nabulum ēet malogranatū quasi
inter scalari modo posita · ut au-
diretur sonꝰ cum sacerdos ingre-
deret sanctuariū & no moreretur ·
Sup hac tunicam videtur uelle
iosephus acingi pomasse cingulo
predicto · quo alij sacer-dotes sup
lineam tunicam · alij nodo ipm
acingi dicūt · sed sup ephoth · ut
sup omnia ornamenta ad ultimū
cingeretur
fuerūt qui
dicerēt du-
ab zonas ha
buisse pom-
ficem · pma
ad modum
sacerdotum
scenda sup
ephot · que due tūc pro uno habeb⁹
ornamento · Secunda uestis erat
ephot similis sup humeralī gre-
cor⁹ de predas quatuor coloribꝰ
auroq; contexturā sine manicis ad
modum colobij · descendens usq; ad
renes adeo ut supcingi posset · su-
periorem ptem tunice iacinctine te-
gens inferiorem relinquens nudā ·
Circa uero latera una ab alia
lis aureis ligebantur · aptem-an
hns in pectore quadrā ad modū
palmi in qua lapidū ordines inserebant⁹ ·
in cuius pte superiori sup utrūq; hu-
meralis fibulati erant · auro duo
lapides onychini · sardonices secū-
dum ioseph⁹ · sedm septuaginta
smaragdi in quibus sculpta erant
nomina duodecim filiorū israel ꝑ
ordinalibꝰ suis · singula habentia
juxta ordinem natiuitatis cor-
seorū nomina seniorū in humero dextro
numerū in sinistro · ob recordatio-
nem filiorū israel · Habebat aute
capicium os tuisuer so sup humc-
ros fortibus lorīs concexum / ad
legem · samuelem & dauid indu-
tos · ephot aliud erat · et ppter e-
phot dicebatur / & erat lineū
Ffriud ob mira pulchritudine ope-
Rome ephoth e-
quinocat ta · ephot
sacdotale · In hac me
ta · Ephot a ipse
urebantur · Inde ap-
plica tibi ephot · Inu
Bulgare quo uebat
uulgꝰ in quibusda
negocijs ·

maculati. Tercia erat ornamenti quod hebreus essen. greccus logion. latinus racionale dicit. quadrangulu et duplex. nepalle spannatz rupetur. mesura palmi habens. scilz apertura superhumeralis implesi sufficiens ex predictis quatuor coloribus contextu. et auro eodem semate quo et superhumerale. Erant in eo duodecim lapides auro inclusi. inclusi p quatuor ordines. terni in singulis. In primo ordine sardius. topazius. smaragdus. in secundo carbunculus. saphirus. iaspis. in tercio ligurius. achates. amethistus. in quarto crisolitus. onichinus. berillus. in quibus erant sculpta nomina duodecim filiorum israel iuxta nomina nativitatis corum singula in singulis. ut gestaret sacerdos memoriale filijs israel. et filiorum israel in humeris et in pectore ob recordacionem eterna. quorum unus quisq; erat memor. spe unionis duorum. ut scilz spe quisq; iudeus nomina patrum suorum sacraret ne a virtute forte degenerarent. sacerdos nouus intra fidem patriarcharum meminisset imitari. meminisset etiam quisq; ex hijs primis ergam sacrificijs et oremus deo comendare. Appellabatur etiam racionale iudicij quia in eo scripta erant hec duo nomina iudicium et veritas vel doctrina et veritas. Sane ubi nos habemus quod

quod vocat racionale iudicii

in racionali iudicij iudicium et veritatem. hebreus hic purim et thummim videt sortes in quibus iudicium veritatis solet inquiri purim dicit. Traditur autem in medio racionalis fuisse lapidem quadrum. magnitudine duorum digitorum in quo sine mutacionem coloris ppe debant. scilz in festo appariciones utrum deo placuisset an offensum. Josephus dicit sardonicam qui in dextro humero gerebat cum sacrificium pontificis deo placabat tanto splendore choruscare. quod etiam paulo post radij eius apparerent. Egressuris uo ad plium si deo cui eis esset tantus fulgor. in lapidibus racionalis apparebat. ut eis fieret manifestum cor populi deo adesse. et ob hoc racionale iudicij nuncupari. Asserit autem Josephus hinc fulgore sardonicas et racionalis cessasse annis ducentis antequam ipse scripsisset hec. cui deus molestus fuisset transgressiones legis. Erant etiam in quatuor summitatibus racionalis quatuor annuli aurei. quorum duobus summis inserte erant due catene auree sibi invicem coherentes. Deest obliquate. Modius .v. litre sibi in medio connecte. ut pocius flexura exprimit catene auree in qua macule maculis coherent. Pro quo hebreus hic plexas ope plexo Josephus dicit p fistulas bemines. inquit caldeum sonat terminatus. deest ad quintale spacij pro

Alia causa quod vocat racionale iudicii

quo protendebant̃ ferãs que sursu
ferebant̃ usq; ad scapulas ponasfic
sup quas miserebant̃ duobus unci
mẽ aureis sup humerali firmiter m
sertis · duobus uõ inferioribus am
bis assute erãt due mitre uacinctine
que circa ſtẽra ducte duob⁹ amu
lis aureis inter scapulas inserebã
tur · qui sub utraq; sardonice tẽplor
supi stabant · ut utẽq; ligatura epi
or & elogion sibi iunicem firmiter co
herereut · Sup hec diat rosephus
zona ex quatuor coloribꝰ & auro
contexta ex utraq; latẽ circuducta
et itero reuoluitur ante pectus
utẽq; sumitate infra pendente · ha
bentem ex aureis fistulis fimbri
as · mire decore cõpositas · De ornatu

Vltimũ erat capitis capitis or
namentũ · quod omnino tyã
ra aut mitra uel mitella dicit̃ · spe
cialiꝰ uõ eclaris · Erat q; tyara
ad modum predẽ ferã · que gis e
rat sacerdotibus · sup qua consuta
erat alia tota iacinctina que ci
cumdabat̃ aureo circulo · tribus
ordinibus ferẽ · sup quẽ stabant
flores aurei ab occipite · plataqꝫ
mitellas · a tympe usq; ad tympa
a fronte uõ supra stabat flos au
reus similis herbe qua greci uspe
mos dicũt · magnitudie digiti uni⁹
In superiori uõ planicie tyare ex ad
pte mi circuitu usq; ad sumitate
eius · que mi acutissimũ deficiebat
acumen · Particulariter p̃ loca e

rant aurea malagmata cũ spino
sis extremitatibus suis fabre fer̃.
Sup mtelligo quia fronte nõ te
gebat · Sup frontem uõ portabat
lamina aurea qua p̃cultu dicũt
ad modum dimidie lune fer̃ · q; arcua
tam sursum tẽdit & in medio am
plius aureum iunctio aureo mitere
bat̃ · qui tyare insertus erat in qua
sculptũ erat ayoth · adonay · id est
sem dñi · Et magis ap̃ alia dei no
mina · sa
ncta hec dicat̃ mesrabi
h tetr̃
le · De mysterio eius tin
matõ
taris & unitatis aliqua
quod tẽ
ſaltem potue-rũt musici
fabule di-
que philosophi · sed mi
nõ qua
terius ſcar-natis & passi
dicã nõ po
ssumꝰ quod hec nomia signifi
cat · sed q;
ficat multi iungi cõpresse
pte tetragrãi
de-rũt · Vñ augustinus
lem significat
legi libros platonis ali
cat quod
ig uerbis sed hoc ipm
hec tres
plane · In principio erat
scribentes
uerbũ & deꝰ · uspe et
lie · ioth ·
Verbũ caro fem est
eth · nau
nusq; inuenem

que sonant principium uite pas
sionis iste · quod ẽ p̃ passione huius
que prefigurat̃ hinc sacerdos re
munerabiem · uita in diuin̄ p̃dicen
dũ uõ cum mouetur ponasfer
mouetur · et lamina sea · in ſte
ligabatur · mitra iacinctina ppri
cia celatur inciniũ & annulum
que circuducta capiti & ligatam
occipite · dependentes sumitates ·

Tetragrammaton id ẽ ineffabile signũ
huius litere scribit · Ihe · ioth eth nau
q; ap̃ hec significat

quas tres figurat magister duos sacerdotes

sup humeru brige diffundebat. hijs uestibus de typo uestium
Ornatus ponifex. ymagine totius orbis sup se preferebat
femoralia cum & linea stricta. qb bissina erat. hec figurabant
balteus uo quod erant circuitio-
lucionem occeani. tunica iacincti-
na po colore aeris preferebat.
p tintinnabula sonitus tonitrui.
p malogranata choruscationes sig-
nare. ephot uo sui varietate ce-
lum syderum. quod auri coloi-
bus mixtus erat. significat. q
calor uitalis penetrat omnes sa
Duo sardonices solem & luna. ut
duo emisperia. duodecim gemme
pectorales. duodecim signa zo-
diaco. pulchre. quod in medio
erat. appellabat rationale. hoc
enim cuncta sue plena & eterna ha-
rent celestibus. uno tacto eternos
et temporo coloris & frigoris. &
duplex iuxtaq tempies. de cel
cum sit & tacte descendit. Cuncta
actu cumpreu. lamina sup posita deu
omnibus psidente de altari incensi
Post uestium & loco eius u-
coposicionem locat & dns ad
moysen. de modo consecracionis a-
aron & filioro eius. quod usq adp-
sam cosecracionem distulimus de altari
aureo psequeres. fuerit erat hoc
altare de lignis sethim. lmis cubitis
longitudinis. & alteri latitudinis
dest quadrati. & duos cubitos in
altitudine. uestitusq erat auro pu-

Ego magister historiam incepturus
in capite sup edit usq ad hystoria
precepit & tabgi. hemt. Ita

rissimo. corona lmis. & cruciculum
aureum & catenam & anulos et
uectes aureos ad usum portis.
Ut uo ara sic esset an cineres
terra exciperet. ambigum ecclo-
sephus addit. quod p angulos sti-
gulos coronas septem habebat
ex auro purissimo. quod singulariter
forte in exodo dicti e ita. faciesq
coronam ei auream p gyrum. hoc altare
dicebat incensi ici thimiamatis.
quia singulis diebus mane & vespere
ad consummandum uige sacrificium
sup illud incendebat timiama sa-
ficatum dno. fuerunt tamen qui dice-
rent mane solum incensum. de-
ctius sup imponi. uespe uo p digni-
tate sacrificij thimiama. quia illud
agnum ecclus psignabat vera hostia
in vespa mundi imolanda. Certus
uterq altare hoc erat mte seu scdm
ap in seruario cui candelabro & mesa.
sa inest dubitare. Nec e penitus
indubium uemisse quin erat in seria-
rio. Ut hebreus dicit hoc & iose-
phus plane. & prima positio taber-
naculi fuit a moyse imut. mst quia
paulus ad hebreos thuribulum au-
reum posuit intra seu scdm. Potuit
sane ee. q in templo salomonis sa-
narium ubi ora ampliata fuerunt et
multiplicatum preter altare aureum
quod erat opera uetus ad quod bis
in die necesse erat ingredi. erat sup
additum turibulum in adito i quo
summus sacerdos primas & thymia-
ama que secum afferebat adolens

quod erat altare incensi

De digitate ueste ut ueste

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

quasido ad meroꝛa contingebat
ipm penetrare. Quod tamen no
nisi semel in ano contingebat.

De compositione thymiamatis.

Dixit dns ad moysen
dicens. Sume tibi aromata stacten. & onicha. galbanu bonu odo-
ris et thus lucidissimu equalis po-
deris erit oia & in pulicre tenuis-
simu conterendes omia Onicha ser-
tur ee ostreola parvula suaue
redolens. magnitudine humani
unguis. Unde et onicha dicit. q
onix grece unguis dicit Sacme Sta-
acten est. quum q fluit de mirra
quod eciam mirra dicitur. Gal-
banu bo succus ferule. & nascit
in syria. optimu carnalagrinosum
salsi & nuno lignosum. cuius odore
fugant serpentes. Ferula bo que
& femacilum in gurgano nascit
cuius succus multor thus uo lucidis-
simu optimu quod masculinu di-
qua mistus lyncis testiculi rotundi
e. Dicitur & sybanu a sybano no-
te arabie in quo nascitur. arbor
thuris ad aeris qualitate pplex
o. & intorto uimine. Ex his qua-
tuor fiebat pulus tymiamatis
sci. Prohibuitq dns tale fieri
compositionem in usus suos. Qd
si quis sibi faceret ut odore eius
frueret. periret de ppls suis.
Unde e q odor thuris benedicti no
datur in ecclia sponso & sponse.
Unde e quod oblato thure benedco

sup altare si descendat thuribu-
lum ad clicos in choro uel ad lay-
cos. aliud thus sine benedictione
apponendu est. et hominibus of-
ferendu. De confectoe sce unctionis

Ungentu ecclie fuit de quatuor
aromatibus fiebat. Aroma
dicitur quodlz pigmentu quod
odore suo aera mutat. qz aeroma.
Sumebant quidem quingenti
sicli boni gruthor prime dest papue
mire. et e mirra arbor que gre-
ce dr summa quinqz cubitor q
e in arabia. cuius uirgulta arabes
comburut ut melius pullulent et
fructificent. Ex quor odore tol-
lerabiles contrahebat morbos nisi
fumo storacis occurreret. Cinamomi
ducenti quinquaginta sicli et calami
totidem. casse ub quingenti. Et est
cinamomum boni gruthis inde ut etho-
pie duor cubitor q dicitur quasi can-
namomum. quia in modu cannie sub-
tiles hz calamos & replicatos. qui
fructi spiramentu visibile reddut. Ca-
lamus ub species aromatica e cuius
sybanu. Cassia in aquosis nascitur
crescit immensum odore reddit. hz
redacta in pulverem cu alijs oleris
rii submensa hm confiebat ope
unguentarij. & dicebat sanctionis
oleum uel ungentu sanctu. de cuius usu
loco suo dicemus. Josephus eciam
balsamu apponit dicit. De labio eneo

Locutus est dns ad
moysen dicens. Faciesq et labi-
um eneu cu basi sua. unas satis lauato

Quid Aroma

Quid Cinamomum

Quid Calamus

Quid Cassia

Onicha q sit

Stacten q sit

Quid Galbanu

Ferula q sit

Thus lucidissimum q sit

Quare odor thuris benedicti non datur sponso & sponse & laycis

rium quod eram luter dic̄. quod e-
rat inter tabernaculū et holocaustō-
rū altare in quo missa aqua lava-
bant sacerdotes manꝰ suas & pe-
des uestes suas accepturi scilicet
cras ut sacrificarent. similiter ingres-
suri tabernaculū & egressuri. Ad
dat̄ fem̄ de speculis mulierū eo-
cubantium ad ingressum tabernacu
forte de sēdibus speculorū eneis
fem̄ fiunt. ut pcinus eo fco. in cir-
cuitu labij supiꝰ circūpōita fue-
rit̄ specta in quibꝰ sacerdos vide
posset si ingressa ut in fuerat aut ues
macłam haberet abluenda. De recep-
tu locutꝰ dñs ad moysen. Cū nūabis
filios israł dabit quisq; pcium pro
aīa sua. ne sit in eis plaga. Dimi-
dium sicli unciā mensura sanctuarij
Siclus autē viginti obulos hꝫ. Vi-
ginti anis & sup̄ dabut̄. ab eo enim
tempe ad nome familie tributabat. Di-
ues no addet & pauper no minuet
& hoc pecuniā ad usus tabernacli
reponebat̄. Hoc in dauid vindicatu
& non enim p distinctione tribuū
ut alia legata causa. sed p singulos po-
pulu nūauit. nec in numerādo popu
bis structura summa ꝓfuit. & ideo p
cussus & ab angelo. populu nume-
rauit. & nūacionē in ꝓcepit dñs
offerre no fecit. sic in duobꝰ pec-
cauit. quā alit fecit ꝑ deus inse-
rat. De electore artificū & dacōe tabu-
lax.
Vocauit ecā dñs ex nōie dest
Hoziatum elegit him̄ opis si-
mos artifices. Beseleel. Filium hu-
ri de tribu iude. & oliab̄ ꝓcium. sed
mino ꝓtū filiū achisamech de tribu
dan. quos implenit spū dei idest
scīa ad excogitandū in omi ope fabre
faciendo. Completis ꝙ sermonibꝰ hijs
dixit moysi duas tabulas lapideas
sculptas digito dei. De uitulo cōflatili
Videns ꝓplus quod moyses mora
retur descit ad aaron. fac nob
deos qui precedāt nos. Moysi enim
ignorantes quid accidert. Excussit
se hebre dicentes. quā eloym no tm
deos sed & duos sonat. & dicūt eos pe-
tisse ducēs itineris. aaron & ut resti-
tuerit. Et indignatus ꝓplus spuens in
faciem ut ne traderet̄ eū suffoca-
ret̄. Unde timens aaron ait. Tollite
inaures uxorū & liberorū & affere-
ad me. Et erat ꝙd preciosius & carius
habet̄. putās quod cōsulentes ana-
rent̄ se nollent̄ asserre. Quas cū
accepisset. formauit eas in uitulu
cōflatilem ope fusorio. forte aliud
no reperiens. quā bouem adorauerūt
in egypto. Tradit quidem a aaron
processisse in ignē inaures. & inde ō-
pe demonis cōflatū caput uituli
tm exisse. qui tamē quasi bitulus.
quasi caput uituli uocat̄. quia exau
ctoratum sm legē ministrus dñi fuisse moy
si aaron. processu illud in ignē & egres
sus & hic uitulus. Et dixit ꝓplus
hij sunt dij tui israł qui te eduxerūt
de tra egypti. Fecitq; altare coram
eis & in crastino nūcupit solepnitatem
manens sup̄ntes optulerūtq; hostias
ac deinde populus manducare et
bibere. & surrexerūt ludere dest ado-

Dat̄ due tabule
Epo pppii
De morte ur
Vide quid sit
Quid sit exclus
Deo pppii

rare. Tunc ait dñs ad moysen. Descende quia peccauit ppls tuus. Quasi dicat. ita no meus. Dimitte me ut deleam eos. ffaciamq te in gentem magnã. Cui moyses. Quesq dñe. qui esset ira tua. ne dicant egyptij callide edupit eos ut interficet in montibus impotens eis dare erit quam promiserat. Recordare quoq seruoꝝ tuoꝝ quibus iurasti dicens. Terram hanc dabo semini uro. Placatusq dñs descendit moyses ferens tabulas ex utrãq pte scriptas digito dei. Cui occurrit iosue. qui forte strepitus diebq in ocsum eis egredientiũ

Ro enim. Quid autẽ sciat iosue ut ubi fuit in absencia moysi ignoratẽ. credibile e eum cu moyse cecinisse. Et ait ad moysen. Ululatq pugne in castris. Cui moyses. Nullo uoce canentiũ. Et appropians castris iudit iuuenũ et chorum. et iratus frangit tabulas et cõfracte sunt. Combussitq uitulũ et molam redegit in pulueꝛe. quẽ sparsit in aqua. et dedit eos eis potui sibi ipsi. Cuiq manifestare aaron quod ppli audierat excusans se aaron dixit que supbã sint. dicens se timuisse ppli. quia pronus erat ad malũ. Videns ergo populus quidam eoꝝ ornamenta sua ut amplius dei ut poenas ydolatrie quia longo tempe ante conceperat tunde manifestauerunt ut forte ultens sibi iudicatos adeo sceleris auctores ppulerit sibi qui in barbis eoꝝ miraculose apparuit. Stans in portis castroꝝ et aduocans leuitas ait. Qui dñi e iungat michi. Ponat uir gladium super femur suum. transite et reuertimini castroꝝ et occidat quisq amicũ suum et proximum. frem quem scitis pulue signatũ tenuerit. et ceciderũt in die illa quasi ter milia. Alia tribulacio habitudinaria. De hijs omnibus que dicta sunt de uitulo tacet iosephus. tm opiniones eoꝝ de morte moysi narrat. Alij enim dicebat eũ a bestijs comestũ. alij a deo translatũ. alij sane meros eũ duo philosophantes. de pce dñi moysi et minis dñi

Altero die locutꝰ e moyses ad ppl̃m. Peccastis pessimũ uos. ascendã ad dñm si quid deprecari pro uob. Et cum ascendisset ait. Obsecro dñe. aut dimitte eis hanc noxam aut dele me de libro tuo quẽ scripsisti. Quod do nupera ratione de racõe dei quida tradunt ut ego magna cõfidencia in deum pro impossibile dei. Quasi dicat. sic impossibile e ut me deleas. sic oro no posse fieri quin dimittas. Augustinus dicit a cõsequentibꝫ racionaliter debe concludi. ut scitis pro sequenti. primittit sic. Aut dele me aut dimitte eis. Que promittit pro equipollencia sua. quasi dicerem si no deles me. dimitte illis. Disiuncta enim coniũcta et coniuncta disiuncto pro ante cedit. et manente quod subsequit. Ait tibi enim ut deleam de libro uite dicitur. quis duplici ut secundi precisam ut secundum priorem instricta

Sed q. mittitur dñs moyses dele me de libro etc. Ipse dixit et q dele de libro uite tibi

fragilis tabule

hic timor creditur in gente sua et sunt multi mortui

ignorauerunt

Cui dns ait. Cum peccauerit in
delebo eum. Quasi dicat. no te q
no peccasti. Vade duc pplm meū
angelus meus precedet te. no em
descendā tecū. quia pplus dure ce-
uicis ē. ne forte disperdā te i uia
Tradit hebrei quia pius deus ipe
custos corp edit. de ceps dedit eis
michaelē custodem corp̄ suum. sic
etiē nationes gentiū sibi fingūt angelos
custodes delegatos addidit eciam
dns. Semel ascendam in medio tui
et delebo te. Et ē cōminatio captiui-
tatis babilonice ut romane. Et
nota ascensum duplicat dicī. ut ab
inferioribus ad superiora. ut ab oculis
ad manifesta. Ira hic accipiē. Et
ē sensus. Manifestabo me tibi multo
tuo. De tristitia populi tabernaculi

Audiens hoc ille. luxit. et nul-
lus induit se cultu suo. deposu-
erunt itaq; ornamenta sua a monte oreb
Quod cōmode de pōne tabernaculo
intelligit quod sibi fecerat. ut ante
ipm iuxta teneret. Quod cū hucusq;
pmanserit cer dns in radice mōtis
noluit illud a se remouere. et tetendit
illud moyses extra castra et
longe a castris egrediebat̄ moy-
ses. ad illud. et plebs stabat in fo-
ribus tabernaculorū suorū et adorabat
deū. Descendebatq; columpna nubis
et loquebat cū moyse dns. coram eis
omnibus. sic facie ad faciem. sicut solet
homo loqui ad amicū suum. idest
manifeste. Quod moyses audit

Orauitq; iterū posteriora dui
moyses ad dnm. Respice dne
pplm tuū gentem hanc. Vis ut edu-
cā populū istū. nulla michi que missurus
es mecū. Dixitq; dns. Faciēs mea p-
cedet te. Quasi. Ego tecū ibit. Ecce
iam magis impetrauerat moyses. pla
notat in facie quia in angelo. Sed q
in facie intellexit moyses aliquā qua
simulē deo permitti addidit. Si tu
ipe no precedes. no educas nos de lo-
co isto. Cui dns. Et verbū quod loqu-
tus es faciam. tenuisti nouū ego noīe
dilexi ipē. et speciē michi placuisti
Vocabo et noīe dni coram te. idest
faciam me uocari deū vrm et dicā
vrm ego mirabilis que facia et nō ob
aliud q̄ uolo. quia miserebor cui
voluero. Quasi debeam dicē. uoca-
bor. sed quia ego ipē hanc uocatio-
nem ut uocationē in hoibus facia
ideo dico vocabor. Cui moyses On-
de michi faciem ostēdā. Cui dns. Non
poteris videre faciem meā no em vide-
bit me homo et uiuet. Stabis tamen
super petrā et trānsibit coram te glo-
ria mea. quia quia no sustineres.
ponā manū meā coram te. Cuiq; trā-
siero: tollā manū meā. et videbis
posteriora mea. Quod facie sili
tudinē dicit. Sicut cū a tergo vi-
sus homo sit quod homo sit. sed
no quis homo sit. ita deus modo ce
scimus. sed quis sit no scimus. Et po-

ego
ponam

Dixit
ad eum

Nō moyses malorum
gratia obtinuit a deo

Nō facies. et vide
de posteriora

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Sexta die mēs septimi ab
ipsi fuit festū expiationis

truit ēe gl'm tanta claritate ptrans-
sierit dñs · qua hūanū nō sustinu-
isset aspectus · Et oppōit ēmibus
moysi · Denceps cū longius abēs-
set potuit a moyse uideri · Sēā medio
tm allegorice exponūt · Ad hūm
hebraicū trādit cum iniisse dōs pos-
teriora & in occipite quasdam figu-
turas · De sedis tabulis & gladiis

Et ait dñs ad moysen eius ·
Precede tibi duas tabulas la-
strū priorū · & scriba sup eas uer-
ba · que fuerūt tabule quas fregisti
In deuteronomio ēdā dr deū scripsisse
In sequentibus tu dicit · Scribe tibi
hec verba & cet̄a · Et paulo post
fuit ep moyses cum dño quadragin-
ta diebus & cet̄a · Et scripsit in tabu-
lis uerba federis decem · Ponest
dici · q auctoritas scribendi fuit ī
dño · ministerium in moyse · Cūq
excidisset moyses tabulas · denocte
consurgens ascendit · & trascendit
dño cora eo in turbine · prono ī ter-
ram adorauit & ait Obsecro dñe · ut
gradiaris nobiscū auferas iniqui-
tates nras & possideas nos · Cui
dñs breuit cōmemorauit quedam
que ēdā precepturus de tribus
solemnitatibus de oblatione primicias
& primogenitos · & addidit ne cū
gentibus ēre pmissionis aliquā
herent̄ pticipationem · Fuerūq mo-
yses cum dño quadraginta diebus
& quadraginta noctibus panē nō
comedit & aquā nō bibit · Cūq des-
cendisset de mōte cū tabulis · appa-
ruit facies eius cornuta & ipse igno-

rabat · deest radius uultus splendoris
ferebatur de facie eius · qui reuerbe-
rabat oculos intuentium · quos glo-
riam Vulgus moysi appellat apte · 2° ad cap 34°
Posuit q̄ velamen sup faciem suā
cū loqueret filiis israel · Et locutus
est eis omnia que sibi fuerāt impera-
ta · Quarum autem hec gloria ap-
paruerit · & utrū semel aut pluri-
es accederit ignoramus · Traditur he- 2 sup ge
bree q adhuc tertio ascenderit ad tertiū
impetrandā eis ueniē ceritudinem nauit
& tertio fuit cū dño quadraginta die-
bus & noctibus ieunās · Cumq ne-
disset cū certitudine ēre erat nona
dies mēsis septimi · & in crastino sol-
lempnitēr agentes p̄ cetera dare
afflixerūt aias suas ieunātes ·
Et Denceps dēa · Decima dies mē-
sis huius dies propiciationis · Quod si uera
est pt̄ ēe q ēdā certa ob hoc tres ī
anno ponit quadragenas · sicut ob
hoc ministerium dicatur · quia tres
tribus legit̄ ieunasse quadragenis
moyses hiehias iesus · Siue uera
fuit siue nō · post septimū reditū de co-
structione tabernacli precepit eis
moyses secundū quod a dño acceperat
& p̄misit de observatione sabbati · ne for-
te in hoc ope putarent sibi licere
operari sabbo · De cōpositione taber-

Egressa omis nacli & erectione Expo
multitudo obtulit in ara ber- pmo
bum moysi uidet̄ pulcherrima · de
quibus precipius habuit · & cū tanta
copia · quod compulsi sunt artifi-
ces hoc p̄cōis clamare · ne quis
ult offerret · Fecerūtq bezeleel & Exo
pmo
& pomo

dño si ipsum de obseruatione sabbati

Ex hac hra inde p moysen ter-
tium nauit pascha & noctibus &
hic primo tempo dñs ip

Expo pmum

Obiecto

Solutio

Nō q hic ter ieu-
nauit moyses

De facie moysi cor-
nuta

ooliab cuncta que sibi fierat & sic
fierat mpata · & secundu iosephu
ome temp9 ad opus trasit hi sep-
tem mesibus Ome autm quod ex-
pensu est in ope sanarij bigmtino-
uem talentoz fuit auri · & septin-
genteoz triginta siclozp ad pondus
sanarij · fuerut prea centu talenta
argenti · ex quibus conflate sut ce-
tu bases sanarij · de mille autem
septingentis triginta siclis fra sut
cuncta cōsumpnazp que & uestite e-
rant argento · Erie uō talenta
septingenta duo milia erat · et
quadringenti duo sicli · Opuleruit
autē a bigmti anns & sup̄ septem
tria milia & quingenti quadgmta
Egit mese pmo · anno secundo · yma
die mensis · erexit moysen taber-
naculu cū suis serena cer uō pcel-
losa sed lucida · uō tu p qua trās-
ret aspectus qualem decebat dei
pnciam · & ad nebule illius elonga-
tionem · demcps mouerut castra &
ad depositionem deposuerut · & du
strabat nebula sup̄ tabernaculu · &
ign strabat · Erat9 ign9 i nocte ·

Incipit hystoria leuitica

Tercia distinctio hystorie
que scripsit moyses gre
dicatur leuitic9 · quia
de electione & ministro
leuitaz agit · latine
offertorium uel sacrificiorum · quia
de hijs que offerebatur eos legere cer-
tum · Hebraice uō vaiecra · quod
sonat · Vocauit autem hebreus id
more · qui a principijs librozp nomina-

unt eos sicut nos officia missaz uel
euangelia · Videt ergo diligens lectio
qua causa ppls syon · uel legitimi
erut signa in sole & luna · Inchoa-
atur enim liber iste sic · Vocauit
autē dns moysen & locut9 e ei de
tabernaculo federis dicens · Homo
qui obtulit hostia si fuerit holo-
causti & de armentis masculum
offeret pro aute suā in hebreo
ua · & sonat aute & retra · vocauit

Videndu sedis distinctio

De doctrina & traditione sacri
ficioz que sequit · queda prelibā
da sut in hūc modu · Quinq; con-
sideranda sut hic sacrificia que deo
offerut · psone a quibus offeruntur
tpa quado offerut · loca ubi offe-
rut · cause & quibus offerut · Tri
plex aute erat oz que rite offerebā
tur discretio · Aut em erat obla-
cio de animalibus & ppe sacrificium
dicebat · Licet ante octauu diem
portat offerri natiuitatis · nec ad
die mater & fetus eius · aut de sicca
materia sicut de simila pane thure &
ppe dicebat oblatio · aut de liquidis
uino & oleo · que ppe libamen uel li-
batio dicebat · Licet hijs nouis scrip
tura quinq; indifferenter utat · Per-
sone uō offerendi duc erant in
gogia · Duaz uō alia sacerdos · alia
princeps · alia priuata · de quibus
locis suis dicemus · Similiter de
locis & temporibus loco suo · Causaz
erat triplex erut differentia · Offe-
rebat em quinq; necessario · quinq;
sponte · quinq; casu necessario aute

Leuit pm⁹ cap⁹ liꝰ

Quinq; q̄sideranda sūt sacrificia · psone · tpa · loca · cause & q̄bus sacrifi cia offerūt

Triplex discretio oblacionū

Sacrificiū q̄bus fiebat

Oblatio q̄bus fiebat

libamē q̄bus fiebat

Duc psone offerebāt

Quinq; q̄ causaz

De oblatione q̄ fiebat necessario & ponte ut casu

Accessitus dnī ut op̄ p̄cepto ut op̄ uoto

ut ex uoto ut ex p̄cepto. Hanc ex p̄-
cepto offerebat p̄mitias frugū. duas
fructuū decimas quas corpde & mis-
p̄ dalium. p̄mogenita quoq; dalu
& liboz. oblationes quoz sollempn
tatū trium & cet̄a in hūc modū. Fel
aute & fermentū nūq̄ offerebat dno
tm p̄micie eoz sūs temporibo offere-
bant sacdon. sed methl ex his sup al-
tare ponebat. Commutat ante a illo
sacrificio sal de ee debebat & ideo dice-
batur sal federis. qua no erat fas
hoc tūsgredi. Qd porro secūdi ordīe
libri a sacrificijs incohandū e. De

Sal nō defuit i sacrificio
et sal federis dicebat

Sacrificioz q̄ dicūtur holocausta q̄ sacrificia

Sacrificioz alia holocaustis
holocausta alia sacrificia. Et
p̄mo de holocaustis dicam⁹. Holo-
causta dicebatur illa sacrificia que
merendebat tota. Olo em̄ totū dici
mus merendū dr. Fiebat aute i tribo
tm armentis pecudibo de ouibo et ca-
pris. Et nō ouibo sed tm turtre & columba
de armentis et pecudibo sic. Offerebā
tm masculis amclis. idest omnis a-
ni ut catre sup aram dō no. Unde
quoq; agnus quoq; aries appellat
Bos enim sup aram poterit offerri
ut ait iosephus. Erat quoq; imacu-
latus. quod nō de macula uellem⁹ sī
corpus intelligendū e. idest no debe-
re aut fractū membro aut cecū aut
paplas lūis aut scabiem & huiusmod
Offerebat quoq; sacdon q̄mo ad hosti-
um atrij ut uideret si p̄ueniens esset ad
offerendū. p̄xa ad hostiū tabernacli
offerebat dno p manuū impositionē
sup capite. loco p̄s maibo. quapro-
pter nunq̄ sacdoti erat in ato duo mu-
nera. unū uiroz alterū mulieroz. Un
et a loco offerendi hostia dicebat ab ire
bicis. Gentiles enim ab hostibo dice-

Unde dicebat hostia
& un victima

Immaculatu

dos hostiam. & a uictis hostibus victi-
mam cōsueuerat appellare. Victima
do celebrei a mactando deputat. quia
uictum adducebat altari. Oblata
sic hostia reducebat sacdos ad altare
holocaustoz. & stans ad aquilonem
immolabat ea dno ad latus altaris.
idest in cōspectu filioz israhel fundebat q̄ san-
guinē eius circa circuitū altaris in
circuitu. Hebreus hic p̄te iosephus fa-
bum. forte labium supius eminēs de-
tracta q̄ pelle hostie que erat sacer-
dotis. artus in frusta concidebat
Quibo latis cū capite pedibo & mes-
tinis adolebat oīa sup altare in holo-
caustū in odore suauitatis dno. Nec e ∴
credendū quod i odore carnū delecta-
rē dns. sed pocius in religiosa et
deuocē offerentiū. Quicūq; de ani-
bus fieret holocaustū fiebat sic. Ba-
sterē cū duo offerret ut dem e p̄mo
de ist homo. p̄xa sacerdos quoq;
ab hoc offerebat dilecta tacrifi-
forte qua. eode modo quo & pecus
forte cū sacdoti. Offerebat autem
pullus turturis ut colūbe cui fiat
gebat sacdos collū sola manu. Ipso
enim licebat leuare ferrū sup aute
sed retorto capite sub ascella pinne
cute colli ubi fractū erat rūpebat
et fluo sanguine circa circuitū altaris
Reliqua q̄ uiscera & plumas p̄iciebat
ad orientem i loco secto ubi cines fu-
debantur. Confractis q̄ ascellis manu
adolebat eam sup altare in holocau-
stū. Et hec minora & simpliciora ho-
locausta que uoluntarie fiebat. Erāt
cū quedā maiora quida necessitate
fiū. qua sanctiora quodāmodo quia
merendebat totū & pelles & simo de
quibus p̄ dicet. quodāmodo omnibus

∴ Quare odor holocausti dicebat suauis dno

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

digna · quā sup altare nō cremabāt
Hinc de sacrificijs pacalibus ꝙ sequun-
t̄ & sollutarijs. De sacrificijs pacis
leuit iii
Horū queda erāt pacifica queda salutā-
ria · que scīs ꝙ salute danda ad da-
ta uel consecranda offerebāt sicut
et ꝙ pace uel ad deū uel ad hoēs
uel quia ad bonū pacis fiebāt cum
cuīs quod simu erat dabāt · deo scīs
& sacdoti & offerri · fiebat autē hoc
cū erat de animalibus · de armeto tm
et pecudib9 predictis de ambus
bō nō · Sane m modo offerri ab
hoc uel sacdote idem fiebat cū hos-
tia holocausti · sed in hoc erat dif-
ferencia · quia hic offerebāt masculus
uel femina et īmaculis gradioris time
maculata · ps bō hostie offerebāt
dno · ps erat sacdotū ps offerebāt
De armeto hec offerebāt dno · Bis
adeps que t̄ pinguedo interior ꝙ
Pinguedo enim sup carnē arcta
uel bubus dr · que cū m admixta
ꝙpe pinguedo · que t̄ mestimis adeps
sup ꝙ adeps
Est autem tplex adeps · unus est
cordis & uentris · adeps secoris que
reticulū dicīm · quia inuoluit ad
modū retis · adeps renū · hos tres
adipes duos qz renes idest ilia et
remulos adolebat sacdos sup alta-
re · Eadem & de capra offerebāt
dno · Si bō de ambus erat oblatio
ptis · predicta offerebāt cauda de
ea integra · quia tibi dicit septua
ginta · Pellis bō erat sacdotis
qui illud offerebat · Uerum9 uero
dicit qui dicebat scapicois & pectus
quod dr elevacois · & quare sic dica-
tur · infra dicem9 cedebāt ī usus
sacdotum · & lingua cū faucibus
ut aiūt · sed in textu nō memini me
legisse · Forte pectori adherebant
et cum pectore tollebant ab aīali
unde sufficit nominasse pectus.
Et his discebat sacerdotes i do-
mibus suis cum uxoribus & liber-
et domo tota tm mundis ecia que
ī domibus īmolabāt causa epulandi
religionis pectus & armus dabant
reliqua erat offerendū & epulabāt
inde coram dno in locis scīs ad hoc
deputatis in tpo actō uel unoto · lice-
bat enim ex his tam sacerdotib9
ꝙ aliis ede duobus diebus si quid
sup erat in diem tertium cremabāt
Et nota ꝙ nullū aīal offerebāt
aut in holocaustū uel in sacrificium
sue libamentis suis · De oblacōne
Si bō manū mandatorum
leuit ii
Si uidet ꝙ his ꝙe ꝙ
capiti & tertii ſmt
trāsponte
hois aīal inuenire nō pote-
rat offerebat ꝙ salute uel pacē si-
mila furfure scīs depuratissima stun-
dens sup ea oleum · & dicebāt simu-
la oleata · uel oleo permixta & illā
offerebat cū ea · Sacerdos autē
totū thus et pugillū plenū simile
oleate adolebat sup altare memoria-
le id est īmemoria offerentis · ut scīs
dns memor sit ei uel sacdos ad
deū · Reliquū erat sacerdotū Tra-
dunt hebrei nō sē plenū pugillum
offerri sed pro ḡtitate simile mi-
nus poterat offerri item ꝙ ecia
impleto pugillo omnes digitos po-
terat aperire sacdos ptes medii
et illud tantillū quod remanebat
inter illū digitum & nolā sufficie-

bat Josephus Dragma vna offerebat Josephus dicit. Siclum sacrificii de simila coctis offerebat panes sine fermento conspersos oleo coctos in clibano siue in craticula offerebat et lagana azima. idest latos panes et tenues no conspersos sed latos oleo Quida tamen p lagana panis cocti in aqua intelligunt ut sit tercium genus panis a cocto in clibano et in craticula. Si vo coctu in sartagine offerebat conspersos oleo et sine fermento erat et dividebatur ministrantib. Ego his oblatis sacerdos memoriale adolebat coram dño de panibus unu et de frustis vnu reliquum erat aaron et filioꝝ eius ad edendu cu omni domo sua et equa sorte dividebat eis In hebreo preter clybanu tria ponunt martheselis. malhebat. michar Marchefilis sonat consiliatu quod sartagine conficit ppter stridore et susurrium frixure. michar rete uel cribru Machebat pt ee patella i qua coctio fiebat liquida Poterat ee tercia species sacrificioꝝ salutaris et pacifico. pro gratiaꝝ actione uel p victoria seu uel aliquo bono eueniente mopinato. et ppt dictu sacrificiu casu tamen hec omnia sacrificia indifferenter sepe dicuntur pacifica uel salutaria. De hostijs pro peccato.

Leuit iiii

Vsq ad pecm et delicti

Post hostias salutares precepit dns de hostijs p peco et p delicto. Dicat autem peccm grauius. seu p eo inuisitatu fecm. Delictu leuius quod ex ignorantia uel euentu. uel peccm cu sit quod faciendu no e. delictum quasi de lictu cu no sit quod faciendu est Delictu quoq specialit e in deum idest in sanctificato deo Hoc e enim delinquere deest deu relinquere uel de lictu e peccm recognitu. Et inxta psonas peccantium erat diuisitas sacrificioꝝ. Distinguuntur autem hic quasi quatuor. ppsone sacerdos synagoga idest ipse princeps alia. Si ergo sacerdos qui unctus erat peccauerat. delinquere faciens ppli. faciebat que sequitur. Dicatum est qui unctꝰ erat no quin omnes iusti essent de genere sacerdotali ppter maculam corpis ne tangi potuerint nec ministre. Quod casum addit dicens faciens ppli peccare forte quale e. quia peccm cuiuslibet sacerdotis uel quodlibet trahit in ep emplu. et e dem ad exaggeracone pecti. uel specialit dem e. cu solis verbis uel aliquo alio modo ppli ad peccatu puocauerat uel sane sicut in hebreo hec. si sacerdos qui unctus e peccauerit ad culpa ppli idest ita ut lites. et apte quasi dno de ppio. quod valde indecens e. tunc unusquisq offerebat p peccm suum imposicone ad hostium tabernacli utriusq macularu et coram altari immolabat eu. Hauries q de sanguine inferebat eu in tabernaculu et intingens in eo digitu aspergebat septies coram velli sanctuarii. et de eo ponebat sup cornua altaris incensi et egrediens reliqui sanguinis fundebat circa crepidine altaris holocausti. et omne adipe cu renibus et reticulis adolebat sup altare sicut et de vitulo hostie pacifico. Pellem vo et omne carne cu fimo efferebat ex castris in locu mundu vbi cineres effundi solebat. et incendebat eu sup struem lignoꝝ. De peco synagoge

Quod si omis turba peccauerit ignorantia fecerat quod contra

peccm sacerdotis

mandatu dñi ℭ offerebat semores populi ad hostium tabernacli p manuum impositionem intuitu ℭ flebat de hoc vitulo sicut de pori pro peccato sacdotis ℭ ante p eis sacerdote p peccatis erat eis dns. In duobus hic tm tm erat differecia inter pcm sacerdotis & ppli. quia scis sacerdos no debet peccare p ignorantia. Illo enim licet ei ignorare mandata dei iterū quia nō legit quis orāe p sacdote qua si peritus fuit mediatore asperne. quis medebitur ei: Eque patz differencia inter holocaustu hec & predeā. quia eo hijs michil erat sacerdotū. totu hoc dño cremabat. neq; membra istoz ei capite pedibq; & intestinis lotis ponebantur sup altare Veneral enim erat regula. quia de cuius sanguine inferebat in sanctuariu michil licebat eo ex eo remanere. nec aliquid ex eo sup altare adolebat nisi adeps cū rembq; et renuclis. In modo offendi etiam & uno sacerdoti offeraciu erat differecia. De carnibus enim holocausti salutaris fiebant nocte ptes quisq; sua omnis bo quatuor offerebat scilicet caput & pedes iecur & intestina lota aqua duo bo sanguine offerebat. ut omes simul essent duodecim. De pcto

Si peccaverit princeps qui et eliarchus aut tribunus p ignoraciam. et post pcm suu p̄sensit p aliu intellexerit offerebat ad hostium tabernacli hyreu immolatu. Immolato tingebat sacerdos digitum i sanguine quo tingebat cornua altaris holocausti. reliquu fundebat ad basim arę. & adolebat adipem renes & reniculos reliqua erat sacerdotis. Sed quia erat hostia p delicto & de sanguine eius tincta cornua altaris holocausti carnes eius erat sce et sacrificabant que eis erat tacta sed non quelz. imo in grē sancto. caro carnes simila similā. panis pane. & no beccebatur eis nisi sacerdos virilis & mundus et no nisi i loco scō. & no nisi eadem die qua offerebatur. Si quis residuū esset ignē cōburebat. si vestis polluebatur ei sanguine abluebatur ut mattu remaneret in ea sanguis nestigium. alioquin urebat vas testeum i quo coquebat caro situm fragebatur. eneū defricabat et lavabatur. ag̃. Pro pcto anime

Cum aute peccabat p ignoraciā aut de plō terre offerebat caprū immolatū eo modo quo alij ut ag̃m & fiebat de hac hostia eodem modo quo & de hyreo principis Cum aute no poterat manus eius invenire pecus. offerebat duos pullos turturis ut cōstitue. quoz alter offerebatur dño in holocaustu. alter cā sacerdotis cuius tinctu sanguis ad fundamentū altaris holocausti distillabat. quia p pcto erat. Quod si nec auiculas poterat invenire offerebat simila decima pte ephy. nec mittebat in eu oleum aut thus. quia p pcto erat cuius tinctu medriale adolebat sacerdos sup altare. quia p pcto erat. reliquū sacerdos habebat in munere. De igne ligni & cinere

Locutus ℭ ite p dns ad moysen ignis semp in altari ardebit que nutrit sacerdos subiciens mane ligna p singulos dies & erit ignis eo edem altari. nec no alimde sup

Semit v

Semit vi

leuit vii

De adipe z sagme no comedendo

tris apponetur. Cum vō cineres sparsi fuerint mundabit sacerdos uestibus quatuor sacerdotalibus quas prepararat. & tollens cineres de altari reponebat in peliuim iuxta altare et depositis uestibus suis indutus q̄ aliis forte ad hoc destinatis ut sinus q̄s efferebat cineres extra castra & in loco mundissimo ipse ad familiam faciebat cōsumi hec de oblationibus dei sufficiant.

De esu adipis & sanguinis phibitione.

Hanc sunt de oblatione septē festorū legalium legitur hoc addendo. q̄ omnis adeps dñi erat. Nō adipem nec sanguinē omino comedetis. Quod intelligit de animalibus oblatis. tamē preter illud de adipe oriundi abstinebat. sed uerius dns adipem q̄m debet offerri in esum phibuit nouarum adipem omnium bouum & caprē. Adipem vō morticini uel a bestia capti fieri concessit eis in usus uarios. scil ut ad lucernas. uel ad unctiones extrinsecas. Quid ergo faciunt de adipe animalis immundi non oblati nec morticini. nec a bestia capti si dñi e. Forte placuit ut det alienigenis ad edendum. Aut quomodo hoc ut illud faciunt si dñi e Prohibuit etiā os dns. omnē esu sanguinis. idest cibū & potū. Bibebant enim gentiles sanguinē in sacrificiis & federibus suis. Josephus dicit. quia in eo anima et spūs morientis ē putauit. in quo esus suffocati intelligit phiberi. Tamē cum phibuit esum sanguinis quod etiā uitem ut feram aucupio ut venatione capta noluit. cum fuso sanguine comedi et opto. Et addidit. Omnis enim anima in sanguine e. De consecratione sumi

leuit viii

terum precepit sacerdotes & minores dns moysi. ut uestiret aaron & filios eius in sacerdotes. Et tunc omnes quidem filii aaron consecrati sunt sed no omnes postea de genere ipius Cecus enim si grandi uel torto naso si gibbosus aut lippidosus si impetigine de genere aaron no poterat ministre. nec mensuarum. uescebat tamē panibus qui offerebat in sanctuario. Tulit ergo moyses aaron & filios cū unctionis precepto dñi. Uestes q̄s sacras & unctionis oleū. uitulū quoq; & arietes duos. & canistrū cum tribus generibus azimorum. torta scil panis que & collyrida dr̄ lagano & crustulo. Est enim crustulum panis que fere in crusta indurat̄ e. & congregauit omnem multitudinē ad hostium tabernaculi. In electione enim pontificis assensus desiderat plebis. Tradit iosephus quia eos populi inclinauit ad sacerdotiū aaron in hunc modū Dixit enim quia ipe semp dignum sacerdotio iudicauerat. tū pro familiaritate qua habebat cū deo. tū quia plurimum p̄ ipso laborauerat tū q̄ quasi natali amicus sui e. sed digniore deus aaron iudicauerat. Cum ergo placuisset ipso obtulit deo aaron & filios eius. Cumq; lauisset eos aquis fontium. et aaron feminalia induisset. uesti-

Cum no poterit ministre a defectu membrorum. et q̄ a electione pontificis assensus desiderat plebis Sm q̄s iudicat digne ut eligat pontifice

uit cū moyses septem aliis uestibus quas prediximus · fundensq; sup caput eius oleum unctionis unxit caput eius et manus · ita q; p barbā eius fluxit oleum usq; ad oram uestimēti eius · filios autem uestiuit lineis et baltheis cingens · imposuit eis mitras et manus eorū oleo sanctificauit · lustrauit q; tabernaculum oleo sco cū omni supellectili sua cunctaq; aspersit utensilia altaris aquis fontium · unxit illud et omnia vasa eius · labiumq; cū basi sua sanctificauit oleo · De pcepto offerendi eis data et re-

Optulerunt q; offerendi ptes suas aaron et filii eius manibus p peccato suo · manus eis imponentes · Quē cū immolasset moyses tinxit digitū in sanguine · et tetigit cornua altaris p gyrum · et reliqua de eo quedā tribuit q; pcepto sacerdotis fuerunt prediuina · Obtulerunt et aurem dextram holocaustum hostia salutis saluatoris · Et fecit moyses de eo sicut de holocaustis salutaribus fieri precepit dns · Obtulerunt q; et manus impositionem aurem secundum hostia salutis consecrationis porro Quē cū immolasset moyses sumens de sanguine tetigit extremum auricule dextre eius et pollicem manus dextre similiter et pedis · reliquum fundens sanguinis sup altare p circuitū · adipem uero omnem et caudā renes quoq; cū reuelle et armum dextrum separauit tollens q; de canistro collyridā vnā et libum et crustulū vnū · omnia sit tradidit · aaron et filiis eius · Quasi dicat · Accipite pectorem sumendi a pplo queda ad offerendū dno queda ad usum uū · Qui cū tenuerint ea manibus sanctis imposuit omnibus moyses pectusculū · unde et pectusculū elevationis uocatū e · quia omnibus sanctificatis fuit in signū future quod sanctior omnium e sapiencia · Etiam pro elevatione offerentium legit sic beatus · In sacrificiis enim et salutaribus pectus pro elevabat et armum et offerebat cum dno · et post tradebat sacerdotibus sicut ptes eius assignatas · Armus uero dexter · dicebatur separationis quia in separatione membrorum hostie pacifice ab ea separatur · et quia in pte sacerdotis separat moyses tanq; ceteris membris dignior · Tradit eum quidā quod formatio corpis animalis in nouem matris ab humero dextro incipiat · Tenentes ergo filii aaron omnia sicut in manibus elevauerunt ea cum dno et tradiderunt ea moysi · Qui omnia adolenit sup altare dni · eo q; oblatio consecrationis eet · assumens unguenti et de sanguine qui erat in altari · admiscens q; aquas fontium aspersit eos et sup uestimenta eorum · Quoq; sanctificari erant in hunc modū · reliquas carnes et panes qui residui erat in canistro · et quicq; superfluit eo quod ignis consumpsit · In eundē modū iterum fungitur que precepit moyses · septem diebus tunc non uestiuit eos quia semel in die septem diebus · Deposuerunt uestes sacras neq; de atrio tabernaculi fuit egressi · Quidā tunc tradit omnia primo die ut diximus fuisse peracta sex diebus consecrationis sequentibus · oblationes cotidie iteratas ·

quare pectusculū eis q; supponebat

quare dexter dicat separatio

Leuit xo

Hoyses tenebat viam sacerdotis

Obiecto

Solito

sed no mctiones. Iosephus dicit ou
sicut & in pma die fuisse sequentib9
psecuta diebus. De pma oblacõe sac=
Octauo dom & igne dato de sublim
Leuit xo
alte die denunciauit moyses
plo sollempnitate in qua sacerdotes
consecrati offerre inchoarent p se et
p pplo. In pcedentib9 enim septẽ die=
bus vicem sacerdotis habuerat
moyses et acceperat ab aarõ et fi=
liis eius. que postea illi a pplo cessit
acceptã et ministrauerat altari. In
die octauo agressi sunt ipi ministe=
rium ad quod fuerãt ordinati et
moyses cessauit. Et dicit quidã
hunc diem octauum fuisse pmum die
ãm secundi quo egressi sunt. & cum
obiicit eis. qp pma die ãm secundi in=
pra tabernaculũ erecti dom ẽ. aiũt
erectione dici estimatõne consecra=
cõis eius. Precepit p moyses igne
terreno amoueri ab altari. quo
usus fuit hiis diebus. quia eo
die apparerent eis dns. Congrega=
tisq filiis israel. pmo obtulit aarõ
p pcto suo uitulũ cuius adipes. re=
nes & reuinctos imposuit altari
igne no supposito. reliquũ combussit
extra castra. Immolauit ecia hosti=
am salutarem pro se arietẽ in ho=
locaustum. & imposuit altari. sed
sine igne. Deuicto oblatum. q pro
pplo suscepit ab eis hostiis quinq
uitulum pro pcto pli. hyrcum p
pcto principis agnũ pro pcto alte
bouem in holocaustũ. arietem p
pacificis. Tame in immolatõne
no nisi tres dicit immolasse. hyrcũ
pro pcto pli. bouẽ et arietẽ p pacifi=
cis. Forte quia pius ea intenerat
p grentate. alia tacuit. & quia sepati
p pcto synagoge principis et aie no
agebat ut pius. quodq tum potuit di=
ci pro pli pcto oblatum. Augustinus
tame improbat hrum que dicit quinq
tm sumpsit. & dicit ei illis ecia supfti
agnũ comedisti in holocaustũ posuisti quod
sonat holocaustum fructuosum. Dice=
batur q holocaustum holocaustum
illud. quod dns signo aliquo uisibili
ondebat sibi gratũ ee. Cum aute impo=
suisset eos hiis aaron sup altare que
adolenda erant dno sepauit de pacifi=
cis pctem sua armos dextros & pectora
et extendens manũ benedixit pplo. Et
ingressi moyses et aaron tabernaculũ.
et egressi itep benedixerũt dno. Et ois
cens oblata sup altare et cruen eius
sacrificium uige matutinũ. Egressus q=
ins a dno deuorauit que erant super
altare. & spauit e igne ysre pretimus
usq ad tpm regem babylonis. nec
licuit deuicepe igne in altari apponẽ
alienum. De morte nadab & abiu
Leuit xo
Eodem die nadab & abiu arrep=
tis thuribulis igne apposuerũt
alienũ desup uecorsum offerentes. Egs=
sus q e igne a dno. ut ille qui ram ẽt
in altari. ut alius itep de sublimi et
deuorauit idest extinxit eos. Et ait
moyses ad aaron. Hoc e quod dixit
dns. Sanctificabor in hiis qui appin=
quant mihi. idest in eis ecia qui mi=
nistrãt mihi apparebo sanctus. no par=
cens pctis eor. Vocauit q misahe=
lem et elisaphan cognatos eor. & ait

Et hac lra ostit ly q̄ sacdotes
z ministri altaris sepeliantur in
desuib⁹ siu ordinib⁹

illis tollite ptes uros eor castr. Et
exportauerūt eos sicut erant indu-
tos tunicis z tiaris. z sepelierūt eos sicut
ministri altaris sepeliunt̄ induti uesti-
bus ministerij sui. Cū autem aaron
et reliqui duo filij eius bellent plangē
ptes suos more solito. ꝓhibuit moyses
dicens. Deum scim̄ e sup vos nolite
capita vra nudare uestes nolite scin-
dere ne forte moriamini. nō exhibitis
fores tabernaculi. Cūme iosephus di-
xit. quia du portarent hostias sup
aram quas nō precepat dns. sed qui-
bus p̄mitt⁹ uescebantur. subito inflama-
ti sut. nec ualuit quisq̄ eos extinguē
Iussit q̄ moyses ptem eoꝝ z ptes por-
tare corpa ex castris et extrinsecꝰ ho-
nore sepelire. Dixit q̄ moyses aaron
et filijs eius ut tollerent ptes suas de
hostijs salutaribus et oblata ꝓ pec̄o.
quoꝝ sanguis nō illatus erat tab̄-
naculū ut comederent ea. Et cum
quererent hyren oblatu ꝓ pec̄o pri-
cepit coustus tuentis e. Cumq̄ sup
hoc uratus moyses arguēt aaron
et filios eius excusauit se aaron dicēs
Michi accidit quod vides. Quasi. ex
tuc bacone du sim̄ e hoc. De discrēe

Lectio xpi

Precepit dns moysi ciborum
et aaron ut tradcret filijs is-
rahel legem de discrēe ciboꝝ. Ad
literam enim dns ciboꝝ hoi discrēs
eis attribuit ꝓpt̄ castrimaria eoꝝ
cuius summa sic coprehendi pt. Ani-
malium. alia viuut in tra alia in
aqua. alia in aere. Item que in tra
alia reptilia que oia immunda. z alia
latenda ut talpa que de luto nascāt
et omia immunda hec. alia q̄ discurrūt
sup terrā. De his⁹ gnalis e regula

Diuisio animalis

Animalia reptilia z latentia ut
talpa sūt immunda

Omnibus tm̄ e quod ruminat et
findit vngulam. De piscibus aūt
gnalis e regula. Omnium e tuti-
tus squamas et pennulas. De a-
libus notatim̄ exp̄essit que mun-
de et que immunde sint. Hoc tm̄
gnāliter de quibus dem̄ e. Mobi-
tile quod q̄dr̄ sup quatuor pedes
immundū est nisi crura retro sicut
longiora sup que saltat. Tangēs
morticina corp. lauabit uestimē-
ta sua et immundus erit usq̄ ad
uesperam. etiam si nētē fuit ut por-
tet quippiam corp mortuū. Sup
quod ceciderit quātacūq̄ de mor-
ticinis corp polluetur. / et ita bas
ligneū qua quodlz uestimentū
ad vesperā aqua mundabitur.
Mas fictile intra quod ceciderit
frangēt. cibus ut citropedes
quas straguis dicim⁹ destruetur.
Fontes vero z cisterne. z quecūq̄
maria et seminis modū seruā-
tia gressum tactu corp nō pollu-
unt. De purificatiōe puer-pere

Locus xpi

Addidit quoq̄ dns legē purifi-
cationis mulieris talem. Si
mulier pepit masculū immunda erit
septem diebus iuxta dies separacōis
menstruę. deinde circūcidetur
infantulus. cuius e enim separat
a mundis q̄n menstruum patitur.
In tactu enim immunda e. quia q̄cq̄
tetigerit reddit immundum. cibum.
lectum. vestem. sedem. Unde nō
licet alicui communicare ei nec in
cibo nec in potu nec in lecto. Octa-
uo die circūcidebat puer. Post
septem dies purificationis manebat
trigenta tres dies in sanguine puri-

Que sint munda et regula discernendi

De singulis animalibus

Locus xpi

ficacois sue. & ut ita omes fierēt
quadragīta. quā tot diebus di=
cit pbrīa cū ne masculi formari
in utero. In pmrificacōe trigīta tri
diep licebit ei ingrē. in domo de=
ambulare sed nō egredi et operi. &
tangendo nō polluebat. & licebat
alijs cōmunicare ei in sede & cibo
nō tame in lecto. accedē vō ad tab=
naculū no poterat nisi expletis q=
dragīta diebo. Si vō femina pa=
reret duplicabat. pus nāma
cōmūs dies. et postea dies purga=
cois ut sit fierēt octogīta. quā
tot diebus fōr & fetā in utero. Expleti=
tis nō diebus purgacois offerebat
pro filio ut filia agnū anniculū
in holocaustum. et pullū columbe
ut tur=tem pro pcto suo. quia in
libidine concepat. et erat sacer=
dotib. Quod si manus ei⁹ nō pote=
rat inuenire agnū offerebat duos
tur=tes ut duos pullos columbe. al=
terū in holocaustū p puero. alterū
p pcto suo. ut p originali filie.
et quia filio in circūcisōe dimis=
sum erat. Hebrei tame pullos
pcti nō hīe tradūt. Preter hec
dicit Iosephus ymogenitū redimi
quinq; siclis. De cognicōne lep̄ę

Deut xxiiii
mr gna lepre

Legem quoq; lepre tradidit
eis dns. Quatuor= sunt
gna lepre. in cute. & capillis & ueste
in domo. Lepra autē cognoscit.
si fuit in ea albor= idest pallida
albedo ut pustule. ut cyatrix. &
maxie si fuerit subrufa ut alba. ita
quidem si locus lepre humilior fuit
carne reliqua. ut si capilli mutati in
cuidore et solito temniores. Lepra nō
in capillis allopicia dr. fluentibus
pore capillis si in calluco ut recalua=
cōne alliet ut rufus color. ulcer⁹ fuit
plaga lepre &. Adducto igit lepro=
so ad sacer=dote sine cui⁹ arbitrio nō
ꝑcludebat si lepra nodū pspicua
erat recludebat eū septem diebus
in domo sua. Quibus expletis si non
crenerat sep̄ iterū recludebat eū ali=
os lepre. quod si tūc nō creuerat
mundabat eū. idest iudicabat eum
mundum. quia scabies erat. & homo
uestimenta sua lauabat et mundus
erat. Cū vō pspicua erat lep̄. separa=
tur ad arbitrū sacer=dotis. et debet
uestimenta dissuta. idest fasciā ad in=
duendū ut ꝑcidendū. ut sola deste
ter=mescā ut sic cognoscēt=. et
caput nudū ut potuisset agnoscī &
os uestre contectū ne loquendo feroē
diffunderet. et hūanū solus eū castra
ita ut a mortuo nichil differre vide=
patet dicit Iosephus illos n=risibiles
qui dixerūt moysen lepra fugisse
et similem electori=ū sciē duce) uenisse
in chananeā. cū eis cū ita quoq; misere=
tus circa lepsos hītus sit. quia et
misericordia maxime indigebant. lep̄
vero lānee uestis ut linee. ut pellis cat
macta alba ut rufa humilior superfi=
cie reliqua. quia corrosiua &. Que cū
apparebat. considerabat eā sacer=dos
si pspicua erat lep̄ combrebatur uestis.
si dubia recludebat septem diebus. Si

creuerat macla adiudicabat lepr̃oso
creuerit abluebatur uestis & redde-
batur alijs septem diebus · si adhuc
dubia erat · rupebat illud a solido · si
uero tres alibi macla apparebat lep̃
bolatilis erat · et comburebat uestis · Si
uo filis macla corrosiua apparebat in
domo pus papiebat sacerdos omia
de domo efferri · Consideras ne mallica-
las in pariete pallore aut rubor̃ defor-
mes & humiliores supficie reliq̃ claude-
bat ostium domo septē diebo · Post qs
si mucrasset creuisse lepra iubebat eru
lapides lepr̃os & extra emittere · et
domū radi intus p circuitū et pulue-
rem rasure ei extra in be in loco
immundo et alios lapides substitui in domo
et luto alio liniri domū · Quod si rursus
redierit macla lepra pseueras ē · et
destruet dom̃ et ligna & lapides &
pulluis eius emitter placet in locū im-
dum · De purificatone leprosi ·

leuit xiiii

Quod si lepr̃osus mundabit reuocabit
ad eum habitatorem sic Ille exi-
ebat ipse ad introitū castroꝝ illeso pida
habens secū duos passeres biuos q̃
bus licitū erat uesci · ligniq̃ cedri
ui et ysopi et vermiculi idest filu
coccineū et aquas biuentes in uase fic-
tili · Et occidens ei sacerdos immola-
bat passere biuū stillans sanguinem
sup aquas · aliuq̃ biuū ligatis filo
coccineo cū ysopo in sumitate ligni
cedrini · quasi ficaens aspersorium ti-
gebat illud in aquis rubricatis · asp
gens hoiem sepcies · Dimittebatq̃ bi
uū passerem auolare in agrū · Cuq̃
lauisset hō uestimenta sua · radebat
omes pilos corpis et lotus aqua in-
gredieb̃ castra · tm diebus ue-

quus & immundus

manet extra p̃ium tabernaculi sep-
tem diebus · Et septimo die ra-
sis oib̃us pilis corpis ei⁹ supcilijs
lotis q̃ uestibus et corpe octauo
die tollebat duos agnos imaculatos
et ouem anniculam et tres decimas
simile conspse oleo · et olei sextariū
et offerebat oia ad ostium taber-
naculi · Tuc sacerdos immolabat
agnū unū p delicto et sumes de sā-
guine ponebat sup extremū auri-
cule hois dextre et sup pollices
manus dextre et pedis · et de olei
sextario mittens in manu sua
sinistra · et tingens pollicem dex-
tre in eo aspergebat septies co-
tra tabernaculū · reliquū olei quod
erat in sinistra fundebat sup extre-
mū auricule dextre hois · & sup
pollices manus et pedis dextri
dest sup sanguine que pus infude-
rat sup caput ei⁹ · & rogabat sa-
cerdos pro eo · faciens aliqua spe-
ciale mistum ordinem ad hoc · et
faciebat post sacrificiū p pcto · et
post immolabat holocaustū cum
libamentis suis · ponens illud in
altari · Et nota quia hic ꝑ dist-
gnitur sacrificiū pro delicto cui⁹
sanguine limitus est homo & sacrificiū
p pcto · de quo ei michi sem ē · Un
moyses dicit hic quasi distinguē-
do ita prime ad sacerdote hostiam
pro delicto · sicut et pro pcto · Si
ante distinxisset agnū p delicto
nec distinxit utrū alius p pcto
to sit in holocaustū fieret timet
arbitrio ē sacerdotis de agno &
olio · ut altero p pcto altero holo-
caustū faceret · Quod si manus

Leuit xv

Vide hic de pollucione nocturna

Vide hic perabla precedens de coitu et mestruata

eius licet inuenire non posset. agno tamen pro delicto et olei sextarium non minuebat. quia eo hijs purificabatur homo ut prius. Sed pro oue et agno reliquo offerebat par turturum aut duos pullos columbarum quorum unus pro peccato alter in holocaustum fiebat. et decima similae oleate in sacrificium. De viro sperma emittente nico et muliere emorroissa

Locutus est dominus ad moysen et aaron dicens. loquimini filijs israel et dicetis eis. Vir de semine suo si pollutus fuerit fluxu seminis. quicquid tetigerit immundum erit. et anima quae tetigerit quicquid super fuerit. lauabit aqua et immundus erit usque ad uesperam. Sedens super quod sederit. ascendens quoque super quod ascenderit. qui tetigerit corpus eius lauabit aqua et immundus erit usque ad uesperam. Stratum super quod dormierit. et omne in quo sederit. lauabit aqua et immundus erit usque ad uesperam. Si tetigerit homo uestimenta eius. lauabit aqua et immundus erit usque ad uesperam. Si super uestimenta sua sederit. lauabit aqua et immundus erit usque ad uesperam. Si dormierit cum muliere et fluxerit semen. lauabunt aqua et immundi erunt usque ad uesperam. Mulier quae habuerit fluxum sanguinis multo tempore extra tempus menstruae. et quae habuerit fluxum sanguinis ultra solitum tempus menstruae. omnes dies fluxus sanguinis sui. sicut dies menstruae. immundae erunt. Omne stratum super quod dormierit. et omne in quo sederit. polluetur. Quicumque tetigerit ea. lauabit uestimenta sua et lauabit aqua et immundus erit usque ad uesperam. Si sederit super uas fictile quod tangebat frangetur. lignum lauabitur. Cum mundata fuerit a fluxu suo numerabit septem dies post mundationem suam. et lotis uestimentis et corpore tacto aqua uiuente mundus erit. Die autem octauo offerat pro se duos turtures aut duos pullos columbarum. et faciet sacerdos unum pro peccato alterum in holocaustum. Et deprecabitur pro ea coram domino a fluxu seminis sui. Filios israel separabitis ab immunditia sua. ne polluant tabernaculum meum quod in medio eorum est. Haec lex uiri qui patitur fluxum seminis. et pollutus egreditur ex eo. mulieris quoque menstruis fluentis. et uiri et feminae quicumque habuerint fluxum seminis. et dormierit cum muliere immunda.

Leuit xvi

Locutus est dominus ad moysen post mortem duorum filiorum aaron. et offerentium profanum ignem coram domino. et mortuorum. dixitque ad eum. Loquere ad aaron fratrem tuum ne omni tempore ingrediatur sanctuarium quod est intrinsecus uelum. ne moriatur. quia in nube apparebo super propitiatorium. Sic autem introibit aaron in sanctuarium. uitulo pro peccato et ariete in holocaustum offerendo. Tunicam lineam accinctus. et femoralibus lineis uestietur. cidarim quoque lineam habebit in capite. haec uestimenta sanctificatoria sunt. quibus cum lauerit prius carnem suam aqua. induetur. Et de tota multitudine filiorum israel accipiet duos hircos pro peccato. et arietem unum in holocaustum. Cumque adduxerit aaron uitulum pro peccato suo. et deprecatus fuerit pro se et pro domo sua. statuet duos hircos coram domino ad ostium tabernaculi testimonii. mittetque super eos sortes. unam sortem domino. et alteram capro emissario. Cumque obtulerit hircum super quem cecidit sors domini. pro peccato. hircum autem cui exierat sors emissarii. stabit uiuus coram domino. ut fundat super eum preces. et dimittat eum in desertum emissarium. Cumque introierit aaron in sanctuarium. uitulo pro peccato suo et hircis offerendis. Thuribulum plenum prunis ardentibus de altari quod est coram domino. tollet manu sua. et duo thymiamatis pugillos conficiet. quae cum intulerit intrinsecus. Ponet incensum super ignem coram domino. et operiet nubes thymiamatis propitiatorium quod positum est super testimonium. ne moriatur. Sumetque de sanguine uituli. et aspergit digito suo contra propitiatorium ad orientalem plagam. Ante propitiatorium quoque septies spargit digito de sanguine. Tunc immolabit hircum pro peccato populi. et inferet sanguinem eius intrinsecus. faciens de eo quod fecerat de sanguine uituli. Et aspergit super propitiatorium. et ante propitiatorium. Expiabitque sanctificatum de immunditiis filiorum israel. et de iniquitatibus eorum. cunctisque peccatis. Tabernaculum quoque testimonii quod collocatum est apud eos in medio immunditiarum earum. Homo non erit in tabernaculo cum ingredietur aaron sanctuarium. donec egrediatur. et orauerit pro se et pro domo sua. et uniuersa multitudine israel. Egrediensque ad altare quod est coram domino. expiabit illud. Et tollens de sanguine uituli et de sanguine hircorum. ponet super cornua altaris per circuitum. Et aspergit de sanguine septies manu sua. ut mundet et sanctificet illud ab immunditiis filiorum israel. Cumque conpleuerit expiare sanctuarium et tabernaculum testimonii. et altare. offeret hircum uiuum. Et posita utraque manu super caput eius confitebitur super eo omnes iniquitates filiorum israel. et uniuersa delicta eorum. cunctaque peccata. et imponens ea capiti hirci. mittet per hominem paratum in desertum. Portabitque hircus omnes iniquitates eorum in terram solitudinis. et dimittet eum in deserto. Ingressus autem aaron tabernaculum testimonii. exuet se uestibus lineis quibus indutus intrauerat sanctuarium. et ponet eas ibi. Lauabitque carnem suam aqua in loco sancto. et assumpta ueste sua. egredietur. et faciet holocaustum suum et holocaustum populi. orabitque pro se et pro populo. et pro peccatis eorum. Adipem quoque uictimae pro peccato adolebit in altari. Qui dimiserit hircum emissarium. lauabit uestimenta sua et lauabit aqua et sic introibit castra. Vitulum autem et hircum qui pro peccato immolati sunt. et quorum inlatus est sanguis ad expiandum in sanctuario. efferet foras. et comburet igni pelles eorum et carnes et stercora. Qui combusserit ea. lauabit uestimenta sua et lauabit aqua et sic introibit castra. Erit autem haec perpetua lex uobis. Mense septimo decima die mensis adfligetis animas uestras. omne opus non facietis indigena et colonus qui habitat uobiscum. In die enim hac propitiabitur pro uobis ut mundemini ab omnibus peccatis uestris. coram domino. Sabbatum requietionis est uobis. et adfligetis animas uestras. religione sempiterna. Sacerdos quem unxerint et consecrauerint manum eius ut sacerdotio fungatur pro patre suo. induetur uestibus lineis. uestimentis sanctis. Et expiabit sanctuarium sanctum. et tabernaculum testimonii. altare quoque. sacerdotes et uniuersum populum multitudinis. Et erit haec sempiterna lex uobis. ut expietur pro filiis israel semel in anno. propter omnia peccata eorum. Et fecit sicut praeceperat dominus moysi.

De die propiciacionis que sic dicta est et diei afflictorie

quia ea die ieiunabat

quā in ea die ieunabant hoc et
iumenta · eāa pueri septenes & aggre-
bāt ea die memoria mortuoꝝ · di-
cebāt eāam dies expiationis qua
ea die purificabatur totū taber-
naculū et altaria a contagijs que
contraxerant p ānū p sanguis
effusione exp̄ctis ministrationū ·
Ea die tollebat summus sacerdos
de ppo utrisq; rufā vnam imacula-
tam que no traxerat iugum sic
intelligimus · si quis utriusq; notat
quā in femineo genere tm intelli-
git p̄ p̄ctis fragilitatis offerebāt ·
sumebat q; ab vniuersa multitudine
duos hyrcos p̄ peccō et arietē unū
in holocaustum · Cumq; lauisset se
indiebatur · lineis tm̄ secundū ritū
minoꝝ sacerdotum · oblatis q; aual-
libus et frā oronē p̄a pro se & pro
domo sua struebat · duos hyrcos
in hostio tabernaculi · mittebatq; sor-
tem sup utrumq; qua sciret quis dñi
et quis ppli fieret · Nec credendū
e quibusdam qui dicebāt ideo mit-
ti sortes ut sciret quis deo immo-
landus eet et quis diabolo mitten-
dus eet in solitudinem cum p̄ctis /
Deo enim immolare nisi deo no admit-
tit · Sane cui⁹ sors exibat deo
offerebat illū deo p p̄ctis ppli · Et
hic forte dicebatur · p̄ce p p̄ctis · cu-
ius sors exibat populo · reseruabat
viuente · & immolabat utrūlibet pro
p̄ctis suis & domus sue · Tollebatq;
de sanguine hyrci & vitule & thuri-
bulū plenum p̄ulis · multisq; tollens

timiamatis intrabat ultra velū tabernaculi
imponebat thymiamatis ut nebula al-
tiorē operiret oraculū ne forte
visa maiestate dñi moreret · Aspergebatq;
septies digito de sanguine
corā propiatorio ad orientem · Exde
mō eciam aspergebat pauimentum
Simili quoq; aspersione septies ex-
piabat altarium exterius & pauimentū · fundebat q; de eodem san-
guine sup cornua altaris aurei
et aspergebat illud septies digito ·
expians ita totum tabernaculum
et altare ab immundicijs filiorū israel
et a cunctis preuaricationibus eorum
idest a contagio quod contraxerat
positū in medio peccatorum · nullus
q; erat cum eo in tabernaculo cum
ipm̄ expiabat · In quē modum cōa
semel in āno altaria lauamus Deo
Et nota quod hic legit̄ sacerdote
egredi de oraculo ad altare & sic
patz q; erat ex̄ · nec p̄t dici cum
egressum ad altare corā tabernā
culo · cū dicat hic ad altare quod e
corā deo · post hanc expiationem
egrediebatur sacerdos ad hyrcū
viuentem · ponēs q; utrāq; manū
sup caput eius · confitebatur
gnaliter · omes iniquitates fil-
iorum israel · & impietates eor cū
pctis eor · ponēs eaam ut trādat
cuidam carnali mittendū p̄ctis ppli
sup caput eius · mittebat eū in de-
sertum p hoem ad hoc paratū · Ser-
dum hebrei quoꝝdam pumilos
ad hoc tribuūt parari medici

Quod mittebat̄ p̄ctis sup hircū

Un doit q̄ semel in
ano lauat altaria Deo

Le De cinerib⁹ q̄bus fiebat aq̄ asperſis
& totius ānim· qui cinēs femel in
dno fiebat fr̄s nr̄ crisma

nasti· eis splene sibi tructo· ut sic ex-
piatus eet ꝑ̄ls a pectoris illius ānu
que p̄ignoriciam ut fruglitatem
contraxerat· que sc̄ā ferebat hir-
cus Dm quia emittebatur· non red
turus· apōpeⁿ greee dicebatur· La
tine emissarius· Cum autem dedu
erat aaron hoēm cum hyrco ext
castra· redibat ad tabernaclm testio
mⁱ· depositis q̄ uestibus lineis in
quibus ingressus erat sanctuarium et
emiserat hyrcū· lauabat carnē
suā in loco sco et indiebat uesti-
bus suis· scīs pontificalib⁹ et pre-
ciosis & offerebat arietem in holo
caustum et adipem incensi & hyr-
ca pro peccō· reues q̄ cū remictis

Vn ortū habeat dedi
cato eccl̄ & de uestibus
pōtificis ad hr̄ ꝓtinis

in hunc modū pontifex evangeli-
cus in aspersione basilice quam
dedicat· quasi in expiacōe lineis u
titur· indumentis· eccā in sabbato
baptismali· in consecracōe fonciū
& in mersione catthecumenoꝝ cū
sacr̄ trāsferunt· pcīa eoꝝ similib⁹
utitur· indumentis· Cum aute hijs
pactis administracionem accredit
altaris· pontificalibus et pciosis
uestibus insulatur· Sanguis aute
et hyrcū de quoꝝ sanguine fiēt e
expiacō· febant ex castra· & com-
burebant ign̄ tam pelles q̄ car-
nes eoꝝ & sterc̄· Proiciebat q̄
sacerdos in ign̄e qui ea incen-
dabat· mundatis p̄ius uestib⁹ et
resumptis p̄ciis· Lignū cedrinū
ysopum· coccinū bis tinctum q̄
hec in purificacoib⁹ valebat·

et tūc rediens lotis uestibus & car-
ne sua ingrediebat castra & immun-
dus erat usq; ad uesperam· Sed et
ille sacerdos qui remanebat ad ign̄e
ut cōsumat facēt ōia usq; ad cinere
no nisi lotis uestibus et corpe mū-
bat castra et mundus erat usq;
ad uesperam· Ex hijs cineribus fie-
bat aqua asperciois· qua p totū
ānum purificabatur immundi· Unde
difficile e inuenire· cū hic cinis fie-
bat ad purificandos mundos· cui-
libet qui cum tractabat ut dem e
mundi erant· cum eciam dns hoc
sacrāmentū quasi sanctissimū religionē
victime appellaret· Hic et qui ca-
prū dimserat lotis· De quo tribus
facile e memorie tradicionem· Et est
veriſile hos cinēs eos ānatem
ut modo fit crisma· Quidam tri-
mon hebreū dicūt eos valuisse et
durasse p plures ānos· nec eos
nisi cum deficiebant· De purificacōe

Hijs cineribus mundoꝝ
purificabatur immundi in hunc
modum· Si quis tangebat cadaue-
ris mortui in tabernaculo ut in q̄
occisi aut p se mortui ut sepulcrum
eius immundus erat septem diebus
Tabernaculū in quo mortuus e ho
et omnia que ibi erant basa in
munda erāt· septem diebus· tollebat
q̄ ut immundis cineres obustionis
sup eos mittens aquas uiuas· tin
gebat eo eis ysopum· et aspergebat
eo eo die tercio· et septimo tentorium
et omne supellectilem et hoēs hmoi

Hystoria capti poūi habita e sup̄ triplici
vn & pou

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

contagione pollutos et loris uestibꝰ
et corpe erant mundi Si die nō tāo
nō fierat aspersus mundus septo
die nō mundabat Si quis autē sic
nō expiabat perdebat de medio cet
quia polluebat sanctuariū · et dicit
pibat de ist quia peccabat et ar-
cebat ab ingressu loci sci Et
ille qui purificabat mundū aqua
limor · quia tetigerat cineꝫ lauabat
uestimenta sua et mundus erat usq
ad uespam · De mundicijs quibus
erat homo immundus p diem tm ut
ꝑ illusionē nocturna · ut quia dor-
mierat cum uxore · nō credimus
hoem hijs cinibꝰ expiatum · sed ad
minus de immundicia septē dierū · ꝙ
die tertio et septimo legitime faciendā
expiatio talis · De expiationibꝰ que
fiebat cū mundis oblatis ut sup
de leproso dicū et de uiro sper-
matico et muliere sanguinaria · quia
legitur eos mundare septem dies et
octauo purificari credimus die ter-
cio et septio hijs aquis expiatos ·

De ꝑsonis excluſis a matrimonio ·

leuit xxi

Tradidit etiam dns filijs ist
multitudinem peceroꝝ necessa-
rijs tulādo predā et sup addendo no-
na de quibꝰ nō nisi illa ꝑstringimus
que ad intelligentiam lectionis sa-
cre scripture fuit necessaria · Dāne phi-
buit dns ne homo ad domesticā
suā cum mīs accederet · nec reuela-
ret turpitudinem eius id est disco
operiret et mitteret pudenda ꝓpꝫ
In porcum quidem parietū congio

ꝙnus sit inclaē ꝓpter hoīm raritatem duas ꝑso-
nas excluſit dns a cōiugio dicens
Propter hoc relinquet homo patrē
et matrē · id est nec filius matri
nec filia patri copulabit Sub lege
nō plures coepit que fuit per
duodecim · mat soror · nouerca
neptis · amita mater nota · uxor
patruī · mulier uxor fratris · Sed
hec determinationem recepit pugna
filia prīugni ut prīugne · soror
uxoris · Si enim quis uxore
mortua fuit nō suscepta prole fra-
ter eius uxorē eā et inde fratri suo defuncto
semē suscitauit Paucas tūc excluſit
ut multiplicaret hoēs et replerer
terra · Sub gra plures excludit
ubi continentia locū hz · Et hec e
ꝓhibitio cōiugij · a formicatione enim
omīs mulier excludit · Catalogus

Qui quoq; quoꝝda ꝓceptoꝝ
cū masculo et iumento sub mīma
cie mortis ꝓhibuit Ne etiam
colligerent spicas et racemos roma-
nentes · nec granum decidens sed re-
linquerent ea pauperibus terre · nec
opus mercenarij tertiū usq; mane
nec accipe ꝑsonas · Diligi amicū
sicut seipm ꝓcepit ubi septuagita
proximū posuit Somnia · augiria
diuinationes obseruari prohibuit
nec agrū seri diuerso semine · nec
iumenta diuersi gnis cōiungi nec
uestē ex duobus textā · mdū nō
comā in rotundū tondere nec bar-
bā radi nec carnes suas sup mortuo
incidi · nec figuras aliquas aut stig-

leuit xix

De sompnis augurijs et diuinationibus

ꝓhibz nitid egipciop

matra m carne sua fier[et] In quibus & filiis ad litram subintelligendū est secundū ritū gentium et maxime eop ydolop cum quibus habuerant na & david multa legitime fuisse sp per quā potius est salomon · & delectus & ad dion ad ingrediendum · sed egyptus omnem uenerat monstra deop m honore duop deop quos putabat filiis pce · diversa scia m agro · diversas matias frequentabat · diversos ecia cimbalmos capitis diversis dys sacrabat · Ps et m principio horop preceptop duxit dns nostr cōsuetudinem terre egypti m qua habitastis no faciet mp morem regionis ad qua introducā vos no ageris · Addidit ecia spale preceptū cum mitteret tria pmissionis ut auferret pputia · de fest pmitiua arbop quas plantaverit · quod qi opponēs subdit · Poma que germinat munda erit uobis · hoc tm no tm hebreis · Et inde velle q fructus pomop trium annop mundus ect & abiciendus · fructus qr tri dm sct dno et ois pauperibus · & in quinto anno & deinceps dm suscipit & esibiles · De tribus gnibus

Ad euidentiam quop pmū eop que hic in leutico & deutm · faciendū sacerdotes fuisse tria genera panū · Panes salis sacerdotalis · leuiticos · laycos · Sacerdotales principes erāt oblationis qui de publico sumptu fiebant quos no licebat edere nisi solis sacerdotibus · panes leuitici · qui & offertorii · quibus soli de genere leui uesc

filia familias aduena & mancipium qui fuit

cebant · etiam qui ppter macham no poterat ministrare · et filia familias sed no q · Filia familias hic moratur [illegible] uocat trin · illa q uirg o uidua vel [illegible] erit · aduena gentile no · & continues peregrinum nisi forte qui tm peruisit & mancipium rediret ad [illegible] dominū pris · regione tamē oriund ut esset q[ui] mansionem · · · · filiafamilias · Hys no uescebatur aduena · mancipiū q mercenarius sacerdotis · uernacle tamē ut empti eius ex[em]pto uesci poterāt · Panes laici · desq[ue] communes quibus quilz poterat uesci · De semoma sacerdotū

De semoma quoz sacdotū agēs dns · pmo de minoribus sacerdotibus tradidit · ne contaminarent in mortibus cuiusq suop · nec etiā principis ppli · nisi tm sup pīe et matre et filio & filia & fre & sore uirgine · ne sanctū lauaret ut sepelirent · plagendo mortuos alienos sacer tm aliis prohibitas interdixit eis uxores · sed nec uiue accubuisse · nec uxore ducē scortum · nec ancillam nec captiuam nec viduam aut repudiatam · nec eis que de cumponibus & pandocibus exist aporteis nenalibus uilia agerent · Pontificem no ad mortuū ingredi uoluit · unde & dns pp mortuis execquias interdixit · nec uxorem nisi uirginem ducē & tm de ppio suo · Ex prochia dm ppe muros urbis no excedit · Ps in comune no ei ministrare debuerat sacerdos · precepit ne in diebus vite sue bimum

Dns n tm medpoit sacdotibus ypocr aliis phibitis &c scribimas scortū ancilla captiua & vidua quia ppe no mic & execquias quia sacdotibus phibet bimum

preceptū de primitiis arborū

historia capit ppo habita & sup ppm mpte

leuit ppri et ppm

Tria gna panū

biberet · aut de quod inebriare
pt ut sciret discernere inter sctm et
pfanum mundu et immundum · et do-
ceret filios isr̃l le gitima que lo-
cutus e dns · et ne sacerdos dum
grz immundus cet accedet ecia ad ta-
genda ea que offerebat filis isr̃l
patet si sacerdos euangelicis cotidie
ministrut · assidua dr̃ hre medicinam
dedidit quoz dns de sollempnitatib9
legalib9 · dr̃ qua plenius de eis i
libro mn̄ disputatur · et nos ibidem de
pena blas-
phemi ·
cre aut
egr essus
filius mulier
isr̃litidis que
pepat de viro
egyptio in gre
tus cu viro i
nisset blasphi
emdauit nome
dni isr̃l male
dicens ei · Que
moyses retulit
t cotinere donec
sup hoc cosulu
isset dominum
Qui cit cum ma
ledixit deo suo
ds q audierut
ponet manus
sup caput eiꝰ
lasi contra ip
sum testificates
et eductu extra
castra lapi
dabit eum
omnis mul
titudo sine
cius fuit
sine aduoa
de talione
legis ·
Nus
tus dns
quoz dns
de talione legis ut quicuq3 leser
hoem · in eu modu quo leserat eum
ledetur · ut scis reddet aiam pro
aia · oculu p oculo · dente pro dente ·
fractura p fractura · liuore pro
liuore · adustione p adustione · no
q talio no erut i mutilis cotin
sceraz rez · sed cu in lesione cor-
poz · qua furta restituebatur
in duplu · ut in quadruplu · Det-
minabat q talio p necessitate · ut
ledens uxu mulier i uirilib9 pu-
nebat manu qua uirilia no tet
et uir ledens pregnatem ut fa-
ceret abortiuu nodu aliqu · mul-
tabat pecunia incertu e ante
utrum talio exrendetur ad hoc
cem · ut circa timoratu tm̄ sit
locum · Quod dr̃ timoratꝰ sme
iudice posset ulisci de isr̃l pt
quod ad ciuitates refugioz fu-
gebat homicida no uolens ut
iniuriaret̃ a proximo occisi · de
dedit obseruacoe iubilei ·
Hoc quoz dns de obseruacoe iu
bilei · cu septimana annoz eb-
domedaz sequebatur · ad cuius
i contiuo accidit ut le-
gis thesr̃ q se occasiones
occiderut · Encenia i festi
dedicacões i antiquo q
fecit salomo i ue q3 ord-
babel alij q3 reuersi de ba-
bylone in hyeme q fe-
cerut machabei de qu-
dam i euangelio · fracti
sit encenia i theophi
mis e hyemps erat

leuit ppm

Nullus
quis
et ppm

de pena blas-
phemi ·

leuit ppm

pena blasphoim

pena talionis tm̄
fiut i lesioe corpis

leuit ppm historia
principu captiui sabbata
e sup̄ exo ppm

Sept septe festu mdoru q alia
festu postea addita q alios

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Hm

Jubilegia z grauibus

pfigrationem septem ꝓcedentib⁹ annis ut tradit quida in sm
gulis ncomenijs clagebant tubis
et septem diebus continuis ante
ipm solempnizabant clangētes tu
bis ⁊ in libro nūi tame legitur
quod clangerēt tubis mēse septo
die decima in vmissa terra in
hoc āno omēs distructiones rerū
ad pstinos redibant possessores p
ter domos que erāt in urbibus
mu-atis · quas tm in primo āno
vendcois neditori redire licē
bat exceptis domibus leuitaru
que in quocūq; loco cēt in ubi
leo redibat · Eodem āno requies
cebat terra · debita dmittebat
eodem āno seru hebreu sibi dimit
tebant · ⁊ aliter cēt contubules
tame nolunt cos dns seruicij se
mate castigare · ꝓpt trāsgressio
nes legis · ⁊ ioseph⁹ dicat qm in
iubileo cōuenieb⁹ neditor ag
et emptor et reputates fructy
et expensas in agrū fras fruc
tibus equiperasse coptis · Vendit⁹
recipiebat agrū · Si vo expen
tus ēcendebant · hoc quod deerat
recipiebat emptor · ⁊ a possessio
ne discedebat · Hanc tame cōpu
tacionem fieri infra āu iubilei
⁊ no in ipo · si neditor pns uel
ler reuocare quod vendidit · Tuta
leuitica videt velle · eti mō minus
āno⁹ usq; ad iubileum maiori
minori tie precio iubeat agrū
uendi ne uenditor grauaret
si modico uendet · et plurimi an
sup cēt usq; ad recipet quod de
derat et ne grauaret emp
tor · si multo emeret quod in
primo cet amissurus · Determinata
quoq; reputacoe fructuū et expe
sarum infra iubileū addidit · Ad
si neditor qsup erat redde no
poterit · sicat emptor agrū usq;
ad iubileum ⁊ in ipo enim omib⁹ re
digo redibat ad pstinū possessore
Terra ante sic uolunt dns uen
di ab eis sub condicoe recipiendi
quia erat sua et no ipoz · Alie
nigenas tm suos uolunt eos ꝑpe
tuo possidere De benedicib⁹ & male

Talium ꝓceptoz obs dictis leuit
natoribus promisit dns xxvii
benedcones suas dicens · Dabo
vobis pluuias tpibus suis & cet In terra pmit
Vbi tigmta cte gressiois uicerit xxvi
transgressoribus bō longe plures
ingemuat maledcones · De dei

Ad decimacoe mis & uotiuis leuit
talium quod deoui vebebat. xxvii
ut nascendo ut mumerando sctifica
bat dno · nec mutā licebat in me
lius ut deterius · Similiter aiat qd
nouebat dno no licebat mutare
Si quis quod nouerit mutare
et uotum et mutatu erit dni
distinguendu ⁊ de hmoi uotis · Ni
quado enim si eo uoto sctificabat
aliquid dno quod anathematiza
batur · deest sepabat ab oīm vsu
hoīm · illud non poterat uendi ac
sacerdotibus ut alienari · Nihil no

Distinctio uotoꝝ

sic obligabant filiorum. sed poterit
a sacerdotibus uendi determinato pecu-
nie secundum utilitatem que eo huius pote-
rat quemire. siue terre animal siue
fundus. Cum tamen uoto deberet
si nolebat illud emere. estimatio-
nem qua daret alij adderet qui-
tam partem eius. Quod ideo statuit
ne quis ad recipiendum quod uouerit aspiraret. quasi prima dubi-
ne ecclia dignorem se putaret. aliis
in emptione eiusdem rei qua eam dederit

Explicit hystoria leui-
tarum. Incipit hysto-
rium liber numeri
ria numero

Istmetio hebraice dici-
tur apud eos. quod sonat
et locutus est. Apud nos
tamen nomen libri non habet. Nomen graecum
libri non habemus in scripturis. Sed graece
arithmoth dicitur siue arismeoth. Arith-
moth enim nomen sonat graece. latinum
est liber numeri dicitur. Et dicitur quia
nimium placuit. Unde et dicta sibi legentium
hoc in nomine. Merito autem iste liber
censetur. quia quatuor hic prima
pars. manet de omni populo. primo bi-
ni apti ad arma fenda. secundo per
gentes. tertio leuite. qui ecclia bis nu-
meratur. mansiones per quas pro-
fecti sunt. Nec nec mulieres. nec mino-
res viginti annorum nec mulgus pro-
miscuum. nec debiles ad bella numme-
rantur. Ad hanc partem historie sic
transit iosephus. Moyses predecessor
constitutionem legum dei sub summa mo-
derne a deo cognouit. et hebreos
scripsit tradidit. Cumque circa legis

Hystoria primi anni mansionum

lationem hoc sufficere putaret ad eos
qui militaris iura conuersus et ex-
manet capita populorum pugnae
valentium. Moyses dicit dominum sup
hoc sibi locutum fuisse dicens. lo-
cutus est dominus ad moysen in deserto
sinai in tabernaculo federis primo
die mensis secundi. anno secundo egressi
omnes de egypto. Et nota quia per-
mittit hic queda que facta fuerunt
in primo mense anni secundi. scilz oblatio-
nem duodecim principum. quam
fecerunt singuli singulis diebus in dedi-
catione tabernaculi et sollempnitate
phase. que pro nomine pascha dici-
tur. et forte de sanctificatione leuitarum
De hijs tamen infra agetur prolixius
tulationem. Prosequentes ergo
ordine libri dicimus quia moyses
et aaron et duodecim principes
tribuum ex precepto dei anno secundo
in mense secundo prima die mensis
manauerunt duos per tribu leui
a vicesimo anno et supra. Josephus
certum numerum ponit. scilz usque ad
quinquagesimum annum. Et manet
sic per generationes et familias et
domos et nomina et capita singulorum
hec autem quinque tm ad mensuratione
quida posita tradunt hic et in iosue
Et congrue distingui possunt
generationes id est cognationes. Voca-
uit hic tribus suas duodecim fa-
milias que ex patribus filijs priu-
charum primo descenderunt uerbi
gratia. In una tribu leui fuerunt
tres familie scilicet gersonite. me-
rarite una quoque familia multas

Josephus de vita sua
tacet. a xx anno usque
ad quinquagesimum usque
dum inter generationes.
familias. domos

In hoc numero quatuor principales mansiones

habebat domos · in quibus ꝑbi pcs familias erat · Quod additum · noia et capita intrasse hic legendū e idest capiti noia · salt singli hoes in cdā domo · fuerūt aūt in summa sexcenta tria milia quingenti quinquaginta

Summa militum

Hūi ii

Pcepit eēā dns de excubijs ut semp ponēt circa tabnacūm tabernacūm in medio castrō & filiis israhel ꝑ gyrū excubarent ꝑ turmas et cuneos circa tabernacūm quod ꝑ eosdem hic accipit · Turma cū ꝑbe tyrnica militū e et dicit cuneus q̄i cuneus · salt multitudo quiciens Excubabat eēā larga hic accipitur · Excubie enim ꝑbe dicī · vigilie noctis Tor-

Turma q̄d sit

Excubie & vigilie q̄d sit

nebus ꝑ quatuor ptes tabernacūli excubabant · ita tamē remoti ut maximas in medio plateas ligerent Erant aūt ornatus quasi fori vel venalium singulis in ordine cōstitutis · Opifices eēā aramm in structuris suis erant · ita ut ubi cōpetenter edificare castra cerō simillima viderent · Judas itaq; ysachar et zabulon castra metabātur ad orientem · ruben · symeon · et g̃d ad meridiem · effraym beniamin & manasses ad occidentē · dan · asser et neptalim ad aquilonē · Inter tabernacūm ūd & castra excubabant leuite in tabernaculis suis ꝑ vices custodiāt tabernaculū qui castris et excubabāt similiter ꝑ quatuor plagas moyses et aaron cū suis ad orientem · reliqui ab hijs cuneatis ad meridiem sub custodia eleazar filij aaron · qui ꝑ sunte ad occidentem · merarite ad septentrionem et cruce utriq; sub custodia ithamar · De cōmutatione ꝑmogenitorū

Hūi ii

Seperauit sibi ꝑ leuitis dns tribulem ꝑ ꝑmogenitis que tunc hebat et numerata leuitarū pro ꝑmogenitis numerorū quasi commutationem faciens cū ꝑbo · ꝑmogenita enim omnia spālit tunc sua erant · quia cum occidet ꝑmogenita egyꝑti · pepcit ꝑmogenitis eorū reseruans ea sibi · deinceps tamen ꝑter idipm omnia ꝑmogenita eorū sanctificauit sibi in ꝑpetuum · & maxime quia ꝑmicie quorūlibet fructuū debentur dno · Pro hijs ergo ꝑmogenitis que tunc hebant separauit sibi tribum leui et numerata · et populus ꝑmogenita illa simul plenitudinis et numeris eorū · et ne duodenarius nūs tribuū minueretur tribum manasse quasi ꝑ leuitis instituit · effraym vō pro ioseph · Nec aute maiori videretur nūs leuitarū quia ꝑmogenitorū · & ita iniqua fieret commutatio aut dns ad moysen · Numera filios leui masculos ab vno mēse & sup̄ · Et cū natati essent fuerit viginti duo milia · Nota tamē quia si diligenter attendas in libro nūm eorū numeres ꝑ familias viginti duo milia et trecentos · Dicit hebreus trecenta in eis erant ꝑmogenita · quia ita anno erat dns ad moysen aut dns ad moysen · Numera ꝑmogenitos masculos a mēse vno & sup̄a

⁘ Hic habes q̄ ꝑmoꝝ fructuum debentur dno

Et numeri sue bigum duo milia
ducenti septuaginta tres. Tulit autē
moyses in precio ducentos sep̄tuagin-
ta trium qui sup̄erant p̄ singula
capita quinq; siclos ad mesuram
sanctuarij. & dedit eos aaron et filijs
suis iuxta verbum dñi. De cetere mi-
nistratu tabernaculi & diffinitione ministerij

Hūc xiii

Locutus est quoq; dñs ad moysen. a quin-
quagesimo anno usq; ad
quinquagesimum. ut seruiant michi
in duobus. hijs in tabernaculo testimo-
nij et collocando eneria mysterij
Et cū mutati cepe̅rint numerari sunt octo
milia quingenti octoginta. Depona-
mus tradunt a vicesimo quinto
anno. que num̄ annoꝝ in ordinatione
sacerdotū et nos obseruamus. Istri
deferebant tabernaculū in hunc mo-
dum. Quia nō licebat ea que erant
ultra uelu nuda videri. Primo in-
trabant sacerdotes. & tabernaculū
arcam. propiciatoriū et cherubin p̄
velo quod ante appendebat et post.
pallio iacinctino cū candelabrum
aureum. altare et mensam cum uten-
silibus suis pallijs inuolebat. Hec
inuentes calcatine p̄ humeros sua
hec deferebant. Similiter et altare holo-
causti cum utensilibus suis ut quib⁹-
dam videtur. De somite ut breuiꝰ
dicam⁹. Deponentes tectū tabernaculi
mollia ferebant in curribus. Pelles
tinas. saga. pelles rubricatas et ia-
cinctinas. tentorium quod erat ante
tabernaculū cortinas atrij & fines
et basa ministerij. que ad altare cre-
um p̄tinebant. De altari holocausti

tacet liber a quo fiebat. Poterit dici
quia basa eius ferebant. Gersonite
ut in libro legitur xpm altare calha-
tite p̄ humeros. Meratite ut
breuiter-
Dicam⁹ cū
tabernaculi
et atrij que
dura erat
tabulas ba-
ses. uectes.
columnas.
capitellos &
ferebat ca
curribus.
Emeriti le-
uite no⁹ fu-
ere ope. sed posito tabernaculo sedebat
custodes. De quota modo reddendi re

Hūc v

Hec precepit dñs alienam⁹
dici de tabernaculo leprosos &
fluentes p̄ manū sacerdotum
et tem̄ cetera. Addidit quoq; De
reddicōe rei aliene ut fieret cum
quinta capitis. Et quia videbat⁹
in exodo dici constitutum. salti ut
in quadruplū reddatur. Ideo hoc
usq; distulim⁹ ut hic soluēmus
et dicamus quia rei aliene possessio
aliqn̄ fiebat ex industria. furto
sit rapina. aliqn̄ p̄ negligentiam
aliqn̄ ignoranter. De re sublata
scienter
in exodo dr̄ quod restituatur
in quadruplū. si presentē
res. quod si exstaret in duplum
quia p̄sumit ad restituendum
reputata res extare. Et ibi legit

mlta⁹ res aliene pos-
sidetur

Hic habes q̄ sacerdotes i xxv⁰ anno
ordinabatur

Sic p; q tres furtiua ut aliena
reddada Dno sno si potest
mutuu

quinq; boues p uno. alia e tñplato
et q; in quadruplu uerus dicatur
eo uerbis zacchei probatur. De sub-
lata pignoracione agitur. hic ue
reddatur. capitur et quinta pars
desup. Vel de re furtiua si penitus
latet. et fur petens sponte cofitet
et reddat. Si uo no ect qui recipet
redderet Dno et ect sacerdos. P
peto uo furti ut negligencie fiebat
aliqua oblacio secudm qntitate rei
Josephus dicit. aureu t argenteu
reddi in duplum. uncta in qua
druplum et salua bouem in qui-
tuplum. quia qto possidet quod
ceteris utilius. tuncto amittit da-
mpnosus. De iudicio zelotipie.

Addidit quoz Dns de lege zelo-
tipie. zelus ppe di- amor ui
mulieris. pro quo sustine no pt
ut alij misceat. Unde uir de zelotes
zelotipia uo qnz dicit mechia et zelo-
tipus adulter. Solet quoz zelotipia
dia sola suspicio adulteri de qua le-
gitur hic in hoc modu. Si spiritus
zelotipie concitauerit uiru contra
uxore sua que pollua e. sed pbari
no pt. ut que falsa suspicio appetit
adducet ea ad sacerdote. et offeret
p ea assariu farine ordeacee. quod
e decima ps sati. nec fundet oleum
nec thus imponet. Sacerdos aute
statuet ea coram dño. et ponet in
manibus ei testa fictili aquas uiu
as. et oblacionem farine. pugillu
eius incendet sup altare. et mitt
in aqua pauxillu pulueris de pau
mento tabernaculi et madabit cap

eius. scribet q; maledictiones istas
in libro. et delebit sacerdos omne
scriptura in aquas. Dabitq; ei bibere
et tunc tollet sacerdos de manu eius
sacrificium zelotipie. et elevabit illud
coram dño et ponet sup altare. Quod
si rea e adultera uxor. putrescet
femur eius et uterus tumebit et
dropisim. no tumet stratum sed usq;
ad decem menses. Quod si pollucta
no est. innocua erit et aqua. imo se-
pe concipiet et pariet masculu mense
decimo. Hec aque dicebantur sce ppter
nome dni. delicta in eis et dicebant
maledicte ppter maledicta congesta in
eis. et amarissime ppter effectu qui
cunq; sequebat. Hec autem lex mi-
ducta fuit ad duricia cordis eoz
sicut premissus e libellus repudij
quia impij erant ad effundendum
sanguinem. De sanctimonia nazareoz.

Locutus est dns ad
moysen de lege nazareoru
Nazareus sonat sce ut florens
ut germinans. Dicebantq; nazarei
quidam qui ex voto se obligabant

Aduc tu confessor
ut no absolutus in
diffinit

Nota bene

zelus quid sit
q̄d zelotes
q̄d zelotipia

Fol. male scriptus

Num. vi

Frus nazarei

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

sanctimonie usq ad certu tempus · ul ut
giter ut samuel et consecrabant se do=
mino · et quasi sep abant a ci victa
hominum · sicut quid modo p annum
ist per duos ex uoto seruit in hos=
pitali wherlin · Sanctis corp lex cau
lucr · Omni tempe sepacois siue nouā
cia no tundebat sup caput eius · Unde
forte quida pmgrit aplos p ppm
crimios no in re sed p sanctate uidi
il quod mebriare potenit bibebat
non debat aliquid quod ee ex
uinea · ab ua passa usq ad acinū ·
ad multu mor tuu migrediebatur ·
Quod si mortuus ee subito qui=
pia cora eo polluebat caput consc
cracois eius · et rasi radebat caput
suum · et rursum die septimo offeri=
bat par turturū aut duos pullos
columbar · quor unū sacerdos face=
bat p pcto · alterū in holocaustum ·
dies q quos fecerat p infectis o ae
et noui sui sanctuariu resp incipe=
bat · Forte no p quoq mortuo sed p
occiso cora eo polluebat · Comple
tis q diebus uoti sui offerebat agnū
anniculu in holocaustum olue annicula
p pcto alterū in holocaustum · dies q
quos fecerat pro infectis erāt · ari=
etem hostia pacifica · Et nota cum
illa simpli ponitur aries quod hebreus
dicat ad unū duor annor cum de=
bere ee · Canistru quoq panis sine
panis azimor excepris his que spō
te offerebat mixta pfectionem sanctā
sue · Que oblata dicebat corban dest
numus · quia offerebat mulier trigin=
ta siclos si poterat uir quinquaginta

Similiter ad arbitrium sacerdotis
panp offerebat · Cumq immolauerit
hostias sacerdos trin suis radebat
nazareus in hostium tabernaculi ·
ponebatq sacerdos cornes cum igne
sacrificii et sic ad uinum hominum
intrare redire poterat · De benedictione
trin sacerdotis sup populum ·

Dns ad moysen · dic ad filios eius
inuocabit nomen meum sup filios isrl
et ego benedicā eis · Inuocabunt au= forma benedicte
tem sic · Benedicat tibi dns et custo=
diat te · et det tibi pacem et emittat
tibi facie suam · De oblatione duodecim
diez et de dedicatione tabernacli ·

Factum e autē in die qua cpit Nūm vij
moysen ultimo tabernaculū et
sanctificauit illud · obtulerunt duode=
cim principes tribuū in altaris dedi=
natione ut hebreus habet · sex plau=
stra tecta cum duodecim bobus
singuli bouē unum et binī plaustrum
unum · et data sunt duo plaustra
et sex iuuenci ad ferenda onera corp
de quibus duxim et quatuor · data
sunt merarite · postea singuli singu=
lis diebus obtulerunt vasa altaris
nouā · Duodecim enim debuerant
initia dedicatois prolatare · Prima
die obtulit naason de tribu iuda
acetabulū argenteum centū triginta
siclorum · hebreus hic semellam ·
fialam argenteam septuagintā
siclorum plenā similā · In
fiala thus ponebat mortariolū
unum aureum decem siclorum
plenū incenso · In hoc base aroma=
ta terebant · Hebreus hic cocleu=

eho hoc loco signat duas abusio
tomanor qe dignat ad duodeca
bolū · et sex plaustra data esto
ut in morte dicta

quo salis thus in thuribulo ponebat
bouem quoq; et arietem ad mctm
in holocaustu. ¶ Secundu hebr
hyer cu p pcm dm bos dicebatur
et in sacrificio ad munus pacifi
ficorum. aries vnus.
boues duos. arietes quinq. hyr
cos quinq. agnos anniculos quinq
Eiusmodi vasa et easdem hostias
obtulerut. alij principes quoq;
die suo. Et sic terminata e dedica
cio duodecim dieb. patet ergo p
recapitulacionem hoc dicit. octaua
autem die mensis pmi secudu q tra
ditur sonare mchoata e dedicatio
Septem enim pmis diebus eius de
mensis consecrati sut sacerdotes et
tabernaculum e tabernaclm. Quo ta
e tuc consecrato sacerdotu et de
dicato tabernaculo protelatu sut
dece et octo dieb. Itaq; no fece
runt phasee eo anno tempe suo
salis decima q̄rta die sicut mdm
dictum. quod tamen preceptu fuit
eis a dno. pma die eiusdem anni
Ideo quidem dixerut ne pdxi
mus septem dies consecrationis
sacerdotum fuisse terminales p
mi ani. et pma die sedi tabernaculi
tabernaclm. duodecima die fin
tam dedicationem. decimaq̄rta
celebratum phasee. Potest tamen
dici hanc oblationem duodecim di
erum ee factam secundo mense sedi
ani nec p recapitulationem hoc
dicit. Quod do legit eadem die
mchoata qua tabernaculi e taberna
culum eadem q̄ die dicit ee
dicunt p
ossibile. quia
sicut octa
uo die pmi
mensis mc
tum e taber
naculum. ita
et eadem de
secundi mes
mchoata e
hec oblatio. et sic octo pmis diebus
ani tm sacerdotes et tabernaculu
consecrata sunt. De consecratione
torum locutus est leuitarum.

Dedicato duumuir dno
octo dies

Obiecto de mundo
tpis phasee et precepto

Soluto

Dns ad moysen. Tolle leuitas de
medio filiorum isrl. et purificabis eos
mecum. Itaq; secundu preceptu domini
leuite pus aspersi aqua lustrationis
rasisq; omnibus pilis carnis sue. ubi
no mundantur capilli. lotis eciam
indumentis. steterut coram domino
ad ostium tabernaculi. congregata oi
multitudine. ponentes q̄ manus
suas sup eos filij isrl obtulerut
eos aaron munus dno ut fuerunt
in ministerio eius. obtulerutq; leui
te boues duos quorum altero fecit
aaron pro pcto. altero in holocaus
tum. Sic separati fuerut dno a filijs
isrl. exinde fuerunt in usus suos
ea que domini erant de decimis eis
uebant ex hijs contenti erant. Sa
cerdotum enim erat sacrificia. pmi
cie primogenita. nota. quibus omnibus
uescebant cum domo sua mundis
preter oblata pro pcto. quia sic

Num viii

dores soli ppli pcēt comedebant
Decimā decimarū suaz dabant
leuite summo sacerdoti et de melioribꝫ
dabant. Deo sūt tm̄ nō habuerūt
in terra quod et melius eis esset.
Tūc enim tm̄ duodecimā pte bo
norū terre habebant. modo habe
bant decimam. De hijs q̄ nō possūt
facē phase. j. mēse ut secundo faciāt

Num ix Locutusq; est dns
ad moysen anno secundo p̄mo
mense. hic plane determinat p̄ reca
pitulationem hoc die. faciant filij
isrl phase tempe suo. qrtadecima
die mensis huius ad vesperū. Et fe
cerūt phase. Erāt aūt quidam
immundi sup ānā hois idest sup hoem
qui ānā dī. cuius cadauer tetigerat
qui nō poterāt facē phase et dixe
runt ad moysen. Quare fraudam
ne baleamus offerre inter filios
isrl. forte indignātes. quia alicui
filius prem̄. ut fr̄i prem̄. siue cog
natus cognati sepelire necesse ha
bebat. Talis immundicā t necessi
tia quīq;. et cōsulunt moysen sup
hoc dīm̄. qui rndit. Homo de gēte
tua. qui fuit immundus sup ānam ho
minis. siue in via peregrē. faciat pha
se mēse secundo. quartadecima die
omnem ritum phase observans. Si vō
sine vllo causis tempore suo non
fecerit phase exterminabitur ānā eius
de pplo suo. Dēfectus quoz t admea
si fuit apud vos faciet phase dīm̄.

Exceptio Si queruī si vterq; in mēse secundo
pter immundicā nō posset facē phase
quid faciet pt dicā quia tertio si
ceret. quia quod in vno dīm̄ est
similiter datum in alijs intelligi. ut
forte si de ceteris eo ānō nō faceret
nō peccaret. De tubis argenteis t
tcp̄ locuī modo dicendū in eis

Num x Et dīs ad moysen. fac tibi duas
tubas argenteas ductiles quibus
conocabis multitudinem. Has tu
bas habebant in quatuor vsus. ad
conocandū multitudinē. ad mone
da castra ad bella ad festa. Et
erat ut dicit iosephus tuba fistu
la cantatoria pene magnitudie
cubiti calamo aptatior. prebes
in principio latitudinem que co
uenīat ori. ad susceptionē spīrit⁹
que hebraice asora dr. in cono
catione vō multitudinis aliqua
erat diuersitas ad conocandū omnem
populū utrumq; sīl clangebat sim
pliciter. Ad conocandos solos principes
semel clangebat. quod dupliciter intel
ligit idest una tm̄. ut imo impulsu
Erat ut ait iosephus semel clange
bant si princeps ptm̄ suum qui
in ecclīa sua conocare volebat. ut
moyses ptm̄ p ecclias. Ad casti
ga vō mouenda. nō simpliciter. sed co
cise et plixius tubis clangebat
et in primo sonitu monebant
castra. tres tribus que erant ad
orientem in secundo que ad meri
diem in tertio que ad occidentem
in quarto que ad aquilonē. Sic
dicit vō clangendi in bellis nō
distinguit. quia forte sicut apud

Exceptio

Vsus tubarū ad q̄r

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

alias nationes fiebat apud eos
Quando eram flebat sollempne cum-
bum et dies festos et calendas. Clan-
gebant tubis sed no e determinatus
modus. Sacerdotes aute clangebant. De recessu filiorum israel de monte

Anno secundo mense exitus
secundo. Vicesima die mensis e-
leuata e nubes de tabernaculo fedus
et profecti sunt de monte domini
iuxta trium dierum. Dicit hebreus
quod archa precedebat eos. saltz
in omni itinere tribus diebus. super-
quia stante nube. quasi ad certum
locum conueniebat paulatim qui-
dam citius quidam tardius. Et melius
e ut de hoc itinere tm dicatur quia-
do egressi sunt de syna et pcessit
eos nubes. nec quieuit p tres dies
et noctes. Unde contra murmura-
uerunt p labore itineris. quia nec noc-
tibus castra posuerant. et tunc recen-
bunt nubes in solitudine pharan
idest i pma mansione qua fecerut
in pharan. Est aute pharan map
solitudo. qua no sarracem inuitat
Quia ergo anno pmo mense tcio. p
die mensis venerunt ad montem dm
et ab eodem egressi sunt anno secundo
vicesima die mensis secundi. patet
quod in hac mansione que e duode-
cima fuit sederut fere p annu. et
quatuor dies ibi fuerunt. quod
difficillimum e inuenire. nisi forte

Solitudo pharan

fuit annus embolismalis. Potest
tamen dici q eadem die qua lege
accepant reuoluto anno legitimo
recesserut. Cum ergo bene sent
pridie Elias unus ad montem et
tertia die legem accepissent. si ea-
dem die tertia reuoluto anno recesse-
rint. patet quia quatuor diebus
et anno sederut ad montem. et ita
tercio mense am legitimum die quarta
recesserut. Tamen michi uidetur um
e. quod secundo mense am secundi vi-
cesima die egressi sunt. Triplex en
accipitur annus legitimus. unus
ang ab e- am tercio mense idest in
ib pn na- mo et qrta die eiusdem
le. annus mensis egressi sunt stru
usualis a copiata a kalendis i ka-
ianuario lendas. Annus emergens
que hinc unus am secundo mense
communem idest iuno uicesima die
nobiscum eiusdem que e qrta die
i conflictibus unus exierut. Isti a
suis et ne- phase in phase copiata
gocijs an- Post accipe sedecim dies
bus agen- pmi mensis et iunge cum
dis. Quo- quatuor deni dies maij
to autem sequentis. Ecce fies pmi
mense huius mensem ani secundi. Ite
am. qrta accipe sedecim dies q
die egressi remanet de maio et
sunt no le iunge cu quatuor diebus
gre. Est iunij. et habes viginti
et apud dies secundi mensis a

Tripl ann dieb usualis. legi-
timus. et emergens. Nec dissimile
mop natura e i multis

cos ānus legitimꝰ · phase · et ita vera
quo utuntur in
legitimis q̄ agnit
ānus sabb legitimꝰ et
ānus ut dicimus
tertio mēse die
qrta egressi sunt
Est et apud eos
emergentes in meo
riam enim libe
racionis sue cepe
runt ānos suos
numerare ab eo
rtu de egypto
sicut grēci a
pmo olympiade
tomam ab urbe
condita · vtpiam
ab incarnacōe
dñi · Et ānus
secundo mēse bi
cesima die egressi sunt Jam enim
annus a phase usq ad phase ānus
transierat · et de secundo a phase sab
fluxerat quinquagesima dies · Ergo
mensis ānus triginta diebꝰ · et secun
dus in fecerunt viginti dies · Hec autē
aliorꝰ destructio in multis locis necessa
re · In hac mansione media ps exodi et
totus leuiticus et numerꝰ precepta non
modica descripta sunt · Dixit autē moy
ses socero
obediēs
uocaris sue
qui nouat
in quibꝰ
locis per
desertū cast

Impossibile e qd p an
nū nalem et quatuor di
es ibi fuerit si quispia
gesimo die a pascha sue
egressi · q̄ magis dies pas
cha idem e ānus precedens
et sequens · et magis eoꝝ

quomodo pos
poterant
promissionis
o de optimis
que tradet
eis dñs · lo
ci ponendi cas
tra · stantes mu
bes indicabat
sed in qua p
te eiusdem
loci comodi
nesciebant
Bane cum
eleuabatur
archa dicebat moyses · Sur · q̄
dñe et dissipentur inimici tui et fugiant qui
oderunt te a facie tua · Cum depone
retur · dicebat · Reuertere dñe ad multi
tudinem exercitus israel · De die · xx.

Ortum e autē murmur
ppli contra dñm dolentis p labōe
et accensus ira dñi deuora
uit extrema ptem castroꝝ · illos sa
lz qui longe retro erant · Clamauit
moyses ad dominum et absorptus est
ignis · Vocauitq nomine loci illius
incensio · tame nō fuit hoc nomen
mansionis · In eadem quoq mansione
mulgus admixtum
quod ascenderat
cum eis desi
derio · Cumque
mum · Cumq
bes et alios
grēgium · Unde
legimꝰ · Unde ner in quella corpe
cornibus legitur cui dixerit · re

ors moysi in arce
elonacōe et deposicōe

Viii pl

mulgus admixtum
quod fuit

Carnium noie que
intelligunt

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

cordamur· piscium quos comedebamus in egypto gratis· in mente nobis venerunt cucumeres & pepones porri et cepe et allia· Anima nra arida est nil vident oculi nri nisi manna· Audiit itaq; moyses populum flentem et intolerabilis res visa est ei· qua et ab eo exitus petebant· Et ait ad dnm· Cur imposuisti pondus populi huius super me· numquid ego concepi et genui istitudinem omem hanc· Obsecro aut aliter quideas aut interficias me tecum dne· Congregra michi septuaginta viros de seniorib⁹ isr̃l· quos meliores nosti ad hostium tabernaculi et auferã de spiritu tuo· tradamq; eis ut sustentent tecũ onus populi et populo dices· Cras dabo vobis carnes vsq; ad mensem diei· eciam usq; ad nauseam· Et dicat longe nausea p vomitu· Propter enim est vomitus ille qui egreditur· fetore semine· ablatio quidem spẽ moysi et traditio aliis· no ẽ intelligenda diuisio spẽ eius p ptes aut imminuco sed illuminacio aliorũ ad regendu populu p̃ad spiritalem gram· p quã et moyses illuminatus erat sicut de igne vno lucerne· multe illuminantur sine sui diminucõe electos itaq; septuaginta viros duxit moyses ad hostium tabernaculi preter· duos qui in castris remanserunt· no ex contemptu· sed quia se reputabãt indignos· quorũ vnus vocabãt heldad· alter· medad· & ceciderunt ut· ante scribit⁹ fuerãt moysi ex matre sed no ex patre· Ieron dicit sup paralip ex patre non ex matre· quia post legem acceptã diuina mandante moyse dimisit matrem sua· quia amita eius erat· et duxit alia de qua suscepit hos duos· sed secundu hoc nodum erat bnm potest dici leo acceptu a moyse p cognitionem in spũ· multo ante tempe quia post datorem forsan p legem nat· qua dragmta annos· & ita isti duo potuerãt connumerari inter septuaginta· Descendit itaq; dns in nubem et requiescit spus in eis· qui stabant cũ moyse et prophetabant· ex duo qui remanserunt in castris prophetauerunt nec post silierunt· desit semp donecps vocati sunt ppse· Et redit moyses cum illis ad castra· De datis cone carnium & ira dñi ex eis

Ventus egrediens a dño arreptas trans mare de missilis ortygis cotumices detulit in cast̃· & per circuitu castroꝝ trime dietas bimis· Voluebant ergo a terra altitudine duoꝝ cubitorꝝ· Congregis ergo ppls congregantes sibi cotumices duobus diebus et siccauerunt eas· Qui parũ decem choros habuit· Et fixerũt hec cotumices in tradite no modice que apud nos fit· sed ille maiores quarte grec aues dicũtur· quas ortygios a cursu do uocamus· Hec dum deferuere ab⁹ et furor dni posset ppls plaga magna nimis· Vnde bñ placet no dormiat hic sed in psalmis inferiꝰ· ep sunt ygnis Sepulcris ep ẽ ibi ppls qui carnes desiderauerat· Vnde eciam locus ille nocatus ẽ sepulcra· quod sonat desiderii sepulture· ut sepulchra concupiscentie·

De lepra marie & causa lepre·

Egressi autem de sepulchris concupiscentie venerũt in asseroth· Vñ

Hanc q̃d sit

q̃d sit aut̃ sep̃m moysi & q̃d alius

aſsidamite quoda nōti ethiopes mtri

Hiñ pñ

ubiq; uirgulti ſimē maria et aaron cōtra
moyſen ꝓpter uxorem eius ethiopiſſā
quaſi rixantes ad eos mꝫpei ſuerit ꝓ
ea. quod regnum ethiopie ad nī uxore
duxerit ad ducatū dimiſerat. ad po
ſtremus ꝓpter uxorē eius ſephore que
rixata fuerat cōtra mariam. Madia
mite enim quondam uocati ſunt etho
pes ut legitur in paralipomen et mdig
nando dixerunt. Nonne et nobis ſic
et moyſi locutus eſt dñs. Nec ſi diceret
Quare uult moyſes eſſe nob. qua lo
cutus eſt et dñs. Et audiuit dñs dñe
cis. Egrediemini uos tm tres ad taber
naculū. Cumq; fuissent ibi deſcendit dñs
in columpna nubis uocauit ip aaron
et mariam atq; Si quis fuit inter
dos ꝓphetā lo quar ei in uisione ad ꝓ
ſomnium ad ꝓ enigmata et figūs. ſed ſi
uo meo moyſi. qui in omni domo mea
fidelissimꝰ eſt ore ad os loquar. Ut
quid ergo detrahiſtis ei uos tu quaſi
parificantes. et receſſit nubes. Et
ecce apparuit maria leprosa. Et ait
aaron ad moyſen Obſecro dñe ne im
ponas nobis hoc ꝑctm. Clamauit ꝙ
moyſes ad dñm et dixit. Deus obſe
cro ſana eam. Cui dñs. Si ꝑ eius
~~ſpuerisſet~~ ſpuiſſet in faciem ꝑtis
nonne debuerat ſaltem ſeptem diebꝰ
rubore confundi. ſepetur ſeptem die
bus extra caſtra. Quaſi dicat. Si
ꝑ ſuus vilificaſſet eam ꝓ alie
cmine ſuo nonne deberet aliquo tempe
uereundau. excluſa eſt itaq; maria
extra caſtra ſeptem diebus nec po
pulus eſt motus donec reuocaret e

Egreſſus ꝑtis de duodecim ex
de aſſerotli fixit plorator ibꝰ
tentoria in deſerto pharan. ſco
eſt pharan nomen mansionis ſed
ſolitudinis plures mansiones conti
neris ut in eccliſiaſtico mansionū ma
nifeſtabitur. Omnes enim continet
mansiones ab aſſeroth que ſunt ꝑ
tadecima uſq; ad aſiongaber que fu
it tricesima ſecunda. per quas omes
tranſierut in anno ſecundo. De ſyon
gaber mīſit moyſes duodecim uiros
et precepto dñi ſingulos de ſingulis
tribubꝰ qui conſiderarent terram
quā poſſeſſuri erant. quoꝝ precepta
fuerunt caleph filius Iephone de tribu
et oſee filius nun de epheaym. Vocauit
oſee ioſue. hic erat mīſter moyſi
unde quidam dicit quod dictus eſt
ſuꝑ ioſue quod per anteriptionem
dictum ē quia nūc ꝑmo impoſitū e
ei hoc nomen. Poteſt eciam dici qua
moyſes cura et ſalutem aliorū uidēs
illi cōmiſit. Cuꝝ uocaret oſee ait ho
ſue. que nomina ſaluatorem ſonant
tunc ꝑmo hec nomina et approꝑauit
ei ſaluatore aliorꝰ inſtituit. Precep.
ꝑ eis moyſes ut conſideraret qua
litatem terre et hominū et urbium
et afferrent de fructibus terre. erat
autē tempꝰ cūm primique uue comedi
poſſunt. Qui aſcendentes explora
uerūt terā. et uenientes in ebron
uiderunt treꝰ de genere enach ut
enachim id eſt de ſemine gigantes.
quales eciam uiderant in egipto
ciuitate egipti. cui et athiam titanes

Josue filius pmo uo
catus e iosue pius
dicit oſee

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

dicti sunt. Fuit autem ebron septem annis edificata ante urbem thamnitam. Inde et ab ebron semen egyptium in egyptum descendisse creditur. Descendentes qui ad torrentem et uallem uberrimam tulerunt de malis granatis et de ficus loci illius palmitem qui tum una absciderunt. quem pre magnitudine tulerunt in uectes duo uiri. Ob hoc appellatus est locus ille nechel escol id est torrens botri. De minute

quadragesima dicit explorationem terre

Post quo p quadraginta annos peracto Reuersi qui perierunt in deserto dies quadraginta uenerunt ad plenum sui in cades. De tresima enim secunda mansione meridiem egressus erat populus et morabatur in tresima terra. Tamen quidam tradunt quod de cades missi sint exploratores. et ibi eos expectauit populus. Hanc mansionem uocat iosephus tonuallem uxta chananeos terminos constitutam et ad habitandum difficilem. Et comedentes terra uiri qua uiderat dederunt. Sed et cultores fortissimos habet. in urbes grandes et muratas. Stupem enim audierunt ibi. quibus nos comparati quasi locuste uidebamur. Terra quia lustrauimus deuorat habitatores suos. Quod sic exponit hebreus. Terra misimus te. nec hire uiuaces homines pt. ut quia nulli genti licebat diu habitare in ea propter sequentes impugnationes superuenerant. Unde pmissa cum securitatem promeruisset illi terre pollicetur. hoc obprobrium ab eo auferendum dicit. quod non uocabitur terra cultores suos deuorans. Potest in et m comendacione terre dici quod adeo bona sit. ut nullus exeat pegrinari. sed qui in ea nascitur moriatur in eadem. Igitur audiens hoc omnis turba fleuit. dicens Utinam mortui essemus in egypto. Nonne melius e reuerti in egyptum quam cadamus gladio et duo res et liberi trahant captiui. Constituamus nob ducem. et reuertamur in egyptum. At uo iosue et caleph scinderunt uestimenta sua dicentes. Nolite rebelles esse cont dnm. Nec est cu mendace in promissionibus. quia sicut panes pleni terre sunt deuorabimus. Cumq; clamarent in eos alij decem qui terruerant plenum et omnis multitudo lapidibus uellet eos opprimere. apparuit gloria dni super tectum sedentis. Et ait dns ad moysen. Quousq; non credet mihi pplus hic. feriam eos. et faciam te in gentem maiorem. Cui moyses. Obsecro dne ne fiat hoc. ne forte insultet tibi egyptij. et dicant. non potuit deducere plenum in terram quam promiserat eis. Cui dominus. Iuxta uerbum tuum dimisi. Uiuam ego. Replebitur autem omnis terra gloria mea. Uiri autem qui uiderunt signa que feci in egypto et in deserto. temptauerunt me. uidebunt terram pro qua iurauerunt patribus eorum. preter iosue et caleph. Et cum amalechite et chananei habitant uobiscum. nolite superuenire uobis. crastina mouete castra et redite in solitudinem iuxta uiam quadragesima dierum. quibus terram considerastis. quadraginta annis recipietis iniquitates uestras. locutus que moyses omnia uerba hec ad eos. et fleuit populus nimis. Et exte mane ascenderunt

Quod .xl. dene dies significatum

dixerit ad moysen · Peccauimꝰ desperā-
tes · pti simus ascendē ad locum qñē
promisit dñs · Et moyses ad eos · Nolite
ascendē · Non enim dñs est uobiscum ·
Illi contenebrati sine deo sepossē mi-
cere putantes ascenderūt · archa cum
moyse & leuitis remanētē in castris ·
Persecutus q̄ eos amalechites & cana-
neus · percutiens usq; ad loam qui ob
hoc uocatus ē horma · id est anathema
et redierūt ad solitudinē de lapida-
cōe colligentis ligna in sabbato ·

Hñ
pv

Factum ē autem cum essent in solitudi-
ne uenerūt hominē colligentē
ligna in sabbato · quem reclusit moy-
ses donec consuleret dñm · de quo dix
dñs · Morietur homo iste extra cast
lapidibus obruatur · Et sic ē ita · Cre-
dam putant hunc finisse sabbatum ·
quia et filie eius postea dicerūt pri-
us in deserto propter suo mortuus
est · Iubet deinde eadem precepit eis dñs
ut p quatuor angulos pallioꝝ
fimbrias ponerent rachemitas · ob
recordationem eadem cum ceteris preceptis
dñi · Ad obseruandū hoc pharisei tem
magnificauerūt · ut eadem spinas in
eis ligarent ut frequenti earū pricisse
ad memoriam uigē preceptoꝝ dñi
excitarent · Quadratus tunc utebat
uideri pallio · et ad huc in angulis ues-
tis quadrate in synagogis suis hinc
fimbrias rachemitas ob recordationē
legis de celo date · Tunc autem fuce-
bant ut a ceteris generibus eadem habitu
discernerent · De sasinate chore dathan
Accre autē & abyron & plaga eoꝝ
& chore filius ysaar · frib amrā

cum uidisset fruoles suos honoratos
altezo sacerdocio altezo ducatu ppli
iudei · et murmurans cont moysen &
aaron complices secum habuit duce-
tos quinquagenta de leuitis maioribꝰ
quos eadem dignos sacerdocio prefe-
rebat · Adumperat q̄ sibi dathan &
abyron pocores rubenezo · quibꝰ
primatum ppli deberi dicebat · q̄
fuerūt de ruben primogenito · Quibꝰ
moyses ait · Tollat quisq; urnā tu-
bulū suū et cras hausto igne super-
ponat thimiama et aaron uobiscum
et quem elegit dñs ipe sit sanctus · on-
sit ergo moyses manifestus uocaret
dathan et abyron · Qui dixerūt /
no uenim⁹ · Et conuocata omni multi-
tudine dixit moyses ad chore · et du-
centos quinquagenta · Tollite cimbula
vira et ponite thimiama sicq; ea et
state contra dñm · Illis autem sic stanti-
bus descendit moyses cum seniorib⁹
ppli ad dathan et abyron ut eos uo-
caret · Stans et abyron ait dicit pse
plus q̄ pte leuita erat · Illi autē
stabant cum uxoribus et liberis et
omni frequentia domꝰ siue tabernacu
papilionū suoꝝ pterita pocus ad
resistendum quam ad obediendum
si cum inferre uellet eis moyses · Qd
videns moyses orauit dñm · ut mol-
ta morte pirent · et sic planū fieret ·
quod dñs ppm miserat · Quo oratore
et flente tremuit terra · cōpaueꝝ
ppls grandiq; stupore · p illoꝝ ta-
bernacla cocitato · fissa est terra sub
pedibus eoꝝ · et aperiens os suum
deuorauit eos cum omi substancia

Hñ
pvi

Hō q̄ historia capti pv habita
e supra pōnit mīme de pē
colligente ligna · subito

fissa tra deuorat
rebelles dathan &
abyron ad aplinb⁹
fillis & ad oi pba
eoꝝ

corp · et descendit ut uiui in mortuos
rum et reducta est terra quasi michil
horum fieri uideretur · Et
egressus e de thuribulis chore
re et conatibus eius tantus ignis
de terra glacians ait concussione fluc-
tuum aut uiolentia spiritus
est uinci exulire et deuorauit eos
aaron illeso stante Tulitque eleaz
zar turibula corp ex precepto
dni · ignemque huc illuc effuso et
quod uixit ea in laminas · formauerq
eo eis coronulas · affixit eas altari
ceo ad commonendu filios isr · ne
quis nisi de semine aaron accedere
ad offerendu incensu dno ne sicut
pateret · Tamen et sic fabre fre emit
quod ibi stabant ad decore De ex-
ustione ppli extincti p aaron —

Altumen sequenti die murmu-
rauit omnis ppls cont moysen
et aaron dicens Vos interfecistis
ppm dni · Cumq uellent eos obrue
lapidibus fugerunt ad tabernaculu
et operuit eos nubes · apparuitq
sup eos gloria dni · et egressus ig-
nis a dno deuorabat ppm · Dixit
moyses ad aaron · Tolle thuribulu
et hausto igne de altari · pones ex
thymiama · uade cito ad populu ut
roges pro eis · Accelerans ex aaron
cum thuribulo · stetit inter uiuos et
mortuos orauitque dnm et plaga ces-
sauit · Fuerunt autem pcussi qua-
tuor decim milia et septuagenta
tame nodum cessauit tumultus sup
sacerdocio aaron · Dicebant enim
quia et si no predictos leuitas
elegerit dns · poterat ee · q alii
de aliqua tribu reliquaq dignu
erent sacerdocio et forte de omnibus
tribub aliquos uelit dns sacerdo-
tes ne tanta ministerij dignitas bu
domu et tam paucis crederetur minis-
tris · accusabantq moysen de deser-
tu mopia · Q dicebant moysen spe-
cto q corp te eos p defectu duxisse ut
negocia tpo suo egerent auxilio ·
retur mopiam ut semper eius bi-
derent egre auxilio · De uirga aaron
q nocte una fronduit et protulit nu-

Tulit ergo moyses ccos ex precepto dnm duodecim uirgas
principu et scripsit in unaquaq no-
men tribus sue ex nois principis
Scripsit autem in uirga aaron no-
leui et preter has duodecim scripsit
una seorsum cuctas familias conti-
nentem in qua probaret utrum
de omnibus tribub uelit deus hre
sacerdotes Sin uus tame legerim
no finisse uirgas nisi duodecim · quod
intelligendu e de singulis tribub · ex
cepta gnali · Quas cu posuisset in
tabernaculo corā dno · sequi die ingr
sus uidit germinasse uirga aaron
et folijs dilatatis · omnq dulia protulisse
Sane hoc tertio deo ordinante aa-
ron sacerdocium firmissime possedit

Hispoñ capl̃os d̃ca ostiũ ⁊ d̃cũm
habita est supra hem vbi mtr̃
et

Nam et mḡnũ rebellium p̃cepit
d̃ns bngram adron seruari in taber-
nacło in posterꝝ. De reditu filioꝝ
Fluerũt itaq; triginta quinq; anno-
filij isr̃ł longo tempe in soli-
tudine multo tempe sederũt in cades
barne et diu circuierũt montẽ seyr.
et redierũt fere usq; ad mare rubrũ
et circa fines syrie. et prostrata sũt
caldaice a coap in deserto Tandem po
multos labores ⁊ annos triginta octo
redierũt ad cades vide miserunt ex-
ploratores. ut in qua redierũt ad e-
os ut dom̃ e. que ẽ in deserto syn ner
ẽ illud desertum ad quod venerũt oc-
tava mansione ut dicit scp̃. Horor-
um syn scribitur. p stomachi. et mis-
titur tribus ut odium syn bñ in qua
cades ut que ẽ cades scribitur. p side
et interpretatur mandatum ut sta. Et est
ut quidam uolũt. p̃ defti phariun.
In fine igitur tricesimi noni anni a fini-
bus syrie venerũt in cades vndecim
diebus. Et potuit ee q̃ tm̃ mer̃ un-
decim diebꝰ conclo gradu q̃tũ ine-
runt ingressi una mansionibus tri-do
ut p alian viam. Redierũt ergo filij
isr̃ł quadragesimo anno. mense primo
aprili salt in deserto syn. et mansit po-
pulus in cades. et sic quadragesimo
due mansiones filioꝝ isr̃ł. quibus le-
gunt̃ p̃fecti ab egypto usq; ad cam-
pestria moab. idest unxta iordanẽ
tribus annis tm̃ complete fuerũt un-
decim. scil̃ ab egypto usq; ad mon̄
syna. como primo. et a quartadecima
die mensis primi usq; ad primã die
mensis tertij. Deinde anno secundo
vicesima die mensis secundi profecti
a syna usq; ad cades. ingressi et v-
nam mansionem expleuerũt in ista
anni secundi. tamen q̃to spacio am
non ẽ determinatum sicut in primo p
trigesimo octo annos post errantes et
prostrati
Quasi dicat. no ẽ tota
quadragesi distinctio in mansionibus
mo anno sed q̃tum temporis fluxe-
rediẽrũt rat inter vna mansione
ad cades et aliam sicut in mansion
cades. sub
bus primi anni.
anno. Reliquas note mansiones
transgerũt. Quod si inueneris dece
huius anni fuisse mansiones. Dicto q
inter ipsas ordo numerũ cades re-
petita. De morte marie ⁊ aaron con
Mortua ẽ maria in dichonib⁹
cades dum quadragesimus
complesset annus ut dicit iosephꝰ
quo egypti deliquit in mense
xanthico. qui et nisan secundi lunam
et sepelierũt eam in monte qui nocat̃
syn. Transactis q̃ triginta diebus fle-
tus moysi plm̃ pur-gauit hoc mo
Insula trima tota rubea ouera cast
combussit. Et p̃sequit huc iosephus
ordinem enarrationis. quem
duo decima die septimi mensis fieri
precepit. Et vidit bellum nitr̃ primo
combustione sulphuris a moyse facti
unde causam subdit. hoc eam
inimicos suos p̃cepit. Et potuit
ee q̃ impediti usq; huc distulerũt
quia nec pascha merum celebrasse
legũtur. Cum autem mitterent
terram promissionis secundum precepta
dei legitima sua p̃secuti sunt scil̃

Hũ
pp

De primissione phase
⁊ trigesimo octo anos

De reditu in deserti syn ⁊ mansio
in cades ad trigesimo anno ⁊ de
trigesimo duabꝰ mansionibꝰ q̃l̃ p̃fecti
sũt ab egypto usq; ad campestria moab

festa legalia et ceteris obseruandas
legis. Eam hic dicat iosephus ante
q̃ redirent m̃ cades eos uenisse ad t̃
minos ydumee et misisse nũcios ad
edom. pro libertate transitꝰ per ter
ram suam. Quod cũ prohibuisset moyses
inde recessit ꝑ desertum iter faciens.
Vtrum hystoria nũ dicat post mor
tem marie. misisse ad edom. Hec est
liquidum dicit iosephus ꝑ antiq
pacionem an liber nũ ꝑ recapitu
lacionem hoc dixerit. Nos nõ sep
tes ordinem hystorie. Dicamꝰ q̃ mor
tua maria mãdauit ꝓpls aqua. fracꝰ
sedicõe in ꝓplo cont̃ moysen et aaron om
nes uenerunt ambo ad dñm. Quibus dns
ait. Tolle uirgam et congrega po
pulũ ad petrã. et ꝑcussa dabit nob
aquam. Dicit uirga que frondue
rat an alia usus t̃ moyses hoc
t̃ dubiũ. Tamẽ quia in nullis legis
uirgã q̃ erat in cõspectu domini uidẽ
fuisse uirga que erat i archa. Et
congregata multitudine ante petram
dixit moyses. Audite rebelles et mẽ
duli. numquid de ꝑ hac poterimꝰ
aquã uobis elicere. Hic autẽ cum al
ios fiduciãt egressent moyses et aaron
turbati murmurationẽ ꝓpli diffidentes
egerunt. ꝙ dño manifestante cognitã
Non enim ex ope cor aliquo nequi
bo hoc ꝓprie ꝑtulisse nisi forte
quia moyses quasi dubitans dixit
Numquid poterimꝰ e ceteꝝ. Quia nide
sensus. affirmacionis poterunt elici.
Quasi. potimꝰ. ut negacionis ass
Non poterimꝰ. Cum ergo ꝑcussisset uirga silicẽ. quia desꝑ
rabat nõ manauerunt aque. Sed
ꝑ hoc ictu egresse sunt ita largissime
ut biberet populus et iumenta. Et
dixit dns moysi et aaron. Quia
nõ credidistis michi. nõ me ducetis
ꝓplos hos in terrã cor. Hec t̃ aqua
contradictionis. quia eciam electi
desit moyses et aaron desperauer
unt de ꝓmissis et potenciã dei. qi
contradicentes ꝓmittenti. De circuitu

Misit moyses ydumee
nũcios de cades ad regẽ edom
dicentes. Frater tuus iacob man
dat tibi hec. Obsecro ut liceat nob
transire ꝑ terrã tuã. Non ibimꝰ ꝑ
loca culta. uia pubĩ gradiemur
non declinabimꝰ ad dexteram neq
ad sinistram. Si bibimꝰ aquas tuas
quod iustum erit dabimꝰ. Et ille
dixit. Non trãsibis ꝑ me. Ta
men timens ne trãsiret. egressus t̃
obuiam eis i manu forti. Quapropter
diuertit ab eo ista. maxime. quia deꝰ
ꝑcepit eis. Ne pugnabis aduersus
eum tuum. Circuitu ergo ydumeam
egredientes de cades. meandrauerunt
ꝑ desertum arabie. peruenerunt ad eum
metropolim arabum. que nunc
petra dicit̃. uenit ad montem hor.
que t̃ in finibus terre edom ubi lo
cutus t̃ dns ad moysen. De morte

Perrexerunt inquit. aaron

De sedicione ꝓpli ꝙ moyse et aaron

Hic moyses et aaron diffidentes egerunt

aaron ad ꝓphm suū. Qō mirabit
terra gmissionis eo quod mendu-
lus fuit sermonē meo. Tolle aaron
et filiū ei⁹ cū eo et duces eos corā
omī ꝓpho sup mōte hor. Cuīq; nu-
daueris prēm stolā pontificalē indu-
es ea eleazarū. cū pontificatus
ꝑ etatem accessit. Et fecit moyses
quod ꝑceptū ē dñs. Et mortuus
ē aaron in mōte hor. In deutono-
mio dr̄ muscera locus sepulture
aaron. qui usq; hodie monstratur
in montis uertice. populus uero
fleuit eū xxx. diebus. Mortuus
ē autē quadragesimo anno egres-
sionis filiōr̄ de tra. xxx. trium
annorū eodem āno quo et maria
mense quinto qui apud hebreos dr̄
sedebath apud romanos augusti
ꝓma die mēsis secūdū luna. De
victoria post mortē anathematis.

Nūj xxxi

Cuīq; audisset chananeus q̄
habitabat ad meridiem uenisse
illuc israhel pugnauit cū eo ⁊ obtinu-
it et duxit ex eo predam. Israhel au-
tem uouit dño. quod si tradiderit
eū dñs in manū suas ciuitates eo⁹
anathematizaret. Qđ factū. Et uo-
cauit nomē loci illius anathema.
Forte hic ⁊ loc⁹ qui supra ꝑ anti-
cipationem nocatus ⁊ horma. Ana-
thema dr̄ ab anathene idest sur-
sum ponē. quod ē denotare idest
uoto seorsum ab usu hūo separare
cum scīs res nota ⁊ reddita superi
in templis ponebat. Et nota quod

olim generalit ꝓmissionis
dictus ē chananeus. Unde ⁊ hic
nōīe gētāli vocat eos qui erant
ad meridiem. Tres enim septem
ꝑpli ꝑpes vocabant nōīb⁹ ꝑpriis ea.
ille ꝑpe dicebat chananeus qui ha-
bitabat maritima. De serpente eneo
cōt ignitos serpētes.

Profecti de mōte hor venerūt
in salmana ubi cepit ꝓphm te-
dē tremeris ⁊ laboris dum circuiret
terrā edom. et murmurauit cōtra
moysen. Ideo misit dñs serpen-
tes ignitos in ꝓphm. qui dicebant
igniti. quia minimi et velocissimi
sunt ad modum scintillarū. sic ut alij tradu-
ctum scīm hominē veneno inflamma-
bant usq; ad tumorē rubore igneum
Fugauerūt q; moysen ut oraret ꝑ
eis. Cui dñs aut. fac ꝑ̄ serpentem eneū.
et pone in ꝑtica eminēte in medio ꝑpli
et quicūq; percussus fuit a ꝑpente respi-
ciat eum et viuet. Et sic ē ita. Hinc
semp habuerūt secū filij israhel. et mag-
nifice reponūt ⁊ in scripturis. Tandē
ob cultum superstitionis quem ei ꝑpli
exhibebat cōminuit eū in pulueꝛem
rex iuda. De scopulis torrentis qui
inde profecti ꝑ aliquas gesserūt
mansiones uenerūt ad torrentem
zareth. que transierūt siccis pedibus
iuxta mare rubrū. Que relinquentes
castra metati sūt circa arnon. qui
ut aiūt ꝓfluus fluminis ē a montibus
amorree descendens. ⁊ ꝑ desertū fluēs
in stagnū alphatidem erumpit. Unde

olim ꝓpriis ⁊ ꝓmissionis
datus ⁊ chananeus

De serpentibus ignitis
qui dicebant ignīti
de qbus ⁊ scorpionibus
⁊ dipsadibus in ꝓphm
deut. viii

Species eorum fuit ⁊ omnium ignitorum

De transitu torrentis
siccis pedibus

dr̄ dicat⁹ anathema

deus moabitidem et amorrea. Quda
nolunt cuntare ee que e in desto et
prominet in finibus amorrei. De hoc
trasitu ist per terra illam profes=
tur liber nul in hut modu. Unde
dicit in libro bellorum dominu. Sicut
fecit in mari rubro sic faciet in tor=
rentibus arnon. Scopuli torrentium
inclinati sunt ut gestierunt ut requie=
cerent in arnon. et requiescerent in fi=
nibus moabitarum. Hic locus sufficaet
coponitur no meminu me legisse. Aug
dicit forte fuisse librum sic nocatum apud
caldeos. Unde egressus erat abrahe
ut apud egyptios. quos sapientiam
didicerat moyses. in quo de hoc tran=
situ ysaie testimoniu fuerat. Fuit autem
finis inter duas gentes ibi constitu=
erent bello actum fuisse putet. quod
apte magnitudinem sui. bellum dns
vocatum e. quod bellu liber iste con=
scripsit. Quidam dicit historiam tota
de filiis israel dicu liber bellorum dominu
in qua frequenter dr. dns pro eis pug=
nasse. et maxime dr hebreis in terra
illa amorreos potenti manu hebeorum
fuisse deletos. Et isti legut dicat. p
dicet. quia etiam in hebreis ita est
Super hoc dicetur in retractacio=
bus bellorum dns. et legit sic. Unde
idest de arnon. dicit. idest dicetur.
et fiet memoria in libro bellorum dns
idest in hystoria ista cum legetur
a posteris. fiet autem mencio dece
talis. Sicut fecit dns in mari rubro

Augy de libro bellorum
din q̄ restat

Alii de libro bellorum
din q̄ restant

pdendo egyptios. sic faciet in torre=
tibus arnon pdendo amorreos. Qui
ysse dixit fidem faciet. Vos dicit
pcium sic feci. Quod etiam sequit.
scopuli inclinati sunt et certa similit
ambigue coponitur. Tradunt
hebrei innumera multitudine amor=
reorum i conualibus torrentium. et sco=
pulorum arnon posuisse insidias isra=
helitis. ut transeuntes permitterent
meatus. dum bo latentes oppressis
ripibus hinc inde inclinatis. ita ut
labentia scopulorum extenderetur
in arnon. ibiq requiescerent. dest
finirent. fuerunt qui dicerent destil
sicum arnon. quia cu scopuli prupti
et altissimi sunt in desto. paulatim
inclinare. humiliando donec requi=
escant. idest finiantur. iuxta arnon
potuit ee ut aliqui scopuli inocium
numerorum contra israhelitis inclinati sint
ut de facili trasirent. quod forte pre=
dem erat in benedcoe ioseph ibi. do=
nec veniret desiderium collis eterni
Et forte de eodem dixit dauid. Mon=
tes exultauerunt ut arietes et colles
sicut agni ouium. De cuntco ad pu=
teum
Ex eo loco apparuit eis
puteus. idest ex hoc loco uene=
runt ad alium locu. ubi monstrante
dno foderunt puteu. Unde subditur
quia hic puteu foderunt principes du=
ces multitudinis in datore legis idest
in deo. Hoc tamen in hebreo no legit.
Et ascendit aqua de puteo donec

sup redundaret.

supra redundaret · forte in signū
quā eunde pugnaret · et hostes
in hiime modū supgrederentur
et obviarent · Quo viso cecinit
israel carmē istud · Ascendat puteus
et cetera · De morte regis amorreor · et

Egressus inde og regis basan ·
pfli p aliquas mansiones · p
venit usq; in bamoth · nec ē hoc no
men mansionis · sed ē vallis in regi
one moab in vertice phasga · despi
ciens monte ieshimon · ut forte mons
ille adeo magnus ē · quod eā in ver
tice habz colles et valles · Inde misit
israel nuncios ad seon regē amorreor
ut ei transitū p sua terra concederet
Nec saltem circa terrā sua sicut fe
cerat esau et moab · quod legitur
in deutronomio · Qui noluit · immo
cū exercitu egressus ē ei obviam
in deserto · et pugnauit cū israel
et pcussus ē in ore gladij · deest in
stanca · Josephus dicit plurimos
ex eis siti periisse · alios fluentes
ad fluuium iaculis terre affixos
sindibus ferreis ad mensa fugientes
fluentos seon occisus ē · Civitates
omes eius ciuitates ab arnō usq;
ad iaboc · ciuitates sunt quarū al
tera ē caput regni alterius finib; mi
quas caput regni erat esebon · et
habitauit in eis · Dicit Josephus
hanc terram · inter ea flumina

siram · quasi naturā nisule limite
et opulentissima · Arnō fluit a me
ridie · iaboc a septentrione · qui in
iordanē descendit cui et nomē tra
dit iordanis ab occidente · cumq;
transisset israel fluuium iaboc · et
ascendere p viam basan · occurrit
eis og rex basan in edrai · quem
pcusserūt cū pplo suo usq; ad mite
mansionem · Obtinuerūt tunc eius
et possederūt terram ultra iordanē intellige
scilicet situ mris non
secundum vetustiorū filiorū
israel de egypto ·
quā habuerūt ultra iordanem no
sunt de tra promissa · quod patet qz
moyses hanc mensit · Profecti qz
castra metati sunt in campestribus
moab · ubi trans iordanē recubo si
ta est · De vate balaam cum locuta ē

Videns autem balach filius
filius sephor · cuncta que fecerat israel
ei moab · quod fecerant amor
reo timuit · et actutos seniores ma
dian · qui proximi regno eius et amici
ei erant · consiliū quid sto opus
esset dicens · populus hic delebit
nos sicut bos solet herbas usq;
ad radices carpere · Usitatq; consi
lio eorū ad balaam filium beor
ariolum · qui habitabat supra
flumen ammonitarū ut venire
et maledicat pplo huic · Iudicavit

De morte regis og

Ultra iordanē seu si
tum mris intelligit

Hui popli

: In ore gladij quod sit

enim quod benedicis erit an balaā
benedicebat et maledicis au maledice-
bat. Iudicerunt eaam qr isset non
timebat in area et gladio sed oīno
fisa ad deum suum iusumq; ē como-
dum qui ceteris omnibus cont oīones di-
micare. Cumq; uenissent ad balaam
seniores moab et madian ferentes
munera diuinationis in manibus eau-
samq; uie exposuissent. dixit eis ba-
laam. Manete hac nocte ut uideam
quid dixerit mihi dns. Dm enim
se ppheticum meminebatur licet in sa-
crificando consuleret demones. Ve-
te demone qui sibi loquebat dnm
uocauit. Dixitq; dns ei in nocte
uenit ppti sui gerens. Ne eas cū
eis nec maledicas ppło. quia bene-
dictus ē. Mane consurgens balaā
dixit se ꝓhibitū a dño. Rursus
misit ad eum balach uiros plures
et honoratiores. munera q; maiora
et ampliora gr misit si maledicere et
ppło. Cui ait balaam Si de-
derit mihi balach domū suam
plenā auro nō potero mutare
uerbū dñi. Obsecro manete hic
eaam hac nocte. Et ait ad eum
dns nocte Surge vade cū eis ita
tm ut quod ꝓcepero tibi fa-
cias. Mane surrexit balaam. profect⁹
ē cum eis. Et iratus ē ei dns. Stetit
q; angelus dñi gladio euaginā-
to in uia cont balaam. Qui uide-
runt enim ꝓpositum et eruptus cu-
pidē gr misero. disponebat quos
maledicere ppło licet gl̄hiberet
Josephus ridetur. Belle. q; dns irat⁹
quasi ignorare dixerat ei. Vade cū
eis. quod quia iste nō intellexerunt
obstitit ei angelus. Cum autem asina
uidisset angelū quem tamē balaam
nō uidebat. timens deuiauit in a-
gru. Qua cum uerberibus reduxisset
balaam ad semitā stetit angelus
in angustis macerię. quibus utrinq;
eingebant. Timens q; asina irruit se
parieti et attriuit pedem sedentis. Et
ille uerberauit eam. Iterum stetit angu-
lus in loco angusto ubi nec ad dexteram
nec ad sinistram poterat diuerti. Tunc
q; asina cecidit sub pedibus sedentis
dum ei uehementius fuste cederet latera
Aperuit dns os asine et ait. Cur per-
cutis me. ecce iam tertio. Qui rndit.
Illusisti mihi. Vtinā habrem gladiū
ut occiderem te. Asstantes iste mostris
ad uocem asine nō expauit. Protinus
aperuit dns oculos balaam. uidit q;
angelū stantem in uia cum gladio.
et adorauit eum. Qui angelus. Pe-
cuisti cur mihi uia tua. et nisi asina
declinasset occidissem te. Qui balaā.
Peccaui. Et nunc si uia mea cont-
ria tibi ē. reuertar. Cui angelus
Vade sed caue ne aliud quā prece-
pio tibi loquaris. De uiolatis ba-
laam ⁊ eius gestis.

Cum ergo balaam ⁊ eius gestis
uer balaam uenit ei balach
in extremis finibus moabitarū. mag-

mstice qz suscipiens cum dedit ei mu-
nera. Cum contestatus balaā ait. Si dō
pcero locm mihi quod posuerit dns
in ore meo. Ascenderunt qz pariter
excelsa montis phasgā. Vide extrēā
ptem qui mihi nocebant. Aberant autē
ab exercitu dni studius separatus.
iiii Dixit qz balaam ad balach. Edifica
xx mihi hic septem aras. et para tot
dem vitulos. et totidem numero arie-
tes. Cuiqz posuissent ambo vitulū et
arietem sup aram. Dixit balaā ad
stem supra holocaustū tuū. Ego
occurrat mihi dns. et quod ostende-
rit loquar tibi. Cuiqz abisset posuit
dns verba in ore ei. Qui rediens ad
eum omnibus assumpsit parabola. Vel
accepta orīne sua/ait. Ait hebreus ait.
Quomō maledicam quē deus non maledixit
dns. Habitabit solus inter gentes et
non reputabitur. Videlicet singularis erit
p omnib⁹ et innumerabilis. Moriatur
anima mea morte iustoz et fiant no-
vissima mea horū similia. Contesta-
tus balach ait. Quid ē quod agis
Dixitqz eum ad alium locum excel-
sum montis phasgā. Unde aliam p
tem qui videre posset secundū extre-
mum gentilium. putans omnia loca
mutasse et tempora et deū sicut hoc
posse mutari. Cumqz iuxta modū
prēdictū statuissent ibi sepē aras
et imposuissent holocaustis iterum
posuit dns verba in ore ei. Et
reditus ait. Non ē videlicet in iacob
nec simulachrū in israēl. Dominus

Vide hic viii errores gentilium

deus eius cū eo ē. nō ē augurium in
iacob. nec diuinatio in israēl. Iam ger- Aphoria balaam
ur leena. et quasi leo nec accubabit
donec deuoret et preda deleat. Ā cha-
naneoz (Time ait balach) Balton
nec benedicas eis nec maledicas. Ite-
rumqz dixit ei sup montem pisgā
structis qz septem aris impositis qz holo-
caustis p singulas hō abiit balaam sic iiii xx iiii
ante ut augurium quereret. sed cle-
uans oculos vidit israēl commorantem
tentoriis p tribus suas. et irruentem
se spūs dei ait. loquies de se. Dixit
balaam filius beoz. Homo cui obtu-
ratus ē oculus auditor. sermonum dñi
Quia pulchra tabernacula tua iacob.
Hebreus ait et translatio origenis
cui oculus reuelatus ē. Tamē idem sen-
sus ē. qz dū dormiret in sompnis audit
hec que dicebat. Unde et obturatus
erat oculus eius et reuelatus oculus
mentis. Unde et sequitur. Qui audit
et aperiuit oculū ei⁹. Hebreus ait pla-
nius. Qui pone videlicet collocat se ī
lecto. Addidit etiam aptē de saule
aphoriam dicens. Tolletur aptēr ag- Aphoria balaā de saul
gag rex ei⁹ et auferet regnū illi⁹
Quod factum ē sauli. quia pepcit agag
regi amalechitarū. Et post dixerit
verba ad aphoriā. Qui benedixerit tibi
erit et ipe benedictus. et qui maledixe-
rit. in maledictione reputabitur.
Itemqz nascetur balach. dixit ad
eum discessu suo daret ei consilium qd
faceret aduersus filios israēl. Iterumqz
assumpta parabola ait. Orietur stella Alia aphoria balaā
de stella

De seth fine cōi
genꝰ hūmanū

Horrim magoꝝ ne
iret in iudeam

Alia apheta balaam

De xpo ihū cōi

Alia apheta balaā

Conatus balaam

ex iacob · et consurget in ꝑgrū · ideſt
maria exiſt · et ꝑdabit duces moab
et vastabit omēs filios seth · Quaſi
dicat · Vastabit omē genꝰ humanū
salꝫ carnale ꝙ bonos et malos ꝑdet
De seth enim totū genus humanum
ē de quo fiunt noe · filij enim caym di
luuio ꝑierūt · Secundum hoc balaā
mum dr magos venisse in iudeam
visa stella · et tūc extitisse apud eos
sēpta balaam super hac re · Ap̄he
tauit quoq; ꝙ exiſt ydumeos et ama
lech qui sunt principū gentiū pugna
cium cōe eos subiicēt sibi · Prophetā
uit etiam quod terrā sua assirij vaſ
tarent · etiam cineos · qui erant de
fortissimo ꝓcē salꝫ de petro · Addidit
vehementer in cēteris de italia et supabit
assirios · vastabitq; hebreos et ad
extremū ipi pibūt · Monarchiam ap̄e
predixit · hic romanoꝝ et ꝙ fine te
porū destructione cōꝓdē · Quiq; cū
omēs reges subegit romano imꝑi
o · Dicit iosephꝰ eum ap̄hetasse adhuc
totū orbem fuisse habitatū tūc ꝓ me
dium · etiam insulas · Et ēps ap̄he
sie impleta · reliquū ꝙ certo impleꝝ
dum ē Quod amore mulierū et ꝑcauꝫ
urrexit balaam ut ē exiſt beelphe
redire in loca sua · Cuiꝰ in si ꝓ
nubus madian valedicēt balach et
sius consilium dedit eis · ut virgines
quaꝰ speciē cuiusvis illudi posset · cu
ra tenerorū exiſt eū venus venalibꝰ
miscēret · que iuuenes ad se declina
tes nūm allicere sibi laborarent · ut
eos transgredi leges patias facerent ·
etiam deos colerent alienos · ut sic
deo suo eis irato · aut ad modicū tēpꝰ
humiliarent · Deo cū eis ꝓcāte nec
bella nec pestis aliqua eos corripeꝝ
ret nec terreret · ita machiamte · Tamen
et de moabitidis virginibꝰ sunt
misse sed pauce · ꝙ nāli sūt deſor
mes · Eo tempe morabat exiſt in se- iiii
thim et formicat ē cū filiabꝰ moab xxvv
Que vocauerūt eos ad sacrificia sua
et comederūt ydolatra et adoraue
runt deos eaꝝ Et iniuat ē · ideſt
consecrat exiſt beelphegor · ydolo
madianitaꝝ ydolo seth tenagimbꝰ
que greca ꝑpa dixit · Iratus ꝙ
dns dixit ad moysen · Tolle cunctos
principes ꝓpli · et suspende eos cōtra
solem in patibulo ut auertat furoꝝ
mens ab exiſt · forte quia subditos
no corripiebant · Duces tribuum
voluit suspendi · ut pocius principes ideſt auctores huiꝰ ydolatrie
Unde statim subdit · Dixit moyses
ad iudices exiſt · Occidat vnusq;ſq;
proximos suos qui iniuati sūt beelphe
gor · Tradit iosephus quod princi
pes zamarias in tribu symeon zam
bri filiam cuiusdam potentis madia
nitaꝝ duxerat · que dr corbi · Et
uxore iubente in quadā sollempni
tate cū aliis ducibꝰ deo no immola
uit · Quadobrē ei moyses ecclesiam
congregasset · et eos culpare non

Vide hic ꝑcautū ꝓncipū a superiꝝ
ne corrigerēt subditos

hic nde quod fines fear zelo legis meri

nōiatim. tū qz turba erat in causa. ille coram omnibus ꝓfessus ē se alienigenā duxisse ydola colere. nec tyrannicis legibus quas ipe moyses sibi posuerat obnoxium ee. quibus sub figmēto legis dei grauiori sententie ꝓhīn premebat. q egyptij cū xp̄o aufebat viuendi arbitrium. Et discedens cora oī turba. que flebat ante fores tabernacli mīuit tabernaculū uxoris. Mirabant aūt omes quod mortuus nō fuerat. Surgens qz fines filius eleazari de medio multitudinis. et arrepto pugione mgressus ē post illū lupanar. Et cū inuenisset comites ꝓfodit ambos in locis genitalibus. cessauitq; plaga. Et occisi sunt bigmi quatuor milia. forte ꝓ plagam aliqua precedentem. que tūc cessauit. Ex iosephus videtur belle. quod plurimū iuuenes zelo fines accensi multa milia ꝓtraxerit. Secundus nūs belloz.

Locutus ē dns ad moysen. Hostes uos sentiant. madianite. pcutite eos. hoc fm ē. postea cū moyses misit exoratum et ꝓcussit madianitas. Vel forte sicut ꝓcussi fuerant filij isrl. uoluit dns eoa tūc mulieres occidi que filios peremerat eos. ꝓ q ꝓ bō nostrus sanguis effusus deū dns ad moysen et eleazarū. Numerate summa filioz isrl a bigmi annis et supra. per domos et cognationes suas cunctos qui ad bella possunt procedere fecerunt ita. Et inuenta sunt sexcenta milia. et mille septingenti. et triginta. inter quos nullus fuit eoz qui nūati fuerant a moyse et aaron. preter iosue et caleph. Et ait dns. Istis diuidet tra. pluribus maiore prēdabis et paucioribus minore. Quod nō ē intelligendū de tribubus et familijs sed de domibus. Terra enim equaliter diuisa secundū sortes ¶ Sorte distribuenda data ē tribubus equa diuidenda sunt. ecām quelibz nisi mequalis sorte tribū sors trahit ꝓ sors dabit pluribus mites equales de nore ꝓtē ut ecōuerso. Et familijs. familie bō inpta numeroz capitum. domibus diuisa sunt minores et maiores porciones. Nūati quoq; sunt leuite a mēse uno et sup bigmi tria milia generis masculini. Demum sic-

Domus autem salphaat. cessioīs quia nō reliquerat filiū non ē nāta. Audientes aūte quinq; filie ꝓsus. quod nātis daret tra. steterunt ad ostium tabernacli cora moyse et eleazaro et tota multitudine dicentes. Pater nr mortuus ē in deserto nec fuit mares filios qui tollit nō. cum de familia. date ē nobis possessionem inter cognatos nros Quarū cās retulit dns ad moysen Qui ait. Iusta re postulant filie salphaat. ad filios aūt isrl loqris. Homo si mortuus fuit absq; filio ad

mill ccccxl

mill dcccc xxxvii

Gray Scale 0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

filiam transibit hereditas. Quod si nō
filiam habuerit transibit ad fres ei⁹
Quod si nec
fres habu
erit ad pat̄
os transibit. Quod si nec habuerit
hos. transibit ad eos qui proximi sunt

¶ Quod usq; hodie ser
vatum. quod filie hoc
modo adeant hereditate

Dixit quoq; dns de substitutione
ad moysen. Ascende in montem abarim. et contempla
terrā qua daturus sum filijs isrl
et post ibis ad populum tuum. sicut
et frater tuus. Cui moyses. Prouideat dns deus spuū omnis carnis
hominē qui sit super multitudinem
hanc ne sit populus dni sicut oues si
ne pastore. Cui dns. Tolle iosue
et stanti coram eleazaro et omni multi
tudine. ipone manus tuas super caput
eius. ut audiat eum omnis synago
ga filioꝝ isrl. Faciat q moyses. ut
dns imperauerat. Cognouitq; uni
uersa multitudo quod iosue pro monte
moysi ducederet eos. Postq; aute
tuc ascenderit moyses ut uideret
terrā ut post certū no est. sed cer
tu e quia ascendit. et prem terre
dede potuit. Quod si coram uidit
miraculose fm e. De libaminibus

Precepit quoq; dns moysi.
de ligi sacrificio. et de sacri
ficijs legalium solempnitatum. Si
quis non offerebatur hostia sine
libamentis suis de eis breuiter
premittendum e. Libamen ut libamentū erat simila oleo gluti

quid libame ut liba mentū

nata et uini quod cum hostia ado
lebatur. ut quasi panis et uinum
et caro dno offerrent. Cuius uero
hostie celebrande decimatum erat.
pro agno simile decima pis ephi.
uini quarta pis hyn. Erant autem
ephi et chorus mensure aridoꝝ. hyn
et bachus liquidoꝝ. Pro uitulo de
simula tres decime. de uno media
pis hyn. et forte tres integre erant
decime de tribus ephi. ut de uno e
phi pus tollebatur decima. Secu
ndum hanc rationem pres decimabantur
et tercio reliquū. et sic erāt tres de
cime de uinis ephi. Pro ariete de simula
due decime de uno tercia pis hyn. Eo
dem erant libamenta uini. Si quis
legis pro agno dari decima decime.
intelligendū e de consueta decima
decimarū.

¶ Uel ipa decima ephi
iterū decimabat. et sic
decima decime dabatur
p agno sociatū quo sci
ut pcipuus item e decima
decime q decima ephi.
ephi enim e decima pis
chori.

De ligi sacrificio.

Primis autem de ligi sacrificio
uidemus. Ligi sacrificiū ut indesi
nens cotidie fiebat de stipite publico
mane offerebatur agnus anctis in
holocaustum cum libamentis suis.
ut recte dicere mereatur in odore suauis
dno. Quo imposito sup altare sacer
dos cum primis et thimiamate sup
altare incensi. et hoc nocabatur

consummato sacrificio. Tunc eciam quatuor de septem lucernis mortificabat. id est extinxit. In vespere similiter ponebat alius agnum eundem modum. Et introens cum tymiamate sacerdos accendit omnes lucernas. et sic tota nocte erat in altari suavis odor. Dno. Vespertinum tamen sacrificium maius erat et pinguius matutino. quia sepe in die preter illud plura ponebat. et inde dicebat illud dno gratius et pinguius. Nos vo dicimus gratius quia morte dni in vespere eram figurabat. Hos agnos quidam tradunt de sumptu tradi sacerdoti. Josephus vo dicit de pub.o qui eciam cotidianam de sumptu sacerdotii oblationem determinat. Offerebat cum sacerdos in diebus iuxta siue assaritis farine. olei mixte et modica cocliar duratc. mediciatem mane et mediciatem vespere sup altare. In hunc modum. ecclia mane et vespere offert duo laudes. et completorium. ut poa in prima et completorio offert confessionem ad mutuo orandum. tanquam ingne sacrificium. quia sacrificia nrm deo et spe contribulati et humiliati.

Sollempnitates. De sabbato et legales erant oblationib⁹ eius septem. Sabbatu neomenia. phase pentecosten. festum clangoris. festu propiciatois cenopheia. Sabbm mte patrem quies. et pr dia festum dni qua cum alia festa instituta et notata

septem sollempnitates legales

sunt ab aliquo eucnou ut ope corpis hoc dr sabbm. quia dns in eo quieuit. Fide et forte qua prulegiatu e in duobus. qua in eo nec eciam licet avibus pare nec ultra mille passus ire. Dicit autem hoc festu legale no qm et antee lege erat ab exteris quibusdam nacoibus obsuatu fuit sabbatu. sed qua sub lege primo et exp precepto obsuatu. Ea die preunge sacrificium offerebat duo agni communi macta cu libamentis suis in holocaustu. Neomenia sonat tinonacu lune. Ecos eum nouu menelima nuncupat. Quia ergo inden legitimis suis limacates p mensib⁹ habebant ex lege diem none lune vocabant kalendas legales. et erat dies ferialis apud eos. ea die offerebat vitulos duos. arietem unu. agnos amculos septe cu libamentis suis et singlos. sextariu quoq; pro deccione pti cum libamentis suis. In holocaustu omia hec. De

Quartadecima phase.

Die primi mens aplis sedit ad vesperu comedebant agnu paschalem et nox illa dicebatur phase id est trasitus propter causas supra dictas. Et eadem dicebat pascha. id est immolacio. sequenti die incipiebat festu azimoz. qd prelabat septem diebus. quoz dies prima et ultima sollempnis erat et ferialis ab omi ope servili. Quod exercere licebat. de

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

festo ꝑme diei aprilis et alibi de decima die qua tollebat agnus. Videt ꝑmi messis solet copari septimo m pllemputarib⁹. forte moyses causa brevitatis prius sit multa ad amplius cultu dei spandida sit que ezechiel ꝓsequit sicut m sabbato deportat⁹ apcoe et pce principis xpi prima diem sollempne idest septa decima luna torrebant igm spreas receptas et grana manibus ofricata offerebant duo assaria vini cuius pugillum ut dragma una adolebat sacerdos sup altare reliqui erat eis pro hac oblatoe quida putaverunt hoc festu no solu azimoz dies sed ecia festu nouoz errantes. quia legit m san quig vocari messem nouoz. Ab hac septadecima die dicit iosephus numerari septem ebdomadas. post quas festum erat pentecosten. alij dicut eas numerari ab altera die sabbi. quod erat m debus azimoz. quas ti-a hystorie sic videt sonare. Alij ab ipa die ꝑma azimoz ne plures qua quinquagesima dies mor pascha et pentecostes numerarent. Q Verior sua e a ꝑmo hys de- die azimoz qui bus septe ꝑfi- quagesima ee pentegtos dies of- costen. et a secuda qui ferebatur i quagesimu ee secuda holocaustu. pentecostes i qua offerebat panes novi eedem hostie sicut secunda de azi q̄ m necnoe- moz grana et ture ma cu libamē tis sua. duo dies quinquagesimi legunt mati. Tres erat ꝑmitie frugu que offerebatur. duo colligendar⁹ deinde arum reponebar⁹ Colligendaru m manipulis et i pascha. Edendar⁹ m palmis et m pentecoste reponendar⁹ que seabant et de ista ad plus sabbatu quadragesima p⁹ ad minus sexagesima p⁹. De pentecoste

Pentecostes sonat quinquagesimus pentecos enim quinquagesima hebdomade a secta. ut pentecostes ipa quinquagena dier⁹. quibus completis ultimus dies dicebat festum pentecostes idest completum quinquagesimu diem fiebat autē m memoria dace legis. que quinquagesimo die ab exitu de egꝫ pro data e. Eadem sollepnitas dicebat festi ebdomadar⁹. qua sub puncts ne dom e septe ebdomadib⁹ ab altera die sabbi azimoz fiebat Quod si nolimus sequi iosephum sabbatum diem⁹ ꝑma diem sollempne azimoz. Dicebat ecia festum ꝑmitiuoz qua tue offerebant de nouis frugib⁹ duo panes duoz assariorum de alphita siccata secundum iosephum et fermeati. et ideo michi videt⁹ hys ponebatur sup altare et ei eis agne due m esum sacerdotum. et ml ex hys in crastinum reliqui ꝑmittebatur sup altare Erat ecia hoc festum septem dier⁹. et p singlos offerebant eedem hostie que m necnoem et m diebus azimoz cum libamentis suis. Tame videtur

Gade et sollepnitas pentecostes ebdomadar⁹ et ꝑmitiuoz et ꝛc sic dicunt

∴ Dn ortu hcanr rerei

mer

Belle rosephus tñc molari vitulos tres · arietes duos · & agnos quatuordecim · De festo tubarum —

Prima die mensis septimi duplex erat sollempnitas neomenia et festum clangoris ut tubaru. Unde bucinare in neomenia tuba in quo bucinabant cornibus pecorum · quia ea die libabant & ysaac ne immolaret pecora substituto pro eo · Dicebat ecia festum septimorum ut sabbatu mensium · quia hic mensis septimus fere totus erat sollempnis · Ea die preter oblationes sollempnes neomenie offerebat in holocaustu vitulus unus arietes unus · agni anni septem · hyreus & pro eo cum libamentis suis · Unde quia subintroducitur & aliudes de ceteris ut p ignem immolationem ysaac passam significaret · Transmoderniorib⁹ trasfert sit ceti ad deam diem · que & p mortuos forte & spe resurrectionis De festo propiationis

Decima die eiusdem dñi mensis erat festum propiationis · quia ea die redist moyses ad eos referens deum eis placatu sup offensa vituli oblatus · Unde die ieiunabant homines & iumenta a vespa usq ad vespam pro meoria mortuoru · Unde & dicebatur ecia dies afflictionis · Dicebatur quoq dies expiationis · quia ea die sanguine vitule rufe expiabat tabernaculu & altare ut pdem & fiebat eius ad expiationem inmundoru et ipi expiabant a peccatis ul

lius am · p emissionem hyrci a pompei · Erat autē oblatio dies illius vitulus unus · aries unus · agnus anniculi septem · hyreus & pro eo cum libamentis suis · De scenophegia —

Decimaquinta die mensis eiusdē erat scenophegia · quod sonat festo tabernaculoru in qua p septem dies habitabant sub umbraculis in memoriam quadraginta annoru in quibus fuerant in deserto · sub tabernaculis Unde ecia festum tabernaculoru dicit · Precelebat autē septem diebus quarum prima et ultima erat sollempnes · Octavus ecia dies erat sollempnis no quia esset de scenophegia sed quia ea die consuebant ad faciendam collectam forte in usus pauperum ut in alios usus quos · Unde & scenophia quasi legiem · ee festum octo dieru sed pres eoru no servier ut ogdoadi Dicitur · quoq in quatuordecim mensis a die decima usq ad hanc hebreos observare iejunia · Dicit rosephus · q in hijs septem diebus ferebant ramos murti in manibus & salices et sumitates palmaru et burgulas malipsia · fiebatq de cunctis fructibus hic oblatio duo in gratiaru actione · Oblatio bis septem dieru hec erat · Prima die offerebant in holocaustu vitulos tredecim arietes duos agnos anniculi quatuordecim hircos pro peccato · cum libamentis eoru · Eidem oblatio arietu & agnoru & hyrci fiebat p singulos dies sept⁹ sed de minoribus vitulorum unus subtrahebatur · Undes in secunda duodecim in tercia undecim · in quarta decim

scenophegia q̄d sit

festu expiationis · afflictionis et expiationis

Eade & sollempnitas scenophegie et tabernaculoru

In quarta nocte · in sexta octo · In septima septem · In octauo qui et erat sollempnis · offerebatur vitulus unus aries unus · agni anni septem et hircus pro peccato cum libamentis eorum · Fiebant autem septem diebus festa · subtractio vitulorum · ut in septima fieret septuaginta · In memoriam · quia in septuaginta annis intrauerunt egyptum · Hec sunt oblationes holocaustorum in septem sollempnitatibus · et fiebant de publico nec aliter licet cessabat indesinens sacrificium nec hostie spontanee uel necessarie · Et nota quia ille tres sollempnitates que septem diebus protelabant · papie dicebant sollempnitates et sabbatum quod interpretabatur in illis diebus dicebat sabbum sabbatorum · quasi sabbum festorum · Alias festiuitates adiecerunt hus hebrei propter varios euentus sicut encenia et phurim · Deest festus hester · sed no dicit legales · deest no fuit in lege instituta

Nota sollempnitates tres precipitas pascha · pentecosten · scenophegia dictus cerimonias · a cereis dest luminaribus · ut a cura et mundicie · quia tunc debent sordes in nobis deficere quasi cerimonie · ut a carendo munus deest officium seruilibus quasi carimunie ·

Addidit de uotis mulierum

Quoniam dns de uotis mulierum ordinat ut repudiata quicquid uouerit ut in quo iuramento se obstrinxerint impleat · filia familias ut uxor tenent ex uoto ut iuramento nisi pater ut uir contradixerint

Nota habes q filiafamilias uxor no tenet ad uotu impleri q̄ dicere pr̄e ut maritu seq̄ de media ·

Quinta subtractis mensibus fiebat septem diebus

Sabbum sabbatorum quid dicatur

Cerimonie unde dicant

mm xxxx

q̄ cito audierint · Si enim statum contradixerint mox fiet pollicitationes earum · que vo pena portabit · si dum audiunt tacuit et postea contradixerit · Vir autem omne votum aut iuramentum implebit nisi forte de continentia · De destructione

Locutus dns madian ad moysen dicens · Vlciscere filios israel de madianitis et sic colligeris ad populum tuum · Statimque ego moyses de singulis tribubus mille viros electos scilz duodecim milia · profecti eis finees filius eleazar · Vasa q̄q sancta dest tubas ad clangendum tradidit eis · Cum profecti hostes dicerent quinq; reges eorum et omnes viros occiderunt · Vrbes inclitas & castella · flamma combusserat · Palata quoq; incenderunt gladio · mulieres & paruulos · pecora & omnem supellectilem · preda data uastauerunt · Dum autem reuerteret moyses & eleazar et omnes principes synagoge egressi sunt in occursum eorum extra castra · et dixit mulieribus iratus moyses dixit ad eos · Cur mulieres reseruastis nonne ipse sunt que deceperunt filios israel · Interficite omnes q̄ nouerunt viros & omnem masculinum · Virgines tm reseruate · fecerunt q; ita · Et reseruate sunt virgines eorum triginta duo milia · Et ait moyses · Quia peccastis erimus immundi · quia occidistis et tetigistis mortuos · extra castra septem diebus eritis & purgabimini · tertio & septimo die aqua

aspersionē · Preda eciā quatuliſ-
tis purificabitur · Sum̄ & quic̄q
trāsire potest · pigne igne purga-
bitur · Quod aute igne no pt̄ ſuſti-
nere aqua expiacois purgabit̄
Dixit q̄ dns ad moyſen · Tolle
ſummam eoꝝ que capta ſunt ab
homine uſq; ad pecus · & diuides pre-
dam eis equo miter eos qui pugna-
uerūt · et reliqua multitudinem
de pte bō eoꝝ qui pugnauerūt
ſeparabis dño bnā animam de qui-
genis & de bobus eā eleazaro · eis
media bō pte multitudinis accipies
quinquagesimū caput · et dabis
leuitis · Quo fō primates exer-
citus accesserūt ad moyſen &
dixerūt · Recensuimꝰ numerū pug-
natoꝝ nr̄oꝝ quos dedisti nobis
& nec vnus quidem defuit · quāob
rem offerimꝰ tibi donarijs dñi q̄d
q̄ preda auri potuimꝰ inuenire · pe-
rnchelides · dest̄ ornamenta brache-
oꝝ · armillas · anulos · dextralia
& murenulas ut depceris deus
& nobis · Suscepit aute aurum
moyſes & eleazar · & tulerūt illud
in tabernaculū · De ſorte duarū tribuū

Filij autem ruben & gath & dimidiæ
bus manasſe habebāt pecora
multa nimis · Et videntes amorrea
basan · & galaad aptas pecoribꝰ
alendis rogauerūt moyſen ut
terra hanc eis cōcederet · Dixi-
mus aute moyſes ob timorē pug-
ne & laboris hoc eos quesiſſe ma-
lignos eos appellauit · eo q̄ fratribus
in ceruicibus consistentibꝰ ipi bel-
lum deliciari · Ipi bō pollicit̄ ſunt
quod mulieres & paruulos in tutis lo-
cis ordinarent · caulas ouibꝰ · et
stabula iumentis fabricarēt · ipi nō
armati precederent · fres suos duc
eos introducerent ad loca ſua · Sub
hac itaq; condicōe terra seon regis
amorreoꝝ et og regis basan ſuscep-
perūt · Porro filij machir filij ma-
nasſe obtinuerūt galaad · Jair bō
filius manasſe occupauit vicos eiꝰ
et vocauit eos anothiayr · idest vil-
las iair · Cathalogus · xl · duarum

Ponitur hic cathalogus ſignorum
māsionum ab egipto de egypto · ſu-
per ut autem ante trāsitū maris rubri
quatuor · ramasse · sochot · etham · phi-
hahiroth · & mari rubro uſq; ad ſyna
octo · mara · helym · ramſuf · quod
ſonat mare rubrum ut serpentum
Jam enim mare ſiphrubri · ut scri-
ptus ut pretuli · & potuit ce lacus
serpens · quia hebraice quamlibet
aquarū congregationem vocat · mae
Post ramſuph deserta ſyn · defica
raphidim · ſolitudo ſynai · Sepulcra
ſyna uſq; ad cades vigesimi · idest ſe-
pulchra concupiscencie · aseroth · rethi
na · remophares · lemna · ressa · ſeclata ·
mons ſepher · arada · mathaloth ·
taſmat · thare · methca · esmona · mo-
seroth · baneiachaam · mons gula
ad gethsebata · ebrona · asiongaber ·
cades · a cades uſq; ad campestria
moab nonem · mons hor · ſalmana ·

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

phym· oboth· gehabarim· dibon
gad· helmon· deblathaim· mons
nabarim· campestria moab· de mr
Terum bib9 lcuitarū & suburbanis
locutus est dns ad moysen·
et distinxit t̄minos terre ꝓmissionis
ab ortu et occasu meridie et aquilone
et nouam primcipes tribuū· qui tra
sito iordane cū iosue & eleazaro ter
ram dividerent ꝓcepitq; leuitas i
bus tribub9 dispersos hire quadꝝ
gnta octo ciuitates ad inhabitandū
& a muris forinsecus per circuitum
terra mille passuū obtinē in qua
suburbana ceūt ad pecora eorum
alenda· ex quibus ciuitatib9 sex ceūt
refugij· tres vlt̄ iordane et tres ci
tra de quibus in deuteronomio dicit̄
Accesserūt aute de nūmio ofbu
filij machir· filij manasse fu
ad moysen et dixerūt· filie salpha
at fris mi nobis̄m hūt sortem
ex ꝓcepto dñi· Si ergo nupserint
viris tribus alterius· quia filij ea ꝓ
sequēt tribū pris· minuet hēditas
nra & sorciū distributo confundet
in iubileo· Occasione ergo filiaz· sel
phaat· lex hec ꝓmulgata e a dño
p moysen· Omes vnt ducent uxo
res de tribu & cognacōe sua· ut hēre
ditas permaneat in familijs nec fili
is ne cōmisceant tribus· sed maneat
ut a dño separate sunt·
Hystoria deuteronomij·

Quinta et ultima huiꝰ
hystorie distinctio hic
habet̄ dr helledebarim
quod sonat hec sunt
uerba· Grece dicit̄
deuteronomius· idest secunda lex·
Deutero enim secda· nomia· lex·
Ex hoc nōie quidam errantes
dixerūt duas ee leges· vna data
a deo que in libris continet̄ pre
cedentibus· altera data a moyse
que in hoc libro addentes in asse
one sui erroris· quod de illa le
ge legit̄ sup· locutus e dns moysi·
de ista dicit̄· locutus e moyses ad
omnem israhel· Ad hec dicebant ad
confirmacōnem sui· quod multa
hic legunt̄ que no sup· imo queda
quasi contraria· quod no fieret filtio
nec predicto repetitio· Ieronimus si
cendum e· quia hic pentateuchus no
e nisi lex una· que ecia ab aplo et
aliis sepius nocat̄ lex moysi quia
lex dei· Hebreus eciam vocat hos
quinq; libros moysi thorat· idest
legem· Nec ob aliud dicit̄ liber
hic secunda lex· nisi quia predicta
hic iterant̄· quasi lex iterata
Iterant̄ autem hic tria· de cunc
tis tribus precepta et cerimonie· ad
comendacionem memorie & ꝓpo
sitionem· bnficia dei· ad ro
boradam dilectionem dei in illis·
flagella que sustinuerūt mur
murantes ad terrorem inducendum

deuteronomij & lex secda Ioh
quae hic iteratur ꝓcepta cerimonie
& bnficia dei & flagella

Si vō m hac ītpatōe uidet aliq̄
predictis mee contrietas m scripo-
ture uboz. m mtellectu trame mulla
e. fuerut eā q̄ dicerēt hunc
libru fem a mose trasito iordane.
Deue. q̄a legit̄ m pncipio. hec sut
1 alit verba. que locut e moyses tus
iordanem. Pro situ em terre p-
missionis scripta sut dicē consue-
uit. uel iordane ut dr iordane
Dicat tame liber moysi. q̄ quod
moyses verbo trādidit. iosue re-
degit m scripto. Videt eā rerum
nus belle quod iosue magna hui
libri scripsit ptem. Verus videa-
ce quod septus sit a moyse. t lo-
quit de se tāq̄ de alio ut hoc
pncipio posuit esdras sicut & m
fine de morte moysi. presertim cū
circa finem libri legat. scripsit
moyses legem hanc. Et paulo p
Postq̄ scripsit moyses verba legis
huius m volumine. precepit leuitis
Tollite librū istum & ponite i ar-
cha federis dñi. Legit̄q̄ longo
tempe post. tuent m libris deu
tonomius m aretha. Epilogus ad
quadragesimo addicionibus &
amo ab exitu determinacionib9
qui fuit de egypto. Videamo mese p
ma die mensis videns moyses
diem mortis sibi imminere. locut e
ad omes filios isr. congregatis
eos secundo iosephum ad iordanē
m loco ubi nūc ciuitas abidal &
locus q̄ palmaz. Et cepit legem
explanare. Dane recapitulacōe
moysi prosequetes. que sup dicta
sut omittem9. supaddita dicemus.
queda que videt contria memora-
bim9 determinado. Itaq̄ m recapitu-
lando ait moyses. Dixi vobis illo
tempe. no valeo solus vra sustinē
negocia. Date ep vobis viros sapi-
entes et pona eos vbimos centuno-
nos quinquagenarios & denos.
Hoc videt contrium predas sup
enim cōsilio retro dixe hoc fem
ee. Iteruq̄ vō fem sut. Quo eū
ad consiliū socori faciēdu secreto
disposuit. Postea aūcte & assensu
ppli coplenit. Quod eā hic dicat
moyses dixistis michi mittamus
viros qui cōsiderent ita sup vero
legitur. dixisse dñs mitte viros
no e contrium. q̄ ad suggestione
ppli consulit dñs. Ad pusillani-
mitatem quoq̄ eoz confortandam.
ut sibi certi cōtr de victoria sup
populos terre promissionis. Iteranit Deue. m
moyses de victoria q̄ regis hasan
qui restiterut de stirpe gigantū
& m argumentum magnitudinis eo
monstrat lectus ipi9 in rabath fi-
lioz ammon. nouē cubitos hūo
longitudinis et quatuor latitudinis.
Sepauit de ciuitatib9 refugij Deue. m
moyses tres trans iordanem

Nō q̄ secundu aplin totu e recapi
tulatoriu io hystoria michil tangit
de eo

hic ingr̄ dr̄ & sup
dns ipons libris no
dclle facē mentione
& post dr̄ hūt q̄ sup
supaddita sūt

Expo p viii

Cōe viii

Deue. m

Vsus ciuitatu fugitiaz

ciuitates refugij trans iordanē bo-
ſor · in tribu ruben ramoth in
galaad in tribu gad · golam in
basan in tribu manasse · harum
vsus hic erat · Si quis nolens ali-
quem hoēm occidisset confugebat
ad aliqua harū · et ibi a consangui-
neis occisi tutus erat · Si enim
extra fines alicuius harū inuenisset
eum · qui ultor sanguinis effusi
et debebat impune ponere homi-
cidam racione talionis · ut scilt dare
animam p aiam · Erat autē in cā fugi-
tiuis usq; ad reconciliacionem cū pon-
tifice · in qua omes huiusmodi
fugitiui securi redibāt ad pria · Ca-
men si quicunq; occisi uolebāt eum
impetere quod uolens occidisset
et extra ciuitates urbis eius hoc pla-
rent · tradebatur eis ad occidendū

Deut° vi

Addidit quoq; de dilectione
moyses · Diliges dñm deū ·
deū tuū ex toto corde tuo & ex tota
anima tua · & proximū tuū ex tota for-
titudine tua · hoc addicio nusq; in
uenit in deuteronomio · Addidit
quoq; cum de manna temptaret · no in
solo pane viuit homo · sed in oi ver-
bo quod procedit de ore dei · Panem
vocauit hic omem cibū hominū · co-
suetū em scriptura panē p cibo poni
Et e sensus · stolide miraris si cibū
mistitium dedit uob dns · qz non
in solis nutrimentis cibus vita hoīs sta-
bilita e apud deū · sed solo verbo
pt creare noua · ex quibus uiuat

Deut° viii

hō Addidit quoq; inter · tutissima/q
p quadringenta anos in deserto besti-
menta eoz no defecerāt in deserto
vetustate/nec sotulares attriti erāt
& quod euaserunt serpentes flatu
brentes eu custancia · quos ob hoc
forte simpliciter ignitos & scorpiones vocat
nes & dipsades · que latine dicūt
situle · quia permixt hominē siti &
ideo puncture ut eu calcatum bo
bibeantur/ Cuius venenū ante eo
tinguit qua senciatur/ nec efficacem
sentit mortem · Dicit autē situla
p contrariū · Vias em quod situla
dicit aufert sitim · hec affert sicut
pharetra que infert morte feretru
quia fert ut auferat mortem · Si deus
ecclam ordinet que nativitas meminerit
eis obseruandi precepta dñi in terra
promissionis · addidit · quia no erat
terra illa sicut terra egypti que
beneficio fluminis fecundatur/ ubi
p ortos aque deriuatur · ut rigue
sed erat montuosa et campestris
de celo pluuiam expectans · & ideo
ibi plurimum colendus deus ut det
pluuiā tempibus suis temporanea
scilt & matutina · ut maturandis
fructibus · & serotina circa maturan-
das fruges · addidit quoq; de ter-
minis terre promissionis dicens · Ubi
locus que calcauit pes vr · hi
erit · a deserto quod est in meridie
et libano qui separatione & fluuio
magno euphrate · qui in occidente usq;
ad mare mediterraneū erit terminus
vri · hoc e mare quod tirrenū di-

Nota in plo pane viuit homo &c

Nō o calū & vñ migr no expos
& sic recapitulatoria & de vi
culo motu tāgit

Que pluuia temporanea & q
serotina

Nō capla no et p sic recapitulatoria
no migr ca no exponit

Addidit quoq; quod benedictiones
et maledictiones scptas in libro
hoc transito iordane ingressu
suo diceret in hunc modum. Sex
tribus maiores natu ascenderet
in montem garizim cu sacerdotibus
et leuitis et sex minores monte he-
bal. e. regione et qui in garizim oes
benedictiones docerent sup legis ob-
seruatores et qui in hebal rnderet
amen. Post ascenderut sacdotes
et leuite cum aliis sex tribubus
in hebal et omes simul maledictio-
nes imprecarent transgressorib9. et
qui in garizim rnderet ame. Et
nota qz eu enumerat gentes
quas eiceret de tra promissionis
fere vbiq; sex notat. chananeu. a
amorreum. ferezeu. hebu seu eneu
et hebum. In hac tribu vo nnat
septimu gergeseu. Item nota quod
abrahe promissu est. quod decem
delerentur. que tnc reuera ibi e-
rant. sed cum venerut illuc filii
israhel tres erut delete. filii
loth scilz moab et amon. et eoz suc-
cessores amonite et moabite dele-
uerant gigantes. filii esau idest
idumei horreos. capadoces. ptz
euch ozo. De decima scda.

Addidit quoq; moyses. qz no
licebat eis comedere decima
in oppidis suis. nec primogenita pe-
coz nec primicias laboz. nec vo-
tiua. nec spote oblata. sed tm cora
deo. in loco que elegit deus ibi co-
mederet cu uxore et liberis seruo et
ancilla et leuita qui conciuis eoz
In quo precepto videnf fraudari leuite
quibus promissa debebatur. Proinde
quidam dicit hoc semel fm cu primo pa-
triam obtinuerut. Tnc enim obtule-
rut preda deo. et denuncps reddide-
rut eas leuitis. Si hoc methul e. quia
nondum deus sibi locum elegerat in q̃
ra promissionis. Longe enim prius. tem-
poribus iudi locum deus offerendi de-
cimas ondit. Proinde alij dicut. qz
singlis annis hoc fiebat sic. Primam
primi decime decimas ut pria delibam
gram. primam amplioram frui et olei
separabat sibi. qui decima dabat leui-
tis. et illum modica pton decimarum
ferebat secum in iherlm. et epulabat
inde cora deo. Et hoc inde correctiue
quia hec decima pcipit pom in cer-
tullo. quod vas modicum e nec be-
ra capet decima. Si ish de primoge-
nitis et primicijs et votiuis et sponta-
neis methul determinat. Inde ver-
tel sic tradicio hebreoz. Singlis
annis hebrei duas faciebat decima-
comes bonoz suoz. Prima leuitas
separabant. De hac dcm e. Desidet
elemosina in manu tua donec tuei
as ruste cu deo idest illu cu deles
fratre nolite reliquias ptes decimabat
et hanc secunda decima sibi reseua-
bant. et ex eatenus anno in pascha
in penthecoste scenopigia. cum ascen-
debat in iherlm oblationes et epulas
sibi et domui sue faciebat et leuitam

Nota istas septe gentes et alias in
hoc loco logit historia ennarat
supra exodi vii

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

concellantes qui ecia cu eis ascenderat
mirabant. In eosdem usus sibi reser-
uabant secundu aial p̄ p̄mogenitā
quasi secundu p̄mogenitum. & filii p̄
primicias tanctu sibi reponebant
q̄ secundas p̄micias Qui aute am-
phora hys mllis tribus festis ex-
pendē nolebat aliqua de bonis suis
adhuc separabat. & cū predictis reser-
uabat Volens illa dño. q̄bus dice-
bant votiua. que dicebantur sponta-
nea. Preterea quida ecia mllis sol-
lempnitatib⁹ preter. ea que diximus spontē
quedam expendebat ad honore domini
Et licet secunda precipiat moyses ferri ad
locum sem et comedi coram dño Tamen
remotioribus licebat ista bendē in loco
suo et ferre panem sacū et cmē sibi in
terim quod desiderabat aut sua. Precep
terio dño duabus decimis sublatis ut
diximus earcām faciebat ter-ti decima
cmem mlsus paupum. et sic reponebant
apud se ut haberet unde de-
rent peregrino et aduene pupillo et
vidue egentibus et eciam leuitis si indi-
gerent. In usus vero p̄pos ex hac mchil
impendebant. Et de hac dem est
Omni petenti tribue. De psuasione
Addidit. quoq; ydolatrie.
quod si ecām fr aut uxor aut
filius aut amicus spalis psuadere
aliquē ad cultū ydoloz forte p̄ter-
affluencia qua sequebant gentiles
no ociturus et eum Cultores aute
sed convictu ict con- omnis dei sepe ar-
fessum p̄ls obrue- tabatur morta-
ret lapidibus. et ille cū p̄suaserit
primus poneret manus suas sup eu-
eum Eodem modo cunctus aduer-sus
auctorem infingeret et deberet eum
si p̄suaderet recede a cultu dei Ihesu Deu⁹ xviii
ras ecām & calniciū sup mortuos fie
prohibuit. quod e sanguē suū fiendē
et capillos tondē et facie mortuis ut
ethnici faciūt. Prohibuit quoq; mor-
tuum comedi. Et addidit quia ille
et ecām sibi immūda possent dare aut
vendē pegrinis et aduenis. quia nacio-
nes alie hoīe multis abscenter que
mte dicta sunt hebreis. De ano septimo
Septimo quoq; ano sabbatis Deu⁹ xv
quietis terre addidit moyses
ne creditor exigeret debitum a debitore
hebreo dummodo a pegrino poterat ex-
igere. Et ob hoc vocatur annus illius
remissionis. nō ea tamē cā omne nubi-
lum. In nubilo enim dimittebatur
debitū. m hoc differebant petē. Pro-
hibuit quoq; in p̄mogenitis bobus
arari. et vellere p̄mogenitos tondere.
per quod innuit michil de p̄mogenitis
debere sumi Vel fieri mlsus ypos. q̄
leuitarum erat. Quod si macham ha-
beret p̄mogenitus potuit comedi in
loco suo. sed no coram dño.
Repetens quoq; moyses de festo Deu⁹ xvi
pentecostes aut Septem eb-
domadas mabis tibi ab ea die qua
falcem in segetem mittere. & celeb
bis diem festum ebdomadaꝝ dño de
tuo. Hoc ut dicat ieronimꝰ hebrei
nec ad tiram nec ad spm custodiunt
Die enim non eodem die fierent
pentecostes ab ombus. quia alii ti-

Dra mē ānī ubilei a anno remis
sionis

Repetitio de festo pentecostes

dus alij ciuis metuit secedi statu
regionu suaz · fuerit qui diceret
quod agrola a pma die messionis
sue quiquagesima dies computasse
et eo die sibi et suis sollempne epu-
lu parasse · et diem festu egisse · no
quidem pentecostes legale · sed pro
collectis omnibus quasi diem agebat
sollempne Tradit iosephus · quia
in quintadecima lua phase die sab
sollempni azimoz offerebant · qua
confricata dno · et sic erat pma
missio falcis in segetem · Et a sexta
decima luna mutabat septem ebdoma-
das post quas faciebat pentecosten ·
Quidam tamen dicit ut pdem est
a die dnica que est in festo azimoz
debet mutari septem ebdomadas
post quas faciebat pentecosten et
dam tamen dicit ut pdem est a die
dnica que est in festo azimoz de-
bet mutari septem ebdomadas · quia
legit in leuitico ab alia die sabbati
numerabitis · De appellacõe ad su-

Deut xvii

Precepit quoq; mu sacerdotem
iudices ciuitatu sedẽ in portis
quasi iudicaturi interiores et ex
teriores de singlis ciuitatibus
virtute et studio iusticie exper Vñ
cuiq; dd corp dabant duo viri ministr
de genere leuitaru · testimonium mulieru
no admittebat propter leuitate nec seruoz
propter ignobilitatem animi q qua de fa-
cili · ut q timore possent corrupi · ut q
lucro · In appellationibus no licebat
ponere sñia iudicare sine psentia illius lo-
poris et seniorũ loci illius que elec
erat dns · De iusticia regis ·

quod testiũ mulierũ et seruoz in admittebã in lege

Addidit etiam quod si quoq; regem
sibi crearent · no alienigenam
sed contribulem · qui sine consilio prin
cipis et seniorũ nichil ordinaret · et eo
semp deuteronomiu legeret · impetes sibi
no multiplicaret · ne auer haberet eum
ad eos equos aut opu pondera no multi-
plicaret · ne potenciores ses seuiret in
subditos · finiũs terre ut pce ut alie
ne no mutaret · no enim pcul est
ut leges trascendat qui metas finiu
trasmutat · Hoc pceptu plurimu
trasgressus est salomon · qui gloriat
est quod tm rechiret in rebus auri et
argenti tantum ibi inuenerat eris et
ferri · Tandem tamen penituit ue
tradit · de quo post dicet · De ma-

De eligendo rege qui eligi debeant

Salomõ in fine libri reo

Interdixit lesias nitificendis ·

Deut xviii

quoq; libre sectis ariolos · idest in
spectores fibraz circa aruspi
cinu sciendis futuris · et coniectores
sompniorũ et augures idest gestus
auium · ut grecismus attendentes · ora
lesicos · idest simulantes pueros demoi

cum sint ariolis

cum augures cum maleficis

Incantatores

bus · ut saltem lusi-antes · Incantatores idest prestigiós qui mentientes fallunt

Pythones

Pythones idest ventrilocos qui per spm̃ malignu loquit̃ · Aphitones idest apolline sic dictos · Diuinos idest aruspices idest astrorũ inspectores · Negromanticos

Negromanticos

qui cer-mnibus ut sacrificijs euocant mortuos · Quia ꝓhibente ne forte consulerent eis dñs de genere illorũ illud audierunt · De ratione legis ·

Deut xxiij

Oc ratione quoq; legis occasione fit testis apposit̃ · ut si diligentius scrutantes deprehenderet falsu testem reddere et quod aggrauerat sue ꝓximo suo aiam ꝓ aia dentẽ ꝓ dente oculu ꝓ oculo pedem ꝓ pede · De timidis et pusillanimis remouendis ab exercitu ·

Deut xxj

Addidit quoq; de exercitu ꝓgressuro ad pugnã · ut pus sacerdos exercitu moneret ne timeret hostes · sed seruaret tm in dño no in armis et roboze suo · Deinceps ipse princeps suę turme lustret et dicat · Qui ex vobis formidolosus et pusillanimis ne paueat ficiat fres suos pterritus Etiam pusillanimes ꝓ negligentiã impfectis

De pugna bellantiũ in bello iusto

que religiose reuerti patet · Operabat autẽ tanegotia · quibus maxime tenet affectus humanus dicens · Quis est homo qui edificauit domũ nouam et no dedicauit nõ inciauit ea reuertatur · ne forte moriat in bello · et alius dedicet eam · Quis est homo qui desponsauit uxorem et no accepit ea reuertat̃ ne forte moriat̃ · et alius accipiat ea · Quis est homo qui plantauit

Vtrũ ille qui tenet affectu humanũ

vineam · et nec dũ fecit ea communem de qua omnibus uesci liceat reuertatur · ne forte moriat̃ · et alius ei⁹ fungat̃ officio · Quod sic intelligit̃ · In nouella vinee plantatio ante quartũ annum fructum faceret inmundus erat · et iudicabat̃ ꝓfectu vinee abiciendu · quia ꝓter tempus naturę vinũ fecisse videbat̃ · nec eo primicias deo offerre aut quepiã edere licebat · Quarto uo anno vindemiabatur dño · Omne enim fructus hui⁹ anni deferebat homo ad urbem sciam cum secunda decima aliaꝝ frugum ut epularet̃ ex eis coram dño · Quinto autẽ anno fiebat homo dñs vinee et vindemiabat sibi · Sexto anno et deinceps erat quasi omnibus ciuibus secundum consuetudinem eorũ tale frui-agentibus licebat mittere vineas et pomeria · et tuncꝰ de ꝓximis sicari · sed extra portã fis no erat · neq; vindemiantes de suis que ad torcular portabant · gustare prohibebat̃ sibi occisores · Alia translatio plana · Quis est homo qui plantauit vineam · et de nouella ei⁹ no libet · &c. ·

De incredo federe

Addidit quoq; ne cũ gentibus ferre ꝓmissiones fedus inirent sed penitus extirparet · in quo ꝓ grauiter peccauerunt · Cui simile nus autẽ gentibus pacisci ꝓhibet possent confederari cum ipsis · Addidit quoq; ne ꝓ obsidione succideret arbores fructiferas ad faciendus

De arboꝝ fructiferaꝝ non succidendis

Sent° machinas/ ecca de occiso ⁊ mucro-
xxiij nem sed a quo nesciu- semores deppi
qua urbe occideret tuerit et
lotis manibus sup ea cora sacer-
dotibus intrabit de innocencia sua
Expressi uō ad pugna si in uid
captiuoꝝ mulierē quis uideret
et pulchra uirgine seu ia nup-
tam et uoluerit ea ire uxorem
no pus cubile eius ascendat do
nec illa raserit caput et circu
cidat unges & lugubre scema
suscipiens defleat parentes et
amicos quos amsit i bello trist
tia diebus ut tm̄ dem luctu sacia
ta ad epulas nupciales conuerta
tur ⁊ tūc liceat eam uiro sumi
liare Quod si spernatus fuit ⁊ no
sedebat uo ei Dimittat ea libe
ram ⁊ Ño enim licet ea aut uen
dere in seruitute aut uendē alij
Maleficiū quoq; suspensū in pati
bulo eadem die iussit depoīi et
eadauer eadem die sepeliri quia
maledict⁹ erat ois pendens ⁊ ligno
rdest suffiat ad pena quod turpe
et maledictum suscepit morte ne
Deut° ulciscamus pena tendet Ablsoni
xxv nabile quoq; dicit apud dmm
si aut mulier uestē uirili aut
uir uestē femineā uteret De hys
quib⁹ fas no est tēre ceremā dei

Deut° Addidit quoq; de differencia
xxiij ingrediendi ecclam dei sic
Non intrabit eunuchus attritis
uel amputatis testiculis ⁊ abscisso
ueretro ecclam dei nec mazer
usq; ad decima generacionem Ammonites
et moabites eciam post decima gnacio-
nem no intrabit meternū quia hys po-
pulis ꝓmiqui hebreis exeuntib⁹ de egyp-
to occurerūt eis cū pane ⁊ cū aquā
eos laborare siti in deserto et conduc
erūt aduersus eos balaam filium beor
Preterea ꝙplures seducti fuerunt
ꝑ mulieres eoꝝ Poterit ingressus in Ingressus ecce q̄ sit
ecclam dei ingressus in atrium mundoꝝ
a quo arcebant quida mēbrū quidam
ad tempus scilz ut usq; ad aliquē ter-
minū dieꝝ siue de quibus alibi uel
usq; ad tēmū successionū de quib⁹
hic agitur Hebreus uerius tradit
dicens ingredi in ecclam dei esse de
filiabus isrl ¶ Quatuor erant
Duce inpore atria mūi leuitaꝝ se-
ꝯ sic in se ꝛ cundum israelitaꝝ mun-
in gne suo doꝝ qui tactu mortu-
fieri de ꝓlo oꝝ ut alio aliq̄ non
dei Tamen erat mundi tertiū erat
secidit hoc mundoꝝ Quartum
frustra uide⁹ gentilium ...
ce pmissum de eunucho Ex neq; si
ille uellz uxorem de isrl ob peccuniā
ut hereditatem ut ob qualz crimē ei no
liceret fortē quia solū manserem
noluit no excludebat ab ecclia spu-
rius ut nothus Mazer autē ꝓpe ē Ꝯ mazer ꝙ ꝓpe
de scorto natus spurius de concubi
na ꝙ spurciciā mōtinencie nothus
quidem de adultera Videt enim cū
no sit uerus ee de matrimonio filij
sicut et nothus Rēdeo dicim⁹ que
Ꝯ ciuitate aut hmoi uident non
sit autem ⁊ mazer aute no copula-

De suspenso ligno ꝙ maledict⁹ erat
Ita no dim̄ nrm̄ ihesum xp̄m
Ita & hūs ꝙ ꝓ nobis

batum· filiabꝫ ist· nec filius etia eiꝫ de legitima· nec nepos usqꝫ ad decimū
successore· hic poterat mitrare ecclīam
quia pmittis erat meoria antiqm ob-
brij coiuncta· Ecclia no solū manze-
ces· sed et spurios excludit ab ordinibꝫ
De hoc q̄ phibit fuit preda duo ppli
mitrare· augustinus dicit· quia in de-
cima gnacone poterat ppter· ruth mo-
abitidem que mitut· de qua booz filiꝫ
salmon genuit obeth· Et quia gnd-
conem ruth nescimꝰ ab abraham te
porancꝰ moab decem miam gnaco-
nes usqꝫ ad matrimonium ruth· Qd
autem additum ē in phibitōe meter-
num· p hoc quod ibidem pmissū est
debet exponi scīm· nisi post decima
gnaconem Vel quia dixit amonites
et moabites· que nomina masculina sunt
sūt· nec dixit amonitis et moabitis· de
uiris sm̄ phibito no de mulieribꝫ
quia forte nec mulieres accepisse in
deserto hebreis· De mitrice

Addit quoq; Lex erit mitrix
nec scortator in israel· Lex offe-
res mercedem prostibuli· nec pcii
carnis in domo dñi dei tui· Quia ut
dicit iosephus· mercedem p coitu· ca-
nis uenatici ut custodis gregis no lice-
bat offerri· quia eo ipso que de co
tumelia procedit· Inimicas no delec-
tatur· Item no fenerabis pecu-
niam ad usuram nec fruges nec aliqd
aliud fris tuo sed alieno· Et quod
dicit de fre pcepti· quod uero
de alieno pmissio sicut et pmissio

fuit· quod sequit de libello repudij
Cū apud De libello repudij· Deu xxiiij
que uxor sua no uenerabat
gnum ppter aliqua fedritate que uiri
modo pueniit· scribebat q̄ uirq̄ eā
uenerabat cū ea· et cum ob qua displi-
cebat ei mulier· nec conuenirent· et tra-
debat libellum in quo scripta hec erat
mulieri· ut cum sacerdotibꝫ legeret·
et cum inuasset uerū ee quod scripse-
rat· licebat uiroꝫ alij copulari· Qđ
si ingrederetur mulier ad alterū qui
iterū duxit ei libellum repudij· pri-
mus no licebat eam recipe· quia abho-
minabilem fecerat ea coram deo· Ita
do q̄ nulla fedritate uxor excluderetur
nisi ob solam fornicationem· Nec sic
etiam licet eos migrare ad secunda
uota· Dicit quedam ecclie modo de
nouo introduxerūt leprā· quia mor-
bus serpens ē et contagiosus· Sic
qui nup accepit accepit uxorem no
ducetur ad bellum· nec ei quicq̄ ne-
cessitatis pubē iniūget· ut uno anno
letetur cum uxore sua· Potest au-
tem intelligi annus iste nupcialis no
usualis decem scīl mensium tm· Iuxta
quē num dr annus luctus· Quia
mortuo uiro no licet uxori trahere
ad alias nupcias decem mensēs· quia
forte concepit de primo· Et posset
fieri dubium cui uiroꝫ assignandꝫ
est partus· Prohibuit quoq; ne li-
bi ancillas ducerēt uxores de
Item si uiderit plagis quasi mortuos Deu xxv
fuderit reum quadragena· ppv

Annus nupcialis et annus luctus
p quinque dierū uel septimanarū ut sit
et quatet

Alij asseres et spurij excludūt ab ordinib

Ammonites et moabites fūt cum uiris

Que si fuerint offe-rēda a lege

Causa p̄dor

De ñ fenerando ad usuram

Gray Scale 0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

dignum plagis cū prosternet eum
coram se et faciet verberari · pro
mensura peccati · et modus plagarū
erit · ita ut numquam ut quadrigena-
rium numerum excedant · Sic et
penitentes exactos · plagis cedimus
secundū numerum uersuum aliorumq; psalmo-
rum quē dum cedimus caveamus · Josephus
dicit quadragenta plagis una minus
habena publica uerberandū · libe-
rum autē ciuem egressum erat pena
hac sustinere · De suscitatione seminis

Item que sine certis modis discalciabat
filijs a uiro fuit relicta accipiet
eam frater eius · et progenitum ex ea filium
fratri mortuo anomabit · deest filium
fratris defuncti nomen uocabit · et mu-
tuet hereditatis successore que susci-
tauit · Quod si noluit frater uxore
relictam · que sibi debetur ex lege
nuptiarum pellabit mulier · iudices in
porta · Et accersito eo si acceperit eam
noluitque mulier coram eis tollet
calceamentum de pede eius et spuet
in faciem eius · et dicet domui eius · do-
mus discalciati · opprobrium erit
Alibi legitur · quod qui ducturus erat
eam alius discalciabat illum · sed
quod rotabes dixit · non sum dignus
solue corrigiam calceamenti eius ·
Quod forte fiebat si ipso alius esset
ducturus eam si frater repudiaret ·
Quandoquidem nullus ducturus erat
eam · et tunc mulier discalcia-
bat · Quoniam certa fratre non nuptiarum
te muliere professebat iudicibus
se nolle hanc eam · et tunc ipse serpsit

discalciabat · Unde alibi legitur quod no-
lens suscitare semen fratris se discalciabat
Item si mulier apprehenderit uirilia
uiri alterius et pugnans cum uiro suo · abscin-
dens manum eius nec flectetur super eam
misericordia aliqua · Item non habebis
pondus et pondus · mensura et mensura
idest maiore en qua emendas et minore
en qua uendas · hoc enim abhomina-
bile est deo · De primogenitis animalium

Addidit quoque moyses de quibus-
dam primogenitis animalium diuersi ge-
nus cauendis dicens · Non seres vi-
nea tua altero genere seminis · ne legumi-
nis · ne et sementis quam seminaueris · et que
nascentur ex omnia pariter sanctificentur
ne solus una decima et singulares pri-
mitias des tuas de uno genere cum de utro
fructu separatim data sint · ut neque hae
ceres neque legumen primitias sementis ut unum
non dare · quoniam non simul sanctificare et nam
sementis primo anno uinea quarto · fructa
ergo sanctificatione alterna forte putauerunt suf-
ficere ad unius agri sanctificationem · Alia
lex fuit ne pariter suffocent · qua uidet
uelle iosephus dicens · hanc communione
prohibitam esse · quia dissimilitudo quidque
natura non patitur · Item · Non arabis
in bove simul et asino · cuius sensum potest
iosephus bobus solis tam terram arum-
dam esse · ut pro nomine asini quoniam alia
animalia excludat intelligamus esse · Hebrei
tradunt · ob hoc deum · quia noluit dominus
seruili iungeto idest asino rege immi-
tem copulari · Quatuor enim quasi
regia animalia ordinat dominus ezechieli-pro-
pheta enim rege et omnium animalium · sub quo

De modis discalciandi hic et
metro de eodem Johe Baptista

De pondere et mensura

Iste passus de diuersis
seminibus et de iumento bo
ue et asino et de non
iungendo nec animato ex
diuersa natura geniti
habet in capitulo pre-
cedenti

De dissimilium co
iunctione
De iumento et bone
et asino

Quatuor animalia
regia ezechielis ex
tensa quia sunt

leo ē rep ferazp · aquila rep animū · bos rep numerozp · Quidam hebrei puerilius exponūt · quā salz bos ruminat · putant asinus rpm comedē · et fame affici retur et deficēt · Ite · ¶ Lo mīueris uestimento quod ep lana linoq; contextū e quia ut dicit iosephus · hec uestis solis sacerdotibus erat concessa · hoc vsq; adeo obstinate udei · ut nec pelles nec aliqua lanea uestem nisi filo lineo cōsuant · Tradit quoq; iosephus numerā diuersi generis phibita cōmisceri · ne terra transiret hec ad hoes ut pecudibus cōmisceri liatum putarent · Multa enim minoribus phibita dicit · ne ad maiora p silē fieret accessus · De destructione

Precepit ecia amalech eis dns · ut cū diuarent in terra pmissionis delerent amalech · de sub alo. quā rpis trisceribus p desertū plurimū nocuerūt salz extremos agminis deficientes fessos et lepros et sēe fluctes eos salz quibz no erat fas ingredi castra interficientes · Et subdidit dns huic precepto · Caue ne obliuiscaris · Quod quia trāsgressus e saul pcens agag regi pingui ssimo · et optimis rebus a malechitaz · translatū e regnū de domo eius · Item cum ingressus fra pmissionis tolles de cunctis fructibus tuis pmicias et pones in cartallo · uasc salz limineo · ubicq; ad locum illum quem dns elegerit · Et fca oblatione stans ādues altaris · gratias agēs deo coram sacerdote · qua liberauit

prem tuū iacob a syro cum precepte salz laban · et filios eius de egypto · et tandem dedit tibi terram lacte & melle manantem · Hoc semel fm quida tradit in ingressu fre pmissionis · Si singulis anis tradit iosephus has gratiaz actiones agendas in cenophegia · i. tribus in die · & uespe · & mane · ingrē testificanda ab eis

¶ Unde dicit ūdonia deū dic. bis in die dice illum longu psalmū Confitemini tulina nocturna. qua ibi enarrat bnficia ei pstita.

Deus xxvii

ferro no tetigis · et scribes sup lapides omia verba legis hui plane & lucide Item · postq; enumerauerit moyses bndictiones obseruatiū legem et maledictiones transgressoz in fine maledictionū qi accepto spū pphico aut

¶ Redu cet te dns classibus in egyptum. ibi uenderis hostibus tuis in seruos & ancillas · & no erit qui emat.

Deus xxviii

Tfine

In alexandria

¶ Hec pphecia cū ut dicit iosephus multa mlta ex ea trigmta milia udeoz ꝑ uno denario ue sui vendita · et duo habuerūt emptores · In hac recapitulatiue ponit iosephus · ne nemini aut mortifez quid illius iusticiaz habeat · & apud que mc

Deus xxviii

Deus xxviii

Tmade rūsiatū e regnū a saul

De xxviii & xxix capitis hic nō fit mentio qz sūt recapitulatiua

tum fiunt moriat. Hoc pacto ds
ille cui quem confectum glorietur
patetur. De tradicõe deuteronomij

Deus pp̃i

Facta recapitulacõe tradidit
moyses deuteronomiu leuitis
ut reponerent eu in archa dñi. ut
sem in septimo ano remissionis
legerent. Omnis israel sexus
audientib9 in diebus scenophegie
a summo sacerdote. medito ut dicit
iosephus. Quod utinã fem no est
traditus. E enim oblionõm. & non
ituentus usq ad tempa xpi. Recep
aut moyses deo contestacõne tria
& cervicem durissimã. Adhuc me
uiuente nobiscu semp conteniose
egistis cõe dominu. qd tomagis
cum mortuus fuo. Deo iterum
moneo vos ne faciatis. Deos vero
qui in testimoniu hiu9 amon
eis hominu deest in testimoniu
aut mutile cer. qua mortales
sut. immortalia clementa in testimo
nium voco. Quintu testimoniu

Locutusq e moyses audiente
omni turbe cetu. uerba carmi
nis hui9. Audite celi que loquar
audiat tra uba oris mei. Cuius
huc versus cum ad literam exponi
mus. Constituit terminu populo
iuxta numu filioz israel. deest
secundum nũm personaz que intro
ierut in egyptum. posuit do
minus nationes linguaz Jacob
in septuagita animabus descendit
in egyptum. & tot fuit quia lin

Deus pp̃i

guaz. Hebreus sic legit ut resuma
tur. constituit terminos iuxta. Constituit
dus terminos populoz. qi terminos fili
oz israel constituit iuxta numeru. Qua
si dicat. Israel tamq ouis inuant ali
os quasi biles uno non distinguut. Alia
editio hz iuxta numeru angeloz dei. Ad Expositio gregorii
ita exponit gregorius. deest numeru sal
uandoz prendit deus patre suum nu
mero angeloz. De morte moysi pp̃e

Locutus benedixit populo
e dominus ad moysen eadem
die. Ascende ad montem abarim. in
montem nebo. deest pisge trasi mysti
et inde terra chanaan e morere. Oz Deus pppiii
ang ascendet moyses benedixit filiis
israel. Benedictione uno incepit in hunc
modu. Dus de sina venit & de seyr
orus e nobis. Apparuit de monte pha
ran & in deptem cu9 ignea lex. Qua
dixit hebreus qp dus misit angelos su
os ad filiumeos & ysmahelitas in pha
ran & obtulit illis legem sua. Quia Quasi lex noua
cum recipe nollent venit ad iudeos i ad iudeos
montem sina cu multis milibo angeloz
Quaris benedictionibus singulaz tribuu
ascendit moyses sup nebo. usq in Deus pppiiii
ver actipiu qui dr phasga. & ondit
e dus omne terra promissionis. usq
ad mare nouissimu & pte austrinale.
et lantitudinem campi iericho. que
alio nome dea e ciuitas palmarum
usq segor. Mortuus qp e ibi moyses
in terra moab dno iubente. & sepe
liuit eu dus in valle terre moab
Et no cognouit homo sepulchru

Deus pp̃i

leui pp̃e guã linguaz

cuius usq; in hodiernum diem. Quod ideo fecerunt arbitrantur hebrei. ne ipsi moysi deo coleren[t]. quia primerant ad vitulatum. Moyses centum viginti annorum erat cum mortuus est. nec dum ei caligauerat oculus. nec dentes eius mouerat. sed et fleuerunt eum filii israel triginta diebus. Et non surrexit ultra propheta in israel sicut moyses. quem nouerat dominus facie ad faciem. idest ideo familiariter. Hoc capitulum finale ut ferunt apposuit hesdras scriptor. ab illo loco ascendit moyses usq; ad hec ferunt iosue apposuisse. Explicit hystoria deuteronomii. Incipit prefatio in librum iosue.

De nomine iosue et eius agnomine

Liber iosue. Liber iosue a nomine auctoris censetur. quia et ipse dictus est. Nam iosue ipse idem est nomine. Cognominatus est autem a patre ihu naue. ut iosue bennum idest filius naue. ut filius nu. quod idem est. Cognominatur autem sic ad differentiam ihu filii syrach. qui peperit ihu magnum sacerdotem. qui scripsit ecclesiasticum. Et nota quod secundum hebreos incipit hic secundus ordo ueteris testamenti. qui distinguit ueterem testamentum in tres ordines. Primum uocat legem. secundum prophetas. tertium agiographa. In lege ponit quinque libros moysi. in prophetis octo. iosue. iudicum. samuel. malachim. ysaiam. ieremiam. ezechielem duodecim prophetas. In agiographis ponit nouem libros ueteris testamenti qui sunt. Hii dicuntur agiographa. idest scripta. quod

Tres ordines ueteris testamenti

Que dicuntur agiographa

Confessor gratiale nomine cuius sancte Sedis ultimus ordo a patre gratiano nouatianus nomine et cognomine cuius sacre scripture libris. Et quia hii nouem non habuerunt communicandam pre ceteris secundum quam agnominaretur. communi nomine contenti sunt. sicut hoc nomine confessor gratiale omnium scriptor est. Tamen quidam illorum secundum communicandam aliquam qua sunt aliis moribus consentiunt. Dicunt alii apostoli. alii martires et huiusmodi. In hac ecclesia medius ultimus ordo angelorum omni nomine communicat. Origenes autem secundum grecos in primo ordine septem post libros additos pentateuco iosue. iudicum. et nouem ordine illum expraetenti ab ecclesia quod est septem et theucos quod est balamon. In quorum autem ordine sit liber hic hystoriarum mutatur.

Incipit liber. ihu nauc Josue 1 cm

Factum est post mortem moysi et ue- quiescente iussu ipsi. precepto locutus est dominus adrosue filium nun Moyses seruus meus mortuus est. surge et trasi iordanem hunc tu et omnis populus. Sicut fui cum moyse ero et tecum. Et eadem que moysi promisserat. et fere eisdem verbis promisit ei. et eosdem terminos terre promissionis descripsit. Et nota. quod cum dicit moyses mortuus est suggillauit errore quorundam de traditionem moysen raptum esse cum helya et enoch. cum nullum uestigium mortis eius relictum est. Quod uero addit. seruus meus. destruit alios errores

Error de moyse

et aliorum errorem

et aliorū errorem · Dicentiū moysen
dampnatū eternaliter ꝓpter aquas con-
tradictionis · Quod bō dixit simpli-
citer et ꝑ nō sensus · Nō em credē-
dum est eū dixisse ut iacussē eis loquēt
⁊ dns · De ꝓparatōe cibariorū ꝓpō ut ciuitat
iordē

Hic precepit iosue ꝓpō ꝑ pronō
Preparate nobis cibaria qm
post diem tertiū trāsibitis iordanem
Quod de cibariis aliis a mana intelli-
gendū est · quod in tertium diem seruari
nō potuit · Hoc de humano consilio
dixit iosue · Nec enim transierūt ior-
dane usq in septimū diem · Explora-
tores enim quos hic misit ꝑ totum
morari sunt · post reditum quoq tri-
duo expectauit ꝓpō diminutōe aquā ·
et parauit sibi cibaria iuxta mandatū
iosue · Permisit ergo dns ut aut
augustinus errare iosue · ne denuo
simile aliquid sine diuino consilio ag-
grederetur · presertim cum dixisset do-
minus moysi · in electione ei⁹ iosue
succederet tibi · ꝓco siquid agere noluit
eleazar consulet dnm · Quod aute
errauit patet · Ignorabat em uti-
tertium diem nubes attolletur · sine
cuius motu nō mouent castra · Quod
tamē asserit hoc ꝑ anticipatōe dem
nec mandatū est a iosue donec rediret
nuncius · De explorat⁹ ⁊ raab ·

iosue 11

Misit quoq iosue duos explora-
tores de secretis in iericho · Ipse
bō interim mouit castra ⁊ metatus
est ea spacio sexaginta stadiorū a ior-
dane · Exploratores aute sub simu-
latōe fugitiuorū diligenter cōsiderauc-
runt urbem et munita loca eius · In
hospitio declinauerūt ad domum
raab meretricis que iuncta erat mu-
ro ciuitatis et porte · Nuntiatū est
ergo regi iericho ceteri⁹ viros explo-
ratores esse · Qui cū misisset ad raab
ut reduceret eos abscondit eos in stri-
pula lini qua siccabat sup murū ·
mentiens eos egressos dum clauderet
porta · Dixitq; nūcijs · Persequimini
eos ꝑ viam iordanis et cōprehende-
tis · Hec ascendens ad uiros quos
operuerat dixit eis · Noui q dns
vobis tradet hanc · ex his que
audiuim⁹ fert ꝑ nobis a deo · Iurate
ergo michi ꝑ dnm · ut quemadmodū ego
feci vobis misericordiā · ⁊ uos faciā-
tis mecū et cum domo patris
mei ut saluetis animas meas ⁊ domus
que possidem⁹ · Et illi iurauerūt ·
Hec dimisit eos mulier ꝑ funem
coccineum de fenestra domus que
hebat muro · et ait eis · Lauicate in
montanis tribus diebus donec re-
deant qui vos persequūt · Qui dixerūt
ei · Nos tenebimur iuramento sino
colligeris ex tuis cunctis omnem
domū tuā tecum · et signabis funem
hunc in fenestra · ut hoc signo do-
mum tuā cognoscam⁹ · Transq; post
tres dies redierūt exploratores ad
iosue · narrantes oīa que sibi acciden-
rant · Iosue vō ⁊ eleazar · et mino-

res ppt̃ ratū hūerūt ūrumenti
illoꝝ. De trāsitu iordanis

iosue iii

Postea tribus diebus euolu-
tis dixit iosue ad pplm. Sa-
ctificamini crās em faciet dns mi-
nos mirabilia. Diluculo nō aūt ad
sacdotes. Tollite archam & pcedi-
te pplm spacio cubitoꝝ duū milliū
ut uideri possitis ab hūibus. Cuiꝝ
mōuerūt ptem iordanis sicubiem
adustus paumenti. Cuiꝝ pcederet
sacerdotes cum archa sequebatur
hūana multitudo pueris & mulie-
ribus īmedio collocatis. Pcede-
batꝝ ruben et gad & dimidia tri-
bus manasse secundū quod pmise-
runt moysi. et erant ad quadra-
gīta milia armatoꝝ. In pali-
pomenis milia
ponēno tamē legitur quinquagīta
miliā. In quo multa uicia scrip-
toꝝ deputata sunt. Sacerdotes
autem ad iordanē. repererūt ea
inmeabilem
inmeabilem. plus em solito tem-
pe tricē messis excreuerat. tuꝝ
solucē minuit in montibus scā-
tū ppt̃ imbre serotinū nomter-
datum. Cuiꝝ mouerūt sacerdotes ad
stetērūt aque descendentes & in stru-
mentis mitimescentes. apparebant
pedū ipius ad locū qui dr sartha
Hic iordanis finit
explicatus filius israel
Inferiores uō aque descenderunt
in mare mortuū. sacerdotes aute
stabāt in medio fluminis cū archa
dñi. Cūctus uulgus ꝑtransiit p
alueū alueū. Tunc elegit iosue
iosue iiii
duodecim uiros singulos de singu-
tribubus qui tulerūt de loco ubi
steterunt sacerdotes duodecim lapides
unde nūm filioꝝ israel in siccū. De sicco
uō tulerūt alios duodecim
in accerūt memoriale transitus eoꝝ.
et sunt ibi usq; in hodiernū diem.
Ad quos credit̃ iohes demōstrac-
nem fecisse. cum dixit. Potens est
dus de lapidibus istis suscitare filios
abrahe. Cumq; trasisset ipls & ar-
cha post eos tūc fluere cepit aque in alueū
suum. Ascenditq; pplus de iordane p̃
mo mēse. decima die pmi mēsis id
est decima luna aplis. tollens q̃ se-
cū duodecim lapides fluminis cast̃
metatis sunt in galgalis p̃ decē stadia
a uicinio ad orientem. quinquagī-
ta uō stadijs a iordane. Iosue uero
constituit altare de lapidibus quos
tulerāt & sup illud pōra sacrificauit
deo. Et nota quod scribit legit̃ in
cronicis eusebij secundū hebreos ille
annus erat iubileus. & erat quin-
quagesimus ꝑmus. inter iubileos q̃
fluxissent ab initio mūdi. Anni duo
milia. quingenti quinquagīta singu-
lis iubileis p̃ annos quinquagenos
deputatis. Sabbatū septuagesimū ut
ge plures am fluxerūt ab initio
mūdi. Beda quoq; in cronicis suis
ponēs nūm annoꝝ secundū hebrai-
cā ueritatem. probat a pdā summa
annoꝝ septem annos defuisse. De
Eo tempe circūcisione in gal iosue
eo ꝓcepto dñi. filiis v
circūcidit iosue ꝑplm secundo cultris

Nota hic nūm annoꝝ a principio mūdi
usq; ad ultimū annū q̃ filii israel trāsie-
rūdo iordanē mēmorat̃ hāc ꝓ-
missionē

lapidibus · tantū hebreus hēt nouacu
lis acutas ¶ Hec intelligendu ē q̄ fide
lium ueſp circūcidēbat̄ · ſed puuli q̄
nati fuerāt in deſerto p quadraginta
annos ſic circūcidi erant · Aliꝫ ep̄ man
dato dñi · Aliꝫ uō eos negligēcia pareū
Aliꝫ eos eorūdē cautela · ne forte nos
circūcaſos attollēt̄ nubes et neceſſe
haberent p̄gredi · et ſic pdictū eſſet eis
puuli ſtacta autē circūcaſione dixit
dñs ad ioſue · Hodie abſtuli a bob
obꝓbrium egꝫpti · idest ꝓpucium q̄
apud hebreos obꝓbrium erat inue
dīe geniū ¶ Ob hoc locꝰ ille
nomē loci · collis ꝓpucioꝝ · ut gul
gula idest reuelacio · quaſi ſatisfa
cio · ſecundum illud · ſta et uidea ſatiſ
facio eis · Poteſt tamē dici obꝓbri
um ablatum ab eis · ſe-mitus egꝫp
ti et labor deſerti · quod congruit ſe
cundū aliam nois interpretacionē
Interpretat enim gulgula liberans
Populus itaq̄ manſit in caſtris
loco donec ſanarēt̄ · Et fecerunt
phaſe q̄rtodecimo die ad veſpam
in campeſtribus iericho · quod nō diu
miſi bis fieri fuerat · primo in finibus
egꝫpti circa rubrum mare · ſecūdo ad ra
dicem montis ſinai ſecundo anno exi
ſionis · ꝓpter memoriam fiat ei
circūciſione uſq̄ ad tertiū miſſionis · Et
comederūt de fructibus terre die altero
azimos panes et polenta eiuſdem
anni · Eſt autē polenta grana toſta et
molis confricata ad modū gran

pilorum ſi · Et dicit polenta quaſi pu
lenta · Quida tamē tradūt ee pultes
poletum de purgatiſſima farina fri
tas et deam polenta quaſi polleti ·
a polline · quod ē purgatiſſima fari
na Ceterum defecit eis manna quo hic ceſſauit manna
alia fuerūt quadraginta anni deſ
to · Apparicione iheriche ·

Eadem nocte cum eet ioſue iux
iericho ad explorandū · vidit vi
rum ſtantē contra ſe euaginato gladio · et
dixit · Aduerſa · ſed princeps ſum exer
citus dñi · et nūc uenio · Et dixit
ei angelus de mō capiendi ciuitatem
et ꝙ ea et ꝑmiſſa illius fierēt anathe
ma · Cūq̄ adoraſſet ioſue ꝓmiſ in
terra · dixit ei angelus · Solue cal
ciamentum de pedibus tuis · locus e
nim in quo ſtas ſcs ē · quod intelli
gendū ē ſatiſfactū ē · Cum ergo pollu
tus eſſet in hiericho geniū ad pucia
dñi p angelū ſatiſfactus ē · Vnde ꝙ mundet pedū intelligit
meditatur pedū ablucionē hūmoi locis ſcis
pt̄ notari mocchia in penitentialibus
que talibus congruit · Cum enim
habuerit ꝓmiſſa pareres uidi · Di ioſue vi
ctis autem nupta conſilium angſti
ſeptem ſacerdotes ſeptē buccinis cla
gebant ante archam · omniq̄ ar
matus precedebat archam · et reliqua
multus ſequebat̄ ea · circūierūtq̄
ciuitatem ꝓmo die azimoꝝ ſemel
ſub ſilencio et redierūt in caſtra · Sic
fecerūt ſex diebus · Die autē ſeptimo
ſepties cum circūiſſent · et in circu

Hic tria nūc celebratu fuit phaſe

: galgala interpretat̄ ſubtus

tu septimo · Dixit iosue ad pplm
Vociferamini · et ascendite · civitatem hanc
cunctas anathema · preter aurum et
argentum · es & ferrum quod consecratum
sit · domino in thesauris operis mei
sola raab salvabitur cum suis · Igitur
vociferatus pplus et clangentibus tu-
bis muri corruerunt
et ascendit quisque prout cuique visum
est · et obtinuerunt urbem · Interfece-
runtque omne animal
in ea · et combusserunt eam & omnem
supellectilem in ea · in tumultu duo
tantum · Raab vero meretricem cum
parentibus cum omni domo sua reservavit
De quo habes matthei primo
vivere in israel · hodie · Quia abscondit
nuncios principum · Tunc imperatus
est iosue dicens · Maledictus qui reedi-
ficaverit iericho · In primogenito
suo · desit in morte primogenita fun-
damenta illius iacent · et in novissimo
liberorum desit in morte novissimum po-
nat portas eius · quod impletum est in
posteris hiezbi · De lapidatione a-

iosue vii

Porro achor non abnegavit · achor
filius charmi de tribu iuda
tulit aliquid de anathemate · clam
idem sacrilegium contractum · aur-
thinum secundum iosephum aureum
sam · id est ducentos siclos · tulitque
totidem siclos argenti · regulamque au-
ream · in longitudine · quinquagenta
siclorum · Misitque iosue exploratores
de iericho · qui explorarent civitatem
hay · que est iuxta bethel · Qui re-
versi renunciaverunt · non ascendat
omnis populus · sufficiant tria millia · Qui
cum ascendissent terga dederunt · per-
cussi sunt a viris urbis hay · et cor-
ruerunt ex eis triginta sex · Iosue
vero scidit vestimenta sua · et iacuit
pronus in terra coram arca usque ad vesperam · et seniores populi cum eo sacco induti · et liquefactum est cor populi · Verebatur
enim ne timore eorum qui remanserant
chananeos trucidaret in audacia
adeo ut impetum faceret in nos · Dixit
autem dominus ad iosue · pollutus est populus
anathemate · nec ero cum eo donec auferatur
deus · Applica ergo populum ad te · et fiet sor-
tem per tribus et familias & domos &
capita · et quecunque sors invenerit co-
buerit igni cum omni substantia sua ·
Quo facto · invenit sors tribum iude · de-
inde familiam zare · rursumque domum
charmi · ad ultimum caput achor · Et
dixit ei iosue · Fili da gloriam deo con-
fitendo quod feceris · Quo confesso mis-
sique nuncii ad tentoria eius · qui preter
pecunia recondita in terra reversi sunt
ad populum · Tollensque iterum iosue illum
cum universa eius domo et innumera et
universa supellectile duxit eum in val-
lem profundam · Lapidaverunt eum omnes
israel · et cremata que illius erant igne
combusta sunt · congesserunt super eum acer-
vum lapidum · qui permanet usque in
diem presentem · Vocatusque est nomen loci
illius vallis achor · usque hodie · Nec punitus
est populus negligentie peccati quod
preceperat eum coburendum sta-
tim sacra scripta ignibus preiudicium pena

gladii et sorte tractum fuit furti
huius pars quarta ignibus · et septima sacre quinque

acepi spḷi · ut ibi de fornace ferrea e-
gypti · Putarunt eam hebrei dum p-
cepisse nr̃m lapidari · & alia que lapid-
bus obrui possent · cetera que lapides
no sentirent · igne cremata · Tradit
tamen augustinus iosue fraude hoc q̃-
dam considerasse · Aut enim peniteat
actor & sic dignus no erat igne re-
demali & sic noluit eu urē · quia
dignus igne no erat · Vel si non
penituit · & erat dignus · reseruauit
dño pena ignis · punitur̃q; cum alio
gñe pene · ne videret · puniens hoc
dñm · De mendacio hay ——

iosue viii

Postea surrexit iosue & omis po-
pulus ei eo ut ascenderet in
hay · & p̃misit triginta milia virorũ
inter bethel & hay · ad occidendũ · qui
dimissis in loco insidiaꝝ quingẽtis mili-
bus redierũt ad vallem qui erat ad
aquilonẽ · Ipse ante hay festinauit ma-
ne egredi ei omni pplo suo · ignorãs
quod post tergu lateret insidie · Iosue
vo fugiens cum longius p̃cessisset
eos ad urbe elongauit clipeu que gere-
bat · Quo visto surrexerũt qui erãt
in insidijs & intrantes urbe succenderũt
ea · Quibus egressis post hostes et
iosue impetu faciente in eos eo utq;
pre cedebatur ad vlsarij · & interfecerũt
omes a viro usq; ad mulierẽ duode-
cim milia hoim · Preda vo sibi dim
serũt · suspendentes regem hay i pa-
bulo usq; ad vesperam · Que deposue-
rũt eum · & iecerũt in introitu ci-
uitatis · congesto sup eu aceruo lapi-
dũ · Ascendentes q; urbem fece-
rũt eam tumulu sempiternum · Hic
occupat historia de altari quod
fecit moyses in garizim et ebal · supra
quod scripsit iosue deuteronomiũ · &
de benedictionibus & maledictionibus
filijs sup illos montes · de quibus loco
suo dicemus · De dolo gabaonitaꝝ

Gabaonite vo videntes —— iosue vp
que fecerat iosue duabus ci-
vitatibus · & quod eo mandato diu mul
poterat hostiliter in terra promissionis ·
nec amicitias cum eis faceret · callidi
de cogitauerũt mire fedus cu ipso
inierunt q; mutuos quasi de longin-
quo venientes · Qui in argumen- a magna cautela
tu longi itineris uteres ferebãt & sou- & fraudulenta
lares veteres · & pitacijs consutos pa-
nes q; in siccissimo coperiri erãt et
mucidi & in frusta comminuti · Et
cu vestimentis quasi gallicis deprere ad
ipsum de longinqua terra uenimus q
& eo terra que vobis sorte debet
Verũ vir simus · inite fedus nobiscu
Crediderunt q; eis filij israel · & os dñi
no interrogauerunt · Iuito q; cum eis
federe iunxerunt eis iosue & elea-
zar · & omes principes multitudinis
post triduu vo cognouit ipsi se cir-
cumentu esse a gabaonitis · & moven-
tes castra venerunt ut ciuitates eo-
rum · Egressi q; sunt gabao-
nite obuiam eis · Et aut iosue · Cur
re imposuistis nobis · qui habitatis

Hō hic n̄ ē stadū
mirāculo p̄ suscep
tōem facti

timuimus valde. et de consilio pro
fugimus animabus nr̄is. fracte
quid vobis boni & retri bidet. Tute
ctabimant populus. no ē studiū
mirāculo. quod p̄ suscepionem fm
erat. pertim cum dns tribuisset ei
talibus cōfederari. grauores vō qui
mirauerat p̄ religione iurisiurandi
fraudā. et murmurauerūt ppl̄ sedendo sic
dispensauerūt. ut no interfer eos sa
os. sed seruos aquar̄os & lignar̄os
qui salē ligna cederēt & aquas cōpor
tarent. ad vsus altaris n̄ loco quem
sibi dns elegisset. & da sūt hactenus
Quo fco redigt ist̄i in gabaonitas.

iosue x° Ego repore de quinq; regibus
regnabat in hierm̄ suspensis
adonisedech. qui interpretat dns iu
stus. forte sic vocabat reges ierosoli
morū. sic & melchisedech rege iustū
sonat. Qui cū audisset gabaonitas
fedērus cū ist̄i. timuit valde. et
conuocauit quatuor reges secū. Et
ascenderūt quinq; reges amorreorū
et obsederūt gabaon. Obsessi aute
miserūt ad iosue dicentes. Ascende
cito & libera nos. Qui collecto exer
citu n̄r̄o ruit repente sup hostes. et
versi sūt in fugā p̄ descensū bethoro
on. Et dns immisit grandine sup
eos. & plures occidit grandō q̄
gladius. Videns aute iosue solē
descendentē ad occasum & luna as
cendentem. timēs ne beneficio noc
tis euaderet hostes clamauit ad
dnm dicens. Sol cōtra gabaon ne
mouearis. & luna contra vallē
ayalon. Steteruntq; sol & luna spa
cio vnius diei. nec antea ut postea
fuit tā longa dies. Quinq; vō reges
absconderūt se in spelunca in bis mace
da. Precipitq; iosue socios & aut. Vol
mite saxa ad os spelunce. et apponite
custodes. nos aute psequimur hostes.
Cesis itaq; aduersarijs magna plaga
redigit exercitus ad iosue. Thacebā
vbi tūc castra erāt sām et tegro
mō. Et ait iosue. Producite quinq;
reges de spelunca. Quibus eductis.
dixit ad principes exercitus. Ponite
pedes sup colla regū. ne timeatis
Sic faciet dns cūctis hostibus vr̄is
Quo fco suspenderūt reges i patibulis
depositosq; ad vesp̄am. precepitq; in spe
luncam in qua latuerūt & posuerūt
sup os eius saxa in tumultu sempiterni
Eadem die pcussit machedam et rege
eius in ore gladij. Postea vō bastauit
lepnā. & lachim. eglon quoq; & li
bron. & dabir. & regnis & cūctis q̄
ibāt ibi. transiit cū omni
israhele ad loca castrorū in galgala.

Quod cū de iabin rege asor— iosue
audisset iabin rex asor. misit p̄i
ad omnes reges circūstantes. & egressi
sunt reges bigrum quatuor cū tur
mis suis. & mites secum tricenta mi
lia armatorū & duo milia curruū
et cōuenerūt ad aquas merō. ut
pugnarent contra ist̄i. Dixit quoq;
dns ad iosue. Ne timeas eos. cras

tradam eos tbi inhernudos · equos
eoz subneruabis · & currus igne
combures · Semp̃ erit · Percusserunq;
omes filij isr̃ · pter eos qui se in
ciuitates munitissimas receperut · fe
ceratq; enim sibi chananei plures
munitiones qualitas adeo qua audi
erat egressum de egypto · adusum
se · nec eas nisi longo tempe & gñi
labore obtinuit isr̃ · Vastauit tame
omnem regionem · nulli erat
hominu pcus aut sepui · Dicturusq;
& sup modum eo hostium pda · De
altari in ebal & prima distributoe

Postquam annis iam plurimis · terre
requieuerat & constituit isr̃ · locu
cultui castroz in silo de galgalis et
ibidem trastulit tabernaculu cum
omi ornatu suo · p loci oportunita
te · Et inde processit in sychem · cum
omi pplo · et cõstituit in monte hebal
altare dñi · de lapidibus impolitis
obductis sup eo holocausta · & pacifica · Scripsitq; sup illud deuteronomii
um · quod quida intelligut mutata
in deuteronomiu · Posuitq; medium
ptem pplo sup montem hebal cum
sacerdotibus & leuitis · aliaq; me
dium montem garizim · et acclama
uerut sibi alterutrum benedictiones &
maledictiones sicut mandauerat
eis moyses · Porro iosephus edit
maledicta & benedicta in altaria cospi
cua reliquisse · Quo facto redierut in
silo · Concessit aute iosue tribu
ibus montana ad meridiem · quam
acquisierunt · sed modum forte excedit. Effraym quoq; concessit mon
tana ad aquilonem inter · utriusq; me
diam tribum manasse collatas · hijs
tribubus q commisit ciuitates · aliis in castris
manentibus tu q bellicose erat · tum
quia ingnoscebat · Faciebat eum inde
regnum se promissum · & manasse &
effraym · benedixisse iacob & benefi
cio iosephi · prius eoz · Sed & ipe ex
iosue effraymita erat · Dedit autem
effraym oportune alioz · agrum
sychem · quem dederat iacob fungulā
ri · iosephi filio suo · & sepelierut
in eo ossa iosephi · Iemmus tamen
testatus · se debere in sychem sepul
chra aliorum fideiussorum patru · charo
Et credibile · quod quelz tribus sum
principem in sua reuocarit sortem.

Accessit autem caleph filius iephone ad iosue xiiii
dan & caleph
iosue coram omi pplo & aut hosti que
locutus sit dñs de me · & de te ad mo
ysen · & quod iurauerat in moyses i
reditu ab explorande terre · Terra
qua calcauit pes tuus erit pos
sessio tua mercede · Pollicitus q;
& michi dñs tria nouemdecim annis
cham te audiente · Quadragesimo
quinto anno ex quo locutus & dñs ver-bu hoc · Hodie octogesimo
quinto annoz sum · sic ualens ut eo
tempe ualebam · Fiduciaq; ei iosue
& tradidit ei hebron in possessione &

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

quiemit terra a pliis. Quo iosue dimi-
terp cōmocuit. sit terram sorte ~
iosue octiam m silo. et aut. Benia.
bonim et ut terram qua pmisit nob
dns sorte dividamus. Et assumpsit
de singulis tribub tres vnob m
distrios ad considerandā tra. Dixitq
eis decem viros mercādi peritos. Q
pter. artem vitas no lateret. mā-
dans eis ne secundū qntitate tram
metirent. sed secundū estimacone
felicis fre et que nimis est ydonea
Nam sepe pluris stat decem iugera
qm centum. et quod in septis redige
rent terre divisione. Viri autem
circuierunt tram et estimates. sep-
timo mense reuisi sunt ad eum in silo.
Projectis qq sortibus. pma sors nde
egressa e. secunda e symeonis. tcia
benamin. Hec sors angustissima
fuit. pter. terre fertilitate. Tulc-
runt enim iericho et iherusalem.
Quarta effrayim. quinta medietam
manasse. Sexta ysachar. Septi-
ma zabulonitis. Octava aseritis
Nona neptalim. Decima dnitis.
Et notandum quod secundū cōcessi-
onem fre pus fram duabus tri-
bub et dimidie et traditionem pris
fratrum secundum sortes nouē tribub
et dimidie. tamē quinq legit auc-
tores. Legit enim qd iudas habuit ter-
ram sue sorte. et qd obtinere vicinum
ner potuit nde eicere iebuseum. q
de concessione dei fuit. Silibi legit
qd benamin possedit iherusalem. sed
de traditione dei e. Tertio legitur qd
iosue locutus e septem tribubus. Us-
quequo torpetis ingrediendi ad te
viros qui dividant nobis tra. Cui
cibus hoc dixisse. sepe legitur
hoc enim dixisse. quia due tribus et
dimidia tra concessam quasi traditam
possidebant. Inde e qd hoc nomen
iudea diffusis modis accipit. Quadoq
dicit iudea tota terra promissionis. et
tuc a iudeis dr. secundū quod dicit
propter iudeam fecisse thucydida. Qua-
doq iudea est regnū iuda. ut ibi. au-
dierunt ioseph quod archelaus regna
ret in iudea. Quadoq qd sola sorte
iude. ut ibi. iudea et iherusalem dest sors
iude et benamin. Si ergo circa hec
sibi obloqui videt auctores determi-
nandū est secundū terram cessa
ut traditā. Nam et iudas et effra-
yim maiorem finem cessam qd
traditā. Soli autem duo quasi pri-
uilegiati sue sorte terrā habuerūt
pus. Caleph finit ebron. Josue
habuit tumnata ut thnasaram et
caam sychem. secundū iosephum. Iste
prem elegit sibi iosue post distri-
butionem tribus tram tanq bonus
dispensator. Et a iudith separat
quadraginta octo ciuitates ad in
habitandū. Quarū decem pus
accepant in amoritea. de reliquis
tginta octo septem tres ciuitates
refugij. ebron de iuda. sychem
de effrayim. cedes de neptalim
Tuc locuti sunt filij ioseph ad
iosue. Cur dedisti nobis quasi
possessione vnā funiculi. cui sing

: Hoc nomē iudea diffusis modis
accipit

tre multitudinis · Dixitq; Iosue ad
effraym · & manasseh · Populus
multus es & fortis · non eris co-
tentus sorte tua · sed trasibis ad
montem · & ponet⁹ ulte⁹ finibus terre
quam possidet · & parvæ tibi loca.

In tempore Jerrigus axe datis
ascendit caleph in cira a pre
sibi traditam · et genuit in ebron tres
filios enach · Et ascendens inde ob-
sedit civitate dabir · que prius voca-
batur cariath sepher · id est civitas
literarum · Cumq; enim eo septores erat
qua ea tenuisset munitior erat · Cui
pmisit caleph · dabo et aksam filiam meam in uxorem ·
Et cepit eam othoniel filius cenez
frater caleph minor eo · Erantq;
autē berrim fres ei · na ille filius
cenez dicit⁹ · misi
forte pr eos binomij fuit · Dedit
itaq; caleph fri suo filiam axa in
uxorem · Que cu pgeret cum viro
ad urbem sibi tradita · suasit est
a viro ut peteret a pre suo agrū
& convallibus · Suspirantq; & fle-
uit · ut videbat in asino · Cui ca-
leph · Quid vis mihi · At illa
da mihi benedictionē · Terra arida
dedisti michi in negeb & irrigua · De-
dit⁹q; irriguum caleph superius et
inferius · Fuit agros irriguos circa
civitatem ab oriente & occidente de

Iosue xxiiii

Eodem tempore cū ea gentibus decimus
transisset annus divisit iosue ru
ben & gad & dimidie tribui ma-
nasse · Ea quas possederat Moy
ses famulus dei · Et quia dedit
dns tribus vris quietē · reliquum
ad trium possessionē vre ita dicto
at · ut custodiatis legem dei & colla
eum · nec eatis ad deos alienos · q
archam et tabernaculū nostris fres
simus et serui unius dei licet mare
to flumine separem · In multa sub-
stantia redibis · Dimisit ea cum fribus
qui remanserūt · Qui reuertentes Vene
runt ad tumulū iordanis · Hic cum
dictus e locus que trasierūt · Filius
p que trasierūt filij israel de uada
iordanis · Et edificauerūt ibi altare mirabile magnitudinis
vocatēs illud hoc nōe Testimoniū
nr̄m · quod dns ipe e deus · Dixerūt
belle iosephus quod altari superstruxis
sent illud · Cumq; redissent ad pha-
mutatu e iosue · & hijs qui remā-
serant de edificatoe altaris et ar-
trati sue eos erexisse illud ut imo-
laret sup eo victimas quod no licē
bat · misi sup altare · quod statuerat
deus ante tabernaculū · Cumq;
arripuissent arma ut eos deleret
de consilio missus e ad eos phinees
& decē honorati cum eo · Qui dixe
runt ad eos · Que e ista trangressio
eur relinquistis deum israel · & cultu
ei⁹ · edificantes vobis altare sacri
legium · Et illi dixerūt · Absit
a nobis hoc scelus · Illiq; nr̄e
deus queratur et iudicet · Et timu-
imus ne eras dicerēt filij vri filijs
nris · Quid nobis & vobis · Quid
vobis & deo israel · Finium po
suit dns inter nos & vos · Ruben

rem memoriale hoc erexim⁹ i sig-
num quod fres Dñi sui & deicole
nobiscu. Hijs auditis placuit cu
pncipes. Et cu retulisset verba
hec ad omem populu laudauerut
deum. Hic videtur quibusdam
fm se quod legitur in iudicu. q
angelus domini trasierit de gil-
gala ad locu flentium. Et quia
pcipus videtur augustinus nelle
fm hoc se post mortē iosue non
em audiret filios isr eo uiuente apte
recedē a deo. nos illud suo loco ex-
plicabim⁹. De fide quod statuit

iosue popm iii Q uoluit autem pls ad deum.
multo tepe congregauit iosue
omne isr. in sychem. & ait Ego
hodie ingredior uiam uniuse car-
nis et scio vos quos ad inuitandu deu
iosue popm iiii Eligite hodie qd placet. cui potissi-
mum seruire debeatis. uerum dns
quibus seruierut pres uri in me-
sopotamia. an dijs amorreox in
quoz tra habitatis. Ego aute et
domus mea seruiemq dño. Et
ait pls. Dño seruiemq. absit ut
ab eo recedamq. Et dixit iosue
Testes vos estis. quia hodie dñm
uobis elegistis. Et ille dixerut tes-
tes sumus. Et auferte ait inquit
ut seruiatis coram dño. Percussitq
in die illa populus fedus cum
dño. Et in signu federis scribit
iosue aīp in terra. Vos erit
ajos gctus generatibus in signu & robur fedis
miti sanguinem stillicidij effunde
Quasi dicat. Sic effundetur
sanguis illius qui violauerit
hoc fedus. Hebrei uero aquam
fundentes arroganter penā tribula-
torem iudicabant. Illi cū liquo-
res no effundutur de uase. qui
aliquid sui uestigium in eo relin-
quat. Solus aque ligno⁹ pro-
fus effundit. Quod faciebat in
fidere inter eum dño. Quasi di-
cerent. Sic solus violator huius fe-
deris peribit sicut in alijs fit fe-
deribus. sed tota ygenies eius pibit
cum eo. ut nullu uestigium eius
appareat sup terram. Deposito io
sue in die illa verba hec. in volu-
mine legis dei. i est in libro hoc.
& tulit lapidem pgrandem. po-
suitq eum subter quercum. que
erat ante sanctuariu dñi. & ait.
Ecce lapis iste erit vob in testimo-
nium. Solebat enim ueteres huiusmo
durabilia erige. ut sui memoriam
posteris transmitterent. Dimisitq iosue pplm
singulos in possessionem suam. De
Post hec mortuus est iosue
mortuus est iosue filius nun cētū et
decem annoz. Quadringenta qua-
tuor annoz erat cū accessisset
ad moysen. & quadragesimo anno
fuit cū deposito. Ex quo colligi-
tur. q pcipuus sex annis regit
pplm transiordanē. Et sepeli-
erut eum in termino hereditatis sue
est in monte ephraym. Eleazar
quoq mortuus est. & sepelierut
eum in gabaa. pncipes & filij
eius que data est ei in monte ephra
yim. qui successit pri in sacer-

ajos ueterū in erigendo duabilia
sicut sit lapides

decum · Prudencia —

In diebus iosue cretom⁹ primus quadrigam unxit in greciā & erat quippe apud illas nationes. Busiris tyrannidem exercuit. m hospites. phenix et cilix de thebis egyptioz in syriam profecti in regione tyri et sydonis regnauerunt. Et cathmo recedente in grecia terra a phenice phenicea dicta est. Europe filie phenicis iupiter minoy & Danaus & quinquaginta filias quinquaginta filios egisti fratres sui interfecit uno tm superstite. qui regnauit post eum. Incipit liber iudicum

Liber iudicum dicum — hebraice sophetim dicit qui iudices describit usque ad helyi sacerdotem. et ob hoc liber iudicum. cuius materia. Videntur tamen quibusdam ab auctoribus sic nouatus. ut quasi cronice scribendo quisque iudicii tempus suum in actis redegerit. Quis autem hoc cogerit dubium & dicit quidam q samuel. alii q hezechias qui et parabolas salomonis & librum regum primos salt in unum collegit. Si queritur quare moyses & iosue inter iudices no numerent. dicimus q non solum iudicauerunt uerum si ecclia reperiunt. Cum uo nullus uiris in populo fuerit. nisi quod tribus iacobi suo consilio & prudencia eoz populus utebatur. Quod iudas

Et post pugnauit ꝺ̄ chananeum Iudicū 1.

Et post mortem iosue consulunt ppl̄s dñm p principes. Quis ascendet ante nos contra chananeum & erit dux belli. Et dixit dns. Judas no persona. sed tribuum designas. Credit tamen caleph prefuisse populo. sed p nouitate temporis. nec scribis nec iudicibus annumeratus est. Et ait iudas symeoni. Ascende mecum in sorte mea et pugna contra chananeum & ego pugnabo tecum in sorte tua. Ideo tamen legit quam symeon postea tribuisse sortem. sed adhesit iude. ut adimpleretur illud quod dixerat iacob de symeon & leui. Dividam eos in iacob & dispergam in israel. Ascenderunt iudas & symeon in bezech. et percusserunt in ea decem milia uirorum. Comprehendentes q; adonibezech fugit dns bezech. adonay enim dñm sonat precatur ut scinderes manuum & pedum eius. Hebreus truncus suo uidet sonare pollices. Cuibus certis no est idoneus homo ad arma ferenda. Et ait adonibezech. octoginta reges. Ipse enim septuaginta fecerat regibus. qui colligebat sub mensa mea reliquias ciborum Et ascenderes in hierusalem percusserunt eam. tradentes mucrone & reliquerunt ibi adonibezech & mortuus est. Sicut intelligendum est quod filii israel tunc fuerint in terra. et diuersa cepe

hō q̄ ſtirpē filii iſrl
p̄ tēpe dauid re
gis habebat ibi
rupale i dicōe ſua
cōpulſe rebuſeis

pulſo rebuſeo. Hoc em ſcm no e vſq
ad tempa dauid · qui expulſis rebu=
ſeis ſedit in ea · et trāſtulit ea de
beniamin in ſorte regum · Hoc videt
a quibuſdam in reapitulatōe dom et
ſcm ee · iuuente iosue ante diſtributo=
nem ſortium · ſ̄n conceſſum ſibi iudas
certim habebat · et totum reapitulan=
do dom · uſq; ibi · & ſm experte alſ qui
no nouerūt dnm · Alſ tradit eo ordi=
ne eſſe dom quo ſcm · & ibi demū in=
choat reapitulationem · Dimiſit er=
go iosue pplm & exit · aſcendit & caleph
in ebron tertia ſalt gigantum · & poſ=
ſeſſ hoſtibus plenius poſſedit eam · Et
reapitulat hic hyſtoria quod ſupra
dixim in ſcm in auriat ſepher · Cepit
iudas gazam · et aſcalon · & acharon
cū finibus ſuis · Nec potuit delere
habitatores vallis · quia falcatos
curribs habebant · De cineis et

f Alij tranſgreſſione populi

Autem retro cīues cognatā moyſi
aſcenderūt de ciuitate palmarū cum
filijs iuda in deſertū ſortis eā · quod e
ad meridiem · Iſti ſūt filij obal frīs
ſabiar · & ſephore · uxoris moyſi · qui re=
licto pīe et pria ſecuti e moyſen et
demeops ibierūt in medio filioꝝ iſrl
Ciuitas aute palmarū dicit hic or=
gnāli ille quia iericho hic ſoꝛ appella=
tū · forte de campeſtribs ei · ubi erāt
ei beniamin trāſtulerūt ſe ad iudā
Beniamin aute poſt iudam aſcendit
in certim · Nec potuit eos ſ. ebu=
ſeum · ſed paſſus e cum habitāt ei eos ſb. ebu=
ſeo. Effraim quoq; aſcendit in bethel
que prius luza vocabat · Videntes q; ſpi=

mittē egrediente de obſeſſa · aiūtate
dixerūt ei · Oſtende nobis aditū
introitum · & faciem tecū miſericor=
diam · Quo oſtendere paſſi ſunt
eam · Ipſe bō & domū eius dimiſe=
runt · Qui tranſiens in tra ethim
edificauit ibi ciuitatem · et vocauit
ea luzam · Hec dicit eſſe nomē eius
manentem · ſed paſſus e eū hūc ſub t
buto · Similit & alie tribus eū eēt
conſortate · maluerūt eos tributarios
ei fieri quā delere · tranſgredientes
mandatū dñi · & cōuerterūt ſe ad agri
culturā · Cum ad diuicias ſe tribu=
tos & epulas et & libidinē iam inbelles
facti in conuerſatōe legū integri non
erant · De loco flenciū ·

a Angelus aute dñi apparuit in
galgala · Et dū cōuerſaret ad
eū filij iſrl de finibus ſuis · trāſtulit
ſe ad alīū locū · & in ſcena ſuit cum
eis · Cui nuperaſſet eis duos & angelū
iuſticia que eis cōtulerat addidit
Cur iuſtis fedus cū habitatoribus
terre huius & aras eoꝝ reſnaſtis
& noluiſtis audire vocem mea · Q̄=
obrem dñs cōtra eos ruet vob in ruinā ·
Hoc angelo loquente eiulauerūt
voce ſua · & fleuerūt · Et voca=
tū e nomē loci illius locus flenciū
agnominatus ab euentu · ſicut & gal=
gala collis ſpicioꝝ · Immolauē=
runt q; ibi dño hoſtias · Porro hic
reapitulat hyſtoria de iosue ad
cōmanda ordinis ſerie dicēs ·
Dimiſit ergo iosue pplm · & abierūt
filij iſrl · Vnuſquiſq; in poſſeſſionē
ſua · ſeruierūt q; dño cūctis diebus

iosue

ciuitas palmarū
que ſit

pcuſſit
hule 2
libidie

iudic
11

iosue & seniores qui post eum superfuerunt. et nouerunt opa dñi que fecerat cum israel. Mortuus e autem iosue & omis illa generatio seniorū congregata e ad pres suos. De octho-

Medio III

Et fecerunt alij mel-

qui no nouerat dñm. idest no uiderunt uirtutes eius quas fecerat eis in egipto in deserto & in gressu eor per nationes. fecerunq; malum in conspectu dñi. & seruierunt baal et astaroth et dijs syrie. concitauerunq; iram dñi contra eos alienigenis. Quaobrē in dignata dominus no defecit greues de medio eorū ut ederent eos in aculeos et labores. Et tradidit eos in manus chusarsatam. regis mesopotamie. & seruierunt ei filij israel octo annis. Et clamauerunt ad dñm. Qui suscitauit eis saluatorē othoniel filium cenez fratrē caleph. qui iosephus cenez uocat. qui equiuocū puto. Vel dicit cenezus a loco. Et fuit dns cū eo. & pugnauit aduersus chusarsatam. & obtinuit eum. & terra quieuit quadraginta annis & mortuus e othoniel. Hic dicit iosephus occasione bellandi iram p ingratitudinem. qd nos nō ponemus. sequentes ordinē librī. Et nota q hebrei sub hoc numō comprehendūt annos seruitutis & quietis. & sili- sub aliis uidebo ali- no seruet hystoria. Medeca

In diebus othoniel cathimus regnauit ethebus ex ciuitate filia semele natus e Dionisius liber pater bicuma condita e. a phenice. qui

phenicibus quasdam tradidit litteras. & ad scribendū similiter instituit. Unde & color ille phenicens dictus e. qui p̄ea tyrii uocabant purpureus dicitur. Ephyra que nunc corinthus a cisipho condita est. Minos filius europe regnauit creten-

Addiderunt de aioth & sangar-

Fecit malū in conspectu dñi filij israel. qui conspirauit aduersus eos eglon regem moab. et copulauit ei filios amon et amalech. Qui trasiens iordanē percussit israel. et posuit ydola sua in galgalis. & fecit sibi domum in urbem palmarū idest iericho. Et seruierunt ei filij israel decē & octo annis et clamauerunt ad dñm. Qui suscitauit eis saluatorē aioth filium gera filij iemini. qui utraq; manu utebatur. p dextera. Geminū quidā dicūt fuisse quendā tribū in beniamin. qui posteris suis legē sepe impugnatis ob gemmitatem hebrei crediderunt huic fuisse beniamin. & quasi p assertionem ubi nos ponimus geminum iamin posuit. quod sonat dextrorsum uel dextralem. qui latine geminus dici posset. quia geminat cū altero nisi geminus a iamin. p. i. consonante scribet. Dicit autē a iamin geminus sicut adopt adoptiuus. Asserit q filij israel p aioth munera eglon regi. Qui fecit sibi anapistem gladium longitudinis palme manus. & accinctus e eo

sagū q̄ sit

ad dextrū femoris subter sagū. quod & quadrare forme militaris ministerii erat autē eglon crassus nimis. cuius obtulisset ei munera. pscatus e seruos

Hic nide q deo gr̄e pcā p̄mittit hoies malos i laborem & aculeos p̄tumeliē

De morte eglon

qui cum eo venerat. Et reuersus e ad
regem ait. Verbu ad te sco o rex
Egressog; oibus qui cu eo erat. ac-
cessit ad eum aioth et ait. Verbu dei
sco ad te. quod intelligendum e de
pumpno eo mandato dei. Qui statim
surrexit de throno. Extendit aioth
manu sinistram et tulit sicam de dex
femore et infixit eam in uentre eius
Vsque. nec egressa ea sed reliquit in
corpe. Ipe uo clausis diligenti ostiis
cenaculi p posticu est egressus et au-
fugit. Verum regis post longa hora
intrantes uenerunt ciu mortuu et
iacentem in tra. Demoraq; aioth i sapiar
et insonuit bucina in monte effraym
et descendit cu eo filii isrl ad ui-
da iordanis que trasmittit in moab.
Et uolentes trasire moabitas peruer-
tit cu ad decem milia. Et humi-
liatus e die illa moab sub manu isrl
et quieuit terra octoginta annis et
mortuus e aioth. Et cui de philistei-
im uolsinab; trasire i ira isrl. sangui-
ne[m] occidit sexcentos uiros uomere bue
et ipe quoq; defendit isrl. et eodem
anno uitam finiuit. Iadenaa

In diebus aioth cyrene ciuitas
condita est in lybia. (Tripro-
lemus loga nauis in eleusim ue-
ens. frumenta ibi distribuit. pro-
serpina rapuit rex molosso[rum] orci).
cui ingens canis cerberus peritis-
sim deuorauit. qui cum theseo ad
rapinam pserpine uenerat. sed the-
seum deuorasset. nisi supueniens
hercules eum liberasset. Tripus et
elles insidias nocturnales euaserunt
in nauim cui insigne erat aries. In
dardania regnauit tros. a quo ur-
bi conditum fertur. Dei seus gor-
gone occidit meticum. que ob nimia
pulchritudinem spectatores suos
mentis impotes reddebat. Dionisius
in media insam condidit. et a suo nie
cum nominat. De delbora et barach.

Post mortem aioth addiderunt filii isrl malu facere coram dno Iudic iiii
qui tradidit eos in manus iabin re-
gis chanaan. qui regnauit in asso
et fuit dux sui exercitus sysaram
Ipe autem habitabat in aseroth gentis
que sic dicebat. quia no ab uno po-
pulo sed a multis collectis gentib; hu-
bitabat et oppsit filios isrl per
uiginti annos. Qui clamauerunt ad
dnm. Erat autem delbora pphetissa
uxor lapidoth. que posuerat cenob-
rium sub in monte effraym. sub ar-
bore palme. que dicebat palma
delbore. et ascendebat ad eum filii
isrl in omne iudicium. Que uoca-
uit barach filium abinoem de ce-
des nepthalym. Mulier enim iustu-
ra ad plenum uocatur uiri sui
qui supradicta e lapidoth. Dicitur
enim idem fuisse barach et lapidoth
quia eadem et uirtutis nominis
mirifice. mirifice enim uerus cho-
rus fecit. delbora uo hebraice apis

Que dixit ad eum · Precipit tibi
deus isrl. duc exercitum ⁊ mo-
tem thabor decem milia de neptalim
⁊ zabulon · et ego tradam cysaram
in manu tua iuxta torrentem cyson
cui barach · nisi venis mecum non p-
gam · Que ait Ibo · sed victoria tue
non erit ⁊ manus mulieris sisare · quod ascendissent delbora ⁊
barach · in motem thabor ad pug-
nandum · Et congregauit exercitu
ad torrentem cyson · trecenta milia
armatorum ut ait iosephus ⁊ decem
milia equitum · et nongentos curruum
falcatos · et alios curruum duo milia
et centum · Et ait delbora ad barach
Descende hac die dabit tibi dns
sysaram ⁊ manus tuas · Et descendit
cum decem milibus · Delbora stante
⁊ monte ad droneny · Et perturbauit
dns sysaram · et omnem multitu-
dinem eius · Venerus ⁊ grando ⁊
pluuia irruebant in faces corpo-
rum ⁊ fundibule mutuos faciebat
plurimum de equis ⁊ curribus suis
Excussi conterebantur · Sic quoq; confu-
sus in fuga exercitus sysara de curru
exiliens ⁊ fugiens · peruenit ad te-
torium iahel · uxor heber · Erat enim pax
inter abor cineu · Heber enim cum omni
domo sua recesserat a filiis suis
qui habitabant ut diximus in sor-
te iude · et tetenderat taberna-
cula sua · in valle sennim · iuxta
cedes · Et erat fedus inter regem
asor et domum aber cineu · Porro ia-
bel suscepit fugientem et rogantem ut
celaret eum · Et petenti potum dedit Effudit lactis
lac · ut grauius obdormiret · Illa uo- Iahel uxor heber cineu
dormienti clauum ferreum paxillum mal- interfecit sysaram et
leo peruertit tempus transiit usq; ad ipse aphera delbore
terciam · Et barach post paululum
uenientem ondit eum tria confossum ·
Et sic impletum est quod dixerat del-
bora · quod per mulierem triumphus
accideret · Barach uo agens exer-
citum sup assur obuiam uenientem
iabin interficit · cuiusque fugientis de-
cidens ut ait iosephus Cecinerunt Iudit v
delbora ⁊ barach canticum die Hu- Canticu delbore et
quo hortatur uictores ad iudicem barach per uictoriam
dum dnm · rememorando beneficia
quod fecerat dns israheli dum da-
ret legem in tremotu ⁊ pluuia
Addendo etiam quomodo per sangor
ne diximus quieuerint hostes · a
semitis isrl · et qm defecerat for-
titudo isrl donec resurgeret del-
bora quando nona bella elegit
dns · ut mulier de uiris triumpha-
ret · Quod sequitur in cantico / sur-
ge delbora et loquere · canticu no
est in hebreo · Addidit quoq; de
amalech ducto in raphidim ab
effraim · idest a rosile effrayta ·
et ypsecratur eundem populum esse
succedendum · per saul qui beniamin ·
Et comedauit eos qui de ma-
nasse ⁊ yssachar ⁊ zabulon et
neptalim cum eis uenerant ·

in plinium · interpans ecclie ruben · et
gad · & dan · et aser · qui noluerunt ue-
nire · Quod aute dicit ruben · cogi
se dimisum intelligit quod separauit se a
pugnaturis · uel quod rubenites interi-
se dimissi erat · quibusdam hortantibus e
ut iret ad plinium · alijs dehortantibus
Quod aute dicit eos pugnasse i thanne
iuxta aquas mageddon · intelligendu
e regione ee circa civitatem · ou pertine-
ut mageddon · hebreus hic in ramaz-
chem · uel in remazechem · quod inter-
pretatur sup altitudinem campi · et sig-
nificat q in campo ubi pugnatum e hosti-
bus superiores fuit fuit · Quod aute sedit
stelle pugnauerunt cotra sisaram no
mathematice intelligendu e · quasi sa-
tuli constellatoe hoc fecerint · Sed
quia choruscationes et fulgura de
sublimi ferebat in eos ac si stelle ru-
erent · et e ypbole · Sequit · Torren-
tens civitatem · trapit aduersa eoz
sicut torrens cadentium supple erat ca-
dauera egyptioz · Cadentium interpre-
tatum · egyptioz atiquoz & ponit
q magis rubro eo q atiqua ibi fa-
cta fuit miracula · Quod sequit · Conculca
ea anima mea robustos bonos e pti ad
hortatus sese · Sequitur · maledicite
terre meroth · Dixit angelus dni
meroth fuit unus de principibus
chanaan · delbora uo separatim dno
angelu dni · uel michael qui pertur-
bati dixit · ut maledicat meroth ·
quod sonat archanum · dixit angelis
apostatis qui adiuabatur ei in ar-
chano · postea benedixit iahel qui
fortiter egit · et quietem terra per-
quadraginta annos · Incidencia ·

Eo tempe regum defecit apud
argos · & translati e in micen-
nas · Obiit liber pr · cuius sepul-
chrum e apud delphos iuxta apol-
linem aureum · Pmigit uo mulie-
bri corpe · quod mulieres mulie-
res cu uiris habuerint in edatu ·
Vlinum ab ylo condita e · milesius a
milesio condita e · de gedeone ·

Ecce tue iterq filij israel malu iudic VI
coza dno · Qui tradidit eos
in manus madian · septem annis · Af-
cendebat enim madian & amalech fi-
lijs anis in israel castraq sepera
eoz & uniuersa iumenta trahentes i
preda · Cuq clamasset israel ad do-
minum · misit ad eos uirum ydiota
q que exprobraret eis dns beneficia
que eis contulerat & tamen noluis-
set audire uocem eius · Venit an-
te angelus dni · & sedit sup quer-
cu que erat in effra · huic e uir
que nascetur dns · Lapis aute sic
q quem sedebat · et querens &
ager · primebat ad ioas patrem fa-
milie ezri · id est honorabilioris
inter alios illius familie · Gedeon
uo filius eius trituq hostes qui
ut ruerent sup eam · in occulto ep-

cuacebit frumenta · in torculari ut
biret manen ad fugā Josephus dat
hoc maximū fuisse diuine gracie do
nū quod tāe necretur torcular
p area · fuit enim erat p eū ut are
repleretur · et torcularia · Et ait an
gelus ad eū · dns tecū virorū fortis
sime Cui gedeon Si dns nobiscū
ē · cur apprehenderūt nos hec mala
Et respexit in eū dns · Angloq; ait ·
Vade ego mittam te in hac fortitudine
tua · quā salū confero tibi respiciendo
ad mittendo · et paucos madian q̄si
virū vnū · Cui gedeon Si gram in
nem coram te · ne recedas donec reuer
ar · et copit gedeon edum · posuitq; car
nes & azimos panes in canistro & in
fusū in ollam offeres ea angelo · Cui
angelus Pone carnes et panes sup
petrā et ius desup funde · Quo fc̄o
tetigit illa angelus summitate virge
quā ferebat · et ascendit ignis de
petra & cōsumpsit oia · Angelus
autē euanuit ab oculis eius · Timens
q; gedeon ait · Heu mihi dne quia
vidi angelū dei · Cui dns · Pax ti
meas quia nō morieris · Eadē nocte
ait dns ad eum · Destrue aram
baal · quā erexit pr tuus · et nemus
circa eam succide · et occide tau
quē pr tuus sagināt ydolis · Vitu
lū taurum quē anos dedicauerūt
ydolo offeres michi in holocaustū
sup altare quod edificabis ī summi
te petre · sup quā posuisti aram sac̄
ficium · Gedeon timens preū et
anos eius decem seruos oīa noc
te cōplent · et pauo dm̄ vocauit
altare & vocauit · In crastino anos
dixerūt ad eos · Educ filū tuum
ut moriat̄ · qm̄ fecit hec · Quibus
ille ait · Numquid ultores estis baal ·
si deus ē iudicet se · Exinde dictus
ē gedeon iobaal · dest̄ faciendo baal ·
quasi fortis cont̄ baal · Igit̄ madian
et amalech trāsito iordane sederūt
in valle iezrahel quasi locuste · Spe
auit dm̄ induit gedeon vocauitq;
dominū abiezer · de cui⁹ familia erat
ipe et misit nuncios ad manasseen · &
asser · et zabulon et neptalim · qui
occurrerūt ei ī virtute duo milia · Et
petijt a dno gedeon signū victorie
in vellere posito · in area · si nocte illa
vellus rore cōpleret̄ area sicca re
manere · Et fcm̄ ita · Et exp̄sso vel
lere rore concham implenit · Rogā
nocte ne casu fcm̄ putaret̄ · petijt
signū ī contrariū ut area irrigare
tur · & vellus siccum ēet · Quod fac
tum est · Venit autem gedeon cum
suis in fontē qui dr̄ arad · Et ad eū
ait dns · Populus multus ē tecum ·
ne dicat ipse · meis viribus libera
tus sum · clama ad ppl̄m · Qui for
midolosus ē reuertat̄ · Tamē intelligē
du est alia ta que mandauit dns cla
mando in populo cū nō tacuisse · q̄
moyses dixit in deuteronomio · Qui
edificauit domū & nō dedicauit · re
uertat̄ · sibi · qui plantauit vineā et
nondū fecit ea communē · et qui despo
sauit uxorē & nondum accepit eam ·
Et reuersi sūt de populo viginti duo

De uellere gedeonis

Judic. vii

Deut. xx

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

multa · & turmam decem milia remanserunt · Et ait dns ad gedeon · Adhuc populus multus ē · duc eos ad aquā & calabit meridei Eos qui lambuerint aquā manu et lingua sicut canes eligimus magnanimos seorsum · Et fuerunt simul trecenti viri · Et ait dns · Omnē trecentos tridam madian in manus tuas · Quibus assumptis et abarisis pro uno & tribus gedeon se certaminū dedit · Eadem nocte dixit dns ad gedeon · Descende ad castra madian · tu & phara puer tuus recipe et audies quid loquentur · & confortabunt manus tue · Dissoluti enim sunt coetus · Qui descendens strenue cū puero castrorū · ubi erat miles · Et audiuit quendam narrantem somnium comilitoni suo · & hunc modū · Videbar michi quod panis ordeo subalericius & incompositilis descendebat in castra madian · Venit ad tabernaculū et subuertit illud · & ceciderunt funditus equit · Et ait ille cui loquebatur Hic ē ordeus nichil gena & nichil gentes israel uidet · abiectus · & in ysrahel nullus ē familia gedeonis · no ē hoc aliud nisi gladius gedeonis · Tradidit dns in manus gedeonis madian · Quod audiens gedeon adorauit & reuersus ad socios ait · Eam tradidit nobis dns castra madian · Et diuisit eos in tres pres · & dedit tubas in manu cūcto · deinde · lagenas q̄ habuit et lampades in medio lagenarū · & imperauit eis dicens · Quod me facit uidebitis facite · Et ingressi sunt q̄ ego in castrorū ambitus · & in tribus locis · & inuigilia noctis medie Et cum fregissent ydrias retinuerunt lampades in manibus · & insonantes tubis clamauerunt · Gladius dni & gedeonis · Secundū hoc septimus uigilias quoq̄ pharetras portauerunt · Quibus simul complosis · terribilis audiebat sonitus · quo subito hostes excitati turbati sunt · nec cognoscentes se plurimum mutuis vulnerib⁹ ceciderunt · aliis et fuga uersis usq̄ bersabee · Viri aut de nepthali & asse · et manasse qui recte dierunt conclamantes psequebantur madian · Effraym quoq̄ descendit · occupauit fugientium · & occupauit iordanem usq̄ bethara et occidit duos reges madian · oreb & zeb · oreb in petra quadam · zeb uo in torculari Et uocatum ē nomē loci illius torcular zeb et nomē alterius petra oreb · Que modico apice lre differt a nece oreb bn aque fluxerunt q̄ manu moysi · Et forte dira ē in mīs precatoe · Et porro uir effraym cepit capita regum ad gedeon · ¶ Et nascentes dixerunt ad eum · Cur contempsisti uocare nos ad pugnam · Qui ait · Quis forte indignatus sum ostelior ē omni racemo effraym uindemiis abiezer · Ex ē in manus tuas dati sunt reges madian · Quid tale facē potui · Quo audito requieuit spūs eius · de transitu gedeonis ·

¶ Transiuit q̄ gedeon iordanē cum trecentis viris · fatigati

Judic VIII

Ipse ē pauci dns dat victoriam sepe multos

Imperato septimi

fugientes ꝓsequ pre lassitudine.
Et aut ad uiros m sochor. Obsecº
dare nobis panes ut possimº ꝓsequ
zebee & salmana. Quib negauer-
runt a & subsannauerut eos.
Cpm ꝛnderut ei uiri phanuel.
perena panes ab eis. Zebee aute
& salmana m halle quadam quiesce-
bant nichil adusq suspicantes eos
quindecim milibo tm ꝯgis de oia-
tu centum uigiti milibo Gedeon
aute ꝛpente irruit sup eos. &
turbato exercitu eoꝝ duos reges eo-
ꝝ preliosos secum reduxit. Et reuerꝰ
apprehendit puerum de sochor et
quesiuit ab eo nota semoꝝ. Et de-
scripsit ei septuagintaduos. quos
spinis & tribulis omnium. tamq
auctores ꝓcis subsannacois. Tuncꝛ
quoq phanuel subiuit. occisis fi-
liis uiris ciuitatis. Cumq; rediss
in effraym regione suam. duxit
ad zebee & salmana. Quales erat
uri quos occidistis in thabor. Qꝛ
dixerut. Fires tui. Et ait eis.
fires mei erat uterini. Et ait ꝓ
nogenito suo. Interfice eos. Qui no
duxit gladium suum. times qꝛ
puer erat. Surgens gedeon oc-
cidit eos. Et dixerut omes uri
ad eum. Diuare mi tu. & fi-
lius tuus & filius filij tui. Qui-
bus ait. Non dnabor uir nec
filius meus. sed dns dnabit ꝛ
uos. Unu postulo a uob. Date
michi in aures anulos de preda.

A ꝓpter

Et erat pondus auri mille septin-
genta sicli. Et fecit ex eo gedeon e-
phor & posuit in ciuitate sua ephra.
et fornicatus e omis israel in eo. Et
fuit e gedeon & omi domui eius in
ruinam. Per ephor quod e dignꝰ
mdumetum ꝓfanas. intelligit quod
gedeon fecerit omia ꝓfanabilia di-
uina. Et fecit in ephra tabnaculu
et altare. preter illud quod fuit in
silo. Et ses sacerdos immolauit
hostias sup illud dno. Quapropter
offensus dns omem domu eius fere
delenit. Habuit enim septuaginta
liberos de uxoribus & nuꝰ natalē
abimelech de concubina de sichem qua
fiebat in sychem. hic occidit fres
omes preter unu. Et quieuit tra
ꝓ quadraginta anos quibus ꝓfuit
gedeon. Qui mortuus e in senectute
bona. & sepultus e in sepulchro
patris sui in ephra. Incidencia.

Temporibus gedeonis mercurius
dicit syringis trahens hoc
nomē a syringa in pore chatum ar-
monica. que pre zelo armonie a si-
ro suo recessit. Inuenit ea a lira
hoc modo. Serpens conchā testu-
dinis mortue et putrefce. cui ner-
uuli arentes & extensi in ore conche
ad aurā tenuem sibilū reddebāt.
Inuenit e autē quis fuerit iste mer-
curius. utrū sacrames an tm egipti
philosophus. an mercurius minor.
Tres enim legunt fuisse secundū
rosephum. Tirus fuit condita ante

Quid mercurius ꝓ ephor

Quales tuberi fuer lira

Tres mercurii fuer

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

De ambi dedali et simulachris

templū ierosolimoꝝ ānis ducentis qua-
dragīta. Dedalus autes fecit metal-
linas quas nolas fecit spūs mclusō.
Dicit eas simulachra se mouere a fecisse
primus enim omnium pedes statuas
a se minus sepauit alijs cōuictum
eos fabricatibꝫ. Cui ei filio in nauj fu-
giens ppt inestigabilem fugā premis
audasse estimatꝰ e. Argonautaꝝ hyst-
toriā e fert. Orpheus clarus fuit ꝫ e.
cuius discipls fuit musej. Linus magi-
bertulis claruit. Minos creten sibꝫ cre-
ditu- lege dedisse. quod plato negat.
hydram uō callidam fuisse sophistā
asserit plato. De abymelech.

Iudic vo

Post mortē gedeon filij ysrl for-
mati sunt cum baalym. nec se-
cessit misericordia cum domo ieroboal.
Ascendit autē abimelech in sychem ad
omem cognacōnem matris sue & aut
Considentes ꝙ os birm & caro uri su.
loquimur ad omes uros sychem. Ut
vobis melius e ut dominetur u-
septuaginta uri filij ieroboal. an do-
minet vnus vir. Et locuti sunt de eo ad
omem plm. Et inclinauerunt cor- post
post abimelech. e inuenerunt eos
in fanobaal. Quaobrem vocatus est
deuceps ydolu baal berith. Berith
enim quinzaconem sonat. Et tulle-
tes de phano septuaginta pondo au-
gti dederunt ei. Qui conduxit ex
eo uros mopes & uagos. & ascendes
in essia occidit omes fres suos sup
lapidem vnum. excepto ioatha. Cui
omes sychimite constituerunt abyme-
lech regem unꝰ queruli in sychem. Ci

Ro de saul ꝙ rege ysrl

querit quomodo saul ꝙmodꝫ reo
nisset. poterat dici hoc dem ee expe
regnū vniuersale. Hic autē tm regn-
nauit in sychimitis. Qđ ei mica-
tum est ioatham. stetit in uertice
montis garizim. & exclamauit ad
omes sychimitas qui conuenerant
ad diem festum. Audite me uri
sychem. Venit lignū siluarum
ut ungeret regē sup se. Et dixe-
runt oliue Imperia nobis. Que
nolunt deserē pmguedine suam.
qua dij utunt & homes. Respm dix-
erunt ad ficū. Que nolunt deserere
dulcedine fructus sui. Respm dixe-
runt ad uitem Que nolunt deserē
vinum quod lensificat deū & homes
Dixerunt ꝙ ad rannum supa nob.
Qui rndit. Venite ergo et requi-
escite sub umbra mea. Alioquin
egrediat ignis de rannno & deuo-
ret cedros libani. Est autē rannus
genus rubi quod vulgo senacen
appellant. aspeꝝ minus & aculea-
tum sicut sentes. Josephus dicit
hoc nē signa hīe naturā ignem
pferendi. Cui exposuit eis pa-
digma dicens Juste feastis filios
ieroboal. & filium occidit ei sup
nos constituistis regem. Si recte
egistis cum ieroboal & domo ei.
rce sit vob. Si male fecistis. egre-
diat ignis de abymelech qui deuo-
ret vos & nos. Que cum dixis-
set fugit. Quod abymelech in ob-
sidione opidi thebes mortem fra-
mento molē

Rannus quid sit

f Factum ē autem cum regnasset
abimaleth sup sichem tribus
tamb dedit dns eis spm malū aduersus
eum & expulerunt abymaleth ab urbe
et a tribu. Qui execrebat sacrama
sup eos agens pdā eis. Tempore
vero vindemiarū uenit qual cū fra-
tribus suis in sichem. Quo desidente
eos descenderunt sychimite ad vineas
uuasq; calcauerunt. Et ingressi plau-
sum do sū nē epulas & pocula ma-
ledicebat abymeleth. Eual quoq;
dicebat. quis ē abymeleth ut seruia-
mus ei. Nunquid no ē filius ierobo-
al. Pronice dom ē. Quasi. sto ē si
spurius. Et addidit. Utinā daret
ppls hic in manu mea. ut auferrē
abymaleth de medio. Zebul vero que
fecerunt principem abymeleth i cauca-
se. clam nūciauit ei ait abymeleth.
Surgent itaq; abymeleth cū exerci-
tu suo nocte & tetendit insidias ad
urbem. Egressus q; qual mane &
zebul cum eo steterunt in porta. Cuq;
ascendisset abymeleth cum exercitu suo.
dix qual ad zebul. Ecce de montib
multitudo descendit. Cui zebul. Um-
bras montium tibi videt qi homines
& hoc errore decipis. Rursus q;
qual. Ecce populus quasi de umbi-
lico terre descendit. Cui zebul. Ubi e
nunc os tuū quo loquebaris cur abi-
meleth. egredere & pugna cū eo. Cum
Qui pugnauit & victus e. Et
fugiens recepit se in urbem zebul
autem expulit eum & socios eius

Sequenti autē die abymeleth expug-
nauit urbem interfectis habitatoribus
eius. eamq; destruxit. ita ne sal-
tem ea dissipare. Habitatores vō turris
sychimorū ingressi sunt templum dei sui
qua locus munitus erat. Josephus
tamen dicit q; pugnam ptigos egre-
gios sup potā munitissima et in-
trebat eam muros. Quod videns
abymeleth in noctem sequentem ascen-
dit. & ptectum ramis sepes. dixit
socijs. facite quod ego facio. Qui
tollentes ramos et cū audacter pri-
mum succederunt illud & igne et
fumo perierunt ferme mille virip̄
mulieres & pueros. Et recedens
inde abymeleth obsedit oppidum
thebes. Erat autē turris in medio i
qua receperant se thebite. Et nota Triplex thebis
quod a thebis egyptior dicit
thebei. a thebis grecor thebani
a thebis iudeor thebice. Cumq;
abymeleth expugnare turrem
& igne supponere niteretur. mulier
fragmē mole iacens sup se fre-
git cerebrū ei. Qui ait armi-
gero suo. Perfice me ne dicat
interfectus a fœmina. Qui interfecit eū Mors abymeleth
hac pestem dicit iosephus acci-
disse offensis. eo q; ingressi sint
aduersus gedeone ad aquas nor-
dam. Tradenda.

c Eo tempe cornus fuerunt e De tpe q; fuerint
in grecia qd instrumentū cornus
dicit ferreis pellem cū duabus
acutis p altera inspiratum

Judic xo

p altera reddit sonu. Et scribitur secundum quosdam sine aspiratione pro voce autem attarayum & nessum & neto ai. ch. aspirato scribit. de thola.

p Post abymelech iudicauit israel thola de ysachar filius phua patrui abymelech. Ne moueat te phua & ioas fides ee cum alt de ysachar alter de manasse fuit. filij enim fuerut bnus matris & duoꝝ patrui de diuisis tribubus. hic iudicauit israel in samir vigintia tribus annis. & mortuus e. Inadenda.

De hercule e

Eo tempe hercules antheum uincit in palestra & ylium uastauit. Bellum fuit inter laphitas & centauros. quos paleste in libro de incredibilibus & nobiles fuisse scribit. eqtes tessalorum. Priamus filius laomedontis regnauit in troia. Androgeus athenis dolo interfiat. Theseus in agone minotaurum interficitur. ppter quod athenienses pueri tributarii

De centauris

De priamo

a pena liberati sunt. fuit autem minotaurus bn quida in britannia. & ballens in palestra magistratus minois unde & sic dictus est. quasi minos taurus. q idest cornutus.

De minotauro

De iayr.

p Post tholam iahir galaadites cum tribu manasse iudicauit israel uiginti duobus annis. hic triginta filios quos habuit principes triginta ciuitatum quas uocauit uoces suo nomine. idest opida iayr. & mortuus e. Inadenda.

e Eo tempe rapuit theseus helena quam rursus fr eius castor et pollux cepere capta

mater theseo eo peregre profecto. philistus scribit a cunctis tirus zoro & carthagine carthagine condicam. Cuius magna tras latinas tuemur.

Jeptes filij israel. De iepte.

Fecerunt ydolis cui cultum grecum. & tradidit eos dns in manu philistiim & amon et afflicti sunt bene annis octodecim. omes qui habitabat trans iordanem in tra amorrei Amonite quoq; iordane transmisso uastabant iudam & beniamin et effraym qui afflicti clamauerunt ad dnm. Qui cum dure respondisset. Ite et uocate deos quos elegistis. precerut ois ydola de finibus suis. Et doluit dns sup miseras eoꝝ. Congregatiq; sut filij israel in maspha contra amonitas qui fixerat tentoria in galaad. fuit eo tempe galaaditis Judic bus fortissim pugnator sed filius pl meretricis. hic habuit uxore de galaad de qua suscepit filios. Qui cu adolessent eiecerut eum tanq spurium dicentes. Ne poteris esse heres i domo patrui nr oꝝ. Et abijt in tram tob. & congregati sut iopes ad eum & latrunculos. & cum quasi principem sequebatur. Descenderunt q; ad eum maiores natu de galaad. dicentes. Esto princeps nr. et pugna cont filios amon. Qui ait Ne one uos estis qui odistis me & eiecistis. Qui dixerut. Ne odimus te. nec reuertimur ut psequamur te sed ut sequamur te. Et ait iepte. Jurate ergo mihi. Et iurauerut Et ascendens cum eis in maspha

humiliauit se coram dño · Et fcs est princeps ppli & misit nuncios ad regem amon · in hec uba · Exi de tra mea · quia uastas eam · Qui audit · Tulit ist & ram meam cu ascendet de egypto qua dringentas ans possessa & recepi ea · Cur ge iepte dubitasset eam iure belli acquisitam & multo tpe possessam noluit acquiescere amon ut cogn̄t · Et iepte ait Judicet hodie dns mr ist & amon · Et fcs e spe dus sup iepte · & egrediens ad pugnam · uotu uouit dño dicens · Si tradideris filios amon m manus meas quicuq; de domo mea p̄mus occurrerit michi reuertenti · cum holocaustum dño offeram · Et pauit iepte filios amon plaga magna nimis · & humiliati sunt coram filijs ist · Reuertenti aute iepte m maspha · occurrit ei unigenita filia ei cum tympanis & choris · Hec sola erat uestimenta sua & ait · Heu filia decepisti me · & decepta es · Aperui os meum dño cont̄ te · filia bo no dolens in hoc casu pro victoria p̄ris aut · Fac michi pr quodcuq; pollicat es · hoc solum presta michi ut duobus mensibus circadem moream · & plangā uirginitate mea cum sodalibus meis · Et ait pacer · Vade · Et expletis duobus mensibus rediit ad patrem suum & fecit ei sicut uouerat · Exinde mos molenit · ut ist ut annatim conueniant filie ist · & plangat filiam iepte q̄tuor diebus · Interim iosephus iepte quia obtulit holocaustum nec legitimum · nec deo cap̄s · Quod si cauem fuisset obtulum · immolasset eum do

mino · fuit ergo in nouenido stultus · et in solicito impius · Potuit tamen ante uotum cē bonus · quia ut dicit spe domini sup eum · & post uotum ira & aplis ponit eum in catthalogo bonor̄ · Quidam tamē exasperes eum familiari consilio spe sc̄a · dicit eum hoc fecisse · Tunc uenientes ad eum effraymite dixerūt · Cur cōcepisti nos uocare ad pugnā · ne incendamus domū tuā · Qui ait · Vocaui uos · & uenire noluistis · Et uocatis uiris galaad · cont̄ effraym pugnauit · Occupauerūt aute galaaditē uadā iordanis · Cumq; uenisset quidam fugiens de effraym & obsecrās ut p̄mitteret eum transire · dicebat ei · Numquid effrateus es · Quo dicente · no sum · interrogabat eum · Dic ergo sebolech quod ut p̄mit spica · Qui rudebat thebolet eadē lra spicam exp̄mere no ualens · Statimq; iugulabat eum · Et ceciderūt eo tempe de effraym quadraginta duo milia · Et nota q̄ effrateus ponit hic pro effraimita · Effrateus eum q̄ de bethleem ta · Et iudicauit ist · iepte septem ans & mortuus e & sepultus ta uicate sua seleti · que t in galaad hic ab ante moysi usq; ad septimū ait · coputari ānos trecentos · Annis huius no additur decem & octo ans afflictionis qui possederunt

Eo tempe hercules phrygia se iecit · Flamis t morbum meruerat pestilentem ·

Judic xi

Effrateus q̄s dicat

De morte iepte

De morte hercules

De voto iepte stulte facto

P Post iepte iudicauit de abessan.
isr. Abessan ut essebon bethlee-
mita de iuda septem annis. Indecima.
c Eo tempore agamenon regnauit
micenis menelaus lacedemonie
P Post abessan ahlon zabulonites
des iudicauit isr. decem annis
hic ex annis suis decem in septuaginta
municipibus no habet. pro quorum dam-
no supplendo eusebius iosue filio nun.
samuelis et saulis. quorum annos septua-
ginta no dicat plures annos qui in io-
sepho legebat annotauit. quatenus ex
egressu isr. ex egypto usq; ad edifi-
cationem templi quadringentorum octo-
ginta annorum summam quia septua pre-
dicat fieret. Indecima.
c Eo tempe alexandri helena ra-
puit. bellum decenale surrexit.
menon et amazones pamo culere sb
sidium. De abdon.
P Post aylon abdon thecuites de ef-
fraym iudicauit isr. octo annis
Sub hijs tribus iudicibus no recessit
isr. a deo et quieuit terra. et ideo
nichil memorabile fecisse legitur. Ta-
men quida tradunt sub abdon clade
Troia qn capta e h Hiam in bethania pro uxore lentre.
mij anno tercio. Indecima.
capta e troia. et floruerunt
usq; ad primam olympiadem. quadri-
genti sex annis. Tunc grecia ad gloria
victoriae siue cepit annotare tempa
sua sic. Anno a captiuitate troie
incepta olympiade. decimo anno-
tauerit tempa inperiorum olym-
piadum. Tandem romani floruere
annotauerunt tempa sic. Anno ab-
be condita. Ultimo vpiam anno tri-
ano ab incarnacione dni. Capta tro-
ia menelaus et helena venerunt
ad thonim regem egypti qui homa-
nus polibium nocat. Anno tcio a
captiuitate troie ut quinto ut quida
volunt. regnauit ereas tribus annis
in italia in qua pius regnauerit
annis. sacrus. picus. fiunus. latinus.
annis erat autem centum quinquaginta. de
R ursus filij isr. sampsone. Iudic
pectauerunt coram dno. et tradi- pm
dit eos in manus philistinorum. qua-
draginta annis. Ab hac fluctuat hoc
modo libertas fuit. fuit vir quida
de stirpe dan nomine manue. habens
uxorem pulchram et sterilem. Cui sepe
oranti in agro pro sterilitate amo-
uenda. apparuit angelus et aut.
Concipies et paries filium. Cauc
ne comedas aut bibas demceps
inpura legem nazareorum. filius en
tuus erit nazareus dei ex utero
matris et demceps. ipse liberabit
isr. Alia fra hs et dicet robustus
liberator isr. quod enim sampson
apud hebreos idem sonat. robus-
tus apud latinos. Que ei omnia
indicasset vxor suo et comedasset
angeli pulchritudinem. contristatus
e vir. quia zelotes erat. Et ut
mitigaret iracundiam viri
t sticiam. consulit. ut ambo ora-
ret dnm ut iterum veniret angelus

ad eos et instrueret

ad eos & instrueret uenturi de puero. Et apparuit uero angelus uxori. Que cum uocasset uirum ait mane ad eum. Tu ne es qui locutus es de puero. Cui angelus sum. Cui mane. Quid uis ut faciat puer. Et angelus. Nazareus erit dei tempore uite sue. Tulit ergo mane hedum & panes. Et ait angelus ei. Non comedam. Si uis offerre offer illa deo. Et ait mane. Quod est nomen tuum. Cui angelus. Cur queris nomen meum quod est mirabile. Et obtulit mane que tulerat super petra deo qui facit mirabilia. Et ascendit angelus in flamma nec ultra apparuit eis. Et intelligens mane esse angelum dei ait. Moriemur quia uidimus deum. Cui mulier. Nequaquam. Nam accepit deus holocaustum a nobis & indicauit que facta sunt. Natumque filium uocauerunt sampson quod sonat robustum. Crescebat puer ualde adeo ut iam aspectu futurus agnosceretur. Cepit ergo spiritus dei esse cum eo in castris dan. Est in exercitu tribus eius locus est in quo post latitauit sampson. Et est dictus castra dan propter anticipationem. Nondum enim tribus dan partem habebat sortem

Judic primi

Ascendit Quod cum sampson duxit uxorem philistheam

sampson in tamnata philistheorum ut uideret sollempnitatem que ibi agebatur. Et uisam ibi uehementer concupiuit. Uenitque patri & matri. Accipite queso uxorem michi thamnateam. quia complacuit oculis meis. Cui dixerunt. Cur negligis filias fratrum tuorum & tue tribus ad filias alienigenarum. Dixitque ei. Hanc michi accipe. Quod cum descenderet cum eo apparuit ei catulus leonis in uineis oppidi. Et uiderunt in eum sampson. Et spiritus dei. mouit hinc in manu. Et dilacerauit eum sicut frustratim quasi hedum capram. Et hoc patri suo non indicauit. Desponsata quoque sibi uxore cum post aliquos dies rediret ut accipet eam declinauit ut uideret cadauer leonis. Et ecce apes erant in ore leonis & fauus mellis. Quem sumptum comedebat in uia. Dedit quoque patri & matri & comederunt. Partem quoque tradidit sponse. Cumque thamatei essent in nuptiis epularum timentes robur iuuenis dederunt ei iuuenes triginta robustos. Sermone quasi socios ope uos custodes. ut si quid forte uelitis mittere crescente summa sacietate. Quibus ait sampson. Proponam uobis problema. Quod si soluerit mihi infra septimum

Qualiter sampson catulum leonis interfecit

Gray Scale 0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

dem cōmitij dabo nobis tr̄ginta
syndones & totidem tunicas · Alioq̄n
nos dabitis michi totidem · Qui
dixerūt · Appone · Dix̄ quoq; samp-
son · De comedente exijt cibus &
de fort egressa ē dulcedo · Iosephus
alia posuit uerba · Qui cicta de-
uorat cibum gemuit de se suaue
licet ipe sit mansuus · Cer potue-
runt p tres dies solue ꝓpositionem
Cumq; adesset dies septimus · dixe-
runt sponse Blandire uiro tuo ut
indicet tibi ꝓblema & indicabis
nobis · Alioquin incendemus te cr
domum patris tui · Que sollicitus uxo
flendo dicebat · Odisti me · & ideo no
exponis michi · Septem igit diebꝫ
quibꝰ flebat apud eum · & quo-
modo septem diebus flenit cum sa-
pientem sit · septimo die dixisse ad
eam uincens pr dicti · Cumq; adesset
dies septimꝰ desset cum adhuc esset
dies inter septem ꝓnus · Quod
ideo determinatum ē · ne putaret post
tres dies dixisse de quibꝰ predem
erat qđ no poterant solue ꝓpositio-
nem p tres dies · Pr alt- intelligi
Cum adesset septimꝰ dies desset app
inquisiuit sed nodum esset · ut dem
sit · adesset · quasi impta esset · & ita
post tres dies inquisitoris cor ꝓpo
to die venerunt ad eam · Et locuta
e uiro · Quod autē di- flenisse sep-
tem diebus · hoc ē in illis septem
no p illos · Quida tamē corrigunt
ita · Cumq; adesset dies unus quod
viso septimus rex ee sem · qui uides
abbreuiatum septimū estimauit
legi unū · Tandem die septimo oi
ei molesta esset exposuit · Que pa-
trim indicauit ciuibus suis · & illi
die septimo ante solis occasum
dixerunt sampsom · Quid dulcius
melle · quid fortius leone · Ille aut ·
Quid dolosius muliere · Si non
arasseris tuicula mea no inuenisse-
tis ꝓpositionem meā · Et ut-erunt
spe dns m eum · Et descendit as-
calonem · & ibi percussit tr̄ginta ui-
ros · quor ablatas uestes dedit
ꝓnubis suis · Et iratus sampson
uxori redijt in domum patris sui · Ux-
or autem eius nupsit unus de ꝓnu-
bis suis · Cumq; dies tritice messis t
staurent · Venit sampson uisere ux-
orem sua ferens hedum · Cumq;
cubile eius nellet intre · prohibuit pa-
dicens · Putauj q odisses eam · et
tradidi eam amico tuo · Soror em
sit · que pulchrior ē ea · sit tibi p
ea uxor · Cui sampson · Absq; hac
re no erit culpa in me contra
philistheos · Faciam vobis mala ·
Et cepit trecentas uulpes · & inter
caudas caudis & faces ligauit in
medio · quas igne succendes dimi-
sit eas discurre · & incendit segetes
philistinor uitis quoq; ut vineas
& olyueta igne consumeret · Pa
lestini scientes opus ee sampsonis

ꝓblema sampsonis

De trecentis vulpibꝰ sampsonis

dictum

iporem eius & parentes cobiissent
ignu tamq; mali huius auctores.
Et ait sampson. Adhuc ego nobis
operiam ultionem ut quiescam.
Et percussit eos grauu plaga. ita
ut stupentes femori imponerent. Septuagmta dicit ita. p
cussit alienigenas sampson tibiam
sup femur. quod ad porem sensu
reducat. dest tam mirabili. ut stu
pentes tibiam sinus pedis super
femur alterius pedis ponerent
tanc quia & tibys incedunt. et
sup femur. sedem. quidam expo
nunt sic. percussit tibiam super
femur. dest pedites pro sedentes i
equo. Et habitabat sampson in spe
lunca petre etiam quasi in loco
munito. Quod interfecit viros cu max

Tunc ascendentes illa asim.
philistei in terram iuda. cast
metata sunt. in loco qui postea dict
est lehi. idest maxilla. & diffusi
ad eos viri iuda. Cur in viri sunt
cur ascendistis aduersum nos. Qui
dixerunt. Vt ligemus sampsonem
Et ascenderunt tria milia de iu
da ad sampsonem. Et exclamantes
eum dicebant. Nescis quia philis
tei imperant nobis. Quid est
ut ligem te. & tradam philiste
is. Qui ait. Iurate ne me occida
tis. Et iuraverunt. Et prosit se
ligauri duobus nouis funib. Et
cum traherent eum & ad asperare
tur philistei p gaudio irruit
spe dei in eum. & dissoluta sunt

Quo sappon ligatis rupit funiculos

uincula eius. ut lina stuppe linee
ad odorem ignis. Alia littera habz
filii lim torrum spiramine. Tollens Sappon cu mandibula
ps mandibulam asini iacentem in asim interfecit mille uiro
terra interfecit in ea mille viros.
alijs in figuram uersis. Et exul
tans sampson ceanit metre. In
maxilla asini. in mandibula pulli
asinarum delemi eos. et percussi mille
viros. Hebreus sic. In maxilla
asini hemor quod sonat cumulu
de cumulis. Hoc e in maxilla a
sini feci cumulu de cadaueribus
mortuorum. Et pricat mandibula
et uocauit nomen loci ramath ei.
ut ramath lehi. quod e elevacio
maxille. Vana enim exaltum so
nat. Et sitiuit ad mortem. Quod De sitt sapsonis
sem ee tradit hebrei. quia sibi de
dit gloriam & no deo. Et clama
uit ad dnm. Obsecro dne ego mori
or. & medam in manus incircu
corum. Et aperuit dns molarem
dentem in maxilla asini & egresse
sunt aque. Quibus haustis vires
recepit. Et nuncupato nomine pozei
dem e nomine loci illius. fons inuo
cantis de maxilla. Cumq; no timer Judic xvi
philistheos abisse in gazam. & inde
ibi mulierem meretricem. Et nuntiu
e ad eam. Quo cognito. palestini
posuerunt custodes in porta ciuita
tis. ut eximie mane occiderent
Samson vo medie noctis tempe Sapson fractis por
sit egens ambas fores cum postibz tie ciuitat de porta
suis apprehendit. & eti sera & in cas humeris
humeris suis portauit in uertice

montis · Quid sampson q̄dicit p̄ dali-
Post hec amauit dam̄ excecat
dalidam que erat m̄ mōte
soreth et t̄ soreth locis ut̄geminis
uitis · Et uenerūt ad eam q̄ncq;
satrape philistinoꝝ dicentes · Dis-
ce ab eo m̄ quo fiear fires & quo-
modo ualeamus eum uincere eum affli-
gere & dabimus tibi singuli
mille centum argenteos · quod t̄
quinq; milia quingentos · Quanta
tame distinguūt ita · dabimus
tibi singuli mille centum argenteos
Et blandita t̄ dalida sampsoni ·
Sappon mentitur
Qui r̄ndit m̄ dolo · Si septem n̄
niceis funibus & adhuc humectis
ligatus fuo · ero sicut ceteri homines
Quos iosephus palmites uineaꝝ
recentes dicit · Et attulerūt ad eā
septem fines · Quibus dormiente
quasi ebrium colligauit · apud se
latentibus philisteis · Et clamauit
mulier · philistiim sup̄ te sampson
Qui rupit uincula quasi stupea ·
dirupit fem̄ t̄ sedo de septem nouis
funibus · Cum aute tertio septem
crines capitis eius circūligatos li-
cio et claui t̄re m̄ fixisset exp̄rgi
excitatus ab ea clauū cum crinib;
et licio · Cumq; molesta eet ei dali-
da et deficet aia eius ad mortem
aperuit ei ueritatem dicens · Naza-
reus sum ab utero matris mee · si
rasum fuit caput meum recedet
a me fortitudo mea · Tunc dalida
Sappon aperit ueri-
tate suc partis
renocauit satrapas ut̄ dicerent
cum pecunia qua promiserat · Et
illa dormire fecit eum sup̄ genua
sua et p̄ tonsorem rasit septem
crines eius et fecit omes · ut̄ qua
nouacula ascenderat sup̄ caput eius
etiam pro solis septem rasis dis-
cessit ab eo · Tunc abiecit eum
mulier · Qui cum apprehendissent
philistiim eruerūt octos eius et
circūduxerūt eum p̄ tirum · et
apud gazam clausum m̄ carcere
molere fecerūt · quasi ope seru-
li eum affligentes · Hebrei tame
tradūt quod philistei cogentes
eum dormire cum mulieribus ro-
bustis · ut ex eo sobolem robustā
conciperet · Procedente uo tempe
cum capilli eius renasci cepissent
cum dicet pub. festiuitatis m̄ssi
sunt p̄ncipes famum suum ut im-
molarent magnifice dagon deo suo ·
qui tradidit inimicum m̄ manibus
eoꝝ · Cumq; letarentur · ciuitates
adductus t̄ sampson ut ante eos
luderet · Et cū illuderent · Stabat
ante mediuas columpnas quibus
domus innitebat̄ · Et ait puero
regenti se · Dime me ut tangam
columpnas et paululū requies-
cam · Et apprehendens utraq; co
lumpnam manibus aut · Moriat
aia mea cum philistiim · Et ad-
cussis columpnis cecidit domus su-
p̄ omes · Et multo plures m̄ fecit

Sappon cū eccls

monens q̄ viuens. Et perierunt
preter quinq̄s circa tria milia
uiriusq̄ sexus que lidentem eos̄p-
tabant detecto. Tulit eum vnus
sa cognato eius et sepelierunt eū
in sepulchro patris sui. Et iudica-
uit israhel xl annis. Hactenus
iudicum liber tempa signat. lxx
annos ducetos nonagenta nouem
et iudices duodecim. Incidencia

In tempore asam̄ albam
condidit. secundus rex lati-
norū. paleretus in libro mirabi-
lium tradit ulixem miseri cive-
norū fugisse. sillam spoliare. hos-
pites solita. Sirenes quoq̄ mu-
lieres fuisse que decipiebant na-
uigantes. De ydolo myche.

Sequitur hystoria de ydolo
miche. Hunc ante euentu
et alterū de uxore leuite dicit Io-
sephus contigisse post mortē iosue
et ante othoniel cum plurimum
peccasset israhel coram dño. et tradi-
disset eos dns in manus chana-
neorū. Qui abstulerunt inde asa-
lonem et azotum et multas ur-
bes in campestribus et ipos da-
nitas expulsos in montem fugē
copulerunt. Eo tempe fuit vir
de monte effraym nōe michas
qui susceptā a matre sua mille
centum argenteos nummos. et fe-
cit eos mandato matris ep eis
ephot et theraphim. idest ueste
sacerdotalem et ydola. et sepauit
eis ediculam in domo sua et im-
plenit manus vnius filiorū suorū
et fes̄ t ei sacdos. idest uestiuit
eum sacerdotio p aliquod pretiū
in manu eius. uel implenit manū
eius id est septus obtulit et tāq̄
sacerdoti. In diebus illis non erat
rex in israhel. sed vnus quisq̄ q̄ sibi
rectum videbat faciebat. fuit
alter adolescens bethleemita cog-
natus myche et leuita. sed paup
qui uolebat peregrari ubicūq̄ co-
modum sibi reperisset. Cuq̄ decli-
nasset in domo myche cognita
causa vie eius constituit eum sibi
sacerdotem instituens sibi p sin-
gulos annos decem argenteos et
uestem duplicem preter uictū
In diebus illis tribus dan. que- Iudic xviii
rebat sibi possessionē. et misc-
runt quinq̄s viros ut explorarent
terram in qua possent habitare. Et
uenientes domū myche requieue-
runt in diuersorio leuite. Cuq̄ co-
gnouissent uestes et ydola abierunt
et nouerunt lachis. Et uidētes
locum uberem et magnarū opū
et habitatores in ea sine timore et in-
belles. reuersi sunt ad fres suos et
dixerunt. Eamus et possideamus
terram quam vidimus multus
erit labor. Et profecti venerunt ad
centū viri armati. Venerunt
in carriathiarim in iudea. qui locus

Iudic xviii

Judic xix

cu eo tempe dictus ē casira dan
Alius eodem nōie dictus ē de quo
diximus in sanpsone. Tercius e-
odem nōie deus ē ubi ieroboam fa-
bricauit initulos. Cumq; trāsisset
inpta domū mycheē inuenerūt
quinq; predicti viri ut tollerent
uestes & ydola. Cumq; sacerdos
acclamaret dixerūt ei. Vem no
biscum sacerdos & ē eris. oseliq
ē tibi ut sis pr & in vna tribu ꝙ
in domo vnius viri. Et abiit cū
eis ferens secum oia. Cumq; in se-
querēt eos mychas cum omi do-
mo sua & vniūsa supellectili su-
a. videns eos fortiores & minātes
ei morte reuersus ē. Illi vō cum
mulieribꝰ & paruulis & iumētis &
vniūsa supellectili sua venerūt ad
ꝓpīm lachis & percusserūt eos & mac-
auerūt urbem. & exusserūt ibi amita-
tem nō procul a libano inuia fontem
iordanis. circa maximū campum
sydonis in regione roob. & appella-
uerūt eam dan. que ꝓus lachis
uocabat. Posuerūtq; in deum sibi
ydolum mycheē. toto tempe quo fu-
it domꝰ dei in silo Jonathā vero
filium gersam filij moysi & filios
eius statuerūt sacerdotes in tribu
dan vsq; ad diem captiuitatis ſue
& cōra. Cumq; replicet hystoria t
diebus illis nō erat rex in isrl
videt consentire iosepho qui dicit
hoc fm. & quod sequit circa de
tempora contigisse. De uxore leuite

Fuit vir leuita istatis m—— Judic xix
latē moris effi-ayim. tus uxo-
rem de bethleem. Que irata viro
suo rediit in domū patris sui in beth-
leem. Vercitus ē eam vir sius cū
puero & duobus asinis. reconciliare
ē uxori. Qrto aūt die cum regre-
di uellt remisit eum socer usq; in
crastinum. Quito die sumpto cibo
circa meridiem egressus ē ducens
secum duos asinos bimustos et
ecubinam. Hic enim quinq; uxo-
diciē. Et ut videt uelle iosephus
luna quita in fenestrum iter arripu
it. Cumq; transisset mīl rebz die
declinare nolunt ingredi opidū gen-
tis aliene. & trāsiunt in gabaa que
ē in tribu beniamin et nullo eum re-
cipiente sedebat in platea. Et ecce
senex rediens de agro qui erat de
monte effraym et aduena habitabat
in gabaa. Qui introduxit eos in do-
mum suam. Et conantibus illis. Ven
entes viri ciuitatis filij belial dixe-
runt ad dnm domꝰ. educ virum
qui ingressus ē ad te ut abutamur
eo. Tamen iosephus dicit nō posse
ꝙ eos. sed ut raperent uxorem eius
Cum autem obtulisset eis senex filia
uirginem & uxorem viri ꝙ ui-
ciauerunt uxorem viri. Que cū
tota nocte abusi essent dimiserunt
eam mane. Que rediens ante
hospicium exspirauit ante ianua

dicum

Et ferens vir eius adauer- exanimē in asino. rediit in domum sua et consedens eam in duodecim p- tes misit in omes tribus isr̄l. et condamnabatur singli. Cumq; fem- e sic in isr̄l eo quo ascenderunt Judic xx pres uir de egr̄o pr̄o et egressi sunt omes quasi vir unus trans- phat quadringenta milia pugna- torum et dixerunt. Non red- bit quisquam in domum sua dom ulas tuam- in gabaa. Et elegerunt uiros uni de decem. decem de cen- tum. centum de mille qui ēportar- rent abaria et miser- nt ad omne tribum benamin dicētes. Tradite nobis flagitiosos uiros de gabaa ut moriamur- Qui noluer- nt- imo dederunt eis in auxilium fugnā quinq; milia de benamin Erant aute in gabaa septingēti uri icta sinistra ut dextra preli- antes et sic fundis lapides ad cer- tum iacētes. ut capillum quoq; possent pauc- Et ascendens isr̄l in silo cum exercitu. consuluit dm̄ Quis ascender- pr̄ceps certaminis cont benamin. Et r-ndit dns Judas. Hoc forte in dec- fact pr̄ iosepho de tempore huius cladis Et ascendentes inde expugnabat gabaa. Et pma die egressi filij benamin de gabaa pousserunt de isr̄l fugā duo milia. seqti

nō die decem et octo milia. Ter- cia nō die p insidias circūuenti ceciderunt. Et incenderunt urbe filij isr̄l. occidentes uiros et mulieres et paulos. reliqui fra- tres aliis auxiliatibus in benamin De omni nūo benamin soli sex- centi remanserunt. Qui fugerunt in petra remoth. et plauser- nt planctu magno quatuor mēn- sibus Et iurauer- nt filij isr̄l. ne Judic xxi massent qp mulier eor filiis suas daret uxores filijs benamin Tandem penitentes de dilectione tribus uius. requisier- nt quis de isr̄l no ascenderit cum eis. nec inue- nerat. Et tuenta sit uir iabis galaad no interfuisse certamini. et pausser- nt eos a uiro usq; ad mu- lierem solis quadringentis uirgi- nibus reliquis. Et adnoctes sexcentos uiros de petra remoth. reddider- nt eis sortem bena- min. et quadringentas illas uir- gines dederunt in uxores eis. Et consilio mto de laudis uxo- ribus ducētis qui remanserant dixer- nt eis. Ecce sollempnitas dni est in silo. et ascendit filie isr̄l ducētes choros et uos latentes in uineis. exite et rapite singli singu- las uxores. Et sic erit. Et resti- tuta est tribus benamin In diebus illis no erat rex in isr̄l. sed uir

quisq; quod sibi rectum videbat
faciebat. Eadem clausula e que
et supra. Deo forte videt quod
erat eodem tempus utrumq; finit
finit. Incipit hystoria ruth.

Ruth primo

Post sampsone iudicatum
fuit heli sacerdos. qui no
tm iudex fuit sed sacerdos. Ag=
mon autem officio agnominatus e.
Et translato sacerdocio a filiis
eleazar hic primus de filiis ytha=
mar accepit sacerdocium. In diebus
eius fta e fames in terra. Et sur=
rexit helymelech de bethleem
Eufratheus ci
nomine sua no
mine dicti iohannis
eum & cum du=
obus filiis suis
maalon & chi=
lion & ingressi
e regione moa=
bitidem ut pas=
cerent ibi. Quo
mortuo eius fi=
lii duxerunt uxo=
res moabitidas
orpham & ruth. Tamen iosephus
dicit quod pr acceperit filius suis ux
ores. Et manserunt ibi decem anis
et mortui sunt ambo sine liberis.
Noemi vo uidua & orbata filiis
surrexit ut rediret in patriam suam
Audierat enim quod dns visitat
plm suo escas & commitabat eam
turus sic. Que aut ad eas. Red=
ite filie mee in domum matris

¶ Cum palipomenes
non dicit iohannis
quod in diebus heli
melech sol stetit ad
trecentos transgres=
res legis. sed quia
no numerauit deu
tata fames malu=
erat ibi. Quo
mortuo eius fi=
lii duxerunt uxo=
res moabitidas
orem. ccccl.

uite. Non enim iste poterit
sperare uitos ex utero meo. Et
nota. qm apud moabitas seruia=
batur. lex de scie sanctitudo. Et
accipiunt orpha et reuersa e ruth
vero sequebatur eam. Quinoe=
mi. Ruth filia. Non e deus in=
sicut dii gentium. nec plus in
secundum ritum gentium viuit
Expedit tibi ut redeas ad plm
tuum & ad deos tuos. Et aut ruth.
Populus tuus plus meus. deus tu=
us. deus meus. Profecte qz sunt simul
et uenerunt in bethleem quepius
dicebatur effata ab impore caleph.
Hec fuit maria soror moysi secun
quosdam. et trans lata e de hemo. q
postea pausa
dicit quod caleph
nomen e effra
ta. deest finis
rem uidit. id
est nra dei ex=
primere cognouit. Bethleem pcaui=
speculum. quia plagis diis oibus
e posita in exemplum. sed tunc
primo propter memorabilem ubertate
sibi redditam cepit vocari bethle=
em. & dicebant. Hec e illa noemi
Quibus illa. Ne vocetis me noe=
mi. quod e pulchra. sed vocate
me mara. quod e amara. Expres=
sa sum plena. & nacta indumen
me dns. sed amaritudine plenam
Et tue primum ordea metebant.
Erat autem ibi vir potens & opu

Ruth
11

lenus booz & consanguineus he-
limelech · nūcupat itaq; ruth ags
illius de uoluntate noemi · et col-
ligebat spicas post metentes · Ac-
adit autem ut egrederet̄ booz
ad agrum & ait messoribꝫ · Do-
minus uobiscum · Hic legit̄
et quesiuit cuius est
puo ista salu-
ta ta ...
ser hec puella · et
dixer-unt · Hec e moabitis illa q̄
uenit cum noemi · & ait booz ad
eam · Filia ne uadas ad alterius
agrum · nullus puerorū molestꝫ
erit tibi · Si sitis · uade ad sar-cum-
las & bibe · Hora uescendi uen
huc · & comede & intinge buccellā
in aceto · recedat tibi deus isr̄l mer-
cedem qm cōfugisti sub alas eius ·
Puēlle suis quoq; dixit · Prouidete de
manipulis uris de industria ut
absq; rubore colligat · Cumq; co-
medisset ruth · ad latus messorū
cōmeat · polentam qua refouebatur
alphitam uocat · et consuabat ea
socrui · Illa uespa que collegerat
uirga excutiens inuenit ordei q̄
epth̄ dest modios tres · Cumq; re-
disset ad socrum indicauit ei que
fecerat ei booz · Et ait noemi · Q-
pinquus m̄r e homo · Benedict̄
sit a dño q̄ deprm̄ fecit ruth · Cū
ctis diebus uisq; ad area uictu-
orem · dns area grande quinu
pabat pulis suis & messoribꝫ · &
dormiebat in area · et quasi sol-
lepnizans abstinebat ab am-
plexibus · dixitq; filiabus · Ne
omnium · Si post tridenas fie-
no legi · Et ait noemi ad ruth · ℣ ruth iii
Lauare filia & ungere & induere
cultioribus uestimentis · et ascende
in aream cū alijs · Non te uidear
homo donec ebriatus fuerit ·
Cumq; abdormierit · picies re
a pte pedum eius & ibi iacebis · Et
fecit omia que sibi socrus imperā-
uerat · Et ecce media nocte emigr-
lans homo expauit dicens · Que
es · Et illa · Ego sum ancilla tua ·
expande pallium tuum sup me
quia pinquus es · Cumq; audisset
ei booz in talibus derogacionibꝫ cas-
titatem ee suadam addidit · Ali-
us me pinquior · Si te noluit
iure pinquitatis bene res acta
e · Alioquin ego te suscipiam ui-
uit dns · Dormivit itaq; booz
de loco ubi iacuerat · inuolta archa-
nium manipulorū ancrq; homes
mutuo se cognoscerēt · & implet
palliolum illius ordeo · quasi sex
modijs · Et rediens ruth domina
ad socrū indicauit ei que fecerat
ei booz · Ascendit ergo booz ad por- ℣ ruth iiii
tum · et sedit cum iudicib̄ · & voca-
uit decem de seniorib̄ ciuitatis
et aduocatis pinquiorem illū de
quo dixerat ait ad eum · partem
agri pris mri helimelech dispositi
uendere noemi · Nos duo soli p-
pinqui sumꝰ · Tu pinquior · Eme
ergo si placet · dixit ille · Ego emam

Cui booz. Ergo no ex media pte o-
porter te legum hre memoriam. Ha-
beas nece est cum agro relictum
maalon ut susates nome ppm qm
ritille aut. Credo a iure ppm quitare
tu ure pximo meo. Et ait booz
tolle ergo calciamentum tuum ut
firma sit concessio. Josephus tame
dicit. Booz uxor testificans semoz
iussit mulieri ut eius soluet cal-
ciamentum secundum legem. et in fa-
cem eius spueret. Solues no aut
Cui no sum dignus corrigiam
calciamenti soluere. Ex hijs tribz
colligit. quod secundum diuos casti
quis ipe repudians soluebat sibi
calciamentum. quis no mulier. soluc-
bat ergo q. suscipiebat eam. Et
quocirca modo fierer in opprobriu
repudij. cui legem. domus eius
dicebat domus discalciati in isrl. Et
ait booz ad uos. uos testes estis.
Cu dixerit testes simus. fiiat
dns hanc uncionem tibi sicut rachel
et lyam que edificauerut domum
isrl. Accepit ergo booz ruth et uxo-
rem. et post ingressus est ad illa
quem pepit ocoz in filiu suu obed
ed. et genuit filiu qui ossee. Et dix
erut ad eam mulieres congratulantes
Benedictus qui non
et sit tibi plus q septem filij
Ob hoc uocatur nomen eius obeth
quod hebraice interpretatur ser-
uiens. hic e pater ysai pris
dauid. Hic incipit prologus
in librum regum.

Liber regum in quatuor
uoluminib9 distinguit
apud nos. secundum he-
breos duos in duabz
Et dicit primum samu-
elis auctoris. Secundum no-
uus malachim idest regum ama-
teria. Quidam uocant malachoz
quod sonat regnoz sed male
Legit enim in eo de duo regno iu-
deoz tm et de regibus eoz. sicut
in dus duobus fiunt. Scriptus
e autem totus liber iste sub sin-
gulis regibus. qui ordine e in
unum aceruat. quod euidenter
quod idem e finis huius libri et seme.
Ad comendacionem autem sammelis
premittit comendacio pris eius in hunc
modum. Fuit uir unus de ramatha- | Pet
im sophim. de monte effraim et nome
eius helcana filius thu. uir enim no
mineus hic p sexu. sed p ingore
uir fortitudinis. nec unus p mio sed pro
singularitate religionis p alios. Dicit
autem ramatha eoz ramathaim. q
in euangelio dr arimathia. a loc
pho dicit ramath quia in excelso
sita erat. Sophim no speculacio
interpretat. et ibi genitus eius.
ac si dicetur. de ramathim specu-
latoribus. quia ex ea circuacens regio
tota uideri potuit. Sic tradit iero-
nimus. Alij distinguut sic. De rama-
tha in sophim. ut sit ramathaim
im nomine montis in regione. uide
in scripturis ubi legitur. de duode-
cim tribubus regionum qui ministra-

bant salomon per singlos menses
ponitur Dechar prefectus montis
effraim. Filii autē elcana leuita
nonus decimus a leui destruendens ab
eo q̄ cabar & yssuar & chore. Unde
patet quod samuel no fuit aaro-
nita. Et Ir effrateus. dest bethle-
emite. Fuit enim secundum matrem
de tribu iuda. Unde postea samuel
ponit unum de filiis suis iudicem
bethleem tanq̄ ut contribules Et
nota q̄ quidam tria nomia distinguūt
sic. Effrateus ab effraim. et scri-
bunt p duo. ff. Ephrateus ab e-
phrata p ph. Enfrateus ab enfim-
te quod est fungisse p en. e & ut
dicit. t minus iudex nomia cognō-

De parentibus samuelis.

Habuit autē helcana duas mu-
lieres nomine unā anna & nomi
secunde femenna. Et cum debuit
dies alii de duabus dabat secunde.
Timens quia licet pares esset tamen
nimie uxoris tamen ista secunda erat
in amore viri. Erat autē anna pul-
chra sed sterilis. femenna autē fe-
cunda. Et ascendebat vir ille tpi-
bus statutis diebus secundum legē
in silo ad adorandum. Erat autē
in silo duo filii heli ophni & fi-
nees sacerdotes. Cumq̄ immolasset
helcana. dedit femenne & filiis
et filiabus eius partes. Anne autē de-
dit partem unam tristis. Quida pu-
tant hoc esse dari de nuptiis nouis
quas distribuebat uxoribus et
liberis in die festo. Ex magis pu-
tandum est esse dari de pinguibus sacri-
ficiorum que contingebant offerentes
quas tanq̄ sacris leuite certis distribu-
ebant. Hebreus fimo inde magis
sonare. Dedit autem in missione una du-
plicem quasi una prem equipollen-
tem duabus. porro anna tristis erat
pro sterilitate et no sumebat cibum
Et egressa e ad fores tabernacli ut
oraret. Heli sedente ante postes ut
quereret consilium patrum eius fue-
runt. Et flens anna votum vo-
uit deo dicens. Dne exercituum si de-
deris michi sexum virilem. dabo e
eum nazareum omnibus diebus vi-
te sue. Et attendens heli motum
labiorum ipsius non audiens estimas
temulenta aut. Digere paullisper
vinum quo madet Que respō-
dit nequaq̄ dne. sed mulier infelix e-
go sum usq̄ adhuc. non p amaritu-
dinem. Et intelligens eam heli serē-
tem ait. Det tibi deus petitionē
tuā. Hebreus tamen ista dabit. Unde
mulier. de impetratione sacerdotis se-
cura abiit. Vultus q̄ illius non sunt
amplius in diversa mutati. idest ani-
mus eius non e amplius distractus
in varietates dubitationis. De ortu

Et fuit est ut samuelis.

Apparuerit filium & nouerit no-
men eius samuel idest postulatio
dei. quia a deo postulatum acceperat
Hec ascendit mulier in silo cum
viro suo donec ablactaret filium
Et cum ablactatum vidit in silo
cum vitulis tribus & modijs tribus

furine. Hebreus tamen hīt. t mo-
dio furine. t cum amphora bini
q̄ mēsura tūm modioꝝ sūlet
attulit similam et unum ad lība-
dum tm. cum m libaminibus
mtulorū pauciorū sufficeret. p-
sertim. cum nō mīsi cum dīctū
obtulisset. Ꝫ mtelligendum. ē
quod restituum dedit domui sa-
cerdotum. Porro mūr. videt
ee puer. bīnum quasi nomer
ablactretum adductum ee ad mī-
nistrandum i tabernacto. Propte
rea quida dicūt ee tres ablactatio-
nes. prima ē a lacte manille. q
fit tercio āno. secda a lacte infancie
que fit septimo. tercia a lacte pue-
ritie que fit duodecimo. et sic amo-
net puer. a mitte a pedagogo
a tutore. Dicūt ergo cum quida
adductum post secundam ablacta-
tionem ad mbuendum lris. Unde
in scptribus legit. q. p singlos a-
nos mittebat ei mater. tunicam
puam. Alii dicūt. q. p. tercia ab-
lactationem quasi iam idoneum
ad ministrandum. Unde fratrem se-
quitur. Puer autē erat minister
in conspectu dñi. Cumq; obtulisset
puerum hely. ait anna. Ut sunt
ala tua dne. ego sum mulier. m
sclis pro qua oraūi. Et ecce filiq
quem dedit michi dns. Gemīs e-
rat mr sinuadi p. ofir-mationem
Quasi dicat. per alam tuā dne
Quida tamē q̄z p. execratione
dicta putat. ut ibi. Ut sunt ala tua
rex. si non eum. Quasi dicat. des-
truat me mita tua si non eum. Et
oravit anna ad dñm et dixit. Exo-
ultauit cor meū t cerā. Cantauit
tamē ē ppe no oratō. t cōtinet
tria hoc canticum. Primū ē gratiaꝝ
actio q̄ beneficiis sibi p̄stitis secun-
dum ē mīratio in impios occasi-
one fermeme. ibi. nolite multipli-
care loqui. Tertio ꝓphetice de reg-
no ppi. ibi. dns iudicabit fines tre
Quod autē legit in cātico. Donec
sterilis peperit plurimos t que mul-
tos habebat filios infirmata ē. He-
breus hīt. pro plurimos septem.
et pro infirmata ē. secta ē. Et ita
dīt q̄ singlis annis filios nascebā
singuli. femineme filii morichat
t quing filios anne duos filios
samuelis cōmmerat. ut sint sep-
tem. t edifit helcana in domum
suam. t samuel ministrabat ante
hely. t dicit eum iosephus āno
duodecimo plene ꝓfecisse. De filiis
hely.

Porro filii hely. nescientes dñm nec sacerdota-
lem de sacrificiis ang adolerent adipe
tollebant ab offerentibq̄ cruda
ut lancans sibi pararet cam. Et
mittebat puer sacerdotis fuscinu-
lam in ollam. t quicquid leuabat
fuscinula erat sacerdotis quod
no erat porcio sed rapina. Samu-
el autem ministrabat accinctus
ephot lineo nō sacerdotali sed pro-
phetico. t tunica parua afferebat ei
mater. singlis annis. Et usita-
uit dns animam et fuit tres fili-
os t duas filias. Hely autē erat

Triplex ablactatio

∴ Nō dupē tradam illig ministra-
di unde ala tua dne

I

senep ualde. et audiuit petra filios
qui dormiebat cū mulieribꝫ exec-
batibus ante ostiū tabernaculi
et eas que uenerāt ad purificā-
dum polluebant. Quāda tamen
nolūt qꝫ nō misebat mulieribꝫ
sed corrupti pecuniā dabāt mu-
lieribus liceāt quiescendi viris
suis nisi a dies purificationum. Dñs
et pr dixit eis. Transgredi facere
plū dominū. Et rapide arguebat
eos. Venit aūt vir dei. dest ange-
lus secundum hebreos ad hely. et
ait ad eum. Loquēs locutus sum
ut domus patris tui ministraret in
tempiternū. Absit hoc a me. Glo-
nificates me glorificabo et contempne-
tes abiciam. Ecce precidam brachi-
um domus patris tui. dest auferā
sacerdocium de domo tua. p quo
debebat ei armꝫ dexter. et uidebis
emulū tuū in templo. Quod fm
e in diebus salomonis eū sadoch q
fuit de eleazar frē e sacerdos.
electo abiathar. qui de ythamar.
Quidam tamen aiunt trāsla-
tum de sacerdocium ad samue-
lem. qui nō fuit aaronita sed neq;
legitur samuelem fuisse sacerdo-
tem nec aaronitas amotos a sacer-doco
usq; circa tempa machabeoꝝ. Ad
aūtem addidit dñs dei. ostendit
domus tue morientur. Horte impleā
tum e in primo. qñ occubuerūt
filij israel in bello. Del quarto saul
sacerdotes i nobe interfecit. Et sig-
num fuit ueritatis predixit ei
una die filios eius morituros. Por-
ro in diebus illis erat sermo dñi
pretiosus idest rarus. Quod re-
actū est aūt eo uocauit
hely iacebat dns samuele.
in domo sua et oculi eius caligauerāt
nec poterat inde lucerna dei antequ
extinguerētur. Quod mire intellec-
tum e enim aliquis adeo cecutiens
quin clarius uideat lucernam ardente
q extinctam. presertim cum cecutien-
tes oculi clarius uideāt ad lucerna
q ad diem. Quidam sic distinguūt
Nec poterat inde lucernam dei an-
tequ extinguerētur. samuel autem
dormiebat. et suppleūdum aūt.
Hunc sensum uidetur cōsentire he-
breus qui distinguit ibi. Et nec po-
terat inde. Et subiungit lucerna do-
mini nondum extinguebat. Et sic
congrue sequitur. Samuel aūt
dormiebat in templo dñi idest i tha-
lamo iuxta tabernaculū ubi solius
eum hely dormiebat. Inde cum no-
casset eum dns ceciditq; ad hely dices
Vocasti me. falsum dixit. sed no a
mentiens et ait hely. Ego uocaui te
reuertere et dormi. Et fm e secundo si-
militer. Nondum enim samuel sciebat
dnm. idest no habebat cognitū dimen
audiendi dnm. Cuiq; uocasset eum
dns tertio. ille surrexit ad hely. Et
intellexit hely quod uocasset eum
dns. et ait. Si deinceps uocauit
te dices. Loquere dne quia audit ser-
uus tuus. Cumq; uocasset eū do-
minus dormientem. dixit. Loque-

1 Reg iii

dñe. Et indicauit ei eandem oīm nationem in domū heli qua pius fecerat p̄ verbū dei. Non tamē putandum est irritam fore promissionem quā fecerat dñs aaron de sacerdotio sempiterno. Promissionib⁹ enim huiusmodi semp addenda est condicio quę posita est. Si custodierint filii tui testamentū meum et cętera. Videt iosephus nelle dñm ideo temere samuelem nocasse. ut p̄figuraret tres xp̄i dignitates futuras. fuit enim p̄phęta quod ab hac vocatione dicat eum habuisse. fuit quoq; iudex. obtulit quoq; quasi sacerdos eo quod parvulus esset ychaboth nepos heli. Mane adiurauit heli samuelem ut indicaret ei diuinum sermonem dominī. Et indicauit ei omnia. Et ait heli. Dñs est. q̄ bonū est in oculis suis faciat. Creuit autem samuel et cognouit universus israel quod fidelis p̄phęta esset dñi. Et cōsuluit eum omnis p̄plus iuxta verbum dñi. Precepat enim dñs ut abiceret idolos aroloth et alioth et hmoi et sanctificaret a filiis suis verbum dominī.

Samuel indicauit dñs ter no

De morte heli et filiorū eius et

Et factum est capitone arche.

Congregauerunt philistiim in pugnam in afec. qui dr locus primus ad rezrahel. quem nocat iosephus amitarem amphelemitis. Fit q̄ ingressus est in plinium inuita lapide adiutorij. quod per glemsim deum p̄ces patebit. Et victus est israel. Et ceciderunt de eo quasi quatuor milia virorū. Et dixerunt seniores. Afferamus de silo archam dñi sedentis sup cherubin. Quod ideo dcm est sicut in psalmo. qui sedes sup cherubin. quā quasi gloriā dñi ibi apparebat. Et tulerunt archam. et venerunt cum ea duo filii heli ofni et phinees. Sta et phinees iam fungebat officio patris. Et acceperant mandatū ab heli ne ad eum rediret sine archa. Et timuerunt philistiim. et acrius pugnauerunt. Fugiensq; israel. et cesa sunt eo die triginta milia peditum et archa dei capta est. et duo filii heli mortui sunt. Cucurrit autem puer beniamita de acie et indicauit in silo quod factum erat. Heli autē sedebat contra viam que ducebat ad castra. speculans ideo absoluitur. Iam enim cecus erat ut traditur hebreis. et no cecus erat. Qui audita strage pplī et morte filiorū quieuit. Cum autē audisset archam captam cecidit retrorsum. et fracto cernabus exp̄iravit. Nurus autem eius uxor phinees pregnas erat. et p dolore inciuit se et peperit filium septimestrem ut dicit iosephus. Et nocauit eum ychaboth. idest inglorium dicēs. Translata est gloria dei de israel. Porro heli iudicauit israel quadraginta annis. Cui concordat iosephus. Septuaginta ait. et paliponenon dicit in graco. Potest dici quod p̄ sampsonem fluxerit in iudicio anni sine iudice. qui aggregati sunt annis quibus iudicauit heli. Quidam

tumen. Sicut legimus anos quibus ordinauit samuel aggregados animo sue hospitij magistri sui. Et uerius dicitur samuelis cum anos saulis attribuitur. Sane potuit fieri. ut heli filius ydon transtulit sacerdocium de domo eleazar. Eleazar quidem successit phinees. cui successit abiezer. cui successit boz. cui successit ezi. et translatum e sacerdocium. Inadoda

In diebus heli fuit teraias regis latinoz filius. postremo filius enee. et laumee a quo demceps latini reges filiij denominati sunt. Hic asanus hereditem reliquit. adhuc parumper filio suo iulio. a quo iuliozum familia et originem traxit. et nomen. Hectoris filij vtilium receptus. expulsis posteris nestoris. De remissione arche.

1 Reg v Tulerunt ergo philistiim archam dei in azotum. et statuerunt eam iuxta dagon. in templo ydoli. sic nolentes ipi dagon ascribere huiusmodi victoria. et fingentes deludi. mane surrexerunt azotii. et ecce dagon prostratum in terra ante archam. et quasi adorantem ut dicit iosephus. et restituerunt eum in locum suum. Cumque sui mane sequenti venerunt eum prostratum. caput ei et manus eius abscisse a trunco. iacebant super limen. Ob hoc nullus ingrediens templum in azoto. calcat super limen usque in hodiernum diem. Et aggravata e manus dei super azotios. et percussit eos in secretiori parte naturum. et compulit sacerdotes principes extales

eorum. Quod iosephus dicit fieri ex crudeli passione dissenterie. ita ut putrefacta exterentur intestina. Et mures exbullientes de agris. corrodebant exitiales eorum. Et convocatis satrapis direxerunt ad eos. Quid faciemus de archa. Cui direxerunt. Circumducatur. Quod consilium voluntate dei actum e ut plagis eis esset. quoniam culpa eis erat. Quacirca cum circumducebat parcebat omnes in posterioribus. Et fecerunt sibi sedes pellicias. Et convenientes principes quingi urbium tractabat quid fieri oporteret. Et erat qui diceret eam passionum fieri per archam. alii per casum. alii per corruptionem aeris et fructum terre.

Direxerunt autem sacerdotes et divinum. Cur aggravatus est eorum sicut pharao et egyptus. Permittite archam. sed non vacuam. Reponite in capsella iuxta archam. quingi anos aureos et quingi mures aureos. per numerum civitatum que pausse sunt. Josephus refert dicit quingi simulachra ydolorum aurea. Et ponetis archam super plaustrum novum. cui iungetis duas vaccas fetas. quibus no est impositum iugum. et vitulos earum reclusetis domi. et si recto itinere ascenderint contra betsamites. ipa fecit nobis hoc malum. Alioquin casu factum est. Et ibant vacce mugientes indirectum. nec declinantes ad dexteram

1 Reg vi

Duplex bethsamees

nesp ad sinistram · p viam que du-
cit bethsamees · Et hec e vna sacer-
dotalium ciuitatum in tribu beia-
min · Est altera bethsamés in tribu
neptalim · Porro bethsamite mete-
bant tritic̄ · Et ierūt plaustrū in
agrum iosue bethsamite et stetit ibi
Et posuerūt archam sup lapidem
grandem que erat scbirei fuisse
aram edificatam ab abrahā et cap-
pellam que erat iuxta eam · Et cō-
ciderūt lemite ligna plaustri et
uacas posuerūt sup ea holocaustū
dño · Viri autē bethsamite obtule-
runt holocausta et victimas in die
illa · Asserūt quidam quīq; tm et
ciuitates philistiim et ideo tm mi-
sisse quinq; aureos et quīq;
mures · Gē in scripturis legit ascalon
fuisse ciuitas philistinorū · Qd me-
lius videtur quod erat ysdorus ·
quīq; fuisse tm ciuitates metropoles
et quicq; obtulit aurum aureum et
murem · Alie solum mures obtu-
lerūt usq; ad abel magnum sup
que posuerūt archam dñi · Et in-
detur hec tra sonare quod abel si
nomē lapidis super quem posita
fuit archa · Alij asserūt ciuitatē
que tūc bethsamés dicebatur · po-
ea deam abel · quod mirū videtur
luctus · pter luctum bethsami-
torū qui secutus e · Et dicitur
e magnum · ad differentiam al-
terius abel · que in scripturis a-
bela dr · ubi sapiens mulier excla-
mauit ad ioab · Qui interrogent
interrogent in abela · Et tūc legit
sup que posuerūt archam · idest
unctu quem · Et percussit eos de beth-
samitis · septuagīta viri · et quīq;
genta milia plebis · eo quod vidissēt
archam detectam scīz · Credidēru-
autem illi septuagīta deposuisse
archam cum no esset sacdos · Si quo
querit · cur ergo mortui no sunt
philistei quotquot viderūt archa.
pt dia quia no pertinuerūt inde
do quibus no erat prohibitū inde · Ci-
uitates autem bethsamite miserūt
ad uiros cariathiarim ut reducerēt
ad se archam · Qui reduxerūt eam 1 Reg vii
et intulerūt ea in domo aminadab in
ri iusti · et eleazarum filium eius sa-
cerdotem instituerūt in custodiam ar-
che · Et fuit ibi dignitus dies usq; ad
octauū annum · Q de cariathiarim
regni saulis · transtulit ea samuel in
quo ipe tulit | maspha · p ipe et
eam i castra · | saul i galgala · post
ascenderat au- | saul in nobe et de no-
tem apud phili- | be in gabaa p dauid
listeos septem | in domū oberh · post
mestbz · Et | in sion · post salomon
tūc quesierūt | in templum ·
omīs israel · p dñm · quia abiectis ·
ydolis dño se ad seruiendum toto cor
de tradiderūt · Quod ostēdit samuel ·

Quod mox israel philistiim ·
attendens samuel · et videns

2. ꝺ̄o ꝓfłrat aqua effusa

cor̄ fiduciam in dñō aūt. Ascendam⁹
in maspha ut orem pro vobis dō
minum. Cumq; ascendissent in maspha
effuderūt aq̄m coram dño in qua male
dā congestu erāt. quam si bibebat
ydolatria. labia eo⁹ adherebat sibi
insepabilit. fortte in signum fedis
sicut fecat iosue ut sicut aqua effusa
no redit. sic nec ipi redirēt ad ydola
triam. Et iudicauit eos ibi samuel.
deest docuit eos iudicia dei. Quida
tamen asserūt samuelem quoddam
ydolum redegisse in pulueren et
inptum aqua dedisse pplo ad bibēdu
et in barbis eor̄ iudicasse reos ydo
latrie a no reis sicut quonda fecat
moyses. Et audierūt philistiim co
gregatum ee ist mermen in mas
phat et armati ascenderūt adu⁹
eos. Et times ist dixit ad samuele.
clama p nobis ad dñm. Et obtulit
samuel agnū lactentem dño in ho
locaustum. Et dum clamaret sa
muel ad dñm. intonuit ē prelium Et
intonuit dñs fragore magno super
philistheos et mota ē tra. Et p loca pa
debat hijatus et philistei in fugam
uersi cesi sunt a filijs ist. Quos p
cussērūt eos usq; ad finnos ire sue.
Tulit q; samuel lapidem et posuit eum
in finnis. et uocauit nome loc illius
lapis adiutorij. Nec apposuerūt ult
philistiim ut intrar̄ fines ist. Su
uitq; samuel. Judicabat autē samuel

populum in bethel et galgal. Et
maspha. circuiens p singlos
annos et reuertebat in ramatha
et edificauit ibi altare. sed et ibi
iudicauit ist̄m. Erat ille ciui
tates famose erāt. Bethel ppter
sompnium iacob. et galgal ppter
circūcisionem scām et maspha
ppter fregnam iosue. Et ascende
bat ad eas samuel uas̄m in t̄
bus sollempnitatib⁹ circomadari
is. et iudicabat ibi pplm. Alijs
diebus ascendebat ad eum ppls t
ramatha ad iudicandum. Quod

Cum ist̄ pecss̄t regem — 1 23 c viii

autem senuisset samuel.
posuit filios suos ioel et abyam
alterum in bethel. alterū in ber
sabee. ut ibi sedentes iudicarent
pplm. Qui declinauerūt post a
uariciam. et puleruit iudicia.
Quod no ferens ppls. dixit ad
samuelem. Da nobis regē ut
iudicet nos. sicut et cet̄e gentes
habent. Quod graueter tulit sa
muel. ppter nsticiam sibi nsticia
et circa aduium regis. Cumq; co
sulusset dñm. ait ei dñs. Audi
uocem pplī. Nec te tm abiecerūt
sed me ne regnem sup eos. Se
cundum ea predic eis ius regis id
est cōsuetudinem qui regnatur⁹
est sup eos. Et ait samuel ad po
pulum. Hoc erit ius regis. si

lios uros faceret seruos suos equ
tes et pomsores agricolas et fa
bros armoꝝ · filias uras faceret
unguentarias et coquestrias et pa
nificas · Agros uros et uineas
et uiuaria ponet in ope suo · Op
tima quoq; ura dabit seruis su
is · et uos eritis ei seruu · Et aut
ppls · non audiemꝰ te · sed erit rex
nobis et pugnabit ante nos · Et
ait samuel · Audite ad ꝑba · Oportue
nos uocabo · cum cognouero a do
mino · quem daturus sit nobis
regem · De unctione saulis ·

1 Reg 10

Erat uir de
benamin nomine cis de stirpe
gemini · cui erat filius saul · et no
erat uir ille melior in isrl · Cuiꝰ
pissent asine cis · dixit ad filium ·
Tolle tecum de pueris domꝰ et
dim quosdam · et quere asinas ·
Cumq; trisissent p montem ephraim
et terram salym et terram
et no inuenissent · et uenissent in ter
suph · qui fuit samuelis · ait
saul ad puerū · Reuertamur · ne
pr meus sollicitus sit pro nobis ·
Cui puer · Est uir dei in ciuitate hac
qui absq; ambiguitate honorem
Eamus ad eum · si forte indicet no
bis de uia nra · Et ait saul · Quid
feremus ad eum · panis defecit in
sitra · cis nris · id est in peris · Et ue
cie fuit ꝑre nostro ne dē · quod sint
sure · et sportulam no habemus dē
argentu in sporcula · et exhibeat ue
rosephus aut puras ꝑphetam accep
turum munera · Tamen nec saul
legitur obtulisse · nec ille accepisse
Cui puer · Habeo in manu mea qr
tum pmi stateris argenti · statere
est pondus duaꝝ dracharum · cuiꝰ
qrta ꝑs c sem dracha · Et ascenderet
in ramatha · in qua erat uir dei · Et
inuenerunt puellas egredientes ad aq̄
et dixerunt eis · Ubi est hic · ho
die sacrificaturus in excelso · Cumq;
ambularet in urbis medio · apparuit
eis samuel · Cui prius dixerat dns ·
Ecce hac hora mitā ad te uirū de
benamin quem inunges sup populū
meum · Cumq; samuel aspexisset saul ·
dixit ei dns · Ecce uir · qui dixeram
tibi · Et ait samuel ad saul · Ego sum
uidens · Ascende ut comedas mecum in
excelso · Cras dimittam te · et que sut in cor
de tuo indicabo tibi · et de asinabus no tis
solicitus · quia inuente sunt · Posset ui
deri saul iniuste sollicitudinem in corde
pro asinabus nisi hoc determinasset ꝑphe
tide animi hebrei · saulem uidisse per
sompnium se collocatum in uertice palme ·
quod est signum regnaturi · et inde soli
citus erat · et ob hoc dixit ei samuel ·
Cuiꝰ erunt optima quoq; in isrl · Nonne
tibi · Et ascendentes in excelsum · Cum
templu cum liceret sacrificare in excelso
Cumq; recubaret in triclinio · dedit ei
samuel locum in capite conuiuarum
qui fuerant inuitati · Et posuit ante eū
armum quasi prem regule que de in
dustria seruauerat ei · Cumq; mane
surrexissent · et egressi essent ciuitatem
dixit samuel · Antecedat nos puer
et tu subsiste ut indicem tibi uerbum dei
Tulit autem samuel lenticulam olei quā 1 Reg 9

quod tuas fictile quadrimembrium. hinc fo-
rumen in late. deum alimendo. eo quod re-
ges et sacerdotes lumebant ex eo. et effu-
dit sup caput eius et osculatus e eum et
ait. Unxit te dns in principem sup hereditatem suam. Et hoc tibi signum. Cum
recesseris a me. inuenies duos viros iuxta
sepulchrum rachel qui dicent tibi inue-
nisse asine. Cumq; veneris ad querci-
thabor. et est thabor nomen hominis. in
montis. inuenient te tres viri ascenden-
tes in bethel et una ex eis portantes
tres hedos. alius tres tortas panis.
et alius lagena vini. et accipies de
manu eorum duos panes. Post hec
venies ad locum qui dr stratio philis-
thinorum. eo quod quondam ibi philistei
castra metati sint. et statim obviam a-
nanam spiritum dni descendentem de colle
domini. psallentium instrumentis et
spiritualium. Collis dei dictus e. q
ibi spiritus domini flabat. Et insilit
in te spiritus dni. et spiritualis eris cum eis et
mutaberis in virum alium. Cum ve-
nerint signa hec tibi. fac quodcumq;
tempus tibi ministrabit. deus enim tecum
est. et descendes ante me in galgala
Ego quippe descendam ad te ut offe-
ras holocaustum. et victimas pacifi-
corum. septem diebus expectabis
donec veniam. et ostendam tibi que facias
Tenuit quidem septem dies resti-
tuit ad expectationem. ut sit sen-
sus. septem diebus expectabis.
donec veniam. quod postea ex
placito fecerunt. Cumq; venisset saul
ad montem spiritualem. prophetauit
cum eis. Nunc hebrei cum prophe-
tasse dicitur et magnus et de primis
nostris et pene malorum. Et omnes
vicini qui noverant eum dixe-
runt. Numquid et saul inter prophe-
tas? et ait pr eius. Quasi dice-
rent cum non sit de genere prophetarum
Alia litera hic et quis pr eius sub
eodem sensu. Vel ita. Et quis pr
eorum. Quasi diceret. Solus dei
pr es prophetarum. et spe ubi dicit
spiritus. non tm in filios prophetarum
domine ut sum es in populum. Nu
et saul inter prophetas. Quod forte
de solo saule dicebat. ut de quo
cuncta repente sublimato. et mira-
ta ad nos. patrium suum. Cum
ea quesisset ab eo de asinis perdi-
tis de verbo regni tacuit. certa
indicauit. Vocauit autem samuel
populum in maspha et ait. Dicit
dns et faciemus sortes per tribus
et familias et capita. Et mittent
sortes tribuum benjamin. et descendit
usq; ad saul filium eius. Et credi-
tur samuel tempasse sortes inventa cor-
suum. Sciens autem saul quod que-
reret latuit. quasi nolens suscipere pri-
catum. Cuius missorum scriptura sit
in medio populi. et fuit altior humisso
ab humero et sursum. Et ait samu-
el. Vere quem elegit dns. quoniam est

samuel primus fuit q instituit studia
religiosorum

cissimilis n omi populo · Et exclamabat omis populus · Viuat rex · Et scripsit samuel legem regni · et legit coram populo · et rege · Et reposuit libellum i tabernaculo · quod adhuc erat in silo cum altari · et rediit unusquisq; in domum suam in gabaa · Quidam uō desperauerunt eum et saul dissimulabat · de naas ·

1 22c p01

Factum est autem quasi post mensem naas ammonites obsedit iabes galaad · Cunctiq; pauissent abes obsessi fedus ait · Hoc feriam uobiscum fedus · ut eruam oibus uob oculos dextros · Sic enim quos bellum capiebat · dextros oculos eruebat · ut sinistros scutis celatores ad bellum foret inutiles · Et responderunt ei · Concede nobis septem dies · et mittemus in omnes terminos israel · et si non fuerit nob defensor egrediemur · ad te · Venerunt ergo nuncij in gabaa saulis · Et cum nunciasset hec · fleuit uniuersus · et ecce saul bouem agebat de agro sequebatq; boues · Et ptulit se iabinis terrā die illa turpiter in amplius · Et misit ad quos ex pte ducatu itineris sustinere · Et diuinū inspiritū consecutus uterusq; bouē in frusta et comminatus e in omnes terminos israel dicens · Qui non exierit post saul et samuelem · sic fiet bobus eius · Et egressi sunt omnes quasi vir unus trecenta milia uirorū israel · Viros autem iuda triginta milia · Et ostendit saul populum tres ptes · Et ingressus e castra t̄ vigilia matutina · et percussit amonitas usq; grandi · Et aut ppl̄s ad saul · Quis e qui dixit · no regnabit saul sup nos · Interficiatur · Et ait saul · Non interficietur hodie quispiam · quia fecit dns salutē in israel · Et ait samuel · Eamus in galgala et renouemus ibi regnum · Et uenerunt saul omes ad galgala · Et ait samuel ad ppl̄m · Ecce rex graditur ante uos · ole ab re[illegible]is et dimittet hoc nobis signū quod dedit nobis dns rege in ira · Ecce messis triticea e hodie · Inuocabo dnm · et dabit tonitrua choruscationes · grandine et pluuiam · Et sic fecit e factum · conti anatum terrebilis · Et times populus ait · Ora p seruis tuis · Addidimus enim pcta nra malum · ut peteremus nobis regem · Et ait samuel pcatis · Solite deinceps recedē a dno et seruite · Alioquin pereatis vos et rex vr · de samuel p dñi

1 22c p02

Filius saul de ēsolacōe regni

1 22c p03

Annoꝝ ānis erat saul cum regnare cepisset · et duos annis regnauit sup israel · Hoc e iuste texit populum t reliquis annis regni quasi tyrannus fuit et no rex · Quidam hoc legunt de isboseth filio eius · Dicentes eū annoꝝ ee in principio regni primi · et de eodem dictū e · quod duobus annis regnauit in israel · Quod aute duobus annis regnauit isboseth uerū e · Quod aute annos ee cum regnare cepisset patet · q; stare non potest · Saul enim erat ter trigintā annos regnauit · isboseth uero ·

eſtuad naas erat iudeis dextros oculos

regnas post prem̄ ꝙ duos ānos ram
quadrigenarius erat. Ad cū ipe deꝛ
minare conat̄. Dicetes. Saul cepisse
regnare post helyū. et ponit̄ m ānis
saulis ānos samuelis. Hebreus sic hꝫt.
filius vnus ān saul cum eet m reg
no et duobus ānis regnauit. elegit
sibi ta milia in ist. Deest cū regnass
ꝙ ānum et post ꝙ duos. quasi post
tres ānos elegit sibi ꝛ cet̄. Et erāt
duo milia cum saul in machmas. et
in bethel. mille aute cū ionatha in
grabaa beniamin. que fuit urbs
phinees filij eleazari. Et pcussit io
nathas stationem philistheoꝝ que e
rat in grabaa. Deest locꝰ munitus
in quo posuerāt philistei custodes
tanq̄ dominates in ist. Et tūc
ci volt scisci. Et audiuit philistheus
Qđ audito. philistei congregati sūt ad
pugnā cōtra ist. triginta milia cur
ruū. et sex milia equitum ꝛ multi
tudo innumerabile. Et ascendes saul in
galgala conuocauit ppl̄m et samuelem
ad consulendū dm̄. Et cū expectasset
samuelē septē diebus iuxta condictum
delapsus e ab eo ppl̄s et timores abscon
derūt se in speluncas ꝛ in abditis et in
tribus. Hebrei quoq; trāsierūt iordanē.
Quidam erāt in ist. sic appellati uoca
bulo ea. qui p timore credidit̄ desce
disse in castra philistheoꝝ. ad obsequen
dum eis. Cumq; videret saul mora
sibi ee dampnosam. septimo die obtulit
holocaustum et pacifica. Cumq; com
plesset. ecce samuel veniebat. et egre
diens saluē eū. Quid fecisti. respondit
saul. populus subtrahebat̄ ꝛ tu nō
veneras iuxta pdictos dies. ꝛ philis
thei congregati descenderāt ad mich
mas. et ipe ꝙ pliatus fuerā
dom̄m. Et necessitate coactus ob
tuli dño. Videm̄ saul peccasse. ꝙ
sine samuele obtulit holocaustum
ad consulendū dm̄. Vide quidem
ut supradixim̄ septem dies quos
dixit samuel nō esse expectandos
sed oblationē in cōsecratōe regis.
et mḡ ee offerendū sine eo ad con
sulendum. Certe nō oblationes
septē dieꝝ fierent ꝙ sacerdotē legis.
pro rege nō no memin̄ me legisse.
Sed hoc valde mirandum e eū tam
bis saul electus eet in regem. ꝙ
neutra illius rei fuit culpe oblatio
pro rege. Et ideo dicit̄ samuelem
sic mandasse. ut cū uellē saul immolare
ad cōsulendum dm̄. exaudiret ipm ut
ostenderet ei que faturus eet. ꝛ post
exactionem si mora fieret expectaret
eū septem diebus. Saul nō diem
exactionis annumerauit in his sep
tem. et nō expectauit eū nisi sex
diebus. Et addidit samuel. Nequa
ꝙ regnū tuū ultra consurgeret. sed
quesiuit sibi dns virum iuxta cor
suum ut esset princeps populi eius. Abiit
itaq; samuel in grabaa beniamin.
Et egressus e saul cum ppl̄o obui
am philistheis. nec erāt ei comites
sexcenti viri. et ionathas filius eius
Porro faber ferrarius nō erat
in ist. Caueratq; enim philistheus
ne fieret hebreis gladius aut
lancea. Et descendebat ist ad
philistheum ut exacuerent acies or
bis ferramentoꝝ usq; ad stimulū
corrigendum. Ideſt emendandū et
exacuendum. Vel ita. Ad stimu
lum qui ē ad corrigendū subulā

1 cap xiiii

bones · Cumq; uenisset dies pre-
fix⁹ nō ē inuenens ensis nl lancea
in manu populi ppt⁹ · exceptis saul
et ionatha · Et fecit saul archam
dom̄i afferri in castra · et achi-
as filius achitob frīs ychabod
portabat ephot · De clade philis

Accidit tym et filius ph̄e come
ut quadam die ionathas
die exiret ionathas ad armigm
suū ut explorarent stationē philis-
thinor⁹ pr̄e suo ignorante · et uolu-
it trānire ionathas ad philistheo
os p̄ rupē scopulos hinc
inde eminentib⁹ i modū denciū ·
Et aut ionathas ad puerū Cum
apparuerim⁹ eis · si dixerit ma-
nete donec ueniam⁹ ad uos · ste-
mus · ip̄i si dixerint ad nos ascē-
dite · ascendam⁹ · quia tradidit eos
dns in manibus nr̄is · hoc erit no-
bis sign̄m · Cumq; dixissent philis-
thei ascendite ad nos · Ascendit ionath
as reptās manibus et pedibus
et armiger p⁹ eū et extern⁹ aut
eos dns ante ionatham · et peruss
ionathas cū puero ex eis bigenti
uiros in media pr̄e ingeri · Et con-
turbata sūt castra et diffugiebat
nuntio se p̄mittēs · Et indicauerūt
speculatores saulī fugā hostium
Cumq; quesisset · quis abisset ex no-
bis · reperūt ē abesse ionatham et ar-
migerū eius · Et ait ad achiam · Adp
ropia · erat enim archa dei ad
consulendum dom̄m · Cumq; tumultus
crebresceret in castris · ait ad sacerdo
Contrahe manū tuā · Nō ē nobis
tanta mora ut possim⁹ exspectare

quo adusq; immolauerit · Et excla-
mans saul · ait ad pl̄m · copit per-sequi fu-
gientes · Hebreī qui fuerāt
ad castra philistiim retrō sūt esse ne-
centes cum isrl · Omnes q; qui se p̄us
abscondera̅t redierūt in plium · t
ia̅ erāt cum saul quasi decem mi-
lia · Videns q; saul mora dāpno-
sam si comederet admirauit pl̄m
dicens · maledict⁹ uir · idest dignus
erit morte · qui comederit panē
usq; ad uesperam donec ulciscar de
inimicis meis · Cumq; transisset po-
pulus p̄ saltum · apparuit mel flu-
ens et nullus gustauit ex eo · Jo-
nathas qui nō audierat maledic-
tum p̄ris timore birgā in manu ·
Et cū gustasset illuminati sūt oculi ei⁹
idest facies exhilarata ē · resump-
tis uiribus · Dixit q; tota multitudo
p̄pia ibi ē in cuius arboribus et ca-
uernis pendere et abscondite ter-re ·
q; plures reperiant⁹ fauū super
terrā deadentes · dixit iosephus
fuisse ionatham apium cubitū
quere̅n · que erat in sorte effugium ·
Cumq; indicasset ei quidam ma-
ledictione p̄ris · edē cessante · nō
appetas dēm p̄ris · Nam sumere
ppt⁹ cibum · maior plaga fuisset
in hostibus · In uespa nō ppt⁹
fessus minus · et p̄ fame meorum
nō sustinens pecora macta̅uit in
terra et comedit cum sanguine ·
Dixit ē quecūq; modo occidit et
comedit · dixit sanguis bene deu-
oratur · nondum purgatus cor-
nibus uescens · nō sectus morem
patrium · gutturn culpo · Lama-

nit & eliquauit sanguinem. Dixitq;
quidam quod de preda hostium ne-
mini licebat edere donec immolasset
victimam dño. ¶ Opus erat q; post
illum edens
quasi cū san-
guine ederet.
Et aut saul ptō
peccastis. Vol-
uite ad me sax-
um grande. Et precepit ne omnes su-
p illud saxum & cora ipo secundum
morem patrium pecudes immolarent
ne forte quis occulte alia faceret. Tunc
quidem primum edificauit saul altare
dño. Hebreus no hz primum. Unde pa-
ret q; no sup altare reconditam ab
obtinerat in galgala. primus tamen
quidam cum quociens ab obtulit
nomen altare constituisse. Hoc vero
dem primum. quia nox plene impera
dei placatum obtulit. Cumq; nocte
uelit irruere sup hostes aut sacer-
dos. Consulamus deum. Si consulen
no respondit dns in die illa. Hoc enim
nocte. nec die sequenti. Et aut saul
Dicatur vitas hec latentis & causa
peccati. p viuentem dnm ecclam si p
ionatham filium & absq; retractatione
morietur. Et iussit applicari dnm
sos anglos ppli. idest principes quib;
hmeinde ppli tamq; angulis pari-
ens adhorebat. Et statuit ppls in
pte una. et se & ionatham in altera.
Et cecidit sors sup ionatham. Et
aut saul. Quid fecisti. Cui ionath-
as. Quidnil michi conscius sum. nisi
quod gustans nescius maledem
mel comedi. Et aut saul. Moriens
ionatha. quia nisi hoc fecero
hec faciat michi deus & hec ad-
dat. Et aut ppls.
Ergo ionathas
moriet qui fec
salutem in isr
Viuit dns idest
p uiuente dnm
ut sicut deus & pates & no diu
genium. si ceciderit capillus de
capite eius in terram. Apoyopesis
est. Vel legitur sic p no. Et eripu-
erunt ionatham de manib; ppli
et redierunt ad ppa. Saul vero
confirmatus in regno quocūq; se
uerterat superabat hostes isrl & per-
cussit amelech. Prolempsis est
Vel forte pus potuit q; deleret.
eo mandante dño. fuerunt autem
filii saul ionathas & iesui & mel-
chisua. & nomen trium puer et nomen minoris
ab tamq; meritus. filie uo merob
et michol & uxor eius achinoem
et princeps militie abner filius
ner. patruelis eius sta eius et
ner fres fuerunt filii abiel. Le-
gitur tamen i paralipom. q; ner
fuit pr eius. quod q; erit dem
e. et quia mutuit eum. Quod

¶ Dixit saul ad amalech.
Dixit samuel ad saul. Hoc
dicit dns. Demolire amalech. &
ultus sum eius. quia restitit isrl cū
ascenderet de egypto. Inuidens

125c pou

Hoīes posse vīa pcedēdo p maleficos

Hō fortitudīē nūda

Hic legi dum pēm tuisse

quidem uoluit dñs mīa ut nec
aliquo memoria amalech supeet
Aut qui dicit illos maleficos fu-
isse. et in pcedes se ūtendi huiusse
piciam. et ideo ne sub forma pce-
dum euaderet etiam pecudes per-
isse. Et recensuit saul dicēs mu-
lia peditum. et decem milia uiro-
nda. Et nota quā fere ubiq; di-
cit uir nda. tamq; potentiores
ceteris. Vide alibi. Caculus leonis
nūdus. Cumq; minasset saul ama-
lech dixit cyneo. Recede ab ama-
lech. ne tuelluā te cum eo. quia
tu fecisti misericordiam cum ipso.
Jetro enim qui et riguel et en
dicit. bonū consilium debuit moy
si cuius domui iungebat in amalech
preter filios obal. Et egressi sut
cynei. et deinceps hīauerūt in
ipso. Ex his ortus e rechab ue
in patrem legitur. his sut cy-
nei qui venerūt de calore domꝰ
patris recab. Tuc percussit saul a-
malech i ore gladii. idest in uasta-
tione. quasi devoratōe. Vel e loqu-
tio idest in gladio. Et pepercit saul
agag regi amalech et optimis
armentorū. Et aut dñs ad samu-
el. Penitet me q; fecerim saul re-
gem. Et orauit samuel pro eo
tota nocte. q. dos erat gentium
Cuiꝰ ac-
episset q-
saul erge-
rat sibi
formicam
cui quis magnificā
fecisset hoc scribe i the-
atro. et dicebat formi-
triumphalis quod fecit
saul. et ideo maxime

triumphalem. Displicuit dño q
i carmelo imp
superbia.
simplam genuum. que faciebat
arcum de myrtis et palmis et oly-
uis in signum victorie. descendit ad
eum in galgala. et occurrit ei sa-
ul. Cumq; culpasset eum dō quipi-
am reservasset de amalech. in exau
sationem sui dicebat populū reuas-
se optima ad offerendum dño in gra-
ru actione. Cui samuel. obedior e
obedientia ḡ victime. Sup bonos
delectatur deus et no sup sacrificia.
pserim si obtulerint que decernente
deus pire. Et aut saul. peccaui.
Sz hac vice porta pecū meū. idest
ora et satisfac pro me. ut diuitte
mecū. Cui samuel. Proiecit te dñs
ne sis rex sup israel. Cumq; uellet
abire samuel. apprehendit saul sinu
tarem pallij eius que scissa e. Et aut
samuel. Sic scidit dñs regnū a te
hodie. idest a tua posteritate. Cuiꝰ
simul adorassent dñm. recepit sa-
muel adduc ad se agag regē. Et
oblatus e ei pinguis et tremēs. Et
dixit samuel ad agag. Sicome se-
pat amara mors. Quasi dicat.
Virum e. quod sic te cōcutiat mors.
et sepaut animum tuū a te. Quida
dicunt duas dictiones. separ. et
supplent. adiusum te. Vel secundum
aliam li-am. Et dixit agag. Sic
me sepat amara mors. Quasi
dicat. Mors que sepauerat a me
meos. amarissime sepat me ab ho-
minibus. et gessit eum samuel in

frustra et abiit

I

fenestra et abiit in ramatha. Saul
uero ascendit in domum suam regie
bra. et no vidit samuel ultra sau
lem in luctu sicut regio. Quia mg
phetico pcea vidit. De unctione dd

Samuel et electione in regem
autem lugebat saul. Et ait
dns. Usquequo lugens saul ego
proiecerim eum. Imple cornu tu
um oleo et vade ad domum yesse
ite unctus in regem unum de fili
is eius. Et qua timens saul fer
uidus quasi ad immolandu. Cui
uenisset in bethleem obstupuerut se
nes ad eum. Pacificus ne ingressus
tuus. Timebat enim ne pte aliqua
corruptione misisset eum rex uel q
forte offensus regi fugisset. Et no
uidens et ei rem pte. Qui ei dixisse
se uenisse ad immolandum. sanctifi
camini yesse et filios eius. et statuit
eos contra altare. Hec autem sanctificatio
no alia fuit. quia uestitum et cor
pore ablutos. Et uidens eliab pri
mogenitu gratie et optimu. estimauit
fuisse regem. Et ait dns
ad eum. Ego no corpus pulchri
tudinem aspicio ficti regalem. sed
animum uirtutem. In eiusdem modi
reprobauit dns alios. Statuerat enim yesse septem filios coram
samuele. seu ppos. et nathan. ad

optatu filium samaa filij sui. Et
ait samuel ad eu. Si quid completi
sit filij. Qui respondit. Adhuc reli
quus e puntus et pascit oues. Et
iubente samuele adductus e dauid
russus. idest rubicundus et pulchr
et unctus e in medio fratru. et
directus e spe dni in dauid a die
illa et deinceps. Et recessit spiritus
dni a saul. et exagitabat eu spiritus
nequ missus a dno. Dicit iosephus. Da
uid tunc accepisse spm pheticu sic. Et
ille quidem phetare cepit seo sup se
spu ad uenientes. Et quia deus e spm
recessisse a saul. et directu in dauid.
Videt q de eodem spu dicat. idest
de gratia spe. qua hucusq saul uictor
hostium extiterat. Tunc dixerunt
ad saul serui eius. Spe malus exa
gitat te. Adhibe tibi psalten pritum
in cythara et leuius feres. Et dixit
physica q armonia letu reddat lectori
rem. et tristem tristiore. Et dicunt
mathematici. quod nulla demones
armoniam ferre no possut. et qui
nulli. et medicatu e regi. quod dauid
eet sciens psalle et uir bellicosus.
Cui misisset rex ad yesse pro filio
eius. tulit yesse asinu plenu panib
et uinu et hedu. et misit ea regi p
manu dauid. Et aute asinus ple
nus. idest sufficienter oneratus. Ad

forte sicut ego bonus et strenuus fuit bestia et de asino fiebat sacri ad aliqua ferenda. Igitur cū spe arripiebat saul. dauid psallebat in cythara et sanus erat ei. et quiescebat ab eo spe. Cūq; aliquā diu recessisset spe a saul. remissus ē dauid ad patrem. De morte golie.

1 Reg xvii

Factum ē autem ut congregarentur philistiim aduersus israhel in plium. porro saul et israhel castrametati sunt in valle thelmachi. subq; iacob abscondit ydola. Et egressus ē vir spurius de castris philistinorū golyach gethens de semine gigantheo. altitudinis sex cubitorū et palmo. Iste spurius dictus ē. quia de ignobili patre idest gentili. et nobili matre idest iudea natus erat. Spurius et subrida de ignobilibus ex patre. sicut manzer. et nothus ex matre. huic exprobrabat israhel. quod seruus esset philistreorū et proponebat eis monomachiam ita. ut quorū victoria acciperet abscessa. seruirent alioqn. Hebrei autē stupebant et metuebat ei nimis. Sic dicebat goliach quadragesima diebus. Erant autē tres maiores fratres dauid in exercitu. Et misit eis ysai patrem dauid ephi polenta et decem panes. et tribimo sub q̄ militabant decem formellas caseī. idest decem pluos caseos et recentes. Hebreus sit. decē sectiones caseī. hoc ē decem gnā et distinctos caseos. et precipit ei ut asseret pignora fraternā secum. idest libellos repudij. ab hoc erat eunabus ad plium. ut libellos repudij daret uxoribus. ut si cuperet. nec rediret usq; ad annos tēbiat uxoribus nubē. Cumq; venisset dauid ad locum castrorum egrediebatur. enim ad pugnā diebus aliqui phares. ecce ascendebat goliach. exprobans hebreis et nudius. tertius et fugerunt israhelite a facie ei⁹ et admirabat dauid. audiuit a plurimis virū qui percusserit istum ditabit rex et dabit ei filiā suā. Cumq; audiret eum ochab frater. eius tulit satisfacturum. mox pauit eum. timens ne pugnare et occubet. Et ait dauid. Quid feci. Nunquid non verbum ē supple dignum memoratione. quasi dicat. Cur pro solo verbo moreas me. Heliab. Verbum eius est. et non res. idest non ad pugnandū venisti deo. sed ut rem saam. Dicebat autē verba dauid ad saul. et adductus ad eū ait. Ego seruus tuus pugnabo aduersus philistheum. Cumq; prohiberet eum saul quia puer esset. addidit. Ego seruus tuus pascebam patrem meum. et ursus cū invasisset gregem. Et ego secutus eum. quasi vnus ex eis. liberaui me. Tunc induit eū saul armis suis. Et deposuit ea dauid.

quia no habebat armoz consuetudi-
nem · et tulit in manu bacu pastora-
lem · id est nas · et elegit de torrete
quinq; lapides limpidissimos · id est
plenos et uolubiles · et misit eos in
pera pastorale · id est uas quo lac
mulgebat · ut furebat pane · et fun-
dam manu tulit · et processit aduso
philisteum · Qui contempsit dauid
et ait · Numquid ego canis sum · qz
tu uenis ad me baculo · Cui rndit
dauid · Tu uenis ad me cu armis
Ego aute uenio ad te in nomine
domini ut sciat hodie uniuersa ec-
clesia hoc · quia no in gladio sal-
uat dns · Cumq; iecasset lapidem
funda percussit eum in fronte secun-
do quoq; et tertio lapide percussit eu
in eodem loco · et tertio iactu deie-
cit eum · Et currens eripuit gladiu
illius · et pcidit caput eius · Hic
fabulantur quidam iudei · qz fer-u
grilee et loricee obsequium prestitit
dno · Duas locum lapidi ut manu et ad
hoem occidendum · Et ob hoc · decepo
circuacio seu est castello ferreo · que
pius fiebat petrino · fugerunt uniq;
philistei · et iste pscutus eos usq; ad
portas accharon · Dauid aute caput
et gladium posuit in tabernaculo suo
longo tempe post tulit illa in templo ·
Hebreus no hz suo · Ob hoc credim
qz in trophes posuit ea · in tabernac-
lum dni · Inde pea ab abimelech
accepit gladium · Cu aute rediisset
dauid a prelio · ait saul ad abner ·
De qua stirpe egit adolescens · Ille au-
nolens scire cu daturus esset filia
suam · Hec recognouit eu saul · qua
aliqd diu absens fuerat et alteratus
et p exagitacionem spe factus erat
labilis memorie · Et rndit abner ·
Viuit anima tua rex si nouit eu · id est
p uitam tuam no nouit eum · Vt p exe-
craconem · Hebrei eum sepe nominat
mala a contrariis eoz · ut ibi · Be-
nedic deo · et morere · Cuius quesisset
saul a dauid quis esset · ait · filius
isai serui tui ysai · Et tulit ana ionathe 1 Reg xviii
congluticata e anie dauid · et inierunt
fedus · Et dedit ionathas dauid uesti-
menta sua usq; ad gladium et arcu
et balteum · Quod saul pscutus e da-
ctu dni

Et cu rediret triumphans de
philo · et dauid disponeret ferre caput
golie in hierusalem ut ait iosephus ·
Hoc scau habebat · sed hasta iam ac-
ceperat deo · egrediebantur mulieres
ex uniuersis urbibus et cu instrumen-
tis panebat mulieres · Saul pcus-
sit multe · salti eos qui fugientes oc-
cisi sunt · Et rndebat uirgines · Et Dauid p milia me
dauid decem milia · salti philistei fecisse quo desigrt
qui in uno decreto omes in fugam
misit · Iudiens saul cam victorie
pocius dauid attribui qz sibi · doles
me se ait · Quod ei supest nisi solu
regnu · Et timuit ne a domo sua
regnu transferret · Et inuidebat da-

uū. nec iam rectis oculis respiciebat eum. Post diem alterum. Iussit spe malus saul. et quasi psequebatur. et missa lancea qua tenebat dauid psallentē pupugit configere parieti. Dauid autem declinauit ab eo secūdo. Primo enim recesserat ab eo bello imminente. Et postea fecerat cum saul alianciā et ait. filia mea maiorib dabo tibi. tm modo esto vir fortis. et pliare bella domini. Cogitabat enim apud se. Non sit manus mea in eum. sed manus philistheoꝝ. Cum autē adduxissent maiores dauid. dixit ad eos. Hec locuti estis ad dauid. Dilexit autē dauid michol. et placuit saul. et ait ad eum. In duabus rebus gener meus eris hodie quod in duabus filiabus meis. Da alteram in uxorem. altera habebis in posterum. Deinceps in duabus rebus. ne fraudi gratiam. et dabis centum pputia philistheoꝝ. Hoc enim significauit. Sed facient saul ei p seruos suos. Non licet eis necesse sit sponsalia. Idest munera ut donationem ppe nupcias. misit eum contra pputia philistheoꝝ. Et abiit dauid in archiaron cum viris suis. et percussit de philistheis ducentos viros. et afferens pputia eoꝝ tradidit ea regi. Iosephus tradit. Absidens sexcenta capita dedit ad regē. et nupcias exigebat. Et dedit ei saul filiam suam. Licet inuidia. Cuius videret eum apud deum et homines. approbari timuit. Et timebat de morte eius. Recitā metum celare uolens. dixit ionathe et seruis suis ut occideret dauid. Quod indicauit ionathas dauid dicens. Absconde te hac nocte. Ego egrediar et stabo iuxta patrem meum in agro. ubi eris. Ego loquar de te patri meo. Si quid uidero. indicabo tibi. Locutus est ionathas ad patrem suum. Ne peccet rex in seruum suum dauid. quia non peccauit in te. Opera eius bona sunt erga te. Posuit enim animam suam in manu sua. et percussit philistheum. et fecit dominus salutem magnam uniuerso israel. Uidisti et gauisus es. Quare ergo peccabis in sanguine innocenti. occidens dauid absque causa. Acquieuit saul uoci ionathe. et iurauit. Viuit dominus quia non occidetur. Et uocauit ionathas. dauid ad regem. et stetit coram eo sicut prius. Quod michol deposuit dauid per fenestram.

Rursum facta est dimicatio. et egressus dauid pugnauit contra philistheos. et percussit eos plaga magna. et fugerunt a facie eius. Factus est autem spiritus domini malus in saul. et ipse sedebat in domo sua. habens hastam in manu sua. et dauid psallebat manu sua. Et uoluit saul confodere dauid hasta. et fugit dauid a facie saul. et infixit hastam in pariete. Dauid autem fugiens liberatus est nocte illa. Et uenerunt nuncii saul ad domum dauid. ut custodirent eum. et interficerent eum mane. Nuntiauit autem michol uiro suo dauid. dicens. Si non saluaueris animam tuam nocte hac. cras morieris. Et demisit eum per fenestram. Abiit ergo et fugit. et saluus factus est. Tulit autem michol idolum. et posuit in lectulo. et pellem caprarum posuit ad caput eius. et operuit uestimento. Et nuntiauerunt nuncii saul. dicentes. Infirmatur dauid. Misit ergo nuncios ut uiderent eum. dicens. Afferte eum ad me in lectulo. ut occidam eum. Cum autem uenissent nuncii. inuenerunt idolum in lectulo. et pellem caprarum ad caput eius. Dixit ergo saul ad michol. Cur sic illusisti me. et dimisisti inimicum meum. Que respondit. Timui. Dixit enim michol. Dimitte me. alioquin interficiam te.

David autē fugiens venit ad samue-
lem in ramatha· et indicauit ei oīa
que fecerat ei saul· et abierunt ambo
in naioth qui ē collis
in ramatha ubi erat cetus pphe-
tarū· Quod cū accepisset saul misit
lictores in naioth ut raperent dauid
Qui cū vidissent pphetas et samuel
stantē sup eos fēs ē in illis spūs do-
mini et pphetabāt· Ipse pphe vīri
religiosi erāt· dei nazarei qui non
bibebāt vinū· et vacabāt semper
cantātes ymnos et psalmos· Misit
q̄ saul secundos et tertios nūcios·
qui et ipi pphetauerunt· Et iratꝰ
saul abijt p̄ q̄ eos· et ante q̄ ve-
niret in naioth ingrediens pphetabat· et quasi amens fēs· et cor-
tus tota die & nocte cubabat cū
ceteris· Dauid et samuele clam
videntibus· Quid ē ergo quod sup
legitur· nō vidit samuel saul
usq̄ in diem mortis sue· quia nō
videt eum in thalamo regio· Fugit
autem dauid inde et venit ad io-
nathan· et ei conquerebat· Cui
ionathas· Absit nō moriēris· Nichil
grande nec parū facies p̄ me
quod nō indicet michi· Cui dauid·
Scit p̄ tuus quia dilexi me·
et dicit· Ne sciat hoc ionathas
ne forte contristet· Vivit autem dñs
et anima tua· quia quasi tm̄ un
gradus dissidium· ego & mors di-
videmur· Faciat michi deus
pariterq̄ dominꝰ sue· quo mō potuit
euaserat manus apparitorū· Sequē-
tibus hīc duobus tm̄ passibus· Et ē
sensus· q̄ inimicus michi similis est mō
me & mortem· Fac ergo obsecro q̄d
dicam· Cras erit kalende· et ego
absconder in agro usq̄ ad vespam
tertie diei· Si requisierit me rex
quia sedē cōsuenerit impera cum ad
vescendum· Dices ei· Rogauit me
dauid ut iret in bethleem· quia hec
tempe sollempnis est ibi ōnibus cognā-
tionibus suis· Forte erat necne mā
aliqua sollempnis per circuitum·
Quod si dixerit tibi rex· bene pax e-
rit suo tuo Si autē fuerit iratꝰ·
completa ē in me malicia eiꝰ· Et
ait ionathas· Egrediamur in
agrū· Cumq̄ essent egressi
iurauit ei ionathas· quod quidē
bonum ut mali inuenirent apud patrē
indicaret ei· Et iurauerunt sibi
mutuo fedus int̄ se et semē suum
Et addidit eciā ionathas dicerans
idest plurimum iurans· Quod autē
me potius· Et requisiuit dns de
manu inimicorū dauid· Hoc de suo
addidit scriptor in spū· et est plenius
sis· idest anticipato· Hoc enim mul-
to p̄ius ē ei int̄ fedus saule regnū
ad domū dauid trāslatū ē· et qui
innocentem p̄secuti sunt· diuinitus
multati sunt· Hic requisiuit dns
de manu inimicorū· quidē scilicet
filiorum virum afflixerunt· quod de
absalon et siba filio bochri· et de
ceteris hostibus dauid p̄ medium· Et
addidit ionathas· Cras die qua ope-
rari licet· idest p̄die kalendarum
ut quidam nolunt· sed melius est

1252
77

Regū [illegible] ꝑ mdaciū 2 ar
iuxta sallodi

ut sequeti die intelligatur · egredien
et sedebis iuxta lapidem ezel
e beneōs ad te postlempnitrem · ia
cām tres sagittas iuxta eum · quasi
exercens me ad signū · Si dixero
puero qui tolli eas · ecce sagitte mi
te sut · pax tibi e · ueni ad me · Quod
si dixero · sagitte ultra te sut · uade
dns sit mr te ⁊ me · usq; in sempi
num · Porro · ꝑma die sollempnita
tis apparuit locus dauid uacuus ·
et siluit saul · estimas dauid nodu
purificatū · Altera die requisitum
a rege excusauit eum ionathas · Et
iratus saul · dixit ad eum · fili mu
lieris ultro uirū rapientis · scio q
in confusione tua diligis filiū ysai
Non stabilieris ego uidere tu neq; reg
nu tuū · Adduc eum ad me · quia
filius mortis e · Et ait ionathas · Q
re moriet · Et arripuit saul lan
ceam ut percuteret eum · Et decli
nauit ab eo ionathas contristat · nec
comedit panē in die illa · Et egressꝰ
in agrum · sicut secerat ꝑ diuerat
dauid · Et cum diuisset puero ul
te sut sagitte · remisit puerū ⁊ cū
tatem eius arcu ⁊ sagittis · Et sur
gens dauid de latibulo · adorauit
terrā deum · ſalt · ut ꝑm ionathā.
Et fleuerūt ualde · Et ait ionathas
Quecūq; iurauimꝰ ſtent in sempiter
nū nos · ⁊ semen nr̄m · Vade ī pace

1 Reg xxi

Et fugit dauid in nobe ad achimelech sacerdotem · Et
ait achimelech · Quia ego miratꝰ · quod quasi solus
uenisti · gener regis · aut ad eum · da
tum · Secreto ait ꝑ me · et ordinaui
seruos meos ⁊ ostendi
me · ⁊ ecce
pueros in illum ⁊ in illum locum · Nūc
si quid habes ad manū · quinq; panes
da mihi · forte ego uidi panē intelligi
tuus socios · ⁊ Nec emere potui dauid · no
ne animo fallendi hoc dixit · Et re
dit sacerdos · Non habeo panes laicos
ad manū · sed tm panē sanctū · panes sci
ꝓpositionis · Si munda sut pueri · ⁊ max
a mulieribus mundicie · Quasi dicat ·
Necessitas legem no ligat · Si tamen
munda sut ꝑ corpa · nec in natiuitate dabo
eis · Et ait dauid ad eum · Continui
nus nos ab uxoribus ⁊ mundi essemus · Et
fuerunt uasa puerorū sca · id est cor
pa quibus contingebat · die ut ipd pu
eri · Porro una hec polluebat · sed
ipa sacrificabat hodie in uasis · Quasi
dicat · fortē in una hac aliquid
immundicie contraxim9 · sed mundicia
corporis sufficiat ad eam mundandam
Hebreus ait · uasa sut puerorū sca ·
et dicit de uasis ad edendū · Quasi
dicat · In uasis mundis licet alia po
nē panes mundos · Sequit · Porro
una tua hec luca e · id est integra
cio tua lucalis e · Quasi dicat ·
Cur queris de mundicia · cū eadem
si munda esset uesci no deberent ·
sed ⁊ ipa sacrificabit hodie in uasis
id est in conscientijs nris · Dicimus
enim quod necessitas excusat nos
et quasi sacrificat · Et dedit eis pa
nes ꝓpositionis qui sublati fuerat
ut ponerentur calidi · Et hoc ꝓpe

drau- quia sabbatu erat. Cumq; q
fisset ab eo dauid arma. dedit ei
gladium golye
Josephus di-
cit lanceā que
erat mollior
pallio m tabernaculo. Erat enim
ibi tūc archa cū abiāthar suo taber-
naculo. Et considerauit hic omā
doech ydumeus potentissimū pasto-
rum saulis. qui erat ad oriēdū
obligatus uoto. De fuga dauid ad
Fugit m die illa ad achis.
Achis regem geth. Et dixerūt
serui sui regi quod quasi
rex erat m ysrl qui faciebat ap.
cum. et de uicino hostem reaperi
si saltem cum seruaret. Et timuit
dauid. pserim quia miserat saul
ad achis ut redderet ei puellā suā fugi-
tiuam. Cumq; traderet ad regē simu-
lauit furorem et impingebat i hosti-
a porte. quasi p clausam portam
ingredi uellet. et que furiosi fa-
gebat ut fidem regi uē passioīs
ondet. Et ait rex. Non ingredietur
hic arreptricius domū mea. Et di-
misit eum. Et abiit inde dauid et
lauit m spelunca odollam. no tunc
ptem. sed prius uenit ad naas regis
amonitaru. ut dicit ieronimus i sep-
tibus m quadam glosa. Et cōuenit
ibi ad dauid omnes cognati eius. Et
et alii quibus aut odium aut ti-
mor saulis erat. ut qui erepme-
bant alieno. cōuenerunt ad eū. et
fuerunt cū eo quasi quadringenti
armati. Et pfectus e dauid cū eis
m maspha quae e moab. Et ait ad
Tradit hebreus dauid nō comedisse
nec aperte hic legit
q̄ concederit.
regē moab
patrem matrē sua. et mānserunt apud
illum quādiu dauid fuit m psidio.
dest m expeditione m qua sibi quēbat
munitiones ad manendū. De morte
Et abymelech et sacerdotum.
monere grad pphā ut inde recedat
et ueniat m tra iuda. uenit m saltum
areth. Et audiuit saul q̄ apparuisset
dauid. Et cū eet saul m nemore q̄d
e m rama. tenens hastam. aut ad ser-
uos suos. Numquid dabit uobis omnes
filii ieemini. filius ysai. et uos e ex uo-
bis qui doleat uicem mea. Et aut
doech ydumeus. Vidi enim i nobe apd
abymelech filium achitob. qui cōsu-
luit p eo dnm. et dedit ei cibaria et
gladium golye. Et ut ratus rex cōuo-
cauit abymelech et omnes sacerdotes
qui erat in nobe et aut ad eū. Cui
ille ait. adsum me tibi fili ysai. de-
dit mihi panes et gladium. Quibus dixit.
Absit hoc a me. Ego fui rex hmoi i
domu patris mei. Nescio quod
a te fugisset. Et ait rex ei famulis
dest militib qui imperio regis mitti-
tur ad mactandos hoēs sacerdotes. Qui nolue-
runt extendere
manus in xpos dni. Et ait rex ad
doech. Tu irue in eos. Et irruit dauid
in die illa et percussit in quinq; uiros

nestros ephor limos · forte tuc grauc
uidim ut ꝑ istum religiōs mone
rent animū regis ad pietate · Aunt
scribrei no omes fuisse sacdotes nec
indutos ephot · si omes dignos esse ·
Pertaxit quoq; saul nobe uicinū
sacrdotū · et mulieres et uiros et
uuienta · scandu q̄ de heli sacrdote
ꝓphetauerat · plem ei⁹ rubiciat⁹ euel-
lendam · Solus abyathar sacrdos
filius abymalech euasit · et fugit ad
dauid · ferens ephot scām · quod scām
moyses · et declauit ei mortem
pris · et suoꝝ · Et ait dauid · Ego sci
ebam · quia ibi aderat doc · Ipse enim
uidit cū saul uenit · Ego sum
reus omīm animaꝝ pris tui · Mane mecū ·
Qui quesierit animā tuā querat et
meam · Et annūciatū e dauid quod
philistei obpugnarent ceyla · et diri
perent areas · Est autem ceyla de tribu
iuda · q̄ munitam habebat regionem ·
Consulit
igitur dauid dim̄ · Vadā et pcuciam
philistheos · et ait dns · Vade et percute
philistheos · et liberabis ceyla · Cumq; timeret et
ri ei⁹ ne cum eo rursus consiliū
dim̄ · Et accepit rīsum ab eo quod
et ꝑ · Et abiit dauid et percussit
philistheos plaga magna · et liberauit
ceyla · Quod audiens saul ait · Con
clusus e dauid in urbe · Et congre
gauit exercitum ut obsideret et uiros
eius · Quod cum audisset dauid et
silium dim̄ ꝑ abyathar · Descendet
huc saul · et uiri ceyle tradent me
manib⁹ ei⁹ · Et ait dns · Descendet
et tradent te · Quasi dicat · Hec et
nolentes regis et illoꝝ que deum
latere no potuit · Et egressus est
dauid et uiri ei⁹ eo quasi secum
et nagabatur mortē · Quod cum
accepisset saul dissimulauit exire ·
Transiuit autē dauid in monte sol
tudinis ziph · Et abiit ionathas ad
eum i locum silue qui uocatur nasa
et confortauit manū ei⁹ in deo et ait ·
Tu regnabis in isrl · et ego ero tibi
secundus · Et et pr meus scit hoc ·
Et mouauerūt iusiurandū fedus
inter se coram dno et coram
ꝓphetis quid et abyathar · De ziphēis
Ascenderūt et ad dauid latentē
autē ziphei in spelunca
ad saul in gabaa dicentes · Dauid
latet apud nos in colle achille · De
et tradam⁹ ei in manus tuas · Et
indixit eis saul et ait · Considera
te curiosius ubi sit pes ei⁹ et re
nunciate mihi · et sequar uos · Da
uid autem et uiri ei⁹ erat in de
serto maon · Cumq; egressus es
saul ad querendū eum · ascendit
ad petrā dauid · loca scis munitis
simū ut dicat ieronimus · ubi que
sibi erāt onerī reposuit · Et mo
rabat dauid in deserto maon · in
monte opaco · Porro uiri saul in
modū corone ambiebāt montem ·
Cumq; desperaret dauid se posse
euadere · uenit nuncius ad saul ·
Vade festinus · qm̄ infiderūt se
philistei inuadere terram · Et desist saul

Hor fuit ephotatus
heli sacrdoti

1 Reg x xxiii

I

psequi dauid ꝓpans in ocm̃ suum ꝑsi-
stens. Ob hoc uenerunt loc̃m illu-
per ram diuidentem eo ꝙ ibi erat sepe
saul a dauid. Ascendit autem dauid
inde & sistunt in locis munitissimis engā-
di. hoc est opidum in quo erat uinea
balsam. Assumtes autē saul tria milia
electorum insequebat dauid eam sup
abruptissimas petras. que solis ybi-
cibus sunt pue. Nec aūlia in petris
alassimis comorātur. Et si quādo fe-
rarum ut ursum aduſticem ꝑsenserit
de alissimis saxorum cacuminibus ꝓcipita-
tes in suis cornibus sibi ꝓpa suscipiūt
Et mirabile saul spelunca ut pur-
garet uentrē. porro dauid & uiri
eius in interiori pte spelunce latebant.
Et diuerunt sui dauid. Tradidit
deus eum in manus tuas & ꝓsedit
dauid oram clamidis saul silenter
et rediens ad uiros suos dixit cor su-
um. methonomicos. id est pectus su-
um iquo cōtinet cor. sil monor dic-
cum consilia sua de eo quod fecerat.
Cumq; murmurarent socii aduſus
eum. timens ne irruerent in saul.
ait. Quid dns. quia nisi dns pau-
sasset eum. aut in obitu. aut in prelio.
Apotopesie g. Quasi dicat. Decer-
no potius ei. Propitius sit michi
dns. id est hanc misericordiam fa-
ciat mecum ut no michi manū
mittat in xpm dni. Et confregit ui-
ros suos his sermonibus. porro
saul egressus ibat cepto itinere
Et egressus dauid post eum. clama-
uit. Dne mi rex. Cumq; respexis-
set saul. adorauit dauid terra

1 Reg xxv

et ait. Quare audis dicentes. da-
uid querit malū aduersus te. rege.
Cognosce oculis tuis hodie quia
manu mea. Quia cum possedisset te
ait tibi oculus meus. Que ꝑsequeris.
Canem mortuum & pulicē unum. His
auditis flevit saul & ait. Justior es
me. reddat tibi dns bona quod reg-
naturus sis. Jura michi in dno ne
deles semen meum post me. Et iuravit
dauid sauli. Abiit ergo in domum
suā. Dauid autē ascendit ad tuta
loca montium angustias maspha. De morte
Eo samuelis & de nabal

1 Reg xxv

Interim mortuus est samuel. et plan-
xit eum universus isrl. singuli tribus
ꝓpias lugentes. et sepelierunt eū in
ramatha. Certū est autē quod ab hoc
loco usq; ad finem secundi libri non
scripserit samuel. Cur ergo nōīa eius
prenotatur. His duo libri. quia reli-
quit unus quisquam de discipulis eius
cuius opus ascribit magro. Quidam
tamen dicut nathan scripsisse sequēa
Dauid autē descendit in desertū pha-
ran. opidū est in arabia. Erat autē
in montanis quidam vir nabal in solitu-
dine maon. et possessio eius erat in car-
melo. ydoneus est in sortē inde. Alii car-
melus est in confinio palestine. et phe-
nices. ubi helyas occidit prophetas baal
et hic erat de genere caleph. In para-
liponemenon ita legit. Caleph genuit
arthan. arthan genuit iezeu. hic est
ut iudei putant nabal. Cum ergo audis-
set dauid q̄d nabal ascendisset ad ton-
dendos greges. misit ad eum decē iuue-
nes ut mitteret ei aliqua benedictionē in

Et hic mouebat samuel quo q̄ dicit scripsisse duos libros regū

Pharan opidū in arabia

Sinus carmelus

de bona. Exultabat enim et epulabant uidens in tonsione omnium. ob memoriam patrū suorū qui fuerant pastores omnium. Et ait nabal ministris dauid. Quis est iesse. non michi. Quis est filius ysai. Hodie monstrauerunt multi qui fugiunt dominos suos. Cui ego tollam panes meos. Cumq; audisset dauid quod nupserat ei nabal accepit secum quadringentos uiros et ait. Sic faciat inimicis meis dominus. et hec addat. si reliquero de omnibus que ad eum pertinet. mingens ad parietem. id est masculum eius infirmum. Porro abigail uxor nabal formosa et pulchra. hec ignorabat. Et nuntiauit ei custos omnium. quia cepisset eis dauid in deserto. festinauit egitur abigail. et tulit in occursum dauid panes et uinum. et aryetes coctos. sata polenta. et ligaturas uue passe. et massas caricarum. Gacum est genus mensure. continens modium et semis. Una passa dr. que plus quā materia seruat ad solem diu exsiccata et sic seruatur. / Masse carycarum. ligature sue de fructibus ficorum. Et addas dauid ait. In me sit dne mea hec iniquitas. id est condona michi hanc iniquitatem uiri. Delicti. Si putas te iniquitatem. mihi deleas enim quia iurasti. michi imputetur. / Porro. fecit uir meus secundū nomen suum. Nabal enim stultus interpretatur. Confortet te dns domus sup ihsl. no debes fundē sanguinē innocentium. Vindicte enim tibi nocuit. si sua tibi no defuit.

Gd sit satium

Gd una passa

Gd masse caricarum

et erit aia tua custodita quasi i fiscella uiuentium. Habeas hic tuum dono uite. quod dom̄ t. id est in colle gionis scz. Alia lr a liz in fiscella uiuentium. Quasi dicat. Sic custodiet dns aiam tuā ad multiplicandū sicut fiscella uiuentium custoditur in aqua ad transplantandum. Et ridit dauid. Benedict dns qui misit te hodie in occursum mecū. Date in pace. Audiui uocem tuam timuiq; deum. et honorem faciem tuam. Venia de manu tua accipiendo. Cum ergo indicasset abigail omnia hec uiro suo exanimum e cor eius p timore. Timuit enim. ne forte dauid uellet deserere. Quo audito dauid ait. Benedict dns qui custodiuit manus meas a sanguine et reddidit malicias nabal in caput eius. Et uocauit abigail. et duxit eam in uxorem. Accepit quoq; dauid terciam uxorem achinoem de iezrahel. De fuga dauid ad achis

Iterum nuntiauerunt ziphei saul. Venit dauid absconditus e in colle achille. Et abiit saul post dauid cum tribus milibus electorum. Et descendit dauid nocte ad castra saulis. Duxit secum abisai filium sarue sororis sue. Hui fuerunt tres filii ioab et abisai et azael nepotes dauid. Cumq; dormirent custodes castrorum regis et cuncti dormientibus. dixit abisai. ypsadiam saul lanceā in terra. Et respondit dauid dicens. Quis extendit manum suam in xpm dnm et erit

mortem Et tolle hastam que ē ad ca-
put eius fixa in terra et vas aque
et eamus. Et egressi sūt nullo eum
prohibente. quia sopor dñi irruerat
sup eos. Cumq; trānssisset torrente
et stetissent in vertice montis procul
posset audiri. exclamauit dauid
ad abner. et ait. Nonne tu es vir.
nos estis. quia no custodistis dñm
vrm regem. Ingressus ē quispia
ut interficeret regem. Videre ubi sit hasta
ta regis et cyphus aque. Et agnos-
cens saul negligentiam suorū et bñ
ficium dauid exclamauit. Fili mi
tua ē hec fili mi dauid. Cui dixit
Cur psequit dñs seruum suum. Quid
feci. Si dñs meus te adhuc in me
odoretur. sacrificium. Deus placare ei
oportet sacrificio. Si vero filii
hoīm maledicti sūt qui
expulerūt me hodie ne adhereā
hereditati dñi. dicentes. Vade
serui dīs tui. Quare filij

erat. hoc ideo repetit hic. ut ordi-
tur angustia saulis in qua plurimū
cet ei necessarius samuel. ut ne au-
diam samuel recenē mortuus. qui
in primo erat suscitandus. Timuit
enim nemine posse suscitari arte phi-
tonica. nisi recenē mortuum. et adhuc
naturalibus integris. Timuit itaq;
saul. et consuluit dñm. Qui nō rndit
ei neq; p somnia neq; p phetas.
idest p discipulos samuelis neq; per
sacerdotes. Hebreus his neq; p doc-
trinam. p ephot. scilz in quo erat
doctrina et veritas. Et ait saul ser-
uis suis. Querite michi mulierem
habentem phitonem. Ipse enim occiderat
magos et ariolos et phitonicos.
Quam tradit ieronimus refugiati. q;
mater erat abner. que latens habi-
tabat in endor. que ciuitas e in
fronte endor. Phitonem quidam
tradit arte esse suscitandi mortuos
qua phitones aduocant. Quasi dicat.
Querite michi mulierē peritā artis
illius. quod congruit hebreo in q;
legitur. mulierem baladoph. balad
enim interpretat dna. oph t nomen
artis illius. Mutauit itaq; saul ha-
bitum suum. et venit ad mulierē nocte
cum duobus viris et ait. Divinā in
qua dispera tibi. Que rndit. Nosti
quanta fecit saul magis. Quare
ergo insidiaris anime mee. Quia
tradit. faciet ob hoc eos deleuisse.
quia peccabatur. Quod cum audisset

phiton ad sūt

regem. Juravit ait ei saul. quod
pter hanc rem michi mali pacet
et dixit ut suscitaret samuelem.
Videns ait mulier virum sen
conscendentem et ait. Quare imposuisti
michi. idest seduxisti me. Hinc hi-
postor. idest seductor. Tu enim es
saul. Hoc enim samuel ei indicauit
ut ait iosephus. Quidam fabulant
mortuum magice suscitatū. a pedibus
primo moueri et surgere. nisi quando
rege suscitante suscitetur. Tunc enim
a capite surgit. Alii dicūt phetas
no posse suscitari nisi rege suscitante
Tunc indicauit ei saul. se saulē esse et
ait. Noli timere. Quid vidisti. Que
rndit. Virum senem et gloriosum.
et amictum pallio sacerdotali. Et
intelligens saul quod samuel esset
adorauit eum. Et ait alia samuelis
ut dicit iosephus. Quare inquietasti
me. ait saul. Coactus sum. philis-
thei pugnant aduersum me. et deus no
rndit michi. Obsecro. dic michi
quid faciam. Qui rndit. Quid
interrogas me. cū dns recesserit
a te. fecerit tibi dns sicut locutus
est. Tollet regnum de manu tua
et dabit illud dauid. Cras autē
tu et filii tui mecum eritis. idest
tu mortuus. Quia mortuos. sicut ego sū
ut in inferno. De hac suscitatione
dr a quibusdam. q; spiritus ma-
lignus apparuit in spē samuelis.
nec fantastice ymago cuiusdā appa-

De suscitatione samuelis per
phitonissam

rut que dñi e samuel. Tradit
quidam quod deo p̄nitente alia
spū tm̄ consili corpe induta ap
parut ibi. Alij uō q̄ cor pus re
rum sustactarum e spiritu diuī
co anima in loco suo quiescere.
Hoc audiens saul p̄stratus e in
terra p timore. nec comederat
panem in die illa. Et coegit eū
mulier et seruꝰ eius ut comederet.
Cumq̄ comedisset redyit ad cast
p noctem. Nolunt enim filij ād
consulu esset philistheum. Quod

128 e ppio Congregato autem dauid uidit ama
sur ergo philistheum in cech.
in asseth. et ipse castra metatus
e iuxp̄ fontē qui erat in iezrael.
Ascendit uō philistheos p videres
dauid et suos ee cum achis dixe
rut. Reuertuī hebrei ipse in locū
suum. ne forte cum cepim̄ p
liari. fiant nob aduersarij. et
in capitibꝰ nris mereat sibi red
dī gratiā dñi sui. Tūc aut achis
ad dauid inquit et dolens. Bonꝰ
es in conspectu meo. sed satrapis
no places. Surgite de nocte et

128 e ppio abite diluculo. Fecit ergo dauid
cum suis in sicelech. die tertia.
Amalechite uō interim irrupe
rant in sicelech. et succenderāt eam. et captiuas duxerat
mulieres et paruulos et nullū
p̄dam. Planxit ergo dauid et
populus qui erat cum eo do

nec deficeret in eis lacrime. et nole
bat eum sui lapidare. Confortauit
e autē dauid in dño. desiluit dicit
p abyathar dicens. Persequar
latrunculos hos et cōprehendā. Qui
rndit. psequē. et cōprehendes et
reduces predam. Abiit ergo dauid
et sexcenti cū eo. et uenerūt ad tor
rentem bezor. et ibi ducēti lassi sub
sistere ad sarcinas ex mandato
dauid. Cumq̄ trāsisset alij tuene
runt puerū egyptium fame defici
entem que reliquerat dns suus
sur. amalechita cū egrotare eum
indisset. Et dederūt ei cibum. et
refusus e spiritꝰ ei. Et ait ad eū
dauid. Porces me duce ad cuneu
strum. Qui ait. Si iuraueris mi
hi no occidas me neq̄ tradas in
manꝰ dñi mei. ducam. Et iura
uit ei dauid. Et co ducente. tuene
runt hostes expilatos. et quasi festū
diem celebrantes. Et pcussit eos da
uid a uespe usq̄ ad uesperam alte
rius diei. soli quadringenti adolescentes
euaserūt in camelis. Erutit ergo
dauid omia que tulerant amale
chite ab homine usq̄ ad pecus.
Dicatum. quod in hac uictoria pre
buerūt illi auxilium nouē prin
cipes militum de manasse. Qui cō
fugerat ad eum dum rediret in
sicelech. Pus eum uenerāt ad eū
tm̄ de iuda. et de beniamin. Per
quo cum rediisset ad suos duces suos

qui lassi substiterat· salutauit eos dauid
prafice· et indignati sūt quida qui
cum eo erāt dicentes· Nūquid aūt ouis
ingor· sua et filij de preda michi dabi-
mus eis· Et ait dauid· Nō audietis
vos quisq; fratres mei in sermone hoc·
Equa pōs erit descendentis ad plium
et remanentis ad sarcinas· Iuxtimus
aūt· Non aūt qui lassi manserūt· qua
lassis mihi debet dari de prede pcō· et
fm̄ sōm hoc ei⁹ illa die· et deinceps q̄
leg in isr̄l usq; ad diem hāc· Venit
q̄ dauid in sicelech· et misit dona de
preda senioribus iuda proximis suis·
et reliquis cum quib⁹ cōmorari⁹ fuerat
ipe et vir ei⁹· De morte saulis et
filiorū eius·

Lege Regū q̄ lassis
nō dat̄ expedā

1 Reg xxxi

Parro philistei pugnabant aduersus isr̄l· Fu-
gitq; saul autem sacerd⁹ et prudēs festina-
bat ad mortē et vehemēt⁹ timebat
Soli quippe magnanimes rem̄ tribu-
lium sūt conceptores· Per magnū
metus maxime ouenit regib⁹· q̄s
p̄ cumulo prinapar⁹ no solum ma-
los no licet ee cōtra subiectos· sed
nec mediocrit bonos subiectis ee
fugere· aūte filij isr̄l a facie phi-
listeorū· et ceciderūt in monte gelboe·
et p̄seqū sūt tres filij saul· ionā-
thas ammadab melchisua· et vi-
sq; ad vesp̄ aūte dom̄ erat· Cumq; gra-
uiter ee⁹ sagittar⁹ saul· dixit
ad armigerū suū· Pelle me gla-
dio tuo· ne forte mei⁹ cucurrisse il-
lis dicat michi· Et p̄ timōrē
me· Et noluit armiger· Et ar-
rīpit saul ipe gladium suum·
Videns enim desperat· q̄ no po-
tuit se transuerberare· Quod
videns armiger· suus arripuit et
ipe sup̄ gladium suum· Hic
finit docēs ydumeus ut aiunt
hebrei qui timuit ee sup̄stes
saulī p̄ter dauid· Et mortu-
sūt omes domestici saulis q̄
erāt cum eo· Videntes aūte filij
isr̄l qui trāsiallem iordanis
erāt· strage suor⁹· egressi de
ciuitatib⁹ suis fugerūt· Altera
die venientes philistei ut spol-
arent mortuos· exspoliauerūt
saul armis suis· et filios suos·
et pasa capita eor⁹ cum armis·
miserūt in terra sua p̄ circuitū
ut annūciarent hoc in templis· et
populis· Et posuer-
unt arma eius in templo astā-
roth· caput aūte in templo dagon
ut in palipomenō legit· Corp⁹
aūte eius et filior⁹ suspenderūt in
muro bersan· quasi in oculis fi-
lior⁹ isr̄l· Audiens enim iabes phi-
listiim· timuit· Vir aūte de iabes galaad· quos liberauit
saul ab amonitis· ambulauer-
unt tota nocte· et tulerūt ca-
dauera de muro bersan· et
obsederūt ea· et sepelierūt
ossa in nemore iabes· et plan-
xerūt eum· ieiunantes septē die-
bus· Nota q̄ in palipomenō
legit· mortuus e saul p̄ter

imputatores suas. et addidit quasi
in omnibus peccatis. sed insup philistheus
sam consulit ppter quod infecat
eum dns. hinc peccati magnitudes
multi no attendut. Et regnauit
saul. uiuere samuele dcm et octo
annis et eo mortuo duobus annis
duos annos tantum sacra septem
no annotauit. A samuele ppe in
cipiut tempa notatoru ppheta
scdm a saule tempa regum mi
rabile. Incipit

In diebus illis apud latinos qui
tus regnauit filius eneas fi
lius postumi. Altera tamen historia
qui tum ponit siluium latinum. utrinq
fuisse postumi. et
quitum siluii enee. hijs tempo
ribus homerum fuisse quida di
cut de quo magna differentia e
inter ueteres. Eratos ponit eum
ante descensum heraclidarum
in peloponensum urbem. cristo
nes centesimo anno a captiuitate
troie. aristarchus et pylocho
rus tempe emigrationis ponit.
Apollodorus athenienses duce
tesimo quadragesimo anno cur
sum ylij. Alij medio tempore
inter olympiades inuenerunt.

Explicit liber primus. Incipit
liber secundus de pfectu dauid
inter saul et ionathan

Factum e post mortem saul
adolescens fugiens de
prio. uenit ad dauid
in siceleth et cecidit in
faciem sua. et adorauit. Appre tem
pto eum homo cadit solito sup faciem
sed in eam prem in qua e faciem
tor cadit. Cumq; uidisset eum po
pulum uictrum. et saul cum filijs
suis mortuum. ait dauid. Unde scis
quia mortuus e saul et ionathas
filius eius. Cui respondit. Uidi saul
cubantem sup hastam suam. et hostes
appinquabat ei. Cuiq; quesisset
quisnam esset. et diuisset amale
chites sum ait. Insiste me quia
pselsus es. ne occidat me tene
bre si. Et occidi eum. quia uiuere
non poterat. et tuli diadema qd
erat ides est ce solebat in capite
eius. et armilla de brachio eius. et
attuli ad te dnm meum. Aiunt
hebrei. hunc fuisse filium doeg
ydumei. cum pri simus pastor nu
meraret sup gladium suum tradi
dit insignia regis que custodie
bat. ut ferret ea ad dauid red
deret eum placabilem sibi. Sed
obuiat. quod pater ydumei
et filius amalechites dr. cum
amalechite sint ydumei. Ama
lech enim fuit filius eliphat
filij esau. Dauid ergo et omes

qui cum eo erant sederunt uestimenta sua plangentes et ieiunantes usq; ad uesperam secundi legit. Et aut dauid ad uiros iuda. Quare non timuisti mittere manum tuam in xpm dñi. os tuum locutum est contra te. Et iubente dauid unus de pueris eius occidit eum. Et precepit dauid ut patres docerent filios suos arcum. idest arcum sagittandi. eo quod audierint ppli a sagittariis interfectum

Vide h' de libo mstorū

sicut scptum est in libro iustorum. hic liber non habet. sicut nec plurima quorum fit mentio. Et ceteri testamento. quos combustos credimus a babilonijs. fuerunt qui dicerent hunc librum dña librum iustorum. eo q de iustis agit. idest de samuele et dauid. Alij dicunt penetrauerunt hunc librum iustorum ubi comia pertinet sagittandi utile est. quia dicit iacob se tulisse agrum de manu amorrei in gladio et arcu. Quida legunt iustorum neutraliter. et dicunt librum iustorum quia agit de his que iusta fuit in libro iudicum. ut sit sensus Sic precepit dauid arcum illam seruandam. sicut seruat quod scptum est in libro iustorum. Hic planxit dauid carmine lugubri sup saul et ionathan et credidit metrice gpositum fuisse. et ex eo tenetur hmō carmen in triplici. primo agit de loco ubi fuit cesus. et imprecatur ei. Secundo commendat saul et ionathā. Tertio specialiter commendat ionathā. ordens qm

De planctu dauid sup saul

lxxxvi

uerit eum. Sic obest si aliquando pluralis aliqn singulariter de eodem monte loquitur. Est enim dñs mons plures hns colles. Ubi legit montes gelboe nec ros nec pluuia ueniat sup uos. quasi dicat sup te. sic legitur hic. montes gelboe subtus di. ne uobis. pcea inferunt. Nec ros nec pluuia ueniat sup te. montes hijs ut dicunt pius uberrimi fuerunt. et imprecat eis ne arriditate sed sterilitate quasi aridi essent. Cui subdit. Regis enim sup nos agri primitiarum. idest fructum optimorum sicut pius. Alij dicunt zphetiam ee que impleta est in diebus hely. Alij dicunt tacumine montis. nec ante nec post pluisse. sed p maledictionē confirmatum. Planxit ergo dauid saulem. eo q nullus interfectus est licet unctus esset loco. Et subdit cum hmōi necis. A sanguine interfectorum. et ab adipe fortium idest p sanguine sacerdotum quos occidit in nobe. Hebreus tamen michoar ustum ita. A sanguine interfectorum. ab adipe fortium. sagitte ionathe etc. De pma unctione dauid in

Post hec exquisiuit dauid a domino. ascendit dauid hebron. et habitauit ibi cum duabus uxoribus suis et domus sua. Uiri qui uenerunt in opidis ebron. et unxerunt ibi uirum iuda. Hic medio ad quarta etas non p minus regnum iudeorum. ut quida uolunt. quia

Hic incipit quarta etas

trie mchoasset a saule. sed pro
monacie pmissionis. que pribꝫ
olim data erat de regno xano.
quod pfiguratū ē in dauid. unxi-
te dño dauid ciuitate de structu
ris eius sessuro sup sedem sua
fructuosaꝫ ē dauid quod iubente
sepelissent saul. ⁊ micauit eis
dicens. Vndē uos a dño qui fe-
cistis misericordiam cum dño uestro.
Retribuet vobis dñs sed ⁊ ego re-
tribuā. nec timeatis quasi nō timeā
regem. quia unxit me dñs ut da
rem sibi. De regno ysboseth

Abner autē princeps exercitꝫ
saul tulit ysboseth. ⁊ circūt-
duxit eū p castra. dest ubicunq; dis-
persus erat exercitus. et creauit eū
regem sup reliquias ebꝝ. ut per-
castra mediocri manaym loci nu-
mus situ ibi tunxit eū in regem
Erat autē ysboseth cū quadra
ginta annoꝝ. ⁊ duobꝫ annis regna-
uit sup israel. dauid nō septē annis
et sex mensibꝫ regnauit in ebron.
sup domū iuda. Eo tempe orta
ē mestissima bellum inter hebreos
Porro egressus ē abner. et pueri
eius de castris ⁊ gabaon. Ioab au-
tē ⁊ pueri dauid ocurrerunt eis ad
piscina gabaon. Et cōsenerunt in
uicē. quod duodecim ex utrisq;
pte pugnarent in medio exercitū
Et apprehensa unusquisq; capite
cōtrarii sui. defixit gladium latꝰ
contrarij. ⁊ ceciderunt simul. ob
hoc dictus ē locus ille ager robus-
torum. Josephus tamē dicit nullo. q
pueri dauid supstites occiderunt co
pares suos. Ortum ē autē bellum
inter reliquos. ⁊ fugit abner cum
suis. Erat autē ibi ioab duo fres
eius. quoꝝ azahel velocissimus quasi
unus de capris. psequebat abner
nistissime. Cui abner. ⁊ Noli me
sequi. ne cōpellar cōfodere te. ⁊ tūc
postea leuare faciem meā de ioabal.
Ille nō uoluit declinare. Et pcus-
sit eū abner. T impune auersa hasta. De morte azahel
dest eū signo posteriori. nō cum
mucrone haste. ut uersa ad eū has-
ta. persequentibꝫ autē ioab et abi
sai fugientem abner. sol occubuit
Et uenerunt ad collē aqueductꝰ
in cuius sumitate congregati sunt
ad abner. filij beniamin. in cuneū
unū. Et ait abner ad ioab. sufficit
bis deseruit usq; ad delectionē fra-
trū nostroꝝ. Nū ignoras q nō grauis
moriturꝰ ingressio qui pnocat hos-
tem. Cessauit ergo ioab ⁊ omnis
exercitus psequi eos. Porro abner
cū suis nocte illa trānsiens iordā
nē. uenit ad ysboseth ⁊ manaym.
Joab uō et biri eius tulerunt azahel
et sepelierunt eū in sepulchro patris
sui. in bethleem. ⁊ rediērunt ad da-
uid in ebron. De filijs dauid.

Auctis ē ergo longe concertatio ii reg iii
inter hos reges. ⁊ dauid cres-
cente alter decrescebat. Natiq; sunt
filij dauid ⁊ ebron. primogenitꝰ amon

de achinoen· secūdus seleph de a-
bigail· tertius absolon· de uxore
geneli maacha· soli filia ptolomai
regis iessim· quartus adzomas fi-
lius agrith· quintus saphathias· fi-
lius abital· Sext⁹ ietrā· que iose-
phus uocat nathan· de egla uxo-
re sua· quia hebrei aut finisse mi-
chol· que sola dr uxor eius· quāt
adolescentia prima sortita t uxorem·
Quod nō uidet posse stare· ei m
separabo legnē· michol m ierlm sub-
samasse dauid· et dr· quia nō t
ei nat⁹ filius de dauid· usq; i die
mortis sue· quia i ipo partu occubu-
it/ sed potuit fieri· ut incina ptm·
de ierlm postea descendit m ebron
ut ibi pareret· tāq; m pmitiuo loco
regni· De interfectione abner·

In tempe ill t· quod abner
uenisset ad cōsolandū saulis·
respham· pulchrā nimis· Ob hoc
obmurmurauit t aduersus eū ysboseth·
p obprio· doni sue· timēs ne for-
te cum cōsolata usurparet sibi reg-
nū· Et iratus abner· ait ad eum
Numquid canis caput ego sum· ho-
die aduersus iudam ppter te· Qua-
si dicat· Propter te uidas tibi me qsi
caput canis mortui· Deinceps· propt
te fidē suam eam caput· idest irracio-
nabilit latrantem contra ppm dm·
Et misit abner· ad dauid nuncios di-
centes· Cuius t terra· Quasi dicat·
Nonne terra t in manu mea· fac
mecū amicicias & reducā ad te
omnem israel· Qui ait· Optime
faciam tecū amicicias· sed nō de-
debis me anch redeuntem michol·
Et ait ysboseth mandauit
dauid ut remitteret ei uxorem suam
michol· Tulerunt ergo eam a uiro
suo faltihiel· qui sequebat eam
plorans usq; ad baurim/ t Non
enim cognouerunt ea· eo q illa
diligens dauid semp tristis erat
Et locuta t abner ad seniores is-
rahel· & maxime ad beniamin·
ut trasiret ad dauid que elegis-
rat dns· Et descendit abner
t ebron ad dauid· et suscepit
t ab eo magnifice· Et ait· Con-
gregabo ut congregē ad te omem
israel· Cuius abisset in pace· ecce
ioab & pueri dauid reuerte-
ntes latrombos cū preda magna
nimis· Et dem t ioab de aduen-
tu abner· et de pace ei facta·
Qui ubi tempasset nuntios
nuntii regis dicens mittit abner
ut decipiat te· & nō acquiescit
rex· misit nuncios p abner·
quasi rege renocare eum· Et
reduxit eū· Et occurrens redu-
nti secum addixit eū sup
secretius loquendū· Et pausit
eum in inguine· et mortuus t
quasi in ultionē fratis sui· Et
uerius t· quia timebat ne fie-
ret secundus a rege· Quod cum

Cetera hic desunt usque ad vi cap

audisset daud aiit. Mundus ego sm et regni mei a sanguine abner. et ne mat sup caput roab. Non deficiat de domo roab semimfluens et leprosus et tenens fusum. idest effeminatus et cadens gladio et indigens pane. Secundum hec quidē videt ei mspauit semimfluxum. et leprā et emunctorie et sagitte m bello et mendicitate. Quidam lapit p uno leprosus tenens fusum. idest breue uasculabrū quod fit de foliis palmarū. et uoluitur mtis digitis instru- fusi. Gaudit igit daud nestimeta sua. et fleuit sup abner. et omis ppls qui erat cum eo. et mdixit omnib⁹ icummum usq ad nesperam et ait. Nescitis quia princeps maximus hodie cecidit m isrl. Ego autē delicatus rex. Quasi dicat cum simus nouus rex maxime indigebam auxilio istius. Porro filij seruie dure michi sunt. de morte ysboseth et secundi uicti

Quia one daud sup omem isrl. audisset ysboseth de morte abner dissolute sunt mani eius. et omis isrl pturbat⁹ e. Duo autē uiri principes latronum erat ysboseth. baana et rechab de filijs beniamin. quia nō recesserat ab ysboseth. et uenerunt ad mphiboseth filium ionathe ut facerent cum tritem. Qui nolunt ymo prodidit eorum consilium. Quādam nō tradunt. quod ysboseth offensus erat eis. eo quod dicebant mphiboseth debē regem ee ex filius ex primogenit saulis. Erat iste mphiboseth claudus utroq pede. Quinquiens cm erat. quādo nūciatū est d de morte saulis et ionathe. et tollentes cum nutrice ut fugerent. cecidit et cōfractus e. porro baana et rechab ingressi sunt domū ysboseth. ferentes spicas tritici quasi primicias ut regi deferre uidentur. et dolus no deprehendit hostiariā aute domū obdormierat Et muientes ysboseth dormiē tem in meridie intrauerunt ei. et abstulerunt caput eius ad daud in ebron dicentes. Ecce caput uiri qui quērebat aiam tuā ecce inimicū tuū saulē acceptores a daud. Et ait daud ad eos. Inuenastis uirū innocuum. Sanguinē uiri sui dastis. et deo auferā uos de tra. Et iubente daud. pueri ipius. pre cisis manib⁹ et pedib⁹ eorū suspenderūt eos. sup piscinam in spūa in ebron. Caput uō ysboseth sepelierūt in sepulchro abner. Et uenerunt seniores de isrl ad daud. et pepigit cum eis fedus et unxerunt eum in regem sup oem isrl. Primo ergo unxerūt eū in regē sup iudam. Tertio in regē sup isrl. filius triginta annorū erat daud cum regnare cepisset. sup habuit autē filius ydumee hebron. et quadraginta annis regnauit. In

Qd annor⁹ erat daud qn regnare cepit et qt annis regnauit

ad 2 Sam v

Hec de terra uncle daud

ebron septem annis & sex mensibus sup
iudam subauit spaliter. Nam si sta
tim regnauit post ysboseth m ser
monis duobus annis regnauit iuda
sed aiunt hebrei eum regnasse m
ebron aliquibus annis adhuc saule
uiuente. qua domus inde iam affec
tabat cum mr rege. et rpe metebat
eis munda tragi sua. In iersm autē
regnauit tribus annis sup
omem ysrl. Et quere quare de
simma regm subtrahatur. sex mensi
bus aut hebreus. dauid egrasse sex me
sibus. et michil dignum rege fecisse
ut qua absolon psecutus e eum. sex
mensibus. & tunc quasi no regnauit
dauid. Quod dauid expugnauit ie

Postea rusalem & munuit ea
collem exercitu ascendit in
iherm ut eiceret iebuseu. Qui po
sentes cecos et claudos sup murum
in derisione dauid dicentes. Non
ingredieris huc nisi abstuleris ce
cos et claudos. Quasi dicat. Adeo
est urbs fortis quod fortium am
plio no indigemus. Alij dicut eos po
suisse ymagines sup murū. quas
dixerut cecos et claudos (dest mul
tos agentes. Quasi dicat. Etia nobis
michil agentibus nitere no poces. Vel
sensus dixerut cecos & claudos. q
debiles. & sines hijs reputabat eos
dauid. Deceptus in superbia dei
e. Cecus & claudus no intrabit in
templum dei. Primo simpliciter lege

prohibitu erat ceco & claudum ire
ad offerendum. postea uersum e in
superbiam. sperne eu iamtores arcere
immundos dicebat ingressurie cecus &
claudus no intrabit. ponetes con
tra eum et claudicatione p quam in
mundicia. porro inferiore amittere
obtinuit dauid. tradente ea sibi or
na iebusei. Cumq; autem sion ob
tine no posset. posuit in primum
principatu militie illi qui primus
penetr iebusenm. & tanget. domatu
fistulas. (dest rectoru canales per
quos defluut stillicidia. Alij dicut
fistulas cuniculos subterraneos per
quos erat ascensus usq; ad tecta.
Multis itaq; festinantibus ioab primi
tus ascendit. & clamauit ad regem. ex
gressus militie principatum. Et obti
nuit dauid arcem expulsis inde
iebuseis preter orna. et edificauit
circuitum eius intrinsecus incipies
amello. & prem ista ciuitatis noca
uit ciuitate dauid. Reliqua urb
prem extruxit ioab. Ophel autē
erat propugnacum. & quasi quedā
profunda uorago mallis. Porro
ipa ciuitas dauid p(ro)cul nocuit
e mello. Et edificauit dauid in
ea domum. yram rege tyri fecit
sibi ampliu. mittendo ei ligna
cedrina. & artifices. porro da
uid accepit alias uxores. et
nati sut ei filij in iersm. Vndecim
mt quos enitat nathan. alius

prohibitum

Hebreus legit de
ceco & claudo

Nota nota q̄ notabat ista II
rusalem duplis tribus fue
cessive

salz a nathan ph̄a · que sibi dauid
adoptauerat p̄ mortem pris · et
nota quā ierim usq; ad melchise
dech dicebatur ieb̄ a quo dā est
salem · postea a dauid dā t iebu
salem · sed p̄ca mutata · b · t · r ·
dixit iersm · quasi mutata salem ·
ier enim hebraice mutatio e · Tra
dit iosephus q̄ hac lra mutatione
ab homero ferā quida putat · p̄ca
dā t a salomone ierosolima · t
tandē p̄ syncopam ierosolima ·

Audientes Quod dauid
autem philistei philistheos
dauid regnare sup̄ isr̄l · ascenderūt
omnes ut quererēt dauid · et cas
metati sunt in valle raphaym · non
procul a iersm · et egressus est
dauid ad eos ex iussu dñi · t percus
sit eos in ore gladij · et dimisit eos
hinc t illinc in fugā · Ob hoc vocatus
est locus ille baalpharasim id est
vicos diuisio · vel quia fugientes
ibi reliquerunt ydola · diuisi ab eis ·
nocte locus baalpharasim Baal
enim grece nome deos erat pha
res diuisio dr · Hec ydola tulit
dauid secum t conflauit · Et addi
derunt adhuc philistijm ut ascen
derent in valle raphaym · t posue
runt ydola sua sub arboribus priꝰ
hebreus hz fleuerim · id est ydolorū
que digna sunt fletu · t cultores su
os ad fletum eternum trahunt · Cui
angelus dñi incedens sup̄ cacu
mina pirorū sonitū fecit · et venit
in eos dauid et percussit eos usq; ad
gazer · De reductione arche in iersm

Porro fecit dauid ——— II
tabernaculū iuxta domū suā
ad reponendū archam · et posuit in
eo quasdam de veteribus cortinis · ta
bulas id est columpnas t bases p̄ores
reparauit · et descendit dauid cum
trigenta milibus virorū · t posuerūt
archam sup̄ plaustrum nouū · et
tulerunt eam de domo aminadab
que erat in gabaa · id est in colle
iuxta curiathiarim · Hec t hic ga
baa · nome in duobus locis · sed scdm
metaphoram sua collem sonat ·
Duo autē filij aminadab minabat
plaustrum · Ahyth precedebat et oza se
quebat · Dauid autē t omnis isr̄l
psallebat coram archa in musicis in
strumentis · Cum autē venisset ad
aream nachor · calcitrauerunt bo
ues · et inclinata t archa · Et extē
dit oza manū et tenuit eā t arui
dorcera eius in qua debuit archa fer
re sicut p̄ius eius iusserat t exspira
uit · Et nocuit t nome loci percussio
oze · Dicit iosephus eum percussum q̄
tetigit archam cum sacerdos non
esset · Alij dicūt quia posuerunt ar
cham sup̄ plaustrum cum animalibus
ribus portare debuisset · Hebraica ve
ritas q̄ ea nocte | t dixit hebreus q̄
dormierat ad | pedes eius t eccl
uxore sua · Ta | sine t mundi pepe
tinuit tragi da | rerunt masculos et
mid duxit t | munera dñi · Sed

n 4 c VI

archam ad se · et posuit ea in subur-
bio in domū semei obed · filij edom
gethei et fuit ibi tribus mensibus · Et
benedixit dns domui obed · Quo
audito · abijt dauid cū gaudio · Da-
uid aute accinctus ephor lineo · p-
saltabat coram archa in orgānis ar-
migatis · idest ad armū ligatis du
manibus fenas tangitur · ut secund
quosdam genus organi · quod sit
ex aqua · Et audit ea psallentem
michol · et despexit eū in corde suo
Cumq; posuisset archa in loco suo
obtulit dauid holocaustra et pacifi-
ca et benedixit pplo · et partitus est p
singla capita colliridam panis
vnam · idest pane tangētem modicū
et assaturā bubale carnis · et simila
frixa oleo · Cumq; rediret dauid
in domū suā salutauit eū michol
dicēs · Quā gloriosus fuit hodie
rex israel · nudatus est hodie de sor-
tibus · Et ridit dauid · Dimit dns ·
Lauda · et humilior fiam ante dnm ·
qui vocauit me sicut patrem tuū ·
Quamobrem michol nō est natus
filius usq; in diem mortis suę ·
Quod inclusiue legendum est · idest
donec in pcu occubuit · ut exclusi-
ue · idest nisi · Quod videt velle
iosephus · qui dicit eam de dauid
filios minime peperisse · sed de biro
eu dedit eam pr suus sublatam
a dauid quinq; filios huisse · qui in-
telligendi sunt adoptiui · Morma
enim merob sorore sua · quinq; fili-
os eis adoptauit michol · De victoriis
actis est · dauid et officialibus

Cum sederet rex in cubi- II 7e
domo sua sine requiem ab hostibus VII
suis · dixit ad nathan · Vides q
ego habitem in domo cedrina · et
archa dei posita sit in medio pelli
faciam ei domū · Et ait nathan ·
fac · q dns tecū est · nesciens quid
diceret · Eadem nocte fm est ver-
bum ad nathan · Dic seruo meo
dauid · Sic dicit dns · Nunquid edificabis michi do-
mū · qua sanguinarius es · sed filius
eius succedens ei in regno · ipse
domū nōi meo · et stabilia thronū
eius usq; in sempiternum · et ego eō
ei in patrem · et ipse erit michi in filiū
Qui si quid aliquid gesserit · ar-
guā eum in virga virorū idest in
gladio inimicorū et in plagis filio-
rum hominū idest in mortalibus cor-
porib; · Ego hac promissione coniect
salomon sit salomon · Hijs audi-
tis gratulatus est dauid de successione reg
ni · et eo inde pāque gratias egit deo ·
addens · Nā enim est lex adam do-
mine deus · idest lex humana · ne sit so
licitus de successione filiorum ut ut
gratias egit deo de beneficijs · fm II 7e
Et autem percussit dauid VIII
philistheos · et abstulit frenum · idest
potestatem tributi qua habebat in

Deo hac data colligit q̄ sal
uata sit salomon

ffet de manu eoꝝ et pcussit moab · & mensus e eos funiculo desten
dit uolens dedere hereditate cognatas
eos tre idest nalde humilians.
Et mensus e duos funiculos · unu
ad occidendum · & unu ad uiuificandum · idest ad arbitrium suum · quos
uolens occidit · quos uoluit seruare · Et fcti e ei moab tributarius
Et percussit adadezer regē soba.
Cui cum ferret psidium syri et
damascus percussit ex eis uiginti
milia · & ponens in syria psidium
fecit ea tributaria · Audiens autē
thou rex amath · percussum adadezer hostem suum · misit ad dauid
ioram filium suum cū muneribus
& gratū actione qꝝ hostē suū percusserat · Emagꝝ reddunt dauid a syria
obtulerunt ei ydumei in valle
salinarū · & percussit ex eis duode
cim milia (ieronimi) corrigit decem & octo milia · Et in idumea · p
cussit ad uiginti ītia milia · Et ponens in ea presidium fecit ea tributariam · Tunc impletu e quod
dm e rebecce · maior seruiet
minori · quia filij esau · idest ydumei fti sunt tributarij filijs iacob.
Et retulit in iherlm aurū & argentū nimis multum · quod sanctificauit dauid in fabricam future domus · ex quoꝝ cōmentissimum sapiauit · de quo fecit salomon mare
eneum · columnas & alia · Porro

Hic impletur ꝓphetia dñi re
becce · videlicet maior seruiet
minori

Joab erat sup exercitum · Josaphat
erat acomentarijs idest scriptor gestoꝝ · Scribebat enim singuli reges
cronica gestoꝝ · Sadoch & abiathar
erant sacerdotes · Saraias uō scriba.
idest cancellarius · Banaias autē
erat sup cerethi et phileti qui erant
custodes capitis dauid · Hij dicunt
filij autē dauid sacerdotes erant · idest dignores p cetus pū regem · sic dr · ideo
fuisse sactos · Quod dauid restituit
omem possessionem
saul' mphib.

Attendatus
e dauid fide
rus quod fecerat ionathe · & aut.
Si quid sup e aliquis de domo saul
cui faciam misericordiam p iona
tha · Emagꝝ accepisset sup ee mphi
boseth filium ionathe debilem pe
dibꝰ · uocauit eū · & restituit ei oem
possessionē saul auꝰ sui · & cōstituit
eum ierusalem suum conuiuā unu
de filijs suis · Porro siba puer
saulis cui erant quindecim filij &
uiginti serui · ex mandato dauid.
excolebat terram · & referebat fructus ad mphiboseth in iherlm · Erat
autē myphiboseth filius michē.

Quod amon dehonestauit nuncios
dauid.

Factum e dauid ·
ut moreret naas rex amo

Nomenarius quid sit

Nota

Nota

uitare. et regnaret p eo filius eius
amon. ostit q; dauid uicios ut cō-
solarent eum de morte prīs. mouēs
ut amicie quas cū pre eius habu-
erat renouaret. Cumq; eum da-
uid fugisset ab achis sub simula-
cōe furoris. a preistus bengrg
collectus fuat. Principes aute qui
erat cū amon exacuerut regē sum
dicentes. Ne scis quia misit dauid
ut uideat ingressum tuū
ut pcutiat te. et ciuitatē tuā/ Tulit
itaq; amon seruos dauid et rasit
dimidiam prem barbe eorū. et pre-
cidit uestes eorū usq; ad nates. Vi-
denes aute amonite quod irritas
sent dauid. condumperut sibi mulites
de syria roob. et syria sobal. et a re-
ge maacha. et a rege ystob. Misitq;
dauid ioab et omem exercitū cor-
eos. Stabat aute amonite ante ā-
gressum ciuitatis. et syroꝝ exercitꝰ
erat in campo. Ioab quoq; diuisit
aciem. et prelia tradēs aduersay si-
rie. pte sibi retinuit. Et ir-rnens
in syros fugauit eos in oreglad-
dy. Quod uidentes amonite. et
ipi terga dederut. abisay. et recepe-
runt se in urbe. Ioab aute redijt
in ier-lm cū triumpho. Videres q;
syri qm corruissent coram isr-. colle-
gerut iterū exercitū amplioreꝫ
Dauid uo contraxit omem isr-. et
trasiens iordane. diuexit aciem ad
uersus syros. et pcussit eos et fu-

et equites quadraginta milia. et
sobac principe militie. Timue-
runtq; syri auxilium dare ceps
pbere filijs amon. Feceruntq; pa-
cem cum filijs isr-. et seruierut
eis de morte urie et penitencia da-

Factū est anno itrante aūd. — 11 Reg
Verno tempe cū solent reges
ad bella prodē. cū salt pabula e-
quoꝝ inueniūt. misit dauid ioab
et famulos isr-. et uastauerut
filios amon. et obsedet urbath.
dauid aute remasit ier-lm. de-
cidit ut surgeret dauid de strato
p meridiem. et deambularet in
solario. Vidit q; ea adusq; bersabee
uxore urie filiam helyē filij a-
chitophel lauāte se aqua fri-
gida. Cuius specie inflamat ad
se uocata cognouit. Gratanq;
sanificata ē ab immūdicia sua. idest
post coitū lauit se. ut concepit
et cessauit menstruus sanguis
que nata dr repuare p̄ cōcep-
tū in alimoniam fet. Quāda
tradit ea tuc mēstruatam
ee. et ad tactū regis cessasse
mēstruū. Dicit ephyphanius
quod cū uocasset dauid bersa-
bee cognouit hoc nathan p
spm. et festinabat ad dauid
ut phiberet eum cuiq; ueni-
ret mulier. et impedijt eum
belial. fla in ua ignis hoc
occisum nudum iacentem. et

Forte tūc uicosū
erat ista breuia
uestra

II

morŭ sear ibi. Eadem nocte rex
implent pcm et surgit nathan.
Cumq; accepisset dauid eam cōce-
pisse. reuocauit uriam armigerū
ioab secundum iosephum ab expedi
cone. ut ingrederet ad uxorē. t
ptus ei assignaret. Quesitumq; da
uid ab uria de statu belli. moneb.
ut iret ad uxorē et paululū re
crearet se. Quod aute aut. laua pe
des tuos: pte pro toto corpe posuit
quasi dicat. post labore balneis u
tere. Non enim tale vñ. discalcia
tus incedebat. Ille acquieuit uri
æ dormiuit cū famb regis Qua ob
rem uocauit eū dauid iterū t sta
tuit eū secū in mesa. multas cum
ad pocla usq; ad ebrietate Qui
sic concalfactus. e iur desiderio uxo
ris. t ait. Archa dñi t israhel habitat
i papilionib9. t dñs meus ioab ma
net sup faciem tre. t ego ingre
diar. i domū meā. per salutē
tuā rex no faciā re hac. Certus
ergo dauid quod no iret. scripsit
ad ioab quasi deliquiū i eu uri
æ. ut poneret eū in hac pte belli
i qua pcussus interiret. Cumq; cu
stisset uriā explam mor-tis sue. se
cūdū mandatū regis interijt. Perro
bet sabee accepta morte uri su
planxit eū. Transacto q; luctu
uocauit eū dauid. t fecit ei uxor
t pepit ei filiū. Tūc misit do
mīus nathan ad dauid. Qui p
posuit ei parabolā de diuite ha
bente oues plurimas qui rapu
it pauperi uicino unicam suam
quā habebat ut ei ea pararet
cibos hospitī qui supuenerat.
Et indignat9 rex i hoem illū dix.
Viuit dñs. qm filius mortis e
qui hoc fecit. Que reddet i qua
drupluꝫ. Et ait nathan. Tu
es uir ille. Deposui te in regē sup
te. t eripui te de manu saul. Et dedi
tibi. t ut occultares adulteriū
mittebat eū gladio filioꝝ amon.
Quamobrem hec dicit dñs. Non
recedet gladius de domo tua usq;
in sempiternū. Ecce suscitabo sup
te malū de domo tua. hoc ul
timū sermone qm psecutus e eū absa
lon. primū dñs in diminutione regni
post salomonē. Et ait dauid ad
nathan. Peccaui dño. Et descen
dens de throno consistorij sedit in
terra tuq; uir. de cella. coram oib9
ostium pcul no erubuit. Et ait
nathan ad eū. Transtulit dñs
pcm tuū a te. no morieris nec
regnū amittes. Veruntame filius
qui natus e tibi morietur quoniā
blasphemare fecisti inimicos nomē
dñi. Dixerunt eni idolatre ut
dicē potuerunt. t de eiusdē dei
israhel qui saul amouit a regno t
substituit dauid. cū dauid grauis
peccauerit qui saul percussit inte

11 Sec
xxii

dns puulū usq; ad desperacōne
vite. Et defecatus ē dauid dnm
p̄ parvulo et ieunauit et ia-
cuit sup̄ t̄rā et nolui consolari
Factū aūt die septimo ut mo-
reret̄ mfus. Et videns dauid ser-
uos suos mussitantes. intellexit q̄d
mortuus ēet. Quo accepto. lotus
fricāt̄ et mutatis uestib⁹ uenit ad
dnm et adorauit et exhilaratꝰ co-
medit. Et admirati sūt serui quod
cōsuetudine egisset. Et ait
ad eos. Cū adhuc viuēt puer fle-
ui. et orauī ut viueret. Eo mortuo
quare flerem. Numquid potō reuo-
care eū. Ego uadā ad eū. Ille nō re-
uertet̄ ad me. Hoc aūt agebat da-
uid ut cōsolaret̄ bersabee. qua di-
ligebat ea. Et predicte tempe ge-
nuit ex ea filium que vocauit sa-
lomone. ipsiusq; eū m manu nathan.
qui vocauit eū ydidiam. id est ama-
bilem dno. **Quod dauid cepit rabath**

Igitur pugnabat ioab cōt̄ ra-
bath. et expugnabat ea. misitq;
ad dauid dicens. Dem̄ et cepi eā
ne nor meo asscribat victoria
Nec n̄ bō aquaꝝ direbat ꝑ̄ sa-
bulū ac que ibi erāt. Et co-
gregauit omē ꝑplm dauid. Et p̄-
fectus cepit urbem et nascuit ea
et tulit diadema de capite melchon.
quod ponat rex eoꝝ et erat ydoli
amoniꝝ. Et erat in diademate
gēme preciose. et auri talenti. Quod
cōflauit dauid. et formauit ex
eo sibi diadema. in medio gemaꝝ
statuēs sa domicem icōpibilem
Porro reliquas ciuitates amoniꝝ
nascuit. et multos de ꝑplo serrauit
Vehiculis ferratis. et plures diuisit
cultris in typo. id est filicridme la
teꝝ. quasi trasdupit cultros per
eos eo modo quo trahunt ꝑ glāeꝰ
adhuc teneros ut cōformētur.

Factū ē de thamar. quā amauit
post hec subsecuit corrupit.
Ens natū in domo dauid m̄ ipsius
modum. Nam ionan ꝑmogenes eius
diligebat thamar. sororē absalon
qui ꝑp parētē. Ita ut depereret
ea et egrotaret. Huic erat cognatꝰ
et familiaris ionadab filius semaa
fris dauid prudens nalde. que iose
phus ionathan uocat. Hic quida
abitrat̄ fuisse nathan. sed absit
ut ꝑphēta flagitiosū dicat ofilium
Hic aūt de amo. Quāe sic ratiocina
tus mactē filii regis. Quasi dicat.
Qui debes succedē regi regnum
Et rndit amon. Diligo thamar
sup̄ modū. Qui rndit. Simula lan
guore. Cūq; uenit ꝑ tuus ad te
visitandum. dic ei. Veniat oro tha
mar soror mea et faciat mihi pul
mentum ut comēdā manus de ma
nu ei⁹. Cūq; uenisset thamar mis-
sa a rege. copit in oculis ei⁹ sorbici
nulas. ut scandu ioseph̄ colliri
das fratis. Et dicat amon a se
Vniuersos. Cūq; introisset thamar
cibos ad eū i cenaculū apprehendit
ea et ait. Cuba mecū soror mea
Que rndit. Stoli fr̄ hūmōi me et

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

II

face obprium gen tuo t ispi. Ingressq ad regē. et no negabit me
nbi. Hoc aiebat ut subtrahet fugiet
marg eq. Ideo enim fis erat secun-
dum legē ut quis ducet sorore ex
pre (Tame quida dirimat hoc
dem ee si fuerit ambo eiusdem po-
puli. Hec autē fuerat de matre ge-
sili maacha. qua david expat t pre-
lio t cesarie t ungulis precisis se-
cundum legē diperit ea impore
t ita tradit illos potuisse fieri iu-
ges. Q uolui autē absq; eo amon
t oppssit ea. t stupm exposam sibi
eam. magis qua aiie dilexerit
t eleat eam a se. rogauit ut apud eu
maneat. t cet ei inpor. Cuq; dormisset
ea puer amon aspersit aiem ca-
piti suo. t rupit tunicā talarē qua
utebant filie regis virgines qua
iosephus uocat colobium manica-
tū t imposito manib; sup caput t
gressa e ad absalon fratrē suū eiulas.
Cui fr ait. (Nec soror fr em sm
t et mansit in domo absalon. Ego
tempe sustines inducere. De morte
dalt e amon t fuga absalon
Autē p biennii t ecce tondē
tes ut ascenderet absalon ad tondē
tes oues t ait ad regē. Venat
ora rex cū seruis suis de quinqu
pueri suis. Cuq; abnuisset rex. ne
grauaret eu. ait absalon. uenat
saltem obsecro amon fr meus t
filii regis cū eo. Et ait rex. Quare
absalon. Cuq; recuberet puer ab-
salon. ep precepto eq interfecerunt amo.
tem fratrem. Et ascendentes filii re-
gis mulas suas fugerunt. Et pue-
nit fama ad david dices. Percussit
absalon omes filios regis. Et
surrexit rex lacrimata sua t cecidit
sup terram. Jonadab autē que uicinus
nolebat ait ad regem. ne time-
at dns me. quoniam amon solus
mortuus e que oderat absalon a
die qua oppressit sorore eq. Et
ecce apparuerunt filii regis t fle-
uerunt cū rege planctu magno
nimis. Porro absalon fugiens
abiit ad tholomai filiū ammiu regis
gessur. et fuit dies triū annoꝝ. rex
autē oplabat sup amon mortem
cessauit uelle psequi absalon. Sed
intelligens ioab qui diligebat absa-
lon misit ad urbe mulierē sapi
entē de thecua. que putat fuisse
ppria amos ysaie. Et posuit
ioab uba sua in ore eq. Cuq; in
gressa fuisset mulier ad regem
adorauit dices. Salua me rex
quoniam e vir meus t erat mi
hi duo filii. t insurgat alt alterum t a
gito. Et consurgit uniuersa cogna
tio aduersus occisore. querentes ani-
ma illius q ipa occisi t queritur
quotidie ancilla mea sup hoc. Iher
mulier posuit se i psona david t
filios suos i psona amon t absto
t cognationem sua in psona alioꝝ
filioꝝ david. Et ait rex ad eam
Vade in pace t ego mandabo p te. Qd
cū no sufficeret mulieri ait ad rege.
In me sit dne hec iniquitas et do-

nū pris mei. Rex aute sit mecū
Quasi dicat. Si putas inquiū
pē ocasiōi michi imputet. & do-
mui mee. Cumq; reuertisset rex p
missionem nec sufficēt mulieri in
stanciis rogabat regē. Qui aut
dixit dns. quia no cadet de ca
pillis filij tui sup tram. Cui ego
ponēs ei mulier. similitudine aut
reducat ergo dns meus abiectum
suū. Saon enim iuste diam pire
dei. & omes dilabimur. atq; aque
que no reuertet. Quasi dicat. ego
rum filium reuocare no potes ad
vitam. Quelus e ut reuoces viuē
tem. qua alterū vindicando utriq;
pdas. Et ait rex. Aliquid mihi
loab tecu e iuris. Que rndit. Ipe
posuit ancilla hec i ore meo. ut ver
tem sillicudinem sermonis hui. Et
ait rex ad loab. Revoca puerū
absalon. Iertit aut rex. & Ro vide
at faciem mea donec loce eum
me eo viso remuiscat i me dolor
filij. Et reuersus absalon in ierlm
duobus ānis & faciem regis no vidit
Porro absalon erat decorus nimis
cuius cesaries secudū iosephū tan
ta erat ut bis octo diebus tondere po
tuisset. Qua semel in anno tonsa
ponderabat ducentis siclis. forte
huius ponderis erat tonsura eius
ad hoc pcio emebat eā mulieres
ut subornarent ones suos. Natiq;
sunt absalon filij tres & filia una
nōie thamar. assistēs sepius ad
loab ut mitteret p eo ad regem
Qui nolut venire ad eū. ille iussit
absalon seruos suos ut incenderet

segetem agri loab. Quo facto venit lo
ab ad eum dicēs. Quid fecerunt ser
ui tui. Qui rndit. Aliter fieri te no
poterā. Obsecro mitra ad regē ut vi
deam faciem eius. Si quis mihi fuerit
me. Et ingressus loab ad regē. vocauit
absalon. et osculat⁹ e eum rex.

Cui dixit absalon pfecto e dauid. 11 Re 70 v
cepit absalon aspirare
ad regnū. Iam colapsi auree eius
grauius. ut mero ebrie ut mortuus
fecerit sibi crū et equites quinqua
ginta qui precederet eum. Et mane
consurgēs stabat in porta et blan
diebatur ascendentibus ad regis iudi
cium dicēs. Bona sunt que dicis. sed
no e qui te audiat constitutus a rege.
Quis constituat me ut iuste iudicē.
Et inclinabat ad se cor dū vidēret
Post quatuor aute annos reuisionis
aut ad regē. Dum esset in gesilon nou.
Si reduxit me dns in ierlm sac
ficabo dno in ebron. Vadam ergo &
reddā uotū meū. Votū se uouisse
mentiendo dixit. quasi oraturus in
loco ubi requieuerit abraha ysaac
& iacob. Et ait rex. Vade in pace.
Alia tra⁹ post quadragesimos.
Quadragesima enim anni florentis
eo quo occisi sunt sacerdotes nobeq;
ponit hic. ut ostendat diuina
ultionem sustinuisse sup dauid. eo q
abymelech sacerdotem fefellit. Abijt
ergo absalon in ebron urbē con
silio achitophel gilonite. qui fue
rat ossiliarius dauid. Et egressi
sunt cum eo multi de ierlm tam
ignorantes. Quos immolasset vic
timas. sed e plurimo inualida. et

Ag que rellqm dns
omēs dilabim. p

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

augebatur plus cum absalon. Quod
cum accepisset dauid. aut seruus su-
us. Egrediamur. cito ne forte ueniens
absalon occupet nos & perdat ciui-
tatem. Et egressus e regia dimisit
domui eius. nudis pedibus. Dimittens
decem concubinas ad custodiendā do-
mum. et procedebat rege cerethi & phe-
leti. & seqcenti uiri pugnatores qui
secuti fuerat eū de geth. Iste credit
benficia pstitisse dauid quādo latuit
in geth. & in retributionem dederat eis
locum in ierlm. Iosephus dicit illos
seqcentos egressos cū eo. qui quonda
astiterāt ei in saulis pscutione. ponit
autē fieri ut hij cū illi cū eo essent. Et
ait rex ad ethai gethheum filiū achis
qui pmo erat inter seqcentos. Reduc
fres tuos in ierlm & habita cū rege. Heri
uenisti & hodie copelleris exire. Cui
rndit. Viuit dns. nec in morte nec
in ulla delinqua te. Et transgressi sut
dimissi flentes cū rege torrentem cedro
Et ecce portates archam deposue
runt ea donec transiret populus. Et
ascendit abiathar. ad cōsulendū dnm
Cui no rndit ei. Et ideo ait dauid ad
sadoch. Refer in ciuitate cū archa. Ego
abscondar in deserto. Achimaas filius
tuus & ionathas filius tuus abiath-
ar. sint uobiscū. & quos uenerit ad
me nūcio a uobis. Et rediere cum
archa. Cuq; ascendisset dauid cliuum
olyuarū. ecce ei chusi architector
ciliā⁹ suus. Et ait dauid. Re-
ire & esto cum absalon. & dissipa
bis ciliū achitofel. & quod audie
ris in domo regis indicabis sacerdo-

tibus. qui diriget ad me filios suos
Et ueniet chusi ad absalon in ierlm
Cuq; paululū processisset dauid appa- 1128c pvi
ruit ei syba cū duobus asinis fortis
panes et bna passa et massas pala-
torū idest sicut quē nūc tabulas q̄s
pallas dicimus pnsse cōpungit. Et
ait syba ad regem. Asinos dnm ut
insideat domestici regis & tuli ciba-
ria ut alatur. in deserto. Et ait rex.
Vbi e miphiboseth. Qui rndit. Re-
mansit ierlm dicēs. Hodie restituet
mihi dns ulcione pris mei. Et in hoc
moratus e. Et ait rex sibe. Tua sit
omnia que fuerūt miphiboseth. Be-
nit ergo dauid usq; ad baurim. Et
egressus inde de cognacōe saul nomē
semei. proiciens lapides & iuxta male di-
cebat regi dicēs. Egrede egrede uir sangui-
nū. ecce pmuit te mala que fecisti
domui saul. Quē cū uellet perire
abyssus plurimus cū dauid dicens.
filius uteri mei querit animā meā.
quāto magis filius gemini. ossit ei
dns ut maledicat mihi. Respiciat
dns hac afflictione mea. & retribuat
hebreo. huic semei. Fuisse nabath.
prem ieroboam & nomē eius
gemini. Et descendit dauid usq; ad
iordanē. De consilio chusi & morte
achitofel.

Actū cautē achitofel. —
quod chusi ueniens ad absa-
lon adorauit dicēs. Salue rex. Sa
que absalon. Quare no uisti cū a
mico tuo. Qui rndit. Illius ero que
dns elegit & omnis iste. Cui puiam.
Nonne filio regis. Sicut pri tuo
sic parebo & tibi. Cui ingressus est

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

II Reg xvii

absalon cum ombus ad cocubinas
pris de cosilio achitofel· ut sic m
telligēt omīs isit· quod ex animo
sequēt prem et roborarēt cū cor
hec dixit achitofel· Eligā mihi du
decim milia virōz· et psequ hac
nocte dauid· et prueniā eū dū fes
sus e· et redibit ad te ql vn homo
vmsit· Et aīt absalon· Vocemus
chusi et audiam9 eū· Et aīt chusi· no
e bonū cosilium hoc vice· Nosti pa
trē tuū et viros ei9 ee fortissimos·
Si modo pauserit aliquos de tuis·
quicūq; audierit dicet· facta e pla
ga in pplō qui sequebat absalon·
et timebit ce tecū· Et hoc e ostī
lium bonū· congregēt ad te oēs
isti· et nr̄iam9 sup eū· ut ubiaīz
fiat operiem9 eū· Et placuit oī
bus ostiū chusi· Et dixit chusi sa
cerdotib9 ut mutarēt dauid ne
manēt in defto nocte illa· sed tra
siret iordane· Et abyt achilla ad
filios sacerdotū qui latebāt iuxta
fontē rogel· fereq; pauī quasi ad
abluendū et indicauit eis ubi chu
si· Vidit aūt eos puer quidam
filius achille ut dr· et indicauit ab
salon· Josephus tamē dicit ds
equites vidisse eos et nuciasse ab
salon· Qui misit pīs eos ut oppre
henderēt· Et illi ingressi sunt in
baurim· domū mulieris· rogā
tes ut celaret eos· que dimisit
eos in puteū· et expandit velā
men sup os putei· quasi siccās

tripsanas· Tripsana grece e
dest or
bis ad
tripsana
et sic res
latuit
Cumq;
reuisi esset
m pila fieri solet de or
deo decurrente decurrit
omnis pulta granum et pila et
sic inde fit abo dr aute
pila mas cocuum· pistu
no inde m eo aliquid co
tundit̄ur·

qui missi fuerāt illi ascenderēt de
puteo nuciauerūt dauid que cō
dita eis fuerāt et trasierūt dauid
iordanē cū suis priusq; illuceret et
bent in manaym· Porro achitofel
videns regem non fieri sibi ad dauid et
times mortē in manū ei· descendit
in domū suā in gilo et laqueo se sus
pendit· De morte absalon·

Absalon aūte collegit exercitum
et trasijt iordanē et statuit
amasam sup exercitū pro ioab· hic
erat filius abigail filie naas sorō
ysai sororis dauid· qua iosephus
abigeam vocat et erat consobrinus
ioab· Porro viri trasiordanē et
maxime bersellai galaaditres ob
tulerūt dauid cibaria multa in
mūs· et strutoria et trapecia et vasa
fictilia· Porro dauid dimisit pplm II Reg xviii
qui cū eo erat et tres ptes· Dnam
dedit ioab· secundā abysai· tertiā
ethay getheo· qui putat fuisse filiū
achij amici dauid· Cuiq; uellet
egredi rex cū eis ad pugnā· dixe
runt· Non ibis· Te solū quesumus·
alios no curat· Cuiq; egredienti
cuneos ad pugnā circa septē milia

Hic dispatrid & gsilium achitofel

II Reg xvii

Grubat dauid iuxta portā et dice-
bat· Seruate michi puerū absa-
lon· Et fecit e plurim in die illa inp̄.
saltum effraym· et fugit exercitus
absalon cesis ex eo viginti milib⁹
et plures mlt̄ fecerūt bestie saltus
p̄ gladios· fugiens q̄ absalon sup
mulū venit ad querc̄ condensa
et mlt̄ capite ei⁹ ramis· mulus
ptransit eo suspenso· Quod cū quid
p̄dam nūciasset ioab· ait ad eum·
Quare no cōfodisti eum· Qui rnd̄it
Si mihi mille rem manu mea i filiū
regis p̄sentim cū audierim eū dice-
tem· seruate michi puerū absalo
et mlt̄ fecissem ioab tres lanceas in cor-
de absalon· Que adhuc palpitā-
tem mlt̄ fecerūt armigi ioab· et
circūdederūt eū in fouea grande et
coportuerūt sup eū acerū la-
pidū ut duplicia morte p̄iret· cui⁹
furiosus ⁊ ira fuit· Ille autē fugit i ta-
bernaculū suā· Porro absalon ad
huc viuēs erexāt sibi in titulū i
valle regia· que duobus stadijs
distat a iherl̄m· i monumentū nois
sui· et erat nūc· titulus manū absalon
huc usq̄ ⁊ p manū absalon magi-
quidam nisi ea mente intelligat ip̄m
putāt fu- que dep̄mpserūt huc
isse arcem scā du ritū gentium sic
triumphāte ⁊ saul fecat·"
in quo sculpta erat manū absa-
lon· Et iosephus dicit statuā fu-
isse marmoreā· Tunc ait achima-
as ad ioab· Curra ⁊ nūciabo re-
gi· Qui rndit· Nolo te hodie nū-
ciare· filius enim regis mortuus
e· Et ait ioab ad chusi· Vade ⁊
nūcia regi que vidisti· Et cū cecidit
chusi· Curres quoq; achimaas
post eum p̄ viā compendij tēpsi-
uit eū· Dauid autē sedebat inp̄
duas portas· Speculator vō in
fastigio porte exclamauit· Video
hoem currēte solū· Et ait rex·
Si solus e bonū e nūcius· Et
ille p̄pe ait speculator· Apparet mihi
homo alter· currens solus· Dixit q̄
rex· Et iste bonū e nūcius· Et
boues achimaas adorauit di-
cens· Benedict⁹ dns qui coclusit
hoes leuates se cont̄ regē· Et
ait rex· Est ne pax puero absa-
lon· At ille noluit mdicere· Chu
si vō sup̄ueniens mdicauit· Et
cū surrexisset rex ascendit cenaculū
porte· flens opto capite ⁊ clamas
fili mi absalon· quis michi tribu-
at ut ego moriar p̄ te· Absalon
fili mi· fili mi absalon· Quod au- 11 Sec pro
diens ppls timuit ingredi ciu-
tatem· Et ingressus ioab ad re-
gem dixit· Confidisti hodie vul-
tus cor⁹ qui salua fecerit am-
ma tua· Diligis odientes te· ⁊
odio hes diligentes te· Procede ⁊
alloquere seruos tuos· Aliōquin nō

omus ~~remanebit~~ remanebit tecū hac nocte. Et erit hoc malum tibi sup oīa mala que inuenta passus es. Dedit ergo rex in porta loti facie et venit ad eū oīs multitudo et benigne locutus e eis. De reditu dauid ī ierm

Porro qui secū fuerat absalon. mutuo se hortabat ut ~~reuocarent~~ reuocaret regem. memorates beneficia eoꝝ in isr. Dauid ergo misit ad sadoch et abiathar. ut loquerent ad viros iuda. Hec dicat rex. Os meū et caro mea uos. Quare nouissimi reducitis regē. Quasi dicat. Videte ne cū diuisos ceteris sitis. Et per eosdem iussit amasę. quod pro capem militie eū ostituet p ioab. Et misertus viri iuda ad regem ut rediret ī venit rex usq; ad iordanē. Et venit oīs iudas ī occursum eius ī galgalā. Semei q; de bahurim descendit cū eis ī mille viros de beniamin. Siba quoq; ī filij eius et seruī trāsiordanē venerūt ad eum ut traducerent domum eius. Ipse secundum iosephum fecerit ponte iordanis ut facilius rex trāsiret cū familia sua. Cumq; trāsiret rex. adorauit semei dicens. Ne memineris dñe mi iniuriaꝝ serui tui. Scio enim peccū meū. Et ideo veni hodie in occursum tuū. primus de oīb domo ioseph. nō quod cēteros ioseph. sed quia festinabat ī sorte efferym. Cuiq; abyssai dixerat semei occidendum. dixit dauid. Quid ignorans me hodie fecit rege sup isr. Ergo ne hodie interficietur vir in isr. Quasi dicat. Illos occidam qui me fecerit hodie regem sup se. Timebat quoꝝ si interficeret semei. q; reliqui qui stilit rege offendere nollet cum sibi fiat regem. Et ait ad semei. Non morieris. Omphiboseth quoq; venit ī occursum regis illotis pedibus et barbā. Usq; ad uestes no lauerat a die qua egressus fuerat rex. Hebreus sit infectis pedibus tridens quod sibi fecit pedes ligneos. Et ait rex ad eum cur nō uenisti mecū. Qui rndit. Seruus meus contempsit me. nolens michi sterne asinū ut ascendam rege. Insup et accusauit me. Tu autem qui iustus es fac quod tibi videt. Et ait rex. Finem est quod locutus sum. Tu et siba dividite possessiones. Quasi dicat. Utriq; uestrū credam. sed quia uterq; totū tibi no pt mereri uob dimidiū. Dicatur quod dauid immemor iniurie ei ionathā iuste iudicauit. Ideo roboam ī ieroboam diuisit eis regnū

Berzellay quoq; qui ptulerat regi alimenta descendens cum eo et ait rex ad eum. Veni mecū

m ierſm et honorabo te. Qui re-
dit octogenarius sum hodie. no
indigeo hac via. ſtridme. Chana
an filius meus uadat tecu. & fac
ei quod tibi uidet. Et ait rex.
Veniat & faciam ei quod tibi pla
cuerit. Et rediit berzellai in loci
ſuum. Tuc ocurrit ad rege omes
uir iſrl. Et indignatus dixerit
Quare te furati ſint fres mri uiri iu
da. Et trans dixerit teſme nobis.
Et rndit iudas. Quia ppinquior
e mihi rex. Et ait iſrl. Decem pti
bus ego maior sum. & ideo magis
ad me ptinet danid qua ad te. pre
1124 ſtrim ei pmogenit ſm. Et ingr in
99 diſſent durius uir iuda. ſeba fili
us bocri uir gemineus ecclam
buccina & ait. Non e nob pts i filio
yſai. Vnuſquiſq in tabernacula tua iſrl
Et recedentes a danid ſecuti ſunt
ſebam. Uiri aute iuda rediuerunt
regem ſuu in ierſm. De morte amaſe

Rex autem et ſbe
decem concubinas ad quas
ingreſſus fuat abſalon reduxit
in custodiam inductoris. nec e
ingreſſus ad eas. Et ait rex ama
ſe quaſi primcipi militie. Confſim
michi uiros iuda in diem tertium
Adhibit ergo amaſa. & morat e
extra placitum. Et ait rex ad a
byſai. nc ad ioab que ia amouit
a pncipatu. Tame ioſephus dicit
eum diuiſſe ad ioab. Tolle ſuos
domin tui & pſequ ſebam ne
effugiat nos. Et egreſſi ſunt cu
eo omes robuſti de ierſm. Et
occurrit ei amaſa rediens imo la
pidem grandem. qui e in gaba
on. Pozro ioab ueſtis erat tu
nica ſtricta. Joſephus tn dicit lo
rica. Et accinctus erat gladio
fabrefco. qui lem mora egredi po
tat. et arte quada ſimulas qua
ſi ceciderit gladius et recepiſſet
eum. dextera manu tenuit me
ti amaſe. quaſi oſculans eu. et
ſiniſtra percuſſit eu in latꝰ. & effu
dit eius interiora. Joab aute et
abyſai pſecuti ſunt ſebam. & ſubſi
tebat uementes ad mortem. In ma
uir aute quidam amouit eu in
agrii. & opuit eu ne ſubſiſteret
tranſeuntes. clamas q iuſte occi
ſus eat. qm dolo mora fecerunt
redire ad regem. Joab uo eu exercitu
obſedit ſebam in abela & molieba
tur deſtruere muros urbis. Et
exclamauit ad eu mulier. ſapiens
de ciuitate. Imo dicebat in uetꝰ
proverbio. Qui interrogent interrogent
in abela. Quaſi dicat hec eſt
urbs conſilij abundanti quo) Quare
queris euertere matre ciuitatis
in iſrl. Quare precipitas hereditate
dni. Hebreꝰ no dicit proverbio. & eſt
ſenſus ſcdm eu. Interno dicebat

pubium

m uer dest quondam m lege dom
est ut qsq pius offerat pace hos-
tibus qui aggrediat eos Quae
ergo papitas hereditare dm dest
cur no seruas legē mandatis q
seruata e in alienigenis Postea
legit hebreus quod mr̄ postrum
est scīt qui interrogat & cetā
ad comendacone urbis secundū
pōze expōsitionem Et rndit ioab
ad ea Ego quero cuitē urbe sed
aquam fluii bochri qui leuauit
manū sua contra regē dauid Et
locuta e mulier cunctis sapiens
Qui abscisum caput sebe proie-
cerūt ad ioab Tuc reuulsus e exco-
catus retrorsum ad regem & restituit
rex ioab sup exercitum & alios mi-
nisteriales in officijs suis sicut
supra Hoc addito quod adhuc
statuit sup tributa colligenda
et quod primus fecit est sacdos de
gabaon De septē uiris suspensis in
gabaa & ulcione eorum gabaonitarū
Fames quoq; tribus annis ingruit Et cōsulunt
dauid dnm Qui rndit Hoc fit
pp̄ saul & domū eius qui occidēs
gabaonitas quasi p zelo filiorū
israel irritū fecit iuramentū iosue
et seniorū Et ait dauid ad ga-
baonitas Quid faciā uob ut
benedicatis hereditati dominj Qui
dixerūt Uerū qui attriuit nos
delere debemus ut ne unus quidē
residuus sit de stirpe eius Sed
quia dauid hoc facere no potuit
pp̄ iuramentum quod iuraue-
rat ionathe tempauerūt petitionem
dicentes Dent nobis septē de
filijs eius ut crucifigamus eos
dño Pepercit q; rex mīphiboseth
filio ionathe & tradidit eis duos
filios saul quos pepit ei respha
Isti adhuc pueri cum decem occi-
derūt sacdotes nobe & postea ga-
baonitis Dedit etiam eis quinq;
filios michol adoptatos scīlz quos
genuerat merob adriaeli Galga-
onite uō crucifixerūt eos i diebus
messis p̄me idest mēse pariente mes-
sione ordei Hiduens autē respha
cilicium sup petrā substrauit si
bi cubās supra eos die ac nocte
ut arceret ab eis aues celi
as ab initio messis donec stilla-
ret aqua sup eos idest ex-eunte
kalendas septembris Tuc ex
imbre nāq; tre p̄mū p̄ messem
pluuia descendit Hac respha
quidē no bene pcepit orpha nu-
rum noem Audiens autē dauid
quod fecit respha deposuit eos
de patibulis & tollens ossa saul &
ionathe de iabes galaad & ossa
eorū qui affixi fuerāt sepeliuit
ea in sepulchro eius patris eorū Qui
fec reddidit deū ubertate terre
Pacta de quatuor plys dauid
& aute terrā plurimi philiste
orti adustus erat & pugnabat dā-
ui sus adustus eos Cuius uō de-
fecisset pugnādo dauid fortis ille
bidenobe qui fuit de gabaa

II.

pha· missus ē p cui⁹ david ⁊ missus
fuit se abscōdit et mōstrat philistei
huic tradit hebrei fuisse de gie
gigantes· Arapham nō dicit
fuisse orpham nurū noemi· que
peperit viro gotheo quatuor gigā
tes qui hic memorant· assūde
nob septē goliam· ⁊ ceteros trecē
tos senos digitos in manibus ⁊ pe
dibus· hic interficit viri david
dicentes· Jam no egredieris nobis
cum in plium· ne extinguas lu
cham israel· Occasione huius ultimi
phi epilogat historiā hic tū supe
riora prelia david ignorata· no tñ
eo ordine quo gesta sūt· Quorū
primū fuit in gob· urbe ē que
ē vasēr dr· in quo pcussit sabo
chai sephi de gie gigantū· Alli
ud quoq; plium simili· fuit in
gob· in quo secundum iosephū
apparuit vir fortis ephron cog
nat⁹ david qui sūs in fuga ver
sis solus plurimos hostium pe
mit· ⁊ alios in fuga ānūtit· lib⁹
nō regū in hoc loco ponit pre
lium david cont goliam in hūc
modum· In quo pcussit a deo da
tus filius saltus· polimitarius·
bethleemites goliath getheum·
hūc quatuor noīb⁹ exprimitur
david· Et dicit adcōdit⁹· quia
adliberationem israel data ⁊ adco
ut regem· filius saltus quia de
pascuis ⁊ saltu assūpt⁹ ē· poli
mitarius· quia de genere besele
el polimitarii fuit mat⁹ eius·
Vel quia multis modis ampliauit
cultum dñi· Bethleemites dcs
ē a patria· Memorat⁹ quoq; et
aliud plium· quo ionathas
filius semmaa fris david percussit
virū unctum senos digitos ⁊ pedi
bus ⁊ in manibus· Expeditius itaq;
david a phylistheis audit⁹ ē dño ulciscā
tur inimicos huius in die qua liberauit
eū dns de manu omnium inimicorū ⁊ su
orū ⁊ de manu saul· Et ait· Do
minus petra mea· et ceta· In psal
mis secundū translationē nr̄am ita
legitur· Diligā te dne fortitudo
mea· dns firmamentū meū et
refugiū et ceta· Cuius titulū supscr
ipsit dns ex uerbis supponit· In
die qua liberauit eum dns ⁊
ceta· Josephus hic dicit quod
cū david pace altissima frueret·
cithara et hymnos oposuit· alios
tinctiros· alios quinquametros·
diuersa faciens organa quibus
leuite p sabbata ⁊ alias solleptn
tates hymnos decent· Et ponit
josephus differentiā int psalterium
et nablium· Et est psalterium ci
tara cythara· decem cordis co
aptata que cū plectro pcutit·
Nablium uō duodecim sonos
suis digitis tangitur· Post car
men supdem addidit· david
loquens de se tanq; de alio sicut
fuit uba nouissima que dixit
david filius yse· Dixit vir cui
constitutum e· idest promissio fac
de ppō dei iacob· Hebre⁹ hz
ita· Dixit vir leuat⁹ super ppos
dei iacob· idest sup alios exalta

Carmen david

De carminib⁹ ⁊ ymnis david

psalterium qd sit

Nablium qd sit

Quatuor nōia nil ignoti david
⁊ quae sūs notatis nil ignorat⁹ ē

tus et iustus a deo. Ppt hec
uerba quidam dicit predem
psalmum nouissime scptū a da-
uid. Et iuxta e ut dicamus
nouissima uerba dauid. Spe
dns locutus e p me et ceta. Et
e forte psalmus nouissime sep-
tus. nec alibi centū quinquagi-
ta annati. Catholog' forciorum
Porro circa regem dauid.
erant omes fortissimi. et pn
insigniores fuerunt triginta sep.
insignior tame ceteris erat dauid
sedens in cathedra sapientissi-
mus. et ita erūt triginta septe
annicato dauid. porro de illis
sep post dauid qui erat supra
triginta tres erāt fortissimi a
alij tres nō erat adeo fortes. et
forciores tame reliquis trigin-
ta nr. qi dicē possimus trigīta
erant fortes tres nō forciores
eis. tres nō reliqui fortissimi.
Et secundum hāc exposicōē
cathalogus triginta seu forciū
incipit ibi. Primceps nr tres
ipe e quasi teneri trium signi
nūcis. qui octingentos nr fe-
rimpetu uno. Josephus dicit
trecentos. Iste nō notat hic ab ys
toria palipomeno uocat ett
isbaam. Josephus eusebium
sic legitur. ubi hoc seu fuit
missi qtum hic memoratur.
Post hūc erat eleazar filius
patrui dauid qui percussit phi
listeos donec defecit manus
eius. et obrigescerent ei gladio
Post hūc erat semmaa arbor
tes. quem iosephus semaiam
nocat. qui cū fugisset ppls so
lus stetit in agro lentis et perc-
sit philisteos et fecit salutē in
isrl. Huic tribus iosephus at-
tribuit diaconem aque de ci-
terna bethleem. Historia bō
regum refert illud ad tres se-
quetes quos forciores duxim
quoz pmus erat abysai fr
ioab. Ipe e qui leuauit hasta
suam cont trecentos. quos nr
fecit optimus quidem. sed usq
ad tres pmos nō puenit. Pr
huic erat banaias qui percussit
duos leones principes moab
idest principes quos palipo
menon dicit aricl. Ipe quoq
interfecit uirū egyptium. ide
inimatoze egyptij blasphemia
tis deum. que nr fecit moyses
huic dicit hebreus fuisse semei
que post interfecit sub salomōe
alium quoq uirū egyptium
interfecit. Dignum spectacō. alti
tudinis quoq cubitoz trium
manu hastam. ad quē uenit
banaias in uigna. et extorsit

hastam de manu ei⁹ · & occidit
cum hasta sua. Ieronim⁹ tunc
dicit hoc quod dixim⁹ de alio e-
gyptio de semei · qui fuit hasta
i manu · deest legem dei · qua si
meditatus fuisset p̄ma vice ⁊ se-
cunda p̄ver⁹ eum occidit leonem
huic modu⁹ compe mus lapsus
e leo in asterna · qui nullu inde
egressum orificium eum asterne
mine deputatu erat rugiebat · Que
audiens banaias dum iter ageret
descendit ad eu⁹ in bacto manus.
eumq⁹ p̄straut · Tercium de fo-
rioribus · nec regu · nec iosephus
ponit hic · sed rec̄endu est ad so-
bochai · de quo in p̄mo dem ⁊
illustres opus fecerunt magnificu
quod sequitur · philistei quoddā
castra posuerunt in valle ra-
phaim · usq⁹ ad cauernas bethleem
⁊ haurientes aq̄s demum ad-
erat penuria aque in castris.
David autem ascendens ⁊ arcē
ad consulendū dnm · Et comen-
dabat eorum astantibus aqua de
bethleem · ⁊ potuit ea que erat
in puteo iuxta portam · Tunc tres
p̄ medium hostium iter fa-
cientes · venerunt ad bethleem ⁊
haurientes demum aq̄s ad regem
⁊ eorū castra reuisi sunt · ita ut
palestini fiduciam eorū obstupef-
centes a diuinitus cessarent · De
lacu siquidem aqua · noluit
rex bibē dicens · Numquid san-
guinē istorū ⁊ animarū potui biba
Et effudit ea · tamq⁹ libamen
dno de salute ⁊ cū hic locu
virorū gras | in palipomenon
agens · Ab hac | dicit ieronimus
ciuitate fo- | fortiudū quod hi
cium hebreo | nū quod deo osse-
dissentit · nu- | rebat aqua mys-
merus iterū | tica erat · ...
trigenta sep fortes · ⁊ in his p̄-
mis quos fortissimos dixim⁹
mittat ipm dauid sic. Dauid
sedens in cathedra sapientissimi
principis mē tres · pe ⁊ quasi
teneriorē ligni ulmicis ⁊ cera
que nō mutatur · et dicat eū
multos occidisse impetu bno
quia p̄ potu quod impetuose
fecit in bersabee multi occi-
si sunt · Compat autē dauid ul-
micio ligni qui tedo ultro ce-
bella dicat · qui mollis dum-
ligni p̄forat · Diu tangit mel
il mollius illo · qui tangit mel
il durius · Oz ⁊ dauid in p̄ssu
ris ⁊ dom⁹ ⁊ orca subditos
massecoz fuit cerbi · In thro
no ⁊ cōi hostes multis eo a
cuciot · Et amedat hic dauid
in thus in sapiencia · simulatre
et fortitudine · Porro reliqui
triginta quos fortes dixim⁹

comedat dauid
methus

postea enumerat inter quos no
mat ioab aliquā principē alio
rū fuit · nūc quia indignus qui
mortem abner · & amasę · De nūc

Facti ꝓphē & astrum erecto add
e autē post fame pnūciatam
am a dño · addidit furor dñi
rasci cōtra isrl p morte viri ut
dicat hebreus · Quod ergo vindi
ctā erat in dauid nūc vindicā
tur · i ꝓplo · furore dñi videt ass
eppone palipomeno dices · Con
surrexit sathan aduersus isrl et
mouit dauid ut numeret po
pulū · Et ait rex ad ioab · per
ambula omnes tribꝰ isrl & nūcia
ꝓplo ut sciam numerū eoꝝ · Intelli
gens autē ioab quod de elatione
hoc diceret ait · Augeat deus
ad ꝓplm tuū & quid sibi vult
dñs mei rex in hac re · quasi
dicat · Vide ne offendas deum
Cuꝫ nollꝫ rex mutare ꝓpositum
egressus ioab ad principes mi
litū mandauit ut ꝓplm denumerare
dicitur no fuisse numerat quia
adhuc pauci erat · Et rediens
p nouē menses et viginti dies
ierlm cū descripta reduxit ꝓpte
Et inuenta sunt de isrl octogenta
milia virorū & de iuda quinquagi
ta milia pugnatorū · In palipo
menon longe plura legitur mille
milia · Et creditur ioab subticu
isse regi ꝓptem · Peccauit autem

dauid in dñm quia supbe mūa
uit et quia quūꝫ numerato no nō
dedit pecuniam dño quatuor ſiclos
argenti sicut septu erat in lege mo
yſi · Quod intuendens dauid ait
ad dñm · Obsecro dne transfer iniq
mitatē ſui tui quia peccauī
nimis · Dilecto misit ad eū dñs qđ
ꝓpheta tres supplicij conditiones por
tatem qui ait · Aut septē annis ue
niet tibi fames in regno tuo · aut
tribꝰ mensibꝰ fugies aduersarios tu
os · aut tribꝰ diebus erit pesti
lencia in ꝓplo tuo Et ait dauid co
arctor nimis · Quasi dicat · Si fame
eligo · paucum erit supplicium mo
dicum · Si victoria hostiū · supplī
cium erit obscurū · Et ne mentem cru
ciet labor fortissimo · Eligat vō pla
cēs quem regi & plebi · videlicet e
cunq; ut medium manū domini
mi sicordie · qua in manū hoīs
cōcidit ergo dñs pestilentiā in isrl
de mane usq; ad tempꝰ constitutum
deest usq; ad hom prandij · sed
iosephum ut usq; ad horā sacrificij
vespertini · secundū alios · Et mortui
sunt de ꝓplo ex tribꝰ septuaginta
milia virorū · In palipomeno legi
tur centum milia · Et aiūt hebrei
ibi portum unū plebis · Hic autē
unū nobilium · porro cū extendisset
angelus pnūciā manū sua ad iherlm
ut disperdet eam · & steterit dñs ad
uersus abscisa · qui & ornā dr · ut

vidit eum Dauid stantem gladio eua
ginato et dixit · Ego sum qui pe
caui ipse qui oues istę quid fecerunt
Vertatur obsecro manus tua contra
me · et contra domum patris mei · Et mis
sus dns ait ad angelū · Sufficiat
extende manū tuā · In illa die ingres
sus Gad ad Dauid · Constitue altare dño
in area areumā iebusei · Et ascendēs
Dauid iuxta uerbum Gad
machi area tua · ut edifices altare
dño · et cesset interfectio · Cumq; uidis
set Areuna dñm regem · uenit
ea dns meus rex · ueniat
quod placitum est in oculis eius · Ecce boues in holocaustum et plaus
tra et iuga boū in usus lignorū
Et ait rex · Nequaq; sed emā pre
tio · et non offeram dño holocausta
gratuita · Emit ergo Dauid aream
et boues argenti
clis quinquaginta · Et edificauit
ibi altare dño · et obtulit holocausta
et pacifica · Et placatus est dns terre
et cessauit plaga ab Israel · Cœpit
Salomon edificare templum dño in
monte moria ubi ante fuerat
in quo abraham uoluit offerre fi
lium · et obtulit arietem pro eo · Et in tem
pore illo templum et altare quod
moyses fecerat erat in excelso gra
baon · Erat arca dei in medio · Cui
ingressus esset quod templum ibi futurum de
creuit Dauid ut loc⁹ ille uocaretur
urbs ipse

Explicit regū · ij · Incipit
liber tertius regū

Incipit secundus hebreos qui tertius
malachim quod sonat regum · et
licet præcedens opus actum sit de
duobus regibus hebreorum non simul
regnantibus · tamen quia in isto ope
ripit de regibus qui sibi regnare
runt in iuda et israel uno regni do

Et rex de prima uxore salomonis
Dauid senuerat · Cui⁹ in lecto
operiretur · Et subinde non calefiebat
Et uenerunt ei abisag sunamitē
puellam pulchram nimis que dor
miebat cum rege · et calefaciebat
eum · et ministrabat ei · Rex ue
ro non cognouit eā · Adonias autē
filius Aggith elatus dicens ego regnabo · Et fecit
sibi currum et equites · nec corripi
ebat eum pater suus omnino · erat autem
Ioab et abyathar sacerdote · Illi
quoq; ministeriales regis et robu
stissimi non erant cum eo · Preparauit
autem adonias sollempnie quamplu
rimas victimas iuxta fontem rogel ·
et uocauit fratres regis et suos ·
robustos autem sibi non fecerunt et
salomonem non uocauit · Nathan
autem monuit Bersabee matrem
salomonis dicens · Audisti quia adonias filius
aggith regnauit · et dominus noster dauid
nescit hoc · Nunc ergo ueni et da mihi consi
lium ut saluem animam meam et animam
filii mei salomonis · Vade et ingredere ad regem
David et dices ei · Nonne tu domine mi rex iurasti ancille tue · sa
lomon filius tuus regnabit post
me · Et ecce nunc adonias regnat te ignorante · Cui⁹ alios uocati
uit ad epulum filium meum non uocauit
seruos quoq; tuos dormientes cum prin
cipibus tuis · ego et filius meus crimine peccatorum · Erit delictum · mortis
digni · ego ut adulter · ille ut adulte

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

filius. Adhuc eo loquente venit nathan & ait. Dne mi rex dixisti tu adonias regnet post me. & ipse sedebit sup thronū meū. Et nunc descendit hodie & immolauit armenta & pinguia & vocauit omnes filios regis & abiathar sacerdotem & principes exercitus. Salomonem autem seruum tuum non vocauit. Nunc ergo domine mi rex tu scis omnem rem quam locutus est seruus tuus. Si a te domino meo rege processit sermo iste. Ego autem seruus tuus ignorabam. Et ecce sadoch sacerdos & nathan propheta & banaias filius ioiade & salomon seruus tuus non vocauerunt. Si a domino meo rege hoc factum est. Et non indicasti seruo tuo quis sedere debeat super thronum domini mei regis. Respondens rex dauid ait. Vocate mihi bersabee. Quæ cum introisset & stetisset coram rege. Iurauit rex & ait. Viuit dominus deus qui eruit animam meam de omni angustia. Quia sicut iuraui tibi per dominum deum israel dicens. Salomon filius tuus regnabit post me. & ipse sedebit pro me in throno meo. Ita faciam hodie. Et adorauit bersabee regem pronum in terram. Et dixit dauid. Vocate mihi sadoch sacerdotem & nathan prophetam & banaiam filium ioiade. Qui cum introissent coram rege. Dixit eis. Tollite uobiscum seruos domini uestri. & imponite salomonem filium meum super mulam meam. & ducite eum in gyon. Unxerunt autem sadoch sacerdos & nathan propheta ibi regem salomonem de cornu olei de tabernaculo & unxerunt eum. Et cecinerunt buccina. Et dixit omnis populus. Viuat rex salomon. Et ascendit omnis populus post eum. Et populus canebat tibiis & lætabatur lætitia magna. & intremuit terra a clamore eorum. Et audiuit adonias & omnes qui cum eo erant. Et iam finem comedendi fecerant. Audiens autem ioab sonitum tubæ ait. Quare ciuitas ululat tanto tumultu. Adhuc eo loquente. ecce ionathas filius abiathar sacerdotis ingressus est. Cui dixit adonias. Ingredere quia uir fortis es & bona adnuntias. Respondens ionathas ait adoniæ. Minime. Dominus noster rex dauid constituit salomonem regem. Et misit cum eo sadoch sacerdotem & nathan prophetam & banaiam filium ioiade. Et cherethi & pelethi. Qui imposuerunt eum super mulam regis dauid. Unxeruntque sadoch sacerdos & nathan propheta salomonem regem in gyon. Et ascendentes inde lætantes. ingressi sunt ciuitatem. Et personuit ciuitas. Hic est sonitus tumultus quem audistis. Sedet quoque salomon in solio regni. Et ingressi sunt omnes principes ad regem dauid. Et benedixerunt domino dicentes. Melior sit deus salomonis nomini tuo. & magnificentior solio tuo. Et adorauit rex in lectulo suo. Et locutus est. Benedictus dominus deus israel qui dedit hodie sedentem in solio meo. & uidentibus oculis meis. Porro adonias & omnes qui cum eo erant. expauerunt. & surrexerunt conuiuæ. Et abiit unusquisque per uiam suam. Adonias autem timens salomonem abiit. & tenuit cornua altaris. Et nunciatum est salomoni dicentes. Ecce adonias timet regem salomonem. tenens cornua altaris. dicens. Iuret mihi hodie rex salomon quod non interficiet seruum suum gladio. Et ait salomon. Si uir electus fuerit. non cadet filius eius in terram. Si autem inuentum fuerit malum in eo. morietur. Misit ergo rex salomon & adduxerunt eum de altari. Et ingressus adorauit regem salomonem. Dixitque ei salomon. Vade in domum tuam. De secunda unctione salomonis.

Ecce locus refugii

Volens autem dauid ordinare pro regem se filium fecisse. quocunque misit principes unus eos sacerdotes et leuitas et tucto itu salomonis et asumato ab eis regio salomonis

Ordinauit eis præcepit salomonem de regni custodia et iustitia & pietate. Et præcepit ei ut ædificaret templum deo dicens se ei promisse ei auri decem milia talenta. argenti mille talenta ferri sine æris sine numero. lapidum quoque et ligni ingentia copia. Insuper artifices quoque dixisset in fabros. lignorum. & lapidum cæsores. ad perficiendum opus templi. Et ecce nunc filii aaron in ordinibus suis. leuitæ quoque dixisset in ministerium domus dei a uiginti annis & deorsum. Erant autem numerus eorum per capita singulorum. uiginti quatuor milia. Ex quibus sex millia erant magistri. & iudices. Quattuor millia ianitores. Totidem psallentes domino in organis quæ fecerat ad canendum. Diuisit autem eos dauid per uices filiorum leui. gerson. caath. & merari. Gersonitarum principes. ladan & semei. Filii ladan. principium. iahel. & sethom. & ioel. tres. Filii semei. salomith. & aziel. & aran. tres. Hi principes familiarum ladan. Filii semei. salomith. haziel. & aran. tres. Hi principes familiarum semei. Filii semei. iahath. zina. iehus. & baria. Hi quattuor filii semei. Et præfuit iahath primus. & zina secundus. Porro iehus & baria non habuerunt filios. Et ideo in familia patris unum numerum tenuerunt. Filii merari. moholi. & musi. Filii moholi. eleazar. & cis. Mortuus est autem eleazar. & non habuit filios. sed filias tantum. Duxerunt eas filii cis fratres earum. Filii musi. moholi. & eder. & ierimoth. tres. Hi principes familiarum leui. Et numerati per capita singulorum. & per nomina. Qui faciebant opus in ministerio domus domini. a uiginti annis & deorsum. Quia præcepit dauid. Requiescere fecit deus israel populum suum. & habitare in hierusalem usque in sempiternum. Et ipsi non portabunt tabernaculum. & omnia uasa eius ad ministerium. Sed in manu filiorum aaron. in opere domus domini. a uiginti annis & deorsum. Et in ordine sacerdotum. & leuitarum. Aaronitis quoque dixisset præcepta. & ceremoniæ de eleazar. sedecim. & de ithamar. octo. & fecit eos sortiri. quia erat unus pontifex. Populus ut singuli ministrarent a sabbato in sabbatum eis suis ministeriis. Sadoch tamen & abiathar præcepit unus. & præcurrit sortes coram rege & de ordinibus ordinandis. Sortis quis prima. quæ in ea. cui in cetus ministraret. De leuitis uero instituit cantores fabricæ templi. Viginti quattuor milia. Ex eis erant electi. Iudices autem populi & scribas sex milia. Ianitores autem domus dei quattuor milia. & totidem milia qui hymnos dicerent. quibus præerant quattuor principes. Sortis eman. Ethan. asaph. & idithun. Quibus præcepit dixisset ex arte in cantoribus duo decim. Habebat autem cohors unius quattuor milia. Quia præcepit observare salomonem per triginta dies.

Cohors quot gignebat

Moyses vero aute alios fili honorauit
sciat enim eos custodes thesaurorū dei
et basilice: que reges deo dicare con-
tigerat et collate erāt omnē dispositionē
suam indicauit: deposcens filios suos
ut no grauet seruet minuat aut eos
sublimatū: quia deus sic maledicat
sicut et spe minuit fratrē iniustus
fuit despectione ūi omnis et construc-
tione edificij templi cibo quadrenibus
salomon tradidit Et cū tuc oblatio-
nis hostias faciens tria milia talen-
torū auri obtulit ad additū ē cultum
dei faciendum: quo ē cherubin essent
sub quos constituerent arcam: prin-
cipes ūi ē sacerdotes leuite ē seniores
pli obtulerūt auri talenta quinq; mi-
lia et totidem decem milia: argenti ūo
decem milia: et lapides preciosos plures
quoq; custodiam fecit preposito moysi
filio.

III 25 c
II

De morte dauid

Appropinquauerūt aute dies da-
uid ut moreret ē precepit salo-
mon mandata de cultu dei et lege ser-
uanda: ē pietate et iustitia circa suos me-
moriter ꝓmissione dei sibi facta de se-
mine suo unqz regnaturo: si custodi-
rent filij testimentū eius ē testimonia
que docuerat eos. Tria ūo subaddidit
de ioab ē filijs berzellay ē semei de
quib⁹ hostis que fecit ioab ꝓtriū duū
abner et amasa: ē effudit sanguine
belli in pace: deest sanguinem qui non
debz fundi nisi in bello fudit tempore
pacis ē cor⁹ cū quibus licebat pace
et posuit cruorem pli in balteo suo
et in calciamento suo id est cruor no
ē rē super eius sup arma ipi: quia cū
eis no dimicabat. sed sup vestes eius
qm pacifice eis adquebatur. Et est
sensus no vi sed dolo occidit eos. Vt
alitet. Viri bellatores insigna ope-
rum suoꝝ in armis suis describe-
bant. ad ostentationem glorie. Sed
cum ioab hec tanq; facinora osten-
tare pubice no auderet. saltem i bal-
teo et calciamento deceptit. Et addi-
dit dauid. facies ei iuxta sapiētiā
tuā. nec deficiat pacifice ad infe-
ros. Et filijs berzellai reddes
gratiā. ē erūt comedentes tui De-
mei quoq; reminiscens qui maledixit
michi no pauci⁹ innoxium esse.
Et mortuus ē dauid. ē sepultus
i ciuitate dauid cū regnasset qua-
draginta annis. Circa tumulum
cuius fecit salomon octo lectos the-
saurorū. Quoꝝ unus ꝓ mille tre-
centos annos aperuit hyrcanus pō-
tifex. et alium herodes sicut infra
dicemꝰ. Alij ūo nodum manifesti
sūt. mechanico modo recondit.

In diebus dauid fa-
mes facta
ctus conditi ē. ut quida dicūt
a calcedone tyro. id ut alij dicūt
a filia eius didone. Quinq; latinorū
rex siluius latinus. prophetauerūt
aute sub eo grad. nathā. asaph.

Sedit salomon De morte adonie
sup thronum ē ioab ē semei
patris sui. Et paucis tempe adoni
as supplicauit bersabee ut impe-
trauret a rege sibi dari abisag
sunamitem i uxorē. Que cū ingres-
sa esset ad regem. posita ē ei thro-
nus ad dexteram regis. Et ait.
parua peticionem deprecor a te
ne confundas faciem meā. Detu-
lit ei sacha sunamitis adonie fratri tuo
uxorē. Et indignatus rex ait. Cur

Cur honor exhibetur matri
a filio

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

postulas hoc mater· postula ei
et regnū· Ipe enim fr̄ meꝰ ē ma-
ior· & sūt ei⁹ ptes & est⁹ potentes
abyathar· & ioab et abyſag· ē ſpi
regina et potens· Contra quam
ſuam loc⁹ ē adonias et m opro-
brium prīb· Viuit dns quia ho-
die occidet· Et mittit eū p ma-
nū banaie filiū ioiade· Abyathar
quoq; ſacerdoti dixit rex· Vade
in agrū tuū· nec amplius ad
faciem mea ingrediaris· Dn̄
mortis es· Sz hoc te liberat
quia sepe ci⁹ pr̄e meo laborasti
et portasti archam coram eo· Ab
iecto igit abyathar· translatū
ē sacerdocium ad ſadoch· & de
domo ythamar· ad domū eleā-
zar· sicut samuel heli p̄dixerat
fuerunt aūte p̄ phinees filii ele-
azari· p̄uati sacerdocio quinq; io-
seph qui genuit ioathia· qui ma-
raioth· qui asophi· qui achitobi·
Achitobi aūte genuit sadoch· Por-
ro ioab fugit in tabernaculū do-
mini· & apprehendit cornu altaris
Et misit rex banaiam ut aduo-
caret eū· Et ait ioab· Non egredi-
ar· sed moriar· hic· Quod cum
renunciasset banaias regi· dixit
ei rex· Fac ei sicut locut⁹ ē· Et
mittat eū banaias ad cornua al-
taris· & sepelit⁹ ē in domo sua
deſto· Et ꝯstituit rex banaiam
pro eo sup exercitum· Sadoc aūt
rex sacerdotē· & ait· Thesaurū ſer-
ui & noli egredi eris inde· quacūq; die trā-
ieris torrentē cedron· scito te mori
iendo· Qui rndit· Bonū ē ſermo
regis· sic fiat· & habitauit in ierlm
tribꝰ dīes· Post ē aūte p̄ hec ut
fugeret ſeruꝰ semei ad achis regē
geth· Et descendes semei in geth
reduxit eos· Quod cū nunciatum
est salomoni· dixit ad eum· Cur
spreuisti iusiurandū regis & man-
datū eius transgressus es· reddidit
dns malicias quas fecisti patri meo
in caput tuū· Et mittat ei rex
p manū banaie· Et confirmatū ē
regnū in manu salomonis· De

Porro sompnio salomonis·

Salomon duxit in uxorē filiā
pharaonis regis egypti· de qua
aiūt hebrei genuit filiū quasi
cōtra naturā cū ipe adhuc ageret
iudicium aūt· Et ingressus ē in
ciuitate dauid· nondū enim sibi fece-
rat domū· porro tā posuerat
se seorsū domū dno et domū sibi
& ambitū ierlm muro ꝯplici· ut
in p̄mo ambitu esset templū & ma-
siones ebdomedariorū· domus aūt
regia ei⁹ masiombꝰ domesticorū
In secundo hō steterunt pueri
ri et p̄here· Inde sup legit de
p̄phetissa q̄ ſtauerat in secunda· In
terno opices· Post hec ascendit

salomon in gabaon · ut immolaret ibi in excelso · Et credebat gabaon non esse alium nomen loci sed appellationem montis pretat collis excelsus · Josephus omnia dat eu ascendisse in ebron Et obtulit mille hostias in holocaustum sup altare eneum portatile · quod fecerat moyses · Et apparuit ei dns nocte per somnium dicens postula quod vis ut dem tibi · Cui ait · Dne deus ego sum puer parvulus & ignorans ingressu & egressu meum sed tu ergo cor docile famulo tuo · ut possim iudicare populum tuum · et discernere inter bonum et malum · Et placuit sermo coram deo & ait ad eum Quia no postulasti mihi multos dies nec divitias & animam inimici tui: sed tibi secundum sermones tuos · Dedi tibi cor sapiens in tantum ut nullus ante te similis tui fuit · Et hec que no postulasti dabo ante petam fortes sapientior erat di tibi si transieris salomone si precepta ambulaveris de eo q̃ no e obiecto. in vijs meis sicut pr tuus Et evigilans salomon intellexit quod esset somnium ideoque venerat ad arcam federis dñi · Et veniens in iherm coram arcula domini cremans agens obtulit holocaustia et pacifica · De iudicio meretricum

Tunc venerunt due mulieres meretrices ad regem quarum una ait · Ego & mulier hec habitamus in domo una · Ubi ego peperissem tercia die post · peperit & hec mortuus e autem filius ei · quem nocte silencio posuit in sinu meo & filium meum vivencem collocavit in sinu suo · Surrexi diligentius mane deprehendi illum no esse meum qui mortuus fuerat · Respondit altera falso est ita · sed filius tuus mortuus e meus autem vivit · Cuncti mente omni in hoc regi discrimine hesitante rex solutam mentem Et allato gladio ut diceret iosephus precepit utrique infanti dividi ut utrique medietatem filii & mortui acciperet · Quod audiens mr vivencis commota sunt viscera eius super filio suo & ait · Obsecro dne · date illi infantem vivum Sufficit mihi ut videa eu vivere · Altera dicebat · Ne quidem · sed dividat · Et cognoscens rex eandem utriusque de vo cordis fonte gladium ait · Date hunc infantem vivum · hec e enim mr eius · Et attendens omnis israel divina in rege ee sapiencia · timuerunt eum · Et admirati sunt assessores eius · qui plus sentencia quasi ab adolescente gladii derridebat.

Porro banaias erat super exercitum Sadoch autem sacerdos · azarias filius nathan super custodes regis & alium filium nathan sacerdos regis · idest cancellarius · & hysanar super domum · idest promptor · & adoniram super tributa · De prefectis salomonis

Habebat & mercede exercitum Inter salomon duodecim prefectos super omnem israel qui per singulos menses singuli plebant necessaria regi & domui eius · Quorum unus reliquis precedebat · filius ahinadab · habens uxorem filiam salo

Gray Scale

Regū admiracōes salois qē cōtu
tridēs ⁊ ad expectedū demoes

mone in uxorem sicut & vnq de re-
liquis aliam ducere filiam salomo-
nis. Erat autem cibus salomonis
p dies singulos triginta chori simi-
le ꝓcoagita chori farine. decē
boues pingues. et viginti boues
pascuales & centū arietes exce-
pta venacōe cervoꝝ et capreaꝝ
bubaloꝝ & auium altilium. Ex
et pisces coridie ab aliengenis
portabantur. & erat summa pasto
rū. et habebat salomon quadra
ginta milia equoꝝ curulium. et
duodecim milia equestrium. quoꝝ
medietas regi & ceteris obsequebat
reliqui vō p vicos regios dispersi
manebāt. p̄fectus vō ille qui
ministrabat exppen̄ mense. eciam
equis ordium et palea ministra
bat. deuehens omia ad locum
Expedicō sapiēcia salomonis ubi rex morabat. Et excellebat
rex sapiencia omes orientales
& egyptios. & hebreos. eciā qua
tuor filios maal nominatissimos.
eman. & ethan. calcol. & dorda.
De libris salomonis Et scripsit libros de canticis & mo-
dulacionibus numero usque mi-
lium. parabolaꝝ quoq scripsit ter
milia. Et disputauit de natu
arboꝝ & herbaꝝ a cedro acce-
dro usq ad ysopū. De natura
quoq omnium animalium philo
sophatus e. p̄ singulosq; gene

parabolam dicens. Excogitauit eciam
admiraciones quibus egritudines solent
mitigari. Alias quoq; quibus demones
eiceret. et alias quibus obstricti no
rediret. Excogitauit eciā cantica
que inscribebatur. carmina. que poste
a maribus arripta cū iudice salo-
mone mōstra. statim eu a demonibus
liberabat. Hec eciā plurimum valuit
ad gentē hebreoꝝ et maxie necessa
ria erat. dante aduentū eius ꝓpe
pius hoc a demonibus nocebat
Josephus quoq; testatur se uidisse
quendā eleazarū coram
uespasiano & filiis eius & tyrannis
in hunc p̄dem modum curatem
nocentes a demonibus. Et ut presen
cibus demone egressum p nares.
cū spu anhelantis. Cui aque po-
nebat in medio & iubebat demo
egresso ut illud euerteret ad ꝓbā
mentū sue egressionis & ita fiebat.

Quasiit de operarijs templi. iii Reg v

Quasiit autem salomon ad hiram regē
tyri dicens. Ihesu edificare tem
plum dño sicut locutus e patri meo.
Precipe ergo ut succidant
michi cedros de libano. & mercē
eoꝝ dabo tibi qua peteris. Et re-
scripsit sibi hyram dicens. Verum me
deponet lignaq; de libano usq ad
mare. & deferet in ratibus usq ad
locū que signabis michi. & inde

III

patrū tollēs ca. Phebis q necessaria
domui mee cibos. Itaq; yram dabat
salomoni ligna cedrina. & abiegna.
quibus habundat sydonij. Salomon
autem simplebat mopia illoz. tabis
prebens yram singulis annis choros
tritici viginti milia & totidem lacus
olei eundem q yram mensuram pue-
ro salomon elegit. operariōs de ist
proselitos de israhelitis eum nemine
fecit simul. Et erat indictio tyma
milia virorū. idest summa eorū quib⁹
hoc indicebat. Et pure indictio e dei-
minata ytom collectio siue tributū &
legio. Et mittebat eos in lybanum ci
uitatē yram. decem milia p singulos
menses vicissim. ut duobus mensibus
rebeentes ad sua requiescerent. ut
q̄rto mēse redirent ad labozem. Denio
remearet. & pertz adurum hui⁹
indictionis. Statuit salomon octagin
ta milia latomoz. idest lapidicinaz
et multe quibus preerat de israhelitis tri
milia & quadringentos qui preessent
operarijs. Pozro latomi. lapi
cidina lapides grandes & preciosos id
est marmoreos scapulabant & qua
drabant. qui adeo grandes fuerunt
in fundamento ut dicat iosephus. q
multi eo cubito erat. i longitudine
cubitos viginti in latitudine decem.
& altitudine quinq; Quadratos quod
lapides deluerint cemetarij salo
monis. & cemetarij yram. dolatos
do q̄uerunt biblij policentes. et
sculpentes. no solum lapides sed
et ligna. Est aut biblos ciuitas
fenicis de qua ezechiel. Senes
biblij & prudentes eius. & sic ora
do urbem dei dedolata & pfecta fuit
quod malleus & securis & ome fer-
rametu no fuit audita in domo do-
mini cū edificaret. fuerunt auc
equi qui onera portabant septuagin
ta milia. Q In palipomeno
fabulat legitur fuisse de pro-
uincia septuaginta milia
qui humeris onera por-
tabant & tract de ejs.
Sy regu legit de ejs
& tract de biris.
buisse salomonis sanguine vermi
culi qui tamar dr. quo aspersa
mur mora facile scribatur que
fuerit hoc modo. Erat salomo
stirpis tyrie pullus. & inclusus e
pullus sub uase vitreo. Que cu
videt struthio. sed tyro nequiret
de testo queres vermiculum. cuius
sanguine limauit vitru & ostracio
& vitreo aute salomon edacitatem
motus morsu angustiis decoxit illud
& in eurum spacia ampliorum
dissipauit. De edificacione templi.

Actu e aute post quadringe- III C VI
tos & octogesimū annos egressi
onis ysrl de egypto. anno q̄rto
regni salomonis. mēse secundo. qui

Hūs annoꝝ ab adam usq; hūc

zus apud hebreos dr apud nos maiꝰ. capit salomon edificare domū dñi de cuius magnificentia quod parum dr. Josephus tamen dicit anno quingentesimo tricesimo egressionis de egypto. describens eam annos ceteris precedentem dicens. ab abrahā fluxisse annos mille nongentos. a diluuio. mille quadringentos. ab adam tria milia & centum et duos. Hebat autē domꝰ in longitudine cubitos sexaginta. latitudine viginti cubitoꝝ. pes quidem alterius q̄ nos dr. & erat ab oriente quadraginta erat cubitoꝝ in longitudine. Reliqua pes ad occidentē viginti cubitoꝝ erat. & dicebat sui sermonis altitudinē triginta cubitos habebat usq; ad primū tabulatū sup quod pinnaculo erigebantur. triginta cubitis usq; ad secundū tabulatū. Tertia uō mansio erat sexaginta cubitoꝝ usq; ad tertium tabulatū quod erat tecti domꝰ et sic tota templi altitudo centū viginti cubitos ascendebat. Josephus tamen mendacio non facit nisi de duabus in ascendo cubitis sexaginta cubitos ascribens. sed duas mansiones sub una applicandi. Et erat porticus ante faciem templi habens longitudine viginti cubitoꝝ. iuxta templi mensuram. et latitudinem decem cubitoꝝ surgens in altū ut dicit Josephus usq; ad celsitudinē templi. Et erat in templo fenestras obliquas. foris exterius obliquas angustas & interius obliquando dispansas. has excogitauit salomon.

Trabes ante posuit in domo per circuitum. per loca in quibus trabes imponuntur columnarum. adeo longas. ut formosius capitia earum pinnacula eminerent. et ueritas pretendit. Et edificauit sup capitia fornices. pinnacula tria tabulata ad deambulandum circa templum. quæ euangelio pinnacula templi dicuntur. Que quomodo fieri possent nulli sane esset. Quomodo autē fuerint in fronte orientali & occidentali nō memini me legisse. nec sup hoc michi sompniare. aut licet aut libet. sed quod ibi fuerint credit. Quod uidet uelle Josephus cū agit de capitione templi. latitudo nō tabulatorum differens erat. Tabulatum enim quod erat subter. quinq; cubitos habebat latitudinis. & medium sex cubitos. & tertium septem. Quod ad litteram quidā tradunt fieri. ut in superioribus tabulatis manentes nō impedirentur ad aspiciendū inferiora per obstaculū inferiorū. Hebraei tamen dicunt tabulata patere. finisse latitudinem. ut si a primo usq; ad ultimū plus uacui cœmetery dimitteret. corpus ponitur. equalitas. Veritatem uō tabulatū quinq; cubitoꝝ erat latum. Medium uero sex. quia tum superiora circuitus. quasi per cubitum retractū erat. Primum uō tabulatum septem cubitos habebat. per circuitū muri supini sibi fecit. fuerint qui dicerent inferius tabulatum septem fuisse cubitorum. & medium sex. ut ascendendo dilatarentur tabulata. sicut & muri. Et corrigitur litera. pro subter ponendo sup. Sed ea lectio subter. dicens pro tabulatum quod subter erat. no loco sed uno. Sicut enim altum dr & pro

fundu & supnu · sic & subter dicit
loco quod mfra posuim e · Tabi uo
nuo ad quod ascendit mando · Hoc
aute tabulata sic erat adducta nu
ro · ut ei no hereret dest muro m
fipa no erat · Porro m epr macrib
cuiusp tabule · ut deambulates ab
muria lapsus defendent edificant
furiculas trung appodiacones quet
regu latera vocatur · m palipo
meno cancelli de quoz altitudine
nescimo nsi de supmo quod habuit
m altitudine · quinq; cubitos &c or-

Pozro nacu mferioris domus
muro masionis mferioris m
trus sec' undiq; optus erat tabulis
cedrinis (Tabulis uo solaru) assip
erat laquaria cedrina · pauime
tu uo domo tectu erat tabulis abi
egnis (Tabulata uo latera & la
quearia trabium & pauimentu ta
bulis aureis opiebant' in clauis au
reis quoz cuplo erat quinquagi
ta siclos mchuiq; erat m illa mferi
ori pte templi quod auro no tege
tur · ut multus ingredientiu fieret
auri fulgo

Quo e mmu si tabule ma
gnitudinis erat illi clau
su ecia legit' q; destruc
cioe secudi templi que
fca e p romanos · & annul
fissent totu auru quod
erat i tabulatis & clauos
aureos qui mfixi erat
trabibus tre no possent

ruchuris · consulentes auari
fulgoris · ne sue eas cobusse
rut · Et tam au
ture depre
hendi poss
rumulus auri liquc
fu medio
uo tabule
erat ymagines pmittes che
rubin & palme · Hec quidem
in tabulis cedrinis celata erat
sed auro tecta · ut in pbis tabu
lis aureis · Oractu aute quod
dr' sca scoz · Hebat cubitos
cubitos logitudinis · & cubitos
latitudinis · & cubitos altitudie
in lra tame legitur · & cubitos
altitudinis quod intelligc
du est de pariete int' posito int'
sca & oraciu · Sicut enim in
tabernaculo colupne int' posit'
fuerunt quibus appendebat ue-
lum · sic in templo int' posit'
e pariès cedrinus no ascendes
in altu nisi p cubitos
decc cubitos qui sup erant
usq; ad laquearia intactos · re
linquens ut fiant aromatu
ascendens de altu & aptura
superiorem libe nitaret · i ora
ciu · Erat autem totus pari
es tectus auro · Habes ana
glipha cherubin et palmas

:. ad modu parietu · Huic pari
eti appensum erat uelu de qua
tuoz coloribus · cui intexta erat

:. Hoc uelum · quod dis-
sciss a summo usq; deorsu

Hic lapis ꝯpalmo
& ꝺ ꝑbatus

cherubim trine temuitatis · ut pa-
retis no plꝰlet aspectum · Quod
totū pterem operiens forte usq;
ad liquearia ascendebat · quod
legit̄ in euāgelio fassum fuisse
a summo usq; deorsum · De meri
ori scenate supioꝝ masionu no
legi · nisi quod dū ꝙsumaret̄ ꝺ
dificium ꝓiectus e lapis i angu
lo superiori no sine grandi oīm a
miratōe · Cum enim edificates &
in fundameto et in muro eū lo
care mtendtu · no e tuent̄ soc̄
eius · donec i angulo superiori · et
postrem⁹ oīm queientissime
posit⁹ e secūdm quod ꝓperat
dauid · lapide que reꝓbauerut
edificates · hic ꝑs e in caput
anguli & cetā · In summitate uō
muri ꝙ gyrū affixa erat au
rea uerua · ad hoīs magnitudi
nem · ꝙr̄ aues abigendas · ut
de longe aspicentibꝰ quasi sibia
aurea ꝺ̄ret̄ · / ꝙ gyrū uō
muri erat labium exterius a
quo dependebāt grandes bue
auree cū pāpinis aureis adeo
fabrefactis ut sursum aspicenti
bus quasi ad aura sepemou⁹ ꝺ̄
ceret̄ · porro inꝑa terrā
hostium sacris medij i pariete
erat · dom⁹ deprire · ꝺest meri
diane · & ꝑ eādem ascendebant
i medium cenacūm · et a medio
i tertium · ꝺest ꝑ ascensum tor
tuosum · qui multo breuis diat̄
qui ꝑs e ad similitudine ecclē
sestudinū · Josephus trine desc̄
bit ascensum sc̄m ꝙ medium mu
ri absconditu fraudem & secretu
in pte muri exterioris sufficienter
fenestratu · Hostiolum uō ascensus
dicit fuisse inꝑa trium angulis a
tenoribꝰ trinus muri · Erat autem
i mtrio templi postes de lignis oli
uarū quadrangulos et duo hostia de
lignis abiegnis altrinsec⁹ · Et utrū
hostiū duplex erat · et se mucem tenes
aperiebatur · Et sculpsit in eis che
rubim & palmas et celaturas nalde
eminentes · & operuit ea laminis
aureis ope quadro ad regulā · Fores
iste tāte vetustatis erat · ut eciam
dauid ꝓphetauit de templi destructio
ne · eas horatim exposit · dices · exci
derunt ianuas eius · Et ut aut Josephꝰ ·
nō erat in eis lignū mag⁹ palmo · ꝺ
forte notāt in regū ubi ꝺr̄ · ope qua
dro ad regulam · Et erat altitudo earū
tegmta cubitoꝝ secūdm altitudinem
inferioris cenacli · Et quod dicit
Josephus latitudine earū magnū cu
bitoꝝ ꝺcit falsum ee · quia tota
erat latitudo templi · ergo ab oriente
nō erat murus · Et regni ē determi
natio ubi ꝺr̄ · hostium duplex erat
et se mucem dicens teneꝫ apiebatur ·
Erat quippe latitudo muri decem
cubitoꝝ · & apertura in qua fores
erat sibi · decem · & intra murū orien
tali altrinsec⁹ supererat quinq; cu
biti · In apertura uō erant quatuor
fores · due exterīsec⁹ & due interio
ris · quaꝝ unaquaq; habebat latitu
dinem quinq; cubitoꝝ · Et erat
sic artificiose posite ut clause quasi
ostium parietem facerēt · nec ꝙ ape
rte sibi i medio muri obuiabant
& tota eius latitudinem tegebat · & sic
artificiose sibi adhiberebant · ut ꝙ

claudebant exteriores

claudebant exteriores claudebãt
et simul interiores · Nullus enim
templo nocte remanebat · qui claude
ret eas interius · Cuncta apparebant
exteriores simul et interiores · Propte
rea dñi & hostium duplex erat · &
se tuentem tenens aperiebatur · por
ro i pariete ornatus erat duo pos
tiola de lignis olyuarum · & postes
angulorum quinq; ut in quito ang
lo medio cardines affixi starent or
ti quos hostiola mouebãt · & erant
in hostiolis imagiolia cherubim &
palme · Quidam tamen dicãt · postes
angulorum quinq; subauditi cubitorum
erunt · In oraculo autem erat archa
& propitiatorium et cherubim que fe
cerat moyses in deserto · De duobus
cherubim ·

Fecit autem salomon cherubim ·
duos cherubin de lignis oly
uarum decem cubitorum altissimos statuas
sup pauimentum i lateribus arche &
tantes pedes obliquatos quasi ad in
basandu et ornatos opto auro pu
rissimo tantes alas aureas singulis
quinq; cubitorum · quibus duo esse
debant sup archam · & obtita sibi ve
mentes quibus tegebãt sup ea tectes
sanctarum misa se potest · Alias autem
duas extendebãt altrinsecus ad pa
rietes · ita ut ala unius tangeret pa
rietem & ala alterius parietem alterius ·
Porro eorum pariete in ea posuit me
nsam ad aquilonem · & candelabru ad
austrum · Mare quoq; medium erat altare
aureum quod fecerat moyses i deserto ·
Super illud candelabru posuit
alia candelabra decem aurea eius
dem formatis · sed maioris quantitatis
quinq; hinc · quinq; inde · Similiter et
mensa qua fecerat moyses posuit
alias decem mensas eiusdem for
matis · sed maioris quantitatis quinq;
hinc quinq; inde · Inter hec autem
posuit altare thimiamatis & vesti
uit illud cedro · quod eciam diuitu
altare oraculi · dest coni oraculo · p
hoc intelligit fuisse aliud altare
qua quod edificauit moyses · Illud
enim erat de lignis setim circum
tectum ex ea pte auro · Istud autem
erat ueste cedro · Unde de marmo
git hoc altare fuisse de lapidibus
quos fortis no tetigit · & erat opti
parietu tabule cedrine · sed & ille
opte erat ex omi pte laminis au
reis cui quantitate no memini me le
gisse · Illud uo mediat altare quod
fecat moyses in deserto forte repo
situ erat in scia sctor no ad usus q
tidianos thimiamatis · sed ad alios
usus singulares · qui semel in anno mi
debatur · sacerdos cu sanguine hoc
autem inde pt perpendi · quia dicit
apls in scia sctor fuisse aureu thuri
bulum · Et hic erat ornat templi
i exterioribus · De porticu ·

In facie templi erat porticus 111 Re VII
que i euangelio dr uestibulu tem
pli · habens columnas cubitos longi
tudine sui despectus · In medio qua
tu erat due mirabiliores ceteris poste
ate fores templi · limites in medio su
spaciu decem cubitorum secundu lati

tudinem porte templi. Quarū tal
erat cōpositio. Stilus ut stipes colū
pne habebat decē & octo cubitos al-
titudinis. trigīta quinq; cubitorū
ut legit in galipomeno. no plumbus
sed malliculatus. hūs in circuitu ca-
nales cubitales quatuor digitorū
et erat fusilis. & linea duodecim cu-
bitorū ambiebat illum. si quis uel
ler rotundituē cingē. Vel forte in me-
dio colūpne linea ope fusili cir-cu
ducta erat. Epistilium uō colūp
ne sup quod locandū erat capitellū
latius erat stipite & rotundum ope
reticulato celatū. Capitellū autem
supposītum epistilio fusile erat. et
quinq; cubitorū altitudinis. In su-
prema pte erat liliatum. Latera uō
ipi⁹ cū omni pte in modū retis & cati-
enarū erant. ot rota. ideo artificio-
se rete & cathene magis inden-
tur. apposita q̄ insculpta. ut quia
solida no erāt. q̄ forata. Bicubiq; fusa
sunt. ut conexiones retis formā ex-
primerēt. Septena ilsium reticula
erāt in capitello uno. scilt septem
ordines limeos eosdem celaturā. totū
circuitum capitelli q̄ gyrū occupa-
tes. Vel ab inferiori pte capitelli usq;
ad suprema erat isti septem ordines
disposīti ascendendo. Sup capitellum
uō erat quasi fumicle. sup que in du-
obus ordinib⁹ posīti erāt reticaulis
tres ex⁹ summitatem. & descendens
alipstilium circa latū capitelli in
circuitu. In cui⁹ extremitate depen-
debāt in duob⁹ ordinib⁹ ducenta
malogranata. In epistilio quoq; colūp
ne sup quod sedebat capitellum depe
debāt malogranata. legīt enim quod
capitella erāt sup summitatem malo
granatorū. Eiusdem composītionis erāt
altra colūpna. De composītione uō basīu
no legi. Hee due colūpne ap̄is nomi-
nibus uocabant. unus aper. magnifice
dam. Alter ap̄. firmū. multa prefigu-
rationem. Dextra dicebat iachim. id
est firmitas. Iosephus dicit ea tha
lamin iachim. Sinistra boaz est boos. id
bez. quod sonat robur. id in roboze
De reliquis colūpnis nestribuli modi
ex agit hystoria dicens. Capitella
autem que erāt sup capita colūpnarū
quasi ope sūb fabricata erant. i por-
tici quatuor cubitorū. Et rursum
alia capitella in summitate colūpnarū
desup curta mensura a colūpne contra
riata. Porro de composītione colūpna-
rum tacet. Capitella uō cacumino-
ra dicit. Uno cubito poribus capitellis
De scemate autem tm dicit quod erāt
lyliata. Et stebant reticula supposita
Quod autem sequit malogranatorū
ante ductum ordines eāt i circuitu
capitelli secūdi. ambigūm & utrum
sic dem sit. De capitellis minoribus
cū recapitulando dem sit de capitel-
lis poribus. Isas colūpnas fudit hy-
rus tyrius plen⁹ sapiencia ad faciendum
omne op⁹ ex ere filius mulieris u-
due de tribu nepthalim. pre uō tyrio
bz et omnia utensilia templi ex ea et
quicquid in eo de ere fecit & fudit hyra
in campestri regione iordanis. in ter

argillosa · inter soccoth · et sarthan · Oportet meminerat quod aliqn de eor aliqn de auricalco dicantur fin · q dcby · et cuj splendor et pulchritudo silis est auro ut dicit iosephus · In hoc nephthly ascendebatur · ab atrio sacerdotum · Duodecim gradib⁹ secundu iosephum · Quidam tamen dicut septem secundum visionē ezechielis · Dicut enim in multis concordat oppositionem templi materialis cū oppositione templi spualis · quod audit ezechiel ·

Edificauit · De domibus circa autem salomon in templum · circuitu templi p⁹ ne stabulum tri ginta pmulas dom⁹ que siu copulatione totu templi spacium extrinsecꝰ ambiebant · Harū single habebat quinq cubitos latitudinis et totidem longitudinis · et quindecim altitudinis · Ingressꝰ earū ita fiebat · ut cum ex alia ingrederetur · ad aliam · aliquo spacio interposito · Si enim exterior longitudo templi fuit · lx · cubitoꝝ · et latitudo viginti · hic ambitꝰ erat murorꝝ sunt · lx · centū quadraginta cubitos · ad que ambigendū sufficiebat domicte digniti octo · qua quilibet viginti octo faciūt centum quadraginta · Credendū est autem · quia predicti templi fuit · ne muros interius · et muri⁹ sunt decem cubitos latitudinis · Ergo longitudo exterioꝝ fuit septuaginta cubitoꝝ · sunt · et inde · latitudo occidentalis quadraginta qui faciūt ccc · lxx · octoginta · ad quos implendos necessarie cent triginta seu domicte si omnes essent · et supra eas edificate erant alie cellules eis · et mensuris · et numero · ita ut latitudo templi · in p circuitu tegerent domicelis usq ad primu tabulatu excepto · Fabrica uo pedis templi superioꝝ circuitu edificata no erat · sed libe · videlicet potuerat · Ado fuerunt hec domicte pastoforia · sil · excedere ut quida putant de quibus p⁹ dictum · sed fuerunt cubilia et cenacula elbomadariorꝝ et gazophilacia · nasiroꝝ et nethinim templi · De primo atrio sacerdotum

Et edificauit atrium interius · tribus ordinibus lapidū politoꝝ · et uno ordine lignoꝝ cedri · porro pluria fuerunt atria circa templum ut in psalmo legitur · Qui stetis in domo dni · in atriis domꝰ dei nri · De interiori tm atrio mentio fit in regū · et eodem et de secundo tractat iosephus · Ex prius hec duo eadem fuerunt alia duo · Legit atrium interius erat platea grandis ex omni parte circa templum diffusa · et quadrata · que per portas templi ad orientem plurimum extendebatur · quia ibi erat altare · ereum et lucerna · et ibi ministrabat leuite et sacerdotes cornu duo · Circa uo ultra latus templi no adeo diffusa erat · ab occidente uo strictior · pauimentum cuius erat marmoreum stratum erat · et diuersis ymaginibꝰ ornatum · Hoc atrium ambiebat muri⁹ et

Gray Scale

nus. In altitudine tm trium cubitorū
et erat cubitū unū lapidū unius
coloris. secundus lapidū alius co-
loris. et tertius tertij coloris In-
tus autē erat uestitus cedro. et
ascensus erat p gyrū in exteriorē
huius atrij ut ceteros a ministris
ab ingressu arcēt prohibēt. Ad hunc
se applicabāt psalletes et gus-
q ad ptis sup situ inclinati loquēba-
tur. In eodem muro stabat colūp-
ne equis mirabilis dispositē. plin
extra stantem ad legem sanctē
pmonetes. alie tris hebreis. alie
grece. alie latinis. et ne in locum
sem transiret. prohibebat. Hic ambit⁹
murus apo noie vocabāt gyon. latī
ne vero cancellus. Inde solium ha-
bebat ministrum ab oriente contra
portā templi. huius aptum ingres-
quinq cubitorū sine scrobib⁹ usq ad
huius ministrum accedebat. uiri et mu-
lieres deferentes oblationes suas.
ad ministros sibi occurrentes. nec lice-
bat eis ulterius transire nisi in
quibusdam casibus et ascendebant
ad ipm p quatuordecim gradus
hoc atrium Dicebatur atrium mu-
rinus. aut atrium sacerdotum. ad
eccam illi qui erant admonite si
quid preter mactam aliquā offerre no
poterant. no mirabat licet de pri-
bus sacrificiorū alterentur. De

Post atrio secundo mundo-
strido atrium et mira ipm in
Decimū latē motis positū erat secū
dum atrium. et Dicebat sem ad

iosephus uocat aulam aut basilicā
grandem. Erat autē diffusum per
circuitū circa atrium interius. lōge
tame maiꝰ eo. et pauimentatum ma-
rmore. Erat quoq circumseptū muro q altitudine lignoꝝ quinq
cubitorū interiꝰ. Exteriꝰ uō altitu-
dinis quadraginta cubitorū secun-
dum declinatione collis. Et licet sic
cet altius no ascendebat tame usq
ad fabrica templi nec ipꝰ aspectū
prohibebat. Erat autē murus iste ad
occidentē simplex. et nulla hns por-
tam. In ortū uō latē et in fronte ori-
entali habebat porticus circumactes
mstur claustri monachorū. in qui-
bus erat collumne singlorū lapidū
diuisicolores cum basibus argenteis
Camere uō porticuum et laquearia
cedrina erant. Latitudo uō porticꝰ
lōgitudo cubitorū erat. In latere meri
diano erat quatuor porte duplices
valuas hntes. que laminis aureis
et argenteis miro ope erat decora
te. Eiusdem quoq et eiusdem secundis
erat porte in latere septentrionali In
hijs sedebant camerarii ut arcerēt
immundos ab ingressu huius atrij. por-
ro in orientali fronte erat porta q
dicebat speciosa hns valuas de
ere corinthio factas. In angulo hui⁹
frontis erat due porte euntes
p quas ascendebant mulieres
ad offerendū. aut fratres ministri de-
scendebant in atrium sacerdotū ibi
ad suscipiendas earum oblationes
P has portas quas diximus asce-

III

debant inqua uiri mulieres at
um secundum ut orarent sub dio
tempe serenitatis sub porticibus
tempe tempestatis. In platea sup
atrij orientali uendebatur bestia
batur animalia & boues ad offeren
dum. & mese numularios stabat
ibi quas edint dns. In porticib
ub circa portas stabant gazophi
lacia diuersi grus ad recipiendas
oblationes ingredientium. In porti
cib9 latez erat pastoforia dest
loca separata ad comedendum. i qm
bus sacrificantes de epulis sacrifi
orum que eos contingebat nesci
unum cora dno. Cmda tamen
uolut ad ibi tm a foris uenientes
de simbo ipl comedebat. & ob hoc
dia pastoforia. In eisdem porti
bus erat cathedre exedre & synedre
dest tria genia sedilium ut ait
ysidor9. In cathedris sedebant
doctores in gymnasio. In synedr
sedebat auditores in consistorio
et dicebant synedre quasi cosessq
In exedris sedebant assessores
cu iudice quado causam aliq
tractabat quasi in locutorio &
dicebatur exedre quasi assessq
licet exedra inque legat p thala
mo. hoc actum secundum sepe in
euangelio legitur. templum ubi
dr. quod oues & animalia uendebat
in templo. & quod filij ipi orabat
templo. & cetera in hunc modum.

Porro de atrio mulierum.
Sub hoc ato erat actum ter
cium sitm in declui montis
postum eisdem aposticis ad sedo
et si no fuit uenustatis nec tam
pcosi ornat9 In hoc orabant
mulieres unde tm. de ato inmdo

Ista illud actum rum.
erat & ipm in quo orabant
uiri mundi & mulieres & gentiles cu9 muri exteriores in radice
collis posit9 erat. et ascendebat
quadringentis cubitis usq ad uti
cam tm collis in qua posita erat
templum et ita muri atorz in
nullo phibebat
aspectu templi
nec eorz qui mi
nistrabat in
atrio interiori.

de atrio & mari
eneo.

Porro in
atrio ter
riori erat alta
re eneu fractu
ex lapidib9 tpolitis et cu tectum
ex omni pte erat. longe maioris
gnitatis q illud portatile quod
fecerat fuit in deserto bigenti cubi
torz longitudinis. & totidem lati
tudinis. Et erat sub eo fouea
grandis in qua p fornicem fluc
dio altaris poterim emis defluc
ebat. & sanguis qui ad crepidi
nem altaris fundebat influe
bat in eam. Quag9 dō munda
bat fouea p fenestra que erat
ad orientem. Altare uo quod fe
cerat moyses ppt reuerentiam sui
in aliqua pte atrij reseruari &
quod quidam tradut dm pmanu
sisse usq ad eversionem templi fue

Quid pastoforia & exedre & synedre

tum p̄ manibus· ymmo etiam postea
cum genales lucrauerit verbū secer-
ex eo horologium sibi· De loco bo-
hui⁹ altaris et quomō immolantes
ad latus eiꝰ immolarent· cōtra duo
supra sanctū dei ⁊ porro in edē
atrio posuit salomon mare eneū
fusile· quod nos lauatorium dice
possumꝰ· ut in eo sacerdotes ministe-
rui abluerent pedes et manus· ⁊
ne forte aliqua macula sanguinis
victime eēt in face ut in uestibꝰ
ponit· iuderi in speculis eiusdem
circuitusq; pōnit· ideo autē appel-
latū est mare propt̄ aquā· etiā eam
aquaꝝ· quia iuxta ꝓphetā hebi
simonis queſt congregatio aquaꝝ
mare dicebatur· Dicit̄ etiā labiū
quia ad mīstra· labij eāt fem· Dicit̄
et luter· quod iosephus nocat can-
tarū in q̄ genitor in sacmate hemispe-
rij fem· cui⁹ latitudo decem cubi-
torū p̄ diametrū erat a labio usq;
ad labium· altitudo uō eāt quinq;
cubitorū· Q Secundum geometr̄
cos queſt rotunditas decem cubitorū
huius latitudinis p̄ diametrū ponit
cui⁹ restituto triginta cubitorū ad
dicta spacia p̄te a labio salt usq;
ad fundum spissitudo uō tm̄ digi-
torū ⁊ in superiori p̄te adeo latū eāt
quod restricta triginta cubitorū
cingebat illud p circuitū· sed pau
latim in descensu angustius fiebat
adeo ut circa fundum restricta de-
cem cubitorū cubiret illud· Sup-
mū eiꝰ labium reflexum erat
extra ad modum lilij· In lateri
bus autem eiꝰ extremis duo or-
dines erāt sculpturarū hystoriarū
dest hystorias aliquas thuscium· In
superiori mediocri ut dicāt iosephꝰ
erat hystoria de ingressu filiorum
israel in egyptum in inferiori uero
hystoria de egressu filiorū israel de
egypto· Capiebat autē mare hoc
duo milia batos ⁊ tria milia me
tretas· Batus enim capit metretā
et dimidia· ⁊ batus mensura cum
mediorū eiusdem capacitatis· cui⁹
et ephy· Ad batus emensura sig-
dorū· ephy uō ardorū· porro· ba-
sis sup quam stabat· Habebat au-
odecim boues eneos et fusiles· e
quibus tres respiciebat ad aquilo-
nem· tres ad occidentem· tres ad
meridiem· tres ad orientem· sup
anteriora cui⁹ geminebat stab mari
posteriora uō meris latebant

Fecit quoq; De luteribus·
salomon decem luteres eneos
et fusiles altitudinis quatuor cu-
bitorū· Erat ⁊ in hoc erat ma
gnificentior luteres ⁊ munifi-
centia luteris ꝑ
obsequentium differentia quod
ministerius et labium maioris est
ideo caligdū uō mīstrationis
erat· ut cui⁹ esset in summo quam
cubiti esset ei⁹ in medio et minoris
latitudo fun- ideo dicitur mara
dus uō ei⁹ de ⁊ no eāt tātæ capa
erat latitudo citatis sicut primus·
cubiti ⁊ dimidij· Aqua autem luteri
iuxta dicatur ministrabat gubio
basis supra nis uis immunis·
quam stabat· Quadraginta batos
capiebat luter· unus ⁊ in eis ablue

bantur mactabant et pedes holocaustorum lauabant et erant omnes eiusdem fere
speciei et bases quibus insidebant
Erant autem bases in inferiori parte
longitudine et latitudine cubiti quatuor cubitos per quadrum in altitudine
habentes cubitos et ascendebatur per
gradum angustum usque ad cubitum et
dimidium in quo erat fundi species
huiusmodi. Erant quippe compositae ex quatuor
tabulis quibus quinta erat superposita
quadrata et ex omni parte alligatum
habebant similitudines alarum habentes
in medio sui eminentem circumitione
rotundam in qua sedebat labrum. Ipsum
opus basis introrsum erat et intus
habebat tabulas per quatuor angulos e
rant sculpturae eminentes ad modum
columnarum quas quidam dicunt
nonnulli media intercolumnia. Verum
tamen quidam legunt ubi media intercolumnia quadrata vocantes intercolumnium medium tabulam inter quatuor
tabulas superpositum. Haec ita basis a
media parte superius insculptas habebant co
rnulas et plectas id est quasdam
ligaturas et curvaturas et in medio earum leones et boves. et cherubim
et super colla leonum et boum. et subter erant loca ex ere pendentia quibus legumina undebantur. Ipsum autem
quatuor columnarum angularium erat
humerus compactus in similitudine manus
humanae. et pedes aquilonem spectabant
tabulae autem et latera introrsum erant
cava ut mobilia inde sumerentur et habebat
ille columnae pedes cubitos. Homines
arbores et aues per ordinem altius media
ps basis quae erat circa terram habebat
per gyrum rotas eminentes cubiti et
dimidij et ea quae in rota fieri solent
apices et radios. cantos et modiolos
omnia fusilia. et circa eas pedes erant
uarie celati. Et haec omnia adeo subtiliter erant et non celata. sed si apposita
per curam videbantur. Et basis quasi
rotae circumibant uelut in debentibus
una erat fusura et mensura et sculptura
decem basium et laterum. Et sculptura
nunc laterum non omnium me legisse. Horum
quinque in atrio templi steterunt ad dexteram. quinque ad sinistram ad australem
plagam. Praeterea pro claustrum mebra
hostiarum in qibus caedebantur pecora. et lotae et
debant sacerdotibus. Qui nequid intrinsecus
foedum eis adhaesisset. lumbis ea mergebant. ne respuerentur si ponerentur
altari. Porro lauacra hoc modo
posita erant. ne ingredientibus atrium sacerdotale primo occurrebat ad meridiem mare aeneum ad abluendas manus. Postea progredientibus
occurrebat decem luteres ad mundanda
membra hostiarum. Rursumque progredientibus occurrebat altare aeneum. ad
meridiem positum. Hostiis super altare
ardentibus. adibant ad mare aeneum ut ab
luerentur ibi pedes et manus. ne sic lotos
offenderet sacrificia. id est mundare ne
templum cum [illegible] et abominandae
ad idololatriam illud super altare adorent
Deum. De uasis altaris

Transiliu[illegible] altaris aeneum erat. ita
ego ere libeatis ad suscipiendos

cinarū & primas altarib⁹. Ollas
quoq; et caldaria ad coquendas
carnes et hamulas. idest fuscinu
las ad extrahendas carnes ut dis
ponendas et arpagones idest furcas
ad coponendū ignem. et mēbra hos
tiaq; desup disponēda et scutel
las. & phialas equalis amplitudinis i forc
et fundo ad caleficiendū se. Iosephus
addit et trullas. forte ad aggregan
dos cinēs ut emendos ut ad uerre
dum pauimentum. Porro. uasa
templi aurea erāt ut ara aurea. Men
sa in qua erāt panes. candelabroq; aurea erāt. de
quib⁹ in exodo legit. Numeru au
tem uasoru que fecit salomon tpe
precedente ponit Iosephus mesas aur
supra quas ponebat phialas & patenas
& mortariola & patenas ad offerenda
simila. & crate in quib⁹ simila co
leo misc̄ebatur. et arulas in quib⁹
libamina mensurabāt. thuribula quoq;
thymiamatia quib⁹ ferebāt et alia
thuribula in quib⁹ febāt ignis de ama
tori altari ad mand⁹. Hec oīa obtu
lit salomon aurea et alia scil. ar
genrea sed in duplū quoq; nūm⁹
scdm Iosephum ponē timuit ne tor
bidus inde tu. p̄sertim cū uicinar
septoq; circa nos plurimū iuuet
atus. De dedicatione templi.

Anno igit quarto regni salo
monis. fundata est mole
ste. & domus dñi. & in anno undecimo
mense. idest octobri. ecclī

mata est in omni ope suo. & in omnib⁹
necessariis que tempe fuerūt necessaria. post dedicationem enim
plura fuerūt fabricata et supaddi
ta. et edificauit ea septē annis et sep
tem mesib⁹. Et congregauit salomon III Reg
VIII
i ano undecimo. maiores natu in
israel et principes tribuū et duces fa
miliarū ad dedicationem templi & de
ferenda archam testamenti illud. et quenerūt
omes mense septimo. idest septima lu
nacōe que incidit octobrem. et
erat dies sollempnis decimus scdm diēs
quo fiebat expiatio. ut tunc dicā te
plum in sepulchri dedicatū. quā to
tus e fere sollepnis ritus accelebrat.
et post dedicationem fuisse aliquanti
plia que desunt mense octauo. et
sic utrūq; uerū e. q̄ mense octauo p̄fec
e domus in omni ope et necessariis. & tunc
mense septimo dedicata. Et tulerūt
sacerdotes et leuite de cimiterio da
uid. archam dñi & oīa uasa eius
et non habitaculum ut ait Iosephus
a longe remotis audiebāt. Rex uero
& multitudo grediebāt ante
archam. & immolabāt hostias absq;
estimatione & multū et aromatū fumū
a longe positis spargebat. Et mutue
runt sacerdotes archam dñi & locā
sanctum in oraculi subter alas cherū
bim. quibus quasi quodam ephoro
tegebāt. Capita quidem uectium
sup humeros portantium a populo
uero posito videbātur. donec archa

III

reposita. sibi erat a diebus hominum sempiternum. Nichil ibi erat aliud nisi due tabule testamenti legis. Sapientium autem et in ea aurea plena manna et virga aaron. Hec enim testat apls fuisse in ea. Cum autem exissent sacerdotes egressi de sancto et dixerat. confitemini domino quoniam bonus. quoniam in seculum misericordia eius. nebula implebat domum domini. Non poterant sacerdotes stare et ministrare. et ait salomon. Dixit dominus ut habitaret in nebula. Ego edificans domum sublimem. hoc est templum. sed quia in monte syon apparuit in nebula et potest ipse in nube. et ante moysen populum in columna nubis transiit in nebula. Ideo salomon posuit domum in monte. et ex sensu divini dixit dominus. id est ostendit. Subiit autem omnes quidam optimo fine tristitia dum localitas. desiderassent templum. Quam amonuit salomon dicens. Nequando domine quia fabricavi tibi domum speciosam celsam et tertiam simul et mirabilem. Et flexo utique genu in terram coram omni cetu israhel manus levavit ad celum. genus egens deprecatione dum impleta. que premisit david domino sibi exhibendam per manum filii eius. Orabat quoque. ut quicunque indigens ad templum ascenderet. ad hec dominum supplicans per preces. ut clamans ad dominum aliqua tribulatione exaudiret a domino in his que iuste postulavit. et sin-

ges ab orbe terrarum benedixit dominus populo. et dedicatum templum cum universis suis diebus illa. et duodecim. Historia tribus fuit medium dedicationis. sed iosephus plenarie prequiritur. Dedicationis. quia sacerdotes illo ingressi de cuius compositione supra dictum est. quo eadem prius fungebantur. imperavit dominum et altaria et vasa. ut per unctionem corpus dominicum populi deo macuret et munda esset. Non ante dedicationem sicut omnia templa mire et fabre structa inspicit et vasa et utensilia eius. post dedicationem non nisi solis sacerdotibus. Et notandum quia eadem die. id est decima die septembris qui tuficebat festum. sub festa dedicationis. Nam in ipsa alia tria celebrabat festa. de quorum institutione et causa instituendis supra in libro et in libro mm suffitia eius deus. Et hec te moneat. quod dixi quod esset cum flexisset genua supra etiam cum in paralipomenis dicit quod fecit salomon basem eneam quadrangulam cubitus altam. quam posuit in medio atrii silice. et stans super eam benedixit populo. potuit enim utrumque fieri. ut supra eodem accepit intelligendum. et cum flexisse genua supra etiam id est super locum in quo stabat. Et immolavit salomon hostias pacificas. bovum viginti duo millia. et ovium centum viginti millia. et quia altare eneum ad suscipienda holocausta et adipes pacificorum unum erat. sanctificavit rex medium atrium memoratum. ut super illud crearentur. que super-

De mo dedicandis

altare cremaꝝ no poterat · fecit
ergo salomon festū tale dedicatio
nis & ois isr cū eo quatuordecim
diebꝫ / Quod sic intelligendū est
Quinq; diebꝫ ordinis celebrata
e dedicatio · in sexta uō die que fu
it quintadecima mensis octauꝰ se
nophegia que interpretatur Tabernacula
diebꝫ · Qua terminata · rursꝫ celebra
ta e dedicatio p duos dies qui
nominātur fuerunt · et in die octauo
dest · post duos septenarios di
misit rex pplm · Vel dedicatio or
dinis septem diebꝫ fta e · & post
septima decima die mensis e
scenophegia & terminata in vicesi
ma tertia · et in octaua scenophe
gie · pꝫ collectam dimisit pplm Et
apparuit dns filio salomoni p somp
nium dicēs · Exaudiui orationem tuā
& sanctificauī domū hanc · & erunt oculi
mei cunctis diebꝫ sup ea et sup te
et sup pplm isr · si custodieritis
mandata que proposui uobis · Ni forte
auferā uos de terra quā dedi uobis
& templum hoc quod sanctificauī nomini meo ·
& eruā eum ne sit fabula narratio
que in omnibus populis · De domo saltus ·

Factum e pꝫ fabrica templi
cepit salomon edificare domum dñi
et domorꝫ regalium quod tredecim
annis uix implere potuit · Non enim
erga eas ardor feruens erat studii
pli sicut circa templum · Et nec
ad eas opulentia fluens erat impen
sa a pre · fecit autē tres domos · Do
mum sibi · Domū uxoris sue filie
pharaonis · & domum saltus · De
domo regis hoc solum dicit regum ·
Domū suam edificauit salomon
tredecim annis · et ad perfectū usq;
perduxit · et paulo pꝫ · porticum
quoq; solij in qua est tribunal est
fecit · Et uocat porticum ipsam do
mum in qua erat et solium et tribunal
est autē solium regis tribunal iudi
cis · Et erat in edificio domuncula in
qua sedebat ad iudicandum · idest
in qua cū assessoribꝫ tractabat de
sententia · De huius domꝰ oppositione
tacet liber regum · forte quia cadē
erat que et in domo saltus quam
plenius describit · De domo regine
dicit in regum q̄ eam tali ope fecit
quali et domū regiam · Porro domꝰ
saltus duplex erat · et ex duplici
materia · pars inferior erat lapidea · &
dicebat nechora idest pigmentaria in
qua reponebantur aromata et pig
menta ad usus templi · & domus regie ·
ut ex hoc facto tres et muri diuersi
forent quasi secreta superior pars do
mus lignea erat · & de lignis libani
fiebat · Unde & dicta e domus saltus · uel
domus libani · uel domus saltus libani ·
Quidā tamen putant eam ob hoc sic
uocatam · quia circumquaq; consita
erat arboribꝫ & viridariis mire re
creationis · inter densitatem saltus
libani · In ea reponebantur arma
ut hostico regni tribugine nō senti
ret · nec solū arma ad pugnandū ·
sed etiam ad decorem · & ad ostenta
tionem regij fastus · Fecit enim rex
salomon ducenta scuta aurea · tre
centi sicli erant in unoquoq; scuto

:- De domo saltus

Tres domus

Erat studiū pplī in
edificande templi

III Reg VII

III

In palipomeno dicitur. De eodem lancee aurea. ffecit et trecentas pelties auratas. quarum quedā reconde erant. alie uero semiscili fabricate sunt custodes regis ante hostium domus excubantes. et qui rex egrediebatur. precedebat eum equites et feneres huiusmodi arma. iuuenes ffluuii. et usque in equoris cessionem diffundentes cesariam. comis suis adiacentes auri tinctura. ut corona cuprea sole percussa radiarent.

Hos sequebat rex uectus in curru. et ad locum quendā solitum erat egredi. qui a ciuibus solimis abest duobus fiuiolis. et dicebat ornus eden. id est delicarum. porro per illa superior que dicebat domus saltus habebat longitudinem centum cubitorum. et in latitudine quinquaginta. et in altitudine triginta. cuius camera tota uestiebatur. tabulatis cedrinis. Pauimentabatur uero tribus ordinibus columnarum. Unusquisque ordo habebat columnas quindecim. e regione se respicientes et pari modo a se distantes. et tam muros et tres ordines columnarum erat quatuor de ambulatoria. per fores auree domus ffecit porticum columnarum. l. cubitorum longitudinis. et xxx. latitudinis. De oppositione inferioris pris domus lapidee tractat liber regum. forte quia eiusdem oppositionis erat cum et superior. De basilica et domo regia.

E regione stabat domus regia grandi intuentibus uidenda. eiusdem latitudinis. longitudinis. et altitudinis et silicis inter columnaria. Ceruicinie simplex erat. et omnis mansionis. cuius cuius altitudo quatuor habebat distinctiones. quarum tres diuisis uariebatur. coloribus. quarta uero superior celaturis ornata. et erat ubi arbores sculpte diuisi gemmis solis et pomis obumbrate. ita ut inter mundum subulcus agitans quodammodo putaretur. In medio tocius aplitudinis erat domuncula huius latitudinem triginta cubitorum. et in ea erat solium ualidis columnis extensum. in quo sedens rex iudicia ffebat. In posteriori fronte domus lagaria et parietes desuper erant auro. ubi fecit rex thronum de ebore gradem et uestiuit eu auro. cuius ascensus facilis erat. per sex gradus. et dein mare porphiruo fes. Duodecim leunculi. stabat sup sex gradus hinc et inde. Reclinato throno posteriori rotunda erat. sedens sup uitulum respicientem. et due manus hinc atq; inde tenebat eum. et duo leones stabat iuxta manus singulas. Talis fuit ille ope in omnibus regnis. ffecit et circa domum reliqua structa et edilia ubi post eas explicatus residebat. strata omnia marmore et tabulis cedrinis. ffecit domum regine in qua descenderet. marmore. cedro. auro et argento. opulentissime decoratam. ffecit et utensilia utensilia domus palatii. necnon et uasa quecunq; sunt epulis optima omnia ex auro fecit. ffecit itaq; salomon regina auro completa et

Iste rex vltas fuit ꝓpharaonis vocatus

domos regias cum oīi supellectili sua. hyram rege tyri ꝑbente sibi auxilium in lignis et auro. De opib⁹ que dedit salo dans hyram.

Unum hyram ligni opida in terra galilee in sorte neptalim maritima. Si no placuerit regi tyrio licet a tyro no peril esse porta. & appellauit ea terram cabul. quod lingua phenicū sonat displicere. Et hec ꝑmū tra illa vocata e galilea gentium. no quod ibi gentes habitarent sed quia iudice regis genealis edit. Refert iosephus menandrum phiem cum hystoriog⁹ ꝓphum scripsisse. quod salomon & hyram mutuo sibi scripserint enigmata & figias que qui no soluer. certam daret alt̄ pēsionem. Cumq; arguiret hyram in epistolone asserebat tyrium iuuenem abdemū abdemonis filium que oīa ex facili explicabat.

De ꝑpacōe murog & fide & nouā & cautā

Porro quia animū salomon ad muros ciuitatis ostruendos quos miro robore ampliauit bias quoq; regias que ad hospitalitatem ducerent. ingro lapide struit. In pluribus eē locis. ruinas ciuitatum repauit. Et nouas ciuitates & optimitate locoz fundauit. Quasdam cōtra hostes munitissimas quasdam aduersus crimina estimū. quasdā contra ventos & aeris mutabilitate. In tantis ꝙ tyre edificauit urbes tabernaculoz. imo usq; fines tyri ꝓmissi omes plurimas urbes edificauit socero suo pharaone rege egypti ꝓsente et auxilium. Qui ut ait iosephus. vltimo regni egypti dñs & pharao quod mēpretat regnas Cui cū admiraret opa salomonis. paq; emendabat domū saltus et sacrificia et si quecūq; lemitaz circa ea. Porro de filiis ysrl missis soror salomonis fuit. sed erat viri bellatores & ministri eius. ex quibus erat sup oīa opa salomonis ꝓpter sapiam. Chananeos autem de more sybam usq; ad ciuitate amathi. fecit sibi suos tributarios. Classem quoq; fecit rex salomon in insula quadam egypti acta rubri maris. que dr asyon gaber. & nauigabat cum suis salomonis viri nautici de tyro que tue insula erat et defebat de ophir. auri multum. & circumeuntes midiam & galilaeam. ꝓ elapsum temporis referebat salomoni auri quadringentorum lignū talentoz & argenti & dentes elephantoz. & simias. & panos. & gemas & lignū thyma multa nimis. que erat similia lignis sethim & odorifera. de quibus fecit rex pilaria et sedilia domui domini & domui regie & citharas. et lyras cantoribus. Nam cynara et nabla ex electro ostituit. Quasi nullius ꝓcij erat argenti in diebus eius. Nam & cedria ꝓ lignis domoz pluriū in ierlm argentea erat. Sed

∴ Quāe tra galilee vocata sit galilea gentiū aū tp ibi gentes habitabāt

∴ habitacula argenti illis ꝙbus

∴ Saba que significat

III

et ligna cedrina quasi sicomori
ligna habundabant in ea. De
III Reg. X. Hoc igr tempore regina sabba
audiens opinionem regine sabba
exaltate. venit temptare eum in enig-
matibus. Et ingressa est in
conspectu multo et diuicijs estimabi-
libus. Est autem saba que nunc re-
gionis. sed hic est ciuitas regalis
ethyopie. Sunt nobis significationes
apud hebreos distinguunt per species
literarum. sin et samech. Eusebius dicit
per mineum qui metaphrasim edidit fu-
isse reges egypti. dictos pharao-
nes quod sonat regnantes quibus
successit nichaula regina egypti
et ethyopie qua petiit iosephus ue-
nisse ad salomonem. Que ingressa
ad salomonem ingenio sciencie et om-
nia que erant in corde suo nec fu-
it sermo qui regi latere et. sed do-
cuit ea omnia quecunque proposuerat
Et admirabatur ultra spem
dicens. fama regis non in hac re ue-
rite. Dextera vero per cuncta admiraba-
tur. domum saltus ea que super templi
fabricam ordinem quoque et singule
cuiusque ministracium. in templo ter-
cio uero ordinem et distinctionem sin-
gulorum regi mensa. vestem et pin-
cerne stili cultum et distinctio ab aliis
ornabat. Calix et pincerne ministratores
et dapiferi. ut in tota multitudine
ministrorum nullus dubitaret quis
cuique rei ministerio fungeret. Dedit
autem regi centum viginti ta-
lenta auri et gemmas preciosas et a-
romata optima et qualia non fuerunt
visa in hierusalem. Dicit ea iosephus
eam dedisse regi radicem balsami
unde quantitas sit in engaddi vinee
balsamite. Cum ea salomon multa
redonauit. nichilque fuit quod pos-
tulauit non preberet. Que regina cu-
ncta suscipiens ad sua remeauit.

Traditur quidam ea respexisse salo-
monem quod precauere ei dicit timuit
se indisse scitis quodda lignum in do-
mo saltus in quo suspendendus
erat quidam. per cuius morte reg
num indecora pateret. et certis diebus
illuc regi medicaui. Quod timens
salomon in profundissimis terre visce-
ribus occultauit illud. Et quamo
circa tempora xpi passionis pris-
na sup eis aduenerit ignorat. et
creditur fuisse hoc lignum crucis
ducce. De adiutorijs salomonis et mor-

hic unde de ligno crucis

Procedere non tempe. te eius-
dem amauit rex salomon alienis
genas mulieres cont legem. et
posuit macham in gloria sua. et
fastus in gne suo. fuerunt ei ux-
ores quasi regine septingente. Jo-
sephus ait dicit septuaginta et octu-
bine trecente. que auerterunt cor eius
cum deos alienos ne delicias suas contristaret
et edificauit in excelsis circa ie-
rusalem tria fana idolorum. unum
astaroth dee sydonior. q uno di-
cebant clamos idolo moabitaro-
rum moloth. idolo ammonitaru-
mque fanum struxit in monte oliueti
ex regione templi quod plurimum
deo displicuit. unde pro ea locus
ille dicitur et loci offensionis. Dat
autem ad eum epistera missus a deo na
than sicut aliis dicit. hec dicit
dns. Quia fadisti pactum meum

III Reg. XI

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

scindam regnum eius. & dabo illud
filio tuo. nō cūctū eorum sed tribum
una pter. tribū iuda. dabo filio tu
o ppter. seruū meū dauid. pr̄ quem
eligam nō ciuitatē hāc ex oib⁹ tri
bus porro cū dormisset salomon ex sententia
pace erat finem vitæ suæ suscepturus
et dns adūsarium adad idumeū
de semine regio. qui in tempestate
illa qū desert ioab in idumeos pu
er fugit in egyptum. cui postea rex
egypti dedit uxorem sororē uxoris
suæ quę pepit ei filium genebath
cuius adhuc adad. dauid & ioab
mortuos. & salomonē in sepulturam
expressus de egypto nūtiabat ipse
insuper. quia dns adūsarium
ei zaron primarium lachum i da
masco. Ieroboam quoq; filium na
bath. efraimeus de sareda finiens sa
lomon. leuauit manū suam contra
regē hac re. Salomon ędificauit
mello. muros ciuitatis ce
ciderat. eo qd ex eo
tempore expulsus
fuerat populus ammon
qui cōiunctus
dauid. rex coegerat muros
eius. & salo
mon instituit
hoc opus ipse ex
lone indolis. & industrię. statuit
enim pfectum operis. & dem de qs
tuor ceteris supra memorata domi
bus ioseph. Quadam die egressus
de urbe Ieroboam deprehendit eum
in via. abias ephrathæus propheta
pallio nouo quod sedit in diodeca
prophete. ait ad Ieroboam. Tolle tibi
decem scissuras. hæc enim dicit
dns. dabo tibi decē tribus & erit
rex super israel. filio autē salomonis
dabo unam ut remaneat lucerna
dauid coram me in ierlm qua elegi
ut esset nomen meum ibi. Quo audito
Ieroboam metuens insidiabatur
ipse ut necaret a salomone. Quē
ob rem salomon voluit eum interficere
Ille Ieroboam fugit in egyptum
ad susac regem egypti. ibi fuit ad
mortem salomonis. Reliqui autē ser
salomonis & oia que fecit. scripta sunt
in libro verborum nathan in libro ahie
silonitis. in libro visionis iadi. ad
uersus hieroboam filium nabath.
Regnauit autem salomon in ierlm super
omnem israel quadraginta annis. Que
uit autem qua ratione dicat salomo
nem fuisse. cui modica ultra quin
quaginta annos imperasse legamus
Roboam enim mortuo pre quadra
ginta & unius anni erat. quę salomon
cui videtur esse annos regnasse pri
bere. plenius ergo super hoc locum
dicat Iosephus ita. Dictum e salo
mon valde longeuus. qui regnauit
annis octoginta. Ipse autem
nonagenta quatuor. Si diuina
scriptura eos tm annos expleuit quibus
regnauit. aliqui diuaricabitur.

De rebus Incidentia

salomonis fuit rex soorus liranio
rum filius. alba filius. enee filius.
de regno roboā & de rebus gs fecit roboā

Quęstio de etate salomonis

Post mortem salomonis successit ei roboam & erat mater eius naama ammanitis. Porro ieroboam audita morte salomonis reuersus e de egypto. & venit ad roboam in sychem. cu omni multitudine israel que vocauerat eum. Dixerunt ei nolent roboam constituere regem. Venerunt ad eum & dixerunt. Pater tuus duxit nos iugo grauissimo. Tu ergo nunc leuius paululum de grauissimo iugo quod imposuit nobis pater tuus et seruiemus tibi. Dixit eis. Ite & intelligendum de iugo tributi sed necessariorum in expensas. Qui responderunt. Ite & redite ad me die tertia. Interim consuluit senes sadoch scilz & banaiam et roboam et reliquos principes salomonis. Qui dixerunt. Si hodie audieris eos leniter eis loquens seruient tibi in eternum. Post hec consuluit adolescentes. no erant cum eo moribus Qui dixerunt. Imperiose loqre populo & minando. & timeres fuerint tibi Et redeunte populo in tertium diem dño ad eos. Dixit eis meus minimus grossior e humero patris mei. Pater meus vos cecidit flagellis. ego cedam uos scorpionibus. Quasi diceret. Ego sum potentior patre. et maiora faciam super vos. Est autem scorpio rubi aculeatus. ut flagellum brigantii nodosum. ut saetica huius in summitate glandes plumbeas. Et magnatus populi aut. Que nobis ps i david. ut que hereditas in filio yssai.

Quasi diceret. Quelz tribus portione suam hereditariam sit a dño Que necessitas e. ut ego vna elegantur qui regnet alias. Quelz tribus regnet hereditate sua. Et recesserunt decem tribus ab eo Pter duo misit post eos aduram qui erat super tributa. & lapidauerunt eum Cui timens roboam fugit in ierlm. Decem duo tribus constituerunt ieroboa regem sup se. Judas duo & beniamin seorsum fuit roboam & fuerunt cu eis leuite qui templum quod erat in ierlm. Et hec separata e monarchia regni hebreorum in duo regna nec amplius redijt ad unitate & dem e regnu decem tribuu. regnu israel p multitudine sui. nomen iacob patris sui sibi retinuit. Dictum est etiam effraym. qz ieroboam qui de effraym erat. primus eis imperauit. quasi eius primu impleta est benedictio sup effraym. Alteru duo regum dem e regnu iuda. ob dignitate tribus regie. De utriq regno prosequit hystoria quasi modo inter scalari & nichilominus nunc de hoc loquit. nunc de illo. Quod diligens lector deficili deprehendet.

Porro roboam collegit exercitum centu octoginta milia electorum ut pugnaret contra israel. Et misit ad eu dns semeiam ppham dicendo. Hec dicit dns. Non pugnabitis contra fres uros. Reuertatur

Diuisio regni hebreorum in duo regna

Hic implet benedictio Jacob sup effraym per genus plurium

∴ Scorpio quid sit

enim fons et rubum hoc. Quod desig-
nate regnoz intelligendu est. Et
q̄uenerunt a ꝓpha. De iroboam et abid
as iroboam autem et vitulis
dixit in corde suo. Si ascenderit
ꝓpha iste ter. in dno in iersalem. conuer-
tet cor eoꝝ ad dnm suum roboam et oc-
cidet me. Cui excogitato consilio
fecit duos vitulos aureos quos io-
sephus viculas vocat. et constitu-
it unum in dan. alterum
in bethel. Et dixit ad ꝓphm. Erge
dis tu iste. qui eduxerit te de ter-
ra egypti. Quasi dicat. omnis locus
hz deum. no habet necē ut ascen-
dans ad hostium admittere. ut ibi q̄-
rans deum. Fac nobis viculos equi-
uocos deo. ut in eis adorans dnm
et ostia ea nobis sacerdotes et mi-
nistros ne filios leui egreatis. Cui
immineret scenopegia. constituit eis
diem sollempnem in mense octauo
quintadecima die mensis. Fortem cōsti-
tuit festu de mense septimo in oc-
tauum. ut limaco seperbis descen-
deret in octobrem. Cui ascendē-
ti ad ꝓphm in bethel. ad diem festum
qui in palepomeno notat abdo
hic a quibusdam creditu- fuisse
grā. Qui rege state sup altare
ad immolandum exclamauit. Altare
altare. hec dicit dns. Ecce nascetur
filius domui dauid iosias nomine.
qui cōburet sup te ossa sacerdotu
tuoꝝ et uiuta de tumulis suis. Et
ad ꝓphm aut. Dabo tibi signum
quod locutus sit in me dns. Ecce
altare scindetur. et effundet oblato
que e in eo. Cui rex extendit
manu sua. De pphia ait apprehendi
et stetit manus eius cui bracchi-
o. altare quoq; sepissime et effusa
sut que erat in eo. Et timens rex
ait ad ꝓphm. Ora q̄ ne ut restī-
tuat mihi manus mea michi. Quo o-
rante. reuersa e manus regis ad eu
Cuiꝰ dixisset ei rex uem ut prā-
deret mecū et dabo tibi munera.
Respondit. Si no possim. Sic enim
pcepit michi dns. Si comedes pane
neq; bibes aqua. neq; reuteris pe-
uiam qua uenis. Egressus itaq; de
bethel reuertebat in uerbo q̄ aliam
viam. Erat aut in bethel ꝓpha qui-
dam senex et iacens in lecto cui co-
silio roboam ydola statuerat. Cui
cū indicassent filii sui que viderat
et audierat dixit eis. Sternite mi
asinu. Et ascendes abiit ꝓphm dei
et aut ad eum sedi mecū ut come-
das. Qui ait. Non possum quia
ꝓhibuit dns. Ait ille. Propha su
sum et tu. Et dns michi dixit reduc
eum tecū ut comedat. Et ita se-
duxit eū et reduxit. Cuiꝰ sedenti
ad mesam fcs e ꝓphe dns ad ꝓphm
qui reduxerat eum. et ait in spu
Quia no custodisti mandatu dñi. no
misti
tui in sepulchrum
patru tuoꝝ. Et nota q̄ p̄ illustrium
iuste locuꝰ e spc. ut ex cōd ore q̄-
plecta pena acciperet. Videt culpam
accepat. Cuiꝰ rediret ꝑ. dei post
prandium occidit eū leo in via. Ri-
sus aut stabat iuxta illū. et leo
custodiebat cadauer nec asinū tetigit

III Re pmi

nec illud. Quod cū accepisset ille senex
ppha retulit caldauer eū & posuit illud in sepulchro suo dicēs filiis suis. Cū mortuus fuero ponite ossa mea iuxta ossa eius. ut pcat ossibus meis p eo qn fiet uerbum dñi de altare bethel ossium sup altare Jeroboam autem no ē reuersus a uia sua pessima sed iam senex ille ppha pcepta ne p sermonē uiri dei reuocā ydolorū discedēt decepit uirū dei signis afflictis agēs. ut cum transgrederet mandatum dei illius nō reuerteret cū magis hoc crēdit q̄ deo. ac p hoc mostraret falsa que pdixit sic q̄ regi psuadebat no fuisse uerā pphetam quem dns occiderat. & deo teste ipm p labore sacrificandi obstupuisse. Et cum requieuisset ad suam ppham remeasse. Aliud uo propter ono impositorū ruptu fuisse dicēt.

III Reg xiii

In diebus de abyja filio ieroboam & illius egressum de morte ioboam.

abyja filius ioboam. Et aīt rex uxori sue. Cōmuta habitū ne cognoscaris uxor mea. & uade in silo ad ahiam pphetam qui michi quonda locutus ē de regno hoc indicabit tibi quid euenturu sit puero huic. Et ascendit mulier ad achiam. Cui uidē no potuit p senectute. sed pmonitus a domino aīt. Ingredē uxor ieroboam. Quare te alienā simulas. Vade et dic ieroboam. Hec dicit dns. Exaltauī te de medio pli. tu aūte precessisti me & fecisti tibi deos alienos et

& achias uidit m spu pphie oculatem ingressū uxoris boam. & pdix

conflantes et

sacerdotes oculatos
appō et salomonem p
duxit. p quibus dns
esset a mulieribus. et
sepulcr̄ eius ibi
clausum. idest Silo.

mutatorati & mouissimum in israel. idest delebo de domo eius ecām uilissima. que p sui ualitate negligēda putatur. & dabo cadauer eius corui bus et feris. Tu aūte surgere & in ciuitatē tuā morietur puer. qui solus de domo ieroboam inferetur in sepulchrum. Et reduxit mulier in thersa. & mortuus ē puer. et sepelierūt eum. Reliqua uo ieroboam septa sunt in libro uerboꝝ dierū regum israel. Et mortuus ē ieroboam cum regnasset uiginti duobus annis. de morte roboam.

Porro roboam regnauit in iuda. Quadraginta & duobus annis erat cum regnare cepisset. et decem & septem annis regnauit in hierlm. Quā et iudas peccauit coram dño. et fecit sibi arua statuas et lucos sup excelsa. Quā et effeminati fuerūt in tra. idest cultores ydolorum. Feceruntq̄ abhominationes sue nationis sicut

& fecit hebreus scō
quinta uno anno alle
gr̄ de reb
no uolasse sup hierlm
phatus idest
et fere desperasse in
sacerdotibus ydolorū qui eius deos
rueri erant. Offensus q̄ dns suscitauit contra iudam susac regē egypti anno quinto regni roboam. Qui ingrediens hierlm pactis precedentibus. federa no seruauit. sed diripuit

uel sesac

thesauros domꝰ dñi et domꝰ regis.
sancta quæ sanctificauerat salomon
& quibus fecit rex roboam scuta e-
rea. Habuit autem roboam uxores
decem & octo. Concubinas uo triginta
octo. Et nati sunt ei filij nonaginta octo.
filiæ uo sexaginta. Reliqua roboam
scripta sunt in libro uerborum dierum re-
gum iuda. Opa ei⁹ prima & nouissima
scripsit semeias & addo. Et mortuus
est roboam & ¶ Fecit hebrei quin-
sepultus est cum quadraginta duobus
patribus suis in annis autem no uolasse
ciuitate dauid et sunt certum & fere
regnauit pro eo filius eius abyja despexisse iudeos

Anno decimo octauo regni hieroboam regnauit abyja super iudam. Tribus annis regnauit in hierusalem. Nomen matris eius maacha filia thamar filiæ absalon. Et ambulauit in omnibus peccatis patris sui. Et non fuit cor eius perfectum cum domino deo suo sicut cor dauid proauj eius. Et absolutius

Anno uicesimo primo regni hieroboam dormiuit abyja cum patribus suis. Et sepelierunt eum in ciuitate dauid. Et regnauit asa filius eius pro eo. In anno uicesimo hieroboam regnauit asa super iudam et quadraginta & uno anno regnauit in hierusalem. Nomen matris eius abessalom. Et fecit asa quod placebat domino sicut dauid proauus eius. Et abstulit effeminatos de terra & sordes cunctas idolorum

Anno secundo hieroboam regis israhel regnauit asa super iudam. Et regnauit duobus annis in hierusalem. Nomen matris eius maacha filia abessalom. Et fecit asa quod placebat domino sicut dauid proauus eius. Et abstulit effeminatos de terra & sordes cunctas idolorum

Anno tertio hieroboam regis israhel regnauit asa super iudam. Et regnauit duobus annis in hierusalem. Nomen matris eius maacha filia abessalom. Et fecit asa quod placebat domino sicut dauid proauus eius. Et abstulit effeminatos de terra & sordes cunctas idolorum

Anno tertio decimo hieroboam regis israhel regnauit abyja super iudam. Tribus annis regnauit in hierusalem. Nomen matris eius maacha filia thamar filiæ absalon. Et ambulauit in omnibus peccatis patris sui. Et non fuit cor eius perfectum cum domino deo suo sicut cor dauid proauj eius. Et absolutius

Anno uicesimo primo regni hieroboam dormiuit abyja cum patribus suis. Et sepelierunt eum in ciuitate dauid. Et regnauit asa filius eius pro eo. In anno uicesimo hieroboam regnauit asa super iudam et quadraginta & uno anno regnauit in hierusalem. Nomen matris eius maacha filia abessalom. Et fecit asa quod placebat domino sicut dauid proauus eius. Et abstulit effeminatos de terra & sordes cunctas idolorum

Anno secundo hieroboam regis israhel regnauit asa super iudam. Et regnauit duobus annis in hierusalem. Nomen matris eius maacha filia abessalom. Et fecit asa quod placebat domino sicut dauid proauus eius. Et abstulit effeminatos de terra & sordes cunctas idolorum

Anno tertio hieroboam regis israhel regnauit asa super iudam. Et regnauit duobus annis in hierusalem. Nomen matris eius maacha filia abessalom. Et fecit asa quod placebat domino sicut dauid proauus eius. Et abstulit effeminatos de terra & sordes cunctas idolorum

Anno tertio decimo hieroboam regis israhel regnauit abyja super iudam. Tribus annis regnauit in hierusalem. Nomen matris eius maacha filia thamar filiæ absalon. Et ambulauit in omnibus peccatis patris sui. Et non fuit cor eius perfectum cum domino deo suo sicut cor dauid proauj eius. Et absolutius

Anno uicesimo primo regni hieroboam dormiuit abyja cum patribus suis. Et sepelierunt eum in ciuitate dauid. Et regnauit asa filius eius pro eo. In anno uicesimo hieroboam regnauit asa super iudam et quadraginta & uno anno regnauit in hierusalem. Nomen matris eius maacha filia abessalom. Et fecit asa quod placebat domino sicut dauid proauus eius. Et abstulit effeminatos de terra & sordes cunctas idolorum

ydolorꝝ pulueré · ⁊ cũm sparsisse
et maa m torrentem cedron quod
chamy ut pala fieret ex aqua
trem sua ignib; pcessit a dño ·
amonit ne eet princeps i sacris
priapi · et sibãt speciẽ ei⁹ ⁊ si
mulachrũ turpe cõbussit i torrẽte
cedron · excelsa tamẽ no abstulit ·
Porro nadab filius ieroboam reg
nauit sup isr anno secundo asa re
gis uda · Hic patet qua ieroboa
m priapiõ vicesimo secundi am regni
sui mortuus ẽ · Hic enim annus fuit
secundus regni asa · Et regnauit
sup isr duobꝰ annis idest anno tno
et aliqua pte alterius am ꝙa ps
am nocatur annus p synodochen
sicut m euangelio dr · ypocrite predi
casse tribꝰ annis et dimidio ubi ps
Nunc̃ am nocat dimidius annus
Sepe etiam fit eccñ ut tota sũ
ma tpis nois pris sue nocet p sy
nodochem · ut ibi · noctẽ quingẽ
torꝝ eet annorꝝ genuit sem · cum
tamẽ eet noe quingentorꝝ & duorꝝ
annorꝝ Hec duplex synodoche plu
rimum occurrit i scripturis · Baadab uõ ambulauit
m vijs prĩs sui quibꝰ fecit pec
care isr · Qui ei obsidet iebelto
nu-bem philistinorꝝ insidiatus ẽ
ei baasa · ⁊ percussit eũ ⁊ regnauit
p eo · anno tercio asa regis uda ·
Et percussit omem domũ ieroboa
iuxta uerbum achie silonitis · Et
regnauit m thersa · uigintiꝙ qua
tuor annis no tamẽ opletis · Et erat
bellum inter asa et baasa cunctis di
ebꝰ corp · Porro asa decimo anno
regni sui percussit zaram regem
ethiopie plaga grandi qui ingressus
m tram uda · Et rediens asa a
victoria · obtulit azarias ppheta dicens
uictoriam sibi a deo gcessam · quia
legitima oĩa peragebat · Tunc scripsit
asa m omem pncipatum ut omes
legitima diligent̃ pnarẽt · Baasa
uõ rex isr peccauit cora dño am
bulans m uijs ieroboam & ultra ·
Et uenit ad eũ hieu pphete filius
anani dicẽs · Hec dicit dñs · Ex
altaui te de pulue · tu aute ambu
lasti m uia ieoboam · & m multis
peccare fecisti pplm meum · et ideo
demetã posteriora tua & faciam
domui tue sicut domui ieoboam ·
Pro his tamẽ no quieuit baasa ·
sed ascendit m udam · & edifica
uit rama quadraginta stadijs
a ierlm · Cuꝝ uidẽt asa rex u
da se artari · tollẽs auru & ar
gentu de domo dñi & domo regia
misit illud p seruos suos ad be
nadab regem syrie i damasco ·
dicens · Fedus sit mẽ patre meu
& pre tuu · & mẽ me et te · Pro
ut pmittu facias fedus quod hes
cu baasa · ut recedat a me · Et
acquiescẽs benadab misit exer
citum m ciuitates isr · Quod au
diens baasa mẽmisit edificare
rama · & reuersus ẽ m thersa ·

Rex autē asa mīsit īn omem iudā
dicens. Nemo sit exceptus. Et
tulerūt lapides et lignā de ra-
ma & mūnīuit rex asa de ipsis
gabaa et maspha. Et uenit ad
eum hieu phēta. ut aīt quida uo-
luit animā pr hieu arguens
eum. q relicto dño spem posu-
erat īn rege syriē. Et mīsit
eum rex t ner-ūi. ppt quod in
tempe senectutis sue dolūt
pedes. Et mortuus ē. & sepul-
tus īn ciuitate dauid. & regna-
uit iosaphat filius eius p eos. Ab
asa fuit octauus rex hūmoris
filius capiet. Ver-ūtamē eo ad-
huc uiuente. descendit secundum
quosdam hieu phēta ad baasa
regem isrl ar-guendū. Et accid
eū baasa. mortuus ē. et ego baa-
sa. & sepultus īn thersa. Occisi
ē autē ut dicāt iosephus a cre-
one cōmilitone suo. Et regnauit
p eo īn thersa filius eius ela anno
vicesimo sexto asa regis iuda. &
regnauit sup isrl duobus annis
deest ānō & pre am. Qui dum
reuisit īn domo arsa pfecti
sui. percussit eū temulentum zam-
ri ipius suus. dup medie pro-
equitum. percussit quoq omem
domū baasa. iuxta uerbum
hieu phete. De zamri & amri

Anno uicesimo & septimo
asa regis iuda. regnauit
zamri īn thersa septē diebus. por-
ro exercitus isrl obsidebat gebe-
thon. Qui cū audisset zamri īn
thersa occidisse regē cōstituit
sibi rege amri qui erat princeps
militie īn castris anno uicesimo sep-
timo asa. Ascendit ergo amri &
omis isrl cum eo. & obsidebat
thersa. Timēs autē zamri fugit
īn domū regiam & succedit sc cu
ea. Tūc diuisus ē ppls isrl. ita-
dias sequebatur thebni. & me-
dia ps erat amri. & diuicit hec
ptencio trib annis & plus. tunc
amri quasi iam regnabat. & pre-
ualuit adu. & inf infectus est
thebni anno tricesimo primo asa re-
gis iuda. et regnauit amri pla-
ne sup isrl. & duodecim annis reg-
nauit a prima electione sua. In
thersa regnauit sex annis. et
emit a somer duobus talentis ar-
genti montis ptem īn quo erat
ciuitas maron et regnauit eam
et imposuit ei samarion quasi a
somer & maron. que grece dicit
samaria. & īn ea posuit sedem
regni que prius fuerat īn thersa.
Et fecit amri malū coram dño
sup omnes qui fuerant ante eum
Et mortuus est & sepultus i sama-
ria. Et regnauit achab filius eius
p eo anno tricesimo octauo asa
regis iuda. Hic forte parū sup pro-
vicium. Regnauit em amri pacer-

III Reg XVI

achab duodecim ānis ut dictū
est. Et cepit regnare ano tre-
cesimo pmo regni asa. qui regna-
uit quadraginta & bno ano. et
ita asa mortuus e adhuc ari
biuente Jezrl e aute quod dicat
iosephus. quod iam regnare io-
saphat filio asa cepit regnare
achab. Tame determinatione que
hic fieri pōt in fine regni ponet

Et regnauit de achab & helya
achab sup israel & iezabel
bigina et duobꝫ ānis. Tame ios-
phus dicit uginta ānis & duobꝫ
mensibꝫ sicc sufficat achab ut
ambularet in uijs ieroboam fi
mēdimsit ydola greciam & ipse et
duxit uxore iezabel. filiam me-
thabal regis sydonioꝝ. Et edifi-
cauit in samaria fanū & altare
baal. & adorauit eū. In diebꝫ
eius reedificauit ahiel de bethel
iericho. Cuius ponēt fundamenta
eius mortuus e abyram pmogenit
eius. Cuius portas cumulauit. mor-
tuus e segrub nouissimus filius
eius iuxta pceptionem ioue Et
misit dns helyam thesbiten de
habitatoribꝫ galaad ad achab. ℣
Galaad mons e iuxta iordanē
a quo tota adiacens regio denō-
minat & ubi erat dies qui dice-
bat thesbi. & inde helyas dict⁹
e thesbites. Qui aut ad regem
ingressus est. Dns deus israel in cuius
spectu sto. si erit annis istis ros

℣ Galaad mons ubi sit & quare
helyas dictus e thesbites

& pluuia nisi iuxta oris mei uba
dispositionis e. Et posuit sup eum.
Et quebat achab aiam helye.
Qui fugit ex pcepto dni & latuit
in torrente carith qui e ex iordane
Eorum autē deferebat ei panē &
carnes mane et uespe. et bibebat
de torrente. post dies autē siccatꝰ
e torrens. Siccō enim pluerat sup
terram. Et ait dns ad helyam.
Vade in sarepta sydoniorū. & pcepi
enim ibi mulieri uidue ut pas-
cat te. Et erat sarepta urbs mo-
dica inter tyrum et sydonem. Et
silua inuxta urbem sarepta dicēba-
tur. Cumqꝫ uenisset helyas ad por-
tam ciuitatis. apparuit ei mulier
uidua colligens ligna. Cuiusqꝫ que-
sisset ab ea poculū aque. adhibit
ei ut afferret ei buccellam panis.
Que respondit se no habere nisi pugillū
farine i ydria et paululū olei quo
conspecto eam. & panē ex ea simul
comedēt cū filio suo. sed post dies
clemens cibo tabescentē. Ad quam
helyas ait. Noli timere. fac mihi
primū subcinericium panem tibi
autē et filio tuo facies postea. Hec
enim dicit dns. Ydria farine
no deficiet nec lecythus olei mi-
nuet donec pluat sup terram. Abiit
helyas apud sidonā repe aliq
tpe. Cui mortuus fuit e filius mu-
lieris. Que dixit ad helyam Cur
ingressus es ad me uir dei. ut
rememoraretur iniquitates mee.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

dest magis apparerent ex cōtrario
equitatus mei. & ideo misericordiā filius
meus. & posuit helyas puerum sup
lectum suum in cenaculo superiori. et
expandit se sup eum tribus mēsibus.
et clamauit ad dñm. & ait. dñe deus
meus/ Quem recipiens mulier aut fue
cognouit qm uir dei es tu. & hoc puer
um tradidit hebreā fuisse uera pphe
tam. De sacrificio qđ helyas ignē
III Re xviii Post tercium annum ait
et sermo dñi ad helyam
dicens. uade ostende te achab ut dem pluuiam
sup terrā. Ibat autem fames uehe
mens in samaria. ad quā eciam meni
nit menander in gestis sydoniorū
1 penitore Et ibat achab ad uocem domus sue
abdiam. Qui cum metueret iezabel
pphetas dñi. absconderat centū pphetas
in duabus spelucis quinquagenos. et
pauit eos pane et aqua. ppē quod
pena spūs pphetā donatus e. Ad quem
dixit achab. Discendamus ad qualles.
et queramus pabula equis et mulis. &
diuiserūt sibi regiones. Occurrit autē
helyas abdie in uia dicens. uade dic
dño tuo. Ades helyas. Et ille. Quid
peccaui. qm tradis achab seruū tuū
ut interficiat me. Viuit dñs deus tuus
timet dñs ab infirmitate sua. Et
rndit helyas. Viuit dñs. quia hodie
apparebo achab. Et uocat achab
p abdiam. occurrit helye & ait.
Tu ne es ille qui conturbas israel. Et
rndit. Non ego turbaui. sed tu
& domus patris tui. qui relinquentes
dñm secuti estis baal. Verumtamen
congrega ad me omnem israel in monte
carmeli & pphetas baal quadringentos
quinquaginta. & pphetas luci qua
dringentos qui comedunt de mensa
iezabel. Et congregati sunt pplo &
pphetis in monte carmeli. Et ait helias
ad pplm. Usquequo claudicatis in du
as partes. Si dñs deus est
deus sequimini eum. Non respon
derunt pplo. Si autem baal sequimini
eum. Et non rndebunt pplo. inquit
helyas. Ego sum hic solus pphetes
dñi. & pphetę baal multi. Detur
nobis duo boues. Illi eligant bouem
unum. & cum frusta ponat sup ligna
ignem no supponat. & ego faciam sic
de alio boue. & inuocabitis deos ue
os & ego deum meum. & qui exaudierit
dando ignem de sublimi. ipse sit deus.
Et placuit pplo pposito helye. Cum
sacerdotes baal fecissent quod dixe
rat. inuocabat baal a mane usq ad
meridiem. et exsiliebat super
altare qđ
fecerat. & mebebat se more suo
cultris & lanceolis. ut sanguis
effunderet. Demones enim plu
rimum delectant oblatis sanguinibus hu
manis. Et illudebat eis helyas di
cens. Exaltate clamorem. forte dor
mit. aut in aliquo loquit
aut in diuersorio e. Et dixit helyas

pposito helye & illusio sua p
pphetas baal

ad ppm. Accedite. Et mox ppe au-
ramus altrie dnm quod destructu
fuat. idest destruptu altre illoz
& mudauit locum ut ibi faceat altre
nomi dni. Et tulit duodecim lapi-
des iuxta numerum tribuum ist. et
edificauit ex eis altare in nomine dni
ist. & fecit aqueductum in circuitu
altaris p duo lata. & suppositis lig-
nis & membris bouis. precepit ag
affluam forte de uasi mano. et
effudit sup holocaustum et ligna.
Et ait. Ita effusis aque ut sept ad
mplecione aqueductus. ne forte
putaret aut magica de nobis
terre fusa esse igne. Et clamauit
helyas ad dnm in auribus ppli. Dne
deus patrum nrorum exaudi me hodie
ut discat ppls iste. q tu es dns deus
et descendens ignis desublimi uora-
uit holocaustum et ligna & lapides
pulueres & ag que erat in aque
ductu lambens. Et adorauit ppls
et ait. Dns ipe e deus. Et mandante
helya apprehenderunt omes pphetas
baal. & dmpserunt ad torrentem cyson
et mactat eos ibi helyas. Et ait
ad achab. Ascende & comede quia
descensum pluuie e. Et comedit e
achab helyas ascendit in uticem
carmeli. & pnus in terram capite ci-
chinato inter genua orabat. Et
ait ad puerum suum. Vide cont mare
si ascendat nubes. Erat autem
ad- seremissim. Et ait puer. no
e quitquam. Et mist eum septies
Septima autem uice ascendit nu-
becula de mari ceu pes uiri ascen
tis q ipse putauerim. Et ait helyas ad
eum. Ascende et dic achab. Descende ne
te oppet pluuia. Et ecce grene- De pluuia helye
bruit cel & nubes & uentus.
& pluuia fact e grandis. Festinauit
autem achab in iezrael. & fuit
manus dni sup helyam & cum-
bat autem achab donec uniret in-
bem. Cumq accepisset iezabel q III de pp
fecit helyas pphetis suis indigna
tr misit ad helyam nuncios dicens
Hec faciant michi dii. & hec ad
dant. nisi cras hac hora posuero
aiam tuam sicut unius ex illis. De fuga helye & uoca
Et timens cione helisei
helyas fugit in bersabee et
dimisit ibi puerum suum iona ut
hebrei tradut. & solus iuit de
serum uiam unius diei. Et sedens
subter una iumpum. orauit ut
moreret. dicens se no ee meliore
ultra. idest dignorem uita pri-
bus. ne illis pdictis ipe unc coop
taret. & iacens se obdormiuit.
Tnc angelus dni tetigit eu dicens.
Surge comede. Et ecce ad caput
ei erat subcinericeus panis et
uas aque. & comedit & bibit. et
rursum obdormiuit. Et suscita-
uit eum angelus sedo dicens. Co
mede grandis enim tibi restat
ma. Josephus tamen dicit ange
lum no apparuisse eum. sz aliquem.
Et comedit helyas. Et ambula
uit in fortitudine cibi illius quad-

De ieiunio helye & dragesi
mali

grata diebꝫ et quadraginta noctibꝫ
usq; ad montem dei oreb in quo appa-
ruit dns moysi in rubo.. Et ait
sic ibi helyas in spelunca. Et ait
dns ad eum. Quid agis helya.
Qui rndit. Zelatus sum adūsus
isrl p te. fœdā altaria tua destruxe-
runt. pphetas tuos occiderunt. et
relictus sum ego solus. & querunt
aiam meā & auferāt. Et ait dns
ad eū. Egredē et trāsibit dns co-
ram te. Terā tremē & scindēs mōtes
ante dm. fortis ignis non in igne dns. Quarto
terremotus non in terremotu dns. Quinto
ignis non in igne dns. Et post ignē
sibilus aure tenuis & ibi
dns. idest huc locutꝰ est ei dns.
Et operuit helyas vultū suū pallio
et stetit in ostio spelunce. Et ecce vox
dicens dixit ad eum. Quid hic agis
helya. Et rndit ei sicut & supra.
Et dns ad eum. Revertere p desertum
& vade in damascū. & in ulaōnem
meū unges azahel regem super syri-
am. & ieu filium nasi regem super
israel. Heliseum autē filium saphat
de abela unges pphetam pro te. Et
erit qui effugerit gladium hazahel
occidet ieu. Et qui effugerit gladium
ieu interficiet helyseus. Et reliquā michi
septem milia virorū quorū genua non
curvata baal nec
osculata est manus ei. Et nota
q helyas no dr implē azahel misi
q p dixit q heliseum eu regē
fieret. id est non nec per nec heli-
seus interfecit sed dns pheta pro
missus ab heliseo. Heliseum dō
no dixit. misi quia pallium suū
posuit sr eum. Sto enim et lege
ingrediatur. misi rep & sacerdos.
Profectus ergo helyas inuenit
duodecim iuges arantes in duode-
cim iugis bou. quorū dns erat heli-
seus. Et posuit helyas pallium
suū eum. & quamo pheterauit he-
liseus ut aiūt iosephus. & curres
post helyam ait. Osculer oro te
patrem meū & matrē meā & sorō
re. Et reversus mactauit par bou
& coxit illud in lignis aratri. et
dedit eis ut comederent suis. Et
surgens secutꝰ est helyam & ministra-
bat ei. De pma obsidione samarie.

Porro benadab rex — III Reg
syrie obsidebat samariam.
habens secum xxxii reges
& misit ad achab in samariā dicēs
Argentū ut recedā a te. aurū hac
eadem hora mittam seruos meos.
et omne quod placuerit oculis tuis tolletur
de domo tua & domibꝰ seruorū tu-
orū. eāmq; uxores & liberos. Et
rndit achab consilium cū senioribꝰ.

Qui dixerunt.

Cum dixerit. Noli acquiescas illi
& audire achab. mecum benadab.
Diate dño meo. Omnia quæ quæ mi-
sisti in principio faciam. Deest facere
possum. Hæc autem rem facere no pos-
sum sine de mandatis & libris. Et
indignatus benadab remisit ad eu
dicens. Hec faciant michi dij. et
hec addant. si sufficerint pulvis
samarie pugillis omni populi q̃
sequuntur me. Samaria hebat mi
terram pene muris equalem. Et
e sensus. Castra mecu. e multitudo
ut si singuli lapidem unu ut simpli
ut aspicem oportuerit tantu cumu-
ent aggerem. qui equabit ruinas
samarie & fiet nulli pulvis. e ita ego
equo pugnabit nobiscum. Et audi
rex isrl. Diate ei. Nolo glorietur accinc-
tus equo ut discinctus. Et e sensus
Adhuc eis accinctis armis. & rece
in pendulo. Noli ergo gloriari qui
um victor sis & discinctus armis
deponis. Quasi dicat. Non potes
gloriari pliator sicut victor. Vel
secundu alia bram. Nolo glorietur
accinctus atq; discinctus. Quasi
dicit. Sunt victorie non pt gloria-
ri accinctus multitudine nec discinc-
tus deest enim multitudie. quia sepe
pauci vincunt multos. porro bena-
dab cu regibus suis bibebat in tu-
bulatis & aut suis suis. Circudate
ciuitate. Cumq; expugnaret eam
timuit achab nimis. Et ecce vnus
ꝓphetes accessit ad eum michheas. ut
dixit. Hec dicit
dñs. Ecce ego tradam omem hanc
multitudine in manu tua hodie
ut scias q̃ ego sum dñs. Et ait
achab q̃ quo. Qui respondit. In pue-
risq; principu puinciarum
qui quasi obsides crederentur
missi. Rursum ait achab. Quis e-
rit dus eoꝝ. Qui respondit. Tu. Et
recensuit achab filios principum
ducentos. triginta duos. Et recen-
sitq; eos septem milia cum. ut
quasi in paucitate hostia victoria
fieret q̃ dñs deus isrl est & no ydo-
la. Et egressus est eis. Cumq;
nunciatu esset benadab q̃ egressi
essent de samaria misit in occursum
eoꝝ uiros dicens. Siue ad pacem
siue ad prelium uenerint apprehendite
eos uiuos. filij nõ principu pau-
serut eos inuasq; quisq; unu qui ei
se uenebat. & fugit exercitus sy-
roꝝ. Et egressus isrl percussit eqs
et currus & syriam plaga magna
Tunc accessit ꝓphetes ad achab. di-
cens. Confortamini te dus. vide
quid facias ei. Sequenti anno rex
syrie ascendet contra te. Quasi di-
cat. Fieresse tibi & ut uideas deum
ꝓpicium. Tunc dixerut serui bena-
dab ad eum. Dij montium sunt dij
eoꝝ. & prevalent contra nos. Pugnemus
ergo in campestribus ubi dij eoꝝ
nichil possunt. & obtinebimus eos.
Tu autem fac istud hoc. Remoue

Nõ ñ de gloriandu an triumphu
nec victoriam

ab operatu reges · qua mercede fuit
et pme principes pro eis et instau-
ra uim pugnatorū quos ante ha-
buerā · De victoria achab ·

Triū post annū uenit benadab
cum operatu in affech que est
in campestribꝫ · porro filij israel cast
metati sunt cont eos quasi duo pu
greges capīa · Syri aute implene-
runt tram · Et dixit dns dei
ad achab · Quia dixerunt syri · de-
us montium e dns & no uallium ·
trada eos in manu tua · Et dimi-
cerunt aues eo diuso septem diebꝫ
Septima autem die pcussit est de
syris centū milia peditum · & reli-
qui fugerunt in affech · & ceadit
murꝰ sup eos qui remanserunt · Be-
nadab aute fugiens in cubiculum
factus in cubiculo quod erat intra
cubiculū · Serui aute eius timentes
ne supueniret achab & nemini p-
ceret · & scientes reges israel cle-
mentes acrmperunt lumbos suos
saccis · & ponentes funiculos in capi-
tibꝫ uenerunt ad ocursum achab
dicentes · Seruus tuus benadab
dicit · Obsecro oro te aia mea · Qui
si dicat · Quadrigꝫ multa imposu-
eris · suscipiam eam pro aia mea ·
Qui rndit · Si adhuc uiuit fra-
ter e · idest frater tu eo fedus ·
Qui intelligentes ubium eo ore eius
quasi p omine · festinat adduxe-
runt benadab ad eum · Et leuauit
eū achab sectu in curru suo · Et
dixit ad eum benadab · Ciuitates
quas tulit pr meus a pre tuo red-
dam tibi · fac tibi plateas in da-
masco · idest forū regū uenaliū
sicut fecit pr meus in samaria ·
Cumqꝫ federati essent redierunt ad
ipm · Tunc michias audiēs p achab
benadab dimisserat · uoluit ondē
no tm uerbis · sed etiam signis · t
hoc cum male egisset · & dixit ad
socium suū in spū · Percute me · de
ille noluit · Cui ait · Quia no ex-
audisti uocē dni ecce tu recedes a me
percutiet te leo · Quod cū e-ssem
mens gz alteri uiri dixit ad eū
Percute me in capite · Qui multe-
rauit eum · Tunc ppheta mutato
multu aspersione pulueris et
sanguīs · clamauit ad regē in uia
Cum eēm in prelio adduxit hu
mo capitāū suum ad me dicens ·
Custodi istum · Qui si lapsus fu-
erit erit aia tua p aia eius · idest
eris pnus michi p eo · aut tradet
argenti appendes · Cū autē uenis-
me huc atqꝫ illuc subito no co-
parnit · Et ait rex ad iudicatū cui
est quod ipe decreuisti · Dilectu
necesse e facias ei · Tunc lota fa-
cie agnitus e ppheta a rege · Et
ait · Hec dicit dns · Quia dimisisti
uirum blasphemū dignū morte
erit aia tua p aia eius · idest ipe
te mactabit · Et iuit rex ppheta ·
ussit eū clausum custodiri · &
uenit i samaria · De uinea naboth

III

III Reg xxi

Porro naboth iezrahelites habebat vineam iuxta palatium regis samarie. et dixit ad eum rex. Da michi vineam tuam ut faciam mihi ex ea ortum holerum. Dabo quoque tibi pro ea vineam meliorem. aut si placuerit tibi. quod habeam pretium. Cui respondit naboth. Propitius sit michi deus. ne dem hereditatem patrum meorum tibi. Quam cum dixisset. Non possum. hereditatem meam relictam a patribus meis tibi. Contristatus rex. reversus est in lectum suum et nolebat comedere. Et egressus venit ad eum iezabel uxor eius. dicens. Quo animo es. quod non comedis panem? Et ait ad illam. Locutus sum ad naboth iezrahelitem. et dixi ei. Da mihi vineam tuam pecunia data. aut si placet tibi. dabo tibi aliam pro ea. Qui respondit. Non dabo vineam meam tibi. Cui cum dixisset iezabel. Ego dabo tibi vineam quam postulasti. Surge. comede panem et lauetur cor tuum. ego dabo tibi vineam naboth iezrahelitis. Hec cum scripsisset. signauit epistulas annulo eius. et misit ad maiores et optimates qui habitabant cum naboth in ciuitate eius. Scripsit autem in epistulis sic. Vocate ieiunium. et sedere facite naboth in capite populi. Et subornate duos filios belial contra eum. ut dicant se audisse eum maledixisse deo et regi. Et educite eum foras. lapidetque mortuus sit. Fecerunt ciues eius sicut mandauerat eis. Et lapidatus est naboth. Et miserunt ad iezabel. dicentes. Lapidatus est naboth. et mortuus est. Cumque audisset iezabel mortuum esse naboth. dixit ad achab. Surge. et posside vineam naboth iezrahelitis. quam noluit dare tibi pecunia petente. Naboth enim non est uiuus. sed mortuus. Quod cum audisset achab. consurrexit ut descenderet in vineam naboth iezrahelitis. et possideret eam. Factus est autem sermo domini ad thesbiten helyam dicens. Surge. descende in occursum achab regis israel qui est in samaria. Ecce enim descendit in vineam naboth. ad quam ingressus est ut possideat eam. Et loqueris ad eum dicens. Hec dicit dominus. Occidisti insuper et possidere disposuisti. Propterea hec dicit dominus. In loco in quo lambuerunt canes sanguinem naboth. lambent canes sanguinem tuum etiam tuum. Dixit autem achab ad helyam. Numquid inuenisti me inimicum tibi? Respondit. Inueni. quia venundatus es ut facias malum coram domino. Propterea ecce ego inducam super te malum. et demetam posteriora tua. et interficiam de achab mingentem ad parietem. et clausum et derelictum in israel. Et dabo domum tuam sicut domum hieroboam filii nabat. et sicut domum baasa filii ahia. quia ad iracundiam me prouocasti. et peccare fecisti israel. Sed et de iezabel locutus est dominus dicens. Canes comedent iezabel in agro iezrahelitis. Si mortuus fuerit achab in ciuitate. canes deuorabunt eum. Si autem in agro. uolucres celi comedent eum. Non fuit autem alius sicut achab. qui uenundatus est ut faceret malum in conspectu domini. quem concitauit iezabel uxor sua. Et abominatus est ualde. ambulauitque in idolis iuxta omnia que fecerant amorrei. quos interfecit dominus coram filiis israel. Cum autem audisset achab uerba hec. scidit uestimenta sua. et operuit saccum carni sue. et ieiunauit. dormiuitque in sacco. et ambulauit demisso capite. Factus est autem sermo domini ad helyam thesbitem dicens. Quia humiliatus est achab coram me. non inducam malum hoc in diebus eius. sed in diebus filii sui inducam malum super domum eius. Transierunt ergo tres anni sine bello inter syriam et israel. anno autem tertio descendit iosaphat rex iuda ad regem israel. Dixitque rex israel ad seruos suos. Numquid scitis quod ramoth galaad nostra sit? et nos negligimus de manu regis syrie tollere eam? Et ait ad iosaphat. Venies mecum ad prelium in ramoth galaad? Qui respondit. Sicut ego. ita et tu. sicut populus meus. ita et populus tuus. et equi mei. sicut equi tui. Dixit quoque iosaphat ad regem israel. Interroga hodie sermonem domini. Congregauit

III Reg xxii

Interim autem achab iosaphat rex iuda accepit uxore filio suo roboam. athaliam filiam achab et iezabel. et per affinitatem fedus iniit cum rege israel. Iniit deinde iosaphat cum rege israel. ut ederan. Et descendit iosaphat ad regem israel. Cui dixit rex israel ad seruos suos. Numquid scitis quod ramoth galaad ciuitas nostra sit? et nos negligimus eam tollere de manu regis syrie. Et ait ad iosaphat. Venies mecum ad prelium in ramoth galaad? Cui respondit. Sicut ego. ita et tu. sicut populus meus. ita et populus tuus. et equi mei. sicut equi tui. Dixit quoque iosaphat ad regem israel. Interroga hodie sermonem domini. Et accer

sunt pphete baal circa quadringenti
Quibus rex ait. Ibo in ramoth.
galaad ad pugnandū. an quiescā
Cui dixerūt. Ascende. et dabit
eam in manū regis. Et ait iosaphat
Non ē hic pphetes dñi. Cui achab Re
mansit vnus micheas filius iemla
sed odi eum. quia no pphetat michi
bonum. sed malum. interficit reliquos occisos
a iezabel. Tūc petente iosaphat no
cuit micheas. et horribilē cum
minaus ut bonū regi dicēt sicut et
alij. Cui ille dixit. Vivit dns. quia que
cūq dixit michi dns hec loquar.
Perrexit ad pphetas. et dixit ei sede
chias ferreos cornua ferrea quibus
ventilabat in area publicā dicens
ad achab. Hec dicit dns. Istis ventila
bis syriam donec deleas ea. et dixit
hoc signū do tibi q̄ ventilabis syriā
Tūc quesiuit achab ad micheam id
ipm quod quesierat ab aliis. Qui
rndit. Ascende. et tradet eos dns
in manus regis. Non tm dixit quos
ait aut regis. Cui achab. Adiuro te
ut no loquaris nisi quod verū est
nomine dni. Tūc micheas. Vidi
israel dispersum quasi oues sine
pastore. Et ait michi dns. Non
habent isti dñm. reuertatur. Et ait
ligens achab quod predixit ei se mo
riturū. dixit ad iosaphat. Videsne
quia no pphetat michi bonū. Tūc
addidit micheas. Vidi dñm sedē
tem et angelos assistentes ei. bonos
a dextris. malos a sinistris. et
ait. Quis decipiet achab ut ascē
dat et cadat in ramoth galaad.
hoc enim exigebant merita eius.
Et dixit vnus a sinistris. Ego
ero spūs mendax in ore pphetarum
eius. Cui dns. Decipies et prua
bis. Tūc sedechias percussit micheā
am in maxillam. et ait. Vbi ne
mine spūs dñi. Et locutus ē ibi
Cui micheas. Videbis e qñ absco
deris in cubiculo tunc deprehensus
in mendacio. Et iubit sedechias re
gem israel. et comprimunt eum
secreto dicens. Hec si ceciderit pphete
arum ser manus mea. sicut manus
ieroboam. Et ecclām cum pdxit
te morituru in ramoth galaad
locutus ē contra helyam qui pdxit
te moriturum ubi mortuus est
naboth. Tunc rex precipit mox
cerari micheam. usq ad reditum
suum. Quomō mittet̄ ē rex achab.

Ascenderūt igit̄ duo reges in
exercitu in ramoth galaad.
et iosaphat erat in stola regali.
Cui achab deferens honorem
erat in prelio militaturi. at ille cog
nouerat a syris. Rex enim syrie
precepat principibus belli. ut nul
quos no curarent. solius achab ca
put inquirerent. et preda superu
sto pugnabat contra iosaphat. Qui
cum exclamasset. quod eas suos
intelligerent syri no ee achab. et
cessauerunt ab eo. Vnus autem
duxerat sagittam in incertum.

pausit achab mr pulmonem
et stomachum · et fluebat san-
guis in sinu dest interiore
currus et p precones renoca-
tus e et exercitus a bello · et mor-
tuus e aute achab et delat in sa-
mariam · et sepultus ibi in mo-
dom eburneam quam edifica-
verat · Et dum lauaret mun-
dum de sanguine in piscina samarie · Linxerunt ca-
nes sanguine eius iuxta uerbum
helye · Et regnauit ochozias
filius eius pro eo · Porro iosaphat
redemit decem sicli filius ana-
in · argentes q impio rpbus set
auxilium

De fris iosaphat & morte

Iosaphat uo regna rpus
uit in ierlm · tricesimo & quin-
to anno q ear cum regnare cepisset
et regnauit quinq; annis regnauit:
Cepit autem regnare ano quar-
to achab regis israel · Sed & hic ont
stio de collatis · quas omes pa
libros regum separatim discer-
emus · Et ambulauit iosaphat
in uijs asa patris sui · Primo sq
dem tertio regni sui · precepit
principibus et sacerdotibus · ut p
ciuitates et singulas ciuitates
docerent ppm legem dei et uoluit
Porro amonite moabite et am-
bos inuenerunt in iudam arcem
expugnari · Et ait iosaphat in
templo ut legit in paralipomenon
confortatus cum iaziel · filius za-
charie ascendens dixit · Audite
ierlm nolite timere · cras egredie-
mini et dns erit uobiscum · Et
egressus pausit hostes et fugauit
eos q; duraret iste castra hostium
tribus diebus · Vocat locum illum
uallem benedictionis · et habuit
demceps cor rectum cum dno · Ex
et reliquias effeminatorum abstulit
de terra · Decem ut legit in paralipo-
menon excelsa uo abstulit · et adhuc
seruiebat ceu regi iuda in tributo
misit quoq; iosaphat classes in
ophir propter aurum que confracte
sunt in asiongaber · Hanc confracto-
nem prouerat ei eliezer ascendens
filius dodam ficuira · quia iosaphat
fecerat fedus cum ochozia · Et mor-
tuus e iosaphat et sepultus in
ciuitate dauid · et regnauit pro
eo ioram filius eius in anno secundo ·

Sub iosaphat uoq; sacerdo-
res fuit filius carpentus
decimus filius tiberius · a quo flu-
uius dictus e tyberis · quipus
albula dicebatur · Undecimus
filius agrippa · Explicit liber
tertius · Incipit liber quartus ·

Porro ochozias filius a-
chab regnare cepit in
samaria ano septimo
decimo iosaphat · et duobus annis
regnauit · Ambulauit in uia
patris et matris sue et in via IIII Re 1
hieroboam filii nabat qui peccare fecit israel · Et
recessit a tributo eius · Cecidit

ochoziās p̄ cancellum cenaculi ē
egrotauit. Et misit nūcios qui
ḡsulerēt beelzebub deū acharon
de infirmitate sua. Josephus dicit.
misit ad deum in iherusalem accuron
Et misit dns helyam in occursum
nūciorū. Qui aut ēis. Ascendit ho
dns in iherl. ut eatis ad deum
acharon. Quamobrem nō est in deo
ochoziās. sed morietur. Cumq; re
diissent nūcij ad regem. & dixit
ei. Quid fecistis. qp̄ hmoi phibitione. Que
sunt ab eis de ista uia. qui appa
uerat eis. Qui dixerūt. Vir
pilosus ē. et zona pellicea accinct⁹
Qui aut. helyas ē. Et misit rex
quinquagenarium cum suis quin
quaginta armatis. ut uocarent
helyam ut nūtium turbaret. Et
ait quinquagenarius helye sedenti
i uertice montis. Homo dei. rex p̄
cepit ut descendas. Qui rndit.
Si homo dei sum descendat ig
nis de celo & deuoret te & tuos
Et sic fcm ē. misit quoq; rex ali
quinquagenariū cū suis. & ille
ascendit & est. & filia passus. Descen
dit ang⁹ ter ad quinquagenariū
qui credit fuisse abdias. Qui ter
nas genua coram helya ait.
Obsecro ut misereatis ānē mee
& seruoꝝ meoꝝ. Et ait angelus
ad helyam. Descende cum eo. ne
timeas. Qui descendit ad regē &
ait. Quia misisti ad beelzebub
quasi nō est deus in isrl. morieris.
Et mortuus ē ochoziās. & reg
nauit ioram frater eius in secūdo
anno ioram filij iosaphat
Et huc equinoctiū fuerūt reges iuda
& regis isrl. & affines. De raptu

Factū ē cū leuare helye ~ iii re
uellit dns helyam p turbine ii
in celū. uenerūt helyas & heliseus
in galgalis. Et ait helyas ad he
liseum. Mane hic. quia misit me
dns in bethel. Qui rndit. Viuit
dns & uiuit aia tua. quia nō de
liquā te. Stabat enim in spu
eu tollendum ec. Et ecce runt
eis filij pphetaꝝ qui erāt i bethel.
Et dixerūt ad heliseū scīrēne hodie
quia hodie tollet dns tuus a te.
Qui rndit. Scio. Silete. Et
ait helyas. Mane hic. Qui nolu
it. Cumq; uenisset iericho ad ipm
dixerūt heliseo filij pphetaꝝ. qui
erāt ibi quod & prēdicti. Et
noluit helyas ut manēt ibi sed
noluit. Cumq; uenirēt ambo
ad iordanem. & quinquagīta de
filijs pphetaꝝ a longe speculare
tur. nolunt helyas pallium su
um et percussit aquas que diuise
sūt. et trāsierūt p siccum. Cumq;
trāsisset dixit helyas ad eum.
postula quod uis ut faciam ab
antq; tollar a te. Qui rndit.
Obsecro ut fiat spūs tuus duplex
in me. Qui rndit. Rem difficilē
postulas. tamē si uideris me cū
tollar a te erit. Aliōquin nō erit.
Cum duplicat hunc helyas dest
ad duo. scīlt ad pphetiam & ad mira

De duplici gra helye & quare
dupl̄ dare sit

cula · Ad eadem duo fuit m helyseo · & ura no peaſt ee ſup magrm
Quida tame diſtinguit ita · fiat
ſpe tuus duplex m me · idest du
plicetur m me quedra impletum
finſſe tradut / Istum helyseus duos
mortuum ſuſcitauit · Illi & mor
tuus ſuſcitauit mortuu quod no
helyas · Cuq; ppgarent · ecce curꝰ
igneus & equi ignei diuiſerut u
trunq; & ascendit helyas et febat
p turbinem m celum · Tunc ip
tus ualidſſimꝰ rapuit helysa m
celum aereum / Unde uolucres ce
li ut m secreta quadam regione
tre · repete illu deponet · Ubi m
magna ia quete cu mis & spirit
uiuerut · quousq; m fine mundi ma
ns debitum psoluat · Legit quod
sabacha pr helye nodum nati ui
ros uidit m sompnis candidatos
se saluantes · Quod cu ng nucaſ
ſet m ueritm rnſum e ei pnec hic
nudicabit · ſiſt m gladio et igne · He
lyseus autꝫ uidebat & clamabat
Pater m curus ſiſt et auriga ei
idest ſuſtentator ppli & rector · Et
dscerat a helyas pallium ſuu · Tuc
ille ſcidit uestimeta ſua ut p doloꝛ
ut abiciens uestem ſua · ut demergo
uectu · Reste helye · Et rediens ad
iordanē pcuſſit aq; pallio helye · &
no ſuit diuſa · Et ait · Ubi eſt deus
helye etiā nūc · Percuſſit q; uras et di
uiſe ſunt & trasiit · Quod uidentes
filii pphetarū dixerut · Requiet ſpꝰ
helye ſr helyseu · Et obtrectes ado
rauerut eū · Et eo licet renitentes
miſerut quinquaginta uiros ad
quarendum helyam · ſi forte ppicaſſet
eum dns m aliquo montium ut bal
linum / Cumq; queſiſſent p tres dies
eo no inuento redierut · De ſale hely

Tunc dixerut uri iericho ad
helyseum · Terra hec optima
e · ſed aqua fontis peſſima & fac
ſterilem · Qui aſſumens uas nouum
ſalem misit m illud ſal · Et cum
oraſſet ait · Hec dicit dns · Sanaui
aquas has & no erit m eis mors
ultra neq; ſterilitas · Fuit morboſa e
rat bibentibus eam ſterilitate · Et
ſanate ſunt aque usq; hodiernū diem · Hac · Cuq;
aſcenderet m bethel illi debant ei q
dragmata duo pueri dicentes · aſcende
calue · Et maledixit eis m nomine
dni Egreſſi q; ſunt duo ursi de ſalu
et deuorauerut eos · Cuq; trasiſſet
p montem cu uenit rediit in ſamaria
et habitabat m ea · De trib⁹ regibus

Porro qui obſederut regem moab · IIII Reg III
ioram filius achab regnauit
m ſamaria anno octauo decimo oſa
phat · & duodecim annis regnauit ·
Fecitq; ydola q̄ecunq; q̄ fecerat
mr ei destruxit · Uerumtamen a culti
bus hieroboā filii nabat recessit · Quod
cum redarguiſſet michees eos · occiſus
e ab eo sacrificio ut dicat epꝰ
phamꝰ epc ſalamine cipri et
ſepultus e m monaſterii ſolus cui
ſepulturā senachim · Filius fuit pꝰ
michee ſilr monaſteriū regꝰ
duodecim pphetarū · Porro rex
moab ſolue bat regi iſrl tributum
agnos centū milia et totidem arie
tes cū uellere⁹ suis · ſed mortuo a
chab recessit a tributo · Qua obrem

rorum rex isrl. ascendit cum
cum in phium et habuit secum
iosaphat regem iuda. Et iosa-
phat duxit secum regem edom
Cumq; iussent p desertum y dumee
septem diebꝫ no erat eis aqua.
Et ait iosaphat. Est ne hic pphe
dus. Et rndit quidam. Est hic
helyseus qui fundebat aquā sup
manꝰ helye. Et descenderunt tres re-
ges ante helyseum. Quo dixit ad
regem isrl. Quid mihi & tibi e
dest tu ad tuos ydolatras. quare
venis ad pphetas dei. Dixitq;
ei iosaphat. respiciam te. Et ait
adducite michi psaltem. Et cum
psalteꝝ p armoniam canebat. fact
spūs dñi sup eū
Et ait. fodite in alueo torrentis
hui⁹ istiusmodi fossas & fossas ut
habundantiam suspicientes aque
nec uidere possitis. Dixitq; eis dns non
uidebitis ventū. et pluuia in habu-
dantiam nimis replebit. Tu & mandu
ci uestri & pecora uestra. Leuis electus p
cuncta ligna fructifera succidetis
fontes obturabitis agros egregios
operietis lapidibus. Sed & mane in
hora sacrificii. ecce uenerunt aque p alue-
um torrentis. Repleuerat enim terra
mentes tribus diebꝰ ut aut iosephꝰ
in finitimis pribus y dumee. Porro mo-
abites audierant in ascensu regū
ne prohiberent hostes ab ingressu.
Qui cū mane uidissent ea adusq;
aquas turbidas torrentis sole re-
percussas suspicati sunt infectas san-
guine. & dixerunt. Sanguis
predam. mutuo cesi sunt hostes
Dumq; irruerunt castra
eos isrl. & fugerunt. Et depopulati
sunt moab. et fecit illa quecunq;
que pdixit helyseus. Et cū subde-
runt ciuitatem ubi erat sedes regis
que a fundibularijs ex magna pte
percussa e. Et desperans rex moab.
tulit secum septingentos electos ut
irrumperet p pte hostium ubi erat
rex edom et aufugerent. Et hostes
repulerunt eum in urbe. & necessi-
tate compulsus filium qui regnaturꝰ
erat p eo cremat holocaustum ut deꝰ eum
liberaret. Regesq; audientes hoc
fecisse necessitatis. ex humana oppressi
one recesserunt ab eo. Et rediit
iosaphat in regnū. Et ecce uerbum
dñi in ihesu pphetā filium anani culpabat
eum. quod impio ydolatre solacia
prebuisset. De siphabundantia ole

Factum e autē quod quidam
mulier ex uxoribꝰ pphetaꝝ
uxor scilꝫ abdie clamabat ad he-
lyseum. Dicens vir meus mortuus
e. & oppressus erat ere alieno. pre
alimo mandi pphetaꝝ. & ecce creditor uenit ut tollat duos filios
meos ad seruiendū sibi. Et rndit
helyseus. Quid tibi faciam. dic mihi. Quid habes in domo tua.
Et illa. Non habeo mihi parū olei q

IIII.

Vngur in lectulo. Cui ait. pete
mulieri vasa vacua no pauca. et
clauso hostio cum filijs tuis mitte
inde in omnia vasa. Dimisit vxo
dereat mulier crescebat oleum
et impletis vasis stetit dest ef
fere cessauit. Quod cum accepis
set helyseus ait ad eam. Vade
et redde creditori tu autem
et filij tui. viuite de reliquo. De
Factum Susanna de filio suunamitis
Et asire ut trasiret helyse
us p sunā et erat ibi mulier
magna no ta corpe qp sapia. et
intelligens virū dei ee. tenuit
eum ut comederet panē. Cuq; fre
quenter diuerteret ad ea helyseus.
suasit mulier viro suo. ut face
rent ei cenaculū pusill. et ponerent
in eo lectulum et mensam et sellam
et candelabrū. Et rediens hely
seus requieuit ibi. et ait ad puerū
Voca sunamitē hanc. et loquē ad
eam. Quid vis ut faciam tibi
me. tibi. loquēt qd te regi aut pri
cipi militie. Que rndit. In medio
ppli mei habito. Quasi dicat. Bal
lata sum ppriquis et nullus i
quietat me. Cumq; quereret
helyseus quod vellet dicere regi
ad eum. filiū no hz et vir ei
senex ē. Cui ait ad ea helyseus
In tempe isto et in hac eadem ho
ra vita comes fiuet. Hebrie in vis
filium. Hebreus sic hz In tepe
isto ei temp vice subaudi adhuc
erit tibi et hebris et cetā. Que rndit.
Noli dne deus meus ancille tue.
Concepit itaq; mulier et peperit
iuxta verbū helysei. Cumq; cre
uisset puer egressus ē ad patrem
ad messores. et egrauit. Cuq;
clamasset capiti meo dolet reui
sit eum pr ad matre sua. et mor
tuus ē. Et collocauit eū mater
sup lectum viri dei. et clausit hos
tium. Et vocato viro suo ait.
Curre ad virū dei et reuertar. Qui
rndit. Quare no vis ire nec nec sab
batu. nec lunis. Illa rō cum dicbz
apte et doctores solebat frequentare
et audire. Et tollens mulier
mu de puerīs secu sedes i asino
venit ad virū dei in montem car
meli. Qui eā vidisset ea. ait ad
iezi Ecce sunamitis illa. Occurre ei
dic ei. Recte ne agit cū viro tuo et vi
ro tuo et filio. Que rndit. Recte.
Hoc forte ideo dixit ne faceret mor
et nota qp semp helyseus hospi
tem sua vocabat sunamitē. Ille
enim tanta habuit familiaritatem
cū ea. ut qm nomē eius sciret
et placet se mulier. et apprehendit
pedes helysei. Et ait iezi volenti
ea amouere. Dimitte illam q amari
tudinē ē. et dns celauit a me. Et
ait mulier. Numquid petiui filiū
um a te. quasi dicat. Quid non
petens dedisti filiū in prouocōm me
am. Numquid no dixi tibi. Ne illu
das me. Illusione vocat dari filiū

a dño. & tam cito auferri. Et ait ille
ad eŋ. Tolle baculŋ meu & vade et
ne fricaŝ mota. nec aliq̃ salutando
eŋ rndendo saluta. et pones bacu-
lŋ meu sup faciem pueri. Cumq; abis-
set mulier. ad heliseu. Dixit dñs
no dimittas te. Et secuta e ea. Heli-
eus ire ŋ oĉsum eŋ. dicens. Ecce surre-
xit puer. Et ingressus heliseus mora-
tur sup puerŋ. & contrahens se co-
pti sunt membra sua membris eiŋ. Et cũ
ascendisset calefta e caro pueri & osata-
sunt pueri. et aperuit oculos. Quem
cũ reddidisset matri dixitq; ecce filius
tuus. Hic loci sepe frequen-
tabat heliseus tũp religiosi loci. ubi
quã ibi natus e. & in ortu eiŋ tale si-
gnŋ ibi prodigiũ. ut ymago una ex
utriusq; auro esset mixturet. Qđ
audito ŋ ierim sacerdos dñi mutu-
auit. propria nãt & ipsi. qui scalp-
tilia coŋ destruet & fusilia. Secolo

Porro amitdis & siphabuda
fames erat in cia pdis
terra. & filij pphetaru quenerat ad
heliseum. Qui dixit ẽm de pueris.
Coqz pultem eorum filijs pphetaru. Cũ
egressus ut colligeret herbas agreste
inuenit quasi uitem silueste. & col-
legit ex ea colocynthidas nesciens qđ
esset. & obtulit in olla pultem. Hec
sũt agreste cucubite amarissime.
minores hys que in ortis nascũt
Vel ut quidam dicit herba e ast
uiris se diffundens in surculis fructu
modico pu-purco & rotundo cui matu-
rus e. Cuiq; gustassent reclamauerunt
deuotione hac. clamauerunt. & dixe-
runt in olla mors dei. deest amarissimo qñ
i morte ut mortifera. Et allatum
farinã misit in ollam et dulcorata e
esca. Vir autẽ quidam de baalthalisa
detulit viro dei panes primitiarum
duos tricticos et ingnti panes ordeace-
os et frumenti nouũ in pera. deest
gruna ofriatur. Ecce est intelligend
de panibus primitiaru qui offerebat
in pentecoste. nequ de polenta quo offer
in pascha. sed quia fames erat tẽra
festinat de tritico adhuc recente facere
iste panes quos fecit heliseus appo
ppto. Quida dicat, cantu uiris quã
ministeri dixit. quorum e hoc. ut
appona eadem centu viris. Ego ita
intelligendum e ut appona centum
viris ne dñi ppto. Vel forte duos tm
panes primitiaru appositi centum
viris dicens. Hec dicit dñs. Comedent & superent. Et sm eius sma
culose impetrabitur dñs. De naaman

Naaman autẽ princeps militie regis syrie. vir
erat magnus & assidue. sed leprosus. &
latrucli de syria captiua duxerat
puellam de israhel que erat in obsequio
uxoris naaman. Que ait ad do-
mina suam. Vtinã fuisset dñs mei
ad prophetã samarie qui curaret
eum. Ingressus naaman auru et
argentum multu. & decem mutato-
ria uestium. id est decem paria
ut nouas uestes. & sic uocatur
p mutacone uestium. Tulitq; scen
literas regis syrie ad regem israhel
in hec uerba. Ecce quia misi ad
te naaman ut cures eu a lep-

IIII ℔e v

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Et audiens rex ysrl blasphemia sca
dr uestimenta sua et ait. Numquid
ego deus sum. ut cure hominem
iste mittit. occasiones querit aduersu
me. Et misit ad eu heliseus dicens.
Cur scidisti uestimenta tua. ueniat
ad me. et sciat ppheta esse in ysrl. Ue
nit igit naaman et equites eius ad
hostium heliseu. Qui misit ad eum
dicens. Lauare septies in iordane
et mundabis. Cuq abiret naaman
indignas qd no egressus eu. inuocans
nome dni. Diuerit ei manu sua. Et
ecce grandem dixisset tibi ppheta facie
debuerus. quanto magis quod modica
e. Descendit ergo et lauit in iordane
septies. et mundatus e. Et rediens
stetit coram heliseo et ait. Scio qm no
sit deus alius in uniuersa terra nisi in
ysrl. Et obtulit ei benedictione. Cuq
renuens ut faceret. ait heliseus.
Uiuit dns qz no accipiam. Et ait
naaman. Obsecro. ut tollam onus
duoz burdonu de terra hac. Est
autem burdo eq equo et asina. Se
cundum quosdam tulit terra ut ste
neret cum in templis ydoloz. ut sacri
fic cum adoraret deu tre ysrl. ne of
fenderet dnm suu. si pter. no adora
ret. Et berus videt quod eq ea
facit altare duo ad imolandum.
Unde et subdit. Non faciet famus
tuus ultra holocaustum aut victima
dijs alienis. nisi dno. Uinu e quod
mutare no possum. Cu mutuer
rex sup manu mea. et adorat in
templo remon. oportet me fili ado

rare. oru dnm. ut no imputet michi
hoc. Et abijt naaman electo terre
tempe. idest ei elegisset ira ad por
tandum hebreus sic ht. Abijt ab
eo aligto terre spacio. Eadem ambi
guitas in genesi legit. Et cuq bernu
tempus. et ingrediebat effrata. Ide
breus ht. Adhuc spacium tre erat. et
ingrediebatur effrata. et sic latini mu
ptis posuit electum tempus. ut ber
num q spacio. Cuq iret aurei iezi post
naaman. ut aliquid acciper ab eo. et
ait. Dns meus misit me dicens. uenerut
ad me duo adolescentes. ex filijs ppha
tarum. Da eis talenta argenti et ues
tes duplices. Et ille dedit ei duo ta
lenta et uestes et tradidit ei pueros q
deferret ea. Et abscondit ea in domo
Cuq uesp staret coram heliseo ait.
Unde uenis iezi. Qui rndit. Non iuit
seruus tuus quoq. Et ille. Nonne cor
meum tecu erat. cu reuersus fuit homo
de curru suu tibi. Accepisti argentum
ut emas possessione. sed lepra naa
man adherebit tibi et semini tuo in
sempiternu. Et egressus e ab eo le
prosus. Non legit ad liram iezi filiu
fuisse leprosum nec posteros. Certu e
autem de iezitis. quod lepra symo
me respsi fuit. De secuī et aersia

Cecit heliseus cum filijs ppharu
madendis ligna ad iordanē. cecidit
ferrum securis uiuus in aquam.
Cuq emularet ille. misit heliseus
lignu in aqm ubi cecderat ferru.
et natauit ferru. et tulit illud. quo

De ferru natante sup aqm ad ordem
heliseu

∴ burdo quid sit

IIII xx vi

roiex ſyrie pugnabat contra iſrl. et
ſepe ponebat ſinus ſuos i inſidijs.
Quas audiebat rex iſrl. helyſeo ſibi
manifestante abscondita ſyrozp. Et
gemebatus rex ſyrie aut ſinus ſuus.
Quis vestrum p̄dit mihi apud regem
iſrl. Et ait vn⁹. Nequaq̄ ſ helyſeus
medicat regi iſrl. quecūq̄ loqueris in
cubiculo. Qui ait. Ite videam vbi ſit
Cumq̄ accepiſſet eum de dothaym
misit illuc robur. equitū. Qui venerunt
nocte et circūdederunt ciuitatē. Cla-
ne puer helyſei vidit exercitum tri-
bus q̄ clamauit. Heu dne quid facie-
mus. Qui ait. Noli timē. plures
ſunt nobiscū. Et orauit helyſeus aperi
dne oculos pueri. et vidit montem ple-
num curribus igneis. circa eum in
angelorū. Cumq̄ hostes venirent ad
eum orauit helyſeus. percussit eos dns ce-
citate iuxta verbum helyſei. Dixitq̄ eis
helyſeus. Nec hec via. neq̄ hec ciuitas.
Sequimini me. et ostendam
vobis virum quem queritis. Et duxit
eos in samariam. Et cum ingressi
essent samariam. dixit helyſeus
aperi dne oculos eorum et videant
se esse in medio samarie. Hostes au-
tem circūstantes. Et dixit rex iſrl. ad he-
lyſeum. Numquid occidam eos pr̄i mi. Qui
ait. Nequaq̄. Non enim occides
eos. sed pones panes et aquam coram
eis. vt comedant et bibant. et abeant
ad dnm suum. Qui fecit. Et ultra non
venerunt latrones syrie in terrā iſrl. De
Factum est autem post hoc congregauit omnis
exercitus syrie. et obsidebat samariam. Et
facta est fames in samaria. donec
obsidebatur caput asini octoginta ar-
genteis. et quarta pars
cabi stercoris columbarū quinq̄
argenteis.

Et dum transiret rex iſrl. per murum. mulier
clamauit ad eum dicens. Saluum me fac dne
rex. Qui ait. Si non saluat te dns. vnde te possim sal-
uare. de area. aut de torculari. Dixitq̄ ei
rex. Quid habes. Que respondit. Mulier
ista dixit mihi. Da filium tuum
comedamus hodie. et comedemus filium
meum crastino. Coxi ergo filium meum
et comedimus eum. Et dixi ei die
crastino. Da filium tuum
ut comedamus eum. Qui abscondit filium
suum. Et audiens rex verba mulieris
scidit vestimenta sua. et transiit
super murum. Et vidit omnis populus
cilicium quo vestiebatur intrinsecus
ad carnem. Et ait. Hec faciat mihi
deus et hec addat. si stetit caput he-
lyſei filii saphat hodie. Helyſeus autem
sedebat in domo sua. et senes sedebant
cum eo. Et misit virum de facie sua.
Antequam veniret nuncius ad eum.
ipse dixit ad seniores. Numquid scitis
quod filius homicidę miserit ad auferendum
caput meum. Videte ergo cum venerit
nuncius. claudite ostium. et prohibete
eum introire. Ecce enim sonitus pedum
domini eius post eum est. Adhuc illo
loquente. ecce nuncius descendebat ad
eum. Et ait. Ecce malum hoc a dño est.
quid ultra exspectabo dnm meum.

Horsia quid sit

IIII

Cumq; misisset sp̃iculatores pemtes ad
ductus sequebatur. cum. ut p̃hibet
helyseus autē sedebat in domo sua
& seres cum eo. quos discipulos ei
iosephus dicat. Et ait helyseus ad
eū. Scis quia filius homicide. qui
scilz occidit uxorē suā misit ut pcidat
caput meū. prohibere mihi nō audeam.
donec veniat rex qui p̃hibebit ei &
IIII Ve VII inserat. Cumq; supuenisset rex. ait
helyseus. Eras hac hora erit in
porta samarie modius simile pro
statere uno. & duo modii ordei sicli.
Et arrisit eū unus eoz sup quoru
manu rex tubebat. dicens hoc ē
impossibile. Cui helyseus. videbis
et nō comedes. Porro quatuor lep
si erant ad introitum porte fame defa
centes. Qui dixerūt ad inuicē
quid hic sedemus donec moriamur.
Si dixerimus ingrediamur ciuitatem
et fames est in ciuitate. moriemur ibi.
Si hic sederimus similiter morie
mur. Nunc ergo uenite & transfu
gerimus ad castra syrorum. si pepe
rcerint nobis uiuemus. si occide
rint nos. mortui non effugiemus.
Surrexerunt ergo ut uenirent ad
castra syrie. & nemine ibi reperto. Ter
ruerat enim dns syros sonitu cur
ruum magni exercitus sup eos. fugerunt.
Et ad uias suas tm saluare cupientes. Et
intrantes castra comederunt. et tollen
tes de pda uxoru aurū & uestimē
ta abierunt. Et cum transissent
portas ciuitatis syros abisse.
Suspicatus autē rex ait syros si
mulasse fugam et latere. misit duo
os ex equis qui explorarent omnia
usq; ad iordanē. Qui cū reuersi nū
ciassent syros fugisse. egressus ppl
diripuit castra. et uendebat simila
et ordeū. iuxta uerbū helysei. Dnus
autē qui intrauerat cum a rege con
stitutus ad portā oppressus ē a tur
ba et mortuus ē. De fame futura sep
IIII Ve VIII Post hec autem tempus ait
helyseus ad eā cui filiū suscitauerat. Vade cū domo
tua peregrinare ubicunq; poteris. Vocā
bit enim dns famem sup terram. sep
tem annis. idest anno septimo ueniet
et adducet. De hac fame ambigitur a
liqui precesserit. Certum obsidione ait se
cuta sit. Egit̃ predicta mulier. migrat
terra philistinoꝝ. et cōtribules occupa
uerūt bona eius. Que finita fame re
gressa ē. et petit ut impetraret regi
pro domo sua et agris. Et tunc loque
batur rex ad regi. quereret ab eo magna
lia helysei. Cum ecce mulier aut
dne. Ipse ē mulier. et hic ē filius eius
que suscitauit helyseus. Que cum
narraret regi seriem rei. respondit ei
rex quecunq; amiserat. adhuc quarsi
turā eam. De morte benadab.
Porro benadab rex syrie. audi
ens quod dei amouerit eum
ab obsidione. & ipe homo grauatus
egrotabat. Helyseus autē venerat
damasci. et misit rex in occursum eius
azael cū muneribus ut consuleret eū
de infirmitate sua. Qui quereret. re
spondit helyseus. Dic ei. Curabēris. Et
dixit sanabitur. qz mortuus ē rex.
sed ut dicit ei sanabis. Postea tulit
azael in proprium dicens. Quid dixit mihi
dns. qz moriet. & tu es rex syrie
Quod impletū ē quod dixerat dns
helyse. Ipse enim ne timeret helyas
azael. misit quia p̃ helyseum predixe
rat ei futurū regem. Et fleuit helyseus
videns in spū mala que filiis
erat azael filius isrl. Que cū
indicauit illi. Et respondit azael ad
regem. dixit. Sanabis. Ostendit

tulit strugilu. & misit ag̃. & expa-
dit sup faciem ei⁹. Strugilu ppe est
structorium quod lecto aut sedili supp̃o-
nitur. & dr q azael pannu ptusum
aqua imposuit sup eū. ad refrigeri-
dum hebreus ait. expandit sup faciē
sua strugilu ut no azael. sed ipebera-
dab hoc fraude intelligit. Et tamen
mortuus e rex. & regnauit azarias eo
quita tame hoc exponit de obsedo
mortu dicentes. q. azael mortuu la-
uit aqua. et expadit strugilu sup fa-
ciem mortui. Josephus plane dicit.
q azael alia die misso laqueo stran-
gulauerit illum. Ad hunc sensum
quidam ꝓbam huius referunt. dice-
tes. quod azael candidam uestē mate-
riam posuit sup faciem eius simulans
refrigerationem. sed structim effudit
aquam. sup os eius donec suffocaret
eum. Quo uisu mortuo Iezrahel.

Porro anno quinto ioram filij a-
chab regis israel. in quo cepit re-
gnare et iosaphat rex iuda.
regnauit ioram filius iosaphat
iuda. octo annis. Qui ad exemplum
uxoris sue malum coram dño fecit.
sectus deos alienos. tame dns no
disperdidit iudam ꝓpter dauid serui
suum. Tunc recessit edom ne esset
sub iuda. sta & rege suum constitu-
erunt. Ascendit ioram in dabaith cum
omnibus quadrigis suis. et consurgens
nocte percussit edom. qui circūdederat
eum. et principes quadrigarum. fugit
ergo populus in tabernacula sua. Et
recessit edom ne esset sub manu iuda
usq; in presentem diem. Recessit
quoq; lobna in tempore illo. ne esset
sub manu eius. quia dereliquerat dñm
deum patrum suorum. Insuper et
excelsa fecit in montibus iude. et
fornicari fecit habitatores hierusalē.
et seduxit iudam. Scripte sunt autē
ei littere ab helya thesbite prophe-
ta huiusmodi. Hec dicit dns deus
dauid patris tui. pro eo quod non
ambulasti in uijs asa patris tui. et
in uijs iosaphat regis iuda. sed
ambulasti in uijs regum israel. et
fornicari fecisti iudam et habitato-
res hierusalem. imitatione domus
achab fornicate sunt. insuper et fra-
tres domus patris tui meliores te in-
terfecisti. ecce ego percutiam plagā
magnā populum tuum. et filios tuos
et uxores tuas. et omnem substantiam
tuam. Tu autem infirmitatibus mul-
tis curaberis. donec egrediantur in-
testina tua per languorem quotidie.
Suscitauit ergo dns contra ioram
spiritum philistiim et arabum qui
sunt iuxta ethiopes. et ascenderunt
in iudam et irruperunt eam. et
captiuam duxerunt omnem substan-
tiam que inuenta est in domo regis
filios quoq; eius et uxores. non fuit
ei filius nisi ochozias. minimus
omnium filiorum eius. Post hec
omnia percussit eum dns infirmitate
insanabili uentris. Et cum transis-
sent dies. et tempus reuolutum esset
quasi biennium. exierunt intestina
eius cum languore uehementissimo.
et mortuus est. Et non fecerunt ei
populus combustionem. sicut combu-
rebant patres eius. Triginta duo-
rum annorum erat cum regnare cepis-
set. et octo annis regnauit in hie-
rusalem. et abiit absq; desiderio.
Sepelierunt autem eum in ciuitate
dauid. non tamen in sepulchris re-
gum. Ochozias filius eius pro eo.
huc usq; ad oziam permittit
matthe. Regnauit autem anno duo-
decimo ioram filij achab regis israel
ochozias filius ioram regis iuda.
Triginta duorum annorum erat cum
regnare cepisset. et uno anno regnauit
in hierusalem. et ambulauit in uijs
ioram filij achab. abiit quoq;
cum ioram filio achab auunculo suo ad
pliandum contra azael regem syrie. i
ramoth galaad. et sauciauerunt eum
syri. et reuerso exercitu in obsidione
sub hieu principe descendit in iezra-
el ut curaret. et descendit ioram filius
ochozie ut uideret ioram filium achab
in iezrahel. De hieu rege israhel.

Hieus autem misit unum de iiii ꝑ
filiis ꝓphetaꝝ et ait ei. accinge lumbos tuos
ad exercitum et tolle ampullam olei
in manu tua. et uade in ramoth galaad. ut
hieu exercitum ibi ꝓcul uideris. intra
in medium eius. et consurgere fac
fratres suos de medio eorum. et duc
te in cubiculum interius. Tollens
ampullam olei fundes in caput eius.
et dices. hec dicit dns. unxi te in
regem super israel. Quo facto aperies
ostium. et fugies. nec expectabis ultra.
Abiit ergo puer adolescens in ramoth
galaad. Cumq; ille intrasset. sedebant
principes exercitus. et ait. uerbum mihi
est ad te o princeps.

:. Vide t matthei q ipe ꝑmittit ochoziam regem & reliquos usq; ad oziam

IIII

Et ait hieu · ad que · Qui rndit · Ad
te o princeps · forte no cognoscens hieu
hoc quasi ppugnum m intrte sua po-
suit · npm · et hieu · qui pm rndisset ·
Cuqz rndnyisset · eu m cubitu fudit
eum sup caput eius · Et ait · hec
dixit dns · Empi te regem sup istl · e
pcides omne domu achab Ultionem
sanguis seruoz meoz de manu iezA-
bel · Quo fco · citissime aufugit ppha
Cuqz regressus esset hieu ad suos dix
sui dixerut · Quid venit insanus iste
ad te · quasi insanos enim reputabat
filios ppharao · ut qui fugiente citissi-
me · quasi insanu · Et ait hieu · Forte
udicastis · Iam uerba uepana locut
e dicens · Hec dixit dns · Empi te regE
sup istl · festinauerut uqz tollE uestes
suas · et substernE ei in solidine ubima-
lis · et canentes tuba dixerut · Regnabit
hieu · Conspirauit ergo conr ioram · Et ait ·
Nullus nuciet hoc in iezrahel · sed
omnes ascendant fugiat · Cuqz ascende-
ret speculator in iezrahel aut · Video
globa nementem · Et suspicatus ioza
ut capta esset urbem ut pcem fa-
ceret · misit unum in occursum eozd · Qui ait ·
Hec dixit rex · pacata sint omia · et
ait hieu · Quid tibi et pax · Quasi di-
cat · Quid ad te · SequE me · Et nutie
huic · quasi rpi regi rndit · Quasi dicat ·
Quid queris de pace · qui tu · et pax
turbas · Et abiecit uticinu eis · Qui
sit · et iora scribit unum · Qui cu no
e reuersus ad eum · Et ascendes ioza
rex istl · et rex iuda in eo · egressi sic
in occursum hieu usq; in agru naboth · iez
rahelite · Et ait ioram · Est ne pax hieu
Qui rndit · Que pax · donec sigent
fornicationes matris tue · Quasi dicat ·
Que pax pt esse nob · cu ingrit offen-
dam dnm deu · p idolatriam matris tue · Et
fugiens ioram uit ad nepote suu · Ih-
sidie fuit hic ahazia · Cui hieu pcussit
ioram inf scapulas · et egressa e sagit-
ta p cor eius · et corruit mortuus · Et
ait hieu ad ducem tre pris militum ·
Prohice eum in agru naboth · Si e
nim qn ego · et tu sequebamur · achab
pren ipm qn ommauit e dns pro-
phetam · quod reddet ei in agro naboth
p sanguine naboth · et p sanguine filioz eius ·
Tamen supra de filiis naboth nulla fra
e mencio · Si q ubi tractu e hic supplen-
forte canes lingerut sanguine ioram
iuxta uineam iezrahel · Impleta enim
sanguinem achab cum lingerut sangui-
ne filii eius · Ahaziam uo fugientem
insecuta e hieu · et percussit eu in as-
censu gabar · Qui uulneratus fugit
in magedo · et mortuus e ibi · Et tule-
runt eum in curru · et sepelierut eu in ciuitate
dauid · Post hec intrauit hieu iezrahel ·
Porro iezabel audit in ore · et depinxit
oculos suos stibio · Sibium e cerule- — Stibium quid sit
us color · ut ingrederet quo mulieres
ornandi causa supercilia sua · ut fucat
colorant · et ornauit caput suum ·
ut pulchrior uideri ab apparet ·
Et p fenestra uit ad hieu · Numquid
pax esse pt Zari · qui interfecit dnm
suum · Quasi dicat · Tu interfecisti

dñs tuus sicut gamri · et eadem pena
puniendus es · Tunc duxit hieu duode
cim eunuchos qui circuibat eam · ap
prehenditq eam · Et apprehenderunt & con
culcauerunt ea pedibus eorū · Cumq se
deret hieu ad mesam ait ymis suis ·
Ite et sepelite maledictam illā · q filia
regis est · Cumq uenissent ad ea · non
inuenerunt nisi caluariam · & est ex
ma pars cerebri · & pedes et summitates
manuū · Quo audito ait hieu Ser
mo dñi est quē locutus est p helyam ·

IIII Reg xp

Erat autē de septuaginta filijs achab septua achab & morte eorū
ginta filij in samaria · & scripsit hieu
ad optimates ciuitatis · & ad nutritios eorū & ad optimates ciui
tatis dicens · Eligite quē uultis de fi
lijs achab · & statuite regē super
nos · et pugnate p domo dñi uri ·
Qui timuerūt respuerunt ei · Ecce duo
tui stant · fac quod tibi placet · Et
ait ei secundo · Si mei sum · estis tollite
capita filiorū dñi uri · & uenite ad
me crastina in iezrahel · Et septua
ginta filij regis erant apud optimates
ciuitatis · Qui nutriebant eos · Cumq
accepissent capita in cophinis
ad hieu · Nuntiauerunt ei dicentes ·
Attulerunt capita filiorū regis · Qui
dixit · Ponite ea in duobus acerui
bus ante portam usq mane ·
Factum est mane · egressus stetit
et ait ad omnem populum · Iusti estis
Ecce ego coniurauī aduersum dñm
meum & occidi eum · Quis autem
percussit omnes hos ·
Scitote ergo quia non cadet in terram
de sermone dñi quem locutus est dñs
super domum achab · & dñs fecit
quod locutus est in manu serui sui
helye · Percussit ergo hieu omnes
reliquos de domo a
achab in iezrahel · & optimates eius
et notos & sacerdotes · et non fuit ei sa
luandum · Ivit quoq inde & abiit
quadrigis suis ad montem samariae ·
Et inuenit fratres ochozie regis iuda · qui descendebant ad
salutandos ioram & ahaziam nepo
tes eorum · & ait occidite eos · Et occide
runt eos hieu · Et egressus est ad
sum hieu ionadab filius rechab ·
filium eius obuiam · quia de progenie
eius erat · Vide rectitudinem cordis mei
tecum · et benedixit ei · Et ascendit
quia fecerat · Quem imposuit curru
suo dixitq hieu ad eum · Ecce
pergis mecum in samariam · et
percussit omnes qui reliqui fuerant
de achab usq ad internecionem · Congre
gauit ergo hieu omnem populum · et
ait ad eos · Achab paulum seruiuit
baal · Hieu omnes prophetas eius
& sacerdotes · omnesq familiares ne
quem derelinquite · Sacrificium enim grande
mihi est baal · Et omnis qui defuerit non
uiuet · Sacrificium autem fraude
hieu baal · nec uus defuit · et re
plete est domus baal · Et ait hieu
filijs qui erant super nemores · Date
nemores omnibus seruis baal · Et de
dere · Cumq preparatum est hieu
diligenter ne quis deesset ut alius mi
nister dñi multitudo seruis ingredimini
& percute eos · nullus exeat · Et

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

pousserunt eos. fracerunq; baal omnia
erunt. et destruxerunt templum eius.
et fecerunt p eo lacunas. id est fur-
tiuos eunuchos ad mundandas
vias urbis. Et dixerunt baal sicut
baal de ist. Verum a vijs iehu
amy no recessit. Et ait dns ad
a feasti q; my corde meo erat con-
domui achab. filij tui vsq; ad quar-
tam generationē sedebunt sup thronū
ist. Et mortuus e sicut sepultus
in samaria. cui regnasset ioachaz
octo annis. & regnauit p eo filius
eius ioaz ut ioachaz. ut ioachas.

IIII pl

Porro de athalia & ioas

athalia videns mortuum
filium suū. et volens regnare
interficere omne semē regium ingressū
erat autē iosaba soror ochozie
eius pre. & uxor ioiade sacer-
dotis que furata e ioaz filium a-
hazie latuerem. ne interficeret. & ab-
scondit eū seū amis in domo dni
id est in dormitorijs cū nutrice
Anno autē septimo ioiada colleg
centuriones et principes lenitiū
& milites. et iunxit eos secreto filiū
regis et iurauerunt omes ei prius
cōm athaliam. & quod puerū i sab-
bato ostenderet regem. Et fecerunt
in hunc modū. Ingressi quatuor
erāt suum sacerdotes quorū ibi esse
in ebdomada vicis sue debebat secum
i ministerio regum quatuor minores
sacerdotes. et totidem cantores. & tot-
dem ianitores. Dissolto uō sabbato
pontifex qui ministrauerat cū turma
sua egrediebat ad ppa. ponifex uō
qui ministraturus erat ingrediebatur
cū turma sua. Cui autē ioiada pre-
ampliando edāto reminuit egressu-
ros & recepit ingressuros. faciens
eo eis duas turmas. Adimpsit quoq;
triam turma de centurionibus et le-
nitibus quos quecunq; & vtras do-
mum saltus & domū armorū qua
quondā fecerat dauid. dedit singulis
arma. et precepit egressuris ut cū-
straret regē in circuitu interiori & custodi-
rent. Ingressuris uō dixit ne dese-
derent ad domum regiam. ne furtiue
ingrediētes eo ei ductionem
regis impedirent. Et stat turmam
diuisit in tres partes. precipiens ut
una obseruaret portum sur. q; qua
ascenditur de cimiterio in domū re-
giam. Tertia pars obseruaret domū
messa. que dr porta scenarum
id est custodiū regis. p quā de domo
regia ascendebat in templum.
Tertia uō pte qua collegerat de
centurionibus et lenitis. posuit ad
custodiam altarū templi eo omni
parte. Tunc ipe cum reliquis sacerdo-
tibus & lenitis & seniorib; eduxit
filium regis. & unxit eū in regem
& imposuit sup eum diadema. et
testimoniū. id est legē dei dedit ei
tenendam. i manib; ei. ut eū ipo thesu
regni disciplina legis dei seruanda
cōmitterēt. Athalia uō audiens
scidit vestimenta sua clamas. co-
iuratio. coniuratio. Et ingressus
eam centuriones eū septa templi

Nota obprobriosū est mulieri regnare

iiii Reg. xxii

p portam equoꝝ. et mr fecit ibi pepi=
gitq; iocabū fedus inter dñm et regē et
inter ipm ut et rex et populus domino
seruiret. et mt regem et ipm ut ipse es=
set regem fidelit agret. et rex dñi ministra
ipm regeret. Dehinc ut ingrege p portā
equoꝝ et seruientiū in palacium. et
sedit sup thronū regnū. Et lete⁹ est
pplus tre. Quia absumpserat dns obpbri=
um ne mulier regnaret sup eos. Et
destruxerūt templū baal. aras q et ymi=
agines que fecerat iom athalia.
mathan quoq; sacerdotem baal. occide=
runt coram altari. Et erat septem annoꝝ
ioas cū regnare cepisset. Anno septimo
hieu regis isrl. et quadraginta annis
regnauit in iersm. et fecit recte cunctis
diebus. quibus docuit eū sacerdos.

Erant Quod ioas reparas
aute in domo dñi. nunc domus
no solū p vetustate et negligentia dominū
sed etiā que fecit athalia. Et de restau=
sanctificatis pauerat domū baal. rauit
Precepit itaq; ioas sacerdotib⁹ ut
instauraret sarthathechi do=
mus. recipientes oblationes
pretiorum. et q offerebatur p peo
cato idest que dabat iuxta estimu
nationē. Oblatio enim p delicto et pro
peccato sacerdotū erat. Que cū suscep=
issent sacerdotes usq; ad vicesimum
tertium annum regis ioas. no tamen
restaurauerūt sarthathechi templi.
Et vocatus rex phibuit sacerdotes
ult accipere pecuniam. Josephus ta=
men dicit ut q omnem regionē sume=
rent sacerdotes q cupite dimittū
sibi. Quod audiens ioiada ipso no
placē cessauit. et ob hoc no fuerūt
instaurate ruine. Tūc ioiada fecit
gazophilacium unum in templo. apto desu=
p foramine. et posuit illud ad dexte=
ram intrantiū domū. no longe
ab altari. Cuiꝰ apparente plurima
pecunia in gazophilacio. scriba re=
gis et pontifex ascendebat ea. et
dabat ipsis qui preerat construendo
domui dñi. et inde fiebat eis ratio
sed in fide tractabat. Hoc fiebat
eo pecunia illa. nichil aliquod in
domo dñi. nisi de eo quod erat re=
fidium sarthathechi. ut legit in pa=
ralipomenon. Et mortuus est ioiada
sacerdos qui solus legit p multos
annos centū triginta annis uixisse. et sepult⁹
est in ciuitate dauid. eo q; genere da=
uid regnauit in ipsis. Eo mortuo.
ioas allegitimis dei declinauit.
Cuiꝰ exemplo ecclam oppugnari ui=
olari fecit. Que ei arguēt zacha=
rias filius ioiade. fecit eū obrui
lapidibus int templū et altare. Cor=
ruit dicit epiphanius
no accepit ipse i
templo rursū mai=
feste. sicut pius. n
eo dabit. n eo e=
nullo post penas exsoluit. Hzael
enim rex syrie ei expugnasset
gath. asscendit in iersm. Ioas uero
misit oia thesauros domꝰ dñi et domꝰ

Q Duces filij
Zacharie cum
eo lapidati sūt
pr dñm postibu
mu qui p̄ dcs
e zacharias.

∴ De morte ioiade et genealogia eius
et de zacharia filio eius q fuit
lapidibus obrutus in templo et altare

regie no de absconditis tumulorū. ⁊ recessit ab eo. Cumq; intrasset ioas
langorem pessimū. eo q̄ diuinos
honores sibi indebitat impendi ut
dicit hebreus deo seruū eius pcussē-
runt eū ⁊ mortuus e ⁊ sepultus
ī ciuitate dauid. no tamē in monu-
mentis regalibus. Et regnauit p eo
filius eius amasias Indecimo a-
nno ioas decimi rex fuit
latinorū siluius aeneidis
qui pfidum albanorū mt̄ mortes u
bi nūc roma ē posuit. Hunc filius
fuit iulius p quem iuly pauli qui
ex romulo roma conditas fundā-
uit iuliam gentem. De morte he
liseī.
IIII ℞c xliii
Anno nicesimo tercio hise-
ioas regis inde regnauit io-
achas filius hieu sup israel. decē et
septem annis. ⁊ ambulauit in uijs
ieroboam. Et malū deū cōmi. israel.
dedit eos in manu azael. ⁊ in manu
benadab filij azaelis. ⁊ no fuit dele-
ti ioachaz de ppl̄o nisi quinquagīta
equites ⁊ decem curr̄. et decem mi-
lia pedituꝫ. Et deprecauit ioachas
dñm. ⁊ exaudiuit eū dñs dedit pacē
in diebus eius. ⁊ mortuus e ⁊ sepult̄
in samaria. Et regnauit ioas filius
eius p eo. Anno tricesimo septimo io-
as regis iuda. ⁊ tredecim annis reg-
nauit sup israel. ⁊ ambulauit uijs
ieroboam. no tamē ab eo q̄ peccare eū
fecerat israel. ⁊ descendit
ad eum ioas rex israel. ⁊ flens dicebat
pater mi. curr̄ israel ⁊ auriga eius.
Et ait helyseus. Affer arcū ⁊ sagit-
tas. Et pone manū tuā sup arcum.
Quo facto. imposuit helyseus manū
suas manibus regis. ⁊ ait. Aperi
fenestrā orientalem ⁊ iace sagittā
Et iecit. Et ait helyseus. Sagitta
dñi ⁊ contra syriam. et percuties pri
syrie que ē in aphech. donec consu
cam eam. Et iterū ait. Tolle sagittas
Et tulit. Et ait helyseus ad regē. Percute ter-
ram. Cumq; percussisset tribus
vicibus et cessauit. Irat̄ vir dei ait.
Si percussisses usq; septies tunc
percussisses syriam. nūc aute tribus
vicibus percuties eam. Et mortuus est
helyseus et sepelierūt eum in ma-
ra. Porro latrunculi moabite
venerat in terrā eo anno. Quida
aute sepelientes homīem viderūt la-
trunculos. ⁊ timentes proiecerūt cada-
uer in sepulchro helysei. Quod cū
tetigisset ossa helysei. reuixit homo
Josephi cuius dicit. latrones precessē
in helysei sepulchrū mortuū. que
ipi videbant. mīsecisse. Hortatus
e autē azael rex syrie. ⁊ regnauit
p eo filius eius benadab. Cum quo
dimicauit ioas rex israel tribus con-
gressionibus ⁊ vicit eū. ⁊ tulit de
manu eius ciuitates quas tulerat
azael de israel. iuxta ultimū helyseī.
De amasia ⁊ ioas rege israel.
Anno secundo ioas regis israel IIII ℞c xliii
regnauit amasias filius
ioas regis iuda. Vigesimo ⁊ quinq; a-
nnos erat cū regnare cepisset. ⁊

Hic inde errore
ullor q̄ indicijs fe
filijs inf patrib⁹ 1
mitor⁹ sinor⁹

viginti & octo annis regnauit. nomen matris ei ioiada de ierlim. Et fecit rectū coram dño in⁹ta ea que fecit ioas pr⁹ suus. nisi hoc tm q̄ excelsa non abstulit. sub audiendū & ultra eor⁹ nec enim ioas excelsa abstulit. sicut videt lra sonare. et misit hos q̄ miserat priem⁹ suum. no tamē filios eor⁹ p̄pter legē moysi que dicit filios non morient⁹ pr⁹ p filijs. nec filij p̄ patrib⁹ colligit autē exercitū ut amalechitas et idumeos expugnaret. et condixit a rege ut centum milia armator⁹ centū argenti talentis. Et ecce vir dei venit ei ad dicens. ne dimittat⁹ tecū israhelitas quia ydola sequant⁹ ut deus det eis victoriam. Et acquiescit licet graviter ferret. eo quod mercedes israhelitis p̄buerat. Et pugnauit dom⁹ in valle salinar⁹ decē milia. et apprehendit petrā. nobilem arabie ciuitatem. & vocauit eā iechel. quod sonat angulus dei eo ut plurimus videret⁹. quod hac deo iuuante cepit. Josephus tamē dicit bimos quos ceperat cum adduxisse ad excelsam petram arabie. et illos ex ea precipitauit. Petra q̄z dicit palipomenō. Nam sic in oibus sonant. Tamen deos quos tulerat de amalech post adorauit. q̄ audiuit eos dantes risa. Et deo perisse amalech. quia negligentes fuerant in cultu eor⁹. pro quo eis pena pepercit. Elatus enim in superbiam cepit ad ioas regem israhel. Veru michi sicut pres tui fuerūt dauid & salomon. Ad quem ven & videam⁹ nos. Quasi dicat pugnem⁹. Et cepit ei ioas in emgmate. Cardinus libani misit ad cedrum libani dicens. Da filiam tuā filio meo uxore. Et indignates bestie saltus libani conculcauerūt cardinem. Eleuat te cor tuum p victoria. Gaude nocēs malis. ne cadas tu & iudas tecū. Et no acquiescente amasia congressus est in⁹ta bethsames. & fugit iudas coram israel. Et stigat⁹ amasias et minabat ei mortem rex israel. nisi redderet ei ierlim. Quia tradita ei⁹ cepit ioas muros ierlim. a porta effraym que dr porta anguli usq; ad portā angruli quadringentis cubitis. Et tulit aurū et argentū et vasa que inuenta sunt in domo dñi & in thesauris regis. et obsides. et rediit in samariam. Et fuit contra amasiam guerra in ierlim. de ille fugit in lachis. & miserūt eum ibi. Et occiderunt illū in ierlim & sepulch⁹ cū cunctis dauid. Tulitq; omnes ipse filium eius oziam. & constituerunt eum regem. Anno xxiiij

Sub amasia tercius decimus rex lacmor⁹ filius achaz & in eo mōte qui nūc p̄ urbis est mortuus et sepultus cum loco no cubitus dedit. De ioboā rege israel & quo mortuus amos p̄phēta

De ioas rex israel & sepult⁹ samarie & regnauit filius eius iheroboam p̄ quē anno quintodecimo amasie regis iuda. & regnauit in israel annis xxxiij & uno anno. et ambulauit in viis ieroboam & pec⁹ restituit

.: De tribu nebulosa aire sic dra est IIII

fininos ipsi ab introitu emath que
tenet hoctha usq; ad mare solitudinis
quod e mare mortuu iuxta ubi dy
quod locutus e p seruu suu iona
filiam qui erat de geth. que e in
opeth ait offir. ad differentiam geth
que e in palestina. & e nome regi
onis. opeth enim nome e turris
nebulose que no loge erat a ciui
plo. Et de tribu zacharia nebulosa
eo q usq; ad nubes capiut exigue
staturae ut stacionem syrie p roboam
fuam no legimus in iona sed pter
gressionem eius quia peccauit
& scripsit. dicit iosephus eum pdix
isse quod post breuissimu tempus
asye poterat principatum. quod a
dem p roboam inchoatu e. sed p ea
g sumatu e. qui monarchia assyri
oz translata e ad medos. hac fel
citate ieroboam elatus fecit malum
coram deo. Et missus e amos theco
ites pphe. de pastoribus ubi pasce
bat gregem in samaria ut p dicet
eius ionem domui roboam. & cala
mitatem pphe dicens. Hec dicit
dns. ostigia sup domum roboam.
in gladio. Et rursum. Bene fi
nis sup pphm meum israel. Quod cu
significasset amasias sacerdos bet
thel roboam regi israel. ego madato
regis phibuit amos ne ult pphetaret
in regno dece tribuu. Cum autem
amos nollet cessare dicens. Non sum
pphetam sed pastor et missum a deo
frequenter afflixit eu amasias pla
gis. Tandem filius suus ozias
fregitur eum marcans. nec ei
tempora transigit. & seminuus
relatus in terra suam ibi mortuus
est et sepultus. Et mortuus e ro
boam. & regnauit p eo filius eius
zacharias. de ozia.

Anno decimo septimo roboam IIII xxc xxv
regis israel. regnauit ozias
ierim quinquaginta duobus annis
et fecit quod placitu erat coram
deo. Scripsit hieronymus trime
chocelsia non dicit sup esse eum
abstulit. Quia cepisse regnare e
ei hostes de anno duodecimo
bellasset et a ieroboam.
monitus fecisset sibi tributarios
reedificauit muros ierim quos
destruperat ioas rex israel. Erant
pterea circa plusticones & summa struc
turum diuersoru (quas dicit) esse
substantia mortuli comes dei timo
rate agere missus e. Ista in festiuitate
pricipiis induti stola ponca sacer
dotalis intrauit in templu. ut incese
ponet super altare thimiame. Azaria ait octoginta
sacerdotibus eum phibere. Et fac
tus e tremor. & claritas solis
nalde fulsit. & medie in facie
regis. et percussus e lepra in facie.
Unde admirate ne scissa e media
per mortis obscuri ad occidentem
& dimidia pars ita ut & dias clau

clausere et regias ei⁹ tus oppmer
et fugauit sco⁹sum extra urbem
priuata degens uita. Ioathay ui
filius ei⁹ gubernabat palacium
et iudicabat ꝑplm terre. Et mortu
us e ozias & sepult⁹ in cimitio da
uid Josephus tame dicit eum de
regib⁹ solu sepultu in orto. Et
regnauit p eo filius ei⁹ Ioathay.

Sc tpc ysaye

Sub ozia rege iuda & sub ioboam
rege istl cepit ꝓphare ysaias de
que plenius dicet ꝓphca & osee de
tribu ysachar oriundus in bethsemoth
Prophetauit aute contra decem
tribus panca de duab⁹ loquens
& principaliter iudeos in
ultimo tempore ad ꝑfm reditus.
Fuit quoq⁹ diem ducce resurrec
tionis predixit. Hic ut ait iero
nim⁹ principatus tenuit signum. Demer
dus in terra sicut quercus que
e in silo. & eo semetipa in diebus
eius fuit prica. & fce fuerunt eo ea
rotidem quere⁹. Hic in tra sua se
pultus placida quiete dormiuit.

Sc ꝓphcam osee 2
morte oig

Sub eisdem quoq⁹ ꝓphcauit ioel
de tribu ruben natus in agro be
tharon. qui desolatis terra duaz
tribuum eruca. bruco. locusta
rubigine nascendam. predixit
quoq⁹ effusionem spūs scī futura
sup seruos dei & ancillas. Qđ
fecit die pentecostes. Hic in be
thoron in pace mortuus e & sepul
tus. sub eisdem regib⁹ ꝓphcauit
abdias ut quidam tradunt
Sc secundum hebreos uerus e
quod ante eos ꝓphcauit. na mor
tuus e ante helyseum. Felicia em
eius p ostium helysei labebat ara
ta & a crede rib⁹ olim supposita. Su
dare. fuit aute de terra sichem
de agro bethamar. quinquage
narius ille cui pepcit helyas. Qui
relicto obsequio regis helye disci
pulus fcs est. cui⁹ sepulchrum
usq⁹ hodie cū mausoleo helysei
et Johis baptiste. in sabaste be
neracoi ritu. Sub ioboam re
ge istl ꝓphcauit ionas filius Ma
due sareptine. qui post reditum
a minive tempe famis assumpta
matre grecum meola fcs e. sta
et erubescebat. et in tra sua di
cens. Sic au fuerut obprobrium
meu. eo quod ꝓphcas gentium
uen mendax reputus sum. qui cus
actu fame redist i terra iuda et
defuncta e mar ei⁹. et sepelint
eam iuxta sepulchrum dilectu
Hic pdixit signum euisionis uerbi
quod dum uiderunt laqueum suc
cuose clamatem. ꝓpe sit finis. et
cum uiderit in uerbi gemis uinis.
huc cota illa cuncta irrecuperabiliter
euitat. Moritur et sepult⁹ i ꝓpe

Sc tpc 2 morte ione

lucra vnius iudicis ist. cuius se-
pulchrum mostrat in Bribium guth-
in ingulo inyta sephor. Incidentia

Sub ozia rege iuda finimatii e
monarchia assiriorp. sta sar-
danapolus ultimus monarchus
uictus ab arbace medo se meripm
cremauit. et tuc arbaces monar-
chiam ad medos trastulit. spe-
dutre. hoc enim fecat darius oc-
aso balthasar. fuerut tamen
reges assiriy sine monar-chia. ta-
men potencos usqp ad subuersione
ninue. qua apperauit nabu. la-
tinorp qr. tus deum rex fuit filiu
us yeas. pp que quintus deum
rex latinorp filius amulius.

De zacharia & sellu & manahem

Anno tricesimo octauo
ozie regis iuda regnauit
Zacharias filius roboam sup ist
scy mesibus. Qui fecit malu co-
ram dno sicut pres eius. Et pausit
cum patrib filium iabes et
regnauit p eo. Et trasiatu e regnu
ist de domo ieu in generacone qr-
ta inyta libu dni. Et regnauit
sellu anno mese in samaria sta ma-
nahem filius gadi de thersa pcus
sit cum in samaria. & regnauit
p eo. Qui pausit thersan & finimos
eius. eo quod gaines sui noluerat
ei aplre. Anno tricesimo nono ozie
regis iuda. regnauit manahem sup
ist decē anis. Et ambulauit in
vijs roboam. In diebus illis. ascē-
dit phul rex assiriorp in thersan.
& dedit ei manahe mille talenta ar-
genti ut recederet ab eo. & eria est
ei in auxilium. Cupsit aute mana-
he quinquaginta siclos argenti
a potentibus et diuitibus thre. per-
singulos. Int hec nuiat tradiur
habiret. missse manahe titulos
aureos. qui erat in dan & bethel
sed no veros. Sacerdotes enim
dolo sustulerut aureos titulos. &
absconderut eos. & fecerut eis de
deaurat os situs illis. Quos mi-
sit manahen regi assiriorp. Qui
fraude ppetra precepta reges assir-
iorp plurimu evarserut contra
ist. Et mortuus e manahen
& regnauit filius eius p eo phace-
ia. anno quinquagesimo ozie
regis iude. & duobus anis regna-
uit in ist. Contra quem phacee filius
romelie exiliarchus eius mit exerc
citu in samaria. in quinto anno
quinquagita viris. & regnauit
p eo anno quinquagesimo secundo
ozie regis iude. & regnauit bi-
ginti anis in ist. De micio cap

In diebus timtatis decem tribuu
phacee teglaphalassar rex
assiriorp ascendit in ist. Et est
ambigiu. an iste fuit phul.
ut alius. Et vastauit omem
regione trans iordane. & captiuas
duxit duas tribus & dimidia

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

uastauit quoq; guilleam de tribu ga-
bulon et neptalim · multos trāstulit se-
cum in assirios qui possēt dm dice-
bus comparī · Unde sepe legit q tres
tribus ist captiuauerit · t hoc fuit
tricesimo captiuitatis decem tribuum ·
porro osee filius hela misert phasee
regis ist · t regnauit p eo · Quo reg
Anno nauit ioatham t ierlm
secūdo phasee regis ist t regna-
uit ioathan filius ozie m ierlm · Dige-
ri quidē annos erat cū regnare copis-
set · et sedecim āīs regnauit · Nome
matris eius iorusa filia sadoch · t fe-
cit bonū coram dño · Verūtamen excelsa
non abstulit · Ipe edificauit portam
domus dñi sublimissima · qua quidē
plurimū turrim muris · Uer e que
in actibus apl̄orū speciosa dr · ab ser-
uis porta ioathan · Uer sola remā-
sit m̄ eusione fm̄ p caldeos · Hic de-
uicit amonitas · et imposuit eis
annuum tributū talenta argenti centum
et triticī decem milia choros et tot-
dem ordei · In diebus huius regis
syrie t phasee regis ist · ceperūt
infestare regnū iuda · Sub ioa-
than ozias ex plectitur lepra
de templo · de tribu symeon · cōtra
uenientes pdicto · Ister dicit dns ad
miniuem · Exterminabo te · t neq;
p̄ter hēmes de te impabunt mul-
to · De eusione quoq; finali nul-
le p̄dixit · que fm̄ e m̄ huc
modum · Palus que circūda-
bat ei sup̄mundauit ea · seo
parter-
et Jeremias sup nau
rhenon dicit hodiernū dyossi
et gyndē subuisan minue a rege
sublim medos repelosie ·
emisso de quatuor dicebus Ideo-
sepissē in libro suo ibi · Inundans ·
no faciat mocerem dns · t tepesta-
te t turbine ibi eius · Tamen
secundum alia librum legit ibi / ozi-
dans no faciet mocerem · Tamē
libru suu sepsit · p̄ captiuitate
decem tribuum · sub ezechia ·
dum uastaret ter iuda · ab assi-
rijs · in quo plenius ypsaiam
de destructione assiriorū · to sola-
cionem gentis sue · Qui tradem
mortuus e m̄ ira sua · t pace t
sepult̄ · Sub ioathan audit ysa-
ias dnm sedentem · t seraph
mundant labia eius · Sub eodem
exhorsus e ypsaiam nucheas · Et
mortuus a rege iuda ioathan ·
t sepultus a m̄ ciuitate dauid ·
t regnauit p eo filius eius achas ·
Sub ioathan olympias Inde
pmacis clensibus ostrenua
t fortis t nonulla genere mu-
go mia te t filia · De achaz ·
Anno decimo septimo phasee 1111 Re
regis ist · regnauit achas pvi
m̄ ierlm · Digne annos erat
cū regnare copisset · t sedecim
āīs regnauit · t ambulauit
uia regū ist · Siam et Bau de
filijs suis consecrauit ydolo · tra-
iciens eum p ignem thophet m̄

ualle hēmo inpra

Galle beemio iuxta altiſſidemacth
fuit autē quidam filius emon
eius uallis illa erat. & dos dicta e
uallis beemio. idest filii emon. q
qua erat topſet. Locus ſic dictus
Tunc aſcendit raſin rex ſyrie. & phā
cee rex iſrl in ierlm et obſederūt
eam primo ut aut ioſephus. Et cō
greſſus eſt eo achaz dictus e. et oc
ciſus e filius eius zacharias et multa
milia cum eo. et captus e princeps
militie eius dichan. Cumq; redire
tor rex iſrl in ſamaria cū magna
multitudine captiuoꝝ accepit et quida
pphete obuias dicens. eos no tradi
uiribus q̄s ſed q̄ ira dei contra
achaz arguens eos quod obſules
ſuos miſerint captiuos quos miſi
remiſſet. patus erat eis repentinus interitus. Tunc ad conſilium ba
rachie qui magnus erat in iſrl. rex
iſrl coſtituit captiuos magnam
hoſpitalitate. et liberos remiſit ad
ſua. Porro ſedo obſederūt ierlm
rex ſyrie. & rex iſrl. Cuq; timeret
achaz nimis. & fortaſſe in ydolas
dicens. Ne timeas ab his duabus
caudis tizonū fumigantium. idest
hos duos reges qui ſunt quaſi tizones fumigantes. idest cito defica
turos. Et no credidit eis achaz. nec vo
luit querere ſignū a deo. & miſit nūcios ad regem aſſyrioꝝ teglaphala
ſſar. dicens. Seruus tuus ſum
ego. Aſcende et ſalua me fac de
manu regis ſyrie. & regis iſrl.
Et nūciauit rex aſſyrioꝝ ſyria
et uaſtabat eam. & ideo redijt
raſin in damaſcum. & meſcat ra
ſin. & damaſcenos tranſtulit in cy
renem. que e uerſus ethiopiam.
Eſt enim alia cyrene in affrica
Et ecce rit ei achaz rex iſrl in da
maſcum. et uidit altare. Cumq; vi
deret altare damaſci miſit ad uriam
ſacerdotem in ierlm exemplar. eius.
ut conſtrueret ei conſimile. Quo ſe
cum redijſſet achaz altare eneum
tranſtulit a facie templi ad aqui
lonem. et ſtatuit altare nouū obtulit
holocauſta et pacifica. De altari
bus eneo ut traditur quidam fecit
illud horologium famoſum de quo
plura dicem. Et precepit ſacerdotib
ut de ceteris ſtatuis offerrent. et depoſuit achaz lites. et mare eneum ſtatuit pauimento
rum ne eis nullus uteretur. Cumq; ſac
ſalbi et ingreſſum regis exterius
euertit in templum dñi. ut cum
templo ea ptinaret ut ſic placeret regi aſſyrioꝝ. Eſt autem
muſac quizophilacium regni ſicut
corbana ſacerdotum. Edificium
ſalb in veſtibulo templi quod dicitur
ſabbatum. quia ibi reges quando ſab
bato ad templū ibant elemoſina
mittebat. Ingreſſum vō regis qui

dam dicit locum in quo rex ado-
rabat. ait porro q̃ quia ascendebat
ad adorandum que oma obtura-
uit achas sicut et clausent templi
ne mitteret sacdotes ad adolendu
incensum. sub eo audit ysaias on̄
babylonis. alia decem vidit sub eze-
chia. et mortuus e achaz et sepul-
tus in cimiterio dauid. et regnauit
filius ei⁹ q̃ eo ezechias. Incidencia.

Sub achaz roma condita est
in mōte palatino vndecimo
kl̄ maij a gemellis remo et romu-
lo. Romo ab urbe condita tercio re-
mus rustro pastorali occisus e a fra-
trio duce romuli. Consularibus fascis
sublime rapte sunt. et pulcherrima
virginum. thalamon sorte data est
duci romuli. Vide quia bene cessent
illi locus nupciarū eoīde dictus e
thalamus. De captiuitate decē tribuū

Anno duodecimo achaz regis
iuda regnauit osee sup israhel no-
uem ānis. fecit q̃ malū coram dño
s̄ non sicut pres ei⁹. Tradidit enim
dedisse licenciam israhelitis ut ascende-
rent in ierlm ter in ano. Contra
hunc ascendit salmanazar rex assi-
riorū. et fes est ei osee tributarius
cumq̃ deprehendisset rex assiriorū
q̃ osee rebellare meditaret. q̃ misisset
oratores ad so regem egypti cum munera mīsset
obsedit eum. et vinctum misit in
carcerem in mmue. et obsedit sa-
mariam tribus ānis. et cepit eam
ano nono osee et sexto ezechie. et
transtulit israhel in assirios sedit septē
tribus q̃ remanserat. et posuit
eos in potū fluuium gozan. ultra
montes medorū et ppsiarū. Hy ꝑma
captiuitate tum tribuum creditur
captiuatus fuisse tobyas. et mansit
in nmue. Del forte cum rege osee
ductus e in nmue. cuius hystoria co-
summata e sub manasse filio ezechie.
Sed nos eam tertiabimus post finem
libri regum. Porro rex assiriorū de
diuersis regionibus adduxit colonos
in samariam. paucos ꝑmo sed p̄ora
assaraddon populauit eam et habita-
uit in urbibus ei⁹. Cuius cum de
quinq; regionibus quinq; idola por-
tauerint in samariam queq; regio sua
et omes ꝑus vocati sut cuthei a qui-
busdam porcinorib⁹ mr̄ eos qui de-
nerat de regione ꝑsida que dr̄ e
chuta. a quodam flumine. Greci uō
diuerut eos samaritas qui e in eua-
gelio samaritanus dicitur. Hebrei vo-
cauerut eos iacobitas qua supplan-
auerit israhelitas a finib⁹ suis. Cum ei
remisset in tra israhel mmus sit dns
in eos leones et mactabat eos. et
nuciatū e regi assiriorū quod pos-
set colam ei⁹. q̃ ignorabat legitima dei
terre illius. et misit eis vnū de sacer-
dotib⁹ israhel et legē moysi in septem
libris antiquorib⁹. et habitabat sacer-
dos in bethel. et susceperunt eū ritū
sione et legitima dei israhel. michilomi⁹
tribue deos suos in excelsis colebat
vnde queq; dicebat hebreos sibi ꝑ-
quos cū bene erat hebreis. cū vero
male dicebat michil de sibi cū israhel. ꝙ
fuerunt ante decem tribus de iudea
p̄ annos nongentos quadraginta septē
ab exitu de egypto. a diuisione vō
regni in filios erat cum duabus qua-

1111 xl̄e / xvii

gnera et menses septem & dies septem
secundum iosephum. Quidam autem eo
rum fugerunt in regnum iuda.
multi absconderunt sem abditis et
latuerunt in speluncis arundinibus
qui post ingressum regis assiriorum
redierunt ad ipsa et habitauerunt cum
samaritanis De ezechia

IIII Reg XVIII

Anno tertio osee regis israel regnauit
ezechias in ierlm. Viginti
quinque annorum erat cum regnare cepisset.
et viginti nouem annis regnauit. Nome
matris eius abia de ierlm filia zacha
rie posthumi filii zacharie lapidati
cum quorundam sacerdotibus et leuitis ape
ruit templum primo anno et primo mense
regni sui. et rursus dei reparauit et restitu
it sacrificia mundicias et ipse de consilio sa
cerdotum fecit pascha secundo mense no
mine ipso. quia non potuit quod prius
mense quemire in ierlm. nec sacer
dotes purificati erant. tanta tunc facta sunt
multitudo. quod multi non purificati co
mederunt pascha. et tota copia dieb
marii quod in multis locutus supplerent
officium sacerdotii. et quod pascha sollemp
nizauerunt alios septem dies. hic
dissipauit excelsa et statuas
et lucos succidit et ipse regis speciem
eneum que fecit moyses. cui usque ad
illud tempus filii israel adolebant incen
sum. et priusquam ei starent in torrem
tem aduersum. et vocauit nomen eius nohes
tan. quod interpretatur es eorum ut quae illi pro
numine colebant in dictis dei mentiu
lum ee eum et non deum agnoscerent.
Quasi dicat. Diabolum dei. si non
erat. Depsit quoque filius israel ut re
direrent ad cultum dei. Quorum qui
dam mandata neglexerunt. quidam
quosdam offecerunt. Unde prohi
bitum est eum ut predam emercerunt capti
uari. Accessit quoque a rege assiriorum
ne seruiret ei. Ipse percussit philistheos
usque ad gazam. et omnes terminos eorum
a turre custodum usque ad ciuitatem
munitam. Deest et ptholomaida et ciuitates
Anno quartodecimo regni ezechie
ascendit senacherib rex assiriorum
terram iuda et cepit ciuitates eorum
et misit ad eum ezechias in lachis
dicens. Peccaui ame. et quod imposue
ris michi feram. Et indixit ei rex
assiriorum trecenta talenta argenti et
triginta auri. et iuramut quod non
noceret ei. Cuius non immemisset eze
chias hec sumam in thesauris do
mus dni et sub recepit lamminas auri
quas ipse affixerat in ualuis templi
Cuius misisset regi assiriorum per eam
pecuniam irritu fecit senacherib
insurgendu. et misit obsidendum
ierlm turtham et rapsacen. et cast
metati sunt iuxta aquaeductu piscine
superiorem. et quem via agri fullonis
et absconderunt ciuitas aqua exteriorem
piscine. Cumque uocassent regem ad
collo quem nolunt exire. sed misit
ad eos eliachim pone sue et sobna
scriba. et ioachim a commentariis et
loquebat ad eos hebraice. Et
erat enim samarites ut quida uolunt
fuerunt qui dicitur eu filiu ysaie
transierunt ad assyrios. et susceptu
rum eum genuum. Et res erat ciuitatis
huius et ait. Hec dicit rex magnus

Comedauit ezechie q destruxit
speciem eneum et colebat
q deo

assiriorū dic te ō ezechia In quo confidis ut audeas rebellare. Si confidis in rege egyptio mittens baculū harundineū. Si sperā ponis in deo tuo nōne ipe ē deus in abstulit excelsa eius altaria. Dixit quoq in deo sperandū sit. sed falsum ē ipm abstulisse excelsa dei et altaria. Hoc em no cōfidendum. sed p deū fieri. ut destructo errore populi uideret deum in templo ierlm adorari. Secuit ad hec verba cōminatoria. Si quid diis gentium liberauit terram suā de manu mea ut possit dns eruē ierlm. quasi dicat Si tantis diis pcrib⁹ facile uicerūt romani solam ierlm uno deo pcussile bucca. Si spem ponis in ipso tuo dabo tibi duo milia equorū nec poteris apud te tantum ascensores. Cū autem dixit dnm dixisse ei ascende ad hāc terram et dissolue ea locutus dixit. Et regubant uiri rapsacen in loquentes eis syriace et no iudaice. audiente populo qui erat supermuru. Tunc exclamauit rapsaces eram ad ipm. Dicit rex magnus assiriorū. Facite mecū quod uobis utile ē. ne comedatis stercora ura et bibatis urina uram. Egrediminī ad me et unusquisq uestrum uomat uina ad uos. et transferā uos in terrā que est plus uino. per uba ista audit eos fame et sitī et cupiendos ut egrediant. simulq illecebra timorē iniecit ut quos terrore nō uicit persuasione deciperet. Cumq reuolisset uiri quinquaginta istius ad ezechiam scidit rex uestimenta sua et opertus est sacco. et ingressus e domū dni. Et misit predcos uiros et senes de sacerdotibus opertos saccis ad ysaiam prophetā. Hec dicit ezechias. Dies hec dies e tribulationis ire et increpationis dñice. Ora p reliquiis istis. Si forte dns audiat blasphemias rapsacis et uindicet. Fudit ysaias. Hec dicit dns ezechie. Noli timere. Ecce ego mittam spm regi assiriorū spurcum sibilabit timoris et audiet nuntiū et reuertet in terrā suā et decidā eum gladio in terra sua. Et reuertit rapsaces a ierlm et inuenit regem assiriorum oppugnantem lobna. Audiuit enim rex ad egyptum oppugnandā. ut triumphans reduceret ad extendū ierlm. Cumq audisset populum audiuit tharacham regem ethiopie cum uasto exercitu uenire in auxilium egyptiorū et turbatus rex dixit tharacam et sacerdotem uultum et ideo no dimicauit cū eo et reuertit in uidua et obsedit ierlm. Godolias tamē adhuc cum essem reditus sui tradit. Deinde nocte rex egyptiorū ad deum multitudo serpentū in una nocte comedit cordas aureum in castris eius. Et sic fuit assirij inermes. Et dicit rapsacen cum exercitu remansisse. circa ierlm et semacherib reuertisse ad eum de egypto. Verūtamen audiuit dicitur semacherib de egypto ut uideat cum. Et fecit sicut que scribūtur. De signo prius annor⁹ q̄ proferat ysaias

Quinq egrediet semacherib ut uideat ne transfret in egyptum. misit ezechie uirū terribilē et minacem ut plenius dicens. quod deus istī no posset eū liberare de manu sua. Tunc ascendit ezechias in domū dni. et eo

·: quia ista vocat filia ꝛ ligo syon IIII

pauidens tuus cora dño oraunt dicēs· Die dñe· isti audi uba semacherib quib⁹ exprobrauit te nobis Salua nos obsecro de manu ip⁹· Tunc misit ysaias ad ezechiam significans ei uba dñi ad semacherib in hunc modu· Sperner te semacherib uirgo filia syon· Que ideo dr ego et filia dicit· quia cūctis gentib⁹ ydolis adoratibus hec sola fuisse existimem religionis dñi dei· et que ne ad maiorem blasphemiam concitaret pmi no rndit· Mouebit caput post tergum tuu cum stigens ad dirimendam arrogantiam tua certa de ulatione· exprobrasti sed isti· Uirtibus tuis assp̄sisti· quod nastasti uideam· sed ego dicēs ab quib⁹ ego plasmau illud et nunc adduxi· dest ego qui ab eūo disposuera quod sic flagellare peccatores nec implem· ego auctor fui tu mimster· Pona uirgi oraculi in naribꝫ tuis sicut fit bubalo et chamum in labijs tuis sicut fit eq̄· ut tua fortitudo domen· et reducā te in tram tua (Tunc addidit ysaias ūba sua ad ezechiam dicens (Tibi aute ezechia hoc erit signū liberationis tue (Tercio anno recedet a te semacherib no rediturꝫ ego aute predico tibi qđ facies hoc ano et quid fiet· ut cum dies impleta· scias deo et quod p dyoi de tercio· Comede hoc ano quod reperis· Del secundu ysaiam· q̄ sponte nascit· at secūd septuagnta que p nus seueras· Imminete messione uru erut assirij· et nastruerut segetes tuas et olyueta· sed quecūq; nō ingu-

lab⁹ equoꝝ calcaueiam eua serut Unde dicit septuagnta comede que pus seueris· Etiam decalcatis que dam sponte gnmauerut· De quib⁹ dicit ysaias· Comede que sponte nascuntur Etiam cum p̄fissent aduersu semacherib congregauerat sibi bu augi victualia et reposuerat in ierlm· de quib⁹ dicit liber· regu· Comede quod reperis Porro secūdo ano comede que sponte nascetur· at secūd ysaia· pomis uesce quod idem e Secūdo an ano dū moraret semacherib in egipto· quia defuerat eis predā victualia multiplicauit eis dns habundē que sponte gignit hmoi· Porro in tercio a no figuto hoste seaui seminate metite et comedite· Et tue de ista egi redient reliquie et quod saluatu e de monte syon· et quod reliquu e de domo iu da· mittet radicem deorsum· et fiuet fructu sursum· Per stile arboris sigt que quāto pfundius figit radice tanto copiosius et alcius fuet fructu· Et e sensus· Quitcūq; ipli que figit de iudea ante fuiem hostium et recepit se in ierlm· ut saluaret figuto hoste· redibit in tra sua· et populabit eam dest multitudo· Hoc audito grauius e ezechias· et de cōsilio ysaie et supe uenium obturauit capita fontium· ejō urbem· et exercitus aquarū iudea· ne reducto assirij inuenirent aqām habundantiam (Tunc obturauit ezechi as superiore fontē aqām gyon· et au rit eas subter occidentē urbis da-

ud. ut influerent piscina interiore
fecat cāam ante fontē syloe quasi stag-
num in quo colligeretur aque et rese-
uaretur cūbq in obsidionē urbis.
et secundum ephiphanium ad pces ysa-
ie copiosius solito egresse sut aque de
fonte syloe. Hoc aūt stagnum vocat
in euangelio natatoria syloe. De fu-
actum e aūt ga semacherib.
post annum rediit semacherib
ab egypto. et cū nastasset iudea tribꝰ
obsedit iherl̄m. sed in eadem nocte an-
gelus dñi percussit in castris assiriorū
centū octoginta quinq̄ milia. et ti-
mens semacherib fugit et reuersus
est ut aūt hebrei. et rediit in ninuē
Cumq̄ adoraret in templo nesrac deū
suum adramelech. q̄ aūt hebrei cap̄
et sarasar filii eius barbara cesarum
eiꝰ. percusserūt eū ab angelo in ingressu
templi. et fugerūt in terrā armeniē. et
regnauit assarhaddon filius eius pro
eo. Iudith autē hystoria q̄ in
tempꝰ assiriorū captiuitatis ponit
ante reditū populi de babilone
narratur. Ezechias aūt rex iude
cū audisset q̄ semacherib rex assiriorū
recessisset a iherl̄m. et castra eius
inuenisset deserta. et plena diuitiis
multis. tulit omnia spolia eorū. et
dedit in thesauros domus dñi. et
exaltatus est coram cunctis gentibus
post hec infirmatus est usq̄ ad mortē.
et orauit dñm. et exaudiuit eū. et
signum dedit ei. Ecce reuertetur
umbra per lineas quas descendit in
horologio achaz decem retrorsum.
et reuersus est sol per decem lineas
per quas descenderat. Merodach
aūt filius baladan rex babilonis
misit epistolas et munera ad eze-
chiam. audierat enim infirmatum
eum fuisse. et conualuisse. Et
letatus est ezechias in aduentu
eorum. et ostendit eis omnia
vasa aromatum. et unguenta. et
uniuersa vasa sua. et omnia que
habebantur in thesauris. non
fuit quod non ostenderet eis in
domo sua. et in omni potestate
sua. Et factum est verbum dñi
ad ysaiam dicens. Quid dixerunt
viri isti. et unde uenerunt ad te.
Et ait ezechias. De terra longe
uenerunt ad me de babilone. Et
dixit ad eum. Quid uiderunt in
domo tua. Et ait ezechias. Omnia
que sunt in domo mea uiderunt.
nichil est in thesauris meis quod
non ostenderim eis. Et dixit ysaias
ad ezechiam. Audi sermonem dñi
exercituum. Ecce dies uenient.
et auferentur omnia que sunt in
domo tua. et quecunq̄ thesaurizauerunt
patres tui usq̄ in diem hanc in
babilonem. non remanebit quic-
quam dicit dñs. Et de filiis tuis
qui egredientur de te quos genu-
isti tollent. et erunt eunuchi in
palatio regis babilonis. Dixit
ezechias ad ysaiam. Bonus sermo
dñi quem locutus es. Et dixit in
corde suo. Quia erit pax et ueritas
in diebus meis. Reliqua autem
gesta ezechie. et omnis fortitudo
eius. et quomodo fecerit piscinam
et aqueductum. et introduxerit
aquas in ciuitatem. scripta sunt
in libro verborum dierum regum
iuda. Dormiuit ezechias cum
patribus suis. et sepelierunt eum
in ascensu sepulchrorum filiorum
dauid. Et honorem magnum
habuit in morte. et sepelierunt
eum omnes habitatores iude et
hierl̄m. Et manasses filius eius
regnauit pro eo. Et hic erat
annorum duodecim cum regnare
cepisset. et quinquaginta quinq̄
annis regnauit in hierl̄m. Nomen
matris eius hephzibah. Et fecit
malum coram dño. iuxta abhomi-
nationes gentium quas disperdidit
dñs a facie filiorum israel. Et
reuersus edificauit excelsa que
demolitus fuerat ezechias pater
eius. et erexit altaria baal. et fecit
lucos sicut fecerat achab rex israel.
et adorauit omnem militiam celi
et seruiuit eis. Et edificauit altaria
in domo dñi de qua dixerat dñs.
In hierl̄m ponam nomen meum.
Et edificauit altaria omni militie
celi in duobus atriis domus dñi.
Et ipse traduxit filium suum.
et consecrauit eum. et auguriatus
est. et fecit pythones. et multiplicauit
ut faceret malum coram dño ad
iracundiam eum prouocans. Sculptile
quoque quod fecerat posuit in domo
dei. de qua dixerat dñs ad dauid
et ad salomonem filium eius. In
domo hac et in hierl̄m quam elegi
ex omnibus tribubus israel. ponam
nomen meum in sempiternum.
et non addam ultra ut moueatur
pes israel de terra quam dedi
patribus eorum. ita tamen si custo-
dierint facere omnia que mandaui
eis. et uniuersam legem quam
precepit eis seruus meus moyses.
Et non audierunt. Seduxit autem
eos manasses ut facerent malum
super gentes quas delerat dñs
a facie filiorum israel. Locutusque
est dñs per seruos suos prophetas
dicens. Quia fecit manasses rex
iude abhominationes istas. et
malefecit super omnes amorreos
qui fuerunt ante eum. et peccare
fecit iudam in idolis suis. Propterea
hec dicit dñs deus israel. Ecce ego
inducam mala super hierl̄m et
iudam. ita ut quicunq̄ audierit
tinniant ambe aures eius. Et
extendam super hierl̄m funiculum
samarie. et pondus domus achab.
et delebo hierl̄m sicut delet quis
tabulas. delens et uertens ad
inferiora. Et derelinquam reliquias
hereditatis meē. et tradam eas in
manus inimicorum suorum. et
erunt in direptionem et in rapinam
cunctis hostibus eorum. eo quod
fecerint malum coram me. et
exacerbauerint me a die qua egressi
sunt patres eorum de egypto usq̄
in diem hanc. Insuper et sanguinem
innocentem effudit manasses multum
nimis. donec impleret hierl̄m ab
ore usq̄ ad os. absque peccatis
suis quibus peccare fecit iudam
ut faceret malum coram dño.
Reliqua autem gesta manasses.
et omnia que fecit. et peccatum
quod peccauit. nonne hec scripta
sunt in libro verborum dierum
regum iuda. Et dormiuit manasses
cum patribus suis. et sepultus est
in horto domus sue in horto oza.
Et regnauit amon filius eius pro
eo. Et hic erat annorum uiginti
duorum cum regnare cepisset.
et duobus annis regnauit in hierl̄m.
Nomen matris eius mesullemeth
filia aruz de iethlia. Et fecit malum
coram dño. sicut fecerat manasses
pater eius. Et ambulauit in omnibus
uiis quibus ambulauerat pater eius.
et seruiuit idolis quibus seruierat
pater eius. et adorauit ea. Et
dereliquit dñm deum patrum suorum.
et non ambulauit in uia dñi.
Et conspirauerunt serui amon contra
eum. et interfecerunt regem in
domo sua. Percussit autem populus
terre omnes qui conspirauerant
contra regem amon. Et constituit
populus terre iosiam filium eius
regem pro eo. Et hic erat annorum
octo cum regnare cepisset. et
triginta et uno anno regnauit in
hierl̄m. Nomen matris eius idida
filia adaia de bosechath. Et fecit
rectum coram dño. et ambulauit
in omnibus uiis dauid patris sui.
non declinauit neque ad dexteram
neque ad sinistram. Anno autem
octauo decimo regni sui misit
rex iosias saphan scribam in
domum dñi dicens. Ascende ad
helchiam pontificem. ut supputet
pecuniam que illata est in templum
dñi. quam congregauerunt ostiarii
a populo. et dent eam in manu
operantium qui sunt in templo
dñi. ut dent eam fabris lignariis
et edificatoribus. et cementariis.
et ut emant ligna et lapides
quadros. ut instaurent domum
dñi. Verumtamen non ponatur
numerus pecunie que datur in
manibus eorum. quia in fide
tractant eam. Helchias autem
pontifex dixit ad saphan scribam.
Librum legis inueni in domo dñi.
Et tradidit helchias liber saphan.
et legit eum. Et intulit saphan
scriba ad regem sermonem. et
nunciauit ei dicens. Omnia que
dederant seruis tuis. conflauerunt
pecuniam que inuenta est in domo
dñi. et tradiderunt eam in manu
operantium et magistrorum. Et
nunciauit saphan scribe regi dicens.
Librum dedit mihi helchias sacerdos.
Et legit eum saphan coram rege.
Cumque audisset rex uerba legis
scidit uestimenta sua. Et precepit
helchie sacerdoti et ahicam filio
saphan. et abdon filio micha. et
saphan scribe. et asaie pueri regis
dicens. Ite et consulite dñm pro
me et pro populo et pro uniuersa
iuda. super uerbis libri istius qui
inuentus est. Magna enim ira dñi
succensa est contra nos. eo quod
patres nostri non audierint uerba
libri huius. ut faciant omnia que
scripta sunt nobis. Abiit ergo
helchias et hi quos rex iusserat
ad oldam prophetissam uxorem
sellum filii thecuath filii aseras
custodis uestium. Habitabat autem
in hierl̄m in mesuri. Et locuti
sunt ad eam hoc ordine. Et dixit
eis. Hec dicit dñs deus israel.
Dicite uiro qui misit uos ad me.
Hec dicit dñs. Ecce ego inducam
mala super locum istum et super
habitatores eius. omnia uerba libri
quem legit rex iuda. eo quod
dereliquerint me. et sacrificauerint
diis alienis. ut irritent me in
cunctis operibus manuum suarum.
Et succendetur furor meus contra
locum istum. et non extinguetur.
Ad regem autem iuda qui misit
uos ut consuleretis dñm. hec dicetis
ei. Hec dicit dñs deus israel.
Quia audisti uerba libri. et perterritum
est cor tuum. et humiliatus es
coram me. audiens quecunq̄ locutus
sum contra locum istum et habitatores
eius. ut sint in solitudinem et in
maledictum. et scidisti uestimenta
tua. et flesti coram me. et ego
audiui. dicit dñs. Ecce congregabo
te ad patres tuos. et colligeris ad
sepulchrum tuum in pace. et non
uidebunt oculi tui omnia mala que
inducturus sum super locum istum
et habitatores eius. Et retulerunt
regi responsum. Et congregauit
rex omnes maiores natu iuda et
hierl̄m. Et ascendit rex in domum
dñi. et omnes uiri iuda. et habitatores
hierl̄m cum eo. sacerdotes et prophete
et uniuersus populus a paruo usq̄
ad magnum. Et legit coram eis
omnia uerba libri federis qui
inuentus est in domo dñi. Et stetit
rex super gradum. et percussit
federe coram dño. ut ambularent
post dñm. et custodirent mandata
eius. et testimonia et iustificationes
in omni corde et in tota anima.
et suscitarent uerba federis hec
que scripta erant in libro illo.
Et steterunt omnes in federe.
Et precepit rex helchie pontifici
et sacerdotibus secundi ordinis.
et ianitoribus. ut proicerent de
templo dñi uniuersa uasa que facta
fuerant baal et lucis et omni militie
celi. Et combussit ea extra hierl̄m
in aruis cedron. et tulit cinerem
eorum in bethel. Et consumpsit
idolatras quos constituerant reges
iuda. ut sacrificarent in excelsis
per ciuitates iuda. et in circuitu
hierl̄m. et eos qui adolebant incensum
baal. et soli et lune et duodecim
signis et uniuersa militie celi.
Et eduxit lucum a domo dñi extra
hierl̄m ad torrentem cedron. et
combussit eum. et comminuit in
puluerem. et proiecit cinerem eius
super sepulchra filiorum populi.
Et destruxit domos effeminatorum
que erant in domo dñi. in quibus
mulieres texebant uestes lucarias.
Et adduxit omnes sacerdotes de
ciuitatibus iuda. et polluit excelsa
in quibus sacrificabant sacerdotes
ubi adolebant incensum. a gabaa
usq̄ bersabee. et destruxit excelsa
portarum que erant in introitu
portę iosue principis ciuitatis.
que erant a sinistra portę ciuitatis.
Attamen sacerdotes excelsorum non
ascendebant ad altare dñi in hierl̄m.
sed comedebant azima in medio
fratrum suorum. Polluit quoque
thophet que est in ualle filiorum
ennom. ut nullus consecraret filium
suum aut filiam suam igne transire
ad moloch. Et abstulit equos quos
dederant reges iuda solis. in introitu
templi dñi. iuxta exedram nathanmelech
eunuchi qui erat in parasin. et
quadrigas solis igne combussit.
Altaria quoque que erant in tecto
cenaculi achaz que fecerant reges
iuda. et altaria que fecerat manasses
in duobus atriis domus dñi. destruxit
rex et contriuit inde. et proiecit
pulueres eorum in torrentem cedron.
Polluit etiam excelsa que erant
contra hierl̄m. a dextris montis
offensionis quem edificauit salomon
rex israel. Astharothe idolo sidonio.
et chamos idolo moab. et melchom
idolo filiorum ammon. Et contriuit
statuas. et succidit lucos. et implauit
locum eorum ossibus hominum.
Altare quoque quod erat in bethel
excelsum. et fecerat ieroboam filius
nabath qui peccare fecit israel.
altare inquam illud et excelsa
destruxit. et combussit. et comminuit
in puluerem. et succendit lucum.
Et conuersus iosias uidit sepulchra
que erant ibi in monte. et misit
et tulit ossa de sepulchris. et
combussit super altare. et polluit
illud iuxta uerbum dñi quod locutus
est homo dei qui predixerat hec
uerba. Et dixit. Quod est hoc
monumentum quod uideo. Dixerunt
autem ei uiri ciuitatis. Sepulchrum
est hominis dei qui uenit de iuda.
et predixit hec uerba que fecisti
super altare bethel. Et ait. Dimittite
eum. nemo mouet ossa eius. Et
conseruata sunt ossa illius cum
ossibus prophete qui uenerat de
samaria. Et uniuersa templa
excelsorum que fecerant reges
samarie ad irritandum dñm.
iosias abstulit. et fecit eis secundum
omnia que fecerat in bethel.
Et immolauit omnes sacerdotes
excelsorum qui erant ibi super
altaria. et combussit ossa humana
super ea. Reuersusque est hierl̄m.
Et precepit rex uniuerso populo
dicens. Facite phase domino deo
uestro sicut scriptum est in libro
federis huius. Non enim celebratum
est phase tale a diebus iudicum
qui iudicauerunt israel. et omnes
dies regum israel. et regum iuda.
Sed in octauo decimo anno regis
iosie celebratum est phase hoc
domino in hierl̄m. Insuper et
pythonicos et ariolos et idola et
cuncta abhominamenta que uisa
sunt in terra iuda et in hierl̄m
abstulit iosias. ut impleret uerba
legis que scripta erant in libro
quem inuenit helchias sacerdos
in domo dñi. Similis illi non fuit
ante eum rex qui reuersus esset
ad dñm in omni corde suo. et in
tota anima sua. et in uniuersa
fortitudine sua. iuxta omnem legem
moysi. Post eum non surrexit
similis illi. Verumtamen non auertit
dñs a furore irę magnę qua
succensa est ira eius contra iudam
propter omnes iracundias quibus
exacerbauit eum manasses. Et
dixit dñs. Et iudam proiciam a
facie mea sicut proieci israel.
et reprobabo ciuitatem hierl̄m
quam elegi. et domum de qua
dixi. Erit nomen meum ibi.
Reliqua autem gesta iosie. et
uniuersa que operatus est. nonne
hec scripta sunt in libro verborum
dierum regum iuda. In diebus
eius ascendit pharao nechao rex
egypti contra regem assiriorum
ad flumen euphraten. Et abiit
rex iosias in occursum eius. Et
interfectus est in mageddo. cum
uidisset eum mortuum. Et imposuerunt
eum seruis in curru. Et reportauerunt
eum mortuum de mageddo. et
sepelierunt eum in sepulchro patris
sui. Et populus terre tulit ioachaz
filium iosie. et unxerunt eum.
et constituerunt eum regem pro
patre suo. Et hic erat annorum
uiginti trium cum regnare cepisset.
et tribus mensibus regnauit in
hierl̄m. Nomen matris eius amital
filia hieremie de lobna. Et fecit
malum coram dño. iuxta omnia
que fecerant patres eius. Et uinxit
eum pharao nechao in reate in
terra emath. ne regnaret in hierl̄m.
Et imposuit tributum super terram
talentum argenti. et talentum auri.
Et constituit pharao nechao eliacim
filium iosie regem pro iosia patre
eius. Et uersum est nomen eius
ioachim. Ioachaz autem tulit
pharao nechao. et adduxit eum
in egyptum. Et hic erat annorum
uiginti trium cum regnare cepisset.
et undecim annis regnauit in
hierl̄m. Et fecit malum coram dño.
iuxta omnia que fecerant patres
eius. Et ascendit contra eum
nabuchodonosor rex babilonis.
et uinxit eum in catenis. ut duceret
eum in babilonem. Et de uasis
domus dñi transtulit nabuchodonosor
in babilonem. et posuit ea in templo
suo in babilone. Reliqua autem
gesta ioachim. et abhominationes
quas operatus est. et que inuenta
sunt in eo. ecce scripta sunt in
libro regum israel et iuda. Et
regnauit iechonias filius eius pro
eo. Et hic erat octo annorum
cum regnare cepisset. et tribus
mensibus et decem diebus regnauit
in hierl̄m. Et fecit malum coram
dño. Et post annum reuersus
nabuchodonosor misit et adduxit
eum in babilonem cum uasis templi
dñi. Et constituit sedechiam
regem super iudam et hierl̄m.
Et hic erat annorum uiginti
unius cum regnare cepisset.
et undecim annis regnauit in
hierl̄m. Nomen matris eius amital
filia hieremie de lobna. Et fecit
malum coram dño. iuxta omnia
que fecerat ioachim. Quia ira dñi
erat contra hierl̄m et iudam.
donec proiceret eos a facie sua.
Et defecit sedechias a rege babilonis.
Igitur anno nono regni sedechie
decimo mense. decima mensis
uenit nabuchodonosor rex babilonis
ipse et uniuersus exercitus eius
contra hierl̄m. et circumdederunt
eam. et extruxerunt contra eam
uallum per circuitum. Et ingressa
est ciuitas obsidionem. usque in
undecimum annum regis sedechie.
Nono mense. quarta mensis
preualuit fames in ciuitate. et
non erat panis populo terre.
Et dirupta est ciuitas. et uniuersi
uiri bellatores fugerunt nocte
per uiam portę que est inter duos
muros iuxta hortum regis. Et
chaldei erant in circuitu ciuitatis.
Et abierunt per uiam deserti.
Et persecutus est exercitus chaldeorum
regem. et apprehenderunt sedechiam
in campestribus iericho. Et
dispersus est omnis exercitus eius
ab eo. Et tulerunt regem. et
adduxerunt eum ad regem babilonis
in reblatha. Et locutus est ad eum
iudicia. Filios sedechie occidit
coram eo. Et oculos sedechie
eruit. Et uinxit eum in catenis.
et adduxit in babilonem. Et
in mense quinto. septima mensis
ipse est annus decimus nonus
nabuchodonosor regis babilonis.
uenit nabuzardan archimagirus
seruus regis babilonis in hierl̄m.
Et combussit domum dñi. et domum
regis. et omnes domos hierl̄m.
et omnem domum potentum igne
succendit. Et uniuersum exercitum
chaldeorum qui erat cum archimagiro
destruxerunt muros hierl̄m in
circuitu. Reliquam autem multitudinem
populi. et eos qui fugerant ad regem
babilonis. et reliquos de populo
transtulit nabuzardan archimagirus
in babilonem. Et de pauperibus
terre reliquit uinitores et agricolas.
Columnas quoque eneas que erant
in templo dñi. et bases. et mare
eneum quod erat in templo dñi.
contriuerunt chaldei. et transtulerunt
omne es eorum in babilonem.
Et lebetes. et uasa lectilia. et
fuscinulas. et cochlearia. et omnia
uasa eris quibus ministrabant.
tulerunt. Et turibula. et fialas.
et quecunque aurea aureis. et
argentea argenteis. tulit archimagirus.
Duas columnas. et mare unum.
et duodecim boues eneos qui
portabant bases. quas fecerat
salomon in templo dñi. Non erat
pondus eris omnium uasorum
horum. Columna una habebat
altitudinem cubitorum octodecim.
et super eam capitellum eneum.
et altitudo capitelli tribus cubitorum.
et reticulum et malogranata super
capitellum per circuitum. omnia
ex ere. Similiter et columna secunda
cum malogranatis. Et tulit archimagirus
principem sacerdotum. et sacerdotem
secundi ordinis. et tres custodes
uestibuli. Et de ciuitate eunuchum
unum qui erat super uiros bellatores.
et quinque uiros de latere regis
qui inuenti sunt in ciuitate. et
scribam principis militie qui
adscribebat milites de populo terre.
et sexaginta uiros de populo terre
qui inuenti sunt in medio ciuitatis.
Quos tollens nabuzardan archimagirus
duxit ad regem babilonis in reblatha.
Et percussit eos rex babilonis
et interfecit in reblatha in terra
emath. Et captiuus abductus est
iuda de terra sua. Populum quem
reliquit nabuchodonosor rex babilonis
in terra iuda. et constituit super
eos godolyam filium ahicam filii
saphan. Et audierunt omnes principes
militie. ipsi et uiri eorum. quod
constituisset rex babilonis godolyam.
et uenerunt ad godolyam in maspha.
Et ismahel filius nathanie. et
iohanan filius core. et saraias filius
thanehumeth netophathites. et
iezonias filius maachathi. ipsi et
uiri eorum. Et iurauit godolyas
coram eis et uiris eorum dicens.
Nolite timere seruire chaldeis.
habitate in terra et seruite regi
babilonis. et bene erit uobis.
Factum est autem in mense septimo.
uenit ismahel filius nathanie filii
helisama de semine regio. et primi
regis. et decem uiri cum eo. et
percusserunt godolyam. et mortuus
est. Insuper et iudeos et chaldeos
qui erant cum eo in maspha.
Surrexit autem uniuersus populus
a paruo usque ad magnum. et
principes militie. et uenerunt in
egyptum. timentes chaldeos. Et
factum est in tricesimo septimo
anno transmigrationis ioachin regis
iuda. duodecimo mense. uicesima
septima mensis. leuauit euilmerodach
rex babilonis in anno regni sui
capud ioachin regis iuda. et eduxit
eum de carcere. Et locutus est
ei bona. et posuit solium eius
super solium regum qui erant
cum eo in babilone. Et mutauit
uestem carceris eius. Et comedit
panem coram eo cunctis diebus
uite sue. Et cibaria eius cibaria
regis. Cunctis diebus uite sue
usque ad diem mortis sue. Et
hic erat annorum uiginti quinque
cum regnare cepisset. et duodecim
annis regnauit in hierl̄m. Nomen
matris eius nohesta filia iahanan
de rumatha. Et fecit malum coram
dño. iuxta omnia que fecerant
patres eius. Et ascendit contra eum
nabuchodonosor rex babilonis.
et uinxit eum in catenis. ut duceret
eum in babilonem. Et de uasis
domus dñi transtulit nabuchodonosor
in babilonem. et posuit ea in templo
suo in babilone. Reliqua autem
gesta ioachim. et abhominationes
quas operatus est. et que inuenta
sunt in eo. ecce scripta sunt in
libro regum israel et iuda. Et
regnauit iechonias filius eius pro
eo. Et hic erat octo annorum
cum regnare cepisset. et tribus
mensibus et decem diebus regnauit
in hierl̄m. Et fecit malum coram
dño. Et post annum reuersus
nabuchodonosor misit et adduxit
eum in babilonem cum uasis templi
dñi. Et constituit sedechiam
regem super iudam et hierl̄m.
Et hic erat annorum uiginti
unius cum regnare cepisset.
et undecim annis regnauit in
hierl̄m. Nomen matris eius amital
filia hieremie de lobna. Et fecit
malum coram dño. iuxta omnia
que fecerat ioachim. Quia ira dñi
erat contra hierl̄m et iudam.
donec proiceret eos a facie sua.
Et defecit sedechias a rege babilonis.
Igitur anno nono regni sedechie
decimo mense. decima mensis
uenit nabuchodonosor rex babilonis
ipse et uniuersus exercitus eius
contra hierl̄m. et circumdederunt
eam. et extruxerunt contra eam
uallum per circuitum. Et ingressa
est ciuitas obsidionem. usque in
undecimum annum regis sedechie.
Nono mense. quarta mensis
preualuit fames in ciuitate. et
non erat panis populo terre.
Et dirupta est ciuitas. et uniuersi
uiri bellatores fugerunt nocte
per uiam portę que est inter duos
muros iuxta hortum regis. Et
chaldei erant in circuitu ciuitatis.
Et abierunt per uiam deserti.
Et persecutus est exercitus chaldeorum
regem. et apprehenderunt sedechiam
in campestribus iericho. Et
dispersus est omnis exercitus eius
ab eo. Et tulerunt regem. et
adduxerunt eum ad regem babilonis
in reblatha. Et locutus est ad eum
iudicia. Filios sedechie occidit
coram eo. Et oculos sedechie
eruit. Et uinxit eum in catenis.
et adduxit in babilonem. Et
in mense quinto. septima mensis
ipse est annus decimus nonus
nabuchodonosor regis babilonis.
uenit nabuzardan archimagirus
seruus regis babilonis in hierl̄m.
Et combussit domum dñi. et domum
regis. et omnes domos hierl̄m.
et omnem domum potentum igne
succendit. Et uniuersum exercitum
chaldeorum qui erat cum archimagiro
destruxerunt muros hierl̄m in
circuitu. Reliquam autem multitudinem
populi. et eos qui fugerant ad regem
babilonis. et reliquos de populo
transtulit nabuzardan archimagirus
in babilonem. Et de pauperibus
terre reliquit uinitores et agricolas.
Columnas quoque eneas que erant
in templo dñi. et bases. et mare
eneum quod erat in templo dñi.
contriuerunt chaldei. et transtulerunt
omne es eorum in babilonem.
Et lebetes. et uasa lectilia. et
fuscinulas. et cochlearia. et omnia
uasa eris quibus ministrabant.
tulerunt. Et turibula. et fialas.
et quecunque aurea aureis. et
argentea argenteis. tulit archimagirus.
Duas columnas. et mare unum.
et duodecim boues eneos qui
portabant bases. quas fecerat
salomon in templo dñi. Non erat
pondus eris omnium uasorum
horum. Columna una habebat
altitudinem cubitorum octodecim.
et super eam capitellum eneum.
et altitudo capitelli tribus cubitorum.
et reticulum et malogranata super
capitellum per circuitum. omnia
ex ere. Similiter et columna secunda
cum malogranatis. Et tulit archimagirus
principem sacerdotum. et sacerdotem
secundi ordinis. et tres custodes
uestibuli. Et de ciuitate eunuchum
unum qui erat super uiros bellatores.
et quinque uiros de latere regis
qui inuenti sunt in ciuitate. et
scribam principis militie qui
adscribebat milites de populo terre.
et sexaginta uiros de populo terre
qui inuenti sunt in medio ciuitatis.
Quos tollens nabuzardan archimagirus
duxit ad regem babilonis in reblatha.
Et percussit eos rex babilonis
et interfecit in reblatha in terra
emath. Et captiuus abductus est
iuda de terra sua. Populum quem
reliquit nabuchodonosor rex babilonis
in terra iuda. et constituit super
eos godolyam filium ahicam filii
saphan. Et audierunt omnes principes
militie. ipsi et uiri eorum. quod
constituisset rex babilonis godolyam.
et uenerunt ad godolyam in maspha.
Et ismahel filius nathanie. et
iohanan filius core. et saraias filius
thanehumeth netophathites. et
iezonias filius maachathi. ipsi et
uiri eorum. Et iurauit godolyas
coram eis et uiris eorum dicens.
Nolite timere seruire chaldeis.
habitate in terra et seruite regi
babilonis. et bene erit uobis.
Factum est autem in mense septimo.
uenit ismahel filius nathanie filii
helisama de semine regio. et primi
regis. et decem uiri cum eo. et
percusserunt godolyam. et mortuus
est. Insuper et iudeos et chaldeos
qui erant cum eo in maspha.
Surrexit autem uniuersus populus
a paruo usque ad magnum. et
principes militie. et uenerunt in
egyptum. timentes chaldeos. Et
factum est in tricesimo septimo
anno transmigrationis ioachin regis
iuda. duodecimo mense. uicesima
septima mensis. leuauit euilmerodach
rex babilonis in anno regni sui
capud ioachin regis iuda. et eduxit
eum de carcere. Et locutus est
ei bona. et posuit solium eius
super solium regum qui erant
cum eo in babilone. Et mutauit
uestem carceris eius. Et comedit
panem coram eo cunctis diebus
uite sue. Et cibaria eius cibaria
regis. Cunctis diebus uite sue
usque ad diem mortis sue. Et

mat. De regressu solis.

Ezechias aūt post inopinabilem et mirabilem triumphum. liart secundum iosephum cū plō hostias deo immolasset. no tamē digne gras egit. sed animi elatus et ad cor non reuersus. sicut in humoi ofuenerant pres. et ppterea egrotauit usq̄ ad mortē. Et uenit ad eū ysaias et ait. Hec dicit dñs. Dispone domui tue. quia morieris tu. et no uiues. subaudi nisi penitueas. Conterritus ezechias eo quod filiū no haberet. no q̄ domū relinqueret desolata. sed ne forte frustraret in eo promissio facta dauid de xpo. et conuersus ad parietem fleuit amare. forte ut secreto oraret. et ne astantes lacrimas eius uiderent. uel forte ad parietē portę templi inuersa qua cubabat. Et q̄a portam ascendere no poterat ad adorandum. saltē ad faciem eius orauit dicens. Obsecro dñe memento quomodo ambulauerim coram te. et uidere. Quasi diceret. Et si mee peccatum pcē ne peccare rapuit te que feci coram te. Porro antq̄ egrederet ysaias medianam premi. dñs ad eum dñs. Reuertere. et dic ezechie. Hec dicit dñs deus dauid patris tui. Audiui orationē tuā. et uidi lacrimā tuā. Ecce sanabo te. die tertio ascendes in templū. Diebus tuis addam quindecim annos de manu regis assiriorū. eosdē tuos liberabo te. et urbē hanc pter me et pter dauid seruū meū. Hic apparet q̄ manasses nō dum natus erat. qui post

:. Quia tractat de triumpho quo exaltatus est ezechias ostendit

mortem prid cū regnare cepisset
duodecim erat annoꝝ et nō ezechi-
as· Qđ erit signum quia dns sana-
bit me· Cui ysaias· Dic ut ascen-
dat umbra decem lineis in horolo-
gio ahz ut reuertat retrorsum quas
ipsa· Erat enim hora diei decima
et umbra gnomonis descenderat
p decem lineas· Dixit ergo ezechi-
as· Facile est umbram crescere de-
cem lineis· sed non ita reuertatur
retrorsum· sed decem lineas ascen-
dat ipsa per lineas quas descenderat
in horologio ahz· Clamauit ysaias
dns· et reduxit umbram per lineas
quibus descenderat in horologio
ahz· decem lineas retrorsum· Ex
hoc loco colligimus ezechiam non
ante quintum decimum annum
regni sui infirmatum esse· Nec
enim ante duodecimum annum
natus est filius· Et ante quartum
decimum annum regni patris sui
non habuit filium· Quomodo ergo
ante quintum decimum annum
infirmatus est· qui ante quartum
decimum annum filium non habe-
bat· Sed ante quintum decimum
annum regni sui infirmatus est·
Et ante quintum decimum annum
regni sui filium habere non potuit·
Ergo ante quintum decimum an-
num regni patris sui infirmatus
est· Et ante quartum decimum
annum regni patris sui filium ha-
bere non potuit· Ergo ante quar-
tum decimum annum regni patris
sui infirmatus est· Et ante quar-
tum decimum annum regni patris
sui filium habere non potuit· Ergo
ante quartum decimum annum
regni patris sui infirmatus est·
Et ante quartum decimum annum
regni patris sui filium habere non
potuit· Ergo ante quartum de-
cimum annum regni patris sui
infirmatus est· Et ante quartum
decimum annum regni patris sui

dominū in domo dñi in qua dicē
gomolis nequā erat. Secūdo epi-
phanie dñi dens erat legissima-
que fecit salomon nuptiis desponse
pro sua. emit ornatū sibi. et fecit
eadē adiens copa scemen longe a
cubiculo que deprehensa ab huius
filio nequeat. pluribus quoq; sacer-
doribq; ignota erat. Illicq; posuit
rex aurū et aromata que adducta
erat ab ethiopia. Hic ea post. destru-
xit sepulchra regū. erat sepulchrū
pontificū. et postremo sepulchra ge-
phennō. Hoc fecerūt dauid & salomo-
nis ezechias gentibus denudauit. et
assa patria exterminauit. ydolatrā
ydolatras. et ab ydolatria filios suos
est. porro ne abissent regna deū
ydolis ad regnum et aut. Quid dixe-
rit deus isti. & unde venerit. ad re-
dem cū indignasset ei ob questionē
duos ydolas. Per dicte dñi. Ecce
dies venient. et auferet in babylonē
cuncta que sunt in domo tua. & que
absconderunt patres tui. Et de filii-
is tuis erunt eunuchi in palatio regis
babilonis. Hoc impletū ē subiungit
hebrei in daniele & isaiā eq. qui ea
vaticinij filio iosie capta sunt. Sed
verius credit eos eunuchos fuisse
no corpe sed mente. Et audit ezechi
ab ysaiā & sermo dñi. Sit pax
et veritas in diebus meis. Et dormi-
uit ezechias cū patribus suis et cele-
brauit exequiis cū immensus mu-
da. et sepelierunt eū sup sepulchra
filiorū dauid. Post hūc ducentos
sepulchrū erāt fecerunt ei causa
pietatis qua colūt deū. Hic ea
sic comendat in libro regum. Iste
fuit filius ei regis anne cū regi post
de cunctis regibus inda. In hoc
excepto. dauid. quia nō tam
erat sub ea regum inda. Et qui
de iosia. dicitur quod iosias mel-
lor fuit eo. sed iste ponitur ei ny
hoc. q magnificatus ē polaris
bellator victor. et q ita in adytis
fecit dñs q eo. egressu solis. de-
cenem anor. strage hostium per
angelum. Incidencia

In diebus ezechie sit acusa et
egrota in italia cuidā sue ro-
mulus nullius ex gentib sup fuit. qi
eo mille dum. Cuncta qui sub dn
eo rege sabino eo romulo fuerat.
quirites appellant. cuncti eligi-
tes quos appellant patres. Ro-
mulus apud latium ex caprea
mense ē obiit. & sunt de eius
quidā vere consecrarēt. post
romuli cenes pedā singly pe-
quinos dos rem publicam reposit
p anni sēt dimidium. Quod reg-
nū appellari cepit tēpo. Hic
secundus a romulo regnauit un-
ma popilius. qui ptres suos
senatores appellauit. hic pūg
gregarium milites dedit. dest
mpialem lanceā dedit in sū
principe. Januariū et februarium
ano addidit. fundamenta capito-
lij iecit. Sibilla eritrea claruit.

Post ezechiam demanasse &
regnauit manasses obiit
filius eius & eo. Duodecim ysaie
anor erat cū regnare cepisset.
et quinquagīta quinq; anis reg-
nauit in iherlm. & fecit malum
coram dño. Et edificauit excelsa
que dissipauerat pr eo. & erexe-
it aras baal & lucos. & operuit

IIII Reg xxi

alterá mulierē celi in duobꝰ actis
templi. et posuit ydolū sua in templo
dñi. et transuexit quēdam filium sum
pigne tophet. Auriolos augures
phitones & aruspices multiplicauit
et errare fecit iudam in viis dñi. Cui
cumq; arguent eū p̄phete missi a
dño. nemini eoꝝ credebat. sed placeas
iterū sanguine effectus purpuream
insip̄ cliros sanguinem modium fudit
multū nimis. donec implerent ierlm
usq; ad os. ysaiam quoq; ante mē
morium secundum habitudinē sue affinem
sui electum ad iherlm circa piscina
siloe serra ferrea p̄ medium secuer
unt. Qui dum in p̄cipio sectionis
angustaret. petijt sibi dari aquam
ut biberet. Et cū nollet ei dare dñs
de sublimi misit aquā in os eius & exspirauit. Hac tamē carnificis a sec
tione desiterunt. Ob hac aque missio
nem confirmata e nomē siloe quod i
hebreū missus. Hac sepelierunt eū
in sepulchro ap̄storū sed sub quercu
regel in ꝓfunda transitum aquarū quem
fecerat ezechias in memoriā muniti
quod fecerat dñs n̄ aquis illis ad
pcussis ysaie. Credit enim epiphanius
quod dum semacherib redire ab e
gypto p̄misit exploratum ad ezechiā
iherlm. Qui castra metatus e circa
piscina siloe. ut aquis eius uteret. e
rat ergo piscina quasi omnibus. Nam
& alios ad eam defendē potenter
& hostes. Orabat autē ysaias obtimu
ut a duo ut cum egredierentur alios
extra illi aque sicut p̄dixit. Cum ꝑ
ascenderent hostes. fecerat ibi
aque prorsus ita ut mirarentur
assirij. Unde cecidit aque in urbe.
Porro in ingressu memoriam huius
fontis adhuc aque siloe no ingre
di. sed in certis horis exsiliunt. Cuius

∴ De morte ysaie & de aqꝫ siloe

in ꝑa persona accessisse semacherib
fert e strages supradicti exercitus
In cuius rei memoria populus gloriosꝰ
ose ap̄lcra sepelierunt in loco p̄dicto
ut eadem ossa illius p̄ mortem
inde semel facta aque beneficio pos
sentur. De captiuitate manasse et
ejus reductione

Remisit ergo dñs duces assiriorum manassen regē babylonie
qui depopulatus e iudeam
et manasse dolo captum traxit in
babyloniā. & plurib⁹ afflixit tormē
tis. Et intelligens manasses hec ee
manu dñi egit penitentiam. & ad deū
orauit ad dñm. Et misertus dñs reduxit eum in regnum suum. Qui cū re
misset ierosolima delenit ydola. lucos
& aras que fecerat. ita ut in memoriam
postmodū nichil superet. et restituit cultū
dñi sicut pius. & ipse dñm ag̃e docuit.
et sic a pōri oratione nutricij e. ut no
sine gratia admiratione multa ageret beata
virgo quoq; amictus & tunice & an
temuralia multa manuū sue firmauit.
Et mortuus e manasses & sepultus e
in orto domꝰ sue in orto azan. & regnauit amon filius eius p̄ eo. Iudea

In diebus manasse sibylla cō
fingit in samo. Unde & samia dea est
partheni tarentini considerunt. Glauci
de choo p̄mi ferri gluttinū inuenit
quamuis Terentius Romanorū rex tullius
hostilius. Hic p̄mus regū Romanorū p̄
pura & fasces usus e. Cum post lon
gā pacem bella repanit. Albanos me
dolcos. fidenates uicit. adiecto more
celio. ampliauit urbem. Unde cum
domus sua sublimine conflagrauit.

Porro amon de amon & iosia.
Regnauit & duos annos erat cū
regnare capisset. & duobꝰ annis regnauit in ierlm. Hanc sepe malitia dicit
duodecim. Qui fecit malum coram dño

sicut pr
simus i mu
netuce
sua facie
& rende
runt cri
das sin

Quomodo in pulpimento
dicit archa Dictum de te
plo in diebus achaz pyrdolis
poritis i templo & fiunt in
domo salli patrui ieme
pris amanuel burioldē qui
habitabat i cella usq; ad iosia
sin et interfecerunt eū in domo sua
Populus autē percussit eos qui interfe
cerunt regem. et sepelierunt eū in pre
sepio. & statuerunt sibi regē iosiam filiū
eius pro eo Octo annorum erat iosias cū
regnare cepisset & triginta & uno anno
regnauit hierlm. Et ambulauit p
omnes vias dauid patris sui. & non de
clinauit ad dexteram neq; ad sinistram

mm 4te ppm

Comedato iosie

Qui in octauo regni sui anno qui erat
ei duodecimus cepit ut diat iosephus
purgare & iustitiam mirabiliter in se ia
demonstrabat. Nam ydolum uno reuoca
bat ab ydolatria & opa pua nichil se
nior emendabat. Porro anno regni sui
octauo omnem aluearem & puticam
a cultu ydolorū purgauit. ne nullū
uestigium ydolatrie suspecti haberē
rentur etiam domos ne quid lateret
remaneret suspectū. & in quacunq;
causa iusticiam colunt tamq; die sue
mediana. Misitq; in tota primam ut
deferret ad reparationem templi mu
nera q; sua voluerat uniuscuiusq;. &
posuit hinc epm helchiam sacerdotē
magnum & amasiam qui erant supra
aurarē & sapha scribam. & fecerē repli
repatio fideliter & mediatores. Explicit li
Anno tricesimo bo regni eius
regni iosie euersus & ydo
lum filius helchie de sacerdotib

anathoth. in tribu beniamin. tercio
ab urbe miliario. et ossa earum usq;
ad euersionem urbis quadraginta annis
& uno anno. Per illud tempus quo in
egypto applicuerunt in thanis. Et ecce
puer. ecce dixit ei dns applicuerunt i
genibus dedite. Quo cū dixisset
a. a. a. die dñe nescio loqui. q; pu
er ego sum. misit dns manū suā
& tetigit os eius et ait. Ecce dedi
uba mea in ore tuo. Egrede sicut
est adolescens cepit applare & pdicare
mane consurgens & frequens stans in
porta domus dñi et atrijs templi. et
ondit ei dns signa euersionis istius
qua pdicabat. Primo signo signifi
cauit ei auctore illius euersionis deu.
Ondit eum ei quasi sine migdalem
ei brigra. ut dispnsaret dormien
tes. sic eni dns iam migrabat ad
penacendū pplm suum. Secō vero
signo ondit ei dns quo ministro
ad hoc uterer p olla succensam
a facie aquilonis & ait. Ab aqui
lone pandetur omne malum sup
omnes habitatores tre hui. Dest a
caldeis qui iuxta situm iherlm ab
aquilone uenerunt. Has duas visi
ones udit sub iosia. De tercia mer
tum e. Verius timne putat quod
sub alijs regibus uderit eam. sicut
& cetera que sequunt. In tercia enim
visione ondit ei dns eam euersionis
net fuit hec visio ymaginaria
sed corporalis. Quecepit eum dns ut
tolleret lumbare suum & absconderet
illud sup eufratem. Et p multos
dies eo mandato dñi reliquit. Tue

Quo tpo incepit applicare id
mas

Signa euersionis iherlm que
udit idmas

nec illud purgefim & nulli usui aptū
Et ait ad dñs. Vade adhuc & humilia
re ad humbos viri. sic agetis cū
domū ifrl & domū iuda. Sed quia
necesserat ame formidine post de
os alienos. quasi putrefiens trans
cufruten captiuan. Reliqua uero
as sub truculbim. De mūdicōne dei
Porro octauo decimo anno regni
regn iosie. precepit iosias hel
chie ut residuū pecunie que obla
fuat ad templi reparacionem cōflaret
fieret inde nasa ad unum struendum
deo Cuq; helchias omia diligeret
seruarec inuent libru moysi in repo
forte aperuit archam & tulit deu
teronomiu; que moyses reposuerat
in ea. & misit eum regi p manum
saphan. Qui cum legisset coram rege
scidit rex uestimeta sua. Audiunt
enim maledictiones scriptas in transgres
sores legis & crebras cōminationes
dñi. quod si segnes ydola eicerent
eos de tra qua dederat eis. sicut
eiecerant amorreos a facie eoz. Et
mirabat quod adhuc essent in tra.
& verebat immittere captiuitate. Que
precipit helchie & uiris prudentibus
ut consulerent dñm sup se. & sup po
pulu suu. Qui descenderunt ad ol
dam ephestam mulieris que ha
bitabat in ierlm in secūdo. dest in se
cundo ambitu murui. que fecerat
ezechias. de quo dicit sophonias
tribulatus a secūdo. sonitus inue
nit. ululam. ut pocius adhuc mul
lus mouetur erat. Et inde olda.
Hec dicit dñs. Ecce adducā mala
que scripta sunt in libro legis sup
lerlm & habitatores eius. quia
inreuerunt me in cūctis operibus ma
nuum suarū & succendet indignacio
mea. & no extinguetur. Vos au
tem qui nuncio vos dicens. Hec di
cit dñs. pro eo quod audisti uerba
uoluminis & pertimuit cor tuum & hu
miliatus es. dixeruntq; hec mala. nec
fient in diebus tuis. & colligā te ad
patres tuos in pace. Quod no e mer
ligendum de pace ipius regis. ipe em
ecclesiis e aphanone sed de pace ppli.
dest pus quā inferret ppl̄o que gen
nat fuat. Cūq; audisset nuncios regis
in omem puncta congregauit eos
ppl̄us in ierlm. Et ascendit sup gradus.
legit cūctis audientibus omia uerba
libri. Et pepigit fedus coram dño. &
coplit omes sacramēta pacis ut
leges moysaas p omia custodirent.
Et deleuit aruspices & maleficos om
nes. & omia uestigia ydolatrie de
ipuluere eoam uestigia quecta ser
pentis enei quē construxerat ezechi
as. Ob hoc ingrauato sophonie le
gie iosias ostiusse eu. Et gramma
tur excelsa & nallem tophet. et
ignē moloch. forte ossa mortuoz
ubiq; sparsit. ut quecq; alia immunda
ut pocius abhominabilis q̄ vene
rabilis locus appareret. Equos q̄q;
solis & currus quos depinxerant
reges inde i introitu templi unxit eo
dreum nammelech eunuchi. pone
destruxit. fecerat ibi iudei ydolum
solis. quasi primo iherobem. qui mul
tum pacē seruauit. sed corrigit de uno
uatur. fecerat & ei equos & erum
pueros q̄ huc modum helyam
trastulisset. Excelsa quoq; posuit
rex que erat in ierlm ad dextrā mōtis

ptem morie offensionis quisprer ydo-
la &r mea offensionis. quia uel in il-
lis offendiem deus. ad offensione er
mina suis afferut cultoribus. Illu
quoq; legim quod edificauit salomo
phadam chamos in monte qui e ante
uerlm. sed no e contrium. quia mod
ipse in tam erat urbis uicinia ut ad
ipam pgere ipumq; sordibus quet
eo agebatur grauiaret uideret
et ascendens rex in bethel sup altare
quod fecerat ieroboam combussit ossa
sacerdotum e fusso ap sepulcra eor
de sepulchris eor imposuit ubiq; altar
ap sepulchra. cuiq; tribui cum legisset in se
pulchro. pcepit ne mouerent ossa eo
nec eciam eius cum quo sepulti erat
deinde fecit in excelsis samarie e in
urbibus manasse e effraim e symeon
usq; in neptalim. et excelsa deor
ossa de tumulis
excelsoz eruta
sup altaria combu
rens e tum ossa
sup altaria e pulue
rem redigens. hoc
pdem erat de no
mine in cupio. qui
fia ante annos te
centos quadragin
ta e dixi. et re
uersus e in iherlm
e fecit phase quocirca ad illud omes
filios isrl qui capiuitate assyriorum
aliquo modo effugerat. et qui de cap
tiuitate aliquo casu redierat. e trade
go eis iussit ad iudeam milia nathi
neorum. Ano e regni phase tale a diebus

Excelsa q dixi

De phase iosie

neorum. sco e regni phase de a diebus
iudicum. in quib pmeno legit in diebus
samuelis quod posset dici mco septimo
regni et septimo de samuelis p salomo
nem nisi deprehendi in iosephi legem
poterit ergo intelligi ap samuel fecerit
phase. e sim hystoria no legat quod
ante iudices fecerit phase certum e
quia moysis e iosue iudices fuerit
et sim est hoc phase in xviii octa
uo decimo anno regni iosie. De morte
In diebus eius ascendit iosie
pharao nechao rex egypti contra
regem assyriorum. Iudeam eni eius
iam debilitatam. quia undiq babylo
nij a monarchia eius recesserat. et
estimabat quod de facili posset obtine
syriam. Primo ergo aggressus eum
regem ad remo. qui regnauit tue in
carcamus. Descendit ergo iosias in
certum eis. phalens ne transiens facer
p iudeam. Et misit pharao ad iosiam
dicens. Quid michi et tibi rex iuda
hodie aduersum te uenio. ad eu festi
nem. pcepit michi me deus ad medos.
ne me ne deus qui mecu est interfi
ciat te. Et no acquieuit iosias sed
cu rege ad remo cominebat acies
ut dimicaret aduersus pharaonem
Et forte cu transisset a curru in
currit. qui sequeb at cu mone re
gio. occisus e a sagittarijs i campo
mageddon. Et planxit eum iosolim
bilis ad remon rex cum epitaphio suo
Unde illud ieremie e deus e. Ge
planctus sicut planctus ad remo
in iudicium autem ap nos arborem

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

& fonem occisus fuit que strim aru-
erit. Et relatus e in ierlm & sepult
in mausoleo patrū suoꝝ. Et plan-
it eum Judas inda & ierlm. et
maxime ieremias qui sup exequias
eius scripsit threnos idest lamentationes.
Quomodo sedet sola ciuitas &c. Qz
bus urbatu- cātores & cantatrices.
sup exequias iosie. & logis reprob
in iudea sup iosiam eos replicabat.
Quibus postea sup addidit idem ie-
remias lamentationes alias sup exci-
dium ciuitatis. Anadenia a

In diebus iosie quarto roma-
noꝝ rex anchus maro? nunc
nepos ex filia. aduersus eum
et ianiculū urbi addidit. Supra
maru decimo a primo ab urbe con-
dita hostiam condidit. Oraculo
dodonei primū greca usa e. Qui-
romanoꝝ rex tarquinius priscus
qui erat rome edificauit muros
& cloacas & capitolium operuit.
ludos romanos instituit. arion
a delphino in tenarū deportatus
dicit. De ioachim

Reliquit autem iosias tres fili-
os eliachim qui & ieconias
primogenitum regnare quidā annoꝝ
medium autē ioachas. qui & sellū
dictus e. Regnauit annis annoꝝ et
tercium marchamam erat octo
annoꝝ (Tulit ergo ppls tre medi-
um filium ioachaz & constituit eū
regē q̄ pre suo qui tribꝰ mensib

Nō q̄ ieremias threnos id e la-
mentationes scripsit sz exequias
iosie. s. cōmō predi pla ciuitas

eni regnauit in ierlm. Hanc dicit
paulus romanus. Veniens rex egypti in
ierlm auferit eū. & imposuit multa
terre centū talenta argenti & centum
auri. & constituit regem q̄ eo fratrem
suum primogenitum eliachim sibi tri-
butariū. Et mutato nōie uocauit
eū ioachim. ut mutato nomine signum
esset subiectionis. Et duxit secū ioachaz
in dolo. sub spe honoris ad eū in egyptū.
Nam cum venisset in reblatā misit
eum et signum misit in carcere in egypto.
Porro ioachim filiū quinq; annoꝝ erat
cum regnare cepisset & tribus annis reg-
nauit in ierlm. Et fecit malū coram dño
iuxta ois que fecerant pres eius Cui
arguenti eū uocis ppheta comminanti est
o malus. Et fugit uocis in egyptum &
misit post eum ioachim et reduxit eum
et morte turpissima interfecit eum. Anno
quarto regni ioachim cepit regnare in
babylone nabuchodonosor. Cui victore-
se egypti fuit ois que eo fuerat a riuo
egypti usq; ad flumē eufratem. & trasi-
ens eufratem omem syriam usq; pelusiū
cepit pr̄ iudea. Porro ano quarto ioa-
chim iudee & ierlm ad omem ppliū iude
& ad cines ierlm dicens. A tercio decimo
ano iosie loqui sum vobis ubi dñs &
hodie e vicesimus tercius ann & no audistis
me. Propter hec dicit dñs. Ecce ego
sumā meū nabuchodonosor sup eum
hac & sup nationes omes que in cir-
cuitu eius sunt. & famem regi babylonis
septuagintā annis. Cuius impleti fuerit

IIII Re xxiiii

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

annū septuagintā in Babilone sup̄ rege
Babilonis & sup̄ eum & super omnē
gentem eam dicens hec
dicit dñs exercituū deus israel
dicens. Ponite illam in sepul-
turas sempiternas. Et mirabā-
tur quia tam audaciter loquer-
ris. Ecce in principio regni ioachim eiecti
sunt de templo & duplicatum est hoc
quod habes. Dabo domum hanc sicut silo et
urbem hanc dabo in maledictionem
omnibus gentibus terre. Et audierunt sacerdotes et
omnis populus hieremiam loquentem
verba hec in domo dñi. Et factum est cum
complesset hieremias loquens omnia
que mandauerat ei dominus ut loqueretur
ad omnem populum apprehenderunt
eum sacerdotes et prophete
et omnis populus dicentes. morte morieris
Quare prophetasti in nomine dñi dicens
sicut silo erit domus hec & urbs
desolata eo quod non habitetur. Et congregatus
est omnis populus contra hieremiam in templo dñi.
Quod cum audissent principes iuda
quia hec gesta fuerant ascenderunt de domo regis in
templum & sederunt in introitu portę
nouę templi dñi. Et dixerunt sacerdotes
et prophete ad principes & ad omnem populum
dicentes. Iudicium mortis est homini huic
quia prophetauit contra ciuitatem hanc
sicut audistis auribus uestris. Dixit autem
hieremias ad omnes principes & ad uniuersum
populum dicens. Dominus misit me
ut prophetarem contra domum hanc
& contra ciuitatem hanc omnia uerba
que audistis. Nunc ergo bonas facite
uias uestras & studia uestra & audite
uocem domini dei uestri & penitebit
dominum super malitia quam locutus est
contra uos. Ego autem ecce in manibus
uestris sum. facite quod bonum & rectum
est in oculis uestris. Verumtamen scitote
quia si occideritis me sanguinem innocentem
dabitis super uos & super ciuitatem hanc
& super habitatores eius. Vere enim
misit me dominus ad uos ut loquerer
in auribus uestris omnes sermones istos.
Et dixerunt principes & omnis populus
ad sacerdotes & prophetas. Non est iudicium
mortis homini huic quia in nomine dñi dei
nostri locutus est nobis. Et surrexerunt
quidam de senioribus terre & dixerunt
ad omnem cetum populi dicentes.
Michęas morasthites prophetauit
in diebus ezechie regis iuda & locutus est
ad omnem populum iuda dicens. Hec
dicit dominus exercituum. Sion quasi
ager arabitur & hierusalem quasi
acerua lapidum erit & mons templi
quasi excelsa nemorum. Numquid
interficientes interfecerunt ezechiam
regem iuda & omnem iudam. Nonne
timorem dei habuit & deprecatus est
faciem dei & penitebit dominum super
malitia quam locutus est contra eos.
Nos autem facimus malum grande
super animas nostras. Fuit autem
& alius vir prophetans in nomine dñi
Vrias filius semeiae de cariathiarim
& prophetauit contra ciuitatem hanc
& contra terram hanc iuxta omnia
verba hieremię. Et audiuit rex ioachim
& omnes fortes eius & omnes principes
sermones eius & quesiuit rex interficere
eum. Quod cum audisset vrias timuit
& fugit & abiit in egyptum. Et misit
rex ioachim uiros in egyptum
elnathan filium achobor & uiros
cum eo in egyptum. Et extraxerunt
uriam de egypto & adduxerunt eum
ad ioachim regem qui percussit eum
gladio & proiecit cadauer eius in
sepulchra filiorum populi. Verumtamen
manus ahicam filii saphan fuit cum
hieremia ne traderetur in manus populi
ut interficeretur. Hec dicit dominus
ad hieremiam. Fac tibi uinculos
& catenas & pones ea in cervicibus
tuis. Et mittes ea ad regem edom
& ad regem moab & ad regem ammon
& ad regem tyri & ad regem sidonis
per manum nuntiorum qui uenerunt
hierusalem ad sedechiam regem iuda.
Et mandabis eis ad dominos suos
hec dicit dominus exercituum deus israel
hec dicetis ad dominos uestros.
Ego feci terram homines & iumenta
que sunt super faciem terre in fortitudine
mea & in brachio meo extento
& dedi eam cui placuit mihi.
Et nunc ego dedi omnes terras
has in manu nabuchodonosor regis
babilonis serui mei. Sed & bestias
agri dedi ei ut seruirent illi.
Et seruient ei omnes gentes
& filio filii eius donec & ipsius
tempus terre ueniat & ipsius
quoque & seruient ei gentes multe
& reges magni. Et erit gens
& regnum quod noluerit seruire
nabuchodonosor regi babilonis
& quod non dederit cervicem
suam sub iugo regis babilonis
in gladio & in fame & in pestilentia
uisitabo super gentem illam
dicit dominus donec consumam
eos in manu eius. Vos ergo
nolite audire prophetas uestros
& ariolos uestros & somniantes
uestros & diuinos uestros qui
loquuntur uobis dicentes. Non
seruietis regi babilonis. Falsa enim
prophetant uobis ut auferant
uos de terra uestra & eiciam
uos & pereatis. Populus autem
qui dederit cervicem suam
sub iugo regis babilonis & seruierit
ei relinquam eum in terra sua
dicit dominus & colet eam
& habitabit in ea. Iuxta omnia
hec verba locutus sum ad sedechiam
regem iuda dicens. Date cervices
uestras sub iugum regis babilonis
& seruite ei & populo eius & uiuite.
Quare morimini tu & populus tuus
in gladio & in fame & in pestilentia
sicut locutus est dominus super gentem
que non seruierit regi babilonis.
Et nolite audire uerba prophetarum
qui loquuntur uobis dicentes.
Non seruietis regi babilonis.
Falsa enim prophetant uobis.
Non enim misi eos dicit dominus
& ipsi falso prophetant in nomine
meo ut eiciam uos & pereatis
uos & prophete qui prophetant
uobis. Et sacerdotibus & omni
populo istius terre locutus sum
dicens. Hec dicit dominus.
Ne audiatis uerba prophetarum
uestrorum prophetantium uobis
dicentium. Ecce nunc uasa domus
domini reportabuntur de babilone
cito. Falsa enim prophetant uobis.
Ne audiatis eos. Seruite regi
babilonis & uiuite. Quare
desertum hoc erit. Si autem
prophete sunt & si est sermo
domini apud eos. Oretur dominum
exercituum ut uasa que remanserunt
in domo domini & in domo regis
iuda & hierusalem non uadant
in babilonem. Hec enim dicit
dominus exercituum de columna
& de mari & de basibus & de
reliquis uasis que remanserunt
in ciuitate hac. Quę non tulit
nabuchodonosor rex babilonis
quando transtulit iechoniam filium
ioachim regem iuda de hierusalem
in babilonem & omnes optimates
iuda & hierusalem. Hec enim
dicit dominus exercituum deus israel
de uasis que remanserunt in domo
domini & in domo regis iuda
& hierusalem. In babilonem
transferentur & ibi erunt usque
in diem qua uisitabo eos dicit
dominus & adducam ea & restituam
ea in locum istum. In anno autem
illo in principio regni sedechie
regis iuda anno quarto mense
quinto ait mihi hananias filius
azor propheta qui erat de gabaon
in domo domini coram sacerdotibus
& omni populo dicens. Hec dicit
dominus exercituum deus israel
dicens. Contriui iugum regis
babilonis. Adhuc duo anni sunt
& post hec reuertetur in locum
istum omnia uasa domus domini
que tulit nabuchodonosor rex babilonis
de loco isto & transtulit ea in babilonem.
Et iechoniam filium ioachim regem iuda
& omnes captiuos iuda qui ingressi
sunt babilonem reducam in locum
istum dicit dominus. Contriui enim
iugum regis babilonis. Et dixit
hieremias propheta ad hananiam
prophetam coram sacerdotibus
& coram omni populo qui stabat
in domo domini. Et dixit hieremias
propheta. Amen sic faciat dominus
confirmet dominus uerba tua
que prophetasti ut reportentur
uasa domus domini & omnis
populus de babilone in locum
istum. Verumtamen audi sermonem
istum quem ego loquor in auribus
tuis & in auribus omnis populi.
Prophete qui fuerunt ante me
& ante te a seculis prophetauerunt
super terras multas & super regna
grandia in bellum & in malum
& in pestilentiam. Propheta qui
prophetauerit pacem cum uenerit
sermo prophete apparebit propheta
quem misit dominus uere. Tulit
autem hananias uinculos de cervice
hieremie prophete & contriuit eos.
Et ait hananias coram omni populo
dicens. Hec dicit dominus. Sic
contriam iugum nabuchodonosor
regis babilonis de cervicibus
omnium gentium infra biennium.
Et abiit hieremias propheta
in uia sua. Factus est autem
sermo domini ad hieremiam
postquam contriuit hananias
propheta uinculos de cervice
hieremie prophete dicens.
Vade & loquere ad hananiam
dicens. Hec dicit dominus.
Uinculos ligneos contriuisti
& facies pro eis uincula ferrea.
Hec enim dicit dominus exercituum
deus israel. Iugum ferreum posui
super cervicem omnium gentium
istarum ut seruiant nabuchodonosor
regi babilonis & seruient ei.
Etiam bestias agri dedi ei.
Et dixit hieremias propheta
ad hananiam prophetam. Audi
hanania. Non misit te dominus
& tu confidere fecisti populum
istum in mendacium. Propterea
hec dicit dominus. Ecce ego mittam
te de superficie terre hodie
morieris quia uerbum contra dominum
locutus es. Et mortuus est hananias
propheta in anno illo mense septimo.
Hec sunt uerba epistole quam misit
hieremias de hierusalem ad reliquos
qui remanserant de senioribus
transmigrationis & ad sacerdotes
& prophetas & uniuersum populum
quem transtulerat nabuchodonosor
de hierusalem in babilonem.
Postquam egressus est iechonias
rex & regina & eunuchi principes
iuda & hierusalem & fabri & inclusi
de hierusalem. Per manum elasa
filii saphan & gamarie filii helcie
quos misit sedechias rex iuda
in babilonem ad nabuchodonosor
regem babilonis. Hec dicit dominus
exercituum deus israel omni
transmigrationi quam feci transmigrare
de hierusalem in babilonem.
Edificate domos & habitate
& plantate ortos & comedite
fructum eorum. Accipite uxores
& generate filios & filias.
Et date filiis uestris uxores
& filiabus uestris uiros ut pariant
filios & filias & multiplicamini
ibi & nolite minui. Et quęrite
pacem ciuitatis ad quam transmigrare
feci uos & orate pro ea ad dominum
quia in pace eius erit pax uobis.
Hec enim dicit dominus exercituum
deus israel. Ne seducant uos
prophete uestri qui sunt in medio
uestri & ariolantes uestri
& audite somnia uestra quę
uos somniare facitis. Ipsi enim
prophetant uobis falsa in nomine
meo & non misi eos dicit dominus.
Hec enim dicit dominus. Iuxta
impletionem septuaginta annorum
in babilone uisitabo uos & suscitabo
super uos uerbum meum bonum
ut reducam uos ad locum istum.
Ego enim scio cogitationes quas
ego cogito super uos dicit dominus
cogitationes pacis & non afflictionis
ut det uobis finem & expectationem.
Et inuocabitis me & ibitis
& orabitis me & ego exaudiam
uos. Et quęretis me & inuenietis
me cum quęsieritis me in toto
corde uestro. Et inuenire me faciam
uos dicit dominus & reducam
captiuitatem uestram & congregabo
uos de cunctis gentibus & de
uniuersis locis in quibus eiecti
estis ibi dicit dominus & reducam
uos in locum de quo transmigrare
feci uos. Quia dixistis. Suscitauit
nobis dominus prophetas in babilone.
Hec enim dicit dominus ad regem
qui sedet super solium dauid
& ad uniuersum populum habitantem
in ciuitate hac & ad fratres
uestros qui non egressi sunt
uobiscum in transmigrationem.
Hec dicit dominus exercituum
deus israel. Ecce ego mittam
in eos gladium & famem & pestilentiam
& faciam illos quasi ficus malas
que comedi non possunt eo quod
sint malę. Et persequar eos
in gladio & in fame & in pestilentia
& dabo eos in fabulam & in stuporem
& in sibilum & in opprobrium
cunctis gentibus ad quas eiecti
sunt illuc. Eo quod non audierint
uerba mea dicit dominus quę misi
ad eos per seruos meos prophetas
mittens mane & surgens & non
audierunt dicit dominus. Et uos
audite uerbum domini omnis
transmigratio quam dimisi de
hierusalem in babilonem. Hec dicit
dominus exercituum deus israel
ad achab filium colie & ad sedechiam
filium maasie qui prophetant
uobis mendacium in nomine meo
ecce ego dabo eos in manu nabuchodonosor
regis babilonis & percutiet eos
coram oculis uestris. Et assumetur
ex eis maledictio omnibus
transmigrationibus iuda qui
sunt in babilone dicentibus.
Det te dominus sicut sedechiam
& sicut achab quos assauit
rex babilonis igni. Eo quod
fecerint stulticiam in israel
& mechati sint uxores proximorum
suorum & locuti sint uerbum
mendax in nomine meo quod
non mandaui eis. Ego sum
iudex & testis dicit dominus.
Et semeiam nehelamitem dices
ad uniuersum populum qui
est in babilone & ad sophoniam
filium maasie sacerdotem & ad
uniuersos sacerdotes dicens.
Dominus dedit te sacerdotem
pro iudaico ut sis princeps
in domo domini super omnem
uirum arreticum & prophetantem
& mittas eum in nervum & in
nervam. Nunc ergo quare non
increpasti hieremiam anathotitem
qui prophetat uobis. Eo quod
miserit ad nos in babilone
dicens. Longum est. Ędificate
domos & habitate & plantate
ortos & comedite fructum eorum.
Misit autem epistolam hanc
in manu elasa filii saphan
& gamarie filii helcie quos
misit sedechias rex iuda
in babilonem ad nabuchodonosor
regem babilonis. Hec dicit dominus
exercituum deus israel ad omnes
qui transmigrationi sunt quos
feci transmigrare de hierusalem
in babilonem. Ędificate domos
& habitate & plantate ortos
& comedite fructum eorum.
Accipite uxores & generate
filios & filias. Et date filiis
uestris uxores & filiabus uestris
uiros ut pariant filios & filias
& multiplicamini ibi & nolite
minui. Et quęrite pacem ciuitatis
ad quam transmigrare feci uos
& orate pro ea ad dominum
quia in pace eius erit pax uobis.
Hec enim dicit dominus exercituum
deus israel. Ne seducant uos
prophete uestri qui sunt in medio
uestri & ariolantes uestri
& audite somnia uestra quę
uos somniare facitis. Ipsi enim
prophetant uobis falsa in nomine
meo & non misi eos dicit dominus.
Hec enim dicit dominus. Iuxta
impletionem septuaginta annorum
in babilone uisitabo uos & suscitabo
super uos uerbum meum bonum
ut reducam uos ad locum istum.
Ego enim scio cogitationes quas
ego cogito super uos dicit dominus
cogitationes pacis & non afflictionis
ut det uobis finem & expectationem.
Et inuocabitis me & ibitis
& orabitis me & ego exaudiam
uos. Et quęretis me & inuenietis
me cum quęsieritis me in toto
corde uestro. Et inuenire me faciam
uos dicit dominus & reducam
captiuitatem uestram & congregabo
uos de cunctis gentibus & de
uniuersis locis in quibus eiecti
estis ibi dicit dominus & reducam
uos in locum de quo transmigrare
feci uos. Quia dixistis. Suscitauit
nobis dominus prophetas in babilone.
Hec enim dicit dominus ad regem
qui sedet super solium dauid
& ad uniuersum populum habitantem
in ciuitate hac & ad fratres
uestros qui non egressi sunt
uobiscum in transmigrationem.
Hec dicit dominus exercituum
deus israel. Ecce ego mittam
in eos gladium & famem & pestilentiam
& faciam illos quasi ficus malas
que comedi non possunt eo quod
sint malę. Et persequar eos
in gladio & in fame & in pestilentia
& dabo eos in fabulam & in stuporem
& in sibilum & in opprobrium
cunctis gentibus ad quas eiecti
sunt illuc. Eo quod non audierint
uerba mea dicit dominus quę misi
ad eos per seruos meos prophetas
mittens mane & surgens & non
audierunt dicit dominus. Et uos
audite uerbum domini omnis
transmigratio quam dimisi de
hierusalem in babilonem. Hec dicit
dominus exercituum deus israel
ad achab filium colie & ad sedechiam
filium maasie qui prophetant
uobis mendacium in nomine meo
ecce ego dabo eos in manu nabuchodonosor
regis babilonis & percutiet eos
coram oculis uestris. Et assumetur
ex eis maledictio omnibus
transmigrationibus iuda qui
sunt in babilone dicentibus.
Det te dominus sicut sedechiam
& sicut achab quos assauit
rex babilonis igni. Eo quod
fecerint stulticiam in israel
& mechati sint uxores proximorum
suorum & locuti sint uerbum
mendax in nomine meo quod
non mandaui eis. Ego sum
iudex & testis dicit dominus.
Et semeiam nehelamitem dices
ad uniuersum populum qui
est in babilone & ad sophoniam
filium maasie sacerdotem & ad
uniuersos sacerdotes dicens.
Dominus dedit te sacerdotem
pro iudaico ut sis princeps
in domo domini super omnem
uirum arreticum & prophetantem
& mittas eum in nervum & in
nervam. Nunc ergo quare non
increpasti hieremiam anathotitem
qui prophetat uobis. Eo quod
miserit ad nos in babilone
dicens. Longum est. Ędificate
domos & habitate & plantate
ortos & comedite fructum eorum.

De nabuchodonosor & morte ioachim

Factum est autem
in anno octauo ioachim regis
de tribus annis nabuchodonosor
ascendit nabuchodonosor rex babilonis

IIII.

& depopulabat eam. Sed habitare au-
tem qui habitabat in tabernaculis secu-
rum ab hominibus timentes. ascende-
runt in iherlim ut saluarent animas suas
& dixit dns ad ieremiam. Vade &
reduces omnes rechabitas in do
exedre thesaurorum filiorum dei. &
introduxit eos in gazophila-
cium filiorum emor & posuit coram eis
cyphos & calices plenos vino & di-
cens. Bibite vinum. Quibus dixerunt.
Non bibemus. quia ionadab filius re-
chab pr nr precepit nobis dicens. Non
bibetis vinum uos & uxores ue-
re & filij usq; in sempiternum. Domum
non edificabitis. semen non seretis.
vineam non plantabitis in tabernaculis
habitabitis cunctis diebus ut viuatis mul
tos dies sup terram in qua peregrinamini
& ego aut dns ad ieremiam. Dic
habitatoribus iherlim. Hec dicit dns.
Nunquid non accipietis disciplinam
ut obediatis michi dicit rechabites
pri sui. Propterea inducam sup uos
mala que locutus sum. De stirpe uir
rechab non deficiet uir stans in conspe
meo. Porro cum ascendisset nabuchod
in iherlim. cepit ioachim & ligauit
eum & transtulit eum in babylonem
& nobiles cum eo. In anno igit quo impo-
suit ei nabuchodonosor tributum & tremsit
eum in iherlim. & obsides de regione scam
pueros de semine regio. danielem
qui & tres pueros & fecit ei ioa-
chim tribus annis. & cum audisset
quod rex egypti uenisset pugnare uellet
contra nabuchodonosor. negauit ei tributum
quod promiserat. Et ascendens rex baby
lonis in iherlim fecit foedus mecum
eam. & cum mentiretur fidem non fecit
mecum. sed iuuenes fortissimos quos in
occidit. Una cum rege ioachim que ecia
mure muros in sepulturam quia iuuenis est. Et
quia non fuerunt ei fidem hostes
ideo fecit dominus regem uocare eos latro-
cinatores dicens. Immunis sit dns a ioachim
latrunculos caldeorum & syrie & moab &
ammon. ut dispereat cum uirga ver-
bum dni. Sic stigmata sunt inuenta
in corpore christi cum legere. deest nomen
dei quod colebat chedonazel. De
Et constituit nabuchodonosor ieconiam
filium eius regem ioachim ieconiam
annorum octo regnauit. Decem & octo annorum
erat ioachim cum regnare cepisset &
tribus cum mensibus & decem diebus regi-
nauit. Sed cum recessisset nabuchodo-
nosor. timuit ne ioachim memor
necis patris adhereret egyptiis & pug-
nare aduersus eum. & ideo rediit &
obsedit iherlim. Et ad uocem ieconie egres-
sus ioachim ad eum cum matre & ui
domo sua & principibus eius. Et sus-
cepit eos rex babylonis anno octauo
regni sui. & tulit omnia uasa aurea
de domo dni & thesauros domus
regie. & transtulit in babylonem cum rege
& mire eius de domo regia erant duo
milia. de principibus & uiris robustis
septem milia. artifices & inclusores

Quad trāsmigrad inde. trāsmigrad dom sit

mille. in summa quasi decē milia. Nec quos erat ezechiel adhuc inuenis de genere sacerdotum. Addeam tamē iosephus uelle q̄ tam duos liberos conscripserit de fuga urbis q̄ndo quos reliquit in iudea Ioachin quā sponte se tradiderit q̄ue duri fuit transmigracionis inde. Alij uō qui postea p violenciā erant a suis q̄ue dum captiuitas inde. Ab hac trāsmigracione scilz ab octauo anno regni nabuchodo. quā in choanc numerare septuagintā annos captiuitatis

De sedechia

Et ostendit nabuchodonosor rex babilonis hierusalem patruum ioachim machaniam. ut fuisset ei sub tributo imposita religione iurisiurandi. et mutauit nomen uocauit eum sedechiam. Decem uidelicet annis quibus adhuc agebat sedechias cum regnare cepisset. et undecim annis regnauit in hierlm. et fecit malū coram dno sicut ioachim fr eius. Erat enim superbus cogens ut adhereret regi egyptiorum. et no seruare iusiurandum regi babilonis. Deq̄ obtestabat eum psendo q̄ps dicētes. in proximo babylonios discedēdos ab egyptijs. Cui dicit ei ieremias ut spem ponerent in deo et no in hoc dixit ad eum dns. Descende in domum figuli et ibi audies uba mea. Et descendit. Et ipe figulus faciebat opus super rotam. et dissipatū e uas in manibus eius. Et q̄erens fecit de eodē luto alterū uas sicut placuit in oculis eius Et dixit dns ad ieremiam. Dic domui iuda. Hec dicit dns. Numquid no sicut figulus iste potestatem habet uobis ut destruam et dispergam uos et penitencia edificem et plantem super eā ait ieremias. Anno q̄rto regni sedechie misserit ad eū nuncios rex edom. rex moab. rex ammon. rex tyri. rex sydonis. parentes ut pariter federati unanimiter tributa negarent regi babylonis. Et dixit dns ad ieremiam. Fac tibi cathenas ligneas. et pones eas in collo tuo. et alias quoq; dabis in manus nuncioꝝ quinq; regum eorū sedechie dices. Hec dicit dns quoq; regibus et regi iuda. Ego feci terrā et edificauī eam et quibus placuit in oculis meis. Et nunc dedi omnes terras istas in manu nabuchodonosor serui mei. Bestias quoq; agri dedi ei ut seruirent illi. Gens autē et regnum que no seruierit ei in gladio et fame et peste uisitabo super eos. Nolite audire uerba prophetarum uestrorum dicentium uobis. no seruietis regi babylonis ne pereatis. Cum cōpleuisset ieremias mandatum dns coram sedechia. ananias prophetā de gabaon tulit cathenā de collo ieremie et confregit eam dicēs. Hec dicit dns. Sic conteram iugum regis babylonis de collo istius q̄ cium post duos annos dierū et referri faciam omnia uasa dni et reducā omnem transmigracionem inde ad locū istū. Et ait ieremias. Amen. Fiat dns. Quasi dicat. Vtinam uelle ego si fieri posset. Verumtamen audi ananias

III

ꝛ Dñs mīsit te dñs · et confidē fraſti
ꝑphīa ſtrmq; m medio · ꝑterea hec
ait moneris ꝑ dñs meſes dicēs
Et morieris t animas m illo ano
meſe ſeptimo · ſtatim hec ꝓpoſuit
ieremias m meſe quito · Cū errisus
ante ſedechiam ad morte anania mi-
ſit micheas ad babylone cum tbuto ·
Et miſit ieremias epiam m malibus
micheas ꝑ ſecreto ad omem trāſmigra-
tionem inde dicens · Hec dicit dñs
exſtruite domos & plātate vineas
ducite & tradite uxorib⁹ & queritē pro-
ceny ciuitatis ad quā trāſmigraui
vos ſrā · & orate ꝓ ea dñm · quā in
pace illius erit pax vra · Sēs uos ſe-
ducāt ꝓphe qui m medio vri ſunt ·
qq; miſit uos m breui mēdaciter vo-
bis quia ego non miſi eos m babylone
ſeptuaginta ānis reducā vos m locū
vrm · Hec ante dicit dñs ad achab
filiū adlie · & ad ſedechiam filium
maaſie qui ꝓphetāt uob⁹ mendaciū
Ecce ego tradā eos m manus nabu-
chodonoſor regis babylonis · & percutiet eos m oculis vris ·
Et aſſumet eos ex eis maledictio ōm
captiuoꝝ · ponat te dñs ſicut ſedechi-
am & ſicut achab quos frixit rex ba-
bylonis m igne ꝙ eo quod fecerūt
ſcelera m iſrl · et mechati ſūt m
uxorib⁹ amicoꝝ ſuoꝝ & locuti ſūt
uerbū m nōie meo q̄ non mandauī
eis · Ego ſum testis dicit dñs · Hos duos tradidit hebrei fu-
iſſe illos ſenes duos quos poſtea
iudicauit daniel · Hec obſtare
ꝙ br rex babylonis eos frixiſſe
cum dicat daniel eos lapidatos ·
Comictos cum tradiderūt regi ad
penā q̄ noie ignis ſignificata eſt ·

Cumq; reduſſent micheā de babylone
attulerūt libros ex ore pſeudoꝓphārū
ad ſacerdotes m templo m hec verba ·
poſuit uos dñs m domo ſua ſup omē
virū arreptitiū & ꝓphāticū ut mit-
tatis eū m nervū & m cippū · Et
nūc quare no increpaſti ieremiā qui
ſimilit nob⁹ ꝓphāt dicēs uob⁹ q̄
in babylone ædificate domos quia no
redibitis · Et legit ſophonias ꝓphā
coram ſedechia m auribus ieremie · Et ad
ieremiā · Hec dicit dñs · Sup eos ſic
trāſmigrare faciā m ſtabo illum bo-
nū ut reducā eos · Sup uos autem
qui no estis egreſſi ad eos immittam gla-
dium & famē & peſtem · et ponā uos
quaſi ficus malas que comedi no pnt ·
Oſtendit mihi m dñs ſignū · & ecce duo
calathi plēni ficib⁹ poſiti ante templum
Et dixit dñs ad me · Quid tu vides
ieremia · Et dixi · ficus · ficus bonas ·
bonas valde · & malas malas valde ·
Et ait dñs · Sicut ficus hec bone · ſic
agnoſcā trāſmigrationem iuda emiſſi de
loco iſto · & reducā eos m tra hanc ·
Et ſicut ficus peſſime ſic dabo ſedechi-
am & reliquos qui remanſerūt m urbe
hac · & ꝓuocationem & obꝓbriū cūctis
regnis tre · De ꝓphā ieremie ·

Et dixit ſtr⁹ dñs ad ieremiam ·
Vade & accipe lagunculam figuli
teſtea · & duces teccum de ſenioribus
ſacerdotū · & de ſenioribus ꝓphārū ad
vallē filioꝝ ennon · que & ingre-
diēris portā ſcherbiē · & conteres la-
gunculam m oculis eoꝝ & dices · Hec
dicit dñs · Sic conteram iudam & ciui-
tatē hanc · nec uocabitur · locus hic
amplius topheth · & vallis filii hen-
non ſed vallis occiſionis · Implebo

cum eū adduxiss. ea p̄ no sit alius
locus ad sepeliendum. Et uen̄t ieremi-
as de trophet et stetit in atio dom̄i
dñi. et dixit ad omem plm. Hec
dicit dns. Ecce ego ducā sup hanc ciu-
tatē omnia mala q̄ locut⁹ sum ad
eos. Et indignatus Fassur sacer-
dos p̄cussit ieremiam et misit eū in ner-
uum qui erat in porta beniamin sup-
eri in domo dñi. Cumq; illum isset in
crastinum eduxit Fassur ieremiam de
neruo. Et dixit ad eū ieremias Non
Fassur uocauit dns nome tuū sed pa-
uore undiq;. Quia hec dicit
dns. Ecce ego dabo te in pauorem tibi
et omnib⁹ amicis tuis. et cadent in
gladio inimicorum suorum. et oculi tui
uidebunt. et uniuersum Iudā dabo in
manu regis babylonis et transferet eos
in babylonem et percutiet eos in
gladio. Et dabo uniuersam fortitudi-
nem ciuitatis huius et omnem labo-
rem eius et omne pretiosum eius et
omnes thesauros regum Iude dabo in
manu inimicorum suorum. et diripient
eos et tollent eos et adducent eos in
babylonem. Tu autem puer Fassur
et omnes habitatores domus tue ibitis
in captiuitatem. et in babylone uenies
ibiq; morieris. et ibi sepeliris tu et
omnes amici tui quibus uaticinatus es
mendacium. Seduxisti me dñe et se-
ductus sum. fortior fuisti mei et
preualuisti. Factus sum in derisum
tota die. omnes subsannant me. Quo-
niam quotiens loquor clamo. iniqui-
tatem et uastitatem uocito. Et factus
est mihi sermo dñi in opprobrium et
in derisum tota die. Et dixi non re-
cordabor eius. nec loquar ultra in
nomine illius. Et factus est quasi ig-
nis exardescens in corde meo. clausum
in ossibus meis. et defeci sustinens
et non potui. Audiui contumeliam
multorum et terrorem undiq;. Per-
sequimini et persequamur eum. Omnes
uiri pacifici mei custodientes latus
meum. si forte decipiatur et prauale-
amus aduersus eum et sumamus ultio-
nem ex eo. Dñs autem mecum quasi
bellator fortis. Ideo qui persequuntur
me infirmi sunt et non preualebunt.
confusi sunt uehementer quoniam non
intellexerunt stultitiam sempiternam
que nunq; delebitur. Et nunc dñe exer-
cituum qui probas iustum et uides re-
nes et cor. uidea-
m ultionem tuam ex eis. tibi enim reuelaui
causam meam. Porro in anno quinto sede-
chie regis iude mense quinto transmigra-
uit uochonias exhorsius et ezechiel pphe-
tam babylone ad captiuos. postq; ac-
cepant eplam ieremie cum pphetis ceteris
et danielis postea p̄sequemur. post ex-
cidium urbis et obitu ieremie. De pma
obsidione ierlm

Porro in principio regni sedechie nabuchodono-
sor obsedit ihm solimam quia negauerat
sedechias tributum. Et misit sedechias
ad ieremiam Fassur et sophoniam sacer-
dotes dicens. Inquire pro nobis dñm
si forte faciat nobiscum misericordiam.
Et respondit ieremias. Hec dicit dns. Da-
bo sedechiam regem iuda et filios eius
et populum eius in manum nabuchodonosor
regis babylonis. et percutiet eos in
ore gladii. et non flectet neq; pcet
neq; miserebit. Et libere ambula-
bat ieremias in medio pli erat cla-
mans. Porro rex egypti egressus
et de egypto cum exercitu quasi so-
lueret obsidione ierlm. Et necesse
fuit regi babylonis a ierlm in occur-
sum eius. et fugauit eum in ore gla-
dii idest transfuga. et de syria coe-
git exire. Cumq; discessisset nabu-
chodonosor a ierlm illuserunt
falsi pphe ieremie et decipiebat sede-
chiam dicentes. Non recedet baby-
lonis sed redibit cum magno exercitu ad
nos et cibus Vasis dñi. Ieremias
autem contraria his et uera pphabat
dicens. Credet sedechias in manu
regis babylonis et loquet os eius
cum ore ipius et oculi eius oculos eius
uidebunt. et in babylone ducent
sedechiam. Impiis nos dicebat ieremi-
am amisse exercitum. Porro ieremi-
as transiit ut egrederetur ad
anathot ut ibi suum. qui uiginti mi-
liis distat a ierlm. Cumq; pueniss
et ad portam beniamin. custos porte
ierias apprehendit eum dicens. Ad al-
deos p̄figis. et adduxit eum ad pu-
cipes. Qui cesum miserunt in car-
cere qui erat in domo ionathe scri-
be. Et sedit ibi ieremias diebus multis
Et uenit ad eum auancel filius sellum
patruus sui ad uestibulum carceris di-
cens. Eme agrum meum qui est in ana-
thot. tibi enim competit hereditas emp-
tio quoniam. Et intellexit ieremias
q; uerbum dñi esset. Et emit agrum
appendens septem stateres et decem
argenteos. Et adscribens testes

ezech. vbi ezechiel
pphetare cepit

IIII

& scripsit libru possessiones signatas & stipulaciones & nata & signa forma scius & reseptum liber feat apstis & in actis anancel & testium dedit libros baruch dicens. Sume librū empcionis hui signati & librum hui qui apertus & pone eos in vase fictili ut permane possint diebus multis. Hec enim dicit dns. Adhuc possidebunt agri & vinee in istu terre istis dicit dns quia dsati erit. Ecce ego congregabo eos de vniuersis terris ad quas eieci eos & reducā eos ad locū istū & habitabunt confidēter & erunt mihi in populum sempiternum. De obsidione

1111 reg xxv

Porro anno nono sedechie regis mense decimo die mensis. Venit nabuzardan princeps exercitus babylonis & princeps nabuchodonosor contra hierusalem & circūdederunt eam. & edificauerunt in circuitu ei munitiones. & clausa est ciuitas usq; ad undecimum annum sedechie regis. Quarta autem die mensis prevaluit fames in ciuitate & non erat panis populo terre. Et dissipata est ciuitas & omnes viri bellatores fugerunt nocte per viam portę que est inter duos muros iuxta hortum regis. Et chaldei obsidebant ciuitatem per circuitum. Et ierunt per viam deserti. Persecutus est autem exercitus chaldeorum regem & apprehenderunt sedechiam in campestribus iericho. Et omnis exercitus eius dispersus est recessitque ab eo. Et tulerunt regem & adduxerunt eum ad regem babylonis in reblatha terre emath. & locutus est ei iudicia. Et occidit regem babylonis reblatha in conspectu eorum. Insuper & omnes principes iuda occidit in reblatha. Et eruit oculos sedechie & vinxit eum catenis æreis. Et adduxit eum babylonem & posuit eum in carcere usq; ad diem mortis eius. Nabuzardan autem princeps exercitus babylonis venit in hierusalem mense quinto die decima mensis anno decimo nono regis babylonis. Et combussit domum domini & domum regis & omnes domos hierusalem & omnem domum magnatorum igne succendit. Et muros hierusalem in circuitu destruxit omnis exercitus chaldeorum qui erat cum principe militie. Et reliquos populi & eos qui fugerant ad regem babylonis & residuum vulgi transtulit nabuzardan princeps militie. De pauperibus autem terre dimisit vinitores & agricolas. Columnas quoque æreas que erant in domo domini & bases & mare æreum quod erat in domo domini contriuerunt chaldei & tulerunt omne æramentum earum in babylonem. Lebetes quoque & forcipes & cultros & phialas & cuncta vasa æramenti quibus ministrabant tulerunt. Turibula quoque & fiales & quæ aurea erant aurea & quæ argentea argentea tulit princeps militie. Duas columnas & mare unum & duodecim boves æreos qui portabant bases quas fecerat salomon in domo domini non poterat pondus omnium horum æstimari. Et altitudo columne unius decem & octo cubitorum & capitellum æreum super eam altum tribus cubitis & reticulum & malogranata super capitellum per circuitum omnia ænea. Similiter & columna secunda cum malogranatis. Et tulit princeps militie saphonias sacerdotem secundum & sacerdotem tertium & tres custodes liminis. Et de ciuitate tulit eunuchum unum qui erat præpositus super viros bellatores & quinque viros de latere regis qui inuenti sunt in ciuitate & scribam principis militie qui describebat populum terre & sexaginta viros de populo terre qui inuenti sunt in medio ciuitatis. Et tollens eos nabuzardan princeps militie perduxit ad regem babylonis in reblatha. Et percussit eos rex & interfecit in reblatha in terra emath. Et captus est iuda de terra sua. Et populum quem dimisit nabuchodonosor rex babylonis constituit godolyam filium ahicam filii saphan præpositum super eos. Et audierunt omnes principes militie ipsi & viri eorum quod constituisset rex babylonis godolyam & venerunt ad godolyam in maspha. Ismahel filius nathanie & iohanan filius caree & saraias filius thanehumeth netophathites & iezonias filius maachathi ipsi & viri eorum. Et iurauit godolyas eis & viris eorum dicens. Nolite timere seruire chaldeis habitate in terra & seruite regi babylonis & bene erit vobis. Ecce ego habito in maspha ut seruiam chaldeis qui venerint ad nos. Vos autem colligite vinum & poma & oleum & reponite in uasis uestris & habitate in ciuitatibus quas tenetis. Sed & omnes iudei qui erant in moab & in filiis ammon & in idumea & qui erant in uniuersis regionibus audierunt quod dimisisset rex babylonis reliquias in iuda & quod constituisset godolyam filium ahicam filii saphan super eos. Reuersi sunt omnes iudei de cunctis locis ad quæ fugerant & uenerunt in terram iuda ad godolyam in maspha & collegerunt vinum & poma multa nimis. Ioanan autem filius caree & omnes principes militie qui erant in regione uenerunt ad godolyam in maspha. Et dixerunt ei. Scisne quod baalis rex filiorum ammon miserit ismahelem filium nathanie ut interficiat animam tuam. Et non credidit eis godolyas filius ahicam. Dixit autem iohanan filius caree ad godolyam in occulto in maspha dicens. Vadam & percutiam ismahelem filium nathanie & nemo sciet. Quare interficiet animam tuam & dispergentur omnes iudei qui congregati sunt ad te & peribit reliquum iuda. Dixit autem godolyas filius ahicam ad iohanan filium caree. Non facies verbum hoc quia falsum tu loqueris de ismahele. Factum est autem in mense septimo & uenit ismahel filius nathanie filii helisama de semine regio & primi regis & decem viri cum eo ad godolyam filium ahicam in maspha. Et comedebant panes simul ibi in maspha. Et surrexit ismahel filius nathanie & decem viri qui erant cum eo & percusserunt godolyam filium ahicam filii saphan gladio & interfecerunt eum quem constituerat rex babylonis super terram. Insuper & omnes iudeos qui erant cum eo in maspha & godolyam & chaldeos qui inuenti sunt ibi viros bellatores interfecit ismahel. Et occidit die secunda postquam interfecerat godolyam & nullus scit. Et octoginta viri uenerunt de sichimis & de silo & de samaria quasi octoginta viri radentes barbas & scissis uestimentis & incisi & munera & thus habentes in manu ut offerrent in domo domini. Et egressus ismahel filius nathanie in occursum eorum de maspha ambulans & plorans. Cumque occurrisset eis dixit ad eos. Venite ad godolyam filium ahicam. Et cum uenissent in medium ciuitatis interfecit eos ismahel filius nathanie & proiecit eos in lacum ipse & uiri qui erant cum eo. Decem autem uiri inuenti sunt qui dixerunt ad ismahelem. Ne interficias nos quia habemus thesauros in agro in frumento & hordeo & oleo & mellis & obmutuit & non interfecit eos cum fratribus suis. Lacus autem in quo proiecit ismahel omnia cadauera uirorum quos percussit propter godolyam ipse est quem fecit asa rex propter baasa regem israel. Hunc implevit ismahel filius nathanie de interfectis. Et captiuos omnes qui reliqui fuerant de populo qui erat in maspha adduxit ismahel filius nathanie & filias regis & uniuersum populum qui derelictus fuerat in maspha quos commendauerat nabuzardan princeps militie godolyæ filio ahicam. Et adduxit eos ismahel filius nathanie & abiit ut transiret ad filios ammon. Audiuit autem iohanan filius caree & omnes principes militie qui erant cum eo uniuersum malum quod fecerat ismahel filius nathanie. Et tulerunt omnes uiros suos & abierunt ut pugnarent contra ismahelem filium nathanie & inuenerunt eum iuxta aquas multas quæ sunt in gabaon. Et factum est cum uidisset omnis populus qui erat cum ismahele iohanan filium caree & omnes principes militie qui erant cum eo lætati sunt. Et circumierunt omnes captiuos quos abstulerat ismahel filius nathanie de maspha & reuersi sunt & abierunt ad iohanan filium caree. Et uiros bellatores & mulieres & paruulos & eunuchos quos reduxerat de gabaon. Et timuerunt a facie eorum quia percusserat godolyam filium ahicam. Et abierunt uiri fortes & habitauerunt in habitaculo chamaam quod est iuxta bethleem ut pergerent & intrarent terram egypti. Propter chaldeos enim timebant eos quia percusserat godolyam filium ahicam quem constituerat rex babylonis super terram. Et accesserunt principes & omnes populi a minimo usque ad maximum & dixerunt ad ieremiam prophetam. Suscipiat deprecatio nostra in conspectu tuo & ora pro nobis ad dominum deum tuum pro omnibus reliquiis istis quia de multis pauci remanemus sicut oculi tui uident nos. Ut annuntiet nobis dominus deus tuus uiam per quam ambulare debeamus & quod faciamus. Et ait ieremias propheta. Audiui. Ecce ego orabo dominum deum uestrum iuxta uerba uestra & omnia quæcumque locutus fuerit dominus ad me annuntiabo uobis non celabo uos ullum sermonem. Et dixerunt ad ieremiam. Sit dominus testis ueritatis & fidelis inter nos si non iuxta omnia uerba quæ misit dominus deus tuus ad nos per te sic faciemus. Sive bonum sive malum audiamus uoci domini dei nostri ad quem nos mittit tibi ut audiente nobis uoce domini dei nostri bene nobis sit. Factum est autem post decem dies & factus est sermo domini ad ieremiam. Et uocauit iohanan filium caree & omnes principes militie qui erant cum eo & uniuersum populum a minimo usque ad maximum. Et dixit ad eos. Hæc dicit dominus deus israel ad quem misistis me ut offerrem deprecationem uestram coram eo. Si habitantes habitaueritis in terra hac & ædificabo uos & non destruam & plantabo uos & non euellam. Dolet enim mihi super malitia quam feci uobis. Nolite timere a facie regis babylonis quem uos formidatis. Nolite timere eum dicit dominus quia ego uobiscum sum ut saluos faciam uos & liberem uos de manu eius. Et misericordias dabo uobis & miserebor uestri & reducam uos in terram uestram. Si autem dixeritis non habitabimus in terra hac & non audieritis uocem domini dei uestri dicentes. Nequaquam sed ingrediemur terram egypti in qua non uidebimus bellum & clangorem tubæ non audiemus & fame panis non esurimus & ibi habitabimus. Nunc ergo audite uerbum domini reliquiæ iuda. Hæc dicit dominus exercituum deus israel. Si uos ponentes ponitis facies uestras ut ingrediamini aegyptum & ingressi habitetis ibi. Gladius quem uos formidatis ibi comprehendet uos in terra egypti & fames quam uos timetis ibi adhærebit uobis in aegypto & ibi moriemini. Omnes homines qui posuerunt facies suas ut ingrediantur aegyptum & habitent ibi in gladio fame & peste morientur & non erit ex eis qui remaneat & qui effugiat a facie mali quod ego adducam super eos. Hæc dicit dominus exercituum deus israel. Sicut succensus est furor meus & indignatio mea super habitatores hierusalem sic succendetur indignatio mea super uos cum ingressi fueritis aegyptum & eritis in exemplum & in detestationem & in maledictum & in opprobrium & non uidebitis locum istum amplius. Locutus est dominus super uos reliquiæ iuda nolite ingredi aegyptum scientes scite quia testificatus sum uobis hodie. Imposuistis enim animas uestras in cordibus uestris dicentes. Roga pro nobis ad dominum deum nostrum & iuxta omnia quæcumque dixerit dominus deus noster sic annuntia nobis & faciemus. Et annuntiauit eis hodie & non audistis uocem domini dei uestri & universa propter quæ misit me ad uos. Nunc ergo scite quia testificatus sum uobis hodie. Et gladio fame & peste morientur in loco in quo uultis ingredi & habitare ibi. Et factum est postquam complesset ieremias loqui ad populum omnia uerba domini dei eorum pro quibus miserat eum dominus deus eorum ad eos uniuersa uerba hæc. Et dixit azarias filius osaiæ & iohanan filius caree & uniuersi uiri superbi dicentes ad ieremiam. Falsum tu loqueris non misit te dominus deus noster dicens. Non ingrediamini aegyptum ut habitetis ibi. Sed baruch filius nerie concitat te contra nos ut tradat nos in manu chaldeorum & interficiat nos & transferat in babylonem. Et non audiuit iohanan filius caree & omnes principes militiæ & uniuersus populus uocem domini ut habitarent in terra iuda. Sed tulit iohanan filius caree & omnes principes militiæ uniuersum residuum iuda qui reuersi fuerant ut habitarent in terra iuda de cunctis gentibus ad quas eiecti fuerant. Viros & mulieres & paruulos & filias regis & omnem animam quam reliquerat nabuzardan princeps militiæ cum godolya filio ahicam filii saphan & ieremiam prophetam & baruch filium nerie. Et ingressi sunt terram egypti quia non audierunt uocem domini & uenerunt usque thafnis. Et factus est sermo domini ad ieremiam in thafnis dicens. Sume tibi lapides grandes & abscondes eos in caementario quod est in introitu domus pharaonis in thafnis in conspectu uirorum iudæorum. Et dices ad eos. Hæc dicit dominus exercituum deus israel. Ecce ego mittam & assumam nabuchodonosor regem babylonis seruum meum & ponam thronum eius super lapides istos quos abscondi & extendet umbraculum suum super eos. Et ueniens percutiet terram aegypti. Quos in mortem in mortem & quos in captiuitatem in captiuitatem & quos in gladium in gladium. Et succendam ignem in domibus deorum aegyptiorum & comburet eos & captiuos ducet illos & amictietur terra aegypti sicut amictitur pastor uestimento suo & egredietur inde pace. Et conteret statuas domus solis quæ est in terra aegypti & templa deorum aegyptiorum comburet igni. Et factus est sermo domini ad ieremiam dicens. Dic ad omnes iudæos qui habitant in terra aegypti qui habitant in magdalo & in thafnis & in memphi & in terra phatures dicens. Hæc dicit dominus exercituum deus israel. Vos uidistis omne malum hoc quod adduxi super hierusalem & super omnes urbes iuda & ecce hodie deserta sunt & nullus habitator in eis propter malitiam suam quam fecerunt ut irritarent me ambulantes ut sacrificarent & colerent deos alienos quos ignorabant ipsi & patres eorum. Et misi ad uos omnes seruos meos prophetas mane consurgens & mittens & dicens. Nolite facere rem istam abominationis hanc quam odiui. Et non audierunt nec inclinauerunt aurem suam ut reuerterentur a malitia sua & non sacrificarent diis alienis. Et effusa est ira mea & furor meus & succensus est in ciuitatibus iuda & in plateis hierusalem & deserta facta sunt & in solitudinem sicut est hodie. Et nunc hæc dicit dominus deus exercituum deus israel. Quare vos facitis malum grande hoc contra animas uestras ut auferatur de uobis uir & mulier paruulus & lactans de medio iuda & non relinquatur uobis reliquiæ. Ad irritandum me in operibus manuum uestrarum sacrificantes diis alienis in terra aegypti quo ingressi habitare ibi. Ut disperdamini & sitis in maledictum & in opprobrium in cunctis gentibus terræ. Numquid obliti estis mala patrum uestrorum & mala regum iuda & mala uxorum eius & mala uestra & mala uxorum uestrarum quæ fecerunt in terra iuda & in plateis hierusalem. Non sunt mundati usque in præsentem diem & non timuerunt nec ambulauerunt in lege mea & in præceptis meis quæ dedi coram uobis & coram patribus uestris. Propterea hæc dicit dominus exercituum deus israel. Ecce ego ponam faciem meam contra uos in malum & disperdam omnem iudam. Et assumam reliquias iuda qui posuerunt facies suas ut ingrederentur terram aegypti & habitarent ibi & consumentur omnes & cadent in terra aegypti gladio fame consumentur a paruulo usque ad magnum gladio & fame morientur & erunt in execrationem & in stuporem & in maledictum & in opprobrium. Et uisitabo super habitatores terræ aegypti sicut uisitaui super hierusalem gladio fame & peste. Et non erit qui effugiat & qui salvus fiat de reliquiis iuda qui ingressi sunt terram aegypti ut habitent ibi & reuertantur in terram iuda ad quam ipsi eleuant animas suas ut habitent ibi non reuertentur nisi fugientes. Et locutus est ieremias ad omnes uiros qui sciebant quod uxores eorum sacrificarent diis alienis & ad omnes mulieres quæ stabant grandis multitudo & ad omnem populum habitantem in terra aegypti in phatures dicens. Locuti sumus ad te in nomine domini non audiemus a te. Sed facientes faciemus omne uerbum quod egressum est de ore nostro ut sacrificemus regine cæli & libemus ei libamina sicut fecimus nos & patres nostri reges nostri & principes nostri in ciuitatibus iuda & in plateis hierusalem & saturati panibus fuimus & bene nobis erat & malum non uidimus. Ex eo autem tempore quo cessauimus sacrificare regine cæli & libare ei libamina indigemus omnibus & gladio & fame consumimur. Et si sacrificamus regine cæli & libamus ei libamina numquid sine uiris nostris facimus ei placentas ad colendum eam & libamina libamus ei. Et locutus est ieremias ad omnem populum uiros & mulieres & uniuersum populum qui dederant ei responsum hoc dicens. Numquid non sacrificium quod sacrificastis in ciuitatibus iuda & in plateis hierusalem uos & patres uestri reges uestri & principes uestri & populus terræ recordatus est dominus & ascendit super cor eius & non potuit ultra dominus propter malitias studiorum uestrorum & propter abominationes quas fecistis & recessit terra uestra in desertum & in stuporem & in maledictum eo quod non habitetur sicut est hodie. Quia sacrificastis idolis & peccastis domino & non audistis uocem domini & in lege & in præceptis & in testimoniis eius non ambulastis propterea euenerunt uobis mala hæc sicut est hodie. Et locutus est ieremias ad omnem populum & ad uniuersas mulieres. Audite uerbum domini uniuersa iuda qui in terra aegypti. Hæc dicit dominus exercituum deus israel dicens. Vos & uxores uestræ locutæ estis ore uestro & manibus uestris implestis dicentes. Faciendo faciemus uota nostra quæ uouimus sacrificare regine cæli & libare ei libamina. Implete uota uestra & facite uota uestra. Propterea audite uerbum domini uniuersa iuda qui habitatis in terra aegypti. Ecce ego iuraui in nomine meo magno dicit dominus quod non uocetur ultra nomen meum ore omnis uiri iudæi dicentis. Vivit dominus deus in uniuersa terra aegypti. Ecce ego uigilabo super eos in malum & non in bonum & consumentur omnes uiri iudæi qui sunt in terra aegypti gladio & fame donec penitus deficiant. Et qui fugerint gladium reuertentur de terra aegypti pauci numero & scient omnes reliquiæ iuda qui ingressi sunt terram aegypti ut habitarent ibi sermonem cuius erit stabilis meus aut illorum. Et hoc uobis signum dicit dominus quia ego uisitabo super uos in loco isto ut sciatis quia uere stabunt sermones mei contra uos in malum. Hæc dicit dominus. Ecce ego dabo pharaonem ephree regem aegypti in manu inimicorum eius & in manu quærentium animam eius sicut dedi sedechiam regem iuda in manu nabuchodonosor regis babylonis inimici sui & quærentis animam eius. Verbum quod locutus est ieremias propheta ad baruch filium nerie cum scriberet sermones istos in libro ex ore ieremiæ anno quarto ioakim filii iosiæ regis iuda dicens. Hæc dicit dominus deus israel ad te baruch. Dixisti. Væ mihi quia addidit dominus dolorem dolori mihi laboraui in gemitu meo & requiem non inueni. Hæc dices ad eum. Hæc dicit dominus. Ecce quæ ædificaui ego destruo & quæ plantaui ego euello & uniuersam terram hanc & tu quæris tibi grandia noli quærere quia ecce ego adducam malum super omnem carnem dicit dominus & dabo animam tuam tibi in spolium in cunctis locis quocumque perrexeris. Verbum quod factum est ad ieremiam prophetam contra gentes. Contra aegyptum aduersus exercitum pharaonis nechao regis aegypti qui erat iuxta flumen euphraten in charcamis quem percussit nabuchodonosor rex babylonis in anno quarto ioakim filii iosiæ regis iuda. Præparate scutum & clypeum & procedite ad bellum. Iungite equos & ascendite equites & state in galeis. Polite hastas induite loricas. Quid ego uidi pauentes conuersos retrorsum fortes eorum cæsa & fugientes non respicientes formido undique dicit dominus. Non fugiat uelox & non saluetur fortis ad aquilonem iuxta flumen euphraten corruerunt & ceciderunt. Quis est iste qui quasi fluuius ascendit & quasi flumina mouebuntur fluctus eius. Aegyptus quasi fluuius ascendit & quasi flumina mouebuntur fluctus eius & dixit. Ascendam operiam terram perdam ciuitatem & habitatores eius. Ascendite equi & furite quadrigæ & egrediantur fortes æthiopia & phut tenentes scutum & lydi tenentes & tendentes arcum. Dies enim domini exercituum dies ultionis ut sumat uindictam de inimicis suis deuorabit gladius & saturabitur & inebriabitur sanguine eorum. Victima enim domini exercituum in terra aquilonis iuxta flumen euphraten. Ascende in galaad & tolle resinam uirgo filia aegypti frustra multiplicasti medicamina ascendit ignominia tua & ululatus tuus repleuit terram. Fortis contra fortem infirmatus est uterque simul ceciderunt. Verbum quod locutus est dominus ad ieremiam prophetam ut ueniret nabuchodonosor rex babylonis & percuteret terram aegypti. Annuntiate in aegypto & auditum facite in magdalo & auditum facite in memphi & in thafnis dicite. Sta & præpara tibi quia deuorauit gladius in circuitu tuo. Quare fugit fortis tua non stetit quia dominus subuertit eum. Multiplicauit ruinas suas super ruinam & dixerunt unusquisque ad proximum suum. Surgite & reuertamur ad populum nostrum & ad terram natiuitatis nostræ a facie gladii columbæ. Vocate nomen pharaonis regis aegypti. Tumultum adduxit tempus transiit. Vivo ego dicit rex dominus exercituum nomen meum quod sicut thabor in montibus & sicut carmelus in mari ueniet. Vasa habitationis fac tibi habitatrix filia aegypti quia in nihilum deducta erit memphis & exusta erit ut non habitetur. Vitulus speciosissimus aegyptus stimulus ab aquilone uenit. Etenim mercenarii eius in medio eius quasi uituli saginati quia & ipsi conuersi sunt & simul fugerunt non steterunt quia dies interfectionis uenit super eos tempus uisitationis eorum. Vox eius sicut æris mouebitur quia in uirtute gradientur & in securibus quasi cædentes ligna uenient. Succident saltum eius dicit dominus quia non scrutabitur quia multiplicati sunt super locustas & non est eis numerus. Confusa est filia aegypti in manu populi aquilonis. Dixit dominus exercituum deus israel. Ecce ego uisitabo super populum alexandriæ & pharaonem & aegyptum & deos eius & reges eius & pharaonem & eos qui confidunt in eo & dabo eos in manu quærentium animas eorum & in manu nabuchodonosor regis babylonis & in manu seruorum eius & postea habitabitur sicut in diebus antiquis dicit dominus. Tu autem noli timere seruus meus iacob & ne paueas israel quia ecce ego saluum faciam te de longe & semen tuum de terra captiuitatis eius & reuertetur iacob & requiescet & habitabit & non erit qui exterreat eum. Tu autem noli timere iacob seruus meus dicit dominus quia tecum ego sum quia consummationem faciam in cunctis gentibus ad quas eiecit te ibi autem consummationem non faciam tui sed castigans castigabo te in iudicio & innocentem non putabo te. Quia sic dicit dominus. Contritio tua insanabilis plaga tua pessima. Non est qui iudicet causam tuam ad alligandum uulnus non est tibi medicina sanitatis. Omnes amatores tui obliti sunt te & non requirunt te quia plaga inimici percussi te correptione crudeli propter multitudinem iniquitatis tuæ quia confortati sunt peccata tua. Quid clamas super contritione tua insanabilis est dolor tuus propter multitudinem iniquitatis tuæ quia confortati sunt peccata tua feci hæc tibi. Propterea omnes qui deuorant te deuorabuntur & omnes hostes tui uniuersi in captiuitatem ducentur & qui diripiunt te in direptionem dabuntur & omnes qui rapiunt spolia tradam. Quia sanitatem restituam tibi & a plagis tuis curabo te dicit dominus quia proiectam te uocauerunt dicentes. Sion hæc est quam nullus requirit. Hæc dicit dominus. Ecce ego reuertens captiuitatem tabernaculorum iacob & tentoria eius miserebor & ædificabitur ciuitas super tumulum suum & templum secundum ritum suum stabit. Et egredietur de eis confessio & uox ludentium & multiplicabo eos & non minorabuntur & glorificabo eos & non erunt parui. Et filii eius sicut heri & cœtus eius coram me stabit & uisitabo super omnes tribulantes eum. Et erit princeps eius ex eo & dominator eius de medio illius egredietur & adpropinquare faciam eum & accedet ad me quis enim iste est qui applicet cor suum ut appropiet ad me dicit dominus. Et eritis mihi in populum & ego ero uobis in deum. Ecce turbo dominationis egredietur & tempestas erumpens super caput impiorum ueniet. Non auertetur furor domini donec faciat & donec compleat cogitationem cordis sui in nouissimo dierum intelligetis consilium eius. In tempore illo dicit dominus ero deus omni cognationi israel & ipsi populus erunt mihi. Hæc dicit dominus. Inuenit gratiam in deserto populus qui remanserat gladium ibo ut requiescere faciam israel. Procul apparuit dominus mihi & in caritate perpetua dilexi te ideo attraxi te miserans. Adhuc ædificabo te & ædificaberis uirgo israel adhuc ornaberis tympanis tuis & egredieris in choro ludentium. Adhuc plantabis uineas in montibus samariæ plantabunt agricolæ & non impedient. Quia est dies clamabunt speculatores in monte ephraim surgite & ascendamus in sion ad dominum deum nostrum. Quia hæc dicit dominus. Lætamini in iacob & exultate in principe gentium auditum facite & laudate & dicite. Saluum fac dominus populum tuum reliquias israel. Ecce ego adducam eos de terra aquilonis & congregabo eos de finibus terræ in quibus cæci & claudi in uia & pregnantes & parturientes simul multitudo magna reuertentur huc. In fletu uenient & in misericordiis reducam eos & deducam eos ad torrentes aquarum in uiam rectam & non offendent in ea quia factus sum israel patri & ephraim primogenitus meus est. Audite uerbum domini gentes & annuntiate in insulis quæ procul sunt & dicite. Qui dispersit israel congregabit eum & custodiet sicut pastor gregem suum. Quia redemit dominus iacob & liberauit eum de manu fortioris eius. Et uenient & laudabunt in monte sion & confluent ad bona domini super frumento & uino & oleo & fœtu pecorum & armenti & erit anima eorum quasi hortus inebriatus & ultra non esurient. Tunc lætabitur uirgo in choro iuuenes & senes simul & conuertam luctum eorum in gaudium & consolabor eos & lætificabo a dolore suo. Et inebriabitur anima sacerdotum pinguedine & populus meus bonis meis saturabitur dicit dominus. Hæc dicit dominus. Vox in excelso audita est ploratus & luctus & ululatus rachel plorantis filios suos & noluit consolari super filiis suis quia non sunt. Hæc dicit dominus. Prohibe uocem tuam a fletu & oculos tuos a lacrimis quia est merces operi tuo dicit dominus & reuertentur de terra inimici. Et est spes nouissimis tuis dicit dominus & reuertentur filii in terminos suos. Audiens audiui ephraim plangentem. Castigasti me & eruditus sum quasi uitulus indomitus. Conuertere & conuertar quia tu dominus deus meus. Postquam enim conuersus sum egi pœnitentiam & postquam ostensus sum femur percussi. Confusus sum & erubui quia sustinui opprobrium adolescentiæ meæ. Numquid filius honorificus mihi ephraim aut puer delicatus quia ex quo locutus sum de eo adhuc recordans memor ero eius propterea conturbata sunt uiscera mea super eo miserans misericordiam ei dicit dominus. Statue tibi speculum & pone tibi cippos dirige cor tuum in uiam rectam qua ambulasti conuertere uirgo israel conuertere ad ciuitates tuas istas. Usquequo delicata cogitatione uagaris filia auersatrix quia creauit dominus nouum super terram femina circumdabit uirum. Hæc dicit dominus exercituum deus israel. Adhuc uerbum hoc dicent in terra iuda & in ciuitatibus eius cum conuertero captiuitatem eorum. Benedicat tibi dominus habitatio iustitiæ mons sanctus. Et habitabit in eo iuda & omnes ciuitates eius simul agricolæ & qui circumeunt in gregibus. Quia inebriauit animam uacuam & omnem animam esurientem replebit. Super hoc euigilaui & uidi & somnus meus dulcis mihi. Ecce dies ueniunt dicit dominus & seminabo domum israel & domum iuda semine hominis & semine iumentorum. Et erit sicut uigilauit super eos ut euellerem & destruerem & dissiparem & disperderem & affligerem ita uigilabo super eos ut ædificem & plantem dicit dominus. In diebus illis non dicent ultra patres comederunt uuam acerbam & dentes filiorum obstupescunt. Sed unusquisque in iniquitate sua morietur omnis homo qui comederit uuam acerbam obstupescent dentes eius. Ecce dies ueniunt dicit dominus & feriam domui israel & domui iuda fœdus nouum non secundum pactum quod pepigi cum patribus eorum in die qua apprehendi manum eorum ut educerem eos de terra aegypti pactum meum quod irritum fecerunt & ego dominatus sum eorum dicit dominus. Sed hoc pactum quod feriam domui israel post dies illos dicit dominus dabo legem meam in uisceribus eorum & in corde eorum scribam eam & ero eis in deum & ipsi erunt mihi in populum. Et non docebit ultra unusquisque proximum suum & unusquisque fratrem suum dicens. Cognosce dominum. Omnes enim cognoscent me a paruo eorum usque ad magnum eorum dicit dominus quia propitiabor iniquitati eorum & peccati eorum non memorabor ultra. Hæc dicit dominus qui dat solem in lumen diei ordinationem lunæ & stellarum in lumen noctis qui turbat mare & intumescunt fluctus eius dominus exercituum nomen eius. Si defecerint ordinationes istæ coram me dicit dominus semen israel quiescat gens coram me cunctis diebus. Hæc dicit dominus. Si mensurari possint cæli sursum & deorsum fundamenta terræ cuncta & ego proiciam omne semen israel in omnibus quæ fecerunt dicit dominus. Ecce dies ueniunt dicit dominus & ædificabitur ciuitas domino a turre hananeel usque ad portam anguli. Et egredietur ultra funiculus mensurans contra collem gareb & circuibit goatha. Et omne cadauer & cinis & omnes regiones usque ad torrentem cedron usque ad angulum portæ equorum ad orientem sanctificatum domino non euelletur & non destruetur ultra in æternum. Verbum quod factum est ad ieremiam a domino anno decimo sedechiæ regis iuda hoc est anno octauodecimo nabuchodonosor. Tunc exercitus regis babylonis obsidebat hierusalem & ieremias propheta clausus erat in atrio carceris qui erat in domo regis iuda. Conclusit enim eum sedechias rex iuda dicens. Quare tu prophetas & dicis. Hæc dicit dominus. Ecce ego dabo ciuitatem hanc in manu regis babylonis & capiet eam. Et sedechias rex iuda non effugiet manum chaldeorum quia tradendo tradetur in manu regis babylonis & loquetur os eius ad os eius & oculi eius oculos eius uidebunt. Et babylonem adducet sedechiam & ibi erit donec uisitem eum dicit dominus. Si pugnaueritis contra chaldeos non uobis prosperabitur. Et dixit ieremias. Sermo domini factus est ad me dicens. Ecce hanameel filius sellum patruelis tui uenit ad te dicens. Eme tibi agrum meum qui est in anathoth tibi enim competit possessio hereditatis & tu habes ius emptionis. Et ingressus est ad me hanameel patruelis meus secundum uerbum domini in atrium carceris & dixit ad me. Eme agrum meum qui est in anathoth qui est in terra beniamin quia tibi competit hereditas & tu habes ius possessionis eme tibi. Et cognoui quia uerbum domini est. Et emi agrum hanameel patruelis mei qui erat in anathoth & adpendi ei pecuniam septem siclos & decem argenteos. Et scripsi in libro & signaui & testes adhibui & adpendi pecuniam in statera. Et tuli librum emptionis signatum legem & cæremonias & quæ aperta erant & dedi librum emptionis baruch filio nerie filii maasiæ coram hanameel patruele meo & coram testibus qui scripti erant in libro emptionis coram omni iudæo qui sedebat in atrio carceris. Et præcepi baruch coram eis dicens. Hæc dicit dominus exercituum deus israel. Tolle libros istos emptionis istum librum signatum & librum istum apertum & pone eos in uase fictili ut permaneant dies multos. Hæc enim dicit dominus exercituum deus israel. Adhuc possidebuntur domus & agri & uineæ in terra hac. Postquam autem tradidi librum emptionis baruch filio nerie & orauit ieremias ad dominum dicens. Heu heu domine deus ecce tu fecisti cælum & terram in fortitudine tua & brachio extento & non est tibi difficile omnis sermo. Qui facis misericordias in millibus & reddis iniquitatem patrum in sinum filiorum eorum post eos deus magnus & fortis dominus exercituum nomen tibi. Magnificus consilio & inæstimabilis cogitatu quorum aperti sunt oculi tui super omnes uias filiorum hominum ut des unicuique iuxta uias suas & iuxta fructum adinuentionum suarum. Qui posuisti signa & portenta in terra aegypti usque in præsentem diem & in israel & in hominibus & fecisti tibi nomen sicut est hodie & in populo tuo israel eduxisti de terra aegypti in signis & portentis & in manu robusta & brachio extento & in terrore magno & dedisti eis terram hanc quam iurasti patribus eorum ut dares eis terram fluentem lacte & mel. Et ingressi possederunt eam & non audierunt uocem tuam & in lege tua non ambulauerunt omnia quæcumque præcepisti eis ut facerent non fecerunt & idcirco euenire fecisti eis omnia mala hæc. Ecce aggeres iam ad urbem ut capiatur & tradetur ciuitas in manu chaldeorum qui pugnant contra eam a facie gladii & famis & pestilentiæ & quæcumque locutus es facta sunt & ecce tu uides. Et tu dominator domine deus non ciuitas hæc in manu chaldeorum tradetur. Et factus est sermo domini ad ieremiam dicens. Ecce ego dominus deus omnis carnis numquid a me abscondetur quicquam. Propterea hæc dicit dominus. Ecce ego tradam ciuitatem hanc in manu chaldeorum & in manu nabuchodonosor regis babylonis & capiet eam. Et chaldei qui pugnant contra ciuitatem hanc ingredientes succendent ciuitatem igni & comburent eam cum domibus in quarum tectis adolebant incensum baal & libabant libamina diis alienis ut me ad iracundiam prouocarent. Filii enim israel & filii iuda non fecerunt nisi malum coram me ab adolescentia sua filii enim israel ad iracundiam me prouocauerunt opere manuum suarum dicit dominus. Quia ex die qua ædificata est ciuitas hæc coram me usque in diem hanc in indignationem & in furorem meum & in iracundiam meam & in ad irritationem meam & propter peccata filiorum iuda quæ fecerunt ut me ad iracundiam prouocarent ipsi & reges eorum principes eorum & sacerdotes eorum & uiri iuda & habitatores hierusalem & ostenderunt mihi dorsum & non facies & cum docerem eos de nocte & de die consurgens & docens non audierunt ut acciperent disciplinam. Et posuerunt idola sua in domo super quam inuocatum est nomen meum & polluerunt eam & ædificauerunt excelsa baal quæ sunt in ualle filii ennom ut traducerent filios suos & filias suas per ignem moloch quod non præcepi eis & non ascendit in cor meum ut facerent abominationem hanc & peccare facerent iudam. Et nunc propterea hæc dicit dominus deus israel ad ciuitatem hanc de qua uos dicitis. Tradetur in manu regis babylonis in gladio & in fame & in pestilentia. Ecce ego congregabo eos de uniuersis terris ad quas eieci eos in furore meo & in indignatione mea magna & reducam eos ad locum istum & habitare faciam eos confidenter. Et erunt mihi in populum & ego ero eis in deum. Et dabo eis cor unum & uiam unam ut timeant me cunctis diebus ut bene sit eis & filiis eorum post eos. Et feriam eis pactum sempiternum. De obsidione

1111 reg xxv

Porro anno nono sedechiæ regis mense decimo decima die mensis. Venit nabuzardan princeps exercitus babylonis & princeps nabuchodonosor contra hierusalem & circumdederunt eam. & edificauerunt in circuitu ei munitiones. & clausa est ciuitas usque ad undecimum annum sedechiæ regis. Quarta autem die mensis prevaluit fames in ciuitate & non erat panis populo terræ. Et dissipata est ciuitas & omnes uiri bellatores fugerunt nocte per uiam portæ quæ est inter duos muros iuxta hortum regis. Et chaldei obsidebant ciuitatem per circuitum. Et ierunt per uiam deserti. Persecutus est autem exercitus chaldeorum regem & apprehenderunt sedechiam in campestribus iericho. Et omnis exercitus eius dispersus est recessitque ab eo. Et tulerunt regem & adduxerunt eum ad regem babylonis in reblatha terræ emath. & locutus est ei iudicia. Et occidit regem babylonis reblatha in conspectu eorum. Insuper & omnes principes iuda occidit in reblatha. Et eruit oculos sedechiæ & uinxit eum catenis æreis. Et adduxit eum babylonem & posuit eum in carcere usque ad diem mortis eius. Nabuzardan autem princeps exercitus babylonis uenit in hierusalem mense quinto die decima mensis anno decimo nono regis babylonis. Et combussit domum domini & domum regis & omnes domos hierusalem & omnem domum magnatorum igne succendit. Et muros hierusalem in circuitu destruxit omnis exercitus chaldeorum qui erat cum principe militiæ. Et reliquos populi & eos qui fugerant ad regem babylonis & residuum uulgi transtulit nabuzardan princeps militiæ. De pauperibus autem terræ dimisit uinitores & agricolas. Columnas quoque æreas quæ erant in domo domini & bases & mare æreum quod erat in domo domini contriuerunt chaldei & tulerunt omne æramentum earum in babylonem. Lebetes quoque & forcipes & cultros & phialas & cuncta uasa æramenti quibus ministrabant tulerunt. Turibula quoque & fiales & quæ aurea erant aurea & quæ argentea argentea tulit princeps militiæ. Duas columnas & mare unum & duodecim boues æreos qui portabant bases quas fecer

nō effugies manus eorū. Et ait rex. Fracrem quod dias sed timeo cō tribules qui trāsierūt ad caldeos. ne forte accusent me. et tradar in manus eorū & illudat michi. Et ait ieremias Non tradēris. Audi rex ait. Nullus sciat ista hec. Si quesierint a te. quid locutus es tibi rex dices. Prostratum me coram rege. ne reducat me in carcerem. De fuga sedechie

Porro desecerunt et capta urbe. nuctualia in ciuitate adeo. ut mulieres comederent pumulos suos ad mensuram palmi sicut legit in titulo Capta e autē ciuitas Iudeamo anno regni sedechie quarto mense. nono die mensis secundum iosephum & libri regū. secundū ieronimū uo quinto die. Et apta e ciuitas circa mediam noctem et sederunt principes babilonis in porta media. fugit autē sedechias cū omi domo sua nocte. & principes amici eius cū eo p uiam orti regis & egressi sunt ad uiam deserti. Quod cū nuciatū esset a quibusdam trāsfugis dest p fugis principib babilonis psecuti sunt eum deluctū & comprehenderunt eū in campo solitudinis iericontine. plures autem principes dispersi sunt & recesserunt ab eo. Ipm uo cū reliquis uinctum traxerunt ad regē babilonis in re blatha Qui locutus e cū eo iudicium dicens eum ingratum fuisse precepta ab eo imperii & contumacissimum hos tilit egisse & deieraisse in deū. Et addidit. ayagnus dns tuus nec diam odio. te tradidit mi. Et occidit filios eius coram eo. & saraiā summum sacerdotē. eius filium iosedech uinctua uit. Deinde rex eunuchum qui erat sup uiros bellatores & sophar principem operatus qui phabat tyrones. & quinq uiros de his qui steterat coram rege. & tres de auctoribus templi & seps uiros plateas de uulgo. ut scribā scandū ieremiam. Dedit uo sedechie essidit. et cathenis uinxit eum ut adducat in babylone. & ei eo iosedech. Et redierunt qui dispersi erat eos in rebellata ad exercitū in ierlm. De medio templi & urbis & godolia

Anno templi & urbis & godolia in Iudeamo anno sedechie mense quinto. decima die mensis. Ipse est annus nonus decimus nabuchodonosor regis babylonis. nabuzardan princeps exercitus regis babylonis. incendit domū dni & domū regis & omes domos ierlm & totū murū ierlm & circuitū destruxit. & tulit omnia uasa domus dni & columnas duas & mare eneū & ligna ppli ut adducat eum in babylone & strage dedit captiuitas inde. Et tulit ieremiam de uestibulo carceris. de quo mandatū accepat nabuchodonosor in hunc modum. Tolle istū & pone sup illū oculos tuos. & ut uoluit facias ei. Et preceat ire godolia filium aichā ut pesset pauperibus qui relicti erat & agricolis & uineis. ut redderet singulis anis uectigalia regi babylonis Dedit autem nabuzardan in rama. & cathebacum. antea cum cathenati. & tollens de medio eorū ieremiam dixit ad eum. Dei mecū in babylonem & honorabo te. Quod si displicet tibi reside.

Omnis terra in conspectu tuo est/
habitu apud godolliam et quocunq;
uolueris uade. Et tradidit ei nabu-
zardan cibaria et munuscula et
dimisit eum. Siluer et rechabitas
libros abire permisit. Edit ieremias
ieremias et baruch notarius eius in
medio ppli. qui relictus fuit a nabu-
zardan ad godolliam filium ahicam
filium saphan. Hic est qui
translatus est captiuitate. Hic fuit ex
ortus regum hebreorum et regnauit
in eo secundum iosephum annis qui-
nquaginta et quatuor decem mensibus sex et
diebus decem. Secundum libros uero
regum non plene quinquaginta. Et fuit
ieconias regis a dauid sexagesimus octauus.
Ab edificatione uero templi fluxerunt
anni quadringenti et septuaginta octo men-
ses sex et dies decem. Ab egressu autem
ppli de egypto anni mille et sexagesimus
duo menses sex et dies decem fuerunt
autem in templo per successionem sedecim
summi sacerdotes a phinees sadoch. quem
instituit salomon. usq; ad patre iosedech
qui migrauit in babylonia.

De
Porro nabuchodonosor morte sedechie
cum interfecisset babylone cum triumpho
uictimas sollempnes immolauit diis su-
is et sollempnizauit cum omni ppli nouem
diebus. Cum reuelaret celebraret
precepit rex ut adduceret sedechiam in
medium. et aliquem de ceteris ibi capti-
uis eo. qui psallaret coram quinariis
in musicis instrumentis. et canere
ymnos de canticis syon. Sibilauit
autem quinque in uasis domus dei. quos
quedam nabuchodonosor asportauit ydolis. q-
dam uero sibi reseruauit. Cum ergo
psallentibus pariter clauso. precepit rex
ut duceret sedechie potus lauatrinus. et
coram cibus grauissime lauans e. et
nequissim induxerit in carcere. Qui
minus afflictus dolore post paucos
dies mortuus e. et audiens nabucho-
donosor eum mortuum cum comitibus eius
de carcere cum regio honore eu sepelitur.

In diebus sedechie. Incidencia
sem e optimum regum iudeorum et quo-
dam fuit quinta etate. Cuius anno secun-
do sem et solis defectio qua tales inuesti
gauerunt. Ipi diebus captiuitatis roma
norum septimo regni fuit seruius nobilis capta
ue filius tres muros urbi addidit quir
nalem uiminalem. esquilinum. fossas circa
muros duxit. censum romanorum primus
primus instituit. Tarquinius ocrisus e actu
quinto regnauit per furquinii filio. Eodem
tempe apud grecos septem sapientes fuit
appellati. In hoc loco dignum duximus
interponere controuersiam de collatione annorum
regni iuda et regni israel. et determinacionem
earum quam nobis occurrit ut tractatus hystori
am expedicius prosequamur. Determi
In libro regum nacio discrepancium
emergunt controuersie de collatione
annorum iuda et regni israel. que quidem de-
terminari possunt. Ubi uero non inuenian-
determinacio uicio scriptorum credimus hoc
accidisse. qui in ipis nobis et numeris
sepe fallitur. Roboam et iohoram primi

qd type fuerunt septe sapientes

No baruch fuit notarius ieremie.
et fuerunt regnum regum a
dauid usq; ad sedechiam a quo
anno fluxerat ab edificatione tem
pli. et ab egressu ppli de egipto
a quo fuerunt sacerdotes

coregnauerūt ānis decē ⁊ sepē. Alē
in iudea. aliē in ist. post roboam
cepit regnāe filius eiꝰ abīa in iertin.
⁊ octauo decimo āno ieroboam quibꝫ
ginta duobus ānis regnauit ist.
Et coregnauit abīa idbiam tribus
ānis quod ſinodochite dicūt e. hoc
e duobꝫ ānis ⁊ aliqua pte ter. qui
erat vicesimꝰ idboam ⁊ in reliqua pte
eusdē ān cepit regnāe asa filius
abīa. ⁊ quadrigita ⁊ vno āno regna
uit in iertin. Anno secūdo asa reg
nauit in ist nadab filius idboam
duobꝫ ānis. idest vno āno ⁊ aliqua
pte ān secūdi qui adhuc erat terci
aza. Et occidit eū baasa filiꝰ ahia
⁊ cepit regnāe in ist p eo. āno tcio
asa ⁊ regnauit viginti quatuor ānis.
et no tamē plēnis. quia tuc regnassꝫ
usqꝫ ad vicesimū septimū asa. ſi non
regnauit nisi usqꝫ ad vicesimū sextū.
Hela uerꝫ filius baasa cepit regnare
ist anno vicesimo sexto asa. ⁊ duo
bus ānis regnauit. idest vno āno ⁊
aliqua pte sedi ān. qui erat vicesi
mus septimꝰ asa. ⁊ in hoc eodē āno
zamri interfecit hela. ⁊ regnauit pro
eo sepē diebꝫ. Quo mortuo diuisus
e populꝰ. pars quedā sequebat zebin.
altera sequebat amri. ⁊ prualuit
amri ⁊ regnauit duodecim ānis
⁊ ist. Hic notandū e. q̄ contrario
de regno inter amri ⁊ tebni duraut
p tres ānos ⁊ ultr. quia stricta dic
ſcriptura quod amri cepit regnāe tri
cesimo primo āno regni asa. Di
cit enim mortuo zamri stricta cepisse
regnāe amri cui electus fuit ergo
regnāe cepit vicesimo septimo āno
illi octauo regni asa. Deinde plena
dicit scriptura eū cepisse regnare
tricesimo octauo āno regni asa. Di
cit duodecim ānis regnauit asa
amri ⁊ mchoauit regnāe tricesimo
primo asa. ⁊ asa no nisi quadrigin
ta vno ānis regnauit. palam e quod
amri ſuperuixit asa p ānum vnum
Quomo ergo achab ſuccedēs pri
mchoauit regnāe tricesimo octauo
āno regni asa. Quod sic ſolui pt.
Quādo ſcriptura dicit amri cepisse
regnare tricesimo primo āno asa. ⁊
telligendū e. quod tuc ſolus ⁊
ſine toti ist mortuo tebni cepit
regnare. Quādo autē dicit regnā
asse eū duodecim ānis a vicesi
mo ſeptimo āno asa. numerat
dñs ist eū in regē degit. quod tē
pus extendit usqꝫ ad tricesimū
octauū ānū regni asa qñ achab
regnare mchoauit. Huic ſententie
ſequens ſcriptura ꝯsonat. que nar
rat iosaphat filiū aza regnare
cepisse quarto āno regni achab.
qui fuit ultimꝰ asa quadrigesi
mus ſalꝫ primꝰ. Porro iosaphat
regnauit in iertin viginti quinq
ānis. Cuiꝰ āno decimo ⁊ septimo
ochozias filius achab cepit reg
nare in ist. ⁊ duobꝫ ānis regna

nit. Hunc quia filium no habuit
sr eius ioram successit in regnum.
& cepit regnare iora in isrl ano se-
cundo ioram filij iosaphat. Sed que-
ritur si ano septimo decimo iosa-
phat qui viginti quinq; annis reg-
nauit ozochias cepit regnare. &
duobus ei annis regnauit. quo-
modo iora frat eius ano secundo iora
filij iosaphat & no postea. octauo
decimo sed duodecimo ano iosaph-
at regnare cepit. Preterea scriptum
est tribus subiunxit scriptura quod
octauo decimo ano iosaphat ioram
filius achab regnauit. Hec contra-
rietas sic solui pt. Duo ani quibus
regnasse dicit ochozias illi sunt
quibus solus incolumis angi per-
cunctos domus sue corruisset
regnauit. Reliqui uo octo ita no-
uem ani quibus eo languente sr
eius ioram administratione regni
agebat. no sibi sed sr deputatur.
Unde in octauo decimo ano regni
iosaphat regnasse scribit ioram
qua tue regni administratione
pro sre qui languebat suscepit.
Scriptura uo que dicit q ioram
filius achab ano secundo ioram
filij iosaphat regnauit. tempus
quo solus defuncto iam sre regnare
cepit attendit. Ego diuersos sane
scriptis ppharum collectus e textus
libri regum. Unde e q alius aliud
& alius aliud. scribit narrauit

sitruerit. in eodem in achaia anis regni
regum tri iuda q ista. assignauit. Jo-
ram autem filius achab duodecim anis
regnauit sup isrl. Illa uo scriptura que
postea dicit quod ano quinto ioram filij
achab regis isrl regnauit ioram filius
iosaphat regis iuda. tempus attendit
quando q sre adhuc uiuente regnum
administrare cepit. Porro ioram filius
iosaphat triginta duos annos erat
cum regnare cepisset & octo anis regna-
uit in ierlm. Anno duodecimo ioram
filij achab regnauit ochozias filius
ioram regis iuda. Viginti duos annos
erat cu regnare cepisset & uno ano reg-
nauit in ierlm. Quida medosi addicas
sunt ioram filius iosaphat viginti duos
annos ee tm cu regnare cepisset quod
stare no pt. Si em viginti duos annos
erat tm cu regnare cepisset & octo an-
nis tm regnauit. ergo tricenarius e-
rat cum mortuus e. Et filius eius
ei succedens iam uiginti duos annos
erat. Ergo qn cu genuit ioram octo
annos erat quod e impossibile. Tamen
hebrei tradit ioram filium iosaphat
uiginti annis regnasse & quadraginta
duos uixisse. quod uidet consonare
illi littere que dicit cu viginti duos
annos ee cu regnare cepisset. Sed ra-
tione dicit solos octo annos quibus mode-
ratur impiet angit fres suos occidisset.
illi tm regni computatos a scriptura. Ma-
tuo ochozia mater eius athalia sep
annis regnauit in ierlm. Eisdem sep

amb comregnauit ei ihesu qui vigesimo
octo amb regnauit m ierlm. Anno sep-
timo hieu cepit regnare m ierlm ioas
.xl. quadrigesimo amb regnauit. Regna-
uerunt autē pr̄ ioas .t. iuda .t. ihesu m
ierlm vigesimo duobo amb. Cumbus fi-
nitis mortuus ē ihesu .t. sepelierunt ei
.t. regnū ioachaz filius ei⁹ michoeas
regnare ano vicesimo ter̄o ioas regis
iuda .t. decē .t. septē amb regnauit .t
ierlm. Et queret̄ si ano vicesimo ter̄o
ioas ioachas cepit regnare cum ioas
quadrigesimo .t. amb decē .t. septē reg-
nauit ei ioas quadrigesimo amb eius reg-
nauerit. Pala ē q; usq; ad tricesimū nonū.
ut pcipuus quadrigesimū amū ei⁹ ioa-
chaz regnauit. Quomo ergo stabit
in sequēti dicit scriptura q; ioas filius
ioachaz ano tricesimo septimo ioas re-
gis iuda regnāe cepit. Forte ter̄mo vi-
uente pr̄e simul cū pr̄e regnauit. Forte
scriptor negligentia quod in numeris se-
pe errat hanc difficultatē pepit. Anno
secundo ioaz regis ierlm. regnauit amasi-
as m ierlm vigesimo .t. octo amb. Annus
secundus ioas quo amasias regnare cep̄
numerat̄. eo quo solus defuncto pr̄e reg-
nauit. Dum autē amasias rex iuda p̄ce-
mortuus ē ioas rex ierlm vigesimo quinq;
amb. Et hic orit̄ questio. Supradem
ē q; amasias ano secundo ioas regis ierlm reg-
nāe michoeas vigesimo .t. octo amb regna-
uerit. Quas autē sedecim amb regnauit.
Quindecim itaq; amb simul regnauerūt.
Mortuo itaq; ioas soli quadraginta am
supfuerūt amasie. uel ad plus quindeci-
forte erraut scriptor. ponēs vigesimo quin-
pro quarto decimo. ut forte amasias vi-
uens desiit regnare .t. decē ut videa-
amb vixit diuinus qui regnauit.
Porro ano quinto decimo amasie reg-
nauit ierlm ieroboam quadragesimo .t.
uno ano. Simul itaq; regnauerunt
amasias iuda iobam m ierlm ad plus
quindecim amb. Quid ē igit̄ quod scrip-
scriptura dicit. quia vicesimo septimo a-
no ioboam regnauit ozias filius a-
masie m ierlm. forte quindecim amb
uida sine rege fuit. q; ut divinus
amasias vitam regni dimisit. .t. ozias
adhuc puerulus regnāe no poterat.
ozeno ut pr̄e au sedecim esset ano p
.t. ioboam m ierlm vicesimo septimo
annum regni sui michoeas ierlm regnare
cepit m ierlm .t. quinquaginta duob⁹
amb regnauit. Porro anno tricesimo
octauo ozie regis iude regnauit za-
charias filius ioboam ierlm sup mes-
bus. Et hic orit̄ questio. Supradem
ē q; ano vicesimo septimo ioboam .t
ierlm qui quadraginta .t. vno ano reg-
nauit ozias regnare cepit .t. quinqua-
ta duob⁹ amb regnauit. Quatuor-
decim itaq; amb pr̄ter. regnauerunt
ozias .t. ioboam cū roboam post
quadraginta .t. vnū annū defuncto si
scriptor zacharias filius ei⁹ .t. regnū
fuit successisset no m tricesimo septimo.
sed .t. quintodecimo ano regni iosie reg-
nare cepit. Dum igit̄ regnū ierlm vi-
gintis octob amb sine rege fuit. ut pcipi
pistor vigintis tres anos zacharias

filius iorobo am regnauit· qui tertio
illi quia pessime uixit· a regnū non
fuit expectari Bolt autē sex mēses
quos correctius uixit in tricesimo
octauo ano ozie· sellum occiso zacha
ria· regnauit in ysrl uno mēse· Eodē
ano monachem occidit sellū & regna
uit in ysrl decem ānis· Anno quin
quagesimo ozie phaceia filius manā
hem regnauit in ysrl duobꝫ ānis·
Anno quinquagesimo secūdo ozie pha
cee filius romelie phaceam interfecit
& regnauit in ysrl uiginti ānis· An
no secūdo phacee regnauit ioachaz
in iorlm & sedecim ānis regnauit·
Quindecim ergo ānis admmō simul
regnauerūt ioachaz in iudea & phā
cee in ysrl· et ānus qui fuit ultimꝰ
ioachaz fuit phacee septimꝰ decimꝰ
et ita phacee regnauit post ioachaz
tribus ānis in quibus conregnauit
o achaz filius ioachaz· Quod ergo
legimꝰ· ꝙ osee interfecit phacee & reg
nauit ꝓ eo uicesimo ano ioachaz
filij ozie· eo illo tempe regnū ioa
thaz septima uimeruē· quo pri
ceps conregnauit· Alij autē legūt
ꝙ ano sexto phacee regnauit· et ꝙ
sedecim ānis regnauerit ab illo tēpe
uidt quo filius mortuo pre regna
uit· Porro duodecimo ano achaz
ozee regnauit in ysrl nouē ānis·
Et ergo phacee & achaz tribus
tm ānis conregnauerūt ut dem
t· tuc quarto ano achaz occisus e
phacee· Et si osee occisor eius non
regnauit ꝙ eo usꝫ ad duodecimū
anū achaz tuc regnū ysrl fuit· fuit octo
ānis sine rege Quia pene omnia
tes & alie si quas pretimsim dere
minari possit· ut ꝓ synodocho· ut
quia quidam cum pribus regnaue
runt aut ex eis soli regnarent· uel quia
regna qualibꝫ sine rege fuerunt·

Explicit prima pars hystorie

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Incipit prefacio ystoria hystorie tobie tobie exordium sumit in captiuitate decem tribuu qua erat salmanasar. Quo tempore primum habuerit nos scire oportet. Dicit enim secundum literam hystorie tobias uixisse post excidium ierusalem et mortuum templi ut enim in annuo suo ierusalem ciuitas dei edificata est deus. Iudie dei sedeo ut edificaret in te tribulacionem suum et reuocaret ad te omnes captiuos. In diebus autem mortis sue ait predicit filios de reditu captiuoz. ait. Terra destructa repletur. et domus dei que in ea incensa est iterum edificabit. Et ad extremum termini vite tobie. filii tobie. fuit enim summus hystorie. qui sunt ei summus uite nouem hystoriam descendisse ad plus ultra tempora nostra ponam. Hic enim filium suum primogenitum captiuitatis sexto anno exercitus et admodum ei non magnitudinem annis tm duxerit. cum ea uicesimum annum nostre mortalitatis. Hanc hystoria tripertitum ordinem. De seruitute eiusdem populi. Item ad peregrinationem ciuitatis et sepulturam eiusdem populi. Hanc hystoriam unde meum a populis ponuit. Jeronimus tamen in prologo suo dicit. me iussisse. Quod si est. tunc est in tuo ordine uerum mutuum. Sed qua de nullo ordine est dictum. qui ipse hystoriam accepit aut ex ebraica ut mihi videtur ecclesiam apocrifa. et quia diuina et singula eiusdem hebraico sermone utitur lingue proprium id est inspectum lacunam huius summus quicquid ille hebreus ubis expressit. Latino sermone exposuit sub breui et ut diuus dei labore. De tobia.

Tobie 1

Patre tobias ex tribu neptalim fuit. Unus ceteri ad vitulos aureos irent. quos fecerat iheroboam rex ab omnibus tribubus ascendebat in ierusalem. ut domus dei sanctificata omnium generationum fidelis esse debuit. ut in tercio anno aduenas et egenos et aduenas omnem ministret deo. Memorem. et in omnibus legem dei pater obseruabat. fructus autem hic accepit sibi uxorem anname de tribu sua. et suscepit ex ea filium nomine suo uocauit tobiam. Captus quidem cum uxore et filio. iussit in manus et custodiuit diuinum suum. ne ostenderet in aliis gentilium. Et cum bubus suos non custodientes legem ut quibus. et dedit illi deum. Cum conspexit salmanasar. qui dedit ei potestatem quocumque uellet ad captiuos ire. et cura eos facere quecumque uoluisset. Cum deambularet et pregrinem. cecidit tobias dum nomen saluum de uenit in regis curiose medorum. et uenit in ea quendam ostribulum. gabelum egenti. et reliquit ei sub cyrographo. decem talenta argenti que debat eo huius in quibus a rege fuit honoratus. Mortuo autem salmanasar. ei filius eius semacherib filios israel fieret exosos tobias consolabat eos et egenos ministrabat. Cum ergo ipse ceteri sennacherib a iudea fugiens manum deus in eius multos ebreorum fecit occidi. quorum corpora tobias sepelire fecit. Quod cum nunciatum est regi tulit omnem substantiam eius. et cum iussit occidi. Tobias uxorem et filio fugiens liberauit. quamuis diligebat eum. post quadraginta quinque dies ei est occisus rex a filiis suis. redist tobias in domum suam et restituta sibi ablata. Domus in quodam die festo cum paratum esset prandium in domo tobie

Tobie 11

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

dixit filio suo. Vade et adduc aliqs de tribu mea timentes deū. ut comedant nobiscū. Qui reuersus nunciauit ei hebreus unus de filiis israel habitare in platea. Et egressus tobias iecunus. tulit exanime corpus in domū suā. et cōmedit panē in luctu et timore. et cū sol occubuisset. sepelunt illud. Et arguebāt eū pharisei iudicentes. Huius rei causa interfectus iussus es. et iterū sepelis mortuos. Et tobias magis timens deū quā regē. sepulta occisorum sollicite instituit. Congregit autem ut quidam die fugientes a sepultā reuersi domū iactauit se iuxta parietem. et obdormiuit. et ex more hirundinū cadauer stercora supercecidit eius. et sanare. Hoc autem permisit deus fieri ad eius probationem. et ad exemplū patientie imposterum. Erat enim omnibus bene docti deum. sicut beatus iob. Qui et proximos suos insultantes et mordaciter dicens. Videlicet ista iustitia filii eius sperat. Ecce ante oculos omnium deus datur. et fidelibus suis omnia nō uno eodemq; modo ad tempus opus cordis. et delabore manuum suarum quod consequi potuerunt defiliat. Ego autem ne deum accipiens deum timebam dominū. Quia balaam iuxta auctoritatem auri dicere ne fiat tumulus sit. Sed hec mecum ipse reddit. Manifesta sit est spes tua. et elemosine tue perseuerent. Et ingemuit tobias et iterauit dicens. Et nunc domine secundū voluntatē tuam fac mecum. et precipe in pace recipi spiritū meum. Expedit enim michi mori magis quā uiuere. Eadem die contigit ut sara filia raguel in ciuitate medorum auditum opprobrium ab ancilla patris sui. quia maritabat. dicente sibi. Interfecisti uiros tuos. nunquid occidet te ut alios. Vide ne similiter occidisti. septem uiros. et demonium nomine asmodeus. occidebat eos. Quia ut ingressi fuerant ad eam. Ascendit ergo sara in superius cubiculum domus sue. et tribus diebus et noctibus non manducauit. nec bibens in animo persistens. orabat. petens deum patrem ut eam. ut de uinculo improperii huius absolueret eam. aut certe desinerent ei exprobrare. In illo tempore exaudite sunt preces amborum in conspectu dei. et missus est angelus raphael. ut curaret eos. Igitur cum tobias puer. Tobie iiii se exaudiri ut moreretur. aut ad filium suum. Audi fili mi uerba mea. et ea quasi fundamentum in corde tuo construe. Cum mortuus sepelies me. et honore debito matrem tuam. Da ut uiuat. Memoria eius me sepelies cum. Tempus in mente habeto dominum fili mi. et uerba mandati eius. De substantia tua fac elemosinas. et elemosina ab omni peccato liberat. et magnam prestat fiduciam coram deo altissimo futuris omnibus. Attende tibi fili mi ab omni fornicatione. et a superbia. a qua principium sumpsit malum omne peccati. Consilium a sapiente pete. a peccatoribus declina. Mercedem mercenarii non maneat apud te. Fideli time fili mi. quia pauper uita germinat. sed multa bona habemus si timuerimus deum. Precedat enim omnia bona. quibus deo placebo. Dabo argentum meum cuidam. cuius cyrographum penes me habeo. Paupertatem ergo tibi fidele uirum qui tecum erit. filium meum de tua. ut recipiamus cirographum suum. et ipse restituet tibi depositum. Tunc Tobie v egressus tobias inuenit iuuenem fortem. et quasi ad iter. parum. ignorans quod angelus dei esset. Cui acceptisset ab eo quod omnem regionem

Tobie iii

medorp nouisset et nuptias auertere
et gabelum hereditatem in ea mederit
eum ad prem suum · et saluauit eu
inuicem dicens · Gaudium sit tibi ff
Qui rndit · Quale gaudium erit
mihi · qui lumen celi no video · cu
inuicem · fortitudo esto in primo est
ut a deo auxilia · Et aut tobias · po
teris hodie filiu meu ad gabelum ·
Qui rndit · Ego deducam eum · et re
ducam ad te · Dixit pater tobias ab
eo nomen eius · et dixit nomine rndit ·
Eo filius · scit ego sum azarias amanue
magni filius · quod totum secundum
interpretationem uerum est · Erat enim
de angelis indemibi deus · et erat azarias
dest adiutor · et filius ananie dest glo
Tobie 9 dest huc patri omib9 que erant opus t
dia · ambulauerut ambo simul · et cum se
canis e eos · erat autem flebat sara
ad uirum suum · senectutis mee tulisti ·
Aliquid est peccatu illa · et qua misisti
cum · Infelicitas nos parentes mea · ut
ducas expectemus · Et indignam filium
meum · Et aut tobias · Noli flere ·
filius tu filius reuertet ad nos · Vi
de enim q angelus dei bonus comitet
hue · eum · Porro · illi duo · ptes masse
masserie iuxta fluuium tigrim · Et
coepit tobias ut lauaret pedes suos
et pisas immanis agredebat ut de
uoraret eu · Et timens tobias exla
mauit dicens · Hinc mandit me · Et
aut angelus · Apprehende branchiam
eius et trahe eu ad te · Et exterpuit eu
m siccu · et palpitabat ante pedes eius
Beda Hinc locum dicit beda · quod du
xpc lauaret pedes suos in cruce et
ambulauerit sup terra · aduce dyabo
lus · queret si quid pcc inuenire in
eo · Inde pr transfer culpe hue a
me · Tuc dixit angelus ad tobiam Ex
enteris pisces hue · et cor eius et fel
et recon repone tibi · Valent enim
ad medicamenta · Tuc tobias ptem
pisces assauit · et comederut · ptem
autem assam secum tulit · Cumq;
simul pergerent aut tobias · et dixit
fr · quid remedium hue · que de
pisce seruare dixisti · Qui rndit ·
Carnalia cordis supra pnas potest
simo suo exterre omne genus demo
nium · a uiro uel a muliere · Sicc su
per hoc munera debem9 · ei simul cu
iusdam arboris obuste candem
dem hue phibeat · Cumq; quiesset
tobias ubi maneret nocte illa in
dit angelus · est hic raguel quinquag
tinus habens filia unicam que debet
tibi cum omi substancia eius · Et ait
tobias · Audio · quod tradita e uiris
septem · et occisi sut a demone · Et ti
dit angelus · Noli timere · Hic pec
catores · Deu no timentes · predem
demonium hic · Tu autem cum accep
eris eam tribus diebus otinebis ab ea
et de nocte dormibis ambo · et tribus
primis nocte mensis secrete pisces · pre
cedus uirus fugabit demonium · Sed
nocte in copulacoe secu patriarchaz
admixtis dest oribus deum · ut
in principium sanctitatis et pudicicie
patriarchaz admittur nos · Tercia
nocte benedcionem consequeris ut
filij ex nobis pcreant · Sam et medii
nes · Hanc benedcionem prebitur · uel
sacerdos · ut aliquis maior me eos
dem sacerdotis queres · Quarta nocte
accipies eam cum timore dei · amore
filiorum magis q libidine ductus ·
ut in semine abrahe · benedcionem i fi
liis consequaris · Laude magistri sui
ad raguelem · Cumq; dicit raguel
uxori sue · qua similitudine ee iuuene

1 exterminat

Tobie vii

hac tobie consobrino suo dns ad en
angelus · hic e filius illius · Et sera
tus e raguel · et instruxerunt omnia
Tunc ait tobias ad uxorem noli mihi
bibi · nisi prius pretemam mea · et mi
mittite michi duas partes substan
tiam · Quo audito egressus raguel
et hesitans de uerbo · dixit ei angelo ·
Noli timere da ei eam sibi coniugem
Hunc enim debet · et aperta ianua
no potuit hinc ea[m] Tunc ait raguel
Deo quoniam adeo bene stis · et quod
expedit · Dns preces et eleemosinas meas
ut coniungatur hec filia mea cogna
tom sue secundum legem moysi · Et
apprehendens pr dexteram filie tradi
dit eam dextere tobie dicens · Deus patrum
nrorum sit uobiscum · et coniungat uos et
impleat benedictionem suam in uobis · Et
fecerunt conscriptionem coniugii · et comede
runt benedicentes dnm · Post cena uo
cauit dnus tobias raguel · et ingressus dormi
uit · Et tulit tobias de substantia sua
quam secum duxit · et posuit cum uxore
Tunc raphael apprehendit demonium
et religauit illud in deserto superio
ris egypti · Tunc tobias ait ad uxo
rem · Soror · Expectemus · deum hodie
et cras et sequenti · Ista enim tribus
noctibus iungemur · Deo Dum tra noctem
in nro erimus coniugio · Filii enim sancto
rum non possumus ita iungi sicut et
gentes que ignorant dominum · Et orantes
fuerunt ambo simul dicentes Miserere
nobis deus patrum nrorum · et mi
sereri nobis · et consenescamus ambo
pariter · Porro circa pullorum
cantum fecit raguel parari sepulchrum
ut sepeliret eum · priusquam illuxisset · et misit una de ancillis
ad videndum si iam obisset · Quere
uersa nuntiauit eos incolumes esse · et
secum pariter dormientes · Et laudauit
omnes deum · et repleuerunt fu
ueam · qua facta · priusquam lucesceret
Et paratum est sollempne omnibus
uicinis et amicis suis · Et admirati
raguel tobiam ut duas ebdomadas
maneret apud eum · et dedit ei prom
mediam omnium que possidebat · fa
ciens septem ut reliqua pars quod supere.
post obitum suum ei deuenirent Tunc tobie ps
ait tobias ad angelum que hoem esti
mabat · Azaria fr · nosti quia grauis
sit mori parentibus meis · Obsecro · ut
eas ad gabelum et reddas ei chirographum
suum · et recipies ab eo pecuniam · et mone
bis eum uenire ad nuptias Tunc assumens
raphael quatuor de seruis raguel · et
duos camelos · uenit ad gabelum · Et
receptis pecuniis · dixit ei fecit ad nup
cias · Et ingressus gabelus uidit eos
discubientes · et benedixit eis · Cuius omnes
uicini essent ignari cum timore domini
nuptiarum quorum exercebant Porro tobie ps
cum tobias moriri sicut in nuptiis so
liebatur ernere ea pater eius quod ad de
terminatum non rediret · Mater · uero
lacrimis tremebabilibus fleuit dicens ·
Heu me fili mi · ut quid te misimus
peregrinari · lumen oculorum nrorum baculum
senectutis nre Uxor autem eius con
solabatur eam · Porro raguel dicebat
ad generum suum · Ethane hic · et ego
mittam nuntium salutis tue ad pren
tum · Cuius ille non acquiescebat · tra
didit ei seruam · et dimidium substantie
sue in pueris · in puellis · in pecudibus ·
in camelis in uaccis · in pecunia multa
parentes uti monuit · ut filiam suam
honorare socrum · diligere maritum · regere
familiam · gubernare domum · seipsum

Tobie viii

Tobie xpi

¶ Tobie xpi

irreprehensibilem exhibeat. ¶ Cui⁹ reuer-
tentur · peruenerut ad charran que e
in medio itine. Et ait angelus ad tobi
am · Precedam⁹ nos duo · et sequatur
nos lenta gressu · uxor tua · et familia
ei⁹ualibus · et tolle tecu de felle pisc⁹
et limes os eo oculos pris tui et recipi
et ussum · Porro · canis sedebat se-
cum foris in suppulo monos unde
respicit · potuit de longinq · Et cognos-
cens alonge filium uenientē cucurrit
ad uirum suu dicens · Ecce filius tu
us uenit · Cuius quoq; qui simul fu-
erut in uia percurrit · et q̄ mecum bla
diendo cucurrit gaudebat · Tunc exur-
gens oculis data manu puero occurrit
obuiam puero suo · et osculantes filiu
fleuerut p gaudio · Cui⁹ adorasset
deum consolatus · Tunc tobias de felle
pisc⁹ linuit oculos pris · sustinuit q̄
dimidiam horā · et cepit egredi albugo
ex oculis ei⁹ · q̄ membratim cum · Quod ap-
prehendens tobias transit ab oculis ei⁹
statimq; ussum recepit · Et glorificabat
omnes deū · Et ait tobias Confido te
deū isr̄l · quia castigasti me · et sanasti
me · Ecce uideo tobiam filium meum in-
gressa · et anna post dies septem sanā
uxor · ei⁹ eius omnis substantia ei⁹ · et pecu-
nia quā receperant a gabelo · Et conue-
nerut consanguinei · et uicini de tobiam et
congratulabantur · ei⁹ p septem dies epu
lantes cū gaudio. ¶ Cui⁹ narrasset tobi
as pri suo p ordine bona que fecerit
ei angelus in uia tulerit angelu in p
tem rogantes ut dignaret dimidiam
premi omnium q̄ tulerat accepta hec
Tunc dixit eis angelus occulte · Benedicite
deum celi · et coram omnibus confitemini
illi · quia fecit uobiscum misericor-
diam suam · Et mihi sacramentum regis
abscondere bonum est · opa autē dei reuelare

Tobie xpii

et confiteri honorificum est · Noli
abscondere a tuobie sermone occultū.
Bonum est oratio cum ieunio et elemosina
Cum oratione et delinquebas prudē
et abscondebas mortuos p diem · et
nocte sepelichas eos ego obtuli ora
nem tuā dno · Et quia acceptus eras
ei necesse fuit ut temptaco probaret te
Et misit me dns ut curarē te · et sa
nam uxorem filij tui a demonio liber
rem · Ego enim sum raphael angelus
unus ex septem · qui assistimus ante
astamus ante dnm · Quo cum audis
sent · trementes ceciderunt in facies
suas · Et ait angelus · Pax uobis · No-
lite timere · Cum essem uobiscum · mde
bar · uobiscum manducare et bibere ·
sed ego cibo inuisibili et potu uidet · q̄
ab hominibus uideri non pt · Tempus
est ut reuertar · ad eum qui misit me
Et hec dicens · ab aspectu corp ab
latus est · Tunc prostrati per tres ho-
ras in facies suas benedixerunt deū · et exsurgē
tes narrauerunt omnia mirabilia ei⁹

¶ Peregrinans q̄ tobias senior ex suum Tobie xpiii
bidnm dnm · et dixit · Magnus es dne
in eternum · qui flagellas et saluos de-
ducis ad inferos · et reducis · Non est
qui effugiat manū tuā · Et hoc aut⁹
est in hoc animo certum et captiuū
pfiteri deū ut ex exemplo suu ouertat
ad dnm et faciat ei⁹ misericordiam cum
eo · et crederent quod cum eis fece
rit misericordiam · Et q̄ituit de
nouo dicens · Omnes fines terre ado
rabunt te · nationes ex longinquo ad te
ueniunt · et munera deferentes adora
bunt dnm in te · quod misericors et de
mpe gre dicturus es · ex his que secu
tus apparebit · Porte iherlm ex sa
phiro et smaragdo edificabuntur
et p uicos eius alleluia canetur · Erat

Tobie primi
et ultimi

auten tobias
quinquagen
sor annor qui
bime amsit
sepulturam
nio illud re
cepit
ea impit
ams quin
quagesimo
abiis et
cedit filios
nepotium
suor et sepelevit annos centum.
Glosa tame de mysterio videtur
uelle cum postq illumar et quad
ginta diebus ams suprauisse refe
rens quadraginta ad labores absti
nencie duos uo ad dilectione dei
et proxim. Cuius uidens et obitum sibi
imminere nocuit filium suum ad se
et septe filios eius. Dixit eis. Prope
erit interitus mihi. Video quia et
iniquitas eius finem dabit ei. Non
enim evadet verbum dei. Et fres
mit qui dissipat est a terra usq ire
ultionem ad eam. Et replebit eam domus
dei quem ea incensa et iterum redi
ficabit. Hoc tame magis uidetur
explicuit certum dicens me per uerba pro
phete tempus predixisse. Quem gestum
nondum esse. Adhuc enim stabit ierusa
lem. Et templum eius. Cuius mo
nuisset eos de dilectione dei et
proxim. Et timore. Et elemosinis faci
endis. Et ut ipsi eidem mandaret
filiis suis. Addidit. Vos autem nolite
manere hic. Sed quacunque die sepelie
ritis matrem veram eam cum meo
sepulchro. Exite et dirigite gressus
vestros ut eatis hinc. Et mortuus
est tobias et postmodum iuxta eum
et abscessit tobias ex nimine eu

uxore et filiis et nepotibus et reuersus
est ad socros suos. Et inuenit eos in
senectute bona et curam eorum gessit. et
clausit oculos corum singulis satis et cum
et nouissimum quem sacra scripturam quinq
dicit annis ebrietatis inuasor tobie
inuasor ragualis. mater tobie iuxta
et anna ministerissa. Vixerunt et tobias
minor completis et nouem annis. et se
pelierunt eum omnes cognati eius et oes
generatio eius in sua uita sapientissime
ita ut acceptus esset tam deo qm hominibus
Hucusque historiam capitulatim retulimus. Et post historiam utilitates
et hystere sunt locis explicabimus. Hic re
citat de captiuitate israhel.
Et cum processisset rex babilonis go
doliam reliquias terre uenerunt ad
eum omnes qui euaserunt manus hosti
um. Et inter finitimas gentes habitauerunt
ut quibuscunque diebus saluarentur
aliis suis. Multique de decem et
duabus quibus grauis erat captiuitas
samarie reuersi sunt. Erant autem inter
eos quidam de primoribus terre iu
dama filius azarie. Et iocanas.
et dixit godolias ad eos. Bonum time
mus in terra. Et seruite regi babilonis
et bene erit nobis. Ego sto in maspha
at ueniant a nobis chaldei qui ue
nient ad nos. Ut uos in uillis uestris gratiam
habeam quam hec iurando firmasset di
misit eos ad propria loca. que quisq
sibi delegisset. Porro de regis genere
erat quidam ysmahel iuxta malignus.
qui diu obsederat iuxta ad regem fu
giens annuntiat ei. Scis tibi morabatur
et ait ioanna filius azarie ad
godoliam secreto. Bato. ut percutiat ismahel
diabolus animam tuam. Nullus tibi do
minus fit. ad me annuntiat michi
ut occidam animam tuam. ut occidat tuam
godoliam. Quo ego percussa ismahel

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nullo sciente ne interficiat te. & dispereat
& pereat reliquie iude. Et ait godolias
ad ysmahel. ne facias uerbum hoc ut occidas uirum
hoc. Ego enim uere scio. & ut in die
dedolitus uir iste malitiam edocuit

Et factum. De hijs quos occidit hysmahel.
& in mense septimo cum sedisset ysmahel
annum. uenit ysmahel & decem uiri cum eo ad
godoliam in maspha. & splendide recepit
eos. Cumq; post pridium illius esset in ma-
sphora godolias et omnis. possit eos ys-
mahel. & egressus p noctem. iudeos qui
erant in ea. & quosdam milites qui
a babylone fuerant. derelicti in ea. adunat.
& ipsos cum ea. & quosdam uiros qui
reperti sunt in ea. & proiecit eos in lacum quem fecit
rex asa. propter baasa regem israel. Altera uero
die cum nemo hoc sciret. peruenerunt octoginta uiri ad godoliam. & expresso e
hysmahel in occisum eos decem. dicens. Mitte
ad godoliam. Cumq; ingressis occidit
eos hysmahel propter decem qui dixerunt
ei. Parce nobis. quia thesauros habemus
in agro. frumenti. ordei. & mellis. & olei
mittemus tibi. Et recessit ab eo. Tunc
hysmahel duxit captiuas reliquias po-
puli qui erant in maspha. filias regis
quas commendauerat nabuzardan
godolie. Quod cum audisset iohanna filius
caree. assumptis uiris nisecum. & hys-
mahel. & inierunt cum eo ad aquas que sunt
in gabaon. Et fugit hysmahel a facie
eorum cum octo uiris. & rediuit ioannes cap-
tiuos. & predam quam duxerat ysmahel
de maspha. & de reliquiis iude & egyp

Et conuenerunt ibi. & habitauerunt ibi. omnes reliquie iude ad iemuam a
puteo ussi. ad magdum. Disponebant
enim fugere in egyptum. timentes ne occidat
eos chaldei. propter godolie. Et dixerunt
ad ieremiam. Oremus pro nobis deum ut indicet
nobis uiam. quod faciamus. & quis
deus nobis. & ostendat nobis. Et faciemus. Post de-
cem autem dies. factum uerbum dei ad ieremiam.
Et conuocauit ioannem. & omnes principes
qui erant. & omnem populum. a minimo usque
ad maximum. Et dixit ad eos. Hec
dicit dominus deus israel ad quem misistis me. ut
cadant precatio uestra coram eo pro omnibus
reliquiis istis. quia de plurimis pauci
remanemus. sicut oculi tui uident nos. ecce ego
uobiscum sum. Si manseritis in terra hac. edificabo
uos & non destruam. Iam enim placatus
sum super malo quod feci uobis. Nolite
timere a facie regis babylonis. quem
ego uobiscum sum. Si autem descen-
deritis in egyptum ut ibi habitetis. gla-
dius quem formidatis ibi comprehendet
uos. & pauores gladio. fame & peste.
Et non audierunt ieremiam. sed dixerunt
ei mendacia. non misit te dominus deus noster
mater te aduersum nos. ut habitare nos
in finibus chaldeorum. Et deportabit
omnes cum mulieribus & paruulis & de
substantia sua in egyptum. Et dixe-
runt ieremias & baruch. Et depo-
nite eum iemuam & baruch. Et depo-
nite eum. & abierunt multis dies
sicut preceperat ieremias. Postquam
transtulit in eam rex babylonis colonos
sicut fecerat rex assirorum in terra ista.
Et intrauerunt reliquie iude in egypto
in magdalo. & in taphnis. & in memphi
& in terra phatures. Et ecce rex
quo pacto illi egypti sic deuocauit eos.
Et factus est sermo domini ad ieremiam in
thaphnis. Sume lapides grandes
& abscondi eos in opere. quod est sub
muro lateritio in porta domus pharao
nis. & dices ad iudeos. Hec dicit
dominus. Ecce ego assumam seruum meum
nabuchodonosor & ponam thronum
meum super lapides istos. & ponet
tentorium suum. & percutiet terram egypti & tradet
eos in captiuitatem. & qui ad mortem. ad mortem.
& qui ad gladium. ad gladium. & qui ad
famem. ad famem. & succendam ignem in domibus
deorum egypti. & comburet eos. & captiuos
ducet. & operietur terram egypti sicut
operitur pastor pallio suo. & egredietur
inde in pace. Et conteret statuas domus
solis que est in terra egypti. & templa
deorum egyptiorum igne comburet.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

qui fuit in tra egypti gladio & fame
pibit donec penitus consumatur
& misit eos ihs eduxit eos cum
lapidauerut eum eum lapidibus ab
absconderunt sub muro lateritio. Egyp
cij uo bonouerunt applam sepelien
tes eum unpm tumulu regu memores
bnficioz quos p̄stiterat egypto. Erat
enim tra fugulenta aspidibus & besti
as aquaz quas greci crocodillos uo
cant quibus plus egyptus infestabat
Tradit eciam quod ad hunc de pulue
eusdem loci aspidum pullulat sana
tu & fugit crocodillu. De eode aut
epiphanius. Audiuim? a viris se
nioribus. qui ex semoz auctoribus &
ptolomei filij pe descendere. quod
alexander macedo uciens ad se
pulchru ihu xpi & cognoscens hoc mste
rium trastulit nam in alexandriam
& sepeliunt gloriose. & ostiue a tra
illa phibita sut crocodilli & aspides
penitus. Adam et idem alexander
pius introduxit illuc sci pennes
quosdam. qui uice marsoz aspides
fugabat. sed no potuit eis penitus
ostrepare. quos quia ab egris
pelopon? aduexerat argonos nou
mit. Hic e ieremias. qui regib? egyp
ti signum dedit. quod eoz ydola ci
ti oportet eum uiuo parere. Unde
& sacerdotes eoz in secreto templi loco
ymaginem uiuentis & puri sanctu
es adorabant. Dum uo ptolomeus
rex mirogaret eos qua uoluit agere
uicos. dispersit. primo traditionis
ee mysterium. quod a seo p̄phetia
deceperant maiores. & credebant in
nullo tm fide uestra. Hic ieremias
qui templi cultoribus presentis
altaris & archam testimonii cum hoc
que in ea erat tulit. & baby? sub
eis abscondens secat in petra. ubi
ihs digito designat. Dei nomine ex
pressit. & sicut a principio in scriptu
ris. que sacro canonu

dominii nomine nobis optimere ita celatum
& ut octue nec ioan quis recognoscat quam
nec ipm legis nomine ihs in hac die. &
ihs in finem et pstime figure mysteri illic
spe nubes & dies et ignis fit noctis tem
pore. eo quod gloria dei ab eius lege no
desinat. Est autem per illa in semetipa
duos montes in quibus iacuit moyses &
aaron. Inter quos ieremias p̄phetia. Dies ex
ipsum recessit ab eis. inde tm sus in hac tue
uentur. et erit signum p̄fectis quando om
nes gentes dominicum ignu. Propter
quod hanc archam nemo preter aaron
& duce ponit. & tribulis que in ea sunt
nullus aperiet sacerdotum. nullus ex
pliaz nisi electus dei moyses. et ipa
resurrectione nostra per hec archa. & ca
bit de petra. & ponet in side sua. &
omes sc congregabunt ad eum. regressum
dni sustinentes. et absq; ulla qui eos quesi
turus & uenturus fugientes. De captiu
tate reliquiaz ihu.

Actum tate reliquiaz ihu dei.
& post mortem ieme anno quito euer
sionis iechon. ipe & ueccsim? ? babi? regni
nabuchod. descendit nabuchod in syria
nsenaren et obsidunt eam. ioachim
quoq; & amonitas subiugauit sibi. &
tradem mittit in egyptum. cum sub
uerat. & regem qui tnc erat in ea oc
cidit. alios in ea ostagines. Demo in
deos captiuos duxit in babylonem. &
ab hac ultima captiuitate reliquiaz ihu
quidam numerat septuagenta annos usq;
ad secundum annu darij filij hystaspis
Hanc eciam captiuitatem reliquiaz pre
dixerat ezechiel in caldea de qua infra
sequentes ordinem.

Ezechiel filius de tra ezechiele.
Ezechiel filius buzi de genere
sacerdotum. Hic in babylonem ductus
& cum ioachim et matre eius. et du
cib? & tribus pueris. Hic habitabat inp
fluuium chobar. Fuit & autem in tre
cesimo anno. no solum ctatis xpi? sed ab
exitu dilecti anno iosie. quando inuent?
& deuteronomius in templo in quito anno

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

transmigracõis m̄ q̄rto mēse m̄ quīto die mensis exor sus ē ad eos ezechiel ad captiuos · ꝓpter eū hiu mōi · legentē m̄ epla ēme ꝙ septuagīta āos dura turum esp tuitatem · ē flebant ꝙ exilij longitudine · pcepta mr̄ nō mirabāt · ad uer sus domū quod fraudulenter eos ce lassēt · Venerūt enim ē eos ēmē rema nētes m̄ iherlm pituros · eis nō qui se tra derent seruo suo nabuchodonosor sed bona pollicebat · Erat autem m̄ ciuitatibus reliquis exule · florebant · ēm qui re manserunt · ē ipi ingo finitimis pmelia tur · Erant quoq; inter eos qui dicerent · quia dum seruierūt mulcte celi bonis ōnibus habundabant · Ex quo uō cessauerūt perierunt gladio · fame et peste · Ad hec ꝓphetabat ezechiel euersi onem urbis et templi incendium im mine · et eos qui remanserunt m̄ urbe fame perituros · ē ex urbem gladio · eos autem qui mūm transierunt · quem passurus seruitutem · ꝓpositurus m̄ pa ce · ē quasi liberā seruitute mansuros · Et autem auctoritate preberet · ē de ꝓ pondit ei quasdam ūsiones · filii hōis fac hoc · leonis · inutili · et aquile · non solum ad prefigurandum euangelistas sed ut onderet deū ipm dñm ce vocatis creatu · ē p hec dignoscat · omem intelli gens creatūram · Homo enī preest cetis animalibus · aquila reg auium · leo feri arum · bos iumentor̄ · Sub animalibus uō uidit rotam · i medio rote · ut ondat circumuolutionem omnium elementor̄ m dm̄ ce potestate · ē sup hec uidit firma mentum coloris saphirini · ē sup firma mentum erat similitudo throni · ē super throni similitudo quasi aspectus hois · Et ait dñs ad eum · fili hois · mitto te ad filios ipl · qui dom̄ exasperās est · si forte audiant · ē quiescant · et sciant quia ꝓphta fuerit m̄ medio eor̄ · Et ecce manus missa ad me m̄ qua libel erat septus intus ē foris · et scripti erant m̄ eo lamentationes · et carmē · ē ue · Et ait mihi · Comede · volumē istud · qua dedi uerba mea in ore tuo · Et aperui ꝓphta ad tristissimi grationes · uerta fluuiū eobar ad aquilonē nouas figuras · ē sedens i medio eor̄ posuit coram eis laterem · et descripsit in eo ciuitatē iherlm · ē obsi dionem addidit eam · ē munitiones et agger · ē castra · et arietes m̄ gyro · et dixit posuit sartagine ferrea · oculis suis · ne uideret eos · et ait · Sic obsu mauit dñs fiducia sua aduersus ne uidet eam · et obsidebit eam · Signū est domui israel · Et quia mei tū erunt mihi de decem tribubus qui ad e os confugerunt eciam de eis loquet · ē dñs ad eum · fili hois sume ē sumentū · ē or deū · ē fabā · ē lentem · ē milū · uncia · ē ficus tibi panem de eis subanerauī m̄ pondere · ligna · ē ciru · ē opies illu ocies eor̄ ad coquendū ster core humano coram eis · ait dñs · ē respexi · concessit ei fimū bou · p ster core humano · Et dix dñs ad eū · Hec dices ad eos · Sic comedent filij israel panem suū pollu tū m̄ gentes · ad quas eiciam eos · Respexi · ego dñs ad eū · Sume tibi gladium radentem pilos · desu nacula · ē duces illum p caput tuū · ē barbā · ē tolam pilos · p combures igni m̄ medio eor̄ · et tertiam ptem tolles gladio · circu ibis · et tertiā ptem dispergēs uen tum · Hec enim dicit dñs ad iherlm · Tertia ꝑs tui fame morietur · ē peste m̄ medio tui · ē tertia ꝑs tui gladio cadet · p circuitu tuo · Tertiam uero ptē m̄ omem uentū dispergā · Item

Actum de ꝓphta ezechielis

Ecce m̄ anno sexto m̄ sexto mēse · m̄ quinto die mēsis · ego

ut spē ḡphetarum mō celum & tram & adduxit eum in visione dei & vidit ab aquilone i introitu portę ydolum baal. Et ingressus vidit & ecce omnis species ydola domus isrl depicta terra circa p totū & septuaginta viri de seniorib⁹ israhel stabant & rechonias sacerdos ei⁹ & unusquisq; thuribulū i manu sua. & vapor nebule de thure cōsurgebat. Et ingressus postium portę ad aquilone vidit mulieres plangentes thamuz mortuū. dixit ad eum & laudantes ydolum. Et vidit inter cęteros & alitē virgines quinq; viros timeos dorsa ad templū & facies ad ortū solis. Et dixit dns ad eū. Vidisti fili hois que facunt. numquid leue e hoc. Ecce facies eius furore nec p cet oculos meos. Et ecce sep⁹ vir ex illis intus in medio casa ingressi manibus sus. Et erut vn⁹ in medio eorū ingredi⁹ lineis & atramentarium scriptoris ad renes eius. Et dixit dns ad eū. Transi p medium civitatis & signa thau super frontes virorū gementium & dolentium de abhominationibus quas istic facunt. Et dixit dns ad illos. Transite p ciuitatem sequimini eum. & parcat oculus vr⁹ nec misereamini. Senem iuuenem & virginem parvulos & mulieres interficite usq; ad internecionem. Omnem autē virū in quo inuenitis thau nō occidatis. & a sanctuario meo incipite. Cęperunt ergo a viris senibus qui erant ante faciem domus. Et ait illis. Polluite domum & implete atria interfectis. Egredimini & percutite. Egressi ergo ceperunt interficere in ciuitate. Cumq; occidissent & remansissem ego. Cecidi pro facie mea & clamans dixi. Heu heu heu dne deus. Ergo ne disperdes omnes reliquias israhel effundendo indignationem tuam super hierusalem. Et dixit dns ad me. Iniquitas domus israhel & iuda magna nimis & impleta est terra sanguinibus & ciuitas repleta prauitate. Dixerunt enim. Dereliquit dns terram & non videt dns. Ego quoq; non parcet oculus meus nec misereor. Viam eorum in capite eorum reddam. Et ecce vir qui indutus erat lineis & atramentarium scriptoris in renibus suis. Et ait. Feci sicut imperasti mihi.

Post hec de eiusdem ypsecra

Hec ezechiel & cōspexi & ecce in firmamento quod super caput cherubin quasi lapis sapphirus. & quasi figura throni apparens super eos. Et locutus est ad virum qui indutus erat lineis & dixit. Ingredere in medium rotarum subter cherub & impple manum tuam carbonibus ignis qui sunt inter cherubin & effunde super ciuitatem. Et ingressus coram me. Cherub autem stabant ad dexterum latus domus cum ingrederet vir & nubes implebat atrium interius. Et elevata est gloria dni de cherub super limen domus & impleta est domus nubes & atrium repletum est splendore gloriae dni. Et sonitus alarum cherubin audiebatur usq; ad atrium exterius quasi vox dei omnipotentis cum loqueretur. Et postquam precepit viro qui indutus erat lineis dicens. Tolle ignem de medio rotarum de medio cherubin. Ille ingressus stetit iuxta rotam. Et extendit cherub manum suam de medio ignis qui erat inter cherubin & sustulit & dedit in manus eius qui indutus erat lineis. Qui cum accepisset exiit. Apparuit autem in cherubin imago manus hominis sub alis eorum. Et vidi & ecce quatuor rote iuxta cherubin vna rota iuxta cherub vnum & rota alia iuxta cherub alterum. Species autem rotarum quasi visus lapidis chrisolithi. Et similitudo ipsarum vna quatuor similitudo quasi sit rota in medio rote. Per quatuor partes eorum incedebant & non revertebantur in eundo sed ad locum ad quem prima pergebat & sequebantur eam. Et non revertebantur in eundo. Corpus quoq; eorum & dorsa & manus & pennę & rote plene oculis per circuitum quatuor rotarum. Rote autem iste ab ore meo clamante auditę sunt. Et facies vnius vultus cherub & facies secundi vultus homo & tertii facies leonis & quarti facies aquile. Et sublevata sunt animalia. Hec animalia que vidi super fluuium chobar. Et spiritus domini cecidit super me & dixit mihi. Loquere. Hec dicit dns. Sic locuti estis domus israhel & cogitationes ascendunt super cor vestrum. Et multiplicastis interfectiones in ciuitate hac & implestis plateas eius interfectis. Propterea hec dicit dns. Interfecti quos posuistis in medio eius ipsi sunt carnes & hec ciuitas ollę. Vos autem educam de medio eius. Gladium timuistis & gladium inducam super vos dicit dns. Et eiciam vos de medio eius & dabo vos in manibus alienigenarum & faciam in vobis iudicia. In gladio cadetis. In finibus israhel iudicabo vos & scietis quia ego dns. Hec ciuitas non erit vobis in ollam nec vos eritis in medio eius carnes sed in finibus israhel iudicabo vos. Et scietis quia ego dns. In precepta mea non ambulastis & iudicia mea non fecistis. Sed iuxta ritum gentium que in circuitu vestro sunt fecistis. Et factum est cum prophetarem & mortuus esset phatias filius banaie. Cecidi pro facie mea & clamans dixi. Heu heu heu dne deus. Ergo ne disperdes omnes reliquias israhel. Et factus est sermo dni ad me dicens. Fili hominis habitatores tui habitatores terre israhel dixerunt de fratribus tuis & de cognatione tua & de omni domo israhel tota. Longe sunt a dno. Nobis data est terra in possessionem. Propterea dic. Hec dicit dns. Quia procul feci eos in gentibus & dispersi eos in regionibus & fui eis quasi sanctuarium modicum in regionibus ad quas venerunt. Propterea dic. Hec dicit dns. Congregabo vos de populis & adunabo vos de regionibus in quibus dispersi estis & dabo vobis terram israhel. Et introibunt illuc & auferent omnes idolos eius & omnes abhominationes eius de medio eius. Et dabo eis cor unum & spiritum novum tradam in viscera eorum. Et auferam cor lapideum de carne eorum & dabo eis cor carneum. Ut in mandatis meis ambulent & iudicia mea custodiant & faciant & sint mihi in populum & ego sim eis in deum. Qui autem post idolorum & abhominationum suarum affectum ambulant. Viam eorum in capite eorum reddam dicit dns. Et elevaverunt cherubin alas suas & rote erant iuxta eos & gloria dei israhel super ipsos desuper. Et ascendit gloria dni de medio ciuitatis & stetit super montem qui est contra orientem. Et spiritus tulit me & adduxit in chaldeam ad transmigrationem in visione in spiritu dei. Et ascendit a me visio quam videram. Et locutus sum ad transmigrationem omnia verba dni que ostenderat mihi. Factum est in anno septimo in mense quinto decima mensis sedebam in domo mea & seniores iuda sedebant coram me. Et cecidit ibi super me manus dni. Et vidi & ecce similitudo ignis. A visione lumbi eius & deorsum ignis & a lumbis eius & sursum quasi species fulgoris sicut visio electri. Et misit quasi similitudinem manus & tulit me inter capillos capitis mei & elevavit me spiritus inter terram & celum & adduxit me in visione dei in hierusalem ad ostium portę interioris quę respicit contra aquilonem ubi erat sedes idoli zeli ad provocandum. Et ecce ibi gloria dei israhel secundum visionem quam videram in campo. Et dixit ad me. Fili hominis leva oculos tuos ad viam aquilonis. Et levavi oculos meos contra viam aquilonis & ecce ab aquilone ad portam altaris idolum zeli in introitu. Et dixit ad me. Fili hominis numquid vides quę isti faciunt abhominationes magnas quas domus israhel facit hic ut procul recedam a sanctuario meo. Et adhuc revertere & videbis abhominationes maiores. Et introduxit me in ostium atrii & vidi & ecce foramen unum in pariete. Et dixit ad me. Fili hominis fode parietem. Et fodi parietem & apparuit ostium unum. Et dixit ad me. Ingredere & vide abhominationes pessimas quas isti faciunt hic. Et ingressus vidi & ecce omne figmentum serpentis & pecoris abhominabilis & universa idola domus israhel depicta super parietem in circuitu. Et septuaginta viri de maioribus domus israhel & iezonias filius saphan stabant in medio eorum stantes ante ymagines eorum & thuribulum unusquisq; tenebat in manu sua & vapor nubis thymiame ascendebat. Et dixit ad me. Vidisti fili hominis quę seniores domus israhel faciunt in tenebris unusquisq; in cubiculo picturę suę. Dicunt enim. Non videt dns nos. Dereliquit dns terram. Et dixit ad me. Adhuc revertere & videbis abhominationes maiores quas isti faciunt. Et introduxit me ad ostium portę domus dni quę respicit ad aquilonem & ecce ibi mulieres sedebant plangentes thamuz. Et dixit ad me. Vidisti fili hominis. Adhuc revertere & videbis abhominationes maiores his. Et introduxit me in atrium interius domus dni & ecce ad ostium templi dni inter vestibulum & altare quasi viginti quinq; viri dorsa ad templum dni & facies ad orientem & adorabant ad ortum solis. Et dixit dns ad eum. Vidisti fili hominis numquid leue e hoc. Ecce faciem eius furore nec parcet oculus meus. Et ecce ego immittam eos furore. Et videbit manus mea & clamabit in auribus meis & non audiam

uxoretur no plangeret · quia quisq
de nece sua solliatus erit · Postrem ad
solacium gentis sue ppheta ca
lamitates circumstantium nationum · que
ad uniuersam hostes contra terram israel
mouent exprimit · dicit filiorum ammon et
moab & edom · philistinorum tyri & sydonis
egypti & ethiopie ·

De ppheta ezechielis

Et factum est in duodecimo anno transmi
grationis nostre · decimo mense quinta die mensis
venit ad ezechielem quidam fugiens de
terra dicens · Percussa est ciuitas · Facta autem
in uespera manus domini super me antequam
ueniret ad me · aperuitque os meum donec
ueniret ad me mane · et aperuit os meum
et non silui amplius · Factus est sermo domini
ad me dicens · Fili hominis · uaticinare
super pastores israel · uaticinare et dices
ad eos · hec dicit dominus deus · Ue pastoribus
israel qui pascebant semetipsos · nonne greges
pascuntur a pastoribus · Lac comedebatis · et
lanis operiebamini · et quod crassum erat
occidebatis · gregem autem meum non pascebatis ·
Infirma non consolidastis · et quod egrotum
non sanastis · et quod confractum est non
alligastis · et quod abiectum non reduxistis ·
et quod perierat non quesistis · sed cum
austeritate imperabatis eis · et cum potentia
dominabamini eis · Et dispersi sunt pastores
mei · eo quod non esset pastor · et facti sunt
in escam omnibus bestiis agri · dispersi sunt
oues mee · et errauerunt super omnes montes
et super uniuersum collem excelsum · et
super faciem omnis terre dispersi sunt oues
mee · et non erat qui requireret · neque
qui ullo modo ad inuestigandum exiret ·
Propterea pastores audite uerbum domini ·
Uiuo ego dicit dominus deus · quia pro eo
quod factus sit grex meus in rapinam · et
oues mee in escam omnibus bestiis agri eo
quod non esset pastor · neque requirerent
pastores gregem meum · sed pascerent semetipsos ·
et gregem meum non pascerent · propterea
pastores audite uerbum domini · Hec dicit
dominus deus · Ecce ego ipse super pastores
requiram gregem meum de manu eorum · et
auferam eos ne pascant gregem meum · neque
pascant ultra semetipsos · et liberabo gregem
meum de ore eorum · ne comedant eum ·
Quia hec dicit dominus deus · Ecce ego ipse
requiram oues meas · et uisitabo eas · sicut
uisitat pastor gregem suum in die quando
fuerit in medio ouium suarum dissipatarum ·
sic uisitabo oues meas · et liberabo eas de
cunctis locis in quibus dispersa fuerant in
die nubis et caliginis · Et educam eas de
populis · et congregabo eas de terris · et
introducam eas in terram suam · et pascam
eas in montibus israel · in rupibus · et in
cunctis habitationibus terre · In pascuis
uberrimis pascam eas · et in montibus excelsis
israel erunt pascue eorum · ibi requiescent
in pascuis uberibus · et in latissimis pascentur
montibus israel · Ego pascam oues meas · et
ego accubare eas faciam · dicit dominus deus ·
Quod perditum fuerit requiram · et quod
abiectum reuocabo · et quod confractum
alligabo · et quod infirmum consolidabo · et
quod pingue et forte custodiam · et pascam
illud in iudicio · Et uos oues mee · hec dicit
dominus deus · Ecce ego iudicabo inter pecus
et pecus · arietum et hircorum · Numquid
parum uobis est quod pascua optima depasti
estis · et reliquum pedibus uestris conculcastis ·
et aquas limpidissimas bibistis · et quod
remanebat pedibus uestris turbastis · Et oues
mee pedibus uestris conculcata depascebant ·
et quod pedibus uestris turbatum est bibebant ·
Propterea hec dicit dominus deus ad eos · Ecce
ego ipse iudicabo inter pecus pingue et pecus
macilentum · eo quod latere et costas
infirmorum impingebatis · et cornibus uestris
ventilabatis · donec eos foras mitteretis ·
Saluabo gregem meum · et non erit ultra in
rapinam · et iudicabo inter pecus et pecus ·
Et suscitabo super eos pastorem unum · et
pascet eos seruum meum dauid · ipse pascet
eos · et ipse erit eis in pastorem · Ego
dominus ero deus eorum · et seruus meus
dauid princeps in medio eorum · Ego dominus
locutus sum · Et feriam cum eis pactum pacis ·
et faciam cessare malas bestias de terra · et
habitabunt fiducialiter in deserto · et dormient
in saltibus · Et ponam eos et regiones in
circuitu collis mei benedictionem · et mittam
imbrem temporibus suis · imbres benedictionis
erunt · Et dabit lignum pomiferum fructum
suum · et terra dabit germen suum · et erunt
in terra sua absque timore · et scient quia
ego dominus cum contriuero uectes iugi eorum ·
et eruero eos de manu seruientium eis · et non
erunt ultra in direptionem gentibus · neque
bestia terre deuorabit eos · sed habitabunt
confidenter absque terrore quisquam · Et
suscitabo eis germen nominatum · et non erunt
ultra consumpti fame in terra · neque portabunt
ultra opprobrium gentium · Et scient quia ego
dominus deus eorum · ipse · et domus israel
populus meus · dicit dominus deus · Et uos
oues pascue mee homines estis · et ego deus
uester · dicit dominus deus ·

Item ·

Et factus est sermo domini ad me dicens ·
Fili hominis · prophetiza ad montes israel · et
dices · montes israel audite uerbum domini ·
Hec dicit dominus montibus et collibus · uallibus
et planis · Ecce ego ipse inducam super uos
gladium · et disperdam excelsa uestra · Et
destruentur altaria uestra · et confringentur
delubra uestra · et corruent uulnerati uestri
coram idolis uestris · Et ponam cadauera
filiorum israel ante faciem idolorum suorum ·
et ossa uestra dispergam in circuitu altarium
uestrorum · In cunctis habitationibus uestris
ciuitates desolabuntur · et excelsa destruentur ·
Et destruentur et desolabuntur altaria uestra ·
et conterentur et cessabunt idola uestra · et
succidentur delubra uestra · et delebuntur
opera uestra · Et cadent interfecti uestri in
medio uestri · et scietis quia ego dominus ·
Et relinquam residuum habentes gladium inter
gentes · cum dispersi fueritis per terras ·
Et memores mei erunt inter gentes in quibus
captiui ducentur · quia contriui cor eorum
fornicarium · quod recessit a me · et oculos
eorum fornicantium post idola sua · et
displicebunt sibi in semetipsis in omnibus malis
suis quibus fecerunt in cunctis abominationibus
suis · Et scient quia ego dominus · non frustra
locutus sum ut faciam eis mala hec uniuersa ·
Hec dicit dominus deus · Percute manu tua
et calce pedem tuum · et dic · Heu heu
uniuersas malitias domus israel pessimas ·
quia gladio fame et peste cadent · Qui longe
est morietur peste · et qui prope est gladio
cadet · et qui reliquus fuerit et obsessus
fame morietur · et complebo indignationem
meam in eis · Et scietis quia ego dominus ·
cum fuerint interfecti in medio idolorum
suorum per circuitum altarium suorum · super
omnem collem excelsum · in cunctis montibus
excelsis · et sub omni ligno frondoso · et sub
omni quercu ramosa · in quibus locis dabant
odorem suauissimum cunctis idolis suis · Et
extendam manum meam super eos · et dabo
terram desolatam et uastam in cunctis habitationibus
suis a deserto Reblatha · et scient quia ego
dominus ·

De morte ezechielis

Et factum est in tricesimo quinto anno transmigrationis
nostre · in principio anni · decima
mensis · in quarta decima mensis · post quam
percussa est ciuitas · in eadem die facta est
super me manus domini · et adduxit me illuc ·
In uisionibus dei adduxit me in terram israel ·
et dimisit me super montem excelsum nimis ·
super quem quasi edificium ciuitatis contra
meridiem · Et adduxit me illuc · et ecce uir
cuius erat aspectus quasi aspectus aeris · et
in manu eius funis lineus · et calamus
mensurae · et ipse stabat in porta · Et locutus
est ad me uir · Fili hominis · uide oculis tuis
et auribus tuis audi · et pone cor tuum in
omnibus quecumque ego ostendam tibi · quia
ut ostenderem ea huc adductus es · Narra
omnia que tu uides domui israel · Et ecce
murus foris per circuitum domus in manu uiri
mensura sex cubitorum in cubito et palmo ·
Et mensus est latitudinem edificii · unam
arundinem · et altitudinem unam arundinem ·
Et uenit ad portam que respiciebat uiam
orientalem · et ascendit per gradus eius · et
mensus est limen portae unius arundinis latitudinis ·
et limen alterius portae unius arundinis
latitudinis · Et cellulae unius arundinis longitudinis ·
et unius arundinis latitudinis · et inter cellulas
quinque cubitorum · et limen portae iuxta
uestibulum portae ab interiori unius arundinis ·
Et mensus est uestibulum templi unius arundinis ·
Et mensus est uestibulum templi quatuordecim
cubitorum · et postes eius sexdecim cubitorum ·
et ostium templi per circuitum · Et ostium
interius · et contra ostium in pariete templi
per circuitum · et contra ostium interius ·
Et fecit cherubim et palmas · et erat palma
contra palmam · et facies cherubim facies
leonis · et facies hominis contra palmam per
circuitum · Et omnis paries templi per circuitum
sculptus · a solo usque ad ostium · et cherubim
et palmae sculptae · Et latitudo uestibuli templi
ab exteriori · et ostium templi · et postes
quasi aspectus aspectus · Et uestibulum

quarto decimo anno · quinto mense decima
die mensis postq̃ percussa est ciuitas in ipsa
die fuit super me manus dñi · et adduxit me in spiritu dei · et statuit
me super montem excelsum · et ędificii contra
faciebat quasi ędificium ciuitatis · et templi · super quam ad hunc
modum fundata erat · ductorem · Porro ezechiel
dicebat ad me · Hic sacerdotes · qui custodiunt
ritus legis · et prophetę qui docent populum
meum discretionem inter sanctum et prophanum · ostendent
ei · et in iudicio stabunt · ut diiudicent illud
secundum leges meas · et festa mea sanctificabunt
sabbata mea · et erunt sanctificata in medio eorum · Principes
autem tui · non ambulabunt in cogitationibus suis · neque
facient iudicia sua · sed in medio regionis illius
habitabunt · Et ego dixi · Domine · quis habitabit in
ea · Principes tui · ut non ambulent in cogitationibus suis · et
non faciant

et

sunt Balthasar. Syderic. misac. et Abdenago. Balthasar autē erat nomē regis
genis quod imposuit Danielī ut diat
epphanus eo quod iam cogitaret
de eius adoptione. Istis quatuor pueris
ptis cunuchor. spadem posuit poma
tor malasar. qui posuerunt no cotami
nari cibis regiis. sed ei cogis et eos
malasar. Et de cibis regis ne ut deiciu
cor regē. cēsō exhiberēt. Dixerūt. Tem
pta nos obsecro. dece diebꝫ. et dabo
bis legumina ad vesc. et post hec cōplia
mur nos et reliquos qui nr̄i sunt cu
cibo regio. et sicut videris sic facias no
bis. Porro malasar. tollebat cibaria et
vinū eor. et dabat eis legumina. Propt
hoc aūt eor. erat facies decor. et nitid
habentes p̄ reliquos pueros. nec cōfuse
pueritie. et corpa eor. laboribus aptiora
et pulcra fuit. Erudiit. quidē eos do
min. scientia et disciplina. Et p̄cipue Danihel
intelligentiam visionū et somniorū. Et
completis tribus annis statuti fuit. in conspe
natuchod. Et de omnibus q̄ scrutatus est rex
ab eis. inuenit non eos decuplum sup cunctos
arioldos et magos qui erant in regno eius.
Et fuit Daniel in palatio. Danihel. cui impo
suit nomen Baltasar. et erat. p̄ma
nielis p̄cepta. Dest. distinctio. Scientiam
autē tribuit ei deus. que visiones Daniel
dum. eo q̄ in eis ut videt aliquid ut dixe
rit ipsum ab alio explanauerit. Visio
Porro in secō anno regni sui prima
uidit nabuch sompnia. et conturbatus e
spiritus ei. et effugit ab eo sompnium.
Nec. i. intelligendus secundus de regnū
ab origine. sed a cōsummatione. Consummatū
autē regnū est. dr. postq̄ subiugatis sibi
omnibus reliquias ipi eduxit de cap
tiuo. Conuocauit. q. rex coniectores chaldeo
rum. et uolt ei eos. videre sompnia. sed ut no
tro quid viderim. Qui respondere sine ce.
Et usq̄ huc septus est liber. Incipit secun

deinde chaldeus. usq̄ ad visionem
quā vidit in ysis sub Balthasar
Dicat rex sompnia seruis suis. et
nr̄a interpretatione eius. iudicabimꝰ. Et ait
rex. Stat sermonis a me recedit. nisi
indicaueritis mihi. pilatis. et domus
vr̄e publicabit. Et diuerunt. Cha
ldeus coram rege. et dixerunt. Nemo
est homo sup terram qui sermone tuo
possit implere. Excepto deo. quo
rum conuersatio non est cum hoīb. Tunc
percepit ira magna rex. ut interfi
cerent omnes sapientes Babylonis
Et quidam Daniel. et socii eius
ut perirent. Quod cū audisset Da
niel ingressus rogauit regē ut
daret ei tempus. ad solutionē. p̄ una
nocte. tm. ut diceret ioseph⁹. Et
ingressus Daniel domū. cū sociis su
is orauit dnm. et p̄ visione nocte
reuelatū est ei mysterium. Et benedi
cens deū. ingressus est ad regē. Et
ait rex. Potens ne mihi sompnium
indicare. et interpretationem eius. Cui
respondit. Nullo. ut dicit ioseph⁹. sed est deus
in celo reuelans mysteria. qui indica
uit tibi que ventura sint in nouissi
mis temporib⁹. Visiones capitis tui hec
sunt. dest. cogitationes tui hec
sunt. dest. cogitas in corde tuo
et sapientia secundū alium. non in ca
pite secūm philosophos. cū cogita
bas in stratu tuo. quis post te
mundi tenet principatū. et ostendit tibi
deus venturos. Videbas cum te
statua grandem et horribilem. cuius cap
et colum erat ex auro. pectus et
brachia de argento. uenter et femo
ra ex ere. tibie autē ferree. pedū
quedā ps ferrea. quedā fictilis
et abscissus est lapis de monte sine ma
nibus. et percussit statuā in pedibus
et contrit eam. et redacta est in fauil
lam que rapit uento. et no est inuen
tus locus ei. Lapis autē ex eius

magnus & implevit dominus tra
dit dñs regi interpretacionem eius
Tu es caput aureum es his qui sur-
gent tibi. Et post hoc consurget
regnum aliud minus te. quod intelligi
dum e de regno medoru & persarum
tangit p duo brachia. p que describi
tur regnum babylonis. Et regnum tem
plum aliud erit. quod impavit dominus bra
quod intelligendu e de regno grecoru
quod vastissimum fuit ceteris. ut patet
elequens grecoru ait. pt fama alex
andri. Et quia regnum erit medium fir
mu. quod sicut ferrum domat omia
metalla. sic illud conteret et omnia
hec. Quod intelligendu e de regno
romanoru. porro. quia vidisti pe
pedum testea. pte ferrea. sicut ferru
no pt misceri testee sic erunt in do ci
uibus discordie. & pe solidabit. pe al
tera confringet. Cui similabit dñs regi
ni celi quod commixte dimissa regna
hec. & stabit i eternu. Cum hoc dicit
iosephus. significavit & daniel regi de
lapide quod michi no placuit indicare
Hoc autem referit hebreis ad regnum suu
quod exspectant. Tunc rex cecidit i
faciem sua. & adoravit danielem di
cens. Vere dñs tu es deus deoru e. et
dñs regu. qui revelare secreta potuisti
sicut danieli principatu sup omnes
provincias babylonis & sup cunctos sa
pientes. Obtinuit autem daniel a
rege ut tres socios suos principatum
gerent sup provincias. ipse vo poti
us in babylone. & staret in foribus regis

Acquievit deinde misso **Visio secunda**
danielis. que ab hoc tempore
dr. quia vidit rex in statua formatem
quarti regni. filium dei. porro quia
nabuchodonosor statua auream altitudinis
cubitoru sexaginta. latitudinis sex.
et statuit eam in campo Durum. flumi
nis babylonie. cui nomen. imperia que quatuor
edificavit. Hic enim Septuaginta dicit.
in campo piboloy. quod interpretatur
celestium. Nam erecta statua circumcepe
runt rex campum et convocaverunt regios omnes
principes regionis ad dedicationem statue.
& quo dominabat valeret. In hora qua au
dieritis sonum musicoru. adorate statua
Qui no adoraverit eadem hora mitte
tur in fornacem ignis ardentis. & ado
raverunt omnes pariter socios danielis &
accusati sunt ad regem & sententia est
fornax septupla. & missi sunt viri
potentes in medium fornacis. Viros au
tem illos qui miserant illos interfecit flam
ma ignis. Que secutu. dicit se omnia
no legisse in hebreo. Sed quia toto or
be dispersa erant verba sua. ideo ea subiecit.
ne apud impios pte nullum mihi videat
deteriuisse. porro fornax incensa est
malleolis. id est sarmentis. & picea. & stupa
pa. & napta. quod scribu salustium hysto
riarum quibda genus fomitis e apud p
sas. scribunt alios ossa sua olim aro
mata ea asservare. scribu plinius i babylo
nia flunt ad modu bituminis. Et e
rupit flamma. & incendit quos reperit
iuxta fornacem de chaldeis. & effusa est
sup fornacem caldeas quadraginta novem.
quod geometrice regula comprehensum est
Angelus aute descendit cu eis i fornace
& excussit flamma. & induxit ei uentu roris
flatum. dest refrigerantem. ibi. Tunc
anania ait. Benedictus es dñe
Peccavimus coram te. & dereliquisti nos in manus
hostium. sed in ira ostra & spu multicie
suscipiamur a te. & sicut holocaustum
pinguium sic fiat sacrificium nrm hodie
in conspectu tuo. ut placeat tibi. Tunc
illi tres quasi uno ore benedicebat deu
dicentes. Benedictus es dñe deus patrum
nrorum. & celebratissimum. Et glorificabat omnem ce
atim. ad hoc dicendu deu. precedentibus a
superioribus adinventis. Ego hoc aute

quod predem ẽ in aia ei⁹ & in spiritu
humilitatis & quidq; amico secretu⁹ sm
diate spe & amice iusto⁹ dñs · erraverit
quidam · dicentes ee in hoc pt̃ spm̃ son-
dio dñs ira spm̃ & audiv · hinc inspice in he-
breo nõ sicut · Tũc obstupuit rex & surg⁹
pert aut̃ Rome tres tm̃ missi⁹ Tigrim
& eere milites iuxta quatuor ãbulates ime-
dio ignis · & species q̃rti similis filio dei · ꝙd
de angelo meliꝰ pt̃ Tũc vocatur cos
rex · Et egressi sũt · & mirabãt omes ꝙd
capillis eorũ no eet adustus · nec eoꝝ sara-
balle mutatum · Et ait rex · Sto e deꝰ
alius · qui ita possit saluare · Et posuit
edictũ · ut qui blasphemia logret̃ deum
eorũ pirer · & domꝰ eiꝰ ira tabit̃ & restituet
eis vicapitu quinquies. Visio tertia.

Anno tertio regni ioachim quia no
potuit daniel · sed & ceteri regis qui
potuit · immisso regno eiꝰ · postq; de bestia
restitue⁹ & in hoem · & regnũ i quo pre-
cauit mirabilia que scire apud eũ deꝰ ep̃ac-
sus · forma autẽ epte sec & qua inferet
daniel opi sno · Ego nabuchodo · florens &
elatus in superbiam · sopnio vidi quod pteri-
rit me · Et convocatis cunctis sapientibus
babilonis solutionem no indicauerũt mihi
donec ingressus & collegi daniel cui nomẽ
balthasar · qm̃ sit spiritu deoꝝ sanꝰ & ap̃d
eũ · Videbam sup̃ spiritu meũ · & ecce
arbor in medio tre · cuius altitudo extenditur usq; ad
celũ pringebat · & aspectus eius usq; ad ter-
nos terre · & esca ei⁹ multa in ea · Sub ea
habitabant animalia & bestie · & in ramis volu-
cres · & ep ea vescebat omis caro · Et ecce
vigil · & sanꝰ de celo descendit · & aut̃ · Succi-
dite arborẽ & minuite & frustra eius & fugent̃
ep ea bestie & volucres · Verumtamẽ · gruem
eius i terra sinite · & cu ferro pe eius · Thorabis
tre · Cor eius ab humano commutet̃ · & cor fere
det ei · & septem tempa mutentur sup̃ ea · Iu sen-
tencia vigilũ decretu e · & petio e sanctoꝝ do-
nec cognoscat viuentes quoniã dominꝰ
excelsus in regno hoim & cui voluit
dabit illud · Tũc matus cogitabar ·
quasi hora una orabat · quia mala
portendebãt regi · & ait · Tu es rex
arbor illa q̃ magnificasti · & potes ma
in finibus tre · & audisti q̃ vigilem
sanctum alissimum sup̃ce · Ab hoibus ei-
cient̃ te · & cu feris erit habitatio tua ·
fenu ut bos comedes · septem tempa-
dest̃ am mutabunt sup̃ te · donec scias
quod dñet excelsus sup̃ regnũ hoi-
nũ · & regnet cui vult · Verumtamẽ mandatũ
quia regnũ tuũ restituet̃ tibi · Ex
abrem audi consilium meum · Peccata
tua elemosinis redime · forsitan ig-
noscat tibi deus · Sta & post anni
deambulabat rex i aula · & loquebã-
tur in spu elationis dicẽs · Ista
hec e babylon quã ædificaui in robore
regni & in gloria decoris mei · Ad-
huc erat sermo in ore eius & vox de
celo ruit · Tibi dic̃ nabuchodo · rex-
nũ trasit a te · & cu feris silvestribus
septem temporib⁹ donec scias quod dñe-
tur excelsus sup̃ regnũ hoim · Eadẽ
hora ab hominib⁹ abiectus e · & fe-
nu ut bos comedit · donec capilli eius
cunescerent in similitudine aquilarũ
& ungues eius quasi ungues
avium excrescerẽt · post dies distinctos a
dño · Ego nabuchodo · leuaui oculos me-
os ad celũ · & sensus redditꝰ e mihi ·
& benedixi altissimo · cui p̃sens sempi-
terna · & no e qui dicat ei · quare sic
fecisti · Et requisierũt me optimates
mei · & in regno meo restitutus
sum · & magnificentia amplior addi-
ta e mihi · Ego hinc apparui · & epi-
phanius extiti tibi · q̃ no corpus
mutatione sed mentis alienatione
passus e · & ablatus e ei usus lin-
gue ad loquendum · & bestia data
e natura cibus humane · & vide-

fuit et ipsos esse in anterioribus et
in posterioribus leo secundum mysterium
tyrannorum qui in prima etate voluptatibus dediti et carnibus nigro bestiali subdunt in fine uno metriamur
dimpunt et conculcant. Nullum quoque
egrediebatur et videbat eum. solius
Danihel non egrediebat. quia corde re-
pte alienationis eius. orum pro eo ua-
cuabat. et ad preces eius ain septe. ge
totidem dyorum tempora septem menses
isti fuit. In quibus quadraginta die-
bus insaniam patiebat et p. et per
alios quidnigenta reuisus ad cor so-
mimus flebat. et supplicabat deo ado
pro eo mimus flectebus ut curo oculi
eius sui fuit. et tempo palios quidna
ginta dies utebat in insaniam. do
nec septem menses complerent post quos
reuersus est. no tm regnauit. sed
struuti fuit pro eo septem uidelicet. et usq
ad fine septem annorum preteneria egit
pane et carnes non comedens et vi
num no libens. lignum uebus utebat
et herbis uno consilio Danielis. Et
cum tempo regnasset uoluit Danie
lem facere coheredem filiorum. et aut
Daniel. Absit ame. ut patrui regnum
quod hereditate teneo eius dono et
heream. Hic dicit iosephus quod
libros hebraicos pre in greacum
transtulit eloquium. Et sic mutat Da
niel ordine hystorie. nos quoque or
dinem prosequemur.

Carthalagrius regni babylonis.

Ar mortuus
est nabuchod magnus et regnauit pro eo filius eius nabuchod. qui
de manubijs hostium templum bellis
magnifice decorauit. quorum rem
parauit. ita ut nequaquam obsidentes
ualerent fluuium auferre. pacius regi-
bus maiora maiora superaddidit. et
in diebus quidem xv summauit. mu-
que posuit lapideos grandes instar mo-
tis. et sup plantauit arbores et ortum
qui suspensilis dicebat. eo quod super
eius que in finibus medie mutra fuit.
regione sua alonge unde desiderauit.
Huius meminit megastenes libro indi-
corum. et asserit eum fortitudine et actuum
magnitudine hercule transcendisse. Et
et diodes in libro colomorum dicit. quod
iste nabuchod obsedit tyrii tribus annis
et decem mesibus. eo mortuo regnauit
pro eo amulma thapachus. hic et euilme
rodach. qui tercio septimo anno trans-
migracionis mense duodecimo. mense
ma septima die mensis sublenauit capite
ioachim regis regis iuda de carcere. et
posuit thronum eius sup thronum regum
qui erat cum eo in babylone. et comedebat
coram rege cunctis diebus uite sue. et
hec fecit cum eo misericordia. quia pacem
eius no spreuerat et fidem seruauit. in
quadam ep euilmorodach fr minoris
nabuchod. i diebus elocionis prime multa
gessit impie in tra. et patre restituto.
accusatus apud eum missus e in carcere
ubi erat ioachim usq ad mortem fris sui.
Cuius regnare cepisset. elegauit ioachi
que secum habuerit. et cure timens ne
resurgeret pr suus qui de bestia
redierat in hoc eum consulit ioachim.
ad cuius consilium cedauo. pris effossu
diuisit. i trecentis ptes. et dedit eas et
ceteris multoribus. Et ait ad eum ioachim.
Si resurgeret pater tuus nisi redeant
multores in unum. hic habuit tres fi
lios egressarium qui et regnauit dict
e. Laboasar. Darii et nabar. qui Balthasar

cognominat est.

cognominatus ē. Ad que post regna finem regni dcuoluit est. **Quarta bestia**

Sequitur quarta sio damelis.

Iusio damelis no secūdū ordinem libri ēt sed secūdū hystoriā in qua uidit secūdū ymagines quatuor bestias quatuor regna que uiderit nabucho d'n statua quadriformi Bz additum ē de antexpo & die iudicij. Porro. ano primo balthasar. uidit damel somnia cui⁹ summam scribens ait. Videbam et ecce quatuor uenti pugnabāt in medio maris. Hec sunt angelice ptātes que laborāt p regnis mūdi quibus presūt. Et quatuor bestie ascendebāt de mari. Prima quasi leena & habebat alas aquile & ablate sūt ei ale. & sublata ē de tra & sup pedes quasi homo stetit. & cor ei⁹ datū ē ei. Hoc ē regnū assyriorū quod copat leene. ppt nobilitatem et libidinis impatientia. quia leena semp i coitu gestit. Alas aquile habuit ppt velocitatem. Stans sup pedes ē ita ne meticulosus sub sardanapalo abscisse defendit. usq in quintam sub balthasar. Quod aute ale ablate sūt. & stetit ut homo & cor ei datū ē. ad significationem nabuchodonosor qui respicit & resipiscentiā. Secūda bestia similis ursō stetit in pte. & tres ordines erāt in ore ei⁹. & in dentib⁹ et dicebat ei. Surge comede carnes plurimas. Hoc ē regnū persarū quod optinuit. Cyrus. ppt patientia laboris et victus parci. Stans p pulmento. sale utuntur. & crudis nomo. Bz scribis sunt ursō in pte. no ex toto. quia in plurimis meticulosi erāt. ppt. Unde ī galathia dicitur. qui alibi tres ordines denarium habuit. idest ēa regnaq principio sui. medorū. persarū. & chaldeorū. ut tres principes haberi sup ceteras nationes. Quod dicebatur ei. comede carnes plurimas. Hoc refert ad assueruerus qui dixit amanno. ut occideret iudeos. Tertia bestia quasi pardus. & habebat alas auis & quatuor capita erāt ei⁹. & potestas data ē ei. Hoc ē regnū grecorū quod copat pardo. qui saltu ruit & mortem. preceps impetu alexandri. & uario colore diuisa sub eo regna significat. Alas habuit. q̄ mirabili celeritate victoria alexandri. Quatuor capita ei⁹. quatuor sunt alexandri successores. Nec hunc principem huic alexandro. ascribo. sed fuit unus ex quatuor dominis in filios pestilentes. Quarta bestia horribilis & fortis dentes ferreos habens. comedēs reliqua. et pedibus conculcans. Hoc ē regnū romanorū quod nulli bestie copauit damel. ut quicquid ferocius in bestijs cogitemus intelligamus in romanis. Hebreus tamen dicit solem fuisse apro. secūdū illud psalmi. Devastauit ea aper de silua. & singularis ferus depastus ē ea. Hoc regnum ferocius conculcauit. Quod fecit & habet cornua decem. respiciet ad finem mundi. quia tunc regnum romanorum diuidet in decem regna. quod significauit ē p decem cornua. quę in natiuitate sibille. Et ecce cornu aliud paruū. ortū ē de medio eorū. Hic ē antichristus de tribu dan. ignobilis in obscuro loco. idest in babylone nasciturus. Ego seminibus quidem pontum decipiet. sed post decepta. spiritu maligno descendet in uterū matris. cui⁹ in ortu dentes puer abiecit. mas-

cetur · adolescet · Unde filius ꝓdicit
dr · Et tria de cornibus primis euulsa
sunt a facie ei⁹ · Idest tres reges de de-
cem pus mficiet · regem scilz assiri
e · egypti · ethiopie · Tunc alij septē
uicto⁹ colla submittent · Et ecce qⁱ
oculi hois erant in eo · Idest alta & mi-
rabilis scia · quia magice miracula
faciet · & inueniet thesauros · Et erit
ei os loquens magnalia · quia deu se
dicet · ac euadet se · Dicet se messiam
ee · Confluet ad eu iudei · reedificabit
templu · et solitu sibi ponet in eo · cō
uertet ad se hoies trore · numeribus ·
miraclis · Helyam & enoch mficiet ·
Aspiciebam hec · Idest preter hunc
dones thronu positi sunt · de quibus i
euangelio · sedebitis sup thronos · &
antiquus dierū sedit · Idest deus etn⁹
iudex · qui apud ebreos solius thronu
sedet · Vestimentum eius quasi niue candi-
dum · & capilli quasi lana munda · glo-
riam maiestatis ei⁹ significat · Thronus
eius flamme ignis · rote ei⁹ ignis accē
sus · Hoc e quod alibi dr · Ignis an
te ipm precedet · fluuius ignis & rapidus
egrediebat a facie eius · Celeritatem
iudicij notat · qua dicit apls · i momē
to & in ictu oculi fiet · Millia milium
ministrabant ei & decies milies · Cen
tena milia assistebant ei · Inuulnerabilis e ·
Nam decies centena eadem e quod mille
Hoc ad exactus angelorū referetur ·
Iudicium sedit · et libri aperti sunt · Idest
coram iudice⁹ sedentib⁹ · conscie singu-
lorū parebunt · Et uidi q⁹ interfecta
est bestia q⁹ta · alia⁹q⁹ ablata est
potestas · quia tunc cessabit omnis placi-
tu⁹ · cū tradet ipse regnū deo & patri · Et
ecce cū nubibus celi · quasi filius hois
ueniebat · quia ipse humanis nubibus
descendit & ascendit illud · Ita ueniet
quēadmodū iudistis eu eutem in celū
& usq⁹ ad nouissimū diem ꝓcesserit · quia
ipse p omnia equalis patri · & dedit ei po-
testatē & honorē & regnū sempiternū · Cū
audisset hoc daniel accessit ad unum de
assistentib⁹ & quesiuit uitatē · Qui ex-
posuit ei singula · hoc addens de antixpo ·
Deos altissimi conteret · & tradent in
manus ei⁹ usq⁹ ad tempꝰ & tempa &
dimidium temporis · Idest usq⁹ ad annum
& duos annos & dimidium anni · Hebreus
enim nouit tempus significat annum · & p
num plurale duos annos · Hebrei enim
hꝫ dualem num sicut & greci · Breue
erit tempus hoc · Sed nisi abreuiate
sent dies illi · no salua fieret omis caro ·

Sequitur · Quinta visio Danielis

Quinta uisio Danielis · Babilonie
regnante in eo · precedentes uo Chaldaice · An-
no ter⁹ Baltasar · ego Daniel eram in
Helam regione · in finib⁹ que e metropolis
Helamitaꝝ · que in iudith uocat elia-
mais · in qua ut iosephus ait Daniel
sunt mausolei regū · Et uidi in uisione
me ee sup portā ulay · & e ulay nome
porte ut locus ante portā · Et ecce ari-
es unus stabat ante paludē hns cor-
nua excelsa · & unū excelsius altero ·
atq⁹ succrescens · Hic e tyrus potentia
dario · Et uidebā cornib⁹ eius occi-
dente · aquilone & meridiem · & omes bes-
tie no poterūt resistere ei · Hoc ad ipm
regnū refert no ad psonā · Et ecce hir-
cus hedus ab occidente · & no tan-
gebat terrā · Hic e alexander · uolans &
nunia · quaꝝ gradiens ne hircus ·

ut ab hyræis octoꝛp. quos dnus coldne stuit. Dicit em hymn⁹ ꝓ aliquod nob le signū. ut i anglis octoꝛ-um ut dicatur p. q. no p. c. ut in bucslicis. Obliqua tuenib⁹ hyr quib. dt uent ad arcte quis uideꝛ. & esse tritus ē in eu. Et pcussit arcte. & comminuit duo cornua ei⁹. quia darii artami filiu pcussit. et mados & ꝑsas filu subiecit. Et orta sūt ei quatuoꝛ cornua. idest quatuoꝛ successoꝛes. de quibus suo loco dicem⁹. De uno eoꝝ egressum ē cornu modicu. & fm ē grande. hic ē antiochus epiphanes. descendens a seleuco. Qui dum ēt obsess rome quasi in regnū & magnificatū ē cornu nimiū. idest capit egyptios. & cornu oriēte. idest cornu eos qui in pside res nouas molieb⁹. & contra fortitudinē celi. idest cornu filios israel. & deiecit de stellis & conculcauit eas. idest multos de iudeis tendentes ad celu inclinauit adstrum. timore mortis uenientes eos a cultu dei ad ydolatriam. & usq ad principem fortitudinis. idest in deu magnificatus ē. & ab eo tulit iugē sacrificiū. & deiecit locum sanctificationis eius. quia in templo statua iouis posuit. Et auditu dni de secessu quietem ad altare. & dicentē. Usquequo iugē sacrificiū & peccatum & fortitudo conculcabit. Qui rndit. Usq ad uesperam & mane. dies. ij. erit. & mundabitur sanctuariū. quia ab ingressu antiochi in templū. usq ad mundationem templi fient. a iuda machabeo p successiones dies. ccccxlvi. & menses tres. & dies xiiij. Cuꝝ quereꝝ Daniel intelligere eam somniū. gabriel uenit. ad eum. & misericordiā ei. p uisionē uisionis sortis ut aut ioseph⁹. Deprehendit error

explanator. qui sūt mundum sine rectore. & sine dei prudentia crisu fieri confirmant. quia si mundus sine p̄side ceteꝝ alim deperisset. sicut nauis desolata rectore. nec scandum ephesias omia gubernare. Visio sexta.

Sequit sexta uisio Danielis. q̄ quarta ēt Daniele. Sed iō minus sexta. cum uocat in prologo abacuc. Et hoc ait dicit sexta. sexta ē. ut cyrus & darius obsiderent balthasar. & babylone. Balthasar. uō erat grande omniū optimatibus suis mille. et erat ut afferent uasa que asportauerat nabuchodonosor. anno xij. de templo dñi. Et bibebant in eis rex & optimates ei⁹. & uxores & concubine eius. & laudabant deos suos. Secūdū ioseph⁹ festiuitas erat in babylone mirificata. ob uictoriam urbis. Arbitrat Hieron. q̄ balthasar. uicesimo ne septuagesimū annos captiuitatis quos ꝓpheta. 70 annos fluxisse. et tamē adhuc nō erat liberata. adhuc a uastatione sua. Unde exultabat. & dies suos gratos agebat. Quem illa annoꝝ septuagena nō diu fuit. sed septima decas ann⁹ eu⁹ erat. In eadem hora apparuit contra eū manus scribēs in pariete. Cuꝝ rex uidisset. & manum & scripturā. mox tu⁹ contra astantes uidisset manū. scripturā quidem uidere uix potuit. nisi manus euanuit. Conturbatus ē rex. & genua ei⁹ ad se mutuo colliderant. & exclamauit fortiter. ut introducent magi. caldeos & aruspices eos. Qui legerint scripturā hanc. & mihi pronunciem dirimat. purpura uestietur. torquē aureū habebit in collo. & tertius erit in regno meo. idest unus erit. Tum principum qui presint satrapis. Illi dicere nō potuerūt scripturā legere. Et ingressa ē regina nō inuoꝛ

secundu porsirii · sed quia sedm ioseph̄m
ill mat̄ secudu origine · erat ad regem
Est vir in regno tuo qui spm deor̄ hab̄
quiq; pater tuus idest auus principem
magor̄ constituit · huc uocet · & oia
dicet tibi · Cui p mtr̄asset Daniel p̄misit
ei rex munera que & sup · Qui rndit · O⁹
nera tua sint tibi · nec alteri da · septima
autē tibi legem regis · & exponā · Nosti
quia deus excelsus dederit regnū pri
tuo · & no cognouit · gtem ut bos fe
nū comedit · donec cognosceret · Tu ēt
eius scires hec oia · adhuc deū celi e
leuatus es · & uasa eius p̄fanasti · tra
dens ea manibus inuidis · & bibens ex
eis deos laudasti · qui nec uidēt · nec
audiūt · nec sentiūt · Deū aūt qui flatū tuū in manu
sua hab̄ · no glorificasti · propterea istā
cōtra te exarauit · fuit · mane · thechel · phā
res · quod sonat numera · appensio · diui
sio · Et ē sensus · Numerauit deus regnū tuū · & dest̄ complēuit illud · Et ē dem
p̄ste · pecunie que inuicta tollit · & ab
sconditur · Appensus es in statera · &
inuentus es minus habens · idest iusto de
iudicio mutat̄ uices qua patiebas · Di
uisum est regnū tuū · & datum medis &
p̄sis · Et statim est regnū tuum · Phaphā
res fragmētum significat · Et tradit
rex munera Danieli que p̄miserat · Eo
dem nocte capta ē babylon · Nam cy
rus diuiserat exercitum longe a ciuita
te p̄ plures riuos · ut alueū qui influ
ebat in ciuitatem haberet siccum · &
p̄ eum ingressi sunt hostes in ciuitatē
sub muro · & inter fectus ē balthasar
& successit ei darius in regnū · natus
annos sexagenta duos · Nam cyrus
ei tanq; maiori in armis defendebat ·
Quod autē eadē nocte ciuitas capta
sit ciuibus · apparet in ysaia · qui loquēs
ad balthasar ait · Ponē mensam · contē
plare in speculis · comedentes & bibentes
surgite principes · accipite clipeos · Quā
dam tribuit quod mat̄ balthasar · pro
qua fēs ē ornatis suspensilis · filia fuit
darii · Et quia balthasar · filium no ha
bebat · festinabat darius occupare regnū ·

Sequitur · **Septima Visio ·**

Septima uisio danielis · Porro · da
rius simul Danielem duxit secū eum
in mediam · Et erat Daniel unus de tri
bus satrapis · qui preerat · c · xx · Et
Daniel superabat omnes sapientes · quia
spiritus dei amplior erat in eo · Et cogi
tabat rex constituere eū sup̄ omne regnū ·
Unde principes inuidebant ei · & quere
bant occasionē accusandi eū ex parte regis · id
est q̄ eo quia erat ex latere regis · tribu
lationem · siebat q̄ quebat occasionem &
monere · tacitu · nutu uel internuntio ad re
gināam · aut ad aliqua cubicularios regis ·
nullatenus enim uenire poterant · eo q̄
fidelis erat · & sup̄ thesauros erat · ut
dicit iosephus · quia adeo iustus erat
ut munera oblata respueret · Et dixe
runt principes · Hic inuenim⁹ occasionē
aduersus eū · nisi in lege dei sui · Et surre
xerunt regi dicentes · Constituerunt
cuncti principes regni tui · & satrapē &
iudices · quod qui peterent aliquid a
quocūq; deo · ut tibi usq; ad dies tri
ginta nisi a te rege mitteretur · a lacum
leonum · Tunc ingressi sunt principes
& scribe decreti · Et accesserunt rex · por
ro · Daniel ingressus ē in domū suam ·
& fenestris apertis in cenaculo suo · con
tra ierusalem tribus temporibus in die flectens
genua orabat · Tribus horis orabat
unde in die · Horas sextā · & nonā · sicut legit̄ de apō · quod tribus
uicibus orabat in die · & de petro et
iohe · quod ascendebat ad horā ora
tionis nonā · Ad terram orabat qua

tuc est eis datus decalogus in syna-
In eadem orat ecclia quia tuc e spe da-
tus sup apl̃os In septa orabat quia
tuc e erectus serpens eneus in deser-
In eadem orat ecclia quia tuc e xp̃c
suspensus in ligno In nona orabat
quia tuc dedit pet aquã de cadꝫ In
eadem hora ecclia orat quia tuc de
xp̃o lanceato fluxerut sanguis & aq̃
Cuꝫ inuecissent uiri illi danielẽ ora-
tem accusauerut eu ad regem de tꝝ
gressione decti Et gestatus rex po-
suit cor ut liberaret eum laborans
usq; ad occasum solis Quod intellige-
tes uiri diperut Dato quia lex psꝝ
regni e ut decretu regis no liceat im-
mutari Tuc miserut danielẽ in lacu
leonũ & obsignauit rex anulo suo
& anulis optimatu lapidem qui pro
ianuis positus erat & inclusꝫ totam
noctem dupit insomnem Et diluculo
rediit ad lacu & flens exclamauit
Daniel serue dei uiuit ne deꝰ tuus
liberare te a leonibus Qui rndit De-
meus misit angelu suu & cõclusit
ora leonũ quia no e nocuit tibi me in
quitas sorte quia credit angelo uocit
hoc p̃cepe mihi Et eductus e daniel
de lacu in nullo lesus Et dperut q̃
accusabat eu no dei cõfidencia hoc
fecit sed quia satis erant leones Tuc
rex misit leonibus multas carnes ap-
posuit eis qs saciatis accusatores da-
nielis misit in lacu cum uxorib⁹ et
filiis & no pcesserut usq; ad pau-
mentu donec arripuerut eos leones &
omnia ossa eoꝝ cõminuerut Tunc
scripsit darius in uniuso regno suo di-
cens Pauebat omes deum danielis.
xpe est enim deus biuens & eternus in
secla Et egrotauit daniel p dies plu-
mos Cumq; surrexisset faciebat opa
regis Forte mausoleu in ebrathana
hactenus manet ut dicit iosephus
opa mirabile ut ea die qua conspiat
putet esse cõstructum Ibi sepelitur
medoꝝ reges & psaꝝ pter & partho-
rum Et cui aura illius cõmictitur
sacerdos e iudeoꝝ. **Visio octaua**

Sequitur octaua visio danielis
In anno primo darii filii assueri
qui & astiages dictus e qui subiuga-
uit sibi regnu chaldeoꝝ Ego daniel
intellexi in libris iemie ut cõpleret
dest ad cõpletionem oppugnaret desola-
cõnes urbis anni septuaginta Et orauꝫ
dnm in ieiunio & sacco & cinere dices
Justus es dne Peccauimꝰ iniquitate
fecimꝰ & recessimꝰ ea sup nos Auferꝫ
obsecro ira tua & ciuitate tua sanc-
te tuo Inclina deus meus aurem tuã & exaudi
monte sco tuo Inde faciem tuã super-
sanctuariu tuu quod desertu e Exaudi
dne placare dne attende & fac ne
moreris Adhuc me loquente ecce uir
gabriel tetigit me in tempe sacrificij uesꝑ
tini Forte prelata fuit oratio a tempe
sacrificij matutini usq; ad horã sacrificij
uesptini Et ait Ego exiui uerbo pcepti
tui ꝰ egressa e sententia liberationis
a deo Ego aute ueni ut indicare tibi
eam & eam quecda alia quia uir
desideriorꝝ es tu Tu ergo animad-
uertisione & sermone intelligere tuc
aperit ei liberationem spualem ficti
p̃ septuaginta ebdomadas quia
oriebat differt quia post dicet de ea
euacuatis ibi uoluit mentis Addidit
etiam de destructione promanos

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Septuaginta ebdomades abbreuiate
sunt sup ppm tuum & sup urbe tua sanc
ta cessabit prauaricatio & finem accipi
at peccm & delebit iniquitas & adducat
iustitia sempiterna & impleat uisio &
ppheta & unguatur scs scorum Sancto
rum & unmaculate ab exitu sermonis ut
reedificet ierlm usq ad xpm du
cem ebdomades septem & ebdomades
sexaginta due erunt & rursus illius xpi in
carnationem designat angelus. qui le
ge & ppheta impleuit pcm tulit. et
iniquitatem adduxit. & unctus e oleo le
titie pre consortibus tuis. Et posuit
ebdomadas no dierum sed annorum ut eb
domas una sint septem ann. Abbre
uiatus dicit. ut intelligamus annos lu
nares qui breuiores sint solaribus a
nno undecim dieb. Septuaginta. g
ebdomades annorum solarium faciunt
annos quadringentos septuagginta
quinq lunariu no annorum faciunt
annos quadringentos nonagginta. Est
ergo sensus quod ab exitu sermonis ut
reedificet ierlm usq ad ducem xpm.
fluxerunt ann lunares quadringenti
nonagginta nouem. Cepit ergo beda
enumerare a uicesimo anno regni ar
taxerxis in quo neemias pincerna
eius impetrauit ut reedificaret muros
ierlm. & restituit eos moenia ang
tia Ab illa quippe licentia a rege
accepta usq ad passionem dni fluxe
runt ann lunares quadringenti no
nagginta. & hic sitima annorum com
putauit sedm annos regum qui decre
uerunt usq ad decimum octauum ann
tyberii cesaris. Et septem mobiem
messuit. Daniel de reedificatione sce p
nee mam dicens. Et rursus reedi
ficabit plateas & muros. & angustia
tempor. De septuagginta uo ebdo
madibus sepauit Daniel ultimam
dicens. Confirmabit autem pactum
multis ebdomadem una. quod intelli
gendu e de tribus annis & dimidio.
quibus pdicauit xps. & quod pribus
promiserat confirmauit. Ipse in tres
ann & dimidius hui ebdomadis no
nissime preterierunt qn baptizatus e
dns. & in dimidio eiusdem ebdoma
dis residuo cursus finem deficiet hostia
& sacrificium. erit uacuus nutrire cessa
bunt umbre. & in templo erit abhomina
tio desolationis. idest abhominanda &
desolanda erunt sacrificia post mortem
xpi. & usq ad finem mundi durabit hec
desolatio. Supra uo in litra posuit dam
el tempus mortis xpi dicens. Et post
ebdomades sexagginta duas subtrahi
et septe. & nouissima qua in duas p
tes diuisum occidet xps. & no erit
eius pplus qui eu negaturus e. Dixe
runt enim Non habemus regem nisi cesare
& nisi. Huic nascenti unde sit. Quod
uo sequitur. & firmitate & federa dis
sipabit pplus ad septuagginta ebdomades
no pertinet. sed gladio tempe ultionis xpi
& mortis pstauit quod ille non ei
pplus qui noluit eu recipere dicens. & dis
sipabit ciuitate & sanctuariu pplus ro
manus cu duce suo uenturo. & finis eius
pestilentia. & post finem belli statuta a
deo merentibus desolatio. Et nota. quia
ex duobus que hic leguntur. sola unget
sce scorum & deficiet hostia. sumitur
illud quod solet dici iudeis. cu uenerit
scs scorum cessabit unctio tua. Affir
mamus huic enumeratioi bede osonare
in principio. sed in fine differt. Non

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Et.

extendit enim septuaginta ebdomadas
inst usq; ad quintecanu anu tyberij. i
quo baptizatus e xpc. Tertullianus ho
undoqt uiongens septuagenas ebdomadas illas
a primo anno darij in quo egressus est
mo a dno ad danielem p angelum
ut iterp reedificent muri iertm. et ex
tendit eas usq; ad expugnatiõe ierm per
romanos. et hic primer ad septuagin
ta ebdomades qui ad dem e cuntatem
et sanctuarium dissipabit ple cum duce
uenturo. Hebrei sic opponut. Septuagin
ta ebdomades abbreuiate sut super
plin tim. Quasi dicat Daniel. scito
ab hac die qua nunc tibi loquor usq
ad annum primu darij qui occidit
balthasar. et regnu chaldeoru ipsas
medos et transtulit usq ad septuagesi
mu annum ebdomadu. dest anos
quadringentos nonagnta. Ster ple
tuo p pres accedent. Primu ap̃icabit
tibi deus sicut patres et debebitur pax
et finis accipiet iniquitas. Nunc enim
urbe et templo destructis. fluctu est
ple. sed deus breu reparabit. Et no
tandum in istis septuagnta ebdomadibus
hec fiunt. sed nascetur xpc et iustica
sempitna. et signabit usq; ad plenu
ut ple in no uiuat in ipis. sed ungat
ses scoꝝ. De quo ysaie te deus deus tuus
oleo leticie p consortes tuos. qui dicit
ser ester. quia ego sos sum. Sato et
go ad te die qua nunc tibi loquor. et
dispsatione promitto. ut reuertat ple. et
reedificet ierm usq ad xpm et desola
tionem templi. ebdomades numerent
septuagnte due. et alie septe in quibus
impetu ordinem suu due res fiunt de
quibus ante dixi quod reuertat ple et
reedificet platea et edificia in
fine ebdomadaꝝ complebit dei sua
in angustia temporu et iterum sum dest
ruet templu et cripiet cuctas. Nam
post septuagnta duas ebdomadas occi
det xpc. et no erit ple eius quinguen
tus e eu. sine ut alii dicut. no erit eius
imperium quod pcabit se recepturum
et quia dico de xpo occidendo et nega
turo ple ponetis deserendo ei et scia
rium et ciuitatem dissipatum. sit ple
romanu cu duce uenit uespasia
no. Quo mortuo transactis septe ebdo
madibus. dest annis septuagnta nouem
Helia adrianus a quo poea de ruinis
et fundamentis urbis Helia condita et rebellantes
iudeos rufo magno exercitu pugnate
superauit. et tunc deficiat hostia et sacrifi
cium. et usq ad consumacionem secli co
tinuabit desolatio. Non uos moueat
inquiunt hebrei. si pus numeret septe
ebdomades et poea septuagnta due et
rursus in duas pres diuidit una.
est enim ydioma hebrei sermonis et
alicuius lingue. ut ante minorem
unum supponit post maiorem. Verbi
gratia. Nos unum quidem linguae me
orum. Scipio abrupit carthaginem septu
agnta quinq annos. illi contrario.
Scipio quinq. septuagnta carthaginem.
Non ergo ut legit ita adimplet. sed
ut totum prior supponit ita finis accu
pit. Hec ignorandu quo pacto illoꝝ
dicat. quia una ebdomas. De qua dici
tur. confirmabit pactu multis. ebdoma
da una diuidit in uespasianu et ad
anu. ut impetu historiam iosephi
uespasiani et tyrus tribus annis et
sex mensibus pace cu iudeis fecerunt.
Duos aute annos mensesq; sex sub adri
ano expectat. quando iterum omnino
subuertat et edificet ciuitatem et templu
ita ut iudeos quoq; similis appellet.
Nec aliter hebrei no magnopere curat
tes a primo anno darij regis persarum

usq; ad extremā euersionē tertiū. que sb
adriano accidit. computat olimpiades cen-
tum septuagīnta quatuor. hoc ē anos
quingentos nonagīnta sex. qui faciūt
ebdomades hebraicas nonagīnta nouem.
& anos tres. quado corbas dns hebra-
eop ē oppressus. & tertiū usq; ad solum
diruta est. Visio nona.

Sequitur nona uisio danielis qua
ei conseq̄ri quida dicūt esse
unam. sz ieronim⁹ sedēy hebraicā ueritate
tradit esse duas. eaq; septēa aīt & duo
ele hebraice. porro. iterūq; uidit daniel.
Una quidē uidit. sed alterā audiuit
Anno trio cyri regis psarp. & in eadem
die eiusdem anni. Nunc modum. primo
anno darij. Daniel intelligens immutare
dns. captiuitatis libertatē urbē. templū
Darius & cyrus libertate ppria suam
et data ē sententia a deo de licentia rede-
undi. duda. et hanc egressam a dno. sup
nunciauit gabriel daniel. & quoniā darius
disponebat de libertate et licentia ad
hebreos. sed preuenit mortē no impleuit
Cyrus autem primo anno regni sui. de
eis eadem libertate qua habebat indige-
ne. et licentiam redeundi. ppter hoc quia
omes fere nati erant in chaldea. & pos-
sessiones alibi habebant. eligebant remanē
in tra nativitatis sue. Paucis uō qui as-
cendē disponebat. pigri enim & mor-
si usq; ad tempus anni cyri. Quod aūtem
dens daniel uehementius affligebat
dolore qua prius. & orabat dnm. ut q̄
prius dederat regibus ammu liberandi
data et ppto redeundi. sicq; ē q̄ tertio
anno cyri regni primo mense. prima die
mensis. lugebat daniel trium ebdoma-
darū diebus. panē desiderabilē no come-
dit. carnes et vinū no gustauit. nec
usus ē unguento pro baln̄eis. more
persarū. Die autem vicesima q̄rta. er-
dum eet in pea fluminis qui est tygris.
uidit et ecce uir. uestitus linea. accinc-
tus zona aur. ea. cui⁹ faces quasi
fulgur. oculi ut lampedes. thorax cor-
pis quasi crysolitus. que deorsum erat.
brachia scilz femora et tybie. & pedes
q̄ eis candens. et sermo eius quasi uox
multitudinis sequentis. Porro. viri qui
erant cū eo terrā fugerūt. & solus
vidit visionē. et corruit in faciem sua
Ad uī. alle accessit erigens eū & con-
firmans ait. Noli metuere daniel.
quia ex die primo mensis quo posuisti
cor tuum. ut te affligeres coram deo. exau-
dita sunt uba tua. & egressa ē sententia
a deo de reditu ppli. et eadem die uolui
ad te uenire ut nūciarē sed princeps
regni psarp restitit mihi xxi. dieb⁹
& ecce. Cuq; tute egredēr a conspectu
dei. apparuit princeps grecorū ueni-
ens ut adiuuaret princeps psarp & in.
et aliqn̄tū feci moram. sed nunc venio ut
tertiū te de reditu ppli. & nullus
horū ē mihi adiutor. nisi michael prin-
ceps ves. Hos duos principes grecorū
& psarp dicit dñs. & ecce angelos malos.
qui apparuit regnis illis ad exercitia u-
Laborabat enim angelus psarp ne fi-
lios israel liberarent a domino psarp. tū
quia delectabat eos affligendo. tum
ut p se duos affligeret eos grauius
et grauius peccare. Laborabat etiam
angelus grecorū. ut ipse & captiuos
hebreos eis transirent ad dnm
grecorū. Greci autē uult fuisse angē-
los bonos. qui satagebant ne tam cito
liberarent hebrei ut si quid adhuc
erat in eis pugnandum. pugnarent.

er dcoquereť ad unguc · preterea
ꝓdidit iur ille nuc reũtur · ut pre-
lier adusus prepem ꝓcep · Verũp-
tn ꝑus amuciabo tibi quod expssum
t in scpura veritis de qnibus dam
alis quoz gens solliciabit me · porro
a primo anno darij oriabat danel p
eo ut sturet et roboraret regnũ ei
et solliciti emt de successoribꝫ regm
psap uolens scire de quozdam ali-
enibꝰ · Visio decima ·

Sequitur visio decam an qna ꝙ-
mit mduci danel loquens
sic · Ego aute a primo anno darij medi
stabam in constatu de ut roboraret
ipe darius · et statim fit mens aplasm
qm freques t in gplexis · et mo ducit
uir alle predes loquens ad danelem
sic · Et nuc veritate amuciabo tibi · qe
erit adhuc post darium et cyru qm
nuc sunt reges stabit in ꝑside cam-
bises · soli o medes magnus · darius
filius vestaspis · et septimus soli xerses
filius darij sr · omes erit et concitabit
omes adusus regnũ grece · de isto
legim · qnia suscitabit athenas · et bellũ
nauale egit apud salamam · qn sophos
cles et euripides clari habebant et plemis-
tides in ꝑsam fugies · Hausto sanguĩe
meli veriti · Cui vn · qui loquebat
danieli premisit omes reges usq ad
alexandrũ magnũ et aut · Dirigetur
ad rep fortis · et faciet quod placuerit
ei · et ci steterit obtinet regnũ ei · spe
enim no habebit fidem · et diuidet in
quatuor ventos celi · in egypto enim
que e ad meridiem ꝑmo regnauit ptho-
lomeus lagi filius · in macedonia phi-
lippus · qui et arideus frat alexandri ·
que e ad occidentem syrie et babylonie ·
et superioribus locis que fuit ad orientem
seleuchus nichanor inpauit asie
et ponto · et cunis in eadem plagis pro-
uincijs · antigonus ad septentrionem
et hoc scdm orbis totius plagas dici-
mus · Qui autem in iudea e ad aquilo-
nem syriam ad meridiem egyptũ sit
de regno egypti et syrie in ꝑsequit
danel · quia sub his afflictus e ꝑdeo
uastatum · quia quia egypti reges tua
fecerabant sup reges syrie · et mte iudee e
rant sub eoz pace · quia eoꝝ uso · por-
ro · post alexandrũ regnauit in egypto
ptholomeus lagi filius · a quo sequentes
reges egypti ptholomei dicti sut · post
ptholomeus philadelphus · post ptho-
lomeus euergetes · post ptholeus philopa-
tor · post ptholeus epiphanes in syria
post alexandrũ regnauit seleucus · ꝙ
antiochus sother · a quo successores
antiochi dicti sut · post antiochus
theos · post antiochus gallericus · post
antiochus epiphanes · De his ꝑ sequun-
tur loquens ad danelem · magnus
a rege egypti sic · Et ecce tabule rei
austri · hic e ptholomeus lagi filius
adeo fortis · ut pars regum ancontra
expulsum restituerit in regnũ et deuic-
to demetrio suo filio antigonum seleucho
regnũ sub ꝑtem qua antigonus abstule-
rat restituit · cypri ꝓsemium · et regi-
ones multas et insulas subiugauit
sibi · Cui successit ptholomeus philadel-
phus · qui ꝑmo ad etyopia addugit
quadringentos elephantes · turres lig-
neas eis supponens in quibus posu-
it armatos ad dimicandu · Sub q
septuaginta mil pirate darueri ne-
hic pugnauit cont antiochum theos
regem syrie · sed postea fedus fir-
atum antiochus duxit uxorem · be-
ronicem filiam philadelphi · pone no-
ore laodice repudiata · hanc ofedera-
tionem signauit angelus danieli his
ubis · post finem annoz · quibus
sibi pugnabunt nec se ptholomeus phi-
ladelphus et antiochus theos ofede-
rabuntur · filia quoq regis austri

uenit ad regem aquilonis idest syrie. que
spiritum ad iesum et ab aquilone fuit ami-
caram. idest pacem reformare inter prem
et maritum et no obtinebit fortitudinem
brachii nec stabit semen eius et tradet
ipsa et qui adduxerunt eam adolescen-
tes eius. et qui confortabat eam. idest ma-
tus qui antiochus theos pompeus est
uenendo ad ipsos et sua filia qua repudi-
auerat. Que ei reddidit in gram uiri.
uenendo occidit uirum et filium que susceperat
de berenice et berenicen et eos qui ei ad-
uenerant de egypto occidi fecit a quatuor
syrie qui ei defecerunt. Gallicat uo filium
suum fecit regem syrie. euergetes uo qui
successit philadelpho in dilectione beren-
ces sororis uastauit syriam. Sed au
dito q principes egypti cōspiuerat
aduersus eum. redit in egyptum. turbines
seu de syria plaga multa nimis et simu
lacrorum. ij. d. c. Hoc signficatur an-
gelus danieli huius libri. Stabit de
germine radicis eius idest ptolomeus phi
ladelphi. platanus. scilz ptolomeus euer-
getes. et uenerit cū exercitu et ingre-
dietur principia regis aquilonis. et ab
uincetur eis. idest subiuget eos. et obtine
bit etiam deos eorum et sculptilia. uasa
quoq; preciosa auri et argenti capiuna
ducet in egyptum. ipse prualebit aduer-
sus regem aquilonis et uenit in regi
nū nro austri. et reuertet in terrā suā. au-
ditis rumoribus seditionibus contra se
more in egyptum. Huic successit ptolo-
meus philopator. Porro. galliegius
duos filios reliquit. seleucū et antio
chum magnū. Et antiochus occiso
fre suo regnauit. et congressus cum
rege egypti philopatore victus est
et p desertum fugiens pene captus.
philopatori uo successit in egypto
epiphanes. Cum ēt quatuor annos
cepit antiochus magnus in festiuita
tibus. Et principes egypti diuica
bant p puero. Sub epiphane om
nes sacerdos assiduis pluuiis inde
orū fugit in egyptum. et accepit arcē
regione que uocabat chyopolcos et
in ea extruxit templū. sic templo
iudeorū asserens se adimplere uaticiniū
ysaie scribentis. erit altare domi
no in egypto et titulus eius in termi
nis eius. Hoc templū permansit annis duo
decim quinquagintaquinq; usq; ad uespasianū
qui euertit quam que dicebat omne. et
templum funditus euertit. Porro anti
ochus magnus reliquit duos filios
seleucū et antiochum epiphanē. Et
epiphanes p fraudē eiecto fre ill de
ea regnauit in syria. Successor deor
dine historie uitor porfirium et uitā
nullā concertatio est. Que scribit expo
nit porfirius de antiocho illo. Expositi
o enim danielis ut manifestaret nos au
tem mixtim exponimus de antiocho et
antichristo. Quedam enim spaliter de
antiocho et quedam de antichristo. Et
uerum referri. et quod ait. et stabit
in loco eius despectus. quia loco anti
ochi magni regnauit antiochus epi
phanes fr eius qui primo desipis es
timabilis iuuenis et despectus. sed pron
dens quedam manifestissime et seui
tutem fraudulenter obtinuit regnū
sit ad antichristum. per hoc referri quis
sine mendo ostenditur de genere iudeo
rum. de gente iudeorum. adeo uilis et
despectus ut nō exhiberet ei honor

regius sed fraudulenter optinebit prin
cipatum. Illud autē quod sequit̄ cōgre
it antyochus et considentes pacē cū eo
et exiit usq; illuc. et veniet sup eum
terens et romam. Antiochꝰ enim egyp
tiacus dedit sororē suā egyptiace ux
orem regi egypti in dolo. Qui suscepta
eo ex duos filios. Cui antyochus in
gressus e egyptū tuga visus ꝰ sororē
et nepotes. Et mox epulas fact occi
di viros sororis. et voluit optinere
egyptum. Sed egyptij iuncti resiste
tes deiecerūt eum. Et post biennium
reuersus obsedit alexandriam
Et ecce legati romanorū missi sunt
ad egyptios liberandos quibꝰ federa
ti erant. Cuiꝰ applicuissent egressus
eos obuiam antyochus. et dum stare
in litore dixit ei marchus publius le
nas. Senatus ptsq; romanꝰ precepit tibi recedē ab amicis suis. Cuiꝰ
ille perct mducias rndendi. marchꝰ
circa illum fecit circulū in sabulo et
virga et ait. Senatus ptsq; romanꝰ
precipit tibi. ne egrediaris de hoc cir
culo donec rndeas. Ad que antyochꝰ
Si sic visum e senatui et ptsq; roma
no recedendū e. Et recessit ab egypto
Sihr. et ꝯ sequit. De antyocho tñ
intelligendū e. et erit in concupiscentiis
feminarū. Nā antixpe cultus erit
ob simulationem religionis. Quod no
sequit. Deū maozi in loco suo venerabi
tur. Deū quē cognouit. Maozi enim ptsdu
xerit. et antyochus in terram ptsidii
posuit et ydolis ionis. Antixpe vō
diabolū et deū presidem sui deū
virtutū. Porro. De antixpo tñ ꝺ ꝺ
sequitur. et figet tabnaculū sui a
pserno inter maria. Apserno intptat
solitū suū. Et est sensus figet tabernaculū solij sui in terra inter mare
montium et turrem et sup montem mar
tium et sanctum. idest montem olyueti po
net tabernaculū suū et veniet usq; ad
summitatem eius. idest ad locū unde dns
ascendit. Et nemo auxiliabit ei. qꝫ
audiet non in aere dicens. Morere
et statim fulminabit. Postea psequit
ipsione de tempe antixpi et aduersioe
iudeorū et resurrexione mortuorū di
cens. Et veniet tempus quale no fu
it ex quo gentes esse cepunt. et sta
bit michael ꝑ filiis ptis tui et salua
bit ex eis omnes qui scpti sunt in lib.
dei qui reliqui iudeorū que saluā
buntur. quitent ad predicatione helye
et enoch. quos pius occidet antixpe
antexp moriatur. et mistitudo omniū
que dormiut in pulue terre euigila
bit. Alii in opprobriū ut videat semp.
no quidem bonos. quia tollet impius
ne videat gloriā dei. sed ut videant
opprobrium suū semp. Tu autē dan
el signa libꝝ. idest scribe mysteria
sed non exponē. pertransibit plurimi
et multiplex erit scia. Quasi dicat. Re
linque postis materiā exercitij. Et
desiderabit daniel scire quito tempe
durabit psecutio antixpi. Et vidit
principem ysaꝝ stantem in trā flu
minis et principem grecorū stantem
in altera. et virū indutū lineis stantē
in medio sup aquas. et dixit ad eum.
Usquequo finis horū mirabilium. Et de
nans ille utriusq; manū iurauit per
viuente in eternū. quia in tempꝰ et
tempa et dimidium tpis. Et ait dan
el. Dne mi. quid erit post hec. Et
audiens ille. iteravit eadem tempꝰ
sed et alia ibidē dicens. Cum ablatū
fuit iuge sacrificium. antixpe enim
tollet omnia sacrificia tum legalia qꝫ e
vangelica. et placet sibi offerri idola

sacrificia predicans se filiu dei. Et postea fuit abhominatio in desolatione. hoc est ablato cultu dei et desolato. antiochus abhominabili. exhibebit se ad oriendu. tuc erit dies mille ducenti nonaginta. desunt tres anni et semis. Postea intulit. Et erit post hoc dicens. Beatus qui expectat et perueniet ad dies mille trecentos triginta quinq; Et dictus mille ducentis nonaginta dies addat. quadringenta quinq. fient dies mille. trecenti triginta quinq; Et ait post mortem antiochi dabitur impiis quadringenta quinq; dies ad penitentiam et sensum. Beatus erit qui post dies predictos peruenit ad dies superadditos penitencie. Tu autem Daniel uade ad finem tempus uite tue. et requiesces et in fine dierum stabis in sorte tua. id est resurgens in ordine tuo. Hystoria susanne.

Sequitur hystoria susanne. quia hebrei non habent in libro Danielis. et uocat eam fabulam. non quia finxerit rem gestam. sed quia in ea fictum legitur de sacerdotibus lapidatis quos pro gemmas adustos testatur. Et quia duo sacerdotes fuerunt de duobus fabulantur adhuc Sedechias unus. cum septem aliis quos finxit rex babylonis igne. quod sic per diuinationem daniele cum ut notet ignis quilibet a quodam genitalis pena intelligatur. eo septem fuerit. quod placet eo. Aut eo quod quedam allusio in horum fuerit ibi nominibus arborum videlicet apotoym. cynum esse. apotoym prunum esse. Tales enim allusiones uel horum ad arborum notam non tacuit mutum. Hebraeo. In hac narratione quidem mira una ea eas allusionibus qualiscunque legitur. ut ait dum esset sacerdos sub cyno. indit daniel uerbum quasi illudens nomini. scindet te medium. Expressius fieret si dicetur. ita. sub ilice et addetur. illico. angelus dni scindet te. Eadem allusio pro fieri ibi ad nomen temporis. ut si dicetur. semper et hoc ita erit. et scindet feriet te deus. Isaac hystoriam uocat origenes fabulam. Duas tres ciuitates sicut origenes de hebreo in greci et latino posuit apposuit asticus et obelus. ubi enim aliquid de hebreo uitare et prima primum fuit in secunda supplebat. apponebat asticum. ut ordet illud appositum secunda ad illuminationem. asticus dicitur cui interpretatur stella. Ubi enim aliquid quia sub primum supplet ppter supplendo obelo et asticus ponitur. Interdum aliquid apposuerat pro hebraica ueritatem ponebat obelum ut ordet ingrediendum uocatur esse. Obelus enim interpretatur quia per sagitta. n

ea plenius nos instruxit. Apparet autem hoc sermone ad huc recte capienda ciuitate. quia daniel adhuc iuuenis erat. Porro. susanna uxor ioachim pulchra erat nimis. Et in eam seruierunt duo seniores iudices illius anni. de quibus dicat dns. Iniquitas egressa est de babylone a senioribus iudicibus qui uidebantur regere populum. Tradidit hebreus. quia in hoc decipiebant mulieres. dicebat enim se ee de stirpe dauid. et propter hoc filius nascendus. Hic statuerunt tempus quo suspensa posset filia re solam. et statuerunt post meridiem in pomerio hortis. Et ingressa est susanna uolens lauari. erat enim et delectabatur ire. et misit puellas ut af

rem oleum et ſingmata. Eſt autē ꝓpe
ſingma ordeū cum palea unde fiu
it multiplex deceptionis forte ad mito
rem ſtatū. Tūc duo senes ſones ad eā
dixerunt. Cōmisce nobiſcum. alioquin
ſtrem? cont? te teſtimonium dicturis
Et elegit ſuſanna maledē in manū corp
poreus qua peccāt in deū. Et exclama
uit. Et accurrentes ſancti erubuerūt
eū audiſſent senes loqui. Alīs die ſtatu
ta e in medio ꝑpli. & ponentes senes ma
nus ſuas ſup caput ei?. condemnaue
runt eam ad mortē. contestans se undiſſe
innocēte & nram ꝑter cōmiſiſſe. Et
exclamauit ſuſanna uoce magna ad
deū. Dne. tu ſcis. qua innocēs mor
or. Cuiꝰ cōtrariū ad mortē ſuſcitauit
deꝰ ſpm̄ pueri cui nomē Danid.
Et ꝰ credendū hīs qui dicit Danielem
fuiſſe mortuū et tūc ſuſcitatū et demerſus
fuiſſe aplam. ſed tūc manifeſtauit dns
ſpm̄ ſcm̄ ēe in eo. qui ꝑius latēs quieſ
cebat. Et aīt Daniel ad ꝑplm. Et cōtinu
i ad iudicium. qua falſum loquti ſūt
aduſus eam. Cuiꝰ reuerſione ſequuti
Daniel senes ab tūtice. & aduocato unum
dixit. Sub qua arbore uidiſti eos colloꝙ
quentes. Qui aīt. Sub ſchino. qua latam
dicit ulcem ſibi lenticiā. Et aduocatus
alter dixit. ſub ꝑno. Et acclamauit po
pulus. Eos ꝓpter diſſonantiam. & mīſe
cerūt eos. idest regi tradiderunt mīſ
cendos. Et fēs e Daniel magnꝰ in ꝑplo
a die illa & deinceps. Et rex aſtiages
appositus e ad patres ſuos. & ſuſcepit
cyrus regnū ei?. idest regnū ꝑſarū
forte ſic determinat temp? quo liberata
e ſuſanna. quādo ſalꝰ cyrus fēs eſt
rex ꝑſarū et darius rex medoꝝ. Et
forte determinat temp? ſequentis hyſtoꝛie
que ſic incipit. Et erat rex
babylonis. & erat in babylone rex de q
ſtatim ſequit. Erat autē Daniel comen
salis regis. & honorat? ſup omnes amicos ei?
cuiꝰ nomē quia tacet hyſtoꝛia poteſt
intelligi pater fuiſſe balthaſar. ut
ꝓpe balthaſar. Sub quo fm̄ e a Dan
iele quod legit in fabula belis & draco
nis. quia fabula appellat hebreus pro
eo quod falſum legitur in ea & impoſſibile
de triſtitia abacuc. Et refert iaron
mus quod cum dixiſſet ei hebreus ſimi
lem triſtitiam corpali miſiſſi eam
ēe. Reſpondit quidam ſciolus qui erat
in eis ezechielem triſtitiam de caldea
uideam. Et mīſit ei hebreus dicens.
hȳ ſra expreſſu e. q ezechiel triſtitiam
em ſpū. Unde aplꝰ mr cauce locutus
e dicens. ſiue in corpe ſiue extra cor-pus
neſcio deus ſcit. Et addidit hebreꝰ. nul
lm hac fabula aptenti narrauit. ſed o-
pus fm̄ eam mduſta ſom. Scdm tria ydoli belis

Erat autem hyſ
in babylone ydolū
bel. & impendebatur ei dieb? ſingulis
de ſimila duodecim artabee. & oues
quadraginta. & uini amphoꝛas ſex. Eſt
autē artabea apud eos eadem
menſura que e apud hebreos me
ſura ſalis trium modioꝝ. Et rex baby
lonis adorabat illud & ſingulos dies
& dicebat Daniel. Quare no ado
ras bel. Qui rndit. Deum ego ſo
rum. ſed creatorē omnium deum hoīm
tem. Et ait rex. Nonne uidet tibi
bel deꝰ uiuēs qui tm̄ comedit

et bibit. Qui rndit. Ihc) lutens est. & foris eneus. et nichꝫ comedit. Et vocauit rex sacerdotes et ait. Nisi dixerit michi quis comedat impensas has moriemini. Si autē ondederitis michi qm bel comedat. hec monet daniel. Erant autē sacerdotes septuaginta exceptis uxoribꝫ & puerꝭ. Et venit rex cū daniele in templū & dixerunt sacerdotes. Ecce egredimur foras. Et tu rex pone mensam & escas et claude ostium & signa anulo tuo. & mane revertemini mane omnia comesta ab bel. poriamus. Et posuit rex cibos ante bel. & eribant daniel ante p totum pauimentum coram rege. et clausum est ostium. & signatum anulo regis. Sacerdotes autē ingressi sunt nocte iuxta consuetudinē suā cū uxoribus & liberis & ospue serue omia. Fecerunt enim sibi cuniculos subtra. & abscondebāt per eos. Illuc rex bibit in templū & daniel cū eo. & tenuerunt signa salua. Cuꝫ aperuisset ostium intuitus rex mensam tua cuncta deuorauerunt. Magnus es bel. Et tenuit. Daniel regem ne ingrederet & ait. Inspice pauimentum. Et ut vidit rex appendit sacerdotes. Et ostia ondedit ei p que egrediebantur. Et occidit eos rex. & dedit bel in manꝰ daniel qui subuertit eū & templū. Erat autē in eodem loco draco magnus & uiuens in quem. & adorabat eū babilonij. Sacerdotes eius dicebant ydraulia. idest aqua plena aqua sed de corpe virtus ipe. et pauicebat ea. Virgis ferreis rullimis ut fracta sonitū tribilem quasi tonitruum. Ad quē egressus draco qnꝫ emittebat sanies. quꝫ ignem. quꝫ ut publice. apparebat. Et dixit rex daniel. Ecce potes dicē. q iste no sit deus viuens. & aut daniel. Da mihi pacem & interficiā eum absq ferro & fuste. Et dedit ei. Tulit ergo daniel picem & adipem & pilos & coxit pariter & fecit massas. deditq in os draconis & suffocatus crepuit. Et indignati babylonij dixerunt iudeus fes est rex. Trade nobis danielem. alioquin interficiemus te & domū tuā. Et compulsus tradidit eis. Quem miserūt eū in lacū leonum. et erat ibi sex diebus. In lacu erant leones septem. & dabantur eis cotidie duo. Et nondum q̄ ista missa corpa danielis in lacu leonū pessima sit illa de qua sup diximus. tota & hec ossa fuit sub basilica dnice. sar. ut sub ore eoꝝ. illa sub ipes. & huc no fuit eis data. Deuorauit interficiens daniele. Erat autem abacuc ppha in iudea qui febat pulmentū messoribꝫ. Et ait angls ad eū. fer. prandium in babilonem daniel qui est in lacu leonū. Et rndit. Babilone no vidi. & lacū nescio. Et tulit eū angelus capillo capitis sui & posuit eum sup lacum. Et clamauit abacuc. Daniel serue dei. tolle prandiū quod mihi fecit tibi deꝰ. Et ait daniel. Recordatus es mei deꝰ. & non dereliquisti diligentes te. Surrexit daniel & comedit. Porro abacuc restituit angls in locū suū. Venit ergo rex die septima ut lugeret danielem. & videns eum sedere in medio leonū exclamauit. Magnus es dne deꝰ daniel. Et eripuit eū de lacu. Porro. qui pdictos eius causa fecerunt intrauerunt. &

devorati sut immemoto corui eo. De
Porro abacuc fuit abacuc.
de tribu symeon. Hic pudit
aptissime tertiu uetura. et adiecta-
tibus caldeis fugit in sostrucenam.
et cū postea mota in terra isrl. Des-
cendentibus uō reliquis inde i egy
ptū. quasi pegnabatur in ri-a no
stra/ et scripsit. Et in principio opis
sui causat. a dūsus deum. cur ipius
uastasset plm dei et seruitu eius.
cur ipē dimitt et no exaudiret eum/
Sed et consolacōne accpit ei dus ca
lamitates circustantium nationum
futuas. p nabuch. longe maiores.
et truidem ipm nabuchod ptorum.
Et ideo a murmure cessat sus ad
pces. Et ondit illi dus aduentu ppi
dicens. Si moru fuat exspecta eum
qui uenies ueniet et no tardabit.
Et imprecatō e abacuc nabuch int
plus ipa dicens. De quo potu dit
amico sio mittens fel. et mebrians
ut aspiciens nuditates eius. quod fec
nabuch. sedechie. Ultimo scripsit ca
ticum. Dne audiui et c. Hic du fer
ret pulmentum messoribo dixit do
mestias sius/ Ibo ad era loginqua
cto redibo. si tu dauid. p dies ferre
abim messoribo. Et cum fuisset in
babylone subito supuent messoribus
Intellexit autē quod celeriter populo
a babylonia ect reuersu. Unde pter
longe post liberatā susanna hoc
ee fem. Signu autē reditus dedit
hijs qui erāt in iudea qm ipsum es
sent uisure in templi ruinis. Ut in
magn templi desolacionem predixit
q̄ gens occidentalis hanc ect actu
rā. Tuc inquid ieremie sa scripture sanctarū
et duas cōtumaces epistolas auferet.
et quo sunt cōtumelie magne que erant
ante portas nullus agnoscet. Sed quo
in heremo adducetur. et eos in ultimo
qui psalmodiam sustinet a seipso illu-
minabit dns sicut a principio. Et
morabimus ē abacuc et sepulchris in agro
ppo solus. De obitu danielis.
Porro de daniele finitum supuenit
post reditu ppli in iudeam nesci-
mus. Defunctus autē sepultus cum spe-
cta regali et gloria. Hic e daniel
qui dedit signa in moribus sup babylo-
niam dicens. Quādo ps mediam a
borea fluuiu ibit. Venet finis babylo
nie. quado uō bellū ignis accedet
finis erit humilitatis. q̄ apte nostri
aque decreuerit reuelat papulus ad
ram suā. Quod si sanguine fluxerit
erit homicidia bellat in humilitate tua.
ost. De cyro nepote darij.
mortem darij medi cyrus monar-
chiam tenuit orientis. cui sedem po-
suit apud ypas. sicut regnū medoꝝ
malus ect et honorabilius. eo q̄ p se cū
in regem sublimauerit. Iste fuit nepos
darij ex sorore. nepos uō astiagis ex
filia. Porro astiages unicam habuit fi
liam. et uidit somnium. quod de gen
talibus filie oriebat uitis que tota
occupabat asiam. Et accepit a coniecto
ribus se hre nepotem ex filia. qui do
minū ect asie. et ipm deicent a regno.
Quod timens dedit filia sua uxorem
milti plebeiorē filius ex ea nascetur
nobilis et potens. Preterea filia pregna
tem asiuit. et natū ex ea filiuꝝ. cuidā
pcipi archanorp tradidit occidendū.

Qui credens regem trucidatum ad filiu[m] filium xpi[ste] ueniss[e] occidē. & dū de pistoribus regis traderet punitu[m] exponere dū in nemore. Qui ei exposuisset eū et id indicasset uxori que in diebus illis pepēr. supplicauit ei mulier ut puerū deferret ei alendum. & ppter q[uo]d eo exponeret. Cuq[ue] redisset pastor ad precipuum canē ei presentem uberi. & ferīs & auibus defendendū. Cuq[ue] fecisset ei ad uxore allusit ei tamq[ue] diu nocuitq[ue] puer septim. ideſt catulu[m]. Apros enim pisce canē sonat. Qui ei ect grandiusculus a puīs lusionib[us] seu erep corp. & cotumaces & mobedientes sibi grauē afflixebat. Quod grauat fratres pre corp ibu[s] deuulsuit ad regē de filio pastoris. Quē ei aduocasset rex & arguret eū quod puerū pligasset. ille intrepidus se ut rege fecisse indit. Et admirat[us] rex. & queda signa grāis ingenii in eo deprehendes de facto pastoris secretius ueritate rei agnouit. Verūptamē timor eiusdem nepotē integrū. & estimās quod ill[e] diu cōfectoriū de regno impleret. ffecit regno puerū. & eide eū pius omisit occidendū. cōmisit alendū. nō indicans tamē ee nisi pastoris filiū filiū tamē illi[us] secretarij sui. dedit pat ad comedendum. qua no obediente ois ei. & post idpm indicauit ei. sicm ē autē ut astages tridet exactu illi secretario ad hostes expugnandos. Ipe uo resedit in media. Porro. ille no immemor maleficij regis. psuasit exactu. ut spartiati rege ptiab[us] sibi dūrente & exacuauit eū cyrū quod me

pretur heres. quasi dicat. Hic reluctetur astages. hic ē heres. Quo ſo times astages. Darū cōsobrinū ad optauit sibi in filiū. Et cōtra exercitu congressus. & adiuuans cyrum. & fugerit ipse. Ipores autē corp & matres egresse ad eos. & directis postea rionib[us] dicebant. Nullis ne mōre in utros matres & renasci. Hoc pudore exercitu ipse acriter redierit in hostes & uictus ē astages. Cyrus autē obtinuit se illi magis nepote qua uictore sta regni hyrcanor[um] accessit ei. Darēo uo tuq[ue] fri matris sue tradidit regnū medor[um]. in sub certa spe reuke di ad ipm.

De licencia redeundi data tuq[ue] eis humilium tabernaculis

regnū deuoluit. est ad ipm in hm[o] dnor regni primo suscitauit dns spm ei[us] ut impleret. ihū ieme. & dedit libertate omib[us] iudeis q[ui] erāt in humilio regno sio. & licentiā redeundi in iudā. & edificandi domū dn[i]. Quatuor autē fuit eo tūbis ipse. qui ante ducentos & decē annos scripserit. dnm de ipo dicentem. xpo meo cyro cui apprehendi dexteram subiciam ei gentes & regna. Et ipe redificabit domū mea in ierlm. Ut ergo hāc prumfica septām impleret eam septām libertatis & licentie tradidit in humilium regnū suū dicens. Omnia regna tre dedit mihi dns deus celi. credo huic ee quem gens ista adorat. In hac epla hortatus ē eos iudeos ut ascenderent in iudeam. & qui nollet ascendere iuuaret ascendentes in pecuniis. & iumentis. Porro darius

filium iudeor[um] tenebat

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

sum uidebat trahebant in babyloniā
dest in tra babylonis esse Babylo
enim ppe ē nome cuntatis. babylonia
ilo nome regionis. licet sumpt alio
sepe legit. Fuit eos zacharias nat
in caldea ita ppheabat. Hic iudeor
salathiel in filio uocat ex zorobā
bel. quod interpretat magister baby
lonis. Quasi dicat. Hic est magis
cptiuitatis babylonice. Ad huius
ppfete exhortationem. primi surre
erūt uiri iuda ut ascenderēt in
ierlm. Post hos uiri benamin et
leuite. Propter ut dicat iosephus
a iuda tota regio nomiata fuit iudea. Hui
enim nomis fuerūt plures causa
Sup trim babel legit. qđ a dauid
qui cognomat ē iudas dicti sunt
iudei. alibi quod a iuda filio iacob.
alibi qđ a iuda machabeo. Porro as
censuri in ierlm alios hortabatur. si
paucos inuenerūt qui assentirent
eis. et ppter trim in exhortatione qua
in apparatu tres ānos expleuerūt
Tertio in trio āno cyri egressi sūt
zorobabel duce in usu magno sac
dote adiutoribus eos zacharia p
phta et aggeo uniuersa secundum
phta. Erāt ante exitū quinagīta
milia. fuerūt enim de uideis qua
draginta duo milia et trecenti et sep
tuaginta. Peliqua ito erāt seruitia
alle. et hoc genus gmixtū. Et re
misit eis eo cyro ptem uasoz dñi
quingenta milia et quadringenta. Inter
que ponit iosephus refrigeratoria
quoz usum non legi. Discenderūt eāa
quidam eoz dicentes se esse de genere
sacerdotū. Cum quererēt scripturam
genealogie sue et no inuenirent recepti
sunt in sacerdotes. sed exacti a sacerdotes et
leuitis sunt in ierlm et in cuntatos iude
e.

De reditu captiuoz babylonis

Iam septuagesimi relapsa de cap
tiuitate. que pdixerat iemias. Nam
iemias prius ānis cyri dicat fuisse
septimū septime decadis. Septuagesimus
ānis cyri fuit septuagesimi. cui cō
sonat iosephus dicēs. Primo āno
imperii cyri septuagesimi scribebat
id est mmmmebat. De eodem legitur
in paralipom. Si quis euaserat gla
dium ductus in babylonem seruit
regi et filiis eius. donec imperaret cyri
regis pse. et cōplēt sermo ieme. et
celebraret tra hebreoz sabbata sua.
usq; dū cōpleret septuagita ānis.
De eodem memint Daniel. Anno
primo darii intellexi in numero ānoz ut
cōpleret desolationes ierlm septuagin
ta ānis. Scripsit plane pdixerat iemi
as in epla qua direxerat ad trium
gruemen. Cū ceperint impleri
pleri septuaginta ānis visitabo et redu
cam vos ad locum istum. alibi time
bit delle iemias. qđ ante cōcussionē
babylonis cōpleri cēnt ubi aut So
luent omes gētes iste regi babylo
nis septuaginta ānis. Cūq; cōplen
fuissent ānis septuaginta iusticia sup
regem babylonis et sup gentē istam
inquitatē eoz dicit dñs. et ponā
eum in solitudines sempiternas. Ex
hac aute auctoritate fabulat hebrei
ut supra dixim exultasse baltha
sar. et conuiuium fecisse. Hoc autem
loquit iemias de septuaginta ānis
no captiuitatis sed inquitatis na

buchod. ex quo cepit exime finitimas nationes. Hunc opinionem asserit affricanus dicens De neemia z ultimo anno regis artaxerxis dicens. Eo tempore regni xerxis anno quindecimo anni quarti Darii filii hystaspis dicens. Eusebius tm in libro temporum inde alloquit dicens. Darii filii hystaspis dicit septuagesimum secundum auctoritatem zacharie qui in secundo anno darii scribens audiuit dnm furore magno iratum patribus nrīs. Dne exercituum usquq no misereberis ierlm et urbium iuda quibus iratus es. Iste nam e septuagesimus annus. Et post pauca. Cum ergo numerauerimus p hos septuagenta annos. nequid reuniuersis nostris huic quos conamur dicere primo stromates dicens Et perseuerauit captiuitas annis septuaginta usq ad secundum annum darii filii hystaspis dicit. et eusebius distinguiere nos septuagenta annos captiuitatis et septuagenta annos desolationis templi dicens. Sedm nonullos usq ad tricesimum annum cyri colligit colligitur ergo tempus captiuitatis anni septuagenta. tercio anno ioachim filii iosie. Porro sedm alios ab anno tricesimo octauo iosie. usq ad primum annum cyri colligit anni captiuitatis septuagenta desolationis uō templi sub dario rege completi. anni septuagenta. Horum opinionem consonat glosa ieronimi sup ezechielem ubi agit de dierum ratione sup satus dixerit. dicens q primo anno cyri finxerit ann desolationis templi tegmina. Porro per opinionem de anno septuagesimo magis tra et plurimum auctoritatibus sanctorum Sola zacharie auctoritas nos monet. Iste nam septuagesimus annus e qui forte determinari potest ut nam scripsit de primo. Quasi dicat. Septuagesimus annus iste noster fuit et famosus nam dns de forte dictus est in zacharia septuagesimus annus no captiuitatis. sed quinte etatis. que secundu hebreos inchoauit ante tricesimo ante cyri monarchiam. De redificacōe templi.

Porro in anno regressionis in iudeam congregatus est populus dni in ierlm et edificatus altare collocauerunt illud sup bases suas et obtulerunt sup illud holocaustum dno mane et uespe. fecerunt et sollempnitatē tabernaculorum. Unde ne habuerunt quia nescimus misit forte eo quod ignis non altaris exarserit illis. Anno autem primo ad ipsum festum autē secundo | iudeorum et ezdra docente quod mense secundo | no obstante anno fuit eo do iecerunt fundamenta templi | legepli. Quod audientes samaritani nerunt ad eos et dixerunt edificemus uobiscu. quia sicut uos querimus deum uestrum. Et rndemerunt duces israel. Non nobis et uobis edificare domū. sed no es domū edificare hoc enim nobis imperauit rex cyrus precepit. Cum ergo apparuissent fundamenta structuri. clamauit populus uoce in ubilacione. Porro quidam seniores q

Esdras

Viderunt templū pus & istud nulli
us mometi esse respectu illius · eiu
labat uoce magna · nec poterāt quisq
dignosce clamore letacium & planctu
eulacium · porro · samarite impedie
bant manū corp · cūq; p se impedie
no possent · dederūt munera principi
bus regis psarp qui erāt potā sup
terrā · qui pecuniis corrupti uendide
runt eis negligencia edificacionis cyro
time ignorāte · et adeo impedierūt
eos · quodiu regnauit cambises quibus cyr9
regnauit no erexerūt muros templi
nisi usq; ad apodiacionem · Porro · cy
rus cum pauisset cresum iuxta flu
uium alym · genere lydorū bellico
sissimum ad se redegit in fidem · diam
q; addidit omīa eis subiecit populos et
lidos · parcens eis · ut tributis co
messationibus & ampleribus vacarēt
quasi benivolenciam eis ostendens
et in hūc modum eos euicit
& quos bello no potuit p libidinem
expugnauit · Postea vero tis cresi
adusq; a regina massagetarū thamā
ri uictus & occisus · Que caput
illius pessimi in utre plenū sanguine
humano prius ei insultando dixit
Suga te sanguine quē sitisti · Incipit

In diebus cyri septimus rex rōnorū
tur quinq; supplus qui causa cur
quinq; numeri filij sui qui hucusq
coronat · a regno e expulsus · hic
qua tormentorū speciē inuenit · in cala
dest · flagella · taureas · fustes · la
minas · aureos cōpedes · cathenas
aurea · metalla · Genus flagelli de
corrigijs fit · De cambise

Mortuo cyro successit ei filius eius cambises · qui apud esdrā artaxer
ses · ut assuerus dr · In hystoria iu
uenit; uocat nabuchodo · Huic prin
cipes tre qui impedichāt hebreos satz
rea scribsleem · que iosephus dicat sep
tuor esse amicorum · et alij qui in
habitabāt syria et phenicem & omes
regiones illi cui fuerāt sp̄serūt ca
bise · q; iudei reedificabant urbem nr
bem pessimā · & semp regibus psarū
rebellem et templū ad sitiendū cas
trī que ob rebellionē prius destructa
fuerāt quibus reedificatis statim
negarēt regi tributa & annonas · nec
eciam paterent regi trasitū in syria
Hec autem dicebāt se commorare ei
quia memores erāt salis quod i pa
lacio comederāt · cōsulentes ut mira
dicēt reedificacionem hebreis · Quib9
acquiescens cambises potuit inuenire
eam p epistas · Huic mandatū e opus
dei in ierl̄m usq; ad secūm annum
Darij · Porro · sub cambise scribit e
g; in hystoria iudith scribit ·

Hanc · Incipit hystoria
hystoriam iudith ·
trasmulit ioseph · ad pericōē
paule & eustochij de caldeo in lati
nū · Hic liber | ¶ Hanc fuit que
apud hebreos | dam iudua romana
merito hystorias | nobilis & scā Con
quirat · et a | tigit q; epi orien
pocrifa quod | tales coniuerat ad
dicat ioseph in | cōsilium · timē eos
plogo qui se | ueit roma cpī pha
methoat · Bri | mo · q; hospitat est
guti et duas | apud ea · que ad pe
lucernas et acce | ticionem ei; tm sit
Si ergo in | mare eti vna filiarū

plogo sup
ndith ali
cubi legit
mr apo
graphia
blaum e
spteris·
quod ura
po tpis
deprehendi
pt· que
fynodus

suaz cu eustochio budis·
Altrim em ai tradiderut
dno· Et venit i bethle
em & ibi edificauit cono
bium de ppa substracia·i
quo mansit cu filia sua &
cu aliis mulieribo deo
dicatis· Et in edē nulla
manebat nep· qui ad ea
ru pericone hac hystoia
tristulit de caldeo latinu
& multa alia·

Bicenario mio scap septuap recepit.
Transtulit autē ex apter uarias &
corruptas edicones magis sensum
eo sensu q̄ ille ex illo sequēs· ozi
mo magi cyro· qnda ar fugat me
dus m ebatham & surrexit· & repa
uit ea & munuit ea meo pugnabili
tē· quasda ptes medie sibi reuocā
ans ut tande toti medie imperaret·
Nabuchodonosor ūo rex assyriop
qui regnabat in ninive· ano duode
cimo regni sui optinuit arphaxat
i campo magno ruguu· qui & inter
eufraten & tygrim· hic & cambises cu
pr adhuc viuens ninive & regnu assy
riop accessit· & nabuchod cognomi
natus· hic mozno pre duodecimo
illius regni ano q̄uebat· sta m reg
no monarchie no missi octo anis reg
nauit· Qui postq̄ fact e monarch
exaltatus e cor ei· & misit ad oēs
qui habitabat m cilicia & damasco· &
libano & cm melo galylea & sama
ria & ultra m uerbi· eo tpe ab eis
tributa longe q̄uora q̄ pres su·
Qui omes uno ano contra deuerut
Tic n rex regno iuranit p throno

suum & uolunt adorari ut deū
ipe de mer fuit eo q̄ superior in toto
fenderet mundo· ita q̄ eu uelebat i lec
& de oi tica nolebant q̄ alij portaret
bus· sectam suam nisi reges sup cel
Et tm la sua· cu ara secreto pcep
amo & quod omes deos tre exhumi
adoeas ret· Volebat em solus adorari
regm sup tram ut deus·

sui precepit holofernn primcip milicie ut egrederet ad regiones illas & illi hominū ut mmicanū pat odē eq· Qui egressus e cum exercitu· & ope nuerit finem tre sicut loquit· Qui cum nasrasset cilicam· & mesopotamia· & mddianitas· misit ad eum prima pes q̄uincias dicentes· Desinat nr dignatio tua ora nos· Veni nob pacifice & ute seruiemus sicut placuit tibi· Et descendit de montib ei virtute magna· & optinuit omes ciuitates & destruxit eas· & omes deos tre exhumauit· Sic enim pcepat nabuchod· idest cambises binomius ut ipe deus solus diceret ab omnibus nacionibus que potuisset holofernis potestati subiugari· Et audientes filij israel timuerut ualde ne filia sua & uxor sua· & templū dei· & timuerut in timore dei· & miserut in oēm tre· p quos potuit inter ee mercatū· & nuntiauerut augusta uxori· & simulauerut se cum dno· ad colloquendū eis principū sacerdotes· filij ilui filij iosedech· ut forte alterius que ipe displi ceret admitteret ad exhortandum filios israel in montibus· Et aperuit sacerdos altare dni alias· & ipe in oculis & ei eo offeret holocaustū· & clamauerut ad dnm· & cucurrit e holofernis quod

filii israel pararet se ad resistendum
inuasori trinare conduisserent. Et ue
cauit duces ammon et moab dicens
Quis est ipse iste qui montana obsidet
aut que est turris eorum. Tunc achior
dux filiorum ammon respondit replicans
et quome[n]s nunc uenisset ipse ille de cal
dea p mesopotamiam in terra chanaan
tempe[re] sabinthan. Cuius descendissent
in egyptu. reduxit eos deus eor[um] in
tram gemissam. Quia ualidus erat
eis. nemo potuit eis resistere. ea uero
irritabant eum flagellabat eos. q[uo]d
deus esset ultionis inquitatem. Sup
aute reuertentes eos in terram nabu
chodo de seruitute. eu tradiderunt eos
ipse pena sua. et nunc oparet mon
tana. Et addidit achior. Perscrutate
si deus eor[um] offensus sit eis et ponat
eos expugnare. Alioquin no pugnabis
eis. Et ut uicerit holofernes dixit. Et
ondam tibi quia no est deus nisi nabu
ch. ostende hac hora illorum ipse sagittabit in
eu illis pre[m]ptus. Tunc precepit holof
nes seruis ut ducerent eum in bethulia
atque castra metatus fuit. Cuius ap
pareret eu fundibularij egressi sunt ad
uersus eos et timentes lapidauerunt achior
ad arbore et recesserunt. fundibularij
uo solicites eu seruauerunt in medio ipsi
et semoto. Viserat quidem de terra
in bethuliam duos sacerdotes et prince
pem ozian de tribu symeon. Cuius ex
posuisset eis achior. quide trasmissus
est ab holoferne ad eos recipi eu
ozias in domu sua. fem e aute ne bo
loferne[m] mulier ductus achio. qui
influebat cautorem p auctas. que bi
bebat aqua de aluco p lacunas in
mulos aqueductus et interrupto aque
ductu abstulit eis aquas. Erat au
tem no longe a muris ciuitati. quibus
eues furtim utebatur. ad refallan
dum pocius q[uo] ad bibendu. Et diuer
runt amonite ad holoferne. Si bis e
os obtinere sine bello et sanguine appo
nunbus custodes. Et apposuit. Et de
fecit de cysterna post triginta dies aq[uo].
Et clamauit ipse ad eos. qui uenerat
de terra Iudeor dus mr nos et uos.
Melius erat nobis seruire holoferni
qua situ pire. Et diuerunt sacerdotes
Sustineam[us] adhuc p quinq[ue] dies. si
forte faciat nobis de[us] misericordia.
Erat aute in ciuitate iudith uidua
tribus ann. mulier pulchra nimis.
sed erat de tribu ruben. Que acci
tos sacerdotes reprehendit eos q[uo]d tem
tasset dnm et tribuit dicta imposi
sent misericordie ei. Et ait ad eos.
Quis dei fuctu sum quod no miden
bo uobis. Ostate hac nocte ad portas
ciuitatis et egrediar
p manu dn[m]. Cuius illi abissent
ruut ad dnm dicens. Fiat deus
pris mei symeon. qui dedisti ei gla
dium in alienigenas diuige ma
nu ancille tue. Fiat comedant fem
symeonis quod deresti e iacob. sed
ultionem eius a duo p manu ipsi
Cuius omisit lauit se. et unxit opti
mo myrro. et induit se uestib[us] ioci
dictis sue. et uocauit ablat suam
dest ancilla ei. quia nome e an
alle. Et imposuit scapulis suis
ascopa uini. et uas olei. et polen
ta et lupates. dest cibu olentibus
confecit. et panes et cuscu. et p[re]fecta

T Et admirati sunt faciem eius pulchritudine
eius · et crediderunt ei · Cumq; descendet
monte venerunt cum exploratores
& dixerunt ad tabernaculum holofernis
Cum stupore aspectus a nullo suus ·
Dedebat autem holofernes in canopeo
pompa · et auro & gemmis contexto ·
Hoc est [illegible] Domus pan & ad mollitiem
rones sericum [illegible] uestis admi-
rentur mulieres hebr̃ super mulieres
canopeo opido egipti · quo dicem est ·
Alij dicut conopeum · qm̃ mustur com
plato descendit in aerem · Et dixerunt
assirij · Quis contemnet populum hebreorum
qui tam pulchras mulieres habet ut ex
his unus pugnem̃ contra eos · Cumq;
adorasset iudith dixit ad eam holofernes
Cur placuit tibi ut ad nos ve-
nires · Que rndit · Certu e ex mandato
nom ibi ppls me · gratus enim esse
dit deu suo · Basa enim dixit ex uicti
allibus imperdu allemgamus · insup
oddmatu e ut bibat sanguis peccatoꝝ
suorum · que sep dei omino exhibet
gustari · Ham et fame & siti iam
inter mortuos computatum · & misit
me dns hor nunciare tibi qm̃ dicet
mihi quado reddet eis porro suis
& uias venens ne duat te usq; in ter-
ram & hebis omen ppls sicut oues quibus
no e pastor · Et ait holofernes · Si
forte hoc mihi deus tuus dixit & deus
meus · Erit in nullo deorum fiebo illi
et tu magna eris in domo nabuchodo-
nosor · Et fecit eam introduci ubi erat the-
saurus eius imponi · Cuius disponeret
quid daret de cibis suis · aut u
dith · Ex his que mecu detuli man
ducabo · ne veniat sup me ira dei ·
Cui holofernes · Cum defecerint
ista quid faciem̃ tibi · Que rndit ·
Dmus ancilla tua · qm̃ no expendet ira
hoc ancilla tua · Donec faciat deus
in manu mea hec que cogitaui · pe
cibo ergo sibi dari copiam · nocte egredien
di foras ad adorandum deu suum ·
& ita p̃ diem nocebo orabo & bapti
zabor se in aquis & adorabo deum
isr̃l · Quarto die fecit holofernes
cenã seruis suis · & dixit ad eagneo eu
nuchum · Persuade hebree illi ut in
ponte consentiat mihi · sedu e enim
apud assyrios · ut nullier illudens
viro minimum transeat ab eo · Et ut
ad eam ingrio ne non uenit bona pu
ella mihi ad dnm meu · Que rndit ·
Quicquid illi placuerit illicd erit in
optimo omnibus diebus uite mee · Et
cu ornasset se strauit ante faciem holo
fernis · Cum iocundus sibi & libidi
nosus ppter uinum quod nimis bibebat in uita sua ·
Et cum sero esset · festinauerunt sui
ad hospicia sua · Et erat iudith sola
in cubiculo · porro holofernes iacebat
in lecto nimia ebrietate sopitus · Dixit
iudith puelle sue ut staret foris &
obseruaret · Et orauit ut solebat
cotidie · Confirma me deus isr̃l & res-
pice in hac hora ad opus manuum
meaꝝ · Et solui pugione de colu
na que erat ad caput lecti · & pe
riciens bis cervicem · abscidit caput
eius · & tradidit albre sue · & tollens
canopeu egressa e · Quq; bem sent
ad portam castrorum · dixitq;
quia nobiscu est deus · qui fecit
virtutes in isr̃l · Et ostendit ei oes
a minimo usq; ad maximum ex lu
minaribus · Et proferes caput ho
lofernis & canopeu ait · Confitemini

dño qui dedit nobis victoriā i manu
nra & redupit me ī manibus eōrū. Et ne
cauis ē achior & mīsit capite holofernis
p pauore ceadit in terrā. sed assurgēs
spū adorauit iudith. Que dixit ad po
pulū. Suspendite caput hoc sup mu
rū. & diluculo fiducie impetū in hostes.
Qui ebāt p noctē dūs sui irrūpebāt in
castra. Tūc achior circūcidit carnem
ppucii sui & apposuit ē ad ppli. isrl
& fuit quoq; ozias mīcos p cautares
inde ut egrederēt post eos. Porro.
egressi sūt hebrei mane. Et dispersit
assyrios. Egressi sūt montes de cauis
suis. Cūq; mirasset magnū se ceatum
holofernis iudit ait ad suos. Sine capite
et ingressos tabernacla videt & no tuet
eum. Et exclamauit ad ppli. Ecce nulli
ei. hebrei sent cōfisione in domo na
buchdō. Et ecce caput holofernis no ē
ei co. Et ombes sūt nudē. fugepsi
dium querentes. Et nescit sūt eos filij
isrl & percusserūt eos ad optimates fi
nium suoz. p xxxiō aute dies bm col
lta sue spolia assyrioz & bumsa q po
cullaria et ppa holofernis fuerūt ded
runt iudith. Joachim aute sūmꝰ pontifex
venit de iersalē cū omnibus plbis ad iu
dendū eam et bndixerūt ei. Tūc at
tauit iudith canticū dño dicēs. Ca
pite dño in tympanis & cētō. Imper
hoc canticū nouū quod dicat isrl
fr. psalmū dño deo in. quia eum
in libro legit nome dñi glorificati
sicut sic. Adonay dñe deus. ymnum
& confessionē. sacrificū dō nomen dñi
gnume. Jodh. sheth. Rau. sic. In fine
dierū apparuit dñe in die iudicij dicens.
Dñe deus omipotes in die iudicij ui
sitabit suos & iudicabit in impios. ut
uiuāt in sempiternū. post hec ascē
dit iudith in iersalē cum ppli & obtule
runt dño uota & repmissiones suas.
Porro iudith bumsa nasa bellica
holofernis & canopeū ex auri lā
thema obtulerūt. Et letificati sunt
omis ppls. & diem hanc in mīo sco
rū diez recepūt. uocatusq; cambusis
sed in babylonē nabuchdō. Et rediit iudith
filia merari ozia iubente in bethulia.
Eo mortuo fuit de symeon. et fuit in
iudicatu omnibus diebus uite sue & co
pletis centū quinq; annis mortua est
et sepulta cū uiro suo manasse. Et di
mīsit ancillā sua liberam. & planxit eā
omis ppls septem diebus. Porro cum
bises ingressus egyptum & nauim
eam. & abhominat est religionē ei
ceremonias & templa deposuit. & edi
ficauit babylonē in egypto. Cuiq; re
uertet ab egypto egrotabat & ferebat
cervicibus regum. & mortuus est in
damasco. De duobus magis & dario filio
ost cambusen bmis de ystaspis
bij. magis qui iudicabant reg
nū ppsarū et medes nolē regnū ppsa
obtinuit. Duces pantea filia cambi
se in uxore similans se no uelle sibi reg
nare sed cōsuete regni magi fr ei
bise. qua puer erat. huic magis
cambises pus occiderat in penetrali
bus templi solo iusto enixe de conscio
huius sacrilegij & parricidij. Cuiq; post
septem meses regni sui moreretur
ormeides substituit sibi frem nue
nem eleganter forma & uiribus. dicens
huic se magnū filium cyri & cambise
frem. Hoc aute occultato regni de fra
tre fieri potuit ipside. qua ad regem
nullus introibat preter domesticos ei
Unus autem de septem magis cepit
illū hinc suspectum. suspicans no ee
magum. huic magus uxor copulabat
regis filiam thebat. qui nocte secretius

loquens cū ea monuit eam ut secū ascē
deret pulsaret caput eius et deprehen
dit ut in auriculas floret. Hunc enim
finem criminis quondam sibi offensum
cambises mutilauit auribus. Cuius pu
ella deprehendisset eū aures nō hre
ditarie hoc pti. Cum cū reliquis ma
gis hoc mediasset cōmurmurauerūt eū et
occiderūt eū. et nō regnauerūt q annu
sti duo fres. Porro septem magi cum
tristaret mens se quis eorū ducēt filia
regis et regnaret q eo cōplacuit eis
ut ēt mane ad hinnitum equi ipsius eligere
et illud venīret sup equos soli in ātio
palatii ante fores templi. et cuius equus
prior hinnitum daret sedē oratiū
deorū rex cōsequerēt. Erat unus eorū
darius filius hystaspis. qui secretius lo
quens cū custode equorū suorū mandā
uit ei ut in loco ad quē in crastino
conuenire debebant. equos suos de nocte e
quā supponeret. Quod ita cū in crastinū
septem magi ad eundem locū deuenissent
statim ad eque meoria equus darii hin
nitū dedit. et sine dilatōe in regē sub
limati. et regnauit anno uno simonomo
regum persarū. Huic familiaris erat zo
robabel cū enim mitteret cambises
redificationem templi. ascendit ad eū
zorobabel et unus darii militum rep
tauit animū regis et mutatē signo por
tum. Et tūc persuasit dario secretius
ut uouet uoti deo sit. quod si cum
rege fuerit restauraret eis templum.
et umusa basa dñi que adhuc erat
pones regis persarū remittēt in ierusa

De ossumatione templi et

lem. Quum audisset itaq aggeus et zacharia
zorobabel huic regnū fiducialiter ag
gressus e redificare templū. aggeus et
zacharias cohortantib⁹ ppl̄is. qui pre
dicebat deū eis esse offensum. eo q hi
rarent in domibus lacunaris. et domus
dñi esset desolata. Hoc autē signum
ire dei dicebant. quod semmatat mul
tum et inferebat paru. Princeps vero
regis persarū qui erat trāsfluuiū inde ce
bant redificationem. Cuius rei dissent
seniores iuda quod deus suus hoc eis
precepit cum nesus e gratidie. placuit
ut sup hoc res ad darium referret. Et ascen
dit zorobabel cū muneribus primarū ad
regem et honorifice ab eo sup quam
speraūt. Erat in cubiculo regis dormi
ebat cum aliis duobus cubicularijs.
Porro. darius rex epulabebat cena
tum principibus persarū. et prefectis medie et
ethiopie. et magnatibus centū viginti
septem quinariis. Ea nocte expergefa
ctus dormit in sopnem. et apposuit
genem tribus custodibus corporis sui.
quid de tribus fortius videt. rege sibi
uno et mulieres. quarū sedens iuxta
et honore ei qui sapiencius uideret. In
crastinum coram principibus et magis
tribus accesserūt illi tres. et ait unus
regi fortior ee cetis. Cū enim homo
presit cetis animantib⁹. rex pest homi
ni. et ad nutū eius omnia fiunt. Cedūt
autē pauli uni fortitudinem. quia
cū homo no presit cetis misit animū
fortitudine suū super quam animū
fortitudine zorobabel de mulierem
fortiorem utroq assumit. quam et
regibus et eis qui uites plantant mu
lieres uita conferūt et almoniam et
ad robur ipsis producūt. et quicquid
hoc animas ponit nō timent

Fenule quoq se iudisse conubiū cuiq
dam regis alapas regi imponentem. cui
illa arrisisse regem arridendo. & ea mo-
lesta. regem maledixisse. Sup hoc ira
uersitatem dixit forcioremq; que inuinci-
bilis e & sempiterna. Veritas enim dei ora
manet & ad eius prudentia orbis re-
gebatur. & nulla resistere potest. Cumq; ci-
bus iudicasset forcior esse ab; & uenire
dixit rex ad zorobabel. ut peteret ab eo
quod uellet. Et postulauit zorobabel
fieri templi reedificationem & uasa dñi
que miserat. Et gaudens e rex. sta
tim scripsit. et scripsit p
eptam primo pbo suo tresphume ut
nullatenus impediret. udeos. sed de sup-
tibus regis muniret eos. Dauces eos p
singulos dies hostias. simila. Vinū. et
sal. ut offerrat ea deo celi. & orent pro
uita regis & filiorū eius. Et addidit. Et
hanc misericordiā iussione. tollat lignum
de domo xpi & confligat in ea. Domus
autem ea publicet. Ego darius statu
ueritq; quod studiose impleri uolo.
Remisit quoq; uasa dñi p manū zoro-
babel. & ut rediens faciens ex aut deum
cum ambabilibus suis regis mandata parce
et discenderunt usq; ierosolima cum co.

Anno. Dd. xl. sexto dñi
secundo darii mense xxiii. templū
ctum instabat opi & compleri. illud
mo septimo darii qui erat quadragesi-
mus secundus regni ei. secūm quod dam
in euangelio quadragesimo & sexto anno
dificatum & templum hoc. idest aduma
licentia qua dedit cirus redeundi &
reedificandi templi usq; ad septimum
annum darii quo estimatu e tot an
fluxerit. Et mortuus e aggeus et
sepultus unus sacerdotum monumenta.

Conuenerunt aute filii israel ad dedicationem
templi et dedicauerunt illud mense duode-
cimo. qui apud latinos martius dicitur.
Vicesima tria die mensis. et hec e secunda
templi dedicatio in alis. et celebrauerunt
filii israel phasee secundu legē moysi. De ar-
chano quomo aut quando recepit cam-
mentu e. Dixi hesp e quod ezechias
dicat eam usq; ad iudaici diem no egres-
sum de babilone. certu e quod hebr
ministru. postea dixerunt alteri. Nam
mit manubias quas tulerit romam de
iudea legatur. ibi data archa dñi. an-
delabru & mesa. Et mortuus e zacha-
rias in senectute bona et sepultus iuxta
agrum. porro. darius ut discessisset
ab eo egyptus. mortuus e. Anno
nime post exactos reges. primu
consules a bruto ce cepunt. et
usq; ad quem decimu rapidem.
roma tenebat. Quicquid ita sole-
mpsit inde & [illegible] bant determinare p lapi-
bum plebis & [illegible] des sicuti modo p leuetes.
dictatores trunsum cosules rem pub-
licam repent usq; ad iulium cesarem.
Primogenitus mortuus e. Rome natus a
patribus sua sedicio discessit. De esdra
est qui sub xerse redyt iterum
darium perses filius eius suc-
cessit e in regnu. qui prime uolunta-
tis bonoindi dei heres apparuit.
Eo tempe primceps fuit sacerdotu
helyachim siue ioachim filius ihesu.
Et erat in iudea ciuitas gerdaza
penes sacerdotes. que plus sub re-
gibus & iudeabus fuit. Recepit
autem xerses egyptu que a pte dis-
cesserat. grauam uastauit. De eius
fortitudine nulla refert. grecorum
hystoria. Sub hi dicit iosephus.

Gray Scale
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

hesdram uemisse in iudeam. et sub artaxerse ipe dicit scripm uemisse. post xerxen regnauit artabanus menssibus septem regnauit artabanus menssibus septem. Et tompenatus est. Inadencia

Postea artaxerses et esdra scribes. qui et longimanus dictus est regni ppatu obtinuit. Eo tempe hesdra audiuit legem succensam a caldeis repaui. nouos q apices litar exegitui. qui praesidem ad [illegible] scribendu fieret. [illegible] fuisse iosedech patet ad primi esdre. [illegible] ceteris uidet scribis dictus et hoc est mirandum q ipm scam libros reparauit cum plures in diebus suis psalterium et libru ymnoru et plures libros huiusmodi deleros fecisse reparet. Addidit etiam quelta de sio sicut titulos psalmoru et plura que leguntur in penthateuco. Scripserisse e. quedam que si plua intellexit ipm subtrasse. Addit etia quedam modum scribendi a deperdam sim stroru in iudeis arbidisse eu plus ad modum aureum scripsisset. Undo et epanaos septuta sob dic. Scribebat em a sim stro corum in deperdi et a deperdi rediendo scribebat in sim stru. forte p ultu modu scribendi psignauit spe scd ipm quod modo sufficit in missa p cristia ad hoc designadu sino cuiem libri de sit sup altare careus ii deuteri sim stru. De deperdi ad lena tram. porro. Per hac mutatione missalis de deperdi sim stru significat qd fides xpi primo fuit in iudea. que p deperdi intelligit. p lena significat ad gentes pertransiuit. spe scd ipm quod modo sufficit in xpi illuminatur. sm ad hoc designadu sino cuiem libri de sit sup altare careus ii deuteri sim stru. De deperdi ad lenatram. porro. Dz tussit. In fine eu esdras fuerit fides eius in iudea. Unde in fine misse libet ad deperdi ad lenatram reuertitur. ...

artaxerses. et petijt ab eo licentia ascendendi in iherlm. ut in lege qua reparauerat. ppli sum erudiret. Dedit ergo ei rex licentia redeundi et tradidit ei epstam ad principes sios trans flumen et ad cuitates arche publice ut traderet hesdre absq mora quod cuq peteret ab eis usq ad argenti talenta centu et ad frumenti choros centu. et ad totidem olei cados. sine mensura Ministros do templi sacerdotes leuitas. ianitores cantores et nathineos ab omni tributi et annone absoluit. Dedit quoq esdre potestatem ordinandi et constituendi iudices et presides trans flume ut omnem sapientiam suam et primates coronatos. siue in morte siue in exilium siue in condempnationem substantie siue in carcerem. Hanc epstam legit esdras iudeis in babyloma constitutis exemplum do ei missa ad filios israel qui erant ultra motes aspidos. Et venerunt de eis ad esdram sacerdotes et leuite et de nathineis ducenti. ingressi. et fuerunt ann eo mille septingenti. Et egressi sunt anno septimo regis artaxerses de babyloma prima die primi mensis. et conuenerunt in flumium qui decurrit ad auma. Josephus dicit in ea esse ten. et pr esse auma flumius decimus in euphraten. uel euphratis rimulis. Et mansere ibi tribus diebus. et predicauit eis esdras ieiunium. ut affligerent se coram deo. et peteret ab eo uiam rectam et securam. Erubuit esdras petere a rege ducentum in via duces. Manus dei mei super omnes qui quarunt eu. Et separauit esdras de sacerdotibus duode-

cum quibus comisse nasa dñi et mun-
nera que mittebat rex in ierlm · et pri-
cipes eius et ppls · et venerunt in ierlm
mese quinto et siluerunt tribus diebus
Quarta die obtulerunt in domo dñi
que secum tulerant · offerentes holocausta
in gratiarum actionem · dederunt regi epistam
regis duabus tribus hominibus · qui honora-
verunt ppli et domum dei · Quod
Cum missis hesdras abiit aliemige-
accesserunt ad esdram nas ·
principes israel dicentes populum et separa-
ppls israel a populis terrarum · Tulerunt enim
de filiabus eorum sibi et filiis suis uxo-
res · et semen quoque sacerdotii et prin-
cipum et fuit sacerdotum in hac mutui
transgressione prima · Tunc stetit esdras
ante templum suum · et flens et orans iacu-
it in terra · usque ad sacrificium vespertinum
Tunc accesserunt ad eum principes dice-
tes Surge tibi est discerne quid agen-
dum · Nam nos erimus tecum · Tunc
adiurauit esdras sacerdotes · principes · et leuitas ut ficerent uniuersos
uxores alienigenas et eos qui de his
nati erant · Et missa est uox ad omnes
filios transmigrationis et congregati sunt
in ierlm in tertium diem mense nono qui
decembet · apud latinos dicitur nouissima de
mensis · Et sunxit esdras arguebatur
illos qui contra legem dei semen suum com-
miscuerunt · et opus est
ut abicerent uxores · Et iudit multitudo ·
Populi multus est · et tempus pluuie · et non
sustinemus stare foris · et opus hoc non est
diei unius aut duorum · Eligite tibi principes
et exeant qui uniuersi sunt · et apud quoscum-
que inuenerit mulieres alienigenas accersant eas
nunciant · Et iuerunt sic in ierlm primo
apud filios iesu filii iosedech et fratres eius

et fratres eius et ait · Decet eundum eum
magni sacerdotum fuisse alienigenam
et postulatus est a zacharia et ceteris
iudicibus ad filios eius respondit et quos
sustinuit ex uxoribus alienigenis contra-
uiuari · ut quia ex promissu est populo
arguebat · Peccatum fecerunt et emissi sunt
et offerebant emissionis apud quem mucro
erat · hoc transgressio arietis et delectoe
pec · De neemia ·

Et factum est in anno uicesimo regis
artexerxis · sis erat principium regis
neemias de filiis captiuitatis · qui fu-
it in susis castro · audiuit pecinos
liberius loquentes · Et accidens sa-
trapes et ab eis de statu iudee et ierlm ·
Et accepit ab eis inste et fine murui ·
et fuit in captiuitate dei in afflictione
magna et dies sustinebat imperium
hostium · et noctibus murabat lapi-
di · et placeas implebat cadauribus
accisorum · Et flenit neemias · et cibum
desiderabilem non gustauit · nocte et
die clamans ad dñm · Cumque staret in
mensa et leuaret uinum regi · apparuit
quasi languidus ante eum · Et ait
rex · Quare tristis es · cum neemias
sit in corde tuo · et time tremens ·
quia clamas sepulchri patrum meorum
deserta est · Si bonum tibi uidet · mitte
me et reedificabo eam · Et ait regina
que sedebat iuxta regem · Quamdiu re-
uertaris et constituat ei tempus · placuit
hoc fuit hoc regina hesther · ut qui-
dam tradiderunt · nec in diebus esdre
hystoria illa scripta est · nisi enim hesdras
in uoluminibus suis scripsisset · Et dedit
rex neemie epistam ad principes templi
mei · in qua mandauerat de honore
exhibendo neemie tamquam duci · et legatus

misso a hiere eius & de impendijs urbis re-
dificande/ & misit ei eo primapos militu &
equites & aurifices fraenos & babilonam.
multos de filijs captiuitatis secu reduxit
& uenit in iherlm nicesimo quinto anno
regni artharpa. sis sedm iosephu. porro
in iherlm simo anno sicut dos hdisaphat
filius elnachim. & filiis eius mensas tribus
decibus & nocte cessimgens. ai pauces or-
nabit ymnas murorp. considerans quali-
ter redificari possent/ Quarta de locis est
ad mirandum. Vbi uere & redificarunt
muros iherlm & no simus ulle in olympia
nis genubus. Manus eius dei nobis scri
ta & uerba regis que locutus & michi. De
Et sicut reperiri redificatu iherlm
sicas. dicas & edificauerit porta
gregis. Alia cisiam hiz edificauerit
porta & phanea pisana. Hec & porta
impli complu p qua iudicabatur. gre-
ges ad offerendum. Hec alibi. currus
gregis dicit. fuit alia porus gregis. i
uia bethleem. ubi iacob pauit pecora
sua. & pastores ingressus sui. gregem
suum uiderunt multitudine militie celestis
Sedo filij asanial edificauerunt portam
pisanam. & firmauerunt ualuas eius & se-
ras & uectes. Hec respiat ioppen &
diapolim. p qua inferebat copia pisca
Hec sedm iosephum postea dat & porta
ne dauid. Tercio edificauerunt portam
veterem piscatorum & aurifices. Desti-
tuta enim ipsius erat a dictis rebus
dum & melchisedech. Quarto portam
vallis que sali ducebat ad vallem iosa-
phat. edificauerunt filij zaloe. Quinto
edificauit porta stercoralium melchias
princeps ima bethacarin. pes-
sime
portam scribes cimiteris effluebat
stercoribus animalium in torrentem cedro
Sexto edificauit porta fontis. prin-
ceps pars massepha & muros piscine
syloe. Muros autem ne portas edifica
uit post p uicos & anacletos donusquisq;
secundum possibilitatem suam. Hec & monear
si alia nouna portarp mentias. que forte
in uicinam nunc fre fuit. ut aliquis de
prias. alia postea fortan fuit uocabula.
Nam porta negotiatorp forte porta gre-
gis in qua negotiatores ad gustu sua po-
suerit ob templi uicinam. Sed & porta
iudiciaria potuit & porta uetus que in
fronte cimiteris prior. eminebat. porta
no aquarp patuit & porta fontis. por-
tam equorp no fuit porta cimiteris. sed
statuen erat aute atria templi. usq ad
qua ascendit in equis liam erat. Porro.
neemias mirabar opi ai seruis suis. nec
sompno aut cibo suauit uelle. sed sub
necessitate & estimatu & opus p annos
duos & quatuor meses liter in multa
angustia & pluribus impedimentis. Imo
enim finitime nationes in manu fort ag-
gredebar eos Neemias no media pars
pli armati stabant & cimiteri ut sustri
ta ne hostes aggredienan. alia vero
media pe edificabat. Una manu pone
res lapides & alia gladiu tenebat. por-
ro. sedm neemiam impediment. dicta e
qui fumes in terra. & obligamur se plu-
bus sub usuris. sed & agros & uineas &
olyneta uende compulsi sum. Tandem
erat filios & filias uenundare in seruos &
ancillas. Et conuocat multitudine. coplet
neemias diuites & magnates remitte
usuras & restitue uineas & agros & ser-
uos quos emerat & operatione finium
sui dixit. Sic excutiat deus omem hu-
mu. qui no coplebit uerbu hoc & dixit
omnis multitudo amen. Ipe quoq; annas
que regi debebat condonauit. Qui am
bo missus est a rege. cuius amonitis
que ducibus debebant no cessauit. a
prima die qua egressus e a rege usq

dum redijt ad regem. Preterea cum fuit impedimentum. quod principis ciuitatis qui inuidebat ei comprimit numerib⁹ quosdam semotos à ciuitate ne certum ut cum mori poterent. Quod ei negarent. Variis eum terrebat rumoribus. ut sic ab opere cessaret. Dicentes. nihil quin uerit aduersum te nisi absconde ab eis. Hui⁹ simile audiebat. Delatum e ad regem quod uelis rebellare et te facere regem in Judea. Soli exasperare dum cum. Cum multa fingerent ne hinc medium. no preualuerut. quia manus dñi erat cum eo. De edificio templi.

Postea autem edificatus templum et murus. quia cum ciuitate habitatores in certum ceperit necnias ut claudeat portas ante solis occasum. nec aperiat ante orientem solis. Cum nuntiaret mense septimo. qui fere tertius apud eos solempnis e. conuenerit in certum quasi vnus. Et accepit necnias quod no licebat igne de sublimi. Turribus ei est a semoribus quod nemias in diebus expiationis absconderat stipites altaris et primas in mensibus tyri ne nulle reperiebat. Cum ergo uenissent ad locum. cruda uerit pariter et inuenerunt stipites et primas et ligna arefacta. et tollentes ea. sup struem ligni et hostias que erat sup altare precerit et cepit igni. Et appellauit necnias hunc diem nephi. quod interpretatur purificatio. Alii dicunt nephi. Et orabant sacerdotes donec hostia meridiante. cum ardor solis nimis feruens ad quas speciale addidit orare. De diro obseruatione tabernaculorum.

Prima die cenophegie oportuit legere ut asserit liber legis et legeret coram populo. Erectus est ergo super gradum ligneum. que fecerat ad loquendum. Et portas adstabat ei de portum atrii sacerdotes ad ciuitatem. Et legit a mane usque ad medium diem. Leuite uero duodecim silentium faciebat in populo. Flebat autem omnis populus. Et dixit ad eos esdras. Holite contristari. et sed dies dni et. Ite comedite pinguia. edite carnes. et bibite mulsum. quia est dies. et Date partes eis qui non preparauerunt sibi. Cum redijssent in diem secundum. inuenerunt in lege precepta et a dño. ut habitent filij israel in tabernaculis mense septimo die solempni. et mandare et dicta egressi sunt. et tulerunt frondes olyue. et ligna pulcherrima mirti et palmarum. et fecerunt sibi tabernacula in atrijs et domibus suis. et in atrijs domus dei. quod non fecerant a diebus iosue filij nun. Et obseruatum e deinceps usque in hodiernum diem. Dies uero octaua facerunt collectam iuxta ritum. statutes. ut unusquisque daret terna pro die sibi per annum ad oleum. et panes proposicionis. ad ligna et sacrificia sempiterna. in diebus festis et per reliqua. Die uero nicesimatertia. quia audierant in lege. ammonites et moabites non intrabunt ecclesiam dei. separauerunt ab ecclesia alienigenas et in mundationem sui steterunt in exercitum quale iesum ut affligerent animas suas sacco et lumento. usque ad puerum septenes. et conuenerunt octies. ad audienda legem. quae in nocte et quater in die. lectione terminata. per horabat populus ad orandum. et fiebant preces per eum. et tandem benedicto sacerdote. Ex his ut dicit beda. ecclesia traxit exemplum. Nam et sup gradus legit

et leuite p clamatores fuerūt in ppto. et ostiis cōuenīt ad ecclīam. et si non
pmitus eo modo quo illi Demel em
in nocte surgim̄ ad nocturnos sedm
illud. media nocte surgebā ad cōfitendū
tibi. sup de iud̄ sepcies psallim̄. sedm
illud. Septies in die laudem dixi tibi
Emgius autē sonis qi segnē lectio qua
capitulāt dicūs postq̄ p̄ces minuti
ad preces. in diebꝫ festis. et subdiaco
nicis p benedictione. De dedicatione
muri et obitu neemie.

Porro. Videns neemias urbē fere va
cuā habitatoribus. rogauit optimates ut
habitarēt in ierlm. et benedixit eis qui se
sponte obtulerūt. Reliqua uō multitudo
misit sortem. et decimū caput habitā
ture in ierlm. post aliquod tempꝰ cōgre
gata sūt in ierlm ad dedicatiōe muri. et
asciuerūt sacerdotes et leuitas et cantores
cū musicis instrumētis et psallentes in
cedebāt p muru. et ibi non pcedebat
a Neemias et optimates cū eo sup altera
pte incedebāt psallentes. Reliqua uō
multitudo sequebāt eos sup̄ muū et duce
bāt choros. His expletis rediit neemi
as ad regem. anno tricesimo secūdo regni
sui. Et mortuus e Eliasib in senectute
bona. et cū multa libertate sepultꝰ
in ierlm. Hinc quida hebreoꝝ auctu
mat fuisse malachiam. sed malachias
post regressum captiuitatis nichil dī
iudea in sophis. Qui quia inter optime
fuit. et aspectu decoris ipis appellatus
est malachias. Est angelus. Et dixit mihi
eadē quod quē pheticē dicebat. eadē
die angelꝰ dei apparens iussit. Et mor
tuus e dū adhuc iuuenis esset. et sepultꝰ
in agro suo. Porro circa finem dierū su
oꝝ rediit neemias in ierlm. et intelle
xit malā q fiebāt
in ea. Tobie domus nāq in templo di
cebā sue no habebāt in gazophilacijs cir
ca templū. sed tm̄ domibꝰ ppriis ci
am domo sua. et custodia uasoꝝ dñi
posuerāt in domibus sacerdotū a tem
plo. Et dixerūt de repo gazophilacia.
in quibus epulabāt sacerdotes. et re
ponebāt basa. pretia munerū ptim. al
caltares torcularia in sabbo. cōa mūdi
tes in ierlm diuū et diuas sacris et omi
omis. Venetes quoq̄ inferebāt pisces. et
venalia. et vendebāt in sabbis filiis iuda
Et obiurgauit optimates dicens. Em
pbanatis diem sabbi. et inquinatis iram
dei sup̄ isr et sup̄ ciuitate hac. Et admo
uit eos de custodia sabbi. et pcepit claudi
portis in sabbo ne intrarēt negociatores
et maserūt eō ierlm semel et bis. Et con
testatus e eos neemias. quod si denuo
venirēt. manū mitteret in eos. Et recessē
runt. Et fecit neemias in ierlm bibliothecā
congregās q hoc e quedā clausula illi
libros de ordine. et cura cui fuit ord
nandus et psalmoꝝ. et dauid. et epistas regū
et donariis et pbis omnibus q fecerāt.
orauit neemias ad deū dicēs. Memento
mei deus meus in bonū. Hucusq̄ supra
e series historie ab analibus hebreoꝝ
petita. Sequit. quē ad post hec apud
iudeos gesta sūt. de sepulchris ioseph et
assirie. explicuit. et de libro machabeoꝝ.
quos quidam ablegendos sepetiuo annumāt
quidā a grecis. Et mortuus e neemias
hierosolymis et sepult̄ iuxta muru
quē edificauit. post artaxerxen regnauit xerxes duobꝰ mensibꝰ. post quē
longimanꝰ mensibus septē. post quem
regnauit darius. cognomēto nothus
sub quo cyprus recessit a parsis.

Da etate solis defectu. Anadeaa
sta e. xerxes de etsina emper-
plato natus e. ypocras medicus clarr
ur. Dionisius in acalia tiranus dem
dant. post darium regnauit artax
eres qui cognominatus e memo dari
i. pariside filius. Hic ab hebreis
diat assuerus. Sub hoc hystoria hes
ter consecuta e. Hystoria Hester.

Libru hester. in iudee ueromus
mus ad peticone paule i ei
studiu de hebreo in latinum
Et quia in greco corrupte erat per
uarias ydiomes reuelauit ei de ar
dinis hebreoz i diligeti trasulit de
uerbo ad uerbu. Regnauit assuerus
ab india usq ad ethyopia sup centu
uigiti septem prouincias. i erat i susis
ciuitate solium regni ei. Tercio igit
ano imperii sui fecit grande conuiuiu
cunctis principibus i meliti prouincia
rum suaru se ceteri i septuagita diebo in do
mo illa mirabili de qua legit in hysto
ria alexandri. cui columpne erant
argentee tecti musiui purpurei coa
mentu. lapides gemmas diuisi coloris in
stigna siderum i signoru dispositas.
Post hos dies conuiuij iussit omen
pplm qui erat in susis. i diuulgauerut
extra donu septem diebus in hesti
culo horti delicias. In quo erat ui
nea lapis uitreas i palmites
aureos i botros ex uarietate gemaru
distinctos. Sup columnas extensa
erat tentoria que appendebat colum
nis argenteis i marmoreis eburneis
orchis miserta fimbrijs bissinis atq pur
pureis. lecticli quoq aurei i argentei
dispositi erat sup pauimentu smaragd
dino i pario stratu lapide. Bibebat
autem omes in aureis pocullis uinu
peculiu i habundas nec erat qui nolen
tes cogeret ad bibendu. Erat ei mos
ser apud ptas. Vasti quoq regina fe
ciuiuium feminaru in palatio regis.
Die autem septimo cum rex mero lasset
nimio. precepit septem eunuchis ut ad
ducerent reginam in decore suo ut ostet
deret populis pulchritudine illius. Que ad im
perium regis venire contempsit. Et ua
tus rex questus a septem sapientibus
qui videbat faciem regis. cui sententiae
uasti subiaceret. Et respodit mamuchsa.
Non lesit te solu uasti. sed omes duces
regni tui. sed eius exemplo mulieres
paripendet impia uiros. Egredia
ergo edictu a facie tua. ne ultra uasti
no ingrediat ad regem. sed alia melior
regnet pro ea. Et epijt edictu in omes
prouincias i epistam regis. Et diuerse
pueri regis ad ei. Quesiti sunt regi puelle
uirgines i speciose. i traditum. ages
eunuchis ad custodiam i accipiat mun
da mulieres. dent uestes i cultus ne
cessarios. Unde i ministros tribuit mundum
dos uocauit. i quecuq ocis regis pla
cuerit regnet pro uasti. placuit uerbu
regi i iussit ita fieri. Erat tuc in
susis iudeus. uocabulo mardochaeus de
tribu beniamin. qui descenderat de cap
tiuitate iechonie. Hic erat nutriens
filie fratris sui. dicte que i hester uocabat
ur. nam ei patrem matremq ydissa
dixerant. Hec mire pulcritudinis
erat. Quam eunuchus non uidentem pulch
rum. Dixit ei mardochaeus
et mulier grauem in oculis eunuchi. et
accelerauit ei cultu mulebre. i dedit
ei septem puellas ut ea ornaret i opti
mis. Porro. uirgines per menses duo de
decim. oleo murrino. i aliis rebus quibus so
lent mulieres i aromatibus utebatur. et post

tium ingrediebatur ad regem. & quemcumque inuitabat egrediebatur manere. nec poterat redire nisi rex eo nomine mitteret ut reuerti. Mardocheus autem ueniebat in uestibulo domus regie. cum agens salutis filie sue. Quidam mistabat dies quo hester filia abiahel intrare debebat ad regem. nec quesiuit ab aliquo aliud muliebrem. sed posuit uoluntatem eius. qui tenebat puellis dare quecunque petissent. Et migrauit ad regem anno septimo regni sui mense decimo. qui uocatur decembris. tebeth latine ianuarius. Et ingressa gratia apud regem. & placuit ei regnare pro uasthi. Et celebrauit nuptias per mensem. Et mandauit per eos qui agebant edicta. ut essent cursores regem in omnibus regno per regni imperii sui. Mardocheus autem qui fuerat inter captiuos morabatur in babilonia. Unde et addicta fuerat hester. transtulit sed sibi. Eo tempore iratus fuit rex duobus eunuchis ianitoribus. & machinabantur ut occiderent eum. quod non latuit mardochaeum. Et indicauit hester. & illa ex nomine mardochaei detulit ad regem. Quesitum est. & inuentum. & appensi sunt in patibulo. & traditum est coram rege in annalibus. in quibus reges accidentia temporis sui redigebantur. Post hec assuerus exaltauit amam amalechitem qui erat de stirpe agag. que sanctis inimicatur. Et adorabant eum omnes reges. preter mardocheum qui pro patriis legibus genu non flectebat coram eo. Quod attendens aman indignatus est. Et accipiens ut hebrei esse dixit. perse sibi flectunt genua. hic autem seruus deo ingenuus. Et disposuit perdere iudeos. qui erant in regno assueri. ueteri odio. quia iudei deleuerant amalechitas. Duodecimo igitur anno regni assueri mense primo. missa est sors in urna que hebraice dicitur phur. contra aman. quo die & quo mense. genus iudeorum debuit interfici. Et cecidit mensis duodecimus. Tunc aut aman ad regem. Inest regis seruare pacem. nouit enim populos & dissimilitudo. Est gens una in regno tuo dispersa inter. nouos ritus legibus. sermone & regis non contemnens. expedit tibi ut eos disperdas. Decerne ergo ut pereant. & ne dispendium sentiat in tributis decem milia talenta apponam archarium gazophylacio tue. Tulit ergo rex anulum quo utebatur. & dedit illum aman dicens. Argentum tibi sit. & de populo age quod tibi placet. Tunc scripsit aman ex nomine regis literas annulo regis signatas. in omnes primatus ut occiderent iudeos a puero usque ad senem. & bona eorum diripient. tertiadecima die mensis duodecimi. Statimque in ciuitate suis perlecte sunt. Quod cum audisset mardocheus induit saccum. & aspersus cinere. magna uoce eiulabat per foribus palatii. Nec enim fas erat indutos sacco intrare palatium. Quod cum accepisset hester. constrauit. & misit ei uestem. qubus indutus intraret ad eam. Quas recipere noluit. sed significauit ei per eunuchum ut fletus & ploratus. Dicit quod patiebatur in ciuitate misit ei. omnes ea ut intraret ad regem. et supplicaret ei de populo suo. & rideret. Iam enim dictis non sum uocata ad regem. & decretum est ut qui non uocatus ad regem accesserit. moriatur. nisi forte rex aurea uirga ad eum extenderit. Finxitque mardocheus ad ea. Quod sapis. ubi idcirco ad regnum uenisti. ut in illo tempore taceres. Si nunc siluerus. per alium liberabitur deus populus suus. & tu & domus patris tui peribitis. Tunc mandauit hester mardocheo. ut omnes iudeos qui erant in susis per triduum ieiunarent. & orarent pro ea. Et ipsa ieiunauit. Die autem tertia indutus regalibus stetit in atrio domus contra palatium regis ex duabus puellis quarum una manibus sustinebat. alia sequens longitudinem uestis summe dignitatis de-

portabat. & ille.

portabat. Et ille sedebat sup salium
cont ostium dom. Qui cu respexis-
set eam torno multu collapsa est
Cuiꝰ audisset hester hpsum placuit
ei & extendit cont eam virgā aureā
un Surgens venit ad eam & osculā
eam gremio cōsolabat eam dicens /
Noli timere pro subditis lex data t-
tu bō michi cōgruas Que surgens
accessit & osculata t sumcitet mrge
Et ait rex Quid mihi hester Quicq
petieris dabit tibi Que rndit Obsecro
ut veias ad me hodie t aman tecum
ad cōuiuiū Venerūtq ambo ad cō-
uiuiū regine Cumq rex bibisset ha-
bundanti ait pete quod vis hester
& impetrabis Que respondit Obsecro
ut veniat cras rex et aman ad con-
uiuium & indicabo ei cor meū Gauī-
sus t letus aman letus Cuiꝰ audisset
mardochei nō assurrexisse sibi in
dignatus t & cōtestis uxore t am-
cis exposuit eis omem gloriā suam
addens quod cū sola cum regina hest
uocatus ad cōuiuium Verūptamen
se michil libi reputabat diu viuerit
mardocheus & dixerūt ei Jube par
tibum quinquaginta cubitoꝝ et
dic mane regi ut appendat mardocheus
in ea ut sic cū letus cum rege ad
cōuiuium Et iussit pari cruce fieri
Cui illa rex dixit insopnē & iussit
sibi legi annales t ventū t ad locū
ubi scptū erat quod mardocheus nūcia-
uisset ei fucinus eunuchoꝝ Et ait
rex Quid honoris consecutus t mar-
docheus p hac fide Et dixerūt ei
Nichil Et quesiuit rex quis esset in
atrio Et dixerūt pueri aman ecce
in atrio stat Et ait rex Introeat
Introiuit aman Et ait rex Quid
faciendum est viro quē rex uult honorare
Quid cogitans in se dixit Cui rex uult honorē
debet nisi me Stola regia t corona re-
gia & sedere sup equū regis
et primus de principibus teneat equū
& p plateā ciuitat incedens clamet Sic ho-
norabit quē rex uoluerit honorare
Dixitq ei rex festina & fac ut locutus
es mardocheo Cave ne quicquam
eoꝝ omissis primitus Et fecit aman mar-
docheo ut locutus fuerat Cumq circu-
nisset platas ciuitat · nichil sibi illusit ab aman
sed vicisse cognita assensit Et rediit
mardocheus ad fores palatij Aman
vo festinauit in domū lugens & opto
capite Et dixerūt ei amici eius Si
de semē iudeoꝝ est mardocheus coram
que cepisti nō poteris ei resistere
sed cades Et ecce nūcij regis accelle-
bant ei mittit Et mittit ei rex ad cō-
uiuium Et ait rex Pete quod vis
hester Que rndit Dona michi ani-
mā mea & populū meū ne peream Nam
in seruos venundari sumus & genus
meum Et ait rex Quis & qui hoc
audeat facē Que rndit Hostis in-
imicus aman Quod ille audiens ob-
stupuit Regina autē vultum suū vertit
& mittit in ortū Aman ut supplica-
bat regine pro anima sua Cumq vidis-
set eā rex repperit aman corruisse
sup lectum in quo iacebat hester
Et ait Etiā reginā vult oppmere me
presente Et dixit autem verbum eunuchus

Et lignū quod paverat mardocheū
stare in domo aman. Et ait rex. Appe-
dite illū in eo. Et suspensus e aman
in patibulo. Et dixit rex hester domi-
næ aman. Et ingressus e mardocheus ad
regem. Confessa e em hester. quod pa-
truus ei? esset. Et dedit rex anulum
mardocheo quē ab aman recepi iussē-
rat. hester autē constituit mardocheū
sup domū suā. Que iterū flens cecidit
ad pedes regis. supplicās ut vetera lit-
teras quas scripserat aman contra iude-
os nouis epistolis irritaret. Et acquiescē
rex. Et scripsit mardocheus iudeis aīa
lō regis sigillatas ad precipes quin-
q̄ginta ne occiderent iudei. inimi-
los qui parati erāt ad occisionē iudeoꝝ
inferrent iudei et manū preciam
cēt cum eis. Et scm e nomē iudeoꝝ
celebre ita ut plures de gentib? religi-
onē corp iungerēt. Et recordatus e
mardocheus somnij quod viderat. et
interpretationem eius intelligēs. Et hoc
ait somnium. Apparuerūt voces
et tonitrua et tremotus sup terrā. Et
ecce duo dracones parati ad se inuice
lium. Ad quoꝝ clamorē nationes exa-
cte sūt ut pugnarēt contra regem iustoꝝ
et fuit dies illa tenebrarū et diffimi-
nū. et turbata gens iustoꝝ clamauit
ad dñm. Et ecce fons parvus creuit in
flumen magnum. et orta e lux maxima
et humiles exaltati sūt. et devorauerūt
mites. Porro. in secunda epīa qua
scripsit p iudeis operatus est rex in
hunc modum. Scripserūs si dñs
iubeat ego animū adhibere debui. sed
q̄ negligēter tempus forte sententiam
in rei publice posset inimicus. ostulā
sublimari a regibus honōe collato
abusi sūt in superbia. et in opos qui
dederūt violenter insidias. Aman
et animo et gñe macedo et eos obliqua
comaclane genus ppsarū deo meritum
ut regno nos quare miteret et ppositā
mardochaeum cui fide iuniūg. et coniugē
regīn hester. cum omi gente sua nouē
machimacibus expecist ad morte exi-
tūs ut illis interfectis ire nr̄e indulgeret
solitudo. et regnum parsarū transiret
in macedonas. Nos vero nūc de tri-
uentes cui? binis pribus iris regnum
traditū est. et usq; hodie custoditum. ut de-
os absoluimus. et hostes eoꝝ merito iube-
mus. Igit̄ terciadecima die mēsis duode-
cimi. qui scribit̄ adar plā
gia magna. et prominabis diēs ad sep-
tuagintā quinq; milia. quātū vero
decima die cruenti sunt quinq; cum
quadrigenti pactus numerū sibi inferentes. in
visis ho interfecerūt quingentos viros. et
in spōliandā de obtinuit hester. a
rege ut adhuc in susis occiderentur
hostes iudeoꝝ. Et suspensi sūt decem
filij aman. et de alijs ordinē terciadecī
perierūt. et dies iudei qui timebāt in su-
sis duobus diebus occisionē peragebāt
et decima quarta die cōmuni celebrauit
et epulati sunt mardochaeus et hester. et
iudei hos duos dies in nro sollēpnitatē
rapi. et dies plurī. dest̄ festum observā-
ri a iudeis in memoria sē nulla de-
leri obliuio. Hos dies tu vocat̄ iose-
phus cōsurgentes. Hoc quod iudei de me-
rore in gaudium conuersi sunt. Cepit
ergo mardochaeus ad iudam scribē
sacerdotē in scripti. qui pri suo helyse-
phat successerit ut dies isti sollempnes
haberent in iudea in sempiternum. Anni
decima
Tz diebus assueri abstinentes
bigesimi quatuor libr̄ ut ceperat am
centa sedecim reg nec ei?. Denom
gralli. Duce bramo regnū administrāte.
et excepto capitolio nūc ipm̄ basilice

rut soo mensibus. Tribuny militares
pro consulibus creauit. Obyt anaxa-
goras physicus. & erichtus tragicus
& socrates venenum bibit. diogenes
& ysocrates claruerut. aristotiles audi-
uit platonem octauu decimu annu
agens.

De dario filio arsami.

Post assueri regnauit artaxa-
erses. qui ochus dictus est
hic misit bagoum prefectum Syri-
sis regionib⁹ trans fluuiu. Erat aute
in ierlm summus sacerdos ioiadas.
qui ante p̄r suu successerat. Cui
duo fr̄es ioiadis erat. qui ad pontificatu
aspirabat. & ppter ingentē familia-
ritatem sibi comparauit. qua confide-
ns iste alterum in templo aduersus
iaddum deum interfecit fratrem. ne eu in-
ficeret. Vnde magnus indignat⁹ asce-
dit in ierlm. Cumq; prohibent eum
ab ingressu templi respondit. quid
dei sunt ego citius quo templum
polluatis. Et ingressus templu
spoliauit illud & imposuit ministe-
ris templi tercia tributa. & annoda
ans septimu a quibus p̄ mille centu
essent absolui fecerat. Porro au-
tem perses odius cepit populu ad suum
reuocauit. impium sacerdotale re-
gem egyptiaq; pulso in quo egyp-
ciorum regnum destructum & ip-
dem odius opidanis iudeam cepta-
tam syrianam accolas trasiatos
in pota mare caspium collocauit. Eo
tempe romani gallos superauerut.
Dentes tremes & ysocrates claruerut.
obyt plato post quem pseustippus
tenuit academiam.

De Ocho.

Post ochum regnauit filius eius darius
& mortuus iosue in ierlm successit ei
filius eius iaddus in sacerdocium. post
quem regnauit filius eius darius.
Hic prefecit regionibus trans flumen
sanballat de gente cuthey. ex qui-
bus samarite descenderut. Erat au-
tem iado fr̄ manasses ad pontifica-
tum ambelans. propter quod ysaretha
filiam sanabelle duxit uxorem. Cui
ministrante in sacerdocio indignati
sut hierosolimite & iubebat eum recede
ab uxore. aut no intret in sacrariu.
Iaddus manasses ex uxore trastulit se
ad socerum suu. Qui pollicit⁹ & ut edi-
caret ei templu instar hierosolimoz
sup montem garizim. Et hoc ex sen-
tencia regis darij faciendum erat.
Fecerunt autē contradixit ei abusan-
que & meditrameus iuda tyriozu mi-
sis. & trasierut ad manasse
plures de hierosolimis. quibus sanb-
balla pecunias ministrabat. terra
colendam deputabat & stipendia
Eo tempe marcus torquatus consul
romanoz filiu suu virgis cesum
securi percussit. quia contra imperii
consultu cum hostibus pugnauerat.
& tamē expugnauit.

De Alexandro

Per idem tempus philippus
rex macedonum p insidias
perditus & a pausania trahente
gene ab horeste. cui successit filius
eius alexander. Vicesimu agens
annum

Quod historia prem alex-
andri philippi emendare.
Volens
opinione uulgata sequtus
operis
syriam
noluerit. fuisse prem eius
trasiit
neptanabu magu expulsu
Bolles
non philippum ...

pontu. Et congregan sue aduersus
eum duces dar. q̃ erat transflumine
et fluuiorum fluminum oppugnauit
eos. Cumq; pcussisset lydiam et jo-
niam. pcessit ad ide pamphilie. Te
darius filius arsam dilectum collegit
exercitum et transiit euphratē et mor
alias tumul. sperans in alicā mace-
dones oppugnare. Tūc gemisius e
sanballa. pmum quod post victoria
acciperet dario et edificationem tem
pli ab eo impetraret. Ipe quidem to
genus a pristino nacebat. Et alti-
qua spacia cucurrit. Eam uidit est
darius a macedonib⁹ et capti mate
eius uxore et filiis. ad pas fugies
remeauit cum paucis. Tūc alexander
cepit aspirare ad monarchiam orie
tis. et uitans syriam cepit damascū
et subiugata sydone tyrū obsedit.
Tūc sanballa diligens de suis acto
mlid in alexandri profectus e ad ei
lium. dicens. se libenter obsequi ei
qua dario. eo quod loca sub pote
sua constituta ei traderet. et grate sus-
ceptus e ab alexandro. Preterea dix
it. se hre genere. manassen eē pn
cipē sacerdotum gentis iudee multos
q; alios pncipes cum eo. eo ea gente
quos uelle uidebat sub eo templum
construere locis edificare. quod q;
ficiem alexandro testabat. qui a po
tentia iudeoz in nullo diuisa no
rebellare. Concedere no alexan
dro. cum studio edificauit san
balla templū et altare quod pmasit
usq; ad destructionem eius par-
tem romanos. et in eo manasses est
it pncipem idest pmasium. pue-
dum alexander. Cū in obsidione
tyri: scripsit ad pncipem sacerdo
in ierlm. mutuis cum ut sibi placeret
amicitiam et societatem uenalia tpa
ret et redderet sibi tributa que
ipse dario conferebat. Et rndit
iudeus se dario sacmentū dedisse ne
eo uiuente posse tm fidē cōfringere.
Tūc coniuratus e alexander quo
indecoro quod p eum discederet. quib⁹
deberet mistrum fidere. Tūc mor
tis aggeribus tyrum fere grimere.
Qua uastata. gazam obsedit. et
mortuus e sanballa. Alexander
autē capta gaza. in hierosolima ascē
debat. Et timentes iudei clamare
runt ad dnm et timuerunt hostias.
et iudeus orabat p gente. Qui cum
post sacrificium obdormisset pcep
et deus ut cōsideret. pacis q; custo
tem emitteret. et pphetalib⁹ mo
tus et reliqui sacerdotes cum ea
gitimis stolis mundi albarum opert
alexandro. et simges a sepore an
cium omnibus indicauit. Audiens q;
no longe a ciuitate alexandri pces
sit cū sacerdotib⁹ et omnium milita
dine sacra id deū qm scripturę ap
pellat. quod latine translati sonat
sonat. Unde ierosolima et templū
uidere permisit. Et pmo e omes pcem
omnium qui sequebatur regio. Cum
alexander intuens anistitem pon
tificale stola mistrue. et sup cidarim
lamina in qua scriptum erat nomē

dei descendit de cœlo & adhesit ei
solus & nomine dei adorauit & pontificem Benatus &. & obstupuerit principes cœterius & ædificatum meretur
regis putabat Solus parthemius
quesiuit ab eo cur sacerdotem quem
ideo adorasset. Et respondit. Non
huc adorau. sed deu qui principatu
sacerdocii gerit. Cum p somnium
mihi ipse deum aspexi. ad huc in
sicca cuntos macedone constituens.
Dimitte mecu cognitore uestru. ut iam
possim obtinere. ut me cognoscere ut
ipse cognitu meu ducet. & ipse
michi trideret principatum. Vnde au
tem prime audi in hoc sacerdote ipius
effigiem. & que michi premisit. fiducia
confido. Et postea deum adoratu. &
hoem uenerantes sum. Et ingressus
est urbe alexander. & in templo sacrificauit deo secundum sacerdotis os
tenem. Et admirati sunt iudei. in q
septimu anu quedam grecoz pdatu
rum ptios potentia. & auditus de se
ipsis ee. gaudiis &. Et in crastinu
conuocatis ipius iussit petere que uellet.
et ipse petentibus concessit iudeos ubiq
patrijs uti legibus. et septimu annu
sine tributis ee. preterea sabbatum tri
Et exinde ad alias ciuitates gressus e
Tunc samarite uidentes eius munificentiam ceperu iudeos esse cognatos se dice
rent iudeoz. origine suu ab effraym
et manasse recensentes. Et postulauerut
ut templum cozo in garizim honoraret. quod in regnu se fauorem optinere
cupientes petierent ab eo relaxationem septimi anni. quesiuit qui essent. Et dixerut
se esse hebreos. Cuius audiens utrum
essent iudei. negauerit se iudeos esse
Et iudicat. iudeus tm hic ego accessi.
Porro. nos sub silencio ponimus.

qualiter
da
rium
uic. et
porum
& quom
cessuluit
arboris
solis &
lime &
certa admiracoe digna. que precepto
sio aristotili p ephebum meruerut. ad ea
que cu ea ipius dei gressu sut festinantes
tuit cum. De reditu decē tribuū
et morte alexandri
Dimisit alexāt ad montes ensios. miserut ad eu filij
captiuitatis decem tribuū. ex decre
quibus tenebant egredi no licere postu
lantes ab eo egrediendi licentia. Cuius
quesisset cum captiuitatis. accepit eos
recessisse ultra a deo ifra. infinitis annis
immolando. & populus da predeu eos a
captiuitate no reduxeros. Tuc irrue
ut arcanis includet eos. Cumq augusta
diuinu obstruxerit prolibus luminaribus
nudens humanu laborē no sufficere
omnia deu ifra ut opus illud complē
ret. Et accesserut ad se nuncij principis
medorum & fres & leges immutabiles. ex q
liquido apparet no ee dei uoluntatem
ut euadat. Egredient tunc extra fines
mundi magna hoium strages futura. Et
ut ait iosephus. deus quid futurus e.
& fidelibus suis. se cum fore p infideli.

Quumq; Incipit hystoria ma
redirent in babyloniā. chabeoz
cepto uenenu. usum lingue amisit. &
extremā uoluerunt suam septo coppsit.
Et noluit monarchiam sua in alt
quem trasire. ne aliquis par ei in po
tencia apud posteros egretur. & dude

cum quos ab adolescentia socios suscepit regni successores instituit. Hic autem instituto non stetit. Nam quatuor ex his cum aliis abiectis regnauerunt. sicut in hystoria Danielis et complentur. Mortuus et autem cum est almoz tricesimo octauo anno regnauit. Et dicit a quibusdam quod duodecim Alexandrias edificauit et nullo annoz quibus regnauit. Ipse hic a mense condidit pharelomium.

De ptolomeo

Et regnauit post eum in Egypto ptolomeus qui cognominatus est sother. Cum eo regno suo abiecisset Syriam. apposuit ut adderet eam iudee. Et ascendens in templum die sabbati. quem ex die iudeos arma non mouere. sub simulatione sacrificandi deo nullo contradicente intrauit. Unde secundum iosephum. eum dies sabbatharchides iudeos ridiculos appellauit. qui pro superstitione grauem dominium sustinuerunt. ptolomeus magnos multos de iudea et galilea captiuos trahens ad egyptum redisse. et benedicens eoponices eos. et a negotiatoribus nationum dispersos fuit et dispersi. Et si hec exprimere licet non fuerit qualis. diffusus dispersi fuit in nationes. Unde in actibus apostoloz legimus conuenisse in ierusalem iudeos ex omni natione que sub celo est. Iudo potifex successit filius eius onias. cui successit filius eius symon iustus cui successit frater eius eleazarus. pro onia filio symonis adhuc puero.

Eodem tempore appius claudius cecus romanus dictus est. qui aquas claudias induxit. et uiam appiam strauit. Theophrastus philosophus claruit. qui a diuinitate loquendi ut aiunt eius nomen accepit. Census romane ciuitatis inuenta est centum uiginti duo milia septingenti.

De ptolomeo philadelpho

Post ptolomeum sotherem regnauit in Egypto ptolomeus philadelphus. Hic studiosus et librorum cupidus demetrium bibliothecarum siue prefectum. Cui quesisset ab eo de numero librorum regni milia dixit. sed paulo post spe ad quinquaginta milia posse peruenire. Et minatus sibi dixit apud iudeos legem esse. qua ipsi deum dicunt et digito eius scripta. pro qua suo pene et labore uidum dicebat. ut in greca uersa eloquium in archiuis regalibus haberet. Hec enim erat lex dei quam philosophia dicit deum esse. Nam enim deus ut unus sonat. quem uulgus appellat iouem. Et ad ostendendam autem legis eius sanctam. addidit si non missi a deo iudeos auctoribus tristitia posset. Nam et theopopus cum hystorias quas scripserat cum uoluisset mittere. uersus est in amentiam per deos regnum. Theodectus quoque pro causa eadem fere et cecus. et penitentes sanari fuit. Et suggessit rege ut scribet ponitia iudeoz ut hebreos hebrea et greca lingua greos ad ipsum diuertet cum lege dei. qui ad ea transferenda sufficere. Quod ut impetraret munera cum epistola mittenda curauit. Adiit ibi aristeus qui longo tempore iudeoz exclamitans spacium. optimatum liberandi eos mitteret ad modum quod postulas obtinebis. tot iudeos in regno tuo fugendo. solue magis eos. et melius gratum erit pontifici iudeoz. nec ab hoc quod dico. me iudeoz affinem estimes. sed quia sic tua mitte. si forsan omnium deum honoraueris. Et liberauit rex de iudeis centum uiginti milia. dans eius corpi per capite centi uiginti drachmas argenti. Cumq; diuisset rex hoc mu-

ni esse. Dixerit. Magnum quidem et
sed no regi numisico. Cui respsit rex
eleazaro in hui modum. Genus nul
que secus nos erat libertus donari
arbitrans hoc deo ee acceptum. Quos
quesdam muliere assignam. alios ad
sidem phanis constitui in palacio. Le
ges nis extare in mra bibliotheca re
posite decreui. bene ergo facies mitte
do nobis duos seniores. qui ba
beant interpretem earu causa
nobis relinquere. Erasmus modo ar
genti auri talenta pmoldoribus fa
cidis et sepem quinquagita talenta
auri ad aureos et libaconia faciendo
et gemas sine mo ad artificium opo
nem. Tu manda nobis que ex hijs
volus fieri. quod gracius amplecte
mur. Cui mittens ad eu eleazarus
quod postulabat. respsit ita. Ad in
terpretandam legem quam postulas.
misi duos seniores de unaquaq
tribu sapientes legem habentes. Cui autem
placuit ut ipsos ad nos cum
cauta remittat. Hij sut septuaginta
interpres. qui licet septuaginta duo
fuerit. more tamen scripture septua
ginta dicit. q modicum nimis si sup
aliqua summam sup excrescat. sepe so
let. Qui cum venisset ad regem. le
gne ab eo colta sut. no timet ad
regem introisse usq in diem quintum
immorabat. Imo ea die solleptus
triumphalis. pro triumpho sibi quoda
que maiores sui ea de habuerant.
Ea igit die suscepit eos. quos cum
omni sibi more principum decuit ho
norare. Post susceptionem uo duode
cim diebus fuerit cum rege et sapien
tibus et ab eis que in colle sua disposu
erat. et populi de duob9 de cognitione
dei et regni gubernacione. Cumq in
stituissent cum de regni administra
cione plenius disputauerit de uno
deo colendo. et quod nulla creatura
deus est. inde et quod ubicuq scriptu
est de trimetate ait sibi silendo trasi
rit. ait enigmatice trasmiserit. ne
ties deos colendos tradidisse uident
Similiter et de mari nacte ubi fuerit
es ut in ysaia. qui ait dixisset puer
nobis nascetur. et addidisset seq eius
nois. quoz unus et deus. pillis seq
noibus existimauerit magni consilij
angelus ne uideat ordinasse hoc
deificatum. Cui ondente regi ratio
nem que adhuerat. nec sufficiebat
admirari rex curiosu remittere et co
pagmacone que actus deprehendi no
posset. quodq littere auree in cando
re curtaz adeo legibles apparuerit.
introducti sut autem in domum regis
secus mare secretu que erat ad ne
gocioz deliberacionem. et date sut eis
calle frugis et quicquid desum est
eis optimum et comodum ad interpre
tandum. Deducto egredientes ad
operandum regi bona et policeomu
dinem. Cui
[illegible] policeomundo
abq; fit ab ecta in
die aruas. sed p regi
bus. potestatib. pn
cipibus ciu. et optate eis
bona spualia. tempa
lia et eterna. et tempis
longitudine. polis em
grece plateas dicim e
ternos tempis. Ideoq
apud grecos dus osti
tulo est. ut ait qui
mane templu repsita
cuncis clamat. Dum
tulo basileos. idest
mihi tyro unigar rex.
bus debus. unde quibusdam ritus
est. q no transierit cui non pre-

tuissem · postea no-ut ꝑus q̄ redimer-
ut post · aliqui ex eis ad regem re-
deuntes transtulerunt ps̄alm̄os &
ꝓphetas · Verisimile sic mirabilose
factū est tr̄dit augustin⁹ quod una
& eadem sine dissonantia manera sit
dictū ⁊ factū · mirabilose fieri po-
tuit ut in tot diebus interpretati sint
legem psalmos & ꝓphetas · Iheronim⁹
tamen videt velle quod interpretes
septuaginta dierum in scriptis conferebat ex di-
uersis exemplaribus vnā · Sicut mirandum
hoc ē asserit cum ex dei lege quā
a patribus susceperant · ꝑua cum uera
scriptura que apud samaritanos est
corrupit · Quo completo quocunq;
demetrius qui fuit libros erat omes
indeos qui erant in alexandria ⁊
de puncta pentatheuch · & secta ⁊ cum
omnibus transfugis illoꝝ & egyptiorum ·
postea datam ⁊ ad regem ⁊ cum
eo replicata · Cum ag̃ pateret int̄
pretes a rege darij auctoritate
ut nobilis ꝓsenserat · hoc se
facturum laudauit · si deinde ira cas-
tre corrigeret ea ut quod semel in
dictum foret · no cogeret iterum
Et respuit eos munerib⁹ honorā-
tos · Elezaro quoq; transmisit
munera · ⁊ templum vero mundi-
cia · vasa · thesaurū aurea · gemmis
ꝓciosis ornatū · cunctis
ornamentis ad cultū dñi cubi-
tum tamen materiam superabat opus ·

Eo tempore sostratus · Incidē-
sinum in alexandria cir-
construxit · dirutis edificiis · de
gotheus nūm⁹ ꝑnū in urbe figi-
tur · romanos curruginosos na-
uali prelio ferrum metallo eo
iussit fulgurare · De ner-gethis —

Post philadelphum regnauit
ptolomeus cui er-
gethes qui ab egyptijs euerge-
thes dicēs · quod reuocatione signi-
fica post nascita syria & aliaꝝ
ꝓuinciaꝝ asie mirū spolia que
cepit · eaꝝ deos cum quos eiusdē
soror in ꝓpatulo transuexerat · reuocat ·
Iudeorum ꝓuincias · omnes simonis
iusti filius · cui successit symon filius
eius · sub quo iste filius syrach librum
sapientie qui ecclesiasticus dicit
composuit · que panaretos uocatur ·
& predicti symonis in eo facta mencio-
nem · porro · omnes ei tributa ne-
gasset eligens zelo legis · ut populus
eo auaricia ut dicit iosephus qui
eum honorum fuisse testatur · expu-
lit regem in urbe · & missus a regnicō-
laudeis · eaꝝ multo omnia ad regem ·
iosephus dicit nobilis tobie filius &
sororis onie · hic habuit filium hyrcanum
cum⁹ in puericia gubernaret pa-
triam tridens ei ꝓuinciaꝝ solum
magna sine loris

Ad ea tempa
tempe e-
nim⁹ tetrarchas
a cultu ydolorum
rona tūs flagens
eo · pro supra contenc⁹ · ⁊ duos ar-
alle ministerio · Quadragesimo fame
multa gallos romanus fuit cesa · A
pud rodum colosseus magnus terre-
motu corruit · De philopatore ·

Post eligetem regnauit filius
eius ptolomeus philopator ·
post quem ptolomeus epyphanes

Quo audito
quedā agrū in ma-
gdo & cum possent
magri agricole
parcere se ex de-
ceptos quod sic fe-
cerunt loca & dixe-
runt hoc magno pu-
blo precipit mac-
tari duos hircos ad
comedendum · & de
carnib⁹ fieri loca ad
arandum · — ·

post q̄ ptolomeus philometor
phe dict rex syrie antiochus
magnus et in dea sibi subiugra
uit. Ponaq; inde ozp omas mag
nus symonis filius ad q̄ ad re
pandum fedus quod legit fuisse
inter habitha t maiores suos
lacedemonioz rex arij legatos
misit. porro antiochus tributa sep
tim am t ministroz templi que
philadelphus reliquerat audens re
uocauit. Qui dum frumas re
giones sup modum instaurat. de
lata e ira ad romanos. t missi sut
ad eum scipio nasica. t scipio affir
cauus t ab infestatione sub religio
ne iurisurandi amouerut eu. m
sup tulerut ab eo obsidem filium
eius seleuci que volens recipe ab
eis. tradidit q̄ eo filiu minorena
tu antiochum epiphanie. ita q̄ ear
obses penes. dest. no redieruns
pter cuiusdem antiochi fraudem.
Descendit omas in egiptu ad pto
lomeu epiphanem ut sup dixi. et
cessus e in pelide antiochus in fine
nange. t membratim ictus a fideu
doribus qui in dolo p̄meditat o thē
sauros. t cum pauca in dupetit t
abijt.

De seleuco t fr̄e eius.

Post antiochum magnū regna
uit in syria filius eius maior
seleucus pessimus sed mos. Ponaq;
ozp omas. Stat oma trāsiuit
egyptum. filius aū symon sedit pro
eo cui successit filius aū omas. Sub
hoc misit seleucus nicanoz eliodoru
in ierlim ad spoliandum commune ar
rium templi. Quo ingresso surrepe
runt duo iuuenes de turbis ut oc
ciderent eu. Videt tunc ioseph⁹
velle anglos fuisse in similitudine ho
minum. Et in secō machabeoz le
gitur q̄ apparuit equitis sessor
omas in
equo t gaudebat eu. et
cōfortatis e t muris sed
ne seleuci
no mozimus
orauit. Deus pro defuncto t sur
rexit. Qui rediens ad regē ait. Di
stinxit dns meus aliquos exercitu
sanguinem misit eos in ierlim ut spo
liant templum. Ad tempe aristobo
lus nacone iudeus peripatetici phi
losophus scripsit cōmentarios explā
nationū in moysen ptolomeo phi
lometori.

De antiocho epiphane

Audiens aū antiochus epiphā
nes qui rome obses erat pro
fratre etatem puerum mortuum sciens q̄
frā ineraam de regno syrie tendo
presumes. dum romam expressus e
licet quidam tradit eum sub cōm
uentu senatoz redisse. tristis q̄
in syria benignu se emulo tumul
tuosum exposuit. Primum ead in
agendis t acer in hostes. Unde et
a pplo cognominat epiphanes q̄
sonat illustris. t mortuo fr̄e rex
haurit q̄ ob. Tunc iniquitates sibi in
simulauerut. quas p regno obtinendo
exercuit. Tunc sup reperti ierlim
filij belial introducentes ritus gētiu
t persuasit ab antiocho ut fabricet
in ierlim ephebium. idest lupanar
ephebiaz. t quod ieroslomite scri
beret antiochenos. t gymnasia in
quibus dogmatiz abat. deritu gen
tilitatis. t fecerut sibi ppucia. idest
ne circūcidebat pueros suos. uel
quia ritu ppuciatoz colebat
Quida tamen volut q̄ quedam
bellamina fecerut circūcisionis sue
ne in denudatione grecis apparerent
despites. Causa boz huius plugrei

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

hec fiunt. Omás sme liberis duos he-
bat fres ihm & iosem qui coniecide-
bant de pontificatu. Et ut placeret
antiocho declinauerut ad ritus gen-
cium. adeo. ut era nra gencium si-
bi imponeret. Et ille dictus e iason
ut omás. iosse uo menelaus. Cuq
plures eent cum iasone supplicauit
antiocho de faciendo gimnasio in
ierlm. Et dudum cum uiri pessi
mi culpabiles in celo et uiolatore
sabbi & hmodi. postea antiochi
amouit iasone & dedauit menelau
qui sceleris e omiam in antiochiam
hic enim cu uidisset sacrm sinistra
descenderat ad regē si posset auer
re alm regis. Quod cu negotium sacrificii a
ret sedebat pscriptum est. quod
in antiochia babylonice optimum
tis sub aquis dupe
rat optatus e antio
chio pdente iasone
us. fugit am
dromco ut occideret eniam. qui eo
cans eum de asilo. spedit eum. Et
merito rex p morte egit. eadem
tenuit pua pura. & flagellatu p cun
tratu hi eodem loco fore nefaria
quo ille occiderat omiam. Ipse au
do tame machabeorū dr. solus ia
son fr fuisse omē. & nec menelaus
fr eius sed alium simonis. qui audens o
me pfuasit sclerus de ppinquis an
ro spoliando de quo sup dm e. per
ro antiochus cum pcussisset egyp
tum in dolo ascendit in isrl. & p
ditione ciuium ad libitu fecit m
ga. Et pcussit multos. & fugebat
omne terra. Cumq redisset in e
gyptum. & cer repulsus p mlos
romanos p
bicmilium re
dijt in sam
salē in furo
re. Et apparuerit ei per totā ciui
tes sibi. & meruit coronā sanc
tes & expoliauit templū menelao
ductore. tollens uasa & lucnas
mesam & sacrum. & urnā aurea.
& alia quoz no absumit. Et po
suit in
templo
ydolu
ionis.
olimpi
ad hos
pitales
in pbris
pontū
nes me
piceas gobibuit fieri. altare crem
monies. cōme hostia dē. & ydolo
molare coegit. ideos. diuerg mu
munit in ciuitate dauid in qua posuit
psidiū macedonū. qui inde
bus erat inluminans. & qm quos
crudelissime filios suos repsentes sus
pendebat. & pueros ad colla eoz
videntes aute sumarite indeos hoc
pari de cōsuetudine nāe sue se no
ie cognatos indeoz fuerūt. &
q. actenus pdicare templum
sup gerizim dei de nomine nostro
uiuit. Berbetus antiochus hut
nedum. Deo ppitiante relicto a fi
delitate sydemoz. & aliores mi pe
stes quadam sup stitione sabbato
rum seruari fuit. edificatus in gar
gim templū sme nūnie. Deuenerūt
ideos uiri ad nos & filia indeoz nob

inferre dum ab nucio sydonez esse
nosc̄amur. Cobibe ergo iudicez tuos
ab affl̄ctione nr̄a. & templum sanct̄
gr̄ecum nōie gr̄eci quod idest impu-
ne petim⁹ dicam. Et adiudicauit
archiochus fr̄e petic̄onem eoz.

De machabeis.

Tf Sponte. quidam timore regio
missa secez sunt. plāi vero pa-
trijs legibus adh̄esert. Erat ⁊ de
mōdin machabeus nūle nūc. sacer dos. no-
mine matthathias filius iohānis filij sy-
monis filij asamonei de nūc oriundus.
idest vnus illoz⁹ nūm⁹ quatuor. de
quib⁹ eleger⁹ ⁊ sydony modū dictus ⁊
zacharias de nūc abia. Erat q̄ ⁊ filij
quinq; Iohānes. symon. iudas. eleazar⁹
⁊ ionathas. Quisq; suo cognōie ap̄pella-
tur. Sed sufficiat de iuda dicī qui dice-
bat machabeus. Vide machabe sine
ad pugnatores fuerit siue ille fuit.
nam machia pugna dicit. seu a mat
que appellant ⁊ machabea. Hic vide-
ns mala q̄ fiebant aliqs plāgebat
et veniēte emissarij ducis ap̄gem
modin statuātes ydola in loco. quibus
cogerēt ydeos imolare. Et dispexit
machabeus p̄nceps eoz in ciuitate hac
et pīde. missa regis implē. Cum cla-
mauit. Et si omnes obediāt regi. ego
⁊ filij mei ⁊ fres mei obediem⁹ legi de
cti. Non sacrificabim⁹. Tunc quidam
eoz iudeus imolauit in medio. Et iu-
gens machabeus ozy suis trucidauit
eum sup aram. ⁊ nūcios regis interfe-
cit. aramq; deponēs clamauit. Qui
dē ⁊ sequat̄ me. Et cum oī tribu
sua exijt in solitudinē omia relinquēs.
mitigo cum filijs ⁊ uxorib⁹ ad solitu-
dines effugerūt. malefes hec-bis ur-
qua inquinari. Quos iudeus regis
prius hec-bis flectere conabat⁹. ne
effugerēt quesijt ne eis trang⁹ esti-
uteret. Cum nollent eos audire.
Tunc emissarij regis aggressi sunt
eos in diebus sabbatoz⁹. quib⁹ ne-
fas erat eis arma mouē. ⁊ peremp-
serūt quosdam. alios in spelūcas glo-
bis fumiferis fugientes. ⁊ periēr⁹
ex eis mille. plures aut̄ liberati ad
iudeā fug̃e machabeū. ⁊ cum iudeis sibi
statuerūt. Qui docuit eos pugnare
in sabbatis dicēs. Si sup hoc legē
seruabitis eritis hostes legis. Dixēs
eum ut pcat̄ ꝑ dei. ⁊ lex cum po-
pulo ꝑsistit. Et exinde dicit iosephus
p̄manet nob̄ cōsuetudo pugnādi cōtra
oēs dr̄e bella cōsurgit. Colligēs q̄
machabeus armatos. aras deposuit
ydoloz⁹ simulacroz⁹. quos potuit inue-
nit. pueros ne circūcisos iussit cir-
cūdi. ⁊ ano uno huic gessit magis
tum. Cumq; grauit exercitu. quo-
cunq; filijs aut. Ego dextra ꝑficis
cos. manu. Comitēdo vob̄ patrias le-
ges. ut ⁊ eis grata mēte moriamini
animam corpa mortalia sue. fr̄ū
vero monimēta mortalitatis ordīe
consequat̄. Concordiam hēte. ⁊ sy-
monem q̄ sapiēciā in cōsilijs hēte
patrem. iudam⁹ ne q̄ formidīe duce
in armis. Et mortuus ē machabeus
⁊ sepultus in modin. ⁊ plāgit eum
israhēl planctu magno. Et surrexit p
eo iudas machabeus filius eius. ⁊
fr̄es ⁊ quasi leo descendens iste dispo
suo.

De plijs iude machabei.

Tunc apollonius duxit samarie
cū virtute magna egressus ⁊
cōtra iudam. Iudas aut̄ occurrit
ei ⁊ percussit eum multosq; cum eo. ⁊
reliqu fugauit. Tulitq; spolia multa
⁊ gladium apollonij. ⁊ erat pug-
nans in eo oībus diebus vite sue.
Seron aut̄ dux inferioris syrie au
diens iudam ⁊ ozdinatum. tulit sub

se conspiratos · & iudeos tradituros
ligis · & castra metatus e in bersura ·
Et scripsit ei iudas · Et ipse suos
appt paucitate · & ieiunium despe-
rabat · eos no in multitudine sed
pietate confidere · & confligens cum
syris duce eoz mirabiliter pseq̃batur
fugientes in descensu montis bethoro ·
usq; ad campum · Et ceciderunt ex
eis octingenti viri · Reliqui vero fugerunt
octo milia · & reliqui fugerunt ad mari-
tima loca philistiim · & ceciderunt timor
iude sup gentes · Iudiens hec angi-
ochus congregauit omnem q̃ram vir-
tutem · & multos ab insulis mercede
conduxit · Cumq; militibus stipen-
dia distribuisset · iussit thesauros de-
ficere · Ipse enim omnia tributa q̃ reddeb-
bant q̃pre- seditiones gentium · Et
deliberauit ire in p̃sidem · & accipe
tributa regionum · & reliquit lysiam
de gente regali · sup negocia regni
ab euphrate usq; ad fines egipti inferio-
ris · & ut nutriret antiochum filium
eius donec rediret · Et tradidit ei
medietatem copiarum & elephantos pre-
cipiens ut ea q̃ agerent iudeam & eue-
teret ierlim · & gentis iudeoz & semi-
nis eius · Ipse uo abiit in p̃sidem egip-
tius ab emath · qd regnat anno octua-
nonagesimo · & pambulauit superiores
regiones · Lysias uo elegit ptolome-
um michanore · & gorgiam viros po-
tentes ex amicis regis · & misit cum
eis quadraginta milia peditu · et
septem milia equitum ut venirent
in terram iuda · Et applicuerunt e
emaus in loco campestri · Et cognue
nerunt syri eis in apparatu · & multi
transfuge iudeoz · & negociatores
quidam · spantes se iudeoz emere
captiuos · Iudas uo cum octo milibus
in masphat · & horrabat suos spem
ponere in deum · Dimittens secundum
legem nouem inuocatos · & qui pos-
sessiones paulo ante acquisierant ·
Et aspexit gorgias quinq; milia
virorum · & mille equites electos · Et
egressi sunt castra solis occasum ut p
noctem irruerent sup iudam · Quod
presentes iudas · statuit · & ipse cast
hostium latenter inuadere · & focos plu-
rimos in castris delinquere · precep-
ad campestria emaus · Gorgias uo
nomine iudeoz in castris inuenies ·
arbitrans eos fugisse ad montes · que-
bat eos in montibus · Dilucte apparuit
hostibus in castris iudas cum tribus
milibus plus aut minus utrinq; ppt
paucitate · Cumq; mortuos hostes
inuadet multos occidit · reliquos per-
cutiens usq; gesseron · & capos ydu-
mee & azoti · & ceciderunt ex eis tri-
milia · Iudas uo dicebat suis p̃dam
contemnite · Ecce ad huc pugna contra
gorgiam est · Ecce enim qui cum
gorgia sunt castra suaq; manifesta
sunt · & longe hoc eis indicabat · sa
cientes q̃ suos in fugam versos · tra-
tegia dederunt · Iudas uo post pla
tidinem victorie · tulit hostium spo
lia multa · ad q̃ra reuertens · laudab
deum · Et adiecerunt inde plures · &
fuerunt ex eo erat ecce milia di
rum · Sequenti uo anno congregauit
lysias electum quadraginta milia
virum · & quinq; milia equitu · & ve
nerunt in iudeam · & occidit illius m
das in bethoron cum decem milibus ·
& persecutores statim p̃sternens · ex

De purificatione templi.

Tcenes igr nr̄e templi. Anno octo duabus p̄fuit ut ascenderet ierosolimam templū mundaret. Et inuenerat templū desertum. & in eo frutices pullulasse plāuerat placeri magni. Et erigit iudas milites qui expugnarent eos qui arcem p̄sidio custodiebat. donec templum a sordibus purgaret. Aliud altare fecit. & iuxta eadem die qua pius fuat ab alienigenis polluerat. intradunt nasa nolia. candelabrum. & mensam. quibus eo ante stabat. & posuit uelat ingressū. & ianuas restaurauit. Et deponēs altare quod fecerant auxilio de lapidibus nouis aliud edificauit. Et encenārum e templum Decesima

Prima dedicatio fuit e quam fecit salomon i autumno. sed decembrio secundo. & dubitauerunt quo dedicationem fuisse a babylonijs. Secunda uero post fuit e in pace sub marcho alijs duabus abillo qui post triumphos fuit templum rursus edificauerit. Tercia de qua hic dicit fuit e in hyeme hac dedicatione. scilicet anno centesimo octogesimo quarto. & hyemis erat Et abierunt de bolocrustia in nouo altari. & adoleuerunt incensum de cultellis ferreis altaris. Igne accepto. & accenderunt lumināria quibus. & aperuit festum septimo mense. ut preter solitudinem celebrarent. uel quia

tunc illuminauit eos deus sedentes in tenebris. & fecerat iudam principem sacerdotem. sicut fuit autem hec per tres annos quibus templum mansit applicatum secundum daniel profetiam quā ante quadringentos et octo annos p̄dixerat. Et solemnizauerunt octo diebus sub umbraculis sicut nunc scenophegie memores quod paulo ante in speluncis habitauerant. siluestres memorie. ut posteri per octo dies hac renouationem templi celebrarent. Unde iosephus ait ab illo tempore hactenus. hac festiuitate & nos hic habes celebrare festum iudeorum per egyptum Cretes deum. quod no obest. quia ea lumina no fuit festus ex lege. eo quod pius. spem lumen nobis religionis apparuit. Tunc ergo iuuentudas uniuersum in circuitu ciuitatis & edificauit turres custodes eius de puteis. sed & bethsura munitissima ea pro castello edificauit ne populus ibidem arcem tyrannidem exerceret. Hec de pugnis iude machabei

Post hec gentes finitime regioni circa sedentes. & robur iudeorum grauiter ferebant. & quotidie quebatur eos. Quos iudas uiriliter debellauit. & pepulit. & plurimos plagis magnis. & grauibus. & frequenter contra timotheum ducem filiorum amon. & pugnauit cum. & uastauit urbem. & idumeam. Et congregatus est gentes que erant in galaad. aduersus iudeos. qui erant in finibus eorum. Qui fugientes in thenay. miserunt ad iudam ut ueniret eis auxilium. nuncientes quod festinaret timotheus capere eum qui confugerat. Cumque adhuc legerent epte. supuenerunt nuncij a galilea. nichanores congregati

eos qui erat in ptolomaide & tyro & sydone. ad ipsos iudeos. Ex quo ubique hostibus uictrias misit iudas symone fratrem suum cū tribus milibus electorū in solacium galileorū. Ipse uō cū ionatha fratre suo & octo milibus equit in galaaditim. relinquens in iudea iosephum et azariam duces ut seruarent iudeam. sed cū illo hostium multitudo bellū cōmoueret. Et uenit symon in galileam. & contra fecit gentes ab eo. Et persequens eos usq; ptolomaidem. & tulit spolia eorū. & iudeos qui trucidabat captiuos & rediit in iudeam. Iudas uō & ionathas trans fretum iordanis ambulauerunt uiam trium dierū per desertum. & occurrerunt eis nabuthei. & susceperunt eos pacifice. & narrauerunt eis que acciderant fratribus eorū in galaaditide. & quomodo in multitudine tenerentur. cōprehensi. Iudas uō macchabeus filius & spoliauit. Et fugiens nocte cū diuido uenisset ad ptolomaidem. uidit posteriores scalas & machinas ut cōprehenderent multitudine. Et uenit post eos tribus cornibus & insonuit tuba. Et clamauit timotheus cognouerunt. quia machabeus. & fugerunt ab eo. & cecidit in eo eis fere octo milia. Et uastauit iudas castra gentium in galilea dictis ide. Post hec congregauit timotheus exercitu altu. et sedit contra torrentem. Iudas uō abiit obuiam illis. Et aut timotheus principib⁹ suis. Si transierit iudas ad nos. poterit poterit aduersum nos. Si uō timuerit transire. & castra posuerit extra fluuiū. transeamus ad eum & poterimus aduersus illū. Et transiit iudas torrentem relinquens post se qui clamarent neminē remanere. Et cum transisset gentes fugerunt ad fanum quod erat in carnaym. Iudas uō succendit ptauit cū omnibus que erant in eo. Tunc congregauit iudas omnes israelitas qui erant in galaaditide et minores & paruulos ut uenirent in terram iude. Cum uenisset in ephron pugnauerunt a cuibus transitu et noluerunt eis aperire. Et erudiauit iudas ephron. & transiit p eam super interfectos. Et erat iudas congregans extremos p totā uiam & exhortans eos. Et transisset iordanē ascenderunt in montem syon. & obtulerunt holocaustā quod nemo eo eis cessisset. Et reuersi sunt in eadem die iudas de galaaditide et symon de galilea ante pascha uō dū aperiret iosephus & azarias uolentes sibi fieri nomē congressi sunt cū gorgia & fugerunt & ceciderunt de ipso duo milia. Et magnificatus e iudas in israel. qui quasi ignem accendebat. quia p̄parauit iosephū & azariē ne egrederet. Et uastauit iudas idumeos et philistiim. & prostrauit samariam declinauit in azotum. & combussit aras et deos eorū. & cum spoliis rediit in iudeam.

De morte antyochi.

Quum hoc fieret in iudea pambulabat antyochus in partes regiones. Et audiuit auaritiam ee elymaidem in pside opulentam. & templum ri ca locupletē. in quo erat uelamina aurea. & loricē. & scuta que reliquerat alexander. & quidē predari cam. sed no potuit. Nam elimaite fugierunt cum ignominiose. Et nuciatum e ei in ua. quomodo fuga erat primceps eius in iudea. & ueniens in persidem. uisit agere rem cum sine ut missione supbe minas uenturū se ierosolimam. & facere eam politudinem in ydeos. Et statim aspre

hendit eu[m] Capolis quod e multum amaris
et andros quod e bu[n]de
dolor us[que] poliaidem dest receptua
cerit et co[n]
tra multos ecclauerim[us]
tyrit illium impetu cunte de curru ca-
dere · t collisus e · Et manifestum de[us]
in eo iudicio suam · ut qui sibi indebi
tur · ecam fluctib[us] maris imparc · t
nocumu altitudines in statu appendi
in gestatorio portetur · Et ebulie-
rut vermes de carnibus ei[us] t pute
tos effluebat · t fetore illi[us] grauabat
exercitus · Cui[us] nec ipe fetore sum fre
potuisset · Ductus t ad cognitione sui
lemire et aut · Justinu[s] e mortale subdi
tu ee deo · Et nouebat se liberaturu[m]
iudeos · t pares athenensibus fore · u
Pollicebat[ur] quos sequeturi iudeum ·
t in om[n]i loco peraturu[m] de patrem ·
Et despans · sepsit omia h[ec] ad iude
os · orans ut fideli · adhereret anti
ochio filio eius · Cumq[ue] ppiret se pari
bre ppter templi violationem imitat[us]
e iosephus polibiu[m] viru[m] bonu[m] dnosse
deo periisse antiochum · et voluerie
templu[m] diripere in ppe deuastare · sta
qui retinere[n]t ego paru · sed cu[m] ecclesia
tur · nisi reuera terret · Hic patet se
cundum opinionem iosephi · quia leg
cohibebat manum · t non animum ·
Exin vocauit antiochus philippum
collectoreum suum · t constituit eu[m]
tutorem regni · dans ei diadema sto
lam · t anulum ut ferret ea ad anti
ochum filium suum · t ponere[t] eum
sup solium regni · Et mortuus e anti
ochus pessime in moribus · t misembiliter ·
Quod cum accepisset lysias · constituit
antiochum quem nutrierat · regere · t
vocant cum eupatore · De obsidi
one rer[um] ·
Tuc capitulat
udas ut obsideret eos qui
erat in arce ppidi · t fecit ballistas
& machinas · t coportunit aggerem ·
Tuc egressi sunt quidam de obsessis
& adiunxerunt se illis · aliqui de impijs
israel · t venerunt ad regem ac dixerut
Quousq[ue] no[n] iudicas nos qui decreuimus
seruire patri tuo · t tibi · Ascende · t libera
obsessos tuos · t redde nobis hereditates
nras · Et mitus rex bethemet collegit
exercitum · t de regnis aliis venerut
ad eum ducenti · t erat centum
milia peditum · t viginti milia equitu[m]
& elefanti triginti duo · ac applicuit
bethsuram · ut oppugnaret eam · Et
recessit iudas ab arce · t admouit ca-
stra contra castra regis · Et ordinauit
rex diuisis exercitu[m] · t ostendit ele-
tis sanguinem uue · t mori · ad acuen
dum eos · t plus
Et asseruit
Ad bibendu[m] ut ei
lesceret fortide cum
fortis elefa
tis ad custodiam mille peditis loricati ·
& equites quingenti · t turres ligne
e erat sup singulos · t in turre trigi
ta duo viri pugnates desup · t mitus
magr bestie · t distena ep[s] erat
regis sup motes · Alij p loca ibant
humilia · t resplenduit sol in clipeos
aureos · t resplenduerut motes ab eis ·
Et appropinquauit iudas cum suis in
plium · t cecidit de exercitu regis
sexcenti viri · t vidit eleazarus
filius iude unam de bestijs cateris e
minentiorem · t arbitratus rege esse in
ea incubit p hostes · t subsist elefan
tum · t effodit eum in umbilico · t
cadens elefans oppressit eum · Tuc
dixerut
Elefant[um] adhuc rugo
uidei ap[ud] eum habet dire quod illo
rio · Et as
sumo peneraui pr · sed
cecidit rex
in umbilico eius peneuit
ap[ud] eos · t capta bethsura
bius e
pons q[ui] custodieb[at] in ea obsedit te
rusalem · Et statuit illic balistas ·

machinas · & igne iacula & scorpios
ad mittendas sagittas & fundibula.
Esse autem no erat in urbe · eo q
septimus annus erat & egressi sunt
plures · Tunc audiunt hyrcani quod
philippus redierat a pside & que
bat sustinere regni negocia & sug
gessit regi dicens · Deficimus coridi
e & esca nobis modica · et munu
tus & locus que obsidemur · & mori
bit nob oino de regno · Demus
ergo dextras hostibus istis structen
tes ut ambulent in legibus suis &
sa·uient nobis / Et fiat pace uni
uit rex & principes eius · Et misit
motem syon · & videns nunciorne
loci · rupit iusiurandum · & destruit
murum in gyro · Et reuersus antio
chiam inuenit philippum dominte
in ea · & bi occupauit ciuitate ·

Eo tempe De rege demetrio
regnat demetrius et fit clus ·
celeuci filius ab urbe roma & ascē
dit in ciuitates maritimas · & regna
uit ibi · Hunc dum adhuc puer
esset patruus eius antyochus epi
phanes puauerat regno · & descē
dit roma in adiutorem patruu
sui · Audiens uo patrum defuncti
rediit & plures receperunt eum ·
Quē & antyochum lignum occidit
& lignum ut traheret eos ad eu dū
cum accepisset aut · Nolite michi
ondē facere cor̄ · Et occidit eos
quotq; · Et sedit demetrius sup
solium pris sui · Tunc venerunt ad
eu impii ex israel · & alchimus aaro
nita dux eor̄ · qui volebat fieri
sacerdos · & accusauerunt iudam ·
dicentes · perdidit iudas omes
amicos tuos & nos dispersit de
terra iuda · Mitte ergo uiru qui
uadis qui videat exterminium
& uindicet · Et constituit rex alchi
mum principem sacerdotum · & misit
cum exercitu bachidem in iudeam ·
Qui misit nuncios ad iudam & fres
eius in dolo loquentes de pace · & no
attendit iudas sermonibus eor̄ ·
Multi uo de ipsis ceciderat ei dicentes ·
Homo sacerdos de semine aaron ue
nit · no decipiet nos · Et egressi sunt
ad bachidem · & occidit ex eis sexaginta
uros una die · sedm illud · Carnes
sanctor tuor effuderunt in circuitu ieru
salem · & no erat qui sepeliret · Hinc
fugerunt ab eo dicentes · Non est eis
ueritas & iudicium · Tunc recessit ba
chides a iudea · & applicuit in bethsba
et misit eos ad eos qui a se fugerant
occidit & proiecit in puteum · Et com
misit regionē alchimo · relinquens ei ad
iutorios · & rex ipse abiit ad regē in an
tyochiam · Tunc alchimus sollicitabat
omes ubis · & ad libitum eius loquebat
subito manu ualida trucidauit eos
ex illis · & scut mala in ipsis plu
rimas gentes · Quod audiens iudas ·
misit exercitu in regiones · & fecit
iudicium in uiros desertores · de
deus autem alchimi · quod no posset
iudam sustinere rediit ad regem · accu
sans iudam in multis · Et misit rex
nicanorem qui erat eos fugat · roma
in iudeam · mandans ei exterminare
populu · Et uenit nicanor

cum exercitu & simul

cum ejcatu: & locuc & ad iudam
ai dolo. illis praeiad & salutauc
sruc se iucem. Sg ai iudas inel
lexisset misdias dolust. & fugit
ad suos. postea congressi sunt iudu
iucum cephu salama & iudus iu
das fugit in cauernas dauid. Et e
gressi sunt sacerdotes ad michanoren
supplicantes & ondentes holocausta
que offerebat pro rege. Et irrisit
spraut eos. & apponens manu capiti
suu uouit. Nisi tradidens fuit mihi iu
das ai rediero succendam domi istho
Et recessit michanor a iersm & uen
in bethoron. & suscepit ejcatu sprie
sibi destinatu. Et ejnut iudas ai
tribus milibus p eu & consertum
prelium tercia die mesis adar. Et
conuicta sunt cast michanoris. & cca
dit ipe primus & fugit ejcatus eius
spoliis & armis. Et egressi de castell
iudee in circuitum persequebant eos
usq ad gasu. & caput michanoris
amputatu & dextram qua superbe ex
tenderat suspenderunt ea contra ie
rusalem. & lingua eius minutatim
massam dederunt auibus ad comede
dum. Et statuerunt diem illa solleph
nem omnibus annis. Et siluit terra
iuda aplius p dies paucos. De

Tunc epla a iudeis missa ad iu
audiunt iudas nos & de fide & os
nomine romanoz et uirtutes eoz qs
fortiter in orbe. & quos uolebat uel
priuabant regno. uel expulsos ame.
et quod eis amas optime consuabat
amicicias. & quod in omnibus istis ne
mo postulabat sibi diadema sed suc
rant sibi curia et trecentos uigint
consilium agentes. Et misit romam
expolemium filium iohis & iasonem
filium eleazari. dan mirantes amiam
imperii. iudas machabeus et frater
eius & ple iudeoz miserit nos ad uos
statuere amicicia uobiscum et soci
tatem et ut auferatis ab eis iugum
greco. placuit gs sermo romanis et
scripserit federis forma. et rescriptum in
tabulis eneis miserunt in iersm ut ext
sit memoriale in sion modum. Bene
fit romanis et genti iudeoz in mari
et in terra. & pax meum. Quod si insti
terit bellu romanis. aut sibi fuerit
gens iudeoz no accipiens stipendia a
romanis. sicut placet romam iudeis
Time scripserit romam ad demetrium.
Quia grauasti iugu tuu super amicos
meos & socios iudeos. Si ergo iterum
adierint nos adiuuabim te. faciemus
illis iudicium et pugnabim cu eis
terra mariq. De morte iude.

Postea cum audisset demetrius
qma cecidit michanor cum suis.
misit rursum in iudeam bachidem &
alchimum. & dextrum eorum cornibus. &
applicuerunt — exercitum ad iersm. Et
surgentes abierunt in berocam. & iudas
posuit castra in laisa cum tribus mil
bus electoz uiroz. Quos uidentes multi
tudinem hostium timuerunt valde.
Et subtrahentes se de castris. nec re
mansit cum iuda nisi octingenti
uiri. Sed et iudas corde dissolutus
est. Nam bellum pungebat eum
nec habebat tempus congregandi. Et
locuti sunt ad eum qui residui erat.
Non potuimus ad eos. sed liberemus
animas nras. nos. & reuertamur ad
fres nros. & tunc pugnabimus aduersus
eos. Cum iudas absit istum rem fuit.

ur fugiam? ab eis. et sup̄ meditemur ob-
gerimus gloriæ mē sed moriamur in vir-
tute ap̄ter fres nros. Et congressi sunt
cum hostibus et expugnabat cornu dex-
trum. Qui aūte in sinistro erant bene-
rūt eis a tergo et magnatu est plurium
et cecidit inde et ceteri fugerunt. Simo
autem et ionathas fres eius rēdimentes
corpus ab hostibus tulerūt illud in mo-
dim et sepelierūt illud in sepulchro pa-
trum suorū. et planxit eū ptē tre plāc-
tu magno. Et ministrauit in diē illū
et fecit ē funus magna. et tradidit se-
pulchrū omnē regio. Et elegit bachides
pios viros. et constituit eos duos regē
omnē. qui psequebant amicos inde. et co-
gregati sunt amici inde. eligentes iona-
thā p̄ ducem sibi. Q Ionathas p̄ inde
Et fugerunt fugit & de morte iohis
ionathas loco inde fres sui. et
querebat bachides eum occidere. Cum
ionathas eum suis fugit in desertum
rechue. et misit fratrē suum iohen ad na-
butheos. ut comodaret ei apparatum su-
um qm erat pulcrū. Et exeuntes filii
iamb. prauerunt iohen. et tulerūt omnia
que habebat. post hec memorati ē io-
nathe et symon frē ei. quod filii iam-
bri facerent nuptias et ducerēt sponsam
de madaba. et fugerunt ad eos
de insidijs et prauerunt multos in ipsis
vnum sanguis fratrē suorū. et reuersi sunt
pam iordanis. Et audiuit bachides et
venit in die sabbatorū in virtute ma-
gna. Et dixit ionathas ad suos. Surgi-
te bellum ego aduersus agna vero iordanis
hinc et inde et palides et saltus nō
ē vobis intendi. Clamate ergo in ce-
lum. et pugnemus. Et conuersum ē bellū
et ceciderūt ex parte bachidis mille vi-
ri. et reuersus ē bachides in fugā. Et
reuersus ē bachides in iherm et edifi-
cauit in iudea ciuitates munitas et
posuit custodiam in eis. et accepit fili-
os principum regionis obsides. et po-
suit eos in arce in iherm in custodia.
Tunc precepit alchimus destruere mu-
ros domus sce interioris. et destruere opa
p̄phetarū. Cumq̄ cepisset destruere. pe-
cussus ē paralysi. et mutuus ē ei sermo
meus magnus. Tunc reuersus bachides ad
regem. et siluit terra iuda duobus ānis
post quos vir iniquus misit redire
erunt bachidem in iudea. Qui uolunt oc-
culte comprehendere ionathan. sed no
potuit. Iam innotuit consilium eius
ionathe. Qui comprehendens quinquaginta
viros de his qui insidiabant ei occidit
eos. Et secessit ionathas cum suis in
bethesi que ē in deserto et firmauit
eam. Et ascendit bachides in virtute
magna et obsedit bethesen. Et egres-
sus ē ionathas. et reliquit symonem
in ciuitate. et fecit ionathas sibi no-
men. et peruenit p̄ noctem mitos
hostium in tabernaculis eorū. Symon
vero egressus de ciuitate. suscendit
machinas et pugnauerunt cont̄ ba-
chidem. et contritus ē ab eis. et irati
ē bachides cont̄ viros qui reduxerūt
eum in iherm. et multos ex eis occi-
dit. Quod audiens ionathas misit ad
eum legatos comporte pacem cum
ipō. Qui libenter accepit. et fecerunt
se michil mali eorum ionathe om-
nibus diebus vite sue. Et reddidit
ei captiuitatem quā prius ceperat de
terra iuda. et rediit in terr

stia. & cessauit gladius ex ipsis. Et
fecit ionathas in machimis. iudicans
ibi populum et eximmus impios in ipsis
Eo tempore deo[rum] confederatos alexandri
ascendit alexander. & ionathe
filius antiochi epiphanes. et occupa
uit ptolomaidem et regnauit in ea.
Quod audiens demetrius congregauit
exercitum et misit ad ionathan ut
faceret pacem cum eo. ne ante alexa
dro. ipse prior dedit ei potestatem congre
gandi exercitu. et obsides qui erant
in arce. iussit ei reddi. Et uenit io
nathas in ierlm. et cepit mouere
cum eis. & mutauit mortem ipsi
in arcanis. Et fugerunt insidiatores
quos posuerunt bachides in iudea.
tunc in bethsura. aliqui remanserunt
que erant eis ad refugium. Et nuti
uit alexander. promissa que fecerat
demetrius ionathe & pugnauit. & uir tu
tes quas ipse fecerat. & fines eius.
et scripsit ad ionathan dicens. Gau
dium habeo de te quod uir potens es. et
aptus ut sis amicus mihi. Et nunc
constituimus te hodie sacerdotem gen
tis tue: et ut amicus regis uocaris
Et misit ei purpuram et coronam auream
et induit se ionathas stola sancta in die
sollempni scenopegie. Et congregau
uit exercitu & fecit arma copiosa. Qd
audiens rex demetrius contristatus
est. et remisit ad ionathan hoc ver
bum. Quare in amicitia mea. fecisti
ab solito omnes iudeos a tributis. et
pacem feci que cum ierlm. do simo
sacerdoti et omnem auru iudeorum q
tam regno meo capiuna. relinquo
liberam gratis. et quod omnes dies
sollempnes sint dies immunitatis et
remissionis. & dies decreti circa illos
dest tres dies ante sollempnitatem
et tres post. ptolomaidem et finas ei
tutes et confines eius do simo sacer
doti ad necessarios sumptus templi et
singulis annis quindecim milia siclorum
argenti. ad instaurandum opa templi.
et ad munitiones muros in ierlm. et
in iudea sumptus de reditibus regis
dabuntur. Ionathas autem et ipsis non
credidere ei. Et complacuit eis in a
lexandri. et fuerunt ei auxiliu omnib
diebus. Tunc congregauit rex alexand'
exercitum. et mouit castra contra deme
trium. et fugit exercitus demetrij. Et
cecidit demetrius in die illa. Tunc
misit alexander ad ptolomeu regem
egypti dicens. Da michi filia tuam
uxorem. Et accipiens ptolomeus
significans ut occurreret ei ptolomaide.
Et exiuit ptolomeus de egypto et
filia eius cleopatra. et occurrenti sibi
alexandro in ptolomaide dedit ei
uxorem. Tunc alexander. uocauit
ad se ionathan. & ueniens ionathas
ptolomaidem muenit grauiter in con
spectu duoz regu. et uenerunt quida
pestilentes existentes post eum & accu
sabant eu. Sed no attendit ad
eos rex. sed magnificauit ionathan.
et induit eu purpura. et sedere eu
fecit primos amicos. Sunt autem qua
tuor regalia insignia. purpura. fibu
la aurea. diadema et septrum. Et
reuersus e ionathas in ierlm cum
gloria. Qd' audiens apollonius a iona
Post tres annos uenit tha-
demetrius filius demetrij ad ter
ra. Hic occiso pre in prio fugit ad
cretenses parentes matnos et re
sumptis uiribus redijt in maritima
philistheoz. et in syriam celes. et con

sumit apollonium ducem exercitus · qui p=
uocauit ionathan in prelium qui assu=
tis decem milibus egressus e de ioppe ·
et ueniens iope expulit inde apollonium ·
et obtinuit ea · Et iuit apollonius azo=
tum & mscatus cu ionatha · et comise=
runt prelium in campo et fugierunt eq=
tes apollonij in azotum · et misserunt si=
mul dagon · ut se tuerent · & succendit
ionathas cu tricenis et simul et eos que
ruit in eo · Et fuerunt de occisis in ca=
po & succensis in igne · fere octo milia ·
et transiuit ionathas in ascalone · et re=
cepit eu ascalonite in gloria · Et redit
ionathas in hierm · et audiuit alexander
rex de uirtute eius · et addidit ad hec glo=
rificare ionathan · Et misit ei fibulam
auream que solet dari cognatis regi=
et dedit ei accaron et omes fines eius
Et cum iuisset duobus ionathas in
ligneis regijs · forte signu erat de re=
nouacõe regni iudeorum · et ascendit alex
ander in superiores partes alicie · et egres=
sus e rex egypti contra eu in uirtute
magna · querens obtinere regnu alexa=
dri dolo · et aperiebant ei omnes ci
occurrebat ei · Hic enim mandauerat
alexander · Et transiens in singulis
ciuitatib⁹ relinquebat custodias · Et
ut appropinquaret azoto · uiderunt e
templum dagon succensum et cetera
demolita · et tumulos eoz qui cesi fuerat
et dicebat · Nec fiat ionathas · ut mi=
dam faceret ei · Et tacuit rex · Et
occurrit ionathas ptolomeo in ioppen · &
salutauerunt se · Et abiit ionathas
cum rege usq; ad flumen eleuthe=
rum · et rediit in hierm · Cuius ptolo=
meus obtinuisset ciuitates usq; se=
leuciam maritimam misit ad demetriu
dicens Veni coponamus pactu · & da=
bo tibi filiam meam · Penitet eum me
quod dederam illa alexandro · Et tollet
filiam suam dedit illa demetrio et recef=
sit ab alexandro manifeste · Et uenit
uit ptolomeus antiochiam · et imposu=
it sibi duo diademata egypti et asie ·
Tunc alexander uenit contra eum in bellu=
et uictus e a ptolomeo · et fugit in a=
rabiam ad parentes maternos cum
antiocho filio suo · Rex autem arabu
timens uirtutem ptolomei occidit alex
andrum et regnauit filium · Et misit
caput alexandri ptolomeo · qui gauisus
e · sed post est ne tercia die moreret ·
et regnauit demetrius in loco patrum
suorum · De ionatha q̃ misit demetrio ut
expugnaret ionathas turrim
In diebus illis dedos & auxiliu
quidam uiqui eo ipse · Qui im=
tus uenit ptolomaidem et sepsit io=
nathe ne obsideret arcem · sed occur=
rit sibi festinato · et elegit ionathas de
seniorib⁹ suis · et dedit se pacifico · et
accepit pecuniam militum mimo · et
uestes · et abiit ad regem · & dans ei
munera inuenit gratiam in conspectu
eius · et licet multi accusarent eum mag=
nificauit eum rex in consp⁹ omnium
et statuit ei principatu sacerdotij et
que ea habuerat prius · et uidens
demetrius q̃ filius tercia in conspectu
suo · dimisit exercitum in loca sua · et

retinuit secum exercitum pegrinum · et minima erant ei omnes exercitus patrum eius ·

+ Tryfon autem erat quida puer a alexandri prius · Qui videns q omnes exercitus murmurabat contra demetrium iunt in arabiam ut reducat inde antyochum filium alexandri in terram patris sui · Eo tempe dum demetrius erat offensus suis · misit ad eu ionathas ut eiceret eos qui erant in arce in ierlm et qui in presidiis erant · quia impugnabat ierlm · et inscripsit demetrius dicens · Hec et maiora facia tibi cum fuit oportunum fiute ergo vte feceris si mittis mihi viros in auxilium · quia discessit exercitus meus a me · Et misit ei ionathas tria milia electoz virorum in antyochiam · Et delectatus est rex in aduentu eoz · Et congregerunt antyochenses contra eum fere centum viginti milia · et volebat interficere regem · Et fugit rex in aula · et misit videos per civitatem et occiderunt centum milia hoim · et liberauerunt regem · Residuum vero ciuium dederunt despectui regi · et fecerunt pace · Et glorificati sunt vides et rediit in ierlm · et stetit coram conspectu demetrii · et nichil ei omnia que dixerat ionathe et recessit ab eo · et vocabat eu balde · De antyocho ado

c Eo tempe regnius seleucie · · · et tryfon de arabia reducens antyochum adolescentem et imposuit ei diadema · Et congregata sunt ad eu exercitus quos dispersserat demetrius et pugnauerunt contra demetrium · et fugit · Et oppugnauerunt antyochus et tryfon antyochiam · Et scripsit antyochus adolescens ionathe dicens · Confirmo tibi sacerdocium · et constituo te super quatuor ciuitates ut sis de amicis regis · Et misit ei vasa aurea · dans ei potestatem bibendi in auro et esse in purpura et bibere fibulam auream · Et symone fecit eum constituit ducem a termino tyri usq ad fines egypti · Et exiit ionathas · pambulabat ciuitates et venit ascalone et occurerunt ei honorifice · Gazenses vo prius resistentes ei postea dederunt ei dextras · et accepit obsides ab eis et misit eos ierlm · Et pambulabat regiones usq in damascum · agens regm negocia · Et audiuit ionathas quia principes demetrii qui erat in cades galylee cu exercitu magno volebat eu remouere a negocio regni · et occurrit illis ipse quens frem suu symone int qum ciuitatem · Et congressus e cu eis · et fugerunt omnes qui erant cum ionatha preter duos · Et fecit ionathas vestimenta sua et ora ut et aggressus hostes constituit eos in fugam · et persequebatur eos · Et vidit quos recesserat ab eo · Et misit eis hostes usq ad castra eorum · qui erant in cades · et ceciderunt ex eis tria milia · et rediit ionathas in ierlm · Et misit ionathas roma renouare cu eis amicitiam · Spartanis quoq; scripsit quos simi lacedemonios dicunt dicens · Pridem scripsit nobis arius rex vester · sub omnia simo sacerdote videor · quia de gente abrahe estis · et scripsimus vobis similiter · Et iste memores sumus vri in sacrificiis et observationibus nris sicut decet meminisse fratres · Et nunc misimus ad vos ut renouemus fraternitatem · Et respexerunt spartiate · Pecora mea

et possessio mra ura sit & ura mra
et mmunita & firmitas. Et audiuit
ionathas quod uerj egressi sint prin-
pes demetrij demetrius eu exercitu multo
fiij quā prius et egressus & aduersus
eos. Qui aū audissent abierūt ionathe
nocte fugerūt reliquerūt focos i ca-
tris. Et mane msciēs & eos ionathas
et nō comphendit. Transierat enim
flumē elentherū. Et diuisit ionathas
ad arabes qui dicūt zabadei et pausit
eos Symon aute descendit in ioppe
iudicauit enim quod uellent psidium
tradere grecis quibus demetrij et posuit ibi
ausiliū. Et rediit ionathas in ierlim
et mmouauit muros in ea. et mul-
tiplicauit eā ualde. inf arce et cōmisit ut
eet cimerus singulis in terra. & ne-
emant negl uendit. Dest no indige-
tes bona aliorū. Eo tempe cogitauit
trifon ocide antiochum adolescentē
et impone sibi diadema. sed timuit
ionathan fratrē ipius defensorem
antiochi. & elegit ut eū pius oc-
ideret. Deposit ergo ionathe ut occ-
ideret eū in bethsam. Et ve[illegible] ad
eū ionathas cum quadraginta mi-
libus uiroꝝ. Videns ergo trifon quod
nō posset extende manū in eū. honora-
uit eum. dans ei munera. & pre-
cipiens exercibus suis ut obedirēt
ei sicut et sibi. Et ait ionathe. Et
quid uenisti ierlim. Exige tibi pau-
cos & uen mecum in ptolomaide. et ego
dabo eam tibi. & reliqua presidia et
omēm ordinē principales exer-
cū et reuertar et recedā. Et credidit ei ionathas
& remisit in iudeam exercitū. & re-
tinuit tm ea milia. Ex quibus ecia
dimisit in galileā duo milia. et
erāt mille cum eo.

Cumq; intrasset ptolomaidem. cō-
gregauerūt eum cives. et omes
qui erāt cum eo interfecerūt. Et ipsum
occiderūt in gladio. Et misit trifon
et occidit ionathā & filios eius
Et accelerauit symon edificare
muros ierlim. et misit ei legatos
dicens. Pro argento quod debebat
fratri tuo ionathe misi ad eū legati-
os

asiā. Tunc edificauit symon pfidia
in iudea et misit ad demetrium ut fa-
ceret pacē ei eo. Et mittens nūmera
rogauit ut fiaret remissione regio-
et respōdit demetrius dicens. Qnera
suscepimꝰ. et pacē fiamꝰ magnam
vobiscū. remittentes ignorātias et
peccata. usq; in hodiernū diem. et ab-
solūimꝰ nos ab om̄ tributo. Et abla-
ta e iugū gentium ab isr. et cepit
cepit scribere ꝓpls isr in tabulis ere-
is et gestis publicis anotiones tpis
in hunc modum. Anno primo sub sym̄o
ne summo sacerdote magno duce et
principe iudeoꝝ. Tunc descendit sy-
mon in gazam et obsedit eam. et ei-
cit ydolatras et ydola de ciuitate et
mundauit edes et collocauit in ea
libros qui legē facerēt et munit
eam. et fecit sibi habitaculum et obse-
dit eos qui erāt in arce in iherl̄m.
Et dixerunt ad symonē ut acci-
pet deotus et dedit illis. Et eiecit
eos inde. et mundauit arcem a coīa
minationib9. Et intrauit eam cū mu
sicis instrumētis ymnis et cytaris
palmarū. sticēs ut omnibus annis
agerēt dies hic cum lētitia. Et vi-
dens symon iohannem filiū suum quod
vir esset pfectꝰ et posuit eum sub se
ducem. et dedit ei gazam ad ha-
bendum. Tunc congregauit rex de-
metrius exercitum et iniuit me-
diam ad contrahenda sibi auxilia
ut expugnaret trifone. Cū au-
ēm rex ꝓfidis et medie. misit unus
de principibus suis qui perus-
castra demetrij et comprehendit
eum vivum. et posuit eum in carcere
in custodiam. et silunt ei iudei
dicebꝰ symonē. Qm̄ fecit sibi in-

pem in portum et in littus in insu-
lis maris. et dilatauit fines gentis
sue et abstulit iniudiciam. et ter-
rā quisq; sub iuge sua et sub ficu
sua. nec erat qui eos terret. Et
misit symon ad spartiatas ad mōiada
fraternitatem. Romanos quoq; misit
depēs aureū mnam. mille. et sta-
tuerūt ei romani libertatē. et scripserūt
in tabulis ereis fedus que posite sunt
in titulis in monte sion. De antiocho
Eo tempe epūs filio demetrij
antiochus filius demetrij in
terrā patrū suoꝝ. Et cōuenerūt
ad eum omēs exercitus itā ut pauci
erāt cum trifone. Et dixit antio-
chus symoni et genti iudeoꝝ dicēs
Scitis vos omia que contra re-
mist vobis reges ante me. et ꝓmitto
vobis facē pacē cum ꝓximis numismatis
in regione tua. Cumq; obtinuero reg
num magnificabo gentem tuam et
templum in gloriam magnā. Porro
trifon fugiens antiochum puerū
mam recepit se in dorā. et obsedit
eum antiochus et obsedit ciuitate
terrā et mari. Eo tempe lucius con
sul romanoꝝ scripsit regibus et re-
gionib9 in oriente ne inferrent
mala amicis suis iudeis nec opē
ferrent inimicis. et si qui pesti
lentes de iudeis confugerent ad eos
traderet eos symoni principi suo
dorum. ut vindicaret in eos secm
legem suam. Antiochus autem
rex obsedit dorā secūdo. et con
duxit trifonem ne pcederet. Et
misit ei symon duo milia bouꝝ
in auxilium. et argentū et auru
et vasa copiosa. Qui nolūt ea
accipe. sed fregit pactum quod fe-

egrit amy eo · et misit ad eū athenobiū
mandans ei ut reddet ei urbem que est
my iertin et iopen et gazam et tributū
locoꝝ quibus dnatus fuat · alioquin be-
lū ei expugnaret eū · Et audit athe-
nobius my iertin glām symonē et appara-
tum copiosum et affluentia my auro et
argento et obstupuit · Et rndit symon ·
Terrā alienā no tulimꝰ · sed hereditatē
patrū nrōꝝ · que ab inimicis nris iniuste
alio tempe possessa e · Et tu iniuste
tenes ioppen et gazā · et quia multa
facies finib⁹ nris · dabim⁹ tibi locū · et
erimus tibi amici · Et placuit ei verba
symonis et gloria ei⁹ · Et misit ei rex
tria magna · porro · trifon fugit nauigio
my ortis ofulda · Rex autem ysequitus tri-
fonem constituit eū debere dare mar-
timū · et reliquit ei cētum ut expug-
naret iudeam · Et edificauit cendebe-
us cedronem · collocauit my ea militēs ut
custodirent fines iudee · Quod ei cōue-
nit symon · Vocauit duos filios suos
seniores iudam et iohen et aut illis ·
Ego et fres mei expugnauimꝰ hostes
nros · ab adolescentia usq⁹ my hanc di-
em · Vos ergo estote loco nro
et pugnate pro gente nra · auxilium
uero de celo iobiscū sit · Et dedit ex
viginti milia pugnatoꝝ et equites ·
et ascendit ire aduersus cendebeū · et ad
flumina torrens mt eos · et timuit
ipse transire · Et transiit iohes
primꝰ et cecidit ire eū omnes · et consu-
mpsit sagitis tribus · Et comissus e my
fugam cendebeus et castra eius · et
ceciderunt ex eis vulnerati multi ·
vulnerati e et iudas fr iohis et
misceri e iohes fugientes usq⁹ ce-
dronem · et ceciderunt ex eis duo mi-
lia virorū · et rediert filii symonis
in pace · De morte symonis et filiorū

Porro ptolomeus filius
abobi constituit eum dux in
campo iericho · Erat enim gener sa-
cerdotis et exaltabat animū et arro-
tum mittere · et cogitabat occupare
regionē · et cogi-
tabat malis afficere symonem et fi-
os eius ut tolleret eos · Symon au-
tem perambulabat ciuitates regionis
curans solicitudine earū · Et descendit
my iericho ipe nepos et mathatia filii sui ·
et suscepit eos ptolomeus in munitiō-
culam que edificauit my dolo · et fecit
eis conuiuium magnū · et abscondit
ibi viros · et postea conuiuati ei armis ·
et occidit symonē et duos filios eius
et reliquit mala pro bonis · Quam
uerens symonis ei duobus filiis ei⁹
minoribus scribens · et misit ante
eos rogans ut mitterent ei exercitū in
auxilium · et traderet ei regionem
et ciuitates et tributa · Alios quos
eos ad tribunos ut uenirent ad se · et
daret eis argentū et aurū et dona ·
Alios quoq⁹ misit occupare iericho
et muros templi · Porro · alios mi-
sit in gazam ut mortificaret iohen ·
Ipsi autē quidem my gazam ue-
niunt iohi que sibi nuntiat · Et ipe
festinauit occurrere ei · et occidit
eos qui uenerat ipse enim · Et fecit
principes sacerdotii p⁹ primi sui

Incipit liber machabeorum ·

Secundo libro machabeorum
nio e hystorie prosecutio · et
prosecutio recapitulatio · Est
enim epla que scripsit iudas macha-
beus et senatus iudeorum et iherosolimite

dispersiõm ideoꝝ que cruciabat ꝑ diuersas regiõnibus orientis. et maxime in egypto. in qua mãsuauerãt eos duas ad se sollempnitates nomine mãsuetudinis. hominũ ut eas susciperent et sollempnizarent quotannis. vna de purificatione templi qua fecerãt octauo mense. et quinta die mensis aselei. id est decembris. post tres annos pollutionis eius ab antyocho. altera qua mãsuerant per quindecim dies de mensis adar. que dicebatur uocc̃ phurim. pridie mardochei diem qua mãsuerant pro mirabili uictoria qua habuerãt interfecto aman ydumeo. eiusq; capite et manu contra templi suspensa. predictum modo hortantes. ut sollempnem agerent diem scenopegie et diem ignis que dicitur de erassa aqua. quando necmias oblatis sacrificia. In hoc autem loco hymnũ epistole legitur. neḿias ascendisse archam et altare mansi. in quo moyses ascendit. et vidit dei hereditatẽ et accesserũt quidam ꝙ sequebant neḿiam ut notarent sibi locũ. et ne posset inuenire. Quos cum increpans neḿias dixit. Ignotus erit locus donec congreget deus congregationem populi et propitius fiat. et tunc dominus ostendet sortes. et apparebit maiestas domini. et nubes sicut in diebus moysi. et sicut cum salomon orat ut locus sanctificaretur magno deo. Quod igit̃ scripsit in hymnũ epyphanii dixisse ieremiam alicui de manifestatione arche. forte mysticum sit. Hec autem ideo solemnitas uidetur sine causa bis mãsisse sollempnitates recapitulauerunt ꝑ epistolas bella. que fecerat contra hostes que fecerant contra hostes. qui frequenter ebullierant de pfidia. et quomodo liberati erant adeo in manu fortis et signis et prodigiis in omnitabilibus

In hac autem recapitulatione apposita sunt quedam que in predictis non leguntur. hystoriarum quoꝝ quedam iam supposuimus quedam vero ubi supprimenda nunc supplebimus. Forma vero epistole hec est. Populus qui est hierosolimis et in iudea senatus et iudas aristobolo magistro ptolomei regis qui est de genere unctorum sacerdotum et hijs qui in egypto sunt iudeis salutem et pacem. Benefaciat vobis deus et det vobis omnibus ut colatis eum et faciatis eius voluntatem. Adaperiat cor vestrum in lege sua et in preceptis suis et faciat pacem. Exaudiat orationes vestras et reconcilietur vobis nec vos deserat in tempore malo. Et nunc hic sumus orantes pro uobis. De magnis autem periculis adeo liberati magnificemus deum nostrum. et eum qui fecit pericula ipse sua et liberationes adeo suis eminenter. cepimus a morte antyochi magni et filio eius seleuco. Qui cum pro templi honorare et de reddibus suis prestare sumptus ad ministerium sacrificiorum. ad suggestionem symonis de tribu beniamin qui erat ꝓpositus templi et mundebat omne. misit apollonium ad spoliandum omnium earum. quod dum ego primus ad rationem sacrificiorum. Erant equidem hec congregati ad uictualia bidua et pupillos. et pleraq; orationi deputata dimisi. Terminauerunt autem ꝓsecutionem huius epistole in mense nouembri in hunc modum. Agit̃ huius ecclesiastici gestis. et ex illis temporibus ab hebreis continuate possessa ꝓtecta.

Ego quoq; in hijs finem faciam sermonis. Et si quidem bene et ut hystorie competit. hoc et ipse volui. Si autem minus digne. indulgendum est mihi. Sicut enim vinum semper libere aut semper aquam contritum et alterum aute ut delectabile ita legentibus si semper eadem sit sermo no erit gratus hic ergo erit estimatus. De machabeo

Porro quedam superaddita sunt. in hac epistola recapitulacione summatim tangere arbitror. Sane machabeus cum ethyochi cum egissent inde a patribus legibus recedere uxores deiecte sunt natos suos circumcidisse quas misericordibus ad ubera suspensis cum publice per civitatem circumduxissent carnifices per muros precipitauerunt. Eleazarus unus de primoribus scribarum. et vir etate prouectus ore hians. compellebat suillas carnes sacrificii manducare. Quidam vero deterere cum amicis carnes datis secreto afferentes rogabant ut simularet se ad imperium regis manducare. Quod renuens faciebat. Adolescentibus exemplum forte relinquia. Et plagis pompeis memoria moriens sue et exemplum virtutis religionis. Contigit autem et septem fratres una cum matre apprehendi. et compelli a rege ad esum carnium porcine quibus renuentibus misit rex coram eis sartagines et ollas ereas succendi. et primogenito lingua amputari. Cum cute capitis abstracta. et extremitate pedis et manuum precisa. coram matre et fratribus. missus in sartaginem torrebat. in eundem modum singuli per secundum ordine gentature torquebant. premissa tamen unumquemq; exhortatione ut regi obediret et viueret. Supra modum autem mater mirabilis et bonore memoria digna singulos hortabat pia voce et femineo cogitu cum masculinum animum inserens. dixit ad eos. Nescio qualiter in utero meo apparuistis. nec ego spiritum et animam donaui vobis et unum et singulorum membra. non ego ipsa compegi. sed qui formauit vos spiritum vestrum et rursum cum misericordia reddet et vitam sicut nunc vos metipsos despicatis propter legem eius. Cumq; adhuc adolescentior superesset. suadebat rex matris ut adolescenti succurreret in salutem. Cumq; promisisset se filio suasura. inclinata ad illum patria voce dixit. fili misserere mei digne fructibus tue effectus. suscipe mortem. ut in illa misericordie tui fratres tuos recipiam. Tunc rex indigne ferens se derisum. iussit ante ceteros ipsum natu grauissimum deseuire. Demissisque ante et post filios mater. defuncti pro hac tanta prerogatiua martirii asserit plurimum debitos septem fratribus ecclesiam solleprniare. Additur quoq; in eadem epistola quod eis iudas adiuuit timotheum inuadere. apparuerunt adiutores de celo viri quinq; in equis aureis duarum ydearum insidentes. prestantes equibus duo machabeum medium tenentes armis circumseptum conseruabant. in aduersarios autem tela et fulmina iaciebant. Nec multo post tempore cum egrederet iudas ad ceteros solimis ut dimicaret aduersus hyssiam apparuit precedens eos in veste candida armis aureis hastam vibrans. Reddit quoq; et ipse trophea. Et cum muros ascendere festinantes ascendere fossis. quas fecerat in die festo ad colliudendum. Cumq; in alium processissent. subuersi sunt ex eis non minus ducentos. Quamobrem iudas in nocte

sequentes persecutus est et captis
eruit refugos ab igne gladio pemit
tunt quos nocte sequent et par
tim ei naufragio fracendit ita ut flu
men ingressi pauci ex eis ierosolimis ab sta
dijs ducentis quadraginta Addidit
quoq; quod prelio comisso apud iamniam
plures prostrati sint de iudeis
et dixit iudas ei suis ut corpa prostra
torum eorum tolleret et in sepulchris
patrum suorum reponeret Inuenerunt autem
sub tunicis interfectorum de donarijs ydolorum
que apud iamniam fuerant Omnibus
ergo manifestum fuit eos ob hanc causam
corruisse Et benedixerunt iusti dei
iudicium qui occulta fecerat manifesta
et in precem conuersi rogauerunt deum
ut delictum omne obliuiscerentur Ille vero
vir fortissimus iudas collatione facta
per singulos duodecim milia dragmas argen
ti misit ierosolimam offerre ea sacrifi
cium facturus bene et resurrectionem cogitans
nisi enim eos qui ceciderant resurrecturos
speraret superfluum et vanum videretur
orare pro mortuis Et quia considerabat
quod hi qui cum gratia pietatis dormierant
optimam haberent repositionem sanctum et
salubre est cogitatum pro defunctis exorare
ut a peccatis soluantur Hec de machabeis

Mortuo symone succedit ei iohannes
qui ultimus quinq; hyrcanus filios
habuit a samonea duxit et sacerdos
fuit in iudea successit ei filius eius iohannes
cognomine hyrcanus a quibus hyrcanis
dictus qui iosephus in libris commendat in
religione sacerdotij in primordio ducatus
et quia vir aptissimus erat Qui misertus
ptolomeum qui primus eius dolo interfecit
matrem eius cum duobus fratribus tene
bat in vinculis et confugerat ad opidum
dictum ieramoth quod a gazis vocabatur
Obsesso quidem oppido cum iohannes acrius
instaret ptolomeus precibus iohannis et fra
trum suorum ab eis ad sanguinis effusionem celebrat
fructus ac precibus iohannis ab impugnatione se
compescuit matrem tamen dimittere noluit

se scelus ptolomei sm̃eret mistum · morte
emm̃ suam sic meditaret imortalitate
meliorem · Obsse duricies obsidione ·
septimus adhuc ann̄s feriatis inde-
is recessit q ab obsidione rabes · ptolo-
meus uō matre ipīs et frībus deasis
confugit ad zenonē Aliud sic tyrānit
ā ptolā cognominabat · De mistitu

Post sscr antiochus cōē zenodochion
pontificis rex syrie obsedit ier-m
Quo bīē aperuit sm̄ranus duos de
octo loculis creātantibus sepulchrum
dauid · et sustulit ex eis plus qm̄ tri-
milia talentoz̄ · Dedit q trecentis tulcri
antiocho ut ab obsidione recedēt · Et
ut placaret mu-m̄ popli de sepulchri
apitione mstituit venedocheam pan-
perū in ierlm̄ Quā ara cupīs solo e
quauit · qm̄ herodes post mstauras
sebastem dixit ·

Octauus ē anūs rotles trigmta
tribus ānis rebus optime ad
mīstrauit · relictis quinq filiis ari-
stobolo pmogenito et antigono cū trib⁹
mnoribus · Cuiusq mīs corp ad regē
dum ꝑtin̄ sufficēt uxore sua diser-issi
mam iudee et filios prefeat · De resti

a Aristobolus tuc̄one regni iudeoz

Vero impacies ꝑ aristobolum ·
dominū matrem · matrem cū tribus
frībus minorib⁹ sinclauit in carcere ·
et antigonū qui diligebat sēm̄ a se
constituit · imposuitq sibi diadema
et restituit ē regnū iudee · fluxerunt
autem a sedechia sub quo regnū finit
mīrupcum ann̄ quadringenti septua-
ginta quinq̄ et menses tres · ut ā rediit
de captiuitate babylonis · Unde sepe le
gitur · mīmissim̄ finisse regnū usq ad
hyrcanū et aristobolum mīransitiue
dest usq ad aristobolum hyrcanū ·

tumen regnauit aristobolus mīs
p ann̄ eo quod matrē fame peme
rit · Fuit
Cuius ef-
ict aristobo-
lus in fine
que post
ab herode
dem̄ ē ante
ma · redib
at antigon⁹
de galilea
in qua mī
tu predae
fecerit · m
dnt⁹ nous
armis et
decembus
Cumq in
gredereť
ier-m in
diebus sce
nophegiarū
ob honorē

q De duobus frībus
dicēt miserunt qui
finerit nom̄ istoz sub
hircano et aristoboly
Unde mihi decepti sūt
cum duabus hystoriis
legit regnū inde mī
missu usq ad hyrcanū
et aristobolū · Et de his
frībus mellifluit · et sic
omittit coronā hircani aris
tobuli et sequens altera
dri · q tyrānū septē dnis
regnauit et alexādre q
octo ill nouē ānis · Qua
re semiplena ē hystorie
series et qi falsa decoqd
risum ē nobis hanc
trauy sic mīransiuue ex
ponendā ut ille filius
noue uxis quasi cognō
mine appellet̄ur ·

fris et ut ostentaret decore ar morū
ipso armatis mīsit · Quod videns
emuli ipi⁹ et maxime uxor frīs que
odios⁹ ei mīcarat · sed ipe o as
sensum no prebebat · admirabant
eum dicentes aristobulo · fratcr
tuus audiens te egrotātem i manu
forti et armata mīrauit ut te pī
mat et regnet quod ira gerere po
tes · Iube eum venire ad te · et si ve
nerit armatus · sup̄ hīs que dici
mꝰ esto certus · posuit ergo ad sug
gestionē uxoris aristobulus ar-
matos in subterraneis · qui pri⁹
stratemis dictatin · ꝑ quos ann̄
gemis transitū fenestras erat · Cu
ꝑ venīret armatis eum mīficeret

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

Et dyocians fiem aristobolis p-
cepit nuncio ut dicer ei ne veniret
armatus sed regnia cum-ripit nuncii
mmerib⁹ vt dicer quod armatus
veni et. Assecubat enim rex cum
vide⁹ armoz decore. De nece ari
Erat aute eo tempe gom..
in ieru-lim quemdam quidā iu
das nomine de hereſi geſſor. qm ſco-
laſticas ſuis arte ſua preclusserit de
morte antigoni et dicit et loci. qs au
diſſet antigonū in armis gloriante
exclamauit. pape. nunc michi pul-
chrū e mori quādo ante me veritas
miterit meaz qz predictionū aliqs
mendacium e deprehensum. Viuit
antigon⁹ iste qui hodie morit⁹
erit in pugnatorū locis enim
ille ab hinc sexcentis stadijs distat.
Hoc vo dicī fuit quartor. Cū sic e
luderet senex. paulo post occisus e
antigon⁹ cum armatus descenderet
p pretoriū. se qz locoz equitū
cursine senex admonit se ce deceptū
audiens ante rex de morte fris m
dolui. adeo qz morbus maluit fa-
ciem lacerans viscerib⁹ exiuit
que vn⁹ de familiis hunc offert des
natus foris efferens vbi antigonus
occisus fuat eum effudit. sup adhuc
exanimis amoris macias. Quod vi
dens ppls exclamauit asseres iniu
da in vltionē occisi sanguis libari in
ocasionis. Cumqz cum clamoris rex
sisteret nullū qz audiret et pro
dire timidum in publicū p metū mortis
supplicii. Verū quod erat ei medicame
ris. Et ingemiscens ait. Fas non
erat nec dei clemē scelera mea sce
rent. Quare hoc corpus impium

matri. fratri qz animā dampnauit
de mebris. Ymmo no paulatim san
guinem meū eis libem sed totis simul
exhauiant. et hijs deos exprimunt.
Hijs temporibus. Inadvertia.
augurta cont romanos
micans amario et silla cupi
rome arb rectorica copit fri docere
a palacio grillo. lucretius a poculo
amatorio in furore versus p nocte
dilia misame aliquos libros conscripse.
tandem se interfecit. De regno alexād
et filijs eius hyrcano et aristobolo.
Aristobolo mortuo uxor eius quia
prole no susceperat. fres viri sal
uit a vinctis maiore nacu alexandrū
regem constituens qui cognominat⁹
e iannes. quia erat modestia preesse
videbat qui fratem secundū inter fore.
quia regno aspirare videbat. tertium
scā vnā cogit pūare. Dixit qz in
oīe nōe alexandra. que et salina dr
a. hic adeo negocioz finē fuit quod in
eo annis circa quinquagies milia
senoz misceat. qua fiducia eis detestā
bant. Cumqz offensus eet ppls munī
uit sibi palacium in tyri que baris
dicebat. sup qua postea admirans e
tyrus quod cum inde deseruerant
cum defendi posset a diobus stolo
ab omi vicinia. Deo aute offensus
erat videns. ut semel pūctum ei quo
na pacto eos sedare posset. respon
derent si moreret. Ob hoc in plate
is ierlim suspendit octingentos viros
uxoratos. uxores qz eoz et liberos
necauit. Cumqz cernens a prelijs
et quartanis fatigaret morbū eo
dio natū putans ce. in tempestiuis
laboribus mulier se reddidit. et tres

mo octauo anno regni sui mortuus e
duos reliquies filios hyrcanū et
aristobolū. Saeneq; filiāq; p patre
uidere diosas regni reliquit. Hyrca
que sibi sub uno benuolencia cepit
sepe compauerat. et tyrannidi ip
sius sepe resistens eam similatā reli
gionem in statu preferebat. De regno
alexandre & filijs ei⁹ hyrcano & aristobolo

Qve dum regnaret hyrcanum
primogenitū pontificem declara
uit. cum futurū regem indicaue
rat. quia modestus erat. minore uero
aristobolū eo quod seruentis animi bi
deret priuatū uite coegit. De hyr
cano.

In tempore autē et iudea. cano.
hereses pharisęorū de quibus
post cum sectis aliis explicabitur.
quoz consilio in omnibus utebatur
alexandra uxor ut eoz consilio opti
mates quosq; iudeoz aut exilio dam
naret aut interficeret. Demq; diogenē
qui alexandro fuit amicissimo occi
dit. Alienigenaz quidem duos sibi
conflauerat exercitus. ut in iudeos tu
cius debuchare. Promde misit ad
aristobolū confugerat cum patrimo
nio erant. Quo autē regni sui anno
egrotauit alexandra et aristobolus
collecta plurimoz manu. post ma
tre se regnaturū declarauit. Ob
hoc miserata queias hyrcanū mate
ouigem aristoboli cum filijs custo
dia recludens. obsides acceptos ne
regnū aristobolus usurparet. De
Ea mortua multiplicia discordia fir
aristobolus collecta sibi exercitu contra
fratrem mouit arma. Cumq; congressi ante
fores in campis iericontis victus hyrcanus
fugit in ierusalem et deinde ea lege in con
cordiam redierūt ut aristobolus regna
ret. hyrcanus uo sub eo quibuslibet
fungeret honoribus. domos eorum pau
tauerunt. Erat tunc ai hyrcano antipa
dam eius prudentia et strenuitate
rem timens aristobolus. cuius pmas et
precidebat. hic persuasit hyrcano ut
se dolo circumuenti quereretur. et ut
ad aretham regem arabū fugeret. cu
ius auxilio rediret in regnū. Nocte
igit egressi uenerunt ad regē arabum
in oppidum quod petra dicit. ubi reg
ni sedes erat. Ibiq; collecto exercitu aretha
ueniēs in iudeam et obsedit ierusalē. qua
et cepisset nisi dux romanoz scau⁹
soluisset obsidionem. Nam enim syria
deficerat habē regem. scā romanis in
bitaria. missus ei erat pompeius a ro
manis contra tigranem regem armē
me. et scaurū misserat presidem sy
rie. Qui ai audisset dissensione fra
trū in iudea. ratū tempus ee quod de
siderabat iudeā ponere sub tributo in
ualida manu fines intrauit iudee. Ad
quē legati a fratribus uterq; uenerūt
auxiliū eius hinc inde postulantes
Corruptus autem scaurus trecentis
talentis missis ab aristobolo. quod ei
primo ee romanoz iosephus testat.
ad arabas misit legatos romanoz
et pompeij nomine eis intentans. nisi ab
obsidione recederent. Recedens ergo a
retha hyrcanū et antipatrū plurimū esse
collocauit. qui frustrata spe arabum
in diuisionis spem conuertit. Cum
enim pompeius damasci uenisset ei
multis muneribus uenerūt ad eum
orantes. ut uiolentia aristoboli digna

odio uidi caret · et hyrcanū restituer
regno Sed nec aristobolus sibi defuit.
corrupcone seruoꝝ fretus · Cum aute
pompeus honore ei regium nō exhi
bisset · indignatus insultato pompeo
recessit · et recepit se in alexandriam
apter inpugnabilem opidi munitio
nem · Que collis romanoꝝ sitorūq;
exercitu inscauꝰ & magnꝰ · iussit q;
ut de opido ad se descenderet · Ille nō
qui pro imperio uocabat · Decreuerat
pocius pelicturi quā parē · Consilio
tamen suoꝝ descendens ab opido ·
relictis ibi custodib⁹ · precepit ut nō
nisi manu sua septis epistis obtempe
rarent · Abiit q; ierosolimā · Que situ
inscauꝰ & magnꝰ alacer · fluctus circa
iacentia · more metridatis sibi munita ·
ubi pinguissima pdamice regio et
palmaꝝ plurimum et balsami nutri
tum · masio lapidibus aduc robore
stillante lacrima ex uulneribus colli
guit · Qd pompeius ierosolimā sibi tradita
templū expugnauit.

Quia ierosolimam ppe arat · terruit
aristobolus scripsit ei pecuniam polli
cens que erat in alexandria · legi de
cet romano parituri imperio · sed
nichil horū effecit · Missum enim
cū pecunia ad suscipiendam pecuniā
custodes nec in opidum receperūt ·
Hinc amotis pompeus aristoboli
de custodiam collocauit · Cum aute
obsedisset tertio anno · dissensio in ur
be · Nam fautores aristoboli in be
tuerī · fautores hyrcani cum tribe
romanus contendebant · Ex pte victi

aristoboli in templū consendit · Recep
tus q; pompeius in urbe templū ex
pugnabat · Cumq; septentrionalem
uallē aggeribus impleret · et labo
ret impetus · nisi obseruatis septimis
diebus · quibus operari iudeis fas non
erat · aggeresq; fieri pecepisset · meste time
terio finiū irruptum · Fluctus aute
cornelius sille filius primꝰ ingredi ausus
e · Et irruentes romani pfanauerūt
templū · et ut alibi legitur · equos i por
ticibus stabulauerūt · Ob qua rem nuq;
tradit decreto pugnasse pompeius quin
dmeet · qui hactenꝰ fuerat fortunatis
simꝰ · Postero aute die ingressus tem
plum pompeꝰ admiratus situ & ornatu
et religionem templi · nichil tamen de su
sit · precipiens edictus ut a sordibus
mundarent templū · Cumq; imposuisset
ierosolimis tributū hyrcano pontifice
declarato aristoboli captiuis duxit · du
obꝰ filios eius alexandrū et antigonū
cum totidem filiabus romanoꝝ p africa
perabat · syrie & iudee administracione
y scauro cōmissa · relictis scauro cohortibus
duabus.

De diuisione regni inter
Alexandr. & penthar chias..

Hfilius aristoboli optime fugit ·
Qui magna manu collata iudea popu
labatur · & hyrcano imminebat · Obti
nebat autem munitissima loca · scilicet
alexandrium hyrcaniū & machaerunta ·
Obsessus e autem in syriam gabinio sibi
y scauro succedente · sub quo & marcellus
antonius militabat · Qui cū in alexan
dria obsedisset alexandrū · consilio matris
alexandri se tradidit ei · et castra que habu

consilio mulieris eiusdem fiducius eius ne alterius belli fieret. Quo cognito palpabat eum mulier. Gabinius ob sequius bonum suo et ceteris captans mentem qui Romam fuerunt adducti. Post hec Gabinius aurum templi Hyrcano mandat gentem Iudeorum in quibus contineri dinoscitur. quasi per Parthorum Iudee fines supplicium.

Eo tempore fons et principium amarissimi Gabinii et maxime marcho Antonio. adeo ut clarum quod data est ei uxor neptis regis Arabum cuius nomine Alexandra sustulit ex ea quatuor filios et filiam. Primogenitus fuit Fiselus. secundus Herodes. qui postea dictus est Salomon. tertius Iosippus. quartus Ferorus. filia dicta est Salome. De fuga Aristoboli. et morte eius et captivitate eius.

Post hec vinctus et elapsus est a Roma Aristobolus qui magna manu Iudeorum Alexandrinum muro reengebat. Ad quem debellandum missus est a Gabinio Antonius. captus et iterum Aristobolus et cum filiis Roma perductus est. Sed quidem senatus in custodiam coherunt. filios autem in Iudeam remisit. quia Gabinius id sibi speraverat spondisse uxori Aristoboli pro absentiorum tridiuo. Post hec cum Gabinius apud Egyptum detineretur. Alexander Aristoboli filius Iudeos iterum ad dissensionem reduxit. sed redieus Gabinius et pacem fecit. et Hyrcano pontificium confirmavit. Quo motivo missus est presens Syrie Crassus. ut eam Parthos quibus Romanis imminebant reprimeret. Is sumpto ab templo Iherosolimitano. et quibus pompeius abstinuerat duo milia talentorum ab hoc auro in hos transfuso minuit. Cum successit presens Syrie Cassius qui in omnibus consilio antea vivebat. Quid anticipat a cesare Eo tempore Iudee prefuit.

Hoc tempore Iudee dissidium inter Romanos pro Pompeio et Iulio Cesare. Cesare autem post Senatus et Pompeii fugam transmare vomitu rebus omnibus Romanis pontius solutus Aristobolum cum duabus cohortibus in Syriam misit. finale per hunc Iudeam sibi posse subiacentia tutius. Veri spes Cesaris frustrata est. Nam a fidiosis Pompeii veneno periit Aristobolus. Servabatur corpus eius melle condituum prohibitum sepultum. Donec missum Antonii in monumentis regum sepultus est. Occidit quoque filius eius Alexander. Antiochie a sinistra parte Seuri Paulus Scipio Pompeius Lentulus. Cassiodoro pro tribunali pro bibit. super his que in Romanos admiserat. Solus autem supplex Antigonus cum sororibus suis ad quendam Ptolomeum Iammei filium. qui sub Libano morabatur. confugit. Acceptit que Ptolomeus minorem sororem Alexandra uxorem. ex qua ut quidam tradit suscepit Lysimachum. Abylinie postea tetrarcham.

Post hec. Quid anticipat erisyt sons et prelium. Et grium Cesaris in Emathia. cum inter fuit anticipat et Iudei sub Pompeio. Qui ad redisse in Iudeam. timens Cesaris ipsum liberos suos ad Arabas cognatos

cor transiuit. Octauio autē pompeio antipater ñ dubitauit cesaris se contulit. Obsitq; autem cesar mithridate pgnanti ad expugnandā pelusium ñitens ei eo morā hyrcanus ptolomei & antipatris eiq; quatuor milibus iudeor ibi uirtus ampliꝰ plurimū emicuit. Nam & muri primus transcendit & inprimis ad obsequendū cesari prudentia sua animauit. Et multo prelio cum ceteris grypeis plumbis occisis toto perfossus corpe pter spem seruatus e ex pho. Et hinc victoria fortiuit. Hinc apud cesarē mithridate teste habuit maxo. Eqā antonio ñ pluribus ei cōmendante fes e amicꝰ cesaris. Hic cesar romana cōsulibus & immunitate donauit. Eiusq; gracia pontificatuꝫ confirmauit hyrcano.

De reditu aristoboli ī syriā

Eo tempe antigonꝰ a ptolomeo morte antipatri & hyrcani crimināb apud cesarē. Dicens eor cōsilio preꝫ sui & firmꝫ metuisse. Ad hec antipater ueste proiecta multitudie multos demōstrans ibis nō eē opꝰ dixit. Et clamoribꝰ se tuente clamarent ipm fidele romanor. Et antigonus filius fuisset fugitiui corp. Nullus enim ipm a pompeio quoad uiuere potuit auellere. Nec modo a cesare quispiā ei eē auulsus. Hic cesar cuilibet dignitatis sue pontificē ñ iudea dedit antipatro opōnens. Cum remissa dignitatis mensura ñ cesare pōtificē iudee de-

clarat & impetus quoq; ut eius patrie mēma renouare sibi liceret pegrin quoꝫ e concessum hyrcano. Ita tamē ne rpe uacaret. Scotti ea cognati sui cesar syrie prefecit.

Qd rhodes fes & pses galilee & pceps post hec milicie pfidis syrie.

Antipater filiis suis maiore faselum ierosolimis sub se pari ordine statuit & herodem galilee prefecit. Qui ei natura strenuus ecē princeps futurꝰ exercitiam ei sequacibꝰ eius intulit. Adeoq; tirum quietū redidit ut publice herodes pater galilee cantaret. Faselus quoq; modo ferꝰ fris bona emulacōe superare certabat. Ob hoc & pr cor obsequiis regulibus a gente colebat. Nec pter hoc tamē mihi fidelis fuit hyrcano. Ceteruꝫ tame fieri nō potest ut liuore ī bene gestis quisq; ecē figat. Erant ergo qui dicerēt hyrcano quod antipatro & filiis ei rebus tradit rpe uacuo regis nōie sederet. His accensus paulatim hyrcanus causam dedit herodem iubet accersiri. Qui munita pꝰ galilea ad regem properabat. Ferens secū sextꝰ e pistolam pcipientis hyrcano ut herodem ab oīm crimine & pena liberaret. Hec multo post. Fes & herodes princeps milicie sexti. & huc munita prede vocatus herodes iudicasset ī hyrcanū nisi pater eius et fr impetum eius fregisset.

De

Eo tempe dolo morte cesaris Brutꝰ et cassiꝰ occisus e cesar

cum p̄ centum et menses septē remisset principatū fuerunt quidē rome imperatum a romulo sub regibus septē anis ducentis quadragīta. Post sub consulibus res gestū est anis quadringentis septuagīta quatuor. Obiit aute cesar anno etatis sue quinquagesimo septo. corpus eius pro rostris combustum. Statuit aute pl̄s in foro solidam colupnā lapidis tiburtini cuius pigmenta pedum sup quā tranulat. Que et nulla dei. Centesimo nō die ante morte eius fulmē cecidit asta statua eius in foro. et de nomine ei⁹ suspecto. Cesaream capitalem abrupit. Locte precedenti dion obitus sin. fenestre tribunal eius ei tanto strepitu apte sut. ut gallicus a strenuis truturam domum estimaret. Eadem die duo vel tres capitolium. date sut e tre indices mortis immittis que du referret occasus in manu ei⁹ nodum solute mutate sut. Die sequenti apparuerūt tres soles in oriente. qui paulatim in unū corpus solare redacti sut. Significantes quod dominium lucii antonii et marcii antonii et augusti in monarchiam redirent. ut pocius quod notitia trium dierum totū orbē fulmē immebat. Vos etiā avanti beatus et dicens. in bitinia magis desitimus hoc p̄ firmitatem. Post hec venit Herodes ad cassium in syriam hesit cassio cum pridem prefectus fuerat collegas q̄ exercitum cum augusti adolescentem et marcii antonium septingenta talenta a iudeis exegerat. primus aute herodes a galilea centū ferens talenta filiorum cassii maruit mora alloq̄ indigne ferentis. De morte antipatri iudicata p̄ herodē

Eo tempore erat cum hyrcano quidam de amicis suis nomine malichus aspimus ad sacra docum. Cumq̄ deceremsset hyrcanū venenō appetere statuit prius antipatrū unicum nor beneficiorū spius. Suscepto itaq̄ venenō p̄ ministrū mortuus e antipater. Gallicus vero ei de morte ei⁹ suspecto haberet coram herode in nichis se excusabat. Conquestus aute herodes p̄ epistam de morte patris apud cassium. recepitum eius accepit. ut dolum dolo iudicaret. Depsit ecia cassius cliis. ut iusta causa herodi opē ferrent. Vocauit itaq̄ herodes hyrcanū et malichū ad ecia. Quo dum venirent ei⁹ aiscepti malichi aliarchie interfecerūt. Hyrcanus aute sepe dissolut⁹ concidit. unde q̄ recepta cui qui tibat herode quis malichum occidisset. Cumq̄ hi⁹ audisset finisse cassii precepti aut. oze et patrem seruauit cassius medium. amboꝝ insidiatore pempto. Ro multu post cum egrotaret herodes demissa pbe urie malichi fratrē. in ulcionem fris cont fascinū mouit arma fratris hyrcani consilio. Cumq̄ conabusset herodes hyrcanū aggredi attempta bat. sed p̄ assimulatum redierit. concordiam. De uxoribus herodis et libis ei⁹

Habuit quidem herodes uxore nomine dosidē sed ignobilem. de qua ecia antipatrū suscepit. Herode tu hunc quidem maxime filiū putauit.

mariamna neptem hyrcani · cuius etiam amore circūcidit se et factus ē proselitus · habuit siquidem duo ores nomie · ex quaz septuagesimum rosam suscepit sobolem · sed de hijs paucos memorare sufficiet · primogenitus eius antipater · ex doride alexandrū et aristobulū ex mariamne archelaus ex martha samaritide · herodes antipas qui post tetrarchia sint · et philippus ex cleopatra ierosolimitide herodem tamē huic · quidam mariamne filium putant · Qd herodes et phaselus tetrarche

Sed ubi cessio inde fuit ab atrio

m philippis interfecto cesarem italiay · antonius in syriam discesserit · inde ad optimates fuselium et herodem apud antonium accusabant · quod vez simulatq; possideret · ei nomie tm suspect hyrcano · herodes aute antonium muneribus placauit · reuocatus ei in memoriā pris sui antiquā ei ob familiaritatē · Cui aute demū auriculis a certis iudeis accusaret · astante eā hyrcano · p cuius rabat hyrcanū · atonius quicūq; rebus gerendis erat aptissimi · Cuz herodem et fres eius alte ptulisset · hylarutus antonius eos de omnibus tetrarchias inde declarauit ·

Habente Qd antigonus expugnasset autem dotomo bat ierlm · romā paterus · ex parthoz in manu valida cisiratam transgressus est · Qd que descendens lysimas antonij nepos filius ptolomei ex alexandra ut predictum ē · pollicē · et talenta

mille · et virgines quingentas ut antigoni inducere tregiū · Acceptis itaq; a pacoro multis milibus parthoz · antigonus iersolimā expugnabat · et fuselus quidem muros · herodes domū regiā custodiebat · Sed ai inter esset in bem antigonū in diebus pentecostes · eā in foro dimicatū ē · Cumq; de pace tractaret antigonus pathoz regē pacis arbitrium parthoz in dolo deposcebat · Egressi sūt ergo hyrcanus cum fuselo et antigono ad pathoz regē properantes · herodes noluit ei eos descendere · suadente mariamne ut minus fidei parerent fidem adhiberet · hyrcanus vero et fuselus mittunē a parthis comprehensi sūt · Quo accepto · herodes nocte ad iudeos contribules suos confugit · ipi emisit qui de uxores et filios et omnē familiam suppellectilem sua · et pe subsequēs impetus sequentium sustinebat · Grauiores aute parthis iudeos in figura expressis est · cum quibus sexagesimo a ciuitate stadio dimicauit · ibiq; ob maximā debilitē victoria castrū castrum munitissimū postea firmauit · quod herodion vocauit · Dimissis aute uxoribus et liberis in oppido masada sub custodia fris sui iosephi in petrā ciuitate arabie profect · ubi bo no solū antigonū restituere rit in regnū · Dez eā hyrcanum et fuselū vinctos ei tradidere · Deberdadas · Ut ille hyrcani auriculas dentibus truncauit · ne quando mutatis rebus solutus pontificatum recuperet · Qd integris enim celebrari

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

sian oportet. fusel uō mi'tute pmittus
ē. Qui ei nec ferri copiam nec manus
libens dederat. ad sinum fructo capite
cōspuerant. Cognito quidem quod here
des euasurus aut. se equanimit mori.
quia ultore sue mortis unum relinque
ret. De hyrcano fuit qui dixerit. quod
medicus ab antigono sibi missus i au
riculas eius venenu pro medicamento
infudit. & mortuus ē. Josephus vero
refert eū ad parthos missum et diu hi
tum libidrio. Qd hōdes rex iudeox

Herodes accepta a rōmis declarā
morte fris i roma peruenit. nec
hyemis asperitate retentus ē. Circa
panphiliā fracta nauī et in rodo repa
ta roma profectus ē. primoq; causa
exposuit uīe antonio. Qui miseratus
eius casum. et insertus senatui per
suasit ut herodem regem iudee decla
rarent. Coronatus ergo herodes au
gusto & antonio hmōdi astantibus
in capitolium ductus ē. ubi & decreta
senatus sup hoc seo repoita ē. Demis
sus ē inde rursus iudeam herodes duoq;
principes ei eo. uentidi & silo. q
cū in regno collocarent. Cum
idem ergo uenisset in galyleā. silone
antigoni micide corrupit. et spe
rea congredi adhortatus antigonum si
mulatis occasionibus differebat.
Cumq; tandem obsedissent iericū.
romanū seruiti tū pro hyemis
asperitate. tū pro inopia victus
ab obsidione discedentes in yduma
et galylea hyemabat. Ster tunc
tame herodes ociosus erat. sed lar
gu multitudinem proseques. ea ai
cultus eos igne sustinebat. mi

quos erat semoz septem filioru
pr quos ipe occidit in hiericunte.
Stans in ore spelunce singulos nomi
tim euocabat. et prudentem quem
filioz trucidabat. nonnunq; et uxore
trudem se confessim iuxta sup mor
tuos misit. Qd hōdes pulso antigono

Eo tempe potit & throno regni tra
cū ea arbenas morabat antonius.
et iam amore cleopatre tenebatur.
Ad quem sperabat herodes sup dolo
symonis querela fra. Interim autē
et iosippus ut aliquid pclare faceret.
Contempto herodis impio contra
antigonū animauit. Et multis de
captiuis ē a papio principe milicie
antigoni. Cui tunc antigonus calen
tibus nouembre verberare aggressus
ē. Cum aute accepisset antonius
dolu symonis misit sosium cū herode
in manu valida. Qui veniens in
iudeā occurente sibi papio iuxta ci
put ḡ eius fauore fra suo in solacia
fris occisi transmisit. Tandem qui ḡ
mensibus obsessa ierl'm ei in sexto
romani irruerat i eam iii. nulli
prebant emi. licet herodes roga
ret ut parcerent. Antigonus quoq;
descendens ad pedes sosii prostrati
ē. que ne miseratus sosius sed uri
dens antigonū appellauit. et in vin
cla conicit. Cum aute omne milli
tum infirmido ad insecta sua et fa
mu spoliandu maturet refrenabat
eos herodes accusatore sibi quia si vic
tus fuisset fore dicens victoria si quod
videri nefas est. culpa sua victum
fuisset. Inuehebatur q in sosium. q
uacuesset uias et oppidis cuncte

soliuit dims se regem vltroque
ret de suis autem finalibus
mercedem singulis se daturu fir-
mauit. Cumq; pmissa cōplesset
sollus aurea corona deo dicatu sub-
lata vna cum ... antonii duces antego
nii ad antonii remeabat. Quem
antonius securi pcussit. Confirma
tus q; e herodes in regno iudee. q;
to anno et quo rome dyadema sus
cepat. inde e q; quinq; plures quinq;
pncipatores anni regni herodis le
guntur. Translatu e itaq; regnu de
idea ad alienigena imminere vpi ad
uentu. Iudeos autē hyrcanū here-
dem reputatem redisse in iudea. e in
pristinū statū restitutus e. excepto
quod nō inimstrabat.

De morte ma
riamne et dolo saloma

Facta e triāne et dolo saloma
dissenas int mariamnē et soro
rem herodis salomā. Hec illi mere
cum illa hinc ignobilitate obicie
bat. Consilio vero sororis herodes
hyrcanū dolo occidit. eo quod sibi reg
nū deberi hyrcanū dicet. In sola
cium autē mariamnes ionadam fra
trem eiꝰ ai cc. decē et septē annoꝝ pō
tificem ordinauit. eciam dosidem ai
filio antipatro ad pernicionem mar
iamnes aperiri expulit solis ti-
bus sollempniter q; ad adorandū aper
de eis ierosolimā pmittes. Econtra
saloma suggerente occisus e ionathas
eo quod ad regnū videret aspirare
Cumq; accusaret saloma mariamnē
de adulterio. addidit quod expsse y
magine sua miserat antonio. ut
ad amore sui eū moueret. Quod ut
cognosceret herodes pcurauit ad an
tonium mariamnē sub custodia viri

saiome collocans. contra tradens ei me
signia sub quibus si nunciatū ipi foret
mariamnen occidē. Dum moriā faceret
herodes uir saiome. que sibi fuerunt
impata. mariamne reuelauit. Reuso
uite herode uxor cum in sinu eius dor
miret. cum lacrimis que de morte eius
impauerat nūciauit. Gestiens q; a fr̄e
ne herodes sasiabat a sorore. Dormi
tur ne uir tuus ei mariāne. que aut.
Dormiuit. Statimq; mariamnen
occidi fecit et sororis uiru. Veru de
morte uxoris qua sup modū diligeba
bat mdoluit adeo. ut timq; lunatici
cis crebro in amentia verteret. Cu
autē qualiusset herodes. antipatru ai
matre reuocauit. filios autē quos de
mariamne susceperat. alexandrū et a
ristobolū. roma misit. liberalibus ar-
tibus erudiendos. Qd augustꝰ audiens

Post hec regno hodis tromitide et ituree
cōmissum e prelium actum int
augustum et antonii. cui no infuit
herodes. missus ab antonio cont
rege arabū ad pernicōnē cleopatre ut
quoliz cor vicio ipa regnū illius obti
neret. Mortē enim regū orientaliū
tam tūc moliebatur. ut pro eis ipa
regnaret. Cumq; herodem offensu a
tonio rebellare moliret. nec id efficere vale
ret. trā ierichuntinā. palmatā et
balsamū ferace in sui dominium tam
transtulerat. Victo ergo antonio ci
tam augustus rodi venisset. nec mi
ci antonium reputaret. cum suspec
herodes. pcibus occurens herodes depo
to regio habitu in cultu priuato stetit
ante cesarem. et ait. Fateor me inutile
fuisse antonio et fidelem quod exptꝰ
fuisses subacto si assistissem. Hec

uo omnino defuit auxilia & frumenta mittens ei nec modo deum si michi adhesisset occidisset cleopatra. Ob hoc fortuna. Quia ego uicto. uictus sum. Ergo fortuna deposuit te autem uerum speculatorem de uirtute presumes. Ob hoc cesar me salutis esto. & nunc regnabis certus. Mortuus es ut plurimos reges. ei amicitiam tuam fide tueberis. Hoc facto statim tonitrus qui magis cleopatre placuit quia tibi. Te enim luctu sum optes. ei amicitiam. Experta. quoq; tibi benefacere ut nō queras antonium. Cumq; properaret augustus in egyptum nō solū in ceteris uirtutis herodis inuenit. uerū etiā in deserto cum exercitu ita paruit necessaria ut nec aquarū copia deesset nec quicquā ostensum sit ut miraretur cesar. Mortuus uero cleopatra & antonio modicū de regnis herodis romani conclamabant. Ob hoc augustus cū restituisset ptem regni quia abstulerat cleopatra contradidit ei tracomitidem et etiam totamq; maritimā usq; ad pugnam strutonis. quā post in honorem augusti cesaris. cesaream appellauit. Edificauit autem in ascalone domum regiam. et demceps agnominat. ē ascalonita.

De herodiadis.

Dedit q; ei cesar. quadringentos galatas satellites stipatores cleopatre imanes & sanguinis humani auidos. Quos ei prius electos erat dimittens a flumine eleu. Hero simonis galatie. sup quē orundi fuerant. Decreto herodiam duxit. Quo uiuo fuisset prius in ierusalem turrim quā uocauit antoniam. que nūc turris dauid dicitur & nūc alia quā uocauit agrippinā. Et cesare eunte amabat post agrippā. & ab agrippa post cesarem. posuit & aquilam auream sup speciosam portam templi. mensi ponderis in honore romanorum. iudeis id egre ferentibus. Fecit quoq; et herodion in quo & sepultus est. fecit et piscinā in memoriam fratris. Reperit samaritā quā & sebastē nominauit. ubi & templū maximū cesari dedicauit. Aliud eciā templū circa iordanis fontē de candido marmore cesari posuit. prorsus nō est regionis herodis quē non honoris cesaris testimonio ornet. Anno quoq; quintodecimo regni sui templū domini magnifice decorauit. nō solū in regno suo. Uerū eciā in diebus aduersariis. antiquitus memorabilia. Fecit eciā cesaree palestine libertatis & immunitatis opera. quibus ceteras ciuitates antecessit. reliquit.

De offensa herodis & filios

Post hec uadierunt ad patrem filii eius. & erat alexander primus partus. quorum aristobulus filia salome amite sue duxit uxorem. alterum filium regis cappadocie. Archelaum de successione regni cum patre disceptabant. Ob hoc pr offensus. antipatro illis ponere insidiabatur. In testamento quoq; ante iam fuerat successor declarus. Pro mede predicti filii de morte prius sentire

tabant. Quod p̄sentiens puer a
fas recedit. His vero roma naufragi
rus. ut patris tura deferrent ad te
plum. Incipit hystoria euāⁿ de
Factum autem gesta. p̄cursis
in diebus herodis regis
iudee effluxis annis regni
eius uno de vicissitudine sa
cerdotii quod nomen zacharias de vice abiá. et
uxor eius autem nomen elyzabeth.
Quod vero ampliare volens altum
dux dignitatis quatuor instituit summos
sacerdotes quorum duo tunc maiores
ceteris erant qui dicebat principes sa
cerdotum. Statuit autem sedecim di
vos de eleazar. et octo de ythamar.
et secundum sortes dedit cuique ebdoma
dam vices sue. habuit autem aliquas
octavas ebdomadem de qua genere
zacharias cum in die propitiationis mi
nisterium ponet. predixit ei angelus nas
citurum sibi filium de uxore. Cum co
sideratis sterilitatem uxoris et vetu
state senectute non credidit et ob hoc admu
tus usque in diem partus. Nomen
quoque pueri ad magnificandum
cum abstinentia ei indicavit. Con
cepit autem elyzabeth et occultabat se
quinque mensibus. De conceptione sal
Mense autem sexto. vatoris.
missus est gabriel in nazareth
ad mariam virginem desponsatam ioseph
cuiusque ea salutata dixisset ea par
turam sine fine filium altissimi. quesisset
et quomodo hoc fieret ei se non cogni
tum virum in animo vovisset. nisi a
liter deo disponente. Addidit angelus
non de viro sed de spe spe se conceptu
rum ea. concepisse cognatam suam
elyzabeth sibi indicavit. Permixte

enim erat sacerdotalis tribus et regia. Nam aaron duxerat de tri
bu iuda elizabeth sororem naason. et io
iada pontifex ioseabeth filiam regis io
ram. Et ait maria. fiat michi sec
dm verbum tuum. et statim concepit
et de virgine. plenus homo tam
et cum ita tamen ut humanum membro
rum officio uti non possent. Gesta
tus autem fuisse concepto octavo kalen
das aprilis et usualibus triginta tribus
annis. vide de mortibus e. De ortu
Ce nos. Surgens autem p̄cursoris
cum maria abiit in montanam
iuda. Iuda nomen tribus
Iosue. cum in tribu beniamin erat
Et cum Postea fortasse ornatum
salutasset ad opidum in quo dimisit et
elyzabeth zacharia habitasse ei to
cultrum sacrario ascendit. et ibi natum
infantem iohannem. Et legit in libro ut
utero e tunc quod tibi dixerat primo ei
ens. Et locutus a tertia.
ad matrem dni sui in ulo occultus testi
retur et ubique ap̄s esset elyzabeth. Edidit
maria canticum de sententia dicens hoc.
Magnificat Hec duo cantari non con
anima mea dominum et cet. trivit in ecclia eo ordine
exultavit autem quo sunt edita. primum e
maria ibi nim cantat quod secundo
ministrus edidit. Quia cum in
cognate sue cantico zacharie legitur.
donec pare et exortus est salutis
ret. et tunc quod et fecit in resurrectione
rediit do et quia legitur ad pue
mum suum ri qui erunt aurora solis
Octavo au ideo cantat in laudibus
tem die ci Et quia legitur in ca
tica virginis respexit
humilitatem ancille sue

Gray Scale
0 1 2 3 4

- fuit ij°

De descriptione orbis.

dest ecclie sue et xpi mem
e quod quidē ppm ē in sc
m ante et aut dē nāturā
cone ibi. Inscepit ipse qu
ens. deo cantur ad de
pas in seculo scili effecta
diuino. Eorum cultores
mones quod sequitur
nome eius
ciatur in septimo officio
dest ī cōplatorio. quia o
rat se dignū in plen
erit in septima alue scā
cium. Quia per
cencia eloqui sitis solu
idee finites ea ecclesiis
sit tabella que pugno pr includi
calamus scripturis. Aperti eos za
charie. et ephetha effeti sicut dno
dendens dns deus ipse ē ecclā. puer
autē crescebat et confortabat spū
et erat in desertis locis usq in diem
ostensionis sue ad isr. Perrexerūs au
tem maria nazareth ciuitatē e a spō so
de spū scō in utero hns. Quo nascēs
ea traduāt ī coniugē. occulte voluit
ea dimittē. In sompnis autē admon
ē ab angelo ut ea acciperet in con
gium. et ne suspicaret adulteriū
puer conceptū de spū scō ndicauit
ei ut ioseph vocaret precepit
quia saluū faciet plm suū a peccatis
eor. Et ex hoc cognouit ioseph deū
nascitur. ii. qui solus peccā dimittit. et
accepens sponsam in uxore cū virgi
ne virgo pmansit. Habuit autem
virgo filiū. unū tm. nōie. ne grauida
manifestaret. et ut diuini solacio et mi
nisterio fouetur. et ut diabolo occul
taretur. Per partus. De descriptione
dibus illis. Exiit orbis.
dictum a cesare augusto ut de
scribetur. Quoniam orbis. Nolens
cesar scire nūm regionū in orbe
que romane subierāt dicionī nu
merū eāq cōtinētū in quaq regione.
numerus quoq capitū in quālibet
ciuitate perquirit ut de subiugatis
orbis ritib et pagis ad sua cō
fluerēt. Hoc ante et maxime
ibi cuiq fuerat ad ciuitate orien
ret. Inde trahebat originem.
et quisq denarii nūmū sibi argē
tum ut eis dece nūmoz vsualium
inde et denarius dicebat. Preses p
uincie tredes se subditū imperio ro
mano profiteret. Nam et nūmus
ymaginem preferebat cesaris et
superscriptionem nois. Et quia nūs
erat qui certi capite fierebat certo
determinabat. Et nūo et negligebat
ceptus. Ideo professio hmoi descri
bentia e. Hec descriptio prima fuit et
a preside syrie cyrino. prima di
cit ad cyrinum. Quia enim iudea
in dubitatis suis habitabilis zone
ee dr. Quisnā et ut in ea inchoaret
et deinde p circūstantes nationes alis
presidēs prosequeret. Hoc sorte prima
euenit salis. quia alie possederunt
preclares. Hec sorte prima cognitum
in ciuitate fiebat a pside. secundū
ciuitatē in regione. a legato cesaris.
tertia regionū in orbe cōi cesare
hic primi iudea fuit ē stipendiaria
romanis. Videt constanter et quod
supra dixi ē q pompeus
scilz fuit tributaria. sed
no ē. Aliud enim ē ee tribu
taria. aliud stipendiaria.
Tributaria enī dicebatur
quia dabat suam centum
simum. Stipendiaria autem

legimus quidq; tributo stipendiaria dicebat̃ pro consumptis militum quod colligebat̃ p̃ singulos hoc dño dando militibus. Nemo tributu exsolvit autem et ioseph a nazareth in bethleem eo q̃ erat de domo david ut p̃fiteret cum maria uxore sua pregnante. Si mulieres profitebant̃ singulos et sic ut profiteret cum maria de suo viro sic et ordo. Ascendit ioseph cum maria

De ortu salvatoris

Factu est autem cum essent ibi peperit filium suum primogenitum. non post quę alius filius sed ante quę nullus. Et pannis involuit eum. id est fasciis quibus solent̃ infantes involvi. Et reclinavit eum in presepio. quia non erat eis locus in diversorio. Difficile enim fuit pauperibus pro frequentia multitudinis. qui ob tempus advenerant locum invenire. Hoc quod sequitur in quo narrabat̃ ihesus de tribu et domo david de civitate sancte marie matris domini ihesu christi. non solum ad professionem quę est secundum paulum quoq; et eusebium in bethleem quę est ante duodecim milliaria de ierusalem. sed quod quidam in quo erat intuitu duas domos opponentes sibi quod diversum dicebat̃ esse receperint. sub quo cuncti ad colligendum sibi consuescunt in diebus eius ut pro aeris intemperie diversitatis. Sed ut ioseph presepium secerit bovum et asinum quos secum duxerat in quo reponeret̃ esset̃. id quod quidam referunt illud ysaie. Cognovit bos possessorem suum et asinus presepe domini sui. Et illud alterius. In medio duorum animalium cognosceris. Erat in patriis ecclesiae quae sunt quasi libri laicorum hoc repertum nobis.

Incidencia.

Rome templum pars corruit. fons olei eruipit. cesar precepit ne quis eum diu secret.

De natiuitate

Natus est ante salvator dominus. anno regni augusti cesaris quadragesimo secundo. Ramos cum duodecim quamvis ubi fluxerunt usq; ad actum christi regno augusti completo. Anno regni herodis tricesimo octavo. se orbe pacato. Natus est dns omnipotens octogesimo octavo mundi anno. tertio ab urbe condita septuagentesimo quadragesimo secundo. Suspicio et conclusio ex sibillinis. Natus est ante noctem dominicę diei. quia si tribula contra terram ponatis. inimicus eius non contingere quantum reflectem. tamen tertium. a quibus unctus et salvator septem imum remanet. Ad hoc quod calende aprilis fuerit sexta feria post mortem ihesu in eodem anno sequitur dies natalitius eius sit in dominica. et idem sit et anno conceptionis et nativitatis. Inde kalendas ianuarii in dominica inimicus quod concepit sanctam eo die quia dies fiat lux et fuit et lux. missimus nos et venit ex alio. Inchoata et vero secundo quodam septem eius a nativitate et secundum apostolum quia. Cum venerit plenitudo temporis et ceteri. secundum alios a die qua baptizatus est et quidam tunc regenerationis data aquis. Secundum alios a passione. quia tunc aperta et porta. et inclusam et quodammodo septima quiescentia. Fluxerunt quidem ab adam anni quinque milia centum nonaginta sex. ad abrahamum duo milia duodecim.

Et pastores de cetico agebant et erant uno miliario ecclesie de Bethleem in regione eadem. excubantes vigilias noctis super gregem suum. Hos sunt antiquioribus in utroque solstitio vigilias noctis custodire ob solis veneficiorem. qui forte aliquid nocturnis ex usu celebrantium molestat. Et ecce angelus dni stetit iuxta illos. annunciansque eis natu saluatorem in bethleem et in signum posuit puerum in presepio nuncauit. Et statim est cum eo multitudo angelorum dicentium. Gloria in excelsis deo et in terra pax hominibus bone voluntatis. quia per xpm glorificamus te pater. et pax super est inter deum et homem. inter angelum et hominem. inter nudum et gentilem. pro hac militia dne angelorum ut pro grege pastor uoluit quidam loci illius presence dantur. Turris gregis ibi. et turris gregis nebulosa. cum primum contigerunt hoc nomen locus idem. quia iacob ibi pauit gregem cum rachel ibi pauperet. Et transeuntes pastores usque in bethleem inuenerunt verbum quod factum erat ad eos. et qui audiebant mirabantur super his que dicebantur a pastoribus ad eos. Maria autem conseruabat omnia uerba hec. conferens in corde suo. de qua natus est ihesus ut putabat filius ioseph. Xpi enim generatio sic erat. Prima quidem generatio uel filios cordias. de terra secunda de litere. uir. tertia de uiro et femina. quarta sic erat. ut sine uiro nasceret homo ex femina. Unde et appellata locutione pro nobis xpc filius hois dictus. Prima et secunda generatio fuerunt in terra

de ruina generationis. in quarta de ruina suscitationis. Octaua die circumciderunt pueri et uocauerunt nomen eius ihesum quod

De magis.

Tertia decima uero die uenerunt magi ab oriente uenerunt ierosolima dicentes. Ubi est qui natus est rex iudeorum. Uidimus enim stellam eius in oriente. et uenimus adorare eum. Successores fuerunt isti doctrine balaam qui stellam nouerunt eius natiuitatem. et a magnitudine sue magi nuncupati. Quos enim greci philosophos ipse magos appellant. Uenerunt enim de finibus persarum et auditorum. ubi fluuius est saba. a quo et sabei regio dicitur. Quidam tamen non eos primo dictos putant magos sed postquam dolum heredis per alia uia reuertentes fefellerunt. Crisostomus dicit stellam multo antequam natus xpc nasceretur apparuisse eis. et ita multo antetempore de longinquo uenerunt. potuit tamen fieri ut tredecim diebus supra dominicos sedentes longa terrarum spacia transmearent. Audiens magos herodes rex turbatus est et omnis ierosolima cum illo. Timuit enim rex ne quis de semine hyrcani ut aristobuli natus esset regnaturus. se tamquam alienigena destitutus. Turbat autem eum eis

Gray Scale 0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nouitate miraculi perstitit. Cumq; illi
genter deberet rex erui stelle et
magis ut p ea natale pueri cog-
noscerent. erui a patribus et
scribis sagacitabatur. ubi xps nasce-
retur. Qui uerat mycheam in bech
leem nasciturū dixerūt. Bethleem
prius dicta et affluens ab uxore ca-
leph que ibi sepulta e quia quasi
suspicatur fuisse filiam hur. et ma-
rie sororis moysi. Postea do post
fumosam sterilitatē pro qua elimie
lech cū domo sua abiit moabitas
ea reddita ei fuisset mardibus u
bertus dicta e bethleem que sonat
domꝰ panis. Dixit aute rex ma
gis ut mitterēt puerū sibi nūciaret
ut veniens ad adorandū eū. Jam
enim animū direxerat ad pdendū
pueri. Quos egredientes de ie-
rusalē stella antecedebat usq; du veniens
staret sup
domū ubi
erat puer.
Dicit Isidorus. stella tūc creata
notabilem a ceteris et in
splendore. que luce diurna no im
pedimit. et in loco quamuis in firma
mento cū stellis minoribus erat non
in aere cū planetis. sed in aere di
cimus terre tenebat. unde et motu
qua pius immobilis sup iudeā stab
at. magis dedit signū veniendi
iudeam quagnā et deliberatione
ria ro sui tamē capiti unde adie
rit. Quibus egressis tūc primo
moni natalis processit eos. Quep
acto officio mox ce desiit reluens
placente materia unde simptis sitat
Tunc quida tridui bedam uolusse
quod in puteū heri scemitici ceciderit
et post in diebꝰ paule et eustochii

Pro mutatione nu
dorū fert ab herode ti
metur mutatorum.

quasdam. Hyeronimus dū dicunt
eam miraculose. Ridisse. Quod
quia fabulosum existimabat fides eā
quibus dicebat uiam monasti
cam in communione sua quos separa-
runt. De oblatione. m m

Egressi vero domū magi quia diu
scrium lucis noctis obtenebrat
puerū singuli aurū thus et mirram
scandi consuetū sibi oblationem. nūc
significantes regē et deū sed mortale
plasma tūm magorū lex fuit hebrai
ca expellens emerus damascus. ere
ce. galgalat magalat. sarachim. fain
ne iaspar melchior balthasar. Qui
cū deliberassent de redditu. respon sū
est eis in somnis ne redirēt ad herode
Et veniens thar sim sicilie conducto
navigio
Ex quo no determinat. no
mquid aliis sim dicē. quod
ab angelo sit eis trāsmissum qd
gloss. magnes qui ydeny
negatur e sermonis tame in
pmo coniecto sup matheum
quasi ad tram tm sic aut. Et
munera obtulerūt dño con
sequēter insinuat. Fugiu
dute quod dr. Herodes occide
plerq; sui
no p angelū fit. sed p rpm
dicēs p
dñm ut mitteret ioseph pre
cedentes
ulegium demonstrem.
marie tulerūt puerū in ierlm ut sis
terent eū dño. deinde offendo patrem.
Et dederūt hostias q eo. par tur
turū. aut duos pullos columbar.
Deinde redemerūt eū quinq; siclis
argenti. Et erat in ierlm symeon se
nex. qui acceperat responsum a spū
ti sco no uisurū se mortē nisi prius
uideret xpm dñi. Et nūc venit eo
dem spū in templū. Et accipiens
puerū in ulnas suas. benīs eum xpm

ce aut. Sanctus dimittis &c. Et ipse
timus de passione xpi aut ad ma
nam. Et tuā ipsam pertransibit gladi
us. Idest passio pueri. Nam omnis fi
ne materno dolore potuit esse cruci
fixi filius. Et resurrectionem speret. Et
tua. Anima ipsius que tua est. quia sola
quasi tua deligis pertransibit gladius.
Eadem hora supuenit et anna pphe
tissa. et loquebat de illo omnibus qui
exspectabat redemptionem israhel. De fuga
Tunc herodes videns dm̄ i egyptū
quod illusus esset a magis et ma
gnopere timuisset. putauit eos illusione stel
le deceptos et eum iussisse redire ad eum.
et ideo ab inquisitione pueri cessauit. Sed
ut audisset que dei fierent a pastori
bus et maxime ab symeone et
anne sensit se illusum. et de morte pue
rorum bethleemitarum tractabat. ut ille
que ignorabat eis illis occideret. Apparet
per admonitionem angeli fugit cum
puero et matre sua in egyptum usque ad
obitum herodis. Cumque migrasset
dns egyptum. corruerunt ydola e
gypti secundum ysaiam qui ait. Ascendet
dns nube leui. idest carne sine pec
to et ingredietur egyptum et mouebuntur simu
lachra egypti a facie eius. Credidit quod sicut
in exitu filiorum israhel de egypto nō fuit
dominus in egypto in qua de peccatis
non iacerent mortuum primogenitum. ita
nec modo templum fuit in egypto in
quo non corruisset ydolum. De nece
Herodes puerorum et que dilata per anni
antea ut de nece puerorum disponeret scientius et per eplam ab au
gusto cesare ut roma iret. accusaccio
filiorum responsum. Hanc iosephus
dicat. quod alexandrum filium suum
secum duxerat roma. et venenum sibi
dari rogauit apud cesarem postula
uerit. Quod ei non fuit. et sicilia.
audiens naues tharsenses ma
gnas tempestate in ponti uehementi
conflixisse naues tharsis secundum quod
dauid prophetauerat. Cum non cor
rigeret cesare discessisset patre ei filios
hac lege sua et reconciliato ut adoles
centes patri in omnibus obedirent
ipse autem dimitteret regnum cui uelit.
nondum tamen a successoribus libera
tus erat. Veniens igitur iosephus
ipso quinto. tribus et filios astu
tiis et concordia fratrum a cesare
suum exposuit. et se successorum in
dicem constituit. iudicauit non
dei regnum ad suos redditum esti
maret. Tunc consumatus in regno
herodes. tercius qui prius milites
occidit omnes pueros qui erant i beth
leem et in omnibus finibus eius ab
imo et infra secundum tempus quod
exquisierat a magis. quos maxime
ps tercio miliario a bethleem ad aus
trum sepulta est. plurimum sentencia her
et ysaiacior. Quem didicerat stella
herodes eadem die qua natus erat
dns. et secundum ortum stelle dum anni
dum ei sacebat. et aliquod insuper a
diem. Adeo ut sup erat ei usque ad bi
mos et infra usque ad omnis noctis
infantes desaut. in pueros timens
puerum morphosem ne sub puer. au
sydera fraudabat. sup erat sua
transmutaret. Crisostomus autem dicit
stellam apparuisse per annum ante dm̄
natiuitatem. Credebat quod herodes

tūc ēā nati fuisse dīm · et sic putabat dīm bimū ēe ex adiectione paucox dierū · et ideo occidit pueros bimos et deinceps usq; ad quinq; annos sed nō minores bimis · et expōit bimatū et mīra scandit ratione numeri · Sicut enī tūc tempus minores bimis miseriores fuit eis · quia post nati fuit · ita ratione numeri maiores bimis miseriores fuit eis · quia post eos numerant · Cui assertioni videt fidem facere quod queda ossa innocentum inuenta sunt adeo grandia que bimox ēe non possent · per hanc ad hoc dicta quod longe maioris tūc erant quam nunc sunt · Quod ymmediate hanc ieremie ēcām prophetica impletū ē illud ieremie fuit · Vox in rama audita ē · et cetera · Rama locus ē iuxta gabbaa duodecimo miliario distans a bethleem ubi fere deletā tribus beniamin uxorem leuite · paucis superstitibus per quos eruit mortuos suos · Hoc autem ieremias uidet innuisse potius comminando quia prophetando · Ymmabat enim tanta ymminere ruina duabus tribubus quam fuerunt in filijs rachel · cum plangeretur audita ē vox in rama · Prophetauit ēā de nepte suum lox ut matheus ait · Et tūc rama nō ē nomen loci · sed quia rama excelsum sonat · idem ē ac si dixisset · Vox in excelso audita ē · Videtur quoq; debuisse dicta plorans filios suos cum bethleemite de iuda fuerunt · Sed quia tribus beniamin confirmata ē inde minuerunt euangelista nullos de beniamin fuisse occisos pro uicaria ad exaggerandū scelus herodis · Vel quia rachel iuxta bethleem sepulta est miliario uno ymmo tribus cui iacob posuit duodecim lapides per quos ymmo filios suos per hebreos loquendo modo dicta egisse queri loco eodem gerebant · Et nolunt consolari · id est non fuit · idest inconsolabiliter dolebat de eo quod non fuit · idest de eo quod mortuus ēe desierat · Innocentes quidem mortales dicuntur laxato uocabulo · non quia pro testes christi · sed quia propter xpm occisi fuit · quem si non loquendo tamen moriendo confessi fuit · pro quo ēā ecclia pro martyre sollempnitate quadam ad inferos descendisse · Unde et in eop sollempnitate communicatione subtraxerunt · subtrahere deum laudandum et gloriam in excelsis deo et pax alla quidam dicit · Laus tibi xpe alleluia cantemus ēa · Quod

Facto herodes iussit occidi filios suos

Ē autem ut quoniam herodes multos forbuerat filios et ipse suos miserabiliter orbari · Nam propter aristobulum antipatri ipsius fuit suspectus alexander et aristobulus patri · Ob hoc scripsit herodes augusto in multis filios accusans · Misit augustus satrapam et precum legatos cum rescripto ut cum suis duobus coacto consilio precor filios uindicaret · de eis si commode eos posset facere quod uellet · Audiens autem hinc inde per tribus scripturas illos damnatos quia uoluerunt nostre mortem · tunc apud sebastem principes eos in uincula · Complices duo eorum apposuit torquens ut confessione eorum certiorari si in aliam suam aliquid machinarentur filij · Confessus ē autem quidam princeps missa sibi promissa ab alexandro scripsit beneuentum principem · Confessus et tortor de missis

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

sibi muneribus si diu parauret patri barbā cū rugulauret. Quod dicit gz alexandri dixisse nō ee speciosa ouem qui eius tōgebat ut videt adolescens. Hūc motus herodes misit speculatoribus iussit filios occidi et asportari in alexandriū ibiq; sepelirī cū alexandro auo materno. De pōrī ressuge tameto hodis & odio ipius & dānisepsit testamenti herodes patri et antipatrō fieri regem iussit. & herodem qui egrominabat auū pas substituit antipatro. Antipat vero intollerabile odiū post excepit cunctis scientibus qz fratribus suis conseruisset exulpmab. ab hoc ecia et pater tam cū no recto oculo aspiciebat. Ad hec ecia antipater molestus erat pri qui & frem sibi substituerat. eo quod ad filios antipatri regnū trasire noluisset. Alia quoq; maior cū inuidie orta ē ei in patre suam pr̄ illos filios quos de ire patria dilectione fouebat. aliis nepotibus suis eos copulās matrimonio. Erant autē tūc in iosephū puelli relicti de aristobolo herodes agrippa qui iacobū occidit gladio et herodias quia post herodes antipas abstulit fri suo philippo. Timuit ergo antipater ne ad pupillos fratrū suoz eoq; regnū reuocaret herodes quia eos q̄ matre contemnebat. Comouit eia feruā in odium herodis adeo ut femina secedēt a fre et bibiret in terra que concessa ei fuat trasiordanē. Ipe uero eia pr̄ nolente quibusdam expgritus accusationibus roma q̄ uenerant efficacissimū uenenū a quada uenefica arabica compsuis & apud uxore sepulture reponēs. quod mei my dicpe abeēt p ministrū qui eos duxerat patri ipinaret. Quod herodes iacr̄ cauit ātipatrū iussit.

Cum autem antem bite sue antipater rome eet. mortuus ē ferocias. accepiq; herodes de ueneno reposito apud uxorem ferore p ancillā tractide a dna sua reddere. Itaq; euocatis relictum uxore fris afferre uenenū ea iubet. Illa uō quasi allaturā egressa de domo se precipite dedit. Ob hoc mulier damnata est. Cum autē morerer fr̄ tuus mihi mey. dic michi. Affer. hec mulier denegauit quid reliquit nobis antipater. ne q̄ videremus in igne cōsume ne ad miseros conscia am fratricidij ultricem feram. Ego ob magna eius pte in igne effudens. modica michi pter. dubios casus et quia te metuebam reseruaui. Cumq; prodem ea veneno potuisset exspirauit. Acceptis quoq; aliis pluribus argumentis quod antipat mortē pris gressaret. herodes eū matre reuocauit. matrēq; illius repudiauit. Cūq; filium de patricidio pub̄ accusasset priuato sybie preside qui illis diebus roe solitus uenerat. posuit eū in carcere apud tericonēta. De magnis complicas mirādis morbi

Cumq; filij quererent pater hodis ut eos cū filio exquisitē permereret supplicijs. grauabit tamen morbo impedit ē. Accedebat & senectus cū annos iam septuagīta natus erat animiq; eius filioz dades affligebat

Erant autem in ierich duo sophiste quos nō pauci adolescentes sectabant cū legēs exponeret. His oportunū visū e regē tabescente ut aquilam auream decerperet quā rex sup maximā portā templi contra patrias leges posuerat. Qua decepta rex cōmotus ire magnitudine morbū sumpsit et in concionem procedens in omnes iero solomitas minas hanc refundēbat. sed ad preces ppli in solos auctores ultus et illos quoq; qui fumibus dimissis aquilam conciderant. duos mendit. et duobus sophistis. Deinde variis affligebat doloribus. Nam febris nō mediocris erat. prurigo intollerabilis in oī corpis supficie. Assiduus vexabat cholicus. pedes inflammatione tumuerūt. putredo pudendorum vermes generabat. arebat. anhelitus. et interpta spūria que ad benedictum dei ab omnibus referebatur. ipe vō iordanē transiens apud callirhoen aquis calidis utebat. Cuius corpus eius oleo cū cridiorum fouī medicis placuisset. in archam plenam oleo missum ita dissolutū e ut ecia membra quasi mortuus resolutus torqueret. tūc ad clamore astantium respicē vltis e. De nobilibus iudeis occidendis et morte herodis et necē antipat.

Quarto autem anno redisset. audiens iudeos morte sua exspectantes cū gaudio. ex omni iudea nobiliores collectos iussit in hypodromo. idest in curiā circa pervenire salome sororis sue. vt cū animam efflaret. omnes illos occidēr. vt ita omnis iudea in morte ipius iusta ecia plangeret. Nuncij vero quos roma miserat reducēs epistolam tulerūt a cesare. ut antipatrum in regnū daret. sibi si malis morte deimpanaret. Quo nūcio paululū roborat⁹ cū pomū quo libenter vescebat⁹ peciisset. circūstū quoq; ad medendū poposcit. stantq; ei tristi molestia distendentur. cū aspicies ne quis arbiter impediret. sed passim dextera sustulit. sed acabi consobrini eius dextera cōmouit. statimq; in balneatis quasi rex ecc mortuus in regia exaudit⁹ e. Quo audito antipater exultans missa custodibus p̄mittebat ut ei solueret. Quod cum accepisset herodes grauius tulit exultacionem filij q̄ morte. Et cōtinuo missis satellitibus occidit eu. precepitq; sepeliri in hyrcanio. Statimq; mutato testamēto archelaū regni sepsit successore. ita timore quod ab augusto susceperat diadema. De morte herodis et sub

Paucis autem filij quāq; diebus exactis mortuus e herodes tricesimo septimo anno postq̄ a romanis rex declaratus erat. in aliis fortunatissimus. in rebus domesticis infelicissimus fuit. Salome vō quos occidi precepat absolut. Et sepeliunt eū archelaus in herodium ut ipse mandauit. nichil regii in funeris ornatus pompa. prermittens. Septē autem diebus in lugendo pcē consumptis epulisq; feralibus prolixe plō exhibitis. qui mos iudeor ob expensas funeū multos

depauperauit · eundem uestem mdnem · ascendit in templū uarijs q̄ fauor-ibꝰ a plebe susceptus ē · sedens q̄ p tribunal · dixit se eā airegis nomine uelle tempare · donec a cesare confirmata foret successio · promittens quod pax melior in omnibus appareret · Quo cum alij tribuna lenarēt · alij uecligalia tollī · quidam solū custodias acclamabant · postulatis autē archelaus ānuens celebratis hostijs erat ad amicos in epulis · De lite fratrū coā

Orta ē autem augusto p regno sedicō que in nouis rebus accidere solet · plurimi enim sophistis pro defensione legis occisos lugebāt · omnes fere pontificē que herodes priꝰ creauerat ammouit · dum q̄ clamabāt · Instante autē azimoꝝ die cum turba ab immolatōe prohibēt pontificem : archelaus misso aliarcho uerbis eos prius sedāe attemptauit · Cum autē nichil eratum remisisset aliarchū · missa grandi manu satellitū archelaus ait · nouē milia occidit · t p nouem pōnis omēs ad ꝑpa redire cōmonens · neglecta festiuitate omēs abierūt · ipe uō ad michiadē et ptolomeū secretarios priꝰ sui romā p̄fectus ē · salomiaq̄ t filios eius secum duxit · ut ei testamētū expromta uoluptate priꝰ testaret philippo fīe regni p̄caueāt · et lucio

De discepta archelai t antipe p regno

Profectus ē eā romā herodes antipas ut de regno herodis discepturet · ei fīe oratore ÿrenes ꝑ ter-ā cōmonuit dicē di pluriū cōfisus · Cesar quidem acriꝰ obstinatibus romanoꝝ · p̄cibus prosequendi copiam dedit · ibiq̄ tāe grauium p̄nū ex agrippa · t filia sua nati filiū adoptauit sedē iussit · Archelaus sibi regnū deberi asserebat t erat mitꝰ t secundi testamēti uolūtate · Antipas uō p̄mū debē testamenti seruari aiebat · quod pr̄ q̄ cōpos mētis erat mutauerat · secundū uero nullū fore quod ipm̄ pr̄ mopꝰ mentis fecerat · Nā t tres manus p̄a se pferebāt · Addebat eā quod archelaus subiectū regnū deseruisset ad cesarē · cum ipe corpꝰ regni gerendaq̄ sibi imposuisset · postremo quod ciuiū patris sue nomine multū occisoꝝ sanguine maculasset · Cesar uero responsū differēs secū de cognitis deliberauit · ne aliquē regni successōe constitui oporteret · ne tyrannidē distribui principatum · presertim cū filius uarꝰ de syria accepisset · iudeos defecisse nitantes · Interim quoq̄ mater archelai mortua nūciat · De

Eodem quatuor regibꝰ t iudea

Sane tempe quatuor reges surrexerūt in iudea · Nam in ydumea duo milia bellatoꝝ q̄ sub herode militauerāt regem creauerūt · Sephori uō galilee iudas filius ezechie latronū principis olim ab herode capti dyadema sibi imposuerat · Et Simon quidā seruus

galibus ſymon ua ſtrinte corpis
ſi tus a latrombus rex creatus eſt
Paſtores quoq; quedam puer corpis
cū paſtore in finibus iezrahel
rege ſibi ſtatuerūt. Ob hec inſimu-
lata ceſari miſſus e roma ad uaro
philippus duabus tunc mandat de
cauſis ut et archelao ſubueniret. &
ſi regni heredis nepotibus eius diſ-
piu placuiſſet. ptem aliqua meret.
Ierūt & cū eo quinquagineta de iudeis
honorati qui octo milia iudeoz rome
tunc degentiū ſecū traxerūt ad ceſare
Dante eis copia uenie finale iudei p
captiuitates predarū ubiq; diſperſi
et uenūdati fuerant. Quos ut au-
diuit ceſar. in palatiū apollinis te-
plo ſedit ei ante eſſi do tyrannide
herodis et filioz eius. iudeos exhi
bentes. ſupplicabant romanis ut
iudee reliquias miſericordia dignas
iudicarēt. et aut ſibi ius antiquum
regni reſtitui aut ſyrie coniungi ſi-
bis aut p romanos iudices iudea
adminiſtrari. De ſimulato alexādro

Eo eāt tempe quida nacōne iude
us in ſydonem oppido eductus
qui ſimilitudine alexandri heredis filio
que et pater nitebatur. uenit in
iudea inſtinctu eiusdam heredis liber-
ti. qui omes actus regni optime no-
bat aſſerens ſibi regnū deberi. tū
qua maior filius heredis. tū qua
ex pte matris ſue magnannes cum
contingebat. Cuius plures iudeoz
ſequaces habet. roma quoq; p fectis e-
git iudei roma degentes inſcidi ob
ſtudio arripiebat. Gaſcatinus qui
quali. nuncupabat. ſictores miſera
tos fin. alios ſiles eis mortis ſubiecaſſe.
ariſtobolus fratem adhuc uiuente
in creta ut in cypro latē. Sed ce-
ſar optime multū alexandri ſtudens
que diu rome ſtuderet puer. ama-
ſium habuerat. Idem pte quoq;
poſt diſceptante plenius notuue-
rat. fallacia ſimplicitatis iam
aduertit. inſit q; ſtadū qui et alex
andrū optime cognoſceret. ut ad ſe
uniēe adduceret. Viri ſibi pollices
ſi tante fraudis p̄didiſſet auctore
Cuius confeſſis eēt ſe ſtia ſimulaſ
ſe ad queſtū inſit ceſar. ſuaſoreq;
iuſſit interfici. falſum q; alexandrū
nūcio remiſq; miſeruit. De diuiſi-

Tandem de conſilio one regni.
ſenatus ceſar monarchiam
heredis diſtribuit. media ptem
filii iudei & ydumeā trādens ar-
chelao ſub nomie tetrarche poſ
ſidentis ſe ſimili cū rege ſi ſe dignū
prebuiſſet. Media vero pte in du
as ſecauit tetrarchias eſſicies u
ptem heredis tetrarche regio triſſlu
me et galylea. ituream et traco
et auranitis philippo deſtinata
fuit. ſres ē ergo archelaus quaſi
dyarchus. monarchi vō nūq
fuit. Cū vō ei legis monarchia
finiſſe nome ānis poſt ptem intel
lige ſecundū opinionē uulgi dēm
et ſedm ſuā iactātā qua ſe fuisse
regem ſedm promiſſum ceſaris
iactitabat. Et ſic remiſſi ſut in
iudeam tres fres. ei ſediſſent
rome quatuor meſibus euentum
rei exſpectantes. De reditu dm

Archelaus vō ab egypto.
cum regnaret. nō ſolū in
acuſatores ſuos. ſed eāt ſibi

subditos crudelius pire desecit. Cu-
ius regni anno primo augelus dñi
ioseph ut reduceret cū matre & puero
in terrā isrl. Qui rediens ab egypto
post annos septē cū audiret q archē-
laus pro patre regnaret in iudea
noluit illo ire. Et admonit ab an-
gelo iuit in galileā. et habitauit in ciuitate
que vocat nazareth. In hoc
loco dicit ibi ee fons pu-
ius de q puer ihc hau
riebat aquā & ministra-
bat matri dū subdit
tur ei ...

Quarto de mistica
salutaribus eplis eius
usq ad baptismū no
stri. In euangelio
mīs quod lucas dicit
quod duodecimo roma
sit in templo. & post
triduū inuenit a pa
rentibus in medio doc
torū audiente & inter
rogantem eos ...

pater dederit uxore. dixit q gla
phira filia regis cappadocie fris sui
alexandri quonda uxore et mortui
alexandro iube regi libie nuptū tra-
didit. mortuo q iuba apud patron
modo in bidinitie degente. Que cū
in iudeam redisset. nupti archelao
iudee usa e astante sibi alexandri
et dicē Satis tibi fuerit libicum
matrimonium. sed reuisus reuisa ad
penates meos fui meo imprudenter
coniucta es. Te ergo licet multa reca
pabo. Que exposito hoc sompno ex
hibito supuixit. De exilio archelai

Quidem crebro accusatus archē
laus ceasare adducit. Quo
quidem die pius q uocaretur. nolue
rit sibi ee sonus pessimas et maximas a bobus co
medi sompmauerat. Dimisq; aruspi
cibus consuleret. simon essenus genere
arsitus annos et boues rem mutationes
interpretatus est. eo quod agros arando
uerterent et mutarēt. ideoq; nouem
annos eū dixit regnaturū. ilarias au-
tem exptum rex mutationes moriturū.
Nono ergo principatus sui anno roma
ueniens a cesare damnatus. in exiliū
pellitur. apud uiennā ciuitate gallie.
quando solis eclipsis fuit. De ymagine

Omnibus simbus autē iudee
archelai in prouinciā redactis pro
curator illuc missus e a cesare cyrenio.
qui quonda cyrini collega fuit cum
missus e in iudeā censor patrimoniū
mīta sane iudeoꝝ et maxime quidam
galileus symon qdā inerepabant
quod post deū dnos fureut mortales
tributarij romanoꝝ. Compono ergo
procurante iudea. die azimoꝝ cū mos
est media nocte templi portis apri-
tis arripuerūt quidam ocultre uementes le
rosolima. & cunctas porticus et pe-
tetū pfani uecerunt ossa mortuoꝝ. Et
exinde maior templi custodia exerceri
cepit. et ante diem porte nō aperi-
De nupcie augusti & successore eius neronis

Eo tempe philippus
tetrarcha sephorii. urbis nomina
uit in honore iulie uxoris cesaris. Pa
neas quoq; dixit cesaream philippi.
Compono ido roma reuerso successit
ei marchus sub quo salome sorori he
rodis defuncti e. Sed huic successit
annus tribus. sub quo mortuus est
augustus cum regnasset quinqua
ginta septē annos & menses sex dece
dies. ex quibus duodecim ante
mus cum eo regnauit. Cum eo qua

drageſimo ſcđ anno regni eius nat⁹
est dns qui decimo et quinto anno ty
berij tricenarius fuit· patet cesarem
mortuū dno quinquidecimū annū age
te· Quidam tamē quinquagesimū sex
tumq; annos regni eius ponūt· alij qn
quagesimū octo et dimidiū annū· et di
es qui secuti sūt pro anno ponentes·
Mortuus ē aūt anno uite sue septua
gesimo septimo apud apellā ciuitatem
campane· gladius se in pectore ma· mortē
relinquē qua laterē eam mucrauerat· et
sepultus ē in marcio campo· De ty
berio ipatore et ualio pau
cis· Successit ei tercius ihabē iudee
imperator tyberius nero uxoris eius
julie filius· qui ualerij gratū procu
ratore misit in judeā Qui questum
putans pietate· palā uendebat sacer
docij principatum· Qui annuentes
amans hyspaniabē pontificem defu
nauit· Deinde no multo post abia
ens eleazarum anne filiū sum reg⁹
Post anū et hūc annos· symonē misit
Sed et post anum ioseph qui
et caiphas appellat· Hinc post annos
tridecim relinquens iudeam romanū re
uersus est· Cui⁹ successor missus ē a
tyberio pontius pylatus sub quo fi
des in nomine tyberij tyberiadem edi
ficauit· De odio iudeorū pontij py
lati
His temporibus tyberius
multos reges ad se uocatos non
remisit· inter quos archelaū capido
cem regnum eius in prouinciā
uertit et mithridatem capud regni ce
sareum nominauit· Hinc pylatus
iudeā ingressus et statuas cesaris que
et insignes militū portabant secum
ferēs· ymmo ante⁹ iudeis eas ī ciui
tate constituit· cesareamq; rediit· Ci
uitas autem plurimū de ierosolimis ad eum
descendissent supplicantes de signis a
moueris nā ob legē iudeor⁹ qui pos
sessorē iudee prefectores sine signis
urbem ingredi consueuerant· sedit
pro tribunali pylatus milites et ar
matos circaponens· mortem eis mina
batur· si nō quieuissent· Ut illi morte
pocius eligebant quā leges patrias
violari· Admirans ergo pylati
constantiā iudeor⁹ in legibus suis
tis· auferri precepit ymagines· Ite⁹
pylatus ierosolimā veniens nitens et
urbem aque penuria laborare· ape
ruit grazophilacium templi· et ex op
pidis templo dicatis aqueductum cepit
edificare· suscipiens ex aquis torrentis
quod studiose deum multi mirabilio ex
tubat· Iudei nō acclamabant ut ab illo
ope cessaretur· ob hoc pylatus milites
iudeos cecidit· plures et sauciauit·
Intimissum ē aūt opus· quia iudei se
gracionem accusacionis in pylatū ad
tyberium direxerunt· testimonium
In hoc loco ponit iosephi de xpo
pius comicis ascensum dni nri ihu
xpi in hunc modū· Fuit eodem tempo
ribus iste sapiens uir· si tamē virum
eū nominare fas ē· erat enim mi
rabilium effector operū et doctor eoz
qui libenter que uera sunt audi
unt· et multos iudeos· et multos ex
gentibus sibi adunxit· Xpc hic erat
Hic accusacione primoz nrē gentis
cum pilatus eū ad crucem
esse decreuisset· Non deseruerunt
eū hij qui ab initio eū dilexerant·
Apparuit enim eis iterū uiuus sicut
diuinitus de xpo uel hec et alia prophete

de eo fuerunt · sed et nō habuerunt de xpi
anoz qui ab ipo dicti sunt et nome p
severat et regnū et genus · De baptismo
Anno quintodecimo iohis z p̄nacpio
imperij tyberij cesaris sexte etatis
p̄terante ponciō pylato iudeā tetrar
cha galilee herode philippo fre eius tetr
archa ituree et traconitidis regionis et
lysanā abylne tetrarcha sub principi
bus sacerdotū anna et caypha fac
e uerbū dñi sup iohannem zacharie filiū
n deserto ut baptizans et predicans
solicium redemptōis amicaret et
uenit in omnē regionē iordanis bap
tizans baptismū penitencie · quia ad
penitenciā baptizandos monebat · et
nō nisi quos penitētes uidebat bapti
zabat predicans fidei baptismū in re
missionē peccoz · pro qua ēā assiduā
one baptizabat · dicebat enim · Agite
penitenciā · appinquabit enim regnū
celoz · Usq ad hunc annū tyberij com
putantur ab adam quinq milia · duce
ti ingressi quinq secundi sepuagin
Secundū hebraicā veritate quatuoz
milia · Anno xvo tyberij sexto decimo
sunt anni iubileus octogesimus p̄mus ·
Eodem anno dicit quidam sexta etā
adem incepisse · quoz ratio hec e · quia
sicut in illo anno finnata e creatio
et mchoauit baptismus ita sexta incē
pit eius quinta terminata · Quidā
ab incarnatione dñi nram eā ponit
hac roe · quia sicut sub quinta etate
generalis fiebat computatio sic anno
a prima olympiade tli iul tuli ita
sub sexta dr anno ab incarnatione
tli iul tuli · Alij a passione dñi eam
mchoasse testantur · dicentes sexta
e septima quiescentia simul incepisse ·

In cronicis uero ab imperio tyberij in
diam legit · Dicebatur autē iohes cilicio
de pilis camelōz et zona pellicea · Cuius dam
locustaz genere esibili uescebat et melle sil
uestri · Tunc exibat ad eū omnis iudea et
baptizabant in iordane · Videns autem
multos pharisēoz et saduceoz uenientes
ad baptismū et nō penitentes dixit eis ·
Progenies uiperaz quis demonstrauit uo
bis fugere a uentura ira · facite dignos
fructus penitencie · et ne dicatis patrem
habemus abraham · quia p̄ deus de la
pidibus istis · id est de gentibus signifi
catis his lapidibus suscitare filios abra
he · Digito ostendebat eos iohes duode
cim lapides quos tulerunt duodecim du
ces tribuum israel · de medio iordanis in
aridam et tondem de arida in iordanem ·
quoz acerimus cēt in testimonium · quia
sicco pede transierunt iordanē ·

De duodecim lapidibus

In quadam matheo glosa reperi
quod duodecim lapides in arida erant
iosephus dicit de xii · aridis locis
in iordane ·

Hanc autem in iudea tunc tres secte
iudeoz a communi reliquoz vita et
opinione · distantes · pharisei · saducei · es
sei · Pharisei enim austro et ruri pa
rebo utebant · traditiones sectantes
suas · quibus traditionibus moysi decre
ta mutabant · Precepit quid primoga
nita sunt et dicit quicquid in ea
ria · que sub fructibus solebat
in siluestribus in altaribus
ut fructus ponit · Cum eā
supponunt · coronati ut ceti
cum loco dolenti persol
uit quibus
decalogus usurpatus erat · quia dixe
rat dñs · hoc siebis quasi quod appe

sum ante oculos tuos · et in manu tua · et
hec dicebantur · phylacteria a philaxe id
est seruare et eligere · quod et lex · Ista ea
in maiores fimbrias aliis ferentes spi-
nas eis alligabant · quibus pucti in de-
ambulando memores mandatorum fierent
dei · His vniuersa deo deputabant et in
marmene id est fato · Negare quidem que
nostri sunt · ut negligere in arbitrio hom
plurimum ee dicunt tm in singulis eduude
inmarmene · qua et ex motibus siderum
fieri putant · Presentis suis et maiori-
bus nutu nunquam contrarium respondebat
iudicium dei futurum dicentes · animam
omne nocumentum ee · solas bonorum ani-
mas transire in alia corpora · ysse ad resur-
rectionem et iudicium · malorum autem
eternas retrudi carceribus · Et quia
a communi hominum uitu diuisi · ideo
et pharisei dicebant Saduc · autem
inmarmene negant · Dei uisper · tor
omnium · dicentes in arbitrio hom
situm ee ut bonum malum ue operentur
animarum naliter · ut supplicia ne
grabant ut honores · Nam et resur-
rectionem fictum negabant animas
mori cum corporibus putantes ne
angelos ee dicebant · Solas
quinque libros moysi · recipiebat ·
Et his contenti fuerunt · His seueris mo-
mis erant nec ciuitatem se sociales · Ob
quam seueritatem seductos ideo nostros se
nominabant · Esse fere omnibus mo-
nasteria agebant · uita nupcias fugien-
tes · non quia coniugia et hominum suc-
cessionem prohibenda censerent · sed ca-
uendam intemperantiam feminarum · missa
earum fidem uiro seruare putantes ·

Omnia hebent communia uocatione
dei · que antiqui utebantur pro banneo ·
probro ducentes squalorem uestis pur-
bant · Unumodo in veste candida sem
per erant · Nulla eis certa ciuitas ·
sed in singulis domalia habebant · ante
solis ortum nil prophani loquentes sole
ut oriretur · orabant · post inde ad qui-
ta hora opantes · soli corpus aquis fri-
gidis · et cum silencio edebant · Iuramentum
hebant et puerio · sicut sic nemmen
adhibentes nisi sub cum probaret · re-
ceptum autem sicut post annum duobus
annis aliis mores eius probabant · De-
presentium in pecis a se pellebant ·
ut iracundos more pecorum decerpens
usque ad obitum pemteret · Cum decre
simul sederent · nullius nouum uultus
loquebatur spuere in medium aut in
dexterum ptem sui utentes · Ideo
sabbatum obseruabat quod nec ea die
alium purgabat · Dolabrum ferebat
lignetum quo in loco secretissimo fo-
diebant terram ad purgandum alium
demissa ueste se diligenter contege-
tes ne splendorem diuino facerent
inuriam · Ob id statim foueam rumpe-
tes uruebant quia longissime ob
uictus simplicitate more iustitia
iudicantes meliore · animas omnes
ab initio creatas et tempribus in
corpari · bonas exutas corporibus
ultra oceanum degere ut reposita
eis premia ad orientem · malas et
celosa et iberna loca delegantes ·
Erant in eis qui futura predicerent ·
Quidam quibus sed moderate
utebantur · Nam si hoc omnino

ribitatem abstinendi humanum genus deficeret. De iohes officio est
Quum ergo bapti se nō ee ppm
zaret iohes inserit a deo
solmnē ad eū sacerdotes et leuitas
ut interrogarent eū. Tu quis es.
et cōfessus Credebant enim quia
e se non indebitū officiū sibi vide
xpm esse. bat usurpasse iohes sa
quod tamē licet baptizandi si non
optimo pu erat xpc uel helyas ut
blica scitur helyseus. De tribꝰ enim
negz scly hijs legit in sptis. qd
iny negz ad eos ptineret officiū
ipse erat baptizandi.
et dixerunt. Quid ergo baptizas
si tu nō es xpc neq; helyas neq; pro
pheta. Quia sicco pede trasie
Quesierūt iordanē p quod signifi
rant de celi e quod p baptismum
helya sicutiu. Humor uiaor et
et sub. transitus de patris ad filiu
noie ipse de helyseo. quia Tres
in hijs duobꝰ precesserat figura
baptism. et de baptismo xpi legerūt
in epistola. effunda sup uos aquā
munda et ideo putabant ad alīd
ne ptinē baptismū. et respondit.
Ego quidem baptizo in aqua medi
is aute unꝰ fortior me cui nō sum
pe enim baptizabit uos in spiritu
sco. et igne. in spiritu in baptismo
in igne in penitentia. Hec in betha
nia trans iordanē ubi erat
iohes baptizans. De ihu baptizato
Tunc venit ihs a galilea in
iordanē ad iohem ut bapti
zaretur. ait ei. Tres fuerunt
causse precipue cur baptizatus est
ihs a iohe. ut baptismū iohis comp
baret. ut omem iustitiam impleret.
et implenda doceret. ut tactu sui
corpis vim regenerandi conferret
aquis. et si forte nō fuer. De ui et
institutione baptism triplex opinio
ut in sententiis habet. et xpc ihesus
erat incipiens quasi annoꝝ triginta.
dest tricesimū annū incepat. tredecim
in debus eiusdem anni paschis et sedu
hoc uixit ipse tm triginta duobꝰ an
nis et dimidio. quia cōe de regnū
to anno comitit aqua in vinū et in se
quenti pascha. idest in paschate tricesim
primi anni in carcerat ioh̄es et
in pascha sequenti idest tricesim
sedi decollat ioh̄es et in ter
cio pascha idest tricesimo ter
anni passus e dns et sic vixit
triginta duobus annis integris
et de tricesimo tercio quam fluxit
temporis a natali usq; ad pascha
quod p anno dimidio computatur.
Crisostom tame dicit eum ia cple
uisse tricesimū annū in omelia de
quia in matheu sic dicens.
post triginta annos ihesus de
cit ad baptismū lege uetere solutu
rus. propterea usq; in hanc etatē
que omnia cupe solet pati in legis
obseruacoe pmansit. ne quis diceret
ideo illum solutisse legē. quia ea non
potuit adimplere nisi. p triginta
annos iustitia legis adimpleuit.
Et hic vult ad baptisma euāgelium
doctor. quasi omnibus omnia obser
uacoibus legis imponēs. Hoc aute

dixit crisostom⁹ occasione illius verbi quod dixit dns Sic decet nos implere omnē iustitiā et sedis hanc opinionē dixit dns tres mihi [illegible] tribus annis integris & tamē de quarto qui tu es a natali vsq; ad pascha fuisses autem plus dilebat ihm dicere. Ego a te debeo baptizari & tu venis ad me Cui dixit se baptizandū iohēs si mysterio sacrificij mudaq; erat ab originali peccō ut saltem in circūcisione. Sz p se gen⁹ humanū intelligens q̄ dicit. Homo p te debz mundari ut q̄ tu ad plenitudinē mundaco me ad hoc mundandū dixit. quia & si mundat⁹ p sanguīe xpi plenius erit mundandus sicut quis accepta efficaci medicina p cuī curat⁹ dr. p effectus plenitudinē curandus. Cui ihc rndit. Sine modo ut absq; modo sic enī decet nos adimplere omnē iustitiā. idē sup habundanter humiliter. Est enī debita humilitas subdere se maiori q̄ deo. similis subdē se pari. sup habundās subdē se minori. Quasi dicat. Deo subdo me tibi minori. ne dedignet maiores a minoribus baptizari ut reges. Quod mēte ligens iohēs consensit. De spiritu

Actū e autē sco & voce prīs cum baptizaret fere omīs ppls terre illius & ihesu baptizato & orante p baptizandis. ut acciperent spm sc̄m. confestim ascendit xpc de aqua. Et ecce aperti sunt ei. idest mestimabilis splendor ces e circa eū. ac si celo a cto & sydereo reseratis splendor celi empirei tris infudet⁹ & spe sco corpali specie celitus venit & sedit sup caput ei⁹ que pacto officio sno in peccem materiā subiit. Unde simpta fuerit. Et hic cognouit baptista quod dixit se ante nesisse quod xpc solus baptizaret. idest putem baptismū sibi reuereret. sed putem baptizandi alijs daret. Qui enim misit eū baptizare cum solitaria vita duce. ea dixerit ei. Quia multos baptizabis. sed inter illos sup quē videris spīm descendentē & manentem sup eū hic solus e qui baptizabit in spū sco. Et ecce vox pris audita e de sublimi. Tu es filius meus dilectus. in te complacui michi Vsq; post vocē hanc credit dimisse splendor. Ste q̄ alius evan. dicat. Hic e filius meus dilect⁹ in quo michi complacui. idem e sensus. idest in te & p te placitū meū gere constitui. De ie

Tunc unno ihesu & tēptatione. ai et luce iiii. et marci 1

ihesus Quo hoc fuerit hēda dictus a cū dicerit solo die epy spiritu sco q̄ phame debē baptizari eū designa nec dari spm sc̄m. si uāt i deser ds alia die baptizaret Et cū ieu obhac hēsim mutatus nasset qua exstirpāda deo euenit dragmta ea pris ea die nemme diebus et baptizari insi sub ne quadragenta cessitate. nocti⁹. postea esurijt. Mouebat diabolus quadragenta diez ieunio. sciebat tot diebus aquas diluuij effusas explorasse terram promissionis mey si legē a deo datā. filios isrl m hē mo pane angelorū nixisse. Cum vo sensit dnm esurire. quod no legit de moyse vl helya accessit vt tentaret si posset eū decipere m peccm. et ut explorare⁹ an est dei filius. quia audierat vocem hanc. hic

filius meus dilectus &c. quē sic
bat quasi ventru. et sep ei pnūcē
amstirli. sed usq ad iudicii ventu
no exspectabat. Temptauit autē
ei in eisdē tribus in quib⁹ adam
deceperat. sed no odme eodem. primo
in gula. ut esurices panē videēs im
moderato alli appetitu accenderet.
sed de auaricia. ubi sup montem
ondit ei oīa regna mūdi. dcōt
exposuit ei gloriā mūdi. tertio de
superbia. ut iactaret se ondē filium
dei. Tūc abiecit eū dns. et ecce angli
oīm temporū de qua venerat. recef
sit a dño luc. iiii. ante temptō. tempore
passionis redijt timore mortis pturis
ei deicē. Tūc aute omnino victus de
gauis ē in inferno. in diebo antexpi
soluendis sedm apocalypsim xxiiii.
Credendū ē aute diabolus hoīs assūp
sisse formā in qua dām ei⁹ adducere
et colloqui posset ei. Dtex aute exte
mo die ieunij solo omēs fere fidēs tem
tationes an p aliquos dies sep
tes sepate. nil mitti ē nīa sine. Ieiuna
uit aute dns in deserto. quod ē inter
ra sm hiericho. Quod quarētena di
cor ē sedo lapide a hiericho. Sub qua
rentena fluit riuulus fontis quem
sanauit helyseus. sedo miliario a q̄
rentena cōit grusyleā dr. et mons si
p quē diabolus stauit ihm. Exemplo
sancti illig. sic nos die p in ecclia pe
tensialis ē. Deide et post epyphania
no stamus ieunare ecclia sed aiciū
post quadragesimā dies. quasi xpo ē
pe ieuniū sui consecratiū ieu
nij dies significās. ob hoc quoq
ut p penitentiā ordinē accedā ad
requiem. sicut quadragenarius nūb
ad quinquagenariū ascendit. est em
nūs sine abundāte et congregans om
nibus pribus suis parbus ascendit ad
quinquagesimā. De ꝑma uocatōe dsci

Quadam aute die sedebat pulcr.
riotes et ei⁹ discipli eius duo
quor vnus erat andreas. et videns ihm
ambulantem dixit. Ecce agn⁹ dei qui
tollit pcta mūdi. Ob hoc illi duo dis
cipli secuti

Quare agnus dicta
fuit ihs. Et
videntes
ubi maneret
et manserūt
apud illū
die illa.
Inuenit
aute andr
as fratrem
suū symo
nē dixit
ei. Inuenimus messiam qđ ē
interpretatur
xpc. Adduxit
eū ad ihm
Intuitus
aute ihs
eū ait.

uit subdens. qui tollit peccā
ut tollat pcta mū
di. quia pro patre nro tol
lendis passcha nrm immola
tus ē xpc. Vel quia agn⁹
grece. et ab agno p os
primum. ut latine ab agnos
cendo. quia in magno grē
ge solo balant. agnoscit
matrem deo ope p passioe
agnus dr. quia ibi pius
donas nob pacē. et agno
uit prem obediencia et ma
tre cura. et hoc dna cū
cau. in immolatione altaris
ta. di. agnus do. Quasi
agne dei qui agnosti
pro⁹ miserē nobis. Agne
qui agnosti matre mise
rere nobis. Agne qui ob
tulisti te p nobis donans
bis pacem.

Tu es symon bariona. tu vocaberis
cephas. quod ē interpretatū petrus.
Bariona hebraei est. et sonat filius
columbe. compositum ex corrupto et
integro. Cephas hebraice et syrum.
petrus grecum et latinum. Omnia

HYSTO

autem imposuerit ei hoc nomē tunc
aut promsit imponendū dubiū est
tamen tunc dia pr̄. qua tunc impo
sint omino cum dicit. tu es petrus
et sup hanc petrā &c. aut in electione
duodecim ubi dr̄. et imposuit nomē sy
moni petro. Sive mō modo imposuit
in sequentibus constituunt. In crastino
volens ihesus redire in galylaeam in
uenit philippum et dixit ei. Seqūre me
hic erat de bethsayda. ciuitatis petri
et andree. Hic inueniens nathanaelem
fratrem suū dixit ei. Quē scripsit moyses
in lege et pphē. inuenimus ihm̄ iosephi
filium a nazareth. Et ait nathanahel.
a nazareth potest aliquid bonum ē. despe
ctiue. quasi nō. ut remissime legitur
iste enim legis prius legerat in galilea
nazarenus uocabit. et signa adiectus do
mina forte notauit. Et ait. A naza
reth pt̄ aliquid bonum ē. Quasi dicat.
Nunc tamen a nazareth potest aliqd
bonum ē. Quo veniente ad se aut ihesus
Vere israhelita in quo dolus nō ē. Et
dixit nathanael. Unde me nosti. Respon
dit ihs. priusquā philippus vocaret te
cum ēes sub ficu vidi te. Respondit natha
nael. Rabbi tu es filius dei tu es
rex israel. Quia agnouit iste diuinū ab
sentem audisse. que solus gesserat. et
quomō et ubi a philippo vocatus sit.
xpm̄ et deū fatetur. Tamen quidam
de predestinatis exponit hoc ita. ci
tius in limbis adhuc latentes sub figu
ris eam predestinauit te. Et egressus
est in galylaeam. De martyrib⁹ optimo

Hucusq; deus et ordo mb⁹ hystorie
hystorie euangelice apud omes.
deinceps varie ordinat. usq; ad in
carceratōnem ihesus. Quidam dicit
quod circa pxmū pascha post bap
tismū conuenit dns aquā in vinum.
ideo quia consequēter ihesus post hoc
miraculū narrat eū ascendisse in je
rusalē. et eiecisse vendentes et emen
tes de templo. quod nullū ab eo factū
dicit nisi in pascha. sed eis obuiat
ecclie consuetudo. que in epyphania
fuit ē dicit quot annis sollempni
zando memorat. fuerunt etiā qui
dicerēt. quod eadem die qua bapti
zatus fuit fecit hoc miraculū. sed
matthēus ait. Cui iste duct⁹ ē in de
sertū a marcus. statimq; expulit
eū spūs in desertū. Unde hīt ecclia
p eade die sed reuolutus anno
hoc tria fecit. adductus magorū
tertiadecima die primi anni. Bapti
matus eadem die tricesimi ani. ut
tricesimi primi. mutauit aquę eade
die reuoluto anno. Unde magnus
epūs in sinodo
quodam q̄
sic incipit.
Cum plura
nobis fides
et certa sic ait. Quam posteritatis
fide fideles mandauit antiquitas
hodie saluator a cunctis est adora
tus. hodie fluenta iordanis be
nedictione xpi baptismatis cō
secrauit. hodie mutatus ad impa

q Beda dicit. quod
post reuoluto anno
eadem die fecit mira
cula de quinq; panibus
et duobus piscibus.

as aquas uertit in vinū. Unde et in antiphonarijs libris. Des illa dicitur plumi- dies epiphanie. idest plurimū illustrationis xpi. Epiphania enim illustratione sonat. Has tres in magnificationes prius quida quida nominib⁹ distinguit. Epiphaniam uocantes eam illustratione que facta e p stellā quasi de sursum. Theophaniam eam que facta e in baptismo quasi a deo. idest a pre sonū. Bethphania. ea que in nupcijs facta in domo sponsi. Beth enim domus sonat. Ueruntamen adhuc restat inter sanctos et catholicos doctores de ordine hystorie duplex opinio. Quida enim sentientes unū ex quatuor euangelistis a- mentium alexandrinum eusebium. cesariensem. theophilū qui septimus a petro sedit cathedre ierosolymitane dicit dominū primo apparuisse discipulis congregatis. et sermonē in nuptijs cum aqua uinum miraculo. quia legit dominū et discipulos eius inuitatos ad nupcias. Communiter quidem opinio et ueracior est. Dominū post illud miraculum discipulos uocasse et secum processisse. usq; ad ui- cesimum octauum. nostris. sed post pascha. Et hunc ordinem prosequamur. siue alterius ordinis preuideas. De mutatione

Acte sunt nupcie apud Cānam in galylee idest in uico galylee dicto sic quasi nullatenus a nazareth sed a sepphoris. Et erat mater ihu ibi. et uocatus est ad nupcias et discipuli eius. quida scili discipuli. quia ad hec ihu non inuitati uenerunt cum accepissent quod post sponsi sui. Non est uocatus ioseph. sed uxor eius. Unde quida dicit ioseph mortuum fuisse et uirginem transisse in custodia filij. quia nec ecia denceps legit de eo in euangelio. Quod si mortuus erat mortuus. tamen certum est quod in passione dominum mortuus erat. quia uxor eius alij commendata e. Quida autem aiunt has nupcias fuisse ioseph et alias. et ideo uocatus e maria. quia mater tota eius. et dns qua consobrinus eius. Et dicit quia caleuae est nubē deus et hinc nupcias est uocatus erit. quod certum non e. Et desiate te uno. Uxor mater ihu ad est. Mulier non sum. Quasi dicat. Ita eas unū. Ita dicit iste. Quid michi et tibi est mulier. Nondum uenit hora mea. Licet mulier sit quasi adiectiuum nomen fruitionis. quasi mollior. quidem tamen nomen seruus e. nuncium post quia uir ego uiri potens e. Et est sensus. Uos facere mi- racula. sed ad hec agendū quid hec communia tua. Quasi ea nā tibi communio ago hoc. sed non hora passionis que nondū uenit. ea communia nostra michi et tibi patiar. Nec tamen sed non gratuitus hoc dixisse dicit. qui putant unūquēq; hora sue mortis te mutabilem hic sed non hora constellationis in qua natus e. sed uocant horas sua idest a se dispositas. Potuerunt enim mortuus e non necessitate. Erat autē ibi seu lapidee ydrie. idest uasa aquarum. potus sed purificationis iudeorum. Quibus iudei baptizabant uasa quida- toria. et si casu aliquid inmundi tangeret nisi non comederet. Erat ergo potus. ut si forte contigisset aliquē de ui-

nisi oportet lauari aquā parati fierent. Inploratur autē eas ministri aquā ad precepta dñi. Et tulerūt aquā unus scilicet archytriclino idest primus mē omnium eos in triclinio (Triclinium autē quida dicūt fuisse domū tricamerā ut tres sciāt tres discumbentes sub quibus discubebant. Ad sōre tres erāt ibi mēse ordines ut in refectoriis fieri soler. Et comedunt architriclinus cum hilaritate post in communi comedamus ut omnes unanimi nouimus. Hoc erat in miraculo manifestauit ihesus gloriā suā. Nec dī hoc ē miraculū qui plus signa fecisse nascendo de virgine. magos stella diuersa prouisa. quadraginta diebus et noctibus ieiunando et huiusmodi. sed hoc fuit primum publice et ad publicandū fidē. ut primū fides in galilea crederet. De pore cecitie ihesu.

In primo pascha anni et mensis dominice ascendit ihesus ierosolimā et erant vendentes et ementes de templo. hoc enim bis fecisse creditur. Et post circa illud pascha manducantes ihesus. Aut enim ihesus euangelista. quia ei post hoc pascha redisset ihesus in iudeā adhuc erat ihesus baptizans iohannes. Interea aut priusquā ascenderet in pascha quosdam uocauit discipulos et docuit. et miracula fecit. sed nō adeo publice fecit. Sanabat ihesus iuxta mare galilee. Lacus ē qui fit iordane influente. et dicit mare ei sit dulcis aqua yeroma te hebreo. quia omnes aquarū collectiones uocat hebreus thalassas. idest mare et dī galilee. quia pretfluit galileam. quandoq; mare tyberiades dī. quia famosa ē ciuitas hec que ei imminet. Ad aut dī stagnū genesareth ē ex accidenti. Quandoq; enim crispantibus uentis generat ex se aurā. Extenditur autē eius quadraginta stadiis in longitudine. et quadraginta in latitudine. Dicat tunc ioseph⁹ ei sic deus a media regione genesareth. quia pretfluit. quia eā amoenam dicat admirabilem. Nam totū diuersissimum genus arborum ē consita. nulli tunc copiositate sua negat et temperie. Sunt ibi nuces que maxime frigoribus gaudent. Sunt et palme quas multū calor estimus. Sunt ficus et olee. quibus aura mollior destinata ē ut qui repugnacia bona contendere studio ne frequentē. Hanc dicat irrigari fonte quodam qui cadit in capharnaum. que quidē ē ciuitas nisi opinatur. ex cuius piscem genat. qui nō alibi nisi in nilo reperit. De destructione nicodemi.

Erat autē homo ex phariseis nomine nichodemus et de principibus iudeorum. Hic venit ad ihesum nocte. quia timuit offendere plurimos ex eis de principibus. ut quia magistrum erat in israel. pala discipulum. et aut ad ihesum. Rabi. scimus quia a deo uenisti magister. Nemo enim potest signa facere que tu facis. nisi fuerit deus cum eo. Quasi dicat. Doce me de regno dei. Respondit ihesus. Amen amen dico tibi. nisi quis renatus fuerit desuper nō poterit regnum dei videre. Nicodemus ueteri testamento. quasi uana metu dei erat. unum dixit. Amen amen dico uobis. et ei in alijs dicat. amen simpliciter in solo iohanne germinatum. sed illud. sit sermo uester est est. nō nō. Quasi dicat uerū dico corde et ore. Cumq; mirareť nichodemus. quomodo secundo posset homo nasci. cum nō nisi ex natiuitate fieret edoctus ē a deo de spiritu ale que sit ex aqua et spiritu. quia

Gray Scale

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ueritu pt. Tame quia adhuc in
fluus erat sed magistrali no po
terat intelligere. et ideo meruit au
dire. Tu es magister in israel & hec
ignoras. Et sic eu minuerat ad
humilitate. Instruxit eam eum
de humana et diuina sua natiuitate
de passione et resurrectione et ascen
sione et de pluribus aliis. Quod
autem dixit. Nemo ascendit in ce
lu nisi qui descendit de celo. sensus
e. nemo ascendit nisi xpc cu corpe
suo. ut secundu tropu quo dicim9
deu fuisse quep eu fuerim9. & e sensus.
Nemo ascendit. idest nemo ascende
facit.

De sexta uocatoe discipuloz.

Cum autem turba irrueret
in eu vidit duas naues stan
tes secus stagnu. et ascendes i una
nauu que erat symonis pusillu re
ductus a terra docebat de nauicula
turbas. Ut autem cessauit loqui dixit
ad symone. Duc in altu et laxate retia
in capturas. Quo facto. concluserut pisci
u multitudine tanta. ut quod fere rupeba
tur retia. et innuerut symoni et an
dree filijs zebedei qui erat in alia
nau ut uenirent eos. Et impleue
rut ambas naues ita ut fere mer
gerent. Quod videns symon petrus
cecidit ad genua ihu dicens. Exi a me
dne. quia homo peccator sum ego. Cir
cudedit timor quia de hoc erat stupe
factus. Noli time quia de hoc eris ho
mines capiens. Et subductis ad ter
ra nauibus. idest locatis animo re
demdi ad eas secuti sut eu alig multi
et inde redierut ad sua. Hic legit
in nazareth.

Ihesus autem uenit nazareth. et die sab
bati qm plures conuenebat metus in
synagogis ut plures doceret. Et cu legisset
in ysaia. spus dni sup me eo qd unxit me
dixit. quia hodie e completa scriptura hec
in auribus uris. Quasi dicat. Ego sum
de quo scptu est hoc. Et omes intendebat
in eu. De tercia uocatoe discipuloz.

Ambulans [illegible] uidit
autem [illegible] ihesus uxta mare galilee. Vidit
duos fres symone et andream mittentes re
the in mare. erant enim piscatores. Et ait illis
uenite post me
faciam uos fieri piscatores hoim. Et illi
continuo relictis retibus et nauj secuti sut
eu omino. Et procedens inde uidit alios
duos fres iacobu et iohem reficientes re
cia sua cum zebedeo patre eoz. et uocauit
eos. Illi autem relictis retibus et pre secuti
sunt eu omino. Et cum transisset inde ui
uidit matheu qui et leui dictus e filium
alphei sedente ad theolonium. Et ait illi.
Sequere me. Qui relictis omibus secutus e
eum. Theos grece. uectigal latine. Inde
erat iste publicanus. idest publica nego
cia adminstrans. que sine peccato aut
uix aut nullo adminstrant. Et nota
qualibus ortus e ecclia. ne si a sublimib9
et doctis uirtus fidei sue coepit et potenue
asciberet. De uocatoe reliquoz deter
minatu no scim9. Hic discipli baptizabat
et iohes.

Post hec uenit ihesus et iohes.
et discipli eius in iudea terram i
bi stabat et baptizabat. Iohes autem erat baptizans
in enon iuxta salim. quia aq

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

multe erant ibi. Nondū enim missus erat
in carcerē ioānes Salim iuxtā opidū unyta
uel ultra iordanē sicut ubi olim melchisedech regnauit. Habitabat ecā multos iohānes
uenientes ad se. ad ihesum. Videtur baptizasse
discipl iohānis. diverūt ad eū. Rabi. Qui
erat tecū trans iordanē cui testimonium
phibuisti. ecce hic baptizat. et omnes ueniūt ad eū. Cui respondens iohānes mundā
dixit. Dixi vobis. quia nō sum ego xpc.
sed quia missus sum ante illū. Qui de sursum venit sup omnes est. Me uō oportet
minui. illum autē crescere. Ist autē cognouit
ihesus iudea illoc. ascendit in die festi
pasche. de quo sup dictū est. Sed et ibidem
quia presensit ortā in se phariseox murmurā. maxime cū audisset iohannem traditum. reliquit
iudeā. et iterū abiit in galylēa.

Quō tangit ecā iohānes.

Hic in hoc reditu in galylēa
quida dicit eū transisse p sa
mariam. et locutū ēe cum samaritana. et in chana locutū cum
regulo. et post habitasse i ca
pharnaum.

Habebat cum iohānes herodem ptem. herodiadem. quia secūm legē quā recepat nō licuit
ei fr uxorem fris eo uiuēte. Sup
manssem legit. quod herodias filia fuit
regis aretse. quā auferens philippo ortis inter eos quibusdam simultatibus et
odium philippi dederit herodi. quia et
fres erant multum inimici. Iosephus et
dicit herodem filiam fuisse aristobuli
que occiderat cū fre suo alexandro pater
eox herodes. et ita soror erat herodis agrippe quā auus suus herodes dederat he
rodi filio suo uxorē. Dicat cū alium fuisse
herodem preter tetrarchā. que pater
suscepat de filia simonis sacerdotis. philippum uo iam mortuū. Cum quus
regnare cepisset forte et hic herodes ag
nominatus philippus et ita uirū ei. que
iosephus uocat herodem. cui tagesim
vocat philippū. ut prius nupta herodi.
postea nupta philippo. Herodes uō tetrarcha uxorē habebat filiā aretse regis da
masceni. Qui romā ire faciens. transiens p fratrem suum secreto cū uxore fris pe
pigit. quod in reditu suo repudiata uxore sua duceret eā in uxorē. Quod tamē
nō latuit uxorē ei⁹ rpi. Que nō ex
spectans reditū viri sui. festinauit ad
patrē. Herodes autē rediens abstulit
herodiadē fratri. et fris ē inimicus aretse.
et herodis ut philippi. Sup quo eū
arguēt eū iohānes suggestione herodiadis
misit eū in carcerē. Quod cū audisset
ihesus. venit et stetit in capharnaū
in finib⁹ zabulon et nepthalim.

De apta pdicatōne dñi et predicabat dns miraculis.

Dicens. Penitentiā agite. appropinquabit
enim regnū celoz. Unde et post dixerūt sacerdotes ad pylatū. Cognouit
enim iudeā sapiens a galylea ysse huc. Et sic impletū ē illud
ysaie primo tempore alleuiata ē ter
ra zabulon et terra nepthalim et cetera.
Unde et primitus contusi a dño. quia
fuerūt de finib⁹ illis dicti sunt pn
cipes zabulon et pncipes nepthalim.
Ysaias quidem posuerat de captiu
itate decem tribuū israel. que in tribu
bus illis inclusa ē. Ubi plurimus
tamē et de alleuiatōne ab one pcā
facta in ptib⁹ illis ad predicatōne
xpi predixit. Et circuibat ihesus
totā galylēam docens in synagogis

cor. & sanãs omnẽ languorẽ m̃ po-
pulo. Et abiit opinio eius p totam
syriam. Est aũt syria omnis regio
ab eufrate usq; ad mare magnum
a cappadocia usq; in egyptũ contens
ta. alias primaas palestinã in qua
iudei habitabãt. Inde et sup psalmũ.
Thabor et hermõ in nõe tuo exultabũt.
Dicunt ee montes syrie. Quando q;
uero sic legit. syria qd nulla includit
pter iudee. Et scaute sit eũ tur-
bãte diuersar regionũ. De electõe. vij.

Quas cum videsset ihesus aplos
ascendit in montẽ. Et cũ sedisset
uocauit ad se
quos uoluit
ipe. et fecit
ut eẽnt ad eũ
duodecim.
quos & aplos
idest missos
nominauit.
symonem.
qui cognomi-
natus est
petrũ & an-
dreã iacobum zebedei
et iohannem fratrem eius. Philippum et bartholomeũ. thomam
et matheũ publicanũ. iacobũ alphei. &
thadeum fratrem eius. Symonem
cananeum. et iudam iacobi. Et
iudam scariothes. Hi duodecim
hoc ciuitatẽ
gõ nomĩa
apostolorũ
cõmanta qi
parium po
nunciis nõ
sanis noticiã
Quare võ
iacobus al-
phei poste-
rior nũcupat
iacobo zebedei et minor dicit & ille ma-
ior. Cum progenies sanctis siue fa-
sit ab aplis. postea archiepc ierosolimo-
rũ et senior illo fuit. merito queritur.
Ad quod
melius
videndũ
dicim9. quod ãna mortuo ioachim de
quo suscepit mariã virginẽ dilectã
in uxorem a ioseph genere suo cleophe
fr̃e ipius ioseph. de quo postea susceptã
filiã. Sociatq; maria debit in uxorem
alphei. de qua nati sunt alphei qua-
tuor consobrini dñi. iacobus symon
& iudas apli. & ioseph qui barsabas.
qui pro iuda post cum matthia elec-
tus fuit. Et hij quatuor pre ceteris
et consanguineis dicti sunt dñi fres.

Hinc lucas iudã iacobi
uocat qui tercio nõie des
ẽ lebeus. Hinc diat ecclias-
ca hystoria missũ a dño
ad abagarũ regem edisse-
rex iste infirmabatur au-
diens miracula a dño fac
misit literas deprecatiuas ut
iret & curaret eũ. et animã
sibi & suis necessariã mi-
nistraret. et si pfectũ esset
regnũ. Cui dicta scriptura
ipius respsit q dñs quod
post resur rectionẽ ascẽsa
ret eũ. Et hoc scriptũ cum
thomas misit thadeũ ibi
ad predicandum. et mente
et corpe sanatus est.

Non fuit anna nazare-
na. sed de sephor ciuitate
secundo miliario a nazareth

qua no solu cognati ei⁹ erãt· sed eciam
agnati putabãtur· cumq⁹ ex duob⁹ fratrib⁹
ioseph salz et cleopha descendentes· hinc
quos tunc quasi cantonomastice iacobus
dictus ẽ frater dñi· qua qui similim⁹
fuit ei in fide· Item mortuo cleopha· a-
na nupsit uiro tercio· salz salome·
Susceptãq; filia ex eo· uocatur maria
sicut et alias prius· Hanc duxit ze-
bedeus· habuit q; ex ea filios iacobum
maiorẽ & iohẽm· Qui licet posterius
natus maior dictus ẽ· qua prius vo-
catus ẽ a dño· et ꝑ⁹ adhesit ei· Qđ
& romana seruat ecclia ut singli in or-
dinib⁹ suis ꝓores fiãt prius ordinati·
Ita dicit ieronim⁹· Alij vo videntes mu-
lieres agnominari solẽ nominib⁹ viror
ut maria cuthome dixerũt ꝓpter
hoc mortuis duas uxores fuisse ma-
rias cleophe et salome· ut priores duas
fuisse binomios· et dictũ zebedeũ cleo-
phan aspicientem salomam·

De ser-mõe domini i monte·

Lucas dicit· qđ ascendit
ihc in montem & ibi pernoctauit·
in oratione et p totã noctem
orauit· in crastino vo discipulos elegit· Per hoc docet
nos deum deliberandũ et aliquã
diu deliberandum et aliquos ordinet
ecclis in discipulos suos docebat eos dicẽs·
Beati pauperes spiritu· quia ipsor ẽ regnũ
celor & cet· Hunc sermonem matheus
et lucas uarie narrãt· Ob hoc quidam
tradũt dñm eũ prius fecisse discipulis in
monte ut in superiori mons sedendo· post
in plano montis comunter discipulis et
turbis stando· Alij vo tradũt no ista
unum sermonem fuisse inter discipulos & turbas·
Utrum autẽ horũ sit uerius nõ multum ẽ
scire· sicut nec scire interest· an nos in q
libet ista simul fuit habor an alius
nos ꝓ⁹ ambabus legamus· Sermones quidẽ
a dño ad discipulos suos le-
gimus in matheo luca et iohãne tri-
plex sermon De diuersa dilica-
tura· Primus seruit dns coronem duca-
que octo ꝓces fert· prima ẽ septimo
beneuolentie· qua petitur· septe peti-
ciones et dirigitur· ad deum patrem·
a quo petim⁹ nobis dari panẽ nrm
supsubstancialẽ· idest filiũ· Ita & xpc
docuit nos id ad petendũ a pre nomine
suo· Tres ꝓme petitiones spectant
ad bona futura sic· Sanctificetur· idest
firmetur· in nob⁹ nomẽ tuũ· in hac
uita· Quasi mobile ẽ nomẽ patris sui
in filios· qua et iudas quidã filius
dei fuit· quãq; no· pro qua etiam pos-
sibilitate nominis· dicat apls· ne et
ego reprobus inueniar· Ad⁹ pria
enim apparebit filius & inuestibiliter
erit deus ꝑ⁹ eor· Adueniat regnũ
idest ad te videndum ueniat regnũ
tuũ ubi sit regnũ in regno· Fiat
uoluntas tua sicut in celo & in tra-
Quasi· Sicut celestis ecclia nil ꝑ⁹
uelle nisi quod te scit uelle· ita et
illa que adhuc militat in terra· ad
dicatur· Voluntas tua· Quatuor· que
secutus· ad milicia huius uite spectant·
sic· Panẽ nrm supsubstancialem da
nobis hodie· idest xpm· qui ẽ super
substancialis· idest sup omes substã-
cias· et ẽ panis in⁹ in altum· Vel
sic· Due dictiones sup substancialẽ·
Et ẽ· Da nobis hodie· idest i psenti
tempe· panẽ nrm· idest xpm· qui p
priatus ẽ fidelibus· & hoc sup panem·
idest preter· panẽ substancialẽ· id
est necessariũ ad sustentacionem·

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

quasi da nobis utrūq; panem aie
& corpis · Iuuenes posuit contra nud
quod de manico nr exponit · Dre
cus ist epiusion · Hebreus ist sagol
la dest preciū uel egregium uel
peculiare · Ob hoc forte lucas videt
macheum dixisse sogolla · dest pecu
liarem dixit condianū · Hireus bo
interpres marci · quia uidit eū dix
isse sogolla quod sonat egregiū dixit
epiusion · Tres que sequitur pace.
amen · Hebreus ponit in fine explis
tribus amē · scela sale quod sonat
bē · ite pace · Et apti missi sunt & pace

Cum cōsummasset ihc omnia
uba hec cōuocatis discipulis
duodecim dedit eis potēt eiciendi de
monia et curandi omem infirmitatē
et misit eos regnū dei predicare · & ait
Sicut gratis accepistis in mia · nemine salu
tantes · sic sicut alij qui nō ex studio
oprandi salutē consueuerūt in
salutare

Unde & dicimus
in mmu
getium
sumpto codice de altari si
no abei
lentio transit medianas
tis nec
domos in ambone salutat
antates
plin · quasi nutrūs domū.
samaria
eu offert pacē · nec por
nox nō
tat pulmonar · dest solacia
nerunt
mte · sed alius fort ei · sit
gratis
obest dō pulmonar · signu
accepistis
ficat · om̄ euāgelij lene
gratis
fonte mde & quod dyaconus
dare · sic
nō dicat dns vobiscū · missa
porrectis pecuniam · nō panē · nō
duas tunicas · dest superfluas · nō
calciamenta · nō virgam · Secundū
marcū solent ut scandalijs uti ussi sut
dest perambus et virgā ferre · que pro
pūde accipiendi necessaria ponitur ·
mitto vos sicut oues in medio luporū ·
qui vos recipit me recipit · De curacōe
leprosi

Cum autē descendisset
de mōte duobus miliarbs a ca
pharnaū occurrit leprosus · quasi ia solutes
figuris et sanauit eū dicēs · Mudde
& dixit · Vide nemini dixis · Quasi
dicat · vide quia manifeste & plene mun
datus es · nemini dixeris · dest nemini
habes nūtiē dicē · adeo tres euidens est
sed ūde te sacerdoti · ad cuius arbitriū
reuocandus es · Ecce nō cum doctrali
bus solite legē · sanatus tamē ubiq; pre
dicauit · De seruo centurionis ·

Cum autem introisset capharnaū
occurrit eū centurio p̄ mirifici
senior videor ut sanaret puerū eius
paralicum · & ait ihc · Veniam & cura
bo eū · Venit autē potestas sanandi nō
corpe · Et ait centurio · Dne nō sum
dignus ut intres sub tectū meū · sed tm
dic verbo et sanabit puer meus · quia
& ego solo verbo p̄ ministros opor
te ydola hebat in domo & multitudi in
deus · Et sequentibus se dixit ihc · Non
inueni tantā fidem in isrl · subaudi · in
nullo tempis · q̄tum in hoc genali · Per
malidictū in nōie isrl sequētes eum
qua ad eos loquebatur · De liberacōe
& sanatus a spū immundo ·

Et puer in illa hora · Et ingressus
synagogam sabbato · docebat eos · et
ibi erat ab hoīe spūs immundus · clama
tem · Quid nobis & tibi ihū nazare
ne · Venisti perdē nos · Scio quod

sis sanctus dei ·

sis sanctus dei. De socru petri.

Et cum venisset ihc in domū petri qua forte habebat in capharnaum per uxorem ipse eni erat de bethsaida ad petronem discipulo sanauit socru petri febricitantem.

Cum aute iret De filio uidue
in ciuitate que uocatur naym que ē in galylea. sustinuit ante portam filium uidue flgendo ferretru et dicendo. Tibi dico surge. Mespe aute eo obuiauerūt ei cū grauissimos et male habentes. et sanauit omes. Et uoluit ire transfretū et dixit ei unus scriba. Rabi sequar te quocūq; ieris. Nolebat sequi dnm ut discet signa facē ad lucrū. et ideo nō auditur a dno. Dixit aute dns alteri Sequē me. Qui rndit. Dne pmitte me prius sepelire patrē meū. Cui ie sus. Dimitte mortuos ut patris sui sepelire mortuos suos. Tu uade a nūcia regnū dei. Non pfuit ibi esse huc dns a sepultura si nō erant alii qui sepelirent. Et ait alter. Sequar te dne. sed prius permitte me renūciare his qui dom sue. Cui ihc. Nemo mittens manū suā ad aratrū et respiciens retro. aptus ē regno dei.

Qs exaratꝰ impauit uētis & mari.

Cum ascendit ihc nauiculam cū discipulis suis et dormiuit et propi sup cernual. Et orta tempestate a discipulis excitatus impauit uēto et mari dicens. Tace & obmutesce. Et cessauit tempestas. Non per errorē hereticoꝝ imperauit eis. tanquam animatibꝰ qui occasione huiusmodi uerboꝝ. quia anīa legitur obedire deo dogmatizauerūt ut quia anima tā ē. sed dicitur. ei obedire naturam. quia solo uerbo fecit de his que sunt. sed ny que loquedi modū solꝰ dei. Languor obediens ut nobe dienes medicine. De duobꝰ obsessis.

Cum autem uenisset transfretū in regionē gerazenoꝝ que est cōtra galyleam occurrerūt ei duo arreptitii seu uenis. quoꝝ uis habitauit et dixit. Quid nobis et tibi ihu fili dei. Uenisti ante tempus torquere nos. Nesciebant ei demones dei filiū esse. sed suspicabant pro miraculis et testimonio patris. Torqueri aute se dicebant. quia cogebant exire et cessare a lesione. Dicebat eni illi ihc. Exi spiritus immūde. Faciebat aute ny iudicio se torquendos ny abyssum. Cuius dne quoꝝi nomē suū dixisti se uocari legionē nō qđ sic uocaret sed quasi diceret. frustra queris nomen. quia plures sumꝰ. rogabant eū ut mitteret eos in greges porcoꝝ. qui uicina pascebant. Et intrantes porcos precipitauerūt eos in mare. Diligene aute rogauerūt eū ut discederet a finibus eoꝝ. Cum ascenderet naue sanatus. licet rogaret noluit secum duce. et redist in capharnaū. Quia mathis uocat ciuitate suam. nō origene sed gente. quia quelz ciuitas galylee pt dici ciuitas galileoꝝ.

De paralitico demisso p tectū.

Et sanauit paliticum ante se dimissum p tegulas. primo remittens eius pcta que fuerūt ei morbi

qua quod ob aliqua cum sit cessante causa cessare debet effectus. Et grecarbas et pharisios qui putebant eu blasphemasse dixit palitico ut surgeret et tolleret lectum suu. Et surrexit et tulit et abiit. Quia ergo constat q pro peccatis quisq egrotat sco. medicus cristianus egru primo debz eu monere ad penitentia et confessione ut ne peccato maiore tumq ferro vel uulnere frustra sit malagma apponi

Jo iiii

Qui autem de puteo samaritane ascendisset in iudea et iterum redire in galileam oportebat eu transire p samaria. Est p regione cui caput fuerat samaria. Cuius ergo nome antiquitus amiserat. et dicebatur sebaste sed regio illud nome retinuerat. Nem eius autem iuxta sychem. que corrupte sychar dicebat. et erat in predio quod emit iacob a rege emor quod et dedit filio suo ioseph. Et fatigatus ex itinere sedebat sup puteum iacob qui actenus sic vocatus fuit ex eiectu qui sequitur post agnominatus e puteus samarie. Fuit qui dicit locu illum ee umbrosu torrentibus fecundis. Quia singulis annis quada die estivis meridiana hora sol descendit in aquam puteu: nullaq ingrediens umbram. Ad philosophi capiud sicut fieri tradiderut. Deo enim dicti putauit in deuteronomio. Constituit eu sup excelsam terra. Fuerut autem discipuli in urbe ut cibos emerent. Venit q mulier haurire aquam. Que dno petente potu quasi notas eu duxit. unde os uo coluci samaritanus. cognoscens ex fimbriis pallij dnm uidesu esse. Translatis decem tribubz. rex assirior nunc ysrahel et assirios ad incolendam sibi terra. qui ob metu serpentu libros moysi secu acceperat. et legitima terre. no tunc cessabant ab ydolatria qui primo cuthei uocati a fluuio ysrahel. Tuc autem samaritani dicebantur. quasi medij int iudeos et gentes. Quicq tunc iudei vocuerut eos iacobitas. id est supplantatores. ea terra fraudu suoz que eos contingebat eis supplantauerat. Hoz cibis et nasdis no utebant iudei. Quicq colloquendo eu istu accepisset ab eo quod quinq uiros habuerat. et sexti erat concubina. ait. Video quia ppheta es tu. Et statim quesiuit determinatas questiones que inter ipos et iudeos uel sabat. Dicebant eni iudei ybm locu adorandi ee ierlm et templum. samaritani uo montem garizim. i quo antiqui pres adorauerut. Ille autem dixit. tempus uenisse in quo nec in ierlm nec in monte illo adorarent hoes. Quasi dicat. No prefero locu loco in adorando ubicuq adoret deus. tunc in spiritu et ueritate. id est ex dilectione que e a spiritu. et ybs que ve sut. id est p ecclesia. Ait mulier. Scio quia messias venit. id est in proximo e ut veniat. fonte et samaritanu signa diuci adiectus nouuerit. Messyas hebraice. xps grece. Unde

Gray Scale 0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

latine · puniceꝫ quoꝫ messe diatur-
bnge · lingua enim puniceꝫ et syra
affines sūt hebree · Dicit ei ihē · Ego
sū qui loquor tecū · Reliquit mulier
ydriā et abiit in ciuitatē · monēs ci-
ues egredi ad videndum hoēm · qui
dixerat ei quecūq; fecit · Et dicebat
Numquid hic ē xp̄s · Cepit asserere
quod audierat · et credebat ne uiri in-
dignarentur a muliere doceri · Cumq;
vero egredientibꝫ vocauit eos ihē ·
Segetes parate ad messem · idest pa-
tos ad credendū · cū tamē adhuc su-
pesūt quatuor menses ad messem · Vñ
ponitur hyemis tempe hoc sēm ·
Ihesus autem ad peticionem ipoꝝ mā-
sit vbi · et mansit ibi duos dies et
multi crediderūt in eū · De filio regul

Venit autē iterū in chana galilee
a unde in qua aquā uinū fecerat · Et
erat ibi quidam regulus · idest de po-
tentioribꝫ terre illius sub rege · cuꝰ
filius infirmabatur capharnaū · Et
rogabat dūm ut descenderet et cura-
ret filiū ei⁹ · Cui redarguens ē a dño
quia nō credebat eū posse sanari in
ll corpali pnīa ē tactu · Et ideo dum
insisteret ille · aīt illi · Vade filius tuus
viuit · Et sic absens verbo sanauit ·
Descendens q; ei occurrisset filiū sa-
natū in hora dicti verbi credidit ipe
et dom⁹ ei⁹ tota · Creditur iste fuisse
iudeus · quia dixit a deo · misi signa
et prodigia videritis nō creditis · iudei
enim signa querūt · De iairo seu

Et fuit ei seu⁹ omnium i domo
sua · et discumbebat ei⁹ cū pub-
licanis qui fuerāt soci seu⁹ · Quem
cum arguerent pharisei · quia cū illis
edebat aīt · Non ueni vocare iustos
sed peccatores ad penitenā · Ex causa vñ
discipulos de ea dō nō ieunabat · tum
quia rudes erāt nec difficilia sustine-
rent · tum quia cum eis corpaliter
erat velut sponsus cū sponsa · Quia
cum auferretur ab eis plurimū ieu-
narent · In nupcijs autē nō ē ieunādū ·
Ex hoc quida dicūt · quod ablato xp̄o
in ascensione ieunauerūt discipli usq; in pentecos-
ten · nec ecia tūc celebrāt nupcias ·
quasi iam inchoantes tres ebdoma-
das ante festum sc̄i pasche · Sed nō ē
auctenticū · nec in actibus apl̄oꝝ legit
hīc de ieunio eoꝝ · sed de orōe tm̄ · Que-
rentibus autem pharisei⁹ signū de
celo · negauit eis tanq; indignis · quia
deteriores erāt ninuitis · et regina
austri · qui tūc nec legē dei nec pphe-
tas habuerāt · Et nota quia in anticu
oribus codicibꝫ legit minuite · De filia

Ecce archisynagogi · et emorroissa
princeps synagoge iayrus eum
adorauit dicens · filia mea modo de-
functa ē · idest mori proxima ut marcus
et lucas dicūt · Veni pone manū sup
eā et viuet · Et dum iret mulier e-
morroissa ab annis duodecim · ret⁹
veniens tetigit fimbriā uestimenti
eius · et sanata ē · Ambrosius i ser-
mone de

Hoc dicit dō in ecclastica
salomone
hystoria fecit · de colūpna
dicit hāc
nubis · et ymagine saluatoris
fuisse mar-
in ea · et ymagine filij mu-
thaum · Cum
lieris ad pedem collocate

merans prostrate & herba ibi quig
enim be nascatur que curat omes la
nefica quores si tm crediert. quod
xpi crta fimbriam tuci corpis tang
genus humanu post aliqua p Lan
missa subdidit. Da languidum sangui
nis fluxu sicut in martha. Da demoes
expellit in maria. Da corpus redimiu
corpis calore construxit in lazaro.
Demens aute in domu iuari introit
tm secum pessimos ac nequiores sibi
eius. qui quasi eius erut secretarij et
mature & prem puelle. Et eiectis mrtre
tribus eius. quia dicebat puella dor
mit. tenes manu puelle aut. Thabita
chumi. quod sonat. puella tibi dico sur
ge. Tuine tibi dico no e de mi pretermitte
Et iussit illi dari ad manducandum. Hec
enim vera e expulsio. De resurrectio
nis. Magi enim mortuos suscitant à
liquibus cruciatibus alligatos sub uno
ascella & loqui cos et mede fingut. sed
corpe nequaqua possut. De duob; ceis
Et transeunte in illis surdo & muto
secuti sut eum clamates duo cei
sum fili dauid miserere nri. Cuig ue
nisset domu. idest ad domu sua naza
reth tetigit oculos eoz et aperti sunt.
Cumq; iussisset eis videre ne quis sci
at. tame diffamauerut eu in tota terra
illa. Egressis illis obtulerut ei mutu
demonium habentem. & eiecto demone lo
cutu e mutus. In greco tame sonat
melius surdum qua mutu. De be
Cuig; qter hoc elzebub.

laudaret eum turba. pharisei dicebat.
In beelzebub principe demoniorum ejicit
demones. A belo primo nome ydoli
uarie gentes sedm ydiomata linguae
sue cognominauerut ydola sua. Ba
bylonius dixit bel. moabita beel. pa
lestinus baal. Quidam superaddebat
ut beelphegor. idest deus tenigrimus
qui e priapus. Cuig baalim qui e
deus sidonioz et sonat vir meus. id
est robur meu et caput. Beelzebub tm
nullius ydoli nome erat. sed iudei u
riorie victimu sibi ydolu accumulauerut
sic uocabat. et sonat uir muscaru
ob sordes immolatiois sanguinis quem
sequit musca. nec e finalis lra. d. ut
i. uct. b. sed b. Quibus aut ihc. filij au
tem uri in quo eiciunt quasi dicat. Si
in filijs vris hanc expulsione dee at
tis. cur in me no idem facias. Graui
animi de iudeis exoritur qui & exor
cismos salomonis demones eiciebat.
maxime si ridix cuiusdam herbe
ponetur in naribus obsessi. Ait em
iosephus se vidisse quendam exorcis
tam captum & adductum ad uespasianu
dum obsideret iertin. qui annulum sb
cuius gema radix erat posuit in na
ribus cuiusdam obsessi & admirant
demone et egressus e demon. Et
aute phibarent eiectum demone. po
sunt pelvim aque plena in medio
et admirauit demone ut subuerteret
pelvim. et subuertit ea. Quod aute
famulis quidam nichil dixit spm in

mundum p que mirant alijs de-
mombus creditur ee salomonis
inuentum.

De magdalena

Hic
qda
dum beatus
dicunt m
nazareth a
quoda phia-
rseo m do-
nu suam
& ibi dimis-
sa pcta sua
magdalene
que & secu
ti est eum.

Plures di
cunt betha
nia fuit. Sed nec locus nec tp
quo fm e ex euangelio certificari pr.

De ascensione marthe

Actu
te autem dm ascendere ihc iudea
intrauit m quod[am] castellu & mar-
tha excepit eu m domu sua & ministrabat ei. Sessio autem sororis eius
audientis dum. prelata e a dño
ministerio marthe. no quod maior
sit merito. sed quia no auferret

Ihesus autem de ascensione iohannis

cum audisset m unctis ora ymi-
misit ad eu duos de discipulis suis
dicens. Tu es qui venturus es an
aliu exspectamus. Isto dubitabat
iohes qui dixerat. ecce agnus de-
ecce qui tollit pcta mundi. sed cum
adhuc discipuli eius dubitarent. misit
eos ad ihm. Quasi dicat. Ite ad eum
et ab ipo querite utru ipe sit xpc an
adhuc ventur[us] sit. Time gregorius
sup ezechielem videt uelle. q iohes nes-
ciebat utru ipse an p aliu spoliaret
infernu. Quasi dicat. prope e ut des-
cendam ad plm meu. Quia ergo te
euangelizaui supius. mis ut & inferis te
nuciem. Ihesus autem amouit dubita-
cone eor ostendendo eis certa signa
sui aduentus. Illis autem abeuntibus
cepit dicere iohi de turbis dicens. Inter
natos mulier no surrexit maior io-
hle baptista. Et e hic mulier. no solu
nome sexus sed fructus. Verum autem
sanctior eo post aliquis fuit ut patet
sit. nidistissim e. Nec ob hanc laude
credendum e hereticis qui dixerut io
hem ee angelu humanatu. quia dns
ea predixerat de eo fuisse dictu.
Ecce ego mitto angelu meu & cetera.
Addidit q dns. q omis lex & pphete
usq ad iohem pphetauerut. ubi m
telligendu e ex maxima pte. quia
post pphetauit agabus et quatuor
filie philippi. Time exprobrauit
ciuitatib[us] galilee in quibus plurimas fecerat virtutes. et ppositi
illis tyru et sydone. Redeuntes qui
autem quidam apli ad eu nuciabant ei. que dixerat & fecerant.
Et dixit eos in desertum locu ut
requiesceret pusillum. Nec eni
spaciu edendi habebat ei ihs

Post hec de hoc duob[us] dis-

designauit dns et alios septuaginta duos discipulos

et mittebat eos binos ante faciem suam in omnem ciuitatem. Venerat autem et ihs cum gaudio dicentes. Domine etiam demonia subiciuntur nobis. Exultauit ergo ihs et dixit. Confiteor tibi pater celi et terre. quia abscondisti hec a sapientibus et prudentibus et reuelasti ea paruulis. Et nemo nouit patrem nisi filius nec filium nisi pater. Et ihs conuersus ad discipulos dixit. Omnia mihi tradita sunt a patre meo. et nemo nouit quis sit filius nisi pater. neque quis sit pater nisi filius. et cui voluerit filius reuelare. Et conuersus ad discipulos suos seorsum dixit. Beati oculi qui vident que uos videtis. Dico enim uobis quod multi prophete et reges uoluerunt uidere que uos videtis et non uiderunt. et audire que audistis et non audierunt.

Et factum est in sabbato secundo primo cum iret per sata. et uellebant discipuli eius et manducabant confricantes manibus. Quidam autem pharisei dixerunt ad illos. Quid facitis quod non licet in sabbatis. Et respondens ihs dixit ad illos. Numquam legistis quid fecerit dauid cum esurisset ipse et qui cum erant. quomodo intrauit in domum dei. et panes propositionis manducauit et dedit his qui cum erant. quos non licebat manducare nisi tantum sacerdotibus. aut non legistis in lege quia sacerdotes in templo sabbata profanant et sine crimine sunt. Dico autem uobis quia templo maius hic est. Si autem cognouissetis quid est. misericordiam uolo et non sacrificium. numquam condemnassetis innocentes. Dominus enim est filius hominis etiam sabbati. Et cum inde transisset abiit in domum suam. Et ecce homo manum habens aridam. Et interrogabant eum dicentes. Si licet sabbatis curare. ut accusarent eum. Ipse autem dixit ad illos. Quis erit ex uobis homo qui habet ouem unam et si ceciderit hec sabbatis in foueam nonne tenebit et leuabit eam. Quanto magis melior est homo ouis. Itaque licet sabbatis benefacere. Tunc ait homini. Extende manum tuam. Et extendit et restituta est sanitati sicut altera. Exeuntes autem pharisei statim consilium faciebant aduersus eum quemadmodum illum perderent. Ihs autem cognouit et secessit inde. Et secuti sunt eum multi. et curauit eos. Et precepit eis ne manifestum eum facerent. ut adimpleretur quod dictum est per ysaiam prophetam dicentem. Ecce puer meus quem elegi. dilectus meus in quo bene complacuit sibi anima mea. Ponam spiritum meum super eum. et iudicium gentibus annunciabit. Non contendet neque clamabit. neque audiet aliquis in plateis uocem eius. Arundinem quassatam non conteret. et linum fumigans non extinguet donec eiciat in victoriam iudicium. Et in nomine eius gentes sperabunt. Tunc oblatus est ei demonium habens. et cecus et mutus. et curauit eum. ita ut loqueretur et uideret. Et stupebant omnes turbe et dicebant. Numquid hic est filius dauid. Pharisei autem audientes dixerunt. Hic non eicit demonia nisi in beelzebub principe demoniorum. Et cum uidisset ihs cogitationes eorum dixit eis. Omne regnum diuisum contra se desolabitur. et omnis ciuitas uel domus diuisa contra se non stabit. Et si satanas satanam eiicit contra se diuisus est. quomodo ergo stabit regnum eius. Et si ego in beelzebub eicio demonia filii uestri in quo eiciunt. Ideo ipsi iudices uestri erunt. Si autem in spiritu dei eicio demonia. profecto peruenit in uos regnum dei. Aut quomodo potest quisquam intrare in domum fortis et uasa eius diripere. nisi prius fortem ligauerit. et tunc domum eius diripiet. Qui non est mecum contra me est. et qui non colligit mecum spargit. Ideo dico uobis omne peccatum et blasphemia remittetur hominibus. spiritus autem blasphemia non remittetur. Et quicumque dixerit uerbum contra filium hominis remittetur ei. Qui autem dixerit contra spiritum sanctum non remittetur ei neque in hoc seculo neque in futuro. Aut facite arborem bonam et fructus eius bonos. aut facite arborem malam et fructus eius malos. De fructu enim arbor cognoscitur. Progenies uiperarum quomodo potestis bona loqui cum sitis mali. Ex abundantia enim cordis os loquitur. Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bona. et malus homo de malo thesauro profert mala. Dico autem uobis quod omne uerbum otiosum quod locuti fuerint homines reddent rationem de eo in die iudicii. Ex uerbis enim tuis iustificaberis. et ex uerbis tuis condemnaberis. Tunc responderunt quidam de scribis et pharisei dicentes. Magister uolumus a te signum uidere. Qui respondens ait illis. Generatio mala et adultera signum querit. et signum non dabitur ei nisi signum ionae prophete. Sicut enim fuit ionas in uentre ceti tribus diebus et tribus noctibus. sic erit filius hominis in corde terre tribus diebus et tribus noctibus. Uiri niniuite surgent in iudicio cum generatione ista. et condemnabunt eam. quia penitentiam egerunt in predicatione ionae. et ecce plus quam ionas hic. Regina austri surget in iudicio cum uiris generationis huius. et condemnabit eos. quia uenit a finibus terre audire sapientiam salomonis. et ecce plus quam salomon hic. Cum autem immundus spiritus exierit de homine ambulat per loca inaquosa querens requiem. et non inuenit. Tunc dicit. Reuertar in domum meam unde exiui. Et cum uenerit inuenit eam uacantem scopis mundatam et ornatam. Tunc uadit et assumit septem alios spiritus secum nequiores se. et ingressi habitant ibi. Et fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Sic erit et generationi huic nequam. Adhuc illo loquente ad turbas. ecce mater eius et fratres stabant foris querentes loqui ei. Dixit autem quidam ei. Ecce mater tua et fratres tui foris stant querentes te. At ille respondens dicenti sibi ait. Quis est mater mea et qui sunt fratres mei. Et extendens manum in discipulos suos dixit. Ecce mater mea et fratres mei. Quicumque enim fecerit uoluntatem patris mei qui in celis est. ipse meus frater et soror et mater est. In illo autem die exiens ihs de domo sedebat secus mare. Et congregate sunt ad eum turbe multe. ita ascendens in nauiculam

docebat de ea turbas. stantes i ſuīcē
m pabolis loquens eis. proposuitq;
eis pabola
seminātis
m terra
ēpliater
malam
n ferrē
fructum
ꝫ m vīa
bonam
facientē
tripliat
fructum
Secūdo
posuit
pabolam
seminātis
semē bo
nū cū
zizaniis
ſpse
mnauit
Zizania
q Et nota dē ſup hunc
locum licet m antiqua
glosatura. ſlo ē ordē du
hunc Valentino hēreo qui
ex hoc loco contribes some
tii errorē diat tres ōnes
ēe m hoē. et scām du sus tō
creaturas. aiam. cuius c=
ator deus. corpus aut cra=
tor dyabolus. aiam alitare
ſue ſpm quēdā uitale et
cōmune nobis cū brutis.
aut creatores angli. Sed
hic dns no cm tres ſed et
dixit addidit. Hec de hijs
terris metti- negs facit
ur catholicus nisi duas
m hoē. aiam ſcīi et carnē.
aialitatē aūt ut ſpm uitale
ut ſensualitatē. quicquid ſi=
lud ſit quod nob ē omune
cū brutis sub cuius cōpre=
hn qua illud quod dr. ſumte
hosdit
uerigs creſcē usq; ad messem. Vide
contrarium paulo qui ait. Auferte
malū de medio uri. Sed nē trī
ci aīgs ueniat ad spicā ꝫ solū grā=
dis ē ſimilitudo et hīc possūt distī=
gui. hoc ergo dom ē de ambiguis.
illud pauli de manifestis. Terciam
posuit pabola de grano ſmapis.
Quartā posuit de fermēto quod
mulier abscondit m farine sātis
tribus Sati ē genus mēſure i pa=
lestina. modium et dimidium capi
cius. Seorſum autē discipulis disſe=
rebat omia. Tūc dimissis turbis ve=
m domū et dixerūt ei discipli. Edisse=
nobis pabolam zizaniorū. prima cū
exposuerat eis m naui. De ēb pa=
bolis ad discipulos i domo.
Qui exposuisset quod quesierūt m
pabolis. locutus ē eis et ꝓposuit pabo=
lam de thesauro abscondito m agro.
pro quo emēdo uenditor uendit omia
que hz. Aliam quoq; ꝓposuit de uecta
et empta bona margarita. Terciā
quoq; de sagena missa m mare. de q̄
dictum. quod t gehenna erit fletus
et stridor dentium. Ex quo manifestū
resurrectio corpor futura. hoc autem
nomē gehēna euangeliū ē tm. et cre=
ditur a dno uenerīt. ob ignē m ea cre=
mabilē qui erat sacratus ydolis. m
valle iuxta ierm que dicebat tophet.
Vel ea gehennon quasi terra filioꝝ
hennon. idest hoīs sic uocata. p quā
ydolatre trahiebat paruulos suos sic
nos trahimur p eos aquā baptism.
Ignis ergo dicebatur tophet. nō sa=
tis nota causa. aut forte. quia quoda
artificio de inscriptis terre p lapides
spongiosos quos thophos dicimus
ingitur erumpebat. De salutu dm
Et veniens m patriam suam
docebat m synagogis eoꝝ ita
ut mirarent et dicerēt. Vnde huic
sapientia hec. Nonne hic ē filius
fabri. Nonne maria mater eius et
fres ei soores eius sut apud nos.
quod nō ē intelligendū sed m eluci=
um qui virginem pepisse dnō fres
de ioseph dogmatizauit. aut ioseph
de alia uxore liberos suscepisse. sed

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

consobrin sui fides eius dicti fuit. sicut
alibi ihesum dixit ad locū fides sum. Ia-
cobus aut dum dicit ab eis fabrum. Cre-
debant eum fabrū quasi ioseph fabri fi-
lium. Et paucos ibi curauit. pre me
dulcitie cor dicēs. Neme ypocrita accep-
tus e in patria sua. Et repsen fuit ocu
ni. Et eiacentes eum ex ciuitate. duc
erūt eū usq; ad supciliū montis ut
precipitarēt eū. Ille aute trasiens per
medium eor ibat. Ad huc ondiatur ibi
locus qui dicit saltus dñi. miliario
a nazareth contra meridiem. p quē
dns descendens impressit se rupi. et
cedens ei rupes facta ei loci quasi la-
tibulū. in quo ad huc vestigia rugo-
sa testimetor eius olim impressa notant.

In illo tempe. De decollacē ioānis
Herodes tetrarcha diem natalis
sui celebrauit cū principib; suis. &
primis galylee ubi puelle saltāti datū
e p munus caput ioānis baptiste in
disco. Est aute discus uas rotundū
desup ualde extensum. Vide & dapsa
discophoris dicit. Quadog; mensa
supior discus dr. aliq; mappa que
mensale dicit discus appellat. Vide &
animalia dictam. apparuisse petro
in disco. que alibi liber. actuū apl̄oz
linteum uocat. Credibile e p herodes
cum horore de nece ioānis sub tali oc-
casione facienda prius secreto tracta
uerat. Discipli do ioānis tulerūt cor-
pus ei de carcere et sepelierūt illud.
Cronica & Videcim liber hystorie
ecclasticē. tradit ioānem in castello ma-
bie transiordanē dco macheronticha
finitum et tricatū corpus do in se-
baste urbe palestine inter elyseum &
abdyam sepultum. Caput aute ioānis
iersm humatum e supra herodis pa-
dum. ossa eius tempe iuliani apostate
generales sparserūt. multentes nutri-
dis que fiebāt ad eius monumentū.
Que trusum collati ab eisdem a ma-
tia fuit. et pulius uenerabilis e. Quod
quasi sedm martirium m ia mortuo
quidam reperiunt nescientes die m
natiuitate ei ossa collati videcim ar-
mant. Dum aute colligentur ossa
quidam monachi a ierosolimis uenti
latent colligentibus. maxima cor pre
tulerūt. inter que ecia digitus quo
dmm monstrauit finisse plibet. Que
post bta tecta inter alpes artulit. &
dicitur ee in ecclia mauritana. Et
tulerūt ossa ad philippum ierosolymi-
tanū nouū epm. qui misit ea pe-
uilianum diaconū athanasio alex
andrie epo. que post theophilus epc
urbis epc posuit in templo serapis.
a sordibus prius purgato. basilicaq;
in honore ioānis consecrat. ex pc theo
dosio iubente. Fana gentium destruc-
ta sunt. Tempe do marciano prin-
cipis diebus monachis orientalibus
qui ob oracionem uenerāt ierosoli-
mam. ioānes reuelauit caput suū.
Sed no multum post. in ciuitate pōti-
platum e ab alisē in ecclesiam urbis

phonice·et m quodam speco in ma-
sub terra· no quo tempe quo libiter-
trondiau· donec demo idem iohes
caput suu ondit marcello religioso ab-
bati & presbito du m eodem specu sc-
turet· Quod au ille iuliano eiusdem
urbis epo ndicasset elevatu e· Ex q
tempe cepit m caldon urbe decollacõ
iohis celebrari ipa die ut ar-bitrantur
quo caput muerit e· quod post cõstã-
tinopolim translatu e· et nde ad gallia-
as· Alij tradut no ee festu decollacõ-
nis· sed de collatione ossium eius pus
fuit et combusti· Iosephus alia cau
tradit uerba papste dicens· au pre-
dicasse hõibus in arcad· et obtentu bap-
tism multos congregasse m turbã· Cu-
mens q herodes dispondiu pstã siu
sequetas iohem occidit eu· et refert
iosephus uideos tradidisse herodem
ob hoc miserabili· m pximo bellum
ab exercitu aretbe regis de quibus

Audiuit aute pauly & duobus pisabus
herodes famã illiu et ait· Iohes
ego decollaui· Quis aute ē iste de quo
audio talia & quebat unde cum· Quod
au audisset ihc ascendit nauiculam se-
cessit m locu desertu seorsum· et sciere
fuit eu turbe pedestres de ciuitatibus
et cucurrut eos· Erat aute pximus
dies festus uidelicet qui dr pascha·
Vespe aute fca· duodecim discipuli ip-
orũ accesserũt ei· Dimitte turbas ut euntes ac-
quirãt sibi escas· Et ait ihc· Date
illis manducare· et facite eos discubere
sup viride fenu· & cenabat mã· Erant

p diversas societates hoim qui de uicinis
locis uenerũt· Et acceptis quibusdã panibus
ordeaceis et duobus pisabus a puero
quodã· qui duos de discipulis fuisse aedi-
tur· & aplos dedit eos pisces quasi quibus-
libus viris· exceptis mulieribus et
paruulis· Et de fragmentis impleti sunt
duodecim cophini· Et statim coegit
discipulos ascendere in nauiculam & precedere
eum trans fretum ad bethsaidem donec
dimitteret turbas· Quod ergo lucas de-
cit hoc fm m locus bethsaide intelli-
gendu est· no quod ee in finibus eius·
sed iuxta tyberiadem ut dicat iohes·
sed quia ad eu pcedebat· Quod aute
iohes dicit eos transfretasse ad ca-
pharnaũ intelligendu ē p bethsaida
transisse capharnaũ· Ihc aute eu cog-
nouisse quod turbe illu uolebant eum
capere & facere regem· quia sub alio rege
uidebat eis no posse egere· fugit et
ascendit m montem solus orare· hic
ē mons in quo sermone fecit· a quo
p miliare distat locus refectionis hu-
ius· qui hodie dr mensa· mira quem
ē locus ille in quo post resurrectione
comedit pcm pisces assi· Sup uo est
pe illa maris supra qua dns ambu-
lauit· qua alia uice creaturus sedu-
uit·

Dns ambulauit sup mare

Nauicula uo in qua erãt discipli
uctabatur fluctibus· Videns
aute ihc eos laborantes erãt in uigilia
noctis uenit ad eos ambulans sup
mare· Quatuor uigilias faciunt
equites in castris· pma dicitur

conacmum m qua omes simul vigi-
lant. Sedā intempestum m qua ado-
lescentes. tertiā gallicinium m qua
viri. Quarta antelucanū m qua se-
nes. Has dns alijs nobis vocauit
sero. ay media nocte. an gallicantu.
ay mane. Cumq; putarent eū discipli
fantasma ee & clamarēt. ait. Ego su.
nolite time. Ihc dixit quis e. qua
ex nota voce poterāt eū agnoscē. ut
ut intelligerent ipm ee qui dixerat
moysi. Qui e misit me ad vos. post
petrus ait. ad eū sup aquas. quem
dum mergēt creavit dns. Qui cū
ascendisset nauiculam cessauit uētus.
et statim fuit navis ad trā ad quā
ibant. De ubis dm̄ p quibus ādā ne-

Altera die turbe quas tra abierāt
p mare. ste intuerūt naues.
sup. ientes a tyberiade. et venerūt
capharnaū. et inuenientes ibm mira
bantur quomō illuc venisset. cum
sola nauicula vidissent quā no intra-
uerit. Cūq; cōsiderarent alia quē
ee ddat. tamē proferebāt mana
dicentes. Patres nri manducauerūt
mana in deserto. panē de celo dedit
eis dns. Tūc dixit eis dns. Ego
sum panis vite. qui de celo descendi
Murmurabāt ergo iudei dicentes.
Nonne hic e filius ioseph. cuius nou-
imus patrem et matrem. et ait ihesus.
Panis quē ego dabo caro mea e pro
mundi vita. Litigabāt ergo iudei ad
inuicem dicentes. Quomodo potest
hic nobis carnē suā dare ad man-
ducandum. Tūc addidit ihesus dices

Nisi manducaueritis carnē meā et
biberitis sanguinē meū. no habebitis
vitā in vob. Hoc autē multi eo⁹ dis-
cipulo⁹ audientes dixerūt durus e
hic sermo. Quis pt eū audire et
abierūt retro. et iam cum illo nō
ambulabāt. De traditionib⁹ phariseo⁹

Rogauit autē eum quida pha-
risеus ut prandet apud eum.
Cumq; ingressus ihesus no baptizatus
erat no lotis manib⁹ prandē mur-
murabat intra se. Cui dns ait.
Nos pharisei q̄ de foris e calicis
et cathini mundatis. Calix uitreus
e no q̄ metus. Qui e et cathinus fictilis
dicit. Corpa mundatis no animas.
Stulti. nonne deus utrūq; fecit. Hoc
cōtra manicheos qui animas tm ar-
catas a deo dicūt. carnē vero a dya-
bolo. Et addidit. Date elemosinam
& ecce omia munda sūt vobis. Qui-
dam vero scribe et pharisei venientes
a ierosolimis. videntes discipulos eius
communib⁹ manib⁹ manducare dicebāt.
Quare discipuli tui transgrediuntur
traditiones seniorū. Et respondit ihesus.
Quare et vos transgredimini mandata
dei. p̄pter traditiones vras. Vna dixit
deus. Honora patrē tuū & matrē tuā.
Quod no tm pro reuerētia dei e. Ve-
rū etiam p necessarijs obsequijs exhi-
bendis. Hij pharisei impietatē sub
nomine pietatis docebant. dicentes si
filius melius fuit si deus vero pater vo-
luerint que parentib⁹ offerenda erāt
mstruentes eos quid egerūt parentib⁹
responderent. Q̄ pater corbam q̄d est

Ioh. vi

eo me tibi ꝑdere. Cardan ē mun⁹ ꝑ
tuū. Quasi dicat. Quod nauī des
bus tibi ꝑdesse. adsit. Et cōuocatis
ad se turbis ait illis. Nō quod mit
in os cōquinat hoēm intelligit apd
deum. sed quod pcedit eo ore. pnū
intelligit de ore animi. sēm de ore
cordis. Nā et vomitus inquinat hoēs
bide et quidam libri habent sed ad
procedit eo corde. Quare ergo ydo
lotrias et hiis que furtiua sūt et rup
ta nō uescamur. pro scandalo infirmo
ribus enim m se mundus ē. Et dyce
runt ei discipli. Bas quia pharisei
hoc verbo scandalizati sūt. Scalon ut
scandalon offendiculi pedis ut ruīam
ruinā dicim⁹. Et respondit. Sinite
illos. ceci sūt duces ceco. Nō enim
a ueritate p scandalo recedendū est.

Inīgr De abo no tristet mulier
Cantrasset ihesus domū ait natē
petrus. Edissere nobis parabolā hanc.
Et respondit. Nondū intelligitis quia
omē quod m os intrat uadit ad uen
trem. et m secessum emittit. Nichil ēm
de cibis m veritate nature que resumpsit
transit. sed cibus ad uētrē m se creatū
et manet. Dicit hēnā dum ydiotam
fuisse et phīsicam ignorasse. quia plu
res cibi p artus et neruos et venas et
medullas fundūtur. quod pbat p eos
qui ingerē vomitum hūt sumpto cibo.
et corpulenti tunc sūt. Sed quelibet
humoz purgatio secessio dicta pt. Et

subiunxit. De corde aute exeūt male
cogitationes furta et cetā. Plato prin
cipale anime putauit ee m cerebro. idest
tunicam meninx m pelle. desiderium m
iecore. Sed uera ppīa principale aie
ē m corde. Marcus ꝓinquinat pont
communicat. Impta hebreū ydioma. qui
cōmune immundum dicebat. quia cibos
communes ꝓhibitos m
lege. quos immundos iudicabat. quia
alie gentes cōmunit illis uescebant.

Dominge De muliere chananea mathei xv
ihe inde abiit m fines tyri et sy
donis. Et ecce mulier gentilis ex
chananea cropha oriunda genere pro filia
sua que male a demonio uexabatur.
Chananei quondam iudeam maluerūt.
sed post dispersi sūt. Ego hac dispōe
erat mulier ista ex syris et phenicibo
erta. Quidam tamē dicit. tyro semissa
quia sic
semissa
erat ꝑ
tyria sic
et dido si
it b noīe
idcirco
Dante tyri fuit lapis
marmoreus grandis sup
que sedit ihesus tempe
genean. post a piratis et vene
cijs mutilatus sup cuius
residuū m honore saluatoris
cella constructa ē.
regione mulieris et patria. Ihesus
aute no iudit ei verbū. ne si contrarius
videtur qui dixerat. In viam gentiū
ne abieritis. pro qua cū mitteretur
discipli respondit. Ego sum missus n
si ad oues que perierūt domꝰ israel. Et
illa venit et adorauit et ait. Dne ad

mua me. Cui dns. Nō est bonū
sumē panē filioꝝ et mittē canibus
ad māducandū. Hebreoꝝ more gen-
tiles canes dxit. quia edebant
sanguīē ut canes. Et est. Docere
Rem t cuīuīe p̄mogenitu ēsse. et
nōdum gētes. Cui illa. Etia dne sm
et catelli edūt de micis que cadūt
de mesa dnoꝝ suoꝝ. Quasi dicat
Dex ē quod dicis. Fac ergo michi
quod fit cambo. aliquid cui pauis
mptire michi. Et ihc cōmendat fi-
dem mulieris. aut. Fiat tibi sic
bis. Et statim sanata ē filia eius.

Et iterū. Hīc de sim-do t muto
Egressus de finibo tyri uenit ad
mare galilee inter medios fines
decapoleos. i. est puenit ad illum
locum maris. ou ergione contra
porta erat decapolis. i. est regio
decē urbium. arca pella et gadara
contra galileam. Et adduxit ei su-
dum et mutū. Et posuit digitos t
auriculam eius. et sputo tetigit lin-
guā eiꝰ t ait. Effeta. quod ē ad ape-
rire. Et ad eius mptum apte sunt
aures eiꝰ. et soluta ē lingua eius.

Post hec Degrabatica pistina. —
erat dies festus iudeoꝝ. non
determinat quis. sed pt intelligi festi
noꝝ. i. est pentecostes. qua pre-
dem ē ia de paschia. in quo ia decol-
latus t hostes. Sequit uō post fes-
tu. De quo modo ait. post de eno
phegia. et post de encenijs. Ascen-
dit aute ihc ad diem festū iudeoꝝ
Erat aute in ierosolimis pbatica pis-
na. cognoiata hebraice bethsaida.
quīq porticus habens in quibus
iacebat multitudo languentiū exsp-
tantiū aque motū. Angelus en
descendebat in eam quīq et move-
bat aquā. et qui p̄mꝰ post motū
ne aque descendebat in ea sanus
erat a quacūq detinebatur infirmi-
tate. Probatica grece ouis latine.
Sic ergo dca erat. quia in ea na-
thinei hostias lauabāt. Sol aute
collecta aqua pisces nō hns pistina
dca. quasi p̄ contrium. De hac mo-
cione incertū ē quādo cepit. Quod
aute incertū ēet quādo moueꝝ de-
beret. inde ꝓpendiū. quod langui-
di sp erāt ibi. qui ad certa cōuen-
rent horā tm si saneretur. Traditio-
a quibusdam quod regina saba di-
dit in spū in domo saltus que ne-
chora dicebat. Lignū dūce crucis
et micauit salomon cū ia recep-
sisset ab eo. qd̄m eo moueret qui-
dam. p quo occiso periret iudei. t
p̄deret locū t gentē. Quod timēs
salomon defodit illud in tra ubi pi
sta ē pistina. Appinquāte vero tēpe
xpi passionis. sup enatauit. quasi
p̄nūcians ipm. t exinde cepit mo-
cio p̄dicī. Sz hoc nō ē auctenticū
Cum aute ibi sanasset ihc hoīem
infirmū triginta octo annos in infi-
mitate sua. precepit ei ut tolleret
grabatū suū. Et ibat ferens illud.
Grabatū est lectus pauper. ubi tm
capiti aliquid substratū ē. dem a
gruba quod ē caput. Erat autem
sabbatum. Dicebat aute iudei. Nō
licet tibi tollē grabatū tuū. Qui

respondit. Qui sanauit medyptū
ue rem et tollerem illud. Cū q̄ quesis-
sent quis ē ille. respondit. Nescio.
Post inuenit eū ihesus in templo
et dixit ei Sanus fact es. iam noli
peccare. ne deterius tibi aliquid con-
tingat. Abiit homo nūciauit iudeis
quod ihesus eum sanum fecerat. De
cuius zelo iudeor q̄ xp̄c filiū dei
ergo arguerēt eum q̄ sabbato
sabbato operabatur. Aut illis.
Pater meus usq̄ modo operatur et
ego oper. Quasi dicat. Non sex tm
diebus ut pueritis operatus ē p̄r. sed
semp operatur deus gubernando: reno-
uando ut p̄maneat condita. cū quo
ego oper. Ergo bonū ē quod ago. Co-
stat ergo ē sacramentum quod de re-
quie sabbati legitur. Propterea ergo
magis quebat eū interficere. quia
patrem suū dicebat deū. Nec rex ist.
Pater diligit filium. filius quos u-
ult uiuificat. nec p̄r iudicat quēq̄
sed omne iudicium dedit filio. quia
solus filius venit in carne. ut iudica-
ret mundum. deest arguere. et post
in iudicio. sola psona filij apparebit
iudicans. Et si qua offerentur sua pfec
eam. predixit q̄ eis q̄ alius deest an
xp̄c uenret. no in nōie p̄ris sed suo.
et eū recipent. De refectōe .iij. milium

Relictis illis rex de partibus Iud.
rabiit secus mare galylee in de-
sertum. Cumq̄ turba multa eet ubi
ait discipulis. Misereor sup turbam
quia iam triduo sustinet me. nec ha-
bent q̄d manducet. Cumq̄ accepisset
a discipulis septē panes et piscidos pau-
cos. precepit ut discumberet sup terram.
sortem alia refectōe circa pascha. ad-
huc erat herba sup terrā. nūc autē
preterire tempe illius tp̄is erat
ibi herba. quia post pentecostē erat
ut predximus. Sacians autē quatuor
milia virorū absq̄ mulieribus et pue-
lis de fragmentis impleuerūt septē
sportas. Est autē sporta vas de un-
cis et foliis palmarū contextū. De q̄

Et statim ascendens dūm ecce.
ihc̄ nauim cū discipulis ven-
it in partes magedon. Eundem locū no-
cat marcus dalmanutha. quia bimo-
mius erat. Et oblitī sūt discipuli
tollē panes. Et docebat eos cauere
a fermento pharisēorū. seductorū et he-
rodis. Cumq̄ putarēt se tacite nota-
tos de panū oblitione. arguit eos
et de mediocritate fidei. quia eo p̄ius
timebant posse egere. Sedm̄ mirati
illuminauit hic ceum. Sed de istis
sufficiat nobis aliqua ponē alia tra-
simus. quia cognomita sūt illis.

Venit De confessione fidei quā fec
Dauite ihc̄ petrus p̄ omnibus.
in partes cesaree philippi. philippus
in termino inde septentrionali. ciu-
itate quā vocauit cesaream philippi co-
stituit in memoriā tyberij et sui no-
minis. et ē in regione phenicis ubi
ad radicem q̄ Iosephus dicat ultra cesaream
stratonis
centum viginti stadijs mo-
dicum lacū ē quē a rotundi-
tate stata dr. semp plenū
et unde exuberans ubi erut
iordanis. et paulo post
ita ingredit. ad radicē

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

scdm̃ sub
monte g
elbone. sb
m be ce
dar. sc̃
medicabi
lia balnea
iordanem
faciūt. sz
z nomen
eius ep no
mīnibus
suis qs̃ ꝯ

libam ceꝛp ebulit. quod
primus ꝓ philippus te
trarcha deprehendit. sta
missis m phiala palens e
as apud paneas reddītas
fuerūt. sic gr̃ uocat iosephꝰ
fontē sub libano. dicit ecia
sup̃ seleuciam ep quoddam
lacu nasci trium que uocat
maiore iordanē z ex duob⁹
riuis ad locū qui dr̃ aureū
templū iuxta confluentibus
conficitur iordanis.

ponit. tamē ceꝛt dicit. quia ciuitas
illa olim dcā ē dan ubi uitulū au
reum posuit ieroboam. z qua riuus
ꝓtz fluens dictus ē iordanis. quasi
ex noīe fontis et ciuitatis cognoia
tus. Et mirꝝ grauit ihc discipulos
suos dicēs. Quē dicūt homines esse fi
lium hois. sch ꝓpo cōuerit se filiū
hominis. Adam enim filius terre.
alij filij hominū. Solus xp̃c fi
lius dñi hois. poterit mouē dē
lucas dicit dñm mirꝝ grasse discī
plos cū eet solus orans. Marcus
autē dicit in uia. et cū mouet qui
nā oranti tuā. forte his questi
unt. At illi dixerūt. Alij iohem bap
tistam. alij helyam. alij ieremiam.
aut unū ex ꝓphetis. idest helyseum.
Quia xp̃c baptizabat. putabant
suscitatū baptistam. ut ꝓphetā aliquē
duxꝝ. qui transeuntes iordanē. ꝓfigu
rauerūt baptismū. Jeremias dō
deo. quia sanctificat⁹ in utero legitur
Cumq; quesisset ab illis sua ipoꝝ

sententia. dixit petrus pro omnibus.
Tu es xp̃c filius dei uiui. idest tu
es homo secundū quod unctus es pre
participibus tuis. et es deus filius
dei uiui. Hebrei autē cōsueuerūt
dñm uocare uiuū in suggellatione
ydoloꝝ que nō uiuūt. Et ait ihc.
Beatus es simon bariona. idest
bar. iohana. idest filius iohis. di
cit em quidam lucio septoꝝ corrup
te pōtū iona ꝙ iohana. Et addidit.
Tu es petrus. quod latīm et greci
dicūt petrā. hebrei et syri cephas
idem est ergo tu es cephas. Et si
hanc petrā a qua diceris petrus
edificabo ecclīam meā. Uel sup hāc
petrā quā confessus es. que sola
fundamentum ē. Et ꝓmisit ei se da
turū claues regni celoꝝ. Et forte
tūc ei soli dedit. ut post resur. recti
one cū aliis. Tunc precepit ihesus
discipulis ne cui dicerēt quod ipe est
cristus. Ubi intelligēdū ē tūc dom
co suscitato quod audierūt in mte
ꝓdicarēt sup tecta. Tunc cepit ens
ondē quia oportebat eum ire hierosoli
mam et multa pati z occidi z tertia
die resurgē. Quo seorsum assumpto.
dixit ei petrus. Absit a te dne. nō
erit tibi hoc. Gregorius hēt. ꝓpicius
sis tibi dne. Cui dns. Vade post
me sathana. nō sapis que dei sūt.
idest sequē mea sententia. nec addi
scis mihi. Sathanas em additā
rium sonat. Fuerūt qui dicerent
petrū nō ee correptū. sed sathanam
hoc ei suggessisse. z ob eiꝰ huius

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

erorem · salz quia credidit sacbane-
Eadem dicit · p deu ē ei beat? eis p
missione fuerun ēm ēc · de beatus
ero · Tūc quocata tba cum disci-
plis ait · Si quis uult uenire
post me abneget se metipm &
tollat crucē suā & sequat me · Cru
tripliat tollitur · p martyrium · po-
mortificatione cu mē · p q̄rum cōpas-
sionem · delunatico · ·

Et sequēti die sanauit filium luna-
ticum ad preces pris · que oblatum
sibi discipli sanare nō potuerūt · Ihon
ex uicō lunē
paciumeu-
lunatici · Sz
demones eos
uexant hijs
tempib? ut
p luna in fimut
lunē creatorē
Exulcerat u-
liānus qui di
at multū pec-
cātū ēe i pio
legim? enim
de isto q̄d a
pueritia a lu-
natic? fuit ·
m quo si nō
fuer? suum
demon · nō
illū possidet
Cum? q̄ essent discipli quare ip̄
nō eiecerūt · aut · propter · mansuetu-
tudē dr̄am · Quia si habueritis fidem
sicut granū sinapis · dicetis huic mon-
transi hinc & transibit · Quod transla-
tiue de diabolo p̄ntī quē eiecerat in-
telligi p̄t · quia a nullo legitur ad lit-
teram fm̄ · nisi quod ad preces gregorij
neocesariensis legitur quidam mons
retractus & dedisse locum basilice ēdi-
ficande · & ad preces cuiusdam patris
lapis translatus de orto · ut gra ēs
compli possit ē p quolibet impossibili
Unde & m lucā aliud ē exemplum ·
Dicetis huic arbori moro transplan-
tare in mare & obediet uobis · De

Post dies transfiguratē dominus
ihs · assumpsit petrū & iacobū
& iohēm fratrē eius · & duxit illos in
montem thabor excelsum ut oraret ·
Lucas dicit dies octo cū dicit n̄ q̄
p̄terierat quosdam de eis uisuros
antq̄ morerent̄ gloriam regni · et
illum in quo uiderūt cōmemorans ·
matheus & marcus sex medios tm
ponēres · Et notandum quod matheus
dixit iacobū fratrē iohīs tm · Augusti-
nus sup epl̄am ad galathas scribit
iacobum epm̄ missum esse transfigurā-
tum · cui eā ambrosius uidet consenti-
re sup lucā ubi ait · Quia p̄m? sacer-
dotale solium ascendit · Et dum est
dum oraret · transfiguratus ē ante
eos · et facies eius resplenduit sicut
sol · & uestimenta eius alba facta
sunt sicut niu · qualia q̄ fullo nō
p̄t facere sup terram · Et apparue-
runt illis moyses & helyas cum eo
loquentes de excessu quē opleturus
erat in ierl̄m · id est de morte eius ·
Et ait petrus · dne bonum ē nos

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

hic ee. si vis faciamꝰ hic tria tabernacula tibi vnum. moysi vnū. & helye vnū. Et ecce vox de nube. hic ē filius meus dilectus. ipm audite. Cumq; timore corruissent discipuli. tetigit eos ihesus & ait. Surgite nolite timere. Et descendens precepit eis ne cui dicerent donec resurgeret. Quidam dicit hanc ypi gloriam in aere creatiuo fuisse non in corpe. quod tūc habebat mortale. Alij ad tempꝰ deposuisse mortalitatē. alij ypm fuisse semp tale corpus p naturā Qui videbatur & patiebat. fecerat illud mortale ad tempꝰ. Et ibi qualis erit p naturā talem se ostendit. Et tulerat aūt se dicit discipulos in cenaculo. quia alibi in modico pte de loco. Datū est autē in huiusmodi laborare & sequi naturā in miraculis. Ita enim in carne mortali ostendit dns gloriam immortalitatis suę voluit. sicut post resurrectionē in carne immortali dicetur eos. & palpandum se pbuit & comedit. sic & marie senserūt auctores de moyse & helya. Unde licet multos glosam que dicat eos ibi fuisse. alia q dicat angelos ee assumptis corpibus.

Et dum hec quibꝰ innuit ēdm accesserūt ad ihesum mortis sue quidam pharisęorꝰ dicentes. Exade hinc. idest de galilea. quia herodes quarit te interficere. Et ait illis. Ite et dicite vulpi illi. quia ecce demonia eicio & sanitates pficio hodie et cras & tertia die consummor. Ad te. ipse no occidet me. sed ego ponam animā meā. ita quod pena die mortis mitras & ministrū demoni collaum tyrannidem suā. in arsinoe eductum captiuitatem quasi sanctuarii restituam dum porta paradysi aptam ei ondam & ponā eā in paradyso que ē in exercitus maris ad orientē. quasi restituens hominem sanitate quam ꝑdiderat tertia die resurgam cōsummatus. potest in hoc referri ad tres anos operationis miraculorꝰ ypi. in quorꝰ tertio consummatus ē. Et quasi ondens ihc quod nō moreret in dmo herodis. addidit ḡa nō capit ꝓpria sāt aliqua meppletam perire extra iert. Qd discipuli

Quum assumptus de eoꝝ ēet maior aute discipli quęrebant & dubitabant quis eoꝝ ēet maior. accesserūt et ad ihm et dixerūt. Quis putas maior ē in regno celoꝝ. Quasi dicerēt. Dic quis maior ē nr nos modo. quia ille idem maior. est & celo. In quo ozabat. In facto enim placido eis cessabat angelorꝰ & hoim ut apte tradit. Et amplexans ihc puellū. docuit sibi ꝑpulo. idest humiles in mia ecclia altari in patria. et qui nulli ꝑnus eoꝝ ē fieret omnium minister. Hinc ē quod ꝑmo omnium in ecclia seruū se nouit dei se fuisse. Paruulus iste ut quidam tradit fuit marcialis apte denominatus. De pabola ouis

Quinque scanda & drugme. Delicatores pusillorꝰ diuisset pomerchaforum membrorꝰ euentos & piendos. nec contemnendum sūt de pusillis. ad ostendendum quāti sunt pusilli apud pm. dixit eis pabola ouis tentesime reportate relictis nonagintanouem. licet enim plus

diligit pastor. nonagintanouē

diligit pastor nonagintanouē oues q̄
vnā tamē magis sollicitus ē de pdita
quia demanentibus pro eadem addidit
parabola de decima drachma mulcta.
Et ē drachma nūm9 certe ḡtionis ha-
bens ymaginē regis. Dragma vero
drachmatis quarta pōs stateris. Drama
dramatis genus carissimis. de quo di-
ducā cantica dramatis. De filio p=

Terciā quoq; de eode dīgo.
subdidit parabola de filio prodigo
in qua nō solū gaudium suū de pusil-
lis redemptis ostendit. sed eciā iuide-
ciam murmur arguit. in qua siliquas
porcor cibum duxit. Et ē sēm quosdā
fructus arborū sonū faciens cū come-
ditur. Est autē genus ligni mitis so-
noris solidus et vacuus quod magis
onat quā rapiat. Et nota quia q̄d
in auibus dicitur. aliud in animalib9
dr̄ sagmatū. De tributo iuēto i ore

Et cum uenissent pisces
capharnaum accesserūt exto-
res census capitis. et missus a dīno
petrus ad mare tulit piscem in a-
mus ore mucus stateres. idest duos d̄
dragmata. et solut p se et p dīm.
Et si em dīns locaubs fuisset. tamen
ea que data erāt ei in vsus paupū
in quib9 vsu noluit expendē. De

Quāp dimittēdo septuagies septies
addidisse dīns de corripiendo
fr̄e qui in te solo peccauit. idest te
solo sciente. prius secreto. post cora
testibus post coīū ecclīa. et addidisse.
quecūp ligaueris sup tr̄ā erūt ligata
et in celis. Quesiuit petrus an di-
mittendū sit fratri pēnt peccanti usq;
septies. Respondit ihesus. Imo usq;
septuagies septies. idest quadringentis
nonagintanouē uicibus. et ecclā septuagi-
es et septies. idest omnis mundana.
Et bis legitur septuagies septies.
ita salū ut pma expositio referatur
ad tempus. quasi dicat. imo semp
dimittes. sed ad omnem mundanā quā
septies septuagenta ex nūo unitatis
et nūo trāsgressionis. idest ex sep-
tem et undecim ē oppositum. Et nota
quod quis tenet memorie animo pro
iniuria dimittē. ecclā si nō potuit venia
qui lesit. Cū si poterit teneor dicē
ei aue. subuenire sibi si indignerit.
quod nō teneor nisi potuit misi sim
pfectus. Quod autē dimittendū sit
peccanti. dns p seruū parabolā subiū-
dit. cui debitū remisit dns. sims.
quia voluit misereri conseruo. Quod

Et sim est ob sola formicatiōne
post sermones pharisēor dimitti
istos. migrauit ihc a galylea. et venit
in iudeā trans iordanē. et secuti sunt
eū gallilei et curauit eos ibi. Et
accesserūt ad eū pharisei temptā-
tes et dixerūt. Si licet homini di-
mittere uxorē suā quacūq; ex causa.
Qui9 ait dns. Quod deus misce-
uit omo nō separet. Et ideo nō licebit hoi
separare illud. quia eciā sic voluit de-
us uir adherere uxori. quod

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ptēr eam relinquēret patrē et matrē. idest affectum suū magis dirigeret homo ad generationem liberorū quā ad curā parentū. Sicut enim humor de radicibus ascendit in herbā et trāsmittitur ad semē. sed ad radices nō redit. ita affectus trāsmittitur a parentibꝫ ad filios. nec econtra. idest maior est affectus et pmor patrū ad filios. quā filiorū ad patres. Cumq; obiecissent de libello repudij q̄ esset a moyse. et dixisset ob duriciam cordis eorū hoc eis cē pmissum. idest nulla lege pmissū nō enim ordinatio dei moysi superordinatur. addidit quod excepta ītē fornicationis nō licebat hoi dimittere uxorē. Quod audientes discipuli dixerūt. quā nō expedit nubere. Ne autē omne genus meritoriam putaret. distinxit dns eunuchos dicens sic quidā nascuntur. qm̄ de uentre castrati. idest casti nati. alij sunt facti ab hominibꝫ. qui dicuntur q̄de spadones a spatā. alij se castrant propter regnū dei. qui q̄de dicuntur eunuchi. idest bene unctes. ab eu q̄ē bonitatē et unde q̄ē uictoria. Et hec ultima meritoria ē. Cumq; pueris oblatis imposuisset manus et benedixisset eis abiit inde. **De galileis quos occidit pylatus dū sacrificaret**

hic pau

Post hec ambulabat ihesus i galileā. quia in iudea querebat eū interficere quidā. erat eo tempe quidā nūciantes ei de galileis. quoꝝ sanguinē miscuerat pylatus cum sacrificijs eoꝝ. Quidam enim dicens se filium dei. mittos seduxerat de galileis. Quos cū duxisset in gazarim ubi dixerat se ascensurū esse cū eis. cōra eis dū sacrificarent ei. supuenies pylatus cū omnibus occidit. timuit enim ne inde os seduceret. Cumq; putaret eos peiores esse eo quod nequiores essent ceteris galileis. ait dns. nō uidetis hos minus sceleratos et filios. nisi penitueritis pariter omnes similiter peribitis. sicut pierant in siloa decē et octo uiri oppressi a turre quā edificabant. Sup quo dixit eis similitudinē ficus nō facientis fructum. p qua arborē uinee uix impetrauit annū ne cōburerētur. donec foderet circa eā. **De mulierē curata in sinagoga.** Docebat autē in sinagogis eoꝝ. erat ibi mulier. spūm infirmitatis. quam inclinauerat satanas decē et octo annis. Et imposuit ei manū et erecta ē. **De scenophegia.** Erat autē in scenophegia. proximo scenophegia. quod sonat umbraculoꝝ festiuitate. Et dixerunt fratres eius ad eū. Transi in iudeā. ut discipuli tui qui ibi sunt. uideant opa tua que facis. Si hec facis manifesta te mundo. Quasi dicerent. Si ex te facis et nō ex beelzebub. ut sic quidā. hij erant consanguinei ihesu q̄ eius gloriā quebat ut inde principes fierent. Quibus ipe ait. Vos ascendite ad diem festum hunc. ego nō ascendam ad diem festū istum. idest ad pnūt. Mediante enim festo ascendit

sed quasi in occulto. Iudei autē quebat
cum dicentes. Vbi est ille. Et mur-mur
erat de illo. quia quidam dicebant bo-
nus est. Alii quod seductor erat. Cum
ascendisset docebat in templo. et admira
bantur dicentes. Quomodo hic sit iste
cum nō didicerit. Cumq; quida dicerent
none hic est xpc. alii dicebant. huc semo
unde sit. xpc autē cū venerit nemo sat
unde sit. Hec dicebat quia ysaias dixe
rat. Generationē eius quis enarrabit.
Multi autem de turba crediderunt in eū
dicentes. Xpc cum venerit numquid plu
ra signa faciet quā hic facit. Et ait
illi quidam de turba. Magister di
fili meo ut meam diuidat hereditatem
Qui respondit. homo quis constituit
me iudicem sup uos. Ad missi ut ce
perent eum. Nemo misit in illum manus
quia nondum uenerat hora eius. Iterum
ergo principes et pharisei mi-
nistros ut apprehenderet eū. Et ait ihc.
Queritis me et nō inuenietis. Et ubi
ego sum uos nō potestis uenire. Di
cebat. Tales nō accreditis ad me. Et
post resurrectionē mea uolet mecū
re me si fieri possit corpaliter et nō mu
mente. fide tamē mouent. Et dice
bant quidam. huc est ppheta. Alii
hic est xpc. Cum ergo redissent ministri
ad pontifices et pharisęos et dixis-
sent ministris. cur nō adduxistis eū. Res-
ponderunt. Nunquā sic locutus est homo
ut iste loquit. Et irridebant eos pha
risei dicentes. Numquid uos seducti es
tis. Quis principū et pharisęorum
credidit in eū. et dixit nichodemus. Lex
nra nō iudicat quēquā. nisi prius au
dierit ab ipo. Credebat enim quod
si patienter illum audirēt ut ipse facit.
sines ministris fierent. Et dixerunt
ei. Numquid et tu galileus es. Scrut.
a galileo seductus. Veruntamen septūs.
quia a galilea nō surgit ppheta.

Hic autē iterum uenit de adultera.

Diluculo in templū. et sedens doce-
bat ppm. Et adducerunt ei scribe et
pharisei mulierem deprehensam in adul
terio. et cum dixissent quid iudiceret fi
eri de ea. putabant eum ut diuinus
in iudicando fieret immisericors et al
ienus ut immitteret
ut ministri cont moysen agente damp
narent. Ihc autē inclinauit se deorsū.
et digito scribebat in terra. Cumq; i
starent. erigens se dixit. Qui sine pcō
e uestrū. primus in ea lapidem mittat.
Et iterum se inclinans scribebat. Quid
scribebat. Quidam dicit. id quod eis
respondit. Ambrosius in quadam
epla ad studiosum videtur. Deum uelle
scripsisse. terra tua scribe hos duos
abdicatos. Vel terra terrā accusat.
In epla ad irenēū. Audientes autē
scribant. unus post alium. et remansit
iesus solus ab illis. et mulier stans
in medio discipulorum. Et dimisit eam
indemnatam dicens. Vade et ampli-
us noli peccare. Et nota. erectus de
dit sententiā iustice. Iterum erectus dedit
finem misericordie. quia eque utrique

ppium t deo miserer et pmitte. Quia
omnis xpi actio ppiam t lectio. de pabo-
la diuitis volentis apliare horrea

Tunc dixit sua t ihesus ad dis
ad illos. Cauete ab omni auaricia
cum sit breuis uita hominis. Sup quo
posuit eis similitudinem de diuite qui pro
fructuu ubertate desiderabat horrea sua
ampliare. Cui deus ait. Stulte hac
nocte animam tuam repetent a te. Que au-
tem parasti. cuius erunt. Sic multa loquit
est illis thesaurizans. Ego sum lux mundi. E-
go testimonium phibebo de me et pa-
testimonium phibebit de me. Inter hec
autem dixit plane se ee filiu dei. et eos
moriturus in peccatis suis. et futuros ge
esset. Cum exaltauerit eu a terra. et ppos
nec filios dei ee nec abrahe. et quod a
braham uiderit diem suum. Et mentit.
Unde abrahm fieret ego sum. Ille solu
de t. qui unde aliquid erat uere potuit
dice ego sum. Tulerunt ergo lapides ut
iacerent in eum. Ihc autem abscondit
se et exiuit de templo. Et nota quod
quia dixerunt iudei. quinquagenta an-
nos nondu habes. quidam opinati sunt
ab natiuitate usq ad passione plures
annos fluxisse quia ex historijs colligum.

Preteriens ihc de cco nato.

Vidit hoiem cecu a natiuitate
sua. Et luto fecit de saliua cum linisset
oculos eius. misit eu ad natatoria syloe.
Et lauit. et uidit. Siloa t fons ad ra
dicem montis sion. qui non irrigabat a
quis sed in cuius ymis ebullit. Cuius
aque ut exceperun. quasi signum no
longe a fonte constructi erat. in quia col-
lectione modo piscina modo natatoria
uocat scriptura. Erat autem sabbm.
Unde et pharisei cum accepissent abilitu
nato quod ihc illuminauit eu. dixerut
ei. Da gloria deo. Nos t hic homo a deo
qui sabbm non custodit. Cum ergo ille com-
daret ihm et adderet numquid et uos
discipli eius uultis fieri. maledixerut
ei t dixerut. Tu discipls illius sis. nos
moysi sumus discipli. Hinc nescimus
unde sit. idest non applam eu. Sapie
enim dicebant se eu scire. Putabant
autem ihm maledictum. t omes credi-
tes in eu maledictos. Et cu eiecissent
eu foras mouit eu ihc. Cumq dixiss
ei se ee filium dei. ille adorauit eu. Et
ait illi ihc. In iudicium ego ueni huic
mundum. ut qui non uident uideant
et qui uident ceci fiant. Quasi dicat.
In hoc quod te medicu illuminau. i-
telligat quia ueni separe paupes spiri-
tu a superbis. qui se sciolos iactant. ut
illi illuminet. isti ceritate metis ian-
trant. De signis pfectois t de possibilitate

Et cu ees iudi i regnu celoz.
ihc egressus in uia adolescens
genuflexo rogabat eu dicens. Quid
faciam ut habeam uitam eternam. Cumq m
unxisset ei custodiam mandatoz
dei. et audisset eu seruare ea. docuit
eu de pfectione. t unu signu pfectio-
nis posuit dicens. Vade et uende
omnia que habes. et ueni sequere me. Hic

aute quatuor species ꝓfoꝝ. Est em
ꝓfectio prelatoꝝ. aug signu ē ponē aiam
ꝓ oibus. Et ē etiam cōtemplatiuoꝝ.
aug signu ē relinquē oīa. Est nō ti
menciu penā qui nl sibi consij simt.
Est eā gurgutoꝝ. aug signu ē hre
mote my desiderio et ultiu my patiencā
Est et dicoꝝ sacri ordinis. aug signum
ē continencā. Audiens hec adolescens.
abijt tristis. Erat enim pecuniosus ual
de et locuples. Et ait ihc ad discipulos.
facilius ē camelū ꝓ foramē acus tra
sire qua diuitem intrare i regnū celoꝝ.
facilius significat hic minus ee posse
uo seu centij. idest minus ē difficile.
quā mīm ē impossibile. Pt enim fa
cere deus ut camelus transeat ꝓ fora
mē acus nullo obstante. Quarū quoꝝ
qui hic nole diuitis intelligitu. pone
my gloriā. si pt de potenciā. de iusticia
nō pt. Gradus vō compacōis inter
impossibilia ne miremis. Impossibilius
enim ē ouē equū in lapidem quā my
asinū cui ē acomodacioꝝ nāliter. quā
lapidi. fuerit qui diceret my ihu my
puam fuisse portam que vocatur acō.
ad quā cum veniebat camelus ꝓ copedio
uie nō poterit cum oneribꝫ suis subi
re eam. Exonerati ergo transibant.
et rursus receptis oneribus minabat.
Dicm hoc ergo sit hodie notum
hic. nō impossibilitas. Oportet em
duaz hoem amore opū dimittē. si uult
ingredi ad uitā. Quod aute nomē
diuitis duaz significasset. hic patet
quia discipli subdiderit. Quis ergo po
terit saluus fieri. Plures enim simt
pauperes diuitibus. et ita plures possit
saluari. si de possessoribus opī diceret.
Oculis aut ihesus. Apud hoēs hoc ē
impossibile. apud deū aute omnia pos
sibilia sūt. nō q deus possit tales saluare.
sed q pt eos iustificare. et tuc saluari

Tunc. Ad relinquentes omnia pro
ait petrus. Ecce nos xpō iudicabit
relinquim oīa. et secuti simus te. Qd
ergo erit nobis. Supple relinquendū
esset enim oīa relinquit petrus de
quibus dan est. et oīa habuit. Illa
aute oīa sibi retinuerat de quibus
dan ē. Deus ē oīa my omnib. Et re
spondit ihc. Cum sederit filius hoīs
my sede maiestatis sue my regeneracōe
sedebitis et vos sup duodecim sedes
iudicātes duodecim tribus israel. fit i
baptismo pma regeneracio my anima.
fiet my iudicio scda regeneratio my corpe
Ibi contemptores mūdi iudicabūt cū
dno. nō solū compacōne. sed etiam auc
toritate. Duodenarius em nūs ponit
pro plenitudine ptātis. et duodecim
tribus israel ꝓ omnibus iudicandis. Du
odenarius enim ex septenario qui
ē nūs vniuersitatis simgit. idest ex
pribus septenarij my sē ductis. Qui
dam tamē hoc solis discipulis dic
tum dicūt. et impletum esse my ce my
subiectione mūdi. quia quasi pauci
fuerunt sup omem ecclīam sedentes. pr
ad omes. qualit sermo directus est.

Omnes qui reliquerit domum aut parentes & cetera centuplum accipiet nunc in hoc tempe. et in futuro vitam eternam. quia preter spiritualia. que quasi centuplum sunt compati carnalibus. sc. duri alios seos plus ecia appetunt sine diligunt. De diuite et

Pharisei vero audientes lazaro

ipm disputantem de contemptu mundi deridebat eu. quia lex observatoribus suis bona terre promittebat spe cont eos auaricia exemplu proponit eis de diuite purpurato & epulone. q tm inferno cruciabatur. quia recepat in vita sua bona. deest illa sola que pcauerat bona. Hec sunt hec pabola sed in tempa. Quod proditum. quia ibi nome meritis q Quid em esset positu lazari de no ente dicit noie talis qui potius e i sinu a lazarus brahe. Erat enim in superiori manifeste inferni locus aliquatn habens lucem sine omi pena materiali. in quo erant anime predestinatorum usq ad descensu xpi ad inferos. Qui locus pter sui tranquillitatem sinus abrahe dictus e. ut sinu matris dicimus. Et dicebat abrahe. quia sunt prima mia credendi spe cui primus publice predicauit deu tm dei et. Hunc locu vocauit iob tenebras. pro tedio expectandi dies. In tenebris stratum fecit mihi. Nota quod diues dixit cruciari se in lingua. deest p pcto linguc. qa epulones loquaces e solet. Nec mirp si anima trastatiue dicit hre mem-

bra. cu diuinitus eidem tropo membra distinguat sicut tunc qui dicit et angelos & alas hre corpora aerea. Alioquin nec igne inferi no sentirent. quod sup genesim tactus. Alij dicut quod ad sentiendu ustione ignis no e nece hre corpa. Est enim quedam species ignis. cui si sup imponas manu. ardore senties. sine aliqua manus lesione. Quod autem abraham chaos firmatu me eos dixit. ut caus ut ueres codices hnt. forte inferi erat. ut pena bonox et malox dissimilitudinem post hanc vitam noscat. Quinq dines rogat de mittendo lazaro ad fres suos audiunt. Habent moysen et pphetas. unde comitatur quod videns fuerit. pro quo ecia forte abraham vocauit eu filium. et ille nom prem de villico iniquitatis

Ad discipulos autem pposuit

Hanc hanc pabola de villico iniquitatis. Et e villicus ppe ville custos sed hic accipitur p yconomo. hic autem timens amouer & egre. clamdo scat misericordia cu debitoribus dni sui. ut cu ejectus memores beneficij recipiant eu in domos suas. Et laudauit dns villicu iniquitatis. no quia nique. sed quia prudent egisset. Est em prudencia quedam sibi & posteru prudencia. & ex hoc quasi admonet discipulos dns. Si sibi in futu prudes ecians cu dolo laudatur. ergo fratres vobis amicos de mamona iniquitatis ut recipiat vos in eterna tabernacula

cta. Quasi dicat. Quato laudandi magis eritis si prouideritis uob sine dolo. Mamona lingua syra diuicie. et mamon sathanas qui orbis seducit. que dicitur. miquitatis. quia de miquitate colligi solent. Unde multitudo sua dr Omnis diues aut miquus aut heres miqui. Hoc quidam male intelligentes tulerunt ut bene dispenset. Sz qui offert sacrificium de substantia pauperis. idem est ac si uictimet filium in conspectu patris. Vel pt sic exponi. quia dns in hoc verbo. et hic prudet nobis et in futuro. Quasi dicat. Vobis repugnate deuitibus ad solacium uite. et de superfluo facite uobis amicos. Quod enim ultra necessaria uite retinet nec proximi necessitatibus erogatur. peccatum et miquitatis. idest contra equitatem. Sz ea em no seruanda equitate qua primo loco debemus. que scilz sicut nos diligere tenemur. Et nota q no omes pauperes possunt nos recipere in eterna tabernacula. Sz quia paucissimi hoc recipient ab angelis. Bonum est tamen eligere bonos pauperes ei possumus. Et addidit dns. Seruus sciens uoluntatem dni sui et no faciens ea. uapulabit multis. Qui autem no cognouerit. uapulabit paucis. Multi pres. hoc auertit autem ne audiant uerbum. Sz hi no nescientes. sed contemptores iudicantur. De denario

Cuius proposuit ei ro diurno. dns similitudine de prefamulis. qui conduxit operarios in uineam suam ex denario diurno. Cumq no nisi quinq hore diei numerent. tamen intelligitur sex etates tam temporis q hois. In nona em et quarta et quinta alias intelligit. In eadem quoq uidelicet senectus et decrepitas. In primis quidem denarij candem notat puritatem. Nullius enim uita ibi ut breuior aut longior. et alia. sed idem deus omia in omibus. De murmure recipientium dicit pf. quia ibi no erit murmur. Undecim sed admiratium de magnitudine pmij. Solet em quoq murmur accipi pro confusione uoci. ut pt murmur trahi ad sanu primeu. interrogacio autem cum pares fecisset ad futurum. Cum em dilatoris a gloria pro qua potuerunt murmurare antiqui. tut demu sciant quod mgo sciuerunt. sals ne sine nobis glorificarentur. Admonicionem autem ex de causa ostendit expressit dns sub mi gracione. post cendidens parabola ait. Sic erunt nouissimi primi et primi nouissimi. idest iudei et gentes equabuntur in ingressu regni celestis. quia nullus intrauit usq ad septima etatis quiescentium. que cepit plene in ascensione. In resurrectione quoq corpoz electi cuiuscuq etatis ut temporis ut boni equabuntur. nisi forte pauci ita resurrexerint quasi prelegiati. Quida tamen quia in parabola legitur

ay octo tuus ne qua est. et i fine

Eronimus primo comedo aut sup huc locu. amice no facio tibi iniuria. legimus ut cum da libro amicum istu qui me pat a prefamliis pme hore

multi vocati | operarium ꝓthoplastum
pauci vero | intelligi et illos qui eo
elti. dicunt | tempe credideruit.
laborantes in vinea omes fideles cuꝰ
cuiꝰ tempis ut ceteris. quoꝝ quida boi
alij vō mali. et uocat accipientes eum
murmure malos. putantes se acceptiores
et quia priores fuerut in ecclia ut tem
pore ut dignitate eā plus alijs acceptu
ros. de quibus dicit ꝑphta. Cadent a
latere tuo mille. et decem milia a dextris
tuis. Et dns in euāgelio dicit sedentibꝫ
tribus. nescio vos. Quāmis ego de eisdē
videatur sermo fieri solū de accipientibꝫ
denariū. et nō accipientibꝫ sed putantibꝫ
se acceptiores. tamē secūm regulā ītpretis de
diuersis ibi agitur. sed putantibus se ac
ceptos. Et tute nō murmurabūt nec accipi
ent. De ydropico et exhortacōe ad hu
militatē et misericordiā

Et fm cum sabbo manducaret panem
in domo cuiusdam principis phariseoꝝ
et erat ante eū ydropicus. Est autem
ydropisis aquosus humor subcutaneus
de ulcio uesice natus. cū inflacōe et
anhelitu feruido. Observabāt autē pha
risei ihm si sabbato curaret. Cuiꝰ que
sisset ab eis si liceret sabbo curare et
tacuissent: apprehensum languidū sa
nauit. Post qbauit licē curare. qua
pecus lapsum in puteū die sabbi ex
hibitū. Hīru autē erat quod de curatō
nibus in sabbo eū arguebat. Habent
enim in tridicibꝫ suis determinata ge
nera operū curatiū. septuagīta. a qui
bus uacandū ē sabbo. Inter que nō ē
curatiū maxime que solū fit de bo
stiarū dnō sepe curant. Docebat autē
et ad muctatos ꝑabolam. Cum muita
tus filiꝰ ad imperata nō discubas in
ꝓmo loco. Contra superbiā phariseoꝝ
humilitate docebat. Et nota quod hoc
nō ē ꝑabola sed precepta. Nimis ergo
implim humilit̄ faciendi. Quod quia
ideo ponitur ut ad similitudinē hui⁹ ceti
sient ꝑabola uocāt. qi similitudo in exē
plo. Illum autē quē ei muitauerat
monebat ad misericordiam dicēs. Cū
facis prandium. noli inuitare cognā
tos et diuites. sed paupes. Sic dāpnat
inuitationem amicoꝝ. sed nolite rate luxu
riose viuendi edendi et remutandi.
Ex eo quod dns ait hic. retribuetur
tibi in resurrectione iustoꝝ. et quida
de discubentibus intulit. Beꝰ qui man
ducabit panē in regno celoꝝ. ꝛ aiunt
cherinthus dicens. eāa corpalē ibi fu
turā resurrectionē. sicut ho creatus ē
imortalis. no tamē sine aboꝝ alimo
nia. De encenijs bolueruit lapidē dō

Facta sūt autē encenia in uide
hierosolimis. et hyemps erat.
Encenia dnr quasi encthenia. a neos
qd ē nouū. et sonat renouacones. Et
ē ibi ex mentitū. quia subuectione
notat. quādo sibi dom⁹ aliqua aut
bas aut uestis a comuni usu ad ce
lebrem et diuinū usum subuehitur.
quod latinus dicit dedicacōe. Ta
me hebreus dedicacōem nūqm
hoc nomen usus nouit rei. uc ei ꝑ
mo habitum. nouā domū aut in du

mus nouā uestem. Hic autē euthenia
uocat festum dedicationis templi quod
annuatim fiebat. Hoc autē festū nō ad p
mā uel ad secūdū templi dedicationem spe
tabat. sed ad tertiā. Prima enī fuit tantum
no. quia salomon dedicauit templū de
cima die septembris. & usq; ad templi
illius eustionem fiebat. et āms duo festa
eadem die dedicatō sabb & coppiacio. Cū
uero rededificatū fuit templum a redeū
tibus de babylone. dedicatū est in ue duo
decima die marcij. idest duodecima lua.
Cum autē antiochus epiphanes pol
luisset templum sordibus ydolorū et
euanasset utensilia eius. iudas ma
chabeus filius assamonei de genere
sacerdotali mundauit templum et resti
tuit utensilia in locis suis. et quasi de
dicauit illud quintadecima die decēb.
Et hoc dedicatō in diebus istis seruabā
tur in hyeme. sicut adhuc hoc est
festū luminū apud iudeos. quia ioseph9
testatur eā sub machabeis uocatū hūc
diem. diem luminū. Et ambulabat
ihesus in templo in porticu salomonis
Nomie templi sepe uocatur porticus
templi ut hic. In templū enim nō ascē
debant nisi ministri templi. Porticus
autē illa dicebatur salomonis. in qua
solebat salomon stare ad orandum. In
qua in die dedicationis erexit columpnā
ereā. sup quā eā orauit flexis genu
bus. cum tamē iudei soleant stare cū
orāt. Et dixerūt iudei. Quousq; ai
mas nras tollis. Si tu es xpc. dic
nobis palam. Ideo quesierūt. quia si ipe
se xpm diceret. teneret eū tamquam
contra augustū se erigeret. Ideo xpc
tempauit responsum dicēs. loquor ro
bis et nō creditis. Opa que ego facio
phibēt testimonium de me. Cumq;
dixisset ego & pater unū sumꝰ. sustu
lerūt lapides iudei ut lapidarēt eū
Et cum audissent se uelle eum lapi
dare pro blasphemia. & quia cū ēet
homo. deū se faciebat dicit. quia
& sequtur hoc dicit deos ibi. Ego
dixi dii estis. Ergo mlto magis quē
pater. misit in mundum dicit de q
cū tamē dicat homo deus. & uerbū
deus similiter. Hac ambiguitate nominis
mitigauit ira eoꝝ. Quebāt ergo eū
apprehendē. et euasit a manibus eoꝝ.

Et abijt. De suscitatōe lazari.
Iterū ihc trāsiordanē ubi erat
ihc baptizans p mū. Erat autē quidā
langwicēs lazarus a bethania. de cas
tello marie & marthe. Cum autem
accepisset lazarū infirmari p nūciū
sororū aut. Infirmitas hec nō ē ad
mortē. idest ad eum sabb detinendum
in morte. Et remansit in eodem loco du
obus diebꝰ quousq; sabb quatriduū
cōpleretur. Tunc aut discipulis. Cam9
in iudeā iterū. Cum dixerit. Iudei te lā
lebāt lapidare. & iterū in illuc.
Quibus ihc dixit. se ee quasi diem.
& nos quasi horas duodecim. & ideo
nō erat eis timendū ne cū eo. Et nota
quia si iudas ad huc erat bonus. et

tuc hora diei erat. si iam malus pro
matthia substituto ei dñm. Dicit aut.
Quasi dicat. Putatis uideos pseue-
rare in uoluntate lapidandi me. Sic
hore mutabiles sunt. sic et affectus ho-
minu. et sepius mutatur cor hoīs
in die qua hoc. Et qui ambulat in
die. idest in pace sicut ego et uos nō
offendit aliquē. Et ideo secum eam.
Et addidit. Lazarus morbus. Gau-
deo propter uos. quia no eram ibi. quia
dum longe posita iudicat roboretur
fides eoz. Redijt ergo ihc cum dscī-
pulis in bethaniam et martha occurrit
ei extra castellū. Et aduocata maria
multis iudeis iudeorum principib; qui uene-
rat ad consolandum sorores. bethania
enim no distat a ierlm. nisi stadijs
quindecim. Venerunt ad monu-
mentū. et ad uocē ihu no solū suscitati
e. sed prodijt. licet ligatus manibus.
Multi ergo de iudeis abierunt ad pha-
risees. et nūciauerunt que uiderant.
Et celebris erat sermo de eo apud mul-
tos. Multi enim ascenderunt ad diem
festum ut purificarent se. Credit enim
hoc esse festū ea die qua legitur. quad-
ragesima. scilz sexta feria ante. isti
sunt dies. prima scilz die primi mensis se-
cundum legē. Ad pontifices et phari-
Q collegerunt sci ospiruerunt ihm
ergo pontifices et pharisei con-
silium. et dicebāt. Quid facim. Si
dimittim eum sic. uenient romani.
et tollent nobis locum et gentē. Quasi
dicat. Venerabilis etiam fietur et
sanctus genibus loquens ste. quia alex-
ander et pompeius et alij uenerunt
sunt. nūm et reges psarum et egypti. sic
ante homo docet sanam uitā abolenda
et uana. Ergo romani facientes opes
templi tollent eas. audientes ipsum
tollendas. Unus caiphas qui erat
pontifex. quid faciendū erat eis de-
cernit. Expedit ut unus homo mori-
atur. q populo et no tota gens pereat. Et
ppheciauit ueritatem humano generi mor-
tem ppi licet nesciens. Ab illo ergo
die cogita- q quia ihc iam deste-
uerunt q- natus et mortuus ab po sabbo
lus ut face- quo collegerunt concilium ut
ret eum dominū memoria ducē
ymo etiā passionis et ymmo maxie
dixerunt. et subtiam. Gloria pri
ut uidz mi resposoriis. et introitu
duceret missē. nodū tamē plene.
ihesum. quia nodū erat dus tradi
Ihc ergo tus manib; iam stantium.
iam no palam ambulabat apud eos.
sed abiit in regionē iuxta desertū in ciuitatē que
dr effrem. De ultimo dñi aductu in
Actū et aute dū cōple- ierlm
rent dies assumptionis eius. fir-
mauit faciem suā ut iret in ierlm.
Assumptione ihu dplet locus nō solū
tempus quo assumi debeat de mundo
ad patrem. sed etiā sedm preceptū de ag-
no paschali. qui decima die mensis
primi assumebatur de grege. et seruā
batur usq ad quartamdecimā. In hac
medium ihesus decima die. idest in
numis palmaz uenit ad locū passi-

omīs & mansit cū eo usq; dum pass⁹ est. De decem leprosis.

Et fm̄ e dum iret in iherlm cōsibat p mediam galylēa & samariam. Et in ingressu cuiusdam castelli occurrerūt ei decē uiri lepsi dicētes. Ihū preceptor miserē nri. Et respondit. Ite ostendite uos sacerdotibus. Et dum irent mundati sunt. Quorū unus ut uidit se mundatū rediit & adorauit ihm magnificans deū. Et hic erat samaritanus. Qui uero no redierūt iudei erāt. in quo notat pfidiā iudeorū. De samaritano negligenter.

Quidā p̄nsisset ab⁹ hospicari duo discipulos in ciuitate samaritanorū no sunt recepti hospites. Samaritice enim mundebat eundibus in iherlm adorare. Et dixerunt iacobus & iohes dñe uis dicam⁹ ut ignis descendat de celo & consumat eos. Et increpabat eos dns. Nescitis cuius spūs estis. filius enim hoīs non uenit animas hoīm perdere sed saluare. Et ierūt in aliā castellā. de puero filio zebedei.

Et assumēs ihs duodecim discipulos suos ait. Ecce ascendim⁹ ihlm & consumabuntur ea q̄ scripta sunt p filio hoīs. Tradetur enim gentibus & illudet & flagellabitur & conspuet & crucifiget & tertia die resurget. Quod audientes filii zebedei putantes imminere regnū ihū in isrl suggesserunt matri sue ut peteret munus sine mora. Quo concesso subdunt. Dic ut hi duo filii mei sedeant unus a dextris & unus a sinistris in regno tuo. Ihesus aute no respondit matri sed petentibus p matrem. Nescitis quid petatis. Quasi dicat. Prelatione queritis in celo que nulla ibi erit. & male queritis. Regnare enim multis qui no meruistis. Potestis bibē calicem quem ego bibiturus sum aut baptismo quo ego baptizabor baptizari. Dicit ei. Possumus. Calix passio est. & baptisma mors et dr ad similitudinē lane mincte. Dicit enim lana tinctura. et accipit aliam coloris dignitatem. sic nos in mortem descendimus corpales & resurgemus spuales. Calix ad liberum cyphus est quo calidam sumimus pocione. Macrobius theodosius dicit. cyphi et que uenerūt calices. et dyerunt alicem qui nūc mutuata. i. sita dicat calix. Cassiodorus dicit sup psalmos. Calix dr passio. quia ei mēsura bibit. fidelis enim deus. qui no sinit nos temptari sup id quod possumus. Est enim calix cyphus cum quo mēsurate distribuit potus bibentib⁹. Et sedm hāc distinctionem calicis & baptisma recte subdidit dns. Calicem meū quidē bibetis & tractat de baptismo. Iohes enim no martirium. sed passiones multas circa ut ante mortem sustinuit. Alij aute calicem & baptismum p eodem acceptū. scīlt p martirio. Et dicit iohem fuisse animo martyre. quia animo no defuit martyrio & in fortunis olei dolium & mussus. In hūc mo dum ieronimus dicit de monachis. ego

nacij debent sine puritatem martirij
siquidem et ipi martires sunt. Addidit
q dns. Sedere autē ad dexteram meam
uel ad sinistrā nō ē meū dare vobis.
subaudi talibus quales estis. quia am-
biciosi. Vel nobis. qi p vobis. dest
quia ap̄mqu mei estis. Non en psonar
accepto. ē
deus. ut
sub psona
tum aliqe
obseruet
sine mitis
dando a si
lute et ria.
Et cū dig
nāt tu-
decem de du
obus fr̄ib
docuit et vos
dus et illos
nō ueturos
ad regnū
nisi p tribu
tatē. et de-
dit se et ex
emplū eis
dicēs. sūus
vos nō ueni
ministrari
sed minist
ve. Quia
cum homo ceciderit p sup-
biam. p alia viam redire oportet ei
in regione sua. ad quod significādū
dns papa in processibus redit p alia
viam. ab ea p quā egressus est.

Bola hoc vnctas ce-
lestē cadit in facie aderūg.
Inde ē quod in pfectis di-
cibus pstrati concludimus
hanc. sine ad tra salte
simpra substratoriū ubi q
tuor significatur. mysti-
mitas corpis. quia de
pulue sumpti et infirmi
tas animi. qi p nos nō
erigimur. et ruboscecia a
quia nō audemus oculos le-
uare ad celū. et prudentia.
quia videmus ubi cadimus.
idest in tremis affligim
et videmus quidē. in pua
tis orumbus quāg flexis
genibus ut salomon sed
elevatis facie oramus.
qi dicimus. turbemur p
te. quāg statues. quia in
domū dni letātes ibi
mus. in primo ergo qr
primus conditionē mutā
in secdo desiderū. tertio
cum homo cecidit p sup-
biam. p alia viam redire oportet ei

Et ang. De zacheo et ceco p̄us
ingredētur. iericho illuminato
illuminant ceci vnū. Et ingressus
pambulabat.
ericho. za-
chaeus autē
princeps pub
licanorum et
pusillus erat.
ascendit sy-
chomorum
ut videret

Iericho ypocrites. ieri-
cho interpretatur luna ut
anathema. quod bene
convenit carni ypocrite. Dicit
ut enim in passione ut
arescat in resurrectione.
Nemes quos dns tan-
ne nos a nimdi amore
separet. dū sonat ana
thema. sychomorum ficus fatua di-
cuntur. folijs moro
similis in aliis sicui. Unde dr quasi sico
morus. sed altitudine prestans. Unde
et a latinus celsa dicit. Et dixit ei ihc
Zachee descende. quia hodie in domo
tua oportet me manere. Et descendit
et excepit illum gaudēs in domū suā.
Cui zacheus dimidiū bonorum suorum
dans pauperibus dimidium restituit.
ut tunc reddēs bis quos defrau
dauerat que in quadruplū ut in du
plū restituebatur. dñm legē ut sup
dam ē. Et ait ihc. Hodie huic do
mui salus
facta ē. ideo
qd ipe do-
minus si-
lius sit
abrahe fac
tus saluet
nō natus. idest nō secundum
carnē sed fidem. De duob̄ ceis ie
Et egrediente eo iericho turba multa. pau

cum nō audebat ingredi propter desertū
propter latrones. Et ecce duo cęci sedebant
secus uiam. ex quibus unus erat bar-
timeus thimei filius. Qui cū clamaret
fili dauid miserē mei. et cum increparēt
magis clamabat. Stetit ergo ihc. et illos
ad se uocans tetigit oculos eorū et cōfestim
uiderunt et secuti sunt eum. De alabas-

Ihc autem ante sex dies pasche nō ingres-
sus est bethaniam. sabbō sabi ante ramos
palmar. qui dies sextus erat ante pascha.
Si numerem⁹ ipm et die pasche. cum qua-
tuor mīsconis. Erat autē in domo simo-
nis leprosi. Simon siquidē leprosus et a dño
curatus. Hz tamē pristinū nomē adhuc
manebat. sicut adhuc dr matheus pub-
licanus. Multiq; iudeorū uenerūt illuc
qui conuenerat ad diem festum nō prop-
ihesu tm sed ut lazarum uiderēt. Co-
gitauerūt ergo principes sacerdotum ut
et lazarū interficerēt. Fecerūt autē ei ce-
nam. et martha ministrabat. et lazarus
unus erat discubentium. Qui ut ait
augustin⁹ de uitis dñi. communis mēro-
gantibus loca penarū et sedes mīsēri. di-
ligēti narratione mdicauit. Et ita mīseri
longis temporibus ignorati tandem tuenc-
tur gaudium. Maria autē hebat ala-
bastrum unguenti nardi. idest pretiosi
de alabastro plenā unguento nardi. Sic
em dicam⁹ cyphum uitreū siue lactis et
huiusmodi. Dic dr hic unus alabastru
unguenti. et genus marmoris candidi
et pluribus coloribus mixtum. dicti
quod incorrupta seruat unguenta. Na-
ardus autē e fruticū aromatica crassa
radice sed breui nigra et fragili cyprī
mi odoris. folio puo denso gr. cuius ca-
cumina in aristas se porrigit. pigmentarij
spicas et folia nardi celebrāt. Unde ad co-
mendationem unguenti ait marcus spicati
preciosi. Erat em de nardo indica. Alia
enim gena nardi uilia sunt. Posses cum-
tanē expressit
dicens. libra
unguenti nar-
di pistici. idest
fidelis. pistre-
no em credo

vel pistica idest mixta
de spicis et foliis confectū
quod e preciosius ut dicit
beda sup marcū. et forte
propriis mixtum sonat. et
inde pyxis pyxidis.

et pistis fides dr. nulla falsa adulterina
adulterione corrupti. Quidā tamē pis-
cum a loco dem putāt. Fregit autē idest
aperuit maria alabastrū. et effudit un-
guentum sup caput ihesu. et cetera unxit
pedes ihesu. et extersit capillis suis et
domus impleta e ex odore unguenti. Et
quia ea die maria fouit pedes domini
unguento i memoriā eius rei. eode sabbō
dus papa nullus debz arcere pauperes.
Hz em pedes dñi sedentis in celo. adhuc
sunt ambulantes in terra. Cuius largitionis
occupatione ea die nō ingredit ipe ad a-
liquā ecclesiam. ei ceteris diebus quadra-
gesime stationē faciat. ad celebrandam
missam. Unde e quod in antiquis gra-
dualibus legitur in rubrica sabbati
notat. quia dus papa clementina dat
et in romano capitulari cunctorum
feria sexta dari fermentum consistorio
laterānēsi. Nec moueat te si ob alia
causa mutis dictas dñicas vacantes
indignabat

Legit tamē quibusdā
sacerdotibus statio ad scm petrū
et pr die natalis quia non

quasi de-
pdito dn
gnerto.

habet ppam antiphanam ad
mitritum. sed pridiana repe-
titur ut in sabbato pabuz
ei posset vendi trecentis denariis et
dari egenis. Erat autē et alij indig-
ne ferētes et dicentes. Ut quid pdicio
hec unguenti fca e. Iste quidem pter
pauper indignabatur. quibus forte
verbis inde psuasum erat. iudas
ut pter furtū quia fur erat. et loculos
dns habs. que mittebatur portaba-
bat. idest no solum ferebat. sed asporta-
bat. Habebat enim uxorē et filios
sicut scptr. e de eo. fiat filij eius orphani.
et uxor eius vidua. Queri ergo et fi-
liis dabat que furabat. Et ait illis
ihc. Quid molesti estis huic mulieri.
bonū opus operata e in me. ad sepelien-
dum me scat. Quasi dicat. No est
pdicio. sed officiū sepulte mee. Posthec
aut. Sine illā ut in die sepulture mee
seruet illud. Marcus quasi exponens
hoc ait. Quod habuit hoc fecit. idest
quod potuit. preuenit enim ungere corp
meū in sepultura. subaudi ponendū.
Quasi dicat. Sine. ut faciat unuo
du pt quod uoler facē mortuo. sed no
poterit. Et forte a spū scō. licet nescies
sic occupauit. Unctione sepulte mulier.
Unde dnus ihc. opus hoc memorandū
ubicuq pdicet euangelium hoc. Mo-
dum enim septa fuerūt euangelia. et
tndrpit euangelia hoc. De maledic-

Quane autem scō tione fiat.
ascendit ihc hierosolimā et discipli
ei. Et cum uenisset bethphage qui
erat uicus sacerdotū in late montis oli-

neti. misit duos de discipulis suis dicē-
tes. quod contra eos erat. idest iterum
ut adduceret ei asinā et pullū eius
qui erat alligatus in bimo. et si quis
contradicet. Dicerēt dnus huius opus
hītē. Asina hec credit quia fuisse paupe-
bus qui ppter uiaticum no habebat.
Cuiusq quis operans fuat in ea pabulū
dabat ei. et pullo qui piter ad opa
communia nutrebatur. Pondū enim
quisquā ascendere eum. Et ob eius
que obsequiū. quida dicūt ea subiu-
gulem putat. quasi omnium dominio
ut ungo expositum. sed greci nomē est.
Asina enim latine subiugalis dicitur.
Et uerius nomē ob eandem causam
instituū e. Hoc enim uiaticū ppium
insedit homo. et a sedendo asinus dicit
latinus et greecus subiugalem. Hinc duo
missi arbitrantur fuisse petrus et philip-
pus ad significandū. quia ipi primum
adduxerūt gentes ad ihm. Petrus
cornelium. Tamen in actibus apl̄or
et donum legitur philippus diacō
eius. phi-
lippus samariam uenisse samariam
Hinc hoc itinere dū ascē-
deret iherim putat quidam ei esuisse
et accessisse ad ficum. et ei no inuenisse
in ea nisi folia. et no fructū ait. Nam
ex re amplius exerat fructus. Et
merito ait. Quod tamen in synagoge
signū maledicte et aresce sit. quia se
medietatis scat ihc. et non em que-
rebat fructū ex ea ei no dum temp
ficus erat. Quod licet apud matheum
legatur sequenti die fuisse. marcus ibi
dicat alia die ei egresso de bethania.

cipit. Marcus em narrat sem esse
hoc ante electionē ie denarium de triplō.
qua constat die dnica scam. Nec ob
aliud tamē hic ordinem sequēm
marci. nisi qua post mathm scribit.
Sive ante marcus secunda feria di
cit sem recapitulando. sive matheus
poscripando. qua de eo no e questio
de die arbitrio legentis relinquimus
Euntes aute discipli secerūt sicut pre
cepit dns. Et ponentes uestimenta sua
sup pullū ei desup sedē fecerūt. ihc
cus ūo e lucas e rolces no dicūt ei
sedisse nisi sup pullū Zacharias quoz
ophera dicit sedes sup pullū asine.
Matheus dicit ei sedisse sup asinam
e pullum. Quod licet cet breuis ma
tamē fieri potuit ut primo insedisset
pullo. et forte qua iudam dominus
e lazarus erat descendit e insedit a
sine. Quod si sup pullū ei. matheus
tamē utrūq; posuit in misterio. Qd
aute hoc ophetatum fuit de ihesu
no cognouerūt discipli donec glo
ficatus fuit. Qd glose dns suscep

Et cum e fleuit sup ciuitate
Luc xix

Appropinquaret ihesus ad
descensum montis oliueti nulli dese
denarium ei eo substernebat uestimenta
sua in uia. Alii cedebat ramos de
arboribus et sternebat in uia. Tur
ba aute multa q uenerat ad diem
festum e pueri e plebecula ieroso limoz
tollentes ramos arboz olyuaz procesi
erūt ei obuiam. e qui precedebant
e qui sequebant clamabat osanna
filio dauid. Et e osanna hebreum ver
bum compositum ex corrupto e mte
gro. Osy enim sonat salua. uel
salufica. anna e mtiectio obsecrantis
sicut pape admiratis. Que quia
in latino eloquio no habetur. pro
ea posuit ieronim. noster obsecro.
Est ergo osanna quasi osianna sal
ua obsecro. Et e bna dictio ut dix
imus. ut duc p finalmpha prolate
dest p elisionem. sicz quado e bna
na subtrahitur tra. Vel est e bna
dictio e construetur ita. Dicentes
filio dauid. osanna. dest salua ob
secro. Vel sūt due dictiones e tūc
legef ita. Dicētes osanna o fili da
uid. Et post conuertendo sermone
inter se dicebāt. Benedictus qui
uenit rex in nomine dns. subaudi sit
ut est. Et benedicti qd uenit reg
ni patris nri dauid. Quasi hic e
de quo dictū e. Dabit illi dns deū
sedem dauid patris eius. Et iterum
conuertētes uerba ad xpm dicebāt.
Osanna in excelsis. Quia licet
forte putabant sublimitate regni
eius. tamē ophetice nescientes ei
regem celi e angelos predicabāt
Et quidā pharisei de turba di
cebāt ei ut increparet discipulos
Quibus respondit. Si hi tacuerint
lapides clamabūt. quia passione
ihū tacentibus pre timore petre
fasse. clamauerūt ei dicētes. Et ut appinquauit. fleuit super
ciuitatem dicēs. Quia si cognos
uisses e tu. subaudi fleres. quia
circudabūt te inimici tui vallo. e

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

no relinquet in te lapidem sup lapidem. Quasi dicat. Si cognoscares ruinā tuā futurā et causā eius que abscondita fuit tibi i hac die que ad pacē tibi ē. fleres. Qđ autē illa tempestiuo fletu et cōpassione apparet quia locū caluarie qui tunc erat extra ciuitatē et sepulchrū modo sunt i ea. Helias enim adriani tēpestatis ciuitatem reparauit. mutauit q nomē et locū. uocauit ciuitatē helyā. Hic autē plenā dicit dns. et nullus habitator cognouit tempus visitationis sue. Et ait manasses urbē. omnia est vniuersa ciuitas diues. Quis iste. Tunc autē dicebat eis ihs et ascendit ierusalē a nazareth. memoriā sui passionis dulce quoq; amans semel recolit exilia. Egrediuntur eum fideles ciues ramis quasi obuiā duci extra muros ciuitatis. et dabunt usq; ad crucē aliquā in qua et ramos quos gestant affigentes deponunt. Quasi dicat exilia mihi absit gloriari nisi in cruce dni nri ihu xpi. Quando autē ideo eunt usq; ad crucē. quia sic ostenditur eis nō esse sperandi in quācunq; gloriā mundi. quia eternam gaudij fluctus occupat. pro eadem significatione in illa die gaudio passionis subdicit. euāgelium ducē passionis. fortē quia dns quotidianum miserum lamentis suis. et nos passionem passione quia passio fuit causa cuiusmodi pro qua fleuit. Ecclie quidem ille que in eadem die dominicē passionem nō permittit rectius faciunt. quia nō p ista illa et dimittenda. Similit et ille qui pontifex suo extra urbē posito in loco pridem arcas et occiput. et nō populi precedere in ciuitatē ingrediuntur. ordinatius faciunt.

De sedi ejectione emendi et vendentium.

Et introiuit ihs in templū. Dum ostendit ruinā urbis p qua fleuerat. maxime et sacerdotii culpa processura. Sacerdotes enim auaricie sue considerates in porticibus templi hostias uendebant cuiusq; generis. ne procul de longinquo michil offerrent. si hostias presto nō inuenirent. Et ne pauper qui michil secū attulerat crucis causā prendere posset. nummularios qui mutuā sub cautione darent pecuniā. Sed quia hec nō placebat ut a fidelibus suis usuras accipere. exacerbauerit ut collibistas faceret. Collibia enim apud eos dicuntur. Silla nummularia. Quasi collata ad libitū satisfactionis. ut diceris et uine passe et pomorū diuersi generis quod i nullo nō licebat. talibus licet. Quod et prohibuit ezechiel dicens. Usuram et superhabundantiā nō accipiens. Sic et hodie quida sub nomine auaritie usuram palliat. Et seu flagello de funiculis. eiciebat vendentes et emptores de templo cum hostiis suis. et mensas numulariorum euertit. et dixit ne domum patris sui que erat oratorium facerent spelunca latronum. nec sinebat vas aliquod deo nō dedicatum transferri p templum. Et tradunt quida quod fulgur. radiosus egrediebatur de oculis ipius. quo territi sacerdotes

et scribe nō poterant

et leuite no poterat ei resistē Secundo hoc recte facit qui cereas fiscalas in ecclīa uendē no pmittit· nisi forte quia maxime p mīsterio fuit hoc dns· Et accesserūt ad eū cca et laudi in templo et finauit eos· De

Et admirates exactione templi principes sacerdotū triduo· et scribe dixerūt ei· Quod signū ostendis nobis qua hoc facis· quasi· signis eis ne aliqua hoc ope misceatur· Vel potius no arcedim tibi hoc licere· Et respondit· Solute templū hoc et in triduo excitabo illud· Et dixerunt

¶ Templū dei quod modo est in loco qui dicebatur bethel quos edificauerit uesaz· Quida dicūt mille sex annis edificatū e hoc templū et in tribus diebus excitabis illud· Alii autem dicebat de templo corpis sui· Salomonem uero templū septem annis cōplesse· Deinde aute templum sub cyro tricesimo quinto anno edificatū est· sed no sup eius· Misi

¶ Nota ad impatum utimur· in diuina pagina quidē impando· ut honora patrem et matrem quidē consulendo· ut uide et uende omnia que hes et da paupib9 quidē p decedo ut solute templū hoc et in tribus diebus excitabo illud· quidē gratulando· ut laudate dnm de celis· qui facte ad facta quidem sacerdotes potuerūt usq ad medietate dorsi muro supponi· sine tine enim gentes edificatione impediebat· Post interm̄ssum e opus ad mpium annis octo· et post uno anno sub duobus magis· et rex uno sub dario filio hispis· Secundo aute anno regni eius recepta licentia ab eo in sex annis consumatū e opus· Quod legit hic numez dierū formacōi dominici corpis congruere quem ad distinctionem membroz· no ad formatione dñi e· Hoc aute no dixit ihesus impando uel consulendo· ut ordinando· sed predicendo et e· solute deest solueris· De

Et respiciebat duob9 mnutis diuites qui mittebat munera sua in gazophilacium· philacze grece· latine seruare dicit· Gaza lingua persica opes· Erat aute archa desup foramē lignū positū ad dextera ingredientibus area alcare in qua mittebatur pecunia offerentium ad sarracteca templi reparanda et seruabatur· Tamē erat ibi quedā species archa in qua soli sacerdotes mittebāt donaria sua· que uocabatur corbay· Erat et ibi tercia in qua rex uel principes tributū ponebant que dicebatur musac· Tamē quida aliter distinguit· quia quidē legitur musac sabbati· dicit in illa tm repom oblationes sollempnium diez· Et quia corbay uotū sonat· dicitur in corbanan repom uotiua· In gazophilacio alioz diez munia et spontanea· Tamē quelibet ex

generali nomine gazophilacium dicebatur · etiam & locus in quo erat positus vide habes · Hec locutus est ihesus in gazophilacio · In ezechiele quoque templum sacerdotum dicitur gazophilacia · Vidit autem et quandam viduam pauperculam mittentem era minuta duo quod est quadrans · id est duos nummulos ereos valentes quartam partem asse · solet obulos quinque · et dixit eam misisse plus quam omnes · quia totum victum misit · alii vero ex suo habundanti sibi · De pharisco et publicano ·

Dixit etiam ad quosdam qui in se confidebant tanquam iusti et oportebat eos exteriorib⁹ et asperabatur ceteros parabola de pharisco et publicano · et meruit · quia omnis qui se exaltat humiliabit⁹ · et qui se humiliat exaltabitur · Ad dns proficiscebat i bethania

Et cum iam esset hora nona · redist ihc in bethaniam et ibi mansit · Erat autem in diebus docens i templo · noctibus vero exiens morabat i bethania Et omnis populus mane veniebat ad eum i templo audire eum · Et nulli sequebatur eum et curabat eos · Unde et iohnes ait · Cum esset hierosolimis in pascha in die festo multi crediderunt in nomine eius videntes signa que faciebat · Istam autem rationem refert matheus capitulo centesimo quadragesimo · et marcus in illius concordemo · De uoce

Venerunt patres ad ihm quidam autem quidam putabant tonitrum gentiles ut adorarent in die festo et dixerunt philippo · Domine volumus ihesum videre Cum assumpto andrea dixit hoc ihsu · Et respondit ihc · Venit hora ut clarificetur filius hominis · Quasi dicat · Plenitudo gentium credituri est · quod est me post passionem futuri insinuavit dicens · Nisi granum frumenti cadens in terra mortuum fuerit · ipsum solum manet · Si autem mortuum fuerit multum fructum affert · Et quia grano frumenti se comparavit xpc · nos est facile de hoc grano tm conficere corpus xpi · Et addidit · Qui odit animam suam · id est vitam huius mundi · in vita eterna custodit eam · id est vivet eternaliter · Si quis mihi ministrat me sequatur · et meus erit · Nunc anima mea turbata est · et quid dicam · Pater salvifica me ex hac hora · Pater · clarifica nomen tuum · Et venit vox de celo dicens · Et clarificavi · et iterum clarificabo · id est clarum genus nec desistam · Vel secundum hoc · clarificavi in baptismo · et in transfiguratione clarificabo in resurrectione et ascensione et iudicio · Et quidam dicebant tonitruum fuisse · alii quia angelus locutus est ei · Et ait ihesus · Propter vos hec vox facta est · Nunc princeps mundi huius eicietur foras · id est princeps amatores huius mundi · Et cum intellexissent crucifixionem pro patribus post se trahendi · Et ego si exaltatus fuero a terra omnia trahan ad me ipsum · id est ex omnibus partibus mundi · Et cum intellexissent a crucifixione · que forte usualis ab eis dicebatur · exaltatio a cruce quasi opposuerunt ei · quod si exaltatus est non erit xpc · Audierunt enim ex lege · quia xpc manet in eternum · Quod non determinate dixit ut intelligeret · quia non dicat in eis erat lumen · Et cum vespera facta esset · rediebat in bethaniam · De filio

Et iterum qui negavit se iterum in rediens diluculo vinea · et inter · terram sabbati in templo docebat · plurimi Et accesserunt ad eum principes sacer-

dom dicentes. In qua parte hec facis. Quasi. Quid e quod egas de templo qs uis cum no sis ostiarius. et doces nos in consilio. Hic aute oppositionem reddit oppositam. no solutionem. Interrogo et ego vos. Baptismus iohis ex deo erat an ab hominib9. Quasi dicat. Quod certu e q9 ex deo debetis credē iohi de parte mea. Quib9 qua dixerut se nescire. quod tame sciebat noluit eis aperire de se ut tute. Quod aute aperienda erat alijs dicit. no ipis et quare indicauit parabola duox filioz. quoz pm dixit precepisse in vinea. Et respondit. Nolo. tame uit post. Dixit q9 alij post. Vade in vinea. Qui aut. Vado. Et no uit. Et cu quesisset ihc quis eox fecit uoluntate patris. dixerut. nouissimo. Ait illis ihc. Amen dico vobis. meretrices. et publicani precedut vos in regno dei. De cultoribus vineae

Parabolam hanc apposuit ei⁹ pharisæis principibus sacerdotum et senioribus populi. Audite. Homo erat paterfamilias qui plantauit vineam et circumdedit eam sepe et fodit in ea torcular et edificauit turrem et locauit eam agricolis et peregre profectus est. Cum autem tempus fructuum appropinquasset misit seruos suos ad agricolas ut acciperent fructus eius. Et agricolae apprehensis seruis eius alium ceciderunt alium occiderunt alium lapidauerunt. Iterum misit alios seruos plures quam primi et fecerunt illis similiter. Novissime autem misit ad eos filium suum dicens. Verebuntur filium meum. Agricolae autem videntes filium dixerunt intra se. Hic est heres. venite occidamus eum et habebimus hereditatem eius. Et apprehensum eum eiecerunt extra vineam et occiderunt. Cum ergo venerit dominus vineae quid faciet agricolis illis. Ait illi quia malos male perdet. et vineam suam alijs locabit agricolis. Hoc aute no dixerut voce. sed dixerut i consciā. Quod aute sibi hoc erant proband⁹ dns. quia sic erat. Lapidem quem reprobauerunt edificantes hic fes e in caput anguli. De lapide angulari.

Ad litteram tridit fuisse lapis p9 ad edificium templi nec tame congrue in eo pm potuit. donec cōsumato opere in angulo sinistro positus e. Ista congrue quod mirabitur omes. nec preter significationem scim intelligerent hic e xp̄s qui fundamentum e tm quod structure sustinet. Quod cū audissent principes sacerdotum et pharisei voluerut eum tenere et timuerut turbas. De mutatis ad

Et dixit nuptias et no simpliciter nuptias fecit regi filio suo. Simile factū est regnū celoz regi qui fecit nuptias filio suo. Qui cum iterato misisset ad mutatos ut venirēt et excusantes se noluerunt venire. misit seruos suos. ut vocarēt conuiuas. Et adduxerut bonos et malos debiles et claudos. Debilitas em corpis nemīe excludit a regno. imo e sepe quasi compellit. Et mirum re⁹ ut videt discumbentes. Quod erit cū venerit xp̄s ad iudicium. Tota em trinitas iudicabit. idest reddet p meritis. et qui inuenietur in cathasime veste nuptiali. idest caritate mittet in tenebras exteriores. idest deiciet extra

ipm̄ potius · qua habuit in se ipo interiores · Potest eā dia de tenebris meis quas quidā sūt interiores idest in ecclia. Alii exteriores extra ecclam · ut infideles & hēretici · Tūc ergo ecclastica mali exterius pacient ut habeat pres cum infidelibus De hodiamb & hoc de tributo

Tunc meruit pharisei reddendo. consilium ut capent eū in sermone et miserūt discipulos suos cū herodianis · Venerat herodes tetrarcha ad hē diem festum · et gentiles milites secū adduxerūt · ut de antiquis militibus herodis aliquomō adhuc supersūt isti · Qui uenientes ad ihm dixerūt · licet cēsum dare cesari · an nō · Iam enī dubitabāt erat inter iudeos de tributo reddendo · p quo eciā romani post insurrexerūt in eos · Et ait ihc · Quid me temptatis ypocrite · Ostendite michi numisma census · Prope numisma ē inscriptio in nūmo · q̄ et moneta dr̄ · p quia nūmi discernūt · hic aute ponit̄ p ipo nūmo · Et est ordine michi denarium quid p censu cū pitis datur · Cūq̄ quesisset de ymagine cuiꝰ eet · & dixissent cesaris tyberij · subiūxit · Reddite ergo que sūt cesaris cesari tributa scilz & munera · & que sūt dei deo · primicias · decimas · & oblaciones.

In illo die De septem uxoribus mulieris accesserūt saducei qui resurrectionē nō credentes · suggillabāt pharisēos quereles de septem uxoribus mulieris cuius eet in iudicio · q̄d ueli consuerūt · q̄ erat possibile aut fore in resurrectione · Cum eā eadem̄ questione q̄posuisset ihū respondit · In resurrectione nō nubēt nec nubent uiri ab eis · quia homines mortales nō egrebūt p̄ p̄agacione · & est greco ydiomate dicm nubentur · sūt uxores aute resurrectione p̄bauit ex uerbis domini qui dixit moysi in rubo · Ego sum deus abrahā & deus ysaac · & deus iacob · Quia isti p̄bas nō recipiebāt euidentibus exp testimonijs nō potuit uti contra eos · Est aute p̄baco talis · Ihs p̄bat aias miteriri cū corpibus · Hac aute auctoritate p̄batur · animas uiuere post corpa · Si omnis homo moriens penitus in nichilū redigitur · tūc dixit deus se deū esse nichili · Viuentibus ergo animabus post mortē colligi p̄t · quia corpa resurgēt · ut cū eis recipiant anime · quod eis meruerūt · alioqn frustra incorpantur · De mādato primo & secūdo

Pharisei lege & sanctito alarmb̄ aute audientes quod silencium imposuisset saduceis conuenerūt in unū · Et accessit unus legis doctor tēptans eū dicens · Magr̄ quod ē mādatum magnū in lege · et ait ihc · Audi isr̄ · dns deus tuus unus ē · hoc nouū ē de mādato · sed quid dr̄ de quo datū ē mandatum quod tale ē · Diliges dnm deū tuū ex toto corde tuo · et ex tota anima tua · & ex tota mente tua · Secūdū simile ē huic · Diliges proximū tuū sicut teipm̄ · idest de re similī scilz de dilectione uel de re simili · Hoc ē secūdm · Homo cui ymago dei ē · Et inquit scriba · In ueritate dixisti · & hoc ē maius cunctis holocaustomatib̄ · Patet nūc pharisēos et scribas fuisse

questione. Quida cū legis opa p=
ferebat dilectiom. alij eoīc. eo q
ante legem plures deo placuerūt
p dilectionem sine oīm sacrificio.
Primū autē et secdm dicitur mādā=
tū quātū ad ea de quibus man=
dantur. Cui ihc ait. Hoc fac et
vives. Ille autē nolēs iustificare
scīpm ait ad ihm. Et quis ē meus
proximus. Cui ihc dixit. endit omem
fraciētē misericordiam ē primū et
specialī. ipm dei filium. ponēs pabo=
lam saucati qui madit in latrones.
Nec distat hec pabola multū a re
sta. quia in illo deserto latrones sepe
sanguīe fundebāt. Unde et dominus q̄
sanguīe sonat uocabāt. Cū aut autem
omis populs suspensus et audiens ihm.
Congregatis de q̄stionē inde
autem pharisei ox p auctem.
mīt p̄gunt eos ihc. Quid uob uide=
tur de xpo. cui⁹ filius ē. Dicit ei. Da=
uid. Ait illis. Quomodo ergo dauid
uocat dīm suū dicēs. Dixit dns do=
mino meo sede a dextris meis. Si
dauid uocat eū dīm. quomo filius
eius ē. Quasi dicat. Vos putatis xpm
filium puri hoīs. ergo quādo erat
dauid no dū erat xpc. nec ergo do=
minus dauid. Nenatus ē ergo dauid
et ppterea locutus ē. Vocatus ēm pa=
tres suos et dicit dns filio⁹ quia fi=
lij paretum. Iste sompnat hic psal=
mus septimus in ps̄ona eliezar. qui p̄
cedem quinq; regū ait. Dixit do=
minus dno meo sabiraba sede a dex=
tris meis. Sed sequēca psalmi no
occurrit. De doctoribus pharisaeis

Tunc audiendis ē no imitandis.
locutus ē ihesus ad turbas et
discipulos. Supra cathedram moy=
sederunt scribe et pharisei. que dicūt
facite. que aut facūt facere nolite. Sto
sufficiat locus hoīm sed homo locum.
Non omnes sacerdotes sūt. sed omnes sūt
sacerdotes. Doctrinā accipiamus non mores.
Hoc be omnibus apibus necessarie nō sunt.
sed flores. Et addidit. Dilatant enim
philacteria sua. et magnificat fimbrias
as suas quod supra expositum est. Ne
mauit uocari rabi. Vos aut nolite
uocari rabi. Unus ē em magr vester
et patre nolite uocare uobis super
terrā. Unus ē em pat vr qui celis ē
Non prohibet dns doctrinā sup cathe=
dram. nec salutationes in foro. nec
nouā magri ut patris. sed ambitionem
et vanā gloriam. Quib⁹ debet be ē
Ad ostendendū aut quem tenui
pharisei docerat cauenda xpc sub
didit. Ve uobis qui diligitis primas ca=
thedras. Be uobis pharisei ypocrite
qui serris claues scientie. et claudit regni
celoz ante hoēs. Be uobis qui deuo=
rantis domos viduaz. Be uobis qui cir=
cuitis mare et aridam ut faciatis unū
proselitū. idest aliquē gentilem aduenā
trahatis ad iudaismū. et facti estis eū fili=
um gehenne duplo quā uos. quia redi=
ens ad nomina peioz ē quā ante. quia
preuaricator. Ve uobis qui dicitis qui
iurat p templum nō est. Qui aut auro
templi debet. Qui p altare nō est. qui
munere oblata sup illud debz. Sacerdotes
ut iuuitarent populū dicebant
sibi data et oblata sanctiora eē quā ipo

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

templo et altari. Dns econt dixit.
qua templu et altare quodammodo
sanctificabat m eis oblata. quia deo dica-
ta erat. oblata uo nequaq sanctificabat
illa. Adhuc multi eodem uicio labo-
rant. qui putat malus ee uinere p
euangelium qua p deu. Ve uobis
qui decimatis ome olus et relinqtis
mfcordia et iudicium. Hoc uerbu
decimatis dubium e. Nam qui accepit
et qui dat decimare ee dr. Pharisei
aute ideo decimas olerum dabant ut
diceret. Quomo at no dat qui has
no negligit dare. Leuite aute adeo
decimas exigebat ad ecia olex. Item
Ve uobis ceci duces. qui colatis culices
et camelu deglutitis. pe- stitiudine
lachs quod colatu- deu e. et potest
referri ad pdem sic. Omnia sicut
culice diligent inquiritis ut deciab.
maiora. misericordia scia et iudicu
absconditis. ut quod glutire absorbe
ret ad id quod dictu est. Dux ceci qui
bitis. ita. Minora pcta subditor di-
ligent arguitis. et peccatis grauiora
et dissimulando transitis. Item Ve uo
bis qui sitis estis sepulchris dealba-
tis. que intus plena sut omi spurci
cia. Item ue uobis qui edificatis sepul-
chra pphaz et dampnatis pres uros.
quia eos occiderut. Et uos implebitis mesura patru uroz.
Unde dicit sapia dei. Mittam ad uos sa-
pientes et scribas. et ex illis occidetis
et crucifigetis et flagellabitis in sina-
gogis uris. Hinc patet hereticu meritu.
qui dicit alium deum ppheta. et alium
nou testamen. et uenit sup uos
omne sanguis iustus. Abel iustus sanguinis
iustoz a sanguine abel iusti usq ad
sanguinem Zacharie filii Barachie que
occidistis inter templu et altare. De
Zacharia filio Barachie.
De undecimo ppheta ut de
patre iohis dicit quod fuit occisus
in templo. no legitur. Potest ergo di-
ci de filio ioiade sacerdotis. que ioas
occidit ut legitur in regu. Et forte
pater eius cognominatus e Barachias.
ut pro nois interpretacone potiu est.
Barachias em benedictus domini
interpretat. Et e filius Barachie. idest
benedicti dni. In euangelio nazarenoz
legitur. ioiade. pastore aute om-
nium et sacerdotem tm commemora-
uit ihc. ut duo quia homines notaret
subditos et prelatos. Nulli em
generi parcit praua generatio. De
Et comitet comminacone ciuitatis
sermone ad ierusalem.
ierlm ait. Ierlm ierlm. que occidens
prophetas. et lapidans eos qui missi sunt ad te. quoties
uolui congregare filios tuos. idest
uolutate mea congregaui eos. et tu
nolente et ingrata fuisti. Ecce relin-
quet domus tua deserta. Dico
enim uobis. Non me uidebitis a
modo donec dicatis benedictus
qui uenit in noie dni. Idest ab
hoc tempe passionis no uidebitis
faciem meam. donec ad iudicium
ubi uidebitis me uenientem in gla
diantes. et fideles magnificabitis
me. Etiam ecclie coz. usq tunc

duratur a predict. Signa eius ois
ec locutus iert & aduentus su
e isse et abiit · et abscondit se
ab eis · et multi ex principib⁹ credide
runt in eu · sed pter pharisees no con
fitebantur · Cumq egrederet de tem
plo accesserut ad eu discipuli eius os
tendentes ei edificationem templi · Au
dierant em ab eo de eusione urbis ·
uolebant audire et de templo · quia
uidebatur eis quod nec capi nec eua
posset · Et ait illis · Uement dies in
quibus no relinquetur lapis hic sup
lapidem qui no destruat · Et cu sederet
ut monte oliueti contra templu ·
accesserut discipli secreto · et quebant
signa ab eo eusionis iert et signa
aduentus sui · Et dixit eis quedam
ppa aduentus sui · quedam ppa euersi
onis · quedam communia utriq; Pre
munuit autem fideles ne seducantur cu
audient ultros dicentes se xpos esse ·
Non enim uenturus e nisi precedant
signa que dixit · premisit aute comuna
sax prelia et seditiones gentis contra
gentem et regni contra regnu · pestilen
as · fames · terremotus p loca · terrores
q de celo · pfecutiones sue · Ante naq
euersione iudee clemens sui vindica
bant auctorem · Propu signu cu
Postea posuit qrtum sionis ·
signu euersionis destructois ·
Cum uideritis abhominacone desola
tionis que dicta e a daniele · stante in
loco scō · idest ymaginem abhomina
bilem que signu erit desolationis
portum in templo · hoc de ultimo si
quidem erat de statua graui instru sicut
amios quadra
gintea & duob⁹
annis ante ea
sione iert ·
Non ergo co
grue dicit eet
de signo eius ·

¶ De ymagine tyberij
qua pylatus posuit i
templo · quida hoc expo
nit · sed hoc iam finit e
rat · Si dicatur de yma
gine graui de qua post
dicemus ···

Sed euersa iert ptinax adrianus statu
am suam posuit ubi arcta stetit · Quia
uestigia aliquorum quedam adhuc mane
bant · et uidet qui ad huc latentes vnaq;
emserant · quaq; ad locu scm redibat · et
ut multiplicati amouerut statua · Ob
hoc adrianus apposuit manu extrema ·
et finditus eua tit urbem · et edixit
ne quis iudeoz maneret in terra illa ·
Et de hac ultima eusione uidet subdere
lucas dicens · Et capti ducetur · i omes
gentes · De impedimentis fuge ···

Cum autem uideritis ab circuitu ci
uitatem · tunc qui in iudea
sunt fugiant in montes · Ecclastica nar
rat hystoria · fideles qui erat in iudea ad
uenientibus romanis fugisse ad pella ciu
tatem ammonee angeli · Orate ergo ne fi
at fuga ura in hyeme nec sabbo · Hoc ad
litteram non uidetur dicit de hyeme · tepa e
nim illa accomodatior e fuge in hyeme
q in estatis feruore · De sabbato sture
dicit · quia secm legem ultra mille passus
non licebat eis progredi in sabbo · Sed
quia thesis iam terminauerat obseruia
cia sabbi · forte utriq; in misterio dixit ·
nisi hyeme pro qua asperitate
dicimus · quia et hyemis nome asperitate
sonat · Propa signa aduentus su ·

Ultimo posuit isto signa aduentus sui
dicens · Erit tunc tribulatio magna qua

lis nō fiet ab initio mundi. Et erūt signa
in sole et luna et stellis et in terris pressu-
ra gentium. pre confusione sonitus ma-
ris et fluctuū arescentibus hominū pre
timore et exspectatione. et nisi breuiati fu-
issent. idest presentia. adeo breues dies illi
nō fierent. salua esset caro. idest rarus
aut nullus posset sustinē p̄ssuras et
p̄ paenaā saluari. Et notā dīm bre-
uiter quedam signa iudicij tetigisse. De

Hominū autem signis .xv. dicorum
in annalibus hebreorum inuenit signa
quindecim diex ante diem iudicij. sed
inter cōtinui finē sunt ab ipsolati non
expressit. prima die erigit se mare qua-
dragenta cubitis sup altitudinē montium.
stans in loco suo quasi murus. Secūdo
tantū descendet ut uix possit uideri. Ter-
cio marine belue apparentes sup mare.
dabūt mugitus usq; ad celū. Quarto
ardebit mare et aque. Quinto herbe et
arbores dabūt rorem sanguineū. Sexto
ruent edificia. Septimo petre adinuicē
collident. Octauo fiet generalis tremo-
tus. Nono equabitur terra. Decimo ex-
ibūt homines de cauernis. et ibūt uelut ame-
tes nec poterūt mutuo loqui. Undecimo
surgent ossa mortuorū et stabūt sup se-
pulchra. Duodecimo cadent stelle. Ter-
tiadecimo morientur uiuentes ut cū mor-
tuis resurgāt. Quartodecimo ardebit
celū et terra. Quintodecimo fiet celū
nouū et terra noua et resurgent omēs.
Statim fulgur exit ab oriente. et paret
usq; ad occidentē. sic erit aduentus filij
hominis. subitus scilicet et inopinatus. Et
tūc apparebit signū filij hominis in celo.
hoc est in aere. Dns enim apparebit
in aere supra locū. unde ascendit. et
ante eum erūt omnia instrumenta mor-
tis sue. quasi uexillū triumphi. scilicet
crux. claui. lancea. et in carne eius
uidebuntur cicatrices uulnera ut impij
uideant in quē pupugerūt. et in ual-
le iosaphat iudicabitur omnis homo.
angelis congregantibus eos. Qđ solus
pater nouit diem iudicij et de uno
tunc relicto et alio assumpto.

Subdidit ihesus gnalem amonitio-
nem. Attendite ne grauet corda ura
curis huius seculi. ne sup uos dies illa re-
pentina sicut in diebus noe et loth ue-
niat repentinus interitus. et tulit nes-
cientes. De die autē illa et hora nemo
scit. neq; filius neq; angelus. nisi solus
pater. Hic exclamat arrius. nō sunt
equales qui nouit et qui ignorat. Sed
mihi credit in minori breuiario sup
psalmos. Humanitus filius dicit se igno-
rare finē mundi. quod gregorius in re-
gistro quasi exponēs ait. Nouit mi-
nisterialis dei horam iudicij. sed nō ex
natura diuinitatis. Tamē etiam sic expo-
nitur. Non nouit. subaudi nobis. q̄
bus expedit nescitos esse. ut proximo
sic uiuamus. quasi in xpo iudicandi.
Duo filius hic dicitur. idest populus. Duo
duo erūt in agro. idest prelatus et
dam bonus quidam malus. unus assu-
metur. et alter relinquet. idest non
assumetur. Due molentes in unum.
una assumetur. et alia relinquetur.
quod de coniugatis dicit. qui sunt in
rota huius mundi. Duo in lecto. unus

assumetur· et alter· relinquetur· quod de speciali uiro intelligendum est· Et dixerunt ei· Vbi uis· scis assumet· Et respondit· Vbicunq; fuerit corpus· ibi congregabuntur et aquile· id est sancti resurgendo· innouati

De uigilia sancti pasche· ex· mat·

Terra autem filius hominis erit sicut homo qui peregre profectus reliquit domum suam· et dans cuiq; seruo opus suum· ianitori precepit ut uigilet· Vigilare q̄ apostolis et apostolicis uiris conuenit et prelatis ecclesiarum super se et super gregem suum· et cuiq; fideli p modulo suo· Tunc simile erit regnum celorum decem uirginibus· id est tunc separabuntur· fatuis a prudentibus Media autem nocte clamor factus est· ecce sponsus uenit· exite obuiam ei· Traditio hebreorum habet· xp̄m media nocte uenturum ad modum egypti qui pascha celebratum est· Quidam etiam scriptorum hoc ipm opinatur· quia sicut nocte natus est in mundum· et nocte uenit ab inferis· ita et nocte ueniet· Vnde dicit finisse apostolum tribulationem in uigilia pasche· no dimittit ihs ab ecclesia ante p̄fimdam noctem· ut ecclesia q̄ expectent aduentum dñi· Et dicit horam illam· quia nos septimus dies dicitur p̄ consecratione uenerabilis ut typice pro manifestatione cordium· Aliquantem quod dubium dixit· dies nox dissimulanter exponit· media nocte id est nullo sciente· **De cōmendatione**

Item addidit parabola cuiusdam hominis

Cum proficisceretur

Vocauit seruos suos

qui dedit·

talenta· quinque et alium duo· et alium unum· et cuique secundum propriam uirtutem· et profectus est· Statim abiit qui quinque talenta acceperat· et operatus est in eis· et lucratus est alia quinque· Similiter et qui duo· lucrum duorum fecit· Qui autem unum acceperat· abiit· fodit in terra· et abscondit pecuniam domini sui· Post multum autem temporis uenit dominus seruorum illorum· et posuit rationem cum eis· Et accedens qui quinque talenta acceperat· obtulit alia quinque talenta· dicens· Domine quinque talenta tradidisti mihi· ecce alia quinque lucratus sum super ea· Ait illi dominus· euge serue bone et fidelis· quia super pauca fuisti fidelis· super multa te constituam· intra in gaudium domini tui· Accedens autem et qui duo talenta acceperat· dixit· Domine duo talenta tradidisti mihi· ecce alia duo lucratus sum· Ait illi dominus· euge serue bone et fidelis· quia super pauca fuisti fidelis· super multa te constituam· intra in gaudium domini tui· Accedens autem et qui unum talentum acceperat· dixit· Domine scio quia homo durus es· metis ubi non seminasti· et congregas ubi non sparsisti· et timens abii· et abscondi talentum tuum in terra· ecce habes quod tuum est· Respondens autem dominus eius dixit ei· Serue male et piger· sciebas quia meto ubi non seminauerim· et congrego ubi non sparserim· oportuit ergo te committere pecuniam meam nummulariis· et ueniens ego recepissem utique quod meum est cum usura· Tollite itaque ab eo talentum· et date illi qui habet decem talenta· Omni enim habenti dabitur· et abundabit· ei autem qui non habet· et quod uidetur habere auferetur ab eo· id est habenti eo modo quo debet habere· ut scias bene eo uti· De eodem quoque addidit parabolam de rege quodam abeunte in regionem longinquam accipere regnum et reuerti· et dedit seruis suis decem minas· et ait· Negociamini dum uenio· Una secundum graecos centum drachmas appendebat· In reditu ergo accepit primo et ait· Domine mina tua decem minas acquisiuit· Cui dominus· Eris potestatem habens super decem ciuitates· Quasi dicat· pro pusillo meo recipies magnum **De uentilatione aree**

Cum autem uenerit filius hominis in maiestate sua· et omnes angeli cum eo· tunc sedebit super sedem maiestatis suae· et congregabuntur ante eum omnes gentes· et separabit eos ab inuicem· sicut pastor segregat oues ab hedis· et statuet oues quidem a dextris suis· hedos autem a sinistris· Tunc dicet rex his qui a dextris sunt· Venite benedicti patris mei· possidete paratum uobis regnum a constitutione mundi· Esurui enim et dedistis mihi manducare· sitiui et dedistis mihi bibere· hospes eram et collegistis me· nudus et operuistis me· infirmus et uisitastis me· in carcere eram et uenistis ad me· Tunc respondebunt ei iusti dicentes· Domine quando te uidimus esurientem et pauimus· aut sitientem et dedimus potum· quando autem te uidimus hospitem et collegimus· aut nudum et operuimus· quando autem te uidimus infirmum aut in carcere et uenimus ad te· Et respondens rex dicet illis· Amen dico uobis· quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis· mihi fecistis· Tunc dicet et his qui a sinistris erunt· Discedite a me maledicti in ignem aeternum· qui paratus est diabolo et angelis eius· Esurui enim et non dedistis mihi manducare· sitiui et non dedistis mihi potum· hospes eram et non collegistis me· nudus et non operuistis me· infirmus et in carcere et non uisitastis me· Tunc respondebunt et ipsi dicentes· Domine quando te uidimus esurientem aut sitientem aut hospitem aut nudum aut infirmum aut in carcere et non ministrauimus tibi· Tunc respondebit illis dicens· Amen dico uobis· quamdiu non fecistis uni de minoribus his· nec mihi fecistis· Et ibunt hi in supplicium aeternum· iusti autem in uitam aeternam·

visitare infirmū. consolari mortuum. sepāmū legitur. in tobia sepelire mortuū. Et nō aliud erit hec cōmemoratiō. nisi quod omēs sancti in / mitia sua. p quibus saluabuntur. aut dampnabuntur. Et ibūt hi in supplicium eternū. iusti autē in vitā eternam. Quod est de eterno igne.

De igne eterno dicit augustinus an ignis sit. et in quia inuidi pte futurus. neminē scire arbitror nisi reuelatōnem habe. Ignis e celestis ignis. sed nō uno modo omēs cruciās. sicut ardere solis nō omēs equaliter senciūt. sic et equaliter omnes ille ignis ille ardeat nō equaliter senciet. Gregorius in iob. quo modo gehenne ignis corporeus e. nec ignis mixtus nec succenso lumbis indigens et e inextinguibilis a deo creatus ab origine mundi usq; in ultimū flāma. Victorinus cremacionem habet. lucem nō habz. ad cōsolacionem nō lucet. Et magis torqueat. ad aliquid tamē lucet. sic reprobi se uidebūt sicut in nigerimo ut nigro delectat. quia ecia dimes lazarum uidit. In libro tamē prosticon in de uerbis augustini sic legitur. Est ut ait augustinus ignis corporalis substancia incorpalis. Et ideo merito queritur. Vbi sub terris dicitur e infernus. si corporalia loca nō sunt. Et unde dicit infernus si sub terris sit. Sed idem doctor dicit. Ideo sub terris dicit e infernus. quia quasi congruent ipse corpalium rez sibtilissimes sic demonstrandum. ut quia desiderium cue corpis amore peccauerūt. ad illas corpalium rez sibtilissimes exhibeantur. quibus carne morientes solent sub terra condi. Homilli ex hac sentencia augustini sencuit quod ubicūq; peccatores sunt. ibi eternaliter cruciabūt eti. et in corpore suo ex locis adiacentibus. Est enim probabile ut anima que sua sponte simit a carne fomentū putridi noxes ab eadem recipiat fomentū cruciat. Qui merito infernalis et sub terra dicitur. quia anime p lapsum terrene voluptatis maurier cum. Augustinus de ciuitate dei. Cur nō dicam? spiritus incorporeos posse pena corpalis ignis affligi? Deus. Ignis corpalis demones cruciabit et homines? Hieronimus in epla ad ephesios. Infernus sub terra nemo est ambigit. De pascha et diuisacepcionibus huius noīs

Et cum consummasset iste sermones hos. ait discipulis suis. Scis quia post biduū pascha fiet. et filius hominis tradetur. ut crucifigat. Hoc enim ferē tercia die erat. et in quinta ad uesperum pascha immolabat. quarta decima luna post uernale equinoctium. Ambrosius dicit hoc nomē pascha greca est. et sonare passionem. nomē vō hebreum phase sonare trāsitum. Augustinus vero dicit hebreū est nō grecum et sonat trāsitum. Optime tamē cauetur in hoc nōe ne inueniā in ipsis lingue. Quia enim pascha grece paschi dicitur. Unde pascha. passio putat. sed in sua lingua trāsitum sonat. Quare autem trāsitus dicitur

illa hora · sup exodum ē · Declinatur autem pascha paschē · ut pascha paschatis · et ē equiuocū ad tria · Vespa enim qua īmolabatur agnus dicebatur · pascha · sic hic · post biduū pascha fiet · et tota dies illa horum precedens · nec pascha dicebatur nec sollempnis erat · Dicitur ecīa pascha agnus ut ibi · Vbi uis paremꝰ tibi comedē pascha · Et aplꝰ · Xpc īmolatus ē pascha nrm · Sequebat septē dies azimoꝝ · quoꝝ ꝑmꝰ et ultimus sollempnes erāt · medij autē nō adeo · Sz hij septem dies quīq uocant pascha ut ibi · Non intrauerūt ptorium ne cōtaminarentur · sed comederēt pascha · idest · mudi comederent ꝙ pascha · Vel azima notat hic pascha · quia hijs diebus erat usus eoꝝ · Nec mirū si dies azimoꝝ dicebant pascha · cū ecīa pascha dicat dies azimorum · Et ibi · dies festus azimoꝝ qui dr̄ pascha · Qua ꝛc · cū · uidās

Et tunc scilicet uēdidit dñm

quarta die principes sacerdotū videntes ihm abysse et diuisse · nō debitis me āmodo · congregati sūt cū senioribus ꝙsi ꝙ atrium cuiusdā · et querebāt ut tenerēt eū · et occiderent · nō tamē ꝙ die festo · ne tumultus fieret ꝙ populū · Audiens autē iudas eos congregatos abijt ad eos · et pepigit cū eis de ihū

Vendidit iudas dñm

triginta argenteis · quoꝝ ꝑ pro triginta mensis habebat decē usuales argenteos · solēnes nūmos · et ꝙ recuperasse forte ꝑ tātū iudā sauit dampnū ungenti trecentoꝝ denariorū · ·

erat dñm ea die moriturū · et putauit cū ꝙ morte detineri · nocte imminēte sibi liberatiuā sibi facē uoluit · Et eōde quē bat opportunitate tradendi eū sine tumultu ·

Prima autē De cena dominꝰ ·

die azimoꝝ · idest ꝙ ea die ꝙ cuius uespa agnꝰ erat īmolandus et edendus cum azimis · diuertit discipli ad ihesum · Vbi uis paremꝰ tibi comedē pascha · Et respondit · Ite ꝙ ciuitatē et occurret vobis homo amphoram aque portans · Et quocūq; māuerit querite a dño dom̄ loci ad ꝙpa randum · et ostēdet uobis cenaculū grande et ibi ꝙparate · In superiori ꝙ dom̄ fuerāt palestini cenacula · in inferiori autem cubilia · Quod marcus dicit lagenā · lucas amphorā · Vnus expressit genus vasis · alter modū · Ante diem ergo festum pasche uespe ꝓueniebat ihc et discumbebat cū duodecim aplis suis et ait · Desiderio desideraui hoc pascha māducare uobiscū ānq; patiar · Verba ihesus ministrauerūt grecas formē erroris · dicit enim ꝙ parasceue lunam fuisse quartadecimā · et ita ꝙ uespa ipius fuit pascha · Dns autē sciens se passurū ea die ꝙ uespa antecedēti anticipauit comedē pascha · Et qua nocte illa liberare potuit comedere fermentatū · ecīa de fermentato cōficiunt corpus dominī · Quod si uerū sit · credibile ē dñm comedisse agnū ut precepta erant i lege · et azima comedisse · Et si sic ecīa cōstet quod dicit · erūt consequēter fermentatū · qd autē dns fuerit pascha · probāt ex nouis ihesus qui dicit dñm māducasse ante diē festū paschē · ꝙ parasceue iudeos nō intrasse ptorium ne contaminarēt · sed comederent pascha · Etiam sacerdotes hoc dispositerāt ne occiderēt eū ꝙ die festo · idest ꝓmo die azimoꝝ · Ecīa euāgelium docet sabbatū post crucē dñi · magnū diem sabbati · qd

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

non solet dici · nisi ai sabbo festu cōcurrit et ita y sabbo fuit dies primꝰ azimorū · o3 die enim inter p̄mū et ultimū nō erat festū · Erāt mulieres y parasceue paueruṅ vngenta · que nō licerent si eēt primꝰ dies azimoꝝ · Ad hoc dici potest · quā dies festus pasche erat quintadecima luna · secm illud · et y quintadecima sollempnitate celebrabitis altissimo dño · Inter hūc diem ergo secm legem fecit dñs paschā · Erāt lunas dicit bene esse die azimoꝝ y quo nūc erat occidi paschā · Necesse autē erat ex lege ut ex qrtadecīa luna p̄ma mēsis ut sedī · Casum autem aliquē y quo necesse eēt p̄uenire lunam quartadecimā · no legimꝰ · Diem vō magnū sabbi uocabat y tribus festiuitatibꝰ ebdomadalibus · quocūq; die septē dierū contingat · Omnes enim septē solleṗnes erāt et nō adeo ut p̄mꝰ et ultimꝰ · Ad comedēda quoq; azima · septē diebꝰ oportebat eos mundos ee · Vnde quotī septē dierū nō poterāt mutare p̄torium · Quod autē mulieres dicāt passe vngenta die festo dicamus · quia nō erat dies aliqui adeo festiuus ut sabbatū · et sicut eis pare ut emē sint et eros pare · que nō licerent sabbato Quod si nitro ante paueraṅt · quia audierāt a dño sepe eū y primo moriturū · Mone maria magdalena videt ea passe unctionem · Quida tamē dicāt · quod terciadecīa luna qrta sabi feria · cenauit dñs cū discipulis suis · et lauit pedes eoz · quod narrat solus iohes · et y quartadecima luna cōcedit agnū paschalem · et dedit discipulis corpus suū · de quo alij agūt · sed usus ecclesie contē · que ante pascuen pedes pauimenta lauat · Etiam si tabula coperiretro pauimentꝰ · inueniemꝰ luna vicesima secundam Kls aprilis · et feriam sextā · Ergo y precedēti sexta feria fuit luna quintadecima · Et nota quod nusq; legitur · dns comedisse carnes nisi agnū paschalis · De ablucione

Surgens autē ihesus a pedum cena · lauit pedes discipulorū · Ex eo autē qđ dicit · qui lotus e baptismo sal̄ · nō indiget · nisi ut pedes lauet · dos autē estis mundi · sed nō omnes · ꝑ hoc ostendit · q̄ sicut apli baptizati erant · et cum recubuisset · nox docuit eos · q̄re hoc fecit · videlicet sal̄ mundo tuo sibi subiecto · dicit · y typum mutuo dimittendi mutuas · et mutuo subuenendi ꝓximis ꝓcibus · orando pro eis · Vñ et dns dicit · Beati eritis si feceritis ea · Quod de sola pedum ablucione

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

no dixisset. De nocte ꝓditoris et c=
Ihesus autem turbatus gressu eius
spiritu. ait. Amen dico uobis. quia unꝰ
ex uobis me tradet. Turbatus ē miseri=
corditer. ihesus. compatiens inde que
nouebat. Sic et ſa misericordie turba=
tur. cum uiget eos causa zizaniā a tri=
co separare ante messem. Hinc etiam ergo
philosophus qui dicit animi ꝑturbacio=
nem no cadere in sapientem. qui dice=
bat sigillatim. Numquid ego sum domine.
Qui ait. Qui intingit manū mecum
in catinum hic me tradet. Duodecim i
catinum cum dño edebat. et alii no. Et ꝓ
dicat. Unus de duodecim me tradet.
forte ideo dixit. intingit. quia succus a=
grestium lactucarū necessarius erat ad
esum agni. Catinus in quo liquor o=
stendit quod ideo erat fictile. parum=
sis in qua sibi cibū. parcā latū habebat.
Apsis enim ē extremitas. Vel ut ꝙdā
dicūt quadratum latex notat hoc no=
me parapsis. Et addidit ihesus Ve ho=
mini illi ꝑ quē filius hois tradet. Bo=
nū erat ei si natus no fuisset. Dei sac
sempiterna eterna dampnacionem notat. et
ē perbit eternaliter. Et ne mitissimam
eius penā intelligeremꝰ addidit. Bo=
num ē eī. idest. melius eet ei si no
eet natus de utero. sed periisset inde.
Tunc enim pro solo originali peccato dam=
natus eet. Vel usualiter. dicit ē. me=
lius eet ei no ee quā male ee. Petrus
rebebat ante discipli quē diligebat ihe
ī sinu eiꝰ. et innuit illi petrus. ut
secreto quereret a dño. quis tradet
eum. Sit no ali⁹ credit⁹ recubuisse
sup pectus ihu. nisi quia discubebat
inclinatus ante pectus domini. Hinc
submissa uoce quesiit. dne submissa uoce
expressit ꝓditorem. an sibi panē intinctum
porrigeret. Et buccellam intinctum inde por=
rexit. Inde ē. quod eucharistiā no dare
intincta laycis. et etiam ꝑ hereſi tollenda.
que dogmatizant ypm esse tocum sub utra
simul. et sub neut tm forma. Et tunc mo=
uit sathanas in iudam. no tunc primū. ut
quasi ꝑ eum possideret. sicut ia apli accepto
spiritu sancto dicuntur accepisse spm. Tunc
iudas ait. Numquid ego sum rabi. Ait
illi. Tu dixisti. Mondum cora omnibus
exprimit eum. ꝓ quem intelligi. Ego no
dico. sed tu dicis. ut de assercione cordis. ꝑ
intelligi. Quasi dicat. Ore quidē mentiris
quasi nescius. sed corde tamen habes. te esse
proditorem. Et statim iudas exiuit. Erat
autē nox. Tunc ait ihc. Nunc clarificatus ē
filius hois. idest. certo tenebroso tempore
ruit sol mundi ei solo mutatore. Et addidit.
Et extimo clarificauit dns eū. idest clari=
ficabit. Quod ꝑ intelligi de resurrectione.
ut de imminenti tradicione. ꝑ quā xpc mor=
tuus apparuit hijs qui in inferno eum
exspectabāt. De eucharistia dicta aliis
Ceteribus ante illis ē inde.
Tradixit ihesus panē fregit et de=
dit discipulis suis inde dicēs. Accipite et
comedite. hoc ē corpus meū quod ꝓ vob
tradetur. Similiter. et de calice ait. Bibite
ex hoc omes. Hic ē sanguis meus nou
testamenti. Bibite ego hoc omes. sicut
subaudi tunc et in omnibus ecclia omes
confirma qui mecū in misse sumebant
tor. qui sacmentū unitatis. nunc autē
ꝓ uobis et quia no possunt omes digne
ꝓ multis sumere. sumunt aliud saltem sa=
effundet. cramentū unitatis. idest offertū
remissio paēs. quod tradēs facere dns

nem p̄ceꝑ. | mmstro. dicit. habere vmctm pa-
Quod aũt | cis et dilectionis et cetꝝ. Deꝫ ē
accipite et | ac si diceret. sumite eo hoc omes.
comedite. | ut accipite et diuidite inter vos.
Sorte malacie ē. quod sūptū corpus de ma-
nu dñi sibi mmstraret. Sed qui cōsecrat.
ipe et mmstrauit. Et ē. Ne si diceret. co-
medite. uerꝫ hui⁹ sacmenta cōfessionem
mmuens. Ster enim de calice dixit accipite.
sed mmstrans dixit bibite. Et nota quia
in canone cum pferuntur hec verba hoc ē
corpus meū. hic ē sanguis meus. ex uirtu-
te horꝫ uerborꝫ sic trāsubstanciatō. Unde ere-
dibile ē cū dns eisdem uerbis dixit mutasse
pane et vinū in carnē et sanguinem. Et ic
eisdem vim contulit dns illis uerbis im
posterū. Et | Unde ē q̄d in hoc die cū
ꝓpterea sic | omes hore fiebiles sint. sola
construenda | missa solēpnis ē i cantu et
est hui. De | ornatu mmstrorū tamq̄ in
nedixit sub | die sue mstitucois. quasi in
audi dicens. | suo natali. eodem quoq; die
Hoc ē corp⁹ | crisma conficit quo frontes li
meum. Et hec | miunt. quia in eade die posses
fregit et dedit | sacrume agm linechacu-
discipulis suis | qua q̄ sequebat esus pascha
et ait. Come | lis agm. differtur. linuctio
dite. et manet. | baptismi usq; in sabbm. ut
Hoc est corp⁹ | ostenderet. esu agm. Confer
meū. Del for | cio eni crismatis differri nō
te hec hore | potuit. quia usq; ad baptem
dixit. Unde | nō celebrat missa i die illi⁹
sione nobis nō tradita. Sed post ad usti
tucionem apl̄oꝝ uis benedicendi tradita ē
a dño uerbis istis. Hoc ē corp⁹ meum.
Quod aũt ante eucha-ristiam traditum
dicim⁹ iudam esse. Videmur contradice

luce. qui post calicem tradit hec cōme
morat. Sz forte lucas de prodicione
recapitulat. Hylarius aute sup ma
theum probat iudam nō inter fuisse.
Tuc cū bibentes secum calicem dixit
ihesus bibituros in regno pris ad q̄
uidas indignus erat. Etiam de biben-
bus missu excipiens ait. q̄ uobis effu-
detur. Ihs aliꝰ aute excepit dicens.
pro multis. Tamen dici potest iudam
accepisse eucharistiam. et dictū ab hy
lario de facili determinari. Cum vero
dixit ihc. hoc facite in mea cōmemo
racionem mstituit hoc sacmētū. et
tacite pmissum destruit. Cū autem
dixit se nō bibituru vinū donec cū
eis bibet nouū aduersialiter ponit est.
dest nouo modo. tamq̄ nouus salicet
no mortando vinū in ut pus. De
Tunc ait illis p̄dicacōne negni
ihesus. Omes cōmō petri
scandalum patiemini in me nocte ista.
Scriptū ē enim. Percutiā pastorem
et dispgentur oues gregis. Zacharias
ꝓphēta ex ꝑsona ecclie orauit dicens
ad pren. Percute pastore. Euāgelista
cū videns impletū quod orauerat
ꝓphēta responsione pris amentis po-
suit. scrib̄ percuta pastore. Et cū dixiss
petrus. et omes si scandalizati fuerit
ego nunq̄ scandalizabor. Dixit ihc.
Prius qua gallus bis uocē dedis-
set me es negaturū. Marcus hoc
plenius expressit ceteris. Post pmā
enim negacionem petri statim gallus
cantauit. sed ante secundum gallicatū
ter bis negauit. Et ita trina negacio

pari · ante ꝑmiꝫ guilliamiꝫ michaota
ē · ante secundm̃ complam̃ · Ny vero
euāgeliste dicentes ante ꝙ̄ gullus ca-
ter tu· me negabis · de michaotine a-
gite · Et ē dicta negatōne michaēl.
Paruus uō de cōplectone eiusde scripsit
Et ait petrus · Etiā si oportuerit
me mori tecū no te negabo · Sic metuit
petrus · nec ē temeritas · nec medacit ·
sed fides et ardens affectus · quia ere-
dit uere ē quod promittit · De ſo · mōe

Huic subdidit ihc dominꝫ ꝑcepta
consolando longū ſo-mone quē
scripsit Johēs · ℣ Non turbetur cor uīm
neq̄ formidet · In domo pris mei mā-
siones multe sūt · Si quo minꝰ dixisse
vobis · Vadꝫ ꝑparē locū · Et ē si m
aliquo nō · deest si nō essent ibi · ego dix-
issem vobis deest nō essem · mimo dix-
issem · quia nō sūt ibi · sed sanctis subi-
audi quia uado vobis parare locū · Jam
pare erāt māsiones ut dicebat ꝓdesti-
natione · sed tamē adhuc pande erant
appone et ꝓpō meritis operatione · Aliꝰ
alter est ioannis legit totū sub una
distinctione sic · Si nō multe essent māsio-
nes apud patrem dixissem vobis · quia
vado parare vobis locū · deest si nō vnus-
quisq̄ parauerit sibi māsionem ex ꝓ-
opibus · dixissem vobis · quia vado pa-
rare vobis locum · Deus autē nō ē pare
sed vir · Et ē dextra sicut illud · sedere
a dextris uel a sinistris nō ē meum dare
vobis · Tamē quod quisq̄ sibi parat ecia
deus parat · Parat enim māsiones
māsionibus ꝓpando māsiones · Cuꝫ
dixisset ē thomas · Domine quo vadis · res-
pondit · ego sum via veritas et vita · Quasi
dicat · Quia me ire · Ego sum via veritas ē
vita · deest me imitare · Quo mihi nō ego
sum veritas · deest verus et supremus sim̄ · qui
solus querendus ē · Ubi mihi ꝓmanē · Ego sū
vita · Et nota quod modo arguit eos m
hoc ſmone · Quasi nescientes ipm̄ modo
commendat · tanꝙ scientes · quod secundm regu-
lam tychonij de aliis et aliis intelligendū ē ·
Sunt ecia quedam in hoc sermone quibus
applaudit fabelliꝫ · ut qui videt me · videt
et patrem · Quedam quibus insultat arriꝫ ·
ut verba que ego loquor · a me ipso non
loquor et pater maior me ē · et hiis modis
Etiam ꝓmissione hac addidit ihesus · Qui
credit in me · opa que ego facio ipe faciet ·
et maiora horū faciet · Venimus ē pro
ablatiuo more grecorū · Vanus sunt sancti
umbra petri quā simbria nesciunt xpi · Qui
dicat · Nō erit maior me qui credit · in me
sed maiora facta ꝓ eum · quia sine eo · Dicit
tamē augustinꝰ · ℣ Non de omnibus opibꝫ
xpi hoc dr · Sic audeo precipitare sententiā
ut dicta manꝰ ēe salutē corpis · xpo o-
pante quia sunt angeli · Sicut legit qui pa-
tris manus sit iustos creare quia impios
iustificare · ita hoc sit maioris mīracul die ·
De verbis iustitie que tunc fecit ē hic sim̄o ·
nō de omnibus opibus eius · Quod autē
ait · vadꝫ patrem et alium paracletum dabit
nobis · sic ē construendum · dabit nobis
paracletum qui ē alius a nobis · Pater
enim et filius et spiritus sc̄s sunt idem ad iu-
torius ut consolator · Quod dixit paracletū
mittet in nomine meo · hoc ē ad noticiā eius

ē glorificacionem · ut quia hꝫ idem nomē
quod filius dest deus · Pater hoc quod aut.
Sermonē quē audistis nō ē meus · obligat
ei quod dixerit · se sermones suos seruare
diligente · Magistrū eum dixit · sermone
prīs esse nec esse suū · idest a se · Et dixit
eis · Quādo misi uos sine sacculo et pera &
calciamentis · numquid aliquid uobis defuit ·
At illi dixerūt · Nichil · Et dixit eis · Sed
habet sacculū tollat similiter · & perā · Et qui
nō hꝫ gladium emat · Instruxit eos dns
in discessione uirtutū · Sūt enim queda
tenenda sp · ut misericordia · humilitas · fides
spes caritas · queda p tempe & loco muta-
da · ut fames · sitis · nuditas · ārones · labor · o-
pandi et docendi · Tempe ergo psecutionis
docet necessaria tollē · donec tempus eua-
gelizandi rediret · sopita psecutione · Cuīq dix
issent · dne ecce gladij duo hic · Respondit · Sa-
tis ē · Duos qui ampiectunt amicitiam · i auq
sanandē uirtus domini nostraret · alter · qui
nō cogitatus ordineret · apostolos nō pmissos
facē quicquid posset in domini defensione ·
Predixit quoq eis ihc · Ecce uenient hora
et iam uenit · ut dispergamini unusquisq
in pria et me solum relinquatis · postea
eleuatis oculis in celū orauit dicēs · Pater
uenit hora · clarifica · Et orauit primo p se · post
p discipulis · tercio p hijs qui credituri erant
per uerbū eorū

De trina oratione dñi in horto

Tunc uenit in uillā quē dr gethsemani
que dr gethsemanī · que ē ad radicē
montis oliueti · trans torrētem cedron ·
Cedron genitiuus ē pluralis · Grecus · q
latine dicit cedrorū · Et intrauit ihesus cū
eis in discipulis suis · Sciebat et iudas
locū · quia illuc consueuerat ihesus con-
uenire cū discipulis suis · Et ait illis
ihc dixit eis · Sedete hic · donec ua-
dam illuc et orem · Etiam uos orate
ne temptacionem ne intretis · ne fatis
succumbatis temptacioni · Et assumpto
petro et filijs zebedei · cepit tristari
& ait · Tristis ē aīa mea usq ad mor-
tem · Quasi dicat · ē · idest multum
tristis ē aīa mea · Tristabat autem
p ruina apli · ut tristis ē usq ad
timorē mortis · ut p timore mortis ·
Vel pt ē usq exclusiue tm · tristabatur · eum donec se & suos morte sua
liberaret · ut inclusiue fatis donec post
morte sua rediret apls ad fidem eius ·
Et progressus ab eis quantum iactus ē
lapidis · cadit in faciē sua et orauit ·
Abba pater · si possibile ē transfer calicē hūc a me · Idem ē abba quod pater ·
Et est abba hebreum · pater grecū &
latinū · In quo innuit deum pīem ē
omnium genitū · Et uerus homo
horrebat mortē · et uellet nō mori si
fieri posset de iustitia · Habebat enī
iustitiā pris ut xpc pateretur · et
a constitutione mundi hoc sacramentum
erat ab eo preconsum · Sed uoluntas
nō moriendi gloriosos martires
facit · Nō enim mult sensus carnis
nisi quod delectat · Si autē delectat &
eos mori nō inde uidentur mart ·
sed quia hāt uoluntatem nō moriendi
subiciunt deo mentē · Vnde etiam xpc
subdit · Verumtamen non quod ego volo
sed quod tu · Quidam tamen adhesitis
precule demonstratiue · sicut huc · dicit
cum orasse misericordit p iudeis · ut

si fieri posset ·

si fieri posset quod mitarent geres sine
cautte iudeoz no liberet huc calicem
morte saz a iudeis que imminebat. Et
cu venisset ad discipulos ueni eos dor
mientes. Et ait petro sic. Non potu
istis et cetra. Vel petro sic ironice di
dicat. Sic erat faciendu. Ihs omnium
autē dixit illis tribus. Quid dormi
tis. Spe quidem promptus e. Vester
subaudi. Quasi. promptiui habuis
tis spm in promittendo. cetra mori pro
me. sed nūc pter carnis infirmitas
Secundo abiit et oravit eudem sermo
nem dicens. Et apparuit illi angelus
confortans eu. Et factus in agonia
plixius orabat. idest in certa
mine cont
mortē. Ja
quasi iu
cebat mor
te in alio du
cta mori ho
lebat quam
post dict
actu po. saz
resurgendo.
Et factus
e sudor eius
sicut gutte
sanguis de
currentis in terra
Et rediens
ad discipulos
ueni eos
dormientes.
pres. Prima usq qui pdic
Tercio abiit
et oravit eu
dem sermone.

Prima effusio sangu
inis xpi e in circūcisione.
Secunda in sudore. Ter
cia in flagellatione. Quar
ta in crucifixione. Quin
ta in lanceatione. Prima
exemplū ut circūcidā
mr membra mra. Se
cunda signū. qa sanguis
suo rigaret et fecundaret
terrā. Tercia et quarta
ad remedium. Quinta ad
sacramentū. Inde e quod offi
cium missē in quinq; partib
e. Sz quia in sola cruce
cta quinaria finit effusio
sanguis. ideo e solus ea
no subdiaconus in quinq;
pres. Prima usq qui pdic
Secunda usq memento. Ter
cia usq pcepit. Quarta
usq ad embolismū. Quinta

dicens. Huc usq ad finem.

uenit ad discipulos et ait illis. Dor
mite. Et cu paululu dormisset ait. Suffi
cit. Surgite eamus. Ecce ppe e qui me
tradet. De signatione dni et sanatione au=

Adhuc eo loquente uenit turba
et ecce unus de duodecim et cum illo
magna multitudo cum gladiis et fustibus
missa a principibus sacerdotum et ancianis
populi. Dabat autem traditor eius signum
eis dicens. Quem osculatus fuero ipse est
tenete eum. Et confestim accedens ad Ihm
dixit. Ave rabbi. Et osculatus est eum.
Dixit autem illi Ihs. Amice ad quid
venisti. Tunc accesserunt et manus
iniecerunt in Ihm et tenuerunt eum.
Et ecce unus de his qui erant cum Ihu
extendens manum exemit gladium suum
et percussit servum principis sacerdotis
et abscidit auriculam eius. Dixit autem
illi Ihs. Converte gladium tuum in
locum suum. Omnes enim qui acce
perint gladium gladio peribunt. An
putas quia non possum rogare patrem
meum et exhibebit mihi modo plus quam
duodecim legiones angelorum. Quomodo
ergo implebuntur scripture quia sic
oportet fieri. In illa hora dixit Ihs
turbis. Tamquam ad latronem existis
cum gladiis et fustibus comprehendere
me. Cotidie apud vos sedebam docens
in templo et non tenuistis me. Hoc
autem totum factum est ut adimplerentur
scripture prophetarum. Tunc discipuli
omnes relinquentes eum fugerunt.

Adolescens autem quidam sequebatur
eum amictus sindone super nudo
et tenuerunt eum. At ille relicta
sindone nudus effugit ab eis. Tenuerunt
autem quidam ex principibus sacerdotum
et seniores et scribe usque ad domum
principis sacerdotum. Petrus autem
sequebatur eum a longe usque intro
in atrium principis sacerdotum et sedebat
cum ministris ut videret finem. Principes
autem sacerdotum et omne concilium
querebant falsum testimonium contra
Ihm ut eum morti tradent. Et non
inuenerunt cum multi falsi testes
accessissent. Novissime autem duo
venerunt falsi testes et dixerunt.
Hic dixit. Possum destruere templum
dei et post triduum reedificare illud.
Et surgens princeps sacerdotum dixit
ad eum. Nichil respondes ad ea que
isti adversum te testificantur. Ihs
autem tacebat. Et princeps sacerdotum
ait illi. Adiuro te per deum vivum
ut dicas nobis si tu es Christus filius
dei. Dicit illi Ihs. Tu dixisti. Verum
tamen dico vobis. Amodo videbitis
filium hominis sedentem a dextris
virtutis dei et venientem in nubibus
celi. Tunc princeps sacerdotum scidit
vestimenta sua dicens. Blasphemavit.
Quid adhuc egemus testibus. Ecce nunc
audistis blasphemiam. Quid vobis
videtur. At illi respondentes dixerunt.
Reus est mortis. Tunc exspuerunt in
faciem eius et colaphis eum cesserunt.
Alii autem palmas in faciem eius dede
runt dicentes. Prophetiza nobis Christe
quis est qui te percussit. Petrus autem
sedebat foris in atrio. Et accessit ad
eum una ancilla dicens. Et tu cum Ihu
galileo eras. Ille autem negavit coram
omnibus dicens. Nescio quid dicis.
Exeunte autem eo ianuam vidit eum
alia ancilla et dixit his qui erant ibi.
Et hic erat cum Ihu nazareno. Et iterum
negavit cum iuramento. Quia non novit
hominem. Et post pusillum accesserunt
qui stabant et dixerunt petro. Vere et
tu ex illis es. Nam et loquela tua
manifestum te facit. Tunc coepit
anathematizare et iurare quia non
novisset hominem. Et continuo gallus
cantavit. Et recordatus est petrus
verbi Ihu quod dixerat ei. Priusquam
gallus cantet ter me negabis. Et egressus
foras flevit amare. Et facto mane
consilium inierunt omnes principes
sacerdotum et seniores populi adversus
Ihm ut eum morti tradent. Et vinctum
adduxerunt et tradiderunt Pilato
presidi. Tunc videns Iudas qui eum
tradidit quod damnatus esset penitentia
ductus retulit triginta denarios
principibus sacerdotum et senioribus
dicens. Peccavi tradens sanguinem
iustum. At illi dixerunt. Quid ad nos
pertinet. Tu videris. Et projectis
denariis in templo recessit et abiens
laqueo se suspendit. Principes autem
sacerdotum acceptis denariis dixerunt.
Non licet eos mittere in corbonam quia
pretium sanguinis est. Consilio autem
inito emerunt ex illis agrum figuli in
sepulturam peregrinorum. Propter hoc
vocatus est ager ille haceldama hoc est
ager sanguinis usque hodie. Tunc
impletum est quod dictum est per
Jeremiam prophetam dicentem. Et
acceperunt triginta argenteos pretium
adpretiati quem adpretiaverunt a filiis
Israel et dederunt eos in agrum figuli
sicut constituit mihi dominus. Ihs
autem stetit ante presidem et interro
gavit eum princeps dicens. Tu es rex
iudeorum. Dicit illi Ihs. Tu dicis.
Et cum accusaretur a principibus
sacerdotum et senioribus nichil
respondit. Tunc dicit illi pilatus.
Non audis quanta adversum te dicunt
testimonia. Et non respondit ei ad
ullum verbum ita ut mirari presidem
vehementer. Per diem autem solemnem
consuerat presidis dimittere unum
ex vinctis populo quem voluissent.
Habebat autem tunc vinctum insignem
qui dicebatur Barabbas. Congregatis
ergo illis dixit pilatus. Quem vultis
dimittam vobis Barabbam an Ihm qui
dicitur Christus. Sciebat enim quod
per invidiam tradidissent eum. Sedente
autem illo pro tribunali misit ad eum
uxor sua dicens. Nichil tibi et iusto
illi hodie enim passa sum per visum
propter eum. Principes autem sacerdotum
et seniores persuaserunt populis ut
peterent Barabbam Ihm autem perderent.
Respondens autem presides dixit illis.
Quem vultis horum dimittam vobis.
Dixerunt autem. Barabbam. Dicit illis
pilatus. Quid faciam de Ihu qui dicitur
Christus. Dicunt omnes. Crucifigatur.
Ait illis presides. Quid enim mali fecit.
At illi magis clamabant dicentes.
Crucifigatur. Videns autem pilatus
quia nichil proficeret sed magis tumultus
fieret accepta aqua lavit manus coram
populo dicens. Innocens ego sum a
sanguine iusti huius. Vos videritis.
Et respondens universus populus dixit.
Sanguis eius super nos et super filios
nostros. Tunc dimisit illis Barabbam
Ihm autem flagellatum tradidit ut
crucifigatur. Tunc milites presidis
suscipientes Ihm in pretorium congre
gaverunt ad eum universam cohortem
et exuentes eum chlamide coccinea et
circumdederunt ei clamidem purpuream
et imposuerunt ei coronam de spinis
et calamum in dextera eius. Et genu
flexo ante eum illudebant ei dicentes.
Ave rex iudeorum. Et exspuentes in
eum acceperunt calamum et percutiebant
caput eius. Et postquam illusissent ei
exuerunt eum clamide et induerunt eum
vestimentis suis et duxerunt eum ut
crucifigerent. Exeuntes autem invenerunt
hominem cyrenensem nomine Simonem
hunc angariaverunt ut tolleret crucem
eius. Et venerunt in locum qui dicitur
Golgotha quod est calvarie locus. Et
dabant ei vinum bibere cum felle mixtum
et cum gustasset noluit bibere. Postquam
autem crucifixerunt eum diviserunt
vestimenta eius sortem mittentes ut
impleretur quod dictum est per prophetam
dicentem. Diviserunt sibi vestimenta
mea et super vestem meam miserunt
sortem. Et sedentes servabant eum.
Et imposita est super caput eius causa
ipsius scripta. Hic est Ihs rex iudeorum.
Tunc crucifixi sunt cum eo duo latrones
unus a dextris et unus a sinistris.
Transeuntes autem blasphemabant eum
moventes capita sua et dicentes. Vah
qui destruis templum dei et in triduo
illud reedificas. Salva temetipsum si
filius dei es descende de cruce. Similiter
et principes sacerdotum illudentes cum
scribis et senioribus et dicebant. Alios
salvos fecit se ipsum non potest salvum
facere. Si rex israel est descendat nunc
de cruce et credimus ei. Confidit in deo
liberet nunc si vult eum. Dixit enim
quia dei filius sum. Idipsum autem et
latrones qui crucifixi erant cum eo
improperabant ei. Ab hora autem sexta
tenebre facte sunt super universam
terram usque ad horam nonam. Et circa
horam nonam clamavit Ihs voce magna
dicens. Heli heli lema sabacthani. Hoc
est deus meus deus meus ut quid dere
liquisti me. Quidam autem ex illic
stantibus audientes dicebant. Eliam
vocat iste. Et continuo currens unus
ex eis acceptam spongiam implevit aceto
et imposuit arundini et dabat ei bibere.
Ceteri autem dicebant. Sine videamus
an veniat helias liberans eum. Ihs
autem iterum clamans voce magna
emisit spiritum. Et ecce velum templi
scissum est in duas partes a summo
usque deorsum. Et terra mota est et
petre scisse sunt et monumenta aperta
sunt et multa corpora sanctorum qui
dormierant surrexerunt et exeuntes de
monumentis post resurrectionem eius
venerunt in sanctam civitatem et
apparuerunt multis. Centurio autem
et qui cum eo erant custodientes Ihm
viso terremotu et his que fiebant
timuerunt valde dicentes. Vere filius
dei erat iste. Erant autem ibi mulieres
multe a longe aspicientes que secute
fuerant Ihm a galilea ministrantes ei
inter quas erat Maria magdalene et
Maria iacobi et ioseph mater et mater
filiorum zebedei. Cum autem sero esset
venit homo dives ab arimathia nomine
ioseph qui et ipse discipulus erat Ihu.
Hic accessit ad pilatum et petiit corpus
Ihu. Tunc pilatus iussit reddi corpus.
Et accipiens ioseph corpus involvit
illud in sindone munda et posuit illud
in monumento suo novo quod exciderat
in petra et advolvit saxum magnum
ad ostium monumenti et abiit. Erat
autem ibi Maria magdalene et altera
Maria sedentes contra sepulchrum.
Altera autem die que est post parasceven
congregati sunt principes sacerdotum
et pharisei ad pilatum dicentes. Domine
recordati sumus quia seductor ille dixit
adhuc vivens. Post tres dies resurgam.
Iube ergo custodiri sepulchrum usque
in diem tertium ne forte veniant discipuli
eius et furentur eum et dicant plebi.
Surrexit a mortuis et erit novissima
error peior priore. Ait illis pilatus.
Habetis custodiam ite custodite sicut
scitis. Illi autem abeuntes munierunt
sepulchrum signantes lapidem cum
custodibus.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

videi vñm faciebat · ut petro · cui dicebat · qua et tu ex illis es · ut iacobo · qui cum transiret nudus · relicta sindone · aufugit a nobis · ab eis · videtur · tamē paucis opinando quia asseredo dixisse · De prima negatione petri

Equebatur autē negatione petri et petrus alongē ut videt fine · Postes notus pontifici introduxit petrū. Que cū minuta esset ancilla hostiaria dix. Nunquid et tu es discipulus hois istius es dicit ille · Nō non scio neq; scio quid dicis · Quida nolentes excusare petrū dicūt · quia benedixit se no nosse illū · quē nemo pfecte nouit · nisi pater · Et cū diuisset homo · no sum · se negauit · non xpm · quia solus deus nē dicit ee · Cuius dixisset o homo · nescio quid dicis · dixit se necessaire falsa cōsilia et dolos Sed stultum e excusare que deus accusauit. Ipse se cetā trēs lacrimis indicauit · Stabat autē cū ministris · dignē petrus. Interrogauit autē ponafex ihm de doctrina eius · Et cum dixisset iste pauca locutus sum · interroga eos qui audierūt · Unus ministrorū dedit alapā ihū dicēs · Sic respondes ponafici · et ait ihc · si bene locutus sum · quid me cedis · Ostendit ihesus magistrum paciencie · no actu ipo prebēdo ee alterum · sed animo pacem ee ad paciendum · si opus fuit · Et misit eū annas ligatum · ad caypham · De scarda et

Erat autem petrus trā negatione ihū in atrio et calefaciens se · et dicente alia ancilla · et hic cū eo erat · Negauit qui astabat · Vere ex illis es · nā et galileus es · et loquela tua · docet ydioma galilee te manifestū facit · Tūc negauit petrus cum iuramento · Et ante hāc negationem gallus · et cantabat gallus · Et quasi post horam · cognatus malthi dicebat cum se vidisse cum ihesu in orto · Et tūc petrus cepit anathematizare et iurare · quia no nouisset hoem · Et statim gallus cantauit · Et conuersus dns respexit petrū · Et recordatus ubi quod dns dixerat · egressus flenit amare fugiens in cauea · que modo gallicantus vocat · Secundū hūc ordinē istos · videtur trina petri negatio inchoata in atrio anne · et consumata in atrio cayphe · Augustinus in libro de concordia euāgelistarū asserit tota trina in atrio anne · et que dicta sūt inde · post missum ihesum ad caypham recapitulando dicta · Vero in matheo · et beda in luca · inuenit nelle · quod petrus i atrio cayphe negauerit · De sententia

Mane facto mortis lacrimē tertiū · conuenerunt ad caypham sacerdotes et seniores populi · et scribe et pharisei · et querebant falsum testimonium contra ihm et inuenerunt duos falsos testes · Nos audiuimus eum dicentem · possum destruere templū dei hoc manufactum · et post triduū non manufactum reedificare · Cuius no respondit ihesus · quamquā cayphas dixit ad ihesum · Adiuro te per deum viuum · ut dicas nobis si tu es xpc filius dei unus · ut benedicit · Et respondit ihc · Tu dixisti · Si dico vobis no creditis michi · Amodo iudebitis filium hois sedere a dextris virtutis dei · et venientē in nubibus celi · Quod desideū aduentū congrue intelligi pt · ut de aduentu eius in orbem per predicatores · Tūc princeps sacerdotū scidit vestimenta sua · dicēs · Blasphemauit · Consuetudinis iudaice erat audita blasphemia in deum scindere vestimenta sua · Prima illusio ·

¶ Quid nobis videtur. Et dixerunt. Reus ē mortis. Tūc expuerunt in faciem ei⁹. Et hoc etiam ppter eā inhonestā. spuere i faciem ei⁹ que abierat. Et adduxerunt eū Buchtū in ptorium. & tradiderūt ponciō pylato presidi. Et nō introierūt. ne cōtaminarentur intrando domū gentilis. De

¶ Hunc iudas suspendio inde-penitencia ductus retulit triginta argenteos. dicens principibus sacerdotū. pecuniā tradens sanguine iustū. At illi dixerūt. Quid ad nos. Tu videris. Quasi. Tu audisti quid feceris. Et sic ē preteritum subintellectū. Vel tu videbis. cū sencies in pena te peccasse. & ē futurū subintellectū. Quidā tamē sub alia distinctione legūt. Quid ad nos tu videbis. Quod scilz ptinet ad nos. forte sacharias qui possedebat iudā postq̄ sciat quod voluit recessit ab eo. et ideo potuit iudas dolere quod fecerat. ut ex dolore interp mitteret in eu sathanas. ut faceret eū sibi manū. Dicit ieron⁹ sup psalmū octogesimū octauū. quod magis offendit iudas deū quādo se suspendit. quā in hoc quod eū prodidit. Et projectis argenteis in templo. abiens laqueo se suspendit. et crepuit medius effusis uisceribus. et i hoc quodāmodo delatū ē oīe quo offam⁹ fiat dñm. ne p os scis effunderetur. Fixo enim laqueo putatur. post cecidisse & crepuisse. Utrū aute eadem die se suspenderit an distulerit. dubium ē. sed quod ante resurrectionē dñi sup psalmū ficit Quidam tamē dixerūt. quod audito resurrectione quā nō sperabat se suspendit. quod nō ē auctenticū. Dixerūtq̄ sacerdotes quod nō liceret eos mittere i corbanan. quia pretiū sanguinis erat. quidā intelligūt pro remittere. quia inde tulerūt eos. Et emerūt ex eis agrū figuli in sepulturā peregrinorū cuiddam scis figuli. Et ē figuli ppriū nomē. Et dicitur ē ager achel demach. idest ager sanguinis. Quia fuerūt prium mortis. & usti mortuorū traderent eos. Tūc impletū ē hoc ieremie. Acceperūt triginta argenteos sacerdotes scis ut medicores agri ut iudas. et dederūt eos in agrū figuli prium aperiat. idest xpi. que apprecciauerūt. idest pretio emerūt filij isrl. ut illi qui erāt a filijs isrl nati. Sed nō legitur hoc in ieremia. sed in zacharia. penē idem ē scis sub ullis aliis. Unde quida codices hūt p ysaiā sine aliquo nōie. Dicit ieron⁹ i maiori breuiario. quia antiq̄ codices habuerūt in asaph ysaiā. sed uitio scriptorū poterāt in ysaia. quia nescierunt quis fuit asaph. Unde porphirius nos uocabat malignū impiū qui posuit ysaiam. Sz nō erraūt magis. sed scriptores. Sili⁹ in marco dicit ieronimus fuisse scptm. hora scpta crucifixus dñs. sed scriptores impii pro epistola que notat sex. nec ē ita. sed nota numeri cuius scripserūt grāma litam. que figurat tā. et inde forte pr legi glosa que ē in mrco. hoc ꝑ marcus subaudi dixit. sed scriptor corrupit. Et ie dixit roma qm̄ tū ad misteriū. Nam & ioīmus ita dixit errasse scriptorē res i matheo. qui scripserit ieremiam p zacharia. Etiam sup matheū dicit hebreū sibi ondisse librū ieīme apocrifū. in quo hec scripta ad ultimū reperiūt. Origenes in matheū. in scriptis ieīme. dicit quod in matheo hoc reperiūr sicut apostolus

quoꝝdam scripturis secretoꝝ ꝓferri ut illud. Quod octs no vidit. nec aurs audiuit. nec in cor hominis ascendit. In nullo enim regitur libro hoc inuenit nisi in secretis ysaie. Augustinus de concordia euangelistaꝝ dicit apud zachariam esse cum de triginta argenteis. In ieremia vero de empcone agri. licet no de hiis. Et ita dicit hoc captum de duobus compactis. Vel certa ut dicit augustinus quedam ex ꝑsona euangeliste accipienda sunt. De ub pylati ad iudeos.

Cum autem ihc esset in ptorio. egressus ad iudeos pylatus querens quam accusacionem afferrent aduersus hoem hunc. Et ꝓmum accusauerunt eum in duobus. quia phibebat tributa dari cesari. et quia dicebat se xpm esse regem. Cumq; respondisset ut acciperent eum et secundum legem suam iudicarent. dixerunt. Nobis no licet mittere quemquam. sabbatis diebus. ut ꝓpter traslata ad alios hoc dixerunt. Iterum ergo pylatus prorium. ꝓmam accusacionem nullam reperiens. quia forte audierat ihm dixisse. reddite que sunt cesaris cesari. de secta dixit ad ihm. Tu es rex iudeoꝝ. Cui respondit. Dicis hoc a te. an alii dixerunt de me hoc. id est in hoc me accusauerunt tibi. Et ait pylatus. Nunquid ego iudeus sum. Quasi dicat. ego no sum iudeus. et ita hoc a me non dico. sed gens tua tibi. quia tua dicis ut de qua natus es tradiderunt te michi. Et ait ihc. Regnum meum no est de hoc mundo. Cui pylatus. Ergo rex es tu. Respondit ihesus. Tu dicis quia rex sum ego. Ad hoc nati sum mundum ut testimonium perhibeam veritati. Cui dicis. id est quod ego ne dicere potes. quasi dicat. nulla modo quam audi. Dic remissiue quod dicis interrogatiue.

Omnis qui est ex veritate audit vocem meam. Dicit ei pylatus quid est veritas. Et rex exiens dixit iudeis. Ego nullam in eo inuenio causam. At illi clamabant. Commouet populum docens a galylea usq; huc. Hiis audisset. Ad herodes illustrissimum pylatus quod ho domino galylens esset. quia herodes nobilissimus erat in hiis diebus nolens ei deferre honorem misit ei ihm ut dns galylee hoem galylen ut absoluet ut dignaret. et ideo reconciliatus est herodes pylato. ipse nece galylee quia prediximus. Et gauisus est herodes. quia ex multo tempore cupiebat ihm uidere. Sacerdotes autem constanter accusabant ihm coram herode. Et cum multa interrogasset ihesum nichil ei respondit. nec accepisset responsum ab eo. spreuit eum et illusit ei. estimans eum fatuum ut no sanientem. Et in signum illusionis induit eum alba ueste.

Secunda illusio.

Iterum pylatus dixit iudeis. quia nec ipse. nec herodes inuenerunt in eo crimen. et ideo correctum flagellis dimittet. Turba autem unius ad clamauit crucifige eum. Cumq; pylatus tertium esset. accusabat eum iudei terrio. quia filium dei se fecit. Tunc ergo pylatus magis timuit. Et ingressus ad ihesum. ait illi. Unde es tu. Ihesus autem no respondit ei uerbum. Cui pylatus. mihi non loqueris. scis quia potestatem habeo crucifigere te. et potestatem dimittere te. Respondit ihesus. Non haberes in me potestatem ullam. nisi tibi esset

dñi desup· nō a cesare imno a deo· Et
quia quasi timore prīcis sup̄iorīs ange-
batur· pylatus· dixit ei· ihesus minus
peccasse quā iudeos· Cumq; pylatus que-
reret dimittē eū· clamabāt iudei· Si hunc
dimittis nō es amicus cesaris· Omnis
qui se regem facit· contradicit cesari·

Audiens hec· Ꝺ pylat· sedit pro
pylatus· duxit· tribunali· ho· qd vs·
ihm· foris· et sedit· p· tribunali· m· loco q
grece dr· litostrotos· hebraice dr· gab-
batha· quod sonat· uarietate pauimenti·
Erat autē pascha hora quasi sexta· Gre-
cis admixti iudei· greci crebro utebat
uocabulis· pascha grece· pro· latine· Sic
dicebant· feria sexta· qua· m· ea parabat
necessaria sabbato· sicut et· m· deserto di-
plo colligebat· mana· poterat· ergo esse
sexta· incepta· et usq; ad eius cōplecōne
pascha· fiūt· ea· que· huc· leguntur· usq; ad
tenebras· et sexta cōpleta· fr̄e· fuit· tenebr·
Q· arius dixit· hora tercia· malens intelli-
gē· hora· qua· lignis crucis· fixerunt· eū· iudei·
Vel· forsitan· uocant· hora sexta· pascha·
dominice· mortis· postquā· eum· in· nocte
iudicauerunt· cum· reū· mortis· fuisse· ut
usq; ad crucifixionē· tres· hore· noctis·
et· tres· hore· diei· Cuiq; accusanti· ihesus
in· multis· nichil· respondit· pa· dicit·
autē· festum· pasche· cōsueuerunt· pīdes· no-
uiter· inductā· consuetudine· dimittere
unū· de· uinctis· quicunq; posset· in· mēo-
rian· quod· ea· die· egressi· erāt· de· seruitu-
te· pharaonis· egyptiis· cita· cōpellentibus
eos· exire· Quod· quia· fuctū· ē· tua· qui
decima· costat· et· tue· cam· finisse· quinta-
decima· Cuiq; opinionem· dedisset· eligendi
ihesum· innocentem· aut· barrabam· latrō-
em· elegerunt· barrabam· Scribit· barrabas·
et· sonat· filius· patris· Ꝺ pylat· ās·
Tunc· misit· nolēs· tradidit· ihm· ut· cōsigē-
ad· pylatum· inpostura· dicēs· Michi·
tibi· et· iusto· illi· Multa· enim· passa· sum· p·
eum· somnians· prter· eū· Iam· dei· nu-
tu· poterunt· cognoscē· diabolus· crucis
mysterium· et· ideo· laborabat· ne· ppē
moreret· forte· ita· gaudebat· sem· inferno·
Unde· hoc· notauit· Videns· autē· pyla-
tus· quod· nichil· ꝓficit· sed· magis· tumul-
tus· fieret· lauit· manus· suas· dicens·
Innocēs· ego· sum· a· sanguine· iusti· huius·
Et· respondentes· omēs· Sanguis· eius·
sup· nos· et· sup· filios· nros· Idest· ultiō·
sanguinis· Tunc· ihesum· flagellis· cesum·
tradidit· eis· ut· crucifigerent· Sanctis· eū·
erat· a· romanis· ut· crucifigendus· prius·
flagellaretur· ut· prius· ut· iudei· flagell·
sanari· a· morte· desisterent· Adhuc· colap-
na· cui· allegatus· fuit· ihesus· uestigia·
cruoris· ostendit· De illusione militū·

Milites· ergo· presidis· suscipientes·
ihm· exuentes· eū· circumdederunt·
ei· clamidem· coccineā· ad· similitudinem·
purpure· qua· reges· utebant· et· posu-
erunt· in· clamide· illa· assutum· ce· mitus· ali-
quid· purpure· ut· in· estima· clamide·
fieri· solet· quia· et· marcus· dixit· eu· in·
ductū· purpura· Pro· diademate· autē·
plectentes· coronā· de· spinis· et· imposu-
erunt· capiti· ei· Qui· accentans· insi-
pientes· se· dicunt· spinas· illas· uicos·
fuisse· asserunt· marinos· quor· acies·
no· minus· spina· dura· ē· et· penetrat· ima·
Unde· et· poeta· Et· acuta· aut· spina· de· uicta·
Credibile· autē· ē· aculeos· corone· cru-
orem· de· capite· exprimisse· Erat· flagel-

lis cruor dorsi extractus e. Quam sa-
guineus fuder alias partes corporis
tinxit. ut no tm manus pedes z latus
dicamus aspersa sanguine. sed tota ueste
tincta xpi ascendisse de bosra. Pro sceptro autem dederit in manu eius arundi-
nem. et illudebat ei tanq̃ uolenti regnare
nec iuglenti. ¶ Tertia illusio.

Et genu flexo dicebat. Aue rex iudeox. Et licet hoc fa-
ceret gentiles. quia iudeis auctoribus hec fiebant. Ideo i passione eius erat p ps. Canes multi circu-
dederunt me. Tamen forte iudei cum mili-
tibus hec agebant. Et exspuentes in eum. harundine percutiebant caput eius. Et genuentes eum purpura. uestierunt eum ueste sua. Et ¶ Dant has illusiones p-
mittunt nos aute reuelatio-
ne cruciatus tres crucis dicentes
duos. tertiu. qui ter sponsum-
tes ter illusum xpm nos. et
duabus linguis. qa tertia
adhuc fuer. et dant tres
accusationes dicim tres ex-
aspationes in psalmo saltua-
torius. pleme. tertia. ubi
eam exhibuit eis xpc tria
beneficia. liberationis ab egyp-
to. regimine in deserto. mi-
ductione in terra optima.
Quasi dicat xpc. Accusas
me de negligentia tributa. po-
cius deberes grias agere
quia liberauit te a tributo
pharaonis. Accusas me
quia dyri me esse regem.
pocius grias age qz regali
pauit te in deserto. Accu-
sas me. qz dyri me filium
dei. pocius ora ut in dei
carte tue melioze optima
dispensit eis ut crucifigeret. Baiulauit
sibi crucem. De symone cyreneo.

Et exeuntes inuenerunt symone cyre-
neu. patre alexandri et rufi. Et hic
duo putatiu. fuisse discipli ihesu. Et an-
gariauerunt eum tollere crucem post ihesu.
idest ad angariam cogerunt eum. que
tomus operis et psone. pangeria tocius
psone. Sequebatur autem ihesum mulie-
res plangentes eum. Quibus ipe ait. Fo-
lite flere sup me sed sup uos et super
filios uros. Quasi dicat. flere p eccidio
imminenti genti ure. Ducebant et duo
nequa cum eo ut interficerent. Et uene-
runt in locum calluarie. quod grece dicitur
golgrata. Calluaria e os sine capitis
humani nudu. Et quia ibi decollabantur
rei. et multa ossa capitum ibi sparsa erant.
dicebatur locus calluarie uel calluarius.
Ambrosius in epla ad romanos uidet
uelle. quod ibi sepultus fuit adam. et
a capite eius dictu calluaria. et a dicto
ab apto. Surge qui dormis. exurge
a mortuis. et illuminabit tibi xpc. De
qua opinione dicit ihoñm. quod pau-
tabilis e interpretio. et multes aures.
no tame uera. Unde credim hoc a pa-
sarisis potiti in ambrosio. sicut z multa
alia. Cum aute crucifigeret eum dicebat.
Pater. Dimitte illis. quia nesciut quid
faciut. De diuisione uestium.

Cum fecerit de uestibus eius quatuor
partes. quia quatuor
erant milites qui crucifixerut eum. Tu-
nica aute erat inconsutilis textilis ope
texti. et ideo scindi no potuit. Desup contexta
p totu. habens scissuram aliquam ex trans-
uerso sup humeros positi ad modum
corrigie in pectore. Et sortiti sunt de eo
cui⁹ foret. De titulo triumphali.

Scripsit aute pylatus titulu cause
eius. idest in titulo cause mortis eius.
Ihesus nazarenus rex iudeox. Quasi di-
cat. Ideo crucifixus e. quia rex iudeox
erat. Et scripsit titulu hebraice. grece et
latine. ut diuersarum linguarum homi-
nes qui conuenerant ad diem festum legere posset

et intelligere. Vtriū autem principium
istī scripti fuit tribus linguis incertū e
sed sims hic ē rex iudeoz. sic septus est
hebraice. malchus iudeoz. greee basileos
tyromoleon. latine rex confitentium. Cru
autē nō habebat sup lignū aliquod titu-
lum sim tāti habens forma thau.
Sed pylatus supposuit cuneum &
tabulā affixā ei. & in tabula erat titulus
sic. Dicitur autē in domin crucē fuisse
quatuor diuersa ligna. & forte i tonden
diuersis generibus. ligni erectum. titu-
lum. tabula suppeda. trucis quidē. cui in
fixa erat crux. qui in rupe defossus fuit
inuenīt enim ligni dulce a crucis fuisse et
palme et cypressi. et ut quida tradūt olyue.
et cedri. Dixerūt autē iudei pylato. ut
mutaret titulū. sed noluit. ymmo confir-ma
uit dicens. Quod scripsi scripsi. Preterei
tes autē blasphemātes eū dicebāt. Vah
qui destruis templū dei & reedi. Sibi et
sacerdotes illudebāt ei dicentes. Alios
saluos fecit. seipm nō pt saluū facē. Qui
dicat. Nunc appareat. quia nō ex se. sed
ex beelzebub curabat. Docuis eū se sana
ret. Demones scientes vires suas finitas
ē hoc agebāt. ut descenderet de cruce. Ta
mē in tabia sup exercitū came pisces lega
tur. demone stetisse sup brachium crucis.
et considerasse an xp̄c animā mactatam
peccatis haberet. De duob latro-
nib.
Vnus de suis pendentib nū
blasphemabat eū. Alter increpans
blasphemātē ait. memento mei dne dū vene
ris in regnū tuū. Et audiuit a domino.
Amē dico tibi. Hodie mecū eris in paradiso.
Ego intelligo de terreno unde expulsus ē
adam. nec de angelico. quia ad illū ante
xp̄m nemo ascendit. sed in requie. dō est
esse cū ihū. Vel hodie eris mecū. quod ē
esse in paradiso. forte fuit anima huius cū
anima xp̄i in sinu abrahe. et cū illa re
gressa ē. Et quia tūc nō penetrauit latro
nēs et ex aliis locis septimaz inuenian-
tur. Creauerūt quidam. dicentes eē multa loca
loez preter. celū. paradisum. aerē. et
loca in aere et terra. Vbi beate inuenī-
ri tamē deū iudebūt. Soli enī perfecti et
angelis fruetur. iuxta illud. In domo patris mei mansiones
multe sunt. Ego lignum quercus e
Stabant autē iuxta crucē
mater ihū. maria cleophe. et maria
magdalene et iohannes. Tūc dixit ihesus ma
tri. Mulier. ecce filius tuus. Et
iohanni autē. Ecce mater tua. Et
ex illa ho
ra accepit ea discipul in sua. salt
tuis
hinc matre. Vel in sua. quasi pcipe. uel i
communione rep suaz. Tamē ille michil
credūt habuisse ymmo. Sz ei ecclesia
iuxta cum apīis. iste spalit amīi eius
habebat. Quia iohannes asserit ar-
cam fixum. ideo eadem die legitimum
passio secundum xp̄m. licet merito
postremo legatur. q scripsit postre
mo. De tenebris.
Sexta autē hora tenebre facte sunt usq
ad nonā p uniuersam terrā. Non
sunt eclipsis solis ut quidā meti sunt.
quia luna ex regione sue orte ad solem.
Eclipsis autē fieri solet tantummodo in
synodo solis & lune. Legitur. quod astro
mus tūc ingrediebat studium. & ei inquisisset
philosophi cām tenebraz. dixit dionisius
areopagita. q̄z deus nature patiebat.
Et fecerūt ei aram. & suscepīt ignoto
deo. De qua in actibus apīoz legitur.
Tamē origenes iudeam. uelle quod te
nebre ille fuerūt tm sup uniuersam
terrā iudee. quia si sup uniuersum orbem
diffuse fuissent. in aliquibus historijs.

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

ethnicos meum ceu seruum. Et sicut
tribus diebus fuerunt tenebre sup egyptu
os in terra uo ysset ubi erat filij ysrl sup
erat. ita modo quasi erant sup filios ysrl
erunt tenebre. Alijs nacombus luce fruen
bus. De clamore dñi ad patrem.

Et circa horā nonā ihc clamauit uoce
magnā. Heli. ut heloy lamazaba
thani. vna dictio e heli. et sonat deus
meus. El enim nomē dei e. y. meus. Ut
autē sonat uox illa xpi. euāgelista nō pre
tanus e. Hic patet. quia psalmus ille. qui
ostenon uerbis mapit. de xpo scriptus est.
no ut quida putant ex psona dauid uel
hester. ut mardochei. Et dixerūt quida
Heliam uocat iste. hij romanj erāt non
intelligentes hebreū. Et clamabat xpc
se derelictum a pre. no quod deitas ab hu
manitate separata eet. sed quia ita tradi
erat a patre culpabilitatibus. quod indeba
tus derelictus. Vel se derelictū a patre
dicit. quia tue fere mortalis indebatu
eius passio. quia de tota gene hoīm non
indebat quis redimi nisi patre qui solus
credebat in eū. Unde dicit in ysaia. Fe
sui sicut qui colligit stipula in messe.
Et in psalmo. Singularis sum ego do
nec transeā. excepta bta uirgine quam
etiam tuc credidisse credimus. In huiusmodi
enim semp ipa excipiur. De morte

Postea dixit dñs p̄ gustatu aceti
iste sic. Scio. Vas autē ibi erat
positum aceto plenū. et hij ex multitudo
impleuit spongiā aceto. et imposuit eam
hyssopo. et dabat ei bibere. fuerunt qui di
cerēt. eamus pos. ciamus mori si aceto eū
felle bibierit. et ideo mulieres aceto porrexe
scari. ut eius possent liberari a custodia
si alius moreret. quos crucifixerat. po
tuit ee quod unus ex eis seruaret ad
bibendū. quod ex calore qui aceto fert.
Unde ad notandū q̄ acredine. alius e
uāgelista dicit fellis mirrati. alius ei
felle myrrhe. Cuius libasset iste acetum
dixit. Consummati e. Quicquid fieri
satis oportebat. anteqū moreret. ut uerite
humane corruptionis. Dixit esse consumati.
Iste autē clamauit uoce magna dicēs. Pr
in manus tuas comendo spm meū. Et incli
nato capite emisit spm. De signis.

Et ecce uelum templi quod erat ante
sanctū scorū sanctorū e a summo usq; deor
sum. Remigius dicit. uelū quod dice
batur esse rius sanctū e. quod mystice
in dictu e. Vel forte erat uelū appensum
ante fores templi. quod ad tegendas fo
res apponi dicit iosephus cū meri uelo
sanctum e. Erat in euāgelio nazareno
superliminare templi in finitimi magnifi
dimis fractū ee legitur. audiens q̄dā
uoces. trāseamus ex hijs sedibus. Ter
ra quoq; mota e. petre sanctorū. monu
menta aperta. et quidam sancti surrexerūt
a mortuis. et uenerūt in iherlm. et appa
ruerūt multis. sicut hij fuerūt de qui
bus supra ep̄la ad hebreos legitur.
quod multum affectauerūt sepelirī in ter
ra sancta. ut cū duo resurgere resurgerēt
terni autē aliqui corpa ita priuilegiata. et
cū duo ascenderūt. nescimus. Quod autē
aliqui corpa iustorum mortuorum fuerūt postea dñi
resurrexisse testificari fuerūt. Dicit quidam.
quod corpa quorundam adhuc quiescūt
in iherlm. et sanctus sanctorum duo corpa

fuisse a quibusdam p̄hibeatur. Ihesus iussit
corpus: & qui cū eo custodiebant ihesu
nouerunt et dicebant. Vere filius dei e-
rat iste. De fractis cruribus latronum & lan-
cea. Ideo autē ne remanerent pendentes
magno die sabbi. rogauerunt pylatum
ut frangerentur crura eorū & tollerentur
ne festum horrore cruciatus fedaretur.
Cumq; milites primi fregissent crura &
uenissent ad ihm. uidentes eū mortuum
os no cōminuerunt ex eo. sed unus militū
lancea latus eius aperuit. & statim exiuit
sanguis & aqua. et qui lanceauit eū ut
traditur quidā cui fere caligasset oculus
et cursu tetigisset oculos eius sanguine clare
uidit. De sepulchro dominico.

Unus autē uerō sanctorum erat ioseph de
arimathia. idest de ordine curie ab arima-
thia. que ē ramatha ciuitas helchane.
patris samuelis. Iudicis & uatis. de quo
ea̅ pcedit quidā consp̄tus ee psalmus. Bea-
tus. qui nō cōsensit actibus et consiliis
eorū peccat. a pylato corpus ihesu. quia
erat discipulus ihesu sed in oc-
culto. Venit quoq; ecia cū eo nichodemus
ferens mirre & aloes quasi libras centū. Iste
amantissime sue uenies aret a cor-
pibus mortuorū. Et acceperunt corpus ihesu.
& inuoluerunt syndone quā emerat ioseph
ligauerunt linteis eciam aliis que credit
attulisse nichodemus. Erat aut̄ no longe
monumentum nouum excisum in lapide
in quo posuerunt eū. Et quia in simplici
syndone inuolutū ē corpus ihesu. Sta-
tuit siluester papa. ut sacrificiū altaris
in lineo tm̄ pānō celebret. De monumē-
to dm̄ dicit beda sup̄ matheū. quod dom̄
fuit rotunda de subiacente rupe excisa. tres
altitudinis ut uiri homo manu extenta
culmē eius possit attingere. Marmoreū habens
ab aretice. cui magnus lapis appositus
erat pro ostio. sup̄ pte ius eius aquilonali
loculus unius corpis de eadem petra fuit
& septem pedes huius longitudinis. tribus
palmis altius cerō pauimento eminens.
quasi sarcofagus suppositus fundamento
uel ipso pariete loculus fuctus erat.
siue sit in muris domorū ad necessitatē re-
ponenda. Iam et dicit beda locū illum
no desup̄ sed a late meridiano patulum.
Unde corpus inferebat. quod tamē pōi
sententie cōgruit. ut est quasi sarcofagus
sup̄ latus inclinatus. aperta a latere
tus no desup̄. Color uō monumenti
& loculi rubicundo et albo dicit se p̄mix-
tus. Et erat maria magdalene & alia
maria cōsiderates ubi poneret corp̄
ihesu. et residentes pauerunt unguenta
q̄bus liniret eius operi. Sabbo enim qui
escerunt. De custodia sepulchri.

Altera autē die que ē post pas-
cha conuenerunt sacerdotes et
pharisei ad pylatum dicentes. Hic se-
ductor adhuc uiuens. dixit. post tres
dies resurgā. Iube ergo custodiri sepul-
chrum. ne discipuli eius furto subtrahāt.
dicat ei surrexisse. Scandalū hanc
iram patet. quod sabbo hec facta sunt.
Tamē remigius exponit hic pascuos
ppatrem dominice passionis. que incepta
est a p̄ma uigilia noctis ut sup̄dixim⁹
& sequitur ita. Altera die que ē p̄ sab

parasceuen · idest post meridiem huius
sabbati · hoc ē ipā sexta feriā que ora
ē post eius meridiem · Visum ē sedere
remigio · quia ea die posuerūt iudei custo-
des sepulchri · et signauerūt lapidem ne
sabbato no trasseret · Unde pylatus ait ·
Habetis custodiam · idest do uobis licen-
ciam custodiendi · uel ponēdi custodias · Ite
custodite · quod et fecerūt · De aduentu
Uespe autē mulierū ad sepulchrū ·
sabbati que lucescit in pma sabbti ·
cū adhuc tenebre essent · Uenit maria mag-
dalene ⁊ alia maria · ⁊ maria salome ad
sepulchrū cū aromatibus que sparuerūt ·
Quida tamē misi duas nouisse putant ·
quia supra due tacte dicte sūt · sepulchrū
despexisse · et reuertentes parasse aromata ·
Et dicūt quod illud quod addidit ē · scili-
cet salo et salome exposita ē alterius marie
uocate comes quos timeat opponi usum
ecclesie que tres representat · Crisostomus
dicit matrē filiorū zebedei salome noctu
tum · Ceteri lucas dicit preter marias
assumpte iohannam · que tradit fuisse uxo-
rem panutorii herodis Hoc uespere
ut dicit augustinus de ceterā elegā-
listrop · nocte figurat aptē totū · Et
ē uespe sabbati · idest nocte sabbati ·
Si ne de ipō uespe quod ē meau noctis
intelligere · mutauit genus et ait · que
referens ad sensum nō ad nomē · que
sabbi nocte lucescit in pma sabbti · hoc ē
cuius finis ē diluculo pme sabbati · idest
dominice · quasi dicat · nocte sabbti uenē-
runt · no tamē quasi nocte ppe · sed diu-
culo · De alio ordine diei ·

Et hac nocte terminatus ē ordo diei p
naturalis · qui erat ut dies precedat noc-
tem · Deuicens fecit creatori temporum ·
ut nox precedat diem · Et hec nox qua
fuit et sabbti et dominice diei · ⁊ ita p
synodochem dr · Duo fuisse in corde tre
tribus diebus ⁊ tribus noctibus · accipiēdo
p extrema pro totis · Uel dicendum ·
nocte sua · ⁊ sabbti totū · ⁊ p nocte do-
minice diei que precedit diurnum resurrecti-
onem ipam dominicā · Tamē augustinus
uidetur · uelle hāc mutationem factam
in paschate · Et nos scim quare ferie eam
paschales · ⁊ ante eam solē · idest cū celum
ab oriente pribus iam albescere et declinare
ad nigrum · Quis reuoluet nobis lapidē
ab ostio monumenti · Et respiciens uide-
runt lapidem reuolutū · et angelū sedētē
sup eum · Nam ecce terremotus factus
fuerat · Duo resurgēte · et clauso sepulchro
egressus erat ihesus · Credam enim nō
dico sc laurencio rome optima muros tuo
ab incarnatione dni millesimo ctesimo ·
Undecimo · miratū de angelo suo quo ac-
cessit · nō soluto ⁊ proiecto ante eū uoluī
aere sua ē · Sic potuit clauso xpe gdere
sepulchro · Angelus autē post accessit
lapidem · ut egressui eius ministraret ·
pre timore autē exterriti custodes · face-
bāt uelut mortui · Opīones de hora
resurrectionis

De hora quidē resurrectionis
resurrectionis solet quari de qua
parte loquatur auctores · Beda in libro
duodecimo questionū · Uespe sabbati
ait matheus · Marcus dō ⁊ valde
mane una sabbatorū uenit ad mo-
numentū · Huius questionis duplex ē
solutio · Aut eā nō recipiūt hic narrā

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

omibus grece libris pone hoc euglin m
fine no tñabus · aut uterq; uesp dyait
graliens · quado dns surrexit · dest ves
pe sabbi · o jarcus quado audit eu maria
magdalena · idest mane · Ambrosius in
fine exposicois luce · no uesperate die
sed noctis uespe resurrexit · Denq; gre
cus sermo · pro uespe hz sero · Sic ergo
dns no uesperino tempe diei · sed sero ·
dest p fida nocte surrexit · Unde tnu
lieres ad monumetu potuerut accede
custodibus quiescentib; · et principes
sacerdotu dyerit · quia discipli eius
nocte uenerit · Ut aute sciatis nocte
fuy · mulieru alie sciut · alie nesciut ·
Sciut que nocturnis obsuat · Nesciut
que recesserit · Una maria magdalena
sedm iosephu nescit · Alia maria magda
lena sedm matheu scit · Nam eadem
ante scire et postea nescire no potuit ·
denq; alteru ee cognoscit · Illa admuta
tone pedes dny · ista phibet · Illa angelu
vidit mouit · Hec primo eu audit · Petr
nemine audit · Illa discipulis dnm resur
rexisse nunciauit · ista raptu ee · Hec
ploraut · illa gaudet · Illi ypc occurit ·
Hec querit mortuu · Augustinus ut
supra dyum · dicit eu diluculo surr
rexisse · eiu consentit auctoritas illa q
dicit dnm quadragesia horis fuisse mor
tuu · et totidem diebus ante ascensione
post moratu in terra · quia quatuor
horis uesperinis pascues · et triginta
sex diuq; nocturnis et totius diei · Ecclia
quoq; assentire uidet · que matutinas
laudes pro domin resurrectione cele
brat · p̃p predicta no sententia ambr
si facit · quod samson in typo resur
rectionis media nocte surgens · tulit
portas gaze · Sic ergo anima ypi
redijt ab inferis
et reddita e cor
pi · facta ipassibi
lis · Uerii et aia
ypi sca e impassi
bilis eu egressa e
a corpe · aut tue deitu eu reddita est
corpi ne sine corpe glorificaret · no me
minimi me legisse · Si de scis quos dnus
de inferno querit ubi fuerit post re
surrectione · deus nouit · Uel sicut dicit
de dno fuerit in extremis maris · idest
sup amplissimos fines orbis · De diuer
sitate aduentus mulieru ad monumetu
que uidert ee in euangelistis · Unde et
porfirius irridet eos et de apparitib;
et uno angelo · glosa augustini super
matheu plene dissimit · Hoc dyisse sufficit · quia dece apparitiones ypi post re
surrectione legunt · in euangelijs quib;
ipa die resurrectionis et quibus postea ·
In apto legit q̃ usus et iacobo et quibus
dam similr · sed nec tempus nec
modum determinat · Unde dicit ap ia
cobus mortuo dno no comessuru uouit
se · donec ypc resurgeret · et ideo dicit
quod eadem die resurrectionis apparu
it illi · fuerit etiam qui diceret · iosephi
eadem uespa qua sepelierut dnm a iude
is mala cruciu · et nichodemu lauasse et
deinde suis discipliis · et ideo ante alios
statim apparuit iosephi in carcere ad con
solandum · Ad angeli dicit mulieri

Et sem e eu mete consternate hiis
dicut mulieres de hoc quod vide
rat · eate duo viri · idest angeli in corpo
ribus humanis
steterut se
cus illas ·
Cui dicta
Nota quod de appa
ritione angelor contrarie
videt mt euangelistas ·
ait enim dicit · quod

rent nullus
in terra dpe
runt angeli
ad illas. dd
queritis vi
uere cum
mortuis dest
in sepulchro
qui locus e
mortuor. sto
ehic. surrex
it sicut dix
vobis dum
eet i galilea
Nota qd
sce mulies
no cotrueri
sed idimue
runt ultra
t ideo mos
e ecclia sanc. ut exemplo earu. t imco
tram diuce resurrectois t in spe me
oibus diebus a pascha usq ad pente
costen no flectim genua orates t ad
dederut. Ite t dicite discipulis eius quia
surrexit. Et ecce precedet vos i galilea.
Et recordate verboz domini ihu. De

Qui cucurrit aute ihs ioseph t petr
maria magdalena t venit ad pe
trum t iohem t ait. Tulerunt dnm de
monumeto. t nescio ubi posuerunt eum.
Hoc agebat in eius amoris. ut con
sternato metis. ut no mireta. no cre
deret nisi sublatu. Cucurrerunt ergo
ad monumetu illi duo. t no mireto
corpe cu vidisset sudariu capitis. t
linteamina posita seorsum credidit
vere ee quod dixerat mulier. Et
redierunt ad semetipos. idest ad hospi
cia sua. dd magdalene apparuit dns

mulieres venerit vnu
sedente ad ostiu monu
metu sup lapide reuolutu.
neq comemorut plures
marcus dicit quod vene
rit in dextris lodi sedete.
lucas dicit qd venerut
duos stantes. Forte quia
tmp ultimo quasi correctiue
dicit. qd duos venerint
sedentes vnu ad caput alte
ad pedes. licet aute dissa
sint hec. no tame adusa.
Credimo eni qd tres appa
ruerit angeli. vnus pmo
sedens sup lapidem. qui
transiuit se ad dexteram
loci. in quo erat cora alijs
duo pmo stantes postea
sedentes. ...

Maria aute magdalena que cu
eis redierat remansit ad monu
metu foris ploras. Cuq intro spexisset
vidit prefatos agelos sedetes unu in
loco corpis. vnu ad pedes. t alterum
ad caput. Qui dicut illi. mulier. qd
ploras. Que ait. Quia tulerunt
dnm meu et nescio ubi posuerut
eum. Et cuersa vidit ihesu stantem.
et nesciebat quia ihs est. Dicit ei
ihs. mulier quid ploras. Que ques.
Illa estimas ortulanu ee ait. Dne. si
tu sustulisti eu. dic ubi posuisti eum. ut
ego eu tollam. Dicit a ihesus. maria.
Et statim cognouit eu et ait. Rabo
ni. qd e idem quod rabi. t pedes vo
luit tangi pedes eius ut consueuerit.
Et ait ihesus. Noli me tagere. Ego
du em ascendi ad patrem meu. supple
in corde tuo. Quasi dicat. Que tanta
mortui queris. mortem tangi non
mereris. que sibi putas cadauer sub
latu. no filium equalem pri. Sed vade
et dic fribus meis. ascendo ad patrem
meu et patrem vestru. deum meu t deum
vestrum. Hoc enim proximo. ut me videat
ascendentem. de mendacio custodium

Quum autem hec fierent. custodes ve
nerut nuciantes principib9 sacer
dotu que facta fuerut. At illi pecunia
copiosa corrupti dixerut. Vobis dor
mientibus furati sut discipli eius cor
pus eius. t masit verbum hoc
apud iudeos usq in hodiernu diem.

Venit dd apparuit mulieri illa
que maria magdalena iam
credens. Et mireris alijs que cum
illa prius fuerat. ibat simul ad dis
cipulos iam certe de resurrectione. Et
ecce occurrit eis ihs dicens. Auete. Ille

autem accesserūt · & temerūt pedes eī adorauerūt · Et dixit eis ihc · Ite nūciate fratribus meis ut eāt in galileam · ibi me videbūt · Hac missione sui in galileam p̄ceps dns memorat · quia in ea ardēmus omēs duū discipulos assumsse · et exhibendo quibusda diuicias cordis corp. eos plenius dī certificasse · Abierūt autē mulieres et nūciauerūt cēa videam lugentibus · & flētib⁹ qui ēt eo erāt · Et nūsa sūt aute eos sicut delirātia uerba hec. Petrus autē surgēs cucurrit ad monumētū ut lucas dicit · Et cū uersus ē quod dominū apparuit ei · & si nō legatur in euangelio quomō · Duobus eūtibus i emaus

Eadem die ihs ē duobus discipulis in emaus eūtibus · quorū unus dicebatur cleophas tertio nōie alterius · putāt lucas se immisse more scriptorū sacre scripture · sed ambrosius in lucā dicit illū nobilium alienū · post nascentē inde sub marco aurelio · restaurata ē emaus & dicta ē nicopolis · Hec erat a ierl̄m spacio sexaginta studiorū · Iudee · grece scriptores hystorie q̄ gr̄ecē uno anhelitu centū nigrū quingē passus aquisse & stetisse · & a stando spacium huiusmodi nocāt studiū Octo studia faciūt miliare · & septima sexagincta faciūt sexies miliaria passuū & quingētos · desunt sexies miliaria & quinq; studia · & leuctas tres & tres pedes quarte fuit autē ihesus cum illis · & oculi eorum tenebātur ne eū agnoscerēt · Alibi legit quod apparuit eis in alia effigie · ergo aliquid erat in eo ne eū agnoscerēt · potuit ēe ut mutatio eiusdem corpis mortalis imortale nō potuit fieri · sine quadam alienatione · pro qua subito nō agnoscit · ut si quis sibi videt puerū · si paulo post ostenderet sibi iuuenem uideret · nō mox eum agnosceret · Et cū agnouissent eū in fractione panis · & euanuisset ab oculis eorū

Fregit et porrigebat illis · deo gr̄es sūt pres hostie · una q̄ ē dñi · alie populum · una sacerdoti · alteri ministro · ut refluat firmo uenerūt egregiam videam · et eos qui cū eis erāt dicētes · quia surrexit dns & apparuit petro · Et illis narrabāt que gesta erāt in uia · et quomodo cognouerūt eū in fractione panis ·

Quid apparuit ihs absentib⁹ thoma

dam tamē eo eis nō credidērūt eo quibus unus erat thomas · Quo egresso · cū adhuc ali colloquerētur de his que audierāt et sero it esset · & fores essent clause propter metū iudeorū · stetit ihesus in medio eorū · & ait · Pax uobis · ego sum · nolite timē · Ipi autem cōturbati putabāt se spm uidē · Nondum eī credebant

Iude ē q̄d i miserida pte hostie in calice · ubi significat resurrectio · subdidit · pap dominus sit sp̄ vobiscū · et cū tanto uenerāt se ad pcip̄ tamsa · dicit pax uobis · Oscitly longe post mirabilis est causa supradicta ·

Vel terria die potuisse dam carnē resurgē · Et suscitatum clausis ianuis posse nāre · Et ait eis · Videte manus meas & pedes meos palpate & uidete · quia spiritus carnē & ossa nō hz · Et ondit eis cicatrices manuū · pedū · & lateris · Turbus de causis propter reparauit dns cicatrices in corpe · sicut marmoreabili · Ad corro-

berandam fidem aplorp· quia surrexerat· & ut sp̃ resurgeret pastor quale genus mortis tulit p nobis· qui & quidam modus intercedendi p nobis· & ut in iudicio videat pfidi· in quē pupugerunt· & ondat oim carnī signa victorie sue Verbi gr̃ā· Vules fortiter egit· & multis· vulneribꝰ pfossꝰ & dixit illi medicus· Vis sanari sine cicatrice· ut ei cicatricibꝰ sine omni deformitate· puto quod n̄ signū gl̃e sue· & p exemplo alios animadiceret ideo resuarent cicatrices· Et nota q̃ duo miranda secundum humanā rationem & sibi contra· Duo eis ostendit corpus scm incorruptibile & palpabile· Nam palpari no pt quod no corrumpitur· & corrumpi necesse & q̃ palpatur· Dicit tamē beda· quia corpus domini subtile erat pr effectu spiritualis potestatis· & palpabile p veritatē nat̄e· idest palpabile ens sim ut vicinis carnis gbaret· Vel pr dicā corpus dñi & invisibile & palpabile aliis incorruptibilibꝰ· Vel corruptibilibꝰ nō inderet & palpari no pr missi miraculose· Vel postrō comedit

Adhuc ei discipulis stantibus cis· ff· illis no credentibus air· Habet hic aliquid quod n̄ duceret· Et obtulerunt ei pte pisis assi· & favum mellis· Et manducat· reliquias dedit illis· Sciendum & abos a duo suptos p resurrectione absumptos· sicut aqua missa in ignē absumitur· ante mortem vō in alimoniam· Sic enim absorbet aqua terrā siccans· alicatradius solis candens· Et air illis ihesus· Hec sunt verba que locutus sum vobis cū essem vobiscū· idest simul vobiscū passibilis Tunc aperuit eis sensum ut intelligerent scripturas· Et dixit eis· Vos estis michi testes horum· omnes gentes incipientes a vobis· Quamvis sint ergo discipuli uno duo idest agnito· Dixit ergo eis iterum· Pax vobis Sicut misit me· Tamen cum vicarius pri ponatur ei sub dicat pleb· pax vobis· tm̄ mittitur sit· Cum ut ondat se pri vicarium· quia

Unde & quod audita dicit pax nunciatore evangelii ut nunc ad orientē quasi gras agentes· quia unde venit ad nos evangelium dicentes gloria tibi dne· missa· quia hec fuit prima vox xpi ad discipulos post resurrectione· Instaurato vero altaris sacerdotio dicit postea dominꝰ vobiscū· ut se unū esse ondat ex nobis· Hec cū dixisset· insufflavit & dixit eis· Accipite spm̄ scm quorum remiseritis peccata remittuntur eis· & quorum retinueritis retenta sunt· Hunc sententiam quidā adhuc erant dicentes· neminē posse solue ut legitur· misi veniat spiritum scm· quo auctore hoc faciat· Sic advertere debet· quia ante resurrectionem dedit eis ut credo primum sine insufflatione spiritus sc· Nec tamē legitur ibi eis dedisse spm̄ scm· Que duo predixit moyses ibi· Suxerunt mel de petra· idest potestatē legendi & solvendi· & miraculorum a xpo innumerum a puero q̃tus mortali· & postea oleum de sayo durissimo· idest eandē potestatē

cum spiritu scō de xpō impassibili. Quod
Quīgz euenu apparuit thome.
isset ab eis redijt thomas. Dixe-
runt gz alij ad eum. Vidimꝰ dñm. Qui dixꝭ
se nō crediturū nisi uideret. & tangeret
cicatrices uulnerū. Post dies autē octo ai
cent discipli eius intus & thomas cū eis
stent ihesus in medio ianuis clausis. &
ait thome. Infer digitū tuū huc. & vide
manus meas & lāua & noli ē mendo-
lus sed fidelis. Respondit thomas. Dus
meus & deus meus. Scis tu es. Et ait
ihesus. Quia uidisti me thoma credidisti-
bi qui nō uidebiū & tamē credet. qui-
da tamē dicit thomā tm uidisse nec aussu
tangē. quia xpō dixit. quia uidisti me
Sz quia ipsius pro quoꝝ sensu pomsoꝝ
pt dici. quia uidisti. deest tetigisti. pe-
trum quia dus dixerat. mise. digitū tuū
huc et inde. Hec & alia fecit ihesus ad
robur fidei mē. & multa que nō legūtur
in euāgelio. De apparitō ad mare tybe-
riadis
Post hec autē manifestauit iadis
se iterū ad mare tyberiadis. Pisca-
bantur autē simul discipli nocte quadam.
ur habuerūt aboꝝ. Et in illa nichil prendidisset.
mane stetit ihesus in littore. Cuīz ad ma-
datū eius in dextrā nauigij rethe mitte-
rēt in mare. impleuerūt illud cetu quin-
quaginta tribus piscibus magnis. Et ait
illis. Dus ē. Tunc petrus misit se i mare.
alii nauigio uenerūt. Et inuenerūt pu-
nas positas in littore. & piscē superpositum
& panē supra positū. Et assates. simul de
piscibus quos prendiderūt maducauerūt
cum ibu. sciētes quod dus ē. Et hoc fuit
tertio diei manifestatus. sed post quot dies
ab octauo die resurrectionis nō ē determi-
natum. Tunc dixit ihesus petro. Symon
iohis diligis me plus his. Ait illi petrus
dus quod scis. sed minus ut credā
credamꝰ & ore confiteamur. Et ait pe-
trus. Etiam tu dus scis quia amo te.
Nō ē ita distinguendum. cetera ducit
satis dixisse se diligē plus his. Hoc ei
nesciebat. sed habundat cetā ydiomate he-
braico. Tacēs ergo quod ignorabat. Res-
pondit q sciebat. Bene ita. Tu ē amo te. &
cetā tu scis q amo te. Quasi dicat. te
testem inuoco. quia amo te. Dicit ei ihesus.
Pasce agnos meos. Quasi dicat. Exhibeo
ē opis probatū dilectionis. Cuīz quesisset
adhuc scdō & tertio eundem respondisset petrus idē
subdidit. pasce agnos meos. Post tertiā
ō interrogationem subdidit. Pasce oues meas.
Quasi dicat. pasce docendo. pasce opera-
do. pasce moriendo. Tunc dixit ei ihesus.
Cum senueris extendes manus tuas. et
alius te cinget. & ducet quo tu nō uis.
significās qua crucifigerētur. mollis secundū
scriptum carnis. Et addidit. sequere me.
deest ō sequeris me in genere mortis. Qui-
Tunc cepit mō de morte iohis
ihesus abire. & cepit ei petrus
sequi. putans hoc sibi mandatū a dño. Se-
quebatur. & ei iohes. Conspicit autem
petrus audit illū sequentem. & ait ad ihesum.
Dne hic autē quid. Simple pacienter
post q eū audierūt se crucifigendum.
Voluit ecā fris eorum cognosce. Videt
ihesus. Sic eum volo manere donec
ueniam. Putauerūt ergo discipli
iohem nō moriturū donec xpō ueni-
ret ad iudicium. Sz nō dixit magnū
dare dilecto. nō mori. ei dissolui & ce
cum xpō melius sit. Dixit ergo dus.

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

quā in pace seruum simiret. Tamē fuerunt qui dicerēt eū adhuc bibē. quā cum mdefossum sibi cumulū post celebratam missam descendisset. lux magna per aliquot horas fulsit circa stabat. & qui aderant crediderūt. Cmnp post lucē surgentes accessisset ad cumulū eius nacūq inuenerunt. terra tamē lemis scaturiebat i pido sicut in fontibus soler harena bullire. & adhuc eadem qnq scaturigo ibi uidetur. Unde multi putauerunt eū bibē sub terra. & anhelitu eius scaturigine fieri. Illi ita triplatum ad celum putat. Deliberandū bō melius e pie dubitare q temē diffinire

Undecim de apparitione domini quēadmodū discipli in galylea.

abierūt in galylea ad montem ubi constituerat illis ihc. Et uidentes eū adorauerūt. Et exprobrauit illis duricia cordis eorp et aīe. Data e michi omis pas in celo & in terra. idest mihi apparet omipotencia mea. Vel ita. Dnc̄ uobis. in uiam gentium ne abieritis. sed quia uidei abiecerunt me. quasi dederint michi potestatem mittendi ubiq terrarū sub celo. Unde & subdit. Ite in orbem uniuersū predicate euāgelium omi creature. idest hominī pro quo sta e omis creatū. ut qui hr participiū cū oī creatura. Unde et homo minor mundus dicit. idest minor mundus. Et addidit. Docete omes gentes. idest omia genā gentium seruādo que dnc̄ uobis baptizates eos in nomē patris & filii & spūs sc̄i. In inchoatione operū mortis eandem potestatem formā verborū. sed inuocādo. dicentes. ut ad honorē trinitatis fiat opus quod inchoamus. & ut fructus copet nobis. In baptismo autē dr affirmādo. Et e. Baptizo te in nomē patris & filii & spūs sc̄i. dest ministerium baptismi ago. Sz auctoritas penes christū e. Qui crediderit et baptizatus fuerit salvus erit. Qui bō no crediderit condēpnabit. Vel dr air. Hec baptizatus fuerit. Sine baptismo eni q̄nq saluatur homo. Cui eū excludit articulus necessitatis. no ētemptus religionis. Unde q̄ dictu e. nisi quis renatus fuerit ex aqua & spū sc̄o. sic intelligitur. Qui ēcēpserit renasci. Huic ordini uborū huius adhibet hēresis huius temporis dicētes. non oportere baptizare nisi adultos. & ideo no recipiūt baptismum puerorū. sed no intelligūt tempus q̄ hoc dictu e. primo eni quia predicabatur adultis. baptizandi erant tūc adulti q̄p fides exigitur in baptismo. postmodū puerī corp. Ergo pro adultis potest hoc dici. ut si pro omnibus sic exponet. Qui crediderit & baptizatus fuerit. hoc e qui in fide baptizabit. & cēt. Oportet eni baptizandū ut p se at p alium credē. Signa aute eos qui crediderit. Hoc sequit. In nomine meo demonia eicient. linguis loquet nouis. serpentes tollet & cetera. & hoc quoq pro tempe dictū e. Tunc enim signa fiebat pro infidelibus conuertendis. Quia ergo signa no sunt necessaria. nec modo fiunt. sicut passim tunc fiebat. Vnos eni cū arbusta plantamus. rigandu aqua infundimus. quousq in eis qualescant. De ascensione domini.

Die autem ascensionis.

Die autem ascensionis · venit ad eos in ierl̄m et ait · Sedete i ciuitate · quousq; induamini virtute ex alto Cūq; comedisset cū eis · inde mediligit xerta hora fuisse · et vixit omes discipulos foras in montē olyueti uersus bethaniam · Et eleuatis manib9 benedixit eis · et videntibus illis eleuatus ē in celū · et nubes lucida baiulabat eū ministerio agelor · Cūq; subtractus ēt ab oculis discipulor tamē adhuc intuebat i celū · Proptera duo ageli i forma uirox steterūt iuxta illos et dixerūt · Viri galilei · quid aspiciatis in celū · Quasi dicerēt · Recedite ne exspectetis ihesum ut modo redeat · tamē in fine temporis sic veniet quēadmodū uidistis eū euntē in celū · Baiulis scīs nubib9 descendet in aera · Illi aūt egressi fuer ierl̄m et exspectabāt promissū spūs scī · Quo accepto tempibus suis p̄fecti predicauerūt ubiq; dño cooperante · et sermonē confirmante · sequentibus signis · Et nota diffinitū · Translatus ē enoch · subiecit9 ē helyas · ascendit ihc · qđ scīs uirtute · Hac ultima pcessione post ihesum repuerat ecclā · duōbus diebus egrediendo de ecclā et redeundo ad eā · quasi de ierusalem rediens in ierl̄m · et sequendo arcā uī illi cruciatū · Et licet illi redierūt sine ihū · tamē nos redimit eū cruce qui pe dyxit · Gobisti su usq; ad cōsumationem secli · Et nota quia p̄mitiua ecclā obseruauit die dnicam · ut modo et ecclām quintam feriam in memoriam ascensionis · et tuc quinta feria fiebat pcessio · sed multiplicatis sollepnitatibus scor̄ sibi data · et sollepnitas quinte ferie · et pcessio translata ē ad dominicā ·

Incipiūt hystorie actuū apl̄or̄ quēadmodū apparuit dns discipulis infra quadraginta dies ·

Anno nonodecimo imperij tyberij cesaris · adhuc procurante iudee pylato · presidē syrie vitellio · mortuus ē dns et resurrexit · Resurgēs aūt veritate resurrectionis multis comprobauit argumētis · multa i corpe pō ostendēs p̄ter naturā corpis imortalis · ut sic uitate resurrectionis astrueret · et ab aplis cor̄ posteris omem omnino cām hesitacionis amoueret · Comedit eīm et bibit cū eis · cū spuale corpus habeat alimonia minime indigeat · In corpe pō cicatrices ostendit cū a natura corpis imortalis penit9 aliena sit omis deformitas cicatricis · Preter hec argumēta lucas sarbens hystoriam actuū apl̄or̄ post alia · fiunt eīm argumēta de resurrectiōis quod p dies quadraginta apparuit eis loquēs de regno dei · sic ē aūt intelligendū · quod singulis quadraginta diebus apparuerit aplis · sed infinitus tot diebus decies apparuit eis ut ex euāgelica hystoria colligitur · Ipa nāq; die resurrectiōis quidēs

apparuisse legit. Primo marie magdalene. Secundo mulieribus redeuntibus de monumento quando tenuerunt pedes eius. et adorauerunt eum. Tertio petro licet non expresse habeatur de eo euangelio. qui eo duobus euntibus in emaus. Quinto apparuit decem apostolis absente thoma. Sexto post dies octo apparuit eisdem absente tunc thoma. Septimo septem discipulis apparuit in piscatione ad mare tyberiadis. octauo in monte thabor quando conuenerunt in galylea. Et ita ante die ascensionis apparuit octies. ipsa uero die ascensionis bis apparuit. Semel undecim discipulis recumbentibus in cenaculo. omnes quidem tunc apostoli quam alii discipuli. nocte nullieres habitabant in illa parte ierusalem que dicit mello. sancti in monte syon ubi dauid construxerunt sibi palacium. et ibi erat illud cenaculum grande stratum in quo precepit dns sibi parari pascha. Et in cenaculo illo tunc habitabat videcim discipuli. scilicet apostoli. ceteri autem discipuli et mulieres habitabant circumquaque per diuersa hospicia. Quod apostoli

Et dum comederet videcim in cenaculo apparuit eis dns et exprobrauit incredulitatem illorum et duriciam cordis. et comedit cum eis. Et conuescens precepit eis ab ierosolimis ne discederent. sed expectarent promissionem patris. idest ab ipso promissam ut audirent per ipsum et patris auctoritate complenda dicens. Vos autem baptizabimini in spiritu sancto non post multos hos dies. Ac si diceret Spiritus sanctus super vos descendet. vos purificabit et roborabit. De baptismo autem apostolorum solet dubitari. Sicut supra habetur dicit beda et augustinus quod fuerunt baptizati. Dicit enim beda Baptisma domini quod est in spiritu sancto non ad illud tempus respicit quo apostoli et ceteri fideles illius temporis baptizati sunt aqua in remissionem peccatorum gratia spiritus a deo patre. sed ad illud quo deo mittente spiritus sanctus quos intelligimus baptizatos baptismo christi. Constantes enim erant eos esse baptizatos qui baptizabant alios. De eodem augustinus. Septimus et quoniam baptizatus est paulus. qui ab anania baptizatus est. Sed septimus non est quando baptizati fuerunt alii apostoli. Sicut debemus intelligere baptizatos esse preter illam domini sententiam. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non potest introire in regnum dei. Sic autem beda et augustinus uolunt quod baptizati fuerunt baptismo christi. Et de quibusdam satis apte uidet. quod baptismo iohannis fuerunt baptizati. ut de andrea. philippo. et petro. de quibus constat quod fuerunt eius discipuli. Hoc dato precepit eis ut egrederentur de ciuitate. Et statim euanuit ab oculis eorum. Ecce nona apparitio. Quod

Et statim post subdit mandans discrete conuersationem uidere cenabus apostoli. et alii discipuli et mulieres de ciuitate unanimiter egressi iuxta preceptum domini. Venerunt in montem oliueti. et stanti deo apparuit eis. Quomodo autem precepit eis ut egrederentur de ciuitate et euanuerit ab oculis eorum. et quomodo egressi de ciuitate uenerunt ad montem oliueti. et ibi dns apparuerit eis. in hystoria subtiliter. quia breuius et ibi

ōuenerūt· ceperūt mīrogrue cū di-
cētes· Dñe si t̄pe hoc restitues reg
nū isr̄l· Tēpale sūt quātū ad ꝑ-
dā impios & carnalit̄ sapientes· qui
putabāt aliena regna regnare & iudeos
ee sub p̄side quēbāt de restitutōne
regni isr̄l rōnabilis· p̄matēs tuē a dño
restituēdū· sicut & duo discipli dicētes·
nos sperabamꝰ quōd ipe eet redempt⁹
regnū isr̄l· Alij magis instructi· scientes
illā restitutōnē nō nisi finali· futuram
sūt circa t̄pa iudicij quēbāt de restitu-
tōe regni isr̄l spūalis· sūt de dilata-
tōne ecclie· Ac si dicerēt· Quid nō
hoc t̄pe facies quōd ꝓmisisti ecclie· do-
mine autē sup hoc nō certificant eos·
Et quōdā in responsione ad posito
si stoli cent· possent intelligi restitutio
nē illā multis t̄pibus differēdā· Non
tm̄ quit vīm nosse t̄pa uel momenta· que
pat⁹ posuit in sua ꝓtate· dest nūmera
tempoꝝ uel momentoꝝ usq; ad finē sūt
que tm̄ p̄ris patet scīe· Ac si dicerēt
Nichil ad nos querere de scientis hmōi
nec ad ea perpienda esse ydoneos· Sed
de his que ad nos spectāt esse solli
citi· quia nos uirtūe accipietis un̄ mise
sūpuenientis spūs sc̄i· cui⁹ un̄tuōe robo-
rati eritis mihi testes resurrectionis mee·
ꝑmo in ierlm· Secundo in iudea· postea in
samaria· tandē ad ultimū terre· Ac si
dicēt tacite· Nunc regni illius restitutio
nē· nō solū in ierosolima· sed eā omēs
iudee fines & samarie mūdi eā finnos
ꝑ circuitū fama euāgelij pauret· De

Primo actu & passu ꝓdicatōne·
siquidē euāgelium ꝓdicatū est
in ierlm· Sz ꝓpter lapidatōnē stephani
& mortē iacobi gladio ecclī egressi sūt
de ierlm ꝓdicātes i ꝑtibus iudee· p⁹
ea trāsierūt ad samaritanos· inde
eā ꝓgressi sūt ꝓ unūsq; orbē· Et cū
hoc dixisset secūdū alīū euāgelistā
benedixit eis· et post benedictōne viden
tibus illis eleuatus est· et nubes susce-
pit eū ab oculis eoꝝ· quia quasi i ꝓpri
globo humane nubis ascendit· nō tm̄
quōd ad ascendendū egeret ministerio
nubis· sed ut ꝓ hoc ondat⁹· quia
omnis creatura parata est obsequi suo
creatori Quid faciēte abeūte dño

De loco ascensionis dicit· suspi-
cius epc· absolutius q· quia
ibi cū postea ecclīa erecta est eccā· loc⁹
ille i quo steterūt uestigia xpi ascē-
dētis unde⁹ potuit eccl̄ia pauimento·
timo resiliebāt marmora i eccl̄ia calci
cacium· Calcati eccā pulūs a dño
hoc dicit esse documentum· quia uestī
gia impressa cernūtur· & adhuc eccā
dem speciē velut pressis uestigiis
terra custodit· Cū autē ia dñs rap-
tus est a cōspectu eoꝝ· adhuc tm̄e
suspensis multis stabāt aspicientes
i celū ac pocius deberēt reuerti in
ierlm· quia dictū erat eis· Sedete
i ciuitate quo adusq; induamini uir-
tute ex alto· Et ne diucius morarent
missi sūt angeli qui instruerent eos·
Unde sequitur· Cumq; intuerent i celū
cunte illo· dest illo abeunte· ut acu-
satiuus ꝓ ablatiuo ponat⁹ absoluto
ꝓ quo ponat⁹ gentiuus i greco· ut
cū ꝓus intuerent illo euntem· et

ad hec nutuerentur i celu· ecce duo viri
dest· duo āgeli i forma uirili astiterūt
iuxta illos in uestibus albis· que et
dixerūt· Quibus ex causa āgeli appa-
uiri galilei quid statis ruentes
aspicientes i celu· quasi obliti
quid facē debeamus· Hic ihesus qui
assumptus ē a nobis i celu· idest i eadē
carnis substancia i qua assumptus ē a
nobis i celu· sic veniet quemadmodū
uidistis eū euntem i celu· idest sicut
nubibus nubibus uidistis eū ascendere
i celu· sic nubibus nubibus uidebitis
eū in aere ad iudiciū uenientē· Du-
plica de causa illi duo āgeli apparu-
erūt· scz ut mestos de absencia dñi
consolarēt· et ut eū uere ascendisse
celū demostrarēt· scz i regione ange-
lor· nō sicut helyas qui raptus i cur-
rū igneo descendit usq ad sublimarem
regionē· nec ea transcendit· sed tamē
translatus ē in paradysū terrestrē· qui adeo
eminet· ut pingat usq ad sublimare
regionē· Tuc reuersi sūt ihesalē a
monte qui uocatur oliuet· ppe copiā
oliuarū sabbi· hmō ita· idest itinere
sabbati distās a ciuitate· scz spacio mi-
liarii· quia nō ampliori spacio licebat
iudeis in sabbo ambulare de ci-
uitate uel de villa in qua erāt· sed per-
mille passus poterāt extra deambulāre·
Cetus edito scz a nomine trium luminū·
Sic autē dictus ē mons oliuet· quia
de nocte ex pte occidentis illuminabat
igne templi· quia erat ignis ingens i
altum· mane ex pte orientali· primo rece-
piebat radios solis ante illustrabat
ciuitatē· Habebat enim copia olei· quod
ē fomentum luminis In q̄ manebant

Quibus ex causa angeli apparuerunt ascendisse usq ad sublimare regionē

Cū autē regressi essent apostoli
ierūt· omes unanimit apli usq
ad edē hospicia contenderūt· Deinde ad
pp̄a redierūt· Hac p̄cessione discipulor
qui unanimiter de ciuitate fuit egressi
et postea unanimit regressi· repetitur
eorā singulis diuinis diebus p̄cessionē
faciens· Unde sicut xp̄i egressi fuit pce-
dente crucifixo· ita et nos de ecclia egre-
dimur· cruce p̄ferendo· Et licet nō redi-
erit cū eis crucifixus· nos tamē redeū-
tes cruce reportamus· quia licet nō redi-
erit cū eis p̄ncia corpali· redyit tamē
cū eis p̄ncia spuali· iuxta quod dicit·
Vobiscum sum usq ad cōsumacionem
seculi In eo ergo quod egredimur cruce
dñi p̄ferendo· representamus· quia illi e-
gressi fuit p̄cedente crucifixo In eo quod
cruce dñi reportamus· etsi non redierit cū
eis p̄ncia corpali· repetimus quod aut
Vobiscū sū usq ad cōsumacōne seculi
In p̄mitiua autē ecclia huiusmodi repetitio
fiebat quinta feria· que tuc tempis eque
sollempnis erat sicut p̄ma· quinta pro
ueniēta ascensionis· p̄ma p ueniēta
resurrectionis· Unde in ultimum quo-
dam uersū ē· ut dñice diei dignitas
cognata dies iouis· quia antiquus fuit
eque sollempnis· Sz quia supuenerūt
festa scz· et celebrare tot festa esset
quasi oneriosum· ut in dñica die fiat
p̄cessio de omnib et ofertorium· Ubi et cū
tuc ascenderit quibus se collegerit
apli ubi manebat i cenaculum·
scz petrus et iohes et iacobus· andreas·
et alii· Et mutatur· hic series euāgeliorū
Solet enim apli in euāgelio ita hunc
modū combinari· petrus et andreas·
iacobus et iohes· forte et alibi ita ordinat

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

pro carnis assumptione. Hic autem q̄ meritor̄ pietate. quia meruerit lucas in spū pares ee i merito petrū & cephem. q̄ pre ceteris fortē dilexerūt. Unde & pre alijs ad monumētū simul cū erunt. Et erāt omes unanimiter. psenētes i oratione cū mulieribus & maria matre ihesu. que a mulieribus distinguitur. quia nō pr̄ ꝑpe dicī mulier. quasi molli er. idest molliciem passa. Interdū tamē mulier. pro sexu no pro corruptione ponitur. ut ibi. Quid mihi & tibi est mulier. Et fribus eius. quod de illis debet intelligi. de quibus ante passionē dictū e. Sicut enim fres eius credebāt i eū nūc autē credebāt. ℣ Nota quod dem e. psenētes i oīe. tuō e dictū i iemunio. Quida autē a festo ascensionis usq; ad festū pentecostes ieunāt exemplo aplor̄. quos aūt i spacio illo ieunasse. quia i euāgelio dr̄ē. Venient dies i quibus auferēt ab eis sponsus & tūc ieunabūt. Et potuit ita ee. Hic tamē nō habetur. In diebus illis idest illo medietatis tempis inter. ascensionē & spē scī missionem. cum ges petr̄ i medio fratrū dixit. Constat enim i spacio illo trium ee in mathie electionem. licet nō sit determinatū qua die. Unde quasi indefinite dem e in diebus illis. Et inde quasi ex forma sepī. assumpsit actūs forma legendi. Unde quia i actibus aplor̄ frequēter tuemur i diebus illis. ideo ei legit i ecclia parile epla ꝑ premittit in diebus illis. Et quia i euāgelio sepe legitur i illo tempe. ideo ei singulis diebus legit in ecclia precedentiū euāgeliorū premittur. i illo tempore. Dñi fres oportet impleri scripturā quā ꝑdixit spūs scūs p os. Dauid. de iuda q̄

fuit dux eor̄. qui cōprehenderūt ihm qui dux fuit cohortem. & regis ministros ad ortū in quo orabat dns. ut qui a oculo dedit predictis iudicū. & ita ducatū prebuit eis. qui communerut̄ e in nobis. & idem sortitus e sortē ministerij huius. scīlz apostolatus. quia quasi sorte in divina electione optinuit aplatū. Et elegit dictū e cōnumerat̄. quia numero nō merito inter aplos e cōputatus. ut respicit ad hoc quod dixerat q̄ fuit dux eor̄ qui comprehenderūt ihesū. & sortitus e sortem ministerij huius scīlz ducatus. idest habuit huic ducatū. Et hic quidē possedit agrū de mercede iniquitatis. quod quida mystice exponūt. idest p accepto prio predicationis possedit infernū. qui dr̄ terra morientium sicut paradisus cōtra viventium. Alij dicūt adam ibi sepultū. & ita possedisse. sed nō e auctenticū. Dictū e ergo possedit. idest possideri facit. quia de possessione eius ꝑpa empta e. & ab alio possessus. Et suspensus crepuit medius et dissipata sunt viscera eius. sed nō p os. ut sic pateat ori quo salvatore offendatus fuit. Sto enim tum breviter debuit insinuari. quod tū gloriosū salvatorē os impii contigerit. Dignum enim erat ut viscera que predicōne conceperunt. rupta caderēt. gratum quoq; ꝑ quod vox predicōis exierat a laqueo arteret. Sepe enim modū pene excedit modus culpe. Unde abscidit homo caput corpis. quia ipe sibi abscidit caput mentis idest racōnē. Sic & undas mortuus e i aere. tamē aeris proximus socialibus. Congruū enim erat ut separet ab angelor̄ & hominū regione. qui offensus fuerat utriusq;. Et ita medius et

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

locus pene congruit culpe De electione
Et nobi fem ē oibus matthie —
Habitantibus ierlm · ita ut appellaretur ager ille lingua eoz achseldemach
quod ē dictum lingua eoz · Dicunt
quidam hec nō fuisse uerba petri cū
iudeus eet & ad iudeos loqueret · sed
luce qui grece scripsit · & hebreo nomen
agri oppositū · Alii dicut quod latinus
noīa pres hoc expressit · ut addidit · sed
melius a petro dm acceptum · & cōmunicatur ei quod dixerat · nobi fem ē oibus
fratribus ierlm · ita ut appellaret ager
ille lingua eoz achseldemach · idest ager
solimitanus · quia cū petrus galileus
eet · & eet eadem lingua galileoz &
ierosolimitanoz · tamen diuersa erant
lingue ydiomata · Unde petro dicit ē
Vere galileus es · nā & loquela tua manifestum te facit · idest ydioma lingue
galileoz · Scptm ē enim in libro psalmoz · nec ē dictum in libris · Unde in
ystoria augustini & ieronimi libru psalmoz in quibz uoluminibz distinguitur
Tuc enim dia debuit in quarto libro
psalmoz · sliar hitatio eoz deseria · & nō
sit qui habitet i ea de suis scis & episcopatū eius accipiat alter · idest alius · q
de multis discipulis idest septuaginta
duobus · electus ē matthias · ei substituit
ut ideo dm ē · quia machias fuit lege
alter · ab eo · quia vir sēs · iudas vero
nequā · ut alter · duoz quoz sortes misse
sunt · Oportet ergo ex hijs uiris qui nobiscū sunt congregati · in eo tempe quo
intrauit & exiuit dns ihesus · incipiēs
a baptismate iohis usq; in diem qua
assumptus ē a nobis testem resurrectois
eius nobiscū fieri unū ex istis · Quasi
dicat · Iudas quidem mortuus ē · & sic apostatauit
ē · quia episcopatū eius accipiat alter · Ergo
oportet ut aliquis ei substituatur · qui teste
nobiscū resurrectione eius · quia dictū est
nobis · eritis michi testes in ierlm resurrectionis mee sciz · i oīa iudea & samaria
& usq; ad ultimū tre · Et quia testes non
nisi de hijs que uidit uel audiuit debet
testimoniū ferre · eligendus ē de hijs uiris qui a baptismo iohis postq; cepit ihc
facē & docē usq; in diē ascensionis nobiscū
fuerūt · et dm mirabilia uiderūt · et doctrina audierūt · Et nota quod dm ē eo hijs
viris · nō de sepu infirmiori · & ad hoc
minus ydoneo · & statuerūt illos duos
aliis ptentes · ioseph qui uocabat barsabas · qui cognominatus ē iustus & matthiam de cui laude subticem · quia pro
laude sufficit ei quod a pbis eligitur ·
Ioseph uō comedatur · ne aliq; indignū
respui uideret · Et habem hic planā
glosa · quia iste ioseph qui uocabatur
barsabas fuit barnabas · qui postea cū
paulo ī aplatu electus ē · Sz nō ē huic
opinioni adherendū · qa ex sequentibus e
uidens fit hoc nō constare · Iste namq;
ioseph fuit frater cum aplōz filiorū alphei · nec fuit apls · Et oīes dixerunt ·
Tu dne · qui corda nosti oīm · ostende
que elegeris ex hijs duobus accipe locū
ministerij huius & apostolatus de quo preuaricatus ē iudas · ut abiret ī locū suum ·
Et dederunt eis sortes · & cecidit sors sup
matthiam · & annumeratus ē cū undecim ·
Sto ē modo attenda sortibus ut audit
ieronim · pro hac auctoritate · quia prelegia paucoz commune lege nō fiunt ·
Nondū ēm ē spūs sc missus · nondū figē
legales cessauerūt · ideo adhuc potte

sūt sortes · sicut i ueteri testimēto sepe fm̄
legimus · Nam saul sorte electus ē · ionathas et armiger⁹ ei⁹ sortes ieciūt · Dauid
quoq; sortes iecit · quādo bigām̄ quatuor-
simos sacerdotes elegit · Si quis cūm̄ cōpel-
leau- ut scribus · aplōs inuitet p̄missa sili
oratiōne ad dñm · facta ē ergo electio mathie
nro · ascensione ē spūs scī missione · sed qua
die nondū ē · Demissione spūs scī ·

act 11 Et du cōpleret̄ dies pentecostes
erāt omēs discipli pariter · in eōdē
loco in quo fuit ē electio mathie · sed uideū-
pro my dictum · cū compleret̄ · Dīa enim
erāt festa que septē diebus prorelebātur ·
sili pascha · pentecoste · scenophegia · Videt
ergo pcius dicendū fuisse cū inciperet dies
pentecostes · Sz pentecostes equinoctiū ē ad
quinquagesimā · et ad eā solēpnitate septē de-
bus prorelatam · penta enim mē pro quinq;
unde pentecoste quinquagesima signi-
ficat · et ē grecū uocabulū pentecoste · sicut
pascheue · ē scenophegia · De hoc nomē paschā
questio ē · Habent enim hebrei multa greca
uocabula · quia sepe p multas captiuitates
p̄dictas dispersi sunt ē fugerūt in egyptū
a quibus multa greca uocabula optinue-
runt · Est ergo sensus · Du cōpleretur · dies
pentecostes · idest quinquagene · illa enim
dies erat quinquagesima a resurrectione ·
Et cū mihi aret̄ dies pentecostes · idest illā
sollempnitatis septē diebus prelatāde · erāt
omēs discipli pter · in cenaculo · Et dum
cēnt pter · in eodem loco · scīs ē repente de ce-
lo · idest de aere sonus · quia fragor quidā
sonuit ī aere tanq; aduenientis spūs · idest
soni uehemētis · ut sit tanq; nota similitu-
dinis · ac si dicat · Venit spiritus ī similitudine
uenti uehemētis · Uel tanq; spiritus sc̄i ue-
hementis · ut erit tunc expressius ueritatis
quia uere erat spūs scīs uehemens · quasi be-
nens a mente · idest a meritis affectibus alienas
Vel uerba quod air ille clarauallensis · merito
dicitur · uehemens quasi ue demens · idest
contra damnationem · Ergo ad sonū ē ad spi-
ritū sc̄m pt̄ referri quod dictū ē tanq; aduc-
mentis spūs · quia equinoctiū ē ad uentū · sic
ruah ḥ hebreo · neuma ḥ greco · Et replē-
uit sonus idest spiritus scs̄ totā domū ubi
erāt sedentes · idest uiros et mulieres sedēn-
tes implens · quibus dictū erat · sedete ḥ
ciuitate quousq; induamini uirtute ex
alto · Et apparuerūt illis dispertite lingue
tanq; ignis · idest in modū ignei ḥ modum
linguarū manentes capitibus singulo-
rū · Ipā species ardentis ḥ qua spūs sanctus
visibiliter descendit · ad quē usum tunc
descenderit ḥ aplōs expressit · Species ig-
nis ondit spiritum tūc eis datū ad robur ·
Species linguarū ad sciam · lingua enī
scientia explicat · ignis testā roborat · Dur
ē etiā spūs sanctus aplis ante passionē dñi
missus fuit ad p̄dicandū · ē dictū ē eis · Egros
sanate · demones eicite · mortuos suscitate ·
Post resurrectionē etiā datus ē eis ad ali-
ud usum · qñ insufflauit · et dixit eis · Re-
cipite spūm scm̄ · quoꝝ remiseritis peccata
remittuntur eis · et quoꝝ retinueritis retenta
sunt · Ubi claues quas dedit petro addit
et aliis · Et repleti sunt omēs spū scō · et
ceperunt loqui uariis linguis · prout spūs
scs̄ dabat eloqui illis · Qui diuidens
singulis prout uult · ubi uult · quando uult
prout uult · quibus uult · primo · Inde est
quod apli ut una cūm lingua sili hebrea
loquebatur · ita quod ab omnibus intelli-
gebant · ut quod uerius ē linguis oēs
loquebatur · quibus inspirauerat spūs
scs̄ omnium linguarū notitiam · unde
quod ḥ sapiencia legitur · Spiritus
domini replet orbem terrarū · et hoc

quod ginet omia · idest per quod fuctu ē
omīs creatura sciam habet uocis idest
linguarū · Ne si diceret Spiritus dñi
replenit orbem terrarū · ē dedit discipu-
lis sciam linguarū · De miraculo figuarū

Erant autem in ierl apli t mul-
religiosi t in iudea habitantes p̄ter
illos · alij multi sup̄uenientes fere ex om̄
nacone que sub celo ē · qz multis arpnitā-
tibus dispersi fuerūt iudei · p̄cipue sub
auriocho epyphane · que arpnitas vicin
a · fuit hmōi fes · t multo ad die festu oes
q̄uenerāt · Audito fragore qui somuerūt
in aere cōuenerūt omes ad discipulos er
miruti sūt quoniam audiebat unusq̄sq
lingua sua illos loquentes · Et merito
dictū ē singularit lingua · quia non
solum sciebāt linguas · sed etiā linguarū
ydiomata · Alij autem irridebāt eos di-
centes · musto plen sunt · idest uehemēter
ebrij · quia uehemētior ē ebrietas de
musto q̄ de uino defecato · Quia

Uit petr̄ t meatores aude ꝓphaz
surrexit petrus cū undecim ostē-
dens eos non ee ebrios · sed spiritu scō
repletos dicens · Non sunt ebrij hij cū
sit hora dei tertia · Quasi dicat · Mundi
t hora comedendi · nec solet mebriari
iejunij · Et quia scriptū legē · t scriptū
legē loquebatur · ostendit ꝓphetam esse
a sācto spū missionē · Et cū no nduc-
ere ꝓphetam nisi ut ondat pro-
phetarum t aduentū spūs sci · mendat
amechit de duc iudaici signa quedā
iam impleta · quedā adhuc implenda ·
Erit in nouissimis diebus dicit dñs ·
effundam de spū meo sup omem car-
nem · idest sup uarios sexus · nō sup
omem hominem · Et ꝓphetabunt filij
tui ac filie tue · t iuuenes uisiones
uidebunt · ut philippi · et iuuenes uisiones
uidebunt · ut paulus raptus ad tertium
celum · et senes uisiones somnia somnia-
bunt · ut petrus de quo legitur · Estī-
mabat autem se uisum uidē · Quicunq̄
de aduentu spūs sci · Sequitur · de die iu-
dicij · De p̄digijs in celo sursum ·

Et dabo p̄digia in celo sursum ·
quod impletū ē cū ad indicium
dominice natiuitatis noua stella in aere
apparuit · Secundo in passione · quando
sol obscuratus ē · t signa in terra decor-
quod impletū ē cū ypo spūs emittente ·
terra contremuit · et petre fisse sunt ·
et monumenta aperta sunt · sanguinem domi-
nū multis ut fidelib⁹ · quando factus
ē sudor cui⁹ sicut gutte sanguinis decur-
rentes in terram · quod preter natura fuit ·
Sic t sanguis delabere dominū mortu
profluens preter naturā signū fuit ·
t signū spūs sci uehementis suscitan-
tis · t uaporē fumi · idest fauorē cōpu-
nctionis de spū sco ardore caritatis fumus
designe procedens · Sol conuertet t tene-
bris et luna in sanguinem · In passione
sol in tenebris uersus ē · Sz cum cū
plenissimum cursū cū luna in
sanguinem uersa sit · Horribus inoccidere
non potuit · cum cū sub terra t ocul-
ibus humanis obiectu terre subtracta ·
De alio uero istorū ostat · quia iam
impletū est · Forte adhuc reliquū est
implendum · Et her omnia fient antq̄
ueniat dies domini magnus spacio ·
quia nox ei nō succedet ope · quia tot
mundus examinabitur · claritate · qz
sol fulgebit septemplicit̄ · Deponit

Uri ipsius ilba dauid de ypo
quibus specialit̄ loquit sunt pro-
phete · audire uerba her · idest intelligere

iam completum ē quod ꝓphetauit iohēl
de spiritus scī missione · quia missus est
spiritus sanctus · & ab eo quem vos mi-
remisistis · qui alio consilio paterne dispe-
sacrāmō tradidit tēm manus suas · quē
deus suscitauit doloribus inferni solu-
tis · uel quatenus ad ꝓpm̄ que dolores inf-
ni nō leserūt · ut quatenus ad alios qui
p eum ab miseri doloribus absolui sūt.
quod pulā ē ex greco ubi dicitur · solutis
ꝓpm̄ dolorēs mortis · Quod autē a deo
suscitatus sit ꝓbat p ꝓphētā dauid · &
ponit plures uersus psalmi · ses ad
hoc ꝓbandum sufficit · ille scilicet · Non
derelinques aiam meā in inferno · nec
dabis scm̄ tuū uidere corrupcōnē · Si
enim uerba ꝓphe ad pres · idest nō pa-
teris patre · aiam meā ad inferos des-
cendentem ibi detineri nec corpus me-
um sanctificatum corrupi ut in quinari.
Postea de dauid nō hoc ē intelligendū
ostendit · arguēs uidelicet de dauid pe-
nam mī patientes dicens · Uiri fres ·
licet audenter dicere de dauid quonia
defunctus ē & sepultus apud nos · & corpus
eius manentiū · et adhuc monumentū eius
apud nos sit · Unde patet · nō de seipso
eum dixisse · ne dabis scm̄ tuū uidere
corrupcōnem · sed ꝓphetauit de resur-
rectione ihū ꝑpi · qui neq derelictus est
in inferno · nec caro eius uidit corrupcōnē.
Quem suscitauit deus · cuius nos testes
sumus · qui ad dexteram patris sedet · &
misit in nos spm̄ scm̄ qui operatur in
nobis quod uidetis · Quod autem
exaltatus sit ad dexteram pris · ita ꝓbat
auctoritatibus dauid ꝓphete
dicens · Dixit dns dno meo sede
a dextris meis · Quod de dauid uel de
alio homine nō pt intelligi · Certissime
ergo surrexit · huic ihesum ita exaltatum
& spm̄ scm̄ misisse · quem scitis ihesum
vos crucifixistis · De ipsiera ꝓphia iohēl

Hec implenta ē ꝓphetia iohēlis &
post ignem spūs scī seuus ē uapor
ꝯpunctionis · Et dixerūt ad petrum & ad
reliquos apostolos · Quid faciemus uiri fres ·
Ad quos petrus penitentiam agite et
baptizetur unusquisq; uestrum in nomine
dni ihesu in remissionem peccatorum · & accipi-
etis donū spūs scī · ut ꝙdammodo uarijs
linguis loquar & nos · Et hoc erat signum
familiare in primitiua ecclia · quia fere
omnes ascendentes de lauacro loquebā-
tur uarijs linguis · Et nota quod aut per-
Baptizetur autē unusquisq; uestrum in nomine
ihesu ꝑpi · forma nāq; tradita a dno
qua exprimūt ēmitas dni in primitiua
ecclia sufficere ut apli uidebāt hac forma
uerborum · Baptizo te in nomine dni ihesu
ꝑpi · ut ita diceretur nomine ꝑpi · Aliis
uerbis pluribus ꝙhibitus ē eos ꝑpe
petrus · Et qui receperunt sermonē eius
baptizati sunt · & apposite sunt illo die
ipa die pentecostes circa tria milia
Et erant ꝑseuerantes in doctrina aplorū
& in cōmunione fractionis panis idest
eucharistie · quia in primitiua ecclia
crebro unanimiter conuenerūt ad par-
riendam eucharistiam · ut in communi-
one fractionis panis cordiam · qui sin-
gulis diebus cotidie ab aplis frange-
batur · Et & predia uendiderūt · &
posuerūt pretia ante pedes aplorū ·
qui singulis diebus mane ascende-
bant ad orationem in templū · postea
redeuntes distribuebat singulis pane
prout opus erat. De paralitico curato
Dum autē q̄dam a petro

die ascenderent petrus & iohes in templu
ad horā ordinis nonā. erat quidam claudus
a natiuitate· qui in glosa palatii dicit
iuxta portā templi que dicit speciosa/ spe-
ciali quoda ornamēto quod apposuit ei
alexander· ypiram· & ibidem ecclā posuit
herodes aquilam auream· & erat porta
ferri viroz mirabilis· iste claudus condie
portabatur & grabbato suo ad portā illā·
ut peteret elemosinam ab ingredientibo
in templum· Et rogabat petrū & iohēm
ut elemosinam acciperet ab eis· ci aste-
dissent in templū ad horam orōis nonā·
fuit enim cōsuetudo hebiroz tribus ho-
ris orare· Unde daniel dato edicto regis·
qualiber die bis tribus horis orabat·
ascendēs fenestram cubiculi sui· Et hoc ē
ysuetudo cōfirmata ab ecclā que eisdem
tribus horis orat· sabb tertia sexta nona·
quibus dns horā tertiā flagellatus est·
sexta· a cruce ascendit· nona animā posuit
Intuentes claudum petrus & iohes dixe-
runt· Respice in nos· Ac si dicerēt· Ac-
cipe inde pecuniā nram· nō habemus
quod porrigamus tibi· At ille intuens i
eos· sperabat se aliquid accepturū ab eis
Ad quē petrus· Argētū & aurū nō est
michi· Non enim erat suum quod re-
so-trahebat in usus paupum· qui reli-
querāt patrimonia sua· proicientes ea
ad pedes discipulorum· Quod autē habeo
hoc tibi do· In noīe ihu xpi nazareni
surge & ambula· Et apprehensa manu
eius dextra eleuauit eum· & statim
consolidate sunt bases eius & plante· &
stetit & ambulauit cum illis i templū
ambulās & exiliens laudās deum·
quod additum ē a luca· ut ostenderet
illud impletum· saliet sicut cervus
claudus. Et vidit eum omis ppls am-
bulantem· & laudantem deum· Et
repleti sunt stupore et extasi in eo quod cō-
tigerat ei· scientes quod a natiuitate
claudus fuit· Et cum videret petrum
& iohem ingredientes ad eos ad portā
que appellabat salomonis· Id est in ea
parte in qua stabat salomon dum oraret
Et videns petrus ppls admirantem
sup miraculo· locutus ē ad eos· Quid

Viri israhelite mirabamini quid admiramini & nos quasi
aut quid intuemini· quasi virtute nra
hoc fecerimus miraculo· Quasi dicat·
Non virtute nra hoc fecimus· sed deus
abrahā· deus iacob deus ysaac· deus
patrum nroz glorificauit filium suum·
quē nos quidem tradidistis & negastis
ante faciem pylati iudicante illo dimittī·
Et nos potius iudicastis barrabam di-
mittendum· Actoē eius id est nomis
inuocato & fides q̄ habita de eo dedit is-
mitegrum sanitatem in conspectu oīm
vestrum· Et nunc scio fres quod per
ignorantiam feastis sicut & principes
vri· Sz quia sic predixit deus ab ore
ppheta operatur impleri· Penitemini
igitur & conuertimini· ut cum venerint
tempa refrigerii a facie dni· sabb tepo
incarnationis· quod nulla fuit refrigerii
tempus· ut dixerat paulus· uenit salus iudeis
& redemptio ulteriz· deleant vra pcta·
Tunc enim plene delebuntur pcta· cum
virtute resurrectionis mors destruet
nouissima· & ei miserit cum qui pdica-
tus ē vobis ihesum xpm· quem opor-
tet celum suscipere· id est ad dexteā patris
sedere usq; in tempa restitutionis oīm
rerum· que locutus ē a sancto· p os oīm
ppheta· id est ad communem omnium
resurrectionem· Tunc enim venient
omia ea plebitur de expo predicto·
Et ponit exempla de his q̄ deuerti

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

dexpo & primitiuꝰ moyses. De
Loquebꝫ mundi seductoꝛ
uacuum aplis ad plm supuene-
runt sacerdotes & magistratus templi
& magnates siue omes quumq; quia ita
magnificabat eum quem ipi dampna-
uerunt quasi reum & seductu spaliꝫ
dolentes quia predicabat resurrectionē
quam ipi negabāt & miserunt manꝰ
in eos & posuerunt in carcere quia iam
uespa erat & no poterāt eos iudicare.
Multi autē qui audierunt uerbum corp
credidерunt & fuerunt qui eadem die
quo si fuit quinq; milia. Et hoc est quod
sepe legitur quia tria milia una die
quo si fuit ad fidem quod ipa die pen-
tecostes fm̄ est. alia die quinq; milia
Hora die Quia ostium inde-
gregum ad idem regnum catholi
fuit primapes sacerdotum. deest qui pri-
cipatum tenebant mo. Sigma quatuor
sacerdotes qui notam exprimunt. Ona-
mias fuit princeps sacerdotum. qui ci-
bus pminebat. & caypas & alexande-
et iohannes. Hꝫ post eum erat excelle
ciores. & quotquot erāt de gne sacer-
dotali & seniores & phariseꝰ traditionū
tuentes & scribe legis expositores. legis
suꝫ aliꝫ exponentes. Horp distinctione
frequenter habem̄ in euangelio. Et sta
tuentes eos in medio gaudij interrogauerūt
eos. In qua uirtute uel in quo nomine feci-
tis hoc. Tunc petrus spū sco plenus re-
dit. pmo questionem corp temerariam
ee ostendens. Si quid p beneficio iudica-
mur. idest ad iudices trahimur. & tāq;
rei arguimur. Quasi dicat. Scitote
nos arguitis. Notum sit uob omib;
quia in nomine dni ihesu xpi. que vos
crucifixistis iste stat sanus astat coram uob
que deus suscitauit a mortuis. Hic em
est lapis angularis a vobis edificantib;
reprobatus. & a nobis crucifixus qui p̄
ea a pte suscitatus. factus e in caput
anguli. idest fis & princeps duoꝝ popu-
loꝝ. qui in ipo angulari lapide sunt
uniti. & no e in aliquo alio saluꝰ. Non e
enim aliud nomen sub celo datum hoibus
qua nomine xpi in quo oport nos saluꝝ
fieri. Videntes autem petri & iohis constantiam
animaduertentes q̄ homines essent illiterati
& idiote admirabant. cognoscebāt eos quia
cum ihu fuerunt. Et quia prius ei eis
esse que sanata erat non poterāt eis contra-
dicere. Nota quod aliam hic habem̄ ethy-
mologiam huius nois idiota qua ab ysi-
doro. Aliam secundum ysidoꝝ idiota di-
quasi diuisus ab aliis. Vt enim diuisio-
ora aures mentemq; ne dicatur idiota
quasi diuisus ab intellectu sui sensus.
Sz secm̄ ethymologiam que hic ponitur
dicitur idiota quasi ab ydomate. Ydi
sue ergo idiote. quasi certi soli ydio-
mate lingue sue. Ydioma lingue hebree
sacris nominibꝫ. & nichil aliud. Fuerunt
autem eos foras ex omnium secedere. &
conferebāt adinuicem dicentes. Quid
faciem̄ hoibus istis. Manifestum e
miraculum quod factum est. negare no pos-
sum̄. Ut ne amplius diuulget com-
nemur eis ne ultra loquantur in nomine
hoc ulli homini. Et uocantes eos de-
nunciauerunt eis. ne omino loquerent
aut docerent in nomine dni ihu. Sed quos
petrus & iohes. Vos ipi iudicate an pul-
chrum obediendi sit deo sapiens an ve-
bis prohibentibus. Quasi dicerent. Gra-
tum prohibetes quod deus precepit. nos
estis audiendi. Vbi enim superior pre-
cipit & inferior contradicit. non e audi-

cidus inferior. Sic possumꝰ que audiuimꝰ & uidimꝰ non loqui. Ac illi cõmi-
nates dimiserũt eos non inuenientes quid
ꝑmittere eos propter populum. Dimissi
autẽ redierũt ad suos in ꝯspectu & annũcia-
uerũt quãta eis principes sacerdotum
& seniores dixissent. & quomodo eis respo-
derãt. Qui cũ audiissent unanimiter
leuauerũt uocẽ dicentes. Dñe qui fe-
cisti celum & terram mare & omnia que in eis
sũt. & qui spũ sco ꝑ os dauid patris nri
pueri tui dixisti. quare fremuerunt
gentes. et populi meditati sunt inania. astite-
rũt reges terre & principes cõuenerũt
in unũ aduersus dñm. & aduersus xpm eius
cõuenerũt enim in ciuitate ista aduersus
puerũ tuum ihm quem unxisti herodes et
pylatus cum gentibus et populis israel fecerũt
quecunq manus tua & consilium tuum decreue-
runt fieri. nunc dñe respice in minas eo-
rum. & da seruis tuis cum omni fiducia lo-
qui uerbum tuum. extende quod de hoc ver-
bo solet frequẽtari ꝓpositum. conuenerunt herodes
et pylatus facere quecunq manus et consilium
de decreuerunt fieri. Qui adhuc uerbo
uerbis suis & fieri. quia reuera in ipo cõ-
uenerunt ad quecunq manus tua & consilium
deus decreuit fieri illam passionem. ꝙ
passio illa erat bona actio autem mala.
Et cum ce. Du orassent motus est locus in
quo congregati erant. & erant omnes impleti
spũ sco. loquebantur
verbum dei cum fiducia. De mutua cari-
tate nre apli
Et multitudinis credentium erat cor unum et
anima una. nec quisq eorum que possi-
debat aliquid esse suum dicebat. sed
erant illis omnia communia. Et gratia
magna erat in omnibus illis. Neq enim
quisq egens — erat inter illos. Quot-
quot autem erant possessores domorum
aut agrorum uendebant & ponebant pretia
ante pedes apostolorum. Diuidebatur autem
singulis prout opus erat. Ioseph
qui cognominatus est barnabas ab apostolis
quod est interpretatus filius consolationis leui-
tes cyprius genere. cui erat ager uen-
dit illum. et posuit pretium ante pedes
apostolorum. Unde cum uoluisset leuites ne-
deret non erat licitum. quia leuiti non ha-
bebat hereditatem in terra addita est cypros
genere ut ostenderetur. natus in dispersione
et inter gentiles licebat eis uendere.
Sed et inhærendum uerbo dei et tenendum
erat fuisse socium pauli. non illum qui ei
matthia sortem et quando cecidit sors
super matthiam. quod quidam asserunt.
ut dicit beda. minus mouentes. quia hic
barnabas. ille barsabas appellatur.
Hic filius consolationis. ille filius gens-
tor putatur. Unde lucas nomini interpre-
tationem addidit. ut huius ad illum dis-
crepantiam insinuaret. De morte ananie
Quidam autem quidam et saphire
uxoris ananias cum saphira uxore
sua uoluit esse in collegio ut ostenderet. ut
haberet necessaria uite sine labore et
ita licitum uoluit sibi acquirere. Et cum
uenisset totum pretium agri uendidit ponit
ad pedes apostolorum. non soluus uoluit defrau-
dauit de pretio agri conscia uxore medi-
am pretii sibi reseruans reliqua ad pedes
apostolorum ponens. Quod statim prudens
petrus in spũ ait. Anania cur tem-
tauit satanas cor tuum mentiri te spũi
sco. Cur fraudasti de pretio agri. Non
es mentitus hominibus sed deo. qui scrutã-
tur corda. & uidet omnes qui locutum-

mendacium. Audiens ananias hec verba. cecidit & exspirauit. Unde licet in euangelio dñs dixit. si quis percusserit te in dexteram maxillam pbe ei & alteram. tamē in primitiua ecclia quēq; ex ercuit vindictam. Quando enim primo promulgatur leges. solet ad eas sanctiendas graues vindicte exerceri. ut rigore legis promulgate sanctiat severitas vindicte. Unde in principio legis. pro collectione lignorū in sabbo lapidatur homo. In principio sacerdocij duo filij aaron ignē cōsumpti sūt. p oblato igne alieno. Sic ananias defraudēs de precio corruit. exspirauit pro terrore aliis maiorem inducendo quia tanq; ultor vindicta magnū timorem aliis incussit. Et factus ē timor magnus in omnes qui audierūt. Et ē cōtra pacto. quia solitus viri mortem aute ingressū ecclesiam pauci audierūt. Surgentes autem iuuenes asportauerūt virum ciuitatis. & sepelierūt. Et fm ē quasi horarū trium spacium & ingressa eius mulier. Ad quā petrus. Dic mihi mulier si tanti agrum vendidisti. Ad quē illa. Etiam tanti. Ad quā petrus. Quid utiq; conuenit vobis spm dñi temptare. Ecce pedes eorū qui sepelierūt virū tuū stant ad ostium & efferēt te. Et si breuiter dicere. Morieris. Cui enim sepelium mortuus ē. Que corruit ocissime ad pedes eorū & exspirauit. Quia fuerūt conscia fraudis. Et iuuenes ingressi inuenerūt eam mortuam. & asportauerūt & sepelierūt ad virum suum. idest iuxta uirū suum. Sint enim assuetudo hebreorū uxores sepelire iuxta viros. ut quidā nonē carnis sequētur. quidā puluerē. & quia mulier. formata ē a viri costa.

Per manus de signis q fiebāt aute apl̄orū fiebāt ab apl̄is. signa & prodigia. multa in plebe. Erāt q omēs vnanimit in porticu salomonis. Ceteroq; autē infidelium audebat se ficte quēq; illis. quia territi erāt exemplo ananie. Et augebant credentium in dñō multitudo. coponebant in plateis infirmos in lectulis & grabbatis. ut veniente petro umbra corpis illius obumbraret liberarentur ab infirmitatibus suis. Quia petrus pulegrinatus in miraculis ē. & maiora legitur fecisse q̄ xp̄c. Et inde quia grabbata p̄ dicitur. lectisternia pauperum in quibus nichil corpi substernitur. sed tm capiti supponūtur substamenta. Exurgēs autem princeps sacerdotū & sadducei. repleti sūt zelo. & miserūt manus in apl̄os. & posuerūt eos in publica custodia. idest in carcē. Notandum cum supra pluraliter dictum sit principes sacerdotum. hic dicat singulariter. quia motiuus fuit vnus corpis filij ananias. Unde quoq; quia sadducei dicti sūt quasi sedecei. a sedech quod interpretatur iustitia. Unde melchisedech. quasi rex iustitie. Usurpabāt enim sibi nomē iustitie cū essent iniqui. Sadducei sūt sadoch sacerdote. a quo trāstulit dñs sacerdotium ad abyathar. & gloriabāt se ee de genere eius. Isti consentiebāt principibus sacerdotum in psecutione apl̄orum. q̄ predicabāt resurrectionem quam

xpi negabant. Quo p angelu de carce

Angelus aute dñi nr eduxit

eos nocte aperiens ianuas carceris · et educens eos dixit. Ite et loquimini in templo plebi omia verba vite huius. Sicut xpiane · quod addere no fuit necessarium · nia iam famosa erat secta xpianorum · Sed o est aute intelligendu angelum aperuisse ianuas carceris · sed quod dictum e aperuit · sic accipiendu e · ac si dicatur . Ita duces eos · ac si iame essent apte · Credendum em est iuxta quod tradiderut sca claustra ianuis ductos ee de carce · Quod scm e ad corpis affirmationem et inde corpis affectionem · Sca quomodo resurrexit thomas xpm in carne et ossibus claustris ianuis ad discipulos intrasse · cum serpm viderent claustris ianuis eductum esse · Iudei quoq dicebant corpus xpi sublatum furto de monumento · quo furto dicebat et apostolos eductos ee de carce claustris · Hinc precepto angeli intrauerut apli diluculo in templu · et docebat plebem · quia precepat angelus ut predicarent in templo · scilicet in loco celebri et a sacerdotibus frequento. Quod obstupuerut illis ductis

Audientes aute princeps sacerdotum et qui cu eo erat · uocauerunt concilium ut deliberarent quid faciendum esset de eis · Ad hoc em fuerunt in carcere positi · ut ad iudicium trahentur Et miserut ad carcere ut educerent. Cumq reuisi essent ministri · nuciauerut dicentes sicut inuenerat · Carcerem quidem inuenimus clausum cum omi diligentia · et stantes ad ianua custodes · apertis aute nemine inuenimus intus · Ut aute audierut hos sermones magistratus templi et principes sacerdotum · ide sunt potentiores et sapientiores · ambigebat quomo hoc fieri posset. Et ecce quidam aduenies dixit eis · Viri quos posuistis in carcere stant in templo · et docent plebem. Tunc abiit magister · ait cu ministris · ide est princeps sacerdotum · et magistratus singulas plebi · et modo eodem cum precedentibus · non cum violentia · adduxit eos timentes plebem · ne lapidarent eos · Apls enim plebs fauebat eis · et statuerut eos in concilio · et air illis princeps sacerdotum · Precipiendo precepimus vobis aute scilicet pontificali · ne docetis in nomine isto · scilicet in nomine ihu · et ecce repleuistis ierusalem doctrina ura · Et quid multis inducere sup nos sanguinem hui hoiis · ide est sanguinis iudicium · Quid nisi arguitis nos qui reos sanguinis innocentis · predicando eum innocentem que nos damnauimus · Et respondentes petrus et apli dixerunt · Magis oportet deo obedire quam hoibus · Deus patrum nrorum suscitauit ihesum quem uos interemistis suspendentes in ligno · et exaltauit illum ad dexteram suam · et nos testes sumus horum verborum · et spes sca que dedit in nobis non solum obedientibus sibi · in quo ad peccata vos quoquo modo · Et si dicat · Certa vobis si velitis obedire · Hec audientes discentes cedebant · cedibus suis ·

Tunc surgens quidam ex phariseis nomine gamaliel in concilio · legis doctor honorabilis omni plebi · precepit ut ad breue amouerentur · Iste gamaliel ut dicit in ystoria quadam · discipulus fuit discipulus apli · ut michi dem · et de consilio apli · mirer · in deos ut sepe

Xpi?

uiginti ut supra eos aduersus eos locaut? ergo et gamaliel in concilio in hunc modum. Viri israhelite attendite vobis quid facturi sitis super hominibus istis. Quasi dicat. Non debetis subito iudicare. sed expectare. quia si opus eorum est. opus hominum perdestruet. Si autem est opus dei stabit. non pt destrui. Et hoc ondit exemplo theode et iude gamaliel. Theodas magus ut ait iosephus dicebat se esse quem. ad cuius persuasionem multi uenditis rebus suis et sublatis ex urbe facultatibus. venerunt ad ripam iordanis. et precepit se fluuium post triduum ut diuideret iordanis et trasiret siccis pedibus sicut trasierunt. Et dum expectaret in triduo illo supueniens procurator presidis syrie ei multitudine eorum multos ex eis occidit. et capud ipsius theode ad iherosolima perportauit. Aliud ex

Post hunc exstitit emplum de cod Iudas galileus diebus professionis. idest descriptionis tributalis ab augusto fac. qui numquam solitus est censu capitis. profitebatur se subditum romano imperio. Iste iudas galileus siue essenus genere ut tradit iosephus persuadebat iudeis ut negarent tributa romanis. asserens eos qui decimas et primicias deo soluebant non debere tributa soluere hominibus. Et in tantum preualuit hec eius doctrina. ut plurimi et magna pars populi quereret ab ipso duo an soluenda essent tributa cesari an non. postea periit ipse. et quotquot ei consenserunt. Ergo exhortatione gamalielis uocatis apostolis flagellauerunt eos. et flagellatos dimiserunt. prohibentes sub comminatione mortis ne amplius loquerent in nomine ihesu. Et illi quidem gaudentes a conspectu concilii. quia digni habiti sunt pro nomine ihesu contumeliam pati. Hec quidem erat eis tanta robur fidei. qui nec ullis prohiberi poterant nec flagellis. idest non destiterunt primo uerbis prohibiti. modo flagellis cesi. De causa murmuris

In diebus illis crescente xpianos. numero discipulorum. idest xpianorum. qui eo tempore dicebantur discipuli. fiebat murmur grecorum. idest aduenarum gentilium qui conuersi fuerant in ciuitate ut uidetur. qui fuerant in dispersione nati. et inter grecos nutriti aduersus hebreos. eo quod despicerentur. eorum uidue in ministerio cotidiano. quia inique uidebantur magis erant pie. et ideo alias preferebatur in dispensatione administratione cotidiane. Et pt intelligi ea murmuris duplicat. uel quia inique grecorum in cotidianum ministerium non admittebatur. uel pt ministerio cotidiano minus grauabatur. forte faciebat eas focarias et huiusmodi uilia administrare. Videtes autem apli murmurationem ea orta pro administratione uiduarum. quas ideo necesse erat administrare. quia ipsi ad hoc non poterant sufficere ut distribuerent. conuocantes multitudinem dixerunt. Non est equum nos relinquere uerbum dei et ministrare mensis. Considerate ergo fratres ex uobis uiros bone testimonii septem plenos spiritu sancto et sapientia. quos constituamus super hoc opus. ut ipsi ministret et presint ministratibus. nos uero orationi et predicationi uacabimus. Et placuit sermo iste multitudini. et elegerunt

septem · stephanū salꝫ & philippum · & prochorum · & nicanorē · & thimonē · & parmenam · & nicolaum aduenā antiochenum · qui solus dicitur ē aduena · uel quia solus erat aduena · aut quia notabilis erat futurꝰ · dicit aduena · quasi alienus · Hos statuerūt illi qui elegerāt ante conspectum apłoꝝ · & orantes apli imposuerūt eis manꝰ · Horum vicem habēt in ecclia archidiacones · propterea instituti · ut portet pondus negotioꝝ epoꝝ · ut epi liberius vacent doctrine & orationi · Sz epi nri tēporis quia deprehenderūt archidiacones ad hunc modū administratione minus circūspectos · prouida quada cautela dant opam huic āministrationi · Et unde quia apli orantes legūtur eis manus imposuisse · ideo in ordinibꝰ fiunt orones · hac auctoritate in quibusdā ecclesiis manus imponūtur · diaconibus in ordinatoribꝰ ubi inuenerunt auctoritati bede · Quod enim dicit ē · et orantes imposuerūt eis manꝰ · dicit intelligendū ee sm̄ post · quia prius ordinauerūt ministros sacri altaris & dnici sanguinis · & tūc eis manus imposuerūt · Unde et sacerdotibꝰ cū ordinantur manꝰ imponitur · Et ubi dicit crescebat · et multiplicabatur nūs discipuloꝝ · ut sm̄ · Multa erā turba sacerdotū obediebat fidei · De Stephanus comendatio beati plenus gratia et stephani fortitudine faciebat prodigia & signa multa in populo · Surrexerūt autem quidam de synagoga libertinoꝝ · id est manumissoꝝ · qui cū prius fuissent serui · postea facti sunt libertati donati · & sic de seruili condicōe facti sunt · qui p

mo restiterūt fidei xpi · Et cyrenensium a cyrene ciuitate · Et eoꝝ qui erāt a cylicia & asia minore · que sibi proxime sunt · disputātes cum stephano · & no poterāt resistē sapientie & spiritui scō qui in eo loquebatur · Tūc submiserunt viros falsos testes qui testificarētur eū dixisse blasphemiam in deū & moysen · Et dixerūt duo falsi testes · Homo iste non cessat loqui contra locum scm̄ & moysen · Quasi dicāt · Detrahit templo & legi · Audiuimus enim dicentē qm̄ ihesus nazarenꝰ destruet locum istum · & mutabit traditiones quas tradidit nobis moyses · Et omnes qui habitabāt eū sedentes in consilio videbāt faciem eius qi faciem angeli · Et dixerūt ad eū principes sacerdotū · Numquid hec sic se habent · Tūc aggressus e stephanus facē magnū sermonē · Et q arguebat de blasphemia in deū & moysen · ideo premittit principio sermonis comendationem dei dicēs · deū qui locatꝰ e patribus & ephesi esse deū maiestatis & glorie · Et primum ascēdit ad comendationem moysi incipiens ab alcioni · deinde comendatione patrum a quibus descendit moyses · Inchoat itaq ab abrahā · quomodo egressus de chaldea venit in mesopotamiam · & inde in charran · & inde in iudeam · Ut in mgt · De sermone eiusdem. fres & pres audite · Deꝰ glorie apparuit primo abrahe cū esset in mesopotamia · priusq moraret in charran · & dixit ad illū · Exi de tra tua & de cognatione tua · & veniam addit in genesi · scil & de domo patris tui · sed a stephano prēmittitur · quia sciebat loquebatur · Historiam breuit tangit quasi notorium · Sz videt obloqui libro geneseos ·

ubi audetur generi · quod post mortē
pris salē thare dictum fuit hoc abrahe
in quo constat quia mortuus ē ubi fili
us cū eo habitauit · et ita dicit ē in char
ran · Quid ergo ē · quod hic dicit pri
usq̄ moreretur in charra · Potuit ei ub
libet dici · Vel ubi dictum · et intellige ad il
lum supple in carran · postea · siue ubi
libet dictū sit · siue nō · quomodo dictum
ē ei ego de terra tua · Aliquid iam exierat
de chaldea · Ideo adhuc tenebatur
ibi spe et desiderio redeundi · Preceptum
ē ergo ei ut exiret mente qui iam exierat
corpe · Vel pt dicā · qm̄ mesopotamia et
charra in chaldea fuit · et ita de chaldea
egressus · idest de quadam pte chaldee ve
nit in mesopotamiam · in aliam scilē pte
chaldee · et inde venit in charran · que
adhuc erat in mesopotamia · Tunc exiit
exiit de tra chaldeoz quantum adhoc quod
intelligitur · bis deū · et postea venit in
charran · et inde idest de charra · postq̄
mortuus ē pr ei⁹ trāstulit eū dns in
terrā istā in qua uos habitatis · Vel tunc exi
it de terra chaldeoz mente · et inde scilē
post depositionem illius voluntatis · post
mortē patris translatus ē in terrā istam ·
Vel si intelligatur deū in charra · plane
legitur · hec libera · Et inde qm̄ in hebreo
habetur de ur chaldeoz · idest de igne
chaldeoz · Chaldei em adorabāt ignem
et p ignē trāsmittebāt paruulos suos · sicut
nos p aquā baptismatis · Et traditur he
brei · quod quia thare et filii ei⁹ cū essent
in chaldea nolebāt adorare ignē · pecti
sit in igne a chaldeis · et combustus ē coram
fratre abraham · Abraham vero a dno
liberatus · Unde sepe dictū ē ei a dno ·
Ego sum dns deus tuus · qui eduxi
te de ur chaldeoz · Prosequitur narra
ostq̄ autem dns ·

Liberatus ē cū pre suo thare et
nachor fre et loth nepote et tota familia ·
venit in charran · Et inde post mortē
pris ibi remanēte fre nachor · Venit
in ydeam · et nō dedit deus illi hēditā
tem in ea · nec passum pedis nec eam
minimā ptem · quia michil ibi possedit ·
nisi titlo empcionis · Speluca em cum
agro nō hēditate possedit · sed pecō emit ·
ab effron filio seor etheo · sed repromisit
dāe in hereditate illam semini ei⁹ post
rpm · cum nō haberet filium dicēs · Crit
semen tuū accola · idest pegrinū in tra
aliena quadringentis et trigita ānis · et
in pte finū temptis subicient eos ser ui
tuti · et male tractabūt eos egyptij · qr
centū et quadrigita quatuor ānis fuerut
in seruitute egypti · Et gentem cui ser uie
rint ego iudicabo dicit dns · Et post
hec exibūt · et seruiēt michi in loco isto ·
Hic ordinatio cōstructione fre · michil
scrupuli suggerit · Inde hos quadringē
tos trigita annos computat rabanus
a die qua facta ē hec promissio abrahe · usq̄
ad ingressum iacob in egyptū · cui cōsen
tire videt apls dicēs · Que post quadri
gentos triginta ānos facta ē lex · Quo
Beda quidam quadringenti
et augustinus centum ānos
qr deus tm ysaac · vocabit tibi semē ·
adhereres huic ver bo · cōputat quadri
gentos et triginta ānos a natiuitate ysa
ac · usq̄ ad mortē duoz regū · scilē seon
regis amorreoz · et og regis basan · Pro
sequitur exinde hystoriam breuiter

stephanus · t dedit testimoniu circumcisionis dicens · Et genuit ysaac et circucidit eum octauo die · Et ysaac genuit iacob · et iacob duodecim patriarchas · Et patriarche emulantes ioseph uenumdederunt eum in egyptum · id est negociatoribus · qui transtulerunt eum i egyptum quod birnitia · transit · Et erat deus cum eo · t eripuit eum ex omnibus tribulacionibus suis · t dedit ei sapientiam t graciam in conspectu pharaonis regis egypti · t constituit eum ppositum super egyptum t omem domum suam · postea fames t fames in uniuersa terra · t audiens iacob frumentum esse in egypto · primo misit filios · postea ipse cum septuaginta quinque animabus descendit in egyptum · de quo scriptum est secundum librum geneseos · qui cum septuaginta sex animabus descendit · t si computatur ipse iacob t ioseph · non fuerunt nisi septuaginta cum duobus filiis ioseph · sed lucas addidit quinque p abundantiam · computans nepotes ioseph · sequens editionem septuaginta · q magis erat auctenticus · Quia nisi sequeretur forte minus crederetur ei · t oppinione suspectum haberetur · Et defuncto ipse iacob in egypto · t patres nri sicut duodecim patriarche · t translati sunt in sychem · Hoc de solo ioseph legit · quia filii israel ad eius peticionem ossa eius de egypto transtulerunt · que etiam ppheticse legitur · t sepultus est in sychem · Oppinio bede de eodem ·

Q uerendum tamen hieronimo qui in hystoria pauli dicit se transisse p sychem · et ibi uidisse sepulchra duodecim patriarcharum · primo ergo translati sunt in sychem · t inde postea sunt postea in sepulchro · quod emit abrahan precio argenti a filiis emor · filii sychem in spelunca duplici quam emit quadringentis siclis ab ephron filio seor ethei · sita in abrahamo · ubi sepultus est adam cum eua · filii abraham cum sara · ysaac cum rebecca · iacob cum lya · Sz quid est quod dicit in sepulchro quod emit abrahan a filiis emor filii sychem · cum constet abrahan emisse sepulchrum ab ephron ethei · Ideo construitur quinta sic ibi · Translati sunt in sychem dico empcam a filiis emor · filii sychem · Et quid est quod dicit emor filium sychem cum ostendat sychem fuisse filium emor · Potest esse quod fuerint duo sychem · quorum alter dicatur a luca pater emor · alter dicat in geneseos filius eius · Vel ita ordinata constructione · ut iugis principium pmoris et finis hoc modo · A filiis sychem filii emor · t ita hic locus congruit libro geneseos · Ut ergo omnis excludatur dubitatio · ita construat lectura · Translati sunt in sychem · sychem dico empta a iacob · scilicet a filiis sychem filii emor · Sic si dicetur · In illam sychem quam emit iacob non abrahan · t inde ppria posita sunt in sepulchro quod emit abraham ab ephron ethei · scilicet in abrahamo · Edit stephanus ad ordinem hystorie

R edit postea stephanus ad ordinem hystorie · quia quodamodo digressus fuerat · t ostenditur ei quod dicat · post hec exibunt t seruient michi loco isto ·

Cum aute appropinquaret tempus
repromissionis creuit populus & multi-
plicatus e in egypto · quo adusq; sur-
rexit alius rex in egypto · ignorans
beneficia ioseph · deest immemor bene-
ficior eius · hic afflixit patres nros ·
ponens necari paruulos · & eo tempe
quo dedit edictu occidendi paruulos ·
natus e moyses · et fuit gratus deo ·
Vide quomo descendit ad comedacone
moysi · quia arguebat blasphemasse
in deum & eu · Cu aute impleti essent
tribus mensibus in domo patris sui pro-
iectus e in flumen · et sustulit eu filia
pharaonis que venerat ad flumen
ut lauaret · & enutriuit eu sibi in filiu ·
Et eruditus e moyses omi sapientia e-
gyptioz · & erat potens uerbis & op-
sus · eloquens et fortis · Cu aute esset
quadragenariu annoz · uisitauit fres suos
filios israhel in terra iessen · Vbi occidit
egyptiu iniuriante ci hebreo · putans
fres intelligere · sicut ipe intelligebat
spu · quod & magnu ei dns dabit filios isrl
de manu egyptioz esse liberatum · Qui
illi no intellexerut · Et ci sequenti die
uellet reconciliare duos hebreos rixantes
qui iniuria faciebat alteri · remordebat
eum dicens · Quis te constituit iudice sup
nos · Numquid me uis occidere sicut heri
occidisti egyptiu · Quo audito timuit
moyses · & fugit in tra madian · & ibi de
sedit supra puteu · Erat aute sacerdos madian · septem
filias habens · quas cu uenissent ad puteu
hauserunt aquas · & uolentes implere
canalia ut adaquarent oues patris sui ·
uenerunt pastores & eiecerunt eas · Surrexit
aute moyses · & defendit eas · & adaquauit
oues earu · Cumq; reuerse fuissent ad
raguel patrem suu · dixerunt ei · Quare
tam cito uenistis hodie · Qui dixerunt ·
Vir egyptius liberauit nos de manu pa-
storu · & hauriens aquas dedit gregi
potum · Dixit aute ad filias suas · Vbi
est · quare dimisistis hominem · Vocate
eu ut comedat panem · Placuit aute
moyses habitare cu uiro · & dedit
sephoram filiam suam uxorem · Que
peperit filiu · & uocauit nomen eius
gersam · dicens · Aduena fui in terra
aliena · Et alterum uocauit eliezer ·
dicens · Deus patris mei adiutor meus
& liberauit me de manu pharaonis ·
Multo aute tempore elapso · mortuus
est rex egypti · Filii aute israhel ingemue-
runt in seruitute · & clamauerunt · Et
ascendit clamor eorum ad deum ex
operibus seruitutis · Audiuit ergo
deus gemitum eorum · & recordatus
est pactum quod pepigerat cu abraham
& ysaac & iacob · Et respexit afflictionem
eorum · & dixit moyses pascebat oues
iethro cognati sui sacerdotis madian ·
Et adduxit gregem ad interiora deserti
& uenit ad montem dei horeb · Et
apparuit ei dns in flamma ignis de
medio rubi · Et uidit quod rubus arde-
ret & non combureretur · Dixitq; moyses
Transibo & uidebo uisionem hanc
magnam · quare non comburatur rubus ·
Cumq; uidisset dns quod pergeret ut
uideret · uocauit eu de medio rubi ·
dicens · Moyses moyses · Qui respondit
Ecce adsum · Dixitq; ei deus · Ne
appropies huc · Solue corrigiam de pe-
dibus tuis · Locus enim in quo stas terra
sca e · Vidi afflictionem plebis mee qui est
in egypto · & gemitu eorum audiui · et
descendi liberare eu · Et nunc ueni mit-
tam te in egyptum · Hic moyses que
negauerat dicens · Quis te constituit
principem sup nos · misit deus prin-
cipem & redemptore eos de seruitute
egypti · cu manu id est ope & auxilio
angeli qui apparuit in rubo · Hic e-
duxit eos faciens prodigia & signa
in terra egypti · & in mari rubro · et
in deserto anis quadraginta · Idem moy-
ses dixit filiis israhel · Propheta suscita-
bit uobis dns deus patru uester · de
fratribus uris · tanq; me audietis ·
Hic e moyses qui fuit in ecclia · id est in
congregacone populi israhel · in solitudine
sinai cum angelo · qui loquebat ei &
patribus nris · qui acceperit
uerba uite dare uobis · cui noluerut
patres uri obedire · sed repulerut eum ·
et auersi sut cordibus suis in egyptum
ad aaron dicentes · Fac nobis deos qui
precedat nos · & fecerut uitulu · & hostias
ei obtulerut · Comedat tabernaculu ne
Postea quia uidebat locu scm
dicebat eu deprauare locum
scm · subdit de comedacone tabernacli
quod dem & tabernaculu testimonii · id est
quia in eo erat archa testimonii · uel
quia ante fores tabernaculi cause sub
testibus diffiniebatur · Tabernaculu
migrationis testimonii fuit cu patribus nris
in deserto · sicut disposuit deus loques
ad moysen · ut faceret illud secundum
formam quam uiderat in monte · Quod fuerat

pres urb' usq; in diebus dauid. In diebus autē salomonis templum tabernaculo successit. Postea incepit eos arguere postq; purgauit se a crimine sibi a falsis testibus obiecto. uos inquit dure ceruice & incircūcisis cordibus et auribus. uos semp spiritui sco restitistis sicut & pres uri. Quē pphetarū no fuit psecutus pres uri. Hec audientes discindebantur cordibus suis. & stridebāt dentibus in eum. Quo lapidauerūt

Cum autē eēt stephanum.

Stephanus plenus spū sco intendens in celum vidit gloria dei. & ihm stantem in humana forma a dextris virtutis dei. Statim apparuit ei crucifixus. ne turbaret lapidandus. Ego enim pro qb stabat se passū et subuenire ostendebat quia strenue pugnaret & ut admiraret. Et re enim inquit. uideo celos apertos & filium hois stantem a dextris dei. Tunc exclamantes uoce magna clauserūt aures suas quasi abhorrentes blasphemiam audire. Et impetū fecerūt unanimit in eū. & eiicientes eū extra ciuitatē lapidabāt. In hoc secundū legē se agere estimantes. quia secundū legē blasphemū ducebāt extra castra. & ibi lapidabāt cū omnis ille populus. Et testes duo falsi falsi qui primi secundū legē tenebātur lapides mittere. quia in lege dictū e de blasphemo. para manū testiū lapidabāt eū. deposuerūt uestimenta sua ne inquinarentur tactu illius p nimio furore secus pedes adolescentis qui uocabat saulus. qui ea uocatus e paulus. Cui teste beda. dominicor diter in hoc prouidit. quod no e manū eius sanguine innocentis pollutū. sed immo lapidantiū uestimenta seruauit. & consensit eis. Unde tanq; dignus morte periret. nisi deus ei p gratiam penitentia inspirauit. lapidauerūt ergo stephanū inuocantem & dicentem. Dne ihesu suscipe spm meū. sicut & expe rit. In manus tuas quēdo spiritū meū. ponens autē genibus clamauit uoce magna dicens. Dne ne statuas illis hoc pcm. quia nesciūt quid faciunt. Multi enim ex eis pm occidendo estimabāt se implere legē iuxta quod dns predixerat. Ueniet hora ut omnis qui interficit uos arbitretur obsequium se prestare deo. Et cū hoc dixisset obdormiuit in dno. Et facta e psecutio magna in ecclia q erat in hierosolimis. ex quo beato stephano uno de principibus cepit & quasi primitiuo septē diaconoꝝ cepunt alios psequi & uicissim in eos qui omnes discipuli preter apostolos qui ut pastores greges ceteris circumstantiores dispersi sunt p regiones iudee & samarie fugientes a facie psecutorū iuxta quod pceperat dns. Si uos pseqti fuerint in una ciuitate. fugite in aliam. Curauerūt autē stephanū uiri timorati. idest iuxta morem terre diligentem cura adhibuerūt sepulture. et fecerūt planctū magnū sup eū. Cui apli prudentes quod ad gentes erant postmodum transituri. prouidentes fidelibus qui erant hierosolimis remansuri. ordinauerūt iacobū alphei epm hierosolimoꝝ. & imposuerūt ei manū petrus & iacobus & iohannes.

Deo autē a patriarchis no qua a tēpore epi sed hodie consecrantur. De prima

Saulus psecutione sancti.

Vero deuastabat ecclīam introiens p domos trahens uiros & mulieres. & dabat in carcere. nemine tunc audebat

dño cuſtodiente manꝰ eius ne ſanguine
innocentium polluereꝛ. Qui autē diſ-
perſi fuerāt. ꝓtrāſibāt de loco ad locum
euāgelizantes uerbum dei. michilomi-
nus quia diſpu. ſi cōſtitues in ꝑdicatione
euāgelij. philippus autē diaconus
ſcandus a stephano. deſcendens i ciuitatē
ſamarie. ꝑdicabat ibi xp̄m. et intē-
debat curbe unanimit hiſ que a phi-
lippo dicebant audētes miracla que
faciebat. quia multos demoniacos liberā-
bat multos paliticos ſanabat et clau-
dos erigebat. Erat autē ſimon magꝰ
ibi ſeducēs gentem. cui aſſistebant omēs
a minimo uſq; ad maximū. quia ma-
giis artibus mira faciebat. Unde di-
cebāt ipm hunc esse dei magnam
eſtimātes gplsen esse ut angelū. ut dei
filium. quia multis cogr demeruerat
idest magiis artibus ſubuertere. Cui
credentes philippo euāgelizāti de regno
dei. in nōe ihesu xpi baptizabantur
uiri et mulieres. Et ſimon ſimulauit
se credē et baptizatus e. Videns enim
philippum fieri miracla qualia et quanta
ipe facere nō poterat. nec in facile puta-
bat ex quadam industria fieri et deo
ſibi baptizatus e ut ei familiarius ad-
haereret et addiſceret artē qua ſibi poſ-
ſet facere. De penā de ſymonis magi

Cum autē audiſſent apli qui e-
rant ihoſolimis quod recepiſſet ſa-
maria uerbum dei. miſerunt ad eos pe-
trum et ioh̄em. Qui cū deſſent oranerunt
pro ipis ut acciperent ſpm ſanctū. nondum
enim in quēquā illoꝝ uenerat. ſed
baptizati erant in nōe dñi ihesu. tūc
illis ſcis. nondum deſcenderat. Conſtat
enim quia inuiſibiliter ſpiritū ſanctū acce-
pant cū baptizati eſſent in nōe dñi ihesu
xpi. Tunc imponebat manus ſup illos.
et accipiebāt ſpm ſanctū. Ideo p uiſibili ſigno
ondebat. cū ſingulis omnibus loquebant.
Conſtat huic philippū fuiſſe diaconum
nō aplm. quod tamen uidet ex gloſa ſup
matheū. quia manꝰ impoſitionem reſeruant
aplis. que ꝓpria reſeruatur epiſ ecclie
ruis. idest epis. qui manus imponit. et
fronte linit in confirmatione. ubi datur
ſpiritus ſcs ad robur. Si enim philippus
iſte aplus eet. ſuum baptizatis manus im-
poneret. nec ad hoc alios eſpectaret. Cū
autē ſimon magus audiſſet quod ad impo-
ſitionem manuū aplorū daretur ſpiritus
ſcs pecūā eis quadā industria hoc ab eis
fieri. et hoc poſſe ab eis ꝑ ꝑcia operari.
obtulit eis pecuniā dicens. Date michi
hanc potestatem. ut cuiuscūq; manus impoſuero
accipiat ſpm ſanctū. et ſic uoluit emere hanc
potestatem ad lucrū. Ad que petrus. pecu-
nia tua ſit tecū in ꝑditionem. Quod ꝑ ſic
diſtinguit. ne uideat imperari pecunie. Pe-
cunia tua ſimplē ſit ducēs te in ꝑditione. Ad
imperādo aut. in ꝑditionem pecunia tua te-
cū ſit. idest pecuniam tuā habeas ꝑ pro ea
pena eternā tuas. Ea enī cū ſentētiam
maledictis proferit. nō ex uoto ultionis.
ſed ex mentis uſtrie in eam impetu. Sit
et tibi ꝑs in ſermone iſto. ut admanuum
tuarū impoſitionem dei ſpe ſcē. cor enī
tuū nō eſt rectum coram deo. Penitēciam
itaq; pro hac nequitia tua age. et roga
dñm. ut ſi forte remittat tibi hoc cogita-
tio cordis tui. In felle enim amaritudinis.
et obligatione iniquitatis uideo te eſſe. Ha-
bebat petrus in ſpū cum ſentētia non
actum. ſed ad hoc eū hortatur ne eius
offitium. Symon autē ſciens ſe indignū
audiri noluit orare. ſed ait apoſtol
precamini pro me. ut nil ueniat ſup
me horū que dixiſtis. Petrus uō et
ioh̄es redibāt ieroſolimā. et multis
ciuitatibus ſamaritanorum euāge-
lizabāt. De eunucho baptizato a philippo

Angelus aute dñi locutus est ad
philippum dicens Surge & vade
cont meridianum · ad viam que descendit
a ierusalem in gazam · Desert p grecia descen-
dens · in affricam · Hec sola gaza destructa
& vetus aute gaza que olim thamar dicit
chananeorp urpora egyptum destructa
erat · & loco eius edificata & alia · Et surgens abijt · Et ecce vir ethiops eunuchus
potes erat · in domo candacis regine · qui
erat sup omes gazas eius · erat cu ad ado-
randu · eunuchorp custodire thesauros pote-
rum · Venat adorare in ierlm · Et ut cita
traditur · in alijs hystorijs · p eu misit
templo multa dona in ierlm candacis re-
gina ethiopum · Et inde quia omes re-
gine ethiopu dicebatur · candaces · sicut
romani imperatores cesares dicebant ·
Nec habat regimen regio nisi a femi-
nis · Omnia reuteret ethiops ille sedes
sup curru & leges ysaiam ypsam dñi
spc philippo · Accede & adiunge te curu ·
Accedens aute philippus audiuit eum
legentem ysaiam ppheta & dixit · putas
ne intelligis que legis · Qui ait · Et
quomodo possum intelligere si no aliquis
ostenderit michi · Et rogauit philippu
ut ascenderet · & sederet secum · Erat aute
locus scripture qua legebat · qui dño pro-
cunte sic legendus occurrerat · Tanq
ouis ad occisione ductus est · & sicut ag-
nus coram tondente se sine voce · sic no
aperuit os suu · Respodes aute eunu-
chus philippo dixit · Obsecro te ut di-
cas de quo ppheta hoc dicit · de se in
de alio aliquo · Sapiens aute philippus
os suu dixit · Et incipiens a scriptura
hac · scilt de qua quebat eunuchus ·
euangelizauit illi ihm · Et dum irent
p viam venerut ad quadam aquam ·
Et ait eunuchus · Ecce aqua · quis
phibet me baptizari · Ait ille · Si credis
ex toto corde · licet · Ad que ille · Credo
ihesu xpm dei filium · Et inde · licet in
spm inde · philippus eunuchi fidem
voluit · tamen ab eo expetit que confessione
manifestam · Iubet aute subito baptizari
ut fierent · exemplu baptizandi et
baptizandos mergendi & ostendi · Vn
hodie eu quada dilatione & procrastinatione
seruatum · celebrat solepne baptisma
in sabbo paschali · quia mutuit sanc-
ta in medio quadragesime ab ea
die qua catat dñs samaritanus suu · Cum
ussit stare curu · Et descenderut ambo
de curru · & baptizauit eunuchum philippus · Et cu ascendisset de aqua spc
dominu rapuit philippu · et eu amplius
no vidit eunuchus · sed ibat p viam
sua gaudens · philippus aute inuentus
in azoto · & pertransiens euangelizabat
ciuitatibus cunctis donec veniret cesaree ·
in qua cuitate domu habuisse legitur ·
cuius usq hodie apparet vestigia nobilis
et ubicum quatuor · filias xpi vgines
applicuisse · Fuit redit hystoria ad or-
dine suu · & sequens de paulo · Et confir-
matur ei quod supdam est · Saulus
devastabat ecclam · Quod cu dom & de
philippo & de conuersione eunuchi qui
medijs fiunt · De conversione pauli ·

Saulus adhuc spirans minarum
& cedis in discipulos dñi · adit
archiepm · & in cos epistolas · et
ad eccias cor assirianus accessit ad
principem sacerdotum · zelo feruens cum

comitatus · et petiit ab eo literas ad singulas
synagogas ydoroꝝ qui erant damasci · ut
si cuiusdam auctoritate si quos inuenisset · huius vie
viros ac mulieres · uinctos perduceret in ierusalem ·
Et cum iter faceret · contigit · ut appropinquaret
damasco · Et subito circumfulsit eum lux de
celo · et cadens in terram audiuit uocem dicentem
sibi · Saule saule quid me persequeris · Ego sum
Ihesus nazarenus quem tu persequeris · Durum est tibi contra
stimulum calcitrare · Tremens ac stupens ait · Domine · quid me vis facere · Et dixit
Dominus · Surge et ingredere ciuitatem · et dictum tibi quid te oporteat facere ·
Viri autem qui comitabantur eum stabant stupefacti · audientes quidem uocem ipsius pauli nec
eum qui loquebatur cum eo · neminem autem
videntes · Surrexit autem paulus ab terra · et apertis oculis nichil
videbat · Ductum eum per manus adduxerunt in damascum · et erat ibi tribus diebus nesciens videns
nec manducauit nec bibit · In quo triduo ore
docetur a spiritu sancto didicisse euangelium · Unde
gloriatur in epistola ad galathas se non ba-
ptizasse Iohannis magistrum dicens · Neque ab homine
accepi illud neque didici · sed per reuelationem
ihesu christi · Imponebat enim ei a pseudo quod
doctus esset ab ananiam · non a spiritu sancto · Unde
uocabatur eum aplm ananie · Nec remouetur
si quis legatur · quod eius fuit ecclesie primo anno
dulce passionis · quod scilicet · Altercum
enim de anno usuali · altera de anno emi-
nente dicat · Si enim apostoli primum annum
dulce passionis a kalendis ianuarii · qui
est annus usualis · tunc secundo anno quisque est paulus ·
Si autem apostoli ab ipso die passionis usque
in sequentem diem passionis · anno reuoluto
qui est annus emergens · tunc in primo anno
dulce passionis quesitus est paulus · Quo

Erat autem ananias ex mandato
damasci dominus paulum visitaturus
discipulo quidam idest christianus nomine
ananias · Et dixit ad illum in visu dominus
idest in visione · Anania · At ille ait ·
Ecce ego domine · paratus sum tibi obedire · Ad quem
dominus · Surge vade in uicum qui uocatur
rectus · et quere in domo iude saulum nomine
tharsensem · ecce enim orat · forsan nomen
quorum hospitis sui erat uidas · ut forte esset
de tribu iuda · ut sit sensus in domo iude ·
idest huic iudeo qui ibi erat de tribu illa ·
uel in domo iude · idest in uico iudeorum · Vi-
cus enim dicitur a manendo ciuitatis ut dicitur
urbanus · ut quo dicatur · Vici uicina rura
ciuitatis · Hoc timens et sepe alibi alicer-
cipitur · Et ne timeret ananias uenire
ad saulum quem nouerat acerrimum persecutorem
christianorum addidit dominus · Ecce enim orat ·
Quasi dicat · Nil est timendus · quia fere
est de saulo paulus · de lupo agnus · et ego
eciam reuelaui aduentum ei · iam enim vi-
dit te in spiritu mirantem ad se · et imponere
sibi manus ut uisum recipiat · Tunc ananias ·
Domine audiui a multis de uiro hoc quanta
mala fecerit sanctis tuis in ierusalem · et hic
habet potestatem a principibus sacerdotum alligandi
eos qui inuocant nomen tuum · Ad quem dominus

Gade qm̃ uas electionis ē michi iste. dest
bas electū. et formace tribulacōnis pbā
dum. ut portet nome meū cora regibus ⁊
gentibus et filijs isrl. Et tu quidem bapti
zabis eū. sed no docebis. ego enim solus
docebo eū. ⁊ ondam ei q̃nta oporteat eum
pati p nōie meo. ut p multas tribulacões
ꝓbeat uas electum. ⁊ mala que ī tulit
sēb puāt eū scīs. Dbijt anamas et uēit
ad hospitium pauli. et ītīuit ad eum. et
ipones ei manū dixit. Saule frater.
dns iste qui apparuit tibi ī uia qua ue
nīebas misit me ad te. ut uideas inten
dat ⁊ cplearis spū scō.
ut spūs sēm plenius accipias. postea ī
bapsmo. Et cōfestim ceciderūt ab ocīs
eius tam q̃ squame. ⁊ uīsum recepit. ⁊
surgēs baptizatus ē. ⁊ cū accepisset cibū
cōfortatus ē. Et fuit cum discipulis qui e
rāt damasci p dies aliquot. Et cōtinuo
ingressus synagogas prediauit dm̃
ihsum q̃m hic ē filius dei. Stupebāt aut
omes qui audiebāt eū et dicebāt. Nōne
hic ē qui expugnabat ī ierlm eos qui
iuocabāt nomē istud. Et huc ad hoc
uenerat ut uīctos eos ducat ad principes
sacerdotū. Saulus aut magis ac ma
gis cōualescebat ī xpo. et cōfūdebat
iudeos qui erāt damasci. affīmans
q̃m hic ē xps. De mutdia iudeoꝝ ī
Cum autem impleret̄ paulum
dies multi. a bapsmo pauli. cōsili
um fecerūt iudei ut eū interficerēt. Et ex
eo quod dm̃ ē dū cōplerent̄ dies multi.
pt uidet hoc nō fuisse sēm ī hoc pmo
aduentu damasci. sed ī sequēs. quia fore
trasijt ī syriam ⁊ alibi aliquādiu. et
ibi pdicauit ⁊ multos cōuertit. Postea
cum ueīt bernēr damascum. quia
magis suspicauerat sibi mutdiam iudeoꝝ.
⁊ secūdo aduersus statuerūt sibi cōsiliū
ut eū occideret. Dz notificate sunt ei insi
die iudeoꝝ. ⁊ custodiebāt portas ciuita
tis die ac nocte ut eū dolo interficerēt.
no iudei sed ciues damasci ꝑpositus gētis
arethe regis ad pcīonem iudeoꝝ. sicut
ipe apls ī epla ad galathas refert di
cens. Damasci ꝑpositus gētis arethe
regis ⁊ cetra. Discipli aut eius nocte
dimiserūt eū ī sporta p murū. Et
inde quod ī greco nō ē additū ei. sed dic
tum ⁊ simpliciꝰ. quia nō habebat paulo
discipulos. sed omes ypriani tūc discipli
dicebātur. quia nodum iuuen erat hoc
nomē ypriano. Elapsus aut paulus e
manibus damascenoꝝ. Uen ī ierlm
uolens se iungere discipulis dñi. sibi apls.
sed omes timebāt eū. no credentes quod
eet discipls. Tunc barnabas cyprius
leuites genē. qui ut supdom ē patrum
ager uenditi posuit ante pedes aplorum.
apprehensum illū duxit ad aplos. et
narrauit quomo ī uia uidisset dm̃.
⁊ quia locutus ē ei. ⁊ quomo fiducialiter
egerit ī damasco ī nōie dñi ihsu. Qs
aut aplorum timuit ⁊ ierlm ipe ⁊ epla ad
galathas ondit dicens. Sati petrū ⁊
iacobum ihsolimorum epm. cū quibus
mansit quindecim diebus sicut ipe ⁊ epla
ondit dicēs. Deinde post tres annos sati
a cōuersione mea uenī ī ierlm uidē
petrū. ⁊ mansi apud eū quindecim diebus
Alium aut aplorum uidi nemīnē nisi
iacobum fratrem dñi. Et erat cū illis

salz petro & iacobo & alijs discipulis
qui erāt m ierlm mirans & cogitans
p quindecim dies. Deinde venit m
pres syrie & cilicie & ibi loquebatur
gentib9 & disputabat cū grecis. Hellen
ce iudeis nec. grecos dispersos. Hec
en hystoria p̄ summa seu breuitate
q̄ fudit q̄ totū m ihelin fert. Sic eni
m procedit series hystorie. Et erat
cū eis mirās & cogitans m ierlm fiducialit. agēs i nōie dn̄i. Loqbat autem
gentibus & disputabat cū grecis. Illi
autē sali iudei quer. sātes mō grecos
cū quib9 disputabat voluerūt cū occi
dere. Quod cū cognouisset fres deduxer
cū cesaream que caput ē palestine. et
inde dimiserūt eū thar sum que ē ciui
tas unde ipe oriundus fuit. postea re
dit hystoria ad petrū de actibus diuer
soz apl̄oz agēs si modo mīstalem. De cura
actu ē ut petrus cōme orec.
Du predicando circuiret venit lidda. Inuenit autē ibi hoīem quēda
nōie eneam paliacū ab āno octo in
grabbato iacentem. Et ait illi petrus.
Enea sanet te dn̄s ihc ppe. Surge &
sterne tibi lectū qui pus nec cecā potuit
de lecto surgē. Et q̄ primo surrexit. et
vidēbāt eū omes qui habitabāt lidde & sa
rone. & conuersi sūt ad dn̄m. Erat autē
ioppe discipula quedā xpiāna sali. que
hebraice dicebat tabita. grece dorcas.
latine damula ut caprea. Hec multa
ium fiebat hem9. quia mīpserat tabite
puella. Vide. Tabita cumi. q̄ mīpserat
puella surge. et sedm hoc dicte sunt
nomina mīpretatiue. Hoc autē erat
plena opibus bonis & elemosinis quas
faciebat. et papuem ostendis uestibus
pauprum multū laboris impendebat. fac
tū ē in diebus illis in quibus petrus
venerit liddam ut infirmata moreret
Cuiꝰ lauissent corpus posuerūt i superio
cenaculo. Et cū lidda sit ppe ioppen. Discipuli audientes quod ibi sit petrus miserūt
ad eū duos viros dicentes. ne pigriteris
venire usq; ad nos. & nō aperuerūt ei
eam. Exurgēs autē petrus venit cum
illis. Et cū aduenisset duxerūt eū i cena
culū ubi iacebat mortua tabita. Et circū
steterūt illū omes uidue flentes & ondē
tes ei uestes quas faciebat illis dorcas.
ut opib9 misericordie ipam operiū deflē
derent. & sic petrū ad cōpassione cōmouerēt. Tūc petrus omes eicit nō exigua
speram aliquid ferūt⁹ quod uellet alios
facē. ut qui magicas artib9 ut cōsilio
demoniū aliquid machinat. sed magrm
suū volēs imitari qui filiam archisynagogi suscitauit. 9. omes de domo eicit
planas exceptis. Vel forte q̄ nonulli
erāt visūe miraculi indigni. eiectis oīb9
foras fcā genuflexione adorauit. et
conuersus ad corpus dixit. Tabita surge.
Et illa aperuit octos. & viso petro resedit. Et dās illi manū excepit eā. & conuocatis qui exierūt. reddidit eis eam
viuā. Et notū fm̄ ē hoc miraculū per
totā ioppen. & multi credierunt
in deum. Et moratus ē petrus ioppe
apud symonē coriarium uel curiarium.
uel a corio ut a curia. Quia forte curialis erat. Ideo dictus ē curiarius. ut q̄
parabat coria. Ideo dictus ē coriarius.

Ut autē de comēdacōe cornelij quidam erat in cesarea nomine cornelius centurio cohortis que dicebatur italica · quā missus fuerat a roma ciuitate que est in italia · quā romani imperatores mittebāt milites suos p ciuitates ad custodiendas munitiones · erat religiosus ac timēs deū · religiosus sup gradu timoris · habens itaq; gradus religionis · idest pietatis · quā in graduali ascensu domoz spūs sc̄i gradus pietatis est sup gradu timoris · ipse enī timēs deū infra gradus religionis ut nōie religionis melligens spūm pietatis · erat inq; religiosus cū oī familia sua que religiosa erat et timorata faciens elemosinas multas plebi · nō accepter psonaz · Fere autē erat quasi hora nona diei vidit manifeste · idest manifesta visione · nō per somnium · sed in extasi angelū dei introeūtē ad se et dicentē sibi · Cornelī · At ille intuens in eum timōe correptus dixit · Quis es dne · At ille angelus · Orationes tue et elemosine tue ascenderūt in memoriā cōspectu dei · Et nūc mitte viros in ioppen · et accersi symonē quendam qui agnominatur petrus · Hic hospitatur apud symonē quendam coriarium · cuius domus est iuxta mare · ipse enim quia ioppe ciuitas terre promissionis erat · mari tyreno proxima · et in ripis orientali litoris sita erat · Dominus symonis coriarij hospitis petri · Hic mandat dicit tibi quid te oportet facere · Erat cornelio dictum est ab angelo exaudita sunt orationes tue · Unde constat eū true fidem habuisse · quia in hoc cōsonat sc̄ · quod multo fidei bonū ad opa · nō econuerso · Quidā tamen credebat · quia de tempore mortis et resurrectionis an iam incarnatus · an adhuc esset incarnandus · nō tamē sciebat fidei

tas fidei eius · quia cū fidem incarnationis haberet · talia fide potuit esse in ambiguo an iam uenisset · an adhuc in carne uenturus esset · quia nonnullis sc̄oz patrū factum ppm natū esse postea quia natus est ut symeonē usq; ad quadringentesimū diem natiuitatis · nō tamē putandū est fidem incarnationis eos nō habuisse · quia tempus nō est de articulo fidei · immo cū nondum esset eis predictum ut spiritu quod in natus esset talia fide tenuit eis esse in ambiguo an iam natus an adhuc nasciturus esset · Cum discessisset angelus a cornelio · uocauit duos domesticos · et militem metuentē deum · quod de domesticis nō est dictū · quia constabat familiam eius religiosam esse et timoratā · Quibus cum narrasset singula · misit illos in ioppen

Postea autē De uisione petri · Die uero insequentibus illis et appropinquantibus ciuitati ioppe · ut apparebit secundum aliam litteram ut iam posset videri de hospitio petri · scilz de domo symonis coriarij ascendit petrus in superiori cenaculo hospitij circa horā sextam ut in secreto oraret · et post orationem comederet · quia tempus erat comedendi · et ipse patiebatur esuriem · Et parantibus preparium ministris ipse est in ordine · accidit sup eum extasis · quia dum operante passus est alienationem mentis · ita ut nō uteretur sensibus humanis · et in huiusmodi extasi videt celum apertum · idest aerem · et de aere apto descendere uas quoddam velut linteum magnum de celo submitti in terram quatuor linteis ut licet · ut mauis que stringitur · Dicitur autē male similiter molles quibus circumligatē pueri in cunabulis sic de stuppea materia ut de seruio ad opus

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nobilium · Videbat ergo ei uas illud qꝫ
sinceum · quatuor initijs quatuor cornibꝰ
alligatꝰ m̃ ꝺare appensum · et ita ꝺomitꝰ
m̃ terrã · et m̃ eo esse omnia genꝰ aialium
quadrupedia serpentia terre · et ei esuri
rit · fcã e ad eũ uox ꝺicẽs Surge macta
et manduca · Ꝺe si ꝺicẽtur ei m̃ spũ · Tres
ad te · et occide m̃ eis biã · et sic ecclesie
corpa · Absit inquit ꝺne · quia nunqꝫ
maducau cõmue et imũꝺu · Et e ꝺiuina
hebreoꝝ traditione abos imũꝺos · quibꝰ
ꝺiuꝰ utebatur · gẽtes · Inde eos ꝺamnat
cõmunes qꝫ imũꝺos · Abhorruit ergo
petrus quoꝺ ꝺicꝰ e maꝺuca · quia ostensa
fuerãt ei quaꝺrupeꝺia et serpentia secundũ
legẽ imũꝺa · quia grauẽ uꝺebat ei uti
m̃ lege phibitis · et maxie timebat repsiõ
nem uideoꝝ si uteretur · eibis gẽtilium · et
ideo cum illa abhorreret · fcã est uox sedꝰ
ad eum ꝺicens · Quoꝺ ꝺeꝰ purificauit tu
cõmune ne ꝺixeris · Quoꝺ ꝺicit ei specialiꝫ
ꝺicꝰ ꝺe gẽtibus fuisse iam uꝺebat pre
scia p fidẽ purificatis · ꝺe quaꝝ purifi
catione misterio mouit petrum · uox prima
que fcã e ad eum · dicẽs occide et maꝺuca
Cum autẽ ostensa fuisset ei ꝑpecia tre
constat ea nõ fuisse purificata a ꝺeo · nec
alicui sine uꝺeo siue gẽtili ad comeꝺendũ
imũꝺa · Hoc autẽ ter ꝑ tot · scriꝑ uas
semel ter recto e terrio m̃ tram ꝺemissum
et uox ter audita pro comeꝺenda uirtute
visionis · Nam ut ꝺicit ambrosius m̃
carnesimo fit ternio · scriꝑ · credis m̃ ꝺeum
abrenũciãs sathane · uis baptizari · Si
milit trina mũctio · m̃ fronte · m̃ scapulis ·
et pectore · et baptismo quoqꝫ fit trina mersio ·
Post trina uasis ostensionem receptum
est uas in celum · Et ꝺum intra se cogi
tare cepisset petrus quiꝺ sibi uellit hec
uisio · ecce tres uiri qui missi fuerãt a
cornelio inquirentes ꝺomum symonis coriarij
steterunt ad hospitium · quereꝝ si symon
qui cognominatus · petrus illic haberet
hospitium · Et cogitãte petro ꝺe uisõe
ꝺixit ei spũs scꝰ · Ecce uiri tres querunt te
Cam tamen cum · eis quereret subticuit
quia postea ab eis ipe quesiuit · quia ad
consuandam humilitatem aliqñ ꝑsecie
spũs ex pte animi tangit · eos pte no tangit ·
Surge inquit et ꝺescende et uade cũ eis
nil ꝺubitans · quia ego misi eos · Descendẽs
autem petrus ad illos ꝺixit · Ecce ego
sum quem queritis · que causa e ꝑ quam
uenistis · Ad que illi · Cornelius centu
rio uir religiosus ac timens ꝺeum · et testi
monium habens ab uniuersa gente iudeoꝝ ·
responsum accepit a spiritu scõ · ut accer
siret te in ꝺomum suam et audiret uba
a te · Et introduxit eos in hospitium suum ·
et fuerunt ei co nocte illa · Sequenti autẽ
ꝺie profectus e cũ illis et quibusꝺam
fratribus qui ex comunia sue in ioppe ut ei
testes essent · Quo petrus ꝺeit ad ea ·

Alteri autẽ ꝺie nesciꝫ uocatus ·
ab ingressu ꝺe ioppe uenerunt ce
saream · Cornelius uo exspectauit illos
conuocatis cognatis suis et amicis necessa
rijs · Amici necessarij ꝺicũt qui non
ꝺeserit horam et articulo necessitatis · Et
cũ introisset petrus obuius occurit ei cor
nelius · et prone ad pꝺes eius aꝺorauit
actu ipo gestu corpis exprimes ꝺeuotionem
animi · petrus uo leuauit eum ꝺicens ·
Surge quia ego homo sum ut tu · Et ac
multi uꝺentes cognati sui et amici et conue
nientes · locutus e eis petrus ꝺicẽs · Vos scitis
quia abhominabile sit uiro iuꝺeo coniũgi
ri aut aꝺire alienigenã · Sꝺ ostꝺit michi ꝺeus neminẽ
communem aut immũꝺum ꝺicere hoiem · propter quoꝺ · sine ꝺubi
tatione uenientes accersitus · Interrogo ergo

ab quā eram accersistis me. Ecce quem
cornelius. Et nunc ois coram die omnium
hora iuxta in domo mea. Ac sancti. Qui
cū die ab hac hora secundū nouam numerationem
dicēs. Prima enim die iudee angelus ei
misit nūcios. Secunda die uenerunt nunc
ioppen. Tercia profectus ē cū eis petrus.
et illa nocte remanserūt in ua. Quarta uene-
runt cesaream. Et ecce uir qui fuerat ante
me in ueste candida et dic. Cornelī exau-
dita ē oīo tua. et elemosine deo accepte.
mitte in ioppen et accersi symonē qui cog-
nominat petrus. Et cum misi ad te. et tu
bn fecisti ueniendo. Nunc ergo omēs in
conspectu tuo assumus paratī obedire tibi. ē
cūctis que cūq; precepta sunt tibi a dño. Tūc
petrus aperiens os suū dixit. Nunc in
ueritate comperi. quia nō ē psonarū acceptor
deus. nec discernit inter iudeos et gentes.
sed in omī gente qui timet illū et operatur
iustitiam acceptus ē illi. Vos scitis q
uocem predicauit israhel pacē annūcians p
ihm christū. Hic est omnium dns. Vos
eatis quod factum ē in uniuersa iudea. incipiens a
baptismo quod baptizauit iohēs. Ihesum
a nazareth. Quomodo unxit eum deus
spū sco. et uirtute qui pertransiit benefa-
ciendo et sanando omnes oppressos a dya-
bolo. Et nos testes sumus omnium que
fecit in regione iudeorū. et quod eum sus-
penderunt in ligno. et tercia die resuscitauit
eum deus. Et dedit nos testes fieri. ex manducā-
uimus et bibimus cum illo postq; resurrexit
a mortuis. quibus precepit predicare ploc
et testificari. quia ipse est qui constitutus est
a deo iudex uiuorum et mortuorum. quia
pacem dedit illi omne iudicium. Nec nos
soli sed etiam omēs plete testimonium
illi perhibet. quia omēs p nomē eius
remissionē peccatorū accipiūt qui credit
in eum. Adhuc baptizauit cornelium et eos qui erant cum eo.

Adhuc loquente petro uerba hec
accidit spūs scūs. idest descendit
repente sup omēs qui audiebant uerbum.
Vidēbant autē in ignibus linguis. sicut in alia
uisibili specie descendente. certum nō est. Et
obstupuerunt qui erant cū petro fideles de
circūcisione. quia etiam in nationes. id
est gentiles gratia spūs scī effusa ē. Audie-
bant enim eos loquentes linguis et
magnificantes deum. Tunc respondit pe-
trus. Numquid aq. Quis prohibere potest.
ut nō baptizent hos. qui spūm scm acce-
perunt sicut et nos. Quod manus est q
baptizari. Et iussit eos baptizari in nōie
ihesu xpi. subiacens forme baptismi a
dño traditam pro dilatione nominis
xpi. In quo nōie maledicit xpe Cerinthus.
et pri. a quo Cerinthus. et xpe scō quod
est. Tunc rogauerunt eum ut maneret
cū eis. Et mansit cū eis aliquot diebus
in quibus xpiano credit usus fuisse cibo
gentilium. Unde phca ayrita ē. et re-
liqua ē usq; ad finē qui erat in iudea.
quia gentes recepant uerbum dei. Et hic
finit primus tractatus predicationis apostolorum
ad gentes i quo quer. sus ē cornelius
cū familia sua. Quomodo redarguit ē

Audierunt autem apostoli et fratres qui erant in iudea
quia et gentes recepissent uerbum dei. Et cum
ascendisset petrus ierosolimam
disceptabant ad eum qui ex circū-
cisione erant fideles dicentes. Quare intrasti ad uiros
preputium habentes. et manducasti cum illis.
Quasi dicat. Cum duobus comedere fecisti
sabbatum quia intrasti ad eos. et quia cibos il-
lorum comedisti eos. Tunc incipiens petrus

Gray Scale
0 1 2 3 4

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

exposuit p ordinē ostensum sibi a dño
uisionem · et quomō apparuerit angelus
cornelio · et in tota pcatione nō dixerit
nisi verbū vnū quod dein · et cornelio
mitte et accersi symonē qui cognominatur
petrus ubi dicit · qui loquet tibi uer-
ba in quibus saluus eris tu et omnis
domꝰ tua · et ex eo quod initium sumpsit
cepit · sic et in
nos ab initio presumit quod sup cornelii
et familiam sic descendit spūs sc̄s in
figuris ignis · sicut descendit sup apostolos
die pentecostes · et tunc in quit recordatus
uerbi domini sum · quod nobis dixit
Johes quidem baptizauit aqua · uos aut
baptizabimini spū sco · uidens hoc adim-
pletū in cornelio et familia sua · iudicat
petrū gratiam multiplicia destruxisse
ab increpatione eius · et gratias egerit saluatori
et ita impleta est pphetia iob · ab aquilone lucer
aurū · et ad deum formidolosa laudatio ·
dest per reuelationē infidelitatis gentiles expa-
bilis aquilonis qui in tenebris erat · dest in
occultis animi · patuit lucē fidei · quarum
illuminatione dirigit ad deū formidolosa
laudatio · quia pro inopinata et repentina
gentium conuersione · fideles de iudea timentes
glorificauerūt deum

De gemmatione hys-
torie.

Nunc incipit hystoria ecclesiastice
ordinem suum · quod enim inchoauit
et de philippo · petro iopse · et paulo · postea
quia sup dictum est · igit qui dispersi erant per-
mansit euangelizantes verbum dei in locis
finit · prosequit ergo in hunc modum · et
illi qui dispersi erant a tribulatione que facta
erat in morte stephani · pambulauerunt usq
ad phenicem quoniam syrie occidentalem
et cyprum · nemini loquentes uerbum nisi
solis iudeis · erant quidam ex eis de cypr.
et cyrene qui cum introissent antiochiam lo-
quebantur ad grecos annunciantes dñm
ihm · et erat manus dni cum eis · et
multus nūs credentium conuersus est ad do-
minum · Sup hunc locum dicit beda · quia
post reuelationem synodus cepit ecclia
crescere · Unde comicum · quia speciem
synodus ut lucas indicat petrus et ceteri
cum alibi dicat fuisse uos · alibi discis-
dentes · Audito autem ad aures ecclie que erat
in hierosolimis de gestione antiochenorum ·
et uolentes plene certificari · miserunt
barnabā in antiochiam · Qui cum venisset
et uidisset gratiam dei gauisus est · et exhor-
tatus omnes ubi in proposito cordis manerent
in deo · quia erat vir bonus plenus spū sco
et fide · Et dicit sup hunc locum rabanus bar-
nabam ideo multipliciter comendatum · ne pu-
tetur pro indignatione sua amisisse apostola-
tum · Et est rabanus in ea opinione
secutus qua dicit barnabas ille sup quē
sors cecidit cum matthia · postea tamen
cum paulo in apostatum electus est · Nos alia
sequimur hystoria · Videns autem barna-
bas quod non sufficeret ad erudiendam tanta
multitudinem · uenit tharsum ut quereret
paulum · et inuentum perduxit antio-
chiam · et per annum integrum fuit ibi · et
docuerunt turbam multam · Et tunc primo
sequaces christiane religionis a christo ca-
pite denominati sunt christiani · qui prius
dicebantur discipuli · Et sunt institutores
gentilium actus elegans · Visum est enim
congruum et decens gentilibus ad fidem
quemlibet sequaces religionis christiane con

noīe censeri · sed pocius denominados ee
a noīe magri · sicut in sectis philosophoꝝ
sequaces denominabāt a nobis magris ut
ut ab epicuro epicurei · In aliis autē de-
bus supuenerūt ypsie a ihsolimis ancyo-
chiam · Et surgēs ep os uno noīe agabus
ypsecauit p spīm sctm famē futuram in uni-
uso orbe terrarū · & maxie in iudea q̄
fuit ē sub claudio · dest quarto āno clau-
dij De collecta facta

Ut proficerēt discipli sue collectā
ut daret unusquisq; pro modulo suo
facultatis · & mitteret aliquid pauperibus
qui erāt in iherl̄m · qui iudeis omnib⁹ posue-
runt pā ad pedes apl̄oꝝ ut munirēt
eos cōtra famem · Et huic pmo fuit ē collata
in usus pauperum · que missa ē p barnabam
& paulum in iherl̄m De morte iacobi ma

In tempe misit herodes iohīs ·
manus · ut afflīgēt quosdam
de ecclia · Occidit autē iacobum fratrem io-
hīs gladio · Et aute intelligit locus iste
de quo herode sacre scripture · expe-
dit ad tempus pmittere hystoriā actuū ·
et prosequi hystoriā romanoꝝ imperatorū
Sed est putandum hunc fuisse herodem
tetrarcham qui cognominatur antipas · sed
herodem agrippam · Ille enim nō fuit rex
sed tetrarcha · ille scdm filius magni hero-
dis · q̄ consensit pilato de nece dominī
qui remisit eum ad pilatū induti veste
alba · quā iam deportatus fuit in carcerē
in capitolium · & ibi mortuus ē · pilatus
quoq; ibi mortuus erat · qui a principio
huius hystorie prenotatus ē anno decimo
nono imperij tyberij cesaris · erat
procurator iudee in diebus pilati presidē syrie
& accusatus ē in multis apud tyberiū ·
Accusatus ē enim a iudeis de iniquitate
& innocentium interfectione · Accusatus ē
eciam quod iudeis reclamantib⁹ ponebat
ymaginem gentilium in templo · Accusa-
tus est eciam · quia pecuniam reposi-
tā in corbanam retinuerat in suos usus ·
inde faciens aqueductū in domū suā ·
et p hys oibus deportatus ē in exilium
lugdunum unde oriundus erat · ubi
oppidorum grauis sui mortē · Dicit q̄
in hac erat archa · in qua ponebat au-
donaria regum uel principum · cor-bus
in quo reponebatur donaria sacerdotū
ad reparanda uel retinenda templi · Gazophi
lacium in qua reponebatur donaria
transeuntium Quod fuit procurator substi-

Mortuo pilato huic pilato ·
substituit vitellius frem suum procu-
ratorem iudee · & nolens placere iudeis prauis
voluntatib⁹ eoꝝ in quibusdam salt de comu-
nicatione cuiusdā · & pmocione filij ane · quia
ad eoꝝ petitionem amouit caiphan a sa-
cerdocio · & substituit filiū ane qui iam
mortuus erat · Reddidit et eam stolam suā
illam sollempnē & antiquā qua debebat
habere sacerdos in pace sua · ut ea uterētur
in festiuis diebus · pilatus uō transtulerat
eā in domū suā · & in festiuis diebus
necessaria erant sacerdoti · nō poterāt eam
habere nisi prius · procedente tempe tyberij mor-
tuus ē philippus tetrarcha ytureē & trachō-
nitidis regionis fratter · herodis tetrarche ·
mortuus ē eciā lisanias tetrarcha abilene ·
Et ita uacauit due tetrarchie · & assumebat
herodes agrippa ad alteram earum · De

Erat autē ypocrita herodes agrippe ·

herodes agrippa ut magnanimus & bellicosus · sed paup · nepos herodis tetrarche et frat · uxorē ei herodiadis · fuit enim filius aristobuli filij magni herodis & ipa filia eiusdem · Disposuit ergo venire romam si forte posset impetrare a tyberio alteram tetrarchiam uel regnum · Cumq; uenisset roma uidens tyberius militem strenuissimū · tenuit eū secum & fecit ut adhereret filio suo druso · cui iam in vita sua contra dixerat impium · Nec iste drusus e ille qui dormit ma gucie · Erat autē herodes agrippa ualde magne liberalis · & ut sibi reconciliaret animos romanoꝝ multa opperiebat · & nullis debitis se obligabat · & ut tradit iosephus nō fuit homo in quo mutabilitas fortune possit adeo deprehendi · primo in hoc male ei contigit · quia mortuus est drusus filius tyberij · de cuius morte adeo misericorditer doluit tyberius · ut omnes a presentia sua amoueret qui familiariter adhesserat druso · ne reduceret ei ad memoriam mortis eius · Et coactus e herodes agrippa redire in iudeam · & desperatus p nimia paupertate mentis furem ut sibi accideret se fame · & ita moreretur · Quod significauit uxor sua sorori eius herodiadi uxori herodis tetrarche · que supplicauit viro suo ut reuocaret eū a tuscia · & daret ei necessaria · Et acquieuit ei · & statuit eū in tyberiade · & sibi assignauit ei domum · & dedit ei necessaria vite · Et quodam die cū esset herodes tetrarcha in tyberiade · & epularetur · factus hylarior solito · quia nimis bibere uerat · improperauit herodi a grippe que exhibuerat ei beneficia · sub quo liberauerat eum a peste fame · Et doluit inde agrippa ultra modum · & disposuit

recep redire ad tyberium · si forte inueniret animum eius immutatum · & in reditu eius uenit cum pecuniis · & honorifice receptus e ab eo · & venit cum eo roma · Et cum haberet tyberius duos nepotes · alterū de filio druso scilz tyberium · alterū de fre germano · scilz gaium · uoluit sibi substituere filium · filij · qz magis diligebat eum · De causa iude

herodes autē tyberij & herodis agrippe

agrippa magis diligebat gaium · & familiarius adherebat ei · Unde sibi ma tauit indignationem tyberij latenter · quia nodum indicabat ei · sed latens odium in corde refrenabat · Quadam autem die cū sederet agrippa in curru cū gaio leuatis manibus in celū dicebat · Utinam uiderē mortem imperatoris nostri & te dum tocius orbis · qui ydoneus es imperare toti orbi · Hoc audiuit quispiam · scilz auriga pris agrippe · qui postea cum rebus domini sui afflictus capitis e & uinctus · Et dum traheret ad carcerem petijt diu ad imperatorem dicēs quia in aure loqret ei · quod esset ad eius utilitatem · Et permisit e imperatori · et dixit ei consilio · quia sic optauit agrippa mortem scilz eius · & dominium gaij · Tyberius vō no multum curabat verba vinctatoꝝ · Et dixit e ille in carcerem · Et cū sepe instaret agrippa ut iudicaretur & occideret · respondebat tyberius · frater sufficiat tibi quod vinctus es · Et ita differebat · quia ut ait iosephus in omnibus negocijs suis morosus erat · Unde cum statuerent peccatores in puniendis · ille aut magis mutabat eos · Quod cum sepius quesitum esset ab eo · quare scilz non mutaret penas · respondit se in hoc posse plebecule · Scientes enim posse

se admediam hre pcuracionem emigrat
usq; ad sagrien & cito dominatu-
gratius quato brevius & qui rectes
supuemit dissipat quicquid mierit:
quod ondit opemplo cuiꝰ da mulierata
qui eu iacet m ula & no amouet mitatu
dinem muscap a mulie supuemiens
altꝰ putrauit quod hoc obmittet epi-
berilliate & abegit muscas que coopuerat
mulnus Ad que ille Valefeci mihi
quia muscas quas amouisti iam plene erat
sanguine & peius molestabat me que au-
tem supuenientes recentes acrius pungent
me Sic & peuratores ut officiales recet
substitui acrius m subditos deseuiunt.

Quum quada die more solito des tyberium
uicaret agrippa tyberium ut traheret
amica suus de curu respondit tyberius
drpm ei no expedire eu m pncia ipius
uelle eu inuitatus accusare Et cu m
multo constans sibi eet agrippa testatus
e se uelle ut exhibetur & accusaret eum
Eductus ille de curu eu arguit de cri-
mine lese maiestatis Et aduersus morte
mpatoris Tuc ait tyberius curren-
rio Liga huc Intellexit carcerarius
hoc pceptum ee de eo qui eductus fuat
& alligatu retrusit m carcere Quadam
autem die cum deambularet tyberius
i yppodromio idest mercu equoꝝ & tene-
rat agrippa p manu uocato carcerario
drpsit ei Liga huc Et miratus ille est
et uniuersi quod papet agrippa ligari
cum purpuratus meederet quia erat
de regio semine Cum autem ducetur
agrippa ad carcerem parebat mollerabi-
lem sterm quia splendide comederat &
forte occurrit ei portitor aque Et
dedit ei bibe Et postq; refocillatus
& promisit ei quod m proximo remu-
neraret eu m regno gay confisus
quod m proximo gaꝰ esset regnaturꝰ
Et postmꝰ & m carcerem manee Qua-
dam autem die du staret unꝰ arbo-
cuiꝰ frondibus insidebat bubo accessit
ad eum unus de custodib & locutꝰ e ei
Rogo inquit estimare quod adulando
loquar tibi eu sis cocaptiuus meus
Dico enim indicate tibi quod indicaue-
rit michi dns Erat enim pitus i au-
gurijs Cito enim liberaberis a carce
& uiterum sublimaberis quod eciam
mudeat tibi inimici tui omes & m
hac pspitate tua morieris relinques
bona tua filijs tuis Quando autem
hmoi genera aliqua uideris amplius
sup te scito quia quinta die morieris
Quum aut Quomo liberat est
Herodes i carcere Tmore tyberij
deferebat ei dns carceris scies eu hre
nobilem & familiare gay & sustinebat
tanqꝫ ignotus multis comoditates m
carcere sibi fieri ab amicis suis & fuit
m carcere p sex meses postea cum esset
tyberius apud capuas cepit infirmari
infirmitate qua postea mortuus e Et
si m cronicis alibi legatur mortuus no
e credendum ubi mortuus sit Ipse aute
se moriturum conuocatis nobilibꝫ impij
sui & duobꝫ nepotibus suis gaio & tybe-
rio statuit ut m austrino substitueret
sibi successorem sed plus uoluit consulere
meritis deoꝝ Et omisit deos suos ut
mitterent m meritum sua que nepotum
suoꝝ uellent substitui impio Et statuit

apud se ut illu

apud se ut illum qui p̃mo veniret ad
eum in crastino constitueret imperatore.
ut ita quasi p̃ sortem eligeret. Tamen
significauit tyberio ut prior veniret.
Qui [illegible] nolebat uenire nisi p̃us
mitteret tyberius nucios. Et cum mitte-
ret tyberius nucios ad nepotes suos. nō
inuenerunt missi gratum. Et venit gratus
p̃or ad tyberium. Quem uidens tybe-
rius fleuit amare. dolens q̃ alter nō
uenerat que uolebat substituere. quia
tenerius eum diligebat sed dissimula-
bat. Et locutus ē ad eum tyberius. fili
tu succedes michi in imperio. quod pocius de-
bebat tyberio quasi hereditario iure tam
filio filij. sed ego uideo te utilem ē imper-
io. et noui mores deor. Que ergo ne mo-
lestes eum. sed semp habeas tamq̃ fratrē.
Sanguine ut negocia imperij sapienter dispo-
nas. Expegnas ea q̃ fuerit michi impe-
riali honore p̃stantia. Et conuocatis nobili-
bus denunciauit eum imperatore. et mortu-
us ē. Et statim aliq̃ tulit in insonuit fa-
ma in ciuitate romana de morte tyberij.
et venit quidam hebreus amicus Hero-
dis agrippe ad carcerē. et hebraice dixit
ei. Mortuus ē leo. Et cepit agrippa mi-
rabiliter gratulari ideo ut quereret ab eo
dns carceris que ēet causa tante exultatio-
nis. Et confessus ē q̃ ille significauerit
ei mortem tyberij hebraice. Et statim do-
minus carceris liberauit eū. et fecit eū
sibi collateralem in mensa. In crastino
insonuerunt alij rumores. scilz quod tybe-
rius qualiuerat. et tercia die romā ue-
tus q̃ erat. Tunc arguit eum dns car-
ceris quia decepat eum. timēs ne in
caput eius redundaret quia liberauc-
rat eum. et mirabiliter uerberauit eum.
et reclusit in carcerem. Postea crebre-
uerunt certi rumores de morte tyberij et
et substitutione gaij. Et venit gratus roma
et sepelliuit tyberium honorifice. et ipsa
die uoluit agrippam liberare. sed dissua-
sum ē ei ne uideretur sua tyberij in uerita
subito nelle reuocare. postea post aliq̃t
dies liberauit eum et sublimauit eum.
Dedit enim ei duas tetrarchias philippi
qui erat tetrarcha ytureē et trachoni-
dis regionis. et tetrarchiam lisanie qui
erat tetrarcha abiline. et imposuit ei dya
dema. et sublimatū in regno misit i iude-
am. et mutauit eū omes q̃mq̃ ei q̃-
cūq̃ soror sua herodias que miserata
fuit infelici. modo maledixit felici precipue
q̃ nomē habebat regis. quia pr eius
erat maior natu filius magni herodis.
et nūq̃ meruit rex appellari sed tetrarcha.
Persuadebat itaq̃ uiro suo de die in dien
ut iret romam. et saluaret omnibus modis
ut sibi compararet nomē regis. Et ille ma-
lebat ē in ocio q̃ opulentus erat. Unde
sepe uxor exasperata dicebat. Pereant
opes tue. q̃ magis opes diligis quā ho-
nores. Tandem uidens erat in stricta
inopia. et ad gratum cū magno appara-
tu venit. et ipsa cū eo. et tenuerunt gra-
tum hospes. Herodes ante agrippa. qui
prius erat cū eodisset q̃ nō pro bono suo
essent. disposuit ire post eos. sed p̃mi-
sit nucium quendam familiarē suum
et amicissimum gratio. q̃ que direxit epis-
tolam gratio in qua continebat. quia he-
rodes tetrarcha ecclam fecerit tyberio
firmauit amicitiam cū rege parthorū
ut essent rebelles romano imperio. et in

argumetum hui⁹ rei significauit ei quia in ciuitatibus suis habebat arma que sufficerent septuaginta milibus uiroꝝ.

Quo cum uenisset Quo gaius mada- herodes tetrarcha uit statua erigi i tē- plo et herodias uxor sua ad gaium. & hono- rifice fuscepisset eos. supuenit maius a- grippe. & porrexit epistam gaio pte he- rodis agrippe. perlecta epla gaius quasi aliunde sapiens cepit inquirere de statu herodis tetrarche. & inter cetera quesiuit ab eo utrū in ciuitatibus suis tuta esset copia armoꝝ. quam ipe audierat. & ne negauit. Tunc credes gaius uez esse quod significauerat herodes agrippa re- legauit eum in exilium. Vpon autem sue quia erat soror herodis agrippe que magnme diligebat dedit libertate rede- undi ut haberet tiram suā. Ipa autē cōmi- tata e miu suū in exilium dicēs. quod no dimitter eum in aduersis cū communica- uerit mp spūs. & deportata fuit in exilio lugdunum. ubi pdea miserabili- mortu fuit. Et dedit gaius galileam quam habuit herodes tetrarcha herodi agrippe. & ita habuit tres tetrarchias. sunt autem gaius in micio mpij sui p biennium satis mansuetus. postea euanuit cor- eius elacionem. & in tantum prupit uesaniam ut ab uniuersis deoꝝ mpij sui uellet coli tanq̄ deus. & dicebat se filium esse iouis. Vnde etiam filiam unicā quam habebat ponebat inter genua iouis. ut ita qi communis uterq; uideret. postq̄ egressa fuisset de genibus eius. iouis. Misit ergo ymagine sua p omnem mundum mundum simum. ut omnes adorarent eam. Et sic fecerunt exceptis iudeis. Vnde cū i alexā- driā ciuitate orta esset sedicio inter iudeos & gētes. & bellasset uterq; pr ante gaium ut disceptaretur controuersia inter eos allegationes quas habuerunt gen- tiles contra iudeos. obiecerunt eis. quod deū suum que communis omnes gentes recepant. ipi ignorabant. quia ymagine gaij nolebat adorare. Et primo tunc si- uit gaius qz iudei no adorabant eius y- maginem. Significauit ergo petronio presidi syrie ut statua sua ponet i te- plo in iherlm. ut facilius recipere eam i circūstantibus ciuitatib⁹. Quod si forte iudei reclamarent. collectis romanis le- gionibus mitteret iudeam. & nemiū pcr manus eoꝝ. Collto ergo exercitu petro- nius mittit iudeam. & uenerat ad ciu- tatē iherlm cum amicis herodis a- grippe qui erat paredialis gaio. & sup- plicauerunt ei ne ad hoc eos arctaret. qz prius permitteret se occidi. Et pabant iugulbs. Dicebat enim quia multo ample- ius haberet tiram. ut sic media afflicti moreretur. Et rndit petronius. non de cōsilio suo hoc processisse. sed no au- debat resistere mandato imperatoris. Videns tamē quia graue iactura tol- lerret gaius si amitteret tributa tot⁹ iudee. promisit. qz opponet se gaio pro eis. Et misit epistam sua gaio po- tentes honoratos ut desisteret ab hoc mandato. Qui cū uenisset ad gaium. no fuit ausi presentare se. ospectui eius. sed accesserunt ad hortandum agrippam ut subuenirent iudeis. quia una de te- trarchijs satis galilea in iudea erat.

Tunc herodes de morte gaij im- peratoris. ciuitauit gaium

m crastino ut comederet cum eo. Et cum crastino cet i comitio admirat e delicias comitis. Et cepit memorare grauis quia facta fuerat p eo passus herodes. scilz uincta tyberij & alia multa. et precepit ut peteret quicquid uellz et daret ei. Et ille respondit ei sufficere gram ei sibi. Et cu ille instaret ut peteret aliquid. petijt ne poneret statua sua in templo. & irat e grauis. tame ossidens animositate agrippe. quia noluit opes uel honores petere acquieuit ei. et scripsit petronio in hunc modu. Si nodu posita e statua in templo. no e nece ut ponatur. Et sic no e posita eius statua in templo. Postea resipiscens grauis scripsit petronio i hunc modum. Quia coercuisti mandatu imperatoris. & potius diligenti munera uideor. elige tibi genus mortis quod bis. ut discat omes no ce tuu obuiare mandato imperatoris. Et deo p auritia ira sua e ut plus audiret fama mortis eius quia uidet nucios legationis. Cu enim cet rome grauis & rediret a ludis circensibus ossilio senatorii miserectus e. & orta e dissensio i ciuitate nec. curia & milites & ppls. Curia dicebat senatores & iuri consulares. idest q de genere ossulu erat. at dignu ut fieret osules. Quia ergo uiderat senatores seuiciam imperatoris & mutata que mde gerebant rei publice. uoluerut peri ostirpare imperium ab urbe. & uoluerut eam reducere i pristinu statu in quo erat ante iulium cesarem. ut cet regnu ciuitatis i arbitrio ossulu & senatoru. & cone milites et populs timetes auaritiam senatorum & amates donaria imperatorum. substituerut imperatorem claudium auunculum gui uirum mansuetum & pium. De

Hinc venit herodes eodem agrippa ad senatores. ducens secum de nobilioribus qui erat i curia simulas se fauere pti cor cum haberet eos quosos pter morte gras. Consuluit ergo eis ut significarent claudio ne moueret sisma in ciuitate. sed desisteret ab hoc incepto. Et senatores rogauerut herodem ut pgeret cu eis ad claudium. & confessus e se libenter fungi hac legatione. Et missus e ad claudiu cum aliis. & eis audientibus dixit ei quod dixerat cum senatoribus quod uellz claudius desistere ab incepto. In aure autem dixit claudio ut no desisteret a ppito. quia spe satisfaceret ut maior pars nobiliu faueret ei pti. Et renunciauit senatoribus quod nollz desisteret claudius ab incepto. & cepit eis psuade ne contra irent. quia no possent impedire. & allegauit quosdam. & tande omes. & ita sine gerradicione fes e claudius imperator. & psuasione herodis agrippe omes acquieuerut qui consenserat in mortem gaii. Et petijt ab eo herodes agrippa ut decretum gaii de statua sua adorada reuocaret in irritum. quia impium erat. Et acquieuit ei. Et precepit ut epistole reuocatorie p singulas ciuitates inde ponerentur in loco eminenti. ut uiderent ab omib. Quo occiso iacobo uolu

Postea ut apprehenderet & petrum uoluit herodes accipere licenciam a claudio & redire ad ppa. Et ce claudius

dedit ei ꝗrtam tra-urdsiam sals iudeam-
tra sublimatus redijt ad ꝑpa. & dem-
pmo in iudea. & honorifice susceptus est
a iudeis. quia in nullis uiolauit ꝓpos. Et
ei ꝑpe erat dies azimoꝝ uenit in ierlm
ante festum ut purificaret. & ut mundus
intret diei festo. ante dies azimoꝝ occi-
dit iacobum fratem ioh̄is gladio. postea
diebus azimoꝝ uidens quia placet iude-
is. apposuit apphendē & petrū. De ia-co-
bo autē refert clemens alexandrinus.
quia ad detensus est in carcerem nocte
duerit ad fidem suū custodem. & ita sti-
no cōfessus e se ee xpianū. & ad duxit
ambo ad martyrium dixit iacobo. pater
da michi remissionē. At ille pacis deside-
rans ait. Pax tibi. Et osculatus e eum.
Et simul ambo capite truncati sūt. Petrum
autē apprehensum misit herodes in carcerē.
quia diebus azimoꝝ nō licebat quēq̄ inter-
ficere. & ptr custodes carceris tradidit eū
custodiendum quatuor ꝗrternionibus quatuo-
nibus militum. uolens post pascha pro-
ducē eū ꝑplō. ut ipe ꝑplō occideret eum. nō
ipe herodes. ut iacobum. quia magis vide-
batur eis gloriosum si ipi occiderent eū.
quia ipe erat princeps apl̄oꝝ. Quo pe-
Q ū autē & crastino tm̄s liberamus
ꝓducm̄. q eu erat edem mau hodie
herodes ꝑplō: ipa nocte erat petr̄. dor-
miens inter duos milites uinctus cathe-
nis duabꝰ. q adhuc rome ee dicit. Et
custodes ia-ceres ante ostium custodiebat
carcerem. Et ece angelus dn̄i asti-
tit. & lumē refulsit in habitaculo carceris. &
miraclose fm̄ e. ut solus petrus vide-
lumē. Ypassio q latere petr̄. expauit
eū dicens. Surge uelociter. & strauerūt ea-
dem ut cathene de manibus eius. Dixe
aut angelus ad eū. precingē. & calcia
te caligis tuis. Deposuerat em̄ angustiā
ꝓter molestiam carceris ut tunica ar-
cta pedes demissa temperet frigus noc-
tis. In quo datur exemplum viris sanc-
tis. q m̄ angustiose licet aliquid laxare de
rigore ordinis. legim̄ eni apl̄os &
ꝓphetas diuersis congruis usos ꝓr̄ assidu-
one carnis. & petrū ad tempus deposu-
isse cingulū ꝓ molestia carceris. Et fecit
petrus uerba mandati angeli. Et addidit
angelus. Circūda tibi uestimentū tuum.
& sequere me. Et exiens sequebat eū. et
nesciebat quia uerū erat quod fiebat
p angelū. idest nō putabat in veritate
fieri. sed ymaginaria visione ondi. Unde
sequitur. Estimabat enim se visu vide-
sals hoc sibi onsum ymaginaria visse.
Transeuntes autē pmā custodiam. idest
custodes carceris custodiē deputatos. &
secundam. idest duos quaternones. uel
pmā custodiam. idest pmā quaternionē
cū suis. & secundā. idest secundā quaterno-
nē cū suis. Venerunt ad portā ferream
que ducit ad ciuitatem. que ultro aperta
est eis. que putat fuisse in atrio carceris.
Carcer enim habebat atrium. & erat in ex-
teriori pte ciuitatis. sine exit ciuitatem.
& ultro aperta est eis. Et exeuntes pcessi-
runt viam vnam. & confestim discessit an-
gelus ab eo. ut sciret se in re vidisse
de carcere eductū. qui putabat sibi yma-
ginarie ostensum. Et tūc ad se reuersus
dixit ad matrem suam. q fuerat in maxi-
mo stupore dixit. Nunc scio uē & certe.
Et consedentes ubi erat. Venit ad domū

marē matrē iobis qui cognominabat
marcus · nō euangelista · ubi erāt dispu-
pli congregati causa orōis ut orarēt p
petro · Et cum pulsaret petrus ad ianuā
egressa puella ut videret · nōie rode ·
Et ut cognouit uocē petri · p gaudio nō
aperuit ianuā · sed retro curēs nūciauit
petrū stare ante ianuā · Et dixerūt illā
insanire · illa affirmabat sic se habere ·
Illi autē ex eis dicebāt · Angelus petri
est · Sup quē locū dicit hieronimus · fuisse
dignitatem ee animaz ut vna quaq; ab
hora natiuitatis sue haberet angelum
sibi in custodiam deputatū · Petrus autē
perseuerāte · pulsauit · Et cū aperuissent
viderūt eum · Et obstupuerūt · Et annuit
eis manu ut tacerēt · et ut sub silentio mi-
raculū audirēt · Vel forte ideo ne clamore
gaudentium ianuensium eius in ciuitate pro-
palaret · Et narrauit quomodo dnūs fisset
eum angelus de carcere · et ait · Nunciate
hoc iacobo et fratribus · iacobo scīlt alphei
epō hierosolimitano · quia altera iam fuerat
decollatus ab herode · Et egressus alia nocte
abiit in alium locū timore herodis
et iudeoz · De morte herodis ·

Cristina autē die post eductionē
petri de carcere · nō erat parua
perturbatio inter milites et custodes · quid
nam factū esset de petro · Vnde patet quia
clausis reliquerat carcerē · alioquin nō
esset ambiguum eum euasisse · Herodes
autem cum requisisset eum et nō inue-
nisset · diligenti inquisitōe de custodibus
ueru nossent · quid nā factū esset de eo ·
iussit eos adduci ad se ut vindicaret
in eos · Non tamē vindicauit in eos
deo permittē · ut solitō petri nulli nocerent ·
Imminente enim negotio descendit herodes
de iudea in cesaream palestine appm quas
tyro et sydoni · ut nocēret tyriis et sydoniis
quibus iratus erat · Quod audientes tyrii
et sydonii · venerūt ad blastum qui erat
cubicularius herodis · et custos thesau-
roz eius · quia erat amicus eoz et
patronus · et eo mediante · reconciliant sibi
herodē · Non enim poterāt sustinere
inimicitias regis terre sue · Sequenti
autem die herodes uestitus ueste regali
sedebat p tribunali apud eos · et oratiō-
nabat ad eos herodes blandiens eis ·
Populus autē acclamabat dei uoces et
nō hominis · idest ephibebat ei laudes
deo debitas et nō homini · Et dum adula-
toriis sermonib9 demulcet · et oblatos sibi
diuinos honores nō respueret · respiciens
sup se · uidit minutiem et mistentem
capiti suo in funicto angelum · idest bubo-
nem morti eius pxime imminentem · Et mox
ut tradit iosephus nidinas se ad eos qui
sibi applaudebat · dixit eis · Ego deo
sū moriōr · Sciebat enim intra quod
dixerat ei augur cum trabeatur ad car-
cerem se post uisionē bubonis mīa quig
dies moriturū · Et confestim ut hec-
in hystoria pausit cum angelus dñi
idest fera est vindicta dñi sup eum · et
p quinq; dies uentris dolore cruciatus e ·
et corrodebat uermes uisceā eius · et ita
paulatim cōsumptus a diuinis exspirauit
spiritū ·

Reliquit autē ·
filium qui dictus est agrippa nō
cognoiat9 herodes · qui adhuc rome
erat · nec habuit regnū priusq; pren-

habuit cum terra duarum tribuum & dimidie ultra iordanē. Unde legit. quia fides de iudea imminente eusione iertin ad annonciandum agrippe istius satis filii herodis agrippe

Et nunc huc usq; narratur.

redit hystoria ad ordinē suum et estimat ei quid supdcm ē collecta iam a fidelibus antiochie missam pauperibus in iherlm p barnabam & saulum. Quod cum interfuerit ē de herode de morte iacobi. de incarceratione & liberatione petri. ci madens ē. Prosequit ergo de reditu barnabe & sauli a iherosolimis hystoriam in hunc modum. Verbum autē dei crescebat & multiplicabat. Barnabas autē & saulus remeauerunt ab iherosolimis assumpto secum iohe qui cognominat marcus post expletum ministerium. Erant autē in ecclia que erat antiochie pres. eos qui presunt a iherosolimis yspheres & doctores. inter quos erat symeon qui vocabat niger. & lucius cyrenensis & manaen qui erat herodis tetrarche collactaneus. idest eodem lacte nutritus. Et possunt idem accipi yspheres & doctores. aut sic ita distingui yspheres de futuris. & doctores de preteritis. Et inde quia ille symeon dictus ē a colore niger. si sit latinum vocabulum. aut si ē hebreum dictus ē niger quasi ascendens de bir. turre scilz de burgum. Ligo. enim ē hebreum. & interpretatur ascendens. Ministrantibus autem illis deo & ieiunantibus dixit eis spūs scūs. Segregate michi barnabā & paulum in opus ad quod assumpsi eos. Qui audito consilio spūs sci. paulus & barnabas remiserunt in iherlm ad petrum & iacobum & iohem qui erant ibi. Qui quamsi sint audito mandato angeli ut spūs sci. Et ieiunantes & orantes imposuerunt eis manus in modū ordinatorū. Verum autem pro manuū impositionem aliam ordinationis sollempnitatem circa eos celebrauerint meritum ē. Hec de ordinatione apostoli aliquid legit. ut qd deus imposuerit eis manus. De petro tamē certum habetur quod antiochie missam celebrauit. Sz potuit apls pro ordinatione sufficē quod deus ē eis a deo. Hoc facite in mea commemorationem. Et licet non interfuerit barnabas & saulus. tamē quia postea electi sunt ad apostolatus consilio spūs sci. forsan in hoc cum aliis fuerunt priuilegiati. Hec alia sollempnitas ē ordinationis circa eos celebrata. Et mitti in primitiua ecclia sine hac sollempnitate ordinatis ad sacerdotium promoti sunt. Etiam multi laici sine diaconatu & precedentibus ordinibus sacerdotes fa sunt. Et imponentes eis manus dimiserunt eos. Et isti quidem missi a spū sco eodem duce itineris qui separauerat eos a ceteris abierunt seleuciā. et inde nauigauerunt cyprum. Et cum venissent salaminā. predicauerunt in bus dei in synagogis iudeorum. Habebant autem & iohem in ministerio predicationis iohem qui cognominatur marcus.

Quo pauli

Et cū barnabas iuerunt usq; ad

Quo pauli & barnabas iuerunt usq; ad positum.

perambulassent totam insulam cypri. scilz usq; ad paphum. inuenerunt quendā virum magum pseudo yspheten iudeum. cui nomē erat barien. Qui erat cū sergio paulo viro prudente. qui erat homo magne dignitatis. Erat enim proconsul. idest secundus a consule. Hic

accersitis barnaba & paulo. desiderabat audire uerbum dei. Resistebat autem eis elimas magus. Et inde q̃ alterius nomine interpretatio est alterius. elimas enim interpretatur magus. & sic nomine quasi maleficorum apropriatum est ei. Saulus autem qui & paulus repletus spu sco. intuitus in eum dixit. O plene omni dolo & omni fallacia fili diaboli. inimice omnis iustitie. non desinis subuertere uias dni rectas. Nota quod dictum est. saulus qui & paulus. Creditur enim sta quod a sergio paulo ad fidem conuerso dictus est paulus. Unde hic primo fit mentio de hoc nomine paulus. Sz solus origenes dicit. quod sp fuit binominis dictus saulus & paulus. Et in acceptione aplatus primo sortitus est hoc nomen. ut qui primo a saule persecutore dicebat saulus. de superbo fit & humilis. ut p paulo dicatur paulus. quasi modicus humilis & mansuetus. Unde cp nomine suum interpretando dicit se minimum aplorum. Fuit autem a tertiodecimo anno a passione dni promotus ad aplatum cum barnaba. & sortitus pauli uocabulum cp tredecimo p̃fectus ad magisterium gentium. Cui satis consonat ecclastica hystoria ubi legit̃ preceptum aplis ee ut post passionem p duodecim annos predicarent in iudea. Tertiodecimo anno ceperunt paulatim trasire ad gentes non dum tamen ex toto. Postea omnino exierunt de finibus iudee. Et nunc inquit. Ecce manus dni sup te. dest benedicta dni expectabit in te. Eris enim cecus lume capitis. sicut es cecus lumine mentis. non videns ad tempus solem materiale. quia non videbis solem iustitie p fidem. Et confestim cecidit in eum caligo & tenebre. & circuiens quasi in modum cecus. dest in circuitu se uertens. quebat quis ei manu duceret & ducat eum. Et statim proconsul uiso miraculo credidit. admirans sup doctrina dni. De discessu iohannis ab eis.

Cum a papho nauigasset paulus & barnabas cum eo uenerunt p gentes ad ciuitatem pamphilie. & hic iohannes qui dicebat marcus qui erat corp socius discedens ab eis. reuersus est hierosolima. Unde uenerunt cum eis. & forte reprehensibilis erat causa quare discessit ab eis. & hec fuit causa discidii inter paulum & barnabam. de qua plebis inferius. Paulus uero & barnabas uenerunt antiochiam pisidie. quod additum est ad differentiam antiochie alterius que dr antiochie syrie. qua nos adhuc uocamus antiochiam. que olim dicebat reblata. Et ingressi synagogam sabbato sederunt quasi auditure legem non predicature. Post lectionem autem legis & prophetarum miserunt ad eos principes synagoge. Uiri fratres. si quis est in uobis sermo exhortationis dicite. De predicatione pauli & barnaba in synagoga.

Surgens autem paulus. & manu silentium indicens. egressus est facie grandem sermonem indignans ab alacori. Uiri inquit israhelite & qui timetis deum de gentibus audite. Deus plebis istius patres uros elegit. & exaltauit plebem cum essent incole in egypto seruientes in luto & latere de qua eduxit eos in manu forti. & quadringenta annis sustinuit mores eorum in deserto. introduces postea eos in terram promissionis & destruens septem gentes que habitabant in terra. sorte distribuit eis terram. quasi post quadringentos & quinquaginta annos. Et

intelligendum ē a natiuitate ysaac. a cuius natiuitate usq; ad exitum isrl de egypto fluxerūt anni quadringenti quinq; ꝓxa completis quadraginta annis in deserto & quinq; in terra chanaan diuisa ē tra. & ita a natiuitate ysaac usq; ad diuisionē terre fluxerūt anni quadringenti quinquaginta. & post quadringentos quinquaginta annos dedit dns iudices ꝑ plō suo. quia exinde fuit ꝑplō dei sub iudicib; usq; ad tempus samuelis. & exinde postulauerūt regem. & dedit eis regem saul. qui regnauit sup eos quadraginta annis. coputatis simul annis samuelis. Sic enim legit in cronicis hebreoꝝ. & eo sublato de medio substituit eis dauid regem. Cui testimonium phibens ait. Inueni uirū secundum cor meum. Ex cuius semine suscitauit deus ihm saluatorem isrl. cui⁹ aduentus ꝑ fuit ioānes. Viri inquit fres filii genus abrahe & qui inter uos timet deū. uobis specialiter uerbum saluatis hui⁹ missum ē. Qui enim habitant in iersalē & principes eius huic ignorantes ē ihm & uoces ꝓphaꝝ que p omnem sabbatum legūtur. iudicātes eū morte eas impleuerūt nescientes. Deus uo suscitauit eū tria die a mortuis. & uisus ē p quadraginta dies ab his qui simul ascenderāt cum eo de galilea in iersalē. qui usq; nūc sunt testes eius ad plebem. Et nos uobis amiciam⁹ ea que ad patres nros facta ē repmissio. quā deus hanc implenit filiis eius resuscitans ihesum. Notū ergo sit uobis uiri fres. quia p hunc uobis remissio peccatoꝝ annūciatur. ab oib; his a quib; non potuistis in lege moysi iustificari. Qui credit in hunc iustificatur. Videte ergo ne ueniat sup uos iudicium dei. qui ꝓtemptoribus minat ꝑ ꝓphetā in hūc modum. Videte ꝓtemptores & admiramini. & dissipamini. quia opꝰ operor in diebus uris quod no creditis. quia no a diuitis ei⁹ quod operor. i. dicit uris saluatōi incarnatōi. Dixerūt ad eos. Cū egrederent de synagoga rogabat ut in sequenti sabbato loquerent ad hec in synagoga. Et cū egressa ē de synagoga multi iudeoꝝ & aduenaꝝ dest gentiliū ac iudeoꝝ de dispersione multitudo secuta ē paulū & barnabā. Sequenti uo sabbato pene uniuersa ciuitas conuenit ut audirent uerbum dei. Quod uidentes iudei repleti sunt zelo nimio. quo cōmoti cepūt ꝓtradicere his que a paulo dicebant blasphemantes. Blasphemus em ē qui ex inuidia oblōquit uitio. Tunc repleti zelo dei paulus & barnabas constanter dixerūt. Vobis oportebat primū loqui uerbū dei. sed quia repellitis illud et indignos uos iudicatis: ecce cōuertimur ad gentes. Et nota ex hoc legit dns a paulo & barnaba in antiochia pisidie. que no ē in iudea. sed in grecia. in pleris ꝙ locis legit dns ab aplis in iudea. salu⁹ cum uellent transire ad gentes postq; p multos annos ꝓdicatū ē in iudea. Ecce. ne moueat te. quia potuit utrobiq; dici. Sic enim ꝓcepit uobis deus. posui te in lucē gentiū. ut sis ea in saluem usq; ad extremum terre. Et fuit in ysaia uerba prīs ad filium. Sic si dixit pater filio. Misi te ut post tenebras infidelitatis usq; ad finēs terre gentibus disseminares ihesum ueritatis. Sed cum spualiter dns sit ꝓpo: no ē mirū quod hic legit dns ex paulo. quia tam

t unū capitis & membrorū. ut quod dictum t capiti. membris dictum reputent & sibi. sicut ppe caput p̄secutōe membrorū reputat̄ inflictam sibi dicēs. Saule saule quid & cet̄a. De recepta

Audientes autē p̄dicatōe a gentib⁹ gentes mentionem de salute sua. gauise sūt. & glorificabat deum & crediderūt mīti ep̄i eōr. Iudei tamen zelo. id est liuore inuidie fuerēsi cōcitabāt mulieres religiosas & p̄marios ciuitatis & excitabāt p̄secutionem in paulum & barnabā. & eiecerūt eos de finibus suis. Et illi excusso puluere de pede in p̄ta ibū dñi. quod p̄cepat in testimoniū. uenerūt yconium & ingressi ciuitatem locuti sūt in synagoga. Et credidit copiosa multitudo iudeorū & grecorū. & demorati sūt ibi multo tempe: fiducialit̄ p̄dicantes dño p̄dicatōi gr̄e ei⁹ mendacia ostendente. & dabat signa & prodigia fieri p manus eōr. Diuisa est autē multitudo ciuitatis. & quidā erant cū iudeis. & quidā cū apostolis. Et cū factus esset impetus gentiliū & iudeorū cum principibus suis. ut cōtumelijs affice-rent apostolos & lapidarent. id est lapidibus fugarent. confugerūt ad ciuitates licaonie. Lystram & derben. Et ciuitatem circūiacentem. & ibi predicabāt euangelizantes. Et quidam vir infirmus pedibus claudus ex utero matris sue. & sedebat. qui nec ambulare nec stare poterat. nec umq̄ ambulauerat. hic audiuit paulū loquentem. Quem intuitus paulus. & videns. q̄ habet fidem ut saluus fieri. dixit magna uoce. Ihesu domine nr̄i xpi. surge & ambula sup̄ pedes tuos rectus. Et surrexit & ambulabat. Turbe autē cū vidissent quod fecerat paulus. extulerūt uocem suam licaonice dicentes. Dii facti similes hominibus descenderūt ad nos. Et uocabāt barnabā iouem. quia p̄or erat docebat. paulū uō mercurium. quia ipse erat p̄mptus opinionem eōr̄ iouem comitabatur. Qui eloquens & strenuus fuisse traditur. & faciendi hominibus p̄stare potest. Vnde mercurius quasi medius currens inter aures & signas a latinis dicit. a grecis uō hermes. id est interpres. Sacerdos quoq; iouis qui erat ante ciuitatem uoluit sacrificare barnabe ut iouem. afferens thauros ad immolandum & coronas. ut ad ornandam facie templi ante ianuam gentilium. ut ut capitibus eōr̄ imponeret ad ornamentum. aut pro aliqua alia religione nobis ignota. Hec audientes audierunt paulus & barnabas quod diuinos honores uellent eis exhibere. scinderūt uestimenta sua. Quod & fecerunt audita blasphemia in deum. Et prohibuerunt sibi tales exhibe-dicentes se homines esse mortales. qui potius ve-nerūt ut eos reuocarent ab ydolatria. Et

Dyp sedauit turbas. ne sibi immolarent.

Donoratibus. De p̄secutione qua autem & eis passi sūt. —

et doctribus ihesu. Supuenerunt iudei ab

yconiū & antiochiā & concitatis turbis
ꝫsecuūde pauli lapidauerūt eum · & eiec-
erūt extra quasi mle cadauer estimantes
eum ee mortuum · De qua lapidatione ad
cornuthios loquens ait · Semel lapidatus
sum · postea circūdederūt eum assistentes
& respirauit · & nescientibus iudeis reper-
tauerūt eum in ciuitate & cōualuit · Et
postera die ꝑfectus e cum barnaba in der-
ben · & pdicauit ibi sicut fecerat in listra ·
Postea redierūt p easdem ciuitates p quas
uenerāt confirmātes fres in fide · & cōsti-
tuētes in singulis ciuitatibus ꝓsbiteros
idest epos · quia eo tempe eodem nomine
consebāt presbr & epi · & ꝓnde constitue-
rūt pro se epos · quia erāt migraturi & recti-
turi ad eos erāt amplius reuersuri · Et cū
rediuntes transissent listrā & yconium ·
uenerūt ad antiochiam psidie · & trānseū-
tes psidiam uenerūt pamphiliam regione
satē in qua & ciuitas pge in qua locuti
sūt uerbum dei · & descenderūt in ytaliā
ciuitatem · & inde nauigauerūt antiochiā ·
unde ꝑus exierāt ꝑgregati spūi scō ad pre-
dicationem euāgelij · De gone circūcisio-
Quidam uenissēt inde dēmata-
antiochiam & congregassent fide-
les antiochenos reuelauerūt eis que et
gnā fecerat deus in gētibus p eos · & mo-
rati sūt ibi nō modico tempe cum discipīs ·
Et dum ibi mora facerēt descenderūt
quidam de iudea ꝑiam adhuc tamen
iudaizātes · & fuerūt de secta phariseoꝝ ·
Et facta e nō minima sedicio inter eos &
paulū & barnabam · quia pdicabat fide
absq legalibus ad salutē nō sufficē ·
& consenciebāt eos eis multi ueterū con-
suetudine imbuti · Et statuerūt ut
p hac lite dirimenda ascenderēt in iersm
ad maiores apostos · scitꝰ ad petrum & ia-
cobum epm ieroslimoꝝ · Et ascendit
paulus cum barnaba assumpto · &
tito · sicut ipe refert in epla ad gala-
thas · Et qui descenderunt de iudea ·
ascenderūt cum eis quidam fabect
de heresi pharseoꝝ ad fidem qui ·
Qui cum remissent ierosolimam & cent
in presbia apostoꝝ petri & iacobi & sen-
oꝝ · surrexerūt cum paulo & iacobo
barnaba dicētes · Oportet circūcidi
fideles · & obseruare legem moysi · Et
audita utriusq ꝑtis sententia · decreuerūt
apli & seniores ut diuidicarēt sup
hoc · Et post multam disceptationem
& inquisitionem facta inter apostos &
seniores · surgens petrus ronabiliter
ondit · nō ee imponendum fidelibus
iugum legis · quia ipe cōplio dei bap-
tizauerit cornelium & gentibus pre-
dicauit uerbū dei · idest euāgelium ·
& quia deus pdicationem eius confirma-
uerit · fide mundas corda eoꝝ cum
baptizarētur inuisibili · mittens supe-
eos spīm scm · nec mdicens eis obseru-
tiam legalium · Quid ergo inquit nūc
temptatis imponē iugū sup ceruices
disciploꝝ · quod neq nos neq patres
nri portare potuimꝰ · Et silentium cepe-
runt paulus & barnabas narrare quā
signa & ꝓdigia fecerat deus in gētibꝰ
p eos · & tacebat multitudo audiens eos ·
Et De sermōe iacobi fris dñi ·
Post silentiū locutus e iacobus ad-
herens uerbo petri · Viri inquit fres
audite me · Symon narrauit quom
deus ꝓmo inspexit gētes / uocare eos
ad fidem & testimonia ꝓphetaꝝ · & cō-
ducūt ibi testimonijs diuinoꝝ ꝓphetaꝝ ·
auctoritate pontificali pnūtiat diffini-
tiua sententia dicens : ꝓpter quod ego

Gray Scale
0 1 2 3 4
Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

audiō nō inquietari eos qui ex gētibō
que uūt ad dēm · sed cōsulo ut dirigā-
mus ad eos eplam ut abstineāt se ab
ydolatria & a fornicatione & suffocato &
sanguine · ydolatria siquidem ex gēti-
bus maxime pullulabat · fornicatio
q̄ nāle quoddam nullus reatus reputa-
bat inter gētes · Ideo specialiter decre-
uerūt apostoli ista p̄hibere gētilibus ·
Erat eāy promi ad effundendū sāgui-
ē · & sueuerūt ēt bibe sāgūem immola-
tum dīs suis · Ideo specialit̄ p̄hibiti sūt
a sāguine effundendo uel bibendo · Q̄-
re autem ad hūm p̄hibuerūt eis aūt
suffocatum nō ē sanis p̄spicuū · Sq̄ et
placuit hoc cōsilium iacobi aplī et
seniorib⁹ & oīm cōsensu elegerūt
uiros p̄ quos mitteret eplam cū pau-
lo & barnaba · uidam salz & silam · Et
p̄missa ē salutatio in hūc modum · ¶

Hapli & epla missa gūsis ex gētib⁹
seniores fres humiles · fidelib⁹
fribus qui ex gētibus saluāt · Quia aūt
post saluationem hic tex⁹ epla · du-
ditū ē a nobis quod quida desc̄dētes
a iudea tu⁹bauerūt uos cūtes aīm
as uras · uolentes uras imponere
cerimōiis ugum legis · Ideo de gī
cōsensu decreuimꝰ eligē uiros & mit
tere ad uos cū karissimis uris mis
paulo & barnaba · Visum ē enim spi
ritui scō & nobis nichil ultr̄ uobis ipone
onaris · quā ut omēs abstineatis ab
imolatis simulacrorū · & suffocato · et
a fornicatione · a quibus abstinētes bñ
agetis · Valete · Quo gēlati sūt gūsde
descenderūt ergo ex gētibus ·
paulus & barnabas in antiochiam ·
& duo alii missi cum eis · Cuius descen-
disse congregata multitudine tradiderūt
eis epistolam · Et audita cōsolatione de iugo
legis nō imponēdo sibi · quasi sūt frēs de
gētibus · Iudas aūt & sylas cum essent
ipsi · idest septem⁹ oppositores cōsolati sūt
eos · & multū cōfortauerūt eos in fide · Non
t aūt pt̄ereundum quod de pprio assensu
suo in certū pro diuinēda lite p̄parata scri-
bit apls ad galathas in hūc modū · Deinde
post āos quatuordecim a cōuersione mea as-
cendi hierosolimam cū barnaba assūpto et
tito · & cōtuli cum eis euāgelium quod p̄dico
in gētibus · Ex quo ānor nūo colligitur ·
quia eodem āno quo paulus ascendit
hierosolimā · scz quartodecimo a cōuersione
sua · eodem petrus ascendit roma · & eodē
anno sedit in cathedra epali · in qua sedit
usq; quinq; ānis · quatuordecim uō & si
quis quinq; trigintā nouē reddit · Decessio
aūt quinto āno a promotōe beati petri in
sedem romanā scz ultimo āno neronis
passi sūt petrus & paulus martyrium ·
& sic tricesimo septimo āno a cōuersione
pauli · Unde colligit paulū ad fidem gūsu
eodem āno quo dūs passus ē · Si cōstet
petrū & paulū tricesimo septimo āno a
passione dñi qui fuit ultimꝰ neronis
passos ēe martyrium · Si aūt legatur
aliquādo paulus quersus ad fidem sed
āno a passione dñi · intelligendū ē · secundo
āno usualī nō emgere · sicut alibi determina-
tum est · Quarto decimo ergo anno a
passione dñi · idest q̄rto āno claudij as-
cendit petrus romam · & sedit in cathe-
dra epali decem ānis sub claudio · qui
regnauit quatuordecim ānis · & nero
post eū totidem · Determinat qui sedit an-
norest tyochie & qui rome · ¶
aūt queri quo āno uel tempore

sederit petrus in antiochena cathedra. Constat enim quod sederit antiochie septem annis in sede episcopali. quod necessario de septem illorum quatuordecim intelligendum est. qui a passione domini fluxerunt usque ad eius quinquennem in sedem romanam. Post autem septem annos quibus sedit in sede antiochena. consilio domini de certis ascendit roma. sed in ascensu tribus fuit. ut antiochiam. ut confirmaret subditos suos in fide. Et ut legitur in cronicis substituit euodium in sede antiochena. et in hoc tribus peregrinationibus antiochiam redargutus est a paulo. quia comedens cum quibusdam fratribus de iudea timens eos molestare discernebat ab eis. et illa cogebat gentes iudaizare. Unde paulus ait. Cum venisset cephas antiochiam. in faciem ei restiti. De ea dissensione

Ego autem simon petrus et paulus et barnabas hii.

Ego autem simon petrus et paulus et barnabas hii. Ab eo quo ascendit petrus de antiochia romam. paulo et barnaba antiochie remanentibus. erat quidam petrum in iudea per violentiam usurpare primatum constituendi summum pontificem. et mittendi per arbitrio suo. et ut posset summum pontificem unum ut duos constituere et sedem amouere. Et ulteriores iudei quia non possent ei resistere. petierunt ab eo licentiam considendi claudium imperatorem romanum. ut eius fultus hac primatum obtineret. alioquin desisteret. Et concessit eis. Et cum misisset nuncios roma. erat ibi agrippa heredis agrippe filius. qui patre decedente in manum claudii devenerat. Claudius autem differebat eum mittere in iudeam tam propter timorem. tum propter seuiciam iudeorum. tum propter teneritudinem etatis eius. Ipse audiens quod causa apostoli agebatur. accessit ad eius et obtinuit. Et recepit claudius petitorem ut ab huiusmodi exactione desisteret. Et desistit. Et recepit iudeis ut super hoc gratis ageret agrippe ad cuius intercessionem hoc obtinuerunt. Et iudei significauerunt ei ut mitteret eis agrippam. et fecit eum tamen regem et dominum. Ipse tamen adhuc distulit. postea uno quadam usum et ei misit eum in iudeam. non tamen reddidit ei tota terra patris. qui totum regnum integre obtinuerat. Sed dedit ei galaaditidem regionem salz ultra iordanem tiram duarum tribuum et dimidie tribus. et dedit ei primatum ordinandi summum sacerdotem in certis pro arbitrio suo. quia negauerant procuratori. Iste fuit agrippa in cuius regnum successerunt fideles de iudea. tunc nocte quedam per angelum promissum. sicut legitur in mathemo. Sed nunc prosequamur de paulo et barnaba qui adhuc demorabat in antiochia euangelizantes uerbum dei. post aliquot dies ait eis conuersum reuerti per ciuitates in quibus predicauerunt uerbum dei. et uisitare fratres et confirmare eos in fide. et iudas abiecit. sipla cui eis remanere. Barnabas autem uoluit habere in comitatu suo iohem qui cognominat marcus. paulus autem noluit dicens non esse assumendum. qui in fronte actus constitutus. minus trepidus fuit. et quia timore mortis a predicatione desisterat. quando salz a pamphylia discedens reuersus est in iherusalem. Ideoque non erat assumendus ad predicationem. ne alios malo exemplo ledet. Et facta est dissensio ut discederet ab inuicem. Et excusant eos sci. quia non discesserunt

dño quoꝝ. sed a spu sco ad hoc electi. ut diuisi in pluribus locis predicarent & plures lucrificarent. Barnabas autē assumpto marco nauigabat cyprum. Ego autē quod uolui cum dimittere predicare fuisse cognatus eius. legitur autem fuisse sobrinum. paulus autem profectus & assumpto silla que dno adhoc remanere fecerunt ut ei cooperetur. Et p ambulabat syriam & ciliciam. postea uenit in derben & listram. ubi erat quidā xpianus nōie timotheus filius mulieris vidue ut inde natus de patre gentili. cui phibebat testimonium religiosis omes fideles qui erāt in listris. huic constituit paulus epm corp. Qz accidit eum pro tollendo scandalo inde ne scandalizaretur. quod haberet epm circūcisum. Sed quod legalia post veritate euangelij essent necessaria. paulatim tamen. nō subito tollenda erāt iudeis. & quasi cum honore mater sepelienda erat. Postea secum duxit paulus thimotheum & circūcidens eum propter phibuit obseruari decreta aploꝝ & seniorū qui erāt in ierlm. & ecclie confirmabat

Transeuntes autem frigiā & galathie regionem. Volentes ire in asiam minorem. phibiti sunt a spu sco qui scribit corda hoim. quia tūc nō erant credituri. Voluit ergo spūs sc̄s sem dari cunctis. & impios de recipiendi predicatōis ḡtiis dampnari. Voluit etiam has primicias aliis de sapulis reseruari. Philippus autē & nobiles predicauerūt in asia minori. Lucas in bithinia. a qua silet a spu sco simul phibiti ab his duabus gentibus. ut ne sem darent eum. ut qz desti

nate erāt a spu sco aplis aliis. asia minor bithinia. Luce. ubi agit origenes de primicijs ut decimis dandis sacerdotibus. reddit aliam causā. Dicit enim. quia deus prudēs famulis suis alimoniā corpalem ab huiusmodi principe seruos suos ppter fame phibuit. qd illam fatis magnam famem. in qua helena sustentauit fres pauperes qui erāt in ierlm. que fuit circa anno claudij. Regis fuit hec helena mater constantini. sed regina adiabenoꝝ. Cuius amore caspius rex adiabenoꝝ. fingens. eius dux it eam in uxorem. & concepit ex eo. & cū nocte dormiret cū ea. & posuisset manū sup ventre pgnatis ab eo. audita est uox in hunc modum. Videne ledas puerp. qz magnus futurus est mundo. Et audita uoce huiusmodi stupefactus. dixit hec uxori sue. Postea puerp natum cū omni diligentia nutrierunt. & mortuo pre adhuc puer fres & rep. & comedat in multis. & hec est causa comedationis. quia audiens unū deum coli a iudeis. coluit eundem. & suscepit circūcisionē & ritus corp. Hanc mater helena uenens ierlm mouit fres fideles ierlm in edia laborantes: quia erat tempus famis. & erat grauis iudicij. quia artiterunt argenti copia ad emendum. & sustinuerunt fres qui erāt in ierlm. Et cū adhuc esset in iudea. nuntiatū est ei quod mortuus esset filius eius. & statim redijt. & fecit extrahi corpus de sepulchro. & reponi fecit in uidam. & fecit nō longe a ierlm extrahi duo extrema masolea. & in altero reposuit corpus filij. & precepit ei mortua esset. in alio corpus suum reponi. & sic factum est. & adhuc apparet uestigia masoleoꝝ. & putant nulla dubitari esse mausoleū helene matris constantini. De uisione q apparuit paulo

Cumq; properassent in asiam paulus & soci eius uenerunt tandem. & orta est ei uisio p noctem. Apparuit ei uir macedo id est angelus illius gentis assimulatus uiro

macedom · q̄ petiuit lingue · ut formē spālis
stās & deprecatus eum & dicens · Trāsiens
in macedoniā adiuua nos · Et hoc uerbo
uidet fuisse hom̄o nō angelus · Nō enī
erat angelī missi ampliō dei · Sz hoc aīt
angelus accepta psona macedonum · Vt
autem uisum uidit · statim quesiuimus
profisci · in macedoniā · certi fī quod
uocasset nos dñs euāgelizare eis · Et nō
quod dictū ē quesiuim9 · Hic enim ondit
lucas pmo se comitem fuisse pauli · forte
& mīc · pmo adhesit ei · Vnde mīc in pre
cedentibus aut · uenim9 · Sz ubiq; uenerūt
& filia · Hic autem pmū misceāt se socijs
pauli · Vide quoq; quod ubi dicī ē · erat
ibi macedo · sup hoc uerbo stans glosa
hanc · modica · Angeli semp stare dicūtur ·
Cui plerīq; adhesimus in ancylla pasthali ·
sedit angelus · emeruit · stetit & orat · In
telligendū ē enim semp in hoc libro cum
legatur · in euāgelio angelos sedisse ad mo
numentum · Nauigates aut a troade rec
cursu fumat rectā uenim9 · & sequēti die
philippus que ē pma ciuitas macedonie ·
deest · ementibus a mari pma occurit
& erat colonia · Dicit aut colonia ciuitas
illa que defectu indigenarū nouis cultori
bus implet · Vnde colonia · q̄ a nouis
cultoribus implet · ut culturis dicit · Sm
nus enim ubi p dies aliquos · & die sabba
ti egressi sum9 ad portā iuxta fluuiū
ubi uidebat locus esse orationem · Oratio nunq̄
accipitur pro supplicare Quo recepti sūt
& sedentes a mulieribus ppurariis
loquebatur · mulieribus que conuene
rant · & mulier quedam nōie lidia ppurā
ria ciuitatis thiatirenorū audiebat nos
loquentes · Potest aut intelligi pur pu
raria quasi utens ppura · quia forsitan
erat de regio semine · ut poetis pur
purtaria · quia textrix purpure · ut
quia uendebat purpuram · Cui aut
baptizari esset & domus eius rogat deprē
cata est nos dicēs · Si iudicastis me fide
lem mīre domui mee & manete mecum ·
& mīsum9 coegit · Adhuc enim abhorre
bam mīre domos gentilium p uitādo
scandalo infirmorū · De spū phitonico a
Factu ē aut puella exeunti
exeuntibus nob ad orōnē · quod ob
uiauit nobis una puella · habens spm phi
tonicum · id est arte magica · uel a spu
phitonico uexata · Hūs em duobus modis
accipitur · in sac scptura hoc nomē phito
missa · ut & phitomissa que p phitonem
spm suscitacionem mortuorū operat arte
magica · ut q̄ ad petitionem saulis ab infe
ris uocauit aiam samuelis · ut poetis
p ea spm inmundum · Hoc aut species ar
tis magice a pythone phitone inuenta est · &
ab eius origine cognominata est · Dicta
autem phitomissa q̄ a spu phitonico pos
sidet · & educit qui organo suo ad diuina
dum · Quales poetis uidet hic accipi ·
& erat questuosa dnīs suis · q̄ multū
accipiebat emolimentum ex diuinacōe
ipsius · Hec subsecuta pauli & eius soci
os exclamabat dicens · Isti homines sunt
serui dei excelsi qui annuciant nobis uiā
salutis · & sic clamabat multis diebus ·
forte p bonū male · ut postea spu sto spm
phitonicū ut p eam uerū loquētur ui
dente · Conuersus aut paulus spā dī
mate post eum · & dixit spiritui immūdo

Precipe tibi in nomine ihesu xpi exi ab ea. Et exiit eadem hora · quia indignum erat ut verbum euangelii p eam spm mendax annciaret. Videtes autē hoc dni eius · scientes quia magnum inde sumeret incommodum apphendert paulum & silam · & duxerut eos ad pncipes in foro & offerentes eos magistratibus dixerut · Isti conturbant ciuitatē nram cum sint iudei · predicates nouā quadam religionē · quā no licet nobis suscipe cum simꝰ romani · Iam enim decretū erat a romanis · ut nullus de de nouo colet̄ nisi approbate senatu · et cucurrit plebs aduersus eos & magistratus · & scissis eoꝝ tunicis iussit eos uirgis cedi · et flagellatos miserut in carcerem · precipientes custodi · ut diligenter custodiret eos · Qui accepto mandato · misit eos in carcerem interiorē · pedes eoꝝ stringes ligno · De motu carceris

Die autē nocte paulus & silas orabant ymnum · & adorates laudabat deum · & dum media nocte orarent · subito factus est tremotus · quo facto tremotu omnia fundamenta carceris mota sunt · hostia aperta sunt · uincula omnium qui erant in carcere soluta sunt · non solum pauli & sile · sed & aliorū · Expergefactus autem custos carceris · & videns ianuas carceris apertas · uoluit se euaginato gladio interficere · arbitrans omnes incarceratos affugisse · Et cum esset paulus in medio tenebrosi carceris · vidit hoc in spū exclamauit · Nichil tibi feceris mali · omnes enim quos custodiebas hic sumꝰ · Sciebat enim quod ei nolebat sibi manum inicere · q̄ putabat omnes incarceratos affugisse · & petito lumine a ministris introgressus est custos carceris · & tremefactus · cum prostratus quę fecerat in tremotu · Cum q̄ intellexerit paulus quod se uellit occidere · procedit paulo & sile ad pedes · & eductos eos de carcere ait · Quid me dni oportet facere ut salvus fiam · Ad quem illi · Crede in dnm ihm · & salvus eris tu & domꝰ tua tota · Et locuti sunt uerbum domini ei & omnibus qui erant in domo eius · & tollens eos in illa hora lauit plagas eoꝝ · et baptizatus est · & statim lauit & locus est · Quo

Quum p̄ timuerit eoꝝ iason actus p̄ duxisset eos in domum suam · apposuit eis mensam · & letatus est cum omni domo sua credens in deū · Et cū dies facti esset miserunt magistratus licias ad custodem carceris dicetes · Dimitte hoc illos tamq̄ despectos · Dimittebat illos autem ne plures crederet · quia tam nimo terruerat eos miraculi · & mittunt custos carceris uerba hec paulo · Miserunt magistratus ut dimittamini · Nunc egredimini exeuntes ite in pace · Ad quem paulus · Cesserunt nos in carcere flagellatos publice indepnatos · homines romanos · deiecerunt in carcere · & nunc occulte nos eiciunt · Non sic · Sed veniant ipi & inde nos educant · Et cū esset hoc renunciatum magistratibus · timuerunt audito quod romani essent · & veniētes deprecati sunt eos · & rogabant ut egrederent de urbe · Et egressi transierunt in lidiam · & uisis fratribus consolati sunt eos · & inde profecti · uenerunt thessalonicam ubi erat synagoga iudeoꝝ · Paulus autē ut consueuerat intrauit synagogam · & p tria sabbata disseruit eis de

septuris · p̄dicas ꝙm̄ mortuū fuisse · et
ardiderit aliquē eo eis · et adducti sūt pau-
lo et sile · et mulieres nō pauce · de p-
silitis et gentibus multitudo magna zelan-
tes aute iudei et assumētes quosda malos
de uulgo · gauerunt ciuitatem ad sup
eos · Quomodo in iudea cor ratione actu-

Et deuenientes ad domū sathe est.
rasonis apud quē hospitati sunt:
quebāt eos p̄duc̄ in ꝙlm̄ · et no inuenīs eis
putantes a rasone fuisse occultatos eos: cur-
runt rasonem et quosdam fres ad principes
ciuitatis dicentes · Hi sūt qui urbē oc̄tē.
quos suscepit rason · et hi suscipientes eos
faciūt cont̄ decreta cesaris regem alium
dicētes ee qua cesarem · et conturbauerūt
principes aduersus eos · Et accepta satisfōe
a rasone et a ceteris · dimiserūt eos · ut stat
in eis publica fuit manuū iectio · et ita
publica stat eiectio · sorte rason et alij nega-
uerūt se suscepisse eos · ut si confessi sūt sa-
tisfecerūt · et p noctem dimiserūt paulū
et silam in beroam · et introierūt in sina-
gogam iudeoꝝ · et illic uenientes p̄dicaue-
runt ibi · et multi de berensibus crediderūt.
et mulieres honeste nō pauce · Quid pau-
Et audientes lus athenis fecerit
iudei qui erāt thessalonice q̄ a pau-
lo p̄dicat̄ uerbū dei in beroe uenerūt
illuc conturbantes multitudinem · et statim
dimiserūt paulum fres · ut iret usq;
ad mare · qd magis p̄sequebāt eum iu-
dei eo quod eet duc illi · Sylas aute
et thimotheus remanserūt ibi · Qui au-
tem deducebāt paulū p̄duxerūt eū
usq; ad athenas · et uidens ciuitatem
ydolatrie deditā · cito remisit ad thi-
theū et silam ut ueniret ad eū · Et be-
ne iit · et disputabat cū paulo epicu-
rei · qui solicitarent hominis pone-
bant in sola uoluptate corpis · et
stoici in sola uirtute animi · et mul
se dissencientes in impugnatione apti
unanimiter assentiebāt dicētes · Quid
uult seminiuius iste dicē · Alter sera-
tor uborū erat · sed messor mortuoꝝ · de
huius messione expectans ubēs fructū ·
Alij aute dicebant · Novorum demoniorum
uidet annuciator ee · Et apprehensum
duxerūt ad areopagum · dest ad diem
martis · in quo sabbo erat templū martis ·
qz athenienses singulos deorum adorabant
uictos a deis suis quos colebāt · Et di-
cit in quo colebat mars uocabat are-
opagum · qz areos dr mars · Dicus
in quo colebat pan uocabat panopa-
gum · et ita a singulis deis singulos dies
denominabāt · Erat aute dies excel-
lentior areopagus · qz ibi edr cura
magistratuum · et scole liberalium artiū ·
Et cū paulus eet · De ara ignoti
in medio philo dei
sophoꝝ dicebant · Nouā quedam
inferis auribus nris · Possumus
scire que t hec noua doctrina · quasi
dicat · Qua ratione posses reddere
sup his que dicis · Atqui ergo pal
in medio areopagi dixit · Viri athe-
nienses p oia uideo uos superstitiosos ·
preteriens enim uidi simulacra uestra ·
Inue eciā enim inuenī aram cui su-
perscriptū erat · Ignoto deo ut ignoti
dei · Hic ergo dicat · Hec ara dedicata est
ignoto deo · Imaginibus enim aris sup-
ponebāt tytuli · cui eciā dedicate ma-
cabus · Hunc itaq; deum ignotum cu
hāt aram consecratis · ego annucio
vobis · Hic deus fecit mundum et oia

que in eo sunt ·

que m eo sūt m quo unūmq; mouem̄ & sūmq;. Quomodo aūt hec arte illi deo ignoto cōsecrata ē. hȳstoria actuū nos prosequit̄. ideo m̄m ē supplē ut dicā.

De qđ pñti athenienses dyxerūt autem dīnce deū natū pati.

passionis videntes philosophi qui athenis erāt tenebras fatis sup omnia terra corp. no poterūt cam muenire quare hoc fuisset m̄ nalibus causis sem. Caute ad hoc nduci sūt. ut dicerēt. quod deus natura paciebat. Et dyxerūt athenienses. Constituam⁹ aram illi deo. Et dedicata ē ara. & sup posita ē titulus ignoto deo. Et cū uelset offerre holocausta & uictimas illi deo ignoto. dyxerūt philosophi. Donos nr̄os no eget. Sz sacris gemitū flexiones aure aram eius. & supplicabitis ei. qz no querit oblationem pecor̄. sz deuotionem animaz. Hūc deū ignotū annūciabat eis paulus asserēs eū mortuū fuisse & surrexisse. et ascendisse m̄ celū. & m̄ fine orbē iudicaturū & cum pdicaret resurrectionē mortuor̄ q̄dam irridebat eū. quida aūt no recipiebāt nec respuebāt. Dicentes audiemus te de hoc iterū. Et exiuit paulus de medio eor̄. & quidam adhesērunt ei & crediderūt inter quos fuit dyonisius ariopagita qui pīa ordinauit apls ī ep̄m corinthe or̄. cui q̄stionis modum. quia pmittit hȳstoria actuū. m̄m ē supplere. De dyo

De dyonisius nsio ariopagita.

Erat magr̄ m ariopago. & quāuis ad cohortationem pauli de fide credēdi crediderit. tamē no nisi post longa disceptatione pauli cōfessus ē se credē. Sz post multam disceptationem dūt ad huc cū paulo disceptauerit. Sorte pterriuit eccas p uiam cum eis. & stratum aūt dyonisius paulo. Sr dyonisii hunc eccas ī nomine dei tui iude. & dixit. credā tibi. sed ne uerbis magnis. & forte nostri uerbia que habent huius efficacia. Ego pscribā tibi formā uerbor̄. hanc m̄t formā verbor̄ dices ei. Ihu nomine xpi nazareni de uirgine. crucifixi. mortui. qui resurrexit. & ascendit m̄ celū sede. & omnis tollerēt suspiria. pcepit paulus dyonisio ut npe eadem uba pferret. & m eadem formā uerbor̄ dixit dyonisius eccas ut uideret. & statim uidit. & dyonisius confessus ē se credē. Et cū pdicaret paulus athenis. & multos conuertisset deū. cornithū ubi uenit quedam iudea nomine aquila cum uxore sua priscilla. qs sepe ḡmemorat apls ubi salutat amicos suos. Isti nuper uenerūt de italia iudeis omnibus eis edicto claudij imperatoris de regno ei⁹ egredi compulsis. eo quod uxorē ei⁹ agrippinam propinqua familiaritate qua habebat ei eis adeo transierit ad ritus suos ut ia iudaizaret. Et hospitat̄ ē paulus apud aquilam & priscilla. eo quod eadem arte esset. quia npe cōsueuerūt exire de pō labore manuum sibi uictū acquirēs. hac arte scenofactoriam. faciebat em̄ tentoria sive papiliones q necessaria erāt indigentibus tempore. pp̄ intemperiem caloris. ut comeatibus. ut dicit̄ ars scenofactoria. a scenos qđ est umbraculum. ut sedem alios a scenos quod irrigat fimus. Erat em̄ fimicularius. Et cū demisset silas & timotheus de macedonia ubi dimserat eos. pdicabat paulus cōstanter uerbū euangelij cordiuiatibus illis. & uelut pedibus iudeis pdicationem & inuecta quod pcepit dns. excussit pulueres de pedibus ī testimoniū dicens illis. on u

dus sum a sanguine iusti. et quidem in me fuit. Velim vos reuocare ad memoriam vram. Sed et primaces estis. transeo ad gentes. et migrans inde transiit ad domum cuiusdam gentilis nomine titi. cuius domus erat quidem synagoge. Nec hoc intelligendum de isto. qui apostolus esse possit. qui eius fuit discipulus. Que res accersem epm ordinauit. et quisquis erat princeps archisynagogus cum vniuersa familia sua. ille scilicet de quo apostolus ait. scribens ad corinthios. Ego enim ago deo. quia neminem ex vobis baptizaui nisi crispum et gaium. Et multi corinthiorum audientes credebant. et baptizabantur. Et apparuit dominus nocte paulo per visionem dicens. Noli timere sed loqui. et ne taceas. quia ego tecum sum. et nemo apponetur manus ut noceat tibi. Et fuit ibi per annum et sex menses. Cum autem iudei gratularentur

Assurrexerunt gallioni in paulum.

ergo iudei unanimiter in paulum. et duxerunt eum ad tribunal gallionis qui erat proconsul achaie regionis. in qua erat corinthus. et accusauerunt eum. quia contra legem persuadet. Et locuta gallio ad eos. Si argumentum boni status de aliquo scelere manifesto sup eum iudicare. Si quidem disceptatio de lege nulla. non iudicare. Et iudeos gentiles quia non fouerunt pauorem pene iudeorum eorum eo applicuerunt sosthene principe synagoge et percutiebat eum. et nichil horum curat proconsul. Paulus autem cum adhuc sustinuisset dies multos. et cum fratribus valedicens. quia erat portus corinthi. ascendit in nauem. et nauigio uenerat in syriam totondit comam quia nuncupauerat. quia fuerat nazareus ex uoto. Nazarei enim ex uoto ad tempus comam nutriebant. et quando vel quotiens radebant. et in ignem sacrificii ponebant. Quidam codices habent totondebat. Unde quidam referunt hoc ad aquilam et priscillam. Sed augustinus et ionimus ad paulum hoc referunt. Quo disputabat paulus ad iudeos

Et venit paulus in syriam. deos et ducens secum aquilam et priscillam. Et cum uenissent ephesum. ingressus in synagogam. disputabat cum iudeis. Et rogantibus illis. ut cum eis amplius maneret. non consensit. Sed valedicens illis. dixit. oportet me omnem diem festum hanc quam agere hierosolymis. iterum autem reuertar ad eos. Et cum uenisset ephesum. aquila et priscilla remanserunt ibi. ipse autem introiens synagogam

illis manus post baptm · acceperunt spm
scm · & loquebantur · uariis linguis · quia
quidam illoz ppriabat · pdicentes fratri.
Erat autē fere duodecim · forte undecim
ut duodecim essent · & appositum fore repa-
rationem · & pdicauit ibi apl̄s cum fiducia
p tres menses disputans & suadens de rg̃-
no dei · & qui pius phibitus esset a fratri-
bus pdicare in asia minori · nunc eodem
spiritu inspirante predicabat ephesi · Et
quo patet · quia admiranda sunt iudicia
dei ·

Cum autē predicaret ephesi · quidā
obstinati · & tercolisitate pmaces
maledicebat doctrine eius coram omni multi-
tudine · Discedens autē ab eis segregauit
scam discipulos disputans in scola cuiā ty-
ranni · idest nobilis · ut forte nomē ppe
& illius a quo domū ednperet · quā do-
cebat discipulos suos · cāp ingres scolas ·
& hoc fecit p biennium · & in cōe bien-
nio fecit ephām plus ad cornthios · &
faciebat deus magnas & multas virtutes
p manus eius · ita ut sanarent languida
quibus supponebat semicinia eius ·
Discedebant autem semicinia uestes uel ab
no latere pendentes · ut quidam zone · ut que-
dam capitis ornamenta · uel quidem gen
sudarij · quo habiti utiq̃ quo laboru-
cum sudor abstergitur · De pcede nois ihu

Videntes autē ejurantes quidā de
ab inuocatione nominis ihesu plu-
rimi eicerent demones · exorcistarum · ut
uti eidem fere uerbis ad eiectionem
demoniū · quia p exorcismos salomonis
dicebat · nō tamē absq̃ multo labore · sed
quibusdam herbis & gemmis adhibitis
ut tradit iosephus · Et ego frequentius
dicere demones adiurabat eos & hunc
modum · Adiuro uos p ihm quē paulus
pdicat ut exeatis · & sic exibat demones
de obsessis · Erat autē septē filij scene
principis sacerdotū qui pcpue admira-
bant demones ut exirent de corpore
obsessi · Respondit demon eis · Iesum
noui · & paulū noui · Vos autē qui estis ·
Et insiliens in eos bis bacchatus est eos exer-
cere · & crescit fama p omnem regionem ·
& metus & timor omnibus exorcistis ·
& magis · ut nō auderent aplius huc
modum demones adiurare · Et congregati
sunt omnes magi qui p artē magicā
impugnabat demonibus · & obuertebat libros
suos ante pedes pauli · Postea paulus
proposuit in iosolima · & inde romam · Vi-
sit autē tymotheū ephesi in macedo-
niam ad quarundas collectas quas eis
delaturus in ierm ad usus paupum q̃
erant ierm · Hoc autē ad tempus resti-
tit in asia maiori ·

Erat fama & perturbatio magna in tempe
illo & ephesi · Demetrius autem
argentarius · qui faciebat edes & ymagi-
nes argenteas diane quocunq̃ eisdem
opus opifices & locabat eis & huic mo-
dum · Scitis · quia de hac artificio
nostrum nobis lucrū comparat · Paulus
autē pdicat deos nō manufactos · Si er-
go mutauerit doctrina eius · nichil am-
plius licebimus · & eciam templum mag-
ne diane ps nichilo reputabit · & ma-
iestas eius destruet · quā uenerat totus
orbis · Et statim ut repleti clamauerunt
unanimiter · dicentes p cuitate · Magna
diana ephesiorum · Et rapto gaio &
aristarco socijs pauli traxerunt eos
in theatrū · scilz in spectaculū ubi res pu-
blicabatur · Et cum paulus hoc audito
uellet uenire in theatrū nō permittebatur
se obicere morti · Astantes autē ei a quibus-
dam amicis suis nec ut · ppter quietū post ·
Postq̃ autē cessauit tumultus uocatis

paulus discipulis exhortatus eos et valefaciens eis profectus est in macedoniam. et inde iuit achaiam. Vbi cum fuisset tribus mensibus posite sunt ei insidie a iudeis syriam nauigaturo. facientibus quod defert et collectas. Nam ei erat animus maior ne posuerit a insidias. habuit igit consilium ut reuerteretur per macedoniam. ut iterum mutaret insidias. Quibus eum deseruisset sopater pirri beroensis. Thessalonicensium autem aristarchus et secundus. et gaius derbeus. et timotheus. Asianorum autem tichicus et trophimus. hi cum eo erant. Hi antem prouidentes nos manserunt troade. Nos uero nauigauimus post dies azimorum a philippis. et uenimus ad eos in troadem. ubi demorati sumus septem diebus. Una autem sabbati cum conuenissemus ad frangendum panem. paulus disputabat eis. profecturus die sequenti. et protulit sermonem usque in mediam noctem. Erant autem lampades copiose in cenaculo ubi congregati eramus. **De eutico mortuo et suscitato a paulo.** Sedebat autem quidam adolescens nomine eutichus in fenestra. grauatus somno grauissimo. cum perduraret sermo diutius. et collapsus a somno cecidisset de cenaculo deorsum. et sublatus est mortuus. Descendens autem paulus incubuit super eum. et complexus ait. Nolite turbari. anima enim ipsius in ipso est. Cum autem ascendisset et gustasset. et satis allocutus esset usque in auroram. sic profectus est. Adduxerunt autem puerum uiuentem. et consolati sunt non modice. Nos autem ascendentes nauem nauigauimus asson. inde suscepturi paulum. Sic enim disposuerat ipse iter facturus. Cum autem conuenisset nos in asson. assumpto eo uenimus mitilenen. et inde nauigantes uenimus contra chium. et sequenti applicuimus samum. et sequenti uenimus miletum. Proposuerat enim paulus nauigare ephesum. ne quando illi esset necesse tempus in asia. festinabat enim si possibile sibi esset. diem pentecostes facere hierosolimis. Ab mileto autem ephesum mittens uocauit maiores ecclesie. Quibus conuenientibus ad illum dixit eis. Vos scitis a prima die qua ingressus sum asiam. qualiter uobiscum per omne tempus fuerim seruiens domino cum omni humilitate. et lacrimis. et temptationibus quibus mihi contigerunt a insidiis iudeorum. qui modus uobis utilium subtraxi quominus annunciarem uobis et docerem uos palam per domos. testificans iudeis atque grecis in deum penitentiam. et fidem que est in domino nostro iesu christo. Et nunc ecce ligatus ego spiritu. uado hierusalem. quae in eo futura sint nescius. nisi quod spiritus sanctus per omnem ciuitatem mihi protestatur. dicens quoniam uincula et tribulationes me manent hierusalem. Sed nihil horum uereor. neque facio animam meam pretiosiorem quam me. dummodo consummem cursum meum. et ministerium quod accepi a domino iesu. testificari euangelium gratie dei. Et nunc ecce ego scio. quoniam amplius non uidebitis faciem meam. in quibus transiui predicans regnum dei. Quapropter testificor uobis hodierna die. quoniam mundus ego sum a sanguine omnium. non enim subterfugi quominus annunciarem uobis omne consilium dei. Attendite uobis et uniuerso gregi in quo uos spiritus sanctus posuit episcopos regere ecclesiam dei quam acquisiuit sanguine proprio. Ego scio quoniam intrabunt post discessionem meam lupi rapaces in uos non parcentes gregi. et ex uobis ipsis exurgent uiri loquentes peruersa. ut abducant discipulos post se. Propter quod uigilate memoria retinentes quoniam per triennium nocte et die non cessaui cum lacrimis monens unumquemque uestrum. Et nunc commendo uos deo et uerbo gratie ipsius. qui potens est edificare et dare hereditatem in sanctificatis omnibus. Argenti aut auri aut uestimenti nullius concupiui. sicut ipsi scitis. quoniam ad ea que mihi opus erant. et his qui mecum sunt ministrauerunt manus iste. Omnia ostendi uobis. quoniam sic laborantes oportet suscipere infirmos. et meminisse uerbi domini iesu quoniam ipse dixit. Beatius est magis dare quam accipere. Et cum hec dixisset. positis genibus suis cum omnibus illis orauit. Magnus autem fletus factus est omnium. et procidentes super collum pauli flentes osculabantur eum. dolentes maxime de eo quod dixerat. amplius faciem eius non esse uisuros. Et deducebant eum ad nauem. Et abstracti ab eis nauigauimus recto cursu. Coo autem die uenimus rodum. et inde patara. Et inuenientes nauem transfretantem ascendimus. et nauigauimus phenicen. Et cum aduertissemus cyprum. et relinquentes eam a sinistris nauigabamus syriam. et uenimus tyrum. Ibi enim navis exonerabatur onus. Et inuentis discipulis mansimus ibi septem diebus. Qui pascha dicebant paulo per spiritum ne ascenderet hierusalem. Et expletis diebus exeuntes ibamus. deducentibus nos omnibus cum uxoribus et filiis usque foras ciuitatis. Et positis genibus in litore orauimus. et ualefacientes inuicem ascendimus nauem. illi autem reuersi sunt in sua. Nos uero nauigationem complentes a tyro uenimus ptolomaidam. et salutatis fratribus mansimus apud eos una die. **De hoc dicit agrabus paulo petit.**

Altera aute die nouimo cesarem
& nouissimum domu phylippi de
acon. Hinc erat quatuor filie virgines
pheriste pdicetes paulo quod erat ei ue
turi in iersln. Et cu moraret ibi pa
aliquot dies. supuenit quida
a iudea noie agabus. Qui cum uenisset
ad nos tulit zonam pauli. & ligas sibi
manus & pedes ait. Hec dicit spiritus
scs. Virum cui⁹ est hec zona sic alligabunt
in iersln iudei. & tradent in manus gentiu.
Hoc audientes rogabamus nos & qui e
rat loci illius ut no ascenderet in iersln. &
rndit. Quid facitis afflgentes cor meum.
Ego no solum alligari sed & mori in
iersln paratus sum pro nomine dni ihesu
xpi. Et cu no possemus eo dissuadere de
uinu dicentes. Fiat uoluntas dni.
Post hec aut⁹ ascendimus ierosolima. &
nonulli de discipulis qui erant in cesarea
nobiscum. adducentes ihasonem cypriu
num. Et cu uenissemus ierlm libenter
susceperunt nos fres. Sequenti aute die ing
uit paulus nobiscu ad iacobu. qui erat
epc ierosolimorum. de quo dicit beda sup
hunc locum. quod trigesimo anno regni ec
clesiam ierosolimorum. salu⁹ usq; ad sep
timum annu neronis. qui secundu iose
phum octobrium et pascha fullonis. Be
da dicit quod papiratus e de templo.
alibi legitur lapidatus. Et potuit esse.
ut postq; papiratus e lapidauerunt eum
quasi iuste cedaut. Dz cum dicit beda
mortuu iacobu septimo anno neronis.
pala e no ee audendum quod legit
in epla clementis. qui in ppa tenore illi⁹
eple dicit se magistrum accepisse a petro
cui successit in aplatum. ut p⁹ eius
mortem iacobo epo epistolas destinaret.
ut ab eo instrueret. Dz cum iacobus
epc mortuus sit septimo anno neronis
& petrus unpit usq; ad qrtu decimu⁹ cotue
bor michi ee. De eo quod obtulit.

Cum aute intrasset paulus ad iaco
bum. cuncta sue sorores & fres
quibus salutatis narrabat p singula
paulus. que & quanta fecerat deus in
gentibus p eius ministeriu. Qui cum
audissent magnificabant deum. & dixe
runt paulo. Vides frater quot milia
sunt in iudeis qui crediderunt. Omnes ui
de huic sunt emulatores legis. & eis odi
bile factus es quasi destructor legis
moysi. Conuenient ergo multitudo audi
ens te supuenisse. Hinc consilium⁹ tibi
ut sanctifices te secundum legem moysi.
cum quatuor qui habent nomina sup se.
ut sit apparens falsa opinio que in
crebuit de te. Et statuerunt de eius
consensu ut iudeis ad fidem christi no
prohibeatur obseruatio legalium. dum
ut no poneret spem in eis. Et distin
gue quatuor synodos in primitiua eccla
ia solimis celebratas. Prima de substi
tutione mathie loco iude. Secunda de e
lectione septem diaconorum. Tertiam
de legalibus qua statuit e conuersis
ad fidem gentibus. no ee imponendum
onus legalium. qm ascenderunt paulus
& barnabas de antiochia in iersln.
Quartam de qua hic agitur qua osti
tuit e non prohiberi iudeos a legalibus
obseruacijs: dum no poneret spem
in eis. Ad ligniu⁹ e paulus a pside ad da
Postera die purificat⁹ mote iudeor⁹
paulo cu quatuor uiris intrat
templu cu eis & obtulit oblacio
nem sua sicut alii. Consumatis
aute septem diebus iudei q uene
rant de asia ps equentes paulu cum

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

dissent eu in templo · qr uiderat tro-
phimum ephesium deambulatem cu eo p
ciuitatem · putauerut qd introduxisset
eu in templum · Ioem scdz gentilem · t
cōturbauerut omem pplm cont eu ut
mitterent manus in eu dicetes · Viri
israelite adiuuate · hic em ē homo qui
cont pplm t legē t locū istū predicat
ubiq terrarū · t insup gentiles duxit in
templū t polluuauerit locū scm · Ex-
orta ē ergo ymusa ciuitas t factae
dissensio ppli · t apprehendetes paulum
traxerut eū extra templū · t clause sunt ian-
ue ne refugeret in templū · Et quaerebāt
eu occidere nuciatū est tribuno cohortis
scdz claudio lisie qui missus fuat a fe-
lice preside · Et assumptis militibus t
centuriombus occurrit eis · Illi autem cum
uidissent paulū · et apprehendit
paulū · iussit eu ligari catenis duabus
donec de cā eius cognouisset · Et cum no
posset audire p tumultū · iussit eu duci
in castra · scdz in turrem regiam · Et cum
factus esset ad gradus templi · ita ut ad eos
fieret portabat paulus a militibus
prter impetū ppli · Sequebat enim eum
omis ppls clamans · Tolle eu ad mortem ·
Et cum ducetur paulus ad castra · dixit
tribuno · Licet michi loqui ad te · Ad que
tribunus · Nosti grecā linguā · Nūquid
nō · Ego ergo tribunus ei grece · ne
uidens intelligeret · Nunquid tu es egyptius
ille qui ante hos dies excitauit tumultū
et eduxit in desertum quatuor milia vi-
rorum sicariorum · Ioseph dicit quod cū
pluribus milibus · et potuit
primo uenire cū paucis milibus
hoc est sine plus · De egyptio
Egyptius pplm seduxerat.

iste per artem magicam sibi quaesierat no-
men pphete · et congregatis triginta milibus
uidelicet eduxit eos per desertū usq ad mon-
tem olyuet · Volēs uenire in ciuitatem
ut eam capere · Dixit autem ei paulus quis
cum multis milibus armatorum fugiuit
cum eis paucis · et alios occidit · Respon-
dens paulus tribuno ait · Ego homo sum
iudeus nō egyptius · a tharso ciliciae nō
ignote ciuitatis municeps · Rogo te natus
tamen in thar-so · sed in oppido gamaliel · nutri
gliscalo · Quo capto a romanis traslato
e thar-sum cū parentibus · et ibi e educatus ·
Inde ab educatione se dicit thar-sensem
licet e gliscalo fuit natus · sicut ipse nazare-
nus dr · ca tamen in bethleem sit natus
ser e educatus in thar-so · sed in mumia
pis adiacentibus ciuitati · Inde no uocat
se ciuem · sed municipem a municipio et
territorio ciuitatis que mumia debita ut
tributa solebat ciuitati · Ad cognitionem pau-
Et sequebatur lus permissus est loqui a pside.
autē magis dedatur quare se diuerti
paulus ciuem romanum · Et est sciendū · qd
pater suus p obsequia · diligentia sibi com-
parauerat gratiam romanorum · et donatus est ab
eis romana libertate · ut reputaret ciuis
romanus ipse et hēdes sui · et sic uere hē-
ditario habebat paulus ciuitatem roma-
ne ciuitatis · Rogo ergo te permitte me
loqui ad pplm · Et permissus cepit loqui
hebraice · Quod audientes magis pstite-
runt ei silentium · Viri mgri fres ego sum
hebreus natus in thar-so ciliciae · nutrit⁹
in hac ciuitate secus pedes gamalielis ·
et ab eo eruditus · et pfi emulator legis si-
cut et vos · et persecut⁹ sum xpianos · Cuius
rei testis est in principes sacerdotū · a quo
literas accepi in damascum · ut si quos

ibi nuciarem xpianos vinctos p̄duci
in iherlim. Postea p̄scauit et quomodo p
cessit eum dns ecclie in ma. et quomo
uersus et baptizatus ab anania. et
et quomo post multū aranti de damas
co redit in iherlim. Et dū oraret i templo
luctus e in extasi. et vidit et audiuit vm
dicentem sibi. festina et exi velociat de
ierusalem. quoniam no recipient testimo
nium tuū de me. Ad quē ego respondi.
Dne ipi sciūt. quia ego p̄cabar scatiza
res nominis tui. et inter fundebat
cum stephanus testis tuus. et custodiens vestimenta lapi
dantium. Quasi dicat. Debet eis sufficere
hoc exemplum conuersionis mee. Et dns ad
eum. Vade quia ad nationes mittā te longe.
Quasi dicat. Nec preco hoc debet tibi
videri. et ego mittam te ad gentes que
tam loco q̄ animo audeis sūt longe.

Audiuit autē eū se ciuē romanū dixit
ad hoc verbum silencio audissent
eum iudei. audito quod destinaret eum gē
tibus. unanimiter vocauerūt sūt. placē
tes vestimenta sua. et pulueē iactantes
in aera p magnitudine tristicie. quasi furore
opprimētes dicētes tribuno. Tolle de ter
ra hūmodi hoēm. no enim e fas eum viuē.
Et iussit eum tribunus duci in castra. m
turrem scilt illam que dicebat antonia.
et flagrippina. et cedi flagellis et torqri. ut ita
no occideret eum tormētis cuius sciscitari.
Et cum astrinxissent eum loris. dixit
paulus astāti centurione. Licet vobis fla
gellare hoēm ciuem romanū indepnatū
idest de nulla reatu ordine iudiciario co
ndemnatum. Quo audito accessit centurio ad
tribunum dicens. Quid actur⁹ es. Hic
homo ciuis romanus e. Et accedēs tribu
nus ad paulū. quesiuit ab eo an romanus
esset. Et confessus e. Et ait tribunus.
Ego multa summa pecunie hanc ciuitatē
emi. Ego inquit paulus in ea natus
sum. quia pat⁹ suus ut probatū est
auctē gignerat eū completa sibi gratia
romanorū ciuitate romana dotatus
est ab eis me et sedibus sub
et statim discesserūt qui eum torq̄
quia timuit tribunus audito quod esset
ciuis romanus. De sanctate mortis iudeos

Postera autē illustra paulus
die volens scire diligentius cum
accusatiōnis pauli solūt eum. et iussit
sacerdotes conuenire et oēm gallilēam.
et producēs paulum statuit eum in medio
inter eos. et cepit palam loqui coram illo
paulus. Viri fres inquit ego omni conscia
bona conuersatus sum apud deum usq
in hodiernum diem. Et statim princeps
sacerdotū ananias precipit astantibus
ut ponerent os eius quasi imprudenter
gloriantis. Ad quē paulus. Percutiet
te dns paries dealbate. Quasi dicat.
Vindicabit in te deus hypocrita. qui ci
sedeas sup cathedrā moysi. quasi sedēs
legem dei iudicās. et iudicas contra
legem. quia cū reputes me blasphemū
non me iudicas ordine legis que precipit
blasphemū extra castra adduci ab
omni populo lapidari. Vel forte phetauit
paulus de abolitione sacerdocij iudeorū
dicens. percutiet te deus. Quasi dicat.
Destruet te et sacerdocium tuū. sicut
iudeorū. Tūc qui astabant dixerūt sū
mo sacerdoti maledicis. Tūc paulus
ait. Nesciebā fres quia princeps est sacerdotū
Scriptū
Veniā si hoc scirem. nec
est enim. Principē populi no maledices.
Vel quasi mystice ait se nescire. dest sa
cerdocium iudeorū reprobatum ee. Sed si
cut nouerit sibi no esse ne principem
sacerdotum. tamē tempate respondit. m
struens alios ut modestius se haberēt
contra suos prelatos. Tūc timēs paulus
imperium iudeorū excogitauit quom

monet sasmatter eos. Et cū pntes essent
pharisei & saducei cum eis professus &
se ee de secta pharisęor. ut ita cōciliaret
sibi animos eorū. ut
finalio illoz euaderet manū aliorū.
Et cum professus eet fta & dissensio
magna inter pharisęos & saduceos.

Et Quo dus paulū ꝯfortauit
consurgetes quidam pharisęor
pugnabāt pro paulo contra saducęos di
centes. Nichil mali inuenimus in hoīe
isto. Quid si spūs locutus ei uel angelus.
Hoc autem cōtra saducęos dixerūt. negā
tes angelum ee uel spūm uel animā. Et
cum fta eet facta dissensio timēs tribu
nus ne discerperet paulus a saducęis
iussit militibus descendē & rapere eū de medio eoz ac duce
eum in castra. Et sic fm e. Sequenti au
tem nocte apparuit dus paulo dicens. Co
stanus esto. Sicut enim testificatus es de
me in ierlm. sic oportet te & rome testificari.

Facto autem Quo cōiuratū e
die collegerūt Imorte pauli
se quidam ex iudeis. & deuouerūt se
maledictione si comederet uel biberent
donec occiderent paulū. pro quo in greco
ptm. anathemadizauerūt. Et erāt plus
q̄ quadraginta uiri qui hāc coniurationem
fecerūt. Et accesserūt ad principes sacer
dotum & seniores dicentes. Deuouimus de
uouim nos nichil gustaturos donec oc
cidamus paulū. Nūc ergo tribuno
ut adducat eum in medium ad uos
tanq̄ aliquid certius cognoscatis
de eo. Nos uō parati erimus. & mactabimus
eum. Audiens hoc audiens nepos pauli fi
lius sororis eius misit in castra & nūcia
uit hoc paulo. Et aduocans paulus unū
de centuriombus ait. Adolescentem hunc
duc ad tribunū. Habet enim aliquid ad
dicere illi. Et cū duxisset adolescēs ad ti
bunum. exposuit ei dolos & insidias inde
oz q̄ contra paulū. Tunc dimittens adole
scentem. tribunus precepit ei ne alicui
hoc reuelaret. Et uocatis duobus centu
ombus. ait illis. Parate milites ducen
tos ut eant usq; in cesaream pedestres.
& equites septuaginta. qui salt nō eant
pedestres. & lancearios ducentos a tercia
hora noctis. & parate iumenta dare ut
lo & conscribus suis. & producat eum saluū
& magistratui ad felicē psidem. Qd audiē psidē
Scripsit & tertullū oratōē ꝯtra
autem tribunus psidi epistam in hunc
modum. Claudius lisias optimo psidi
felici. salutē. Hoc seruatum quod in epis
mis seruamus. Non enim excellentioris
psone nomē pmisit. imo nomē suum qui
erat inferioris psone. psidē. Postea exposu
it in epla cām accusationis pauli & modū
& ordinem accusationis. Cumq; uenisset
cesaream nūcio oi paulo tradita epla psidi.
statuerūt paulū ante eū. Et epla lecta.
gnito quod eet de cilicia ait. Audiā
te oēs accusatores tui uenerint. Et iussit custo
diri in pretorio herodis. Post quīq; autem
dies descendit princeps sacerdotum ana
nias cum senioribus & oratore quodā
tertullo qui eet aduocatus eoz. Et porrexe
runt tertullus ante felicem. & in multis accusa
uit paulū. Postea annuente psidē rndit
paulus: ostendens quia nichil dignum
morte commerat. & quod psequebat eum
iudeis p uiam. quia salt prediabat re
surrectionem. Et audito quod esset diuersa
de lege eoz parumpendens felix ait. Au
diam te cum tribunus lisias descenderit.
Et iussit paulum ee in libera custodia
ut libere posset ingredi & egredi & deam
bulare. & nō phiberet quisq; de suis ei
ministrare. Post uō aliquot dies ueni
felix cum uxore sua drusilla & uocā
uit paulum. Erat drusilla iudea ex

pulcherrima quā olim ꝯcupierat lapsti
tus rex amazonū · Et cum uelit ea ducē
negauit dicens · quia nullo mō nubet
mercēario · Postea ille circūcidit se ⁊
duxit eam · **Quo felix uolebat eorū**

Cum autē quere a paulo.

missus cēt felix a claudio ꝑses
udee sollicitabat eā p udeos ut nubet
ei · ⁊ tandem adhoc inducta ē exemplo cog
nate sue heromē · que olim dimisso uiro
suo nupserat dicori · salt agrippe filioꝫ
rodis agrippe · qui tiebat terrā ultra lor
danem · Dimisso igit̄ pori iuro salt laphi
to rege amazonum · nupsit felix drū
silla · hec drusilla quia udea erat libe
rēr audiebat de fide que ē m ihū ppm ·
Et dum disputaret paulus de iustitia ⁊
castitate ⁊ iudicio futuro · tremefact̄ ē felix
audiens se iudicandū · Unde inquit quia
tempe optuno accersiam te · Hec autē dice
bat sperans se aliquid ab eo accepturum ·
Putabat enim paulū habē pecuniam ·
Unde frequēcius accersiens eum loque
batur cum eo · Biennio autem ꝯpleto
successit festus felici missus a nerone ·
Si autem intelligat biennio a ꝑsidatu
felicis nō potuisse stare · cum a longe re
gistrent cēt ꝑses a claudio · festus autē
missus ē a nerone qui successit claudio ·
Si autem intelligat biennio ab accusatōe
pauli nec sit potuisse stare · Non enim
adhuc fluxerant duo ānī ex quo se
nerat m ierlm · Ergo intelligendum ē
biennio ab accusatōe felicis · ex quo fa
licet accusat⁹ ē a udeis **De seditione**

orta ē cū ꝯ udeos ⁊ gētiles

dissensio inter udeos ⁊ gētiles ī
cesarea de honore ciuilitatis · udei enim
prefebant se genabo · quia herodes ascha
lonita · qui circūcisionem accepit fuit
conditor ciuitatis · ⁊ appellauerat eam
cesaream in honore cesaris · Gentiles
preferebat se udeis · dicentes quod a gētib⁹
fuit ē primaria edificatio ciuitatis · que aug
reedificauerat ab herode dicta ē pyrgostra
tonis · Felix autem primo fouit pre inde
cop donec exhausit nimis pecunia cop · post
ea fouit ptem genatium · maxime qd
multibus dedit licentiam mittendi domos
udeop ⁊ diripiendi bona eop · Unde ac
cusatus ē a udeis apud neronē ⁊ biennio
ab accusatōe amotus ē a ꝑsidatu · ⁊ substi
tutus ē ei festus · Volēs autem in fine pre
sidatus sui placē udeis · reliquit eis pau
lū uinctum · Festus autē cū uenisset ī pro
uinciā post triduum ascendit ierosoli
mam a cesarea · ⁊ rogauerūt principes
sacerdotum cum ⁊ primi udeop ut iubet
addua paulū in ierusalē pantes ei insi
dias ut occiderēt eum in uia · Festus au
tem respodit se in cesaream maturius
defensurū · ⁊ cop accusatōem si pariter
defenderēt ibidem auditurū · **De appella**

Demoratus autem cū paulo

festus in ierlm plures dies p̄ descē
dit in cesaream ⁊ sedit p tribunali · pro
ductus ē autem paulus in medio · ⁊ actu
satus ē in multis ab hijs qui descenderāt
in cesaream de ierlm · sed no poterant
probare que obiciebāt ei paulo de omnib⁹
rationem reddente · Festus autē volens
placē udeis · ait paulo · Vis ascendere
in ierlm · ⁊ de hijs iudicari apud me ·
Ad quē paulus · Ad tribunal cesaris
ego sto ubi oportet me iudicari · Quē autē
sedes in cesarea · uxor quam habebat
paulus quia pepererat herodes cesari
us in ea sederet · si quādo uenirent cesa
ream · uel quos mitteret iudices · Et
excusabat se paulus dicens · Judeis

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

nō nocui sicut nosti. si quid digni morte
omisi nolo mori. Si uero nil omisi nemo
e qui audeat me tradō illis. quia cesarē
appello. Tūc festus cum cōsilio respon-
dens ait. Ad cesarē appellasti. ad cesarē
ibis. De hoc ad agrippa regubat festu
Et cum dies aliquot trāsacti essent.
descendit agrippa in cesaream cum
uxore sua berenice. Josephus dicit ber-
nice. Non e intelligendum quod fuit
uxor eius. sed quasi uxor. Erat enim so-
ror eius. Erat cognati secundū ydioma
hebreum. e teneerrime eum diligebat.
e imponebat ei quod abuteretur ea. Deste-
dit autem rex agrippa in cesaream audito
quod cer ibi festus ut accusaret iudeos a
pud eum. Iste nāq; agrippa infestus erat
iudeis. quia cum accepisset principatum a ro-
mano imperatore ostiendi templi sacerdote
in ierl'm constituebat eos sacerdotes qui
nō erāt canonice. fecerat enim in palatio
suo fenestrā eminentem unde potenter vi-
dere queaūt fiebat in templo sacrificia.
Quod molestē sustinentes iudei fenestre
fecerūt oppositum muru eminentiorem
fenestrā. Venerūt ergo specialiter agrippa
rogatum festum. ut murū illū obtu-
ret. Causam tamē descensus agrippe in
cesaream. nō habes in hystoria actuum.
sed iosephus supplet. Quo parat paulū
Agrippa cum cōi festo e agrippa.
descendisse honorifice receptus e
a festo. Et cum p dies plures morā
fecisset cum eo. consuluit cum quid fa-
ceret de paulo. Et expōsita ei actu sacer-
dōtū iudeorū cōtra paulum. respondit agrip-
pa se uelle unde paulum. Mane die se-
quenti agrippa e berenice cū multa
ambitione. Idest multiplici apparatu. ut
cum multiplici ambitione. Idest cum
multa cum-pa uel cū multa ambitione. id
est multo desiderio ambiendi paulum.
Et cum introissent auditorium cum
tribunis e uiris principalibus ciuita-
tis. iubente festo adductus e paulus. Et
dixit festus. Agrippa rex e uos omes
qui simul adestis uidete hūc de quo
omnis turba iudeorū interpellauit
me ierosolimis dicentes eū dignum
morte. Ego autē nichil comperi in eo dig-
num morte. Sed cum appellauerit ad
augustum. eū mittere iussi. Sine
irrationabile michi uidet cū mittere ut
aliquē accusatum. e cum eius nō significa-
uerim. Ideo coram te sup hoc rege agrippa
quia nō habeo quid certū scribam de
eo. Tūc agrippa ad paulū. Permittit
tibi loqui pro te. Tūc paulus extensa
manu more cōtendentiū. ut ad faciem
silencium cepit de cunctis reddere rationem
sup quibus accusabat a iudeis. Beatum
inquit me reputo agrippa rex. quia
audiencia tua sum responsurus. cum por-
tus sis in lege moysi. e nouis questionibus
iudeorū. Propter. quod obsecro ut
patienter me audias. Et p scriptū e modū
quisitionis siue e sup quo accusatus a iude-
is. Et post multos sermones pauli re-
pondit festus uoce magna. Insanis
paule. multe tibi te faciunt insanire. Ad
insanos inquit optime feste. sed ueritatis
e sobrietatis uerba eloquor. Scit enim
rex agrippa in cuius presencia loquor. latere
illorum fuisse arbitror. Nec enim
quicquam illorum in angulo factum est.
Credis agrippa prophetis Scio quia
credis. Sed dixit agrippa. In modico
suades me fieri christianum. Sed quem
paulus. Oro apud deum nō tantum
te. sed e omes qui audiunt hodie fieri
tales qualis ego sum. exceptis uinculis
meis. Nolo enim uinctus esse. Quo
niam paulus missus est ro
surrexit rex e ipse mane.

et berenice et qui assidebat eis et cum secessisset
loquebatur ad minucem dicentes. Hic homo
nichil dignum morte aut vinculis facit. Homo iste
et ait agrippa ad festum. Dimitti potuit
homo iste si non appellasset ad cesarem. Et
decrevit agrippa. quia appellavit mittendus
est ad cesarem. Et tradidit paulum julio
centurioni cohortis auguste militum sancte
missi fuerant ab augusto. Et paruit mi-
serunt multos romam videre cum agrippam
adulus quem multis habebat qualis. et
ut sup̄ plenius constituerat hic malche-
lem summum sacerdotem cui non erat de genere
aaron. Et hic ponit iosephus ciricologum
sacerdotum qui fuerunt ab institutione sa-
cerdocii usq; ad finem eiusdem sub distinc-
tione tum temporis ab aaron usq; ad da-
uid tempus david. et fuerunt simul tredecim
vni post alium. idest septem duodecim annis
et succedebat filius patri. xpi
magestri filius aaron sancte eleazar. suc-
cessit ei et ita posteris. Sed de ythamar
non erant summi sacerdotes sed minores. nisi
pauci circa tempora david. Sed in heli sa-
cerdocium translatum est ad filios ythamar
quem deposuit salomon. et eius loco sta-
tuit sadoch de eleazar. Quod audiens david autem narrat sacerdotibus iudeorum
volens ampliare cultum dei videt
quod non sufficeret unus summus sacerdos ad
ministrandum. quia si infirmaretur non erat
merum qui necessium poneret. quod necesse
erat singulis diebus offerri. instituit
viginti quatuor summos sacerdotes. sedecim
de genere eleazar. octo de genere ythamar.
Unus tamen illorum ex viginti quatuor erat
summus qui dicebatur princeps sacerdotum.
Administrabat autem per septimanas quia
ure hereditario devolute sunt ad posteros
eorum. et unusquisque viginti quatuor sum-
morum sacerdotum cum animum inhibat he-
bat secum viginti quatuor minores sacer-
dotes et totidem leuitas et totidem iamito-
res duplicato numero natiuorum. fuis-
runt autem decem et octo principes sacer-
dotum tempore david usq; ad transmigra-
tionem babylonis in quadringentis septuaginta
annis. Et transmigrationem autem cessante
sacerdocium usq; ad reditum de cypriano
trice sub zorobabel et iesu magno sacerdo-
te. et inde usq; ad tempora machabeorum
fuit temporum sacerdocii. Tempora autem
machabeorum non deputant sacerdocio. qui
idem erant duces et sacerdotes. et sic
usq; ad herodem qui fecit occidi quotquot
inuenit de genere sacerdotum. ne verum ad
eos devolueret regnum. et diu debat
summa sacerdocium quoq; unus. quoq; pluri-
bus simul. et fuerunt omnino usq; ad e-
uersionem ierusalem. xxvnus. summi sa-
cerdotes. a tempore autem herodis usq;
ad euersionem ierusalem non ponit iosephus
summa annorum. sed constat fuisse centum
quoq;. cum herodes anno nativitate dni.
tricesimo anno regnaverit. et dominus
tricesimo tribus annis vixerit. et a morte
domini usq; ad euersionem ierusalem quadra-
ginta duo anni fluxerunt. sed de hijs
hactenus sufficiat. De repentina mutatione

Tradidit et quia pdiximus
paulus julio centurioni ut pre-
cipuum te. et dedit ei gratiam pau-
lo in oculis eius. ut humane tractaret
eum ne prohiberet amicos eius in ci-
uitatibus p quas transibat et ministre.
Prosequitur ergo luchas de egressu
itineris. Ascendentes inquit navem
adrumetinam incipimus navigare circa
asie loca. Quidam syllabicando volunt
distingui adrumetinam. ut dicatur

secundum eos nauis adrumetina scilz
roma tendens · sed melius a nomine
ciuitatis dr adrumetina · Adrumetis
em t ciuitas affrice · Postea enumerat
locus ciuitates p quas trasibat · quas
no e necesse enumerare · in sin quibz
aliqua gesta sue no pmittenda · Inter
cetera uenerit listrem ubi habuit pau=
lus plures amicos qui ministrauerit
ei · Sbi muemens centurio nauc alexan=
drina nauigantem in ytaliā transposuit
nos in eam dicit lucas · de nauj scilicet
quia prius ascendera mus nos trasiluit
in illam · Et cum diebz multis naviga=
rem⁹ lente scilz uento ne sibus phibere
tandem ad nauigandum⁹ crete · t inde bix
deuenim⁹ in locū qui dr bonportus · t
ibi multo tempe fulim⁹ no aut ingredi
mare · cū no eet aptus nauigatio · eo quod
ieiunium pterisset · idest festum magna
in nauigio ad nauigandu · reddes nau=
tas misi miores · Vel de ieiunio septimi
mesis intelligi pt · quod e inter diem
ppiatoīs t sceniophegie · scilz inter
decimā diem septembris t quintadecimā ·
t probat sic no e tutus nauigationem ·
quia ia erat septimus mesis qui in bere
e sedm hebreos qui ablem primū oprimit ·
In hyemc autē no e tutus nauigare · Vl
potest intelligi de ieiunio instituto in
memoria godolie · quod fit in fine sep=
tembris · uel de ieiunio decimi mesis qđ
scilz fiebat in ianuario quod ostitue=
rut rumoribz auditis de ostructioe
templi in babylone · Cum autē molestū
eet centurioni t aliis quod no
posset nauigare · consolabat eos
paulus dicens · Viri videa forte cū
signis tepestatis uel in spu pphetico ·
qz no sine multo dapno no solum
oneris t nauis · sz etiā animaꝝ
uram⁹ potestis nauigare · Centurio
autē magis credidit nauclero siue
naviculario qm paulo · deest duo na=
uis · cleros enim sors · Hoc autem
opulit centurionem magis acquiescē
nauclero quia paulo · quia portus in
quo erat no erat ydoneus ad hye=
mandu · t ideo osiliebat omes inde
nauigare si quo⁹ posset ad alium portū
puenire · qui magis ydoneus eet ad
hyemandu · Et contra cōsiliū pauli
aspirante austro ad portum qportum
anchoratis mituerūt mare · Et cum
aliquātulu processissēt insurgeo uen⁹
tiphonicus ui⁹ruus contra nauē qui
dicebat euroaquilo · Dicit autē uentus
typhonicus quasi inflas mare · t fa=
ciens mutume scire · Typhos enim
inspiratio inflatio · Et cū arreptā esset
nauis t no posset conari cont uentū
cessate romigio nauigationi⁹ t incertū ·
Et decrentes ad insulam quādā que
dicit cauda · uix potuim⁹ sustinere scafā
de nau in mare deponentes · t adiuuerūt
nauis · quia impetu fluctuū ferebant
tā · Scafa dicit lemis nauicula de
una tri arbore genuata · uel dicitur
modica nauis biminea · crudo corio
tecta · cuiusmodi utuntur pirate · t dicitur
a scaphon quod specialiter inspiratio · quia
huiusmodi naubus utuntur pirate ad specula=
dum t ad explorandū · t deferuntur
huiusmodi naviculē in naubus · t imminente
naufragio deponunt in mare ad subue=
niendū nauī · quia hijs nauis accingi
tur · t in procellis tempestatis de natura ·
Cū autem sic tempestate valida iactarentur
sequenti die fecerūt iactū · Dest
eiectionem ut̄ensilium de nauī ·

Act

Et cum duo ostenderos in pcto
ner sol oportuit
in die nec sydera in nocte apparerent
ablata erat omnis spes salutis. Et cum
fuisset dictum ieiunium forte uoluerunt
um p amonedā tepestate. ut necessariū
quia forte arrebatur penuria uictualiū.
obus proiectis in aqua. stans paulus in
medio dixit. Hanc erat ostilium acqui
scē michi et lucrifacē iniuriam hanc et
iacturam. Sine time suadeo uobis bono
animo ee. certi estote. quia nemo pdicta
bitur eo uobis. nec pacietur iacturā
nisi nauis. Astitit enim michi hac nocte
angelus dei cui seruio dicens. Ne time
as paule. cesari oportet te assistē. Et ec
ce donauit tibi deus omes qui nauigāt
tecū. idest merito tuo obtinuit. ut ne
mo eo eis pderet. Propter quod inquit
bono animo estote. Credo enim deo meo.
quia erit quemadmodū dictū e michi ī insu
lam quadam oportet nos deuenire. Deo
autem de hoc predicat eis ueritatē. ut vide
tes hoc impletum. certius sperēt salutem.
Sz post xiiii. quartadecima die nobis supuenit
circa mediam noctem suspicabatur nauta
apparere sibi aliqua regionē. Et submit
tentes pondus pluri quo maris pfundi
tas explorat. inuenerunt passus uiginti
et pusillum inde separa inuenerunt quinde
cim passus. Et timentes ne in aspa loca
inciderent. de puppi mittentes anchoras
quatuor optabant diem fieri. De cōstan
tia pauli

Et cum uellent nauta ēa pauli
aufugere demittentes schapham ī
mare. Videns hoc paulus in spiritu ait
centurioni et militibus suis. Nisi in naui
mānserint homines isti. no poteritis sal
ui fieri. Et statim milites absciderunt
funes scaphe. et abiit ī mare. Cū autē
illucesceret dies. rogabat paulus omes
ut sumerēt cibum ut sanatores eent ad la
borē sustinendum. Quartadecima inquit
dies ē hodie ex quo expectatis sine mansione
aeris et ieiuni pmanetis. nichil accipien
tes. forte die illa nichil comederūt. uel
forte dies plures sine cibo trāsierunt.
Confortamini inquit et cibum sumite.
quia nec eciam capillus de capite uro pe
bit. Et hoc dicto sumebat panem ī cōspectu
omnium cum gratiarū actione iuxta morem
solitum. Et cum fregisset cepit manducē.
Alij quoq animequiores fa sūpserūt
cibum. Et erāt animē in naui ducēte
septuaginta. Qd ordinis est deus

Cum ergo fortia cibo alleuiabant
nauem iactātes triticum in mare.
Cum autem dies factus eet no cognosce
bant terrā. Sinum autē considerabant
quendam habentem litus. ad quem cogita
bant si possent ducē nauem. Et cum
omes ancioras sustulissent. committebat
se mari sine conatu nauigij. et leuato
artemone iuxta quod uentus eos duce
bat tendebāt ad litus. Artemo dicitur
modicū uelū directum nauis pocius
accomodatum quia celeritati. Et cum
incidissent in locum bicalassium impege
runt nauem. Bicalassus ppe dicitur
lingula terre in mare protensa hinc et
inde cū aquata mari. et dicitur bicalassus
quasi mare bissidium interiectu terre
diuisum. Et cum nauis offendisset in
bicalassium. prora mansebat immobilis.
puppis uo frangebat maris impetu
supueniente. Et ostendebat militibus uic
tos omes occidi. ne forte nando aufu
gerent. De uoto pauli ad centurionem

Centurio uo uolens seruare paulum prohibuit hoc fieri. & permisit quotquot & quocunq modo posse euaderent. Et inde quod pdixerat paulus euaserunt omes egressi in mitilene. Et cum egressi essent barbari uirtutem non ostenderunt eis. Accensa enim pira restabat eos. Et cum colligeret paulus sarmenta & congessit in piram. uipera a calore sarmenta latens adhesit manui eius. Cum aute uiderent barbari uipera manu eius appendere dicebat ad inuicem. Utiq homicida est homo iste. Sta cum de naufragio euaserit ulcio diuina cum aplus uiuere non permittit. Excutiens aute uipera in ignem nichil mali passus est. At illi exspectabat ut intumesceret manus. quia timor satis sequi post uenerat. Et cum diu exspectassent. & nullam in manu deprehenderent lesionem. quererentes faciem suam ad se admirantes dicebat. Homo iste deus est.

Conuersi aute Quo sanauit patrem ciris prim & alios.

principis publij insule febribus & dissenteria laborare. deest pfluxione uentris. Ad quem cum paulus intrasset. & orando imposuisset ei manus sanauit eum. Quo facto omes qui erat in insula infirmi accedebat ad eum & sanabantur. Post menses aute tres mouerunt naue alexandrina que in insula mitilene hyemauerat. cui nome erat castoru insigne. cui satis insule. quia adhuc apparebat ibi quondam castorum uestigia que antiquus ibi fuerat edificata. Uel cui nauis erat insigne castorum. quia in modum castorum erat insignia sculpta introrsa. Alia translatio habet. cui erat insigne castorum quia frequentes castores. satis castor & pollux quos gentiles perhibent in pelago maris nauigare. & ideo in litore maris eis templum fecerunt. Hoc autem ex alia translatione euidentius. ubi dicit. cui erat insigne filiorum iouis. fabulantur enim gentiles castorem & pollucem filios fuisse iouis. Fabula gentilium.

Cum autem ascenderet nauem multis honoribus honorauerunt eos. & posuerunt necessaria in nauim. Et cum uenissent syracusam. manserunt ibi triduo. & inde uenerunt regium. Et inde post unum diem flante austro uenerunt puteolos. per quod alij libri habent puteolosis. & inde nomen insule ubi nauigauerunt fires. & rogati ab eis manserunt ibi septem diebus. Cum aute audisset aduentum eorum fires qui erat rome ocurrerunt eis usq ad forum appij. deest ab apio in litore maris ostentum. ut de nocte applicantes ibi inuenirent nichilalia uenalia. ubi constituerunt tres tabernas. satis domos in litore. in quibus exponebatur. ubi uenales. Quo recepti est a

Et cum frib xpianis.

audisset paulus fres ad se uenientes. gratias agens deo accepit fiducia. animus satis sumitur. Et quia ante aduentum pauli iam rome erat xpiani. pater eos hoc loco. petri & pauli no pmo pdicasse romanis. Quod si quis legerit de constantinopolitanis fidei intelligendum est no de primaria instructione. Cum autem uenissent roma. nodum erat nero

ofir-matus in regno · nec mualuerut
nequicia eius · Et audiens cotroūsiam
ē de lege xpianoꝝ & iudeoꝝ iulipe-
dit · Et p̄missus ē paulus libē nre p
ciuitate cū vno ē militē se custodiēte.
Timuit autē ne forte iudei qui p̄ceu
cum erat in iudea mississent litas ad iu-
deos qui erāt rome · ut in dolo occidēt
eum · Deoꝝ post tercium diem quoca-
uit p̄mos iudeoꝝ · Et cū conuenissent
dicebat eis · fres ego no vem gentem
meam accusare · sed coactus sum appel-
lare ad cesarem · quia milite traditus
sum a iudeis in manus romanoꝝ ·
Propterea uolo uos fres scire · quia
nulla ē causa mortis mee nisi quia
p̄dico resurrectionē mortuoꝝ · Ille illi
duxerūt ad eū · Nec literas accepim⁹
de te a iudea · nec venies aliquis fra-
trum locut⁹ ē de te malū · Volumus
autem a te audire que sentis de secte
xpianoꝝ cui adheres · Nouimus
enim quod ei ubiq; contradicit · Et die
assignata uenerūt ad eū plures in hos-
picium suum quibus exponebat legē.
& p̄phetas · predicās de ihesu a mane
usq; ad uesperas · Et quidā credebāt
his que dicebātur · alii nō credebāt.
Et cum discederēt dissentientes · cep̄
eos paulus arguē in hūc modū · Bn
spe scs de vobis locut⁹ ē p̄ ysaiam
dicens · Vade ad p̄plm istum & dic ad
eos · Aure audietis nec intelligetis ·
& videntes videbitis & nō p̄spicietis · In-
crassatum ē enim cor populi huius · &
aure grauiter · & oculos
suos cōpresserūt · ne forte uideat oculis
& auribus audiant & corde intelligāt & conuer-
tant · & sanem
eos · qm̄ genabo⁹ missum ē hoc saluare
dei & ipi audient · Quo tempe libe p̄dica-
uit autē paulus uenit ·

Toto biennio in hospicio quod ipe
conduxerat in libera custodia · & susciepe-
bat omes qui ingrediebāt ad eum · p̄di-
cans regnū dei · & docens de dño ihesu
xpo sine phibitione cum oi fiducia · Et
inde q̄ aute aduentū pauli roma iam
regnauerat Duobus ānis nero · &
& veniens roma p̄ biennium fuit in
libera custodia · & p̄ea p̄ decennium in
magis libera · quia nero nodū cōfir-ma-
tus in regno erat · & dedit ei liberam
licenciam deambulādi & circūeundi p̄
tres occidendis & p̄dicādi · Quo impio

Quarto de neronis passus fuit ·

Anno vō anno neronis impery
sui eius nequicia mualuisset · & it in
iudeos conspirasset · positus paulus
rome in carcē ubi multos de familia
neronis guerit · & familiaritate senece
magri neronis sibi cōparauit · & eodem
quartodecimo āno ultimo scilz impery
neronis martyrio coronat fuit xpe &
petrus · Unde patet eos errare qui di-
cūt nō eadem die occisos ee · nisi forte
ligitur eadem die revoluto āno · quod
fieri nō potest · cū constet eodem āno
scilicet quartodecimo esse occisos & eadē
die · In quibus locis passus sūt petr⁹ & paul⁹

De loco autē videtur mihi scire
quidam · qui putāt in eodē loco
occisos · quia legitur · Gloriosi principes
terre · quomodo in vita sua dilexerūt
se · ita & in morte non sunt separati · Do

cius tamē videt paulus tūc ciuis ro-
manus honorabiliori morte occisus.
q̄ gladiatus ē m cathacumbis ue-rsus
occidetem. petrus vō crucifixus m
vaticano. in loco salt qui ē eōs cruciare
ubi fiebāt fōlia. & ita paulus honora-
biliori morte mortuus ē. q̄ gladiatus
est. Gladio enim perimebatur no-
biles. & in loco magis honorabili salt
in cathacumbis.. ~~n n nnn~~

Explicit secunda pars hystoriay. ~~Sola stica~~
sola stica rū.

necesse est impleri omnia
que scripta sunt in lege
moysi & prophetis & psalmis
de me. Tunc aperuit illis
sensum ut intelligerent
scripturas & dixit eis. Quia
sic scriptum est & sic oportebat
xpm pati & resurgere
a mortuis die tercia & p
dicari in nomine eius
penitenciam & remissi
onem omnium peccatorum in
omnes gentes. Off

Introitus de lo
co mi mus & alleluia
li mus de deo no ce
li am & appa ruit rum
fontes aquarum ac
ve via.

Suscipe dne munera
fidelium pces cū oblationibz
hostiaz. ut phece pie devo
tionis officia ad celestem
gloriam transeam. P. to

Si consurrexistis cum
xpisto que sur sum sun
que inte a e v ia ubi xpc
est in dextera dei se dens
que sur sum sunt sa pe
a e v ia. feria. ij.

Venite benedicti
patris mei percipite regnū
ac vi a quod nobis paratū
est ab ori gine mundi a
e v ia ae v ia ae via.

Cantate dño cant. n. can.
dño omnis tra. Oratio
Deus qui nos resurrec
tionis dnice annua sol

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen